869

Nr. 810?

Liliom
Lilie

(Csányi)

Michaël Czikos de Tarcal, e. 1601—1612.

a) Kókuszserleg foglalata. — *Fassung eines Kokusbechers.*

Patay A., Rákoshegy (Csányi).

b) Serleg hólyagos nodusszal és hálózott kupával. — *Pokal m. Buckelnodus u. karierter Kupa.*

Ref. egyház — *Ref. Kirche*, Bodrogkeresztúr. Múz. és Könyvt. Értesítő 1912, 30 (Visegrádi J.), képpel — *mit Abbildung.*

30
Dávid

Anisia sz.
Izraelita
Tebeth 16

CSÜTÖRTÖK
31
Szivesz er p.

1936 December 31 nap

Protestáns
Szilveszter
Görög
Melánia
Izraelita
Tebeth 17

53-ik hét

Nap kelte 7 óra 47 pk. — Nyugta 16 óra 19 pk.

Jegyzet

Czikos de Tarcal

Mihály

ötv.

l.

Kőmagyötvj.

869. sz.

VASÁRNAP

31

Kath. F. 4. Jaetare
Prot. F. 4. Árpád

HÉTFŐ

1

Kath. Hugó pk.
Prot. Hugó

KEDD

2

Kath. Paulai Fer.
Prot. Áron

SZERDA

3

Czikos Mihály
ötvös
L. Kendrey-Centiványi
348. l.

Hadjárat 1848/9-ben:

Radetzky a kérnsz

Jobbról ~~t~~
kezével lovának ka
ját tartja, ~~a elő~~ m
gyike meszelátával
gas hegyek szegély
„Die Rekognoscirn
fölül: „Hlidka dr
balról: „A császár
detzkijtül"
jobbról: „La Disit
resciallo di
és az előtérben: „Ka
Könyomat, n

Lt

Csikós Mihály, tarcali

özvegy ? XVII.7.

l.

Szépmüvészet

1943.193.l.

— **Díszhegedűt ajándékozott a MOVE a kormányzónak.** Szerda délben fogadta a kormányzó a MOVE elnökségének képviseletében megjelent vitéz *Marton* Béla országgyűlési képviselőt, a MOVE országos elnökét és *Szeder* János országgyűlési képviselőt, a MOVE ügyvezető alelnökét, akik a kormányzónak tizenötéves jubileuma alkalmából a MOVE nevében egy gyönyörű *intarziás mesterhegedűt ajánlottak fel.* A hegedű Czigli Rezső hegedűkészítőmester és Molnár József hegedűkészítő, MOVE-tagok mesterműve s *Horthy Miklós fehérlovas fényképével van intarzálva.* A kormányzó a MOVE elnöksége által felajánlott hegedűt kegyesen elfogadta.

— **Az olasz kölcsön sikere.** *Rómából* jelentik: Az olasz kölcsön nagy sikerrel járt. Minden olaszországi bankban a kölcsönjegyzők tömegei várakoznak. A kívánt kölcsönösszeg három nap alatt megvolt. A takarékbetétek tulajdonosai nagy lelkesedéssel tettek tanuságot arról, hogy az olasz nép milyen lelkiismeretességgel áll hazája mellett.

— **Küzdelem a sakkvilágbajnokságért.** *Amszterdamból* jelentik: Az Aljechin és Euwe közötti sakkvilágbajnoki mérkőzés kilencedik fordulójában Euwe negyven húzás után feladta a játszmát. A bajnokság eddigi állása a tegnapi forduló után a következő: Aljechin öt, Euwe kettő, döntetlen kettő.

— **Aranydiplomás orvosok.** A Budapesti Orvosok Szövetsége szerdán, díszgyűlésen nyujtotta át *Bojta* József, *Haberern* Jonathán Pál, *Patay* Samu, *Wladár* Márton László orvosoknak a Pázmány Péter Tudományegyetem *aranydiplomáját. Haberern* Jonathán Pálnak *Schmiedlechner* Károly, a Budapesti Orvosszövetség elnöke, *Bojta* Józsefnek *Hültl* Hümér, *Patay* Samunak *Jacobi* József, *Wladár* Márton Lászlónak *Szaszovszky* László adta át az aranydiplomát.

— **Paul Valéry a Nobel-díj jelöltje.** A stockholmi Aftonbladet jelentése szerint lehetséges, hogy a svéd akadémia ezen a héten dönt az irodalmi Nobel-díj odaítéléséről. A legtöbb kilátása *Sillanpaa* finn regényírónak és Paul *Valéry* francia írónak van.

— **Elájult az anyja — halálra égett egy kisleány.** *Nyiregyházáról* jelentik: *Káplár* Józsefné nyírbalkányi gazdálkodó asszony Erzsébet nevű négyéves kisleánya a konyhában a tűzhely körül játszadozott. A gyermek ruhája a kipattanó szikrától *lángra lobbant*, mire égő fáklyaként sikoltozva futkosott a konyhában. Anyja annyira megrémült a látványtól, hogy *elájult* és így nem tudott segíteni gyermekén, kit a debreceni klinikán sem tudtak megmenteni az életnek.

— **Rózsalábú sarkvidéki lúd a Hortobágyon.** *Debrecenből* jelentik: Vitéz *Somogyi* Rezső rózsaszínű lábú ritka libát lőtt a Hortobágyon. A természettudósok gégelúdnak, rózsalábú lúdnak, vagy pedig vékonycsőrű vetési lúdnak hívják ezt a Magyarországon ritkaságszámba menő madarat, melynek fészkelőhelyét még nem ismerik, de valószínű, hogy a *sarkvidékről vetődött a magyar Alföldre.* Vitéz Somogyi Rezső a madarat a Református Collégium múzeumának adományozta.

— **Haja sűrű, finom, üde lesz, ha Tarpan hajcseppel erősíti fejbőrét.**

— **Szívszélhüdésben meghalt egy hétéves fiú.** *Debrecenből* jelentik: *Fodor* Béla hajdúböszörményi 7 éves iskolás fiút szülei kiküldték a határba, hogy őrizze a teheneket. Néhány óra mulva azzal tért vissza, hogy *fáj a szíve.* Édesapja azonnal befogott, hogy bevigye a debreceni klinikára, de *a kisfiú útközben meghalt.* A vizsgálat megállapította, hogy *szívszélhüdés* ölte meg.

— **Bonny volt francia rendőrfelügyelőt félévi börtönre ítélték.** *Párizsból* jelentik: A törvényszék hathónapi börtönre és 500 frank pénzbüntetésre ítélte a különböző visszaélések miatt elbocsátott *Bonny* rendőrfelügyelőt, a hivatali titoktartás megsértése címén. Mint emlékezetes, Bonny rendőrfelügyelő neve sokat szerepelt a Staviszky-ügyben és Prince meggyilkolásának ügyében is.

— **Felfüggesztették állásától az erdőbényi főjegyzőt.** *Fejér* Andor tokaji főszolgabíró felfüggesztette állásától *Palotai* János erdőbényi főjegyzőt, de rajta kívül fegyelmi eljárás indult *Balogh* Imre segédjegyző ellen is. A felfüggesztés és a fegyelmi eljárás oka az, hogy a főjegyző a befizetett adókat nem a rendeltetése céljaira fordította, hanem először a hátralékos jegyzői fizetéseket fizették ki maguknak.

— **Egymillió dollárt kap szombaton, 21. születésnapján Jackie Coogan.** *Newyorkból* jelentik: Jackie *Coogant*, akit Senectadyban gyorshajtás miatt letartóztattak, rövidesen szabadon bocsátották. Szombaton tölti be életének 21. évét és *egymillió dolláros biztositási összeget vesz fel ezen a napon.* Ebből az alkalomból a mozgófényképszakmába tartozó gyermekeket *nagy estélyen fogadja.*

— **1300 fontot talált egy kisfiú a 30 shillinges szekrény titkos fiókjában.** *Londonból* jelentik: Egy Salt nevű fentoni munkanélküli munkás nyolcéves fiacskája régi szekrénnyel játszott, amelyet atyja 30 shillingért vett a zálogházban. Játék közben *véletlenül megnyomott egy rejtett gombot, mire kinyilt a szekrény titkos fiókja, amelyben 1300 font értékű bankjegycsomagot találtak* egy összegyúrt piszkos borítékban.

Hogy van? Köszönöm, kitűnően!

Ha fáradt és kimerült vagyok, mindig **Kobonát** veszek. Hatása meglepő! Gyógyszertárban kapható.

Csak a polgármester engedélyével változtathatják szállítóikat a tejkereskedők

Módosították a tejrendeletet

A *MTI.* jelenti: A kormány a tej értékesítéséről szóló rendeletet módosította s kimondta, hogy a földmüvelésügyi miniszter rendeletével *egy tejszállítótól származó tej árusítására kötelezett tejkereskedő vagy tejárusító csak a főváros polgármesterének előzetes engedélyével térhet át más szállítótól származó tej árusítására.* A polgármester az engedélyt akkor tagadja meg, ha megállapítja, hogy a tejkereskedő vagy tejárusító kérelmével az üzleti tisztességbe ütköző célra vagy a fővárosi tejkereskedelem körében általában érvényesülő viszonteládrusítói jutalékot meghaladó *indokolatlan nyereségre törekszik.* A kérelem érdemleges elintézése előtt meg kell hallgatni a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarát, valamint a Tejtermelők Országos Szövetségét és az érdekelteket. Ha a polgármester tizenöt nap alatt nem értesíti a kérelmezőt az érdemleges határozatról, a tejkereskedő vagy tejárusító a kérelem érdemleges elintézéséig a polgármesterhez való előzetes bejelentés mellett *ideiglenesen más szállítótól származott tejet is árusíthat.* A polgármester határozata ellen a felek a földmüvelésügyi miniszterhez fellebbezhetnek, aki a kereskedelemés közlekedésügyi miniszter végleges meghallgatása után végérvényesen dönt.

Általános arab sztrájk Palesztinában

Jeruzsálem, október 23.

Az arab pártok ma kimondták az általános munkabeszüntetést, tiltakozásul a palesztinai zsidó szervezetek felfegyverzése ellen.

Kínai parasztok fegyveresen megrohantak és elfoglaltak egy várost Peking mellett

Peking, október 23.

Környékbeli felfegyverzett földmüvesek megszállották a katonaságtól mentesített övezet határán levő Hszianghoszien várost. Nyugtalanító jelentések érkeznek ezenkívül az övezet határán belül és az övezet határáról. Azt hiszik, hogy szeparatista mozgalomról van szó, amelynek hátterében japán politikai kalandorok állanak. Hszianghoszienben legutóbb hat ilyen kalandort tartóztattak le.

Peking, október 23.

Az adózási rendszer miatt elégedetlenkedő parasztság megrohanta a Pekingtől 55 kilométernyire keletre fekvő Hsziangcso városát. A parasztok hatalmukba kerítették a várost, amelynek főtisztviselői és rendőrfőnöke elmenekültek. A támadásban, hír szerint, több japán polgári személy is részt vett. Jól értesült körökben úgy tudják, hogy a Hsziangcso elleni támadást ugyanaz a Pajsenvu nevű ember vezette, aki júniusban csellel el akarta foglalni Pekinget. Kínai körökben attól tartanak, hogy a katonaságtól mentesített területen észlelhető újabb fegyveres mozgolódások Japánt beavatkozásra késztetik.

— **A kormányzóné nyomorenyhítő mozgalmára október 22-én a következő adományok érkeztek:**

Gschwindt-féle Szesz-, Élesztő-, Likőr- és Rumgyár Rt. 2000 pengő, Gschwindt Ernőné, dr. Scitovszky Tibor vezérigazgató 1000—1000 pengő, Filippo Cartareggia olasz állampolgár, alexandriai lakos 831.50 pengő, báró Ullmann György, Beck Róbert, Kállay Rudolf, dr. Perényi István 200—200 pengő, dr. urai Uray István államtitkár 100 pengő, Freud Frigyes 50 pengő, Szombathy István református lelkész 15 pengő.

Természetbeni adományt küldött:

Óbudai Keményítőgyár Rt. 500 doboz egynyolcad kilogrammos »Áldás« kávépótló.

— **Lemondott a kanadai kormány.** *Ottawából* jelentik: A legutóbbi választásokon szenvedett veresége következtében a konzervatív *Bennett-kormány lemondott.*

— **Elutazott Budapestről Peter Raabe.** Peter *Raabe*, a németbirodalmi zenekamara elnöke, aki a Liszt-emlékév megnyitása alkalmából mint előadó és mint vendégdirigens szerepelt Budapesten, szerda este visszautazott Berlinbe. Búcsúztatására a keleti pályaudvaron megjelent *Isoz* Kálmán, a Zeneművészeti Főiskola titkára, *Molnár* Imrével, a főiskola tanárával, valamint *Geszler* Ödön fővárosi felsőbb zeneiskolai igazgató családjával. *Koudela* Géza, aki az ünnepségekre Raabe tanárt annakidején meghívta, egészen a határig elkísérte a vendéget. A pályaudvarra kivonult a MÁV fúvószenekara, amely előadta a német és a magyar himnuszt, a vonat elindulásakor pedig rázendített a **Rákóczi-indulóra.**

tart a

szájápoló ikrek hava

1 tubus nagy 72 filléres **DIANA** fogkrém és
1 palack 64 filléres **DIANA** sósborszesz

együtt 1.36 P helyett csak **1.10 P**
minden üzletben!

— **Az olasz Dante Társaság díszoklevelet küldött Hóman kultuszminiszternek.** *Felicione* szenátor, a Societa Nazionale Dante Alighieri elnöke nevében Paolo *Calabro* professzor, a társaság magyarországi elnöke, az Eötvös Kollégium tanára, a társaság képviseletében megjelent *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszternél és átnyujtotta a miniszternek *a társaság díszoklevelét* az olasz-magyar kulturális egyezménnyel kapcsolatban kifejtett nagyértékű munkássága és az olasz-magyar művelődési kapcsolatok fejlesztése terén szerzett kiváló érdemei elismeréséül.

— **Berzeviczy Albert emlékbeszéde Liszt Ferencről.** A *Magyar Tudományos Akadémia* hétfőn délután öt órakor összes ülést tart. Az ülésen *Berzeviczy* Albert, az Akadémia elnöke megnyitójában megemlékezik a *Liszt*-évfordulóról, majd *Szász* Károly tesz jelentést a *Voinits*-jutalomról.

— **A beteg gyermekéhez kerékpározó apa tragikus halála az országúton.** *Ivanics* Pál 43 éves végegyházi napszámost a makói országút árkában holtan találták. A nyomozás megállapította, hogy a makói kórházba igyekezett *kerékpáron*, mert betegen fekvő kisleányát akarta meglátogatni. Erős ellenszélben kerékpározott, elfáradt és a *csárdakútból nagyot ivott*, majd pedig folytatta útját. Néhány száz métert haladt csak, amikor *szívszélhüdésben* meghalt.

— **Megvakulás fenyegeti De Valerát.** *Londonból* jelentik: *De Valera*, az ír szabadállam miniszterelnöke legújabb londoni tartózkodása során a leghíresebb szemészekkel vizsgáltatta meg szemeit. A Sunday Chronicle szerint az orvosok figyelmeztették, hogy sürgős szüksége van különleges kezelésre, hogy *a fenyegető vakságot elháritsa.* De Valera, akit a lesujtó lelet nagyon megrendített, elhatározta, hogy haladéktalanul *Amerikába utazik szemeit kezeltetni.*

— **Az Országos Széchenyi Szövetség közgyülése.** Az *Országos Széchenyi Szövetség* most tartotta harmincadik évi közgyülését kecskemétiuccai helyiségében. A közgyülésen megjelent a Széchenyi-kúria képviseletében dr. *Both* Dezső OKH-igazgató, dr. *Tölgyes* István, a Faluszövetség igazgatója és mások. *Fábry* Sándor lelépő elnök beszámolóbeszédet mondott, majd a belső ügyek elintézése után elnökké választották dr. *Lányi* Bélát, alelnökök lettek: vitéz *Vásony* György és *Oláh* Ákos, főtitkár *Okrutay* Ferenc.

— **Halálos autószerencsétlenség Tápiósüly mellett.** Tápiósüly és Mende között az országúton a csendőrök *elégett autót* találtak az árokban. A kocsi roncsai alatt egy *fiatal nő* elszenesedett holttestе feküdt. A budapesti főkapitányságot értesítették a leletről, a nyomozás megindult. Kiderült, hogy *Fekete* József pestszenterzsébeti fűszerkereskedőé az autó, *lakodalmas vendégek bérelték ki kedd este.* Nyolcan ültek a kocsiban, amikor Tápiósülyre utaztak a vendégek. Útközben többször megálltak, ittak, Tápiósüly és Mende között *az autó megcsúszott, árokba zuhant.* Az utasok megmenekültek, csak *Molnár Istvánné Takács Erzsébet került a kocsi alá.* Meg is halt. A katasztrófa után az autó motorja felrobbant, a kocsi elégett. *A sofőr, akinek a nevét nem tudják, a szerencsétlenség után öngyilkosságot kísérelt meg, felakasztotta magát egy fára, de levágták a kötelet, ezután a sofőr eltünt.* Az utasok gyalog mentek a közeli Tápiósülyre. A nyomozás folyik.

Kombinált bútorujdonságok

Nagy Zsigmond, Lázár ucca 3 (egész házban), Styl- és antik lakberendezések is nagy választékban

— **Csinszka.** Ma egy éve, hogy meghalt *Csinszka*. A Svábhegy alján a Szamóca uccában, amerre a sárga fogaskerekű halad, egy percre megdermedt az élet és üresen maradt egy villa, ahol minden bútordarab Csinszka ízlését és nyugtalan, furcsa szellemét tükrözte. Egy éve, hogy meghalt, de mindazok, — régi barátok — akik azóta átlépték a szamócauccai villa küszöbét, a régi bútorok között még mindig érzik Csinszka jelenlétét. Nemcsak szellemi, hanem testi jelenlétét is és csak az a kielégületlen, hiábavaló várakozás ébreszt a reális valóságra: az ajtón, amely nyílik, nem Csinszka lép be, hiszen Csinszka egy év óta a farkasréti temető lakója. A falakon Csinszka-képek függenek, férje, Márffy Ödön festményei, közöttük egy félbemaradt kép, amint Csinszka kihajol a villa ablakán és világoskék, gyermeki szemével a messzibe néz, mintha egy nagy titkot keresne... Mi volt ez a titok? Csinszka élete és az, ami ezen az életen túl van, amit Csinszka ma már tud és ismer. De mi csak azt tudjuk, ami egy év előtt volt, amíg Csinszka testi mivoltában itt élt, járt, mosolygott, írt és beszélt közöttünk és ennek a Csinszkának az emlékét idézzük az elmúlás őszi évfordulóján. Emlékezünk rá, aki az Ady-versek Csinszkája volt, Ady Endre felesége, majd özvegye s aztán Márffy Ödönné, egy érzékeny, finom lelkű, törékeny asszony, aki a maga fanyar és derüs kedélyén át nézte az életet és mindazt, amit számára a sors rendelt. Felejthetetlen egyéniség volt, érdekes tehetség, aki egyéniségének, tehetségének, életszemléletének s kedélynek eredetiségét és önállóságát mindig belülről táplálta és nem engedte, hogy kívülről befolyásolják még olyan erős és rendkívüli egyéniségek sem, amilyenekkel életét összekötötte. Versei és ép most sajtó alatt lévő memoárjai maradtak meg *utána*, Ady Csinszka-versei és Márffy Csinszka-képei maradtak meg *róla*. Amikor reá emlékezünk, lehetetlen ezekről is nem beszélni, amik róla maradtak, soká, nagyon soká megtartva emlékét elkövetkező generációk számára is, azokra az időkre, amikor a Szamóca ucca fölött felfelé kapaszkodó sárga fogaskereket már egy modernebb közlekedési eszköz váltja fel, de aki arra jár, tudni fogja, ki volt Csinszka, kik voltak, akik szerették és kik voltak, akiket ő szeretett a maga finom, csodálatos módján. *(R. G.)*

AZ IDŐ *(A bizonytalanság tovább tart.)* Az európai kontinens fölötti időjárási helyzet alig változott. Közép-Európa északi részei felől még áramlanak a hűvösebb légtömegek, amelyek azonban olyan vékonyak, hogy nem képesek megbirkózni a Közép-Európa felé délről jövő és nagy magasságokig terjedő enyhe légtömegekkel. Ezeknek találkozási vonala hazánk fölött volt. Ez a helyzet szerdára csak annyiban változott, hogy ez a front kissé keletebbre tolódott. Ennek következtében a hőmérséklet a nap folyamán az ország keleti részein is kissé csökkent. A hűvös légáramlás országszerte újabb esőket hozott, amelyeknek mennyisége Kaposvár, Budapest, Szécsény, Bodvaszilasmenti vonalon volt a legnagyobb, ahol mindenütt 10—12 milliméter esőt mértek. Az esőfront ma hazánk fölött elvonult. Valószínűleg csütörtökön is kap az ország nagyobb mennyiségű csapadékot, sőt az is lehet, hogy miután a meleg légtömegek kitartóan fölöttünk maradnak, helyenként talán még zivatarok is kialakulnak. Egyébként a felhőzet még tekintélyes marad és folytatódhatnak azok a ködök, amelyek reggelenként olyan nagy kiterjedésben keletkeznek. Ezeknek magassága azonban nem nagy, mert most már a középmagas hegyek csúcsai is kiemelkednek belőlük és a turistáknak gyönyörű képet nyujtanak, mert még a mi alacsony hegyeink is úgy állanak ki ezekből a ködtömegekből, mint egy-egy nagy tenger szigetei. *Dr. Massány Ernő, m. kir. főmeteorológus.*

A Meteorológiai Intézet jelenti október 23-án este 9 órakor: Várható időjárás a következő 24 órára: Változó felhőzet, sok helyen újból eső, délben vagy délután egy-két helyen esetleg zivatar. A hőmérséklet kissé emelkedik. A fagyveszély megszűnt.

— **Vízállás.** A Duna Regensburgnál és Linz—Pozsony között árad, másutt apad, alacsony vízállású. Dunai vízállások: Schärding 135, Passau 178, Struden 112, Stein —86, Bécs —120, Pozsony 10, Komárom 145, Budapest 74, Paks —32, Baja 40, Mohács 70, Gombos 187, Ujvidék 106, Zimony 35. A Dráva Barcsnál —34, Drávaszabolcsnál 12. A Budapest feletti Dunán a legkisebb gázlómélység Kisbodaknál és Alsólipótnál 13½, a Budapest alatti Dunán Koppánynál 21 deciméter. A Tisza Tokaj—Csenger között árad, máshol apad, igen alacsony vízállású. Tiszai vízállások: Tiszaújlak —84, Vásárosnamény —188, Tokaj —94, Tiszafüred —96, Szolnok —153, Csongrád —253, Szeged —184. A Szamos Csengernél —68. A Berettyó Berettyóújfalunál —96. A Körös Körösszakállnál —54, Békésnél —118, Gyománál —116. A Maros Makónál —59. A Balaton Siófoknál 48. A Velencei tó Agárdnál —19.

— **Hideg tél lesz.** Már most szerezze be a legolcsóbb és kényelmes fűtést biztosító »Gyöngy« kályhát. Gyártja a Magyar Radiátorgyár Rt.

— **Az Országos Népegészségügyi Kiállításra** jegyek 1 pengő helyett 60 fillérért kaphatók *Az Est-lapok* jegypénztáránál, VII., Erzsébet körút 18—20.

= **Influenza** esetén gondoskodjék arról, hogy gyomra és belei a természetes »Ferenc József« keserűvíz használata által gyakran és alaposan kitisztíttassanak.

= **Nemcsak szórakoztató,** de egyenesen látványosság is a csodásan újjáépített *Baross-kávéház*. Esténként Farkas Jenő és cigányzenekara szórakoztatja a közönséget. A táncolni óhajtók a Grill-ben Kalmár Tibor zeneszerző zenéjére táncolnak. Ünnepélyes megnyitás csütörtökön.

— **Uj protestáns egyházi tisztviselők.** Dr. *Végváry* József főorvost a pitvarosi *evangélikus* egyház felügyelői tisztségébe iktatta be *Benkóczy* Dániel alesperes. *Nyomárkay* Sándort, a szlovenszkói, ungi *református* egyházmegye gondnokává választották meg a gyülekezetek, s az új gondnok beiktatását, egyházmegyei közgyülés keretében *Szücs* István esperes és *Kömives* Sándor egyházmegyei főjegyző végezte. *Berta* Istvánt *Dédes-Bántapolcsány* községek, *Ferencz* Lajost, *Egerszög-Kánó, Bödök* Kálmánt *Kazsok* község református lelkipásztorává beiktatták. A galgagyörki *evangélikus* egyház lelkészi állásba meghívta *Medvegy* Mátyás eddigi adminisztrátort. Dr. *Baltazár* Dezső tiszántúli református püspök három új *debreceni* s.-lelkészt rendelt ki: *Szenes* Lászlót, dr. *Farkas* Ignácot és *Szabados* Lászlót.

— **Háromméteres ősembereket láttak Kanadában?** *Vancouverből* jelenti az *United Press:* A legendás *Sasquatch-emberek*, akik az angol Columbia (Nyugat-Kanada) hegyeit benépesítő egykori őslakók állítólagos óriás leszármazottai, *utóbbi időben megint feltűntek* és Harrison Mills környékének lakói közül többen látták is őket. Hónapok, sőt évek óta semmit se lehetett hallani ezekről a titokzatos, különös, gorillaszerű lényekről. Létezésüket egyébként tudományosan még sohasem bizonyították be. Mikor utóljára jelentkeztek, körülbelül egy évvel ezelőtt, sziklákkal dobáltak meg néhány halászgató indiánt és egy farmer feleségét szinte halálra ijesztették. A Vancouvertől mintegy 80 kilométerre északra fekvő Morris-völgy lakói most ismét arról számolnak be, hogy éjjelente *elnyujtott, farkasordításhoz hasonló, félelmes üvöltést hallanak* és két ilyen csodálatos őslakót *láttak is.* A farmerek előadása szerint *a két, szőrrel borított testű óriás hatalmas husángokkal kezében a hegyet övező erdő szélén tünt fel* és mint a zergék, ugráltak sziklától sziklára a meredek lejtőn lefelé. Mikor leértek, átfutották a Harrison-folyó iszapos partján, majd *lovaglóülésben egy-egy fatönkre másztak és hosszú, szőrös karjukat és izmos lábukat evezőkként használva, átusztattak a folyón.* Az óriások kikerültek egy tehéncsordát, amellyel találkoztak. A farmerek szerint az óriások *majdnem három méter magas, sűrű fekete szőrzettel borított, gorillaszerű lények voltak.* Rövid idővel ezelőtt Vancouverből expedíció indult az óriások felfedezésére, de dolgavégezetlen tért haza.

— **Kozmetikai tanács nőknek:** Száraz, ráncosodó arcbőrt naponta kétszer kell bekenni Dr. med. László V.-féle Zsíros kenőccsel. Kapható kizárólag a főlerakatban: Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22. (Astoriával szemben.)

— **Beküldött hírek.** *Csütörtök. Előadások.* A Goethe Társaságban Raoul *Auernheimer:* Goethe és a kutya; utána *Gárdos* Kornélia, Hans *Klenka, Medveczky* Mária és *Zoltán* Tibor ad elő. Zeneakadémia. 6 órakor. — A Vajda János Társaságban *Sebestyén* Ede Liszt Ferencről tart előadást, *László* Zsófia, *Kallós* Mária, *Rózsa* Vera, *Kiss* Judit Liszt műveiből ad elő. Andrássy út 23. ¾8 órakor. — A Külügyi Társaságban *Rátz* Kálmán: Korunk uralkodó gazdasági és politikai rendszerei. Országháza, XI. kapu. 6 órakor. — A Történelmi Társulatban dr. *Csóka* Lajos: Kollár Ádám és Mária Terézia iskolareformja. Tud. Akadémia. 5 órakor. — A Pénzintézeti Tisztviselők Országos Egyesületében dr. *Feleky* Géza: Az angol szigettől az angol világbirodalomig. Mérleg u. 2. 7 órakor. — Az Alkoholellenes Egyesületben *Szántó* Menyhért és dr. *Robitsek* Béla tart előadást. Mária Terézia tér 15. 6 órakor. — A Fonetikai Tudományos Társaság gyülésén az egyetem élettani intézetében (Eszterházy ucca 9.) október 25-én, pénteken este ½7-kor *Simonyi* Béla egyetemi lektor »A beszédkészség tudatos fejlesztésének szükségszerűségéről« előadást tart. — *Bay* Zoltán egyet. ny. r. tanár »A fizikai kauzalitás válsága« címmel október 25-én délután 5 órakor a Magyar Filozófiai Társaságban, az Akadémia heti üléstermében előadást tart. — *Különféle. A közoktatásügyi miniszter* elrendelte, hogy minden iskola valamennyi osztályában egy-egy tanár vagy tanító emlékezzék meg az Egészség Hetével kapcsolatban *az egészségvédelem nemzeti jelentőségéről. — A reformáció október 31-iki vigadói emlékünnepén* való résztvételre csütörtökig kell jelentkezni. Rákos u. 3. Tel.: 841—98. — A *Filharmóniai Társaság Barátai Egyesülete* választmányi ülése. Zeneakadémia. ½7-kor. — A *Fészek* megnyitó művészestélyén Mercedes *Capair*, Liesbet *Sanders*, *Nagy* Margit, *Herz* Lilly, *Gervay* Marica, *Gordon* Zita, *Székely* Mihály, *Nagy* Endre, *Fleischer* Antal, Koos Van de *Griend* és *Revere* Gyula szerepel. ½11 órakor.

SZÍNHÁZ

(*) Guy de Pourtalès előadása Liszt Ferencről. Guy de *Pourtalès*, a kiváló francia zeneesztétikus, aki regényes életrajzot írt *Liszt* Ferencről, a napokban Budapestre érkezik és október 28-án délután félhatkor a Zeneművészeti Főiskola kamaratermében »*Liszt, Wagner és Franciaország*« címmel előadást tart. Az előadás keretében, amelyet a Szellemi Együttműködés Szövetségének Magyar Egyesülete és az Országos Liszt Ferenc Társaság közösen rendez, közreműködnek *Basilides* Mária és *Kósa* György.

(*) Megkezdődtek a »Kontusovszka« próbái az Andrássy-úti Színházban. Axel *Nielsen* írta a *Kontusovszka* című vígjátékot, amely legközelebbi újdonsága lesz az *Andrássy-úti Színháznak*. A vígjáték Bécsben az Akademie Theaterben kerül színre még most is sikerrel. Budapesten zenét komponált a vígjátékhoz *Hajdu* Imre, a Kontusovszka tehát az Andrássy-úti Színházban mint *zenés vígjáték* fog színrekerülni. A darab női főszerepét, egy lengyel pálinkamérés tulajdonosnőjét *Gombaszögi* Ella játssza. Egy részeges orosz ál-nagyherceg szerepében *Rátkai* Márton lép fel. Rajtuk kívül még *Ihász* Lajos, *Bilicsi* Tivadar, *Delly* Ferenc és *Boross* Géza játszik a darabban, amelyet *Vaszary* János rendez.

(*) A kisebbségi magyar írók teadélutánja a Fészekben. A kisebbségi magyar írók, akik október 26-án, szombaton este félkilenc órakor a Zeneakadémián irodalmi estet rendeznek, — szerdán délután a Fészek Klub termében teát adtak. A kisebbségi magyar írók bemutatkozását egy szűkebbkörű bizottság intézi, amelynek élén *Németh* Imre országgyűlési képviselő áll. A nagyszámban jelenvolt hirlapírók előtt *Németh* Imre, a bizottság elnöke ismertette ennek az egyesülésnek távolabbi céljait. Többek között a következőket mondotta:

— A kisebbségi magyar irodalom örvendetesen nagyarányú fejlődése adta a gondolatot a Kisebbségi Estek rendezésére. Ezek az irodalmi estek részint a különböző kisebbségi területek időnkénti szellemi találkozói lesznek, részben a többségi magyarokban állandóan ébren tartják a kisebbségi magyar irodalom iránt az érdeklődést, az állandó jellegű és támogató erejű érdeklődést. Ezek a Kisebbségi Estek a minden irányban oly nagyjelentőségű kisebbségi magyar irodalom jelképes központjává kívánják tenni Budapestet. Ezután Muhoray Elemér bemutatta az irodalmi est szereplő előadóművésznőit: Sashegyi Erzsit, Szeleczky Istvánnét és Török Erzsébetet. Az előadóművésznők között szerepel Bulla Elma versszavalatokkal és Szántó Györgyné.

(*) Végállomás. *Szenes* Béla azonos című vígjátékából készült a Végállomás című film, amelynek egyik főszereplője és rendezője: Paul *Hörbiger*. A filmet az *Omnia* és a *City* mozgóképszínház mutatta be. A film ugyanolyan, mint a vígjáték: kedves, fordulatos, nagyon ötletes. Hősei a nagyváros kisemberei, egytől egyig kitűnő ismerőseink, akikkel nemcsak Budapesten, hanem Bécsben is úton-útfélen találkozhatunk. Paul *Hörbiger* játssza a villamoskalauz szerepét és Maria *Andergast* a masamód szerepében csupa báj és megejtő finomság. Hans *Moser* egy villamosellenőr szerepében rendkívül humoros. A film őszintén tetszett a közönségnek mindkét mozgóképszínházban.

(*) Uj bemutatót kell tartania a Terézkörúti Színpadnak. A *Terézkörúti Színpadon* rövid idő óta új revűt játszanak, amelynek *Barátságos arcot kérek* a címe. Az egyik filmvállalat perbe fogta a Terézkörúti Színpad igazgatóságát, mert hasonló címen nemsokára bemutatóra kerül az a film, amelyet *Karinthy* Frigyes és *Mihály* István írtak. Itéletre nem került sor, mert a perbenálló felek kiegyeztek. Az egyesség alapján a Terézkörúti Színpad *köteles levenni műsoráról a revűt* és így a kis színház kénytelen *november másodikán* új bemutatót tartani.

(*) Kilépések a Mozgóképüzemengedélyesek Országos Egyesületéből. A *Mozgóképüzemi Részvénytársaság* hat színháza és a részvénytársaság érdekképviseletébe tartozó öt másik mozgóképszínház hétfőn bejelentette kilépését a Mozgóképüzemengedélyesek Országos Egyesületéből. A kilépést a választmány, amely szerdán délelőtt ült össze, sajnálattal bár, de egyhangúlag tudomásul vette. Az egyesület azonban nem zárkózik el azelől, hogy a most kilépett színházak visszatérhessenek az egyesület kötelékébe.

SZÍNHÁZAK MŰSORA

	Operaház (½8)	Nemzeti (½8)	Víg (½4, 8)	Magyar (½4, 8)	Belvárosi (4, 8)	Városi (½4, 8)	Kamara (½4, 8)	Király (½5, 8)
Csütört.	Traviata (B-bérlet, 4. sz.)	Krisztin	Nagy szerelem (M-bérlet)	Mindenki lépik egyet	Az esernyős király	Én és a kisöcsém	Monpti	Marica grófnő
Péntek ..	Gianni Schicchi Coppelia (C—4.)	Krisztin	Nagy szerelem (E-bérlet 2.)	Mindenki lépik egyet	Az esernyős király	Én és a kisöcsém	Monpti	Marica grófnő
Szombat	A sevillai borbély (D. 4.)	Krisztin	Nagy szerelem	Mindenki lépik egyet	Az esernyős király	Én és a kisöcsém	Monpti	Marica grófnő
Vasárn. d. u.	—	A Bolyaiak (½4)	Nagy szerelem	Mindenki lépik egyet	Az esernyős király	Én és a kisöcsém	Százhuszas tempó	Marica grófnő
Vasárn. este	Don Carlos	Krisztin	Nagy szerelem	Mindenki lépik egyet	Az esernyős király	Én és a kisöcsém	Monpti	Marica grófnő
	Andrássy-úti (4, 9)	**Terézkörúti** (4, 9)	**Bethlentéri** (3, ½6, ½9)	**Royal** (este 8)	**Erzsébetv.** (½6, ½9)	**Józsefv.** (½6, ½9)	**Komédia** (½5, 9)	**Kisfaludy** (½6, ½9)
Minden este	„Hollywood'	Barátságos arcot kérek	Csodarabbi	3 ember a hóban Csütörtökön szombaton és vasárnap d. u. 4	Százhuszas tempó	Eltörött a hegedüm	Mindenki félrelépik egyet	Sulamith
Vasárn. délután			Csodarabbi		—		Mindenki félrelépik egyet	

Fővárosi Orfeum: Minden este ½9-kor, csütörtökön, szombat és vasárnap délután 4-kor: Broadway Follies, 33 magánszereplő, 16 girl

Pesti Színház: Péntektől minden este 8 órakor: Érettségi

M.T.K.

CZIGLINA bilincs építész

Blokkos lakóépületek alapozási terve
/ 12 000 forintos díjazás/

Tájékoztató: Vasek László

Döntés két érdekes építészeti tervpályázat felett
Magyar Nemzet 1962. január 4. 3.l.

Csikádori apátság

Baranya m.

Békefi Remig. A
csikádori apátság
tört. Pécs 1894.

Szinyei Merse Pál Társaság, 1920/1922

Az egykori Szinyei Merse Pál Társaság alapítólevele (1920) lényegében csak Szinyei szellemének követéséről és a tehetségek pártolásáról tesz említést, tehát tisztán művészi célkitűzésekről. Mégis jogosnak látszik a föltevés, hogy a társaságalapítás igényét nemcsak a tisztelt mester akkoriban bekövetkezett halála hívta elő. Valószínű, hogy a korábbi kávéházi művésztársaság főként a közeli múltban bekövetkezett gyökeres gazdasági és politikai fordulat hatására érezhette úgy, hogy a letűnt korszak szolid polgári értékei s talán még a tulajdon egzisztenciája is bizonyos védelemre szorul; az összefogás szakmai és szociális támaszt nyújthat az előre nem látható bizonytalan jövőben. Kérdés, ki mennyire ismerhette fel, hogy az első világháborúval voltaképpen „a hosszú XIX. század" ért véget, ahogy ma látjuk, s hogy korszakváltásról legalább annyira indokolt beszélni, mint „rendszerváltásról". Mindenesetre az a viszonylagos modernség, amit a húszas évek elején a társaság legmodernebbje, Vaszary képviselt, jelezte, hogy a társaság szemében Szinyeitől és Nagybányától meddig terjed az óvandó, preferált értékek köre. Ezt akár politikai jelzésnek is vehette a kultuszkormányzat, különös tekintettel a forradalmakkal összefonódott avantgárdra. Egy szó mint száz: a Szinyei Merse Pál Társaság keletkezésekor a tisztes konzervativizmus művészcsoportosulása volt, szemben a Műcsarnok dohos ódonságával és az emigrációba szorult izmusokkal. (A hazai nem avantgárd modernek később a KUT-ban csoportosultak.) A társaság sohasem játszotta a hivatalos művészet szerepét, sőt, a harmincas–negyvenes években a rendszer kurzusművészetének kifejezetten liberális polgári ellensúlya volt. A társaság szakmai tekintélyét és befolyását erősen növelte folyóirata, a Magyar Művészet, amely elutasítván a római iskola kizárólagosságára törekvését s a német befolyást, kihívta a szélsőjobboldali körök támadását. Szívós és sikeres támadást: a Magyar Művészettől megvonták 1939-ben a lapengedélyt.

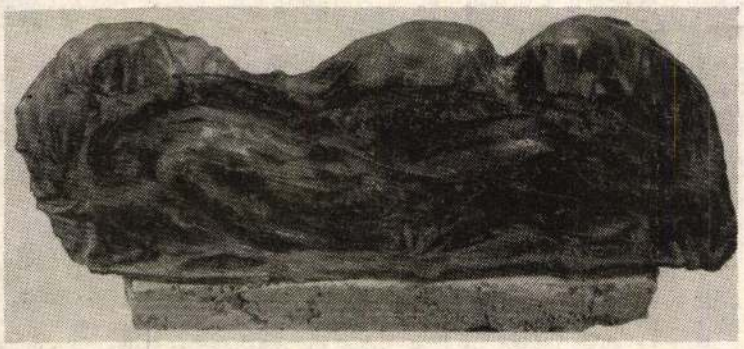

Csikai Márta: Siratók (1992)

A társaság szabadelvűsége művészeti tekintetben az ábrázoló festészet Czóbel művészetével jellemezhető határáig terjedt, de a két háború között ez nem jelentett diszkriminációt, hiszen a nonfiguratív művészet képviselői úgyszólván kívül rekedtek a polgári társadalmon s az általa elismert művészet keretein. A második világháború után, új generációk színre lépésével merült fel a „tradicionális festészet" és az absztrakt, illetőleg a „kevert stílusú" művészet közti ellentét.

A társaság teoretikusaként fellépő Bernáth Aurél, az újraindult Magyar Művészet felelős szerkesztője kiutasította a nem ábrázoló művészeket a csoportosulásból A SZINYEI TÁRSASÁG ÉS MŰVÉSZETÜNK ÚTJA című írásában (1947). Bernáth tagadta, hogy ezáltal megszűnt volna a társaság stíluspluralizmusa, mondván: itt már nem egyszerűen új stílusról, hanem a több ezer éves tradíció, „a fejlődés" megtöréséről van szó. Ezzel Bernáth szakított a társaság hagyományos nyugati orientációjával, s de facto előkészítője lett a szélsőjobboldali nézetekkel egyenértékű ókonzervatív zsdanovizmusnak a magyar művészeti életben. 1949 után a sztalinizmus viszonyai közt elhalt a társaság, s divatjamúlt, elöregedett szellemiségű szerveződés emlékét hagyta maga után. Egyes tagjai, szimpatizánsai ugyanakkor elfordultak a polgári tradícióktól, s a „szociális realizmus" mibenlétét kezdték fürkészni.

1992-ben, amikor egy művészcsoport a Szinyei Merse Pál Társaság nevet ölti fel, éppen ellenkező értelmű fordulat zajlott le a magyar politikában, mint 1920 előtt. Akkor a fontolva haladó konzervatív értékek védelme, a mérsékelten újító fiatalok melletti kiállás is bátor tett volt, most a politikai szerepét vesztett művészet valamennyi irányzata önazonossági és gazdasági gondokkal küzd. Az absztrakt és a természetelvű művészet között nincs többé álellentét; megvalósult a teljes stílspluralizmus.

Az összecsengések, a párhuzamok hiánya miatt tehát némileg zavarba ejtő a mai Szinyei Társaság névválasztása, hacsak nem pusztán a patinás műtörténeti név, a magyar művészeti tradícióban minden irányzat számára elfogadható és tisztelhető elől neve játszott benne szerepet. Az egykori Szinyei Társaság liberális volt a kifejezésmódok terén, de csak az ábrázoló művészet terrénumán belül. Korlátja volt ez a csoportosulásnak, ám az arcélét is megrajzolta. Az utódtársaság saját bevallása szerint elődjének változatos történetéből a tolerancia liberális polgári hagyományát óhajtja megörökölni és továbbvinni, egyúttal azonban *minden* stílusárnyalatra kiterjeszteni is. Bemutatkozó kiállításán a társaság nem csupán szép beszédekben és a Muzsikás együttes magyar zsidó népzenéjével tett hitet a sokféleség mellett, de elsősorban a művekkel. Szabó Ákos naturalizmusától Almásy Aladár szürrealizmusáig, Berki Viola mesélő piktúrájától Kokas Ignác absztrakciójáig, vagy Szalatnyay József posztimpresszionizmusától Halmy Miklós szimbolizmusáig valóban széles a skála. Csakhogy így elmosódik az *arcél*. Nem tudódik ki, *mi is igazán* és miért éppen Szinyei Merse Pál a társaság.

De ha választani kell: mégis inkább az elmosódó arcél, mint a hatóságilag foganatosított állami ízlésterror.

KOVÁTS ALBERT ■■■

Vigadó Galéria – nyitva május 1-jéig
(Bp. V., Vigadó tér 2.)

1. vasárnap

JAZZ

POSTABANK TORNACIPŐS JAZZFESZTIVÁL
A LocoMusic (Presser Gábor) szellemi és a Posta Bank pénzügyi erejét egyesítve rendhagyó, egynapos jazzfesztiválra kerül sor a Vígszínház Sátrában (a Nyugati pályaudvar mögött), 13–22 óráig.
13 h – T és R Band (Pozsony) Vendégszólistájuk az első számú szlovák bluesénekes, Peter Lipa.
14 h – Tea (magyar jazz-rock formációja és a szlovák gitáros, Andrej Seban)
15 h – Javier Ruibal (spanyol spanyolgitáros)
16 h – ASH Band (Szlovákia)
17 h – ESP (Gőz László és Horváth Kornél nevével fémjelzett jazz-funk csoport)
18 h – Tranz Danz (táncszínház)
20 h – Világsztárok a színpadon: Michel Petrucciani, az alig 110 centire nőtt francia zongoravirtuóz, aki 15 évesen már a francia jazzélet szenzációja volt. 1982-ben az Egyesült Államokban a szaxofonos Charles Lloyd kvartettjének lett tagja.
21 h – A fesztivál zárókoncertjét a Steps Ahead adja. A modern jazz egyik stílusát, a New York groove-ot épp az ő zenéjükről nevezték el. Az idén 56 éves vibrafonos, Mike Mainieri 1979-ben alakította meg az együttest. 1987-ben aztán Mainieri fiatal tehetségeket toborzott maga mellé, a legjellegzetesebb hang ebben a korszakban a norvég szaxofonos, Bendik. Legutóbbi stúdiólemezükön, az 1992 őszén megjelent YING-YANG-on már játszott a többiekhez képest veterán dobos Steve Smith is.

ZENE

PURCELL KÓRUS, ORFEO ZENEKAR
Händel egy kevéssé ismert és Rameau Magyarországon még sosem játszott művét, a PYGMALION-t hallgathatjuk meg Zádori Mária, Fers Márta, Kosztolányi Márta, Mukk József és Regenhart András (ének) közreműködésével. Vezényel: Vashegyi György
Zeneakadémia, 19.30
(Bp. VI., Liszt F. tér 8.)

2. hétfő

FILM

ÚJ SVÉD FILM – NŐK A TETŐN (1989)
Stockholm, 1914. Linnéa vidékről jött, és egy fényképésznél kap munkát, aki megtanítja nézni és látni. Padlásszobában lakik, egy nyugtalanító, üres szoba mellett, ahová nemsokára új lakó költözik, az emancipált, okos Anna, aki már régtől fotósként működik. A két, olyannyira különböző fiatal nő életébe még egy férfi is belép, az ablakon keresztül a tetőről. A filmet Carl Gustaf Nykvist, Bergman operatőrének fia rendezte.
Tabán Mozi, 17.30 (ismétlés: kedden, 17.30)
(Bp. I., Krisztina krt. 87–89.)

A KÉK FÉNY
Leni Riefenstahl kétségkívül tehetséges filmes volt, munkálkodására csak az vet árnyékot, hogy szívvel-lélekkel és filmjeivel is szolgálta a Harmadik Birodalmat. Előbb a német nyelvterületen oly népszerű úgynevezett hegyi filmek hősnőjeként domborított, majd 1932-ben – Balázs Béla forgatókönyvéből – megrendezte első saját filmjét, a KÉK FÉNY-t, melyben főszerepet is játszik.
Örökmozgó, 18.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

HANGSZERKIÁLLÍTÁS

A Francia Intézet aulájában három napon keresztül régi hangszereket, francia, flamand, olasz csembalókat és egy ötoktávos spinétet állítanak ki, s 17 órától meg is szólaltatják őket Horváth Anikó, Dobozy Borbála és Péteri Judit közreműködésével.
Francia Intézet, 10–17 h
(Bp. I., Fő u. 17.)

JAZZ

A mai napon új korszak kezdődik a Black & White-ban: a zenei igazgató, a Zentáról áttelepült Laki Ákos, aki tehetséges szaxofonos is, a hét minden napjára meglepetést tartogat. Hétfőnként például fiatal muzsikusokból álló triókat léptet fel. Ma este a Trio Midnight koncertezik 21 órától.
(Bp. VII., Akácfa u. 13.)

3. kedd

FILM ÉS ELŐADÁS

ALAIN ROBBE-GRILLET-SOROZAT – A FÉRFI, AKI HAZUDIK
„Robbe-Grillet ismert regényíróként és a nouveau roman teoretikusaként maga is több filmet rendezett. Ezekben A HALHATATLANOK-tól kezdve a TRANS-EUROPE EXPRESS-en át a SZÉP FOGOLYNŐ-ig szinte tételesen illusztrálja elképzeléseit. Érdekes filmek ezek, van feszültségük és világuk, mégis, inkább játékra emlékeztetnek." (Bikácsy Gergely)
A Filmmúzeum mától kezdve több napon át vetíti filmjeit, a sorozatot a rendező nyitja meg. (Robbe-Grillet hétfőn előadást is tart a Francia Intézetben AZ ÚJ REGÉNYTŐL AZ ÚJ ÖNÉLETRAJZIG címmel, 19 órakor.)
Örökmozgó, 20.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

FILM

VÉRREL ÉS KÖTÉLLEL
Erdélyi János és Zsigmond Dezső 1990-es dokumentumfilmje az '56-os mosonmagyaróvári sortűzről
Duna Tv, 18.10

ZENE

CSORDÁS KLÁRA (ÉNEK) ÉS KRAUSZ ADRIENNE (ZONGORA) HANGVERSENYE
Műsoron: Berlioz-, Fauré-, Duparc-, Bartók- és Joseph Kozma-darabok
Francia Intézet, 19 h
(Bp. I., Fő u. 17.)

ELŐADÁS ÉS KÖNYVBEMUTATÓ

LEBOYER, A SZÜLETÉSRŐL MÁSKÉNT GONDOLKODÓ
Frédéric Leboyer világhírű szülészorvos, pszichoanalitikus, nálunk kevesen ismerik. Első könyve és filmje, A GYÖNGÉD SZÜLETÉS kétségbe vonja a világszerte elterjedt szülészeti gyakorlatot, s rögtön nagy vihart kavart. Ez csaknem húsz évvel ezelőtt történt. A könyvet most magyarul is olvashatjuk, a T-Twins Kiadó jelenteti meg. Leboyer két filmvetítéssel egybekötött előadást tart,
11 és 19 órakor.
Egyetemi Színpad
(Bp. V., Szerb u. 21–23.)

4. szerda

FILM

SOHA, SEHOL, SENKINEK
A nyolcvanas évek végének közelmúltat faggató, a ránk parancsolt hallgatást megtörő első filmjeinek egyike Téglásy Ferencnek ez a szép, személyes hangú játékfilmje. Egy kitelepített család megaláztatásáról és szétzilálódásáról beszél hitelesen, minden pátosz és zajos felháborodás nélkül.
Duna Tv, 18.10

KIESLOWSKI-DIALÓGUS
A világhíres lengyel rendezőnek hamarosan két új filmje is látható lesz a hazai mozikban (a HÁROM SZÍN trilógiából a KÉK és a VERONIKA KETTŐS ÉLETE). Ez a portréfilm a VERONIKA forgatásán készült.
Tv2, 23.40

ZENE

A BIRMINGHAMI SZIMFONIKUS ZENEKAR KONCERTJE
Haydn, Tippett és Debussy művei hangzanak el. Vezényel: Simon Rattle
Zeneakadémia, 19.30
(Bp. VI., Liszt F. tér 8.)

SZÍNHÁZ

TURLAJGROSZEK (A BORSÓGÖRGETŐ) – A TOWARZYSTWO WIERSZALIN BEMUTATÓJA
A lengyel együttes 1991-ben, Bialystokban jött létre, s ifjú kora ellenére Lengyelország egyik legérdekesebb társulataként tartják számon. Különös hangulatú előadás A BORSÓGÖRGETŐ. A főszereplő kisfiú például vérző térdű fababu. A kisfiút szülei eladják az Ördögnek. Az Ördög persze rossz útra akarja téríteni, s már-már eléri célját, amikor megjelenik Szentecske, és segít. Azt is elárulja a kisfiúnak, hogy szülei szeretetét úgy szerezheti vissza, ha térden állva hazagörget egy borsószemet...
Budapesti Kamaraszínház, Shure Stúdió, 19.30 (holnap is)
(Bp. VII., Asbóth u. 22.)

JAZZ

A Black & White-ban ezentúl szerda esténként dixielandmuzsika szól. A sorozat nyitóvendége a Hot Jazz Band (21 h).
(Bp. VII., Akácfa u. 13.)

CZIKA MARIA, építésztechnikus

Szombathelyen az új Savaria filmszinház építése. A cikk ben közölt rajzos ábrakat Bardosi Bélané és Czika Maria építésztechnikusok készitették Heckenast János építész mérnök irányitásával. Mindnyajan a VASITERV munkatársai 493. old.

HECKENAST JÁNOS-MÁTIS LAJOS: Az új Savaria filmszinház és a belvárbs rekonstrukciója 481. old

VASI SZEMLE, XXVII. évf. 1973. 4. sz. Szombathely

Szikai Pál [ ]

L.: Szalka Károly

— : Megnyílt az Alkotó .... 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. aug. 27.

< N. Czike Ferenc >

Könyvei

az Akvarellfestészetről

az Olajfestészetről

és

< > Művészeti anatómia. Az emberi test idom- és aránytanával, műtedvelő festők és szobrászok számára. Bp. 1898.

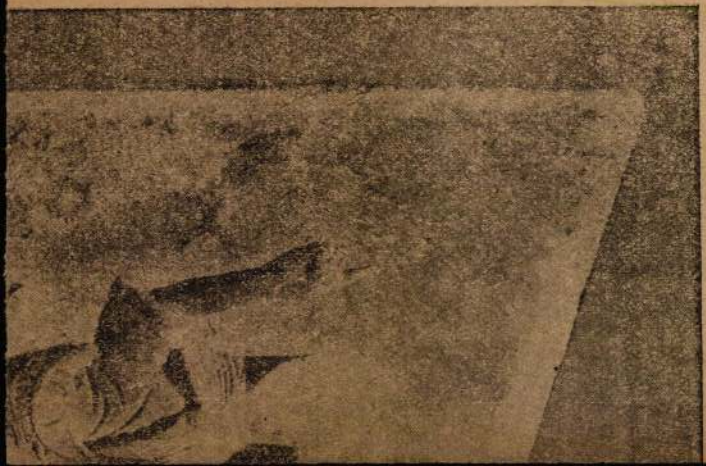

Czike Ferenc

Lásd Színnyeit!

Czike Ferenc. Az olajfestészetről. Kézikönyv műkedvelők számára. (N. 8-r. 149 l.) Bpest, 1886. Nagel O. bizom. 3.20.

Czike Ferenc. U. a. Második bővített és anatómiával kiegészített kiadás. Az emberi test idom- és aránytanáról, a szöveg közé nyomott 53 ábrával és 1 képmelléklettel. (8-r. 203 l.) Bpest, 1898. U. o. 5 —.

Czike Ferenc. Az aquarell-festészetről. Kézikönyv műkedvelők és tanuló ifjúság számára. (8-r. 84 l. Bpest, 1897. Ifj. Nagel O. Vászonba kötve. 3.—.

Czike Ferenc. Művészeti anatómia az emberi test idom- és aránytanáról. Műkedvelő festők és szobrászok számára. A szöveg közé nyomtatott42 ábrával és két darab képmelléklettel. Különlenyomat az Olajfestészet kézikönyvéből. (8-r. 68 l.) Bpest, 1898. Ifj. Nagel Ottó. 1.50.

CZIKE Sámuel

1826-ban készitette a földesi ref.templom szószékét, a Mózes-széekkel együtt

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II.köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991 149.

Ó Czikó Alfonza

1917/18 – 1919/20

Ferkép zámfőiskét

74. l.

s Periklés volt az, aki az V. század
közepén kezébe vette az újjáépítés
nagy és nehéz művét. A várból

MDK

Czikora László tisztviselő

Budaörsi táj, of.

5. nemzetk. vasutas képzőmüv. kiáll. Mücs.

196o. jul.

Czikora László tisztviselő NDK

Női fej I-II, szén

Miesarnok 1960. Vasutasok V. Nemzetk. Képzőm. Kiáll.

Czikora László tisztviselő MDK

Budaőrsi táj, olf.

Műcsarnok 1960. Vasutasok V. Nemzetközi Képzőn. Kiáll.

Czikora László MDK

Női fej, I-II. szén

Mücsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

MDK

Czikora László tisztviselő

Női fej, szén

Női fej, szén

5. Nemzetk. vasutas képzőműv. kiáll. Mücs. 1960. jul.

Czikora Lánló

Liulvirelő

Budaörsi táj, olaj, 51 x 31 cm

26.l.

Női fej, nén, 46 x 60 } 30.l.
Női fej, " 28 x 48 }

Vasutasok 5. Nemzetközi Képzműv Kiáll. Bp 1960
Kat-kerk Kovács János

30.
26

MDK.

Czikora László

Festményét dijazták.

Ganz Mávag 1965 április 2ł. lap -

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 ÁPR. 9

NÉPSZAVA

Orikord László

czi Zoltán gyűjtötte Petőfi-legendákból látunk egyet-kettőt.

gyük az arut, ma, hogy erez
tessük, nem méltó hozzám" (!

1021

...senyei György

...y a
...t, a
...dést
...gyre
...lják
...nat-
...nto-
...ülni
...az

utat járhatjuk. És ezen az úton vitathatatlan a *szakszervezetek felelőssége.*

Egyszóval az a véleményem, hogy az az atmoszféra, amelyben kongresszusunk összeül:

Czikora László: Terefere

M.D.K

Csikorszky Károly
grafikus

Bástya

Élet és Irodalom, 1965. július 30 – 4 lap

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 JUN 3.

NÉPSZAVA

Czikora László

1011

Czikora László: Kertben

Rejtvényü
13. és 14., v
17. számú
István ha
címét rej
küldjétek
levelezőlapon.

VÍZSZINTES:

7. Egyszerű gép (ford.)
9. Éktelen esztendő (!)
11. Középen halad (!)
15. A termő része
17. Remélj!
18. Szalonnát fzesít
19. Oxigén, szén, kálium és kén
20. Olcsó húsnak híg a...
21. Kelta eredetű nép
22. Argon
32. Nemreg meg ...
águnk volt

FÜGGŐLEGES:

2. Saját kezűleg
3. Lóbetegség
4. Félig elunta (!)
5. Vészi Endre
6. Didergők
7. Szerencsét hozó tárgy
10. Kutyafajta
12. A Bizományi
14. Kismacska
16. Földre huppant
24. Jármot

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
NÉPSZ. AVA
1979 JAN 20

Czikora László.

AVA 1021

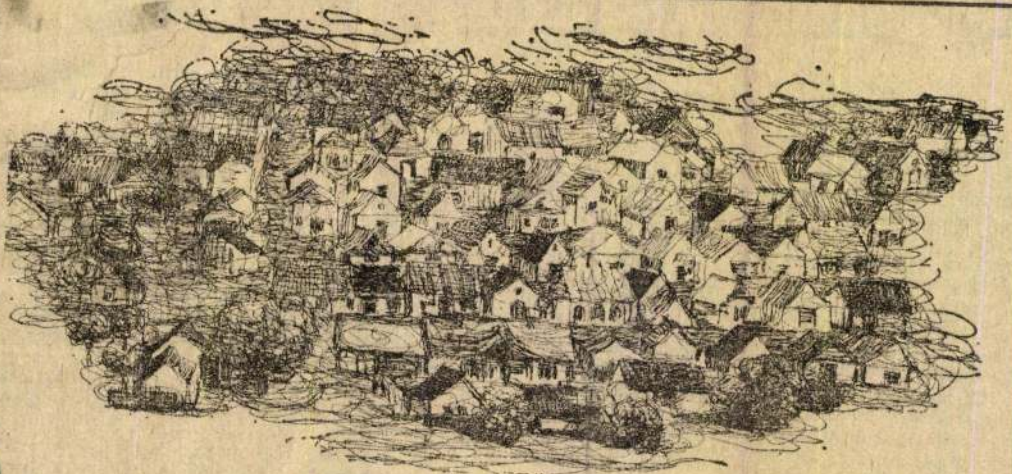

Czikora László: Borpincék

HANGLEMEZFIGYELŐ

Kodály: Háry János

Háry valamennyiünk személyes ismerőse, amióta „druszája", Garay János, megteremtette őt a múlt század derekán, amikor is megírta — Az obsitos címmel — élete legmaradandóbb művét. A kiszolgált császári katonák Abschiedsbriefet, elbocsátó levelet kaptak, az „Abschied" szó változott át aztán obsitra a magyar nép ajkán. A magyar parasztember ugyanis szívesen teszi kimondhatóbbakká, sőt a maga számára érthetőbbekké az idegen szavakat, így lett

egyálalán? Idézzük csak megint Kodályt, hiszen saját „kreatúrájáról" ő szólt mindig a legpontosabban:

„Ő maga az életre kelt magyar meseteremtő fantázia. Nem hazudik: mesét teremt, költő. Amit elmond, sohasem történt meg, de ő átélte, tehát igazabb a valóságnál."

Igazabb bizony! Ettől van, hogy ez a mű állandóan az álomvilág és a vaskos magyar valóság mezsgyéjén mozog. Persze, nem csupán népdalokat hallhatunk a daljá-

Magyar színházi feszt a Szovjetunióban

35 magyar író, 44 színművét mutatják be több mint 110 színházban a Szovjetunióban immár másodízben megrendezésre kerülő magyar színházi fesztiválon. A bemutatók sorozata gyakorlatilag már megkezdődött, s május közepéig tart — ekkor Moszkvában kerül sor a záróünnepségekre. A tervek szerint ebben az időszakban a szovjet fővárosban szerepel a *Madách Színház* társulata.

A fesztivál előadásaiba bekapcsolódik a Szovjetunió minden köztársasága, s az oroszon kívül még 16 nyelven adnak elő magyar színművekat

Tadzsikisztán elő orosz ny geti „*A csik* kotását ped dön mutatja Sándor szín nítónőt" a házban adj

Mai iroda selői közül két színmű fesztivál kegyenc" *bál*". Né Szovjetunió István szín *ték*" és a összesen 1 sorára k Károly r játszott „*Adáshib*

Czikora László

Tere-fere

Népszava, 1978. április 9.
8. old.

Czikora László: Terefere

Népszava

Czikora László

1021

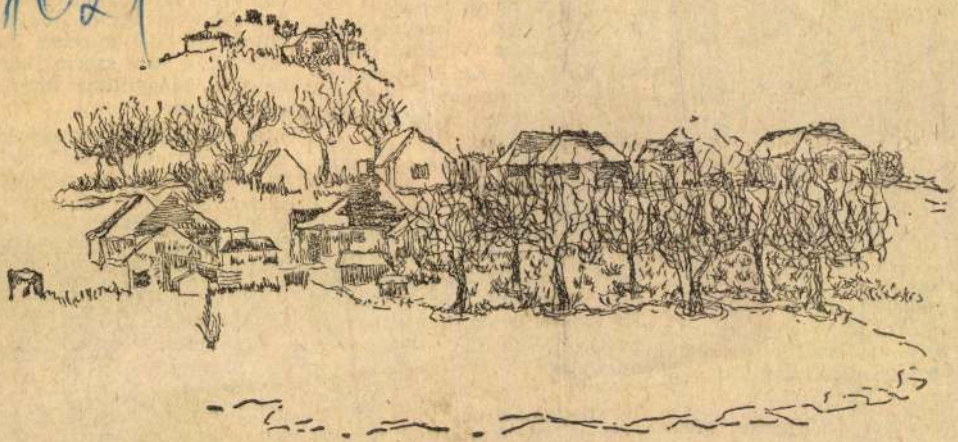

Czikora László: Badacsonyörs

1974 JAN 6

SZAKSZERVEZETI HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-148, 340-726

vű szanatórium

a beutalóért. A gyerekek beutalója nyáron 50, télen 43 rubelbe kerül a 24 napra. A különbözetet az ő esetükben is a szakszervezet viseli. Az üdülő egyébként teljes egészében a szakszervezet tulajdona.

Viktor Nyikolajevics Meskov, az üdülő igazgatója, aki maga is hosszú ideig bányában dolgozott, örömmel, büszkén mutatja a kétágyas szobákat, a kétmillió rubelért

testvéri kö
össze két or

A Krím eg
vésű helyé
van a *Parus*
szanatórium.
nebb — és a
— üdülő ez
1965-ben épí

Kalauzunk
movics Tro
helyettes vez
Szovjetunió minden részéből és a földkerekség sok országából, köztük Magyarországból is jönnek ide beutaltak. Itt is, mint Jalta több más gyógyüdülőjében, elsősorban a szívbetegek gyógyításával, utókezelésével foglalkoznak. Egyegy turnusban 130 embert látnak el. *A hegyről lift viszi le a vendégeket 75 méter magasból, a tengerpartra.* A légkondícionált szobákban minden van, ami a nyugodt pihenéshez szükséges: rádió, tv,

nak, de a betegeknek csak 30 rubelt kell fizetniük, a többit a szakszervezet vállalja. A háborús rokkantaknak ingyenes a beutaló.

A hatalmas ősparkban egy 200 személyes kórház is van. Itt a levegő is az aktív gyógyító eszközök egyike. A betegek az ápolószemélyzet felügyelete alatt teszik meg rendszeres sétáikat az erdei sétányokon, az épületen belül pedig nagyszerűen felszerelt tornaterem, fizikoterápia, masszázs, különféle fürdők

Czikora László

Badacsonyörs (grafika)

Népszava, 1974. jan. 6. 102 évf. 4. sz.

8 p.

Czikora László

A mostani XXIV. országos kiállításon szerepelnek művei, - melyek Pest megyei tajat idéznek -, díjazott dunai halászai. (említve).

Sosonci Miklós: Országos vasutas képzőművészeti kiállítás.
Pestmegyei Hírlap, 1974. júl. 11.

Csikóssky Miklós

festő

M.D.K.

Bánya

Élet és Irodalom, 1965. jul. 31 - 4 lap

Kassa

Czikós ötvös István, 1608

Arch.Közl.1899. XXI. 248

megírva

Ilzikos István
ötvös

L. Kendrey-kentiványi
348. l.

emlén

a táborkarától kisért

~~táborkarától kisérve~~ látpik (Radetzkyt, ki bal

ntárját fogja s ~~bal~~ jobb.jában parancsnoki pálcá-

~~ban~~ balról álló gyalogság előtt a tábornokok e-

nézi a csatateret, melyet a háttérben lévő ma-

eznek. ~~A lobo épen pipájára gyujt~~. Felirata alól:

ng des kaiserlichen Feldmarschalls Grafen Radetzky,"

№ 58.

žana od c. k. poln. marsalkahrabéte kadeckého"

itag megnisgatása Feldmarschal Gröf Ra-

tione di Cante Radetzky imper ma-

Campo."

tzler."

méretei a vonalkeretnek 24 : 16.5 Cm.

ha 4832. (alányomással)

107/95 № 351

MDK

Czilli Jenő épitészmérnök

A Kamara uj tagjai. MM.és ÉE. 1928. IX.21.
268 l.

MDK

Czilli Jenő

Makói vármegyei székház szárnyépületének terve

Tervpályázati eredmény.
Épitő Ipar-Épitő Müvészet. 1928 jun.15.

Czilli Jenő

MDK

Zsótér Ákos

Balatoni Társ.3. N.Ssal. 593. kiáll. 1928.ápr.
24. 1.

MDK

Czilli Jenő építész

Nyaraló terve a Nemzeti Szalón "Balatoni kiállitásán" szerepelt és egy hétig ki volt állitva a Magy. Mérnök- és Építész-Egyletben.

Cikk: A Balatoni Szövetség nyaraló tervei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1928.máj.1. 67-68. lap

MDK

Czilli Jenő

Az alábbi pályázaton III. dijat nyert

Tervpályázati eredmény. "Makói vármegyei székház szárnyépületének tervei". Épitő Ipar - Épitő Művészet 1928. jun. 15. 94.l.

Czilli Ferenc

építész.

Szül. Nagykároly 1893.

Oklevelet nyert 1917.

Műegyetem 5. l.

Áttétel

Ma omikor sors döntő órakat élünk

és lerakjuk a magyar jövendő fejt

Czilli Jenő

építési

Balatoni villa-

tervek. Repr.

MAGYAR·EPITOMUVESZET

1928. 5-6. sz.

24, 25. l.

VASÁRNAP
31
Kat. Hatvanad vas
Prot. Virgilia

HÉTFŐ **FEBRUÁR**
1
Kat. Ignác pk. vt.
Prot. Karolln

KEDD
2
Kat. Gyertyasz. B.A.
Prot. Karolln

SZERDA
3

Czilli Jenő
épitész

Csanád vármegye szék-
házának szárnyépületére
burdetett terop.

III. díj

MAGYAR-EPITOMUVESZET

1928. 5-6 sz. 27 l.

20
Kat. Vendel
Prot. Iréne

CSÜTÖRTÖK
21
Kat. Orsolya vt.
Prot. Orsolya

PÉNTEK
22
Kat. Kordula sz.
Prot. Előd

SZOMBAT
23
Kat. Ignác pátr.
Prot. Gyöngyike

Szr.: S. Vajero

43. HÉT • 1937. OKTOBER HÓ • 31 NAP.

Czily Jenő

épitész

a Hajdu-utcai elemi iskola terve fentitől

Repr.

Művészet

1941. 40-41. sz

79. l.

A pályázaton díjat nem nyert.

Bruhor, XVIII. sz. beli VI. 240

21.,

Halvány téglavörös, minden
dinítés nélkül. Alja gömböly

32.,
1/2

Bronztör p ugejének
Tőzedéke.

27

28.,

28. 27

Azon, mi
bronzkori tem
tattak, északra
50 év előtt na
melyből 101 darab lett m
Gróf 1903 évben muzeum
Nyíregyháza 1907

Czilli Jenő

épitész

Életr. arck.

Váljubal. 151. l.

uppsatser om allegorier, om Alla helgon o. s. v.

En blick pa de nu utsända häftena säger oss, största standardverken. De kommande häftena langt det star i mänsklig förmaga, ga till bottnen mod att i nuvarande tid sända ut detta verk ä

In deutscher Übersetzung:

Nach langjährigen Vorbereitungen und mit Hilf ragendsten innerhalb ihrer Spezialgebiete, ist die großartigen Leistung gegenüber kann man wirkl in keiner Bibliothek fehlen darf. Für jedes Mus einer Goldgrube. Mit Befriedigung stellt man d aber vollkommenen Text wie auch auf den Rei wandt worden ist. Das Bildmaterial ist vortreffli den vielen größeren Artikeln in den bis jetzt e mahl" von Karl Möller, „Abendmahlskelch" von Die Entwicklung der Akademie wird von Paul Ernst Strauß schreibt über den Akanthus, Kurt führliche Darstellung der Alabasterskulptur ist Stammler behandelt Alexander den Großen. Allerheiligen usw. Jeder Artikel ist mit ausfüh die bis jetzt herausgekommenen Hefte sagt uns, Standardwerke sich entwickeln wird. Die erschei der den Problemen, soweit es im menschliche Die Sorgfalt des Herausgebers und der Mut des zugeben, verdienen anerkannt zu werden.

Czilli Jenő

Czilli Jenő okl: építészmérnök.
XIII. Röppentyű-u. 12 291-165

Tel. 491-165

Bptávb 1940 szept.

1942. jan.

EGYETEMI NYOMDA

30 nap **JÚNIUS** 26. hét

21 sárnap	G. Alajos *Alajos*	
22 Hétfő	Paulin *Paulina*	
23 Kedd	Ediltrud *Zoltán*	
24 zerda	K.Ján. szül. *Iván*	
25 ütörtök	Vilmos *Vilmos*	
26 Péntek	János és Pál *János, Pál*	
27 zombat	László kir. *László*	

latra behivatván, a honvédelmi minisztérium 9. osztályában (iskolaügyek) a nevelő- és képzőintézetek gazdászat-közigazgatási ügyeit végezte, mig 1920 decemberben a honvéd központi ruhatár parancsnokságával bizatott meg, melyet egy évig vezetett. Közben részére a „díszérem 40 évi szolgálatért" adományoztatott. 1921 december hó 21-én kelt kormányzói elhatározással a hadbiztos-tábornoki cim és jelleggel tüntették ki.

Czeyda-Pommersheim Ottó *(nemes)*, ny. áll. tábornok. Született Ujaradon, 1866-ban. Középiskoláit Aradon, a hadapródiskolát Temesváron végezte és 1888-ban mint hadapródot a 101. cs. és kir. gyalogezredhez Nagyváradra osztották be; ennél az ezrednél, fokozatosan előrehaladva, 1911-ben őrnaggyá nevezték ki s előbb mint zászlóaljparancsnok, majd mint különleges beosztásu törzstiszt itt teljesitett szolgálatot 1913-ig. Ekkor áthelyezték a 32. cs. és kir. gyalogezredhez, ahol átvette a pótzászlóalj parancsnokságát. Itt érte a háboru kitörése és az 1. menetzászlóaljjal az orosz harcszintérre vezényelték. Részt vett a második lembergi csatában, később az uzsoki harcokban, ahol 1914 október havában sulyosan megsebesült. Felgyógyulása után mint alezredes ismét az orosz harcszintérre került, ahol a 6. népfelkelő gyalogezred parancsnokává nevezték ki. Közben rövid időn át a debreceni 3. népfelkelő gyalogezrednek ideiglenes parancsnoka is volt. 1917 május 1-én ezredessé nevezték ki. 1917 augusztusban a 6. népfelkelő gyalogezred élén az olasz frontra került, ahol 1917 szeptemberében a Bainsizza-fensikon ujból sulyosan megsebesült. Felgyógyulása után, 1918 juniusban a cs. és kir. 60. gyalogezred parancsnokságát vette át és Odesszába került. Ugyanezen év október elején az ezred a besszarábiai frontra került, ahonnan rövid idő után az ezred a szerb fronton nyert beosztást. Szlavoniában érte a forradalom kitörése, ahonnan sikerült neki az ezred törzsét, a géppuska-századot, aknavetőket és a müszaki századot minden akadály nélkül Egerbe hazahozni. Mivel ezredesi kinevezése a 38. gyalogezred állományába tartozott és miután Egerben nem kapott rendelkezést, Budapestre jött és a honvédelmi minisztériumnál jelentkezett további utasitások végett. 1919 január 1-én nyugalomba vonult. A kommun bukása után a honvédelmi minisztériumba rendelték, ahol az igazolóbizottság elnöke lett, később egy törzstiszti becsületügyi választmány elnöke volt. 1921-ben véglegesen nyugállományba vonult és később tábornoki cimet és jelleget kapott. Harctéri kitüntetései: a III. o. vaskoronarend, a III. o. katonai érdemkereszt, a Signum Laudis, mindezek a hadiékitménnyel és kardokkal, a II. o. porosz vaskereszt, a Károly-csapatkereszt, a sebesülési érem két sávval stb. 1894-től 1897-ig mint tanár működött a temesvári hadapródiskolában, ahol a lő és fegyvertant, algebrát és geometriát adta elő.

Czibor Gyula, ny. székesfővárosi tanácsi főjegyző. Született 1872-ben, Csurgón (Somogy megye). Édesatyja, néhai Czibor Mór, a csurgói állami tanitóképzőintézet igazgatója volt. Nagyatyja, néhai Czibor Ferenc református teológiai tanár, a pápai kollégium hirneves filozófia-professzora, már az 1840-es években Petőfi és Jókai tanára volt. Mint érdekes kortörténeti dokumentum megemlitendő, hogy Jókai Mór érettségi bizonyitványának másolata, melynek eredetije a Nemzeti Muzeumban van, Czibor Gyula tulajdonát képezi. Néhai nagyatyja Pázmándy Dénesnek, az 1848-as képviselőház elnökének ifjukori nevelője volt, akivel a berlini egyetemet együtt végezték el. A család maga régi református nemesi család. Czibor Gyula középiskolai tanulmányait Csurgón és Pápán végezte, azután a debreceni jogakadémián és a budapesti tudományegyetem jogi karán tett államtudományi vizsgát és jogtudományi szigorlatot. Müködését előbb mint ügyvédjelölt kezdte meg, Krajtsik Ferenc dr., akkori országgyülési képviselő ügyvédi irodájában, majd rövidesen, 1895-ben a székesfőváros szolgálatába lépett, előbb a katonai és illetőségi ügyosztályban mint fogalmazó dijnok kezdte meg müködését, majd nemsokára bekerült az akkor egyik legelőkelőbb ügyosztályba, a pénzügyi ügyosztályba, ahol 5 évig működött Vaszilievits János dr. tanácsnok és Bárczy István dr. tanácsjegyző oldalán. A fővárosnak különböző ügyosztályaiban és előljáróságainál teljesitett értékes szolgálatot, mikor is 1924 ben, mint a VI. ker. előljáróságnak helyettes vezetője és mint tanácsi főjegyzője vonult nyugalomba. Nyugalombavonulásra, mely saját kérelmére történt, az inditotta, hogy további munkásságát egy nagy és nemes cél szolgálatába állitsa, nevezetesen, hogy összeállitsa a világháboru, a forradalmak és az azt követő idők magyar vonatkozásu nyomtatványait, mely gyüjtemény Európa egyik legnagyobb gyüjteménye. Összegyüjtötte a háboru első napjától kezdve 10 éven át (1914—1924) az összes háborus

nyomtatványokat, főképpen könyveket, propagandafüzeteket, ujságokat, röpiratokat, plakátokat és ma egy 6000—7000 darabból álló szenzációs gyüjteménnyel rendelkezik. Czibor Gyula különben azelőtt is ismert és régi gyüjtő volt, aki a félvilágot beutazta, aki már békeidőben különösen földrajzi vonatkozásu könyveket, utleirásokat, az északafrikai francia gyarmatokon, Algirban és Tuniszban pedig kőzeteket gyüjtött. A háboru első napjától kezdve kezdte már gyüjteni a plakátokat és a lehetőség szerint minden a háborura vonatkozó plakát birtokában van. A Pesti Hirlapnak 1923 április 17-én megjelent száma különben „Történelem a falakon" cim alatt ismertette részletesen plakátgyüjteményének történelmi sorrendjét és értékét. Megemlitendő, hogy gyüjteménye három sorozatból áll, amelynek első teljes sorozatát hazafias áldozatkészséggel a székesfővárosi könyvtár részére ajándékképpen felajánlotta.

Czibur László, tábornok. Született a zemplénmegyei Varannón, 1852-ben. A gömörmegyei Czibur családból származott. Középiskoláit Sárospatakon és Eperjesen végezte, ezután jogi tanulmányokat folytatott Sárospatakon, majd a gazdasági akadémiát végezte el Debrecenben. 1874-ben egyévi önkéntesi szolgálatra vonult be az 1. magyar honvédgyalogezredhez. Ezután tényleges állományba lépett és csakhamar főhadnaggyá lépett elő. Szolgálatot teljesitett Ungváron, Nagykárolyban, Máramarosszigeten, Kassán, Miskolcon. Fokozatosan előrehaladva, 1902-ben ezredessé léptették elő és ekkor ezredparancsnoki minőségben Marosvásárhelyre helyezték át. Itt teljesitett szolgálatot 1915-ben történt nyugalomba vonulásáig. Kiváló katonai szolgálatainak elismeréséül megkapta a III. o. Vaskoronarendet, a Katonai Érdemkeresztet és ezenkivül tulajdonosa volt számos békebeli tiszti jelvénynek.

Gy. Czikle Valéria, gyergyószárhegyi dr. György Gáborné, irónő. Született szilágymegyei Tasnád községben. Iskoláit Zilahon végezte, majd a Szinmüvészeti Akadémiának növendéke volt s jeles sikerrel tette le vizsgáit. Már mint akadémiai növendéket a Budai Szinkörhöz és a temesvári szinházhoz szerződtették első drámai szerepkörre. Szerepei közül különösen kiemelendők: Delila, Froufrou, Julia, Desdemona, Claire, Mathilde. Ezeket oly tökéletességgel játszotta, hogy nemcsak a szinikritikusok, hanem maga Jászai Mari is az ország egyik legjobb drámai hősnőjét látták benne és fényes szinpadi jövőt jósoltak erőteljes tehetségének. Ma talán egyike volna hazánk első drámai szinésznőinek, ha házasságkötésekor férje kivánságára nem hagyta volna el az annyi sikert és dicsőséget igérő szinpadot. 16 éves korában irta első elbeszélését és miután többé szinpadra nem lépett, müvészi tehetsége irodalmi téren tört utat. Megirta hat kötetből álló verssorozatát, melynek befejező kötete most van sajtó alatt. Minden egyes verskötetét a kritika osztatlan, elismerő dicsérettel fogadta. 1930-ban jelent meg „Három világ" cimü nagy történelmi regénye, melyhez előszót dr. Négyesy László irt. E nagyértékü müve minden idegen hatástól és befolyástól mentes, egyedülálló igazi őstehetség munkája. Ezenkivül számos elbeszélése és szindarabja jelent meg. Rövidesen ujabb nagyszabásu történelmi regénye kerül sajtó alá. Elnöke a Nemzeti Kultur Egyesületnek. Tagja, illetve társelnöke és alelnöke több irodalmi és társadalmi egyesületnek.

Czilli Jenő, épitészmérnök. Született 1893-ban. Épitészmérnöki oklevelét 1916-ban a kir. József müegyetemen nyerte el. Külföldi tanulmányutjai után Böhm és Hegedüs, majd Lóránd Zsigmond épitőmüvészek irodáiban müködött. 1920-ban önállósitotta magát. Sikeresen vett részt több tervpályázatokon. Tamási község adóhivatalának tervpályázatán II. dijat, Makó város székházépületének tervpályázatán III. dijat nyert. Mint kivitelező vállalkozó számos középületet és magánépületet épitett fel, amelyek közül nevezetesebbek: a hévizi rendőrségi üdülőtelep, Mátészalkán Katona Sándor földbirtokos villája, Budapesten az Attila-köruti Rakowsky-udvar, Zalamegyében a letenyei járásban 16 iskola, Mátészalkán a vármegyei közkórház és melléképületei.

Czinder Antal, ny. Máv. főfelügyelő. Született Zalaegerszegen, 1871-ben. Középiskoláit szülővárosában végezte, majd a felsőkereskedelmi iskolában prematurus lett. A vasuti tisztiképző tanfolyam elvégzése után, 1890-ben m. kir. Államvasutak szolgálatába lépett. 1892-ben egyévi önkéntesi katonai szolgálatra vonult be a 38. cs. és kir. gyalogezredhez. A tartalékos tiszti vizsga letétele után ismét a Máv. szolgálatába állott. Állomáshelyei voltak Pinkafő, Kiscell, Mosonmagyaróvár. 1895-től 1900-ig Esztergomban, később 1907-ig Ujvidéken teljesitett külső forgalmi

Czilli Jenő
építész
l.
MMÉEÉvk
1934.198-l.

zipénztárának elismervénye ...
z letételéről. A terv, költségelőirányzat
ételek a vizvezetéki igazgatóságnál meg-
ők és lemásolhatók.
vár. (Iskolaépités) A szilasi állami
ola ujbóli épitése 15358 k 41 f erejéig
eztetvén, e munkának biztositása cél-
ugusztus 19-én d. e. 10 órakor a
m. kir. államépitészeti hivatalban tar-
ersenytárgyalás hirdettetik. Az ajánlat-

Összesen 2354 k 55
kiadása végett neveze
nál augusztus
senytárgyalás fog ta
munkálatokat elválla
bánatpénznek valame
letételét igazoló nyu
bélyeggel felszerelt a
beváltó hivatalnál ny

megfelelő bánatpénz
s főszolgabirájához
áig a kő mintáival
alános és részletes
dési minta nevezett
ekinthetők.

épitése.) A felső-
levő 4., 7., 11., 18.
pitése 3412 k 42 f
munka biztositása
-án d. e. 11 órára
ókubinban tartandó
Az ajánlathoz 180 k
ni m. kir. adóhiva-
zoló nyugta csato-
részletes feltételek
bini m. kir. állam-
inthetők.

átalakitás.)
épület átalakitása
sszesen 11000 koro-
föld, kőmüves, vas,
os, cseréptetőfedés,
veges és szobafestői
lejtés hirdettetik. Az
város polgármesteri
10-én d. e. 10 óráig
kötelesek 1100 k-t
házi pénztári nyug-
letételét. Vállalkozó
-én megkezdeni és
köteles. A tervek, a
rpona sz. kir. város
negtekinthetők.

alétesitése.)
a gróf Csáky Albin-
unkálatainak biztо-
alást hirdet. A vég-
m² beton járda és
átjáró burkolatból
ellátott ajánlatok
10 óráig nyujtandók

művelet, általános és részletes feltétele
mint az ajánlati minta nevezett államé
hivatalnál megtekinthetők. Az ajánlat
ajánlott összeg 5%-ának megfelelő bán
nek befizetését igazoló állampénztári
csatolandó.

M.-Sziget. (Támfalak épités
korlátok felállitása.) A huszt—t
áll. közut majdánkai utmesteri szakasz
támfalak épitése 1450 k 53 f és
korlátok felállitása 970 k 32 f erejéig enge
tetvén, e munkálatok biztositása
augusztus 23-án d. e. 10 órakor a mára
szigeti m. kir. államépitészeti hivatalban
tárgyalás fog tartatni. A műszaki
és részletes feltételek, valamint az ajánla
nevezett államépitészeti hivatalnál me
hetők. A munkálatok az átadástól s
3 hó alatt befejezendők. Az ajánlathoz az
összeg 5%-nak megfelelő bánatpénzr
fizetését igazoló állami pénztári nyugt
landó.

Eperjes. (Utáthelyezés.) A
girálti th. közut komlóskeresztesi sz
engedélyezett utáthelyezési munkálatok kiv
biztositása céljából augusztus 13 á
10 órakor az alispáni hivatalban E
tartandó versenytárgyalás hirdettetik. A
kiterjeszkedik mintegy 1·3 km. hosszba
feltöltés és illetve bevágás készitésére
csolás, utalaplerakás, betoncső műtárgyak
vetők és korlátok elhelyezésének m
mely munkálatokhoz az eperjesi államé
hivatal által megállapitandó határidőben
hozzá kell fogni s azokat az átadástól
tott 10 hét alatt befejezni. Ajánlatot ten
az eperjesi államépitészeti hivatalnál b
hető s egy k bélyeggel ellátandó ajánla
alapján lehet. A műszaki müvelet az
m. kir. államépitészeti hivatalnál beteki
az ajánlati költségvetés is beszerezhető. Az
hoz csatolandó az ajánlati összeg 5

Czilchert Károly

üveggyárs

l.

Telkes Simon:

Üvegiparunk.

Bp. 1895.

24. l. 78. l

Ag, gladiátor

181 – 195 képekkel

M.D.K.

Czilichdorfer Antal, gőngősi képíró

1796-ban a gőngősi „nationalis" iskolába 3 tábla festéséért vesz fel bironyos összeget, majd 1802-ben a Szt. Bertalan templom kifestése alkalmából tiszteletdíjának kipótlását kéri.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 318. old.

CZILICHDORFER Antal gyöngyösi képiró. 1795-ben a gyöngyösi nationalis iskolába három tábla festéséért vesz fel bizonyos összeget, mégd 1802-ben a Szent Bertalan templom kifestése alkalmából tiszteletdijának kipótlását kéri.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Czilinger Sigism.,keramikus

A pápai keménycserépgyárban dolgozott.Feltehetően ott dolgozott.1814.jan 11-én Antonius Windschügel esküvőjén szerepelt. 270.o.

Kéry Bertalán: A pápai keménycserépgyár története. 235.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

M.D.K.

Czillach Károly, építőmester

meghalt 1801. febr. 5-én Pozsonyban. Az újság (Preßburger Zeitung) kiemeli, hogy ő építette Budán a „matematikai" tornyot. Szerző hosszan idézi a róla megjelent egyéb irodalmat (Magyar Hírmondót, Weyde G. munkáját).

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 175?-185? között
Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1963. XII. évf. 1. sz. 26. old.

Ø Czillak Karol Juraj

+ 1809 Eörül

porsonyi vonatkozásai

2 mül az alábbi

műrcumban

Kat Bratislavy

284. l.

Cziller Antal

épitész

l.

Váljubal

322. l.

város polgármestere

e. 9.

s Bizottságának

Budapest

IX. Rákos u. 10.sz.

M.D.K.

Czilli Jenő, építész

és Árvay József körös tervét fogadták el a sárbogárdi körségi gimnázium épületére beérkezett 14 pályamű körül.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1925. XLVI. évf.

ápr. 1. szl 4. old.

CZILLICH ANNA

Új művészet

1999/~~jan~~ AUG

f.o.

Nem volna-e kedve a rádi
idején bizonyára hívta; de bi
is szívesen látná. Az utóbbi
Szívesen teszem /nem az olvas
olyán témáim megírására kénys
lanul ha lnának meg vélem.

Kár, hogy valami nagynak
nem adódik számomra. Irói kép
ura, mint mostanság. Úgy érze
de tudom, hogy ez csalóka érzé
s utánuk a hanyatlás következi

Mindez a gondolat azonba
elébe az elkövetkezendőknek.

Czillich Anna

Kieselbach (204)

1997. szept. 19.

```
blk= kue
3000= 40285400
3100= Farkas, K roly (1954)
3140= m
3162= Graphiker
2194= Ungarn &
Deutschland
3200= Ungarn &
Deutschland
3270= 1954
3290= Koe^BSszeg
3360= 2002
3420= Daxweiler
309f= 2002
kenn= bu
redk= Nov ky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 4
9900= 20021029
9990= oder ex; www.farkas.de (zur Firma
```

Kassa

Tarcali ötvös Czikós Mihály 17.sz.

Arch.Közl.1899. XXI. 233

Tisztelt Kolléga!

A Szombathelyi Képtár - a 10. éves jubileum jegyében - a MTA Művészettörténeti Kutató Intézete és a Magyar Nemzeti Galéria közreműködésével - a Nemzeti Kulturális Alap, a Pannon Ősz '95 Rendezőbizottsága és a Vas Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesület támogatásával, -

Felfedezett és Felfedezésre váró életművek
címmel

tudományos ülést rendez 1995. szeptember 29-30-án Szombathelyen a XX. század első felének magyar művészetéről.
A Metszetek - XX. századi életművek gyűjteményünkben című új állandó kiállításhoz kapcsolódó felolvasó napok programja.

1995. szeptember 29.

10-11 óra között gyülekezés a Képtárban (Rákóczi F. u. 12.)
11.00: Köszöntő - Zsámboki Árpád a Vas Megyei Önkormányzat Művelődési Titkárságának vezetője.
Gyakorlati tudnivalók - röviden.

11.15-13.00 Előadások
Gellér Katalin: A századfordulón fellépő nőművészek -
Undi Mária (1877-1959)
Kádár Lívia (1894-1986), Kriesch Laura (1879-1966)

Szűcs György: Czillich Anna (1899-1923)
Lindner Magdolna: Kacziany Aladár (1887-1978)
13-14.30: Fakultatív ebéd; szállás elfoglalása
14.30-15.10: A Metszetek c. kiállítás bemutatása - vezeti Salamon Nándor
15.20-18.00: Előadások
Szabó Júlia: Kepes Éva
Majoros Valéria: Farkasházy Miklós (1895-1964)
Ernyei Gyula: Schiller Géza
Plesnivy Edit: Pál István
Salamon Nándor: Győrből indultak - Szabó Aurél (1888-1964)
Opitz Gyöngyi (1897-1942)
Hozzászólások, reflexiók, kiegészítések
18.10: Indulás gépkocsikkal Bozsokra
19.00: Közös vacsora a Kastélyszállóban
21-21.30: Visszaindulás Szombathelyre

1995. szeptember 30.

9.30-12.00: Előadások
Gálig Zoltán: Három változat az elfelejtésre - Bartoniek Anna (1896-1978)
Rauscher György (1902-1930)
Schönbauer Henrik
Zwickl András: Kontuly Béla (1904-1983)
Várkonyi György: Az ismeretlen Martinszky János (1909-1949)
Pataki Gábor: Rozsda Endre (1913 -)
Bánóczi Zsuzsa: Vilt Tibor (1905-1983)
12.00: Az ülésszak zárása
Elutazások

CZILLICH Anna

CZILLICH *Anna*, festő, * Eger 1899 máj. 25, † Budapest 1923 aug. 28. Budapesten és Nagybányán tanult. Erőteljes, szintétikus formalátású rajzai halála után (1924) kerültek először a nyilvánosság elé. Nagy feltűnést keltett 1925. közzétett naplója, mely megkapóan festi a rövid életnek a legmagasabb művészeti célokra való törését és halálos küzdelmeit.

E. G. I. 226 l

SEK.

ézm. = rézmetszet.
z. a. = szám alatt.
z. kőny. = szines kőnyomat.
z. mezzot. = szines mezzotinto.
zínny. = színnyomat.

Czillich Anna

wod

Kállaineue

81 – 82. l. 53. t.

Neue Malerei
in Ungarn
(G. Biermann: Die
junge Kunst in
Europa. Bd II.)
Leipzig 1925

Czillich Anna

1917/18 - 1919/20, 1921/22 - 1922/23 I.

Terképzőmfőiskérk

1932-33. 74. l

NÉVMUTATÓ

Aba Novák Vilmos 168, 169
Adam, Leonhard 89, 90
Ady Endre 128–129, 146, 176–177
Appia, Adolphe 91
Archipenko, Alexander 11, 14, 22

Bajkay Éva 235
Barta Sándor 44, 167, 198
Bartók Béla 198
Baumeister, Willi 81
Beckmann, Max 93, 94, 95
Behrens, Peter 48
Belling, Rudolf 14, 237
Benczúr Gyula 136, 137, 163
Benedek Péter 125, 161–162, 174, 216
Berény Róbert 98, 153–154, 163, 181–182
Bernáth Aurél 134, 139, 191–199, 200, 207
Boccioni, Umberto 151
Boerschmann, Ernst 90
Bohacsek Ede 182, 190, 216
Bonnard, Pierre 146
Bornemisza Géza 147, 161
Bortnyik Sándor 28, 167, 203, 214–215
Botár, Olivér 236
Boucher, Francois 220
Böcklin, Arnold 141, 168, 183
Braque, Georges 14, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 151, 201, 203, 205
Brass, Hans 14
Brodszky Sándor 136

Callot, Jacques 118
Campendonk, Heinrich 8
Carra, Carlo 10, 13
Carriere, Eugene 146
Cézanne, Paul 45, 50, 82, 89, 95, 98, 99, 121, 122, 124, 152, 153, 155, 158, 159, 160, 162, 163, 166, 172, 174, 200, 203–205
Chagall, Marc 7, 124, 151
Chirico, Giorgio 13
Corinth, Lovis 80, 89
Courbet, Gustave 120, 138
Craig, Gordon Edward 91
Czigány Dezső 98, 165
Czillich Anna 183, 190
Czóbel Béla 80, 85–88, 134, 147, 178–181, 182

Csók István 141, 142
Csontváry Kosztka Tivadar 184–188, 189

Daumier, Honoré 106, 118, 172
Degas, Edgar 120, 121, 140, 146
Delacroix, Eugene 133, 172
Delaunay, Robert 7, 9, 151
Deli Antal 168
Dénes Valéria 189–190
Denis, Maurice 146
Derain, André 82
Derkovits Gyula 158, 162, 163
Dix, Otto 13, 14, 81, 94, 118
Doesburg, Theo van 49, 50, 201

Ebert, Friedrich 45
Eggeling, Viking 211
Egry József 118, 134, 174–178, 190
Einstein, Carl 89, 90
Ensor, James 114
Eulenberg, Herbert 89

Feininger, Lyonel 81, 93, 118
Fels, Florent 89, 90
Ferenczy károly 134, 141, 142
Fényes Adolf 141, 142
Fischel, E.L. 88
Fischel, Oskar 91
Forain, Jean Louis 146
Forbát Alfréd 203, 213
Forgács Éva 236
Fouquet, Jean 90
Frank, Tanja 236
Friedrich, Caspar David 118
Fülep Lajos 138

Gabo, Naum 46, 51
Galimberti Sándor 188–191, 200, 241
Gauguin, Paul 124

Czillich Anna

Kállai Ernő: Összegyűjtött írások. Magyar nyelvű cikkek, tanulmányok. 1912–1925.

Bp. 1999, Argumentum – MTA MKI

CZILLICH Anna ferté

Szűcs György: „Azt hiszem, jó Dostojevszkij-figura lennék..." Czillich Anna (1899-1923). In: Felfederett és felfederésre váró életművek. Szombathely, 1998. 23-35 ll

2098 rec. IV/2.

2106 IV/2

2129 V - master

2136 IV/5

2152 IV/ mark

Grillich Anna festö

L. Réti Anna: Halálosan szép üzenet.
= Kurir, 1991. január 15 7. p.

- Grillich Anna festö

Czillich Anna

Járitz Józsa megismerkedik Kiss Vilmával,
Czillich Annával, Derényi Lenkével.

Forrás 1969/5-6/114

Járitz Józsa: Egy művész életutja

Czillich Anna 8

Emlékkiállítás a Koványi Szanatóriumban

Magyar Hírlap 1973 VI. 312

CZILLICH ANNA, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1982. 280.sz.-CZILLICH ANNA: " LÁNYKA FÉLAKT", cimü müve. p.szén. 333+205 mm. 297.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtar története Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Muzeum Évkönyve. XVII-XVIII. 1972-73, Pécs, 1975.

GZILLICH ANNA, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. Festmény, grafika alkotja. zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1977. 166.sz.-GZILLICH ANNA: " TAJ KÁKKAL", c.müve.p.szén. 181+209mm. 295.old

KOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

MDK

Czillich Anna

Esti hangulat, olaj
Aktkompozició, rajz
Külváros, tinta
Pihenők, "
Város-felé, rajz
Hollagók, olaj

KUT II. kiáll. N.Szal. 1925. okt. 3, 9 l.

ZILLICH ANNA, festő

Naplója nyomtatásban is megjelent/1925/. Banyán sokat do
gozott, élvezte a szabad természetet a fantasztikus erdők
Aki ezt az erdőt járja, azt oly titokzatos, oly fönséges
zés lepi meg, mintha mindenütt egy világrejtély kérdés
Lebegné körül. 5.old

TÓBIAS ÁRON: Látogatás nagybányán 3.old

Művészet, Magyar Magazin, 1971. 4.sz. Sp.

CZILLICH ANNA, festő

A 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltassal 14 év alatt kerül a Modern magyar képtarba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kiválasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1977. 165.sz.-CZILLICH ANNA: "HEGEDUS", c.müve. p. ceruza. 97+95 mm. 295.old.

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Muzeum evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1973.

M.D.K.

Czillich Anna.

Festőművésznö.

Bálint Jenő: Czillich Anna, egy festőnő élete és művészete.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 58.lap

M.D.K.

Czillich Anna.

Lovasok. Reprodukció.

Lajta Edit: Egy elfelejtett magyar festőnő.
Müv.Tört.Ért. 1.szám. 1960. 59.lap

M.D.K.

Czillich Anna.

Festőművésznő. 1899 V.25.-én született Egerben 1916-ban került a Képzőművészeti Főiskolára Galtz Oszkár tanitványa. 1923.VIII. 28.-án halt meg Budapesten tüdővészben Budapesten. Hagyatéki kiállitása 1924-ben volt. Naplóját is kiadták. Magyar Bashkirtseff Máriának is nevezik.

Lajta Edit: Egy elfelejtett magyar festőnő.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 57.lap

M.D.K.

Czillich Anna.

Önarckép. Reprodukció.

Lajta Edit: Egy elfelejtett magyar festőnő.
Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 57.lap

Czillich Anna

Nagybányai festő volt, koncor erejü rajzain Zivul (Bolor Zélő) hátrehagyta naplóját (kiadtás halála után 1925-ben). Meghalt 24 éves korába

17 gerg.

Lyka Károly, Festéneltünk a két világháború között. Bp. 1956.

99.

CZILLICH Anna

M.D.K.

1917-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Vétí: Nagybánya. ... Bp. 1954. 332.l.

MDK

Czillich Anna

Önarckép, o.

Nagybányai festők, N.Gal. 1962. jun.

M D K

Czillich Anna

Leány, graf.

Dési-Huber István Kör kiállitása 1949.

M D K

Czillich Anna

Önarckép, graf.

Dési-Huber István Kör kiállitása 1949.

Czillich Anna, festő MDK

Réla használhatóbb könyveink vannak, mint Székely Bertalanról.

ZÁDOR ANNA, Vita Székely Bertalan művészetének történelmi helyéről.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 69-72.
70.o. (Genthon István hozzászólása.)

MDK

Czillich Anna

Önarckép
o.,v. 69.5x50.5 cm. MNG Ltsz.: 6253

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962.Kat. 24.1.

Czillich Anna.

Az "Alkotás " helyiségében kiállitották müveit 1923-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Czillich Anna /Eger,1899-Bp.1923./

Önarckép, of.

Szépm.Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

lelki vivódásainak hűtük-
rét) Kiss Vilma festő gon-
(barátnője
dozásában 1925. adta ki a
Lantos Rt. F Botorkálók c.
kvétarajza a Szépművészeti
Muzeumba, Ömarcskepe
(Aus r.) a Fővárosi kép-
tárba került.

F Olajfes-
tésű
Ömarc-
skepe és

Czillich Anna, festő; sz.
1899 máj. 25. Egerben, mh.
1923 aug. 28. Bpesten. Magán
úton végezte a felsőleányiskolát. Már gyermekkorában
szülcivel többszőr járt Olaszországban,
magd Dél-Franciaországban és
Tunisban. (Atyjának 1912. bekövetkezett halála óta [a fővárosban élt. 1917–20. a képzőművészeti főiskolán Glatz O. F
nőrendéke volt. 1917 nyarán
Nagybányán Réti Istvánnál
tanult. Állandóan ~~sokat~~ be-
tegeskedett, s tüdővészben hunyt
el. Művészi hagyatékából F
Bálint Jenő rendezett ~~hagyatéki~~ kiállítást. Naplóját

[anyjavát
F és Pilch Dezső
F (40 festmény és számoráz)

Czillich Anna

Járitz Józsa megismerkedik Kiss Vilmával, Czillich Annával, Derényi Lenkével.

Forrás 1969/5-6/114

Járitz Józsa: Egy művész életutja

Czillich Anna 8

Emlékkiállítás a Koványi Szanatóriumban

Magyar Hírlap 1973 VI. 312

CZILLICH ANNA, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar képtárba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedó-gyüjtemény, 1982. 280.sz.-CZILLICH ANNA: "LÁNYKA FÉLAKT", cimü müve. p.szén. 333+205 mm. 297.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar képtar története Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Muzeum, Évkönyve. XVII-XVIII. 1972-73, Pécs, 1973.

GZILLICH ANNA, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. Festmény, grafika alkotja. zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1977. 166.sz.-GZILLICH ANNA: " TÁJ KÁKKAL", c.müve. p.szén. 181+209mm. 295.old

KOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

MDK

Czillich Anna

Esti hangulat, olaj
Aktkompozició, rajz
Külváros, tinta
Pihenők, "
Város-felé, rajz
Hallagók, olaj

KUT II. kiáll. N.Szal. 1925. okt. 3, 9 l.

ZILLICH ANNA, festő

Naplója nyomtatásban is megjelent/1925/. Banyán sokat do
gozott, élvezte a szabad természetet, a fantasztikus erdők
Aki ezt az erdőt járja, azt oly titokzatos, oly fönséges
zés lepi meg, mintha mindenütt egy világrejtély kérdés
Lebegné körül. 5.old

TÓBIAS ÁRON: Látogatás Nagybanyán 3.old

Művészet, Magyar Magazin, 1971. 4.sz. Sp.

OZILLICH ANNA, festő

A 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltassal 14 év alatt kerül a Modern magyar Képtarba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kiválasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1977. 165.sz.-OZILLICH ANNA: "HEGEDUS", c.müve. p. ceruza. 97+95 mm. 295.old.

KOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Muzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

M.D.K.

Czillich Anna.

Festőművésznö.

Bálint Jenő: Czillich Anna, egy festőnő élete és művészete.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 58.lap

M.D.K.

Czillich Anna.

Lovasok. Reprodukció.

Lajta Edit: Egy elfelejtett magyar festőnő.
Müv.Tört.Ért. 1.szám. 1960. 59.lap

M.D.K.

Czillich Anna.

Festőművésznő. 1899 V.25.-én született Egerben 1916-ban került a Képzőművészeti Főiskolára Galtz Oszkár tanitványa. 1923.VIII. 28.-án halt meg Budapesten tüdővészben Budapesten. Hagyatéki kiállitása 1924-ben volt. Naplóját is kiadták. Magyar Bashkirtseff Máriának is nevezik.

Lajta Edit: Egy elfelejtett magyar festőnő.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 57.lap

M.D.K.

Czillich Anna.

Önarckép. Reprodukció.

Lajta Edit: Egy elfelejtett magyar festőnő.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 57.lap

Czillich Anna

Nagybányai festő volt, koncor erejü rajzain Zivul (Bolor Zélő) hátrehagyta naplóját (kiadtás halála után 1925-ben). Meghalt 24 éves korában

17 gens.

Lyka Károly, Festéneltünk a két világháború között. Bp. 1956.

99.

CZILLICH Anna

M.D.K.

1917-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Vétí: Nagybánya. ... Bp. 1954. 332.l.

MDK

Czillich Anna

Önarckép, o.

Nagybányai festők, N.Gal. 1962. jun.

MDK

Czillich Anna

Leány, graf.

Dési-Huber István Kör kiállitása 1949.

M D K

Czillich Anna

Önarckép, graf.

Dési-Huber István Kör kiállitása 1949.

Czillich Anna, festő MDK

Réla használhatóbb könyveink vannak, mint Székely Bertalanról.

ZÁDOR ANNA, Vita Székely Bertalan művészetének történelmi helyéről.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 69-72.
70.o. (Genthon István hozzászólása.)

MDK .

Czillich Anna

Önarckép
o.,v. 69.5x50.5 cm. MNG Ltsz.: 6253

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962.Kat. 24.1.

Czillich Anna.

Az "Alkotás " helyiségében kiállitották müveit 1923-ban.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Czillich Anna /Eger,1899-Bp.1923./

Önarckép, of.

Szépm.Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

Czillich Anna.

Meyer Nemet.

1949. III. 4., 4. old.

(Jezámoló:)

Czillich Anna festömivésznö.

ARS UNA.1923/24.II.évf.203.1.

Kiállitás.

Czillich Anna hagyatéki kiállitás.

Alkotás-Művészház.

ARS UNA.1923/24.II.évf.203.l.

Czillich Anna festö- iró

Literatura. 1926. 1.évf. 1.sz.18.1.

A magyar Baskircsef..

Czillich Anna.

Literatura.1926.1.évf.1.sz. 18.1.

A magyar Baskircsf

Czillich Anna.

Részt vett a "Kut" müvészegyesület 1925-ben rendezett kiállitásán.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Czillich Anna festő M.D.K.

1899 - 1923 †

1916. ban a Képzőművészeti Akadémia Glatz Oszkár tanítványa, 1917 ben Nagybányán, Réti festőiskolájában tölti a nyarat. 1923 ban Budóbajban halt meg.

(19 képe reprodukálva a kötetben)

Czillich Anna Naplója. Bp. 1925. Uitónó. 215 - 216.

Czillich Anna festő M.O.M.

1918 okt. 9. Kain és Ábel kompozíciójáról dolgozik.

okt. 28. Befejezte Kain kompozícióját.

Czillich Anna Naplója magánsajt Bp. 1925. 40 x 41.

Czillich Anna festő M.O.K.

1918 dec. 11. Egy exlibrisen dolgozik, témája Wagner Richard.

Czillich Anna Naplója. Bp. 1925 50

Czillich Anna festő M.D.K.

1919 jan. 20. Salome kompozíciójáról dolgozik.

Czillich Anna naplója. Bp. 1925 57.

MDK

Czillich Anna

Önarckép

Szépmüv. Muz. uj szerzeményei kiáll. 1926-31. 1931.
4 1.

Czillich Ann

T 9

Czillich Anna (Eger, 189[illegible]. márc. 25. J[illegible]
festő. Glatz Oszkár és Réti I. tanítványa.
kerültek nyilvánosság elé. 1925-ben kiadt
zékenységét tükröző naplóját.

Magyar Életrajzi Lexikon

Grillich Anna (1899-1923)

Önarckép. Tus, 347+220
mm. Ltsz.: 1954-5175.

nagyon rajz és akvarell a XIX. és XX. század
határán. Önarckép Anna. Pp. 1959
Katalógus 37

Czillich Anna
festő

Életművét korai halála folytán
torzó maradt.

Dévényi Iván: Dósa Géza
Művészet, 1971.március - 27.lap

Czillich Anna

magyarországi kiáll.
az Alkotás Mű-
vészházban. 1924
Jan.

A Katalogust lásd
könyvtárunban

Európa

könyv lapterjesztő és könyv kiadó rt

Budapest

VI Eötvös utca 43

ntatvány

Tiszapolgár

942-MÁR-15

MAGYAR KIR. POSTA

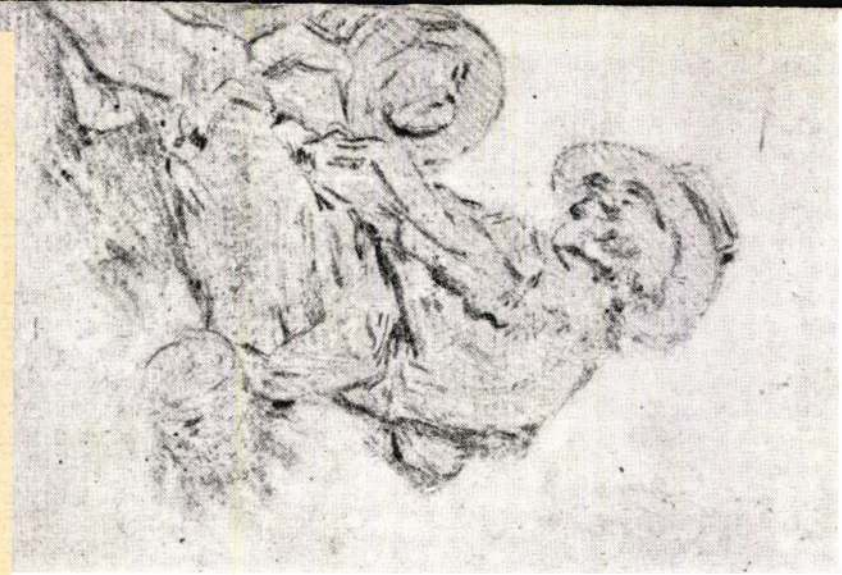

CZILLICH ANNA (1899—1923).

199. *Botorkálók.* — Kréta. — Özv. Czillich Jánosné úrnő ajándéka.

Közölve: *Bálint* Jenő. Czillich Anna. Budapest. É. n. (1923.)

Szépm. Muz. graf. o.

(1931) Új szerzem.

IIAXX

XXVIII

randt köre,

ALKOTÁS - MŰVÉSZHÁZ

BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 11. FÉLEMELET

VII.

TISZTELETTEL MEGHIVJUK

CZILLICH ANNA

HAGYATÉKI KIÁLLITÁSÁNAK

JANUÁR HÓ 20-IKI ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ: D. E. 11 ÓRAKOR ~~~ NYITVA NAPONTA D. E. 9–2-IG

A KIÁLLITÁS TARTAMA: 1924. JANUÁR 20-TÓL FEBRUÁR 4-IG

ALKOTÁS - MŰVÉSZHÁZ
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 11.
FÉLEMELET

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
924 JAN. 17.
BUDAPEST 4

NYOMTATVÁNY

Ngs.

Szentiványi Gyula ur
urnő

BUDAPEST

Aréna ut 71
Szépm. M.

Czillich Anna

Művészeti Lexikon 167 l.

Kunyhótapaszok, őskori V. 191

Czillich Anna

l.

Szirmay-Palonky

133. 134, 135-l.

dupl

Czillich Anna

Fův. képř.

Ğnarckép, tusr.

Az ákosi ev. ref templom munkálatainak műszaki felülvizsgálatáról, továbbá Schulek János műépítésznek Tasnád és Somló Újlakra tett utazásai-ról szoló úti számlája tárgyá-ban.—

1. arb úti számla

Cillich, Anna, sasadi

szül. Egerben 1899 máj 25.
Rkath. 1 felsőbb leányiskola.
1917/18. I. elsőéves művész
nőv. Glatz O, Pilch D.
1917/18 II. elsőéves u. o.
1918/19. I. másodéves u. o.
1918/19 II " " —
1919/20 I. harmadéves u. o

Honfoglaláskori koponya VIII. ~~[illegible]~~ 158

Czillich Anna festő * 1899. Egerben, (+ 1923. Budapesten.) Gyermekkorában is-
mételten járt Olaszországban. A budapesti képzőműv. főiskolán
Glatz O., Réti I. és Vaszary J. tanítványa volt, közben Nagy-
bányán is tanult. Fiatalon, tüdővészben halt el. Negyven
festmény és számos rajz maradt utána, melyekből az Alko-
tás-művészház 1924. hagyatéki kiáll. rendezett. (Bálint
Jenő, Czillich A. Bp 1924.)

szül. 1899. máj. 25. Egerben
meghalt 1923. aug. 28. Bpest

~~Pozsony városi közkönyvtár~~

1911. évi segélye V. 303.

Czillich Anna

rod

(2) Szirmay - Pulszky, Henriette von: Genie und Irrsinn im ungarischen Geistesleben. 1935.

(1) Szabó László dr: Lángész és őrület. Pesti Napló. 1935. dec. 3.

— ~~czófalvi IV. 37.~~

Chillich Anna

Revai XX. 12.l.

..... év ..... korona ..... sz.

Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat

Budapest, IX., Üllői-út 33—37. Telefonszám: 6—78.

Pót-tagsági jegy

.....

rendes tag számára

....

pénztárnok ellenőr

Székesfővárosi házinyomda 1923

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET

Buzakalász

Vigjáték 3 felvonásban. Irta: Móricz Zsigmond. — Bemutatta a Renaissance-Szinház.

Móricz Zsigmond uri környezetbe állitotta szerelmetes parasztjait, bevezette őket egy polgármester lakásába, ahol szobalány van, társadalmi illem, zongora, önuralom, politika, panama és liaison. Ebben a finom börtönben a tanyai parasztból lett polgármester gyönyörüen győzi erővel az emelkedést, most éppen egy nagy külföldi kölcsön sikere érdekében dolgozik, mikor egyszerre torkon ragadja uri fajtából való felesége *látszólagos* becstelensége. Az erős parasztról lehull a kultura, megrakja a feleségét, s mikor már-már elhisszük Móricz Zsigmondnak, hogy ez a férfi valóban »oroszlán«, »Isten«, s az Alföld nyers hajtása, akkor legnagyobb ámulatunkra az asszony felkapja a korbácsot és elveri vele az urát. A származásoknak ez a mulattató összeütközése talán engedmény a vigjátéknak, talán hatásos a pesti publikum előtt, de ezzel a férfiveréssel Móricz Zsigmond hütlen lett a darab problémájához és hasonlóvá tette darabját Zola regényeihez, amelyekben fent a párisi bérházak ötödik emeletén olyan sokszor verik meg asszonyok az áltproszlánokat.

Az irónak sok baja is van ezzel a fél-urral. Sok benne a vezérelv. Viselkedésében, gondolataiban, kapkodásában annyi nyers valóság van, mintha nem egy müvész, hanem egy fényképész teremtette volna. Mintha az iró gyengének érezte volna magát az összetett lélekkel szemben. De hőségesen kárpótol bennünket Móricz Zsigmond ott, ahol a maga igazán szerelmetes parasztjait ragyogtatja meg ebben a romlott környezetben. *Marikában* valóban gyémántot talált a tanyán; de gyémántot talált *Somogyi* Erzsikében is. Mikor ez a kislány halló helyett *hahót!* kiált a telefonkagylóba: az ember szivét forróság önti el és kacag az egész szinház. Ez az egyetlen szál buzakalász ontja magából a napfényt, költő és szinész tehetsége egy birodalom kincsét adományozza a közönségnek, uj, friss gyümölcsöt izlelünk és elfelejtünk minden fanyarságot. Marika szüz lelkét valóban messziről hozták Pestre, hamvas, rózsás és felejthetetlenül szép. Lehet, hogy az iró önzésből torzitotta el a többi alakot, hogy annál káprázatosabb legyen Marika. Ő dirigál a darabban, ront és helyrebillent s noha nem szaval arról, hogy ő az őserő: valamennyien érezzük, hogy ő az, a hamisitatlan, a dicsőséges és okos tanyai magyar lélek.

Táray Ferencnek rossz a szerepe s ő sem segit az irónak abban, hogy tisztán lássuk: élő alak-e ez a polgármester és akkor elég rossz és unalmas figura, vagy pedig csak képzeletben él és akkor is nagyon rossz és unalmas. *Simonyi* Mária majdnem megosztja *Tárayval* a két nehéz szerep sötétségét, de ő sokkal nyiltabb, könnyebb, tisztább és elejétől végig mellette van a közönség rokonszenve. *Makláry* Zoltán a sablonos részeg vasutas szerepéből eredeti figurát csinált, sokkal jobban, mint *Bérczy* Ernő, akinek el kell ismerni, hogy szintén nagyon nehéz volt a helyzete. Urból kell csak ugy felületesen visszavedlennie parasztta. Egy-egy dikcióval nyilt tapsot kapott *Várnay* Jenő és *H. Lévay* Berta. *Bacsányi* Paulának és *Sugár* Lajosnak nem volt zajos sikerük, de megérdemelték volna.

A *Buzakalász* általában sikert aratott, a második felvonás után ugy a főpróbán, mint a premieren többször a függöny elé tapsolták a szerzőt. A darab egyetlen diszletét Márkus László tervezte, nagyon szép. Megtapsolták.

Papp Jenő

---

* **(Hirek a Nemzeti Szinházból.)** A Nemzeti Szinház jövőheti müsorán folytatja szinpadi sikerét *Harsányi* Zsolt *Vén gazember*-e, amely eddig minden előadáson táblás ház előtt került szinre. A *Vén gazember* e héten szerdán, szombaton este és a következő kedden szerepel müsoron. A Shakespeare-ciklus e heti előadása során csütörtökön a *Lear király*-t, hétfőn a *Sok hühó semmiért* darabot játsszák, amely előtt P. *Márkus* Emilia szaval. Ezenkivül pénteken *Tanner John házassága*, vasárnap délután *Cyrano de Bergerac*, este pedig tizenötödször a *Balatoni rege* kerül szinre.

* **(A Nemzeti Szalon aukciója.)** A Nemzeti Szalon aukciójára kiállitott müvészi anyag különösen a *festmények* és *plasztika* terén sok, valóban értékes darabot foglal magában. A ritka *porcellánok* és régi *perzsaszőnyegek* minden gyüjtőt méltán érdekelhetnek. Az aukciót január 21—26-ig tartják meg.

* **(Az Alkotás Müvészház kiállitása.)** Egy halott, eddig nem hallott hangu müvész beszél hozzánk az Alkotás Müvészház falairól: vasárnap megnyiló kiállitásán mutatkozik be *Czillich* Anna, az elmult évben tragikusan fiatalon elhunyt festőmüvésznő. A tüdővész ragadta magával, de nem ment el nyomtalanul: hátrahagyta még kiadatlan naplóját, melynek soraiból egy magyar *Baskircsev* Mária lelki arca bontakozik ki drámai erővel és hátrahagyta képeit, melyekből egy merész tehetség evolucióját ismerhetjük meg. Czillich Anna pikturája erősen lirikus. Első képein még ott érezhetők egyik mesterének, *Vaszarynak* hatás-nyomai. Itt, ahol a szintelenné sötétült szinek modorosságát még nem vetkőzte le, grafikai kompoziciós problémák megoldásával kisérletezik. Később az élet dolgaira rácsodálkozó szemmel szivja fel a természetet: figyelmet lekötő komolysággal *plen-aire*-t fest. Olajképeinek ez a része érdekes — pasztell, világoszöld szinek és tompitott lilák halk tónusában tartva. Azután önmagát kutatja. Élete utolsó évében festett 23. számu *önarcképe*, halálfélő, befelé néző szemeivel egészen spirituális hatásu! Értékes, szép grafikai anyag (közel hatvan darab) egészíti ki a hagyatéki kiállitást, mely több, mint egy halott müvész debütálása — első kifelé való megnyilatkozása egy *kifejeződésre* nosztalgiásan vágyodó igaz müvésznek. *(n. a.)*

---

* **(Rendkivül változatos a Városinház)** heti müsora. Hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken és jövő vasárnap este a nagysikerü *A kék postakocsi* folytatja diadalmas pályafutását. Szerdán drámai bemutatóul a régi repertoár egyik legnagyobb sikere, *Egy katona története* kerül szinre, melynek előadását jövő hétfőn megismétlik. Szombaton *Harsányi* Rezső vendégfelléptével *A mosolygós asszony* kerül szinre, utána pedig nagy tarka-est lesz.

* **(A Hamburgi menyasszonyt).** *Vinczeés Kulinyi* nagysikerü operettjét pénteken ujitja fel a *Városi Szinház*. A cimszerepet a szinház uj primadonnája, *Kolbay* Ildikó veszi át, *Tisza* Karola, *Palló* Imre és *Sziklai* József és *Horti* megtartja sok tapsot aratott szerepét. Az előadást, melyet vasárnap este és következő hétfőn ismételnek, *Ábrányi* Emil vezényli.

* **(A Vigszinház jövőheti müsorában)** vasárnap, hétfőn, csütörtökön, valamint jövő vasárnap este is szerepel a *Szabóky Zsigmond Rafael. Szomory* Dezső uj szinműve. A többi este a nagysikerü kabarémüsort ismétlik, amely most vasárnap délután is szinrekerül. Szombaton délután gyermekelőadásul a *Hübele Balázs*-t játsszák, jövő vasárnap délután pedig a *Király*-t adják.

* **(A Pompadour hete)** lesz a *Fővárosi Operettszinház* jövő hete is. Minden este *Fall* Leó szenzációs operettjét játsszák. Vasárnap délután *Lehár* páratlansikerü revüoperettjét, a *Három grácia*-t ismétlik. Jövő vasárnap délelőtt 11 órakor a *Nyugat* folyóirat rendezésében: *Költők délelőttje.*

* **(Egész héten a Buzakalász!)** *Móricz* Zsigmond uj vigjátéka dominálja a *Renaissance-Szinház* müsorát, kivéve csütörtök estét, amikor *Az első hajnal* kerül szinre; vasárnap délután a *Lila ákác* mérsékelt helyárakkal.

* **(Aquila Adler Adelina és Környei Béla)** kedden a *Bohémélet*-ben vendégszerepel a *Városi Szinházban*. Csütörtökön *Hoffmann mesei*, vasárnap délután *A zsidónő* van müsoron *Munzlinger* József, a varsói nagyopera müvészének vendégfellépésével.

* **(Vaály Ilona az Andrássy-uti Szinházban.)** Az uj müsorban, melyet szombaton mutat be az *Andrássy-uti Szinház*, *Vaály* Ilona a *Mosódás Böske* cimü operettben lép fel, melyet francia eszme után *Harsányi* Zsolt irt, s melyhez *Pallós* Tivadar, a szinház karnagya irt fülbemászóan szép zenét. A kis operett tele van mulatságos helyzetekkel és a vendégszereplő *Vaály* Ilonának igen hálás feladat jutott a női főszerepben. A férfi-főszerepeket *Abonyi*, *Bánóczy*, *Fülöp* és *Matány* játsszák.

* **(Vizsgaelőadás a Magyar Szinházban.)** Szombaton, 26-ikán délután 3 órakor a *Rákosi-iskola növendékei* a *Magyar Szinházban* vizsgaelőadást tartanak. Ez alkalommal szinrekerül *Molnár* Ferenc *Ibolya* cimü egyfelvonásosa és a *Vig özvegy* első és második felvonása. A vizsgaelőadást rendkivül mérsékelt helyárak mellett tartják meg.

* **(Jubilál a Menyasszonyháboru.)** *Sas* Ede és *Szabados* Béla pompás, mulattató daljátéka, a *Menyasszonyháboru*, szombaton érkezik első jubileumához. *Nagy* Izabella, *Kolbay* Ildikó, *Palló*, *Sziklai*, *Somló* Emma, *Őrley* Flóra, *Horti*, *Gábor* és *Sik* vitték sikerre a regényes vidám darabot, amely szerdán és szombaton szerepel a *Városi Szinház* müsorán.

* **(Ma, vasárnap délután Szép Ernő Lila ákác-a a Renaissance-Szinházban.)**

* **(T. Forrai Rózsi az Andrássy-uti Szinházban.)** Az *Andrássy-uti Szinház* szombaton bemutatásra kerülő uj müsorában *T. Forrai* Rózsi kitünő szerepben lép fel a kiváló tehetségü fiatal irónak, *Sztrokay* Kálmánnak *A mama keze* cimü bohózatában.

	Operaház (7, 5)	Nemzeti (7, ½8)	Városi (6, 7)	Városz. (3, 7)	Vig (6, 7)	Király (3, ½8)	Magyar (3, ½8)	Belv. Szinh. (8)	R.Sz. (¼4, ½8)	Főv. Op. Sz. 3, 8	Blaha (3, ½8)	Andr.-u. ¼4, ½9
Vasárn. d. u.	—	Az uj rokon	Orfeusz a pok.	Az ezred apja	Kabaré	A bajadér	A kis lord	Nem csalom	Lila ákác	Három grácia	A rózsalány	Aljas gazember
Vasárn. este	Hamlet	A vén gazemb.	Trubadur	A kék postak.	Szabóky Zs. R.	Mézeskalács	Holdvilág	Tavasz ébred.	Buzakalász	Pompadour	A balga szüz	Aljas gazember
Hétfő este	—	Makrancos h.	—	A kék postak.	Szabóky Zs. R.	Mézeskalács	Holdvilág	A gazdag lány	Buzakalász	Pompadour	A balga szüz	Aljas gazember
Kedd este	Karenin Anna	Hedda Gabler	Bohémélet	A kék postak.	Kabaré	Mézeskalács	Tüzek	Nem csalom	Buzakalász	Pompadour	A balga szüz	Aljas gazember
Szerda este	A bolygó holl.	A vén gazemb.	Menyasszonyh.	Egy kat. tört.	Kabaré	Mézeskalács	Holdvilág	Kéksz. ny. fel.	Buzakalász	Pompadour	A balga szüz	Aljas gazember
Csütörtök este	Álarcosbál	Lear király	Hoffmann mes.	A kék postak.	Szabóky Zs. R.	Mézeskalács	Égi és földi sz.	Nem csalom	Az első hajnal	Pompadour	A balga szüz	Aljas gazember
Péntek este	Faust	Tanner John h.	Hamb. meny.	A kék postak.	Kabaré	Mézeskalács	Holdvilág	Mihályiné 2 l.	Buzakalász	Pompadour	A balga szüz	Aljas gazember
Szombat d. u.	—	—	—	—	Hübele Balázs	—	Vizsgaelőadás	—	—	—	—	—
Szombat este	Salome	A vén gazemb.	Menyasszonyh.	Tarka-est	Kabaré	Mézeskalács	Holdvilág	Mihályiné 2 l.	Buzakalász	Pompadour	A balga szüz	A mama keze
Vasárn. d. e.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nyugat-matiné	—	—
Vasárn. d. u.	—	Cyr. de Bergerac	Zsidónő	Terike	A király	János vitéz	A kis lord	Nem csalom	Lila ákác	Három grácia	A rózsalány	A mama keze
Vasárn. este	Lakmé	Balatoni rege	Hamb. meny.	A kék postak.	Szabóky Zs. R.	Mézeskalács	Holdvilág	Mihályiné 2 l.	Buzakalász	Pompadour	A balga szüz	A mama keze

FLEISCHMANN ÁRUHÁZ

csakis Károly-körut 24.

E hó 14-én kezdődő ***14 napos teltári occasióját*** *ajánlja n. b. vevőközönsége figyelmébe*

Gyapjukelme, duplaszéles **29.900 K**
Csikos divatkelme, tiszta gyapju ..... **36.000 K**
Legdivatosabb csikos velour kelme ..... **78.500 K**
Férfi strapa kelme, jó minőségü ..... **38.000 K**
Tiszta gyapju férfiszövet **57.000 K**
Double raglánkelme .... **57.500 K**

Georgette divatszinekben **63.000 K**
Creppe de chine divatszinekben ..... **75.000 K**
Mosó voil feltétlen szintartó, remek kimintázás **8.375 K**
Sima és szines ingzefirek megbizható minőség . **8.750 K**
Grenadinok farsangi szinekben ..... **5.750 K**

Himzett grenadinok farsangi divatszinekben 110 cm széles **14.775 K**
Kelengyevászon ..... **7.850 K**
Nadrágköpper ..... **11.950 K**
Batiszt chiffon, selyemfinomságu **11.500 K**
Lepedővászon teljes szélességben, bőrerős ..... **17.500 K**
Paplanlepedő-vászon, 180 cm széles ..... **19.500 K**

Nagy választék menyasszonyi kelengyékben, damaszt és tiszta lenárukban, törülközőkben, kanavász és finom ingzefirekben. — A felhalmozódott maradékokat olcsón árusitom

* **(Nyugat-matinék a Fővárosi Operettszínházban.)** Jövő vasárnap, e hó 27-ikén d. e. 11 órakor a *Nyugat* szerkesztősége *Költők délelőttjét* rendezi a *Fővárosi Operettszínházban*. A közönség elé járulnak uj müveikkel a ma irodalmának legnevesebb és legnépszerübb poétái, mint *Babits* Mihály, *Füst* Milán, *Gellért* Oszkár, *Heltai* Jenő, *Karinthy* Frigyes, *Kosztolányi* Dezső, *Nagy* Zoltán és *Tóth* Árpád. Bevezetőül *Fenyő* Miksa tart előadást. A matinéra a délutáni helyárak érvényesek. A *Nyugat* előfizetői a *Nyugat* kiadóhivatalában egy-egy féláru jegyet válthatnak.

* **(Nemzetközi Hangversenyiroda)** (Falk Miksa-utca 10.) rendezései. Jegyeladás: Zipser és König Andrássy-ut 4. és Kókai könyvkereskedés.

Kurz Zelma e hó 23-iki egyetlen hangversenyére az arisztokrácia és a pénzvilág előkelőségei jegyeiket már megváltották.

Anday Piroska, a bécsi Staatsoper müvésznőjének egyetlen hangversenye február 14-én. (Z. ½9.)

Buday Dénes szerzői estje február 16-án. (Z. ½9.)

Mairecker—Buxbaum tanárok bécsi vonósnégyesének bemutatkozóestje február 24-én. (Z. ½9.)

Vera Schwarz, a berlini Staatsoper kiváló müvésznője, ki szereplésekor meghóditotta közönségünket, egyetlen hangversenye március 14-én. (Z. 7.)

* **(Strausz Adolf professzor)**, a kiváló orientalista: *A török társadalmi életről és a török nőről* tart előadást hétfőn d. u. fél 4 órakor az *Urániában*.

* **(Fodor hangversenyei):** (Jegyiroda IV., Váci-utca 1. Tel.: 88—61.

Bárány Sziszy hegedüestje ma ½9-kor a Zeneakadémián.

Gonda István zongoraestje jan. 25.

Engel Mina zongoraestje jan. 29.

Somogyi Adrienne és László Andor ária- és dalestje febr. 3.

Ferrari Albertina hegedümüvésznő buesuhangversenye febr. 5.

Pethes Alfrédné Owyl Margit zongoraestje febr. 7.

G. Gosztonyi Teri és Bálint Alice szonáta-estje febr. 8.

G. Kuncz Teréz ária- és dalestje febr. 13.

Geyer Steft hegedüestje febr. 17.

* **(Lux Kálmán dr. müegy. m.-tanár: Buda és Pest a középkorban)** cimen érdekes előadást tart kedden d. u. fél 4 órakor az *Urániában*.

* **(A »Koncert« közleményei):** (Jegyiroda: IV., Váci-u. 30. Ráth könyvkereskedés. Telefon: 36—18.)

Keéri-Szántó Imre Chopin-estje február 23-án. (Z. ½9.)

Rokoko-ballet, pas de deux, duettek és szólók lesznek a 22-iki táncrevün, amelyen 11 kitünő táncmüvésznő lép fel. (V. ½8.)

Medgyaszay Vilma egyetlen chanson-estje egész estét betöltő müsorral február 12. (Z. ½9.)

Frankl Rózsi, a zseniális fiatal pianista (Thomann mester volt tanitványa) estélye február 1. (Z. ½9.)

Hir Sári, a nagytehetségü fiatal zongoramüvésznő első hangversenye bécsi hangversenyei előtt január 27. (Z. 6.)

Kállay Lilly táncestélye müvésznövendékeinek közremüködésével január 27. (V. ½6.)

Török Emilia táncestélye február 12. Müsoron abszolut-táncok gong-kisérettel. A Németországból jött müvésznő az egyetlen Pesten, aki az abszolut-táncot tanitja iskolájában. (V. ½8.)

Sparber Oly, Zahler Magda, Taussig Magda, Kovács Klári és *Alice* együttes táncestélye február 17. (V. ½6.)

* **(Surányi Miklós)**, az illusztris iró jan. 26-iki zeneakadémiai estélyén *A regényirás lélektaná*-ról tart előadást. Jegyek Singer és Wolfner és Rózsavölgyinél.

Ügyvédi, jogi, államszámviteli és pénzügyi fogalmazói vizsgára előkészitünk Jegyzetbérlet
Kettőskönyvviteli tanfolyamok.
Szontagh-Szeminárium, Bpest, IV., Váci-u. 51.

* **(A méhek kezeléséről)** tart előadást *Kádár* Lajos, az Országos Magyar Méhészeti Egyesület titkára szerdán d. u. fél 4 órakor az *Urániában*.

* **(Müvészek Szövetkezete—Rózsavölgyi hangversenyei):**

Tarnay Alajos szerzői estje ma, jan. 20. (Z. ½6.) Basilides, Marschalkó, Palló és Szedő közremüködésével.

Förstner Magda táncestéje ma, jan. 20. (V. ½6.)

Sándor Renée zongoraestje jan. 23.

Kereszty Jenő II. orgonaestje jan. 24. Kovács Mária hangversenyénekesnő közremüködésével.

Szedő Miklós dalestéje jan. 26. Schubert *Schöne Müllerin*-ciklus, kéziratos Kodály-dalok stb.

A Budai Dalárda jan. 30. az operai zenekarral Wagner »Az apostol vacsorája« cimü müvét mutatja be. Csak néhány olcsó jegy kapható.

Waldbauer—Kerpely jan. 25. Dohnányi A-dur quartett, Ravel-duo, Mozart G-moll quintett.

Madary-Kreybigné Sohner Margit dalestéje jan. 31.

Balázs Árpád magyar nótaestje febr. 1. és febr. 6.

Molnár Imre dalestéje febr. 2.

Harnischfeger Teri ária- és dalestéje febr. 2.

Micsey Józsa ária- és dalestéje febr. 2.

Weisz Margit IV. Mozart-estje febr. 5.

Kabos Ilonka zongoraestje febr. 6.

Szatmári Tibor zongoraestje febr. 9.

Fővárosi Énekkar hangversenye Kacsoh emlékére febr. 10.

Budapesti Hangverseny Egyesület III. zenekari estje febr. 13. Vendégei: Basilides Siklós-dalokkal, Keleti Lilly Liszt esz-dur versenyével. Müsoron: Csajkovszky f-moll szimfónia.

Telegdi-Róth Margit dalestéje febr. 14.

IV. Kamarazenekari estén febr. 19. Geyer Steft Mozart hegedüversenyét, Wittgenstein Pál Schmidt félkézre irt változatait adja elő. Müsoron: Berlioz-, Ravel és Zandonai-müvek.

Rónai-Horváthné—Novák Erzsi zongoraestje febr. 20.

* **(Cholnoky Jenő dr. egyet. tanár):** *Az ember szükségleteiről (A föld. XVIII.)* tart előadást csütörtökön d. u. fél 4 órakor az *Urániában*.

* **(Harmónia hangversenyei):** *Moissi Alexander* egyetlen előadóestélye jan. 24-ikén lesz. (Z., fél 9.). — *D'Albert Eugen* romantikus estélye febr. 4-ikén. (V., fél 9.). — *Bölsche Wilhelm* febr. 21-ikén tartja meg felolvasó-estélyét. (Z.) — *Steiner Ferenc kamaraénekes III.* dalestélyét febr. 29-ikén adja. (V., fél 9.) — *Slezák Leó* ária- és dalestélye márc. 12-ikén. (V., fél 9.). — *Sára Rezső* febr. 21-ikén adja ária- és dalestélyét. *Friss Antal* tanár, gordonkamüvész közremüködésével. (V., fél 9.). — *Engel Iván* I. zongoraestélye jan. 23-ikán lesz. (Z., fél 9.). — *Fóthy Idus* jan. 25-ikén tartja zongoraestélyét. (Z., fél 9.). — A *Madrigal-Társulat* I. á capella estélye jan. 27-ikén lesz. (Z., fél 9.). — *Gyárfásné Aczél Márta* jan. 29-ikén adja dalestélyét. (V., fél 9.). — *Palm-Reitler Sonja* operaénekesnő estélye febr. 3-ikán. (V., fél 9.). — *Kováts Dezső* febr. 4-ikén tartja meg ária- és dalestélyét. (V., fél 9.). — *Véghelyné Deáky Flóra dr.-né* I. zongoraestélye febr. 7-ikén lesz. (V., fél 8.). — *Papp Miklós dr.* zongoramüvész és *Bokus Rositta* daléneknesnő estélye febr. 15-ikén. (Z., fél 9.).

* **(Tolnay Vilmos dr. egyet. m.-tanár):** Arany őszikéiről tart előadást pénteken d. u. fél 4 órakor az *Urániában*.

* **(Ábrányiné Várnay Róza)** dalestélye jan. 26-ikán a Zeneakadémiában. A kiváló müvésznő Haydn *Schöpfung*-ját *Munzinger József* prágai operaénekessel fogja énekelni. Jegyek Rózsavölgyinél és a Zeneakadémia portásánál.

* **(A női divat müvészetéről)** kezdett előadását folytatja ifj. *Gonda* Béla iró szombaton d. u. fél 4 órakor az *Urániában*.

* **(Kállay Lili)** táncmüvésznő január 27-iki estjén Schumann, Mendelssohn, Scarlatti, Borodin, Mozart és Chopin-zenére koreografált ujirányu táncait mutatja be. A müsornak kiemelkedő száma *Ákom* Lajos orgonamüvész orgonára szerzett Templomtánca lesz. Jegyek már csak korlátolt számban kaphatók. (»Koncert«, Váci-utca 30.)

* **(T. Forrai Rózsi és Sarkadi Aladár)** játsszák a szenzációs sikert aratott *Peferné és társa* cimü bohózat főszerepeit az Apolló uj müsorában.

Szőke Szakáll VIII. Albert cimü vigjátékban egy órán keresztül nevetteti meg a közönséget az Apolló uj müsorában.

Sólyom Janka, a legkiválóbb kabarédizőz az Apolló uj müsorában.

Kokain fantázia 4 képben. Előadja Ürmössy Anikó az Apolló uj müsorában.

Radó Sándor balletpantomimet ad elő az Apolló uj müsorában.

Fritz Ödön, a kitünő előadómüvész az Apolló uj müsorában.

Sándor Stefi leleplezi a médiumot az Apolló uj müsorában.

Schick Magda, a kis csodatáncosnő az Apolló uj müsorában.

Sándor József, mint kisbiró, kidobolja az aktualitásokat.

Lénárd Béla, a legjobb chansonier az Apolló uj müsorában.

Variété. Orig. Neger Co. Játeszák: Barabás, Fekete, Kalmár dr., Sáfrány stb. az Apolló uj müsorában.

Szentiványi Kálmán verseket rögtönöz az Apolló uj müsorában.

Az Apolló-Szinpad uj müsorának első délutáni előadása ma, ¼4 órakor lesz, mérsékelt helyárakkal. Szinrekerül a teljes nagysikerü uj müsor.

* **(Mozgókép-Otthon.)** A *Corvin-filmgyár* kiváltságos müve, az *Egy dollár, Jókai Mór Egyhuszasos ledny* cimü elbeszélésének konzseniális filmváltozata, zsufolt házak lelkesedését váltja ki állandóan. *Uwe Jens Krafft* zseniális rendezése, *Lóth* Ila szenzációs müvészi alakitása, *Mattyasovszky* Ilona, *Rajnai* Gábor, *Lukács* Pál, *Réthey* Lajos, *Vándray* Ferenc, *Szerémy* Zoltán, *Kürthy* Teréz, *F. Lányi* Irma, *Szécsi* Ferkó, *Lázár* Gida ragyogó müvészi játéka a világkinematográfia nagy eseményévé avatják a *Corvin-filmgyár* müvét. Amerikai burleszk vigjáték, Angol hiradó egészitik ki a kiváló müsort. (4, 6, 8, 10.)

* **(Szász Károly)**, a Kisfaludy-Társaság főtitkára *Elet és irodalom* cimen érdekes előadást tart vasárnap, 27-ikén d. e. 11 órakor az *Urániában*.

* **(Dagesztáni Kopinics a Kamarában; fél 4, 5, háromnegyed 7, fél 9, 10 órakor.)**

* **(Uj Jókai-film — Egy dollár — az Urániában.)** Előadások ma, vasárnap 3, háromnegyed 5, fél 7, egynegyed 9 és 10 órakor.

* **(Huszár Puli a Dagesztáni Kopinics cimszerepében a Kamarában.)**

* **(Az idei évad egyik legnagyobb filmszenzációja. Az elvarázsolt lélek)** frenetikus sikerrel kerül bemutatásra a *Royal-Apollóban*. A világvárosi éjszaka céda örömeibe szédült ember, aki könnyüvérü nők, kitartott férfiak, hamiskártyások és kalandorok prédája lesz: olyan izgalmasan érdekfeszitő történet, amely felejthetetlen élményt jelent mindazoknak, akiknek alkalmuk volt gyönyörködni ennek a páratlanul nagystilü filmnek grandiozitásában. A mai, *vasárnapi* előadások 4, 6, 8 és 10 órakor kezdődnek. A jegyeket elővételben árusitja a pénztár.

* **(Egy dollár — uj Jókai-film az Urániában.)** Vasárnapi előadások 3, háromnegyed 5, fél 7, egynegyed 9 és 10 órakor.

* **(A legmulatságosabb kalandorfilm a Dagesztáni [illegible].)**

* **(Az Omniában az Egy dollár-nak)**, a nagysikerü Jókai-filmnek az előadásai ma, vasárnap fél 4, 5, háromnegyed 7, negyed 9 és 10 órakor, hoinap, hétfőn pedig fél 5, negyed 7, 8 és háromnegyed 10 órakor kezdődnek. Jegyekről tanácsos már a délelőtti órákban gondoskodni, mert az előadások előtti nagy tolongásban a jegyek gyors és zavartalan kiszolgáltatását nem biztosithatja az igazgatóság.

* **(Csak a Kamarában látható Puli, mint Dagesztáni Kopinics.)**

GESSLER ALTVATER TRIPLE SEC Cherry Brandy Cordial Tokaj

Berson

Berson-gumisarkot és gumiféltalpat
visel ma mindenki, mert tartósabb és olcsóbb, mint a bőr, kiméli az idegeket, kellemes és gazdaságos viselet

Kedvezményes vászonáruhét
Csak elsővendég, feltétlen tartós minőségü cikkek kerülnek eladásra

A vászonosztályon:

Vásznak, több minőségben, minden célra.....	8.900 K-tól
Sifonok jó minőségekben	9.200 K-tól
Opálbatisztok, fin. minőség	18.900 K-tól
Lepedővásznak, rendkivül tartós áru	19.500 K-tól
Anginok nagy választékban	8.900 K-tól
Damasztok, virágos és csikos	16.900 K-tól
Abroszkelmék, 140 cm sz.	29.000 K-tól
Törülközők, sok minőségben	6.900 K-tól
Törlőkendők, portörlők...	7.900 K-tól
ingzefirek divatos mintával	8.900 K-tól
Rayé-zefirek	17.900 K-tól
Kanavásznak minden szinben	9.900 K-tól
Ágy- és asztalterítők	250.000 K-tól

A szövetosztályon:

140 cm csikos aljkelmék	45.000 K-tól
140 cm ruha- és aljkelmék, tiszta gyapjú	52.000 K-tól
105 cm ruhaszövet, tiszta gyapjú	29.000 K-tól
140 cm kosztümkelmék, tiszta gyapjú.....	69,000 K-tól
70 cm tiszta gyapjú, igen finom flanelek.....	21.000 K-tól
140 cm elsőrangú, legfin. férfiruha-szövetek	120.000 K-tól
68 cm finom ruhabársonyok	65.000 K-tól

A selyemosztályon:

140 cm trikóselymek	75.000 K-tól
90 cm japán tisztaselyem	48.000 K-tól
85 cm Satin de Chine.....	58.000 K-tól
100 cm Crepe de Chinek	79.000 K-tól

A bélésáru-osztályon:

70 cm selyemfényü szatének, uj minták.....	15.400 K-tól
80 cm francia elegáns szaténbélés	19.900 K-tól
90 cm tisztaselyem mintás kabátbélések	55.000 K-tól
140 cm színes klottok kitünő minőségben	23.900 K-tól

A mosóáruosztályon:

115 cm színes finom cérnagrenadinok	19.900 K-tól
110 cm mintás cérnagrenadinok.....	23.900 K-tól
115 cm fehér kitünő cérnagrenadinok	18.500 K-tól
70 cm kitünő mintás ruhavásznak.....	11.000 K-tól
100 cm mintás eponzskelme	19.900 K-tól
70 cm liberty-szatének összes színekben	19.500 K-tól
70 cm színes batisztok...	15.500 K-tól
150 cm függönyetaminok	23.500 K-tól

Csipkeáru-osztály:
Csipkék, szalagok, diszzsinórok, aranydiszek, arany és selyemzsinórok, arany- és ezüstszalagok

Mielőtt vásárol, saját érdekében okvetlen tekintse meg vételkényszer nélkül áruimat

KLEIN ANTAL
divatáruháza, Király ucca 53

Czillich Anna
Sasadi,

U. 4189.

Ma Este, 1925. dec.
24. (B. M. = A
magyar Baskircsev
Mária, mint boldog-
talan orosz mása
írt, festett, muzsikált
és huszonnégyéves Eg-
rában halt meg. Ön-
arcképpel és képekkel.)

Szül. 1899 máj. 25
† 1923 aug. 28.
Bpesten

A M. Kir. Államvasutak

A szegedi Ferenc József
a török-filológiai tárgykörből
1934 november hó 29-én tartott r
mely meglúvásta nagyméltt. M.
Minister Úr 25721/1939 sz. a.
Tudomásul vett, s engem a fs t
ezen minőségemben megerősitett
lakos vagyok, s előadásaim m

Czillich Anna

hagyatéki kiáll.
Alkotás művész-
ház

vód
z
Az Ujság 1924. jan. 20
(e. a.: C. A.)

Czillich Anna

1924. jan. hagyatéki kiállítása volt az Alföldi Művészházban. 38 olaj. 57 graf.

Czillich Anna hagyatéki kiállítása. Bpest, 1924. jan. Alföldi Művészház.

Bálint Jenő: Czillich Anna. Bpest. 1924.

Római aranypénz TV. 128.

Czillich Anna

~~U. 41'89~~.

Bálint J:

Cz. A.
Ez festőnő
élete és műv.
~~8~~ 38 Bp. é. n. (1924)
10 képpel

Székelyudvarhelyi r. Kath. gimnázium

Könyvtára V. 309.

Czillich Anna

wod
z
Gombrij (Gombrijn) rajzinnvénit

123 l. 1945

Crillich Anna

Kállai E. 97–98, 110

53. t.

Új m. piktúra

1900–1925

1925

Czillich Anna

ALKOTÁS—MŰVÉSZHÁZ

A 24 éves korában tragikusan elhúnyt *Czillich Anna* hagyatéki kiállítása nem érdektelen kuriózum. A nagybeteg befelé élése magyarázza, hogy a művészindividuum oly korán meglepően érett, fejlett alkotásokkal áll előttünk. Különösen rajzaira, kompoziciós kisérleteire vonatkozik ez, festett tanulmányain még érzik az iskola, noha jó iskola (Réti, Vaszary voltak mesterei) hatása. Erővel teljes, összefoglaló vonásokkal odavetett vázlatai — embrionális mivoltukban is — érdekes gondolatokat rögzítenek meg. Bálint Jenő ízléssel kiállított, csinosan illusztrált füzetben állít emléket a több, mint tehetséges kezdőnek.

Rffy

203

Dupl

Ann Anna 1924.
I. cs. 203. p.

neonaturalistáinknál, vagy romantikus realistáinknál s az érzéstartalom *más módon* is kerül a képbe, mint amazoknál. Míg ugyanis azok „úgy látnak", helyesebben : úgy alakítják át a természeti jelenséget, hogy az kifejezze legbensőbb érzelmi világukat, *Szobotkában* a természet tárgyi tartalma indítja meg az érzésfolyamatot. Az ő érzéseit *maga a természet sugallja* s a művész úgy rögzíti meg ezeket a természet közvetítésével átélt érzéseket, hogy ezeknek az érzéseknek természeti hordozói forma, szín, világítás, közelség, távolság s a nagyság és kicsiség relációja szempontjából pontosan megfeleljenek a külvilág jelenségeinek s hogy a képen művészileg megrögzített természet kísérő zenéje, a líra is, lehetőleg megközelítse azt az érzést, amit a művész *átélt* a természet — mint model — előtt. A romantikus realistáknál az alkotás útja belülről kifelé fut, a művésztől a természetig — *Szobotká*-nál kívülről befelé vezet, a természettől a művészig. Ezen az úton persze a környezet jelenségeiből sokféle benyomást nyer a festő s csak természetes, hogy egy olyan becsületes és őszinte művésznél, mint amilyen *Szobotka*, azok a benyomások, melyek hajlamaival és vágyaival harmonizálnak, a nagyobb lelki rezonancia révén uralkodó szerephez jutnak, sőt későbbi benyomásait is átszínezik, s így irányt szabnak újabb vágyainak, tehát új festői törekvéseinek is.

Ez az út vezette *Szobotkát* a multból a jelenbe s ez viszi őt tovább a jövendőbe, mely bizonyára méltó lesz érdemes multjához és ahhoz a ranghoz, amit kivívott magának a mai magyar művészet hierarchiájában.

megvan Czillich Anna

Czillich Anna 1924. I. 203. l.

ALKOTÁS—MŰVÉSZHÁZ

A 24 éves korában tragikusan elhúnyt *Czillich Anna* hagyatéki kiállítása nem érdektelen kuriózum. A nagybeteg befelé élése magyarázza, hogy a művész-individuum oly korán meglepően érett, fejlett alkotásokkal áll előttünk. Különösen rajzaira, kompoziciós kisérleteire vonatkozik ez, festett tanulmányain még érzik az iskola, noha jó iskola (Réti, Vaszary voltak mesterei) hatása. Erővel teljes, összefoglaló vonásokkal odavetett vázlatai — embrionális mivoltukban is — érdekes gondolatokat rögzítenek meg. Bálint Jenő ízléssel kiállított, csinosan illusztrált füzetben állít emléket a több, mint tehetséges kezdőnek.

Riffy

újabb szerzeményeiből:

Alkotás
1924 jan. ...

Czillich Anna.

1925 KUT kiáll.

Esti hangulat, olajf,
Akt kompozitio, rajz.
Külváros, tintarajz.
Pihenők, tintarajz.
Város felé, rajz.
Ballagók, olajf,

Nemzeti Szalon

Dési Huber kör

1949 „1919-es forrad-i képren"

~~[illegible]~~
Guarebép } , graf
leány }

Czillich Anna

CZILLICH ANNA
NAPLÓJA

Sasadi Czillich Anna festőművésznő 1899 május hó 25-én Egerben született és 1923 augusztus 28-án Budapesten halt meg tüdővészben. Halála után képeiből tárlatot rendeztek. ~ E képek közül e műhöz három van szines nyomatban mellékelve, feketében pedig hat

~

LANTOS R.-T. KIADÁSA
BUDAPEST, IV, MUZEUM-KÖRÚT 3

Copyright, 1925
by The Lantos Co. Ltd.
Budapest, Hungary

Hungária Hirlapnyomda R. T. Budapest.

Élünk utálva életünket és
Meghalni mégis félünk. A napok
Gyülölt igáját hordva küzködő
Szivünkön, mely vagy bánatban remeg,
Vagy a gyönyörtől lázasan dobog,
Gyönyörtől, melyre kín vagy bágyadás
Következik.

Byron: Manfred

1917 január 21

Kitépett lapok nyoma naplómban és egy sor irást sem látok, csak amit ép most irok. S mikor e lapokat kitéptem, a mult év november 23-án életem egy fejezetét zártam le, mikor a tüzbe vetettem az ezt a lapot megelőzőket és akkor nem is láttam még, hogy akkor gördült le a függöny az első vagy a második felvonás után. (Mert hisz az ember azt sohasem tudja, hogy hányadik felvonását játssza az életnek). És most folytatom azt, amit az utolsó kitépett lapra irtam. A kertünk sötét fenyőfái s köztük lomhán tovaterjedő kékes-fehér köd...

1917 február 8

Olvasom az előbbi feljegyzésem utolsó csonka mondatát. Ugy látszik megzavartak és nem folytathattam. Igen, e csonka mondat olvasására megint felelevenedik az a kép szemeim előtt, amelyet akkor akartam leirni: „s köztük lomhán tovaterjengő kékes-fehér köd" igen, s most látom megint a kékes ködöt s látom magam, amint megálltam az udvaron, mig mellettem hordták a butorokat a szállitókocsira s én néztem a sötét fenyők közé, ahogy a ködbe burkolva ott állottak előttem és egy pillanatra feledve mindent, hallgattam a verebek csiripelését, ahogy éjjeli szállásukon a fenyők ágai közé helyezkedtek el nagy lármával. Melankólikus novemberi délután volt és én tudom, hogy azoknak a csiripelő verebeknek hangját sohasem fogom elfeledni, mindig, egész életemen a fülembe fog csengeni és épugy nem fogom elfeledni, mindig magam előtt fogom látni, mint egy képet, a fenyőimet is az őszi köd borongós fátylán át. Akkor bucsuztam a Kertész-uccától s a verebek csak csiripeltek tovább, mint akármelyik őszi vagy téli este felé. De az én szivemben mennyi emléket ébresztettek akkor, Istenem, mikor még minden délután mentem puskával a vállamon a szegény verebek csiripelése után. De most minden másképpen van, most a puska helyett hosszu papirtekercsekkel felszerelve megyek a festőiskola felé a pesti uccákon.. De itt is épugy belebámulok a ködbe, amint reggel a hidon át igyekszem Budára s ugyanugy elfog a köd láttára a melankólia, mint otthon az egri kertben, mikor még a flóbert lógott a vállamon. S oly sokszor gondolom, érzem, amikor a hidon megyek át és nézem a ködöt, amely a távolban Lágymányos felett libeg, hogy ha igazán egyszer festő leszek, hogy fogok egy ilyen ködös képpel sikert elérhetni. Mert érzem, hogy ebbe minden igaz szubjektiv érzésemet, minden világfájdalmamat bele tudnám vegyiteni, bele tudnám festeni, a ködbe, a semmibe.

1917 február 9

Most megint van egy kis időm irni, Anyus nincs itthon, magam vagyok az egész lakásban. Néha ugy szeretek magam is lenni, különösen itt Pesten. Mert otthon Egerben, ha magam akartam lenni, csak ki kellett mennem a kertbe, no de azt itt nem tehetem, meg itt oly kicsi a lakás is, hogy

folyton tanuk előtt kell lenni, én meg ugy szeretek néha magam is lenni gondolataimmal. Délelőtt kinn voltam a Ligetben magamban korcsolyázni. Végre sikerült széttörnöm 18-adik évemre a rabság lealázó bilincseit is, hogy ne tehessek még egy lépést sem az uccán kiséret nélkül. De ha meggondolom, ennek magam vagyok az oka, az a megfoghatatlan apathiám ebben a tekintetben, hogy még csak meg sem próbáltam ez ellen szólni, bármennyire is ellenemre volt. No de ezt már legalább elértem, Pest nélkül ez sem sikerült volna soha és itt máskülönben is meg vagyok elégedve, legalább is annyira, mint akinek már az a szerencsétlensége volt, hogy erre a földre szülessen, én is ezt mondom, mint ahogy lord Byron mondta egy levelében.

1917 február 19

Megint jó pár napja nem irtam semmit e lapokra, pedig ugy szeretnék minden nap, de hát nem lehet. A mult héten három napig lenn voltam Eliz nénivel, Sárit őrizni, mert ő elutazott, szegénynek meghalt az apja. Eliz nénit igazán megszerettem, mert nem olyan gondolat- és érzésnélküli fabáb, mint a legtöbb ember. Sári már kevésbé tetszik. Csodálatos, hogy mindig az idősebb egyének között találok olyanokat, akik tetszenek.

Ródlizni és korcsolyázni már régen nem voltam különböző okok miatt és a lábam is meg van fagyva, de holnap talán már felmegyek a Svábhegyre ródlizni. Multkor nagyon kellemes volt ott, Okolicsányi Mikivel voltam.

Igaz, azt meg el is felejtem mondani, hogy már más festőiskolába járok. Most messzebb kell mennem, mint ezelőtt, most már rászorultam a villamosra, vagyis a hadiprésre, ahogy én szoktam mondani. Ugy sajnálom a szép reggeli sétákat a hidon át, no de kárpótol az, hogy visszafelé már gyalog jövök a Ferenc József-hidtól. Oly szép a befagyott havas Duna. És ebbe a festőiskolába jobban is szeretek járni, itt inkább hagynak az egyéni felfogásom szerint dolgozni. Legközelebb befejezem már a második modell után készült rajzomat. De mennyi mindent fecsegek ma össze-vissza, pedig igazán nem vagyok valami nagyon vidám hangulatban. Tegnap este Byrontól tanultam be egy szakaszt a Manfredból. A legmélyebb világfájdalom borong és sikolt át rajta, de ez megfelelt a hangulatomnak. Ugyan

az én hangulatomnak Byron világfelfogása mindig megfelelt, azért is szeretem őt olvasni, mert a saját, néha még önmagam előtt is homályos, csak a lelkem mélyén élő érzelmeimet önti formába, hozza a napvilágra az ő költészete és géniusza. A saját lázas gondolatom és szivem forrongó érzelmeit látom formába öntve, megtestesülve holt és fekete betüiben.

Istenem, most feltekintek és szemembe ötlik, három sor ablakot látok egymás felett és barna csupasz falakat s a sötétebb sarkokban kékesen látszik a köd és füstös, nagyvárosi levegő, a hó esik. Én itt ülök az ablak mellett az íróasztalomnál és irok épugy, mint otthon Egerben s néha szinte elfelejtem, hogy hol vagyok. Csak ha kitekintek az ablakon és a végtelennek látszó hótakaró, beláthatatlan köd, a fenyőfáim és a gyümölcsfák kopasz ágai helyett egy füstös, szomoru fal néz rám, akkor jut eszembe, hogy most már minden másképpen van. De néha mégis ugy elfog a vágy a szabad, édes, bübájos természet után. Igen, holnap kimegyek a Svábhegyre a ródlimmal, de inkább fát és tiszta szüz havat látni és a szemem akadálytalanul a szabad messzeségbe mélyeszteni. Egy csendes, magányos, behavazott erdei utra vágyódom, az kell az én nyugtalan szivemnek.

1917 február 22

Megint magam vagyok, irhatok. Azóta, hogy utoljára irtam ide, nem sok történt, lehet mondani semmi, de a Svábhegyen, ahogy elhatároztam, fenn voltam. Milyen szép is volt!

Megint olyan fájdalmas, szomoru hangulatban vagyok, nem tehetek róla, ugy lázong a szivem, az agyam. Filozófiát tanulok, két különböző felfogás viaskodik bennem, vagy talán több is. De talán mindenki igy van (akiben már van érzés és fogékonyság), ha a filozófiával kezd foglalkozni. Őszinte érzéseim és szivem az ismeret kritikai idealizmus végtelen mélységei felé ragadnak. Csodálatos, annyira meg tudom érteni ezt a teóriát, hogy mintegy a fizikai énem és felfogásom sem szólal fel ellene, nem lázad fel ellene, mintegy ösztönszerüleg sem. Fizikai énem, mily furcsán hangzik ez itt. De most még magam sem tudom, hogy mit is hiszek tulajdonképpen, de mintha azt érezném, hogy a lelkem legmélyén azt mondja egy hang, hogy az

egész lét csak álom. Igen, álom lenne, érzékeink álma a természet, a fizikai ember (nem a lelki), a tenger, az erdő, a sivatag végtelen homoktengere, a nap, a csillagok, a végtelenség, minden! És mégis, nem teljesen mindegy az nekünk, hogy álom-e vagy valóság ez az egész mindenség?

1917 március 1

Ma rajzoltam először koponyát, ugy találom, hogy oly stilszerü volt gondolataimhoz. Reggel nem a legjobb hangulatban indultam el. Anyámnak rossz kedve volt és olyankor nincs megállhatásom előtte, de hagyjuk ezt. A villanyosra nem volt kedvem várni, meg tulkorán is volt még, hát gyalog mentem, jól esett a hüs reggeli levegő lázas agyamnak. És ott kikészitve már várt a koponya, azt mondják, hogy nem is régi még, hogy megrajzoljam. Semmi különösebb benyomást nem tett rám. Igaz, hogy már láttam előbb is muzeumokban. Szombattól kezdve szerdán és szombaton délelőtt és délután is fogok járni festeni, sokat kell dolgoznom még őszig, ha az akadémiai felvételit ki akarom állni, meg nem is szeretek mindig otthon lenni. Járnék én minden nap is festeni, de nem lehet. A művészettől semmi fáradságot vagy áldozatot nem fogok kimélni. De mégis én vagyok a föld leglomhább teremtménye! Nem baj, lehet hogy sok tekintetben az is vagyok, de én sem vagyok ám egész tökéletes ember, de jobb igy, mint ugy!

1917 március 31

Ép egy hónapja irtam utolsó feljegyzéseimet. Ugy hiszem, hogy azóta semmi különös sem történt, nem tudom, de lehet, hogy részemre nagyon is történt, azt most ugyan nem tudhatom. A nyárra Nagybányára szeretnék menni festeni tanulni és egyuttal nyaralni. Jelenleg Faustot olvasom. A legeleje erősen hatott rám, a második részből még csak keveset olvastam. Eddig az a benyomásom, hogy meg tudom érteni azt, hogy remek mű, de azt is tisztán érzem, hogy rám csak a tisztán szubjektiv dolgok tudnak hatni igazán. Az eddig tárgyalt problémák a II. részben egy kivételével egyáltalán nem is érdekelnek már, magukat a problémákat értem, de ezeket mind csak a kerti jelenetig mondom, mert csak eddig olvastam. De azt is tudom, hogy részemre legalább sem Shakespeare, sem Goethe Byron fe-

lett nem állott soha. Ez az én irodalmi hitvallásom és azt hiszem, hogy ettől az álláspontól nem is fogok eltérni soha, vagy ha mégis eltérnék, akkor azt hiszem, már nem is leszek az az ember, aki ma vagyok.

1917 május 24

Rég nem irtam, de ma, a 18-ik születésem napján kezembe került ez a könyv, de nem igen irhatok, nincs időm. Egyébként is rettenetesen el vagyok foglalva, erősen készülök a felvételire. Heti 20 órám van, tegnapelőtt volt az első akt-órám. De nem érek rá többet irni.

1917 szeptember 20

Négy hónap mult el azóta, hogy nem volt a kezemben e könyv. Most megint Pesten vagyok. Nagybányáról a mult hó végén jöttem haza, de közben még Atkáron is voltunk. Bányán sokat dolgoztam és élveztem a szabad természetet, az erdőt. Micsoda fantasztikus erdőkben is jártam! Oldalakat tudnék róluk irni, a szinte egzotikus, magas vékonytörzsü gyertyánfákról, ahogy sürün egymás mellett állanak s finom lombjukkal valami óriási fátyol impresszióját keltik. S némelyek oly karcsúk és gyengék, hogy egész hosszuságukban meghajlanak, ugy, hogy a koronájuk a földet éri, mint valami óriási kérdőjel s aki ez erdő mélyét járja, azt oly titokzatos, oly fönséges érzés lepi meg, mintha mindenütt egy világrejtély kérdése lebegné körül. De elég a nagybányai erdőkről.

A felvételi vizsgám is közeledik, 10 nap mulva lesz, most addig is nagy igyekezettel dolgozom. Örülnék, ha sikerülne.

1917 október 4

„Örülnék ha sikerülne", mennyi kétséget és reményt zárt magába ez a közönyösnek hangzó mondat. Hogy féltem is a felvételi előtt, hogy egy szép, talán életem legszebb álma fog megsemmisülni, ha mégsem sikerül. Ma már egy héttel vagyok tul rajta, most már csak higgadt örömmel irok róla, de még el is felejtem mondani, hogy hát igazán fel is vettek. Akkor szerettem volna az eredmény kihirdetése után közvetlen irni, de akkor talán tulheves is lettem volna. Most elgondolkozom, hogy mikor

is éreztem utóljára oly igazi tiszta örömet, mint akkor, talán soha, vagy csak egész kis gyermek koromban, mikor még nem tudunk semmiről semmit. Most már egy hete járok az előadásokra törhetetlen ambicióval, délelőtt a Fehérvári-utra, délután az Iparművészetire. Most meg sok szerencsét kívánok ifju művészi pályámhoz.

1917 október 24

Oly kaosz az élet, oly rohanás, csupa izzó izgalom, mindegyik életről, még a legköznapiabbról is lehetne regényt irni. Szinte még most is néha álomnak tünik fel, hogy én festőművész növendék vagyok. Oly mohó és soha ki nem elégithető vággyal török célom felé. De nekem ugyis kell, nekem nincs más terem az érvényesülésre ez életben, csak a művészet, tőlem meg van tagadva más.

1917 december

Szeretnék minden nap irni e lapokra, de nem lehet. Időm erre mindig lenne, de sohasem lehetek magamban, pedig ugy vágyom a magány után. Erről én nem tehetek, ez már a természetemben van, rettenetes az, hogy mindig emberekkel van körülvéve az ember. Oly jó az uccán, ott legalább még leginkább magamban vagyok a sok idegen ember között.

Istenem, már több mint egy éve, hogy Budapesten lakunk, a mult év december hó 26-án érkeztünk fel ide. Hogy megy az idő egyik nap a másik után, oly végtelen unalmas egyformasággal és mégis, ha visszatekintünk e mult napokra, mennyi kis eseményt találunk bennök, amelyek nekünk magunknak nagyok.

1917 december 7

Most egy kompoziciómon dolgoztam, itt a Képzőművészetin. Künn esik a hó és én magam vagyok itt, estefelé, már nem látok dolgozni.

1917 december 10

Odakinn nagy hó van. Szeretem a havat. Ma reggel hiába mentem az Akadémiára, nem lehet dolgozni, nincs gáz, nincs semmi, negyedik háborus év, hideg van, a vil-

lamosra félórákat kell várni. És oly mocskosan piszkos a keményre fagyott hó, a hidon ma reggel gyalog jöttem át, fázott a kezem a festékes kazettán, és belenéztem a piszkos, zöldesszinü jeges Dunába.

«mégis
Habozva állunk s visszarettenünk
Mint a folyamtól télidőn, habár
A borzongás egy pillanat csupán.»

És megyünk tovább és nem gondolunk semmire, vagy fecsegünk és kacagunk tovább és mégis nem is tudjuk és nem is akarjuk, de mégis tovább gondolkozunk.

Ugy szeretnék délután az Akadémiára menni dolgozni a kompoziciómon. Oly jó végre teljes zavartalanul dolgozni és közbe néha letekinteni az uccára és nézni a havat, ahogy gomolyog le a sárgásan ködös légtengerből. De ma ezt sem lehet. Pedig hogy szeretnék menni és ha már nem látok tovább fösteni, akkor oly jó lenne leülni a pódiumra és belebámulni a szürkületbe, a semmibe és gondolkozhatnék, nem zavarna senki. Nagyon szeretek az Akadémiára járni, hisz nekem nincs is más terem az érvényesülésre, a munkára, mint csak a művészetben és még egy, nem kell otthon lennem mindig. Azt már most talán ki sem birnám állni, pedig néha ugy szeretnék otthon lenni nyugodtan és mégis, ha mennem kell, hányszor tekintem azt megszabadulásnak. De elég erről, nem szeretek erről irni vagy gondolkozni.

1917 december 15

Utálatos napok! Egyik a másik után, mind szürke, unalmas, kellemetlen, türhetetlen, mindegyik rejt valami rosszat, fájdalmasat magában és sokszor ezek az apróceprő bajok jobban elkeseritik az embert az élet ellen, mint a nagyok. Néha oly elviselhetetlennek tünik fel az élet és akkor ugy vágyódom a megsemmisülésbe, a semmibe. De az sem adja meg, amire vágyunk, örökké kell élnünk és talán ez a legnagyobb átok, ami ember fejére szállott, de hagyjuk ezt. Mindig visszatérek a filozofáláshoz. Szeretnék már vigabb hangon irni, most végiglapoztam az előbbi lapokat, bizony nem igen jó hangulatban irtam őket, de nem birom legyőzni a pesszimizmusomat. Hiába, ez már a

lényemben rejlik, nem birok belemelegedni az életbe, nem tudok megbarátkozni vele és oly idegenek az emberek. Néha, mikor már nagyon idegennek érzem magam, akkor ugy szeretnék az a mindennapi ember lenni, akinek egy a gondolata, a tette, az akarata, mulatsága és minden vágya ezer más társával, kiknek oly könnyü kielégiteni minden vágyukat, s kik boldogoknak érzik magukat (csak érzik). De nem elég-e a boldogságra, ha csak érzik is?

Ma befejeztem a kompozicióimat, a Pietà-t. Ez a karácsonyi pályamunka, de a dijra nem számithatok. Huszonkettedikén kapjuk ki a szabadságot és tárlatunk is meg fog most nyilni. Na most beszámoltam az akadémiai hirekkel is és mára elég a firkálásból.

1917 december 21

Közeleg a karácsony, nekem már nem hoz semmi örömet. De miért nem örülök neki? Az én hibám! Nincs kedvem irni, ugy sem tudom kifejezni nyughatatlan érzéseimet. Ugy látszik, a művészet sem adatott meg nekem, csak vágyódó nyughatatlan lelkem egy felcsapó lángja volt, mely kitör az érzések sulya alatt, amelyek a kifejeződés lehetőségeit keresik, de nincsenek megadva hozzá az eszközök és igy vissza kell hullniok a hamuba, hogy elfojtva a szivem mélyén gyilkos tüzzel izzanak. De mindegy, egy haszon mégis marad nekem is: küzdöttem én is a kulturáért, nem érek vele célt? Csak a porba hulltam, annyi más embertársammal együtt, de mégis küzdöttem, lelkesülten. De hátha nem igy lesz? És a leláncolt, kitörni vágyó érzelmeim szolgájukká teszik az anyagot határtalan vágyukban a megnyilvánulás után, mert minden elfojtott fájdalom százszorta égetőbb és akkor felcsap a művészet elolthatatlan, hatalmas, örök lángja. Mit érzek még ezek után a lázas, megrészegült szavak után? Irjak prózai dolgokról, a napok ezer apró bajairól?

1917 december 22

Ma a muzeum könyvtárában voltam, mivel nem tudtam mit csinálni. Ugy megszoktam már a munkát, hogy ezekről a vakációs napokról mindig azt gondolom, hogy vasárnap van. Az Uj Heloise-t olvastam a terem egyik ablakmélyedésében. Oly szépek ezek a régi épületek vastag falaikkal

és ott oly zavartalanul lehet olvasni és kinn az ablakon tul a behavazott muzeumkert. Oly jól esik olvasás közben a vén fákra letekinteni néha.

1917 december 24

Karácsony este. Odakint kezd szürkülni és esik a hó. Nem birom leküzdeni önmagam izzó, sóvárgó érzéseit. És mindez miért? Miért kérdem önmagamtól, miért szenvedek, miért sóvárgok? Megpróbáltam vig lenni, nevettem, tréfáltam, de mindez kétértelmü volt, nevettem a sajgó szivemen, miért? Azt hiszem, hogy csak az élet maga fáj. Lelkem megmérgezve a művészet után való sóvárgástól, felgyülemve szivem mélyén őrült, fájdalmas, kifejezésre váró érzésekkel, amelyek szivemet megpattanásig feszitik és nincs meg a tehetségem hozzá, hogy felszinre hozhassam, hogy könnyitsek magamon a művészet által. A művészet minden érzelme, gyötrelme, szivembe szoritva, anélkül hogy könnyithetnék magamon. Nekem, ugy látszik, innen is csak a szenvedés jut és semmi öröm. De nem irhatok többet, mennem kell.

1917 december 31

Ez az év is elmult, alig két óra mulva már 18. Szomoru Szilveszter, itt ülök magamban, meg vagyok hülve. De azért együtt lettünk volna Elizékkel, de minden másként van, mint terveztük. Megy ez az év is, de csak menjen, és a jövő milyen lesz? És ez a muló év milyen volt nekem? Talán magam sem tudom hirtelenében, majd gondolkozom még róla.

1918 január 5

Egy remek könyvet olvastam: Flammarion: Stella, tudományos regény. Byront pesszimizmusáért szeretem, Flammariont ragyogó optimizmusáért. Ez egy kicsit különös ugyan, de azért megértem önmagamat is, ha „Manfred"-dal rokon lélek is vagyok. Ez egy egészen más optimizmus, mint amit rendesen az alatt szoktak érteni, bárha még nagyobb, még ragyogóbb is. Izgatottan, mohón olvastam, szinte lelkemmel, engem is téritett, mint Stellát téritették. Mily tudatlan is voltam azelőtt, mig ilyen tudományos és filozófiai műveket ne molvastam. Igaz, hogy sokat szenvedtem és tépelődtem is miattok. Milyen fantáziával van irva, hogy ragad magával a végtelenbe, a minden-

ségbe és gondolkozunk vele és aztán tovább, magunk, mikor már rávezetett gondolatai e fenséges utaira, tanit és ragad magával ellenállhatatlanul, soha nem gondolt perspektivák, eszmék tárulnak fel előttünk és mennek át gondolatvilágunkba és álmodozunk tovább. Egy fenséges költemény az egész és milyen nemes, milyen tiszta. A tudományról, a művészetről, az irodalomról mily ragyogó kritikát mond. Az életről, a szerelemről mily feséges igazságokat mond. És nem olvassuk, hanem átálmodjuk az egész könyvet.

1918 január 7

Az éjjel különös álmom volt. Azt álmodtam, hogy Egerben látogatóban voltam (most már ugyan kinél) és utaztam vissza az Anyámmal és az az érzésem jött, sohasem leszek többé Egerben. Nyári éjjel volt, a vonat utolsó kocsijában voltam, onnan a kocsi végéből jól lehetett látni az elmaradó tájat és ugy álmodtam, hogy a kocsi egészen nyitott volt, olyan régifajta lehetett és a hold rávilágitott a tájra és én olyan kopárnak láttam és kihajolva néztem, egészen belemerülve, az éjjelt, a mezőket, ahol egykor anynyit bolyongam. Nagyon ritkán szoktam álmodni. Talán az volt az oka, hogy tegnap egész nap mindenfélén sokat gondolkoztam. Még néha ugy felébred bennem a vágy az egri patakpart után, ott a kertünk végén. Oh, ha egyszer viszontláthatnám még, még egyszer esti szürkületben, mikor lemegy a nap és tél lenne, mint most és én senkitől sem tudva ott állnék megint a párázó patak partján és távolabb a másik oldalon a fehér köd, azután az országuti sor jegenye. De Istenem, miért irom én ezt mind ide le. De ezt a képet látom magam előtt oly gyakran és most oly jól esik leirni ezeket a behavazott mezőket. Hányszor álltam ott merengve! Ha most ott lehetnék megint! Félöt van most is, ép ez időtájt szoktam volt kinn lenni és most is épugy alkonyodik ott is, havasak a fák, havas minden és a varjak épugy megpihennek a diófákon, mint amikor még flóberttel kezemben lestem rájuk ott a töltés mellől. De minden elmult és csak a vágy maradt meg utánuk.

A szabadságunkat meghosszabbitották 21-éig, szénvakáció, csak tovább is ne tartson, mint az egyetemen. Ma este kell beiratkozni a második félévre. Most megyek oda a bizonyitványért, most adják ki.

1918 január 9

Ideges vagyok, a lelkem hullámzik, nem jó néha, ha sok ideje van az embernek gondolkozni. Oh, ha ezektől a maró fájdalmas kételyektől szabadulhatnék! Vad, viharos tenger hullámörvényében vergődöm, de mégsem adnám azt, amit tudok, a visszanyert nyugalomért. És folyton ily gondolatokkal figyelő szemek előtt lenni. Egy pillanatra sem hajthatom le forró, lázas fejem, most is csak pár percem van és odakinn a folyosóajtót folyton hallom csapkodni. De mit irjak többet? Azt ugysem tudom kifejezni, amit érzek.

1918 január 10

Délelőtt van, most nyugodtabb is vagyok, pedig most sincs okom rá, de megszoktam és ha hideg és nyugodtabb vagyok, akkor csak rosszabb. De legyek én is az ellenkezője? És én máskülönben sem árulom el magam, énbelém nem pillant be senki. Néha igazán elviselhetetlennek tünik fel az élet és olykor mégis szépnek érezzük. Amilyennek felfogjuk, az csak attól függ.

Tegnap este még sokáig olvastam a csillagászatról. Egy dolgot nem tudtam megérteni, ez izgatott, de végre hosszas gondolkozás után mégis csak kiokoskodtam. Közben oly vágy fogott el, hogy csillagokat lássak. Kimentem a sötét előszobába, csak egy kis darabka eget látni onnan a falak között, de ez is elég volt, három-négy csillag tompa fénye tüzött szemembe.

1918 január 11

Tegnap félbe kellett szakitanom az irást. Tudom, hogy mit akartam irni, de minek folytassam tovább, itt én ugyis csak az impresszióimat akarom kifejezni és azt meg lehetetlen folytatni másnap.

Oly furcsa is az élet! Tegnap kegyetlen napom volt. Talán én is heves voltam és ugy hiszem, hogy legtöbb ember jobbnak mutatja magát, mint amilyen. Kékszinü, hizelkedő, no én is ilyenfélén vagyok, csakhogy éppen megforditott sorrendben, ridegnek, fagyosnak, megközelithetetlennek mutatom magam, mikor pedig... egyszóval büszke vagyok. Ez az én zsánerem embertipusa lélektanához tarto-

zik. És akkor felvettem a kabátomat és mentem céltalanul uccáról uccára, gondolat nélkül, fagyott erősen, fáztam. Csak már kezdődne is az akadémia, de ... mindenütt a de, ez is egy átkozott szó! Eh, szóval unalmas az élet és

«A napok
Gyülölt igáját hordva küzködő
Szivünkön, mely vagy bánatban remeg
Vagy gyönyörtől lázasan dobog,
Gyönyörtől, melyre kín vagy bágyadás
Következik.»

Oh, reggelek és esték, mindennap felkelni és lefeküdni. Hiába, cél nélkül felkelni mindennap, lefeküdni. És a halál? Itt akaratlanul is elénkbe ugrik ez a kérdés, ezen gondolkozhatunk.

Ha egyszer ez a nyugodt éji alvás valamivel hosszabbra nyulna?

1918 január 20

Nem tudom lerázni magamról azt a borzasztó apátiát, nincs energiám dolgozni, pedig szeretnék. Unom magam, vagy inkább az életet, rabnak érzem magam, minden szabadságnélküli fogolynak, nincs egy pillanat, mit igazán a magaménak mondhatnék, még az éjjelt sem. De mit panaszkodom? Néha azt érzem, hogy nincs tovább, olyankor ugy kivánom a magányt és akkor bemegyek a sötét szalonba és végigvetem magam a szofán és forró homlokom befurom a párnák közé, oly jól esik akkor a sötét. És fáj nagyon a szivem, hogy miért? Néha azt sem tudom, csak érzem, hogy van rá oka. Olyankor órákig tudnék ugy heverni, ugy, mint éjjel. Éjfélen tul hosszan szoktam bámulni a sötétet, de ez már kora gyermekkorom óta szokásommá vált, már akkor is szerettem virrasztani, bámulni a semmit. Hisz akkor tud az ember a legnyugodtabban, a legintenzivebben gondolkozni vagy álmodozni, ha hanyattfekve, tágranyitott szemekkel bámulja a semmit. (Ezt önkénytelenül, általában mondtam az emberekről, ezt pedig nem tehetem, mert nem tudhatom, de néha önmagunkról itéljük meg az egész emberiséget.)

1918 január 21

Most megint van egy könyvem Flammariontól: Unbekannte Naturkräfte. Érdekel ez az uj tudományág. Gondolkozásra szoritja az embert, eszméket ad, amit fejtegethet tovább magának. Érdekel Flammarion, elsősorban azért, mert mit sem tart lehetetlennek, azt mondja, hogy csak öt érzékünk van és ki tudja, hogy hány kellene, ha azt akarnók, hogy mindent észrevegyünk, igy szinte semmi sem lehetetlen. Micsoda szellemi szabadság! Beszél és hinni kell neki a józan ész szerint. Azután, ha abbahagytam az olvasást és éjfélután, ugy, mint tegnap emlitettem, bámulom a sötétséget, hanyattfekve az ágyamban, akkor kezdem fejtegetni, feszegetni az olvasottakat és akkor jön a szenvedés, a lélek harca önmagával, a hitbeli kételyek fenevadjai felébrednek, világnézetem nem egyezik meg mintegy ösztönszerüleg a vallásával és viszont megint szintugy ösztönszerüleg sem tudnék elszakadni tőle és nem is akarok. Ha nem tudnék a kettővel, a vallással és a tudománnyal harmonikus nézette alkotni magamnak, akkor azt nem tudnám elviselni és gyötröm magamat vele órákig, napokig. De most már nem irhatok tovább, talán fogom ezt a tárgyat még tovább folytatni holnap vagy azután.

1918 január 25

Oly különös dolog is az álom és aki nem igen gondolkozik róla, az nem is találna rajta gondolkozni valót. Az éjjel azt álmodtam, hogy valamin gondolkozom, hogy valamit fejtegetek, amit logikusan meg kellene értenem. Valami tudományos dolog volt és gondolkoztam erősen, intenziven, anélkül, hogy tudnám, hogy tulajdonképpen min is gondolkozom. És szavakkal gondolkoztam és nem tudtam semmire sem jutni, csak kinlódtam a szavakkal és nagyon akartam eredményre jutni, de ez nem sikerült, vagy talán sikerült is, de ezt nem tudhatom, hisz nem tudtam, hogy min gondolkozom, csak egyes szavakat értettem meg belőle. Vajjon én gondolkoztam-e igazán, vagy ... de nem, minek irjam le, hisz oly képtelennek látszó hipotézis lenne. És mégis önkénytelenül ez a gondolatom jött. És miért ne lehetne tényleg ugy is, csak azért, mert a tudomány eddig nem igen foglalkozott volna az ilyen dolgokkal vagy mert lehetetlennek látszik, azért ne lehetne lehetséges?

1918 január 26

Fáj a fejem, valószinüleg a sok virrasztástól, a sok késő éjjelig tartó tanulástól, olvasástól, aztán meg mindenféle nehéz problémákon töröm a fejem. Néha ugy meglep a tudományszomj és ha egyszer belemerülök a filozófiába és más ismeretlen tudományos dolgokba, akkor nem is hagyom egyhamar abba. Most közelebbfekvő dolgokat is szándékozom tanulmányozni, fizikát, kémiát és művészettörténelmet. Ugyan már csak egy hét a szabadságom és akkor folytatom tovább a művészetet, de azért marad időm a tudományra. Ez fárasztó dolog ugyan, de legalább a saját gondolataimmal nem foglalkozom annyit.

Tegnap véletlenül a kezmbe került Byron Manfredje. Kezdtem lapozgatni, kezdtem olvasni a jelenetet a tündérrel, talán hogy már régebben nem olvastam ezt a jelenetet, talán ez az oka, hogy ilyen szépnek, mint most, még sohasem találtam. De az is lehet, hogy mentől többször fogom olvasni, annál szebbnek fogom érezni. Nem könnyen hatódom meg az olvasott dolgoktól, de most majd ráborultam a buta holt könyvre. De mikor már az embernek csordultig van a szive és mikor a saját lelke sóhaját, agya legmélyebb, még önmaga előtt is csak homályos gondolatait, legmélyebb érzelmeit ismeri fel a költő érzelmeiben.

«Ifjuságom óta
Lélekben elváltam én az emberektől,
Az erdőt jártam s szivtam gyönyörrel
A jeges ormok éles, zord legét,
Hol fészket rakni nem mer madár.
— — — — — — — —
Bámulni hosszan villámló eget
— — — — — — — —
Ezekben telt a kedvem és magányban.»

Manfred

1918 január 30

Holnapután Tristant fogom hallgatni másodszor az Operában. Most a szövegét tanulmányozom. Mily hatalmas igy is, ha tragédiának fogjuk fel. Mily élvezet lesz belemerülni Wagner földöntuli muzsikájába. Belemerülni egészen, semmiről sem tudni, sem az életről, sem önmagunkról,

csak létezni a zenében és szállni vele a hatalmas akkordok végtelenségbe szálló szellemével és beleolvadni, megsemmisülni a halált és szerelmet epedve sóvárgó dallammal.

1918 február 9

Utálatos az élet! Pedig ezen csak nevetnem kellene, de nem tudom leküzdeni lelkem tulérzékenységét. Mily nyomorultul durva és műveletlen emberek vannak az ugynevezett jó társaságokban is! De ezzel nem érdemes tovább foglalkozni. Fáj a szemem a sok megerőltetéstől, igy nem irok sokat, meg már erősen sötétedik is, nagy köd van odakinn. Hideg, vizenyős köd. Istenem, hogy ráfekszik, beborit mindent, a házakat, uccákat ,az egész várost és leginkább minket magunkat lep be, takar be fájdalmas lehelletével. Mig reggel vártam a villanyost, hogy fáztam a sárga, nyirkos levegőtől, oh, de nyomorultnak érezzük is magunkat olyankor, ha már ugyis bánatos szivvel megyünk neki a ködnek és azt érezzük néha, hogy milyen jó lenne a köddel tovaszállni, beleolvadni, benne megsemmisülni. És a hidon átmenve, nem látni semmit, csak ködöt, fehér ködöt és nem gondolni semmire, csak ködhöz hasonló alaktalan, nehéz fájdalom fekszi meg a szivünket és vannak pillanatok, mikor nem tudunk semmiről, még önmagunkról sem, csak azt tudjuk, hogy valami nagyon fáj.

1918 február 11

Béke! béke! megvan az oroszokkal a béke! (nem vagyok-e tul optimista?) Oh, hogy kellene ujjongni, örülni és mégis, mintha nem is örülne senki, csupa közömbös embert látni az uccákon, amint egykedvüen pillantanak a zászlókra, amelyeket ép most huznak fel. És én sem tudok igazán örülni neki. Ez is a háboru műve lenne? Hogy még az örömet is kiirtotta az emberek lelkéből? Mily relativ dolog az öröm is!

De azért mégis minduntalan ott zsong a fülünkben ez az egyszerü négy betü: Béke. És nincs győző és legyőzött. Ez az egyetlen nagy, nemes és szép dolog e szörnyü világégésben és mintha egy lépés lenne az internacionalizmus felé. Bár megvalósitható lenne valaha, de ehhez még nem vagyunk elég jók és civilizáltak. De egyszer meglesz! Ha az a

szó, hogy német vagy angol nem fog többet jelenteni, mint most az indogermán és ha én azt mondom, hogy magyar vagyok, az csak azt fogja mondani, hogy a 14 és 27 hosszfok és a 44 és 50 szélességi fok között születtem és annak a földrajzi helyzetnek és klimának megfelelő természeti tulajdonságokkal birok és semmi több és semmi egyéb nem vagyok, mint világpolgár. Most még nincs igy, de igy lesz. De én már most is ezt vallom! Pedig jó hazafinak tudtam magamat és azt hiszem, ez elvekkel e szép érzésből nem igen veszitettem.

Azt hiszem, hogy nagyon sok embert tett internacionalistává e szörnyü négy év.

1918 február 15

A minap avval a hő kivánsággal aludtam el, hogy bár ne lenne soha (legalább a földön) ébredés és uj reggel. Kivántam epedőn, kivántam sóvárgón és szinte ájtatos szivvel. És mégsem igy lett. Jött a megszokott unott reggel. Bele kell törődni, mondja a higgadt ész szava. Megalkudni mindenütt és mindennel? Fáradt voltam az élettől akkor este és keserü volt a szivem, azt éreztem, mintha valami nagy, végtelen, megtörhetetlen feketeség venne körül, mintha benne usznék egyedül és örökre. Vágyódom ki földünk szük, lenyügöző és szomoru keretei közül bárhová... más világokra, még ha másért nem is, mint megtudni a nagy, örök kérdést, mi van odaát? Oh, ez a kérdés hányszor nem hagy nyugton, hányszor nem hagy aludni. És hiába vágyom annyiszor odadobni fiatal életem csak azért, hogy mielőbb megtudjam. De tanulhatok! Utóbbi időben sokat is foglalkoztam ilyen tudományokkal, most ugy sincs egyéb dolgom, beteg vagyok és igy nem mehetek az Akadémiára. Érdekel még különösen a parányok elmélete: a kémia, a molekuláris fizika, az atom, a dinamizmus és az ezekből levont filozófia. És ezekből a metafizikai kérdésekből amit olvasok és tanulok, végre levonom saját világnézetemet is, bármily zavarosat is és bármily ingadozót is, de mégis legalább gondolkozom, ami felemel a porból, bár gyötrő kétségekbe is sodor, ami néha elviselhetetlennek tetszik.

1918 február 21

Kantot olvasom, de nem értem még eléggé. Tegnap este Mozartot hallgattam az Operában. Sajnos, az ő végtelen finom melódiáit sem tudtam eléggé felfogni, mint ahogyan kívánnám magamtól. Milyen furcsák is vagyunk, csak vágyunk tanulni, finomodni, lerázni az anyag sulyát és mit kapunk cserébe? Legtöbbször csak szunnyadó lelkünk vágyódását ébresztjük fel és mentől jobban belemélyedünk tanulmányainkba, mindjobban látjuk, hogy nem tudunk semmit. Mert amit tudtunk is, elvetjük. Egy teljesen tanulatlan ember több pozitiv tudást érezhet magában, mint egy filozófus. Az tudja, mikor az ajtót vagy a fejszét a kezében tartja, hogy mi az tulajdonképpen. Boldog ember!

1918 február 26

Milyen nehéz is néha leküzdeni a rossz hangulatunkat! Nem akarom, hogy bárki is észrevegye, hogy nem vagyok époly vig, mint akárki más, nem akarom, hogy eláruljon a pillantásom, a mosolyom, a hangom. Milyen jó színésznek is kell lenni. És a legtöbbször tompán és idegennek tünik fel a saját hangunk is olyankor és idegen is tényleg. De vig leszek és nevetni fogok és a valóságot nem engedem felszinre jutni. Álarc! Sokan hordják és én is hordani fogom. Eddig azt hittem, hogy nincs szükségem rá, hogy ugysem látszik. Hallgatag, elgondolkozó leány voltam mindig, társaim mulatozásaiban nem igen vettem részt, elvonultam és inkább dolgoztam mindig.

1918 március 7

Oly lehangolt vagyok, nem birok magammal és nem tudom, hogy miért, legalább az okát tudnám! Akkor könnyebben szabadulhatnék tőle, de igy csak mintegy a priori érzem és ez a legrosszabb benne. Ha tudom is néha az inditóokát, de arról mindig érzem, hogy az nem az oka. Kedélyállapotomtól függ minden, nincs öröm és bánat, mint magán való dolog ezen a földön. Ezt már sokan mondhatták előttem, de én mégsem vettem át senkitől sem, ez a saját érzelmeim legmélyebb megismeréséből fakadt. Egy és ugyanazon dolgokat, eseményeket néha a legtragikusabban vesszük fel, máskor meg talán kellemetlennek sem érezzük.

Ezt sokszor, számtalanszor tapasztaltam magamon és sokszor csodálkozva, kutatva figyeltem magamon, mint érdekes fiziológiai tünetet. Vajjon igy vannak-e mások is érzelmeikkel? Mi az, mi az oka annak, hogy a leggondtalanabb perceinkben egyszerre oly bánatos érzés lep meg, minden ok nélkül, minden előzetes gondolat nélkül, amelyről az okára következtethetnénk? Talán néha az az öntudatlan, határtalan vágy, amely emészt valami után és hogy mi után, magunk sem tudjuk pozitive, csak érezzük és sóvárogva, izzó fantáziával törünk előre, talán, hogy a tömeggel való közösség rabláncait lerázzuk magunkról, hogy a magányos egyén, a szubjektivitás felszinre kerülhessen. (Ami ellen a huszadik század gyermekei a leghevesebben küzdenek, mint előttük senki, mióta a világ fennáll.) Ez után törünk, a szubjektivitás után, (amitől ha nem is megváltásunkat, de legalább a megnyugtatást várjuk izzó, forrongó, szenvedő szivünkre), igen, a szubjektiv művészet után, hogy kifejezhessük legbensőbb érzéseinket, amire egy ellenállhatatlan titokzatos ösztön kényszerit. Igen, egy „mélyen érzett, gyakorlati ésszel fel nem fogott, kényszerítő szükség" az, mint Wagner mondja róla.

1918 március 9

Érzem, tudom, hogy ez a hatalmas vágy, amely a szép után a nagyratörés (ha csak lelkileg is és nem külsőleg), hogy ez a fátumom, ezáltal vagyok boldogtalan életre predesztinálva. Elégedetlenség, az maga a boldogtalanság, különösen ha önmagunkkal vagyunk elégedetlenek. Az én egyéniségem pedig disszonancia, amely kizárja, hogy boldog lehessek: határtalan tudásvágy és nem végeztem iskolát, most festőművésznövendék vagyok, kellő fizikai tehetség nélkül (ez rossz kifejezés, tudom, de mintha mégis evvel tudnám magamat a legjobban kifejezni, mert ugy érzem, hogy pszihikai tehetségem, az van, bár leláncolva, mely sohasem fog felszabadulni, bár életem dobnám oda érte. A zene a legnagyobb élvezetem, rajongok, bolondulok érte, de nincs hallásom, magam nem tudok zenélni, igy az élvezetbe is keserüség vegyül.

Gondolkozom, kutatok, filozofálok és érzem, hogy nem elég éles az agyam. Visszahuzódó, szótalan vagyok társaságban és mégis fáj, ha emiatt mellőzést veszek észre, pedig csak magam vagyok az oka. És ezt még igy tovább

lehetne folytatni. Lehet egy ember ennyi ellentmondással önmagában boldog? Ha nem tudná, hogy igy van, akkor még talán igen. Talán ez is összefüggésben van a tudás fájával? Oh, mennyi minden fenségeset megmutat és megkóstoltat velünk a Teremtő, de élvezni nem hagy. Miért mutatja meg, miért ismerteti meg, minek meglátnunk a paradicsomot, ha nem léphetünk be, — csak hogy sóvárogjunk utána?

1918 március 18

Nem a dolgok, az események rejtik magukban (legalább nem átlag) a kin, vagy az öröm érzetét. Az kedélyállapotunkban rejlik, vagyis hogy hogyan fogjuk fel a dolgokat. Ezt körülbelül igy értem, mint pl. Byron irja egy levelében: „Ich halte die Tugend für ein Gefühl, nicht für ein Prinzip". De hagyjuk ezt, végre nem is napló lesz ebből a firkálmányból. Igaz ugyan, hogy minden gondolatomnak megvan a maga háttere, ami felszinre hozta bennem őket. Ma ugyanis egy évet szivesen adtam volna az életemből (ámbár egy évvel már nem hosszabbitottam volna meg), ha egy igazán csekély kivánságom teljesül. De nem teljesült, legalább még eddig. Oly csekélység, de bánt, idegesit, fáj. Ha egy akármelyik másik, indifferens napon történik, talán fel sem venném, ha más hangulatban vagyok. Tisztára negativok az érzelmeink, néha alig függnek össze magukkal a dolgokkal.

1918 március 27

A minap majd a másvilágra küldtem magam vigyázatlanságból, játékból, mivel szeretem a villamos áramot. A karomon levő órakarperecemmel érintkezésbe hozva a pozitiv és negativ áramot, rövidzárlatot idéztem elő, mire a csuklómon levő órából villám csapott ki és a lámpa elaludt. Lehet, hogy nem is történhetett volna komolyabb bajom, de a momentán érzésre ez teljesen mindegy. Első pillanatban azt hittem, hogy csak a drótot rántottam ki a kapcsolóból, mikor a lámpa elaludt, akkor próbálom meggyujtani a másik lámpát, az sem ég. Akkor láttam, hogy a karomon át rövidzárlatot idéztem elő. És nem is ütött agyon, villant át az agyamon, furcsa, de mégis élek, pedig milyen könnyen máskép is lehetne. És ezelőtt pár perce (furcsa véletlen) a szófán fekve (és természetesen semmit előre nem sejtve)

a halálról gondolkoztam, olyanfélén, mint Hamlet, vágyódva utána, de mégis borzadva, ha nem is a haláltól magától, az elmulástól, de a sötét ismeretlentől. Mily könnyen teljesedésbe mehetett volna kívánságom, gondoltam később.

A mult héten az Operában a Walkürt hallottam. Eddig is Wagner hive voltam, de ez az operája nagyon meghatott. (Valószinüleg, mert most már kezdem jobban megérteni.) Eddig csak hive voltam, de most már rajongója és mindent adnék, hogy csak hallhassam isteni zenéjét és néha azt érzem, ha már igazán belemélyedtem hallgatásába, hogy én magam, ki felfogja a hangokat, hogy nem is létezem, szinte öntudatom elvesztem és mintha csak lelkem közvetlen színá be a zenét és semmit a fizikai énem. Most mindenféle könyvet, amely róla szól, megveszek, most a biografiáját olvasom. Körülbelül ugy vagyok Wagnerrel, mint Byronnal, de itt önkéntelenül feltünik előttem az a kérdés, amivel már annyit foglalkoztam, hogy a zene, az irodalom terén már megvannak rég a választottaim, mig a képzőművészet terén, mint festőművésznövendéknek, még most sem találtam meg az eszményeim megtestesitőjét. Vajjon mi ennek az oka? Valószinüleg bennem rejlik a hiba.

1918 április 9

Megint itt ülök iróasztalom előtt, gondolataimba mélyedve, egyedül, de nincs kedvem irni, minduntalan elkalandoznak a gondolataim. Oly jól esik az a tudat, hogy magamban vagyok.

1918 április 20

Nem tudom, hogy igaz-e, de mindenesetre sok logika van egyik kolléganőm hipotézisében, hogy az a hónap, amelyben születik az ember, befolyással van karakterére és hogy bizonyos hónapokban született emberek egymáshoz viszonyitva szimpátiával vagy antipátiával viseltetnek egymás iránt. Ez a nézet első pillanatra bizonyos teozófiai felfogásokkal ellenkezik, de mégis, ha mélyebben kezd az ember gondolkozni, ez az ellentét is kiegyenlitődik. Az énünk, a tiszta szellemi individuumunk ugyanegy volt (csak haladt a tökéletesedés felé) a mult végtelenségében is és ugyanegy lesz a jövő végtelenségében is, de mint ahogy átöröklődés is van és az anyagi testnek is hatása lehet a szellemre, ép-

ugy lehetnek a testre is bizonyos természeti jelenségek, pl. a csillagok és más ilyesfélék is hatással, agyunkra és szivünkre és ugy viszonyitva, magára a szellemi karakterünkre is. Szóval, lehetnek ily külső dolgok is, ha nem is lényeges, de mégis befolyással a lélek individualitására, mint ahogy Davy, a nagy angol kémikus és gondolkozó irja: «le même esprit, qui dans le corps de Socrate developpa les fondantions des vertus morales et sociales, fut dans celui du czar Pierre donc de la puissance suprême et jouit de bonheur incomparable d'améliorer un peuple grossier». De ki tudja ezeket a legmélyebb metafizikai kérdéseket megfejteni, valószinüleg e földön soha és senki, «bár sok fúrja a tudás aknáját».

1918 április 25

Ritkán jutok hozzá, hogy irjak és mikor leginkább szükségét érzem, hogy leirjam gondolataimat, akkor rendesen éppen sohasem irhatok. Pedig néha direkte lelki szükségét érzem, hogy érzelmeimet bármily formában megnyilvánitsam. Ilyenformán vagyunk a művészetekkel is, mikor szenvedélynek és lelki szükségletnek érezzük, hogy alkossunk, hogy napvilágra hozhassuk azt, amit gondolunk, vagy ha nem is gondoljuk, hanem csak öntudatlanul érezzük. De ha egy embernek nincs elég művészi képessége, de vágya hatalmas és érzően művészi, hogy kifejeződésre juthasson, akkor saját lelkünk rabjának érezzük magunkat és izzó poklot hordozunk önmagunkban, amitől szabadulni csak a tiszta művészeten át lehet. És aki nem tud? De művészet nélkül nem érdemes élni! És ha egyszer azt mondom, mint Faust: „Verweile doch, du bist so schön", mert ezt talán mindenki mondja egyszer az életében, habár a legtöbbször ok nélkül, ha abban a pillanatban is mulik el az életem, bármily korán is, csak művész lehessek! Nem Mephistophelesnek adtam el magamat, mint Faust, én csak ezt felajánlottam a Teremtőnek. Nem a művészi dicsőség kell, nem a hir, de kell a Művészet paradicsoma, amit általa önmagunkban fellelünk, saját lelkünk szépsége kell, a művészettől általhatva.

1918 május 25

Werthert olvasom. Hogy mélységesen magával ragad, azt nem igen kell irnom. Ha az embernek nincsenek barátjai, akkor megtalálja a könyvekben. Nem töprengtem-e én

is létünkön gyakran órákon át, nem reméltem-e én is lefekvéskor a vágytól áthatva, hogy nem lesz több ébredés? Hányan olvasták épigy meghatva ugyanazt, érezve, gondolva, amit egykor Goethe, hány érző sziv dobbant fájdalmas összhangban a Wertherével? Valószinüleg Byron is olvasta. Hány művet csak azért olvasok, mivel gondolom, hogy ő is olvasta, hogy ugyanazokat a gondolatokat fogta fel ő is, mint most én. Tudom, ez nevetségesen idealisztikusnak tünhetik fel, talán szerelem egy közel száz éve halott iró iránt. Nem tudom, de néha ugy érzem, hogy igazán szerelmes vagyok belé. És csodálatos, de mégis ugy van, mikor az első mondatot olvastam róla egy irodalomtörténetben, mikor először olvastam a nevét, már akkor mély, csodálatos szimpátiát éreztem feldobbanni a szivemben, ami már akkor, minthogy még nem is ismertem a munkáit, oly érthetetlennek tünt fel előttem. Ezt már régen el akartam mondani, de mindig valami visszatartott és talán jobb is lett volna le nem irni. Most, hogy leirtam, ugy érzem, hogy ez a szép álom még a legmeghittebb napló lapjaira sem való, hogy talán nem életképes igy betükkel kifejezve, ez csak mint egy absztrahált, fel-felcsillanó sejtelmes érzés, a lélek legfinomabb húrjain rezgő ködös álom létezhet. Létezhet! — és ha olvasom a Manfredet, a Child Haroldot, Giaurt, akkor érzem határozottan, érzem, hogy ugy van! Manfred! ahogy bolyongsz a havasok örvénye felett és csak egy lehellet és elég volna... minek irjam tovább, hisz ugyis csak magamnak irom...

1918 május 26

Vasárnap délelőtt van, otthon vagyok magamban, odakinn mélységes sötétkék égen szép fehér májusi felhők hajtanak tova és én csak egy négyszögletes darabot láthatok belőlük a falak között és itt vagyok bezárva egy nagyvárosi ember ketreclyukába. És bárhogy utálok itt ülni, mégsem mentem ki festeni vasárnap.

Mindenütt sok az ember és ez még utálatosabb és ez még jobban feltünik odakinn a természet szépségei között, mint itt benn a falak között. Odakinn tulnagy az ellentét, itt benn egy bizonyos apátiával, a megszokás közönyösségével nézzük az érdek, az üzlet, a bűn, ostobaságok utáni hajszát. De kinn a természetben sért és nem birjuk látni közönyüket,

érzéketlenségüket a természet iránt, amint közben isznak, kártyáznak, duhajkodnak és egy ájtatos pillantásuk sincs a természet nagy misztériumára. Nem birom látni a legmagasabb poézis mellett a legdurvább realizmust.

Jó lesz falun a nyáron, azt hiszem egy hónapon belül már Atkáron leszünk. Szép alföldi hajnalokon a párás, ködbe vesző távlatu földeket fogom festeni. Leginkább pasztellel, avval jobban el tudom érni a levegős, távolba vesző, párás esti és reggeli hangulatokat, a természettől kapott benyomásokat, érzéseimet és amit adott a természet, amit lelkem felfogott belőle, a lélekre tett hatását szinben papirra vetve ki tudom-e fejezni? A természet hatalmas benyomását vajjon vissza tudom-e majd adni az összeolvadó szinskálák által? Mert nem a buzatáblát, a kanyargó utat és a fákat festjük, hanem azoknak a nagy Természetnek a lelkünkre tett hatását akarjuk visszaadni képben, színszinfóniában. Mert a többi, ami a festészetben marad, az csak művészi ügyesség, mesterség bár nagy tehetségek által létrehozva, de mégsem maga a Művészet. Vajjon ezt a művészi ideált, nem! csak a felé vezető utat, bár még azt is csak távolról, meg fogom-e közeliteni? Ez most fog eldőlni a nyáron, hogy művész leszek-e vagy nem? Vagy inkább, hogy művész vagyok-e vagy nem vagyok, mert nem leszünk művészek, hanem aki művész, az élete első pillanatától is már művész. De művészet nélkül nem akarok élni! Még erre a gondolatra is golyót szeretnék lőni az agyamba.

1918 május 29

Örülten unom az életet, vannak pillanatok, amikor azt hiszem, nem birom tovább. Ha ilyen pillanatokban kezemben lenne egy revolver, azt hiszem, hogy gondolkozás nélkül elsütném. Tegnap este egyik erős cigarettát a másik után szittam, csakhogy valami tompultság fogjon el. Most az akadémiáról jöttem haza és rögtön leültem irni. Nem megy az sem ahogy akarnám, de hisz ez a legfőbb baj, ha csak azt tudnám, hogy okosság-e, ha önbizalmam van, mert alap nélkül az itt nagyon nevetséges dolog. De kell, hogy legyen, akarom, kell tudnom! Ebben van kifejezve az egész életem. De jó volna minderről és semmiről semmit sem tudni, ezekről a lázas, szenvedélyes, nagyratörő, őrült vágyakról és nem, semmit, az életről. Ha bele lehetne süppedni szinte

észrevétlenül, de mégis tudva a semmibe, a homályba, ahol nincs sem gondolat, sem akarat, csak megsemmisülés.

1918 junius 3

Az «Uj Heloise»-t lapozgatom, de most félreteszem és irni akarok, most van rá pár percem. Megint nagyon belemerültem művészi álmaimba, a sok különböző könyv, Goethe, Shelley, Rousseau hatása és az utóbbi időben sokszor hallgattam operákat. Most már sokszor teszek magamnak szemrehányást, hogy fel hagytam magamban ébredni ezt a forró, sorvasztó művészi vágyat. De parancsolhatunk-e érzelmeinknek? Szerelmese vagyok a művészetnek és ugy érzem sokszor, hogy halálosan! Félek, hogy boldogtalan, reménytelen szerelem ez. De nem, nem lehet, oly csodálatos önbizalmam van, pedig semmi biztatást sem tapasztalok. Ah, hátha jó előérzet! És az önbizalom dacára, mégis a legtöbbször oly reménytelenül lehangolt, melankólikus vagyok emiatt.

1918 junius 8

A mai nappal tulajdonképpen befejeződött tanévünk. Hétfőn vizsgarajzokat készitünk öt óra alatt, kicsit fárasztó lesz. Oly gyorsan megy az idő, máris kitöltöttem az első évet az akadémián. Sokat dolgoztam, de valamit mégis elértem. A nyáron sokat akarok dolgozni, talán bizalommal is nézek eléje, hátha? A jövő telet még az itteni akadémián akarom tölteni, de többet már nem. Csak a háboru engedje, hogy aztán kimehessek Münchenbe egy-két évre. Ugy vágyódom már egy kicsit ki külföldre. Ez nem nekem való, ez az örökös itthonülés, ezt az én nyugtalan, csavargó természetem nem birja. Megszoktam a változatosságot kisgyermek koromtól, a világban való kószálást, a tapasztalást, tanulást idegen országokban. Ezt a négyévi rabságot néha már türhetetlennek érzem, ráfekszik a kedélyemre. Valahogy hasonlit ez az érzés a honvágyhoz, bármily paradoxnak is hangozzék, de mégis igy van. Valahogy a megforditottja a honvágynak, de mégis mintha ugyanaz az érzés lenne, csak más a tárgya. Sóvárgó vágy ez is az idegen után, hogyha az sem sokkal jobb, mint ami itt van, de az itthontól, Pesttől, már végkép megcsömörlik a jobbérzésü ember.

Erre a háboru undok sebeivel elboritott. Bábelt játszó kis városra nem lehet gondolni, csak halálos utálattal. Igaz ugyan, hogy a háboru mindenütt egyforma, de talán a lakosságot nem tette mindenütt ennyire utálatos vadállattá.

1918 junius 10

Vannak napjaink, amikor olyan végtelen szürke unalom fog el, azt hiszem legalább, hogy mások is igy vannak vele. Hiába próbálok akármit tenni, az sem segit a dolgon, nem tudja semmi sem lekötni akkor a figyelmemet, nincs egy gondolatom és szinte önmagamnak hiányzom.

1918 junius 16

Magamban vagyok, mégis csak ilyenkor érzem legjobban magamat, magamban egy cigaretta mellett, vagy egy jó könyvet olvasva, meg ha a naplómba irhatok. Jól esik érzelmeinket néha pozitivabb módon is kifejezni, mint csak gondolatainkban. Délelőtt egy tárlaton voltam, pár, de különösen egy csodás Mednyászky-képet láttam. Kezdtem érezni, hogy a képzőművészet is tud olyan mély esztétikai hatásokat kiváltani belőlünk, mint a zene. A zene és a festészet tulajdonképpen egy is. Paradoxnak hangzik, de kezdjünk csak egy kicsit mélyebben gondolkozni, a hang is, a szin is csak fizikai mozgás, a különbség csak az, hogy az egyiket a fülünkkel, mig a másikat a szemünkkel fogjuk fel. Ha különbözően fogjuk is fel, de azért lényegében mégis ugyanaz lehet. Tárlat után kimentem a korzóra. Őrült meleg, sok ember, utálatos! A minap az akadémián erősen vitatkoztunk Járitz, a Jolán modell és én, hogy lehet-e az embert tisztelni. Ez a korzóról, a sok emberről jut eszembe. Csak tömeget ne kellene sohasem látni, süritett rossz!

Tegnap voltam utoljára az iskolában. Ugyan már egy hete befejeződött, de még négyen mentünk csak mint privát, mi fizettük magunk a modellt. Azt hiszem, hogy bár év végére, de mégis most már összebarátkoztam Korb Böskével. De én vagyok a hibás, én vagyok olyan tartózkodó. A multkor fenn voltam a szabadiskolában,* de elég, unom ezt a történelmi sorrendben való beszélgetést.

* A Haris-bazárban levő művészeti szabadiskola.

1918 junius 20

Angolul tanulok, ma két óráig egyfolytában vágtam be az angol szavakat és nyelvtant. A Hamlet olvasása mellett jutott eszembe, hogy mégis csak meg kellene tanulni angolul is és alig ötlött fel agyamban, máris el volt határozva. Csak oly gyors mederben menjen tovább is a dolog! Hamlet olvasása közben, mint már mondtam, határoztam el, de azért mégis érzem, Byron az inditóok. De hogy Hamletet tovább folytassam, most láttam először szinpadon talán a világ jelenlegi legnagyobb szinészétől, Moissi-tól adni. Bevallom csak most veszem észre, mióta őtőle láttam Shakespeare-t alakitani, hogy eddig én tulajdonképpen nem birtam eléggé megérteni Shakespeare-t. Csak ott a szinpadon látva, értettem meg igazán, a szivemmel, hogy mi az a Hamlet. Oh, néha már nagyon is Hamlet—Faust—Manfred-hangulatban vagyok. A multkor a Wagner Faust-ouverture-jét hallottam. Oh, hogy lehet képes ember oly mesés alkotásra és mégis éppen ennek a mottója ez:

«Der Gott, der mir im Busen wohnt,
Kann nichts nach aussen wirken.»

Oh, hányszor mondom el én is ezt magamaban, csakhogy mig én... De most hagyom Faustot, most közelebbfekvő dolgokról kell irnom. Kell, igen, érzem, legalább az irás által könnyitek magamon. Türhetetlen ez az élet, amit most kell folytatnom. Odakinn szép nyári nap, én bezárva ebbe az utálatos egy lyukba, éjjel-nappal itt, sosem igazán magamban és mikor a legjobban szeretnék zavartalanul lenni, akkor sem lehet. Az Isten nem adott még egy lyukat sem, amit a magaménak mondhatnék, ahol nyugodtan dolgozhatnék.

1918 junius 21

Természetes, hogy nem folytathattam tegnap tovább. Nem ok nélkül panaszoltam magamnak türhetetlen sorsomat, de hiába, mégsem fogok megalkudni a sorssal. Sokszor azt hiszem, hogy nem birom egy percnél sem tovább rabságomat. Ma, csakhogy szabaduljak ezektől a gondolatoktól, reggel felmentem a Gellérthegyre egy könyvvel. Délután meg az uccákon csavarogtam, célképpen egy könyvet

kerestem, de ugysem kaptam meg. Azt hiszem, a forró nyári nap nyugtalanit, izgat. Ó, mikor olyan szép, ragyogó nyár van odakint. Csak ne gondolkozna folyton az ember. Miért kellett megint ezekről a dolgokról irkálnom? Most előttem vibrál a képzeletemben egy szép nyári naplemente, nagy, hosszu, barnás árnyékok, narancssárga napfoltok, a kerti utakon, sötét fenyők, magas buja fű és a fák között hosszu szunyogoszlopok. De nyugtalan vagyok még az irásra is. Tegnap az állatkertben láttam a jegesmedvét, amint egy műsziklán mintegy kétméternyi darabon előre-hátra járkált, legalább is egy álló óráig. Én is ilyenféleképpen érzem magamat. De én inkább közöny alá rejem az idegességem, ez igaz, ilyesvalamit mondott pár órával előbb az anyám, ez igy is van.

1918 junius 23

Holnap talán vér fog folyni az uccákon, talán forradalom lesz, ki tudja mit rejt a jövő? Holnap eldől, ha nem is véglegesen, mert előbb-utóbb ki fog törni, ki kell törnie. Ezt a mostani helyzetünket hasonlónak látom a sorstragédiákhoz, amelyek azon alapulnak, hogy «kell». De akár forradalom lesz, akár nem, mindenképpen rossz. Ha nem lesz, gyávaság, ha lesz, kegyetlenség. Az igazi jóhoz és igazi igazsághoz sem elég bátorságunk nincs, sem elég magas műveltségi fokon nem állunk még. És ami még a legfőbb hiba, hogy gyávák vagyunk gyávának látszani és embernek, igaz emberi embernek látszani!

1918 junius 24

Odakinn minden csendes, ugy látszik még nem érett meg ez a véres-tüzes gyümölcs. De hagyjuk ezt. Délelőtt a Muzeum könyvtárában voltam, egy Tolsztoj-drámát olvastam, amelyet holnap Moissival fogok látni a Városi Szinházban. Most is itthon olvasni akartam, de nem megy. Néha ugy tünik fel, mintha még a könyveimet is unnám, ez a legkellemetlenebb érzések egyike, amit csak ösmerek, szürke, a fekete sokszor türhetőbb. Vannak optimista tragédiák is és pesszimista vigjátékok, valahogy evvel a hasonlattal tudom legjobban megmagyarázni ezt. Ilyenkor oly jól esik a nehéz izommunka, reggelenként sulyzókkal tornázom és utána hidegvizbe megyek, oly kellemes, nyugtalan melegség fut

át utána az izmaimon. De ez jól esik, valami ellentétes a megszokott érzéseimmel, fizikális. Az angol-tanulás is jót tesz, néha direkte üditőnek találom, ez is valami másfajta munka, ha szellemi is, épugy, mint a megszokott, de mégis egészen más és éppen azért üditő és jó, mert nehéz és fárasztó. Ugy látszik, nekem is kemény dió kell, mint ahogy Byron mondta magáról egy naplójában, mikor Olaszországban örményül kezdett tanulni.

1918 junius 28

Nem tudok magammal tisztába jönni, únok mindent, az életet, az egész világot, még néha a halált is. És ez néha órákig szokott tartani és hiába küzdök ellene, hiába és mégsem merek ilyenkor egy olyan könyvet a kezembe venni, amelyet szeretek. Ez még rosszabb lenne esetleg, azt sem találnám oly szépnek és jónak, mint máskor. És mégis, miért hosszabbitom a napokat, mikor egy percet is unok belőle? Ezt nem értem. Mindennap tizenkettő után fekszem le. Miért nem érezzük az alvás alatt, hogy most nem tudunk semmiről semmit, hogy most ki vagyunk kapcsolva a világból, hogy öntudatlanok vagyunk? Miért nem ismerhetjük ezt a boldog érzést?

1918 julius 3

Valószinüleg 10—12 nap mulva már nem leszek Pesten. Jönnek a tájképfestés boldog órái, boldog? ... Felejtés és jobb, sokkal jobb, mint sok más! A mai lapban egy zenei tárcát olvastam, ritkán olvashatni a lapokban egy-egy okos szót, pláne művészetről. De ez oly helyes, igazi művészi felfogással volt megirva, hogy igazi élvezettel olvastam és tanultam belőle. Wagner zenéjében valamit teóriában nem tudtam teljesen elfogadni, igaz, hogy ahogy hallottam magát a muzsikáját, csak a szivemre hallgattam és azt a bizonyos teóriát szinte megvetve utasitottam el magamtól, mitsem törődve vele és szégyelve magam előbbi filiszterségemért, hogy a saját intellektusom igaz érzéseit el hagytam nyomni, ha csak részben is, habár a legbelsőmben egy hang mindig azt mondta, hogy nem ugy van! Nos és ez a kis cikk valahogy önmagammal békitett ki, ugyan nem, ezt már nem tehette, mert ez már magától ugyis megtörtént a belsőmben, mert már rég csak önmagamra hallgatok és a teó-

riámat hagytam csak üres teóriának. De megérttette velem, hogy miért csak «üres» teória, hogy miért csak az agyam fogadta el, mig a legbelsőm egy pillanatig sem. De az érzéseink, a szivünk, sohasem csalnak, bármennyi is az agyunk. Most látom csak, hogyha éppen az a bizonyos dolog nem lenne meg a Wagner zenéjében (amiért azt mondták: «Er hat herabgewürdigt die Musik»), akkor talán nem is tenné rám azt a hatást, mint amit tesz. Mert hisz éppen az az én festői művészi ideálom is, ez is ugyanaz a művészi ideál, mint a festészetben az a hitvallás, amit én is vallok, itt, talán itt a leginkább ölelkezik egymással a zene és a festészet. Mind a kettő, a zene és a festészet, ha tájhangulatokat akar feldolgozni, csak annak a hangulatát (és éppen ezért művészi szempontból csak azért engedhető meg a zenének is a vidéket illusztrálni), mert nem magát a materiális tájat, hanem csak a hangulatát, egy intellektuson átszűrődve akarja mindkettő visszaadni.

1918 julius 7

Magány! Mily jóleső ez a tudat, hogy magunkban vagyunk és akkor elővenni ezt a naplót és mindent beleirkálni, ami éppen eszünket foglalkoztatja, amire kósza gondolatunk éppen rászáll. Hetek óta tulajdonképpen semmit sem csinálok, talán azt is mondhatom, hogy még csak nem is olvasok, ámbár mégis mindig a könyveim közt ülök. Tulajdonképpen ujra sem olvasok semmit, csak itt is, ott is beleolvosok, ott, ahol a legjobban tetszett, azt, amit éppen a szivem kiván és közben gondolkozom az olvasottakon és még más mindenen. Ábrándozom a könyveimmel. Byron leveleit olvasva tudtam meg, hogy Neki, az egyszerü emberek szivből jött elismerése többet ér, mint egy «göttingeni doktori diploma», vagy mintha a párisi Pantheonban a szobrát állitanák fel. Igen, többre tartotta a haldokló angol leány köszönő levelét, melyben a munkái által szerzett élvezeteket köszöni meg, mint egy göttingeni diplomát. Szóval egész nap a könyveimmel ábrándoztam és nem csináltam semmit, pedig mindennap megvan a jószándékom, hogy valamit csináljak, ha egyebet nem, hát olvassak valami ujat. Ma is dolgozni akartam a megkezdett önportrémon (nem mintha éppen magamat tartanám érdemesnek megrajzolni, de kénytelen vagyok, mivel nincs más modellem) és mégsem csi-

náltam semmit rajta és ahelyett a „Childe Harold"-dal álmodoztam. Milyen furcsa is az, hogy sokszor annyira el vagyunk foglalva önmagunk által, hogy nem jut időnk semmire sem, mig néha meg nem hogy a saját belsőnk, hanem semmi sem bir lekötni és bármit csináljunk, halálosan unjuk magunkat és az az érzésünk, mintha önmagunknak mi magunk hiányoznánk. Ó, furcsa az élet, olyan nagyon furcsa, ezen sokat lehet gondolkozni és vannak többen, akik gondolkoznak is és vannak még sokkal többen, akik nem gondolkoznak rajta (ők boldogabbak), de egyik sem érti meg és ebben egyformák.

1918 julius 8

Ma befejeztem az önportrémat, eléggé hasonlit. Azután délután angolul tanultam, a városban dolgaimat végeztem, egyuttal nagyot sétáltam és most megint este van és irok. Megint elmult egy nap és naplómnak ez a lapja is tele lesz irva, mint az életnek a lapjai is tele lesznek vele együtt irva, az egyik betükkel, mig a másik magával az élettel. De igv van jól! Azt mondják, hogy a képemnek szomoru a kifejezése. Furcsa, hát még önmagamat se ösmerjem annyira, hogy a karakterem egyik fővonását se hozzam bele a munkámba? Én ugyan erre nem is gondoltam, ezt önkéntelen, a tudatom alatt tettem. És átlag mindig igy szoktam dolgozni, akár figurális, vagy tájkép is, hogy a belső és inkább lelki dolgokat mindig önkéntelenül, anélkül, hogy arra gondolnék, hozom bele a dolgaimba. Azt hiszem, hogy ez igy jobb is, nem lehet mesterkélt és igy igaznak kell lenni a legmélyebb érzelemnek.

1918 julius 9

Készülődés az utazásra. Unalmas, kiállhatatlan! Tizenkét óra éjjel van, csak most fejeztem be a napi angol leckémet. Délután én is nyaralási előmunkálatokon fáradoztam. Igaz ugyan, hogy tizenegyig Romeót olvastam, igy az angol nem valami jól ment. Látom, hogy egy tragédia öt felvonása után még angolul sem lehet tanulni, ha mindjárt azért is tanulunk, hogy eredetiben olvashassuk. De elég mára, még egy kicsit akarok olvasni, talán a Childe Haroldot és azután jó éjszakát.

Budapest, 1918 október 3

Megint Pesten, de most nem akarok erre gondolni. A nyáron át Atkáron nem vezettem naplót. Sajnálom, mennyi derüs szin vegyült volna a szürke sorok közé. Egyszer-kétszer ugyan a vázlatkönyvembe irtam, de azután megint rögtön kitörültem. Nem akarom az eddig elmult idő eseményeit részletezni. Nem, minek? Csak ugy fragmentárisan akarom vázolni.

Egy patak mentén heverészek a fűben, stafelejom mellettem, rajta készülő pasztell. A juliusi nap erősen tűz le, cigarettázva pihenek, a nád zúg a szélben. Egész magamban vagyok és most oly szépnek érzem az életet.

Messze kinn a határban, egy dülőut mentén skiccelek, csend, magány előttem, kék hegyek, lapot forditok és elkezdek irni naplójegyzeteket. A szobánkban ülök magam, senki a közelemben (minden délután hazamentem), olvasni akarok, de nem, gondolom, hagyjuk most a könyvet vagy az angolt, ma nincs kedvem. És cigarettára gyujtva, leülök az ablak mellé. Olyan jó néha semmit sem csinálni és gondolkozni néha sok mindenről, néha semmiről, ugy hogy anélkül, hogy tudnánk, hogy gondolkozunk, vagy hogy mire gondolunk és lehetséges, hogy akkor gondolkozunk a legabszolutabban. (Erről valahogy eszembe jut átvitt értelemben Kant «Ding an sich-je».) De térjünk vissza, sokszor, lehet mondani mindennap pár órát töltöttem el abban a magányos falusi házban olvasással, tanulással, semmittevéssel. Néha, ugyan nem éppen csak néha, agyongyötörtem magamat kétségemmel a festés felől. Ezek komisz órák voltak. Voltak? Az mindig jelen van, többé-kevésbé, egyszer erősebben, egyszer gyengébben, ez a művészet mérge és ugy érzem, hogy erős méreg! Ha már belekezdtem a festésről beszélni, hát folytatom is. Nem gondoltam, hogy ilyen szenvedéllyel fogok dolgozni, mint ahogy azt egész nyáron át tettem. Azt hiszem, van köztük egy pár jó kép. Egyet szeretnék kiállitani a Szalonban. De nem adnám sokért, ha egyszer megnézhetném őket másnak a szemével. Nem tudom magam megitélni, de azt hiszem, hogy egynémelyikben van egy kis érzés. Majdnem mind borult (olyan idő volt tulnyomóan), de meg azt is kerestem és még a sötétedő estét, az ilyen tájakat szeretem. És az egyszerü, semmitmondó motivumokat (a laikusoknak semmitmondót), igen, lehet mondani, hogy csakis ezeket festettem.

Szeretnék még egyet-mást irni az elmult nyárról, de mégsem tudok, nincs meg hozzá a hangulatom, a forró, szép, szabad nyárról irni, hideg, ködös októberi nap hangulatával a szivemben. De mégis, ezt igen. A hold az égen telten, csodálatos zöld fényben minden és a diófák oly tragikus feketén állnak, oly szép, nem, több, sokkal több, mint szép.

Nem, nem irok többet és nem is irhatok, utolsó lap könyvemben, utolsó sorok. Pár teleirt lap könyvemből és életemből, irott és átszenvedett.

Budapest, 1918 október 9

Borult októberi nap, mindent beboritó szürke felhők. Egész napot szobában töltöttem, csak ép mig ebédelni mentem, voltam szabad levegőn, máskülömben egész nap festettem egy kompoziciómon. Témája Kain és Ábel. A Byron Kainját tekintetbe véve festem. Borus, sötét felhők, karminos megvilágitással, jobbra világos, az Ábel áldozati tűzének fénye, sötét, komor puszta szolgál háttérül. (Az élet szintere, ahová Kainnak kell menekülni, amely otthona lesz ivadékainak.) Ő maga kétségbeesetten áll, szemét eltakarva, megborzadva tettétől, a haláltól, Ábel holtan előtte. A téma jó, de hogy fogom elkésziteni?

Tegnap előtt Faustban voltam a Nemzetiben, nem valami jó előadás volt, az volt a benyomásom, hogy Goethenek nagyon igaza volt, mikor ellenezte szinrehozatalát. Mennyivel jobban élveztem előtte való nap magányosan olvasgatva.

1918 október 28

Régen nem volt a kezemben ez a könyv, nem lehetett, beteg voltam, engem is utólért a spanyoljárvány ép akkor, mikor a legerősebben tombolt. Borzasztó betegség, senkisem tudja, hogy micsoda tulajdonképpen és hogy mi okozza, talán a harcterek hulláinak kigőzölgése. De ez csak feltevés. De hogy mégis a háboru betegsége, az biztos. Olvastam egy filozófiai művet, amely azt mondja, hogy minden betegség immorális. Lehet, de ez mindenesetre az, a háboru betegsége, borzasztó gondolat, a hullák százezrei egy egész világrész levegőjét megfertőzték és ezerszámra pusztulnak az emberek a betegség által is. És ha ez tényleg igy van, akkor minden lövés a harctéren, duplán gyilkol. És vannak emberek, akik még most sem akarják a békét.

Ma voltam kinn az uccán másodszor. Most már minden vágyam, hogy teljesen egészséges legyek, ugy vágyom már dolgozni, bár még az Akadémia ugyis be van zárva a járvány miatt. A Kain-kompoziciómat befejeztem. Igaz, hogy az utolsó simitásokat már lázban festettem. Nem tudom, hogy milyen, vagy nagyon rossz, vagy talán jó is. Csodálatos, egész betegségem alatt szinte borzadtam attól a képtől, sőt még most is önmagamat nevetem, de mégis ugy van, nem merem megnézni. Talán az az oka, hogy mig festettem, azalatt tört ki rajtam a láz és talán nem is a képtől borzadok (csak ugy érzem), hanem a láztól. De mégis elhatároztam, hogy amennyire csak lehet, a cinóbert kerülni fogom ezentul s ettől a szintől borzadok azon a kompozición annyira.

Mikor 40 fokon felüli lázban feküdtem és az életet nem egészen erősen éreztem, magamban azt éreztem, bevallom, (bevallották nálamnál nagyobbak is) hogy «élünk utálva életünket és mégis félünk meghalni». Soha semmibe sem vettem az életet és mégis félünk a nagy ugrástól, a sötét ismeretlen, irdatlan mélységbe. Nem a haláltól magától, az semmi (ezt akkor is éreztem, époly erősen, mint most), csak a «grand peut-être», csak attól rettenünk vissza.

1918 október 31

Dörögnek a fegyverek Pest uccáin, egész délelőtt hallom, forradalom! Borzasztó, mikor először hallja meg az ember, a hóhérok ölik a népet. És azért minden a régi kerékvágásban, épugy hallani, mint verik a hust a konyhákon vagy a szőnyegeket porolják.

1918 október 31, este

Nem, nem jól tudtam délelőtt, mikor az előbbi sorokat irtam. Nem folyt vér az uccákon ma, a katonaság is a forradalomhoz csatlakozott. Azok csak tüntető lövések voltak. (Bár az lett volna a Lánchidnál is csak a mult napokban.) Délután kinn voltam az uccákon, nagy tömeg mindenütt, rengeteg tüntető katonasággal, itt-ott egy-egy lövés hangzik, éltetik a köztársaságot, mindenkin fehér krizantém, ez a forradalmi és a békejelvény, én is feltüztem és büszke voltam rá, azért is, mert én nem gyávaságból tüztem fel, hogy megvédjen. Most itt van az iróasztalomon egy vázában a béke és szabadság fehér virága. És evvel a fehér virággal van egész

Budapest elárasztva. Ami eredetileg a holtaknak volt szánva (holnap Mindenszentek napja), az most az élet jelvényéül szolgál.

1918 november 2

Egy lázasan nyugtalan éjszaka után irok. A garázdálkodó csőcselék ellen lőtt a forradalmi katonaság. Ágyamban hanyattfekve számolom a lövéseket, meg a katonaságot szállitó teherautókat, amelyeket a ház rengése után lehet észrevenni. Egyik a másik után jön, az épület szinte állandóan reng, a lövések számlálásába is végre belefáradok, meg összefolyik a hangjuk. Elkezdek gondolkozni, mig a fegyverek folyton ropognak, vér folyik odakinn, de most kell. Az emberiség, a felvilágosultság nevében nem szabad engedni, hogy ennek a forradalomnak ideális jellegét rablás, gyujtogatás szennyezze be. És mégis önkéntelenül eszembe jut a Marino Falieróból ez a rész:

——— O Welt! O Menschen!
Was seid ihr? Was ist unser bestes Streben,
Wenn wir Verbrechen durch Verbrechen strafen?

És Tisza is halott. Bármennyire gyülöltem mint a zsarnokság, a rabság megszemélyesitését, mégis egy ember vére folyt ki. „Verbrechen durch Verbrechen strafen"?

De más forradalmakhoz képest erre mégis szinte azt lehet mondani, hogy vértelen, igen, ez szellemi, kulturforradalom! És egész Európában ezért harcolnak a népek, az emberiség egyik legnagyobb, legtisztább, legszentebb eszméjéért, a Világszabadságért, hogy a jövőben jövő Vilmos császárok a népeket néptestvéreik kegyetlen gyilkolására ne kényszerithessék! Köztársaság, mily édes muzsika most száz és százezrek fülében ez a szó és Magyarországot ma már talán köztársaságnak lehet nevezni.

1918 november 4

Csend van. Ugy látszik, mintha helyreállt volna a rend, az éjjel csak egypár lövést lehetett hallani. Nappal az uccákon csak a sok forradalmi hirdetményről és a felkokárdázott emberekről lehet észrevenni, hogy forradalom van. De még mindig óriási, a nemzet és az egyének, életébevágó kérdőjelek előtt állunk.

Ennyit a külső eseményekről. Egyéni életünkről, ily nagy események mellett azt érzi az ember, hogy nem is tud gondolkozni.

1918 november 5

Tegnap este voltam egy spiritiszta szeánszon. A spiritizmus létjogosultságában hiszek, de ebben a tegnap esti dologban nem tudok komolyan hinni. A spiritizmusban csak akkor tudok hinni, ha ezt szigoruan tudományos alapon kezelik, de nem vallási rajongással. De mindennek dacára, hogy valami igaz ne lett volna benne, az ki van zárva. Borzasztó dolgokat beszélt a médiumnak, a jövőnkről: aludt vér és hulla minden és rom és semmi egyéb. Egy másik médium által állitólag Ferenc József beszélt. Érdekes volt, ahogy beismeri tévedését, amelyet a népek szabadsága ellen tett. Végül az egyik médium elmondta, hogy a jelenlévők körül milyen szellemeket lát. Nálam egy áttetsző fehérruhás szellemet látott és egy fényes sugarat, mely rám vetődik. (Vajjon mit jelent ez?)

1918 november 7

A forradalom legalább látszólag itt lecsendesült, csodálatos hatással volt rám, mig tartott. Azt éreztem, hogy minden szubjektivitásomat elvesztettem és mentül magasabbra csapott a lángja, annál inkább éreztem ezt, vagyis nem is annyira éreztem, de inkább tudtam. Utólag gondolkoztam ezen és azt hiszem, hogy, pszichológiailag magyarázva, a nagy tömegek együtthatásában, összpontositott erejében a szubjektivitásoknak fel kellett oszlaniok és igy nekem sem volt erőm ellentállni. Ez látszik az előbbi jegyzeteimből is, semmi szubjektiv nincs bennük, csupa objektiv gondolat és semmi egyéni érzés. Pedig ezt le kell küzdenünk, mert a nagy tömegek akcióiban is csak a szubjektivitásoknak szabad hatniok, bár teljesen harmóniában, de nem a tömegeknek, amelyek alkotó egyéneinek nincs egyéniségük. Csak külön-külön, az egyéneknek szabad hatniok, de nem a belőlük összeolvadt, mintegy egy testet képező tömegnek, mert ez a jövő magasabb szellemi kulturájával áll szemben!

Még megemlitem, hogy a forradalom napjai alatt a lövésektől zajos éjszakákon az «Ezeregyéj» meséit olvastam, a nagy valóságból bele akartam merülni a mesevilágba,

de nem tudtam. Talán a tompán dübörgő lövések nem hagytak? Oly különös ez, de már régebben vágyódom a mesék után és mégsem tudok beléjük merülni, pedig ugy szeretnék, ugy, olyanfélén, mint ahogyan a zenébe bele lehet. Fáradt vagyok, a nagy valóságtól, ugy látszik.

1918 november 14

Világot rengető események. Vilmos császár nem egyéb, mint Hohenzollern Vilmos, épugy Károly király is csak volt, most csak Habsburg Károly. Vilmos, a világ legnagyobb bűnöse, végre bűnhődik mondhatatlan nagyságu bűneiért. És itt, Budapesten holnapután kiáltják ki a köztársaságot. (Mennyi reménységet és vágyat rejt ez a szó.) Eddig mint valami elérhetetlen fényes csillagra, ugy tekintettem rá és emlékszem, mikor tizenkétéves koromban először léptem a köztársaság földjére, hogy milyen büszke voltam, hogy szabad földön állok. És most itt van és büszke, lázas szivvel üdvözöljük. Mondhatatlan események és mégis épugy folyik az élet. Örölünk vagy bánkódunk saját apró ügyeinknek, épugy olvasunk régi verseket, könyveket a legnagyobb történelmi jelenben, vagy megyünk az Operába, koncertekre, félbehagyott dolgokat megint elkezdünk, mintha már minden vihar elmult volna fejünk felől. Én is. Az Akadémia megnyilt, dolgozom. A nyáron át festett képeket ma megmutattam Glatznak, ugy látom, hogy nem várt tőlem ennyit. Azt mondja, hogy az érzés, a hangulat dominál, a legerősebb rajtuk. És ez nekem elég!

1918 november 16

Köztársaság! Oh, fenséges szó, igen, betük, szó igy csak, de ki szeretném fejezni ugy, ahogy érzem a Valót, az Életet magát, a nagy Jelent, a valóságot, az érzést, a szellemét! De nem tudom, nem lehet, nem leirni, de talán gondolni sem tudjuk, de érzem, igen, érezni tudjuk, hatalmasan, szebben, szivet szétpattantóan, rombolóan és alkotóan. Oh, köszöntelek, nagy Jelen, élet hajnala, szabadság, fönséges gondolat, igaz emberiesség, üdvözöllek szivem minden viharával, érzésével, agyam minden lázas, forradalmi gondolatával!

A mai nap Magyarország legnagyobb történelmi dátuma. Ma kiáltották ki a köztársaságot, a magyar nép és

százezernyi polgár dörgő éljenébe az én hangom is belevegyült. Hatalmas érzés, igazi szabad emberi büszkeség önti el egész valómat.

1918 november 18

Esik a hó sűrün; szomoruan sárgás, szürke köd. A köztársaság harmadik napja és mégis olyan szürke szomoruság lep el mindent. Szombaton vonul be a győzelmes francia katonaság, talán ez az oka? Sötét van, alig látok irni, pedig csak 3 óra d. u. van. Köd, köd mindenütt, őszi köd és a jövő köde.

Ma este az Akadémia ifjuságának gyülése lesz, ez is forradalmi, elégedetlenek vagyunk, nem tesznek értünk semmit, de a főiskola szenét felajánlják egyéb célokra, rangok, érmek ellenében, mi meg hideg, fütetlen műteremben dolgozunk, mig birjuk. De az ilyesmiknek, a régi rendszernek buknia kell.

1918 november 20

Borzasztó jelenben élünk. Azt érzem, hogy akkor a legjobb, ha olvasunk vagy zenét hallgatunk. Felejteni, felejteni! Zenét hallgatni, abban lehet, a zenében legjobban lehet felejteni. A napokban hallottam Debussytól egy nocturne-t. Csodás, ott nem tudjuk, hogy zenét hallunk, azt is elfelejtjük és ez a legnagyobb, amit zenéről lehet mondani, mikor szinte nem tudjuk, hogy mely érzékünk által fogjuk fel, csak érezzük szinte az abszolut pszichikai érzelmeket, magát a valóságot, minden fizikai segitség nélkül. Körülbelül igy tudom elemezni az akkori érzelmeimet. Mily felséges beleveszni a zene mélységeibe. De azután a valóság, az annál rémesebb. Addig, mig az első láz tartott, azt éreztem, hogy a zenét nem tudnám igazán élvezni. Olvasni meg tényleg nem birtam, unva dobtam félre könyveim, túl erősen éreztem a jelen nagy aktivitását, ami minden egyebet elnyomott bennem. De az első láz elmult, mintha valami reakciót éreznék, de ez most természetes is. Köztársaság vagyunk, de egy haldokló-e Magyarország, ki agóniájából utoljára ébredt fel, hogy valami nagyot, igazi emberit műveljen még bekövetkező halála előtt? Ezt kérdezem magamtól félve és a válasz bizonytalan és sötét. De minek is térek mindig vissza erre a tárgyra, mikor felejteni akarom, akarom és nem tudom! Nem, ezt

nem lehet egy percre sem elfelejteni, mikor az egész föld sorsa egy kitörő vulkánban ég, mely meggyötört nemzeteket, mint köveket a kráterből hajigál ki a történelemből a halálba. És ezt mi emberek érezzük, érezzük ennek a tomboló vulkánnak (az emberi gyülöletnek) a tüzét, mely éget pokolian, mondhatatlanul, érezzük amint egész testünket, lelkünket elboritja kénes, fojtó lávája. Emberi gyülölet, ez okozza a világ mondhatatlan nyomoruságának 99 százalékát, ez a legnagyobb és legcsunyább átok rajtunk. Hogy lehtséges ez, hogy az ember annyira állat lett, hogy a 4 év óta rákényszeritett gyilkolást most, hogy vége lenne, most a saját kedvtelésére folytatja? Miért akar, miért lett bolseviki békés köztársasági polgár helyett? Forradalmár vagyok magam is, de a vért, az igazságtalan büntetést gyülölöm, mert az is épolyan terrorizmus, mint a tróné volt!

1918 november 25

Itt ülök iróasztalomnál és irni akarok. Irni, és nincs egy összefüggő gondolatom. Mindegy, azért csak irok, ez jól esik, csak irni, amit ép akkor gondolok, mikor a tollat a papirra fektetem. Ugy érzem, hogy ez is a mostani idők hatásának a reakciója és igy vagyok a könyveimmel is. Olvasok pár lapot belőlük, azután megint rögtön félredobom, az ujságokat is csak futólag olvasom át. Ha othon vagyok, ahelyett, hogy valamit csinálnék, mint azelőtt, inkább csak heverészek, ülök egyhelyben és céltalanul bolyongó gondolataimat követem. Követem a gondolataimat, ezt azért irom igy, mert tényleg az róla az impresszióm, hogy követem, figyelem a saját gondolataimat, mert annyira rendetlenek, öntudaton aluliak, akaraton kivüliek, maguktól jövők. No, most veszem észre, hogy már megint analizálni kezdem magamat, erről a rossz szokásról nem tudok letenni és talán nem is akarok. Az ilyenfajta emberek, mint én, ugy vettem észre, hogy végkép javithatatlanok és nem is bánják, hogy azok.

1918 november 28

Sárga köd lep el mindent, délben is sötét van. Mily gyönyörü ilyen napokon a Duna Lágymányos felé nézve. Ezt a motivumot már oly régóta szeretném lefesteni és sohasem tudom rászánni magam a hideg miatt, meg nem szeretek

ott festeni, ahol sokan megnéznek. Tegnap egy meglehetősen türhető fejet rajzoltam, bár az elrajzolástól még mindig nem tudok szabadulni, de mégis, ugy vettem észre, hogy Glatznak tetszett. Bár teljesen az egyéni intencióim szerint dolgoztam. Kétszeri korrekturájánál mindkétszer mondta, hogy sok érzéssel van megoldva. Az érzésemben van minden reményem, ha valami lesz belőlem, csak ennek fogom köszönhetni, meg a szinérzékemnek. De ugy érzem, hogy a kettő nálam egy és ugyanaz. Az atkári képeimnél is csak az érzelem dominál, forma szinte elenyésző rajtuk. Csak szinek, mély, borongós szinek. És azt is akarom, hogy pikturám ebben az irányban haladjon tovább, mert ugyan mi más célja lehetne a festészetnek, mint az érzelmek kifejezése, épugy, mint a zenének sem lehet más célja.

1918 december 1

Délelőtt egy Beethoven-matinén voltam, négy szonátáját adták elő Hubay és Dohnányi. Nem tudom miért, de semmi hatással sem volt rám. Azt hiszem mégis, hogy a Hubay érzésnélküli, szürke játéka okozhatta. Csodálatos, hogy még egy ilyen nagy mester is . . .

És általában véve a koncerteken a kivilágitás is nagyon zavar. Hogy nem jönnek rá arra az emberek, hogy elsötétitsék a termeket! Az Operába talán azért is szeretek jobban járni, mivel az sötét, nem látni az embereket és engem sem bámulhatnak meg. Engem általában nagyon zavarnak az emberek, különösen, ha valami nagy, szép érzés hat át, mert én természetemnél fogva nem szeretném azt elárulni, hogy meg vagyok valamitől hatódva, én nem hajtanám le a fejem, nem hunynám le a szemem a zene hatása alatt mások előtt. Zárkózott, magányos természetemmel ez nem egyezik meg. És ott van a festés, ott el kell árulni és már kezdik is észrevenni. Glatz, ha korrigál, mindig az érzésről beszél rajzaimban, egy forradalmi kompozicióm nál pedig borongós természetemről, sötét terveimről. De itt, ennél a tárgynál nem bánom, ha meg is látják a lelkem, sőt oly jól esik kifejeződni, oly jól esik a szin titkos nyelvén elbeszélni magunkról egyetmást.

Elkalandoztam, a zenéről akartam tovább beszélni. Jól esik most a zenéről irkálni, annyira vágyódom mostanában utána, különösen Wagner után, és az idei szezónban még

egy operát sem hallhattam tőle, bár kétszer volt jegyem a Walkürhöz és mind a kétszer darabváltozás volt kitünö Operánknál. Most, mielőtt leültem ide irni, felhuztam a pathéfont és játszattam magamnak a «Rajna kincsét» és a «Parsifalt». Annyira vágyódtam már Wagner muzsikája után. Átmentem a másik szobába és sötétben a szófán végigdőlve hallgattam a rajnai sellőket. Mily élvezet magányosan sötétben a zenét hallgatni, ha csak egy ostoba gép szolgáltatja is. Ó, Wagner halhatatlan muzsikája, hallgattalak elragadtatva, arcomat a divány párnáiba fúrva, a hangban élve. Ó, hangok hatalmas varázsa, mi vagy? Maga az emberi érzelem? De akkor kérdem: mi az érzelem? Hang? És mi a hang, a melódia? Miért csak azt kérdjük, hogy mi a zene és sohasem azt, hogy mi hát az emberi érzelem, ha annyira egyek? Ez a zene metafizikája, ezek a kérdőjelek a legmélységesebb filozófiába vezetnek, itt természetesen csak kérdőjelek maradnak, de megoldásra várnak és egyszer meg fogják oldani. Ugy gondolom, hogy a zene egy hatalmas eszköz lesz a nagy világrejtély megfejtéséhez.

1918 december 2

Megint olyan sárga, ködös nap, olyan, ami beborit mindent. Néha annyit törődünk az idővel, anélkül hogy tényleg vele törődnénk, de ezt rendszerint csak utóbb szoktuk észrevenni, de néha máskép is van. Emlékszem egy hüvös szeptemberi estére, mikor tisztán éreztem, hogy az őszi hideg szél fáj, szinte élesen, anélkül hogy a legkevésbé is fáztam volna. Oly rejtélyesek és kifürkészhetetlenek vagyunk mi emberek, bár a legtöbben eszt észre sem veszik. Sötét időkben élünk, annyira, hogy jövőnkbe nem merünk nézni. Mint ahogy nem merem megszámolni, hogy még hány napra való cigarettám van, épugy a jövőmre sem merek gondolni, csak ugy általában, de belemélyedni ebbe a gondolatba nem tudok, csak ha forsziroznám. Azt meg most még nem teszem, nem esik jól efelől gondolkodni, pedig jobb lenne megtenni. De hátha nem lesz rá szükség és akkor egy dologgal többel gyötörtem volna magamat szükség nélkül. Gondolkozni nem merek róla, de átélni talán lesz bátorságunk hozzá. (Annak, aki egyáltalán átélheti.) És most hajnalodik a szabadság, bár szörnyü villámoktól át meg átjárt, nehéz, sötét felhők között, és vannak emberek, sokan,

nagyon sokan, kiknek nem kell, kik nem akarják ledobni az igát, annyira megszokták. Szegény emberek! Emberek? Sajnos, azok, még ők is és talán nagyon is igazi emberek! A szokások és a bűn rabszolgái. Ó, emberek, hogy lehetséges az, hogy ezt, hogy Szabadság és Béke, hogy ezeket nem értitek meg? Mily önzők és rövidlátók vagytok, szegény emberek, akik már az élet szavát sem tudjátok megérteni, azt, hogy mi a Világszabadság. De Krisztust sem tudjátok megérteni!

1918 december 5

Szép, ezeréves Magyarország, véged van, szegény hazánk! De mi is el akartunk szakadni Ausztriától és meg is tettük, nem akartunk egy idegen hatalom alatt élni. Épugy vannak evvel most a mi nemzetiségeink is. Ez a világ rendje, de mi most mégis fájdalmasnak érezzük ezt. Bár egyesülhettünk volna mindnyájan, az egész világ, egy nagy, internacionális, egyetlen világállamban! De ugy látszik ez most még csak egy nagyszerü álom, ehhez még nagyon gyarló emberek vagyunk.

1918 december 6

Irnom kell, ugy érzem, pedig tulajdonképpen kedvem sincs hozzá, de mégis csak irok. Azt érzem, hogy ilyen világtörténelmi napokban valamit kell tenni, hogy könnyitsünk gondolatainkon. Valahogy, akármi által fokozni akarjuk az életben való aktivitásunk érzését — «zu fühlen, dass wir da sind, selbst unter Schmerzen». És ki tudja, hogy egy hét mulva a kezünkbe foghatjuk-e a tollat? És ha nem is, hát azért azt sem bánjuk, oly mindegy most minden. Élet, mily sokat és mily keveset is jelent! Halál, milliók pusztulnak el mellettünk és meg sem értjük, hogy mi az, nem értjük, amint Werther sem értette. De most, ebben a pillanatban még az élet előttem van, a huszadik század világtörténelmének minden borzalmával. Mily szerencsétlen generáció is vagyunk! A hideg, a sötétség, az éhhalál előttünk, a szegénység. Nem törődnék vele talán, ha a vagyonom elveszik, ha tanultam volna, ha tisztességes munkára volna kilátásom. De igy? A festésből megélni, mikor a kulturát tönkretették? Még azelőtt is nehéz volt és vége a művészetnek, amely meg-

szünt tiszta, ideális törekvés lenni, az nem lehet abszolut érték többé. Milyen álmok: jövőre München vagy talán Páris. Mi lesz akkorra velünk? Ki tudja, mi minden történik addig evvel a szegény földdel? De ameddig lehet, dolgozni fogok, a művészetben akarom felejteni a jelent.

1918 december 8

Borult, szürke, álmos nap. Délelőtt Beethoven-koncertszonáták, szép, finoman bájos melódiák. Most d. u. 4 óra, de lámpám már régen ég. Kosztolányi novelláit olvastam eddig. Mennyi megfigyelés van bennük. De abbahagytam, fáradt vagyok. Most irok és közben hallgatom az órám ketyegését.

1918 december 11 éjjel

Egy exlibrisen dolgoztam eddig, tus, témája Richard Wagner, sok kedvvel dolgoztam rajta. Mily jó, mig dolgozom, mig álmodhatom. A művészet a legtisztább örömöket és legmélyebb szenvedést rejti magában, hogy bukunk az egyik végletből a másikba!

December van és azt érzem, hogy ez a hónap van rám a legnagyobb hatással. A köd melankóliája mintha egészen beboritana, az az érzésem, és minden decemberben megkivánom Schopenhauert, tavaly is igy volt; «Die Welt als Wille und Vorstellung»-ját olvasom.

1918 december 20

Beethoven IX. szimfóniáját hallottam ezelőtt pár nappal, most másodszor, a tavasszal hallottam először. Most látom, hogy akkor mennyire nem értettem még. Azóta, valami hat napja, folyton a fülembe cseng egy szólama, szinte nem tudok szabadulni tőle, az a rész, rögtön a kezdetén, meg a negyedik rész kezdetén is, halk, pianissimo melódia. Valami hasonlatosságot találok, anélkül hogy hasonlitana, inkább csak valami szellemi rokonságot, a Tristan pásztorfiu-szólama között és közte. Mind a két szólamnál az a benyomásom, mintha kivül állna mindenen, ami nekünk embereknek létezhet egyáltalában, kivül mindenen, valami magasabb, mintegy homályos üzenet valahonnan túlról.

Máskülönben egyhanguan folynak napjaim, «egyhanguan» nézzük egy világtragédia ötödik felvonását. Nézzük? Mi magunk játsszuk és ezt tudjuk, érezzük is. És felejteni akarjuk a jelent, ki hogy tudja. Én zenével és Schopenhauerrel, éppen Schopenhauer! De midegy, azt hiszem, ez is jellemző ezekre a napokra, még talán rám is.

1918 december 21

Amit tegnap irtam, arról kell, ugy érzem, ma is irnom. Az a tegnap emlitett Beethoven-melódia tombol bennem ma is. Nem, rosszul mondom, nem a melódia; az az érzés maga, amit a dallam kifejezni akar és ez hozza eszembe a IX.-nek ezt a részletét. Vannak néha olyan óráink, mikor tulságosan érezzük önmagunkat, de erről nem tehetünk. Ilyenkor egymásután szivom cigarettáim, de nem magáért a füstért, mint máskor. Mit tehetünk ilyenkor egyebet, leülünk egy sarokba homályos szobánkban és szivjuk idegesen, gyorsan a füstöt, vagy a tollat fogjuk a kezünkbe és irunk. Ez megnyugtat némikép mindig. Ha leirjuk érzelmeinket, valahogy objektiválódunk önmagunk előtt, ha leirjuk a jelent, valahogy a leirás által multtá tesszük, bármennyire is a jelen pillanata. Lehet, hogy nem igy van, de ez az érzésem róla és nem teljesen mindegy-e az, hogy csak érzetük-e, vagy valóban igy is van? Hisz ugyis minden csak érzés, csak impresszió ezen a világon, mint reális valóság tulajdonképpen sem jó, sem rossz nincsen. Ezt könnyen félre lehet érteni, de ugyis csak magamnak irom és én talán nem fogom összetéveszteni, hogy hogyan értettem.

1918 december 26

Mint valami vad szélvész hajt valami titokzatos erő folytonosan, szünet nélkül a munkára, ha ténylegesen nem is mindig, de az agyammal mégis folyton intenziven kell dolgoznom, valami hajt folyton. Különböző kompozíciókon dolgozom, olvasom Schopenhauert, Rosseau-t, Byront, a Faustot, témákat keresek bennük. És ha egyebet nem teszek, akkor a divánon fekve a témáimon, a kompozíciómhoz gondolkozom, vagy ha már fáradt vagyok és nem jönnek az ideák hozzá maguktól, mint az álmok, akkor kény-

szeritem magamat a gondolkozásra. De erre most már nem igen van szükségem, már ugyis nagyon a kompozicióim fantáziavilágában érzem magamat. Lázasan dolgozom, olvasok, gondolkozom, tanulok és mindenre kevés az időm. Szeretnék olvasni, alig kezdem el, eszembe jut egy eszme rajzaimhoz, hát le kell tennem a könyvet és a vázlatot kell megcsinálnom és igy tovább. És ha pihenni akarok, akkor látom, hogy jobb, ha dolgozom, ha nem tudok magamról, ha elfelejtem saját magamat, legalább önmagam előtt látszólag.

1919 január 3

Fáradt vagyok. Azt érzem, hogy tulsokat dolgoztam és különösen a nap-nap utáni éjfél utáni lefekvés fáraszt ki, bár akkor tudok a legintenzivebben dolgozni. Meg nemcsak a munka, talán az legkevésbé, hanem máskülönben agyongyötröm magam, meg a csillapitatlan vágy az alkotás után, sóvárgás valami nagy, szép után. Most, ha ezekre gondolok, ezekre az érzéseimre, azt hiszem, hogy teljesen meg tudom érteni, hogy mi a Schopenhauer «Wille»-je. Érzem magamban ezt a soha ki nem elégithető «Wille»-jét tombolni és érzem minden szenvedését, ugy, ahogy Schopenhauer leirta. De folytatom Schopenhauert, ha már róla kezdtem irni. Emlékszem, feljebb a jegyzetek között többször emli-

tettem, hogy a szenvedést nem tartom valami pozitiv, kivülről ható dolognak, hanem csak a mi saját individualitásunknak magának és ezt a saját filozófiámat egy bizonyos megelégedéssel találtam «Die Welt als Wille und Vorstellung»-ban igazolva, bár Schopenhauer merészen tovább viszi eszméit, valami eltéréssel, mint ahogyan én gondolom. De ebből mégis láthatom, hogy jól figyeltem meg magamat.

Régen nem irtam már és igy egyről-másról még szeretnék irni a mult napokból. A Walkürt hallottam a mult héten. Megint az első hallásra is mélyen hatott rám, de most másodszor (hogy fejezzem ki magam?) szinte azt éreztem, hogy egész valómat megrázó hatással volt. A gyönyörüségtől, a legtisztább esztétikai élvezettől, azt éreztem, hogy meg lehetne őrülni egyes motivumok emberfeletti szépségeitől, azt éreztem, hogy fel szeretnék ugrani helyemről, hogy az elszálló hangokkal egyesülve én is velük megsemmisüljek. És Manfréddel mondom én is: Mért nem lehetek

„Ily édes dal láthatlan lényege,
Ily élő zengzet, testetlen gyönyör,
Lehelő összhang, dallamba születve
S a bájos hanggal csöndben kimulni.»

1919 január 4

Éjjel féltizenkettő van. Eddig Goethe: «Aus meinem Leben»-jét olvastam, a Wertherről szóló fejezetet, nem rendesen, csak ugy, itt is, ott is beleolvasgatva. Azt olvassuk, legalább is azt szeretjük olvasni mindig, ami hangulatunkkal legjobban egyezik. És mig olvasom és gondolkozom az öngyilkosság felett és amit Goethe mond róla, azt vele együtt érzem én is. Hisz a fiatalságról mondja, és én is az vagyok és én is olvastam az angol literaturának azt a bizonyos részét, amiről beszél. Ott irja meg továbbá, hogy a nagy időknek mindig megvan a maga bizonyos hatása a kedélyekre. Ezt nagyon is igaznak érzem. Igaz ugyan, hogy erre nézve a legveszedelmesebb koromban éltem át és élem a «nagy időket», de milyen nagy időket! 15 éves voltam, mikor kitört a háboru, az a kor, mikor egyéni érzésvilágunk kezd kifejlődni, a kedélyvilágunk, amilyen a kezdet, olyan a folytatás. Csodáljam, hogy egy kicsit pesszimista lettem? Amilyen a kor, olyanok az emberek is, komor korszakok és ugyan-

olyan kedélyek. Ezt olyan nagyon mélyen érzem és talán érezhetem is joggal. Éppen most odakinn sortüz zaja, a falak szinte remegnek, talán kézigranát, ágyu? Nem tudom, de hallom tompa dübörgését és irok nyugodtan tovább, minden lövésnél egy rezignált mosollyal ajkamon és, és mást nem tehetünk. A halált már nagyon is megszoktuk és oda gondolom magam, ahol azt osztogatják és arra is épugy csak egy rezignált gondolat, mosoly, önmagamra és ha nem igy lenne, akkor nem tudnám megérteni, hogy hogyan tudom oly nyugodtan hallgatni a lövések dördülését.

Olyan jó igy ezt magunkban, lámpánknál, könyveink között leirni, amire ép gondolunk, amit valahogy ki kell fejezni, akárhogy, ha csak egy darab papirra is leirva.

1919 január 11

Pár nyugtalanul kinos napot éltem át mióta nem irtam, de mig a láz maga tart, az nem arra való idő, hogy leirjuk, hanem hogy átéljük. A bolseviki levegő hatása alatt cselekedve pár társammal, a kicsapástól kellett félnem, ami egész pályámat veszélyeztette volna, mivel másutt nem igen tanulhatnék a horribilisan magas tandijak miatt. De ugy látszik, elsimul az egész dolog. Kellemetlen napok voltak.

1919 január 13

Tulajdonképpen nagy bolonság az életet ilyen tragikusan felfogni, mint én is (néha vannak ilyen elszánt optimista gondolataim). Tegnap, amint a mult évi jegyzeteimet olvasgattam, szinte meglepődve találtam fel magamat a lapok között. Ez vagyok én? És mégis ugy találom, hogy nagyon is karakteres ez az önportrém. Egy ködbevesző, sóvárgó, lázongó és szenvedő lidérces álom. Szeretném egy kicsit félvállról felfogni az életet, szeretném és nem tudom, de talán megpróbálom. Csak legalább több önbizalmam lenne, az elégedetlenség a szenvedés vége, az önelégedetlenség a legnagyobb szenvedés. Félvállról akarom felfogni az életet? Ép most irtam, és ahelyett elkezdek filozofálni. Igy állok hát a javulás utján? De mégis, szenvedni fogok (talán igy még többet) igy is, de föléje akarok kerekedni, csak gunnyal ránézni és elszenvedni, nem akarok rajta többet búsulni. Akarok? És fogom tudni is?

1919 január 16

Délelőtt, mint rendesen, az Akadémián, azután ebéd, ujságolvasás, angol lecke, unalmas egyhanguság, de ezt sohasem érzem annyira, mint reggel ébredéskor.

«Nur mit Entsetzen wach' ich morgens auf,
ich möchte bittre Tränen weinen,
den Tag zu sehen, der mir in seinem Lauf
nicht einen Wunsch erfüllen wird, nicht einen...»

De mindezzel nem akarok törődni, ezt mind «semminek» akarom nézni.

1919 január 17

Tegnap egész este Schopenhauert olvastam. Mennyire csalódtam itt is! Schopenhauer tagadja a lelket? Sokszor egymásután olvastam azt a fejezetet, melyben ez áll. Azt hittem, hogy nem értem, de nem igy volt. Azt hittem, hogy találtam benne egy filozófiai világnézetet, amibe a saját felfogásomat belehelyezhetem, mintegy kifejtve, rendezve találni reméltem gondolataim káoszát, és szinte tudatalatti, nem gondolt, csak tompán érzett, sejtett dolgoknak magyarázatát. Szigetet reméltem találni világnézetemnek, hol kiköthetek, de most megint kidobva egy véghetetlen viharos tengerre, a gondolat végtelen tengerére. És próbáltam beleilleszteni a magam gondolatai szerint Schopenhauer filozófiájába, anélkül hogy azt máskülönben megsérteném, a lelket (ez merész és egy kicsit erőszakos, tudom), magát a «Wille»-t próbáltam azonositani a lélekkel, a vernunftlose Wille-t.

1919 január 18

Délben a Műcsarnok tárlatát néztem meg. Kicsit előbb jöttem el ezért az Akadémiáról, ugysem folytathattam a festményemet, mivel a modellünk megbetegedett és igy csak egy kollégát skicceltünk. A tárlat nagyon gyenge, az átlag szinvonal, lehet mondani, abszolute művészietlen felfogás. A legtöbb még azt sem tudja, hogy mi maga a művészet, nem éetik meg, nem tudnak a legfelső felületnél mélyebbre látni, azt hiszik, ha egy fejet vagy akármi mást, csak ugy is tudnak visszaadni, mint egy ostoba fényképezőgépet, hogy

már az művészet. És azt hiszik, hogy ez a művészet! Ennél talán többet ér egy jó fénykép is! Ez nem művészet, ez csak ügyesség. Gondolat, beltartalom nélkül nincs művészet. A zene is, ha nem fejez ki semmit, nem egyéb, mint zaj, legfeljebb csak az az előnye van, hogy nem kellemetlen lárma. Volt ugyan néhány kép, amely tetszett, hisz 400-nál több között mégis akad egypár. Hatásos nagyon (nem közönséges értelemben értem) egy Kacziány-kép a „Halálciklus"-ból.

Hűvös, esős nap van ma is, megint hideg műteremben dolgozunk, merev ujjakkal és szinte reszketve a hidegtől, no de legalább mi is megtudjuk, hogy mi a művésznyomorúság. Józsa ma sem volt bent. Szeretem, ha vele lehetek, vagy jobban mondva, ha csak ott van, mert hisz alig beszélünk pár szót egymással, sokszor meg ép semmit. Oly tartózkodó, nem barátkozik senkivel. En meg nem akarok tolakodni. Anélkül hogy meg tudnám magyarázni az okát, oly erős szimpátiát érzek iránta. Én is nehezen tudok barátkozni (szinte volt idő, mikor azt hittem, hogy ez a szép, nagy érzés teljesen hiányzik belőlem), de most azt hiszem, hogy ez szinte szenvedélyes barátság lenne részemről. És ugy vágyódom általában a barátság, a szeretet után, azt hiszem, hogy már régen, csak magam sem tudtam róla, csak éreztem tompán valamit. Olyan végtelen magamban érzem magamat. Ha meggondolom, azt hiszem, hogy én még soha senkivel nem beszéltem igazán bizalmasan, ugy, mint pl. itt is szoktam beszélni. Féltem, félek, hogy nem értenének meg. De vágyódom, nagyon vágyódom — most már nemcsak érzem, most már tudom is.

1919 január 20

Fáradtnak érzem magamat, keveset aludtam az éjjel. Egy órakor feküdtem le, kész akartam lenni a „Salome" kompozicióммal. Ha nem is jó, el van rajzolva, de azt hiszem, az összhatása nem éppen rossz, valami borongós, misztikus hatást sikerült belefestenem. Az egész akt két szinnel, kékkel és zölddel van kihozva. Most mindenfélét megpróbálok, tapogatódzom, kutatok, majd csak megtalálom a stilusom. Csak egy kis merészség kell, meg egy kis fantázia és emellett mégis mennyi nagyszerü álomról kell lemondani, mennyit kell küzdeni, szenvedni a ki nem elégitett, lobogó vágytól, az alkotás hatalmas vágyától, művészi fantáziánktól, mely

messze, messze tudásunk előtt repül az igazi művészet végtelenségében. És mosolyognom kell magamon: ezt irja egy kezdő, semmit sem tudó, szegény kis festőnövendék? Álmok, fantázia! De akarat, erős akarat, izzó vágy! És Schopenhauerben olvastam, hogy ébren való álmodozásaink vágyainkról csak schopenhaueri «Wille»-nk vigasztalása az intellektus számára, hogy ha már ugy sem adódnak meg kivánságaink, hát legalább magunk elé rajzoljuk és ugy élvezzük. Valahogy ugy van, én is ugy érzem, hogy narkózis lázongó szivünknek. Azért álmodni akarok egy ideált magamnak, hisz a valóság ugyis olyan csunya. Álmaink olyanok, amilyeneknek magunk akarjuk, bár lehet, hogy többet szenvedünk tőlük, mint a valóságtól. És amitől félek, tulnagy az ellentét közte és az élet között és az érintkező pontjuk, azt hiszem, époly hatásu, mintha erősfeszültségü negativ és pozitiv árammal érintkezünk. Sőt talán sokkal roszszabb; nem halálos, csak szivünket járja át és szoritja összse, lassan szétmorzsolva. Mindegy, ez a jövő és a jelennek is már tulsok a kinja és vele egyszerre a jövőét nem tudjuk és nem is akarjuk elviselni. Narkózist, ópiumot akarok, művészetet! Művészet? És éppen itt áll elémbe az élet, a való, a reális. De akarok, tudni akarok! Mielőtt leültem ide irni, hosszan, sokáig bámultam „Salome"-mat. El van rajzolva, hibák itt is, ott is, de mégis valami érzés, valami komoly művészi törekvés hatja át, az látszik, hogy nem felületes felfogás, a létjébe akar a témának markolni. Igen, csak törekvés és csak akar, de ép ez nyugtat meg, hogy «akar» és «törekvés». Vigasztalom magam? Kell! Mikor tanulni kezdtem, még nem tudtam, hogy passzióm halálos szenvedéllyé fogja magát kinőni. Talán, ha tudom, jobban vigyázok, hogy fel ne gyujtsam a tüzet magamban, de hisz már akkor is a szenvedély hajtott. És most talán ép ebben a szenvedélyben van az utolsó bizalmam. Bolond dolog az egész, de az egész világ tragikomédia és ez rosszabb, mint a tragédia. Mindegy, ép azért, mert tragikomédia az egész élet. Most irok, magamban vagyok, reménykedem és kinlódom felváltva és mégis álmodom s az jó, jó leirni, amit gondolok, akármit, ami ép eszembe jut, amire éppen gondolok. Egy szeánszra kellett volna mennem, de tudva, ha nem megyek, ezalatt egészen magam lehetek itthon, hát igy inkább nem mentem. Szeretek magamban lenni, lámpám mellett iróasztalomnál, könyveim között, meg szeretek ide,

ebbe a könyvbe irkálni, vagy végigdőlni magamban a divánon és bámulni hosszan a szoba homályos, sötét levegőjébe és nem tudni, hogy gondolkozom. Milyen sokban is hasonlit karakterem Byron-éhoz, sokszor szinte már megdöbbentően hatott rám, egy ujabb hasonlatosságot felfedezve. Szubjektiv költeményeiben hányszor találtam fel ezt a hasonlatosságot, mintha magamat látnám sok tekintetben rajzolva lázadó pesszimista lelkemet. Legmélyebb, szinte még alaktalan, gomolygó érzéseimet, gondolataimat találtam általa költői formába öltöztetve, szinte mondhatom, Ő ösmertetett meg önmagammal, a legmélyebb valómat Ő fedte fel előttem. És hálás vagyok Neki érte...

1919 január 21

Talán mégis kár lett volna (nem akarom magam dicsérni vagy ilyesmit), de egy porszemnyi lelkes törekvéssel, pár szép álommal kevesebb lett volna ezen a csaknem tiszta materalista, üzlet után futó világon, de talán jobb lett volna nekem. Eh, de ki tudja, igy van-e ez mind? Azután azt gondoltam, lehet élni tovább is, ha az Isten már nem engedi vágyaim, törekvéseim teljesülését, lehet úgy is, mint sok száz és százezrek: cél nélkül, mit sem téve, csak élve, mint az állat, ha már nekem nem adatott meg, hogy dolgozhassak, alkothassak. Dolgozzak mást, lehet mondani, igen, de miért kinoz halálra akkor ez a gyilkos vágy, ösztön, miért van meg bennem? Azért csak, hogy szenvedjek, csak az az egyedüli oka, célja? Lemondani, lemondani! Akartam, igen, akartam is és nem tudok. Akartam, mert láttam és látom, hogy csak arra való ez, hogy szenvedjek. Miért van meg bennem akkor lelkileg a művészet, ha nem tudom kifejezni, ha nem tudom objektiválni? Csak hogy a lázongó vágyban utána nyomorultul elpusztuljak, hogy mondhatatlan kinokat álljak ki? Egy művész-fantázia, amely talán csak az anyag, a test által van leláncolva tehetetlenül, de küzdve, mondhatatlan kinok árán is.

Ma délután tisztán éreztem magam előtt azt a nagy mélységet tátongani, éreztem, hogy csak egy kicsit kellene jobban akarni, éreztem, ha még csak pillanatokra is (arra ugyan elég annyi idő is) egy kicsivel több, szinte önkéntelen akarat, egy mechanikus mozdulat, éreztem azt a szédületet és

hogy «miért állok itt habozva hát? Ragad, taszit a vágy... nem, ugy van, mégse! Látom a nagy veszélyt... nem lépek vissza mégsem! Megszédül a fejem és lábam szilárd. Kegyetlenül fentart egy zord erő s az életet rám rója végzetül, ha élet az, hogy hurcolom magamban kopár érzéseim bús sivatagát, s tulajdon lelkem kriptája levék»... (Byron: Manfred.) És mégegyszer kérdem: „miért állok itt habozva hát"? A «grand peut être», azt hiszem, csak az, ha tudnám, hogy mibe ugrom, hogy élet az is, azt hiszem, érzem, de — de milyen? Ezen a kérdésen sokat gondolkoztam ma, fogva azt a jéghideg vasat.

1919 január 23

Tegnap délelőtt a kecskemétiek kiállitásán voltam, nem irtam róla tegnap este, nem arra való idő volt. Ma inkább tompult, közönyös napom van, reakció. A szenvedélyek, a szenvedések lázát nem birhatjuk soká, ha már tul magasra csapott a lángjuk, aztán jön mindig valami tompa fásultság. De nem erről akarok most beszélni, hanem Iványi-Grünwald képeiről. Ő talán jelenleg Magyarország legnagyobb művésze Mednyánszky mellett. Micsoda mesés tompult drámai szinek, szinte tompák, igen, de mégis az érzés lángja izzik bennük. Különösen az „Alkonyat" vagy „Naplemente" (nem emlékszem pontosan) cimü képe tetszik. Valami olyanféle hatást kelt az emberben, mint amit csak a zene tud, de itt mégis ennél a képnél olyasfélét érzünk. A többi művész is tetszik, Csáktornyay, Perlrott, Kandó, igazi komoly művészi törekvésü ember mind. Ritkán látni ennyi jó képet együtt. A nyárra szeretnék Kecskemétre menni festeni, szeretnék Iványitól tanulni, benne biznék, mig most Glatznál azt nem tehetem. Ő teljesen más művészi felfogásu ember, mint én. De mára elég, nem akarok többet irni, néha ez sem jó, megint elkezdenék mindenféléről gondolkozni, most pedig nem akarok mélyebbre nyulni magamban. Olvasni akarok olyant, amire nagyon oda kell gondolni, aminél nem lehet másra is gondolni. Tulajdonképpen ma nem is akartam irni, de olvasás közben egyszerre csak eszembe jutott. Ezt is a Schopenhauerem vastag kötete felett irom. Csak pár szót akartam irni éppen.

1919 január 31

Délután van. Eddig a „Vörös lobogó"-t olvastam. Nagyszerü kis lap, ugyan még csak ezt a számát ösmerem, de ez elejétől végig tetszett, csupa lázadás, forradalom! Ady Endréről ir majd az egész lap, Adyról, a nagy költőről és forradalmárról, aki akkor hagyott itt minket ép, mikor a forradalom tüze izzik minden felvilágosodott szivben, mindenütt az egész világon. Akkor kellett Neki elmennie, mikor talán valóra válnak eszméi. Tragikus sors!

1919 február 10

Este. Magam vagyok, most jöttem haza az Akadémiáról, csak magam voltam Józsával. Milyen jó, csendben, nyugodtan dolgozni, mig délelőtt, különösen most, hogy Udránszky is megint jár, micsoda lárma van. Én meg olyan nagy bolond vagyok, ezekre az esti rajzokra nem is a dologért járok, hanem hogy Józsával lehessek együtt és mégis nem tudok vele igazán megbarátkozni, csak szeretem igaz baráti szivvel. Ő ezt nem is tudja és én szinte szerelmesen bámulom tehetségét, egyéniségét. Tudom, hogy rajongó fantaszta vagyok, csak bámulom némán és amellett szeretném feltárni előtte önmagamat, olyan nagy szükségét érzem egy baráti szivnek és azt hiszem, hogy Ő megértene, megértené törekvéseimet, olthatatlan vágyaimat, kételyeimet, kétségbeesett szenvedéseimet, hisz talán Ő is átment mindezeken vagy még most is szenved ugyanezektől az érzésektől. Mert azt hiszem, hogy mindezek szerves részei egy művészéletnek. És mégsem beszélek, nem szólok róluk Neki, pedig néha azt hiszem, szétpattantják szivemet, olyan szükségét érzem egy megértő baráti szivnek. Mert igazán bizalmasak, azt hiszem, csak a barátunkkal lehetünk, ugy gondolom, hogy még a testvérrel sem. De én ezt nem tudhatom, még azt sem adott a sors és barátot sem, sohse mondhattam senkit igazán barátomnak és nem is találtam eddig senkit (talán egy kivételével), akit igaz barátomnak kivánhattam volna. Magamban érzem magam nagyon, azt érzem, hogy a saját belsőmbe vagyok visszafojtva. Az alatt, hogy magányosan érzem magam, nem a magányt értem, nem, egyáltalán nem, azt most épugy szeretem, hanem a lelki magányosságot értem. Szeretnék egy embert, akit barátomnak nevezhetnék, akihez őszinte lehetnék. Úgy szeretnék beszélni mindarról,

amiről eddig még soha nem szóltam, amiről eddig csak gondolkoztam.

Szeretnék beszélni, közölni olthatatlan, gyilkos, vadul, szivet-velőt kiégető, lánggal lobogó művészi vágyaimról, amelyek talán sohasem fognak csillapulhatni és ha fognak is, azt most csak megvethetem, mint gyáva megalkuvást, amit az öregedés szellemi gyengülése hozhat magával. De most még fiatal vagyok, húsz éves sem egészen még, lelkem magas lánggal ég a fiatalság, a művészet, a forradalom tüzében, most még akarok mindent, csak lemondani nem, alkotni akarok, igen, művész akarok lenni, de nem kell az élet sem, csak egy pár év, amig csinálhatok valamit! Azután nem kell semmi. Csak átrobogni egy életet, mig a lelkesülés tüze ég, ha csak egy pár évet is, ha szenvedésben is, de valami nagyért hevülveéleten-halálon át!

1919 február 22

Hogy miért nem irtam már olyan régen ide, talán magam sem tudom. Azt hiszem, ha nyugodtabb kedélyállapotban vagyok, akkor nem szoktam irni, de biztosan ezt nem merném állitani talán éppen most nem. De azért mégis, most talán nem gyötörtem magam annyira agyon a festés meg minden egyéb miatt és részben igazam is volt: pár jobb dolgot csináltam, más irányban kezdek dolgozni. Vajjon hány felfogáson fogom még magam átdolgozni. De most ugy érzem, mintha haladni kezdenék. Igy jobb a kedélyem is, ilyenkor annyi öntudatos bizalmat érzek magamban, mig más esetben szinte félénk leszek és minden öntudatosságomat szinte elveszteni érzem. Máskülönben a rendes mederben folynak napjaim, sokat járok az Operába főiskolai jeggyel (igy könnyebben jutok jegyhez), sokszor magamban, vagy kollégákkal.

De még mindig nem arról irtam, amiről ép akarok. Húsz éves vagyok és eddig még nem találtam egy embert sem, akit barátomnak kivántam volna. Azt hittem, hogy talán belőlem hiányzik ez a legszebb emberi érzés, de most látom, hogy nagyon is erősen van meg bennem. Ép ezért nem érezhettem eddig, mert igaz barátságot nem köthetünk akárkivel, ahhoz a legmélyebb lelki harmónia kell. Most megtaláltam azt az embert. Ő talán nem. De valami szimpátiát érez irántam ő is, ugy gondolom. Én a legmélyebbet érzem

iránta, olyant, mint amiről Rousseau ir, gondol a barátságról. Félek, hogy a szerelemmel is igy leszek és mindennel az életben. Szivem nehezen vet lángot, mert gyenge tűz nem éghet benne (annál jobb a hamu alatt izzó parázs), de ha valami lángba tudja boritani, akkor vulkán és pokol ég benne. Azt hiszem, ezt senki sem gondolná rólam. Flegmatikusnak, nyugodtnak látszom. Ha látná valaki, hogy nyugodt tekintetem mögött mi van, mi történik benn a koponyámban! És ha barátok leszünk, büszke leszek rá, mert neki nem lehet akárki a barátja. Hogy nem egész közömbös rántam, azt látom, ezt nem nehéz észrevenni. Annyira tartózkodó máskülönben és néha mennyi megértő szelidség cseng ki hangjából, ha hozzám szól. De mindennek dacára tartózkodó vagyok még mindig iránta, azt akarom, hogy Ő is, épugy, mint én, keresse bennem a barátot, mert csak ugy lehet igaz a barátságunk. Lehet, hogy ehhez járul még az én részemről valami félénk büszkeség is, amit nem tudok leküzdeni. Talán szinte komikus bennem ez a nagy vágy a barátság iránt, de nem tehetek róla, nagyon magamban érzem már magamat. Soha egész életemben nem beszéltem még senkivel egészen bizalmasan és ezt türhetetlennek kezdem érezni. Ugy érzem, hogy husz év alatt már annyi mondanivaló gyülik össze az emberben, hogy el kell mondani valakinek. És azt hiszem, hogy valakihez igazán bizalmasak lehessünk, szükséges egy bizonyos idegenség. Azt hiszem, egy testvérrel sohasem lehetünk olyan bizalmasak, mint egy baráttal. Ezek és ilyenféle érzések fütöttek át az alatt a két hét alatt, mig nem irtam. Mára elég. 11 óra este van és még Byront akarom olvasni.

1919 március 3

Nagyon sokat dolgoztam mostanában, azért is irok olyan ritkán, még erre is tul fáradt vagyok, még olvasni is fáradt és ilyenkor egyáltalán nem tudom koncentrálni a gondolataimat valami tárgyra, csak a saját önkéntelen gondolataimmal tudok foglalkozni. Ma még ebédelni sem értem rá hazajönni, az Akadémián ettem hideget, azután egy ifjusági gyülésünkre kellett mennünk, azután hazajöttem, esti aktra már képtelen voltam menni. De ugy hiszem, nem a sok munka maga fáraszt ki, inkább az, hogy utóbbi időben nagyon intenziven kezdtem dolgozni, meg különös lelki

okok is, a sok kétségbeesett elkeseredés, türhetetlen lehangoltság, ha látom, hogy nem megy a dolog. Ennek a hatása azután valami fékezhetetlen, vad akarás és ez borzasztó sok energiámat emészti fel. Ezt érzem, de ez jól is van, boldog vagyok, hogy legalább akaraterőm van. Mit irjak még? Fáradt vagyok és a fizikai fáradtság sokat elnyom, ami máskülönben a felszinre jönne, igy talán jobb, hogy fáradt vagyok. Még csak ennyit. Egész egyéni életem forrongó, kétségbeesett vágy, akarás, amely egyik végletből a másikba sodor. A legmélyebb elkeseredettségből néha, ha csak pillanatokra is, a legragyogóbb reménységekbe szédülök át, hogy annál fájdalmasabban érezzem magamban a másik pillanatban azt a másik érzést. Reménységek, kétségbeesett vágyak, művészi ideálok, majdnem-elérés, visszabukás, munka, fáradtság, műteremben elköltött hideg ebédek, hideg, fűtetlen, piszkos helyiségek, lázak, forradalmi ideálok, küzdelem a tanárok akadémizmusa ellen. És mégis, azt hiszem, hogy majd valamikor jól fog esni erre az időre visszagondolni.

1919 március 13

Bolond vagyok egészen, nem birom tovább és talán évekig fogok még igy kinlódni, vagy egyszer, anélkül hogy magam is észrevenném, vége lesz. Ki tudná azt megmondani? De mások is vannak igy, ugy gondolom. Vagy talán minden művésznek át kell esnie ezen a sorvasztó lelkiállapoton? Nem tudom, de én a legnagyobb élettragikumnak érzem azt, ami most bennem végbemegy. A vágy, a törekvés, az akarat végtelenségig csapó lángja és mégsem tudok semmit. Önmagam rabja vagyok és önmagam marcangolom szét. Prometheus sem érezhetett nagyobb kinokat a sziklán. De nem irhatok tovább, megyek felejteni, küzdeni, remélni, kétségbeesni, akarni, igen, akarni, akarni!

1919 március 20

Baudelaire-t és Adyt olvastam most a napokban. Nagy, nagyon nagy költő mind a kettő. De ugy gondolom, Baudelaire mégis jobban tetszik, közelebb fekszik hozzám. Nem az enyém volt a könyv, csak nagyon futtában olvashattam, most annyira szeretném megszerezni magamnak, de nem tudom megkapni sehol. Baudelaire! Egy szép, fájdalmas

álomvilág fekszik ebben a szóban és most nem olvashatom, csak azt a pár strófát, amit kiirtam. Ugy érzem magam, mintha egy jó barátra találtam volna, de akitől, alig hogy megösmertem, el is kell válni. Józsáé a könyv, de Ő sem tud nélküle meglenni. Mennyire meg tudom értni!

Éjjel van, kezdek álmos lenni, ma sem irhatok többet, pedig szeretnék pár dologról irni. Csak röviden irok. Dolgozom sokat, valami dühös kitartással és szeretettel, nagy szeretettel a művészet iránt. Hogy lelkiállapotom milyen? Változatlan, egyforma, az egész valóm maga egy tragédia. És élek, dolgozom összeszoritott fogakkal, mintha semmi sem történnék bennem. Máskülönben semmi különös nem történt, kivéve, hogy sokat gyülésezünk, már mint az Akadémia ifjusága. Elszakadtunk a rajztanároktól. Ennek nagyon örülök. Most magunk vagyunk művésznövendékek, csak az egyesületünkben küzdünk, már amennyire lehet, a tanári fenhatóság ellen. Egy kis szabadságot akarunk az iskolánkba bevinni, szabad demokratikus művészképzővé akarjuk átreformálni.

1919 március 23

Szovjetköztársaság, kommunizmus, forradalom! Világforradalom tombol, dübörög át az egész világon, dübörög, zakatol, üvölt velőnkben, vérünkben! Nincs vér az uccákon, csendes-békésnek látszik a város, de Ő maga, a világforradalomnak a legmélyebb valója, az eszméje, a szelleme viharzik lelkünkben és győz. Mégsem lehet egy világot letiporni a 20. században. Végre elértük azt a szellemi műveltségi fokot, hogy észrevettük, hogy mit csinálnak velünk, népmilliókkal. És egyesülünk, a világnép-testvérek, egymással, egy nagy Internacionáléban. Borzasztó világrengés, olyan mintha két csillag összeütköznék a térben, olyan rémesen nagyszerü, szép és a legnemesebb és mégis irdatlan fekete mélységek, pokoli tüzfényben megvillanó vérfolyamok képe kiséri remegő képzeletünk legszebb álmait. Mi lesz? Mibe bukunk bele: pokolba vagy mennyországba, mi agyongyötört, véresen vonagló emberiség?

Mikor tegnap reggel kiléptem az uccára, még nem tudtam minderről semmit. De ha minden csendes is volt, mégis lehetett látni, érezni, hogy valami nagy dolog történik és elővett egy láz, valami különös izgalom és jóformán nem is tudtam, hogy miért, de éreztem mégis, hogy ez az,

amit világtörténelmi pillanatoknak neveznek. A villamosok nem mentek, igy gyalog mentem át a hidon. Szép, napos idő, hűvös márciusi szél fujt. Az Akadémián csak kevesen voltunk, de itt is általános izgalom, egymást kérdezgetjük a történtekről, de jóformán senki sem tud semmit pontosan még. Izgatottak vagyunk, vitatkozunk és állunk a stafelejek előtt, mintha dolgoznánk, mig az akt-modell látszólag egykedvüen, mozdulatlanul ül pózában és szivünkben (ha nem is a többségében) a forradalom tüze ég.

1919 március 25

Lázas, halálos izgalmu napok, kommunizálják az országot. Kommunista vagyok egész szivemből és erről nem is fog eltériteni semmi. Rend van mindenütt, csak az üzletek vannak zárva. Ma ugyan egy nagy vértócsát láttam az uccán, de mi ez most? Forradalom van! Ma gyülésünk volt, ott voltak a szini- és zeneakadémisták is, mi is természetesen be fogunk lépni egy szakszervezetbe, valószinüleg a képzőművészekébe. Ifjusági gyülésünkről a «Fészek»-gyülésre mentünk, ott tulajdonképpen semmit sem végezhettünk. A művésznövendékeket valószinüleg meg fogják zsürizni, hogy van-e elég tehetségük művészi pályájukra. Ez helyes, de lehet-e itt igazságot tenni? Ha nem fogok alkalmasnak találtatni... mit fogok kezdeni? Nem tanultam; vagy a művészet, vagy akár uccaseprés. Vagy? És talán mégis lenne belőlem valami, ha folytathatom tanulmányaimat! De ha azt mondják, hogy «nem», hát ugy is jó, mert ez is a kommunizmus érdekeit szolgálja.

Fenséges eszme; nem pénzért, vagyongyüjtésért fogunk dolgozni, nem fognak giccseket festeni, csak azért, hogy a tudatlan publikum vegye. Ez lesz a művészet megváltója! Holnap Józsával fogok beszélni, meg fogom kérdezni, hogy mit tart rólam, hogy van-e tehetségem. De abbahagyom, megyek aludni, pihennem kell, hogy holnap jól dolgozhassak. Izgalmas napok! Sohasem szivtam annyi cigarettát, mint most.

1919 március 29

Nagy napokat élünk, minden napnak megvan a maga világraszóló eseménye, amik mind együtt magánéletünk eseményei is. És mégis, nem irok mindennap. Valahogy ugy

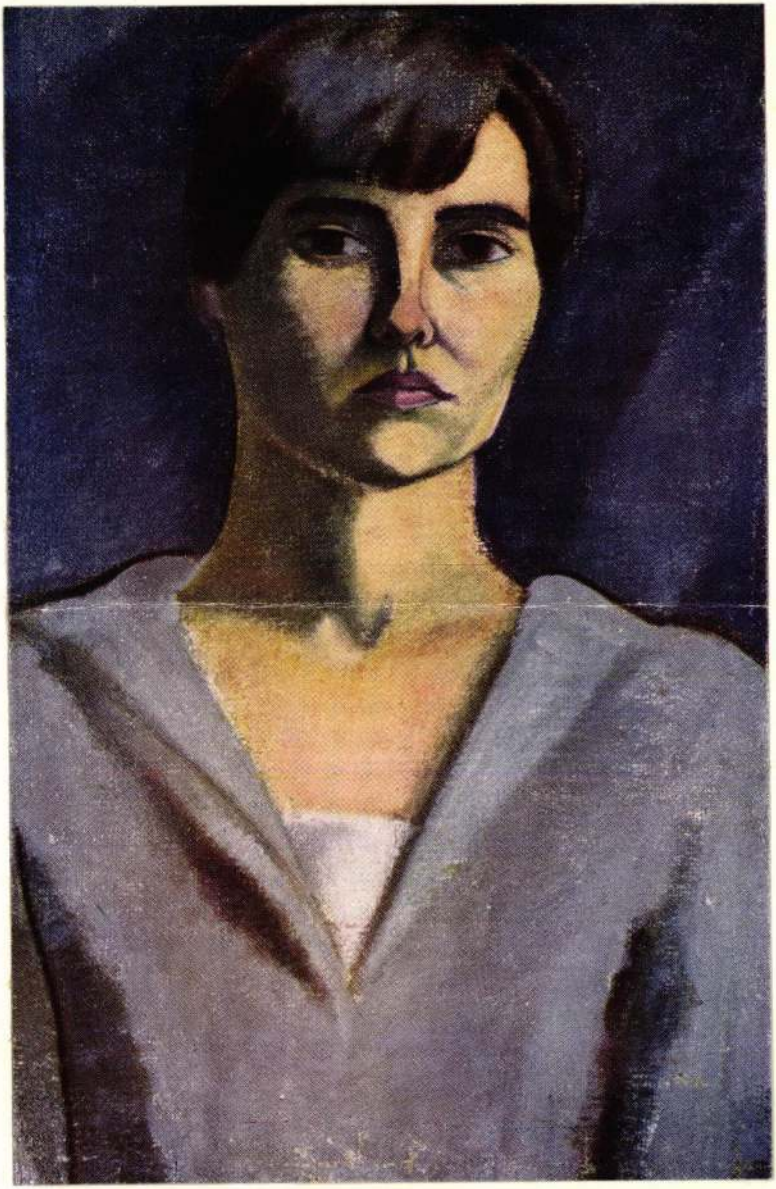

érzem, hogy egy naplóban maguk az események nem fontosak, csak azoknak lelkünkbe tett hatásai. Hogy miért nem irom le azokat minden este? Azt hiszem, hogy ennek a titáni nagy jelen költötte érzéseit nem birom betükbe foglalni, mig éppen tombol agyamban. A jelent nem lehet leirni, mig lázasan remeg idegszálainkon.

A vagyonom, ugy hiszem, elvesztettem. (Ezt olyan nyugodtan irom le, mint akármilyen rám nézve indifferens dolgot). Látva mások kétségbeesését, ugy hiszem, bátran megállapithatom magamról, hogy semmi érzékem sincs a pénzhez. (Milyen kellemes dolog is ez, én legalább nem szenvedek emiatt, itt is igazolva látom azt a teóriát, hogy nem a tényektől függ a boldogságunk vagy boldogtalanságunk!) A pénz nem izgat, de mi is ahhoz képest a vagyon? Ami engem nyugtalanit, az a művészetem. Milyen tragikus sors vár rám, ha nem fogom megütni azt a bizonyos mértéket! Egy gyárban vagy egy irógép mellett művészálmokkal, fantáziával, amelyek soha meg nem fognak valósulni. Nem birok erre gondolni. És kell mégis! Vagy talán ebben az általános világrengésben nem fogom olyan erősen érezni a saját boldogtalanságomat? ... Borzasztó összeomlás lesz. De ezt most nem tudom elképzelni magamnak, most remélek, nem tudom elképzelni a lemondást. Hisz Járitz is azt mondta, mikor megkérdeztem, hogy csak dolgozzam, hogy van tehetségem és soha lemondani a festésről, csak a legvégső lehetetlenség előtt meghajolni. Megfogadom tanácsát. Ugyan azt nem is kell tennem, ez már a természetemben van ugyis, a művészetért minden szenvedést bizonyos kéjjel tudnék kiállni.

1919 április 3

Szeretném mindazt leirni, amit most, ezekben az utóbbi napokban éreztem. De hiába, nem vagyok iró, csak érezni tudom. Mi ez az egész világ, mi volt a háboru, mi a forradalom, mi a vér, a vörös kokárdák, a forrongó emberi érzések, az önző félelem, a kommunizmus, lázas levegő, ami az uccákat betölti, Marseillaise, lövések dördülése, vad életfentartási ösztön, a halál semmibevevése, mi ez mind? Szabadság, kulturvilág, internacionalizmus? Soknak ez nem kell. Forradalom, imperializmus, küzdelem, vér, meg nem értés, világmisztérium, mi ez, mi ez mind és mi az egész világ, mik az emberek?

1919 április 5

Ma este, mig a Lyka-óráról jöttem haza, fegyverek dörrenése hallatszott innen is, onnan is. Látni nem láttam semmit és nyugodt volt mindenki. Holnapután lesznek a szavazások. Én még ezt sem tehetem? Az Anyám, vagy kommunista szavazatom. Szülői terror!

1919 április 16

Hogy mostanában ritkán irok, azt hiszem, abból többet lehetne következtetni, mint pontos, mindennapi feljegyzésekből. Nem akarok gondolkozni magamról, nem akarok önmagammal négyszemközt lenni, örülök a sok dolognak, az élet vad rohanásának, félek a pihenéstől, csak a jelen percének élek és a jelen izgalmaival áltatom magamat. De most mégis kell irnom, nem tudok szabadulni gondolataimtól. Valószinüleg a jövő héten fognak zsürizni. Ha nem lehetek továbbra festő? ... De mégis, valami megmagyarázhatatlan előérzetem van, nem hiszem, hogy mennem kellene. De ha csalódom? Akkor, akkor nem tudom, mi lesz.

A revolverem nem szolgáltattam be, hátha kell, félek kiadni a kezemből.

Kimegyek külföldre talán, nem lesz pénzem, lehet, de talán ugyis, nem én leszek az első, aki igy tett. Vagy itthon hivatalban vagy gyárban fogok dolgozni, meg fogok alkudni? Festeni akarok. Csak tudnám biztosan, hogy van-e tehetségem, akkor nincs az az akadály, amelyet le ne győznék! De most nem tudhatok semmit, csak a jelen a pillanatban élek, se előre, se hátra nem gondolok.

1919 április 17

Csütörtökön lesz a zsüri. A fiuk becsaptak a választásoknál, leánynövendék nincs a zsüriben. Hogy fogunk röpülni!

Csak tudnám, hogy érdemes-e küzdeni, ezer poklon át is festő lennék, minden zsüri dacára is.

1919 április 18

Két érzés küzd bennem, az egyik az ész szava, amely azt mondja, hogy a zsürit nem fogom kiállni; a másik egy megmagyarázhatatlan előérzet, hogy a zsüri nem árthat

nekem semmit. A legnagyobb kétségekkel küzd bennem egy végtelen nyugodt érzés. Sokat gondolkoztam jövő sorsom felett, de mégsem ez határozott, a számitás, a tervezgetés, nem, hanem egy belsőbb hang, amelyet nem az agyunkban érzünk létrejönni, hanem amely készen áll elénk, és többet nem gondolkozhatunk és tervezgetünk, mert érezzük, hogy csak ez lehetséges számunkra, más ut nincs, és jaj annak, aki ennek a legmélyebb belső határozatának ellent akar állni. A legnagyobb kétségek közt hányódtam, hogy mit teszek, ha festőnek nem fogok alkalmasnak találtatni, hogy más állás után nézzek-e vagy mégis művész leszek. Egyszerre azt vettem észre, hogy határoztam, anélkül, hogy ezt tudtam, észrevettem volna, hogy mi történik bennem. Éreztem és érzem, hogy minden poklon, nyomoruságon, éhségen, életen, halálon keresztül, mégis festő leszek, bárhogy tiltsák is meg az emberek. Más út nekem nincs, még a halál sem, most már tisztán látom ezt is. És talán éppen ez kell nekem, ezek az emberfeletti nehézségek, ez adta, ez váltotta ki bennem ezt a nagy elhatározást, amely annyira a természetemből, érintetlenül még önmagamtól is, jött és ha mást nem is, de éppen ez reményt adhat.

1919 április 22

Megőrült minden, az egész világ egy nagy, vajudó, rémes seb! Emberek, emberek, mit akartok? Nem elég vér patakzott (nem ömlött óceánként) öt éven át, most mégis vér után orditoztok az uccákon? A nyomortól, az élettől, elnyomástól megőrült emberiség öngyilkossága? Hisz azt akartuk, hogy egyesüljünk mindnyájan, hogy eltünjön, hogy ne ismerjük többé a gyűlöletet! Annyi mindenről szeretnék irni, de nem tudok, nem vagyok hozzá elég nyugodt. Meg lehet-e most mindenről irni? Mi lesz holnap meg azután, és kinek lesz még «azután»? És ha megbukik ez a nagy ügy külső körülmények vagy önmaga által és még nagyobb zsarnokság jön? Nem, ilyen világtragédia még nem volt, milliók, milliók vesztek el a háboruban és most utóbbi időben azt kezdtem hinni, hogy mégis volt célja. Az, hogy észrevegyék az emberek, hogy mi történik velük és most, hogy lerázzák bilincsüket. Az egyik része a mult szenvedéseitől tomboló őrült lesz, gyülölet, vér, mig a másik nem érti a szabadság, testvériség szavát és nem kell nekik.

Mert igy szokatlan, mert évezredeken át annyira megszokta a láncokat, hogy azt hiszi, hogy nem is érzi szoritását. És mégis jobb sorsra létezünk, vagyunk ezen a földön, kell jönnie egy korszaknak, mikor az ideálok valóra fognak válni, azok az Ideálok, amelyek ma az ugynevezett „fantaszták" agyvelejében égnek csak. Pesszimista vagyok és mégis egy bizonyos tekintetben optimista, csak sulyos fekete felhőket látok magam körül, de mégis egy távoli csillag, ha csak sápadt, halvány, hideg fényü is, de mégis átragyog hozzánk. Ezt érzem, annak a távoli, de mégis átható fényü csillagnak izzó sugarát magamban, egy szebb, egy emberibb jövő reményét! De mikor, mikor? De ez a mostani mégis egy lépés afelé. És ezt, amit mind itt mondtam, érzem önmagamon át, absztrakte, minden tapasztalaton kivül, a művészetben és azon át, mert érzem a művészet tisztult, földöntuli isteni nagyságát, és végtelen boldogságának tudata él bennem, és ha ezt földi ember sejtheti, reményét érezheti, úgy kell lenni egy tisztultabb, szebb létnek is még ezen a földön.

1919 április 26

Irjak? Lehet-e most irni? Forradalom, háboru, őrületig tulfeszitett idegek, most dől el egy világ jövendője. És minden ég a forradalom tüzében. És önmagunk kis ügyeit is, mégis, mennyire érezzük. De azért mégis ugy érzem, mintha szubjektiv érzéseinket önmagában ez a nagy általános láz felszivná, de annál fokozottabb mértékben érezzük ezt a nagy, tomboló, vörös-deliriumos lázt.

1919 május 2

Hideg van, mintha nem is május lenne. Tegnap volt pedig a nagy vörös-ünnep és hideg van mindenképpen és mégis, de a hideg láz a legrosszabb. Ép most hallottam, hogy ma 5—6 óra között itt Pesten lesz az entente; vajjon igaz-e? Most 3 óra mult, egy pár óra és mi lesz? A kormány állitólag lemondott... (ép most volt itt valaki, ki szintén ezt a hirt hozta.) Kommunizmus, világszabadság; szép, nagy eszmék! De itt nem volt helyesen minden. Mennyi remény, mennyi kétség! Még nem lennénk rá elég érettek? Olyan utálatos minden! Az egész világ! Csak gyűlölni tudunk, szép eszméink vannak, igen, talán tulszépek még ide, más min-

den csunya, a népnek nem kell semmi, csak annyi, hogy ép nagyon éhes ne legyen.

A zsürink holnapután lesz, vagy talán csak lett volna. Mi lesz addig? Élek-e még? Micsoda napok ezek! És még amellett agyonkinzom magam. Borzasztó hangulatban vagyok, önvád, önelégedetlenség (az egyik legborzasztóbb érzés), ez az örökös önmegfigyelés. A legzsarnokabb vizsgálóbirája vagyok önmagamnak, néha azt érzem, hogy két ellentétes lélek harcol egymással önmagamban. Mintha két szellem élne, uralkodnék bennem és azt a különös diszharmóniát érzem, tapasztalom egész valómon és ez mindenben megnyilvánul, talán leginkább a festésben, hogy művész vagyok belsőmben és . . .

„Der Gott der mir im Busen wohnt, kann nicht nach auszen wirken".

Ennél nincs gyötrőbb, fájdalmasabb érzés ezen a földön. De ez rendesen igy szokott lenni, hogy azok az emberek, akiknek nem adatott meg az, ami mindenkinek (és ez nekem nincs meg), azok valami nagyobb, valami magasabb cél felé törnek. És nem tudok itt sem elérni semmit, de akarok és — és odalökök érte életet, boldogságot. És itt a borzasztó szakadék önmagamban, ez az, ami a zenében a tragikus disszonancia, hatalmas, halálosan kielégithetetlen vágyak!

1919 május 4

Tegnap mentem át a zsürin jó eredménnyel. Szóval, egy kommunista állam érdemesnek tart, hogy művésznek neveljen ki. Nagyon örülök, hogy igy, és nem másként történt. De nem irok többet erről, az előző lapokon már ugyis ép eleget irtam róla.

1919 május 18

Ady versei közt olvasgatva találtam egyet, amely különösen megragadott. „Szent lehetetlenség zsoltára" a cime; annyira megtaláltam magamat benne, halálos vad küzdelmét lelkemnek:

„. . . szállva, zuhanni.
Való alatt és képzelet fölött
És mindenütt és mindenütt
És mégis a konok határok,
Kemény tilalom — léce ut,
Mert várhatatlanokra várok
S nem várok mást, mint várhatatlant:
Óh, véres kínok véres kínja ez."

És örökösen, szüntelen ezeket a „véres kinok"-at kell átszenvednem, vagy végtelenül rezignált levertséget érzek, vagy vad, kielégitetlen, elkeseredett tetterő dul, robban bennem és hiába, ott van, önmagamban a „konok határok kemény tilalomléce", önmagamban, ez a legborzasztóbb benne. Nem Schiller-tragédia, nem kivülről jött csapások, de én önmagam. Kettőnek érzem önmagamat, az egyik a buta, földi csuszó-mászó, a másik az, az, igen, a művész, ezt érzem magamban, a „messze röppenő promethi szikrát" és éppen ez a tragikus pont.

1919 junius 1

Nézem ezt az üres, fehér lapot és tulajdonképpen nem tudom, hogy miről irjak. Mindarról, amiről utoljára irtam, unalmas lenne irnom, és egyáltalán nem is azért irok, hogy feljegyzéseket tegyek a történtekről, nem, csak a magam mulatságára, csak azért a pár percért, mig toll van a kezemben.

Junius van. Csodálatos, de ugy figyeltem meg, hogy ebben a hónapban unni szoktam magamat és mindent a világon és már napok óta kezdem ezt érezni, de irtam erről már tavaly is ilyen tájt eleget.

Ugy volt, hogy a nyárra Kecskemétre fogok menni magamban. Egy pályázat volt hirdetve erre, de nem lesz belőle semmi, ugylátszik. Igy az Epreskertben fogok dolgozni valószinüleg a nyáron és ki szándékozom menni párszor egy-egy hétre Verőcére. A mult héten is kinn voltam két napra. Milyen szép volt evezni a Dunán, kikötni egy elhagyott kis szigeten és magamban lenni egészen a nagy, öreg füzfák között! Meg este hosszan, mozdulatlanul nézni a vizet, meg a felhőket. Ilyenkor azt éreztem, mintha egy óriás opál gömbben lennék. Lennék? Nem, ilyenkor nem

érezzük magunkat, elvesztjük önmagunkat és az elém táruló panorámát, ilyenkor csak egy, egyetlen érzés vagyunk.

És jó beleveszni a gomolygó felhők puha, köd végtelenjébe, pihenni, feledni mindent rózsaszin és aranyos egymásba olvadó, csillogó régióin és nézni a vizet, hű hasonmását, nézni benne, mint változnak ezer alakban és mennek iassan el messze és olyan végtelen nyugalom van mindenen. Csak ha egy csónak jön, lassan, csak az bontja meg végtelen mélységü sötétkék árnyát a másik part hegyeinek, egy fehér, ezüst, hosszan elnyuló csikkal. Csak a hullámok csobbanása és a vizen uszó malom kerekének halk zaja hangzik és lassan halványodik, szürkül minden. Milyen jó ezt nézni, akkor boldognak érzem magam. Csak akkor és még ha festek, mikor egészen belemerülhetek, ha eszembe nem jutnak gyötrő kételyeim önmagamban. Ez a kettő igazi jó barátom: Müvészet és Természet. A többi, az emberek, nem tudok velük megbarátkozni és ők sem velem, egynek barátja tudtam volna lenni (egy akadémiai volt osztálytársnőm), ő nem nekem. De ez mindegy, én szeretem most is nagyon. Másokkal, akiket eddig ösmerek, nem tudnék igaz barátságot kötni. És hiába keresek barátot, pedig vágyódva keresem, figyelem az embereket, de még sem tudok barátkozni, bármennyire is érzem szükségét. Tartózkodó vagyok, magányos és hallgatag, és azt hiszem, velem sem akarnak barátkozni. De ha gondolkozom, akkor látom, hogy én vagyok az oka, nem tudok barátkozni, pedig szeretnék, hogy szeretnék egy barátot.

1919 junius 13

Dosztojevszkij, most tettem le a könyvét. A legnagyobb ismerője az emberi léleknek. Milyen sokban magamra, lelkemre ismerek irásaiban. Mennyire rokon vele örökös töprengésem, magányos és mégis barát után való vágyódásom. „Közeledni próbáltam néhányukhoz, de a közeledések mindig természetelleneseknek tüntek és igy csakhamar megint megszüntek." Egy más helyen megint: „Nem engednek ... nem tudok ... jó lenni!" Ó, azok az ellentétes elemek önmagukban! Érzem, hogy nem vagyok rossz és mégsem tudok jó lenni. Melyik vagyok én, mikor vagyok én én? Örökös töprengés, keresés önmagamban és önmagam után és örökösen előttem a Peer Gynt nagy problémája. Egy

más helyen meg igy ir a fájdalom élvezetéről, például a fogfájásról. Igen, ilyesvalami különös élvezetet én is tudok érezni a fájdalomban, bár valahogy más módon, mint Dosztojevszkij irja. Emlékszem, a mult télen a karcsontomban éreztem egy mindig visszatérő, különös fájdalmat, amelyet határozottan élvezni tudtam, annyira, hogy vártam mindig a felléptének idejét. És most is legutóbb, fogfájásomban valami élvezetfélét találtam. Nem, rosszul irom, nemcsak „félét", de határozottan élvezetet, de az előbb szinte komikusnak tetszett ezt igy leirnom. Ellenőrzöm magam már, hogy mit irkálok. Rajtakapom magamat? Dosztojevszkij hatását fedezem fel magamon. Most meg a Peer Gynt témájával találom szemben magamat.

És ezeket irom én ide naplómba 1919 juniusában, mikor reng alattunk a föld. Szinte különösnek tetszik, de mégis azt találom, hogy nagyon is természetes, 1914-ben kezdődött és az öt év előtt volt.

1919 junius 15

«A nagy város homályából»-t most olvasom másodszor. Dosztojevszkijt nemcsak olvasni kell, az Ő könyveivel valamivel többnek kell történnie. És még azt hiszem Róla, hogy Őt csak az élvezheti és értheti meg, aki valahogy hasonlit, valahogy rokon Vele. Az irásait valahogy át kell élni, talán nemcsak megérteni, hogy megértsük igazán. És Őt olvasva, mennyire látjuk, hogy mindnyájunk élete milyen jó regénytéma lehet. Mennyi szépség, fájdalom van minden óránkban, csak a legtöbbször nem vesszük észre. Istenem, ha meggondolom, hogy dolgokról, amelyekről itt is csak egy-két szóval irtam, lehetett volna talán egy könyvet is irni. Arról a pár estéről februárban, a hideg, magányos akadémiai műteremről, a gyengén pislogó gázkályháról, kabátjainkat melegitve rajta elmenetel előtt, egymással beszélgetve Józsával vagy csak pár szót szólva egész idő alatt. Azután a ködös, sötét ucca, várva a villamosra és a kerülő utak, hogy tovább együtt lehessek vele. De mind nem ezek, ezek természetesen csak fejezetcimek lehetnének. Most látom, hogy erről az időről mennyivel többet tudnék irni, mint akkor. Azt hiszem, egy egyfolytában megirt biográfia sokkal autentikusabb lehet, mint egy napló, akkor még tulközel vannak a dolgok hozzánk, nem láthatjuk a pespektivát. Életünk

eseményeit csak egy bizonyos távolságból kapjuk látószögünk gyúpontjába. Ezt most valahogy igy érzem. Hogy mindig igy vagyok-e vele, nem tudom, de ugy hiszem, mégis, hogy nem mindig, talán azért, mert vannak valószinüleg olyan érzések is, amelyeket még érezve is világosan ki tudunk fejezni és vannak olyanok is, amelyeket csak később.

1919 junius 17

Ma reggel könyveket vásároltam. Már régebben nem vettem egyszerre többet, pedig ez olyan élvezet. Tegnap délután a kommunizált képeket néztem meg az Anyámmal. De ma már megint ott voltam. Erről szeretnék még többet irni, talán majd máskor, most nincs kedvem hosszasabban irkálni. Most délután az uj könyveimet vágtam fel; mennyi élvezetet lehet ebben találni. Például egy Ady-kötetet felvagdosni, egy-egy szót, sort elolvasni, milyen különös, fantasztikus impressziót kapunk róla. Az egész könyvnek a tartalmát valahogy szinte már magunkban érezzük, valahogy még a tudatunk alatt. Ez nem lehet, de mégis ilyenféle érzésem támadt. És talán mégis úgy van, mennyi mindent tudhatunk, anélkül hogy tulajdonképpen tudnánk és mégis valahogy a valónk legmélyén, nem az agyunkkal! Azután olvasni próbáltam egy Dosztojevszkij-könyvet, de megint csak félretettem, valahogy most sokszor nem tudok olvasni. Miért? Talán csak az az oka, hogy 1919-et irunk, csak egy gondolat a valódi életre és le kell tennem a könyvet. Pedig sokszor ép azért veszem elő. És ha félredobtam a könyvem, elkezdek gondolkozni a valóságos és az irott életen, vagy sokszor talán semmin, izgatott vagyok, ilyenkor legfeljebb egy cigarettára gyujtok rá, felugrok helyemről, megint leülök, olvasok és megint kezdődik előlről az egész dolog. Az is lehet még az oka, hogy nyár van és odakint szép, nagyon szép idő van, mig itt bent a városban ketrecbe zárva vagyok.

1919 junius 20

Megint olyan kegyetlen hangulatban vagyok. Valami végtelen türelmetlenség. Unom, bosszant az egész élet. Rajzolni sem tudok, bolondság az egész, csak kinlódom és csak a vágy, az örökös, kinzó vágy a tudás után és nem tudok.

De olyan napokon, mikor reményem van, akkor minden jól van. Meg kinoz még ez a borzasztó politikai helyzet. Kommunizmus? Én nem lehetek ezekkel és mégis szégyellem magam önmagam előtt néha.

Gyáva vagyok talán, megrettentem, reakcionista lennék? És nem is gondoltam át komolyan ezt az egész helyzetet, fáraszt, nincs hozzá elég erőm. Azt hiszem mégis, hogy ez a mostani dolog a világszabadság szörnyü tragédiája, lehet, hogy tragikomédiája és akkor csak annál szomorubb. De kommunista vagyok most is, ezt nemcsak a lelkiismeretem megnyugtatására irom, ugy érzem. Ezek a dolgok is mind kinoznak, meg a jövendő saját sorsom. Anyámmal való viszonyom, néha elkeseredettség meg önvád... Nos, megzavartak, de folytatom. Önelégedetlenség, igen, főleg ez, minden szavam, mozdulatom megfigyelés alá veszem, igen, ugy fizikai, mint szellemi téren önelégedetlenség, tulkövetelés önmagam iránt, örökös vizsgálódás a belsőmben. Azt hiszem, jó Dosztojevszkij-figura lennék. De tulajdonképpen nem is ezekről a dolgokról akartam irkálni, inkább csak arról, hogy fáradt vagyok valamitől, meg unom magam, igen, unom, de nem unatkozom. E között valami különbséget találok, én legalább, de most itt csak ez a fontos. Unom ezt az egész itteni életet, szeretnék elmenni messzire, mentől messzebbre innen, ahol nem volt háboru, ahol semmi nincs, ami ezekre a dolgokra emlékeztet, ahol szabadság van, ahol nem vagyok rab, ahol nem kell az embernek összse-vissza szervezkedni, ahol nincsenek jegyek, engedélyek, ahol talán még kultura sincs, legalább egy darab időre. Egy szigetre gondolok, valahol messze, bent az óceánon és festeni és más semmi több. Minek több egy művésznek? Igen, ez igy van és mégis a vágyak nem teljesülnek soha, a vágyak alanya igen, de maga a «vágy» soha és ezért vagyunk boldogtalanok, talán csak ezért. Ahogy a vágyunk tárgya teljesült, akkor látjuk, hogy a vágyunk maga nem teljesült. A vágy maga teljesülhetetlen, kielégülhetetlen. És ez a legnagyobb átok rajtuk, de ha teljesülne, akkor...? Erre Schopenhauer már felelt. Mindegy, most még csak e kivánságom van meg és mégis milyen őszinte, ha a fenti sorokat is én irtam, és lehetne-e más, mikor egy kiéhező, forrongó városban irom ezeket. — Tenger, szikla, habzúgás, magány, nyugalom... De minek ezt most mind leirni?

1919 junius 25

Ágyu, gépfegyver, puskatüz, monitorok bombázzák Pestet, vad lázban az egész város. A Hungárián a bombák nyomai, ellenforradalom. Vad türelmetlenség, végsőkig felcsigázott idegek és mégis halálos nyugalommal lehet puskatüzben is sétálni. De nem birok irni, nincs türelmem, mint ahogy semmihez sincs. Most csend van. Mi lesz az éjjel? Talán megint dörögnek az ágyuk? Egy séance-on voltam délután, megjósolták ennek az egész dolognak a lefolyását. Majd meglátjuk.

Én megborzadtam ettől a forradalomtól, de nem változtattam meg elveimet. Lehet, hogy megtörtem, de nem birok tovább vörös lenni és nem birok fehér sem. Ó, ha lehetnék meggyőződésből egyik vagy másik, akkor... Borzasztó ilyen napokban a tétlenség. Harcolni egy jobb és szabad jövőért.

1919 junius 28

Éhes vagyok, sokszor voltam már, de nem irtam le, de most már miért ne irnám meg, hisz annyira a mostani idők karakteréhez tartozó dolog ez is. És ezt a fajta éhséget már nem a gyomrában érzi az ember, hanem valahogy csak érzi, tudja, hogy éhes.

Az ellenforradalom látszólag le van verve, csend van, de örökösen figyelünk, hogy mikor hallunk ismét lövéseket. (De nem jó most papirra irni efféle dolgokat, de mindegy.) Megint két érzéssel kell küzdenem, gyengének és gyávának gondolom vagy gondoltam magam, kényszeritettem (vagy talán még most is teszem), hogy hű maradjak önmagamhoz, de ahhoz is erő kell, hogy önmagunkat megtagadjuk. És mégis azt hiszem, nem, nemcsak hiszem, tudom: én nem tagadtam meg önmagamat, a világszabadság, az internacionalizmus eszméit tisztán érzem magamban égni. De csak azért, mert valami a szabadság, a forradalom jegyében történik, nem kell még vakon elfogadni. Mindamellett még a gondolata is borzasztó nekem, hogy esetleg ezáltal a reakció szolgálatába állnék, hogy jobbfelé hajlanék. De azt hiszem, hogy nem, sőt ellenkezőleg, most már azt kezdem gondolni, hogy ez a mostani dolog csak a világszabadság hátrányára volt. Egy világ egész életfelfogását, egyéni gondolkozását nem lehet fegyverrel és parancsszóra

átformálni, ugy tapasztalom, csak a fejlődő civilizáció fog oda elvezetni, amit politikailag is kell természetesen irányitani. Ugy gondolom most, hogy itt nem operáció kell, hanem belgyógyászat ennek a beteg világnak. A szellemi társadalmi osztályt nem szabad letörni, nem szabad proletárrá visszafejleszteni, a proletárt kell felemelni. Vagy olyan rossz ez a világ, hogy teljesen össze kellene rombolni? Gyötrő kérdések és nem tudok teljesen tisztába jönni önmagammal. A természetes érzésem a fehérek pártján van. (Az első ágyulövésekre visszatarthatatlanul éreztem magamban.) De ha gondolkozom, még mindig kételkedem önmagamban, az önző, gyáva embert érzem magamban megnyilvánulni és talán meg is vetem magam. De tisztába kell most már jönnöm magammal. És még mindig, ha hallom a fehérek ágyuját, bensőmben boldog vagyok, de az önvád mindig mellette van még. És ha akkor a gyáva embert akarom elnyomni magamban, akkor is ott van a kétely, hogy nem esztelen, kegyetlen, túlkapott forradalmat pártolok-e, ami egyáltalán nem használ a világszabadságnak. Abbahagyom már, igy is sokkal többet irtam, mint szabadna.

1919 julius 16

Látszólag, külsőleg egyhangu napok, szélcsend, de mi van mögötte? Irnék egyről-másról, de a papir meg a tinta mostanában veszedelmes és minek hiába. Igy is milyen különös lesz esetleg, ha meglesznek még, évek mulva olvasni ezeket a mostani feljegyzéseimet. Ha ugy elkezd az ember gondolkozni erről a mostani helyzetünkről, olyan különös érzés lepi meg és gondoljuk, ilyen, ez hát nagy történelmi időket átélni. A külföldi lapok tele vannak az itteni dolgokkal, a budapesti éhséggel, rémuralommal, és mi itt Budapesten szinte a megszokás nyugalmával olvassuk.

A napokban lehetséges, hogy Átkárra utazom, de lehet, hogy csak elseje táján, várok, érdekelnek most az itteni események. Várok, várunk, az egész Pest, az egész ország is csak ezt teszi most. Máskülönben járok az Akadémiára, most az Epreskertbe a fiukkal együtt, meglehetős vakációs hangulat van, meg amugy is: lehet most komolyan dolgozni? Meg most beteg is voltam, azt hiszem, spanyol volt, ugyan még most sem vagyok egész jól. Mostanában már vagy három hete az egyetemi menzára járok étkezni, itt

sincs forradalmi hangulat, pedig ifjuság. No, most beszámoltam apró ügyeimmel. De még csak ezt mára. Néha sokszor szeretném már a fehér szegfüt kitüzni a gomblyukamba, a kételyek oszlanak, ugy érzem, ha a szent forradalmat, a vörös zászlót megcsúfolták, ez a legnagyobb reakció, a legfönségesebb emberi eszmék fogalmával visszaélés történt. Ez a benyomásom, esetleg tévedhetek még, nem tudom kellő távlatban látni a dolgokat.

1919 augusztus 1

Huszonkettedike óta vagyok már itt Atkáron. Tavaly csendes falusi életet éltem itt, mig most valahogy nagyon kezdünk a fronthoz hasonlitani. Ágyudörgés, átvonuló trén, előörsök meg egyéb mindenféle a szomszéd faluban, most még nem szabad leirni. Napok vagy órák kérdése, hogy meddig tartják még magukat a vörösök. Pestről is ellenforradalom hire jön. Anyám miatt kissé nyugtalankodom, ha esetleg Pestet bombáznák, azt ott szeretném vele átélni. Itt is mi lesz, ki tudhatja?

Máskülönben élvezem a szabad természetet, festek eleget kint a határban egyedül. A napokban egy csomó parasztgyereket skicceltem, amint fürödnek, meg a fejüket is. Milyen jó volt kint a nagy szabad mezőn! Egyszer ugyan már kémnek gondoltak és el akartak fogni, hogy mindig odakint a határban rajzolok.

De csak már ez a bizonytalanság elmulna, csak tudnánk már valami biztosat! Nagyon kellemetlen, hogy még levelet sem lehet irni, már azt, amit akar az ember. A napokban irtam egy levelet, de meggondoltam a dolgot és mégsem küldtem el, nagyon burkolt, jobban mondva tulvilágos stilusban volt irva. Most levélirás közben nagyon is érezhetni, hogy a történelmet éljük. Milyen különös ellentét ez mind a szép, nyugodt természettel. Ép azért, ha kimegyek a határba festeni, mindezt egyszerre elfelejtem, kint a nagy füzfák alatt, vagy messze végtelennek látszó földek, tarlók között. A multkor is kint voltam megint a tanya mögött a fűzfáknál. Estefelé volt, egy szénrajzot készitettem a fákról, szép, sötét viharfelhők is usztak az égen, a nap ki-kibujt a felhők közül és olyan különös esősen sütött akkor, a fák olyan különös kékes szinben látszottak; azután lassan hazamentem.

1919 augusztus 3

Tegnap vonult be ide egy román járőr, a menekülő vörösökkel összeütköztek a falun tul, pár lövés volt az egész. Én a rétről néztem a kukoricásban. Jött a schwarmlinia és román lovasok vágtattak a falun át. Mindenütt kitüztük a fehér zászlót. Az elmult éjjel a többi csapatokat vártuk, de nem jöttek.

1919 augusztus 18

Most csendes és falusias megint minden, meg vagyunk szállva a románoktól. A kommunizmusnak buknia kellett, fegyverrel eszmékért küzdeni nem lehet és nem is szabad, de itt eszmékről talán nem is lehet beszélni. Ők csak nagyot rontottak terrorjukkal a világszabadságnak.

Egész nap festek, témákat keresek a határban és Leonardo da Vinciről olvasok egy regényt. Angolul nem tanulok most semmit, pedig a nyáron át szándékomban volt. Valami öt kész képem van, de mintha tavaly többet dolgoztam volna, ugy tünik fel. Most legutóbb festettem egyet, nagy fákkal, a nap ellen kékesen nyulnak a magasba, alattuk egy kis ház mély árnyékban, sötéten tartva az egész. A mély, tüzes szinekre törekedtem. Bár el tudnám érni azt, ahogy gondolatban előttem van a témám. Tegnap este egy régi, elhagyott temetőben járkáltam, motivumot keresve, sajnos, annyira be van nőve bozóttal, hogy festeni való részletet nem találtam, járni is alig lehetett benne, csak a stafelejommal tudtam magamnak nagy üggyel-bajjal utat nyitni. Délelőtti témám a nagy fűzfáknál van. Ma kezdtem bele, még csak ép fel van rajzolva, későn fogtam bele, sokáig keresgéltem a téma után. Nagyon meleg volt, mielőtt festéshez láttam volna, már fáradt voltam a sok járkálástól, elszivtam egy cigarettát és azután csak hozzáláttam mégis. Szép ott kint festeni magamban, senki közelemben, csak a fűzfák meg a messze láthatár. Nagyszerü érzés a végtelennek látszó mezőkön kiállni a stafelejjel és festeni és nem gondolni semmivel és csak a szél zúg körülöttünk.

A parasztokon sokat mulatok, akik festés közben odajönnek hozzám érdeklődni. Mennyi különös naivság van bennük! Egy asszony mondja, miközben egy fás témán

dolgoztam, hogy: „Ugy-e, ott fogják megvenni a képet, ahol fák nem nőnek". És mégis mennyi logikus érzés van benne.

1919 augusztus 18

Hogy az izgalmas, eseményteljes napok elmultak, megint jobban foglalkozom magammal; azért is irok. Festek délelőtt és este, igy majdnem mindennap kétszer, jobbrosszabb eredménnyel. Tavaly a tájképeimmel majd mindig meg voltam elégedve, most az idén már nem, bár talán jobban dolgozom! Füzeket festek, milyen szép, finom, kékes-sárgás-zöldek. Majd mindig teljes napban dolgozom, erősen le vagyok sülve. Vannak témák, amelyekbe oly különös erősen bele tudom magam élni. Eddig ezt valahogy ilyen módon még nem tapasztaltam magamon. Az egyik ilyen témát már megfestettem, a másikat ma rajzoltam fel. A réten mentem át a napokban, nem ép téma után keresve, de mégis egy bizonyos reflexióval a festésre. Néztem menet közben a tájat, mint már mindig tenni szoktam önkéntelenül is. Egy részletre figyelmes lettem, néztem hosszan és egyszerre a kész képem viziója tünt fel előttem. Azóta mindig igy előttem van, változatlanul, mint ahogy először meglátam. Azt érzem, ezt már csak le kell festeni, azt, ami már bennem készen van, csak lemásolni az eredetiről, ami már készen van. Itt, ennél a dolognál olyan tisztán érzem, most, mig ezt irom is, hogy egyek vagyunk a természettel. Anynyira magamban, ugy magamnak érzem ezt a bizonyos témát.

Tegnap este mielőtt elaludtam, az ágyban fekve sokat gondolkoztam a szin problémáin. Sötét szineket festeni, de mégis erős, ragyogó, izzó szineket, tisztán, szinte keveretlenül. Azt hiszem, magamnak kellene a festékeket készíteni, feltalálni, ha olyan szineket akarok, mint amilyeneket képzeletem előtt látok.

1919 szeptember 12

Kijöttem sétálni ide a Tasi-puszta felé. A Raszkolnyikovot olvastam eddig, azokkal a mélységes problémákkal foglalkoztam, át akartam érteni egészen. Fejemben valami különös, tompa kábultságot érzek, ugy vágyódtam a teljes szabad természet meg az egyedüllét után. Azért jöttem ide

ki. Már este van, a nap már lement. Irnom kell, egyszerre azt éreztem, hogy ezeket mind le kell irnom. Mily különös óráink is vannak néha. Dosztojevszkij hatása is, meg olyan nagyon szép itt lenni magamban, egy szeptemberi estén, az ákácbokrok alatt és előttem a nagy sikság, tarlók és a levegő oly sajátságosan sötétsárga és sárga minden, az ég, a föld, a papir, amin irok.

1919 szeptember 21

vagy 22, nem tudom biztosan. Ma volt az első igazi őszi reggel. Az ágyból kiugorva, a nyitott ablakon át a zsalu rései között sürü kékes ködöt lehetett látni. Később a kertbe mentem sétálni, a fenyők között a köd fehérlett. Rám az őszi ködök mindig különös hatással voltak, azért is irok róluk sokat. Olyan különös akkor minden, az ágakon a pókhálók belepve ködtől fehérlenek mindenütt. Milyen különösen művésziesek ezek is. Olyan sajátságos, misztikus egy ilyen reggel impressziója. Az ősz misztikus, mig a többi évszak nem, legalább is nem annyira.

Ma egy esti kép vázlatát dolgoztam ki.

1919 október 20

Tizenhatodikán hazaérkeztem.

1919 október 22

Szegény vagyok, nincs egy krajcár jövedelmem. Pár száz koronánk van még az Anyámmal együtt. Elvesztettem mindenem önhibámon kivül, pár ágyulövésben ellőtték a háboruban, amiből én művész lehettem volna, amiből festhettem volna a saját művészi meggyőződésem szerint. Ilyen szomoru lap még nem volt naplómba irva. Leirom egyszerü szavakkal, meghatódottság nélkül, csak talán az egész életem most temetem, ifjuságom művészi álmait, életem ideáljait. Mi marad ezentul nekem az életben? De nem tudom elhinni, ha el tudnám hinni, azt hiszem, nem tudnám leirni. Pedig mégis a puszta, kegyetlen valóságot irom le. Nem lehetek festő. Ha nem erre kellett volna a pénz, mit bánnám én! Ma voltam nagybátyámnál, le kell tennem a vizsgáimat és hivatalba menni, mondotta. Nem halálra itéltek, csak boldogtalanságra! Ugy irom ezt le,

mintha nem is a saját sorsomat irnám, vagy mint egy regényfejezetet, annyira nem birom elképzelni, hogy le kell, hogy le lehet mondani. És azért mégis nagyon szomorunak érzem magamat. Fogok tanulni éjjel, ha akarják, de az akadémiára tovább fogok járni. Egy-két évig mindenesetre kell tanulnom, hogy hivatalt nyerhessek, de sok az az egy év is, azalatt meg fogom mutatni, hogy művészetből is meg tudok élni. Ötvösséggel akarok foglalkozni a festés mellett, talán ebből megélhetek, modelt is fogok néha ülni az akadémián. De mégis lehetséges lesz-e, hogy magamat fentartsam, Anyámat is segitsem a saját munkáimból és amellett az akadémián tanuljak, meg vizsgákra készüljek ezeken kivül? Vagy kiállja a fizikumom és akkor már mindenkép győztem, vagy nem és akkor, akkor is mindenkép jól van. Vagy festő, vagy... Ez a kettő a jobbik eset, de van egy harmadik is és ez rosszabb mindennél, ha kibirok mindent, de nem tudok elegendőt keresni, hogy fenn tudjam magamat a festés mellett tartani. Most először is az ötvösséget tanulom meg és órákat fogok adni, meg a képeimet próbálom eladni.

1919 október 26

A képeimet próbáltam eladni, természetesen nem veszi meg senki. A műkereskedők elkezdenek filozofálni a konzervativ szellemről, azt mondják, ahogy most a politikában, ugy a művészetben is. Azt mondták, amikor megmutattam nekik, hogy: ultramodern; aki ilyen szellemben fest, az csak maga ellen dolgozik. Ebben igazat adtam nekik magamban, de csak nem mondhatom, hogy ugy van, azt tudom magam is jól. „Erre még nincs publikumunk." Lehetséges!

Mielőtt eladni megpróbáltam, a nyári munkáimat bevittem az akadémiára megmutatni. Tetszett, hallottam, hogy mondják, hogy „nagyon szép". Józsának is teszett, nem talált rajta hibát, csak még tanulnom, fejlődnöm kell természetesen. Beszélnek rólam: „akinek ilyen érzéke van"... Ilyenkor mégis azt hiszi az ember, hogy van egy kis tehetsége. És ez arra következő nap történt, hogy le kellett volna mondanom a festésről. Miért éppen akkor? A nyomor a szerencsétlenségem, de művészet! (Faust, Szamárbőr.) Mégis igaz lenne? Ezt akartam és igy van jól! Ép-

pen akkor 24 óra sem telt el közte. Jól van és boldogan veszem fel a harcot. Erre vártam régen.

Porcellánt fogok festeni; tizenegy kollégámmal együtt, pár kivétellel ugyanolyan sorsú, mint én, ők is elvesztették, ami megélhetésükhöz szükséges. Kétszáz koronára okvetlen szükségem lesz havonta. Hogy meg tudom-e szerezni, ez nagy kérdés, de tanitani is akarok még ezenkivül. De ha meg is lesz ez a pénz, akkor sem leszek gazdagabb, mint Balzac Ráfáelja a kis tanuló szobájában.

1919 november 6

Egész nap dologban, gondolkozni az életen nincs időm és nem is tenne jót most róla gondolkozni. Örülök a munkának. Hideg műterem, kenyér, valamivel rajta és alma ebédre, pihenő semmi délben, porcellánozás, egy cigaretta, esti akt 7-ig és olyan jó mégis abban a hideg, piszkos műteremben, ahol annyi vágy, küzdelem, művészi lelkesültség folyik le csendesen.

1919 december 3

Most érzem igazán, hogy mi nekem a festés, most kezdem nagyon komolyan megérteni. Érzem a feltartóztathatatlan vágyat a kifejeződés után. De ez igy van mindennél, nemcsak a festésnél. Valami őrült, sorvasztó becsvágyat érzek minden téren dúlni magamban. És valahogy mindinkább visszahúzódom, visszasüppedek magamba. És éppen ezekért a dolgokért valami beteges érzékenység fejlődik ki bennem. De ez nem jön, nem jöhet felszinre bennem. Folyton figyelem az embereket, hogy hogyan viselkednek velem szemben. Talán sokszor képzelődöm is, napokig tudok szenvedni egy szó vagy egy arckifejezés miatt. Néha azt hiszem, hogy tönkretesz ez a tökéletesedési vágy. És tudom, hogy ez néha alacsony is és ez még roszszabb. Az uccán hallott megjegyzésért néha szinte támolyogva folytatom az utam és még hozzá tudni, hogy milyen alacsony dolog ez, azon fennakadni és szenvedni, hogy szép vagyok-e vagy csunya. De mégis kinzott ez is. És ide is nehezemre esik leirni ezt. Vannak időszakaim, hogy egész nap inkább nem szólok egy szót sem, csak hogy valami ostobaságot ne mondjak és tegnap felfedeztem magamban, hogy micsoda alacsony gyávaság ez az egész. De

viszont annak az érzete is váltja ki belőlem ezt, hogy érzem, hogy a legbensőbb intelligibilis lényem fensőbbségét érzem magam fölött és ezért annyira érzem a reális egyéniségem semmiségét és megvetem magam sokban. Ez megint csak a becsvágyam, de ez a becsvágy mégsem alacsonyrendü. (Itt mentegetem magam.) Minden csak semmis bennem, csak a vágyaim, azok értékesek. Olyan semmi, olyan hülye vagyok és mégis legbensőmben, legrejtettebb énemben valami értéket érzek. És ez a legborzasztóbb, valahogy önmagamban számüzöttnek érzem magam. Éreztem sokszor, hogy vannak gondolataim, de nem az agyamban, valahol mélyebben éreztem, de nem tudtam megfogni még önmagamnak sem, iszonyu érzés. Én vagyok az öntudatom, ez agyam és mégis csak egy rossz szeizmográf-készülék. Hol vagyok én igazán én magam? Teljes széthullás a metafizikában, valami ilyen érzés. Nem tudom, hogy ezekkel a szavakkal azt irtam-e le, amit akartam, valahogy egészen csak érzés szerint irtam. Hol van az az én, az az igazi én? És ezt a saját agyammal gondolom ... itt minden támpont lehull. Valami értéket, magasabbat érezni és az ostoba por agyvelő, a „tilalom-léc", egy rossz telefonkészülék zúg érthetetlenül, csak zúg, de miért zúg, de miért zúg akkor? Csak hogy ezt a rémes valamit megértsem és akkor is az, amit legtöbbet produkál, hogy ezt felfoghatom és még érezni a művészet örvénylő nagyságát és ami a legborzasztóbb, ecsettel a kezemben tehetetlenül érezni valami rejtett homályosat, nagyot, de a nyomoruságos készülék csak zúg és homály mindenütt és a sötétben nagy, emberfeletti birkózás önmagukkal önmagunkon. Vad akarás, nekilendülés, diszharmónia, mint két végzetes elem szüntelen harca, halálos vita önmagamban, mindenütt valami kettős dolog, dühös akarata annak a másik, magasabb valaminek, győzelmének előérzete, azután gúny, önmagunk gúnyja, visszazuhanás, kábultság, mély fájdalom.

1919 december 19

Ma esett a hó. Műtermünkben magam voltam, ebédem után az ablakban állva néztem a havat, hogy száll lefelé az ucca kövezetére. A hó mindig különös hangulatba hoz. Valami különös céltalanság van a hóesés látványában. Miért, miért az a sok apró pehely, miért hull az a sok millió apró valami olyan következetes egyformasággal? És lent az em-

berek az uccán, a kocsik, a villanyosok, miért, hova, minek sietnek, minek minden, mi a célja mindennek? Csak élnek, tesznek, vesznek az emberek, csak azért talán, hogy ne legyen idejük gondolkozni azon, hogy mindez miért, talán ösztönszerüleg robotolnak, hogy eszükbe ne juthasson egyszer megkérdezni maguktól, hogy minek mindez? Mi lenne, ha egyszer feltenné magában mindenki ezt a kérdést? Ezeket gondoltam, mig este hazafelé jöttem. Előttem a hóesés az örök céltalanság szimboluma.

És olyan céltalanul egyforma minden nap, milyen unalmas, hogy mindennap egyformán lesz reggel. Ma Budafokon voltam porcellánügyekben. A napokban szereztem porcellánok után az első keresetemet.

1919 december 29

Otthon vagyok egész nap, sokat olvastam az utóbbi napokban, annyira, hogy most már a szemem fáj tőle. Igy hát most már unom ezt a semmittevést, meg az otthonlétet, az egész napi otthonüléssel járó kellemetlenségeket.

Olvasás közben a minap eszembe ötlött, hogy arra kellene igyekeznünk mindnyájunknak, hogy a legbensőbb énünk szerint éljünk kifelé is. Ezt a «legbensőbb én»-t olyanféleképpen értem, mint ahogy a harmadik feljegyzésembe irtam be. Amik lehetnénk, de amik nem lehetünk, amik most nem is vagyunk, de amik abszolut értelemben, lényegben éppen mi magunk vagyunk. Valahogy igy értem azt a legbensőbb ént: amik vagyunk tulajdonképpen, de amik mégsem tudunk lenni.

1920 február 2

Fáj a fejem, mintha fáradt is lennék, pedig ma tíz órakor keltem fel, pihenni akartam. Most annyira szükségét érzem, hogy irjak, csak ugy, minden cél nélkül. Most utóbbi időben nem voltam képes irni. Ugysem tudtam volna leirni, amit akartam. De azt most sem tudom. Most is ugy, olyan állapotban vagyok, mint azelőtt, csak sokkal rosszabbul, azt hiszem. Baudelaire mondja egy prózában irt költeményében, hogy örökké kell hát szenvednünk, ha a szépet is akarjuk látni. Mennyire igaza van, mennyit szenvedhetett ő is! Ah, akarni, halálosan akarni mindent, ami szép és vágyódni a tökéletesség után és tökéletlennek lenni! Érezni minden szépséget és jóságot, jobban, erőseb-

ben, mint más és talán mégis tökéletlenebbnek lenni, mint más! Paradox, ellentmondás mindenütt.

Néha azt hiszem, hogy meg fogok őrülni vagy már is őrült vagyok. És külső nyugalmam mögött mi minden van. Ez az örökös, megfeszitett vágyakozás, akarás sokszor már elviselhetetlenné válik. Meg minden más. Hallgatag voltomat és visszahuzódottságomat is gyűlölöm már. Elnyomottnak érzem magam, sokszor én is szeretnék sokat, hangosan beszélni. Sokszor nem beszélek napokig, gondolataimat nem mondom ki, nem engedi valami gonosz hatalom, hogy kimondjam és ilyenkor gyülölöm magamat. Olyan szeretnék lenni, mint mások ... és ez a borzasztó érzékenységem is elviselhetetlen. És még más: van egy barátnőm, vagyis éppen nem barátnőm. Olyan sokban hasonló a lelke az enyémhez és mégis a legnagyobb ellentétem. Amiben hasonló hozzám, azt szeretem magamban is, amiben ellentétem, azt gyülölöm magamban. És Őt szeretem, mint a szép, a tiszta, a művészet ideálját. De jobb szeretni, mint szerettetni. Valamelyik filozófus mondta ezt és most én utána.

1920 február 9

Este, most jöttem haza a menzáról. Sötét uccák, ködös levegő. Itt-ott messze egy-egy lámpa, a villanyos tömve emberekkel, az uccákon pár sötét alak. Minden olyan feketeszürke, olyan végtelenül unalmas. Tegnap irtam egy kis prózában irt dolgot, valami hasonló hangulatban lehettem akkor is, ami késztethetett leirására. Nem tudok rajzolni semmit, unom az egész életet, kivéve a festést.

1920 február 16

A tegnapelőtti nappal, azt hiszem, életem egy sötét pontjára érkeztem el. Tegnap a fejemben nem fordult meg egy más gondolat sem, mint ezzel az üggyel kapcsolatban lévő gondolatok. És nincs kivezető ut. Ha teszek valamit, az talán époly rossz, mint ha nem teszek semmit. Ugy látszik, hogy tulságosan töprengő ember vagyok arra, hogy tehessek valamit. Estére már Hamletnek éreztem magamat, azután álmatlanul feküdtem ágyamban, hasogató főfájással. Ha megirom azt a levelet, talán emberek életét mentem meg, vagy másokat döntök pusztulásba. Nem tu-

dom, vagy ez az utóbbi csak kifogás lenne, hogy ne kelljen megtennem azt, gyávaság, félelem a mások megvetésétől? Az életünket szivesebben tesszük kockára, mint hogy alávalónak látsszunk. És ha megtörténik az, azért, mert gyenge voltam, hogy fogom azt elviselni? Gyáva is vagyok, az bizonyos, de talán esetleg nem éppen a gyávaságom miatt nem teszem meg, hanem más okok miatt.*

1920 február 26

Pár Baudelaire-verset olvastam át ujra. Mostanában mást nem is olvasok, csak a Fleurs du mal-ban szoktam esténkint lapozgatni, vagy még azt sem. Fáradt is vagyok már este, meg nem birok idegen gondolatokkal foglalkozni, még ha azok rokonok is velem, tulságosan elegek a saját gondolataim is, hogy agyonkinozzam magam velük. Valamit kezdek egészen megérteni a pikturában, amit eddig csak külsőségesen csináltam, azt most belülről, megértve teszem. De minél többet értek meg, minél jobban belemélyedek a festésbe, az csak annál rosszabb nekem magamnak. De most már arra kezdek rájönni, hogy a szenvedés maga is kell, minden abból levezethető, külsőleg is megjelenő eredmény nélkül is, mert maga ez a szenvedés is pozitiv haladás.

1920 március 2

Tegnap megint rossz nap volt, tele homályokkal, sötétségekkel. Pikturai bajok és minden, de a minden is csak a piktura itt végeredményben. Homályok, miket mint nagy hullámokat érzek lelkemre áradni. Vágy a kifejeződés után, ami azután minden elképzelhető formában megnyilvánul. Nem hogy művészi mondanivalóimat elmondhatnám, de még egy közönségesebb érintkezési módtól is elzárom magam. El vagyok zárva, valami szinte megfoghatatlan erő visszatart tőle, aminek a sulyát annyira érzem. De ez telje-

* Cz. A atkári rokonainak egyik alkalmazottja és egy atkári paraszt között a kommunizmusból kifolyólag ellenséges viszony volt. Cz. A. értesült arról, hogy ez az alkalmazott föl akarja jelenteni a parasztot és Cz. A. arra gondolt, hogy irásban értesitse őt e veszedelemről. De viszont attól félt, hogy ez esetben rokonait teszi ki a paraszt bosszujának. Innen erednek a fönti töprengések. K. V.

sen összefügg a festéssel, ezt határozottan érzem. Valahogy sokat szeretnék beszélni gondolataimról, érzéseimről, és mégsem tudok, nem szólok egy szót órákon át, mig mellettem tárgyalják az engemet is legjobban izgató problémákat, amelyek talán éppen akkor engem is, talán napok óta foglalkoztattak és szenvedtem miattuk. És akkor nem tudok hozzászólni, valószinüleg mindaddig, mig művészileg is ki nem tudom magam fejezni. És ez a nemtudás a festészet terén minden önbizalmamtól megrabol, azt érzem, hogy mindaddig hallgatásra leszek kárhoztatva önmagam által, mig a művészet terén némának kell lennem. Ez talán bennem konokság, de ezt most csak gondolom, nem érzem, nem tudom, hogy hogy van még biztosan, mert most élem át ezeket a dolgokat.

Ha ezeket mind el tudnám mondani annak, aki ezt mind meg tudná érteni, megkönnyebbülést éreznék, ha nem is többre, mint pár órára vagy napra. De J. bármenynyire ismer, mégsem tudott egészen átérezni, vagy nem akar, közönyös, esetleg antipatikus lehetek előtte, mint mindenki előtt, magamat a legkevésbé sem véve ki, bár csak az utóbbira nézve, mert közönyös önmagával szemben talán nem is lehet az ember, legfeljebb gyülölheti magát.

És mennyi megalázás van önmagam iránt ebben a hallgatásban, sokszor magam is azt hiszem, hogy buta vagyok, talán most is, bár sokszor az ellenkezőjét kell hinnem. Azt hiszem, hogy önmagam előtt sem tudok kifejeződni, érzek valami nagyot, de meg nem értem sokszor. Ezek miatt a dolgok miatt voltam tegnap, meg ma is még olyan nagyon gyakran olyan borzasztó lelkiállapotban. A megalázottság érzése, vágy a kifejeződés után, megértés, barát után és ez mind közvetlenül a pikturára vezethető vissza és amellett némán, önmagába zárva lenni.

1920 március 9

Most megint este van és ma is csalódtam . . . önmagamban. Ó, miért nem másban, akármiben, csak miért önmagamban! Nemcsak a festésben, de mindenképpen a célok legmagasabbja felé török, vágyódom, de csak vágyódni, akarni tudok, mást semmit, mást semmit, de ez kell, erre vagyok predesztinálva, átkozva. A vágy, az akarás, az átkom,

amellett célt nem érhetek soha és mégis kell tennem, akarom! Mig a legbensőbb énemben a lehetőségek végtelenségét érzem, de ami felszinre soha nem jöhet. Buta vagyok, erre kezdek rájönni, valószinüleg igy van. De miért vagyok olyan okos, hogy erre rájöjjek és ha igy van, miért van annyi eszem, hogy megérthessem, hogy vágyódhassam utána, a legmagasabb ideálok után, miért lettem, miért lehettem rabja a legnagyobb céloknak? ... Nem, soha, ezt nem fogom elérni, de miért a Vágy, a Vágy utána? Ez a legnagyobb pokol: vágyódni az örök Szépségek, az örök Igazságok után, felfogni, talán a legmagasabb szempontokból, egy művész szivével és semmi, semmi több, itt, itt megállni! Itt megállni, ezt csak az értheti meg, hogy mi az, aki szintén átélte ezt. Érezni valami magasabbat magamban és mégis talán kisebbnek lenni akárkinél! Örök tépelődések, amit folyton, megszakitás nélkül érzek magamban.

1920 március 18

Igaz lenne, hihetem? Valami vad öröm jár át erre a gondolatra. Tehetséges ember lennék igazán?

1920 március 20

Fokozatosan mindig fáradtabb leszek, nem a több munkától, mert most inkább kevesebbet dolgozom, mint azelőtt, de másképpen, egészen másképpen dolgozom most, azokat az erőket, amelyeket eddig nem vettem igénybe, most, lehet mondani, azokat veszem igénybe magamból leginkább, azokat az erőket, amelyek a legsulyosabbak egy emberben. Ma szombat van és nagyon fáradt vagyok, de azt szeretném, ha holnap is dolgozhatnék. Ezek a problémák, amelyek folyton foglalkoztatnak, nem hagynak nyugodni, meg jobb szeretem azt az életet, ami ott van, meg azokat az embereket, akikkel megértjük egymást. És bármennyire szenvedéssel is jár a festés, mégis azt a szenvedést is szeretem. Ez az egész mostani életmódom eléggé megfelel nekem. Még azt a ronda menzát is szeretem valahogy, az is belekapcsolódik ebbe a mostani küzködő, szenvedő életembe. A Józsa hosszu beszélgetései, amelyeket annyiar szeretek hallgatni az élet, a művészet legmélyebb problémáiról, a vizbefőtt répa mellett, de ez sokkal jobb igy, mint ha a Duna-palotában ebédelnék ostobaságokat fecsegve. Azután vissza a Fehérvári-utra a Dunaparton végig.

1920 március 28

Tegnap Józsával és Vilmával az Operában voltam. Most többször fogunk együtt zenét hallgatni. Ők is, mint én, Beethovent meg Wagnert szeretik. Mindig együtt vagyunk. Néha azt hiszem, hogy teljesen megértjük egymást. Sokszor teljes lelki közösséget érzek vele. Ilyenkor azt érzem, hogy ki birok fejeződni. De nem, nem igy van egészen, inkább csak ennek az előérzetét érzem. Ez valami mély, igazi barátság a részemről. De azután megint jönnek a gyötrődések, megalázkodások. Most azt érzem, hogy Józsa az egyetlen ember, aki barátom lehetne. Teljesen hasonló ember velem, csak én még alacsonyan állok. Ő meg már fönn van.

1920 április 2

Egy könyvet olvastam (Gorkij, Konovalov). Olyan igazán emberien szép. Lehet, hogy csak nekem tetszik annyira, de mindenesetre objektive nézve is egy hatalmas kis mű. Az egészet valami igazi orosz levegő járja át, valami csendes, de mindent beboritó bánat, ami annyira tragikus tud lenni. Le van benne irva egy pékműhely, már az maga a szereplők pszichológiáját adja, az ő szemükön át van nézve.

1920 április 19

Tegnap este az Istenek alkonyában voltam Józsáékkal. Őrületesen szép. Ugy hiszem, az első felvonást éreztem leginkább át. Józsával meg Vilmával nagyon szeretek zenét hallgatni, olyan jó érzés az a tudat, hogy olyan emberek ülnek mellettem, akik épugy vagy még jobban bele tudnak merülni a zenébe, mint én. A szabadba is ki szoktunk járni együtt mostanában, hosszan, órákon át ülünk vagy fekszünk a fűben, beszélgetve a művészetről. Én keveset beszélek, hallgatag vagyok, inkább, szokásom szerint, hallgatom őket és csak néha szólok közbe. De olyan szép akkor háton fekve nézni az eget.

A mult napokban levágattam rövidre a hajam. Örülök neki, nemcsak külső okokból, hanem belsőleg is, valahogy ezáltal is egy lépéssel közeledtem önmagamhoz.

1920 május 1

Van a Tristanban (III. felvonás, kevéssel Isolda érkezése előtt) egy motivum, valami őrületesen szép, valami, ami azt az érzést kelti fel, hogy semmi sem létezik más, hogy az egész mindenség csak az, csak, ami mégis minden, minden egyszerre kimondva, valami nagy, fájdalmas akarás, amiben benne van az egész emberiség, meg talán sokkal több is még. És mégis semmi más sem létezik akkor, csak az, csak Ő, önmaga, kikapcsolódik kivüle minden, lét, idő, tér.

1920 május 15

A veszély közelségében van valami, ami annyira vonz magához, szinte szédülünk feléje, bele. Szeretnék egészséges lenni, hogy dolgozhassam és mégis annyira szeretnék, vagy még sokkal jobban, meghalni. Most, hogy közelebb vagyok hozzá pár lépéssel, annyival erősebben érzem vonzóerejét, pedig most az utóbbi időben szinte egészen el volt aludva ez az érzés bennem. Most, mióta tudom, hogy erős tüdőcsucshurutom van, egyszerre feltámadt bennem ez a vágy, alig hogy eljöttem az orvostól, először gyengén, lassan, azután a fülembe csapott egy Tristan-motivum hasonló vágyaktól telitve. Borzasztóan szép rész ez a Tristanban, de csak most értettem meg teljesen, mikor én is ugyanazt éreztem magamban, egész különállóan a zenétől. Ezt az érzést a halál után, oly intenziven érzem; most délután is, mig a műteremben feküdtem a napon, nem volt ott senki, magamban voltam és rámcsapott olyan elementáris erővel. Most, mikor rájöttem, hogy van értelme az életemnek, azt mondta J., de ugy van-e, ha ezt tudhatnám.

1920 május 22

Ma egész délután otthon feküdtem. Ez a legrosszabb. Pihenés? Dehogy az ez! Ilyenkor sokat lehet gondolkozni, és ez nagyon rossz. Gondolkozni és magamban lenni, ez éppen, amit annyira szeretek tenni. Gondolkozni és hozzá az a bizonyos Tristan-motivum, amely azóta nem hagyott el, de ez már csak visszhang az érzéseimre, de benne van minden, ami most bennem van. Vágyódom akarni nagyon, valami magasabb után, valami olyan után, amiről Ibsen

annyit irt és vágyódni ki az életből olyan nagyon erősen, intenziven. És ez egyszerre, ez a két nagy Akarás. De ez egy, tulajdonképpen egészen egy, nálam különösen. Alkotni és meghalni akarni egyszerre, mert talán csak ott, az életen kivül tudok valamit elérni. A nagy, az abszolut dolgok meg az életen kivüli lét itt találkoznak. Meghalni! Olyan nagyon jó lenne, kivül lenni az életen, földön, fizikumon, főkép ezen az agyvelőn, ezen a rossz készüléken. Ezért szeretnék legjobban meghalni, vágyódom önmagamhoz, a saját valódi, igazi lényemhez, amiben fizikai lényem megakadályoz. Ezt tisztán érzem és tapasztaltam, olyan világosan és borzalmasan határozottan. És most, mig ezeket irom, mérem a lázam és várom, szeretném, ha mennél magasabb lenne. Milyen különösnek tünt fel ez előttem, mig nem tudtam, hogy miért, mig csak tudat alatt tudtam. És mégis, ha a lázt várom is, azért mégis kimegyek a szabadba a napra és a gyógyszert pontosan szedem és ha arra gondolok, hogy most a festésben elértem egy állomásra, talán az elsőre, háromévi megfeszitett munkaév után, akkor azt érzem, hogy meghalni 21 évvel, annyi akarattal, vággyal, most, mikor talán meg birtam fogni valamit és talán fogok tudni valamit. De ezt nem birom hinni, csak valami erőt érzek magamban, hogy mégsem, nem lehet meghalnom. De ez nem vágyódás az élet után, inkább lemondás valamiről, ami nagyon jó lenne, valami kellemesről, amiatt a nagy Valami miatt. És vannak bolond pillanataim, mikor azt hiszem, hogy mégis fogok tudni. Azt érzem, hogy a józan észt elnyomja bennem az a titokzatos erő, ami bennem van. Most itt irok lázzal, vágyódva a halál és a művészet után, egynek érezve ezt a kettőt. Egy borzasztó vágy a magasságok után, az ibseni toronyba. És mindez: lázas türelmetlenség az alkotás után. Valószinüleg ez az élet nálam még csak a tanulóévek, de az alkotás idejét közel érzem magamhoz. Szeretném átugrani ezt az életet, minél közelebb érzem magamhoz azt a másikat, de talán ép ez a vágyódás és gyötrődés utána szükséges még hozzá.

1920 április 15

10—12 napig Atkáron voltam. Vagy egy hete már itthon vagyok és dolgozom. Utána pihentnek és egészségesnek éreztem magamat, most már megint rosszabb. Nagyon

jól esett ott a semmittevés, egész nap feküdtem a fűben, néztem a felhőket napokon át, vagy Gorkijt olvastam közben. Szép volt, de vágyódtam mégis a munka után, meg azok után az emberek után, akik nem annyira mások, mint én. Ott, abban a másik társadalomban örökösen érzem az ellentét összeütközését önmagamon át.

1920 junius 20

Vasárnap van. Majdnem egész nap esett, nem voltam kint Hüvösvölgyben. Wilde-nak, „A szépség filozófiájá"-t olvastam, egész nap cigarettázva.

1920 julius 6

Otthon semmittevéssel töltöm a napokat. Lassan, egymás után mennek, nem dolgozom, csak néha kint a Hüvösvölgyben Józsáék felé tájkép-skicceket rajzolok, talán ezt is inkább azért, hogy Őt láthassam néha. Van valami különös a semmittevésben és mégis annyira fáradt vagyok még. Olyan borzasztó forróak a napok és a lázammal különösen érzem és van valami borzasztó unalom a nagyvárosi nyárban. Hogy nem dolgozom és sok időm van gondolkozni, ez a legrosszabb a nyárban és azok a sivár, forró uccák is olyan elviselhetetlenül szomoruak. Az ősz meg a tél sokkal jobb, azok kevésbé, talán csak inkább külsőleg szomoruak, vagy legalább is nincsenek bennük kontrasztok. De itt tavasszal meg nyáron mindenütt csupa kontraszt, vidám napsütés és mégis mennyi elviselhetetlen szomoruság van benne. Amig az őszi köd csak szomoru, ott egyébre nem gondolhatunk, ott a szomoruságot megnyugodva, tompán érezzük, de a nyári napét élesen, a kontrasztok végighasitanak rajtunk.

Jó lenne elmenni Pestről, de Atkárra semmi kedvem sincs menni, talán Pécsre, de abból meg nem lesz semmi. Nem tudom, hogy hogyan lesz, de a tüdőmnek Pest semmi estre sem tesz jót. De mit törődöm én evvel? Az előbbit inkább csak az agyammal mondtam, de az érzéseim egészen mások, azok nem törődnek vele. Vagy inkább törődnek nagyon is, ugy visszájáról a dolognak. Ez az ellenállhatatlanul örökösen feltolódó érzésem. Ugy látszik, az elaludt vágyak mindig intenzivebbül ébrednek fel. Olyan jó lenne tudni biztosan, olyan borzalmasan nyugalmas ér-

zés lenne. De mindamellett én nem tartom semmiségnek azt a küszöböt, azt csak nagyon felületes ember teheti és nem gondolkozom róla gúnyos lenézéssel. Nagy ellenfél ő, aki mégsem az, aki mégis barát. Én is Baudelaire-rel mondom: „Nous nous embarquerons sur le mer des ténèbres avec le coeur joyeux d'un jeune passager." Igen, én is ezt érzem, és ugy, mint „qu'autrefois, nous partirons pour la Chine", igy gondolom én is és igy akarok én is majd menni.

1920 julius 17

Ma átléptem a fekete küszöböt: egy köhintés és vér, tüdőm vére, és evvel beléptem a homályba. Szivem önkéntelenül megdobbant, de eszembe jutott, hogy régen vártam erre és nyugodt lettem egészen. Azután eszembe ötlött csak ennyi: „piktura"; és: „hat hónap".

1920 julius 18.

Egy nehéz éjszaka után irok, testi és lelki gyötrődések után. Ezt az uj helyzetet az élettel szemben is meg kell először szokni. Tudni, hogy csak egynéhány hónap, vagy már annyi sincs hátra. Borzasztóan különös érzés. Mig nem próbáltuk meg, teljes tökéletességében nem képzelhető el. Valami nagy megnyugvás, valami nagy, fájdalmas, jóleső, borzalmas zuhanást érez az ember. Ott vannak a frissen alapozott deklik a sarokban, látom mindig és már talán ez a három sem lesz soha befestve. Olyan különös minden, mindenen a halál vonul át. És olyan jó lesz meghalni, megpihenni vad, lehetetlen vágyaimtól, azután megint... De hogyan, hol, mikor? Itt a nagy homályok rámborulnak. Valahogy irodalmilag próbálok élni, mindent kivülről (mintha önmagamon kivül lennék) akarok nézni, egész további életemet, szenvedéseimet, igy jobban megfigyelhetem, szemlélhetem magam, valahogy felülről szeretném nézni ezt az egész véget.

De ez a legnehezebb, mégis, számon ömlik a vér, amit el kell Anyám előtt titkolnom, mert nem birom neki megmondani, tudva, hogy szeret. Ha megmondom neki, hogy naponta többször ömlik a tüdőmből a vér, az annyi, mintha azt mondanám a szemébe, hogy halálra vagyok itélve. Ha nem dolgozhatok, borzasztó lesz számomra, már most sem birom elnyomni a vágyat ezután, amit ugysem

fogok tehetni soha. Verseket irkálok a festés helyett, sötéteket, szomoruakat, érzéseimről, de ezt sem lehet irni, számat elönti a vér. Abbahagyom ezt is, a hajlástól fájdalmat érzek. De ez mind semmi, ugy akarok a halál elé menni, mint Baudelaire mondja a „Voyage"-ban.

1920 julius 20

Vilmánál voltam, egy orvoshoz vele együtt mentem. Beszéltem neki mostani lelkiállapotomról, vágyaimról. Ugy beszél, felel arra, amit mondok, mintha nem értene, nem érezné át, pedig nagyon jól tudom, hogy mennyire megért, átérez. Tudom, hogy Ő is mennyire vágyódik vagy vágyódott a halálba és ő is tudja rólam ezt és mégis mindig gyógyulásról beszél nekem. A napokban el fog jönni hozzám, megmondom neki, hogy ennek köztünk, két olyan embernél, mint mi, semmi értelme sincs. Délután elmegyek egy másik orvoshoz, bár tudom, hogy most is csak eredmény nélkül, egyik sem fogja kimondani, hogy el fogok pusztulni. Ez a bizonytalanság ilyen intenziv vággyal türhetetlen. A vágyam pedig mindinkább fokozódik, mióta megpróbáltam a biztos tudatot, mert akkor határozottan ugy tudtam, hogy pár hónap mulva meg fogok halni, mig most már kételyeim vannak. Nem is annyira a tüdővérzés vagy ilyesvalami fog megölni, hanem az, hogy megismertem azt a fönséges érzést, amiről most már nem tudok lemondani, amivel az az érzés ösmertetett meg, hogy éreztem a halál fönséges nyugalmát. Lehet, hogy nem fogok tudni ellentállni és ahhoz nálam most nem is kell már talán más, mint erősen nem akarni élni.

1920 julius 23

Meghalni, alkotni, két őrült vágy egymás mellett. Szabad-e meghalnom akarni? Kötelességem-e az életet vállalni? Tehetség? És igaz-e, hogy van? Most alkalmam van meghalni, de ha nem megyek bele... és azután mégis rájövök, hogy mégsem volt tehetségem, akkor addig a golyóig, amit a szivembe fogok belelőni, micsoda őrült szenvedéseken kell majd átmennem. És most, mikor ilyen nagyon kezemben van az életem, most hagyjam elmenni magam mellett a halált? Arra gondolni, hogy teljes erőmből fogok ellene küzdeni még hozzá, én a halál ellen? A halál nyu-

galmát ezek a gondolatok váltották fel. Kicsit kételkedni kezdtem a biztos halálban, hogy esetleg a vérzés még nem biztos jel. Vilma két délután nálam volt, teljes erejével az életre próbált rábeszélni, természetesen nem arra a közönséges életre, hanem a művészi alkotásra, azért vállalni az életet. Tehetség? Hátha? Mi van minden ebben a gondolatban? És éppen Vilma, aki szinte ezek felett a mélységek felett jár, mint én, de éppen ezért is mondtam el neki, talán Józsának nem mondtam volna igy el. És én tagadva rázom fejemet és nem akarok élni, mig ő beszél, mig neki is talán ép azokat kellene mondania, amit én mondok neki. És amit én mondok a halál mellett, talán neki is ép ugyanazok az érzelmei.

Tehetség? Talán, valami erőt érzek is magamban, érzek határozottan. Alkotni akarok és meghalni egyszerre, talán lehetséges is, talán vannak, akik megcsinálják. Sőt hiszem, határozottan. De érzésnek elviselhetetlen egyszerre ez a kettő.

Tegnap megint voltam egy orvosnál, tudni akartam már a biztosat. Mielőtt megvizsgált volna, elmondtam neki állapotomat, talán még sulyosabbnak, mint én magam is hiszem, csak hogy nyiltan beszéljen. Kedden megint megyek, akkor mondja meg a vizsgálat eredményét. Nem is olyan különös érzés, mint ahogy gondoltam, mikor azt kérdezi az ember az orvostól, hogy mennyi ideje van még az életből. Mikor elkezdtem beszélni vele, kicsit izgatott voltam, később mind hidegebb és hidegebb lettem, mintha nem is valakinek az életéről lenne szó. Csak forrón vágytam arra, hogy azt mondja, hogy csak három hónap. Hogy vágyom erre és milyen nyugodtan hallgatnám!

1920 julius 29

Tüdővészem van. Különös nyugalommal irom le. Ha a halál nyugalmával irnám, akkor természetesebbnek találnám, de nem avval irom. Mert megyek az élet után, halál utáni vággyal szivemben, ami egész életemben örökké kisérni fog. És mégis fogok az életért küzdeni, bár ez nem gyógyulása lelkemnek. A napokban régebbi naplójegyzeteimet olvastam át, mert valami számadásfélét csináltam az élettel. A mult év április 17-iki jegyzetemben azt irtam, hogy éhségen, nyomoruságon és minden gyötrelmen keresztül

mégis csak művész akarok lenni, bármennyire lehetetlen is és más utam nincs, még a halál sem. Evvel azt akartam mondani és mondom, nekimegyek a lehetetlennek és bármennyire is az, nem fogok még a halál által sem kitérni előle, de örökké érzem utána a vágyat. Valami különös erőt érzek magamban, hogy hátha mégis. Őrült, borzasztó vágyat érzek az alkotás után, ami éjjelenkint, vagy mig fekszem magányosan divánomon, felszáll bennem, azután belémcsap az a másik vágy. Érzem terjedni mellemből fel az agyamba, mint valami hatalmas hullámot, amely elborit és leránt magával a szédület örvényébe. Néha elgondolkozom és alig hiszem, hogy igaz, hogy tüdőbajos, körülbelül elveszett ember vagyok. De most nem lázongok (nem irhatom, hogy már, mert azt még nem tudhatom), valami öntudatos és akart megadással veszem, hátha esetleg csak nyerni fog vele művészetem, a szenvedést fel akarom használni rá. Wilde De profundis-át most olvastam. Mennyire belekapcsolódott most életembe és mennyi vigaszt meritettem belőle. De mégis, ha elgondolom, képtelenség ez a mostani nyugalmam. Tüdővész: sem élni, sem meghalhatni, talán két évig nem dolgozhatni.

Atkár, 1920 augusztus 12

Weininger azt mondja, hogy minden betegség egy bűnnek az eredménye és mihelyt megértjük, a gyógyulás is bekövetkezik. Ezt annyira mélyen átéreztem és azt hiszem, betegségemet is egészen megértettem. Nem is annyira az volt itt a bűn, hogy meg akartam halni (vágyódni, tisztán csak vágyódni utána, azt szabad tennem), hanem a butaságom volt a bűnöm és ez a legnagyobb bűnök egyike, vagy nem is butaság, hanem hogy az észt nem használtam fel. A halál vonzerejébe belesodródtam és nem eszméltem rá arra, amit már tudtam, hogy ez a földi élet szenvedése kell talán még éppen egy jövendő alkotó élethez, hogy nem lehet átugrani semmit, hogy mindenért fizetni kell előre vagy utólag. Ugyan egyáltalán nem a szenvedés elől menekültem, ezt tudatosan tudtam akkor is, csak mohón rohantam az alkotás után. Azt hittem, hogy ezt a földi tanulóévet át lehet ugrani és át is akartam ugrani, amiről tulajdonképpen nem tudhatom, hogy tanulóévek-e még egyáltalán. Vonzott a művészet a halál képében, ami külön, magában is ragadott magával. Azt éreztem, hogy nem birok várni, azt

éreztem, hogy testem, ez az itteni lét akadályoz a művészetben. Azt hiszem, ezek az érzéseim még nem a multéi, csak tisztultabbak lettek és ez igy nem is baj, most nem akarom a halált, csak vágyódom utána. A művészet után rohantam a halálba és ez a zuhanás olyan nagyszerüen jólesett. És közben nem eszméltem fel arra, amit már tudtam és itt volt a bűn, nem használtam fel az agyam. Előbb azt hittem, hogy abban volt a bűn, hogy akartam meghalni, de ez már csak annak az eredménye volt. Vágyódnom szabad, most is ugy érzem, mint egy nagy, jeges, kék folyót a végtelenbe huzódva és a messzeségben egy vakitó, fénylő pont: a halál és néha ugy elfog a vágy azok után a kéklő nagy hullámok után, alájuk merülni és uszni a fénylő pont felé. Most tudatosan tudom megint, hogy talán ép a szenvedésekre van még szükségem és erre mindenütt is szükségem lenne. És ha igy van, ugy éppen a szenvedéseket akarom, meg ha kell, hogy a fejlődésemért vágyódjam még őrültebben, fájdalmasabban a művészet után, ha itt még eredménytelenül is. Én akarok fizetni! És amit itt elmulasztanék, azt ugyis egyszer meg kellene tennem, valahogy ugy, mint egy könyvből egy lapot sem lehet kihagyni, ha alaposan meg akarjuk tanulni, ugy a létből sem egy életet. Istenre biztam most életemet vagy halálomat. És eljutottam az alázatosságig és ahova most eljutottam, azt fejlődési foknak tartom. A „De profundis" is segitett talán ebben némikép, olyan sok hasonlatosság van benne és az én esetem között. Különös véletlennek látszó dolog, hogy éppen akkor vettem meg. Jól esett ezeket a gondolatokat összegezni, leirni és nem akarom többet elfelejteni, amit már egyszer tudtam. De vágyódom utána, ugy érzem, örökösen fogok is. És most itt fekszem kint az atkári kertben, mig irok és erősen akarok meggyógyulni, ami ugyan egy a festéssel most. És e mellett az akarat mellett mégis olyan sokszor feltünik előttem az a kék, jeges folyó. Az esztelen, heves előrerohanás volt a rossz benne, az az előretörés, ami egy életen és halálon át akart repülni, hogy minél gyorsabban a célnál lehessen és azokra a jövő életre szóló értékekre, amelyeket ebben az életben kell még megszerezni, elfelejt rágondolni. Ezekben vagyok bűnös, de abban nem, mintha a szenvedéseket nem akartam volna vállalni akkor. Egy percre sem volt kétségbeesés vagy megrettenés egy nehéz élettől, csak őrületes előretörés, zuhanás

a halálba és a halálon át a célért, a művészetért. Együvé, össze volt kapcsolva, egy volt a művészet vágya nálam egy borzalmas halálvággyal, amely gyermekkorom óta bennem van és a vágy a művészet után már csak megerősitette, fokozta bennem. Bár néha feltünt előttem az a gondolat is, hogy hátha itt is már tudnék valamit csinálni. Akkor mintha valami lemondásfélét éreztem volna, de azok a magasabb fejlődési lehetőségek onnan tulról csak vonzottak tovább és a halálban érzett végtelen szépségek.

1920 augusztus 16

A folytonos fekvésben, reggeltől estig és estétől reggelig, van valami nagyszerü, az a gondolat, hogy hónapokig egyfolytában, szinte zavartalanul gondolkozhatik az ember, szinte csak gondolkozhatik. Végiggondolhatom azt a sok felvillanó gondolatot, amire eddig nem értem rá, ami csak ugy el volt raktározva agyamban. Ha az őszre szanatóriumba kerülök, ott még zavartalanabbul dolgozhatom majd igy, meg irni is akarok majd. Tegnapelőtt kompozicióvázlatokat készitettem. Mig ceruzát nem veszek kezembe, jól vagyok, de ha próbálok valamit... Akkor este azt éreztem, hogy könnyü itélni önmagunk felett is, de... és vágyakozni valami után nagyon és mégsem akarhatni. Mint valami jóleső köd fog körül és zuhanok bele, de nem akarni mégsem tudom. Csak ha rajzolni fogok, nem tudom, fogom-e birni tovább. Most valamit hiszek a tehetségemben mégis. De hogy rajzolni kezdek, felszáll a kétség. És ilyenkor is birjak, birnom kell nem akarni meghalni, avval a vággyal szivemben? Mikor még sokszor akkor is érzem a halál vonzerejét, szeretnék meghalni, mikor valami tehetséget érzek magamban. Csak a művészet tartóztathat az életnek, de meghalni... nem csak magában a művészetért, a halál mégis vonz, magát a lelkemet akarom, a testemet, azt nem akarom. Talán tudat alatt egy ez a magában való életnemakarás a művészet miatt való életből kifelé törekvésemmel. Az anyagi életben érzem az akadályt.

1920 augusztus 25

Csak fekszem egész nap, fekve rajzolok, irok, de leginkább semmit sem csinálok, gondolataim annyira elfog-

lalnak, hogy olvasni sem marad időm. Pár oldalt olvasok csak át és leteszem a könyvet. Tulajdonképpen szinte érthetetlen előttem, hogy ilyen nyugodtan birom a fekvést. De azután mintha csak a kontrasztok miatt lenne ez a nyugalom, jönnek a nyugtalanságok, szenvedések. A nyugalmam, ha meggondolom, tudom tulajdonképpen, hogy mitől van, talán valami mélyebb megértésből, átértésből. (Weiningert ugyan éppen most véletlenül felütöttem és éppen erre a sorra esett a tekintetem: „Bis man eine Sünde beginnt, kann man sie nicht verstehen". Ezen gondolkoznom kell, megint kétségek.)

Esik az eső, ősz, lassan csendesen ködös a levegő, a fák olyan kékesen sötétek. Tegnap is esett. Fekszem és hallgatom az esőt. Szinte irni sincs kedvem, csak bámulni ki az esőbe és gondolataimat követni, meg még egyet, Beethovent hallgatni. Az itteni kisasszony játszik szépen, művésziesen. A D-moll szonáta második tételét annyira szeretem, többször egymás után játssza, oly jó, nagyszerü igy fekve hallgatni. És szeretem őt is, ő is művész tulajdonképpen, jól esik a közelléte, valahogy mégis egy hasonló ember hozzám.

1920 szeptember 5

A nyugodtabb napok után megint csak jönnek a nyugtalanok. Felszáll lelkemben a nyugtalanság, a fájdalom, mint valami különös démon, mint egy felszálló homályos felhő. Mikor éppen örülnöm kellene, mikor helyzetem talán valamivel jobbra fordul, érzem, hogy lehetetlen hónapokig, talán évekig nem dolgozhatni. Ha éjjel felszáll agyamban ez a gondolat, azt hiszem, lehetetlen kiállnom. Ennek a gondolatnak teljes elviselhetetlenségét annyira érzem, hogy két kezemmel szeretném akkor rögtön megfojtani magamat. De nem szabad gondolnom tovább erre, azt is tisztán érzem és ez is annyira elviselhetetlen. Mikor egész testemben minden idegszálamban reszketni érzem azt a vágyat... zuhanni a halálba.

1920 szeptember 7

Tegnap este Michel Angelo reprodukcióit nézegettem egy könyvben, talán soha annyira még nem éreztem át. Ugy éreztem magam, mint egy Beethoven-szimfónia után. (A IX.

első tételét gondolom.) És megint avval az őrületes vággyal feküdtem le a művészet után és épugy avval is ébredtem fel, vágyva az elérhetetlen után. És közben éreztem ...

1920 szeptember 13

Este van, fekszem ágyamban, ma megint magasabb lázam volt. Kint voltam festeni, ma már harmadszor. Délben lázzal jöttem haza és megint azon vettem észre magam, hogy örülök, valahol mélyen, elrejtve lelkemben, a láznak és éreztem, mig ültünk az ebédnél, hogy milyen jó lenne igy a munkával megölni magam. Mindig ilyenen kapom rajta saját magam. Hogy ez a vágy minduntalan fel ne szálljon lelkemben, ezt nem tudom megakadályozni. A napokban irt Vilma, többek között azt, hogy ha most levegőváltozásnak tenném ki magamat, az végzetes lehetne életemre. Mikor ezt olvastam, akkor is éreztem magamban ennek a szónak: „végzetes", a borzalmas varázsát magamon, azt a különös, zuhanás-féle érzést. De igy ezek a szenvedések még nem teljesek. Kint festek, belemélyedve, egy köhintés és agyamba vág ez a szó: tüdővész, és én meg festő, azután megint a zuhanás. Egyszerre mindig ez a kettő. És az a kérdés, érdemes-e? Ha csalódni találok önmagamban, teljesen, akkor micsoda vég! És érzem, látom, hogy árt a festés, nem is szabad festenem. Micsoda elviselhetetlenség fekszik ebben a mondatban részemre, én a határtalan vágyammal és nem festhetek. Hogy vágyódom utána. Mikor a multkor kint dolgoztam, hogy reszketett kezemben az ecset... megint festek, a felette való izgalom gátolt a munkában.

1920 szeptember 23

Micsoda egyhangu napok. És mégis mindegyik annyira különös. Annyi megfoghatatlan fekszik az egész életemben. Nem birok hinni a valóságban. De minek irjak róla tovább, minek ismételjem el minden lapon, bár ez van a fejemben folyton, most már annyi idő óta.

Tegnap parasztlakodalom volt a faluban, rezesbanda vidám hangjai mellett és mégis nekem valami elviselhetetlen szomoruság van ezekben a vidám hangokban. Van valami hasonlatosság a vidám, napos napok felett érzett szomorusággal ebben az érzésben. Feküdtem kint a kertben

és órákon át hallottam, akár akartam, akár nem, és fájt a tüdőm, meg a lázam is megint magasabb volt. Ma megint nem mehettem ki ezért, folytatni a képemet. És hogy vágyódtam ma reggel dolgozni, minden gyötrő vágyódásommal és nem lehet festenem! Talán azért vagyok beteg, hogy megtanuljam becsülni még a kielégithetetlen művészi vágyaim gyötrelmeit is. Bár azok is eléggé gyötörnek, de csak dolgozhatnék, bármennyi szenvedéssel járna is. De igy csak feküdni folyton egy diófa alatt, nem csinálni egész nap semmit, átálmodni a napot, az eget bámulva, vagy gyötrődni órákon, napokon át, várni reggeltől mozdulatlanul fekve a forró delet és déltől várni a holdsütötte estét, a lehullott diófalevelek fanyar, szomoru illata mellett és nézni, ahogy rámhullanak a leszáradt őszi levelek.

1920 szeptember 27

Valami különös érzékenység fejlődik ki bennem a külső világ iránt. Nem valami érzékenységet értek, ami fájna, hanem undort érzek az átlag, a köznapiasság iránt. Az emberek alacsony, átlagos, gondolkozásnélküli «gondolkozásmódja» ugy érint, mintha egész testemen egy durva surolókefével huznának végig. És most utóbbi időben ugy átlátok minden szón, azt érzem, hogy fellebben előttem egy függöny, de mig ez lent volt, addig boldogabb lehettem. Ha eddig is láttam és tudtam is a társadalom sok ferdeségét, az emberek nevetséges és undok gyarlóságait, de még nem vettem észre annyira minduntalan. Meg én sem távolodtam el még eddig ennyire tudatosan és akarva a mindennapi élettől. Igy most örökösen éreznem kell az összeütközést, azt a bizonyos surolókefét. És talán leginkább átérzem a hanghordozást és ilyenkor látom, hogy a szavak értelme mennyire semmis és hogy mik vannak néha az egészen jóértelmü szavak alján. Sokszor valóságos fizikai fájdalmat érzek ilyenkor, annyira kellemetlenül hat rám, szeretnék sokszor elszaladni, hogy ne halljam.

1920 október 2

Mintha megint ingadozni érezném magamban ezt az önmagamra kényszeritett élniakarást. Tegnap este jött, csapott belém ez a gondolat olyan váratlanul. A vágy helyett az akarat a halál után lépett előtérbe az agyamban. Egy-

szerre az a gondolatom támadt, hogy minek mindez a küzdelem az életért, ha tulajdonképpen ez nem is magáért az életért van, de mégis az eredménye az, hogy élni kell. De mindegy, most azért folytatom a küzdelmet, ha minduntalan fel is száll ez az iszonyu vágy lelkemben. Ugy érzem, mintha a világür szörnyü mélysége fölött állnék szédülő fejjel, iszonyu vágytól gyötörve, hogy beleugorjak és a sötétségből, mintha valami megfoghatatlan delej vonzana, mintha támolyogva járnék e fölött a mélység fölött és mintha ez a sötétség, mélység felszállna hozzám és körülölelne, meg mintha behatolna a mellembe és mintha a halál, az ösmeretlen mélységek vihara ott dúlna benn a szivem körül. Mint egy hatalmas viharfelhőt érzem szivemre nehezedni, mig delejes villámját minden idegszálamon érzem, mint valami villamos dróton végigfutni. És csak élni, élni kell tovább. De azt hiszem, mégis eljutottam odáig, hogy lemondjak mindenről a művészet miatt, a halálról és az életről is tulajdonképpen és a boldogság esetleges illuziójáról is. Ez megvolt már bennem valamivel előbb is, de valahogy másképpen, mint most, hogy hogy akkor és most, azt nem birom, azt érzem, világosan kimagyarázni ezt az érzést. Valahogy ez a lemondásérzésem most bensőségesebb, valami nagy őszinteség van benne, valahogy egészen megértve tudatosan belülről jön. Eddig talán nem annyira belső fejlődés eredménye volt, hanem inkább külsőleges belátásé. Ez határozottan betegségem és a vele kapcsolatos lelki szenvedések eredménye és hogy ténylegesen is lemondtam arról, ami után a leginkább vágyódtam. Azt hiszem, ez hozta meg ezt a belsőleges megértést, a tisztult megnyugvást a szükségszerüségben, ami azt mondja, hogy nem is akarom a boldogságot, de akarom a szenvedést, nem magáért a szenvedésért, de a fejlődés miatt. És igy akartam a szenvedést, ha még a lemondás eszméje nem is volt meg bennem ilyen tisztán, mint most, azelőtt való este a „De Profundis" hatása alatt, mielőtt rájöttem, hogy halálos beteg vagyok.

1920 október 5

11-én hazautazom, hogy végleg-e, azt még nem tudom. Valószinüleg javamra lenne, ha visszajönnék, de ehhez semmi kedvem sincs, most is már számolgatom a napokat,

hogy mikor mehetek. Meglehetősen kellemetlenül érzem már itt magamat, annyira érzem azt a bizonyos összeütközést, amiről ugy gondolom, már előbb is irtam, mióta itt vagyok, azt a borzasztó idegenségérzetet, amit evvel az egész világgal szemben érzek és amit annál inkább észreveszek most, hogy az én rendes életem folyásából ki vagyok szakitva. De volt egy ember mégis, akiben rokonérzéseket fedeztem fel, a gyerekek nevelőnője, egy szintén, mint én is, májusi. Annyi hasonlót találtam benne énvelem, barátok lettünk, most azután, hogy én elutazom, elveszitjük egymást, pedig érzéseinkre nézve lehetett volna belőle tartós, igazi barátság.

Budapest, 1920 október 18

Vagy egy hete már itthon vagyok. Az elmult, régi életemre figyelmeztet itt minden. Kegyetlen napok voltak, igy soha át nem éreztem még sorsomat. Vilma nagyon jó hozzám, olyan jól esik hideg nyugalma, amiben mégis annyi érzés és az én egész lényem átérzése rejlik. Csak még sokkal többet szeretnék elbeszélni neki magamról, mindent, amit ebben a füzetben leirtam. Milyen nagyon jól esnék ez. Tegnap Lenkénél voltam, most ott dolgoznak, Bartók Mariska állt modellt. A vázlatkönyvemmel mentem el, rajzolni akartam, de mégsem dolgoztam, csak önkinzás lett volna és ugyis tegnap annyit kinoztam magam.

1920 október 25

Irni akarok, de hát mit? Mindazt, ami bennem történik, ugysem birom leirni, azokat ugysem birom kifejezni. De annak az egy verőcei éjjelnek a benyomásait soká fogom érezni magamban, annak az éjjelnek gyötrődéseit és megszaggatott, rövid, kábult álmát. Azután az a távoli faluból áthangzó, a sötét hajnali légen átszálló harangszó, valahonnan a tulsó partról. Kábult álmomból való ébredés arra a tompa harangszóra és a sötét szobában szinte a sötétséget láttam beáradni a nyitott ablakon és éreztem valahogy, hogy árad, száll az a sötét harangszó, át a fekete felhők alatt, a hideg légen át a Duna nagy, csendes vizlapja felett és a sötétben a szigeteken a sárguló őszi fák mint állnak szinte megdermedve. Azután a reggel lassu esővel. Kint álltam a parton, szürke levegő, meg a Duna

nagy sárgás vizlapja, hogy érzem önmagamban, de csak néznem szabad. Azután kint a vonatnál délben, ott álltam egészen közel a sinekhez, a vonat lassan jött be, nyugodtan néztem a lokomotiv elé, néztem az első kerekeket, kiálló vasrészeket, most kellene, gondoltam, kiszámitva a távolságot. De nem akarom! Azután az ut, hideg van, kint meg olyan nagyon szürke minden. Hogy megérkeztem, felmentem Lenkéhez, ebédeltek a pódiumon ülve, mint azelőtt én is. Olyan nagyon jól esik, hogy van valaki, aki egészen megért. Mikor azt mondja Vilma, hogy ti nem érthetitek meg egészen, ti szerettek élni, neki nehezebb, mert nem szeret élni. És éreztem, hogy olyan nagyon hasonlóak az érzéseink.

1920 november 7

Beethoven vonósnégyesek: B-dur, F-dur. Talán soha igy zenét át nem éreztem, mint mostanában. Most is, és a mult vasárnap még sokkal erősebben. Egyes részeket szinte már nem hallok, a lelkemben játszódik le az egész. Azt érzem, hogy feltétlen szükségem van rá, hogy zenét hallgassak, de azután utána, akkor nagyon rossz, minden érzésem olyan élesen, fájdalmasan vágódik be az agyamba. Felcsigázott vágyaimat még jobban megfeszülve érzem. Olyan végtelen jó lenne valahogy kifejezni, amit érzek! Beethoven fájdalmasan vonagló vágyamat csak jobban felingerli. Azt érzem egész lelkem erejéből, hogy én is akarok alkotni, őrült pillanatokban azt érzem, hogy ha lehetetlen is, de mégis, akkor is! Ó, tavaly még a lehetetlen sem volt ennyire lehetetlen. De most, most ilyenkor csak azt birom érezni, hogy miért nem zúzhatom szét a koponyám. Talán gyógyithatatlan betegnek lenni egy ilyen Vággyal és meghalhatni sem. A Vágy nem hagy meghalni. De mi ez? Csak szavakat irtam le: azt soha, soha meg nem mondhatni, amit érzek. És élni, élni kell, utálva az életet és nem akarni meghalni, de örökké vágyódni meghalni és mégis talán hiába élni, de a Vágytól meg nem halhatni.

János-szanatórium, 1920 november 18, este

Egy nap óta vagyok itt. Nyugodtan jöttem be. De egy álmatlan éjjel megint megtette a hatását. Azután reggel a virradat, szobám ablaka olyan nagy, hogy szinte sokszor azt

8

képzelem, hogy a szabadban vagyok. A sötétből a kivilágosodás, szinte az egész fél égboltot látom és eszembe jut egy álmom, amelyet még a nyáron álmodtam: szanatóriumi szoba, kék fal, mint itt is, csak az álmomnál azt nem értettem, hogy egy szobából hogy lehet annyi eget látni. A halál előtt álltam és sokat beszéltem, ugy álmodtam. És reggeltől az a bizonyos vágyam megint a szenvedélyig fokozódott fel. A pulzusom most is 100. Meginogni éreztem magamat, azután délután vért köptem. Hát csak ennyi kell, egy kis megingás? Az a gondolat, hogy hosszu éveken át tartó a betegség, rémesnek tünt fel és mégis a kezem reszketett egy szörnyü örömtől, köhögésem vadul élveztem. És most, mig irok, most is ez az érzés van bennem. Most megint egy álmatlan éjjel fog következni, a csillagokat fogom nézni.

1920 november 19

Ezeken az ágyban töltött napokon sok különös gondolat ötlött agyamba, akkor szeretném leirni, mig átvonulnak agyamon, de akkor az, hogy leirjam őket, nagyon mellékesnek tünik fel. Minden, ami betegségemmel összefügg, valami mondhatatlan borzongós örömmel tölt el: a köhögés, a fekvés, a lázmérő a számban, ez különösen, ez a belsőmbe orditja: tüdővész, tüdővész! Meg a hajnali megizzadás, mig végigsimitom félálmomban testemet és a halált érzem rajta. Ez egy borzalmas nosztalgia, el ebből a teljesen idegen világból, ennek megvannak a maga szabálytalan hullámzásai, most fönt van a hullám, azután megint leesik, vagy egyszer fent marad örökre. De ha kiállom ezt az egész dolgot, ha meggyógyulok, legalább is annyira, hogy dolgozhatom, akkor ennek a mostani lelkiállapotnak és szenvedéseknek valami különös, sajátosan mélységes nyomot kell hagynia majd a munkáimon. Ez talán az a bizonyos nyugalom másképpen, amivel nézem állapotomat, az, ami azt mondja, hogy ennek most igy kell lennie, hogy nem dolgozhatsz és jól van minden, ahogy van, talán a művészi kifejlődésemhez éppen egy tüdőbaj kell, vagyis az ez okozta lelkiállapot. Talán ez az a váltságdij, amit vállalni akartam. Valami két éve volt ez, emlékszem, ép a tüdővészre is gondoltam. (Nem lett volna rossz vásár.) Mindent vállaltam, csak művész lehessek cserébe, gondoltam akkor. Milyen jól megéreztem, anélkül, hogy tudtam volna még akkor, hogy egy igazi mű-

vésznek tulajdonképpen mindig szenvednie kell. Váltságdij? A szenvedésnek és a szomoruságnak az eredménye a mélység a művészetben, vagyis az igazi művészet ennyiből az. Emlékszem, hogy az egészben csak az rémitett, hogy nem fogom tudni, hogy azt a művészetért kell elszenvednem, de azután rájöttem, hogy ha azt tudnám, akkor nem is lenne szenvedés. És most mégis, legalább van egy belső sejtelmem, legalább arról, hogy minden szenvedés előbbre visz. És arról egy öntudatos tudatom és érzésem, hogy minden szenvedéstől jobban és jobban elmélyülök és hogy ez mind jobban a művészet felé visz.

1920 november 20

Ruskinnak a művészetről tartott felolvasását olvasom, vagyis inkább nem olvasom, nem bir lekötni semmi, csak ami a belsőmben történik, ezt a belső könyvet birom csak olvasni. Reggel az ébredésnél az első öntudatnyilvánulásom megint csak az a vágy! Érzem, mig aludtam is, lelkem evvel foglalkozott. Most, mig itt fekszem, nincsenek határozott gondolataim, valahogy olyan határozatlan kontúrú, nagy, nehéz, szomoru felhők. Érzem, hogy mit tartalmaznak, de nem akarom határozott formában tudatomba idézni, csak a súlyukat érzem szivemben. Pihentet, hogy most csak mint összefolyó felhők vannak meg bennem. Most kezd a nap az ágyamra sütni és az is jó. A napon fekvés eltompitja az embert valahogy, ha nagyon erősen süt rá a nap, akkor egy idő mulva már csak azt érzi, hogy a nap jó melegen süti és semmi mást és ez nagyon jó. De ez nem sikerül mindig. Minden olyan különös az életben, az, hogy éjjel bejön hozzám az ápolónő, számba dugja a thermometert és a pulzusomat számolja, a hátamnál a zöldernyős lámpa az ablaküvegben tükröződve, az ápolónőm sápadt, álmos arca előttem, mindebben énelőttem valami homályos különösség van, mig nézem a 42-es számot a számban lévő lázmérőn, meg azután az éjjel maga is az. De nemcsak itt és most találok én olyan sok egyszerü, mindennapi dolgot különösnek, az is olyan különös sokszor, hogy az uccán emberek, villamosok járnak. Csak néha, nem mindig természetesen, hogyha olyan hangulatban vagyok. Talán ez is az én idegenségemmel függ össze. Sokszor a legegyszerübb dolgokban valami különös rejtélyt látok. Miért van mindez igy? Lehet, hogy rám nézve abban

tényleg van is valami különös, hogy számban van egy lázmérő, „mint" egy tüdőbetegnek, aki eddig mint valami nagyon messzefekvő dologra gondolt a tüdővészre. Valahogy evvel kapcsolatban juthatott eszembe ez az én különösségérzetem.

1920 november 20, d. u.

Hogyha még egyszer egészséges ember leszek, azt hiszem, jobban fogom elviselni az életet, mint eddig, mert ugy érzem, hogy igy önmagamat saját szabad öntudatos akaratomból én magam állitottam az életbe, mert elmentem, talán tisztán a saját akaratomból, egészen a halálig és most meg az életet kényszeritem magamra öntudatos akaratból. És ez az élet tulajdonképpen az élet tagadása lesz, mert már abból indul ki. Azt érzem, hogy meghaltam, ez a saját akaratomból létező további életem valami tisztult és . . .

1920 november 21

Itt tegnap nem folytattam, valami túlnagyot akartam irni még, kisebbet meg megint nem birtam irni . . . Injekciót fogok kapni ma. Annyira vágyódom valami erősebb fizikai fájdalomra, csak ugy változatosságképpen, a lelkiek már tulerősek, meg nem tudom, hogy szenvedek és szenvedni akarok. Azt érzem, hogy van a koponyámban egy korlát, a józan ész és a téboly határa és azon könnyen át lehet bukni, ha nagyon sokat szenvedünk. Vannak pillanatok, mikor valahogy azt érzem, hogy még egy pillanat és átbillenek azon a korláton. Most bent volt az orvos, azt mondja, ebéd után egy kicsit pihenjek, azért kezdtem irni éppen, de hát ezt nem mondtam neki. Festeni, festeni akarok, ma ez kinoz iszonyatosan. Csak legalább Vilmával beszélhetnék, annyira vágyódom utánuk. Hacsak tehetem, holnap telefonálok az iskolába.

1920 november 26

A hullám, ugy érzem, kezd leszállni. Ma kifáradva, gondolat nélkül feküdtem órákon át délután, de reggel a legrosszabb mindig, az öntudatra ébredés. Meg csak enni ne kellene! Éhezni a művészetért nem olyan nagy dolog, mint enni, amikor egyáltalán már nem akar enni az em-

ber. Unottan, lassan reggeliztem, minden kanál kakaó közben egy hosszu filozofálással, mig lassan addig jutottam el, hogy az egész betegségem csak egy sötét háttér, keret, a belső életemnek következménye, csak egyedül háttér, egy nagyon természetes okozata annak.

1920 november 29

Mindenben vannak szépségek, csak meg kell találni. Mindent lehet szépen átélni, vagy csak éppen átélni. Mint ahogy a művészetnek minden szép, csak szépen kell látni a dolgokat, épugy van az életben is. Azt hiszem, egy művésznek mindig szép az élet, ha boldogtalanabb is, mint akárki másé. De éppen itt van elrejtve egy magasabb boldogság!

... Tegnapelőtt itt volt nálam Vilma meg Lenke. Az anyám is ép itt volt, azt hiszem, féltékeny miattam Vilmára meg Józsára is, ugy vettem észre. De erről már igazán nem tehetek. De máskülönben feltettem magamban, hogy amennyire csak tudok, jobb leszek hozzá. Nagyon bántott, hogy nem beszélhettünk együtt bizalmasan, annyira jól esett volna Vilmának elmondani mindent. A hidegsége, az az érző, megértő hidegsége esik éppen olyan nagyon jól nála, mig valakinek a melegségénél talán valahogy nincs egyéb, csak annyi melegség és szeretet, mint amennyi látszik.

1920 december 2

Valami fáradt kedvetlenség van rajtam, valami csak életuntság és ebben most nincsenek semmi szépségek. Délelőtt kint feküdtem, ennél jobb az ágyban feküdni, ott legalább nem kell mozdulatlanul feküdni, meg legalább magában van az ember. Felkelni sem kell és igy gondolkozhatom legalább egyfolytában zavartalanul, a nappalból az éjjelbe át és megint át az éjjelből a nappalba. Nem szeretek ott kint feküdni a fekvő-csarnokban és ma, miért ép ma festették a korlátokat? Láttam, hogy festenek, de mi közöm nekem ahhoz, hogy ujramázolják a korlátokat. Csak a festék szagát ne éreztem volna meg, azt a nagyon ismerős szagot. Az ágyban csak nyugodtabban fekszem, ha nem festhetek is. Nekem az életből azonkivül ugysem kell semmi sem; talán a művészeten kivül a fekvés a legjobb és gondolkozni, gondolkozni ugy, hogy a napok

egészen összevegyüljenek egymással. És ebben a nagy passzivitásban van valami olyan nagyon különös és sok szépség, — és a szenvedések. De erről azt érzem, hogy kell, kell, igy kell lenni. Hogyha ezt nem érezném, azt hiszem, a vágytól már megőrültem volna, hogyha nem érezném, hogy ez nemcsak célnélküli buta véletlen. Nagyon veszedelmes dolog, de a szenvedések mindig azok. Ha nem lennének talán egész életemre a fizikumomra sulyos következményei, ha egyáltalán életben maradok, akkor ez a fejlődésemre feltétlen szükséges volt.

Még ezt le kell irnom: Nietzsche filozófiájáról egészen letettem, bármilyen kevéssé és az is inkább csak *szavakban* volt meg bennem. (?) Anyámnak azt, hogy festő vagyok, inkább elviselhetőbbé akarom tenni ezentul. Sokszor kegyetlenül éreztettem vele, hogy legelső sorban a művészeté vagyok és hogy a gyereke is vagyok, az teljesen mellékes, bár ez tényleg igy van. De mirevaló volt ezt tenni olyan módon, ahogy tettem? Mintha valami kegyetlen hatalom kényszeritett volna rá és ettől én magam jobban szenvedtem, mint Ő maga. Borzasztóan kinzott az, hogy ezen a ponton valami kegyetlenséget kellett felfedeznem magamban, mikor a kegyetlenség a legtávolabb áll tőlem, ezt a legöntudatosabban tudom. Bárha halálra is sértett mindent, ami művészet vagy ami művészet bennem. Bármit, ami a legcsekélyebb mértékben is rossz valamiképpen, azt nem akarom és éppen a művészetnél a legkevésbé.

1920 december 3

Este. Schopenhauer olvasmánya után nemsokára eloltom a lámpám, csak pár sort akarok irni. Semmit, éppen semmit, csak valahogy jól esik ez a művelet, az, hogy szavakat irok le. Kint feküdtem megint, de bepakkolva, ugy hogy mozogni nem lehetett. Hüvös, borus nap és feküdni, unottan olvasni valamit, nézni a szürke eget. És a társam, ki mellettem fekszik, az is ugyanezt teszi. Azután ebédközben levetkőzni és feküdni tovább és a bal szomszéd köhög megint, a jobb nyög, én fekszem, fekszem, most szenvedést sem érzek, kimerültem tőle, csak néha percekre az agyamba hasit, azután az idegeim nem rezegnek, nem birnak tovább rezegni. Most eloltom a lámpát, aludni fogok mélyen. Ugy szeretném azt érezni, nagyon érezni

azt, hogy elveszitem az öntudatom, de ez sohasem sikerül, pedig annyiszor evvel a szándékkal hunyom be a szemem, hogy ezt érezni akarom.

1920 december 4

És az az erdménye, hogy nem bir az ember elaludni, azt, csak hiába, az öntudatnélküliséget, annak az elvesztését, nem élvezhetem. Hanem, hogy sokára tudjon elaludni, vagy egy nyugtalan éjjel következzék, azt nagyon könnyen el lehet érni. De később elaludtam, mélyen, ahogy éreztem is, mély álom és mégis nyugtalanságokkal tele, olyanokkal, amikről tudok és tudatalattiakkal is, bizonyosan, az az érzésem.

1920 december 4, este

Oh szépségek, mindenütt érzem és mindenben. Nem birok nyugodni, amint a nagy, fénylő, mindent beboritó felhőket érzem homlokom előtt elvonulni és hiába, mégsem egészen az enyémek. Ha az én agyamból fakadnak is, nem birom rendezni, formába önteni őket. Festeni és hiába, hiába gyötrődöm miatta, rémes éjjeleken, mikor a legmélyebb álom alatt is, anélkül, hogy álom lenne, száll fel agyamban ez a gondolat, hogy „Nem lehet". Alszom és csak erre van tudatom, nem vagyok ébren és nem is álmodom, csak ez a rémes tudat, ami él bennem. Felemelem fejem és mint egy kisértet, ez a tudat megjelenik bennem, azután megint nincs semmi, a fejem vissza lecsapódik a párnámra. Alszom tovább, mint ahogy az álmom nem is volt megszakitva, de álom sem volt. És most megint jön az éjjel, talán megint ugyanigy lesz most is.

1920 december 9

A „De profundis"-t olvastam megint át. Valahányszor olvasom és aláhuzgálom a sorokat, mindig ugy tünik fel, mintha a saját naplóm lenne. Az érzés benne annyira az én érzésem, meg külsőleg is a kétévi börtön valahogy ugyanegy az én hosszu betegségemmel. Bár én nem tettem semmit, csak meg akartam halni. Amit a szenvedésről ir, az mind ugyanolyan nálam is. Mikor ezt irja a kétségbeesésről: „mely minduntalan visszalopódzik cellánkba és szivünk

cellájába, oly furcsa állhatatossággal", mennyire tudom, hogy mi ez: „oly furcsa állhatatossággal". Mikor a nyáron a tüdővérzésem volt és olvastam ezt a könyvet, mennyit nem jegyezgettem még ki belőle. A régi és a mostani alá-huzgálgatásaim jelzik ennek az öt hónap szenvedéseinek a belső fejlődéseit. Milyen nagyszerü, ahol ezt mondja: „Rendeltetésem az, hogy mindazt, ami történt velem, javamra forditsam." Azután az élet, a börtön kinjairól: „... mindezt egytől-egyig lelki tapasztalattá kell átformálnom". És azután: „minden pillanatnak szépnek kell lennie", igen, mindent szépnek kell felfognunk, átérez-nünk, minden attól függ, hogy milyen szemmel, érzéssel fogunk fel valamit. Minden mi magunk vagyunk.

1920 december 9, este

Sokszor oly hihetetlennek tünik fel az egész sorsom, hogy ez mind valóság, az én életem története, hogy ez mind megtörténik külsőleg is és a gondolatok a fejemben, róla, vele kapcsolatban mind reális valóságok, az én saját tragédiám, ez, éppen ez, olyan hihetetlen, hogy nem olyan, amire az van irva az első lapjára, hogy „öt felvonásban", hogy nem olyan, amit csak olvasni lehet, hanem amit át is lehet, kell élni. Ez olyan megfoghatatlan. Azt hiszem, ez azért van, mert én is azok közül az emberek közül való vagyok, akik „a saját tragédiájuknak a nézői" (?) és valahogy érthetetlen előttük, hogy annak saját maguknak kell a hősüknek is lenniök. Valahogy annyira csak szemlélődő emberek vagyunk. A saját életünk ugy fekszik az agyunkban, mint egy irodalmi mű. És mennyire fáj, milyen nagyon fáj ez az agyunkba irt irodalmi mű, a rémes realitásaival... Lemondani, lemondani, rezignáció! Azt a Schopenhauer-féle lemondást érzem magamban (többször akartam már erről irni mostanában, de éppen akkor, mikor irni akartam, mindig valami kétségbeesésféle tolakodott fel bennem), egész hatalmasságában éreztem már néha ezt az érzést. Van benne valami hasonlatosság a végtelenséggel, valami mindent betöltő diadalmasság az élet fölött. De ha ezt mondom, lemondani, azt sohasem érthetem a művészetről is, az az élet és nemlét fölött áll. De Schopenhauer tanához hozzáteszem, kell tennem azt, amit Wagner is tett, lemondani, de nem meghalni, hanem arról is lemondani

(ez a legnagyobb lemondás) és élni és tovább menni a most már még nagyobb lehetetlenség után. Élni... de én azt érzem, hogy meghaltam, annyira eltávolodtam mindentől, ami élet, annyira nem kell az, amit életnek neveznek, annyira teljesen lemondtam. De ez jól van igy, ez teljesen magamból fakadt, belső fejlődésem következménye és talán igy halottan többet érek. És bármilyen nagy dologról is mondanék le, ami az életben lehetséges, mégis csak az marad a halálon kivül a legnagyobb lemondás, hogy most és hosszu ideig nem dolgozhatom. És mintha ebben a lemondásban még egy előérzet is rejlene: vagy hamarosan meghalok, vagy ez a szenvedés feltétlenül szükséges nekem a festésre nézve. Mintha optimista is tudnék még lenni; Schopenhauer hibája! A pesszimistákra, ugy látszik, igy hat Schopenhauer, az optimistákat meg ugysem kell félteni az élet tagadásának tanától.

1920 december 15

Egész délután Wilde biografiáját olvastam, meg vagy két Ady-novellát. Ha Adyt olvasom, vagy Baudelaire-t, sokszor Schopenhauernál is, az az érzésem támad, hogy ezek mind az én gondolataim is és érzéseim, csak amik bennem vannak, nem találják meg kifejezési formájukat. De azt érzem, hogy az enyémek is ugyanabból az érzésekből, szomoruságokból fakadnak, mint az övéik, hogy én is irhattam volna ugyanazokat, mert gondoltam én is ugyanazokra és ugyanugy. Csak az én gondolataim, érzéseim talán sohasem fognak kiléphetni belőlem. Csak gondolataim lehetnek szépek, néha nagyon szépek és nem minden különösség nélküliek, ha még nem határozott kontúrúak is, mig itt fekszem, fekszem hónapokon át rossz tüdőmmel, de egyszer — valamikor talán mégis, de hát mikor?...

Mennyire érdekelt Wilde-nál, hogy mi következett a „De profundis" után és... hát „öngyilkos lett", aláhuztam ott a könyvben ezt a két szót. A börtönre azt mondta: egy év, azt még kiállná, de két év, csak ne két évet. Mennyire tudom, hogy mi az, két év, hogy mit jelent ez: Két Év.

1920 december 17

Vad, kétségbeesett erő lázong fel bennem. Az ilyen emberekből lennének a művészek, ilyen fékezhetetlen lé-

lekkel. De ha nem lehetnek, mert valamiképpen hiányzik még nekik valami, akkor fiatalon, nagyon fiatalon halnak meg. Akárhogyan, akármiképpen, de elpusztulnak, elpusztitják magukat. Valami hiányzik és igy élniök nem lehet, és az én tüdőm is szükségszerüen vész, sorvad el. De mégis ki akar törni belőlem az az erő. Vadul vágyódom megsemmisülni s köhögésem mégis sokszor vad kétségbeeséssel tölt el.

1920 december 22

Mintha a szimbólumok (Faust, Szamárbőr) nem is szimbolumok lennének, hanem sokban ugy, ahogy vannak, megtörténhető valóságok. Ó, akkor 1919 tavaszán, mikor legyőztem magamban azt az érzést, hogy ha minden szenvedést vállalok, hogy akkor még egy lázadó gondolatra sem lesz jogom a szenvedések ellen és ez akkor sulyosabbnak tünt fel, mint maga a szenvedés. És mikor ezt az érzést is legyőzte bennem a művészetvágyam, akkor (akármilyen különösnek látszik is) megtettem azt, amit Faust tett, valami ahhoz nagyon hasonlót, ha nem is Mephistopheles-szel kötöttem egyezséget, de a Sorssal. Mindenesetre a Goethe hatása alatt tettem, művészi vágyaim utáni törekvésben. (Nagyon őszintén akarok mindenről irni.) A fantasztikus, a titokzatos, sötét dolgok mindig vonzottak, de ehhez a dologhoz ennek az érzésemnek semmi köze sem volt. És igy azért, hogy művészi vágyaim teljesüljenek, felajánlottam minden lehető emberi szenvedést ennek fejében. És még egyet, de ezt már még régebben megtettem (gondolom még első éves koromban) és ez volt a tulajdonképpeni, vagyis csak ez a Faust hatása. Én is azt mondtam, idéztem belőle: „Verweile doch, du bist so schön", hogy az legyen, ha ezt kimondom, az utolsó pillanatom és hogy akármilyen rövid legyen az életem, ezt vállaltam, de erről az utóbbiról tudtam, hogy ez nem áldozat tőlem. Most leirtam mindent pontosan, hogy hogy történt, emlékszem, még ép tüdővészre is gondoltam és ezt még egyik kisebb áldozatnak tekintettem és azt mondtam rá, „igen". És most itt van az „igen", de hogy az-e, vagy csak magában tüdőbaj, ki tudná azt megmondani? Én semmi önvigasztalást nem akarok keresni és a legtudatosabban vigyázok is magamra, hogy ezek miatt az előzmények miatt valamiképpen bele ne essek, csak érdekel ez a dolog. Nem tudom hogy van, hogy lesz,

a jóslatokról azt mondják, hogy azért, éppen azért, mert megjósoltak valamit valakinek, hogy azért teljesednek be, az illetőnek utána kell csinálni. De itt én csak gondoltam azokra a dolgokra és itt nem volt semmiféle jóslat. Wilde meg arról ir, hogy az élet utánozza a művészetet, erről az idén nyár elején olvastam először. Ezeket csak a pontosság kedvéért irom le. — Ha most már meghalok, már akkor is valami beteljesedés megy végbe. Hogy nem értem még el semmit, az természetes, de belsőleg egészen művész vagyok. És ha csak ennyi is teljesül be, mennyivel többet érne egy átlagember lehető legboldogabb életénél is.

1920 december 23

Átolvastam a tegnapi jegyzeteimet. Ezt le kellett igy irnom, azt érzem, ilyen hideg, világos tárgyilagossággal, éppen azért, mert érzem, hogy van benne sok titokzatosság, éppen azért nagyon világosan számot kell magamnak róla adnom és leirva akartam látni. Nem tehetek róla, de igy van, nemcsak itt, a magam életében, de mindenütt valami különös természetfeletti erőket kell sejtenem, látnom az egész létezésben működni. — Sors — de hát mi a sors? Saját lelkében fekszik mindenkinek a sorsa, a sors nem kivülről jövő dolog, a magja mindig önmagunkban rejlik. Valahogy igy gondolom ezeket a dolgokat, azt hiszem, valahogy igy kell lenniök. — Akarat, valahogy ennek kell lennie mindennek. — Hogyha Istennek is ajánlottam fel a szenvedéseket a művészetért, azért ez, mivel amellett tulajdonképpen magammal is egyezség, vállalom a szenvedést, ami felemel a művészetig. Akkor még ez nem volt tudatos bennem. A szenvedést csak váltságdijnak gondoltam, de nem valami olyan dolognak, ami önmagában hordja a teljesedést, vagy legalább is nem gondoltam erre is. És talán nemcsak vállalni kell, de akarni is. Emlékszem előtte való este, hogy tüdővérzést kaptam, először életemben, tudatosan, határozott formában akartam, kivántam a szenvedést. Igaz ugyan, hogy már gyerekkoromban valami olyan gondolat fordult meg az agyamban, hogy én nem is akarok boldog lenni. Tizenegyéves voltam, ugy emlékszem, körülbelül. Akartam, akarom a szenvedéseket a művészetért és talán én is épugy, mint Solness, a „kis ördögöcskéket" munkába állitottam, nem más ellen, önma-

gam ellen — és megjelentek, mint a tuberkulózis bacillusai. Még erről holnap akarok irni, talán Solnessről, vagyis vele kapcsolatban, de most késő van, aludni, aludni akarok nagyon mélyen.

1920 december 24

Igen, a „Solness", a Solnessével kapcsolatos probléma (itt egy másik Solness-problémát értek), meg a „Rosmersholm"-ban mondja Ibsen (tegnap olvastam): Az olyan ügyért, amelynek maradandó győzelem a célja, csak az harcolhat, aki büntelen. Itt ezen a ponton a legmesszebbmenőleg érzékeny vagyok. Rosszabbnak mutattam magam az anyám előtt és éppen ezt nem lett volna szabad tennem, ez volt főképpen, talán csakis a bűn és ezt a művészetért tettem. És miért tettem? Kellett ezt tennem? Valami zord erő nem hagyott, nem engedett jónak, olyan jónak lennem, mint amilyen akartam lenni! Most ezt le kell győznöm! Halálosan nyugodtnak kell lennem, mindig, bármilyen esetnél, az Anyámmal szemben, nem szabad olyan nagyon éreztetnem vele, hogy *csak* művész vagyok, ugy, ahogy tettem. Akkor tavaly télen hányszor éreztem *ilyenkor,* hogy meg fogok akadályozódni a további munkámban és milyen határozott formában éreztem ezt. Most tudom, a művészethez még csak valami rosszhoz hasonlónak sem szabad hozzáférkőznie. Most felkutattam sok mindent magamban, hacsak nagyon vázlatosan is, leirtam és azt hiszem, hogy jó, hogy leirtam. Amit 22-étől irtam, ezek mind tények és ezekre mind kell gondolnom, összeegyeztetnem.

1920 december 29

Nem szeretek először irni egy ilyen könyvbe,* valami nagyon barátságtalan érzés fog el, szinte bizalmatlan vagyok hozzá, meg ugy veszem észre, rendesebben is irok, olvashatóbb betükkel, mintha feszélyezne, mint egy nagyon idegen ember. Meg ha ránézek arra a sok fehér, tiszta lapra, szinte félelem fog el, mintha egyedül lennék egy végtelen szibériai hómezőn, viharban az utat keresve. Annak a hónak a fehérsége sem borzasztana jobban, mint ezeké a beiratlan lapoké. Mindegyik lap egy lap a jövendőmből. Mi lesz az utolsóra irva? Vagy arra már semmi

* A naplónak uj füzete kezdődik itt. K. V.

sem? De nekimegyünk mindennek, az életnek és tiszta beiratlan lapoknak.

Karácsony és nekem még csak papirom sem volt, amire irhattam volna. Pedig egy-más eszébe jut az embernek, amit leirna, egy ilyen magányos szanatóriumi karácsony alatt.

1920 december 31

Szilveszter éjjele van. És én fáradt vagyok, fáradt nagyon, kimerült az élettől. Milyen jó, hogy elmulik ez az év. Különös év volt. Az egyik fele szép volt, nagyon, azt hiszem, az életnek egy olyan szaka volt, amire az öreg korból az emberek olyan különös varázzsal szoktak visszagondolni. A másik fele egy nagy felborulás, sötétség, éjjel.

Czillich Anna

1921 január 3

A magányosság emberei előtt is feltünik néha az életben egy másik ember, egy másik magányos ember. Félve figyeljük egymást: igazán te is olyan vagy, az én fajtám? Az élet egy pontján érintjük egymást, de az élet visz tovább, el egymástól. És csak még fájdalmasabban érezzük magányosságunkat, a társ utáni vágyunkat. Azt hiszem, nincs nagyobb ajándék egymás iránt, mint ha megmutatjuk egymásnak lelkünket. Valami különös varázs van benne, ha két teljesen idegen ember, akik tulajdonképpen csak hideg udvariasság formáiban érintkeznek egymással és beszélnek, — beszélnek és lassankint annyit és olyan különös bizalommal tárnak fel magukból, mintha már ré-

gen barátok lettek volna. És valami fájdalmas gyönyörüség van ebben az önleleplezésben. Közbe néha megtorpanunk, hátha csalódtunk, de nem, és mennyire örülünk azután ennek. És — valami vonzalom, igazán? Én, a magányos ember, érezhetem ezt, akire mindig mindenki annyira idegenül néz?

1921 január 6

Kínzom magam, lelkemet örökké a Nagy Viharokba vezetem, az életem minden fájdalmas eseményét százszor átélem. Gyötröm magam, mert rájöttem, hogy ha széttépem a lelkem, akkor a mélyébe láthatok és a viharok alatt annyit figyelhetek meg benne. És ezt szeretem tenni, mintha nem is önmagam lennék aki önmagát megfigyeli, valahogy kint vagyok, különálló vagyok akkor. És ilyenkor jönnek a kegyetlen kisérletezések: hogy fogok érezni, milyen módon fogok szenvedni? A boncolóasztalon fekszem önmagam előtt ilyenkor, az a benyomásom róla most. Szeretném azokat a gondolatokat leirni, de azt sohasem fogom tudni, igy azokat a nyomoruságos gondolatmaradványokat, amelyeket néha ide leirok, tulajdonképpen utálom. Addig, mig átélem őket, mig talán szavak nélkül az agyamban élnek, akkor szeretném valahogy, valamiképpen kifejezni őket.

A napokban itt volt Józsa, Vilma nálam, most többször meglátogatnak, annyira jól esik már a puszta jelenlétük is. Magány ... nem magány, lehetne körülöttem akármennyi ember, az idegenség gyötör, ennek a világnak az abszolut idegensége, ez a fájdalmas tudat, ami valamenynyire enyhül, ha olyan embereket tudok magam körül, akik szintén idegenek itten. De sokat rajtam semmi sem segithet. Azt hiszem, a szenvedésekben valamennyire hasonlitok Weiningerhez meg Nietzschéhez. Weininger egy helyen azt mondja (azt hiszem, ez a rész egy nagyon szubjektiv pont könyvében) a mizantikus emberről: „Eine ganz einfache Rede ist ihnen unmöglich, weil sie unter ihrem ganzen Selbst immer und ewig leiden ... Ihr Wesen kann nämlich nie frei hinausströmen, überströmen in ein anderes ... So furchtbar ist ihnen ihr Ich immerwährend gegeben." És ez alatt: „nie überströmen", ez alatt szenvedünk olyan borzalmasan, ennek az átkát örökre magunkban kell hordani. És annyira érezzük ennek kínját, hogy arra a gondolatra kell jönnünk, hogy ez a „nie überströ-

men", ennek már bünnek kell lennie. És ha képesek vagyunk néha valamit megmutatni magunkból, akkor pár pillanatra azt érezzük, mintha ezt az átkot, varázst megtörtük volna, mintha avval a pár szavunkkal legalább arra a kis időre megváltottuk volna magunkat. De azután megint nem tudunk továbbmenni, szólni, azt érezzük, hogy nem enged, nem lehetséges többet beszélnünk, az átok megint erőt vesz rajtunk, mint egy fekete leplet érezzük belsőnkben. A lehetőségek lezáródnak előttünk. És akkor megint érezzük, hogy magunkban kell lennünk örökre. Küzdünk ellene, de nem lehet, nem lehet, önmagunkban van a hiba, az átok! Az ajtók becsapódnak és magunkban, magunkban vagyunk lelkünk elátkozott kastélyában.

Most még a tüdőmről akarok irni. Most azt kezdem hinni, hogy meg fogok halni. A bal három helyen van megtámadva, a csúcs, középen és egész lent és a jobb is, az is rosszabb lett a nyár óta, itt nem használ a fekvés. Lehetséges, hogy esetleg most, hogy hatodik hete ágyban fekszem, hogy valamit javult. De — de ez nem sokat jelent. Most, hogy az életet akarom, akarom akarni — és mégis hogy ezt megtudtam, hogy ennyire rosszul vagyok, az a titkos öröm felzendül bennem, először lassan, alattomosan, mintegy tapogatódzva, hogy az Én, a hatalmas úr nem haragszik-e rá meg nagyon, hogy vajjon szabad-e örülni, csak örülni legalább, ha már akarni nem szabad?

1921 január 22

Ha ide soká nem irok, akkor rendesen tulnagy nyugtalanságokon megyek át lelkileg, vagy egész szélcsend van nálam, de most az nem lehet soha. Vagy 8—9 nap óta egy hüvösvölgyi penzióban lakom. Vad szélvészek járnak körülbelül egy hét óta, szobám ablakát rázzák és éjjelenként vad üvöltésüket hallgatom. A hold bevilágit és a fák árnyékai vad táncot járnak a falon. Meghültem, erősen köhögök, éjjelenkint fájdalmaim vannak. Olyan különösek ezek az itt töltött álmatlan éjjelek a szél sivitása mellett. Meg a nappalok is épugy, ágyamon fekve, szenvedő vágyaimmal küzdve. És sehogy sem, semmi sincs jól, ezer akadály előttem ebben a küzdelemben az életért. Az életért? Én küzdjek, rohanjak igy az élet után, én, mintha csak engem is a halálfélelem nyavalyája lepett volna meg? Annyi lealázó

van ebben a küzdelemben, igaz, hogy csak ugy kivülről nézve, a felületeken. Ezt másokkal szemben érzem csak. Hisz ha belsőleg is azt érezném, akkor talán tényleg ugy is lenne, de a legbelsőmben nem érezhetem ezt, természetesen. És büszke ember is vagyok (lehet, hogy ez egyáltalán nem látszik rajtam, de éppen azért annál fájóbb bennem ez az érzés) és a fizikumot szolgálni folyton, ez tulajdonképpen lealázó. Éppen azért, mert lealázó is, annál nehezebb ez a küzdelem, annál több erő kell hozzá és bátorság, még ezt is és mindent elviselni. Itt nem vagyok szerény, itt teszek valamit, itt lemondtam valami nagyon nagyról a művészetért. Eddig tavaly sokszor azt éreztem, hogy szeretnék, hogy olyan jó lenne áldozni valamit a művészetért. De akkor nem lehetett semmit, mert nem lett volna semmi az áldozat érte, nem tudtam volna azért valamit áldozatnak érezni. De ez, amit most teszek, ez áldozat és nagy lemondás, mikor mehetnék, mikor nem kellene élni, most, mikor a vágyam teljesedésbe megy, most akarom, hogy azt akarjam, hogy ez a vágyam teljesedésbe ne menjen!

1921 január 23

Iszonyatos szél van odakint. Este. Fekszem, egy Wagner-biografiát olvasok, gyorsan, egyik lapot a másik után. Nem is olvasni akarok, csak el akarom kábitani magamat, de mindig csak eszembe jut, hogy nem lehet, talán soha többet, és most sem az egyik, sem a másik nem lehet, illetve nem szabad. Minden idegszálamban érzem ennek a fájdalmát. Nem lehet, de ha már nagyon kezd fájni ez, akkor felöt'ik ez: „de meghalni mégis meg lehet ám ebben". De mit irok, minek, mit lehet itt irni és hogy birom ezt is még leirni? A földszinten, mig ezt irom, valaki valami vidám, ostoba nótát ver a zongorán. Milyen furcsa — és én, mintha gondolataim valami gunyolódó taktust vernének agyamban és ez igy megy néha órákon át.

1921 január 25

Most megint este van, az álomporaim kifogytak, igy hát irok. Milyen jó, mikor egyszerre vagy ötöt beveszek, a kábulat, a hosszu, mély álom, azután reggel az ébredés, de az is még csak kábulat, nem igazi ébrenlét, valahogy

nem érezni olyan élesen a létet. És ez a fő nálam, minden érzés letompitva jelenik meg az öntudatban. Talán ugy lehet legjobban meghatározni ezt az érzést, ha azt mondom, hogy az érzéseit ugy érzi át az ember, mint egy művészi alkotáson át, de nem az életen, a valóságon át.

Megint csak irok — irok, semmit, semmit és amiről akarok, arról nem irok. De hogy irjak arról, lehet arról irni? Gyötrődések! Mint villamos áramot érzem, hogy egész testem rázza. Akarok, akarok és nem lehet, nem lehet! Feküdni, köhögni és láz, semmit sem csinálhatni... dolgozni?... de ostobaság, minek irkálni, itt nem lehet semmit sem leirni, itt legfeljebb megfojthatja magát az ember a puszta kezével. Eddig a nyáron, különösen a jelenben éreztem még csak a szenvedéseket, de most a jövőben, a jövőben és ez az iszonyatos, ezek a nagy szenvedések. Mert mi a jelen szenvedés? Az csak a jelen, ott csak össze kell szoritani a fogakat. De a jövő, itt vannak a komoly nagy szenvedések.

1921 január 27

Harminckilencfokos láz, meglehetősen elhagyatva fekszem ebben az utált penzió-szobában. És az a vad szél megint annyira fuj odakint. Régi, már gyerekkori előérzetem mintha most teljesedésbe menne mégis: nagyon fiatalon meghalni! Délután rajzoltam (már nem tudom, hány hete nem csináltam semmit), de most egyszerre azt éreztem, hogy kell. De azután jött a magasabb láz és nem birtam tovább, semmi energiát nem éreztem magamban, csak fáradtságot és fájdalmat a mellemben, meg a vágyat, azt az örök vágyat a tudás után. És nem utoljára rajzoltam-e? Milyen nyugodtan tudnék meghalni, úgy érzem. Hideg, szinte már kegyetlen nyugalommal tudok erre gondolni, azt hiszem, ilyen hideg csak önmagával szemben tud lenni az ember.

1921 március 20

Sötétségek, kábult zuhanások, különös lázálmok, félig eszméletlenségek zavaros sötétségeibe, ez volt vagy két hétig. Mintha egy rejtett orchester zendült volna fel bennem olyankor és az egész földi élet minden szenvedésével elmaradt mögöttem és valami különös világ tárult fel előt-

tem, csupa sötétség, hidegség, mélység és szépségek, valami testetlen, nagyszerü, zordon hegyvidék, valahogy ide, ebbe a távoli, el nem gondolható létezésbe éreztem magam zuhanni. Azután jött a felébredés és hiába próbáltam visszatérni abba az álmodott világba, bármennyire igyekeztem is. És jöttek a viharok, olyanféle érzésekkel, mint amit a Walkür II. felvonás Wotan-Brunhilda-jelenet zenéje kifejez, legalább akkor folyton ezt hallottam hozzá. Azután valahogy mégis csak megpróbáltam magamat felrázni ebből a hangulatból, amibe már nagyon is veszedelmesen kezdtem belesülyedni. Azután lassankint valami szent érzés, nyugalom kezdett eltölteni.

Most ötheti állandó ágyban fekvés és egy kisebb operáció kiállása után künn fekszem egész nap a napon. Vártam a szenvedést és akartam, mig a bordáim között belém szurtak. Előre feltettem magamban, hogy azalatt a gondolataimat megfigyelem. És tulajdonképpen nem is fájt, de mégis valamiről igy is meggyőzött önmagam felől.

1921 április 18

Megint mellhártyagyulladás, (tegnap azt mondta az orvos, ma ugy beszél, mintha nem az lenne, ugy látszik, talán megbánta, hogy kimondta). Bármennyire borzasztónak is érzem ezt, mégis valami örömérzés is villan fel emiatt bennem, valami felmentő érzés, mintha valami nehéz kötelezettség alól mentődnék fel: küzdeni az életért. De nem tudom, hogy tényleg igy lesz-e, ezek csak még kialakulatlan érzések, gondolatok, szenvedések. Most megint lázzal, borzasztó köhögéssel fekszem, végleges gyógyulásra 3—4 évnél előbb talán nem is gondolhatva és feküdni folyton. De ez is most már inkább lehetetlen. Nem tudok semmit. Valami módon meg kell tudnom megint, pozitiv-e az állapotom. Talán az ősszel fogok dolgozni, hogyha ugyis vége mindennek. Hány irtózatos napon fogok még ezeken töprengeni, amit itt pár szóval leirtam? És az a tragikus az egész létemben, hogy azért küzdök életen és halálon át, amiről tudom, hogy ugyis lehetetlenség. De mintha az igazi, nagy, fájdalmas küzdelmek alatt már nem léteznék sem élet, sem halál, azok, én azt hiszem, mindig és mindenütt a Lehetetlenségeknek szólnak. És a harcosai tudják ezt mindig, de mégis mindörökre hivők.

1921 április 26

Csak nagyobb tüdőláz volt, hülés, ugy lászik, nem mellhártyagyulladás. De még ágyban fekszem mindig. Rosszul ép nem vagyok, csak az idegeim rosszak, meg lelkileg vagyok nagyon rosszul. Tegnap és ma megint bolond nap volt. Felébredni avval az intenziv vággyal, vissza az álomba, egy ébredésnélküli álomba. Ez nagyon sokszor az első öntudatnyilvánulásom az ébredésnél. Azután felvetődnek a problémák, az idegeim szétszaggatják, foszlányokban érzem szétthullni, végre jön valami kábulat, lázas félálom. Ez jó, a gondolataim érdekelnek, ugy érzem, mintha rohanva követném őket. Kompoziciók halvány, elmosódott képei tünnek fel előttem, azután azt igyekszem kialakitani, megalkotni magamnak. Azután ez is elmulik, kimerültség, meg valami végtelen és sulyos szomoruság nehezedik rám, valami türhetetlen, elviselhetetlen érzés. És néha, ha már tulsok volt a szenvedésből, akkor beveszek vagy három-négy port és alszom. Ez meghátrálás, gyávaság, tudom, de már nagyon sok volt a szenvedésből.

1921 április 29

Teljesen kilátástalan jövő. Csak valahogy a gondolataim elől menekülhetnék. Irtózatos, mikor teljes sulyukkal rámzuhannak. És a nagy, sulyos szenvedésekhez mint egy kisérő melódia szegődnek a kicsik. Mindenütt a lehetetlenség áll előmbe, mintegy figyelmeztetés, minek, mit akarsz? Haza nem mehetek. Háromnegyed év alatt nem sikerül elcserélni a lakásunkat. Miért nem sikerülhet nálam semmi? És ez a lakásügy is kinoz. Unom végtelenül, vagy ez még jó rám nézve? Nem tudom.

1921 május 3

Én voltam gyenge az életre lelkileg, hogy 22 évemre ennyire kifáradtam tőle, mint a legtöbb ember 90 évére sem? Az események semmi, az nálam ugyis csak háttér, azt hiszem, teljesen a belső életem következményei. Sulyosnak és komolynak fogtam fel az életet és az is lett a számomra.

1921 május 6

Szép érezni a művészet hatalmas erejét, mikor egész létünket, valónkat betölti és tudjuk, hogy mindenre, min-

den küzdelemre, szenvedésre képessé tesz és akármilyen szenvedésekbe valami vidám akarással birunk belemenni. És ez az, ami elviselhetőbbé teszi a szenvedéseket, küzdeni érte, mert ez valami nagyon komoly, nagyon nehéz, valami Teljesülhetetlenség. És az a tudat, hogy igy kell tennem, legalább jelenleg, mint ahogyan teszek is, ebben nagy megnyugvás van. És abban is, hogy képes vagyok mindent csak ezért tenni és semmit semmi másért egyáltalán már nem tenni. Ez valami nagy önbizalmat ad és legalább az erőmben bizom, meg sok dolgot önmagamról be is bizonyitottam magamnak ezáltal. Nehéz küzdelem, sulyos megpróbáltatás és talán éppen abban, hogy nehéz és sulyos, talán ebben fekszik éppen az elviselhetősége. A nehézségben és sulyosságban önmagában van az erő az elviseléséhez is.

1921 május 10

Ma kint voltam rajzolni. Közel egy éve mult, hogy tájképet rajzoltam utoljára. Irtózatos buta végem lesz: akkor lövöm agyon magam, ha felépülök és ujra fogok festeni kezdeni, akkor nem fogom tovább birni. Ez járt folyton a fejemben, ezt éreztem, mig rajzoltam. Elviselhetetlen rajzolnom, elviselhetetlen érzések, hiába minden, semmi, csak lehetetlenség előttem. És ha ez egyszer majd borzasztó bizonyossággal fog előttem feltünni, akkor — ha megint fogok dolgozni kezdeni, akkor nem fogom elbirni azokat a nehézségeket, meg fáradtabb is leszek azoktól a szenvedésektől, amelyek még reám várnak, meg az idegeim is roszszabbak lesznek addig. De ha lesz is erőm ellenállni, hogy akkor, éppen akkor meg ne tegyem, mégis iszonyatosan fogok szenvedni. Valami irtózatos kétségbeesés, valami hatalmas erő érzésével keveredve fog bennem, belőlem feltörni és ez fog összemorzsolni. Ez az erő tartóztat most az életben és akkor meg ez fog megölni.

1921 május 20

Megint nagyon bolondul érzem magam. Tavaly ilyenkor is éppen ilyen érzések voltak bennem, de akkor még hozzájött az a sok zene és valami irtózatos volt abban is. Az a Tristan-motivum, amiről akkor is irtam, az soha egész életemen át nem fog elhagyni, folyton az agyamban fogom érezni felsikoltását. És még most is hiába érzem azt a bor-

zasztó vágyódást? Tegnapelőtt megint röntgeneztettem magamat a klinikán. A decemberi röntgenezés óta megint sokkal rosszabb lett a tüdőm. Szóval állandóan rosszabbodott még. Ez mégis csak a halálba visz. És én küzdök ellene, őrült vagyok, meghalni, meghalni! És nyugalom nincs sehol, örökké ez hasit, ez az érzés, az agyamba és egész testemen ez remeg át és mégis küzdök ellene, avval a fájó, soha nem muló vággyal utána: meghalni! És miért küzdök mégis ellene, a halál ellen, amibe annyira vágyódom, a művészetért, amit soha el nem érhetek, ezért a nagy Teljesülhetetlenségért? Ez sokszor ugy tünik fel előttem, hogy a végzetem, az elrendeltetésem az, hogy csak Lehetetlenség után menjek és hogy semmi más, csak ez az egész létem. Talán a létem célja maga a Lehetetlenség. Valahogy minden elborul előttem és csak ez az őrületes szenvedély marad meg: Lehetetlenség — Művészet! Meghalni akarok, de nem akarom, hogy akarjam, fekszem, olyan őrületes türelemmel és aközben mig küzdök az életért, mégis meg akarok halni és annál inkább fokozódik a vágyam, minél közelebb tudom magamat hozzá.

1921 junius 16

Egyhangu, borzalmas napok, ahol iszonyat a holnapok gondolata. Egy éve feküdni, de ez mégis semmi, ennek a kínját nem is éreztem. De a reggeltől, az ébredéstől irtózom. Mindennap megismétlődő csalódás: felébredni, gondolkozni. Az örök kínok örök ismétlődése: élet és fel kell ébredni minden reggel, élni kell mindennap ujra. Felébredni, felöltözni. Minek, minek felkelni? Felkelni, mintha az örök kínok soha nem szünésének a szimboluma lenne. És kint megint lefeküdni, azután bróm, és megint bróm, reszkető idegek, tompa, soha nem szünni látszó szomoruság vagy vonagló, visszafojtott fájdalom. Azután este álom, öntudatlanság, de az is csak átok, mert az ébredéshez vezet.

1921 julius 14

Most hát megint otthon lakom (ugy gondolom, 4-én jöttem haza) Budán, a Vérmezőnél. Lakásunkból szép kilátás van a Svábhegyre, az előtte lévő városra. Hosszu estéket töltök az ablak előtt, a ködös szürkületbe vesző ház-

tömböket, hegyeket nézve. Végre sikerült hát lakást kapni. Most szép sorjában elmondom ezeket a dolgokat, most tudok még ezekre a dolgokra is gondolni egy kicsit, megszokott gondolataimból kizavart a költözködés. Most hát megint itthon, milyen unalmas lesz ez is. — Régen nem irtam semmit, történik mindig valami kint vagy bent, de nincs kedvem a leirásához. Azt hittem, a nyarat a Tátrában fogom tölteni, már megvolt az utlevelem is. Azután mégis maradtam. Rengeteg pénzt elköltöttem a télen, valami 100.000 koronát. És hát mit akarok, ha még többet is elköltök. Ez minden természetesen a festés miatt történt. De pénz nélkül még kevésbé lehet festeni, mint tüdővésszel. Igy hát nem mentem el. A nagybátyám is lebeszélt róla (az örökségem átvenni voltam nála, mivel még a mult ősszel nagykorusittattam magamat) és akkor rámutatott lehetetlen anyagi körülményeimre. Persze ezt én magam époly jól tudtam, csak gondolni rá, ilyen dolgokra, nem tudok. Végtelenül untat, valahogy lusta vagyok ráterelni a gondolataimat ilyen dolgokra. De látom, hogy ezt is kell tennem, ha festeni akarok még. Könnyelmü vagyok, ugy látom, hogy végtelenül könnyelmü is tudok lenni és mégis ennek az ellenkezője is tudok lenni és meg tudok élni pár koronából is. Minden tudok lenni ezért az egyért: festeni. De most, — később mi lesz, miből lehet majd festéket vennem? És a tüdőm is rosszul van és ha minden jól menne is, fogok én tudni valamit? Három nagy lehetetlenség áll előttem. És mégsem, egészen rosszul nem mehet ez az egész dolog, mert meghalhatok, akkor, amikor akarok. Amikor majd látom, hogy a festéssel nincs tovább.

1921 julius 16

Tegnap találkoztam Vilmával. Mennyire szeretem. Ilyenkor annyira érzem, mikor már rég nem beszéltem vele és ujra találkozom vele. Miért nem irtam soha erről az érzésről, csak néha, mintegy futólag megemlitve, amelyet iránta és Józsa iránt érzek? És most sem tudok erről az érzésemről irni, csak megemlitem és tavaly, éppen most egy éve, mikor annyira nyitva volt a lelkem minden érzésre, azokat a csodálatos érzéseket miért nem irtam le, amikor elmondtam neki mindent, mindent a halálon át, mintegy a halálon tulról érezve?

1921 julius 17

Milyen boldog, végtelenül boldog voltam tavaly ezen a napon, ebben az órában, meg azután a következő napokon, avval a tudattal, hogy meghalok, biztosan meghalok, mikor ezt hittem, mig a tüdőmből patakként ömlött a vérem. Micsoda borzalmas örömet éreztem, hogy beteljesedik végre. Azután vissza kellett mennem az élet felé megint. Milyen rémes volt, mikor megjelent előttem az élet eshetősége és vissza kellett mennem a saját akaratommal, mint ahogy részint a saját akaratomból mentem a halálba. Ó, mikor feltünt előttem megint az élet rémes arca, milyen gyötrelem volt, „nem akarom", ezt üvöltötte valami a legbelsőmben. És most egy év mulva sem változott semmi sem meg! És egy álló évig feküdtem az életért, és szüntelen ez alatt az idő alatt épugy azt mondta valami, „nem akarom"! Akkor micsoda nyugalmat éreztem, már nem ide tartozást, valami egész külön állást, valami elkülönitést mindentől. Mentem az uccán, láttam az embereket és gondoltam, igen, ezek emberek, élők, az emberiség alkotó szervei, de én már külön állok. Ők egy nagy közösség, az élő emberiség, én már nem vagyok az, mintha az én létem, a lényem máris valami más lenne, azt éreztem. Azután vil'amosok, kocsik, házak, uccák, milyen különös minden, sohasem láttam ilyeneknek. Igen, ezek idevalók, de én — én? És most még látom mindezeket, milyen különös, tegnap még valahogy énhozzám is tartoztak, ma meg, milyen érthetetlen ez, és minek mindez, amit itt magam körül látok és ez mind az élet, hiszen nekem nem kell és minek egyáltalán? És... hisz én mily boldog, nyugodt, nagyon boldog vagyok! Igy, hogy ez, mind az élet, már nem tartozik hozzám!

1921 augusztus 4

Erős szél fuj odakint, valaki az első emeleten zongorázik, valami egyhangu darabot, most szittam el egy cigarettát, előtte a „Félkegyelmű"-ben a Hippolit irásait olvastam. És mig a fekvésből egy kicsit felültem, hogy kipihenjem magam egy kicsit tőle és igy elgondolkoztam, megint az a különös érzés lepett meg, mint mostanában néha szokott. Az az érzés: mintha, ha csak pillanatokra is, az egész létet, az életet valahogy valamiképpen egész egységesen

egyszerre fel birnám fogni, meg birnám érteni és valahogy mintha ezt már a halálon tulról érezném. És éppen ezért ebben a gondolatban, érzésben, gondolat már nincs is, bármily képtelenségnek is hangzik ez: gondolat amelyben gondolat már nincs, nem létezhetik. De mégis valahogy igy és ezt érzem. És ebben van valami félelmetes, mintha minden felfogható és megfogható felemelődnék bennem.

De másról akarok irni és nem ezt fejtegetni tovább. Mintha megint egy fordulópont előtt állnék. Dolgozni fogok! Egy egész évig küzdöttem a halál ellen fizikailag és lelkileg. Hasztalan. Hogy lelkileg nem fogom legyőzni azt a vágyat, azt előre tudtam, de fizikailag sem sikerült. Ez alatt az év alatt, erről körülbelül meggyőződtem, nem gyógyultam semmit, hanem állandóan rosszabbul lettem, olyan kúrázás mellett, amelyet nem mindenki birt volna ki, amit csak egy nagy célért képes egy ember. Az orvosaim kezdték nem érteni, hogy miért teszem azt ugy. Valaki azt mondta, hogy nekem az a bajom, hogy tulsok akaraterőm van és kezd már ártani, hogy annyira legyőztem magam, hogy ugy tudtam feküdni, kúrázni egy éven át és hogy éppen az már visszahatással lehet a fizikumomra. Azt hiszem, ebben nagyon igaza volt! Lelkileg talán el birnám viselni mindezeket a szenvedéseket, amelyek a betegségemnek következményei, de testileg nem. Ez alatt az év alatt idegbajt szereztem magamnak. És mindez hová fog még vezetni? Mennyit szenvedtem, amiről nem is volt tudomásom, mert a nagyobb lelki szenvedések miatt a kisebbeket már nem is birtam érezni. És egy szenvedő ember, aki még hozzá annyira ideges is, mint most már én, annak nincs a szenvedéstől egy pillanatnyi pihenése sem. Másnál, akinek az idegei nincsenek ennyire megtámadva, vannak pihenések közben, bármennyire szenvedjen is, mert tényleges szenvedés megszakitás nélkül nincs. De nem ugy egy ideges embernél! Mert mi az idegesség (legalább is a nagyobb fokunál), mint a lelki szenvedések sötét árnyékai. És ezek kitöltenek mindent, azokat a rövid szüneteket is. Itt nincs menekülés, talán még a legmélyebb álomban sem, az is nyugtalanná válik.

Igy hát rájöttem, hogy a szigorubban vett kúrázásnak nincs most már semmi értelme. Eddig volt, ki kellett próbálnom, hogy meggyógyulhatok-e még és ezért tettem. Most látom, hogy inkább a belső fejlődéseim miatt volt

szükségem erre az egyévi fekvésre. És Hippolittal mondom én is: „én nem tizennyolc éves vagyok", én sem huszonkettő: „annyit feküdtem és annyit láttam azon az ablakon keresztül, annyit gondolkoztam ... mindenről ... hogy ... A meghalóknak nincsen kora." Azután amit mond arról a vörös téglafalról az ablakával szemben, amelyet hónapokon át bámult, — én is mennyit bámultam a szanatóriumi ágyamból azt a dombot az ablakomon át, hogy ismerek rajta én is minden fát, sziklát, hogy ismerem a nap minden szakában. Azok a megvirradások az álmatlan éjjelek után, az a köd, amely belepett mindent, az a lassu téli virradás, ahogy a sötétségből a kontúrok kibontakoztak a gondolataimmal valahogy összevegyülve.

És most azt már tisztán látom, hogy annak a kúrázásnak nincs sok értelme. Kigyógyulni nem fogok soha, de viszont, ugy hiszem, a halálom közvetlen még nincs itt (ugyan meglehet, hogy már az ősszel meghalok), de élhetek is még esetleg egy-két évig. Mindenesetre nekem, az én részemre az lesz az életemnek a legértékesebb szaka, mikor már biztosan tudom, hogy ennyi meg ennyi hónap mulva meghalok.

És most egyelőre dolgozni fogok és várom a halálom. Csak tudnám biztosan, hogy mikor?! És hogy feküdtem egy évig, az is nagyon jól van. Mennyi szépséget találtam ebben is. Hogy tüdővészes vagyok, ez is jól van igy. Az egész létemet, lényemet most már csak igy tudom elképzelni. Erre nekem mind szükségem volt és van! Ezeket az érzéseket, gondolatokat ki kellett próbálnom, szükségem van rá, hogy átéljem őket.

1921 augusztus 15

Ez mind különös valóság, ami most történik velem. „Különös valóság", azért irom igy, mert mégis mintha álom alatt történne minden. Dolgozom, egy hete már, hogy rendszeresen bejártam iskolába, ez a valóság és noha valóság, minden realitás nélküli. Valami történés, ami ugy van, mint azelőtt volt, de a lényeg, a lényegek nélkül! Itt a megtörténő valóságok is lényegükben lehetetlenségek. Mintegy felidézettt szellem az élet szineivel!

Azután amugy is, minden reggel, délelőttönként az a neuraszténikus kábulat fekszik rám, ez valahogy minden-

képpen mindentől elveszi a valóság szinezetét. Egy különös fátyol mindenen, minden előtt. Ebben az érzésben teljesen benne van a halál, valahogy szeliden és nagyon jólesően. És mégis annyi kétségbeesés is van, nem a halál érzetében, hanem ebben az érzésben egészben. Kétségbeesés? Nem tudom biztosan, hogy az-e. Valahogy itt minden érzés egészen másképp jelenik meg, valahogy minden eltolódik itt, valahogy letompulva és mégis annyira, talán éppen azért, valami különös intenzivitással. Azt, hogy kétségbeesés is van benne, azt hiszem, csak azért irtam, hogy kifejezzem, hogy minden egyszerre a legnagyobb egységben, talán a legnagyobb ellentétek benne vannak a legnagyobb harmóniában, feloldódva, megoldva, mint a halálban. Valószinüleg ezért is hasonlit ez az érzés a halálhoz annyira, ebben lehet az oka! Megnyugvás, minden megoldódik, mint a lényegeknek természetes, szükségszerü következménye; minden felemelődik a létezésben. Valami ős Harmónia van ebben, talán ez a lélek halhatatlanságának érzése.

1921 augusztus 18

Megint ágyban fekszem. Tegnap nagy lázam volt, ma is lesz, már most reggel 38 felé járok. Azt hiszem, nagyon jó uton vagyok. Nem egészen rossz betegség a tüdővész! Semmiképpen betegnek nem érzem magam, csak a magában álló, nagy lázt érzem. Azt a fellobogó, hatalmas lázt, amivel fel lehet szállni a nagy magasságokba és le lehet zuhanni, zuhanni — de hová? Miért nem lehet, miért nem tudom ezt kifejezni? — Láz! És nem létezik semmi más, csak valami különös zene és ez a Láz. Gondolatok, csak gondolatok, abszolut gondolatok, amelyek semmi más körülmények között annyira kimondottan abszolutak nem lehetnének. Itt minden egyéb eltünik, lehull, csak mintegy a magánvaló marad meg. És minden ujabb lázroham után azt érzem, hogy ha csak valami kicsivel is, de mégis, de mégis valami más lett bennem. A láz sokat öntudatra hoz, ezt valahol olvastam, de ez a saját tapasztalatom is. Azt hiszem, különösen a tüdő-láz ilyen, a halálraitéltek láza. Tegnapelőtt este — éjjel kezdődött ez a magasabb láz. Talán akkor az éjjel vo't a legnagyobb, ezt azokból a kínzó, lázas álmokból gondolom. Azt álmodtam, hogy egy huszonkét évnyi magasságu oszlopot (igy álmodtam: „22 évnyi")

állitottak hozzám, mellém és azt a következő 22 évet még le kell élnem (nem tudom, miért még éppen annyi évet, mint amennyi most vagyok?) és mintha azt az oszlopot egy orvos állitotta volna hozzám és a valóságban is ő mondta (őbenne leginkább hihetek), hogy az életre még van kilátásom, meg hogy a tüdőm most nincs is olyan nagyon rossz állapotban. Iszonyuan gyötrődöm amiatt az oszlop miatt, ugy, mint ahogy csak egy álomban lehet, mert mennyire igazán lehet egy álomban gyötrődni! Neki akartam menni és kidönteni és körülötte körbe futottam. De azután azt mondtam magamnak álmomban, hogy annak hiába megyek neki, az ugyis csak szimbolum, erre határozottan emlékszem, hogy az álom alatt, az álomban is felösmertem azt, hogy az szimbolum. És be akartam bizonyitani mindenáron (hogy kinek, azt nem tudom, de valami olyan érzésem volt inkább, mintha senkinek, hanem a sorsnak, a létnek), hogy itt tévedés történt, az nem az én oszlopom és mintha emberek álltak volna körülöttem sűrűn és azok között kerestem az oszlop jogos tulajdonosát. Szóval, gyötrődöm emiatt a rám nézve rémes tévedés miatt, az álom rettenetes forgó, körökben forgó gyötrelmeit szenvedtem. És az is kínzott, bár tudtam, hogy az oszlop csak szimbolum, hogy az mindenüvé fog követni, bárhova megyek. Iszonyatos volt az a tudat, hogy az az életoszlop mindig mellettem lesz és látni fogom még 22 évig. De ezeknek a gondolatoknak ebben a gyötrő forgatagában egyszerre csak mintegy véletlenül az oszlopomra esett a tekintetem: hogyha az még mindig mellettem is állt, de most egészen alacsony volt (mig azelőtt borzasztó magasnak láttam), alacsony és nagyon vastagnak láttam. De ez, hogy igy egyszerre átváltozott, egyáltalán nem lepett meg. Ez az álom oly roppant világos a főbb jelentéseiben, talán ennyire tiszta szimbolum-álmom még nem volt, mint ez, mikor az álom maga kimondja szavakkal, hogy „ez szimbolum, az az oszlop szimbolum-oszlop". De sok rejtett is van benne, de amik már csak inkább részletdolgok.

1921 augusztus 20

Milyen különösen nagyon idegen most megint minden. A magasabb láz is hozzájárul mindenesetre. De a fő ok azért más. Annyi ember jár az uccán, a Sz. István-napi körmenetről jönnek, nyár van, meleg van, süt a nap, any-

nyira látszik, hogy ünnep van és milyen hangosan beszél mindenki. Ezt mind az ablakomból látom, hallom. Élet, élet! Hogy külön áll tőlem, hogy nem tartozik hozzám. Talán ezt most azért is érzem annyira erősen, azt hiszem azért, mert süt, olyan különösen, erősen süt a nap. Hogy lehet most másra gondolni, mint az életre? És mégis! Azért látom én ezt mind olyan nagy messzeségben magamtól. De lehet, hogy augusztusban lehet a legkülönösebb meghalni. Ma felkeltem, nem fekszem ágyban. Minek? Egyébként olyan mindegy, hogy fekszem-e vagy fenn vagyok. Megszoktam, meg ez is épugy mindegy már. Nekem nem kell az élet! És én szeretek is feküdni, meg a lázt is szeretem. A láz biztosan nagyon hasonlithat az ópium élvezetéhez. Feküdni, láz: a villamos zúg kint, kocsik zaja, csengetés, egy autó robaja, távolabbról összefolyó uccazaj, de a láz mindent átalakit, átformál, művészi alkotássá formálja át a valóságot. A megszokott, mindennapi uccai zaj átalakul valami eddig soha nem hallott, nem igy hallott, harmonikus hangzássá, amiben annyi még nem ismert jelentőség van. De igy a láz alatt ezt a sok rejtett jelentőségeket kezdi felfedezni az ember. Ez is olyan, mint egy falat hónapokon át nézni.

1921 augusztus 21

Hogy kalandozhattak tegnap szerteszéjjel a gondolataim. Én egészen másról akartam irni, mint amit feljebb irtam. De ezt mindig igy teszem, beszédben is, nemcsak irásban. Valahányszor Vilmával beszélek valamit magamról, utána mindig az a benyomásom, hogy hisz én egészen más dolgokról akartam beszélni és valahogy másképpen is. De hát az talán nem is lehet, ugy kifejezni valamit, ahogyan bennem van. Azokat a legbelsőbb dolgokat ugy, ahogy vannak, nem lehet szavakba átvinni, átformálni. És Vilmának mégis beszélek ezekről a dolgokról, nyögdécselem szaggatott mondatokban. Valahogy azt érzem, hogy amit én nem tudok kifejezni, azt Ő valamiképpen önmagából (nem teljesen, természetesen, mert ez nem lehet) hozzáadja, átérzi, mert benne is van sok olyan, ami bennem megvan. Másnak senkinek ilyenképpen és ennyit nem beszélnék. És szeretem Őt agyammal, szivemmel. Gondolkoztam már párszor erről a szeretetről. Azt hiszem róla, hogy ez a legtisztább baráti szeretet és erős szeretet, én

mintha nem is tudnék másképpen, csak erősen és nagyon szeretni, vagy pedig közönyös maradok. Mint ahogy huszéves koromig az maradtam, de akkor már nagyon szenvedtem emiatt. Ha néha szerettem is valakit, az mindig tévedés volt és csak pár hétig tartott, mig rá nem jöttem, hogy az tévedés, az agyamnak a tévedése. Az agyamé, mert én az agyammal kezdek szeretni, csak azután a szivemmel, de ez nem zárja ki azt, hogy később azután a szivemmel még erősebben ne szeressek, de az agyam kezdi meg. És mégis, ebben a szeretetben is, amit Vilma iránt érzek, ebben is van valami önzés. Rájöttem, rajta értem magam, hogy nem pusztán csak az Ő lényét szeretem, hanem szeretem benne a saját vallomásaimat is, amiket Neki elmondtam a lelkemről, azokat, amik most már, hogy elmondtam, Ő benne, az Ő agyában is léteznek. Igaz, hogy ebben az állitásomban is lehet részint valami tévedés (de csak valami). Mert miközben beszéltem Neki, akkor éreztem át én is a legjobban az Ő lényét, még ha egy szót sem szólt is. Akkor láttam meg, azt hiszem, először a szemét, ami kiáradt, kicsapott belőle és az én szemem azt egészen felfogta. Ilyenkor mindig valami fájdalmat érzek. Miért? Azért, mert fel birtam fogni, vagy mert addig a pillanatig az Ő szenvedései is mind mintha épugy az enyémek lennének, mint a sajátjaim? Azóta szeretem a szemét, azt, ami belém áradt belőle. És mig beszéltem, lelkem, idegeim valami fokozott érzékenységgel működhettek (hisz részint azért is beszéltem bizonyosan), igy Őt is jobban megértettem és ez a megértés hozza létre a szeretetet.

Most, hogy már ezeket leirtam, ez a kérdés ötlött fel bennem: hogyha pl. Vilma mindent elfelejtene valami oknál fogva, amit én magamról elbeszéltem, akkor valamivel kevésbé szeretném-e? Az a határozott érzésem van, hogy nem, én épugy szeretném. Akkor nem a vallomásokat szeretem, hanem azt, hogy megértett és evvel már Őt magát is. Ez, amit most irtam, mentegetődzésnek tünik, de nem az, én kezdettől fogva csak a gondolatfolyamatomat irtam le, egyik gondolatot ahogy jött a másik után, mintegy irás közben és nem előtte tartottam lelkiismeretvizsgálatot.

... de én annyira hasonlitok hozzá lélekben, mindenképpen, mégis nem magamat szeretem-e benne? De ha meggondolom, ha más lenne bensőleg, én hiába szeretném, hisz ebben az esetben már nem Vilmát szeretném, hanem

csak egy embert, aki már nem Ő. Vagy ha én lennék más, abban az esetben sem szeretném, mert más ember lennék, más vágyakkal. Igy csak az marad hátra, hogy valami olyant szeressek, ami hasonlit hozzám is. De ezt a hasonlót igyekeznem kell magamtól egészen szétválasztanom. Azt tudom, hogy ami nem egyezik meg bennem vele, azokat a dolgokat majdnem mind gyülölöm magamban. Azt tudom, még ha van is ebben a szeretetben valami önszeretet (az eszméim, világfelfogásom szeretete, amik bennem vannak, ami hát én magam is vagyok), akkor is ez a legigazibb és nagy szeretet maradhat még. És ha ugy van is, mint az előbb mondtam, miért ne szerethessem én Őt az én vágyaimmal, eszméimmel, szomoruságommal együtt, amik benne is ugyanugy megvannak és ugyanazok.

1921 augusztus 25

Láz! Hogy szeretem, hogy lázam van! Ahogy végigfekszem, felharsan bennem a láz. És semmi sincs más, csak: Láz. Azért irom, hogy felharsan, mert tényleg valami zene szólal meg bennem, mikor lefekszem, mikor átengedem magam a lázamnak. Olyan ez, mint valami különös nyitány. És evvel a nyitánnyal eltünik előttem a valódi élet, az álmokba besüppedek. Álmok!... Mennyit fogok még álmodni, meg én is mesélni magamnak, majd ha 40 fokos, meg azután még magasabb lázam lesz! Milyen különös ez az örökkön tartó láz! Azt hiszem, mindenhez kell fantázia, az ópiumhoz is. Azt olvastam valahol Baudelaire-től. az ópium, még az sem tud semmit fantázia nélkül csinálni, legfeljebb a legközönségesebb álmokat hozza létre. De le lehet-e irni láz alatt gondolt, kábult, zuhanó, szálló gondolatokat, álmokat? Azt hiszem, egész betegségem alatt az értékesebb gondolataimat, amelyekről éreztem, hogy ugysem birom kifejezni, egyet sem irtam le. Egyről-kettőről, de azok sem azok voltak, 2—3 sorban irtam valamit, de mit lehet 2—3 sorban leirni? Még azt sem pontosan, hogy milyen dolgokra gondoltam. Meg amugy is kötetekben sem tudtam volna kifejezni, meg én ezt mind csak szórakoztatásomra irtam le. Sokszor csak hogy éppen irjak, amihez ép kedvem volt, kósza gondolataimat, bármilyenek is voltak, amihez ép kedvem volt, sokszor annyira céltalanul. Meg fáradt is voltam másra, valami komoly munkára. De

az is igaz, hogy sokszor nagyon is kerestem a kifejeződést. És mindig másról irtam, mint amiről tulajdonképpen akartam, mint most is. Ezek is kósza gondolatok.

Most már nagyon határozott alakot kezd felvenni az az érzésem, hogy meghalok. A télen, akkor talán még inkább az életre gondoltam. És mindenről csak a halálra következtethetek, még ha nem is a mostani érzéseimre gondolok. Csak vissza kell gondolnom az egész gyermekkoromra, tele van a fiatalkori halál előérzetével. Mennyit gondolkoztam akkor is a halálról és emlékszem, hogy egyszer (vagy lehet, hogy többször is) annyira pozitiv formában az a gondolat szállt meg, hogy beteg leszek, hosszasan beteg és tudni fogom, hogy egy bizonyos idő mulva meghalok. Talán ugy tizenkét év körül lehettem, de ezt nem tudom biztosan, hogy ép akkor-e. De hogy a tüdővészre magammal kapcsolatban sokat gondoltam, különösen az utóbbi években, arra emlékszem. A mostani életemből egyes jelenetek, beszélgetések, amelyek lefolytak, bármilyen különös is, de mégis ugy van, már előre a képzeletemben megvoltak még gyermekkoromban (talán vagy tizenhárom éves koromtól). Gondolkoztam róla, a képzeletemben feltüntek az egyes beszélgetések is, a beszédeim, amelyek most bekövetkeztek, lejátszódtak a való életben, amik akkor a képzeletben. Természetesen mikor a valóságban történtek meg, akkor ezek az előrevetett árnyképek nem jutottak rögtön eszembe. (Ennek, hogy már akkor gondoltam rájuk, van valami lélektani magyarázata. Valami általánosat értek, mert azt hiszem, ez mindenkivel igy történnék.) Önkéntelenül az ötlik itt az agyamba, hogy az előérzetek nem puszta jövendölések-e magunknak, amelyeket azután végig kell, át kell élnünk tettekben is, az élet által is meg kell csinálnunk. Mikor éljük az életet, cselekszünk, szenvedünk, erre nem igen gondolunk, de én most már mindig erre akarok gondolni. Mintha az, amit „sors"-nak neveznek, egyáltalán nem létezne, nekem valami ilyen benyomásom van. Kezdek semmiféle „sors"-ban sem hinni! Ezt még akkor gondoltam, mikor mellhártyagyulladásban a télen megbetegedtem. Azóta mindig akartam erről irni, meg gondolkozni, de egyiket sem tettem, mert az a párszori egész felületes gondolat róla nem számit. Belemélyedni, mintha nem akartam volna, mintha féltem volna ettől a gondolattól. És azt hiszem, lehet is félni tőle!

„Sors", ez csak az emberek találmánya, hogy a felelősséget kihelyezzék magukból, mert nem birták a súlyát. Mindent, bármilyen borzalmas dolgokat is, az ember maga szabja, határozza ki magának, tudat alatt, természetesen. (Azután meg már nem mindig tudat alatt, ugy gondolom!) A saját életünkre vonatkozó előérzetek nem mások, mint tudat alatt történt határozataink magunk felett. Az előérzet szóval ,már egy határozatlan formában történő is de mégis már egy tudatba emelés. (Ezen az alapon lehet megmagyarázni a jóslatokat is, csak az emberek szellemében kell tudni olvasni, oda minden jövő bele van irva.) Idegen behatás életünk folyására csak annyiban létezhet, amennyiben idegen individuumok akarata érvényesül rajtunk, de ez még mindig csak emberi akarat. Csak annyiban létezhet kivülről ránkkényszeritett „sors", a többi mind tudatalatti saját akarat! Hogy szerencsétlenek vagyunk, az az lehet, hogy nem vagyunk mindenttudók. Meg viszont ép azért is, hogy sokat tudunk meg, mert sokat megértettünk a szenvedésről magáról és akarjuk azt!

Elfogadhatatlannak tartom, hogy egy idegen, titokzatos hatalom annyira uralkodhasson rajtunk, mint azt a sorsról képzelik. Sors: Istennek határozata, szóval isteni gondviselés? Ezt nem hiszem, de azért a legkevésbé sem hajlok az atheismus felé. Az isteni igazságszolgáltatásban is hiszek, de azt Isten önmagunkba helyezte és az ember ennek előbb-utóbb meg is felel. Mert lényegében hatalmas az ember és ha nagy dolgokról van szó, nagy is tud lenni.

Itt nem felejtkeztem meg arról a közmondásról, hogy „Mindenki saját sorsának kovácsa" és arról a gondolkozásról, hogy mindenki önmagában hordja sorsát. Ez ugyan lényegében egészen mást akar kifejezni, mint amit én, egészen más gondolat vezeti, mert itt fenntartódik és csak némileg irányitódik a „sors", amit én már tudatalatti saját akaratomnak hiszek, szóval egészen más dolgokról van ott szó. És az emberek már ezt a „Mindenki saját sorsának kovácsá"-t is annyira szük értelemben fogják fel (pedig ezáltal igazán még nem kell messzire menniök) és ahelyett inkább áhitatosan várják és bámulják a „Sors"-ot.

A mélységek, a sötétségek felörvénylettek bennem. De most, mintha az agyvelőm kiszikkadt volna, nincs már gondolatom rá. Eddig azok a gondolatok olyan formában kezdtek megjelenni előttem, ami elviselhetetlenné vált részemre. De kényszeriteni akarom magam a gondolkozásra. A gondolataim életet vagy halált jelentenek nekem. Az, hogy a tüdőm pusztul, az csak külső, érzékelhető megjelenési forma. Bármilyen hevenyészett formában, de le kell irnom ezeket a gondolatokat. De leirni nem tudom, csak pár szóval megjelölni, logikusan folyamatos gondolatfűzésre most képtelen vagyok, az idegeim nem hagynak nyugodtan gondolkozni. Mindezek dacára pontosan még tudok gondolkozni, csak hosszasabban nem birok egy tárgynál maradni.

Az, hogy születtünk, feltétlenül bünnek kell lennie, én is ezt hiszem. Én elém az élet tagadásának vagy igenlésének a kérdése annyira aktiv formában van felállitva, hogy tovább mint kérdés nem lehet bennem. Válaszolnom kell! Az életem vagy halálom által akartam válaszolni magamnak, de érzem, ez tovább nem lehet igy. Az öngyilkosságot nem tartom helyesnek, legalább nagy átlagban tekintve a dolgot, de nem erről akarok irni. Annyira aktivan akarni az életet, mint én teszem azt, nem tartom helyesnek. Szóval, senkinek sincs joga az élethez. És én mégis nem a saját kedvemre élek, hanem éppen nagyon is a kedvem ellenére.

De itt közbejön valami, énnekem művészi céljaim vannak, az életet éppen nem az életért akarom. És ez felment minden alól, ezért szabad és kell élni, és az már tiszta élet. De ezt már egy évvel előbb is gondoltam. És mégis ilyen gondolatok mellett is ott kisértett az a gondolat, hogy még akár Michel Angelo-nak is szabad volt-e élni és ez ujra, ujra felötlött bennem, és végeredményben eldönthetetlen dolognak tetszett előttem. Viszont ha a küzdelmet az életemért feladtam volna, azt a legnagyobb gyengeségnek tekintettem volna. Most a napokban avval a„sors" kérdéssel olyan komolysággal állt elém ez a kérdés, mint eddig még soha. Felfokozódott bennem az elviselhetetlenségig: kötelességemnek tartom az életet és egyben bűnnek is találom. Evvel a gondolati disszonanciával megvan a teljes összhang az életembeli disszonanciával: tetteimmel aka-

rom az életet, a vágyaimmal meg nem. Ezen tönkre lehet menni!

Ma reggel már csak fájó agyvelővel tudtam gondolkozni. De eljutottam addig a gondolatig, hogy: a művészet felemeli az eredendő bűnt. Szóval azt a bűnt, hogy élünk, a születés bűnét, tévedését, az élet bűnét, mert a művész élete már nem is élet, az már nem az életet akarja. Ez lényegében egyáltalában nem uj gondolatom és mégis mintha egészen uj lenne, azt érzem. Nem akarok többet ettől a gondolattól eltérni, itt ebben valahogy még meg lehet kapaszkodni, jelenleg mégis itt, ebben az életben találom legközelebb a művészi lehetőségeket. Ha ezt a gondolatot elhagyom, megint a kaoszba hullok. Most azt az érzést, amit még jelenleg is érzek, el kellene egészen nyomnom.

De ezekkel kapcsolatban más dolgok is felidéződtek bennem. A „sors"-ról amit irtam, nem csak azért gondoltam-e azt, hogy gyötörjem magamat? De ez nem ugy van, csak sok elviselhetetlenség van benne, valahogy ugy kell lenni, ahogy leirtam. De érzem magamban, azt szeretném, ha erre a „sors"-ra soha nem gondoltam volna.

1921 szeptember 1

Folytatom a tegnapit a „sors" problémájára vonatkozólag. Határozottan ma azt érzem, hogy olyan pozitiv formában még nem volt okom irni róla, ott még sok gondolkozni való van! Vagy én sem birom talán elviselni? Még ebben is lehet valami, de abban mindenesetre sokkal több, hogy erről a dologról én még nem eleget gondolkoztam. A gondolat vezető motivumát egyáltalán nem tagadom most sem, de vannak dolgok, amelyek esetleg sokat megváltoztatnak.

Erről a problémáról egy egész életen át lehet gondolkozni, ha az összes lehetőségeket meg akarjuk érteni. De ezt fejtegetni nem ezeknek a jegyzeteknek keretében akarom, meg lehet, csak egy csomó ellentmondást irnék le. De hogy ellentmondásokba kerülnek magukkal gondolataim, az végeredményben még nem baj, az ellentmondásokon át lehet megtalálni az igazságokat egy problémánál. Csak azért irtam a multkor annyira pozitiv módon erről a problémáról, azt éreztem már az irás közben, hogy világosabban lássam magam előtt alakuló gondolataimat, meg az önmagam legyőzésére való törekvésből.

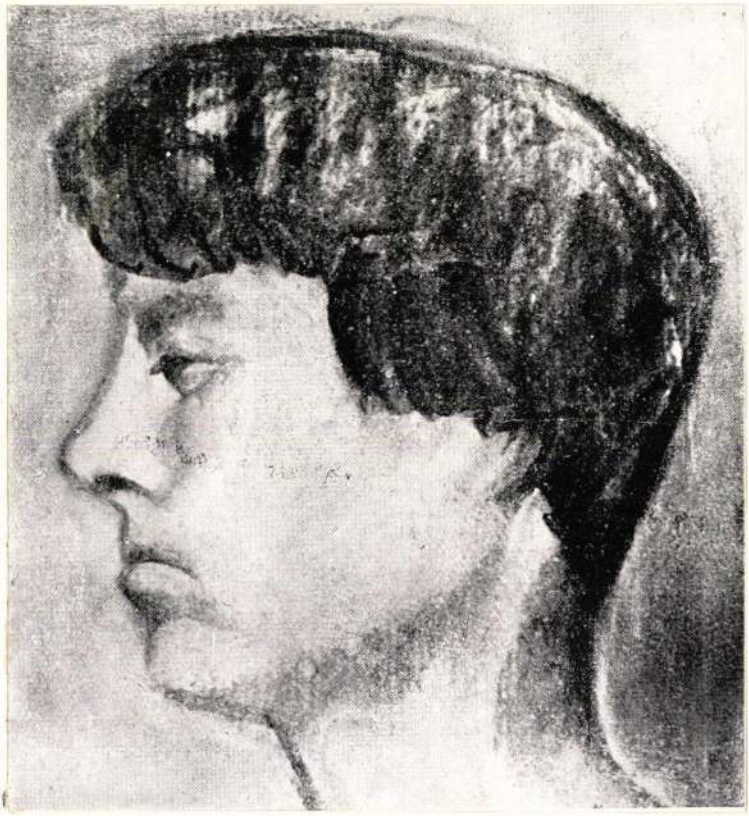

1921 szeptember 1, délután

Ugy emlékszem, azt már többször is irtam, hogy ha fizikailag a halál felé közeledem, az belső lelki életemnek a következménye, a lényemnek egész mibenléte visz a halálba, az, amit „én"-nek neveznek, lelkemnek fékezhetetlensége. Ez ellen lehetőleg küzdeni kell. Lehetőleg azért, mert a belső lényemet egészben ki nem cserélhetem, meg nem változtathatom és nem is kell ilyesmire törekednem. Azt érzem, a legbelső valóm az, aminek következménye a halálom lehet csak. A fizikumom nem viselheti el lelkemet, összemorzsolódik. Sokaknak nagyon is jó lenne, de nekem, ugy látszik, nem elég jó és főképpen az agyvelőm nem. Hogy szeretnék meghalni, az még nem éppen baj, de már a puszta akaratba sem szabad természetesen ennek a vágyódásnak átmenni, annyit már nem szabad tennem, mint most legutóbb is. Szóval, egész belső mivoltom a végzetes az életemre.

Most az a kérdés áll előmbe, hogy a halálom bukás lesz-e? Nem akarom, hogy az legyen, hisz minden tőlem függ! Tudatalatti önakarat — mennyire előtérben van most ez. Lehet, hogy el is kell pusztulnom, hogy az a helyes. Lehet, hogy csak azért kellett huszonkét évig élnem, hogy a művészet akarása ilyen mértékben felfokozódjék bennem, lehet, hogy minden cél csak ez volt. Ha pedig a lelkemet nem birja a fizikumom elviselni, azért a fizikumomért én nem felelhetek, ha az nekem ennyire nem felel meg, mert igy ugyis mindenképpen alkalmatlan a céljaimra. Vagy ha a tudatalatti saját akaratom engedne a vágyamnak vagy bármiképpen helytelenül vinne a halálba? Én azt hiszem, hogy a tudatalatti akaratok többnyire helyesek szoktak lenni. De ha mégsem? De én csak ember vagyok, hogy akadályozzam meg én azt, amit „sors"-nak szoktak nevezni, hogyha már kételkedem is benne, mert ugyan megvan bennünk az erő hozzá, de azt az erőt nem ösmerjük eléggé. De mindenesetre minden öntudatlant máskülönben is igyekeznem kell a tudatomba emelni. Én itt már több felelősséget érzek, mint ép akárki. Én most itt csak felmentő választ adhatok magamnak.

Összegezem: sem fizikailag, sem lelkileg a halálom nem akarom. Vágyamban a halál után sok veszély lehet, de nem akarok meghalni és ez ellentállás annak is. Ha a

belső lényemet nem viseli el a fizikumon, arról nem felelhetek, de akarnom kell azt, hogy elviselje. Helytelen tudatalatti akarat — a tudatra jutást kell keresnem. Emberi értelemmel többért nem lehet felelni. Minden az Akarattól függ!

1921 szeptember 2

De miért nem birja elviselni az én testem a lelkemet, ha az sulyosabb módon is lép fel vele szemben, mint ép egy átlagember lelke? Mi az oka annak, hogy a fizikumom gyenge a lelkemre? Ennek is még külön lelki okának kell lennie? Ok nélkül semmi sem lehet és a fizikai okok csak a lelki okok következményei. Az lenne az ok, hogy még nem vagyok eléggé kész a művészetre, de erre az életre a további fejlődésem miatt már nincs szükségem? — Az, hogy én annyira vágyódom meghalni, ez itt nagyon veszélyes pont, mintha ebbe könnyen bele lehetne halni. Ellentállás-e az a vágyra nézve is, hogy nem akarok meghalni? A vágyódásomat magát pedig nagyon nehéz — nem tudom elnyomni, mert ugy érzem, hogy az bennem valami magasabb dolog, vágy egy felsőbbrendü lét után, meg valami, ami mindenképpen nagyon jó lenne.

1921 szeptember 15

Minden a gondolatomban, a belső lelki életemben nyugszik, belső töprengéseim gondolataim következménye, amik külsőleg velem történnek. Az egész életem folyása azoknak következménye. A tüdőm romlása, hogy lázmérőm menynyit mutat, vagy ha vért köhögök, minden történésnek lényege a gondolataim. Mennyi iszonyatosság van ebben! És ma reggel vért köhögtem. Milyen iszonyatosak azok az álmatlan, még sötét hajnalok, felébredni arra a borzasztó vágyódásra, ez összemorzsol, a testemnek szinte már közvetlen fölbomlását érzem. Miért nem tudok, meg nem is akarok ennek a vágyódásnak (csak a magában való vágynak) ellentállni? Azért talán, mert ez az érzés összemorzsol és ebben az összemorzsolódásban a fejlődést keresem és látom vagy a szenvedést magát is keresem, meg érdekel a saját lelkem gyötrődése? És semmiképp, sehogysem lehet elnyomni az ilyen halál utáni vágyat. És ma azután a vér, milyen különös látni azt a vért a zsebkendőmön, az a

különös, borzalmas öröm! Az bizonyos, hogy ugy van, én is azt hiszem, hogy nincs betegség és egészség, csak a szervezetnek különböző állapotai vannak, de nem valami két egészen különböző dolog. És soha ezt a tüdőbajt nem éreztem betegségnek, sem a lázt, a köhögést, a fájdalmakat, vagy a vért. Mindenütt szépségeket kerestem és mennyi harmóniát, szépséget találtam betegségemben. Ez is olyan valami, mint amiről Nyskin herceg beszél az epilepsziás rohamaira vonatkozólag. Én is mentől rosszabbul érzem magam fizikailag, szellemileg, annál inkább valami különös élénkséget érzek magamban.

1921 szeptember 16

Meghalok, ugy lehet, nincsenek meg bennem azoknak a képességeknek a lehetőségei, amelyek mellett képes vagyok vállalni az életet. Meghalok szükségszerüleg azért, mert annyira értékes ember vagyok mégis, hogy én tönkremehessek, hogy ez a fizikumomat felbomlassza.

1921 szeptember 17

Kigondoltam, költöttem magamnak egy életet, egy élet folyását gyerekkoromtól fogva folyamatosan, de természetesen összefüggéstelenül (persze sok ellentmondás is akad benne, bizonyos, de ez nem sokat határoz a dologban), fantáziám előtt megjelentettem az eseményeit, érzéseit. És most? Mintha ezek tényleg bekövetkeznének! Az események ugy alakulnak. (Itt mintha valami démonikus erőt éreznék és most is hányszor érzek valami misztikus félelmet a saját gondolataimtól, hányszor érzem őket direkte határozatoknak a jövőmre.) Sors-e ez hát mégis? De pozitiv megoldást az a probléma találhat-e? Dosztojevszkij azt irja, hogy: „az a mi nagy kínunk, hogy olyan problémák nem oldódhatnak meg bennünk, de mégis köszönhetjük a Teremtőnek, hogy vannak ilyen problémáink." De olyan probléma-e az enyém, amelynek minden kínja dacára örülhetek?

1921 szeptember 27

Valami olyant érzek, mintha már éppen a kétségbeesés adna erőt az élet elviseléséhez. A kétségbeesésben van a legnagyobb erő, meg nyugalom. (Most ugyan egyáltalán

nem vagyok nyugodt.) Művészet, Lehetetlenség, most már csak a Szenvedés, mintha már csak ezt akarhatnám. És a kétségbeesés éppen olyan, mint az ópium, mindig erősebb adag kell belőle, hogyha már csak evvel tudja magát fentartani az ember. Lehet, ha kevésbé lennék kétségbeesett, már megöltem volna magam. Vannak mérges gyógyszerek, amelyek egy ideig az életet még fentartják, de azután mindig erősebb adagok hatnak csak és azok aztán mégis elpusztitják a szervezetet. Lehet, hogy ilyenfajta az én kétségbeesésem is. Nagyon szenvedek! A tüdőbajom, meg minden egyéb szenvedések, az mind semmi, csak abban lehetnek az igazi, a borzalmas szenvedések, hogy művészileg nem tudhatok semmit.

1921 október 6

A Lehetetlenséget meg a Szenvedést akarom. A Lehetetlent, bármennyire lehetetlen is. A Küzdelmet, ha mást nem lehet, a küzdelmet, mert nagy, mert nehéz és ha ép az nem lenne, nem is birnám el és akarom, mert itt ebben látom a lelkemnek fejlődését. És ez igy már mégsem küzdelem csak magáért a küzdelemért, ami csak maga az élet maradna, amiért én nem akarom az életet. És azért a tévedésemért, hogy a világra jöttem, most már ép magával az élettel, az élet által akarok bünhődni.

(Nem akarom az életet, de bünhődni akarok az életért az élet által. Ezt irtam. Ellentmondás ez? Ugy tünt fel, ahogy igy leirva látom és mégsem az.) Élőnek lenni vagy halottnak lenni, minek törődöm evvel olyan sokat, ugysem tudhatni ezekről a dolgokról pozitive semmit, de azt tudom pozitive, hogy a Művészetet, csak a Művészetet akarom és nem akarom, hogy bármi mást is akarjak még. És ha ezért hiába éltem majd le egy életet, amit máskülönben mégsem akartam élni? Hát azt sem szabad olyan irtózatosnak éreznem. Mi egy élet, azért, amit le kell élni, át kell élni érte? Csak élet és csak szenvedések. Tudom, itt igy kell mondanom, a Művészet mellett „csak élet, csak szenvedések". Ennek kell egészen belém idegződni, hogy *csak* élet, *csak* szenvedés. Ugy gondolom, nálam az a Nyugalom, az a legabszolutabb, legnagyobb Nyugalom, csak a kétségbeesésen át érhető el, ez a kétségbeesésen tuli, fölötti nyugalom. (Über-Ruhe, ezt németül jobban ki lehet fejezni.) Maga-

sabb dolog lehet azt a Nyugalmat egyenes úton elérni, de a kétségbeesésen át nehezebb az út, itt több szenvedés van. De az is lehetséges, hogy ahhoz a nagy megnyugváshoz csak a kétségbeesés útja vezet, hogy más út talán nincs is.

Nehéz ezen a ponton állandóan megmaradni, ezen a ponton: „csak élet". Nemcsak azért nem akarom én az életet, mert jobb lenne, jobban szeretnék nem élni, hanem azért nem, *mert* élet, mint életet nem akarom az életet.

Nagy-Verőce, 1921 október 7

Bünhődni akarok az életért az élettel. Igaz-e ez? Ha már élek, akkor bünhődni is akarok érte, — igy igaz. (De élni a Művészetért élek!) Az élethez pedig amugy is van jogom, mert nem az életért magáért akarok élni, de mégis akarok érte bünhődni is és ez jól van igy!

Ahogy eddig akartam, hogy éljek, az csak hazugság volt, amiről nem vettem eddig észre, hogy az és nem más. Akarok élni, azt határoztam el és mindent aszerint is tettem. Küzdöttem teljes erőmből az életért, de tetteimben nem volt lélek, küzdöttem érte, de mégis valami mindig azt mondta bent: „Nem akarom!" Akarom, hogy akarjam a lelkemből is, nemcsak tetteimmel. Mert mik azok a tettek? Csak az, hogy birom magam kényszeriteni, hogy a gyógyulást keressem. Semmi, csak kényszer, amiben nincs lélek, amiben a gyógyuláshoz nem volt meg az akarat. (Itt ugyan lehettek egyes kivételek is.) Ma reggel, mig ezeken gondolkoztam (ugy, olyan módon, mint eddig még soha), nem ennek a dolognak a nehézségétől borzadtam meg, mint ahogy az első pillanatban gondoltam, hanem megértettem, hogy ha ezt keresztül tudom vinni, az akkor az életet jelenti valószinüleg. És ettől borzadtam meg. Mennyire nem létezik a sors, mennyire érzem ezt most. Milyen könnyü volt eddig rábizni magamat a sorsra, de most eltünt előlem, csak én önmagam maradtam a sorsom. Élet, szenvedés, mi ez? Nem akarom, hogy valami nagy dolognak nézzem. De fogom-e birni, akarni igazán az életet? Ma délután ezek után, hogy ezeket végiggondoltam, a Dunaparton sétáltam, egészen lent a viznél. Mennyire éreztem, hogy milyen nagyon jó lenne lassan belemenni, beleveszni . . .

Ezt kint az erdőben irtam eddig, most az a gondolatom jött, mig itt bent a sötétben feküdtem, hogy az is, ha

ilyen borzalmas komolysággal fogom fel az életet, hogy az éppen ugy meg fog ölni. Az, amiről feljebb irtam, azt érzem, hogy összemorzsol, ennek a sulya elviselhetetlen rám nézve. Ezért nem mertem hát én arra a dologra hónapokig gondolni. Ilyen iszonyatos komolysággal talán csak a zseninek van megengedve az életet felfogni, egy más ember ez alatt összetörik, ugy lehet.

Gyengeség, ingadozások, ezekről gondolkoztam. Azt hiszem, ezeknek is kell lenniök, mert talán nehezebb a gyengeségeket is legyőzni, mint mindig erősnek lenni, ehhez igy talán szinte még nagyobb erő kell.

1921 október 8

Tisztán érzem, hogy azt a vágyódást a halál után legyőzni ugysem tudom és nem is fogom sohasem tudni annyira, hogy az már ne is legyen semmiképpen bennem. Ha elhitettem magammal, az csak hazugság lehet. De le kell győznöm annyira, hogy a legelvontabb formában se lehessen semmi akcióképessége (itt természetesen már nem fizikai aktivitásról van szó). Talán mint teljesen elvont, passziv, magán való létezés lehet bennem, de máskép nem. De ezt nem birom kifejezni, hogy milyen lehet, milyennek szabad lennie bennem (hogy melyik az a fok). A legtöbb, amit ki tudok róla fejezni, ez: magán-való, bár ez a kifejezés mégsem fedheti azt a dolgot...

Meg kell tanulnom, hogy a problémáimban és problémáimmal megtaláljam a lelki nyugalmam, akkor nem fognak azok elpusztitani, összemorzsolni. De evvel is, hogy erre gondolok, evvel is csak sulyosbitottam az életem. (Bármilyen kézenfekvő dolog is ez, de az nem határozhat semmit.) Azt a határtalan felelősséget, amit önmagammal szemben felállitottam, azt érzem, hogy nem birom igy, ilyen sulyos formában az életet.

1921 október 9

Szeretettel és szivesen kell lemondanom a halálról a művészetért. Ezt az irtózatos kényszerérzetet ki kell vetnem magamból, igyekeznem kell örömmel érte élni akarni. Ilyennek kell bennem lennie az életakarásnak. (Ezt, hogy hogy kell akarnom az életet, tegnapelőtt, mig erről irtam, még ennyire világosan sem tudtam kifejezni). Ebben volt a hazugság főkép, hogy nem igy, ilyen módon akartam az

életet, az én életakaratomban és ebben állandóan. Azután meg még inkább több és határozottabb hazugság került belé. Követelő, forró kívánsága a halálnak, az ellene folytatott legnagyobb fizikai küzdelmem közben is. Hogy nem tudtam szivesen akarni az életet, abban állandóan hibáztam, de a halálnak a határozott kívánatát azért le is tudtam még győzni, csak a vágyat, azt sohasem és a jövőben sem, ezt határozottan érzem. Ezt a 7-iki jegyzeteim korrigálásául irtam most le. Szivesen kell akarnom az életet, ez a megismerés olyan különös pillanatszerüséggel ötlött fel bennem. De kifejezi-e ez a szó: „szivesen", azt, amit én kifejezni akarok? Most nálam ez a szó annyi gondolatot, érzést és ezeknek minémüségét fejezi ki.

1921 október 10

Az életemet a szenvedések akarására kell berendeznem. Ezt kell folyton szem előtt tartanom. Akarjam annak a gyötrelmét, hogy az életet örömmel akarjam. Micsoda szenvedésekbe kerülhet ez az „öröm"! A kétségbeesésen át elért nyugalom lehet a legnagyobb! És a szenvedés akarásában valami nagyszerü boldogságnak kell lenni! De meg mi rossz is érhetne már akkor? Ha erre tettem fel az életem, ha ez a célja: megpróbálni, megkisérlem ezt a legnehezebbet és evvel, ebben Művészetet keresni. A Lehetetlenségre alapitani az életet és ebben a formában és a Szenvedés formájában vállalni. De ugy gondolom, nagy nyugalom a nagy nyugtalanságok nélkül nem létezhet.

Duna . . . milyen nagy, hatalmas, milyen nyugodt. Ennek a nagy viznek a nyugalmát akarom magamba átvenni. Fekszem, nézem, nem gondolok azokra a gondolatokra, amelyek most annyira lekötnek, csak azoknak a tudatát érzem magamban.

Nézni, nézni, folyton nézni, hogy hogy folyik és feküdni mindig, gondolkozni vele. Ahogy fekszem és nézem órákon keresztül lassu folyását, olyan, az a benyomásom, mintha valami csendes, egyenletes gondolkozási folyamatot látnék, mintha az lenne annak a jelképe.

1921 október 15

Szél fuj, nagy szél. Szeretem a szelet. Még jobban, ugy hiszem, a Duna nyugalmánál. Tegnap már valami annyira

nyomasztónak éreztem azt a nagy, végtelen nyugalmat látni. Elviselhetetlennek kezdett feltünni az a nagy természetbeni nyugalom, mert én magam annyira nyugtalan voltam. De ezt a nagy szenvedést most már valahogy el kell nyomnom, kezd elpusztitani. Mindennek dacára akarnom kell a szenvedést, csak ez menthet meg önmagam elől. És most folytatni tovább a kúrázást, feküdni tovább. De ez a gyógyuláskeresés nekem már inkább aszkétikus fogadalom, mint az élet keresése. Én nem leszek soha többé egészséges, ha élni is fogok még esetleg tovább. Mig fekszem, addig az is megtörténhetik, hogy nem leszek ép rosszabbul vagy még az is, hogy valamivel jobban is lehetek, mint most, de amint nem fekszem, megint rosszabbul leszek vagy bármikép is, mégis beteg maradok. A fekvés, ugy lehet, csak addig használ, mig ép fekszem. De végeredményben akár fekszem, akár nem, nem gyógyulhatok meg. Ez az érzésem, persze ez pozitiv tudat még nem lehet. Azért érzem én ezt az egész dolgot már inkább aszkétikus fogadalomnak. Mig pozitive nem tudom, hogy nem érek el a fekvéssel semmit, addig folytatnom is kell. Az kínoz annyira, hogy nagyon könnyen megeshetik, hogy mondjuk négy-öt évig sem tudhatom meg ezt pozitiv formában. De hát csak a szenvedést akarhatom már én? Hisz ez már olyan, mint valami lemondás a Művészetről. Hát mi lesz belőlem öt év mulva? Lelki roncs? De ha mindjobban lehetetlen is lesz a Művészet nekem, a szenvedés érte mindig megmarad és én akarom érte a szenvedéseket. Minden gyötrelmeken át csak a Művészetet fogom akarni és kell, hogy akarjam. Azokat a hiába szenvedett, sok jövő, fekvetöltött éveket is kell akarnom. És ugy menjek neki annak, amiről tudom, hogy hasztalan? Ha tudnám, hogy munkához vezet, akkor alig lenne szenvedés. De az ész azt parancsolja, hogy azt tegyem, amiről tudom, hogy hasztalan, érzem, hiába, ami talán csak időpazarlás. De az, hogy feküdni tovább, az a legjobb belátásom eddig eszem szerint. Ha hazamentem, meg fogom vizsgáltatni magam Korányival. (Mintha sokat tudhatnék meg tőle; de hát mit tehetek mást?)

Arra kell gondolnom, hogy a lehetetlenség és a még több lehetetlenség egészen egyenlő; semmivel sem több lehetetlenség a még több lehetetlenség a csak lehetetlenségnél. Ezen a dolgon gyötrődöm, kínzom magam éjjel-nappal. (Ha

néha eszembe is jut, hogy ez a még „több" sem több teljesülhetetlenség, de ez nem sokat szokott segiteni.) Az eddigi szenvedéseket, ha most visszagondolok rájuk, csak ezek előrevetett árnyainak érzem. Gyötrődöm ezen a nagy Lehetetlenségen, nemcsak ébren, de alva is. Valami különös, ébrenlét és álom közti állapotban és ez még a legelviselhetetlenebb, ezek és azok a gyötrő gondolatok, amelyeket nem birok kifejezni. Valami őrületes körbenforgása a gondolatoknak az agyvelőmben, meg valami örökös nekiütköződés. Meg kell nyugodnom, de még nem estem, ugylátszik, annyira kétségbe, még ez nem elég. Az a bizonytalanság, az annyira iszonyatos, hogy csak talán hiába pazarlom az időt, hogy ezt nem tudhatom biztosan. Azért szenvedek most többet, mert ez a küzdelem a céljának realitását kezdi elvesziteni és csak a szenvedés maga marad meg belőle. Arra is gondoltam már, hogy ez a szigoru továbbkúrázás csak a lelkiismeretem megnyugtatására jó és ha ez igy lenne, akkor az csak egoizmus, meg gyávaság lenne és semmi más. De ez nem igy van, talán ép ez csak tudatalatti menekülési kisérlet, tisztességes kibuvó volt a szenvedések alól.

1921 október 16

Kétségbeesés-e, ami bennem, a lelkemben van, vagy csak valami nyomorultság? Mert a kétségbeesés valami hatalmas nagyszerüség. De talán ez, ép ez most itt kétségbeesés, az igazi. Most szenvedek és nagyon őszinte, mindenekfelett csak őszinte akarok lenni. Még sokat kell szenvednem és még őszintébbnek kell lennem, önmagammal szemben. És tudom, hogy miért kell szenvednem. A szenvedéseimben volt sok olyan is, ami már nem szenvedés volt, hanem valami nagyszerü érzés és ezek mellett is annyira sulyos szenvedések voltak. Mostan valami megértés van bennem, valami mély megértés, szenvedés, ami néha kezd felülemelni rajta, meg most is érzem azt a nagyszerü érzést. (De hányszor fogok innen még lebukni? De ép ez szükséges ahhoz, hogy teljesen fent lehessek egyszer, a gyengeség is kell, a gyengeségben is van valami hatalmasság, küzdelem, legyürés és anélkül ez nem lenne. Hadd legyek gyenge is, tudok én még avval valamit csinálni, az a gyengeség sokra rávezet. Meg nekem háboru kell!)

De folytatom az előbbit. Ez a szenvedés elvisz a teljes őszinteséghez, ebben a szenvedésben a becsvágynak is el kell tünnie. Meg mi célja lenne annak már itt? És amugy is a szenvedés megmutatja az értékeket az alacsonyban is és beismerteti, hogy a legmagasabban is sokszor ott van az alacsony. Mindenütt egoizmust látok. De látom abban a magasabb egoizmusban a fönségeset. A saját lelkünket akarjuk felemelni és semmi mást nem akarunk. Önfeláldozásról beszélnek, pedig egoizmus ez is és nem más! De ez a legmagasabb, ami embernek lehetséges: a saját lelkünket felemelni. A többi csak öntudatlanság, hazugság, vagy gyávaság, ami nem meri beismerni ezt. Művészetért önfeláldozás nem létezhet, mert az lenne az önfeláldozás, ha oda nem dobnók magunkat, a lelkünket, testünket érte. Le kell magunkat teljesen győznünk, meg kell törnünk önmagunk által, a lábaink előtt kell feküdni önmagunknak, hiuságainkkal és becsvágyunkkal. Igen, becsvágy, önmagam előtt is jobbnak szeretnék látszani, mint amilyen tényleg vagyok. Azért, mert ebben örömöm találom, álmodom bizonyosan azért, mert igy könnyebben birom az életet. Mindamellett ez a rosszabbik fajta becsvágy. Álszemérem önmagam előtt, meg azután valami más: de az is alkotási vágy már.

1921 október 18

Kisérleti objektum vagyok. Mit lehet egy ilyen lélekkel, mint az enyém és egy ilyen testtel, ilyen körülmények között csinálni? Milyen fejlődéseken lehet átvezetni, meddig lehet vele menni? Nem az a fontos, hogy ép festek-e, hanem hogy belsőleg művészileg fejlődjek akármiképpen. És feküdni, mennyi különösség van ebben. Meg tudom én azt, hogy szép és izgatóan érdekes az élet, mindazok dacára tudom ezt, amiket gondolok és gondoltam már felőle és azok a dolgok is a szépséghez tartoznak. És mégis, mikor nem is kellene feküdnöm, csak azért fekszem tovább, hogy kevésbé éljem az életet, mert nem kell az élet. (Igaz ugyan, hogy fekve nagyon is lehet élni, de az már nem olyan élet.) De akarnom kell az életet. Az élet nagy kisérlet és az én-nek nagy deszpotának kell lennie önmagával szemben és az önmagát csak egy kisérleti objektumnak szabad tekinteni és a szenvedéseket semmi egyébnek, mint

érdekes tüneteknek, amelyeken néha még jól is lehet mulatni. Szóval, a legkimondottabb deszpotának kell lenni, a legkegyetlenebb fajtából. És ez érdekes játék. Meg kell tanulni mulatni ezeken, akkor minden jól fog menni. Mi az? Csak szenvedés és semmi más. „Csak szenvedés"; miért nem tudom ezt mindig igy mondani: „csak!" Hogy van az, hogy ugyanazokkal a gondolatokkal annyira nyugodt vagy olyan nagyon nyugtalan tudok lenni? De legalább tudom, hogy ez igy van és igy képes vagyok keresni az objektivságot még legalább. Ezek is azokhoz a mulatságos dolgokhoz tartoznak.

Budapest, 1921 november 14

Életemnek borzasztó tévedése lenne, ha most ebben tévednék. Nem fogok feküdni, dolgozni fogok, vagyis feküdni is fogok meg dolgozni, ezt a kettőt fogom tenni. És ezt nem gyengeségből teszem, hanem meggyőződésből. És erre a meggyőződésemre a saját megérzésemből és orvosaim különböző véleményéből alakult saját meggyőződésem vezetett rá. (Ugy hiszem én is, mint egy orvos mondta nekem, meg Kuthy is körülbelül ezt tartja, hogy nem a kúrától függ a beteg sorsa, hanem az önmagában van, vagyis általában a fizikuma minémüségétől függ. Kuthy még az injekciót is hozzáteszi természetesen, de ez itt nem tartozhat a tárgyhoz.) Szóval, akár feküdni, akár nem, vagy dolgozni, vagy nem dolgozni, az mind mindegy és ez nagyszerü, hogy igy van! Dolgozni igy is csak keveset dolgozhatom, de igy mégis csak festhetek, iskolába meg keveset megyek be.

Most hát igy végkép beláttam és letettem arról, még ha az életet teszem is fel, hogy, mondjuk, néhány év mulva megint egészséges ember legyen belőlem. Megpróbálom betegen. És jól van minden igy, ahogy történt, ha hatalmamban is állana, akkor sem változtatnék meg semmit.

1921 november 26

Rájöttem, sokkal öntudatosabb vagyok, mint amilyennek mutatom magam. Ugy látszik, inkább az öntudatlanság látszatát birom elviselni, mint azt bevallani, ami a meggyőződésem magamtól. Az semmi, ha mások maguktól rájönnek azokra a dolgokra, azt egyáltalán nem bánom, ha

tudják, csak az lett volna valami irtózatos érzés eddig, hogy azt tudják, hogy én is azt tartom magamról. Nem a hibák beismerése nehéz, hanem az ítéletnek bevallása. Valami elviselhetetlen, kényelmetlen érzés ez.

Hogy hülye vagyok, az egészen bizonyos és itt azt, hogy hülye, nem valami elvonatkoztatott értelemben értem. De mégis művész vagyok a belsőmben, a legvalódibb művész. De az agyam nem eléggé erős hozzá, hogy kifejlődhessek. Degenerált lettem a kifejlődésem előtt, ugy lehet. Ez a szellemi nyomorultság tenne éppen nagyratörővé, valahogy olyanféleképpen, mint ahogy a fizikai nyomorultaknál szokott lenni? Ezt nem tudom. Sokszor azt érzem, hogy csak az agyvelőm gyenge, hogy nem képes a lelkem közvetitésére. Érzem a butaságomat és mégis sokszor az ellenkezőjét veszem észre magamon és azt tudom, hogy akkor is objektive gondolkozom, hogy mélységek vannak bennem, azt is határozottan tudom. Örökké önmagam alatt vagy önmagam fölött vagyok, soha azon a fokon nem állok, ahol tényleg vagyok és ha ott lennék, akkor már nem én lennék.

1921 december 30

Nem birom elviselni ezeket az érzéseket, ennyire nem akarni az életet, ennyire csak elpusztulni akarni. És ez az érzés öl meg, nem birom, gyenge vagyok rá, nem birom a hatalmasságát, a szépségeit. A nagyszerüsége összemorzsol, maga alá temet, elsodor. Még küzdök vele, de meddig fog ez menni? Lelkileg nagyon fáradt vagyok. Ez a küzdelem minden energiámat felemészti. Örökösen magamban érezni egy ilyen hatalmas erejü érzést, ez merit ki. Ez olyan valami lehet a lélekben, mint a fizikumnak a 42 fokos láza és ezt a lázt szüntelen érzem. Rosszul is vagyok, ezeknek az érzéseknek meg is vannak mindig a következményeik. Valahogy eddig mégsem gondoltam, hogy már ennyire előrehaladott állapotban legyen a bajom, mint most észre lehet venni már rajtam. Ide is, a halálhoz, nem könnyü út vezet, nem olyan kis dolog kiköhögni a tüdőt, még egy olyan embernek sem, mint én vagyok, a mellett a borzalmas öröm mellett is, hogy látom, hogy fogy a tüdőm. És mégis milyen nagyon jó ilyen nagyon betegnek lenni, érezni mindennap, hogy hogyan fogy el a tüdő, milyen nagyon jó ezt tudni ... mindig kevesebb élet.

1922 január 7

Kialakulatlan gondolatok ... gondolkozás ... igen, azok, az van bennem. Akarhatok, akarok mást a huszonkét évemmel? De ez kell nekem, meg ezt is akarom, küzdelmeket, belső küzdelmeket, meg a szenvedéseket is. Harmónia, megnyugvás ... ez nem én vagyok, minek akarjam hát ezt? Én magam akarok lenni mindenben. Megnyugvás, az énnekem is létezik valahol, de csak a kétségbeesésen át. Akarom magamban a disszonanciákat, forrongásokat, szenvedéseket, akarom a betegségemet, akarom, hogy csak szenvedve birjam elviselni az életet, akarom, hogy mégis akarjak élni, szépnek és irtózatosnak akarom találni egyszerre az életet, akarok örömet érezni és akarok

nagyon szenvedni. A megnyugvás nem is kell, avval én nem birok semmire sem menni, mert az nem én lennék.

... És most, hogy már leirtam, veszem csak észre, hogy ez már ép a nyugalom: megnyugvás a nyugalomnélküliségben, a disszonanciák harmónikus igenlése.

1922 február 3

Ösztönös művészet... Hát megpróbálom igy, ilyenfélén felfogni a dolgokat, de tudatosan, ösztönösen. Lehet ez az ösztönösség tudatosabb valami, az, hogy ilyenfélén akarok kutatni, mint amiről azt hittem, hogy tudatos törekvések inkább. Ösztönösnek is veszedelmes lenni, menynyi ostobaság jöhet abból ki, de hogy ösztönösebb akarok lenni, vagyis inkább annak hagyom magam lenni az életben is, talán ez is ép valaminek az öntudatba jutása. Nem szabad magamat annyira átformálni akarni, leszek roszszabb, de egészen én. Ezért gondoltam ma azt, hogy nem csak kétségbeesett vagyok, de az is akarok lenni. Valahogy ilyenfélének gondolom a tudatos ösztönösséget.

Igen, nem baj, nálam talán nem hiba a kétségbeesés, mert ez a lényem, mert ahhoz a sötét és komor emberfajhoz tartozom. Nem a könnyebbség keresése ez, nem könnyü csak annak maradni, mint ami az ember, egy olyannak, aki annyi világosságot akar. Igaz ugyan, hogy ez nem jelent többet, mint azt, hogy csak a saját vágyunkon mehetünk előre.

Mennyi hülyeséget irkáltam már össze ebben a füzetben és mennyit deklamáltam, hogy utálom mindazt, ahogy leirtam.

1922 március 6

Annyi irtózatos van a tavaszban, valahogy fáj a tavasz. Azok az irtózatos erők elviselhetetlenek, meg az ellentétek azokkal, ami én vagyok, ami bennem van. A tavasz mindenképpen az élet, ami én vagyok, az meg valami csak pusztulás, semmi más. És mégis olyan érzésem is jön néha a tavaszról, hogy ép azért, mert annyira Élet, valahogy éppen a halál is valami nagyszerüen dacos, halálos erőfeszités.

... Valahol azt olvastam (talán Weiningertől), hogy az, aki autobiografiát ir, nem lehet öngyülölő. Lehet, hogy igy van, mégis a télen alig irtam egy-két oldalt, talán azért,

mert valamí gyülöletet kezdek érezni, de ha mindamellett irtam volna, az nagyobb gyülölet jele lett volna. Eddig sok volt a szeretet önmagam iránt abban, hogy irtam, a harmóniát önmagammal kerestem és több harmónia is volt talán még bennem akkor, vagy inkább csak azt hittem.

Miért akarjak én harmónikus lelkü ember lenni? Én nem lehetek az, alapjában a lényem legmélye csak önkinzás, sötétség keresése, olyan vággyal a világosságok után. Milyen nagyon, végtelenül magamban vagyok és az a legelviselhetetlenebb, hogy önmagával mindig együtt kell lennie az embernek. Nem akarom én magamat, gyülölni kezdem magamat. Sem művésznek, sem átlagembernek nem vagyok jó, egyformán nagyon rossz mind a kettőnek. Az jó, hogy átlagembernek rossz vagyok, de ez a legfájdalmasabb stádium. Annyira fáj az élet, de ugyis el fogom magam pusztitani. Most még próbálgatni akarok, akarnom kell ezt, de mindig előttem van ez a kérdés: Minek? Birom én a Lehetetlent akarni, éppen csak azt? De ha már most kezdeném magamat elpusztitani, megvetném magamat. Még nem győződtem meg egészen mindenről magamban, hiába tudom azt, hogy nem érek semmit. Még vagy két év vagy még előbb, akkor, mikor el is fogom azt hinni magamról. De azt mégis el fogom hinni. De meg most már úgyis állandóan vért köhögök. Milyen furcsának tünik fel sokszor igy ez az élet, egy ilyen élet. Hogy el birom viselni, azt talán csak a tüdőbajomnak köszönhetem.

1922 március 17

Azt hiszem, összeomlott bennem minden. Lehet, hogy azt is fogom még hinni, hogy ez még nincs igy, talán még többször is, de azok csak hangulatok lesznek. Ebben a valóságban, hogy vége mindennek, csak végső, utoljára fellobbanó erőfeszitések vannak.

1922 április 2

Nem hiszek a kulturában (a legjobb értelmében értem itt ezt a szót), nem hiszek az „Übermensch"-ben sem. Nem lehet! Nietzsche azt mondja: „Der Mensch muss überwunden werden", igen, itt mindig ember fog maradni és nem „Übermensch". Aminek bűn és tévedés a létrejöttének alapja, abból Nagyszerüség nem jöhet létre. Legfeljebb sok

dolgot be lehet látni itt. Megváltoztam sokban ezen az elmult télen, mig a nap egyik felében dolgoztam, a másikban feküdtem. Ez a munka meg fekvés annyi gondolkozásra kényszeritett és minden gondolatomat, következtetésemet a munkán át kaptam. Amikre a munka rávezetett a művészetre nézve, azt találtam magamban az életemre nézve is. És azt tudom, hogy művészi munka nélkül sok dologról önmagamtól még nem jöttem volna rá.

Festeni akarok, a lelkem akarom felemelni, a többi cél: emberiség, kutura, meglehetősen mellékes itt. Művészetért és itt nem kell érteni a muzeumokban lévő képeket, szobrokat vagy a megirott könyveket, szimfóniákat, operákat; azok csak a Művészet megtestesülései. Nem képek kellenek, a Művészet lelke kell, azok a belső Nagyszerüségek, amelyek képesek létrehozni azokat. Természetes, hogy az alkotásokat is akarjuk, de ha Művészetre gondolok, akkor annak azt a legszellemibb részét értem.

1922 május 13

Vilma azt mondja, hogy nekem még kell, hogy a művészet kárpótlásul fizessen is. De mi a művészet? Én magam vagyok a művészet. És akkor önmagammal nem szabad elpusztitanom azt az erőt. De ha nem birok alkotni, akkor nem is vagyok a művészet. Hogy lehet itt szó fizetésről, jutalomról? Ha minden pozitiv eredmény nélkül fejtem ki azt az erőfeszitést, hogy élek érte és küzdök érte, akkor azt csak a küzdelemért magáért teszem és ez csak az élet, az életben lévő szépségek keresése. De én az életet magát semmiképpen nem akarom. Csak ha bennem lenne az az erő, ugy azt magammal nem szabad elpusztitanom. Vagyis inkább jobban mondva annak az erőnek kifejlődését, akcióbalépését nem szabad meggátolnom, elodáznom. De ha az nincs meg bennem? ... Minek nekem gyönyörködnöm azokban az emberfeletti küzdelmekben? Evvel a küzdelemmel nem teszek semmit a művészetért, bármilyen nagyszerüség is a lehetetlenért harcolni. Ez is csak önzés. Mintha Schopenhauer meg Nietzsche küzdenének egymás közt bennem. De mit törődöm én velük? Csak azért jutott most eszembe ez a hasonlat, mert ez is, az enyém is a halál és az élet gondolatának küzdelme. Mit törődöm én az élet tagadásának a filozófiájával, ha művészi erők életrehozásáról van szó. Vagy a Nietzsche filozófiájával, ha én alkal-

matlannak találom rá magamat. Nem akarok én az öngyilkosság mellett szólni, csak azt, hogy minek keresnem az életet, mert én nemcsak élek, nekem küzdenem is kell az életemért, ha fenn akarom magamban tartani azt. És mégis, bizonyosan meg fogom magam ölni, vagy a tüdőbajom által, vagy valahogy másképp. Azt hiszem, már szeretném is, ha azt határoznám el. Eddig még a vallás is visszatartott, de lassanként valahogy ez az akadály is leomlik előttem.

1922 május 17

Hát miért nem tudok sem élni, sem meghalni? Miért nem tudok már semmit sem tenni, sem dolgozni, sem itthon, sem az iskolában, miért nincs már energiám semmire sem, még egy mozdulatra sem? És mégis mindezt tudom, ezt a sok miértet. Irtózatos, most már semmire sem lenni képesnek, csak ülni egyhelyben órákon át és bámulni egy falra vagy ebbe a tavaszi égbe és elveszni ezekben a testetlen gondolataimban, ezekbe a százszor átgondolt gondolataimba, amelyek mos már mind átváltoztak egy örökkétartó, annyira sulyos érzéssé. Nem akarok annyira beleveszni önmagamba, elveszni a lelkemben. Mert csak ezek az érzések, meg az álmodozások vannak meg bennem és elveszek ebben a talajtalan mélységben. Hisz leirni sincs már erőm őket. Ha valaki a kezembe adná a papirt, a ceruzát, talán sokat leirnék belőle, azt a részét, amit még valahogy le lehet irni. De hisz a fiókom sincs energiám kinyitni. És ma át akartam menni az Összekötő-hidon, a Dunát megnézni ott — és miért nem megyek már még oda sem? Vagy minek is azt ugy előre megnézni? Miért kell nekem itt élnem, hülyének, számüzöttnek? Mit tartozik rám ez a világ? Az én mindenütt én marad, a művész éppen az, aki csak önmagáért van, sehová sem kapcsolódik szervesen, semmiféle fejlődéshez.

Milyen végtelenül magamban vagyok! Miért kell annyira idegennek lennem? Miért kell itt idiótának lennem, mikor belsőleg annyira más vagyok mégis? Miért vagyok én annyira idegen, hogy még Vilmának sem tudok magamról ugy és annyit elmondani, ahogy szeretném? Miért vannak bennem ezek a korlátok, falak? Hogy szeretem Vilmát, milyen mélységesen. És hogy magában kell lenni a lelkemnek mégis!

1922 május 25

Határozni, hogy megöljem-e magam vagy éljek? Azt érzem, hogy tulságosan beteg rá a lelkem, tul egyszerü, tul nyugalmas és kevéssé fájdalmas lenne az én nyugtalan, kétségbeesett karakteremhez ez igy: egy egyszeri elhatározás. Ahogy felvettem a harcot a művészetért beteg fizikummal, az egészség kilátása nélkül, ugy nekimegyek ilyen beteg lélekkel, ha máskép nem lehet, ha nekem mindig a legnagyobb szenvedést kell is választanom. Tulságosan elgyötört a lelkem, de van benne valami kétségbeesett erő, talán csak azért, hogy annál jobban szétroncsolhassam magamat, hogy annál nagyobb legyen a harc. Az életet élnem, iránta való örök kétségek és ingadozások nélkül nem lehet, azt sokkal inkább nem akarom, semhogy anélkül birnám. Művészet! De erről képtelen vagyok kimondani azt, hogy minek, micsoda erőnek érzem a lelkemben.

1922 május 29

Milyen különös napja volt ez az életemnek. Talán valami olyanféle, mintha Beethoven IX. szimfóniája játszódott volna le a lelkemben. Az első tétel, meg a harmadik. Az ébredésem, a reggel irtózataival az első, azután a harmadik, ez a beszéd Vilmával azon az epreskerti padon, az az adagio, megváltó érzéseivel. Vagy valami olyan történt velem, mint a Faustban, mikor meghallja Faust a husvéti karéneket. Nem arra gondolok ép, amik ott szószerint vannak. Én nem tettem le örökre a poharat a méreggel, ha talán egy kicsit abban a pillanatban messzebbre is huztam a számtól, csak azokra a szelid vigasszal telitett érzésekre gondolok, amelyek Faustban lejátszódhattak akkor. Egy mennyország világosodott meg a lelkemben, attól a Szeretettől, amit Vilmától kaptam, éreztem. És művész, nagy művész voltam azok által az érzések által, amelyeket éreztem iránta, szeretetem által.

1922 junius 9

Ezekre a gyötrelmekre, kétségbeesésekre szükségem van nekem, akár belepusztulok, akár nem, de mindenképpen ezeket át kell szenvednem, ezeken át kell esnem. Szükségem van a kifejlődésem miatt rájuk. Lehet, hogy bűn,

de miért ne? A szenvedés mindig összefügg a bűnnel. De szenvedés nélkül nincs lelki fejlődés. Ennek a létnek ez a legmélyebb lényege. Ez a létezés bűnön alapszik (születés, eredendő bűn). Szenvedés és bűn ennek a világnak az alaplényege. Mindent ugy kell venni, ahogy van és aszerint felvenni a harcot. A saját területeinken kell küzdeni. A rossz nélkül nincs fejlődés ezen a földön. Ez a nagy küzdelem kell nekünk, a nagy átélés, a nagy Harmóniák és a nagy Disszonanciák között.

1922 junius 12

Aki már csak „pap" lehet, kell-e annak is még küzdeni ezért, hogy még élhessen? Papnak lenni ilyen értelemben, nem ép ez-e az önzés a művészettel szemben? Hát ad valamit egy olyan „pap" a művészetnek? Hisz nem önzetlenség akkor a művészet, hanem csak szenvedély, céltalan szenvedély, ami nem enged meghalni. Egy szenvedély miatt nem akarni meghalni, futni az élet után, mikor már az élet annyira nem akar. Nincs-e ebben szinte már valami alacsony?

Iszonyatos ez, hogy énnekem vagy az élet után kell futnom minden percben, vagy öngyilkosságot elkövetnem minden perc által. Nekem örökké állást kell foglalnom az élet vagy a halál mellett. Helyzetemnél fogva csak aktiv állásfoglalás létezhet nálam a halálra vagy az életre és ezek sohasem lehetnek csak puszta gondolatok, mint másnál.

1922 junius 18

Ó, hogy szeretem Vilmát, milyen gyötrődve, szenvedőn, mélységesen. Milyen szentség volt előttem, mikor tegnap arról a lemondásról beszélt. Ma reggel is, mikor felébredtem, beleremegtem ebbe a gondolatba. Hogy szét akarom szedni előtte a lelkemet, hogy odaadnám a kezébe, hogy beleláthasson egészen. Tegnap már szinte nemcsak elmondani akartam a lelki vitáimat, hanem valahogy már előtte küzdöttem hangosan a lelkemmel. Mind a két hangot, ami a lelkemben küzd, a halálét és a művészetét, egyszerre mondom el előtte, ahogy a lelkemben viaskodnak. Vagy Ő az egyik hang, én a másik. Hogy ismerjük mind a ketten ezt a küzdelmet! Mennyi szépség van ebben a mély-

séges megértésében és milyen határtalan boldogság, hogy megért valaki, Ő, éppen Ő.

De... csak a munkáért magáért élni, igen, küzdeni, ugy egész önzetlenül „papnak lenni", ahogy Ő mondta, ameddig éppen tarthat az életem, de nem küzdeni, futni az élet után ezért. Elég ez addig, mig ép élhetek. És... de a szenvedélyem?

1922 junius 23

Baskircsev Mária naplóját olvasom. Hogy megkinoz ez a könyv! Baskircsev Mária festő, ez az őrült vágyódás és akarat a Művészethez, tüdővész, és a vég 24 éves korban. És én? Azt irja: „Csak az értheti meg, aki már átélte." Akarni, akarni dolgozni... és feküdni helyette, egy egész évig feküdtem! Ó ennek a küzdelemnek a gyötrődései! Mindent akarni tenni a Művészetért és... dolgozni vagy feküdni érte, ennek a kettőnek az örök küzdelme a lelkünkben. Olyan sok dolog másképpen van nála, máskép hat rá és mégis, hány ugyanegy érzés! Gondolt-e rá, mikor leirta, hogy lesz még valaki, vagy valószinüleg többen is, akik ugyanezt csinálják, élik át? Fiatalnak lenni, és akarni, olyan végnélkülien akarni kifejeződni és tüdővérzésnek lenni, 23 év... és...! Meg is akarok halni!

1922 junius 26

Olyan jó, hogy tudok megint gondolkozni a művészetről, igy, nyugodtan, behatóan. Nem vagyok ideges, már amennyire nyugalom lehetséges egy ideges embernél. Olyan sok hónapon át nem birtam avval a nyugalommal gondolkozni a művészetről, ami hozzá szükséges. Csak gyötrődni és tépelődni tudtam azokon a dolgokon és a művészetről már nem birtam gondolkozni. Tudtam, hogy hiába dolgozom, mert téves utakon járok, de nem volt idegerőm, hogy változtatni akarjak ezen. Ez volt az alávalóságom. De a szenvedés annyira elgyötört. És most? Kifáradtam tőle. De meddig tart ez? Kezdődik ujra, csak ájulat, mint mikor a sulyosan sebesült elveszti az eszméletét. De hát abban is van pihenés.

Nem spekulativnak, nem konstruktivnak kell lennie művészetünknek. Minek keresgélni (legalább egyelőre) formát és efféle problémákat. Mintha én is azt mondanám,

hogy az impresszionizmusból kell kiindulnunk. Igen, de a mienk már nem fizikai impresszionizmus lesz. Azt hiszem, nem kell annyira komplikáltnak, annyiféle problémát kutatóknak lennünk, mert akkor valami olyanféléhez juthatunk el, mint például a kubizmus. Szóval, inkább valami ösztönösségre gondolok, intuitiv, igy fejezem ki jobban. És az ösztönösségünk is lehet egy annyira tudatos ösztönösség. Valahogy a legnagyobb egyszerüséggel a lelki, a szellemi benyomást visszaadni. — Valami felszabadultságot érzek magamban, valahogy szabályok alól szabadultam fel. És most mintha inkább művész lennék. Mintha sok mesterségbeli dologtól szabadultam volna meg, valami még fizikaitól, igaz, hogy valami magasabb értelemben vett fizikaitól. Valahogy csak viszonylagos értelemben értem itt a fizikait, mert hisz az is szellemi, amit itt értek tulajdonképpen. (A kubizmus mennyire szellemi, de fizikai dolgok szellemi megoldása.) Amit én gondolok, csak a lelki dolgok szellemi megoldása szin és vonal által. És amennyire csak lehet, komplikálatlanul. Annyira nehéz ez, hogy minek magunkat terhelni, bármennyire érdekel is, közelfekvő problémákkal is. És egyelőre csak ezt próbáljuk.

1922 junius 28

Szép az élet és érdekes. Akarom én ezt tagadni? Hisz semmiképp sem lehetnék művész, ha ezt nem látnám meg. Szépek a küzdelmeink, a szenvedés, szép a belső életünket megfigyelhetni. Szép ez a nagy kháosz, ami majd valami nagy Harmóniában végződik. És hány nagyszerü emberi lélek a küzdőtársunk. Igen, ez mind igy van! És mégis. Nem akarok élni! Nem akarok élni! Hogy birnám ezt kifejezni? Csak a tüdőbajom gyorsan haladna előre! Milyen iszonyatosan kivánom ezt. Ha 40 fokos lázam lenne! De mit kinlódom itt, mintha attól, hogy leirom, könnyebbül érezném magam? Ó hogy szeretném legalább itt kimondani, kifejezni! Miért nem ölöm meg magam? Ha egy nagy, komplikált gépből csak egy kis csavar is hiányzik, már nem működhetik ugy, mint kellene. Ez az, és ugy látszik, ez lenne a pokol! De meglehet, hogy nemsokára már semmivel sem fogok törődni.

Azt hiszem, hogy rosszul is vagyok, néha olyan nagyon betegnek érzem már magamat. Nagyon köhögök és fáj a mellem, egy nagy sebnek érzem sokszor a tüdőmet.

Valami tulfeszitett türelmetlenség érzete uralkodik rajtam. Mint valami őrült rohanok fel és alá szobámban. És sokszor van olyan délután, hogy háromszor is megmérem magam. „Hátha mégis magasabb lázam lesz?" Lehet ilyen gyötrődést sokáig kiállani? Most már dühöngök, mint egy ketrecbe zárt vadállat. Türelmetlen, a végletekig felidegesitett vagyok. Vagy valamit csinálni, amiből azt láthatnám, hogy legalább nincs elzárva előttem az út a Művészethez, vagy meghalni. Meghalni! Tudni biztosan: egy-két hónap és végem van. És hátha igy lesz?

1922 julius 2

Vasárnap, otthon, jó egyedül lenni. Ide-oda járkálhatok szobámban, nyugodt és nyugtalan is vagyok. Olvasok, de inkább csak keresgélek könyveimben, gondolkozom. Mikor jövök tisztába magammal? Mennyi gondolatot érzek magamban, mintha várnák, hogy felébresszem őket. Azután egyik-másik fellobog bennem, de egyiket sem akarom folytatni, tovább vinni. Kint az égen nagy fehér nyári felhők usznak, nézem őket, hogy szeretem csak nézni, nézni ...

Vilma elutazott Pécsre, a művésztelepre. Ha kap lakást részemre, én is lemegyek.

1922 julius 4

Hát mit akarok? Ó, de sulyos az életem! Hát miért nem vagyok betegebb, mindig betegebb? Nagyon lassan halad ez nekem előre. Ha elpusztitana ez a betegség, csak ez lenne megoldás! Mennyi lázongás, kétségbeesés van bennem. Mintha minden összezavarodott volna bennem, nem tudom leirni. Öngyilkosság? Vilma, ha beszélhetnék Neked, milyen őszintén tudnám elmondani! De mit tudnék akkor is kifejezni? Élni nem akarok! Hisz látom, tudom, hogy ez az ut a Művészethez el van zárva nekem. Ha öngyilkosságot követnék el, azt is lázongva és kétségbeesve tenném. Hiszek a jövő életben és mik lehetnek a következmények? De lehet, hogy semmi! De meg akkor is talán már nem bánok én semmit. Vagy nem fogok már bánni nagyon rövid idő mulva semmit.

Átengedni magam a betegségemnek? Nagyon fájdalmas igy még élve lemondani a Művészetről! És ha soká tart ez a haldoklás? Csak betegség és nem halál.

Tüdőbajom által szándékosan keresni a halált? Valami olyant érzek, hogy olyan jól esnék ezt tennem. Meg máskülönben is mennyi különösség lehet egy olyan lélekben, mig ezt teszi. Szeretném megfigyelni magam. Meg mindenképpen szeretném azt egy-két hónappal előre tudni, hogy meghalok. Érdekel ez az állapot. A halál olyan nagy kielégülés! Meg ha kutatok a lelkemben, valami kis gunyos kárörömféle érzést fedezek fel a testem ellen.

Annyit szeretnék irni, de mindenre ott van az a „minek". Csak gondolkozni, töprengeni és minden már minek? Semmire sincs energiám, csak rajzolni. De sokszor ott sem birom már az összes erőimet összeszedni. Hetek óta kellene vásznat és festéket vennem és mindennap halasztom, minden igy megy, de holnap már mégis meg kell tennem. Töprengeni, önmagamban elveszni, semmi más. Ezt tettem ma is az egész délutánon át, megint nem birok még csak olvasni sem.

Az ablaknál heverek, — cigaretta. Jó beszivni a füstjét a tüdőmbe. Gyengeség? Ugy látszik, mert még nem határoztam, hogy ezt a módot választom-e. A hold világit, csillagok, jó nézni. Ezelőtt ez megnyugtatott. Most? Most is ugy szeretem nézni.

Pusztitani magam. Ha soká tart? Hisz akkor is lehet egyszerre véget vetni neki. Vilma azt mondta egyszer, hogy gyengeség ezt a módot választani, igy, a betegségem által. De nincs nekem vagy 5—6 hónapot még élni jogom, ha ép ez az 5—6 hónap érdekel még? Lehet, hogy kényelmesebb mód, de fájdalmasabb. Mit fogok tenni?

1922 julius 5

Borzasztó forró napok, ez is kínoz, az örökös lázam miatt. Ugy elbágyaszt, most is 37.8 vagyok. És mégis jó! Ez a bágyadtság ugy elválaszt a külvilágtól, mintha már nem is tartozna énrám. Csak a lelkem érzem, mig valami félálomhoz hasonló állapotban fekszem.

És nincs kedvem semmihez sem. Olyan türelmetlen, végsőkig türelmetlen vagyok. Türelmetlen, mert nincs még vége mindennek és türelmetlen a tüdőbajosok türelmetlenségével is, mert nincs sok idő. Ó micsoda vágyak gyötörnek! Művészet! Hogy vágyódom utána, kimondani valamit, a lelkem kifejezni! Türelmetlen? Művészet? Lehetek én

még az azért? Várok én itt valamit? Már nem várok semmit Tőle. De türelmetlen, mégis türelmetlen vagyok. Érte, ugy látszik, már csak azért, hogy szenvedjek még többet. A karakterem visz oda a szenvedéshez, akár van ok, akár nincs. A lelkem lényege a szenvedés. Meg különben is nem az objektiv okok a szenvedés okozói, szinte azt szeretném mondani, azok csak a lélek szenvedésének a külső, a fizikai megjelenési formái.

Eh, de mit bánom én mindezt, mit filozofálok! Az emberek a reményeik miatt szoktak türelmetlenek lenni, remélkednek, azért türelmetlenek. Milyen jó azért még ennek is lenni! És én? Nekem csak a türelmetlenségem maradt meg, szóval csak szenvedés maga pusztán.

Igen, ezek a dolgok igy vannak. Mennyit beszélek itt, pedig csak ezt kellene irnom, hogy leginkább kifejezzem a mostani érzéseimet: Nem akarok tovább élni! . . . Várni . . . mindig várni! . . . De itt mégis céllal.

1922 julius 8

Igen, értem én az életet velem szemben, a tendenciáját velem. Pécs, hát még csak ez sem! Mikor mindenki elmehet a nyárra valahová, akkor ép nekem, a beteg tüdőmmel nem engedi a sors, az élet. Nem az a tény maga a fontos, hogy ez sem sikerült, de azok a sok ilyenfajta apró tények lényegesek, az élet tendenciája velem szemben.

De jól van, evvel a tendenciával egyetértek én is. Nem akar az élet, de én sem akarom ám őt. Csak ez a küzdelem annyira fáraszt, ez a belső akaratom elleni küzdelem vele, érte, ez a hosszu haldoklás. De miért folytatom ezt a küzdelmet? Miért? Miért? Mikor tudom, hogy minden ut bevégződött a Művészethez nekem. A mártirja lenni? Még az sem lehetek igy, csak a Művészet szenvedélyének lehetek a mártirja, csak egy szenvedélynek, ha igy ellököm magamtól a halált, amely már itt van egészen mellettem, bennem. Itt van, hogy segitsen rajtam, mert az élet már ugysem számithat nekem, az már ugyis bevégződött nekem, igy, hogy anélkül kell lennem, művészet nélkül.

1922 julius 14

Türelmetlenség mindig, mindenképpen és minden téren! És ez már igy is lesz. Várni? Borzasztó várni! És megértem magamat. Nekem gyorsan kellene minden.

Azt érzem, hogy nagyon beteg vagyok. Most még persze erős vagyok, de fogytam is 12 kilót. Azt kezdem hinni, hogy a gégém is beteg, gége-tuberkulózisra gondolok. Akkor végem van. Jobb szeretném, ha csak a tüdőm pusztitana el. Csupa apró daganat a torkom, de az 8 éves korom óta ugy van. Most oldalt valahogy olyan roncsoltnak látszik. De majd meglátjuk. Vagy egy fél éve már, hogy nem vizsgáltattam a tüdőmet. Mielőtt elutazom, mégis el kell orvoshoz mennem, csak ne unnám annyira.

1922 julius 15

Minden este, mindig, de különösen este, akkorra már annyira felfokozódik bennem ez a végnélküli türelmetlenség érzete. Mindig este az ablaknál szoktam ülni, nézem a sötétséget, ó de nincs nekem már semmire nyugalmam, erre sem, csak felugrani és fel és alá rohanni a szobámban.

1922 julius 16

Lenke jött hozzám tegnap este, azért nem folytattam. Majd leirom egyszer, vagy most.

Olyan szépnek látok mindent, olyan szépnek érzek mindent. És annyira meg akarok mégis halni. Minden szép! Baskircsev Mária azt irja: „Annyira fiatal vagyok, hogy a halál gondolata is mámoritó". Igaza van! És mi lesz énvelem? Ugy szeretném elpusztitani magam, nem enni, cigarettázni, agyondolgozni magam. Igy lassan, nem egyszerre, nemcsak szembe akarok nézni a halállal, hanem sokáig, hónapokon át szembenézni vele, megfigyelni, hogy milyen hatással van lelkemre. Ugy és annyit fogok ezalatt élni, mint más száz év alatt sem. Azt akarom, hogy nyitva legyen a lelkem minden érzésre és akarom látni a szenvedésemet, a vergődésemet. De meg mindent olyan nagyon jónak találnék, minden szenvedésemet csak mintegy fátyolon át látnám, érezném. De meg akarom magam figyelni, mert ezt szeretem tenni, látni akarom érzéseimet. Ez hasonlit a macska és egér szerepéhez, egy személyben. Most is ilyen vagyok, minden művész ilyen. A macska most még vigyáz az egér életére, mert ugy látszik, még mindig akar élni, egy szenvedélye miatt, de tudja mégis, hogy azt az utolsó, halálos ugrást az egérre meg fogja tenni előbb-

utóbb, de biztosan. És egy macska mindenképpen kegyetlen és vérszomjas, meg a macska szeret játszani is, mint ahogy minden művész.

Ezekkel nem akarok én mást mondani, mint hogy, de meg mindenképpen igy is van: minden az életben „játszássá" válik, mihelyt öntudatossá lesz, vagyis a szemlélődő ember a dolgokon való felülemelkedés, önmagából való kihelyezkedés. Nézzük, figyeljük, kisérletezünk az érzéseinkkel, életünkkel. Igaz, hogy ott a vége felé már nemcsak szemlélődő ember leszek, ott már majd azt mondom magamnak: No nézzük, mit szólsz ezekhez, ehhez a „játék"-hoz? De ez olyan jó lesz akkor már. Meg ha már nem tehet az ember Valamit, akkor legalább játszani akar.

1922 julius 17

Mintha minden realitását elvesztette volna számomra az élet. Olyan nagyon különös érzés ez és ez most kezd az öntudatomba felemelődni. Eddig éltem az életet, most már mintha csak játszanám. De majd meglátjuk, hogy van ez a dolog! Vége van mindennek, elvesztettem mindent. Nos jól van! Most már nem is érhet ám valami iszonyu csalódás. Hát játszunk életesdit még egy darabig.

És ezek mellett a leghevesebb érzéseim vannak, de a szinpadon történőket is egy érzékenylelkü ember nem épugy átérezheti-e, mint a saját életében történőket? A minek? miért? kérdése minduntalan felötlik előttem és mégis a legszenvedélyesebb érzések vannak a lelkemben, de minden külső dologra csak a legteljesebb közönyt tudom érezni, akármilyen fontos is.

Olyan ez az egész dolog, mint mikor fest az ember és egyszerre belátja, hogy nem lehet a képéből megint semmi sem és abbahagyja, feladja, de még egy darabig csak ugy játékból fest rajta: játszik.

És most kérdezem, hogy ezekre kezdek rájönni, nem annak a biztos jele lenne-e ez, hogy nem sokáig élhetek már?

Játszol? Azért játszol, mert nem tudod egészen elhinni, hogy teljesen bezáródott előtted az út a Művészethez, máskülönben még ezt a játékot sem tudnád játszani már, csak azt a másikat, miről tegnap is irtam többek közt.

Meghalni nemcsak azért akarok, hogy ne legyek, hanem a meghalás érzéseiért is, vagyis a halálhoz vezető út érzéseit akarom magamon érezni és megfigyelhetni. És mindig, mindenképpen az érzéseket keresem és kerülöm, vagyis menekülni akarok előlük művészi kifejeződés által. Szóval minden ezért: Művészet!

1922 julius 18

Cigarettázom — — gyengeség! Csak a nyugtalanságom akarom vele csillapitani. — — Olvassak (Stendhal: A szerelemről), vagy rajzoljak? Nyugtalan vagyok mindenre. Irok inkább, csak egy-két sort.

Tegnap estefelé arra gondoltam, hogy talán csak a szemlélődésért is érdemes élni, mert szép a saját lelkünket megfigyelhetni. És mit gondolok ma? Délelőtt a rajzolástól már valami fizikai fájdalomfélét éreztem a tulfeszitett lelki akarástól. Kínlódom! De mindegy, legalább még egy évig birni akarom azt, hogy akarjak élni. Dolgozni! dolgozni! Megpróbálni, hogy mire vagyok képes. De azután? azután belátom, hogy nem lehet.

Mi az, hogy van az, hogy folytonos gyötrődéseim között is néha olyan végtelenül boldog, harmónikus érzéseket fedezek fel magamban, ha csak pillanatokra is, olyan felvillanó, névtelen, semmire nem vonatkozó érzéseket? Nézem . . . nem értem őket! — — Mert küzdök, magának a küzdelemnek szólnak? Valószinüleg Beethoven zenéjében találtam sokszor ezekhez hasonló érzéseket.

A kifejeződést keresem, a kifejeződés érzését akarom magamban élvezni! A Művészet nekem csak érzéseket ad, de a kifejeződés nagyszerüségét nem adja meg. De a halálelőtti állapotnak is megvannak a nagy érzései és ez megadhatja a kifejeződést is. Mert a halál a kifejeződés. Meghalni: egy kifejeződési mód lenne nekem, ezt érzem. Ez az! És ki kell fejeződnöm, bárhogyan, mindenképpen. Nem birom, nem bir a lelkem enélkül lenni. Kell! kell! . . . hát akárhogy. Ez az! Ezért szeretem hát ezt az érzésemet, a halál vágyát is, majdnem ugy, a lelkemben, mint a Művészet vágyát. Ez hát az a nagy hasonlóság, rokonság a között a két érzés között. Szeretem, mert a lelkem lényegének érzem ezt is, mint a Művészet vágyát.

1922 július 20

Most már még érdekel is, feszülten érdekel, hogy mit fogok magammal tenni, hogy elpusztitom-e magam? Mi lesz a vége, hogy mindezek a gondolatok, amelyeket itt leirtam, az öngyilkosság előzményei-e, hogy ez-e az az út, akár a formális öngyilkosságé, vagy pedig a tüdőm által? De miért nem kezdem már el? Hogy kínoz ez! Türelmetlen, a megőrülésig türelmetlen vagyok. Mindazoknak dacára, amik bennem vannak jelenleg, most valami szenvedély- és szenvedésnélküliséget is érzek magamban. Látszat csak, tulfeszültség. Szélvihar, amelynek az üvöltéséből már a fel- és alászállás tombolásának ritmusa is eltünt, csak egy megfeszitett örökkétartás. De ez, ez az érzés szétroncsol! Egy jó rajz vagy egy nagy tüdővérzés tudna, ha csak egy rövidke időre is, egy kis megnyugvásfélét adni.

1922 július 26

Céltalan kószálások az uccákon, járkálni és gondolkozni mélyen, közben meg nézni, látni a tömeget, kirakatokat, az uccát, szóval. A tömeg között az uccákon lehet elmerülni, gondolkozni és épugy kerülni is a gondolatokat. Szeretem a nagyvárosi uccát! Ugy szét van bennem megint minden szakadva. Egy délutánon át feküdni és gyötrődni, azután ilyenkor szokott az ember elmenni kószálni, népes vagy néptelen uccákra, ahogy ép egyikhez vagy másikhoz több hajlandóságot érez. Meg átmenni egyik vagy másik hidon, belenézni a vizbe. Lehet, hogy mindennek vége van bennem. Folyton cigarettázom. És mégis annyi szépség van mindenütt, talán csak egy halálraszánt tudja mindezt ilyen szépnek látni.

Szép, mert szépen tükröződik a lelkemben. (Miért ne vallanám ezt be? Hisz csak álszemérem lenne, ha nem tenném.) És már az a kérdés is felvetődött a lelkemben, hogy nem vagyok-e ép az élet szerelmese, ha ennyi szépséget látok mindenütt? Nem! Csak a lelkem, ha máskép semmiképpen sem vagyok az, egy művész lelke. Mennyi ellentmondást irhattam már le! De csak az érzéseimet akarom leirni, sorjában, ugy, ahogy jönnek. Majd meglátom, hogy ki vagyok, milyen ember!

Azt érzem, ha élek tovább, az már csak irodalmi élet lesz, hogy ezentul csak játszani fogom az életet. Szenvedtem! Most már csak egész kihelyezkedve az életből birom az életet elviselni. És ha igy kihelyezkedve éli az ember az életet, akkor már azt nem érzi egész valódi életnek, minden csak egy kisérletté válik, valahogy mintha nem valódi tény lenne többé előtte az élet folyása, csak egy megfigyelési objektum. A művész élete már nem élet, az már más. Az az élet, valami ilyet mondott Vilma tavaly, most ezt megértem, akkor még nem éreztem át egészen ezt. Minden művész az életének inkább a nézője, mint a leélője. És ez már igy nem a közönséges élet, hanem valami felsőbbrendü.

Ugy látom, itt az élet mellett irok. Meglátom benne a művészit is, a Művészetet keresem benne. És — — mit érzek? Mélyen bent a lelkemben mintha valami vonna, sodorna, vinne magával oda, a megsemmisülésbe.

Nem birok meghalni! Ó, pedig hogy szeretnék! Hányszor akartam már hogy ezt határozzam el. Nem hagy meghalnom a Művészet, pedig már csak egy képtelen szenvedély, már tisztán látom, hogy nem tudhatok semmit elérni. Volt már ugy is, hogy azt hittem, hogy határoztam a halál mellett és hát öltem magam. És — — Művészet! — — Hát akárhogy, csak Művészet, csak szenvedni, küzdeni miatta, ha már nem lehet érte, csak a nyomorultja akarok már lenni! Nem akarok én itt hősieskedni, de hát ugy látszik, mégis ugy van, ahogy leirtam. Ez az hát, amiről Vilma beszélt, „papnak lenni". De miért önzetlen? Szenvedély, szenvedély! Amitől nem lehet szabadulni. Nem tudtam, nem hittem eddig ezt, hogy igy, ilyen már esztelenül szeretem a Művészetet. — — Össze fogok törni, de jobb is lesz! Minek ez a szenvedés? De most még nem tudok elszakadni tőle! Mi a szerelemnek a szenvedélye ehhez képest! Ott a halálban lehet vigasztalást keresni, a művészet nem enged még oda sem, annyival erősebb szenvedély, hogy még itt is, ezen a ponton is fogva tart. Ó, hogy fogok tovább ide-oda zuhanni a halál és élet között! De objektiven és hidegen kell vizsgálnom, látnom magamat, mert ez igy iszonyatos.

1922 julius 28

Cigaretta, egyik a másik után. Leszivom mélyen a tüdőmbe a füstjét. Teljes tétlenség. Igy van mindennap, csak délelőtt az iskola. Kétségbeesés! Az egész testemben fizikai fájdalmat érzek a sok gyötrődéstől. Vergődöm. Azt szeretném, ha egyszerre véget vetnék mindennek. Ugy szeretnék sirni, sirni, nagyon sirni, az még jó lenne, de én még azt sem tudok, semmit sem tudok. — — Vilmával szeretnék beszélni, gyötörni magam a beszéd által, ez jó lenne, jól esnék.

1922 julius 30

Akkor adom fel az életet, mikor tudatomba jöttek a szépségei? Éppen akkor, összefüggőleg. Vagy nem is az élet az, amiben azokat a szépségeket megláttam? Nagyon könnyen lehet ugy. Szépnek találom az életet? Feladtam az életet? Mit tudom én? Nem a gondolkozásaim eredményét irom le, hanem a gondolataimat, az örökké mozgó, tovább folyó gondolataimat. De az egészben (ezekben a jegyzetekben), ugy lehet, benn lesz a gondolkozásom eredménye.

Olyan különös lelkesült érzés uralkodik rajtam mindig, minden iránt. A halál lelkesültsége lenne? A szenvedéseket, a gyötrődést, a lehetetlenség küzdelmét, a megsemmisülés teljesülését látom szépnek az életben, meg amiről Gauthier ir, a művészről, Baudelaire élettörténetében, hogy: „... bizvást tekintheti magát az emberi létezés kiközösitettjének, az ő aktivitásának vége, *nem él tovább,* — — csak szemléli azontul az életet. Minden belső mozgalma analizis anyagává lesz számára. Önkéntelenül kettős lénnyé válik s más tárgy hiján önmagának válik örök fürkészőjévé. Ha holttestre van szüksége, maga nyulik el a fekete márványkockákon és csodálatos módon, mely azonban igen gyakori az irodalomban, saját szivébe mélyeszti a boncolókést". Ezeket annyira jellemzőnek is találtam magamra, hogy valami arra ösztönzött, hogy igy szórul-szóra leirjam. Csak az a különbség, hogy én nemcsak az analizis kedvéért akarok elpusztulni, de azért azt az analizist akarom én is.

Az szép az életben, ami már megszünik életnek, a tulajdonképpeni életnek lenni. A Művészet érzései a szépek. Az életbeli dolgok, ahogy átformálódnak a lélekben művészi élményekké, érzésekké.

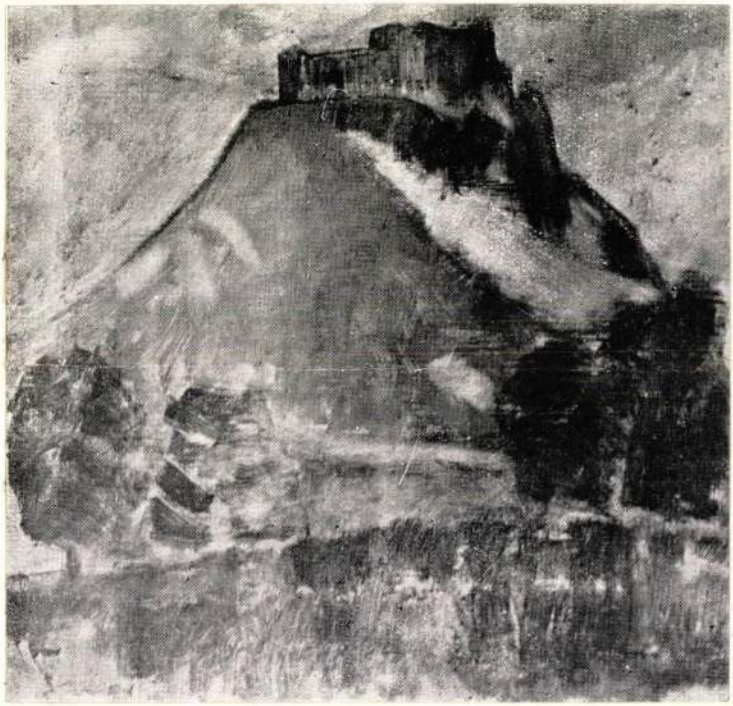

Szép az élet, de én meg akarok akkor is halni! Most ezt mondogatom magamnak fojtottan, némán, vagy pár nap óta. — — Rajongó vagyok, igen, tudom. — — Szép, hisz annyi művész élte az életet; az, hogy ők is élték, már széppé teheti. De ezek a szépségek mind csak a léleknek funkciói. — — És az élet akkor hát — — — — — —?

Mennyit beszélek itt össze egész nap. Minek mindezt leirni, gondolataim körforgását? A tudattalanságtól szeretnék szabadulni, egy ilyenféle vágy is lehet ez. És mennyi öntudatlanság is lehet bennem.

Komor sötétségek, szomoruságok. Hogy vágyódom világosságok után, valami kemény Zarathusztra-nevetés után. De valami olyan érzésem van, hogy Nietzschében is lehetett valami, éppen schopenhaueri. És Nietzsche meg is őrült az élete végén.

1922 augusztus 1

Soha annak, aminek most, még nem éreztem a Művészetet. Szerethettem azelőtt is épigy, de ez, hogy igy szeretem, ez nem volt tudatos bennem ugy, mint most. Szenvedély! A legmagasabb fokig fokozva, egy észnélküli, minden logika nélküli, nagyszerü erő és én egy semmiség. És most ragad magával, de ez alatt össze kell törnöm. Ennek, ami most, még sohasem éreztem a munkát. De igy nem is szenvedtem alatta még soha. Ma délelőtt az iskolában már szinte majd a sirásig elgyötörtem magam. Olyan szépnek láttam azt az aktot és nem birok mindebből a szépségből semmit megcsinálni. Ezen az érzésen tönkre kell mennem: rajzolni és küzdeni az öngyilkosság gondolataival, érzéseivel! Meddig birhatja ezt egy emberi szervezet? De most mindennel küzdeni! Dolgozni, mindig dolgozni, délelőtt iskola, délután tájképtéma Óbudán. Az most nem jön szóba, hogy a tüdőmnek nem fog-e ártani a sok munka. Az életet már most nem keresem, eddig a Művészetről volt szó, most már csak a Művészet szenvedélyéről.

Sirok, 1922 augusztus 5

Szomorunak és kétségbeesettnek érzem magam. Egész napi munka után vagyok, fáradtnak nem is érzem magam, pedig négy különböző témám is van. Korán kelek, de korán is fekszem le. Lenkével vagyok itt lent. Festünk, gondol-

kozunk és beszélünk a festésről, teljesen ennek élünk természetesen.

Most itt ülök kis parasztszobámban, petróleumlámpánál. Annyira nem megy a festés, ez annyira kétségbeejt. Mintha végső erőmet feszíteném meg, keveset eszem és cigarettázom és sok munka. Ölöm magam? De valahogy még ugy lászik, nem akarom bevallani magamnak ezt.

1922 augusztus 22

Kilátástalan, lehetetlen küzdelmek egész nap, itt a plain-airnél. A tájképnél is természetesen épugy, mint a figurálisnál.

Este van, pár levelet irtam. Későn van, legalább az itteni fogalmaink szerint. Korán szoktam lefeküdni.

Eddig legalább mintha még a tájképnél valami több bizalmam lett volna magam iránt.

Az Anyám Pesten van, élvezem a teljes magányt.

1922 augusztus 30

Vonaton irok, utazom Pestre. A nyugtalanságom, meg kellemetlen helyzetek visznek. Pár napig maradok, de az is lehet, hogy nem jövök vissza. Lenke is épigy jött el ezelőtt két napja, igy határozta el, egy perc alatt, mint én. Felébredtem reggel, gondolkoztam különböző dolgokon, készültem felkelni, hogy elég korán legyek künn a témámnál, de egyszerre az a gondolatom jött, hogy még a reggeli vonattal Pestre utazom. Nyugtalan vagyok, ez a bajom. Tegnap elég borzasztó napom volt, a szenvedéstől szinte már fizikailag gyengének éreztem magam, a járás is nehezemre esik ettől olyankor. Nem segit rajtam természetesen semmi sem, a falu éppen rossz, pedig mennyit kóboroltam a hegyekben. De miért is rejlene a faluban, a csendben, a céltalan kóborlásokban a nyugalom? Utazni talán jobb, szeretem a vonatot. Este 6-ra, ha a gyorsra átszállhatok, Pesten leszek. Azt hiszem, Lenkéhez megyek egyenesen az állomásról.

Budapest, 1922 augusztus 31

Hogy egyengetem, épitem az utat magam előtt az öngyilkossághoz. Azt hiszem, valaki már csak azért is hitetlenné válhatik, hogy az öngyilkosság kivitelét megkön-

nyitse. Amik akadályoznak kivitelében, azokat a dolgokat igyekszünk lerombolni magunkban. Hogy borul fel bennem minden, — — ledülő falak. Ha kevésbé lennék passzsiv természet, már talán végeztem volna magammal. De leszivni a tüdőmre a cigarettám füstjét, álmodni a nemlétezésről, ez elég passziv foglalkozás.

Visz magával ez a határtalan vágyakozás a halálba és nincs cél már, amiért ellentálljak neki.

1922 szeptember 1

Irtózatos, minden cigarettát, amit elszivok, egy-egy lemondásnak, annyira aktiv lemondásnak érzek a művészetről. De hát igy is hiába és hát minden már csak mindegy lehet a számomra. De olyan nagyon fájdalmas. Félek ezektől a következő időktől. Ez a nyár is már olyan nagyon nehéz volt. A pusztulás mindig olyan szomoru, az elpusztulás, az jó, nekem olyan nagyon jó lesz.

1922 szeptember 2

Nagyon lealacsonyitjuk az emberi lélek hivatását, ha azt a fizikai létezéshez kötjük. Miért lenne a lélek hivatása ehhez a létezéshez kötve, szóval ugyszólván helyhez kötve? A lélek hivatása csak önmagában van és mindenütt érvényes az ránézve. A lélek mindenütt átéli az életet.

Érzem, hogy homályos, amit itt irok, de minek fejtegetném tovább, én értem, hogy mit akarok kifejezni és fárasztana a részletekkel jobban megvilágitanom.

Persze ilyen gondolatokról azt mondhatjuk, hogy mit tudhatunk ezekről? De a logikánál fogva akkor ennek az ellenkezőjét is felemelhetjük. És ebből az következik, hogy mindenkire leginkább az érvényes, ami közelebb áll hozzá, gondolkozásához.

Vallás; hát erről is gondolkozom. Hogy lehet a hitet parancsra felidézni a lélekben? Ha meg igy is megvan, akkor minek azt parancsba foglalni, örök büntetés terhe alatt? Higyjek, azért, mert emberek szájából parancsot hallottam rá. (Nem az egész vallásra értem, ha hitről vagy hitetlenségről beszélek.) Mintha annyi leláncolt gondolat felszabadult volna a lelkemben, ezekben az utóbbi napokban. De ezt félelmesnek érzem. Eddig féltem is igy szabadon gondolkozni.

Azt irtam a napokban, hogy már csak az öngyilkosságért is válhatik valaki hitetlenné. Az bizonyos, hogy vallásbeli kérdések itt felidéződnek és eldöntjük azt magunkban, aminek eldöntését másképen még ugy lehet, elodáztuk volna, mert az kényelmesebb lenne számunkra. Vagy áltattuk volna még magunkat ebben a tekintetben egy darabig. De ha az öngyilkosságról kell gondolkoznunk, akkor nem odázhatjuk továbbra el ezt a kérdést, mernünk kell gondolatainkat egész a végsőkig végiggondolni és azt be is vallanunk magunknak.

Azt tudom, hogy örülök mindig annak a megismerésnek és keresem is azt a megismerést, amely közelebb engedi hozzám az öngyilkosságot. De őszintén, mindenekfelett őszintén és egyszerüen akarok gondolkozni. Örökösen igyekszem magam ellenőrizni ezeknél a gondolataimnál.

1922 szeptember 3

Visszamenjek falura? Jobb ilyenkor nagyvárosi uccákon kószálni, mint sötét, nehéz, falusi estéket átélni. De hát megyek, készülök. Az Anyám előre megy, szerdáig én magam leszek itthon.

A nyakamon erős szoritást érzek, ez intenziv képzeletem hatása. Majdnem örökösen szivdobogásom van és biztosan nagyobb lázam is. Olyan széttépettnek érzem az idegeim. Nagy krizist élek át, ezt átélem, de örökös kérdés bennem vagy két nap óta, hogy nem teszem-e meg holnap éjjel. És igy, ilyen lelkiállapotban gondoljak arra, hogy mit csomagoljon be az Anyám (mindig kérdezősködik)! De hát csak pakkoljon, most még megyek Sirokra.

Hogy elérkeztem ehhez, hogy igy, ilyennek, ennek érzem magamban az öngyilkosságot. Eddig más volt, azt éreztem, hogy lehetséges-e tehetni, ami valahogy nem lehet és most a Lehetnél vagyok. (A már kivihetőnél.)

Nem utazhatik el az Anyám, egy közbejött akadály miatt. Szóval ez talán a sors, amely nem akarja, hogy magam legyek ép most.

Ezzel kapcsolatban, hogy Ő nem mehet, én sem fogok lemenni, ezt határoztam. Számüzetésnek éreztem volna Sirokot.

1922 szeptember 5

Vilma itthon van, délelőtt beszéltem vele.

Igen, az az, egy olyan területre léptem, ahova nem szabad lépnem, ahova csak egy zseninek lehet, szabad menni. Más, egy nem-zseni, elpusztul annak a terhe alatt, attól, amik ott vannak. Aki azon az ajtón belép, közönséges halandó, az vissza nem jöhet, de tovább sem mehet. Olyan felelősségteljesen, olyan komolyan, a zseni komolyságával csak a zsenik szellemerejével párositva lehet büntetlenül átlépni azon az ajtón, vagyis avval a felelősségérzettel élni, máskülönben nem lehet elbirni.

Irtózatos az életem és mindig sulyosodik. Megnyugodni vagy öngyilkossá lenni, ezt kellene tennem, de amit most teszek, az elviselhetetlen. Csak a munka, a küzdelem miatt nem birom, hogy kényszeritsem magam az élet keresésére, hogy fussam a halált. A Művészetről való lemondás fájdalma is elviselhetetlen, ez a hosszas, minden perc, minden tett által való lemondás róla, azáltal, hogy az életet nem igyekszem fentartani magamban.

Visszatérek megint a Vilmával folytatott beszélgetésre. Azt mondja, hogy bűn nincsen. Én nem válaszoltam semmi pozitivet, de az én gondolkozásom meg az, hogy minden bűn. (De hát legyen minden az, ami az alaplényege, mert csak az lehet fejlődésképes. Életbűn.) Azt hiszem, ugyanegyet mondtunk ki mind a ketten, csak Ő a Harmónia mellett állva, én meg a kaosz hangján.

1922 szeptember 6

38 fokos lázam van; jó érzés. De mintha már nem lenne annyira szükségem a tüdőbajra, hisz itt van az öngyilkosság. Szabad lenne az ut most már — — de az az irtózatos szenvedélyem: Művészet, az, ó, hogy fog az! Vallás? Azok az erőszakkal a gondolkozásunkba csepegtetett felfogások a halálon túli sorsunkról, azokban én már most kételkedem. A poklot vagy ilyesmi dolgokat eddig is csak szimbolumnak fogtam fel és mindent a saját gondolataim szerint akarok felfogni ezekről a dolgokról. De mit tudhatunk pozitive mindezekről a dolgokról?

Egyedül vagyok itthon, az Anyám elutazott. Mintha ragadna magával, izgat az öngyilkosság gondolata, az, hogy most olyan könnyen megtehetném, még csak el sem kell mennem otthonról.

1922 szeptember 7

Déli egy órakor keltem fel. Elgyengit a szenvedés, meg mindenképpen olyan kedvtelen vagyok; csak feküdni, semmi más; a kétségbeesés apatiája ez. Pedig dolgozni akartam délelőtt, de hát — — —. Háromra azután bementem az iskolába. Most már attól kezdek félni, hogy valami történik velem, elájulok, vagy valami idegrohamot kapok munkaközben, ott az iskolában. Ma is már alig birtam magam lefékezni annyira, hogy még normális emberként hassak. Vagy két órán át annyira valószinünek, megtörténhetőnek éreztem, hogy ma este felakasztom magam. De ez is lenne a legokosabb. Most este van, megint a nyakamra próbáltam, amire felakaszthatnám magamat. De nem ezt szeretném tenni, agyon szeretném lőni magam. De hát még ennél a dolognál sem lehet majd választanom majd akkor.

1922 szeptember 9

A Művészet, igen, hisz ezt tudom, ha az nem lenne, megöltem volna már magamat. De még valami van, amit nem birok egészen eldönteni magamban, hogy mi. Vagy az lenne, hogy a Művészetet valahogy kettősség okának érzem, tudatosan és tudat alatt is? Ezt nagyon lehetségesnek látom. Vagy mégis valami más lenne, de ami nem a félelmen alapszik és ami annyira gyenge, hogy csak itt, az öngyilkosság közvetlen közelében vehető észre. Az életerőnek egy halk mozdulata, aminek mégis benne kell lennie (annál fogva, hogy él) minden lényben, csak gyengén, vagy erősen? — — És mégis, lehet, csak vádolom magam.

Hogy nem félek, azt biztosan tudom, nem félek a halál után bekövetkezőktől, ami odaát lesz és nem fél a testem a megsemmisüléstől, ezt érzem. A testemben is valami nagy pihenési vágyat érzek, a lelkem meg azt, ami ott tul vár rá, vállalja. (Hisz annyira a lelkiismeretem szerint akarok cselekedni.) Csak azt nem akarná vállalni, amit a vallás mond, de abban meg nem hiszek. És ha ugy lenne, ahogy az tanitja, akkor talán nem is kellene az a harmónia, amely föltétel mellett ott van, fennáll mellette az örök büntetés is.

Beismerem, hogy mindez olyan felfoghatatlan nekünk, de valami a természetemből kifolyó tiltakozás van bennem a vallás felfogása ellen, itt, ennél a dolognál. Miért

higyjük éppen azt, ami a legképtelenebbnek tünik fel előttünk, pusztán csak alázatosságból, megadásból? Miért állitsuk fel magunk előtt azt az ugyis nagy misztériumot a legelfogadhatatlanabb módon?

Ezekkel a töprengésekkel telik el mostanában mindegyik napom kivétel nélkül, evvel: megteszem-e vagy nem? Fáradt lehetek nagyon, sokszor hosszas gondolkozások, önkinzások közben már valami letargiaszerü állapotban szoktam folytatni a gondolataimat.

Tévedtem én itten, tévedtem, csak a Művészet, csak az tart engem vissza, ezt érzem most. De hát örökké kell magamat vallatni, a végkimerültségig, az őrületig? De jó, hogy leirtam ezt is, hisz ez is éppen a küzdelemhez tartozik. És még azt is akarom itt mondani, hogy nem a (művészi) lelkiismeretem, hanem a szenvedély a Művészetért tart engem vissza az öngyilkosságtól. Ez: még, még ha mindennek vége is, még birni, egész az őrületig birni, csak akkor majd megölni magam, de még, még akarni! Ó, hogy szeretem, mennyire a nyomorultja vagyok! És mégis, hogy szeretném megölni magam. Élni érte — — miatta meghalni. Ez vagyok!

1922 szeptember 16

Összetört bennem minden hit, összeomlott bennem a vallás. Mindenképpen utamban volt, szabad akarok lenni mindenképpen. És jobb igy, ahogy most van, erősebb, emberibb vagyok. Eddig is, ugy látszik, csak hitettem magammal, hogy hiszek még. Ami régóta, gyerekkorom óta, lassan történt, érlelődött bennem, azt egyszerre most, tegnap kimondottam magamnak. Olvastam is olyan dolgokat Maeterlincktől és hát nem birtam tovább, ki kellett mondanom a lelkemben ezt. Most hát megértettem ezt magamban, minden megrázkódtatás nélkül, de eleget szenvedtem én ettől ezelőtt. Azért gondolom, hogy tulajdonképpen nem is most történt ez bennem.

Az a kérdés még felvetődik bennem, hogy hogyan lesz tovább, mit fogok még gondolni erről a dologról: vallás?

1922 szeptember 18

Vallás: illuzió, egy iszonyatos illuzió, de hát mégis illuzió. Anatole France azt mondja, hogy a rossz ennek a létnek a harmóniájához tartozik; én is irtam a multkor

ilyesvalamit. Olyan végtelen keserüséget érzek magamban, azt érzem, hogy ez a keserüség ugy elömlik, kifejeződik a szájam körül, de hát biztos, szerencsére, nem látszik annyira, mint ahogy érzem. Amig kinn a Sashegytől jöttem hazafelé, azokon a sötét, őszi uccákon, igy éreztem ezt.

Akarat, az ember azt hiszi a legtöbbször, hogy akar, pedig az még mindig az akaratnak az akarása. Erre rájöttem magamon át, most már tudom ezt és valamit talán megértettem itt, ami valami nagyon fontos lehet.

1922 szeptember 23

Délelőtt ma nem dolgozom, fáradtnak, betegnek érzem magam, köhögök, jobban, mint rendesen szoktam, meg a torkom fáj. Csak este megyek majd ki a sashegyi témámhoz. Azt hiszem, ott is hülhettem meg, szakadó esőben dolgoztam egy nap.

Későn keltem fel, olyankor sokat szoktam az ágyban gondolkozni, ugy hogy utána rendszerint minden más munkára már képtelen vagyok, mivel azokkal foglalkozom tovább. De most máskülönben is gyengének érzem magam, a lázak is kimeritenek, ugy lehet. Igy hát felváltva fekszem, járkálok a szobámban, gondolkozom, nézem a villamosokat, ahogy mennek egymás után. Szeretem az uccát nézni. Valami ütemesség van benne. Ha hosszasan szokta az ember nézni, akkor csak ezt az ütemességet érzi ki belőle, a látást akkor már nem veszi észre. Ez is a lényeg átérzése és ezt szeretem ebben az érzésben.

1922 szeptember 28

Nincs kielégülés soha, sehol és semmiképpen és igy akkor a létnek nincs semmi értelme, nem a kielégülés boldogsága miatt, hanem éppen a kielégülés alapja miatt. És ha lenne is kielégülés, az, ugy lehet, itt csak még rosszabb lenne, mert ugy látszik, az elérés nem ennek az életnek a „harmóniájához" tartozik. Csak az elnemérésben és a küzdelemben van itt még „harmónia" a kaoszban. Csak forradalom, de nem a céljainak is beteljesedése. Az elérés, a beteljesedés, a jó: nem ide való dolgok. Talán azért szereti az ember ellökni magától, ami valamiképpen a beteljesülés látszatát mutatja, azért nem kell neki, mert annak itt nincs létjogosultsága. Vagy éppen a soha be nem teljesülés lenne

ennek az életnek a célja? Itt, ugy lehet, egy sokkal alacsonyabb életforma létezhetne bűn és szenvedés nélkül, mert itt minden a rosszra és a szenvedésre van berendezve. Az itt az alap, az alkotó lényeg. Itt az örök, az abszolut jó és szenvedésnélküliség nem hozhat létre értéket, csak a küzdelem érte.

És ha mindez igy van, elfogadom-e én ezt a létet, ilyen feltételek mellett?

Hát lehet igy dolgozni, ha közben ezek, ilyen gondolatok jönnek? Festek, de hát ahelyett ezeket irom itt le. Olyan végtelen szomoruságot érzek. Miért van ez mind igy? De olyan nagyon ugy látszik, hogy ugy van minden, ahogy végiggondoltam most ezeket. Problémák, amelyeket valahogy el kellene intéznem magamban. De van-e, lehet-e itt megoldás?

Hit nélküli harc a Jó-ért és talán éppen ezért fokozottabb érte a harc.

1922 október 5

Hát akarok én a tegnapi napról irni? Nem, csak éppen fel akarom jegyezni azt a napot. Igen, igaza van Vilmának, erről csak a Művészetben lehet beszélni. De én csak a legszebbet akartam adni neki, ami bennem lehet. De hallgatok. Akármilyen szépségeket is él át az ember önmagában, önmagával arról még mer beszélni, de azokról a Szépségekről, amelyeket a lelke egy másik ember lelkével él át együtt, arról még itt is hallgatnom kell. Azok csak a lekemben éljenek tovább és igazán azok a percek, amelyeket átéltem, mintha a lelkem lényegébe mentek volna át.

Milyen iszonyatos a szépség mindig, micsoda irtózatos szakadék van benne mindig. Hogy birja elviselni egy ember? És mégis elviseli, csak beleremeg, de a lelke legmélyéig.

A tegnapi egész napon és most is mintha nem is élnék. És mégis miért nem lehet ezeket az álmokat leirni? Milyen napok vannak az életünkben! És ma a tüdőm is megint vérzik.

1922 október 8

Ha a Művészet vágya nincs bennem ennyire felébresztve és nem tudom annyira, hogy mi a Művészet, akkor igen, inkább hittem volna a tehetségemben. De mit segi-

tett volna ez rajtam, ha abban jobban hiszek is, ha csak valamivel is gyengébb bennem a Művészet akarása? Akkor az a másik nagy erő győzött volna bennem, ha gyengébb ellentállásra talál a Művészet oldalán.

De ha most már belementem a küzdelembe, széppé és nem közönségessé is kellett tennem ezt. És szerettem is a szenvedést. Kínoztam magamat. Ha sokat szenved az ember és tudja, hogy még sok szenvedés van előtte, akkor valahogy elkezd játszani is a szenvedéseivel. És hát beszéltem is, azáltal is tettem ezt, meg ilyen is voltam. Igy könnyebb volt elviselnem. Hiuság van ebben, tudom. Igaz, csendesebben mehetett volna végbe bennem ez a küzdelem, ha Velük nem találkozom. De birtam volna-e akkor, ha nem ennyire tudatos bennem a Művészet, szóval, ha csendesebben megy végbe?

1922 október 11

Felvettek a főiskolára továbbképzősnek. Ha nem vettek volna fel, nagyon érintett volna, igy olyan közönyösséget érzek.

Az a baj: olyan nagy keserüséget érzek magamban... hiábavaló küzdelem.

1922 október 16

Annyi kellemetlenségem meg bajom van az iskola miatt. Nem lehet ott komolyan dolgozni, minden ellenünk van ott. De minek leirni ezeket az ügyeket? Unom, mint ahogy eddig is alig irtam a külsőleg velem történő dolgokról.

De meg hát nem is ez a baj. Csak én, a belsőm, ott van a baj. Ugy nem birom elviselni önmagamat. Olyan romboló ösztönök vannak bennem. Örökké olyan heves érzések. És hogy teljes legyen mindez egészen, még folytontartó fizikai láz is járul hozzá. A karom, a kezem, a párnám harapdálom éjjelenkint kínomban, ha alszom is. Ha nincsenek is álmatlan éjjeleim, annál rosszabb. Az ébredés utáni idő a legrosszabb az egész napból.

Az ad erőt mindezt még elviselhetni, hogy tudom, hogy Vilma velem, mellettem van, hogy érzem az ő lelkének az erejét.

1922 október 29

Azon megyek most át a Művészetben, amin az életben mint ember mentem át, mikor eldobtam magamtól a harmóniát. Ott is az igazi lényemhez fordultam és most itt is. Ott megértettem, hogy harmónia számomra nincs, mentem a kaoszba, a kétségbeesésbe, a rosszba. De a rosszban is a jót kerestem, kezdtem nem hinni, hogy az ember jó, lemondtam a Világosságról, a hitről, szóval ugy kezdtem felfogni a világot, mint amilyen, meg a karakteremet is, az a büszke hitem a jóban, a kétségbeesés hitévé lett.

De ebben nagy erő volt, van, meg valahogy önmagamnál éreztem magam, valahogy a saját területemen, ahol inkább tudok mozogni. Annyi mesterkéltség maradt igy el mögöttem, annyival őszintébb lettem, különösen mióta a vallást is eldobtam magamtól. Olyan szabadnak érzem most magam a gondolkozásomban, még Schopenhauer meg Nietzsche is elmaradtak ... És ha művészetről van szó, mit is bánhatnám, hogy bűn-e az élet, vagy nem?! ... És öngyilkosság? Hát igen, az is. Élet-halál, olyan szabadok a gondolataim és ebben olyan boldogságot érzek.

Ez vagyok, ez lettem, mint ember és a Művészetben most megyek át valami ilyenféle változáson, bár egyszerre kezdődött ez tulajdonképpen mind a két oldalon. Hát hadd hagyjam oda azt a művészetben, aminek, amilyennek szerettem volna valaha saját művészetemet látni. Ugy látszik, nem én lettem volna az sem, mint ahogy a harmóniámmal nem lettem volna én. Rájöttem, én azt szerettem volna adni magamból a Művészetben, ami szerettem volna lenni mint ember. De csak hadd adjam, próbáljam most már a nyomoruságomat, ugy, ahogy van. Ugy látszik, nehéz ez és annyira fájdalmas a legmélyünket adni, mintha ösztönösen futnánk egy nagy és nehéz vallomás fájdalmától, pedig minden vágyunk éppen ez a nagy vallomás.

És mennyi gyötrelembe került mindez. Voltak pillanataim, mikor már a Művészetben is kezdtem kételkedni.

Jó, hogy ezek a gondolatok a Művészetről öntudatosakká váltak bennem. Itt nem lennék még Vilma nélkül, ezt együtt, ketten csináltuk meg, valahogy ketten együtt kutattuk fel a lelkemben.

1922 október 31

Igen, én más akartam lenni mint ember és mint művész is, mint amilyen vagyok. Én vagyok az oka, hogy eltévedtem a Művészetben, a kor csak legfeljebb másodsorban. Más akartam lenni és ezt a mást akartam kifejezni a művészetben. Nem akartam a felszinre engedni a lényemből azt a szenvedésektől való elnyomottságomat, azt a visszahuzódó félénkségemet, meg még bizonyosan másokat is. Nem azt akarom itt mondani, hogy keserüségemet akartam takargatni, nagyon is ép ezt akartam kifejezni, de valami már brutális erő alatt akartam ezt kimondani. Kimondani, de mintha nem azt a nagyon fájó módot is, ahogy bennem van. Szóval itt is, ez is már valami vonatkozással volt egy kevésbé sötét világfelfogással, valamiképpen annak a tudatalatti keresése. Nagyon is érthető vonzalmam volt ahhoz, ami ellentétes énvelem, rejtett vonzalom a Világosságokhoz, ahol nincs annyira kizárva minden öröm.

És igy volt ez minden téren, ez volt Józsa iránt érzett szimpátiám is, de ez annyira igaz is volt bennem. Valami siegfriedit, amit benne érzek, azt szerettem. Többször gondoltam már akkor is, hogy miért nem Vilmát szeretem inkább, amikor a belsőmben annyi erre utalt volna és mégis akkor Őhozzá vonzódtam inkább. A Harmóniát szerettem itt is, valamit, ami közelebb áll a derültebbhez, a Világossághoz. Azután jött Vilma és én ott magamnál voltam. Igy mindamellett, ami köztünk van, Ő mégsem a Harmóniát jelenti számomra.

1922 november 5

Vasárnap. Ez mindig olyan kiszenvedett idő, nem dolgozik az ember, vagy legalább is kevesebbet. Este van, a divánon fekve irok, olyan magányosnak érzem magam. Milyen érzéseim vannak? Próbálom kérdezni magamtól. De semmit, semmit sem lehet leirni ugy, ahogy szeretném. Lázadozás is, meg valami unottság is van bennem. Köhögök nagyon. Jól van ez igy. De meg minek evvel törődni? Épugy küzdök, szenvedek, akár egy élet van előttem, akár nincs; nem sokat határoz ez nálam. Miért nem pusztitom el magam, mindig ezt a kérdést érzem most magamban. Olyan könnyü lenne pedig. Szóval nem akarom. Miért sirok hát akkor annyit érte? Miért nem teszek már pontot ez

után, mikor hát mégis inkább festeni akarok? De ez az éppen, hogy nem birok pontot tenni ez után.

És holnap reggel megint megyek az iskolába dolgozni. És hogy akarok dolgozni, milyen vágyat érzek a munka után! A mult héten itthon festettem egy kisfiut, este meg Lenke műtermében tartunk esti aktot.

1922 november 10

Orvosnál voltam. Természetesen megint a régi nóta: feküdni, hízni, keveset dolgozni. És festőnek lenni. Hát itt van, most próbáld ezt összeegyeztetni, megcsinálni mind a kettőt. Olyan kétségbeeséssel járkáltam az uccákon, — — most cigarettázom itthon. Ha egy hosszu kúráról lenne szó — — — de hisz valahányszor orvoshoz mennék, a jövőben is mindig és mindig csak ezt hallanám egy egész életen át. De meg mindenképpen, én is azt mondom, honnan legyen ehhez kedv és erő tehetség nélkül, hogy magamat igy ápoljam? És ha igy van, minek bármiképpen is küzdeni? De hát ilyen vagyok.

1922 november 18

Aláirtam már én magamnak a szabadlevelet az öngyilkossághoz, nem erkölcsi erő, nem ész, nem jobb belátás tart engem már ettől vissza. Megadtam én magamnak ahhoz a boldogsághoz, hogy meghalhassak, a beleegyezést. És hát mégsem, ezt az engedélyemet nem használom fel, legalább még eddig nem használtam fel. Nem kell hát ez a nagylelküségem saját magamhoz, nem használom fel ezt az engedélyemet, amit önmagamnak adtam? Pedig akarom, meg akarom adni önmagamnak ezt, amit olyan végtelen gyönyörüségnek érzek. És mégsem teszem. Egy szenvedély, ami mindennél erősebb, a Művészet szenvedélye bennem még ellentáll. Nem lelkierő az, ami engem abban, hogy megöljem magam, meggátol. Én mindent engedélyezek magamnak. Kivánom, hogy megöljem magam. Ó, hogy ostromlom ezt a lelkemben, de a szenvedély ellentáll.

1922 november 19

Ez is egy ok, egy főok, hogy nehéz, hogy nem lehet élnem, hogy semmit sem lehet tenni önzetlenül a Művészetért. (Hogy mégis élek: nincs énbennem már logika, csak szen-

vedély.) Lemondani minden elérésről végérvényesen, a legcsekélyebbről is, csak dolgozni, csak szenvedni, csak ezt tenni semmiért, céltalanul, avval az örök „miért"-tel, ez is önzés! A küzdelem gyönyörüségének a keresése ez. Ha lehetne ezt önzetlenül tenni, akkor még könnyebb lenne élni ezért. De ha nem önzetlenség még ez sem, ha nem lehet az, mert nincs egyáltalán önzetlenség sehol, semmiben, csak a küzdelem gyönyörüségének az élvezése, szóval önzés, élvezet, élet, akkor — — —? Gyötrelem — — — és mégis ápolom a rossz tüdőmet még: Tudatosság! — — — ilyen hát minden ezen át nézve?

De legyen hát bátorságunk cselekedni a Magasabb, a Jó tudatának támogatása nélkül is, dobjuk el hát a Harmóniát egészen. Kaosz? Hát tegyünk és beszéljünk a kaosz nyelvén.

Mit teszek én, hogy fogok hát én tenni?

1922 november 29

Nevetséges tőlem azt kivánni, hogy ápoljam magam. Feküdni? Mikor már festeni sem vagyok képes. Én már képtelen vagyok a munkára. Ha fekszem, hát az azért van, mert a kétségbeesés már annyira elgyötört. Olyan vagyok, mint egy nagybeteg, aki már agonizál. De ezt, hogy ez hogy van, már nem lehet elmondani, leirni. Meg itt már az erő is kifogy arra. Talán kényszeritenem kellene magamat a munkára. Ez az ájult állapot lassan átvisz a halálba, az ájulatból kellene magam felrázni. De azt akarom, hogy öngyilkos legyek, az eszemmel akarok beleszólni abba az őrült szenvedélybe, abba a céltalanságba.

1922 december 3

Modelt ülök Vilmának. Az egész lelkemet szeretném elébe vinni. A kifejezésbe annyi értéket vitt belé, hogy valahogy már szégyenlem a képre azt mondani, hogy szép, meg jó. Azt mondja, valami mámoros van az arcomon. Lehet.

Az meg, az a nagy kétségbeesés, még mindig tovább tart. Nem birok dolgozni a fájdalomtól, amivel jár most már a munka, attól nem birok dolgozni egyáltalán. Miért nem leszek már öngyilkos hát? Az érte való küzdelemről

és szenvedésről se mondok le, az is kell, még azt is annyira szeretem, mert kapcsolatban van a művészettel, mert hozzátartozik? Ugy hiszem, hogy igy van. Azért élek hát még mindig, hogy a Művészet küzködő nyomorultja lehessek legalább?

1922 december 28

Egy uj fejezet kezdődik itt, de ha nem, az borzasztó lenne. Nagy megszakitás ez itt, az utolsó irásomtól ezekben a feljegyzésekben nem is egy egész hónapja, hogy nem irtam, de életemben idáig valószinüleg ez volt a legnagyobb krizis. A legutolsó fejezetnek a vége kimaradt, a támolygás korszakának a legvége. Mert támolygás volt a szakadék fölött, az élet és a halál között, már szinte lélekjelenlétet vesztett, kétségbeesett támolygás, mert nem volt elhatározott határozás élet és halál között, mert annyira szerettem mindig a Művészetet, hogy az elszakadást mégsem birtam. De jött a sorsom közbe és feltette a kérdést, amire válaszolnom kellett. Jött egy mellhártyagyulladás megint, a tüdőm sokkal rosszabb állapotba került. Akarsz élni, vagy nem? Lemondani a Művészetről? Válaszolni kellett, lázban, orvosságoktól kábult fejjel. Igen vagy nem? Hogy jajgatott bennem az ember; kínok, könnytelen sirások. Feküdni, feküdni, lemondani hosszu, hosszu időkre a művészetről. Az életet keresni, mikor öngyilkos akartam lenni, mert soha semmit sem tudhatok és most még a munkát is elveszik tőlem. De nem birok mégsem lemondani a Művészetről, még igy sem, hát akarom keresni az életet, a munkáért és tudom, hogy soha semmit nem fogok tudni. Fogok hát akkor öt évig feküdni a semmiért. Igen, jó, hogy fel van téve végre ilyen határozottan a kérdés, tisztáznom kellett egészen, hogy mi nekem a művészet, meg kellett nekem mutatni ilyen brutális módon, hogy megértsem, elhigyjem, hogy mit jelent nekem a Művészet. Most tudom már, megmutatták, hogy önzetlenül szeretem, feküdni akár öt évig a „semmi"-ért, mikor ép amiatt a „semmi" miatt akartam öngyilkos lenni. És most a munkát is elvették és most keresem az életet ezért, egyszer majd a semmiért. Most hát megtudtam, hogy hogy szeretem a Művészetet. Vérben, könnyben, csak legalább leborulhatni előtte, utánacsuszni örökkön és tudni, hogy lehetetlen elérni, de mégis leborulni. És olyan nagyon jó ez a nagy leborulás.

Tizenegy napig feküdtem borzasztó belső harcok alatt, romboló viaskodás volt ez, meg kínvallatás. Birod, birod ezt tenni? Öt év? Igy ment egész idő alatt. Érzem, hogy győztem, most legalább, egy időre. Nem ölöm meg magam. A támolygás? Oda meg talán igazán nem megyek vissza.

És Vilma mellettem volt ezekben a borzalmas napokban, fogta a kezem, mig az örvények felett járkáltam. Egy lelket akart felemelni és semmi személyes érzés nincs ebben. Én ezt tudtam mindig és ezt a hidegségét szeretem benne annyira.

Akarok hát élni! Ez a felelet arra a kérdésre. A semmiért, azért, hogy mégis a Művészet után megyek. Öt év, de lehet, hogy nem lesz öt év, hogy nem szükséges annyi.

Ezt már a nyitott ablaknál fekve irtam. Megkezdtem már azt az öt évet, azt, amit csak mártiriumnak nevezhetek. Abban a támolygásban az volt olyan borzasztó, hogy nem tettem meg mindent a Művészetért, csak fájdalmasan vonszoltam magam utána.

1922 december 29

Este. Most hagytam abba a kúrázást, a fekvést az ablaknál. Néztem az eget, nem is látszik égnek; ködös, rőtfényü a nagyvárosi világitástól, egy darab négyszög, az ablakráma, egy háztető, hosszu sor kéménnyel. Meddig fogom ezt még nézni?

Örökké gondolkozom, szét akarom magamban roncsolni az embert. Nagy dolog, de én szeretem a nagy dolgokat. Nehéz életet akartam, hát most itt van, lehet cselekedni, a sors elédbe dobott annyi szépséget, amit véghez lehet vinni, át lehet élni. Élni! Igen, hát élni.

Ugy össze vagyok törve, porrá zúzva. Ki leszek, minek fogom magam ujra felépiteni? Sok kötöttség volt bennem, azokat nem akarom ujra magamba fogadni. Szabad akarok lélekben lenni. Itt is és ott is akarok lenni. Sok sötétség és komorság van bennem, az vagyok túlnyomóan belülről, de hát lehet, hogy akarok látni most már világosságokat is. Meg akarom látni az egész életet. Talán azt akarom mondani, hogy szabad akarok lenni a saját karakteremtől. Igaz, hát sok szépség is van az életben és lehetetlenség, teljesülhetetlenség és énelőttem csak egy nagy Lehetelenség van. De hát gyerünk neki, nézzük, itt már nincs mit veszi-

teni, de odaadhatja magát az ember érte mindig jobban és jobban a Lehetetlenségnek, a szenvedésnek. És ez nem erőtlen szenvedés, hanem nagy küzdelem. Olyan nagyon jó így leborulva lenni a Művészet előtt, így mindent megtenni érte, a semmiért. És ebbe a „semmi"-be csak akkor, csak abban a percben birtam teljesen belenyugodni, mikor elvették tőlem a munkát.

1922 december 30

Vihar!... Bebizonyitottam magamnak, el szabad magam pusztitani, ha akarom. Tudom, hogy a Művészetben nem érhetek el semmit. Igy hát..! Halálos nyavalyám van, amiben fekhetem öt évig, meg ami mindenképpen ugyis gát lenne. De ez az egész betegség még mindezek dacára is csak mellékesebb dolog, az a fontos, hogy nem tudhatok.

A „semmiért" feküdni, azután egyszer majd azért dolgozni. Ez lehet valami hősiesség, de holt cél és ebbe bele nem menni még nem gyengeség, csak egy holt célu hőstett keresztül nem vitele, és ez magában még nem bizonyiték, hogy valaki alkalmatlan a művészetre, mert nem egy élő művészi célról van szó, annak a keresztül nem viteléről.

És mégis... én azt hiszem, hogy nem halok meg. Fanatikus vagyok! A szépségek után kell mennem. Ugy szeretem a Művészetet!

De gondolataim vannak az öngyilkosságommal kapcsolatban a lelkem további sorsára is. Nem pótolhatatlan lépcsőfok-e a lélekfejlődésben egy ilyen megszakitott élet, meg talán elszakadás azoktól a lelkektől, akikkel együtt kellene létezni? (Meg több ilyenféle kérdések.) De mintha mindez mellékes lenne, csak a fanatizmusom a fontos itt, ugy lehet.

Mennyire nem tudom kifejezni ugy magamat, ahogy szeretném. Micsoda vad viharok ezek, amikről itt irtam, a valóságban. Igaz ugyan, hogy most már valahogy megbékültebbek bennem ezek a gondolatok.

Délután már fel akartam ugrani, hogy elmegyek és a Dunába ugrom.

1923 január 1

Öt év... nem dolgozhatni. Azt hiszem, ha ez a gondolat felidéződik bennem, el kell vágódnom a földön a fájdalomtól. A mult éjjelt is álmatlanul töltöttem, gyötrődve, sirva, kíntól vonagolva. Most azután igazán megösmerhettem, hogy mi az igazi szenvedés. Eddig sokszor játszottam vele.

De most nem kínlódom olyan nagyon, annyira tombolóan, átadtam magam a sorsomnak, a lelkem belső akaratának. Mit sajnálom magam? Hisz ezenfelül akkor még sokkal jobban szenvedek is, ha makacskodom, ha ellentállok, ha azt mondom a lelkemnek, hogy „nem". De azért nagyon fáj az, mikor összetörik bennünk az ember, mikor meg kell halni minden egyéni vágynak, a legszebbnek, a legmagasabbnak is.

1923 január 7

Valami beteges irányu tudatosság van bennem. Őszintén dolgozom és mégsem én vagyok a munkámban. És az életben is vannak ilyenféle dolgok bennem. Vilma azt mondja, hogy hazudom magamnak. Igaza lehet, de ez is őszinte, épugy, mint a Művészetben az nálam. Ezt nehéz pontosan meghatározni, hogy van ez, vagy megérteni ezt. Vilma, ugy hiszem, egészen megérti ezt bennem.

De hogy ezt tudatossá engedtem magamban lenni, evvel, ugy gondolom, éppen a lényegében törtem meg ezt a dolgot a bensőmben. Minden ajtót ki kell nyitnom a lelkemben, egytől sem szabad félni. Én még önmagam előtt is zárkózott voltam.

Zárkózott és félénk vagyok, meg olyan számüzötté tesz, rendel a karakterem. Annyira magamban vagyok és ugy vágyódom ki ebből a benső magányból. Mélységben, sötétségben vagyok és ugy vágyódom a kék ég után, világosságok után. Miért is kell ilyen összeszoritott fogu alázatosnak lennem, meg dacos némának? De ugy látszik, ilyennek kell lennem. Átkozottnak érzem magam. Nem lehet, nem enged valami másnak lennem. Ez az érzésem erről és ez olyan borzasztó. Művészet? Összefügg evvel az is, evvel az átkozottságommal.

Ma olyan nyugodt napom volt és ma irok hát éppen ezekről? Vannak pillanatok az életemben, mikor mintha az az átok valamit megkönnyebbülne rajtam. Egyszer-kétszer megtörtént, mikor Vilmának beszéltem, valahogy felemelte azt rólam, mert mélységesen megértett akkor. Most azért érzek nyugalmat, mert annyira érzem, hogy milyen nagyon szeretem a Művészetet, meg hogy birok érte szenvedni, valami boldogságfélét is érzek. Elrejtve a belsőmben mégis művésznek kell lennem. Olyan szépségeket érzek, mindent olyan mámorosnak látok, fogadok, olyan heves szépségérzettel.

1923 január 11

Egyszerübben akarok gondolkozni az életemről, prózában. Annyi szépség van mindenben és mindenütt, mindenképpen. Ahogy eddig néztem a dolgokat, abban lehetett művészi ösztön is, de egész biztosan hiuság is sokban. Minden ajtót ki akarok nyitni és nem félni a saját lényem-

től. Józanul, mint egy vegyész elemezni magamat, ezt akarom tenni. És szép ruhák sem kellenek, sem elszigetelt paloták.

Fekszem, mindig fekszem, van valami elviselhetetlen egyformaság napjaimban, abban az örökös, ujra megint lefekvésben és ez végnélküli előttem. Iszonyatos fáradt vagyok lelkileg, de most nagyon erős vagyok mégis, lázadó gondolatok, azok meg-megjelennek persze. Meg ugy, olyan nagyon végtelenül vágyódom pihenni, meghalni. Élni kellene vágyódnom, akkor inkább lehetne gyógyulni. Pedig mennyi szépséget látok az életben. Különösségek, érdekességek vannak benne, meg azt az egyet pozitive tudjuk, hogy itt lehet küzdeni a Művészetért. Valószinü, hogy lealacsonyodás az élet, annyi dolog mutat erre, de mintha éppen az élet által lehetne felemelkedni megint. Fejlődés van az életben, ez biztos és küzdelem adódott benne. És ez a szép benne. Művészet... Akár van Harmónia, akár nincs és a Művészet itt van legközelebb hozzám.

1923 január 16

A hiuság nagy veszedelem. A szenvedéseimben is volt sok hiuság. Játszottam, sokszor kiszépitettem, azután néztem, gyönyörködtem benne. Igy nem mindig voltam őszinte másokkal és önmagammal. Vagy mindez érzékiség és enyiből őszintébb is, de valami hiuság is. A zárkózottságomnak is egy nagy része hiuság.

Ezek a munkáimban is tükröződnek. De az már ott nem hiuság, kötve vagyok. Valakinek a művészete sem lehet fejlettebb, mint amilyen fejlettségi fokon áll mint ember. Ez volt hát az a ballaszt, erre figyelmeztetett annyit Vilma, ami gátolt a művészi fejlődésemben, a nem teljes igazság.

Igy bántam hát a lelkemmel és éppen a szenvedő részével.

1923 január 21

Igazakon alapultak azok mind, csak sokszor beteges fokozatot adtam nekik. A végsőkig feszegettem, kegyetlenkedtem magammal. Nem mentegetődzés ez, annyira akarok én a régi énemtől szabadulni. Félek már attól a játéktól, ami sokszor az igazat is hazudja. Ha megtöröm a hiusá-

gomat, zárkózottságomat önmagammal szemben, akkor ugrásszerüen közeledhetem önmagamhoz. Csak hadd tartson tovább most ez a lelki feszültség, ha ellankad, lehet, hogy megint semmit nem haladok előre.

Most már ugyan más dolgoknál tartok, mint amiről most is irtam, mintha már egy megnyitott uj uton járnék, csak itt egy kicsit mélyre szaladt belém az operáló késem. Festő vagyok-e, van-e közöm a szinhez, vonalhoz? (Nem a tehetséget értem itt.) Még ugy is, akkor is tovább! Kérdések csak, de nem igen van borzasztóbb kérdés. De hát csak hadd nyugtalankodjam.

1923 január 28

Festőnek lenni, tüdőbetegnek lenni és szegénynek lenni, — — képtelen, kivihetetlenség. Élni? Hát hogy? Öt évig feküdni? Hát miből? Talán négy évre lesz pénzem, ha mindent eladunk. De meg azután hát művészet helyett keressek, az után az öt év után, vagy megpróbálni mind a kettőt tenni, lehet azt olyan gyenge tüdővel? Meggyógyulni arra, hogy éhenhaljak, a tüdőbajt felcserélni éhhalállal? Jobb lenne tüdőbajban meghalni. És most még festhetnék, de akkor, akkor festhetek, ha nem lesz pénzem? Most festhetnék addig, mig kitart a pénzem meg a tüdőm. De hát mégsem lenne annyira teljes küzdelem, küzdelem a lehetetlenért. Valami józanabb dolog lenne, én meg minden inkább vagyok, ugylátszik, csak az nem.

1923 február 6

Bolond dolog naplót irni. Mikor az ember nagyon oda van, akkor már ugysem igen van kedve irni, pedig akkor kellene éppen. Ezért vannak nálam ezek a nagy pauzák, időm pedig, az igazán elég lenne leirni a dolgokat. De még egyszer végiggyötrődni azokon a gondolatokon? Nem, elég volt azokból a tulgyötrelmesekből. Harc, borzasztó birkózás önmagammal, a lemondásommal. Nem szabad hát nekem festeni?

1923 február 24

Az Anyám elesett és kificamitotta a lábát. Hetekig fog feküdni. Nagy baj és különösen rám nézve, a kúrám nem folytathatom. Minden rosszul megy, mindenképpen.

Még a szememmel is bajom van. Szemorvosnál voltam, szemüveget kell hordanom.

Fáradt vagyok, halálosan fáradt a lelkem. Meg valami undor és borzadás közti érzésem van az élet iránt. De hát azért nézzük, mi lesz? Olyan egy akadályverseny az életem!

1923 március 5

Dolgozni egy keveset mindennap, ugy látszik hát mégis megengedi a sorsom. Olyan boldogságnak érzem ezt. De majd megyek a szanatóriumba, de igy ez is egészen más, hogy majd dolgozhatom, próbálom majd az idegeimet is megnyugtatni.

1923 március 22

Majd minden este nagy lázam van, 38° felett, elgyengit, egészen tönkrementem már, meg borzasztó köhögés kínoz. De dolgozhatom mindennek dacára, ezért még boldogságot is tudok érezni. És mégis milyen veszedelmes ez, de hát csak ezt akartam, csak dolgozni, evvel próbálom lefékezni magam. Dolgozom, fekszem és olyan keserüséget érzek a lelkemben, de hát csak muljanak a napok egymásután.

Az Anyám még mindig fekszik. Baj, olyan drágának érzem az időm, vagy festeni, vagy gyógyitani magam, nem akarom semmire másra forditani ezt az én — lehet hogy nagyon rövid — időm, vagyok olyan önző, hogy ezt már egészen magamnak akarjam. Egy tüdőbeteg és egy művész önzése ez, meg hát annyira nehezemre esik a legcsekélyebb fizikai munka is.

1923 március 29

Mi lesz velem? Mintha nem is egészen komolyan hinném el, hogy lehet, nagyon hamar meghalok. Most már nagy mértékben tüdőbajos vagyok. Borzasztó lázak gyötörnek. Hogy szeretnék már menni és milyen hihetetlen még igy is, ugy látszik, egy fiatal szervezetnek olyan nehéz ezt megérteni. Olyan nagyon jó lesz. Ma a modellemet el kellett engednem, annyira rosszul voltam, már korán reggel kezdődött a lázam. Mostanában dolgozom, modellt tartok, mintha utoljára dolgoznék még. Ugy várom a tavaszt, a

fák leveleit, hogy kifakadjanak és festhessek plain-airt. Még festeni tájképeket, egyet-kettőt, azután bemenni a szanatóriumba. És most már nem lehet festeni. Még ezt, — meg ezt megfesteni, igy számitgatok, azután hát jöjjön a szanatórium, de most addig legalább még festeni.

1923 április 5

Borzasztóan dühösit a rossz időjárás, mivel igy nem mehetek plain-airt festeni. És hát nincs időm sokáig rá várni. Olyan borzasztónak érezném ugy bemenni a szanatóriumba, hogy nem festhettem egy tájképet sem. Olyan témáim vannak, kint (Vilmával kint sétáltunk a napokban), csak hát tudni kellene hozzá, meg ép tüdő is kellene. Virágzó fák, olyan finomak, olyannak érzem, mint egy adagio-tételnek feltörekvő imádsága.

Tegnap Lippénél voltam. Azt mondta többek közt: „spisz—karakter kellene magának, akkor könnyebben gyógyulna". Ez nagyon igaz, de van egy másik oldala is ennek a dolognak. Ugyannyira szeretem a művészetet, hogy talán ezért a szeretetért, ennek az érzéséért már lehet, hogy érdemes élni. Leborulni, odaadni mindent, az egész lényemet és szenvedni akármit. Élet és halál, az összes problémáikkal lehet hogy semmivé lesznek itt a részemre. Csak egy van: szeretem és menni utána. Olyan nagy ez a szeretet, hogy lehet, már én magam sem birom felfogni, megérteni. És mégis bennem van, mindig bennem van ez az érzés is: véget vetni! Egy keserü mosollyal vállat vonni: mindegy, gyerünk hát. Ugy visz, ugy sodor, vonz magával ez. Ó és mennyire megvan rá az okom is és nemcsak egyszeresen. Meghalni, elfelejteni a gondolataimat, kifeszitett idegimet, a lázt bennem, a testemben, lelkemben.

1923 április 6

Vonszolom magam. Tájképezés. Nagy láz. Most már hát megkezdődött a nagy birkózás a fizikumommal.

1923 április 14

Reggel a tisztiorvosnál voltam, hogy bizonyitványt kérjek tőle, arra nézve, hogy azonnali felvételem a szanatóriumba szükséges. Megadta, eléggé beteg lehetek, azt hittem,

nem adja ki a bizonyitványt. Betegebb is lehetek, mint hiszem magamról, ugy lehet.

Átadom magam majd egészen a gondolataimnak, a fekvésnek. Meg lehet, a halált is közelebb fogom ott magamhoz érezni, abban a környezetben. Ez mind jó lesz. Egy kórháztól vagy egy szanatóriumtól az élet, az a külső, nyugtalan mindennapi élet ugy el van határolva. Arra az időre a külső élettől kikapcsolódik az ember, marad a belső. Nem rossz az egy olyan embernek, akit zavar az élet. Meg ez a mostani elég nehéz otthoni élet sem folytatódik legalább. Elég nehéz helyzet nekem az Anyám betegsége.

1923 április 21

Semmi sem sikerül, még hatósági orvosi bizonyitványnyal sem mehetek soronkivül Budakeszire. De legalább festhetek, csak legyen hozzá lelki meg fizikai erőm.

1923 május 3

Megint lent fekszem a mélység legfenekén, véresen, összezuzva. Nem dolgozni! Végtelen időkig. Szenvedek, de lehet, hogy nagyon erős vagyok. Elérkeztem ugyis a munkaképtelenséghez, mit akarhatok hát már én? Ugysem birok már dolgozni 39° felé járó lázammal. Tulajdonképpen most vége mindennek, befejeződött, most már csak talán vissza lehet még valamit szerezni, csak ez van még meg, semmi más. Ugysem birok már művészetet csinálni, hát akkor, akkor már igazán legalább azt megtehetem, hogy fekszem érte.

Budakeszi, Szanatórium, 1923 május 15

Itt vagyok 13-a óta. Mindegy, ugyis összetört az életem, munkaképtelen vagyok. Igy hát ha elveszett ugyis minden, ugysem veszithetek többet már. Befejeződött, vége, halott vagyok, igy hát fekhetem. Belekábultam, elkábultam a sok kiállott szenvedéstől. Megtörtem most már teljesen, ez jól van. A láz is annyi kábulatot ad. Feküdni hát, feküdni, meg láz. Jó a láz, minek is adnak lázcsillapitót?

Vettem magamnak egy csomó reprodukciós könyvet, azokat nézegetem, meg még inkább csak fekszem, a levegőbe bámulok, beleveszek önmagamba. Egy szanatóriumnak is vannak jó oldalai, valami nyugalom ez az élettől

való kikapcsoltság és nem otthon. Négyen vagyunk egy szobában, de igy is lehet magában az ember. Valahogy ehhez érteni kell, a magábanlét érzését megszerezni, akkor, mikor nincs is magában az ember. Csak hát ez nem mindig sikerül és ez elég borzasztó.

1923 május 17

Négy ágy, az egyikben az ablaknál én magam, a többi három: egy fiatal leány, eléggé sulyos beteg, de én, lehet, hogy betegebb vagyok; azután két asszony, könnyebb állapottal. Csak beletörődik az ember mindenbe, abba is, hogy másokkal feküdjék együtt. Átlagemberek persze, de azért értékeket ott is lehet találni, igaz hogy nem mindig.

1923 május 19

Dacára az ágybanfekvésnek, a lázam még magasabbra szökik fel, már 39-en tul járok. Igaz, hogy aznap nem vettem be piramidont. Mit gondoljak mást, mint hogy meghalok. Szeretem a lázt, örülök neki, Vilma azt mondta, hogy ez kaosz bennem. Mit tehetek róla, hogy a küzdelmek ellenére is igy van? Élni akarok, de vágyódom meghalni. Kaosz, mindenképpen kaosz, mert hisz hát akarok élni. Túlnagy ár lenne a halálért az erőmet odaadni, gyengévé lenni. Minden, csak gyenge nem akarok lenni. Olyan boldogságot tudok érezni, hogy ezt birom, hogy én ezt tudom tenni, hogy annyi erőm van, hogy igy tudok szeretni. Ebben a megismerésben van az a felujjongó boldogságérzet, ebben: igy, ennyire tudom szeretni a Művészetet, igy, életen és halálon tul, ahol semmi nem létezik, csak ez az egy. Olyan belső változásokon mentem át, valahogy megizmosodott a lelkem.

Délután van, ebédután. Ilyenkor szoktam leginkább foglalkozni valamivel, ez a legnyugalmasabb időszak itt, alszanak a betegek. Ilyenkor irok, rajzolok, másolni szoktam, leginkább az egyiptomi könyvemből, ott tanulhatok formákat. Azt hiszem, ennek a könyvnek nagy hasznát fogom venni. De még csak másolni sem tudok, össze kell szoritanom a fogaimat. Meg hát az én célom már? ... Feküdni érte!

Tegnap észrevettem a rajznál, hogy a kezem annyira reszket, hogy már kellemetlen a munkánál. Annyira gyenge

vagyok hát már? Meddig fogok itt bent feküdni? Hat hónapig biztosan. És azután? Ez a hat hónap próbaidő, lehet-e még felgyógyulni. Erről Vilmával is beszéltünk együtt. Azután, hát mi lesz azután a sikertelen hat hónap után? Még Párizsról is gondolkozom. És ha nem lesz sikertelen ez a hat hónap, akkor fekhetek évekig még és nem lehet csodálni, ha félek ettől. Az irtózat fog el sokszor, meg a fájdalom. De hát aki már elvesztett mindent, az mit sir? Meg ezt is nagyszerü tenni! Ez, ilyenfélék azután valahogy megerősitenek, de olyan érzésem jön, mintha a szivem keményre fagyna . . . Ezt is csak igy lehet birni, azután, hogy megfagytunk.

1923 május 25

Rohamosan pusztulok. Egy egész fokkal lett magasabb a lázam, mióta itt vagyok. Most is nagy lázam van. Annyira le vagyok már gyengülve, de nem venni rajtam ezt észre teljes mértékben. Az orvosoknak, ha kérdeznek, hogy hogy vagyok, mindig az a felelet, hogy nagyon jól. De hát mit is feleljek erre a mindennap feltett, sőt kétszer feltett sablonos kérdésre? A lázlapomra megcsóválják a fejüket, az ő lázlapjukra csak 38.5-ig lehet a lázvonalat feljegyezni, az én lázcsucsaim eszerint a lázlap szélére kerülnek már, számokkal kiirva. Hiába, annyira gyenge vagyok már, hogy például az ágyamon a takarót megigazitani nálam már nagy munka, meg hát bármilyen mozgástól, a legkisebbtől is, már elfulladok. Az ágyon kivüli létet meg már egészen lehetetlennek érzem. Szóval, most már nagybeteg vagyok.

1923 május 27

Tegnap este 40 fokos lázam volt, a 39 fokos lázakat alig hogy elértem, már tul is haladtam rajtuk. A 38-asokat még legalább vagy két és fél hónapig mértem. Szóval most gyors tempóban halad az ügy. Most már azután igazán szembe lehet nézni a halállal. Itt van! Mikor ránéztem a lázmérőmre és láttam a 40 fokot, volt valami hasonlatosság ebben az érzésben azzal, amit éreztem ezelőtt 3 évvel, amikor megláttam először a vért a zsebkendőmön. És nem tehetek róla, de örömet éreztem most is. — Hogy itt a halál a közelemben, most már ezt fel kell fognom értel-

mének, jelentőségének egész nagyságában. És mintha még most sem hittem volna el egészen, hogy meghalok. Egy kis megbujt érzés ez, amelyik már kezdi érezni a saját létezésének is a lehetetlenségét, de hát valami mégis van.

1923 május 30

Ugy tudni játszani életen, sorson, ahogy az akarata kívánja, ugy tudni bármilyen irtózatos sorsba is belehelyezni, elitélni rá önmagát. — És nemcsak tenni, szeretni is kell ezt. — Én még mindig a lázamnak örülök és dühöngök, ha kis lázam van. — Szeretni kell a Művészetért a szenvedést. Lehet, hogy egyszer azt fogom sajnálni, hogy már szenvedni sem lehet a Művészetért. És mégis milyen nagyon jó lesz lehajtani a fejem.

Tegnap kisebb lázam volt, 39, azelőtt 40 felett.

1923 junius 14

Láz, irtózatos láz. Aki hónapokon át nem próbálta egyfolytában a magas lázakat, annak sejtelme sem lehet erről az igazi lázról. Az, hogy hónapokon át tart nap-nap után, valami más jelleget ad neki. Reggel 36 alatt, este 40 körül. Egy Ady-vers jár állandóan vissza a gondolataimban, nem is ép a lázról irja, de mégis a legnagyobb láz.

«Tüzes mélység, fönt és alant...
Szállva zuhanni
És zuhanva szállni...
Pokolhintán, vad, szédítő körök...»

Nem emlékszem rá tökéletesen, csak ahogy a lázam alatt feltüntek előttem a szavai. Ilyen a láz, ez: szállva zuhanni, zuhanva szállni és a tüzes mélység mindenütt, csak mintha hideg tengerek hullámai csapnának át ezen a tüzes vidéken. Egy homályos, végtelen ür, izzó partok és jeges tengerek „fönt és alant" és itt „szállva zuhanni és zuhanva szállni". Bolyongani az önkivület határán.

Ugy hiszem, hogy most már elhittem, hogy meghalok. Most már a gyomrom is felmondja a szolgálatot, ez meg talán nem kisebb jelentőségü, mint a lázam.

1923 július 19

Irjál pár sort, mondta Vilma, mikor a napokban mondtam, hogy már ez is elmaradt, fáraszt irni. Hát lássuk, megy-e még, érdekel-e még leirni a dolgaimat.

A szanatóriumból meg majd egy hónapja vagyok már itthon, csak rontott rajtam, no de nem volt ennek az én esetemben sok jelentősége. Állapotom rosszabbul állandóan. Vilma jött ki értem autóval, hogy hazavigyenek, legalább nekem még csak határoznom sem kellett. Most fekszem itthon és várok türelmetlenül. Fel van adva minden. Mit is lehetne még 40 fokos lázak után egyebet tenni? Milyen roncs lehet a tüdőm.

UTÓSZÓ

Czillich Anna 1917-ben fog a naplóírásba és innen csaknem öt éven át kísérhetjük külső, de főleg belső életének gyorsan pergő mozzanatait. Retrospektiv vonást alig találunk írásában. Pedig arra is kiváncsi lesz az olvasó — és most, elolvasván a naplót, még kiváncsibb, mint mielőtt belefogott — milyen volt Czillich Anna életsora addig, míg élményeit feljegyezni kezdte.

Amit erről a tizenhét évről tudok, azt magától Czillich Annától tudom, nem teszek hozzá és nem veszek el semmit belőle.

*

Jómódú és tekintélyes úricsalád gyermeke: apja Czillich János királyi tanácsos, egri pénzügyigazgató, anyja Erdélyi Gizella, Erdélyi József hevesmegyei főjegyző, művészetkedvelő és üres óráiban tollforgató nemes úr leánya. Hogy mit örökölt a kis Anna apja véréből, azt nem tudni. A Czillich-család egyébként a XVIII. század eleje óta Budán

volt otthon és a polgársorból Czillich Károly udvari kancelláriai titkár emelte ki, amikor I. Ferenc királytól 1832-ben a magyar nemességet kapta.

Czillich Anna nyilvános iskolába sohasem járt, magánúton tanult szülővárosában, Egerben, és az ottani angolkisasszonyoknál tette le évről-évre vizsgáit. A magántanulás nem köti le a diákleányka idejét, magukkal vihetik szülei mindenüvé, ahova csak utaznak. Legtöbbször Olaszországot keresik föl — már ötéves korában látja meg Czillich Anna Nápolyt —, Lussin szigetén is töltenek egy izben hosszabb időt, de megfordulnak Dél-Franciaországban, sőt Tunisban is.

Ezeket a gyermekkori benyomásokat is megrögzítette a napló, ezt a naplót azonban Czillich Anna 1912-ben, mikor édesapja halála után felköltöztek Budapestre, megsemmisíti.

Külső életének legközelebbi jelentős eseményét az 1916. év hozza magával. Felvételi vizsgát tesz a Képzőművészeti Akadémián, Glatz Oszkár tanitványa lesz, a következő — 1917. — év nyári szünidejét pedig Nagybányán, Réti István festőiskolájában tölti. Ekkortájt fog ismét a naplóírásba is, hogy kisebb-nagyobb megszakításokkal folytassa egész 1923 nyaráig, — 1923 július 19-ről kelt az utolsó feljegyzés, — úgyszólván halálának előestéjéig, mert makacs tüdőbaja, az orvosok minden tudománya dacára, leveri lábáról és 1923 augusztus 28-án hajnalban, három hónappal huszonnegyedik évének betöltése után, meghal Czillich Anna, magával viszi a farkasréti temetőbe álmait a Művészetről, amelyet apácaalázattal szolgált rövid életében . . .

1925 karácsony havában.

Kiss Vilma.

CZILLICH ANNA

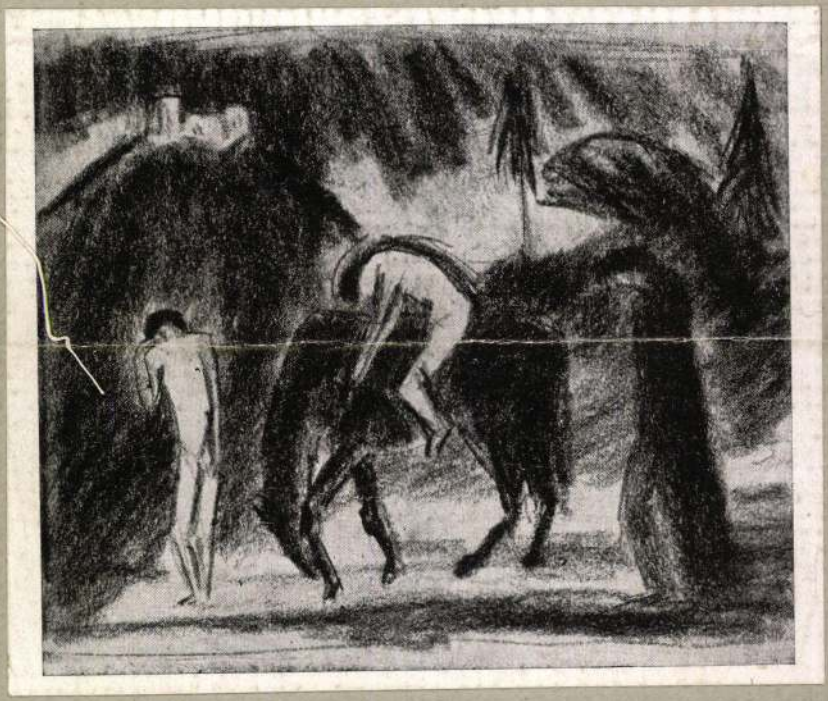

IRTA: BÁLINT JENŐ

CZILLICH ANNA

EGY FESTŐNŐ ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

IRTA: BÁLINT JENŐ

ALKOTÁS-MŰVÉSZHÁZ KIADÁSA

A *kifejeződést* keresem ; a kifejeződést a Művészetben ! A Művészet nekem csak **érzéseket** ad, de a kifejeződés nagyszerűségeit nem adja meg. Meghalni : ez is *kifejeződés*. És ki kell fejeződnöm, bárhogyan, mindenképen !

Czillich Anna naplójából.

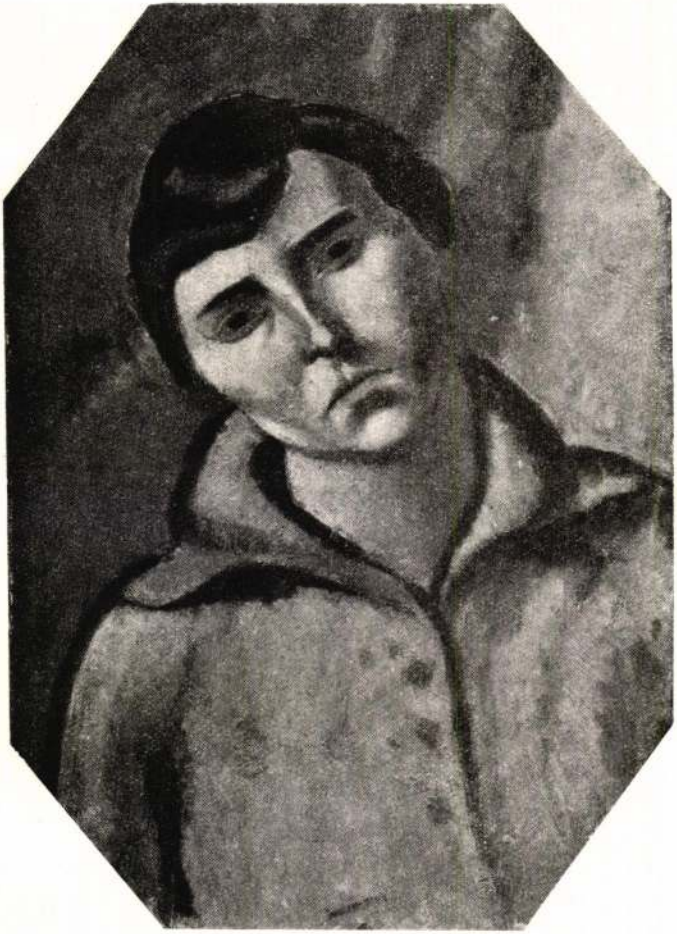

Czillich Anna Önarckép

Egy a művészetében és pályafutásában derékon tört élet kér figyelmet ezekben a sorokban; egy művész élete, kinek élethorizontján alig hogy felszikrázott kivételes teremtő ereje, máris ellobbant, – hátrahagyott képeiben, rajzaiban, vallomásaiban él immár, de ezekben annál maradandóbban.

A tüdővész gyilkos támadásai sorvasztották alkotásra szomjúhozó energiáit bimbózó ifjúságában s a halál lappangó árnyékában mult 24 beteg tavasza. Érezte a közeli Elkerülhetetlent; ezért felfokozott iramban, szinte lázas önkívületben termelte ki önmagából mindazt, amit romlott fizikumából, mint egy süllyedő hajóból, menteni, partra dobni vágyott; sietnie kellett, csak megszámlált percei voltak...

A hajó elsüllyedt, a megmentett kincsek ittmaradtak, de mennyi pusztult el az alámerült hajóval? !...

Negyven festmény, tekintélyes rajzanyag s még valami: kötetre való feljegyzései: ezek teszik *Czillich* Anna művészi hagyatékát, adnak számot csaknem plasztikusan arról: ki volt, mi volt.

1899 május 25-én született, Heves megyében, Egerben. Atyja királyi tanácsos, pénzügyigazgató volt, ki 1912-ben meghalt; a kis Anna további nevelését ettől kezdve édesanyja vette gondjaiba. Ötéves korában Nápolyba viszik s fogékony kis lelke az olasz ég benyomásait megrögzíti szívében és soha nem felejti. Olaszországot gyakorta felkeresi későbbi éveiben is; utoljára tizenötéves korában tartózkodik ott. A festészet iránti hajlama már kora ifjúságában jelentkezik; a ceruza úgyszólván egyetlen játékszere a csendes, magábavonuló gyermeknek. Alaptermészete később sem változik; csendes, jóformán semmit nem beszélő, megbúvó természet; inkább hallgatója, megfigyelője, szemlélője mindannak, ami körülötte történt – *vele* sohasem, mindig *benne* zajlottak le élete történései s ha beszélnie kellett: tört szavak suttogtak ajkairól, szavak, amelyek jelentésével, kifejező erejével megelégedve soha nem volt. Zavarba jött, ha beszélnie kellett s ha elkerülhetetlen volt ez számára, úgy érezte utólag, mint aki megbocsájthatatlanul vétkezett valami ellen – és jegyzeteihez menekült

ilyenkor. Feljegyzéseiben egy helyütt ezt olvassuk: »Baskircsev Mária azt írja: Annyira fiatal vagyok, hogy a halál gondolata is mámorító ...« és Czillich Anna hozzáfűzi: »Igaza van!«

Bizonyos, hogy a mindenkép érdekes orosz festőnő élete és naplója mély hatással volt Czillich Anna képzeletére, a sok lelki közösség s mindkettőjük egészen azonos élettragédiája egyenesen szembetűnő. Mindkettő festő, mindkettőt egészen fiatalon ejti hatalmába a halálos kór: a tüdővész; mindkettő érzi előre a halál végzetes közelségét, az élet legragyogóbb küszöbén... s mindkettő, mintegy felülkerekedvén életen és halálon, lesújtó önuralommal a tollhoz menekül. A különbség csak ott mutatkozik, ahol Maupassant alakja bontakozik elő a Baskircsev Mária feljegyzéseiből, romantikus velleitások kíséretében. A Czillich Anna naplójában, mint amiképp egész életében, elő nem fordul ez a fogalom: szerelem. A férfiról nincs mondanivalója; leányszívének minden álma a Művészet, amelyet soha kis betűvel le nem ír s amelyért, az egyetlenért, élni szeretne. S a negyven

fokos lázak bódulatában hozzá esd, Hozzá, mint hívő a szenthez...

Néha, nagyritkán, megenyhül a napló, csökken a láz; Czillich Anna a főiskolába jár, dolgozgat, tervei vannak. Glatz Oszkár, Réthy, majd végül Vaszary oktatásában részesül, közben, részben egészségének helyreállítása, részben művészi ambiciója Nagybányára hajtja, ahonnan nyomasztó lelkiállapotban s betegségének változása nélkül tér vissza. Néhány barátnője, pályatársai, felkeresik s közülök ketten: K. Vilma és J. Józsa azok, akikkel lélekben összeforr. Velük érintkezik legyakrabban, de mint az árnyék, ép hogy jelen van; megbeszéléseikben, a művészet körüli vitáikban nem vesz részt. Most, hogy feljegyzései feltárulnak, újraélednek a már elfelejtett régi viták s a pályatársnők megdöbbenve emlékeznek akkori önmagukra s arra, hogy a nembeszélő Czillich Anna mily sziporkázó, hatalmas, mélyen járó ellenfél volt ezekben a vitákban! Az ő számára a beszéd nem az alkalom apropójában élt, mely percről-percre születik és meghal, – halálsejtelme rendkívülinek

értékelt minden szót, amelyet agyvelő a művészet szent nevében útra bocsájtott s cseppenként itta szivére, mint virág a harmatot.

Válságosra fordulván állapota, egy sötét gondolat veti elő nehéz árnyékát feljegyzéseiben: az öngyilkosság riasztó gondolata. De nyomban utána fellázad benne a kitörő, élethez tapadó kiáltás: Művészet! Nem, nem! Élni, élni! Csak érte, egyedül Érte! Az öngyilkosság gondolata azonban mind jobban beférkőzik érzéseibe; viaskodnak, vajúdnak szemeink előtt a kuszán teleírt noteszlapok; mentséget, argumentumokat sorakoztat fel, vallási dogmákkal száll szembe, hogy meggyőzze önmagát s hogy fellelkesüljön a gondolattól: ha már élni nem képes, legalább meghalni tegye képessé önmagát a Művészetért.

A napló innen szinte drámai. Minden részvétünk a szenvedőé, akinek minden szava egy haldokló végvonaglásaihoz hasonlatos s van ereje s önuralma hozzá, hogy leírja, bizonyára nem azért,

hogy érdekfeszítő olvasmányul szolgáljon. Már-már elhatározássá érik benne a cselekvés gondolata, csak alkalomra vár. Ez a számára legkedvezőbb alkalom is elkövetkezik hamarosan. Édesanyja elutazik. Egyedül marad. Szinte lélegzetünket visszafojtva lapozzuk tovább a naplót: »... Most este van, a nyakamra próbáltam, amire felakaszthatnám magamat. De nem ezt szeretném tenni; agyon szeretném lőni magamat.«

... Künn, az ablakok alatt, apró budai házak kéménye füstöl s a hold félkaréja bevilágítja a hótakarta Vérmezőt... Egy száguldó villamos dübörgése, csöngetése hangzik... Czillich Anna cigarettára gyújt, hogy összeroncsolt tüdejére szívja a mérgező füstöt. Eh, gyöngeség – gyöngeség? »Nem lelki erő az, ami engem abban, hogy megöljem magam, meggátol. Én mindent engedélyezek magamnak. Egy szenvedély, ami mindennél erősebb, a Művészet szenvedélye bennem, még ellentáll.«

Önkínzó filozófálások életről, halálról, 40 fokos láz szakadatlan pergőtüzében: vonaglik, káprázik, harsog, mint valami wagneri muzsika a napló

oldalakon át, míg végül megbékél a bódító nárkotikumban: a művészet utáni marasztaló vágyakozásban.

Naplójának kezdő évszáma: 1917; tizenhétéves volt ekkor Czillich Anna. Ekkor még betegségről szó sincs; a napi élet egyszerű eseményeinek kedves, aprólékos regisztrálásai töltik meg a noteszlapok egymásutánjait, de már e lapokon előreveti árnyékát szomorúságra hajló lelkivilága, amelynek nemcsak irásaiban, de egész művészi oevrejében oly nagyszerü kifejezést adott. Az évszámok változásai mind erősebb kontúrjait adják a Czillich Anna markáns egyéniségének. A gondolatok elmélyülnek s mind elvontabb régiókat ostromolnak; olmasmányai kiszélesülnek s egy-egy korszakos név domináló jelenvalósága kér számottevő helyet a feljegyzésekben: Byron, Schoppenhauer, Dickens, Turgenyev, Baskircsev Mária, Ady... s hirtelen, e nevek mellé, a végzetes, a legnagyobb: a Tüdővész vészthozó, halálos megjelenése... Czillich Anna küzködve a halálos kórral, friss nárkoti-

kumokhoz menekül, szinte habzsolja a legkimagaslóbb írókat, filozófusokat s ezen közben, mintegy önmagából kilépve, komoly, eredeti, a szavakkal jól bánni tudó, értékes gondolkodóvá növekszik, gondolkodóvá, aki nem csupán kifejezni képes, de jól és stílusosan meg is tudja írni gondolatait. Szép és értékes munkát végzett írásaiban is s talán tovább vitte itt, mint a pikturában, amelyre még csak felkészülőben volt.

Még bekövetkezhetik az idő, mikor e feljegyzések nyilvánvalókká lehetnek s új profilt adhatnak Czillich Annáról, az íróról és gondolkodóról, aki messze látó lelki szemeivel élvezetes és nagyszerű perspektíváit kutatta, ragyogtatta az önkínzó Gondolatnak.

Keményvonalú, nagy néma arca egy napbarnította gazdalegény bronzbaöntött képmásának hangulatát tükrözi vissza; de ha elmélyedünk ez arc vonalainak megfigyelésében s követjük azok finom modulációit a Czillich Anna rajzónjának biztos

s előkelő vezetése alatt: a nagy keménységek egyszerre felolvadnak s egy szenzitiv lélek önmagába roskadó mélységei nyílnak meg előttünk. Elmélyedő, önmagából táplálkozó szellem volt s abból, hogy lelkében mily csapkodó viharok dúlnak, ez arc semmit el nem árult. Mint egy Sphynx, merev volt és mozdulatlan. Csak két fekete japánszeme fénylett lázasan és nézett keményen a nagy Forgatagba.

Talán sohasem mosolygott.

Adyt szerette. Azok, akik közel állottak hozzá, tudták róla, hogy nem csupán egyszerű élvezője, csodálója Ady egyéniségének; piktúrájának egész hangszerelésében, emberekhez s egész életéhez való vonatkozásaiban, világszemléletében: feltünő analógiák jelentkeztek az Adyéval s élete napjának korai s főkép hirtelen lezuhanásában csaknem teljessé teszi a vele való frappáns hasonlatot. Az elmúlás küszöbén élt s így, esdeklő pillantását a fényen tartva, hódolt, vezekelt rajongott művésze-

ténck. Művei, miket itthagyott, úgy is hatnak, mint bánatos búcsúlengetései a szomorú távozónak.

A művészet felmagasztosult áhitatában fogant minden kezevonása. Mintha hatalmas boltíves csarnokban járnánk, amelyben minden a monumentálitás jegyében él s összezsugorodva éreznők törpeségünket e szivetdobogtató arányok előtt! Mély, borús, búbánatos melódiák kondulnak egy égigérő torony magasából s Czillich Anna innen, e lapokról s e vásznakról, komoly, fiús arccal, előre néz és felfelé mutat...

Kedves témája: sánta, fekete, nagytestű paripa, földre zuhanó fejjel, botorkáló lábakkal csetlik-botlik, szinte vonszolja önterhét, előre. Hátán vakító fehér férfiakt. Megy a beteg paripa, menne – mennyi lesujtó bánat mindebben! Mennyi céltalanság, mennyi lemondás, mennyi panasz, mennyi – önvallomás!

Czillich Anna a saját letört életének állított e vázlataiban a megrikatásig kifejező szimbólumot.

Csak nyomról-nyomra, rajzról-rajzra követhetjük megértésünkkel művészetének útját, amelynek szép ívelése egyszerre megtörik – nagy kárára egy a már teljes kibontakozás előtt álló szuggesztív egyéniségnek. Azt mondottuk, hogy rajzról-rajzra kell követnünk művészetének kialakulását; ezt nyomatékosan ismételnünk kell, mert nem járt utakon vezet azok mindegyikével oly tájék felé, amelynek (bozótjai, tüskéi belénk idegződvén), tisztult teljességében jeleníti elénk horizontját. Különösen tájképei sorozatos vázlataiban követhetjük fejlődésének vonalát leginkább. Már az első vonalak kusza bizonytalanságában benne lélegzik, mint csecsemőben a felnőtt ember, kialakítandó stílusa minden jellemző sajátossága. Nobilis, halk, szinte túlvilági melódiák; lágy, hervadt, de nem érzelgős széljegyzetei e rajzok egy festőkulturától szaturált s a mindennapiságtól irtózva elforduló egyéniségnek, ki elég művész ahhoz, hogy érzéseit elhatalmasodni ne engedje alkotó géniusza felett. Széles, nagy formákat keres mondanivalóihoz; nagy foltokkal, súlyos, szinte szobrászi tömegekkel dolgozik;

s csak annyit ad, amennyi múlhatlanul szükséges – inkább kevéssel sokat. A hivatás szentségébe vetett tiszta hit érzését kelti minden kezevonása s hogy azt, amit piktúrájával felénk nyújt, szíve mély kútjából tárta elénk. Alig három-négy témája van; négy húr, amelyen földöntúli panaszhangjai zokognak az immáron elnémult hegedűnek.

1923 augusztus 28-án halt meg. A farkasréti temetőben nyugszik; ott álmodja tovább művészi álmát, háborítatlan szívvel, örökre.

Bálint Jenő.

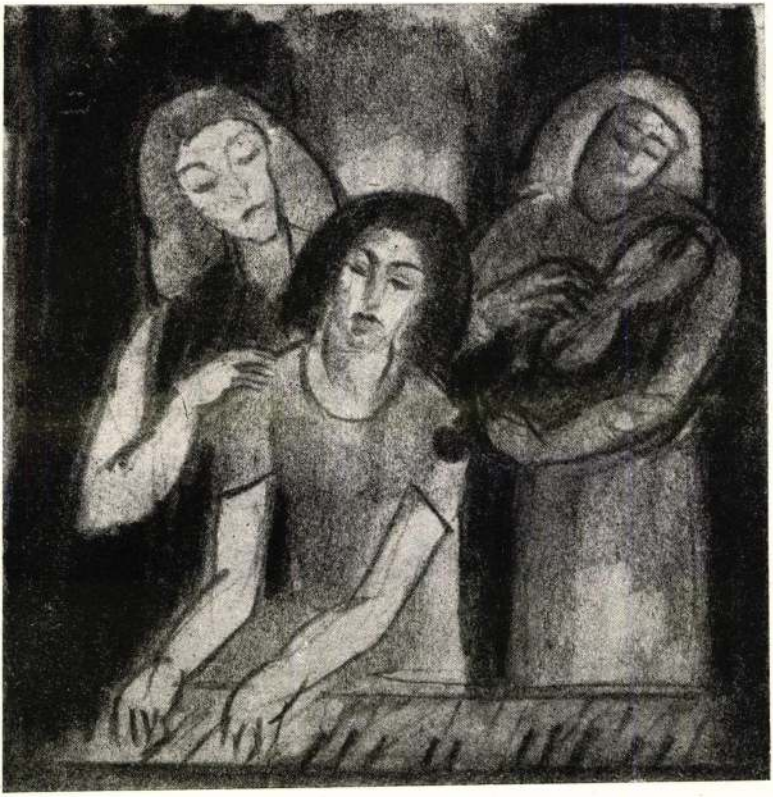

Czillich Anna Trió

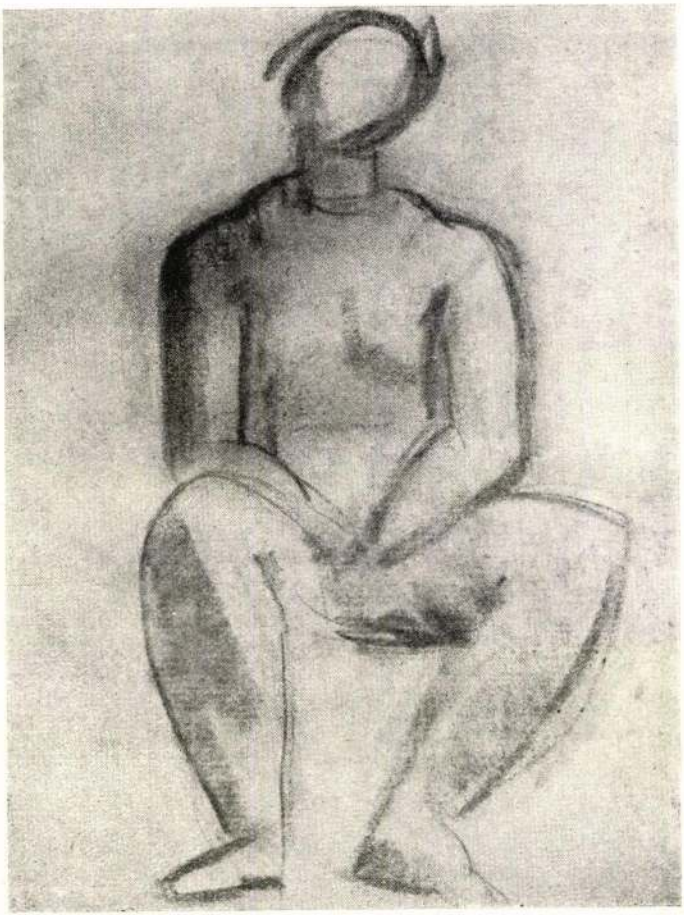

Czillich Anna Studium

Czillich Anna

Kompozició

Czillich Anna

Aktok

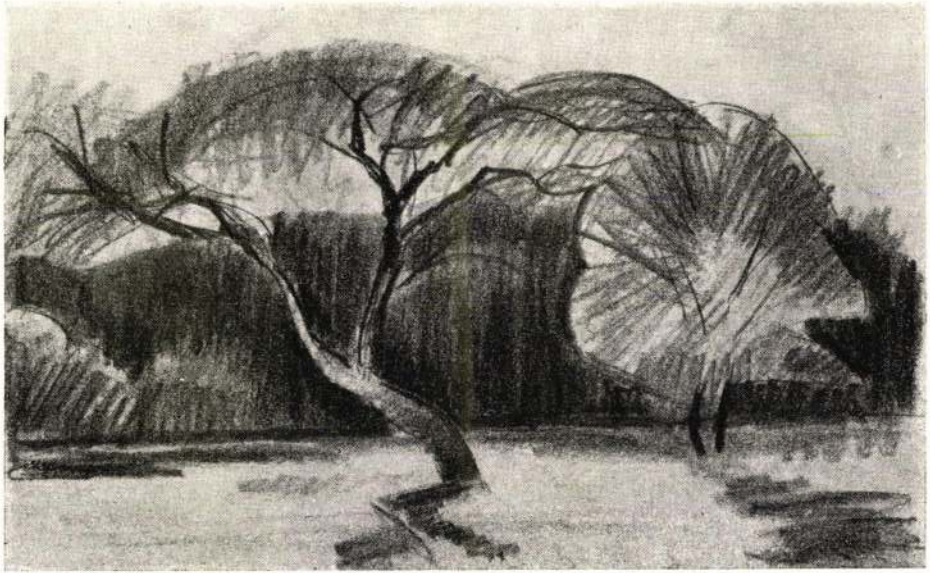

Czillich Anna

Tájkép

Czillich Anna

Studium

Czillich Anna

Üllő akt

Czillich Anna — Kompozició

. . . Annyi ember jár az utcán, a Szent István-napi körmenetről jönnek. Nyár van, meleg van, süt a nap, ünnep van, hangosan, teli tüdőből beszélnek az emberek. Szanatóriumi ablakomból hallom ezt. Élet, Élet!

Czillich Anna naplójából.

. . . És Hippolittal mondom én is: Én nem huszonnégyéves vagyok; oly soká feküdtem betegen; szanatóriumi ágyamból oly sokat bámultam azt a dombot ablakomon át elgondolkozva mindenről, hogy szinte évszázadok multak el észrevétlenül . . . A meghalónak nincs életkora.

Czillich Anna naplójából.

KÉPEK JEGYZÉKE:

1. Címlap: Kompozíció
2. Önarckép
3. Trió
4. Studium
5. Kompozíció
6. Aktok
7. Tájkép
8. Studium
9. Ülő akt
10. Kompozíció

ALKOTÁS-MŰVÉSZHÁZ
KOSSUTH LAJOS-UTCA 11. I. EM.

AZ ALKOTÁS-MŰVÉSZHÁZ EDDIG RENDEZETT KIÁLLÍTÁSAI:

1. Önarckép-kiállítás
2. Tornyai János és Benedek Péter gyüjteményes kiállítása
3. A modern grafika
4. Bálint Rezső gyüjteményes kiállítása
5. Nyergesi János gyüjteményes kiállítása
6. Scheiber Hugó gyüjteményes kiállítása
7. Czillich Anna hagyatéki kiállítása

MŰVÉSZI VEZETŐ: BÁLINT JENŐ

BENEDEK PÉTER

FÖLDMIVES-FESTŐ

(ILLUSZTRÁCIÓKKAL)

IRTA: BÁLINT JENŐ

AMICUS-KIADÁS 1923

NAGY BALOGH JÁNOS
ÉLETE
ÉS MŰVÉSZETE
(35 ILLUSZTRÁCIÓVAL)

IRTÁK:
PETROVICS ELEK
ELEK ARTÚR
BÁLINT JENŐ

AMICUS-KIADÁS 1923

KUNOSSY
GRAFIKAI MŰINTÉZET
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
BUDAPEST

Czillichter

szobrász MDK

neve szerepel

a hóhalmi szószéken /1796/, valószínű műve: egyházasdengelegi szószék.

91.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Czilichtor Antal

asztalos , farágó

MDK

a Héhalomban lévő r.k. templom szószéke. 1796.

213.o.

Genthon:Nógrád.1954.

Czilichtor Antonius

asztalos, faragó MDK

Az egyházasdengelegi szószék /XVIII. sz. 2. fele/ lehetséges mestere.

191.o.

G$_e$nthon:Nógrád. 1954.

Egyháza

M.D.K.

Czillichtorfer Antal
képíró

1800-1802-években végzett munkáért 1061 forintot kapott.

Bacho László: A gyöngyösi templomok története. 35 l.
A Szent Bertalan templom története

Grillichtorfer Antal

Képíró

1800-2. években a gyön-
gyösi ht Bertalan
templomban végzett, de
közelebbről meg nem
jelölt munkáért
1061 frtot kapott

Bachó gyöngyösi templ.
35. l.

1373

Gyüjten

A hely neve	A tárgy megnevezése
Érdliget,	II. Lajos emlékmüve

CZILLINGER József ötvös

1769 Esztergom

MÉrt. 1998 237.

Péternek és hitvesének Szili Erzsébetnek 400 forintért[114]

1709. febr. 21. Győri Szabó Péter végrendeletében a református egyházra hagyta házát[115]

1721. május 7. Pordán Eöry Ferenc felesége Szili Erzsébet a református egyházra hagyta házát[116]

1722. május 5. Pordán Eőry Ferencet a hitvese által hagyományozott ház haszonélvezetében a református egyház meghagyja[117]

1730. márc. 16. Református egyház[118]

1739. jún. 28. A Körösy család bevallotta házát a református egyház részére[119]

1739. jún. 30. Körösy Ferenc és Sámuel a ház árából rájuk eső részt a ref. egyháztól felvették[120]

1743-1745. Körösy Anna és férje Vajda Ferenc pert indított a református egyház ellen a ház ügyében. A per végén Vajda Ferenc 400 forint ellenében az egyházra ruházta a házat[121]

N. 19. 1/4 sessio, 22 1/2 tízláb^2, 6 forint, 32 3/4 dénár, Censuális [Csáky L. u. 15.]

1660. Lepsényi Szűcs István, 1/4 sessio, katolikus, 9 fő[122]

1715. Eöri Ferenc - curia[123]

1735. Bordán család

1761. máj. 11. Regner Ferenctől megvásárolta Vajszemperger János

1774. jan. 25. Lengyel Zsuzsanna vásárolta meg 300 forintért

1796. Kálvinista Praedicator istállója[124]

N. 20. 2/3 sessio, 60 tízláb^2, 16 forint, 87 1/2

1723. Sári Sám
Julianna
örökségk
Jánosnak
Zsuzsann

1735. Sárközi J

1758. Sárközy
nevében
Cseh Pál

1763 után: Rol
Terézia[13

1800 körül: Pa

1829. A ház ré
az uradal

N. 22. 1/8 sess
3/8 dén

1735. Sárközi

1751. Hozlinge

1788. máj. 30.
György ú

1796. Rohoncz

1829. Az urada
inventári

N. 23. Kolosto
[Fő u. 10

1638. Csáky L
amelynel
másrészr
a telekne

1660. Kalastro

1735. R. P. S.
Gymnasi

[Az 1660-as öss
feltételezhetően

Ø Czillinger Lóránd

és

Legány Zoltán

nincs cód

a mosonagyaróvári

városháza terv.

megvétel

MMÉEKözl

1940. 47 cl.

Kat. Koz. Dam.
Prot. Adalbert

A hold kelte 15.24 nyugta, 0.[illegible]0 óra.

14. Ker,felm.

CSÜTÖRTÖK

28

Kat. Vencel k.
Prot. Vencel

A hold kelte 16.08 nyugta, 0.35 óra.

15. Filoteusz

PÉNTEK

29

Kat. Mihály főa.
Prot. Mihály

A hold kelte 16.46 nyugta, 1.49 óra.

16. Jozafát

SZOMBAT

30

Kat. Jeromos
Prot, Jeromos

A hold kelte 17.19 nyugta, 3.09 óra.

4[illegible]. hét **1944 SZEPTEMBER 30 nap**

17. Zsófia vt.

székházának bizottsági termében tartandó versenytárgyalás hirdettetik. Az ajánlatok a kitüzött időig Kecskemét város polgármesterénél adandók be. Megjegyeztetik, hogy a kecskemét—tiszaughi közut 29.6—30.106 klm. szakaszának kiépitése egyelőre függőben marad, ennélfogva az ezen szakaszon előirányzott munkák nem lesznek foganatositandók. Az ajánlatokhoz az ajánlati összeg 5%-ának megfelelő bánatpénz-

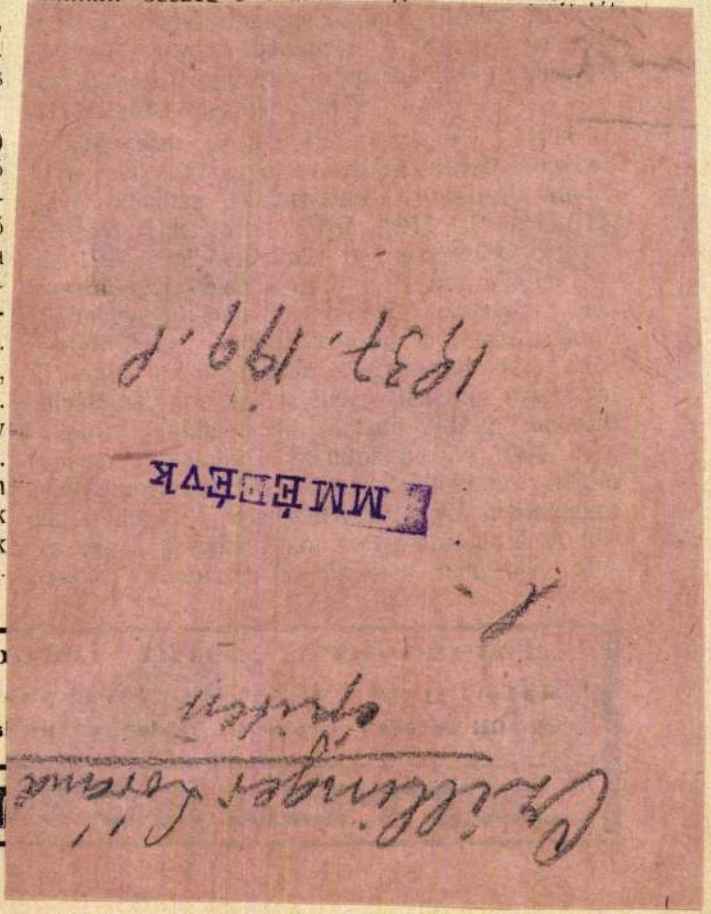

MELOCCO L. BUDAPEST.

TELEFON 41—03. **CEMENTGYÁR.** TELEFON 41—03.

Gyár és iroda: III. ker., Ürömi-utca 24—32. sz

AJÁNL: KITŰNŐ MINŐSÉGŰ LASSAN ÉS GYORSAN KÖTŐ ROMÁNCEMENTET ÉS MŰPORTLANDCEMENTET BÁRMELY VASUT VAGY HAJÓÁLLOMÁSRA SZÁLLITVA, IGEN JUTÁNYOS ÁRON ÉS JÓTÁLLÁS MELLETT

Hirmann Ferenc fémárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7—9.

Felszerelések gőz-, viz és légszeszvezetékhez, rézcsapok, réz, érc- és horganyöntvények, felirattáblák minden célra és méretben.

KORNFELD ÁRMIN

épület, diszmü bádogos és ércnyomó mühely

IRODA: KISPEST, BOCSKAI UTCA 5. SZ

Gyártelepekhez szükséges bádogosmunkákban specialista. Vidéki megbizások árfelemelés nélkül elfogadtatnak.

Szőke János

okl. kőműves-mester és épitési vállalkozó.

VIII., BAROSS-UTCA 128. SZ.

ELVÁLLAL: kisebb nagyobb épületek átalakitását, földszintes házak tervezését és épitését és diszvakolatok és fehérmunkák készitését.

SCHOLTZ és F

HAT. ENG. VILLANY BERENDEZÉS ÉS ERŐÁT

BUDAPEST I., KERÜLET, ALAGUT-U

M.D.K.

Czillinger Lóránt, építész

és Légány Zoltán közös terve 500 p-ös megvételben részesült a mosonmagyaróvári városháza pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

márc. 21. sz. 10. old.

MDK

Czily Mihály, Steiner Armin és Ferenc, Bp.

Elismerő-oklevelet kapott a párisi világkiállitáson, közreműködésért.

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 357.l.

Czimann Lajos, [ ] MDK

Szerepel a vasutas képzőművészeti kiállításon.

L.m.: Vasutas művészek 2

ESTI HIRLAP

ISK. 1966. júl. 13.

MDK.

Czimann Lajos

Kiállitásának hiradása

Esti Hirlap 1965 julius 19 6lap -

Czimbalmos Endre
festő

Részt vett a tárlaton.

Tóth Ferenc: Marosmenti művésztelep Makón.
Művészet, 1971. december 14. oldal.

Czimbalmos Endre

Czimbalmos Endre kiállítását hétfőn nyitották meg Szentesen a helyőrségi művelődési házban. A tárlaton a művész alföldi tájakat, tanyákat, utcarészleteket ábrázoló negyven olajfestményét, temperáját és akvarelljét tekinthetik meg az érdeklődők.

*

Magyar Nemzet 1986. III. 18.

Czimbalmos Endre

— **Megnyitották Czimbalmos Endre** festőművész kiállítását a szentesi Hámán Kató úti bemutatócsarnokban. Az alkotó, aki a Csongrád megyei Fábiánsebestyén általános iskolájában rajzpedagógus, negyed százada állít ki rendszeresen a hazai tárlatokon.

Napsugár 1986. XII. 9.

Czimbalmos Endre

— **Czimbalmos Endre** festőművész kiállítását hétfőn nyitották meg Szentesen, a helyőrségi művelődési házban. A tárlaton a művész alföldi tájakat, tanyákat, utcarészleteket ábrázoló negyven olajfestményét, temperáját és akvarelljét tekinthetik meg az érdeklődők.

Népszava 1986. III. 18.

Cimbalmos Endre

CZIMBALMOS ENDRE festőművész kiállítása nyílt meg hétfőn a Szegedi Konzervgyár dísztermében. Tizedik önálló tárlatának anyagát a művész az utóbbi évtized alkotásai közül válogatta. A képek többségének a Tisza-parti tájak, alföldi tanyák voltak az ihletői.

Népszabadság, 1987. V. 12

Czimbalmos Endre

CZIMBALMOS ENDRE *festőművész kiállítását nyitották meg tegnap a szentesi Hámán Kató úti bemutatócsarnokban. Az alkotó negyedszázada állít ki rendszeresen a hazai tárlatokon. Mostani kiállításán az alföldi tanyavilágot, a Tisza-parti erdőket ábrázoló műveit láthatják az érdeklődők.*

Népszabadság, 1986. XII. 9

Czimbalmos Paal Magdolna

Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika
Komárom megye, 1985. julius, aug.

Uj forrás, 1985. 6. szám

Czimbalmos Ferenc

minantalos

Kézdivásárhely

fejfi szobával

rész vett a párisi

kiállitáson

vod

Malkowsky

484. l.

rajzai – kelesem, anne szives tanácsot
adni, tehetségét ha annak tartja szentvá-
ni – milyen irányban fejlenthetni kevés
költséggel, – mintán teljesen vagyontalan
és édesanyját tartja el hugával. Apjuk
egy könnyelmű nő miatt elhagyta családját.
Volna szives szentiványi ni egy mérsékelt
árban dolgozó képkeretezőt ajánlani: –
Sok-kérésemért sok hálás köszönet!
Őszinte tisztelettel üdvözli v. Garsony.

Czimbalmos Ferenc

műasztalos

Gyparisikiáll

221. l.

RSULAT

ETÜIVEL

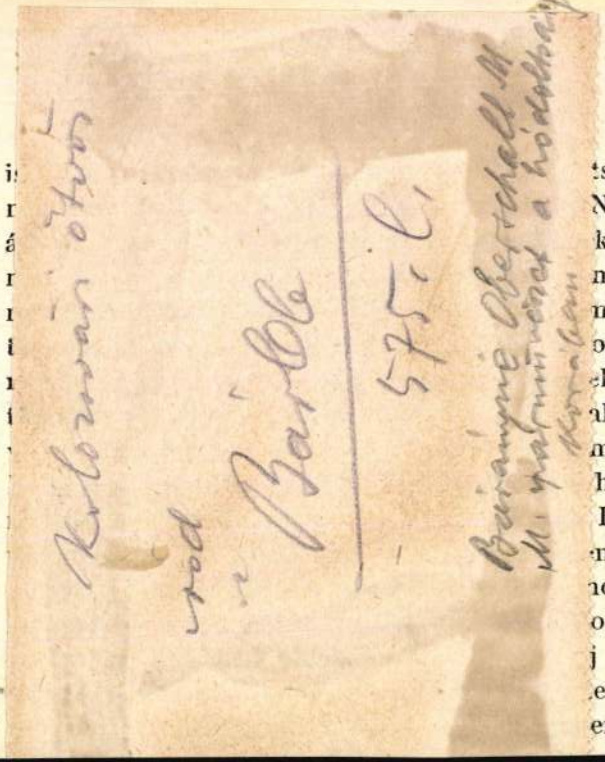

sam ki az ítélete-
No már most hogy
k tettünk fogadal-
merjük. Varga Fe-
nnak és képviselő-
ont az ő teológiai
chet, hogy a jó is-
almi templom ked-
mot, ahogy Varga
hogy engedne, ha
Ferencről meg azt
nged. A Szent De-
nondanunk. De ha
ogy legalább is ti-
j ötletünk legyen.
ek volna, ha jégre
endőre otthagyjuk.

lyes hévvel vitatkoztak róla a közgyüléseken. Hát hiszen lehetett is vitatkozni róla. Először is: tornyos legyen-e, vagy kupolás? Aztán: hol épitsék meg? Ha kupolás, teret kell tágitani valahol a számára, ha tornyos, lehet a Szent Demeter-templom helyére. De igen ám: akkor ezt az ősi egyházat, amely műemlék is, lebontásra itélik. Szabad ezt? Varga Ferenc apátplébános egy téglát se enged kibontani az ő kedves templomából. Ahogy beszél a közgyülésen és védi a templomát, olyan, mint a régi hitvallók: kemény a szentségében és megalkuvástalan az igazában. Nem és nem. Ha adni akartok az istennek, akkor ne vegyetek el tőle semmit se, ami már régen az övé. A fogadalomban nem volt bent a rombolás is. Nem is engedi meg a lebontást és ha mégis amellett döntene a közgyülés, hogy a Szent Demeter-templom helyén épiti fel a fogadalmi templomot, hát a város fogadalmával szembe teszi a maga fogadalmát: inkább meghal, de a templomát megvédi. És akárki is csak az ő holttestén keresztül férhet csákánnyal és feszitővassal az ősi szent

Cimbalmos István

kolozsvári ötvös

írod

Ge Erd. 169 l

Gerevich T. Erdélyi
m. művészet.
Erdély 1940.
169. l.

Váchartyán, ref.

159, 282,

Cimbalmos István

(Stephanus.)

Öhr.

C.

Kömagyötvi.

1002. sz.

III/10 Negri 14/1

F. sz. *Lf. Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
1002		**Stephanus Cimbalmos**, e. 1660. Nagy boroskanna. — *Große Weinkanne.* Mus. Nat. Hung.

VASÁRN.

23

Beniti Fülöp

HÉTFŐ

24

Bertalan aps.

KEDD

25

Lajos kir.

Első negye

SZERDA

26

Czimbalmos István

ötrös

L.

Kendrey-Kentirányi

348. l.

Hadjárat

Radetzky üdvözö

Az ág

egyike ~~figyelem~~
kát, ki ~~arra~~ azt kér
zölje. ~~A kátét k~~
~~feltámasztan~~ egy bus
gény ~~látnak~~ ül a

„Wir lasse

fölül: „Pozdrave
balrd: „Körzön
jobbrd: „Noi sal
és az előtérben: „Z

Könyoma

MDK

ifj.Czimbalmos Ferenc, Kézdivásárhely

Ezüstérem kitüntetése a párisi vilagkiállitáson. /Olcsó és diszbutorok./

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 356.l.

MDK

Czimbalmos Ferenc

György K.: Az iparművészet a párisi kiállitáson. Magyar Iparművészet 1900. 221.l.

MDK

Czimbalmos Ferenc

müsztalos

Fittler-Györgyi: A világ iparmüvészete Párisba Bp. 1960. 15. l.

Czimbalmos Ferenc M.D.K.

Butorai a párisi világkiállitáson

/ Kivitelezés/

A világ iparmüvészete párisban. 1900. Szerk. Fittler Kamill és Györgyi Kálmán
Györgyi Kálmán: Az iparmüvészet a párisi kiállitáson Klny. a Magyar Iparmüvészet .900.évi folyamából

15.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1966 AUG 24
Czimbalmos Kálmán

DÉL-MAGYARORSZÁG

Tallózás — vendégkönyvekben

Egy kis kíváncsi tallózás a vendégkönyvekben érdekes képet nyújt a Szegedi Ünnepi Hetek kiállításainak, tárlatainak sikeréről.

Az *ipari kiállítás* vendégkönyvei a szakemberek és a látogatók egyöntetű elismerését tartalmazzák. Egyhangú lenne felsorolni azt a sok egyaránt dicsérő véleményt — magyar és idegen nyelvű is akad bőven —, amit büszkén vallhat magáénak minden kiállító. Példának csak egyet ragadunk ki: *Igazán olyan gyönyörű volt minden, hogy az ember nem is tudta kiválasztani, melyik tetszik a legjobban. A kiállítás szép és ízléses elrendezésű* — olvashatjuk másutt. — *A motorkulit kérjük minél előtt a kereskedelembe!* Az Építőipari Technikum első emeleti termeinek egyik sztárja, egy utánfutó váltotta ki ezt a szintén sűrűn előforduló kívánságot.

A *nyári tárlat* már véleményeltéréseket okozott. Az ízlés, szemléletmódbeli különbség sokszor ugyanazt a képet jónak találta, illetve elítélte. *Modernség címén sok az érthetetlen, művészietlen munka* — írta az egyik látogató. A tárlat megtekintőinek nagy része azonban elismerte, művészinek találta a kiállított alkotásokat. *E kiállításhoz nem órák kellenének, hanem napok* — írta valaki. Néhány bejegyzés a tárlat összeállítóját dicséri, és leszögezi, hogy *rövid idő alatt országos hírnevet vívott ki magának a tárlat — jogosan.*

Egy-két megjegyzésre itt is érdemes azért felfigyelni: *Több propagandát! Kevés a látogató!* A látogatók száma ugyan meghaladta a *hétezret*, de azért valóban egy kissé nagyobb propaganda nem ártott volna.

Egy másik gondolatot Czimbalmos Kálmán New York-i múzeumigazgató jegyzett fel: *A gazdag kiállítási anyag szemléletét erősen zavarja az üveg-borítások csillogása.* Az üveget főleg szállítás és tárolás közbeni védő céllal használják, de a kiállítás idejére más megoldást nem lehet találni?

L. Gy.

..Sürgős" 11 4
igére a Sajtó

Szabadrendelk
belvárosi
vagy házrészi
sek. ..Beköltö
11 451 jeligére
tóházba.

Bútorozott
keresek szej
1-től egy szemelyre.
lehetőleg belvárosban.
..Műtősnő"
11 452 jeligére a Sajtóházba. x

Elcserélném 2 szoba összkomfortos I. emeleti termálfűtéses szövetkezeti lakásom kertes magánházért. ..Tiszapart" 11 364 jeligére a Sajtóházba. x

Külön bejáratú bútorozott szoba dolgozó nőnek vagy iskolásnak kiadó. Makkoserdő sor 44. x

Diákleánynak, fiatal dolgozó nőnek ki hétvégén környékre hazajár belvárosi albérletet adok. ..Csendes" 11 491 jeligére a Sajtóházba. x

Bútorozott szobába 2 szobatársnőt keresek. Pozsonyi I. u. 18. x

Belvárosba albérleti szoba fürdőszobahasználattal két diák vagy dolgozó leánynak szeptember 1-re kiadó. Deák F. u. 28—30.. II. em. Szálár. x

Elcserélném fél házat, egyszobás összkomfortos tanácsi lakásért. Megtekintés 10—2-ig. Felsőváros, Malom u. 6. x

ten házaspár gyermekkel, 1 évre. ..Rendes" 11 303 jeligére a Sajtóházba.

Bútorozott szobát keresek a Belvárosban 1—2 egyetemi hallgató nőnek. Ajánlatokat Leánykollégium Igazgatója Hódmezővásárhely címre kérek.

Lakást keresek azonnali költségtérítéssel, lehet szövetkezeti is. ..Cserelap van" 11 495 jeligére a Sajtóházba.

Két rendes I. osztályos középiskolás diák fiú részére bútorozott szoba kiadó. ..Körút" 11 475 jeligére a Sajtóházba.

Rókusi főbérleti magasföldszintes szoba, konyha és spájzos lakásom elcserélném hasonlóért vagy házmesteri lakásért. ..Magasföldszint" 11 455 jeligére a Sajtóházba.

Külön bejáratú bútorozott szoba kiadó. Petőfitelep, Gyémánt u. 21.

Főiskolás fiú albérleti szobát keres, szeptemberre, lehetőleg belvárosban. ..Csendes" 11 499 jeligére a Sajtóházba.

zaspárral, vagy magánvonallal, költségtérítéssel. Árva utca 22. Középső csengő.

2 középiskolás diák fiú, vagy leánynak külön bejáratú bútorozott szoba kiadó, csak rendesnek, ki második otthonra vágyik. özv. Gyovai Istvánné, Újszeged, Védőnő utca 10. Zöldkereszt mögött.

2 férfi részére kényelmes bútorozott szoba fürdőszoba használattal kiadó. Öt perc a villamosmegállótól. Algyői út 10.

Elcserélném 1 szoba, konyha előszoba lakásomat hasonlóért. Megtekinthető egész héten reggel 9-től 18-ig. Rádai, Eszperantó u. 6/a.. I.

Két dolgozó férfinak külön bejáratú albérleti szoba kiadó. Csongrádi sugárút 64.

Kétszobás összkomfortos, földszintes, belvárosi lakásom cserélem két egyszobás lakásért. ..96 236" jeligére a Hirdetőbe.

Czimbalmos-Szabó Kálmán M.D.K.

Esztergomban született. Tanulmányait az Iparművészeti Iskolában végezte Haranghy Jenő alatt, akinek kedvenc tanitványa volt. Együtt készitették 1936-ban a sajgótarjáni Kőszénbánya R.T. részére hat nagyméretü figurális kompozicióit. 1950 óta Amerikában él. Felesége, sz. Paal Magdolna, portrékat fest nagy sikerrel.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 70.p.

Czimbalmos Kabó Kálmán

Wehner Tibor: Képzőművészeti kronika
Komárom megye, 1985. julius, aug.

Uj forrás, 1985. 6. szám

Czimber Antal

kispalsztikáinak kiállitása nyilt aug.4-én Salgótarjánban, a József Attila Müvelődési központban.

Magyar Hirlap 1974"/2k2 8.

D Czimber Béla

festő

1919–23

Érmindszent 1930. 82. l.

o $- art @ 5·40 P. ~~és~~ és 15000 fr-ot

erzési arón vesszük fel. Valtó d. elf. k 6%.

22·40. M. 135:80. $. 4·90.

ushó.

- h ~~n~~ (:

t tartalék alapra hely ezzük.

o P-t.

MDK

Czimber Béla

Munkáival szerepelt a Szép Otthon kiallitasan.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

Czimber Béla

A Stúdió tagja

A budapesti pedagógusok képzőművén stúdiója 1953-1963. Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.

37.o.

Ø Czimeg György

szegedi szűrszabó

1827-től tagja volt az ottani szűrszabó céhnek

Hilf. 109. l

1841-ben főcéhmester

u. o. III. l.

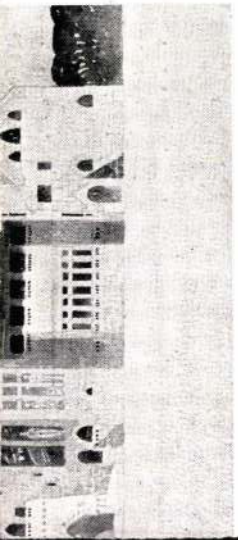

Abbazia. Pensio «Vier Jahreszeiten.» Egész éven át nyitva. Modern kényelem, telefon a házban. Sürgönyczím: Jahreszeiten Abbazia.

*

Abbazia. Bristol szálloda. Előkelő, minden kényelemmel berendezett modern szálloda. A magyarok találkozóhelye. Egész éven át nyitva. Tulajdonos Rudovics Vilmos.

*

Abbazia. Hausner pensió. Gyönyörű fekvéssel, 40 modernül berendezett szoba, magyar és német konyha, magyarok találkozóhelye. Tulajdonos **Braun & Lederer.**

*

Abbazia. Kroutil A. Első mű- és kereskedelmi kertészete. Pálma- és babértenyésztés. Virágpavillon Reichstrasse, szemben a postafeljáróval. Csokrok, koszoruk és diszítések a legszebb kivitelben.

*

Arco, Grand Hotel des Palmes. Modern kényelemmel berendezve, villamos világítás, lift, központi fütés, pensió. Elő- és utóidényben engedmény. Nagy pálmakert.

*

Arco, Szt Pankratius Szanatorium. Gyógyintézet tüdő- és gégebetegek részére. Legmodernebb berendezés. Kitünő gyógyeredmények. Idény szeptembertől májusig.

*

Brassó. Drexler-kávéház utóda. Idegenek találkozóhelye. Összes bel- és külföldi lapok. Jó kiszolgálás. Kitünő italok.

*

Bécs. Hotel Meissl és Schadn. I., Kärnthnerstrasse 16. és Neuer Markt 2. Előkelő, elsőrangú ház. Lift, telefon, für-

FÉNY! H

Díjtalan fölvi

Magyar Benoid - g

Arad Telefon 561. Budapest VI.

Eau de Cologne Johann I
Jülichsplatz Kölnben. Al
C. Köller, Bécs, VI/1. Est

Fiume. Európa kávéház.
Kitünő italok, az összes l
kiszolgálás. Matcovich J.,

Fiume. Gambrinus-buffet.
kozója. Kőbányai polgári s
kiszolgálás.

Fiume. Hotel Lloyd. Elsőr
lemmel berendezve. Kitün
kiszolgálás, mérsékelt árak

Fiume. S. Georgevic. Első f
választéka. Fő-utcza, Lloy

Fiume. Wurzer Albano. Erz
szám 70. Nagy választék k

CZIMER KLÁRA
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

LUDOVE

1021

Výtvarníckoumelecká výstava v Pilisszántó

Keď niekto v týchto dňoch navštívi pilisszántóvsku obecnú radu a pozrie sa do jej veľkej sály, príjemne sa prekvapí. Po stenách celej miestnosti sú vystavené rôzne grafiky, maľby a niekoľko sôch. Pilisszántóvska organizácia KISZ-u usporiadala na počesť 50. výročia založenia KIMSZ-u výtvarnícku výstavu z diel tamojších kiszistov a školákov.

Klára Czimerová: Mužská hlava

— Len pred niekoľkými mesiacmi sme založili výtvarnícky krúžok — vysvetľuje nám výtvarník-pedagóg Attila Agócs — a už sme dosiahli pekné výsledky. Súťaž sme vypísali v októbri. Pätnásti sa na ňu prihlásili. Ich diela sme tu vystavili. Sú medzi nimi veľmi talentovaní mladí.

— Ktorí členovia krúžku vyhrali ceny súťaže?

— Spomedzi kiszistov i pionierov sme odmenili po troch. Takto dostali odmenu kiszisti Klára Czimerová, Árpád Rancz a Ödön Kuhajda a pionieri Franciska Némethová, Borbála Gocsálová a Eva Majneková.

Gratulujeme k úspechu pilisszántóvskeho výtvarníckeho krúžku a dúfame, že ich úsilie im aj naďalej prinesie ešte veľa podobných úspechov.

morálka obmedzila jej funkci
Prílišná lekárova odvaha vž
dopadla pre chorého fatálne. A
medicína nemôže pomôcť a cho
zomrie, to nie je jej vina (to
vôľa božia!), no ak lekár v sna
pomôcť uškodil, je to priestupok,
zločin. Lekár nemá za nijakých
okolnosti právo skrátiť život do-
konca o jeden deň. No ak lekár
pritom nevyčerpal všetky mož-
nosti pomôcť, je opäť považovaný
za vinníka.

Každý nový prostriedok je prí-
pustný len po prísnom, osobitným
predpisom upravenom overení,
vychádzajúcom z tej istej zásady:
„Neškodiť!"

Ale rozvoj vedy a spoločnosti
prináša svoje korektívy do všet-
kých týchto dogiem. Aktivita
medicíny, najmä chirurgie, vzrás-
tla — a normy sa rozšírili do
prípustnej miery. Dnes sa robia
riskantné operácie pre záchranu
života. Po niektorých z nich po-
lovica chorých zomiera, ale sú
chirurgovia, ktorí napriek týmto
výsledkom každoročne vykonáva-
jú desiatky takých operácií. Je to
prípustné, lebo operujú beznádej-
ne chorých s ich súhlasom,
hoci by títo žili ešte aspoň rok,
možno aj viac. Pritom často niet
istoty, že operácia úplne vylieči
chorého. Len keby ju bol niekto
vykonal skôr, mala by precen-
dent. Takže „normy humanizmu"
sú relatívnym pojmom.

Dnes ľudstvo stojí na prahu
nového [illegible] rozvoja, keď

právne zákony. Pravda, spome-
nul by som ešte takéto podmien-
ky: používanie inštrumentálnych
metód diagnózy s objektívnou
registráciou, verejné a kolektívne
riešenie otázok. Nemá to byť
ochrana proti svojvôli či ľubo-
vôli, ale zmenšuje pravdepodob-
nosti chýb, nevyhnutných v kaž-
dej zložitej veci.

Mal Barnard právo transplan-
tovať srdce ? Je to v poslednom
čase dosť častá otázka. Polovica
lekárov odpovedá, že nemal. Ne-
gatívne sa k tomu stavajú aj
poprední profesori. Mimochodom,
všetky psy sovietskeho experi-
mentátora Vladimira Demichova
a jeho následníkov zahynuli. Te-
da porušila sa hlavná zásada:
„Človek má prísť na rad až po
psovi!" Ak je to tak, potom každú
novú konštrukciu srdcovej chlopne
treba vyskúšať na zvierati a na
výsledok čakať aj niekoľko ro-
kov — či nevznikne trombóza,
alebo či sa nepreležerú švy. No
nerobia to ani najprísnejší Bar-
nardovi kritici (totiž robili, ale
psy hynuli).

Predpokladá sa, že ak chlopne
už niekto transplantoval, potom
nové konštrukcie možno použiť
bez experimentálneho overe-
nia. To istá si podľa všetkého

Csimor K

A művelődés és művészet

története.

Petrik 1886-1900

Ø Crimerer Antal

ötvös

1828 Zsombolya

Kapmagyarorszötvösök 34 l.

Fégő mécsest magasra tartó

telen
~~[illegible]~~ (szüzek (Máté 25 r. 1-~~[illegible]~~13).
ntók
s akkor ábrázolvák, midőn az vole-
at, mint menyasszonyt, társnőitől körülvett)
pcsarnokos honába ~~[illegible]~~, míg az ~~[illegible]~~
gnak és ~~[illegible]~~ alsza nak. A háttér hegyes
e alól balra olvashatatlan.

.3:40 cm.-- Lelt.sz.4538.--
rássy Dénes hagyománya 1913
-- A Magyar Nemz. Muzeum örök-
~~ötetett 1913 április 33-án~~
ett 1914 márczius 30-án (345-

121

CZIMERHAKL PINTÉR MÁTYÁS, pintér

1734-ben Kőszegen a lékai pintérek hordóját az orsz.vásáron a céh elkobozta. A lékaiak panaszt emeltek a tanácsnál. A tanács határozatát Ertl György és Czimerhakl előtt felolvasták. Szt. Jakab naptól Szt. Márton napig árulhatnának az orsz. vásáron a lékai pintérek hordót Kőszegen.
569.old. 5.jegyz

SZÖVÉNYI ISTVÁN: A kőszegi céhek küzdelme a kontárok ellen a feudalizmus kései időszakában 567.old.

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XXI.évf. 1967
4.szám. Szombathely, 1967

Czimmer Jánosné

A művészeti hetek keretében kiállítás nyílt „Beregtől Rétközig" címmel, melyen a népi iparművész munkái szerepeltek.

(be): Népművészeti kiállítás Nyíregyházán
Keletmagyarország, 1973. márc. 6.

Festészet XIX. rd.
önálló táblakép, oltárkép, olaj
(Czimmermann...?) festő

Religio és Nevelés 1841. II. 4. r.
58-59 old.

Köves János: Az enyéngi...etc.

Czimmermann (... ?) festő

Religio és Ker. 1841. II. 4. n.
58-59. o.

Szöves János: Az enyéngi
templom.

Ø Czimmerman György

ács

1721-22.

Vizakna

Schuller Zwei

408, 409 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

megjiva

Czimmerman János

ép ítő

L.

Lendrey-kentirányi

348. l.

Hadjárat

Radetzky bevonula
Olyfép történ
(a ~~A~~ balról le
logságos ~~ezzan~~ a táb
kezét csipőjére tám
ja. Az előzérben
gyermekek vanna
„Einzug d
fölül: „Wzah c
balról: „A cságár
jobbról: „L'entrat
sa előzérben: „Zie
Könyomat
Lt

Ajutalás
magyar

Szimmerman János
olmói építő

L. Kendrey-Kentiványi
341. l.

Hadjárat:

A Novarai csata
olyképen van á
~~a~~ (háttérb
tiakkal és az elötér
Kodó lovon ül~~ve~~
Balról ~~a pocsolyáb~~
alól:
„Die Schl
N
fölül: „Bitva
balról: „A Novára
jobbról: „La batta
s a jobb sarokba

Könyomat, m

Ltha

magirva

Czimmermann Máté

ötvös

1828 Nagybánya

Kapmagyarorn ötvösök 34 l.

ep.

kissé jobbrafordult, ~~[illegible]~~ fejét lehajtja, ~~[illegible]~~,
jába az ölébe ~~[illegible]~~ test papirosból ~~a~~ on levő do-
rgás barna mellény, kék ujjás és
ű láda fedelének közepső deszkája hiány-
szágban: „M. Schildt".

-- Lelt.sz.4527.-- Értéke 400 K.--
. 1912 márczius 9-én /621-913/.--
éte /1381-913/.-- ~~Átvétetett 1913,~~
Bejelentetett 1914 márczius 30-án

120

Ø Czimmerman Mikołaj

ácsm.

1721–22.

Vozakna.

Schuller Zwei

384, 385. l

410, 411. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

mdk

Stefan Czimmerman ácsmester

1487 szerepel

Mikalik József a Kassai Szent-Erzsébet temploen 42.l

Bp. 1912.

mak

olcznói Czimermann Sanos

épitőmester

is munkálkodott a domon, a restaurá-
láskor 1496–97 ben

Mihalik J. A kassai Szent-Erzsébet templom
Bp. 1912 48.

M.D.K.

Zimmermann János, kassai építőmester

1572-ben Bay Ferenc részére
Lengyelfalván épít.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök - és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 80.old.

MDK

Czimmermany János, ép.mester

1572-ben Bay Ferenc részére épit Lengyelfalván.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance korszak. MMEE Közl. 1904 évf. 80.l. 28. kötet, 3. füz.

SAMUEL CZIMMERMANN, textilfestőmester

"Verzeichnis der zur Neusohler priv.Sieben Bergstädtisen Lade einverleibten Schwarz und schön-Färbemeister, aus dem Meister-Buche ausgezogen. /1823/:
in Thuroczer Comitat: Góth-Próna, /Német-Próna/:
56.- Samuel Czimmermann
112.old. 31.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés.első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

D Czimmermanni Vilnius

festo

1920 – 24

Ćwiśk 1930. 82. l.

CZIMERMANY GYÖRGY, zsindelyes

Communis Expensa. Ao. 1667.
Odem Die/Die 22.Aug./-Czimermany Györgynek fizetem.
No.2600 Sendelynek fel hajjazásaért fl.2.den.60.
78.old.

ESZE TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása
/ 1666-1667/ 73.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII.évf. 1967-1968
Akad.Kiadó, Bpest.1968

Czimermany György, zsindelyes

Communis Expensa. Ao. 1667.
Die 11. July. Czimmermany Jánosnak és Cz: Györgynek
fizetem 10000 Sendelynek fel hejjazasaért Fl. 10.
78 old [illegible] Fl. den. 90.

ESZE TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása
/ 1666-1667 / 73. old.

MU-IZ[illegible]TIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII. évf. 1967-1968
Akad. Kiadó, Bpest. 1968

CZIMERMANY JÁNOS, zsindelyes

Communis Expensa. Ao. 1667.
Die 11. July. Czimermany Jánosnak és Cz: Györgynek fizetem 10000 Sendelynek fel hejjazasaért Fl. 10. 78.old.

Ittem. Szegh Egyengeisirt fizetem fl.- den.90. 78.old.

ESZE TAMÁS: A nagybányai pénzverőház számadása / 1666-1667 / 73.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII.évf. 1967-1968 Akad.Kiadó, Bpest. 1968

Czimra Gyula
festő.

1971 márciusában a kiskun-
félegyházi Kiskun Múzeumban
Czimra Gyula emlékkiállítást
rendezett a Magyar Nemzeti Galéria.

Haulesch Szenke · Czimra Gyula
Üvösvet, 1971 junius - 43 lap

Czimra Gyula
festő

Czimra Gyula kiskunfélegyháza emlékkiállítása a művész 1924-1929 között első párizsigrafikái tól élete utolsó 10 évet 1955-1965 közötti vekvek-lenniést mutatja be.

Haulisch Lenke: Czimra Gyula
Művészet, 1971. junius - 43 lap

Czimra Gyula
festő

Czimra Gyula műszaki rajzolóként
került Párizsba a huszas évekbe, itt
szerezte meg művészeti hipszését. Pairs
Goebel Jenő és Jeges Ernő volt egy idénga
taisa.

Haulisch Lenke: Czimra Gyula
Művészet, 1971. junius – 43 kap

Czimra Gyula

festő

A művész az 1950-es évektől jelentkezett egyre kiállításokon, amikor teljesen sajátságos kifejezési formát és mondanivalót mutatnak művei

Haulisch Lenke: Czimra Gyula

Művészet, 1971 junius – 43 lap.

Czimra Gyula
festő

A művésznek eddig volt a Buda-
pesti Ferenczi Adolf tevenben, Dob-
recenben, Hódmezővásárhelyen
mulékhiállítása.

Karlisch Lenke: Czimra Gyula
Művészet, 1971. junius – 43 kap

Czimra Gyula
festő -

A kamincas wékben Rákoskegyer
telepedik le a művész. Ebbe az
időbe művészetebe is uj folyamat
kezdődik.

Kaulisch Lenke: Czimra Gyula
Művészet, 1971. junius - 43 lap.

Czimra Gyula
festő

Czimra Gyula műviszete „urbanus" jellegű. A nagyvárosi ember élet formája bizonyos neurethózileg hasonló vonásokat tartalmaz. Ezek a városi szinjerők határozzák meg Czimra műveszetét is.

Hranlisch Lenke: Czimra Gyula
Művészet, 1971. junius – 43 lap

Czeniva Gyula
festő.

Czeniva Gyula kiskunfélegyháza kiállítása szomszédságában, Kolló László alföldi művészünk kiállítása látható.

Paulisch Lenke: Czeniva Gyula
Művészet, 1971 junius - 43 lap

Czimra Gyula
festő -

Czimra Gyula, Paris Goebel
és Bernsay Jenő mellett
1929-1933 körötti nyaraken
dolgozott a telepen.

Haulisch Lenke: Czimra Gyula
Művészet, 1971. jennis - 43 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ALFÖLD

1969 - - 5

Isten békességnek erőss kő falával
Keritse Debreczent, áldja jó vóltával
Mint a' sas tselekszik ő gyenge fiával
Fedje bé ki terjedt kegyelmes szárnyával."

Még a két vers keletkezési időpontjáról kell valamit szólnunk. A budapesti Országos Széchenyi Könyvtárban található kéziraton (Quart. Hung. 4168) a cím után ugyan világosan „1737 die 12 Juli" olvasható, ez azonban feltétlenül a kéziratban terjedő vers másolójának tollhibája lehet akkor is, ha Linz és Berlin ostroma emlegetését nem holmi költői képnek fogjuk csak fel, hanem az 1757-es Hadik-féle kaland megörökítésének. Hiszen a későbbi barát is 1738-ban nyer el kollégiumi diáktisztségeket, de Mária Terézia emlegetése is – a váradi szerzetesek említett adataival együtt – feltétlenül 1740 utánra teszi a két vers valószínű keletkezését, így gondolhatunk 1757-re (a hármas és ötös alakra is közel áll egymáshoz), annál is inkább, mert a beszélgetés július 12-én, Hadik kalandja ősszel, október 16-án esett meg, amikor a magyar tábornok – a falak minden kemény lövetése nélkül – csupán a könnyű lovasság bravúros támadásával sarcolta meg kétszázezer tallérra Berlin meglepődött polgárságát.

KOVÁCS JÓZSEF LÁSZLÓ

1021

Kulturális krónika

Március hónapban ismét több jelentős kulturális program lebonyolítására került sor Debrecenben. Az eseményeket két tényező határozta meg. Az egyik a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 50. évfordulója, a másik az évek óta ismétlődő nyári kulturális program, amely az idén a 6. szinkronfilmszemle megrendezésével kezdődött.
Szinkronfilmszemlét hatodik éve rendeznek Magyarországon, s ezek közül az utolsó háromnak volt Debrecen házigazdája. A szemléknek az a célja, hogy a szinkronkészítés kérdéseire és eredményeire irányítsa a szakemberek és a közönség figyelmét. A filmgyártás tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a külföldi filmek magyar „műfordítása", vagyis szinkronizálása ma már általánossá vált igénye a nagyközönségnek. Nem mindegy tehát, hogy a szinkronizálások milyen minőségűek, megfelelő értékű részeredményekkel járulnak-e hozzá a filmalkotásokhoz. A szakemberek véleménye azt igazolja, hogy a szinkronfilmszemlék egyik haszna az az inspiratív hatás, amit a szinkronkészítő művészekre gyakorol. Mindez a szinkronsemlék általános színvonalemelkedésén is lemérhető.

SZÍNHÁZ

Márciusban ismét két színházi bemutató volt. Az egyiket, Molnár Géza: *Anna-ünnep* című művének bemutatását a Tanácsköztársaság kikiáltásának 50. évfordulója tiszteletére tűzte műsorára a Csokonai Színház. Az előkészületek idején és a premieren az író is Debrecenben járt. A bemutatóról jelen számunkban részletesen beszámolunk.
Az 1955. január 29-iki bemutató óta többször felújították Puccini: *Pillangókisasszony* című operáját. Azóta az opera állandó repertoár darabja a színház műsorának. Most teljesen új szereposztással Kertész Gyula operarendező állította ismét színpadra, és március 28-án mutatták be. Az opera szerepeit Marsay Magda Liszt-díjas, Kőváry Anikó, Pázsit Magdolna, Horváth Bálint, Pallos Gyöngyi, Beke István, Berczelly István, Bán Elemér, Tréfás György Liszt-díjas, Puskás Sándor és Molnár László énekelték. Közreműködött a MÁV Filharmonikus Zenekar Mossóczy Vilmos vezényletével.

TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK

Jelentős eseménye volt a Tanácsköztársaság kikiáltásának 50. évfordulójára rendezett kulturális programnak az MSZMP oktatási igazgatósága által lebonyolított tudományos ülésszak, melynek az volt a célja, hogy elsősorban a Tanácsköztársasággal kapcsolatos tudományos kutatások eredményeit összegezze, különös tekintettel a Hajdú-Bihar megyében folytatott ilyen irányú tevékenységre. A tudományos ülésszak három szekcióban folytatta munkáját: történelmi, művelődéspolitikai és zenetudományi szekciókban. A szekcióüléseken közel negyven referátum és korreferátum hangzott el, melyek közül a legszínvonalasabbakat az egyes kutatócsoportok rendelkezésére fogják bocsátani. Az ülésszakon igen sok középiskolai tanár is részt vett, hogy az ülésszak tapasztalatait a közvetlen oktató-nevelő munkában hasznosíthassák.

TIZENÖT ÉVES A HAJDÚ TÁNCEGYÜTTES

Számottevő évfordulóhoz érkezett a Debreceni [illegible] ünnepli működésének tizenöt éves évfordulóját [illegible] ünnepi műsorsorozatot bonyolítottak le március 7-től 9-ig, melynek keretében az együttes új műsorát is bemutatta. A Bartók Teremben az együttes népi zenekara népzenei koncertet adott *„Fölszállott a páva"* címmel, amely egyben a Megyei Művelődési Központ *Munkásokhoz* című rendezvénysorozatának nyitó hangversenye volt. A műsorban neves népdalénekesek is felléptek. A zenekar műsorán Liszt, Bartók, Gulyás, Lajtai és más zeneszerzők népzenekarra hangszerelt koncertművei szerepeltek. Az ünnepi műsort a Csokonai Színházban mutatta be az együttes tánckara *„Hajnal hasad, csillag ragyog"* címmel. A műsor első részében baráti népek táncai szerepeltek eredeti koreográfiák alapján, szünet után pedig „Szatmári Táncszvit" címmel magyar táncokat mutattak be. Egy-két jellemző adat az együttesről: tizenöt év alatt mindegy 360 olyan tagja volt az együttesnek, aki legalább egy évig táncolt. Egy-egy táncos évenként átlag 486 órát tölt a próbateremben a szereplléseken kívül. Az együttes többször szerepelt külföldön, többek között Finnországban, Franciaországban és Csehszlovákiában.

KIÁLLÍTÁSOK

A hónap tárlatai közül legjelentősebb Czimra Gyula gyűjteményes emlékkiállítása volt a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Az életében alig értékelt festőművész képeinek egyszerűségével, kompozíciós biztonságával és egészen egyéni lírájával lepte meg a tárlatlátogatókat. Művészetére a Párizsban töltött évek és Szentendre hatása nyomta rá bélyegét elsősorban.
A Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarán egy másik jelentős kiállítás megrendezésére is sor került márciusban a belgrádi Fresko Galéria anyagából. A Kelet-Jugoszlávia, Macedónia, Szerbia középkori templomaiban található freskók művészileg hű, pontos másolatai az utóbbi tíz évben Európa és Amerika sok nagyvárosa után kerültek hozzánk. Budapest és Szeged után Debrecen közönsége 36 alkotást és négy fotomásolatot láthatott a *jugoszláv freskóművészet*ből.
A TIT Csokonai klubjában *Bakos Tibor*-emlékkiállítást rendeztek, Debrecen haladó képzőművészeti hagyományainak ápolása érdekében. Bakos Tibor száz évvel ezelőtt született, s az ebből az alkalomból megrendezett emlékkiállításon közel félszáz akvarelljét mutatták be, melyek az örökösök tulajdonában vannak. Debrecen ezúttal 1961. után másodízben elevenítette fel Bakos Tibor emlékét.
A szinkronszemle alkalmából ugyancsak a Csokonai klubban *Eizenstejn* grafikáiból rendeztek néhány napig tartó kiállítást. A nagy szovjet filmrendező ezeket a rajzokat filmjeinek előkészítésekor vetette papírra. A kiállításon bemutatott rajzok nagyrésze a Rettegett Iván című filmhez készült.

ZENEI ÉLET

Március 11-én rendezte meg az Országos Filharmónia megyei kirendeltsége a tavaszi hangversenysorozat első koncertjét. Ez alkalommal a Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekart *Ivan Vulpe*, fiatal bolgár karmester vezényelte. Ivan Vulpe a Burgaszi Opera és Filharmónia 80 tagú zenekarának karmestere. Dolgozott a sumeni és a russzei operatársulatoknál is néhány évig. 1965-ben a római Santa Cecilia karmesterversenyen második díjat nyert. Magyarországon ez alkalommal járt másodízben, 1965-ben Szeged város vendége volt. A hangversenyen bolgár és lengyel zeneszerzők műveit és Beethoven VIII. szimfóniáját vezényelte.
Ebben az évben ünnepli a megyei zeneiskolai oktatás tízéves évfordulóját. Ebből az alkalomból a Hajdú-Bihar Megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztálya és az illetékes zeneiskolák hangversenysorozatot rendeztek, melyeken a zeneiskolák növendékei adtak számot tudásukról.

ÍRÓK LÁTOGATÁSA DEBRECENBEN

Simon István Kossuth-díjas költő március 18-án a Makarenko kollégiumban középiskolásokkal, majd a Kossuth Egyetem hallgatóival találkozott. – A KPVDSZ és a Hajdúsági Iparművek meghívására március 27-én és 28-án *Benjámin László* Kossuth-díjas és *Csanádi Imre* József Attila-díjas költő látogatott hozzánk. Sikeres író–olvasó találkozón vettek részt a Pedagógusok Szakszervezete megyei Művelődési Otthonában, a Hajdúsági Iparművekben, valamint a debreceni nagykereskedelmi vállalatok irodaházában. Vendégeink szerkesztőségünkbe is ellátogattak, ahol baráti beszélgetést folytattak munkatársainkkal és az írócsoport tagjaival. – Április 15-én *Darvas József* szerzői estjét rendezte meg a Művelődési Ház Hajdúszoboszlón. Bevezetőt Kovács Kálmán mondott.

M. V.

Czimra Gyula
festő.

Czimra Gyula 1929-ben öteves
távolét utáni visszatérve Magyar
országra a szentendrei művész
telepen kapcsolódik.

Haulisch Lenke: Czimra Gyula
Művészet, 1971. junius – 43 lap.

Czimra Gyula
festő

Czimra Gyula Barbizonban egyett dolgozott Paizs Goebel Jenővel és Pääl László nyomait akarta követni.

Haulisch Lenke: Czimra Gyula

Művészet, 1971 junius – 43 lap.

Czimra Gyula

festő

Szentendrén dolgozott.

† magyarországi műv. tört. I. 527.

Corvina 1971.

Czimra Gyula
festő

M.D.V.

Hagyatéki anyagából a debreceni
Kossuth Lajos Tudományegyetemen
kiállítás nyílt

— · —

Műrészet, 1969. junius - 25 lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

vázlatszerű megfogalmazás elmulasztott. De említhetném még Novák István vagy Kóti Árpád remek epizódalakítását, Újvárossy Kati, Fekete Edit, Kun Vilmos vagy Sárközy Zoltán karakteres figuráját is. A színészek az új magyar dráma iránti felelősségtől áthatva végezték munkájukat.
Hogy eredményesen-e? Mindenképpen jó dolog, hogy a Csokonai Színház új magyar dráma bemutatásával ünnepelt. Ha nem is hibátlan művet láttunk, szándéka, mondandója, a történelem és egyén összefüggéseit, a forradalmi tartás és árulás emberi hátterét kutató szenvedélye érdemessé teszi a közönség és a szakma figyelmére is.

BÉNYEI JÓZSEF

Czimra Gyula festőművész emlékkiállítása Debrecenben

A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem kulturális bizottsága 1969. március hónapjában az egyetemi könyvtár helyiségében rendezte meg Czimra Gyula festőművész (1901–1966) emlékkiállítását. Példamutató hagyományőrző munkát végzett az egyetem ifjúsága ennek a kiállításnak megrendezésével, mert ezzel egyrészt nemzeti értékeink felfedezése útján tett méltó lépést, másrészt posztumusz igazságot szolgáltat olyan művészünk alkotásainak, akit a kortársak évtizedeken át, szinte haláláig, méltatlanul mellőztek és elhallgattak.
A három évvel ezelőtt, 65 éves korában Budapesten elhunyt Czimra Gyula festőművész alkotásai első ízben kerültek ez alkalommal kiállításra Debrecenben. Mégis egy kissé „hazajött" a mester ebbe a nagyméltú városba, hiszen életművének humanista alaphangja, a népi művészetet idéző pózmentes, tiszta világa igen jól beleilleszkedik abba az évszázados szellemi áramkörbe, melynek gerjesztői és transzformátorai szellemi életünk olyan személyiségei voltak itt Debrecenben, mint Méliusz Juhász Péter és Csokonai vagy Móricz Zsigmond és Medgyessy Ferenc.

A debreceni kiállítás Czimra Gyula műveinek időrendben az ötödik tárlata volt. Eddigi kiállításainak sorát felidézve egyben végigtekinthetjük a művész életpályáját is, hiszen megtett útja egyenes, tévelygésektől mentes és úgyszólván néhány bővített mondatban leírható.
Első kiállítását Párizsban a Zodiaque Galéria rendezte meg 1926-ban. Czimra ekkor huszonöt éves. Alig egy éve érkezett Párizsba. Korábban Budapesten műszaki rajzoló volt s csak esténként látogathatta az Iparművészeti Iskola rajztanfolyamát. Kitűnő rajztehetsége révén Párizsban gyorsan érvényesül: felveszik a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Lucien Simon tanítványa lesz. Még festőnövendék korában került sor említett első kiállítására. A bemutatott 50 rajz és akvarell sikert arat: számos képe kerül a kiállításról amerikai műgyűjtők tulajdonába.
A főiskola elvégzése után hazajön és 1928–29-ben több hónapot tölt Nagybányán. 1930 és 32 között a szentendrei művésztelepen dolgozik barátai: Barcsay Jenő és Paizs Goebel Jenő társaságában.

Megnősül, és 1934-ben Rákoshegyen telepedik le. Ez lesz életének leghosszabb, egyben utolsó periódusa. Bulyovszky utcai szép háza köré paradicsomi kertet varázsol. Műtermét népi bútorokkal, faragásokkal, szőttesekkel rendezi be. Részt vesz a harmincas évek művészeti életében, egy-egy műve a KÚT és a Nemzeti Szalon kiállításain szerepel. Azután hosszú csend következik. Nem állít ki, még kiállításokra sem jár. Nem akarja, hogy mások művészete megzavarja saját festői világának kialakulását.
Amikor azután 1964-ben a Rákosligeti Művészbarát Kör a kertvárosban megrendezi a párizsi után időrendben a második önálló kiállítását, ezen már Czimra kiteljesedett világa mutatkozik meg. A szakemberek kis tábora ekkor figyel fel művészetére. Két képe bekerül a Budapesti Történeti Múzeumba, két további képét pedig a Magyar Nemzeti Galéria vásárolja meg. A nagyközönség számára neve továbbra is ismeretlen marad. Az 1965-ben rende-

válik, s az ő konfliktusa (hogy ti. mi erősebb: a forradalom érdeke vagy a rokoni szálak) lesz a központi kérdés. Ez a dráma befejeződik akkor, amikor a „Tűz!" vezényszót kiadja. A hős döntött, neki adunk igazat. A második felvonás megint kicsit lassan, szélesebb tablóval kezdődik, s megint csak motívumok jelzik a tényleges drámát. Így aztán a nézőben nem tudatosodik eléggé maga a dráma alapja, történelmi tablót lát erkölcsdráma helyett, a súlypont eltolódik, ráadásul nem is egyszer.
Vitatható módszer az is, hogy a három felvonást más-más módszerrel közelíti s dolgozza ki az író. Az első felvonás történelmi dráma Visnyevszkij vagy Trenyov modorában. A második viszont számtalan elemét a magyar népszínművektől kölcsönözte, míg a harmadik a társasági színmű továbbéltetése, mondjuk, Gergely Sándor modorában. Ez az eklektikus jelleg, a drámai eszközök ilyen bő pazarlása, váltogatása megakadályozza, hogy az író igazi mélységekig jusson el.
Kérdés továbbá, lehet-e személyes összeütközések teljes hőfokú tolmácsolója az a színpadi mű, amelyben mindig mindent elmesélnek. A modern dráma már az idővel dacolva is képes arra, hogy felmentse az írót az epika színpadi alkalmazásától. A közönséggel nem csak úgy lehet tudatni valamit, ha elmondjuk neki, hanem úgy is, ha az emlékezet szabadon száguldó ritmusának engedelmeskedve bontjuk fel a valóságos időt múlt-, jelen-, jövő-cserepekre.
Mindez a sok dramaturgiai bizonytalanság, a drámairói eszközök bátortalan alkalmazása azt eredményezi, hogy a konfliktust, akciót, színpadi cselekvést csak annak fogjuk fel, ami a történelem egy bizonyos időpontjában lejátszódó eseménysornak, amely azonban rajtunk kívül, tőlünk függetlenül történik, de érzelmileg nincs mélyebb közünk hozzá. A főszereplőkről nem kapunk olyan mélységű képet, hogy sorsuk, útkeresésük, állásfoglalásuk kilendíthetné érzelmeinket is. Még a mellékalakok talán árnyaltabbak, például Kapus vagy Dénes, de a két fiú vagy különösképpen Anna emberi arcából alig jut el valami hozzánk. Még belső fejlődésük sem, ahogyan a hősiességig vagy aljasságig vezető utat megtették. Mint eredmény, tény jelenik meg ez is előttünk, nem nekünk kell felismernünk.
Így aztán a színház az elé a dilemma elé került, hogy az epikusabb jelleg megtartásával a gondolati anyag felé terelje-e a drámát vagy pedig a meglevő akciók felgyorsításával, hangsúlyozásával, a szöveg húzásával izgalmas, a közösséget lekötő cselekményes színpadi produkciót hozzon létre. *Both Béla* érdemes művész, aki vendégként rendezte az előadást, a színház ősi törvényeiből kiindulva, azoknak engedelmeskedve ezt az akciódúsabb, mozgalmasabb megoldást választotta. S tegyük hozzá, lényegében ezzel tette igazán színpadéretté a drámát. Értő kezekkel húzott, alakított a szövegen, kibontotta azokat a kis drámai összeütközéseket, amelyek percről percre lendítik előre az egész drámát, s amelyek megteremtik az előadás ritmusát is. Kiélezett szituációk, szembenállások, összecsapások ezek, a realista színház hagyományai szerint. A szavak, a cselekedetek konkrétak, nincs mögöttük másodlagos vagy harmadlagos tartalom. Élő, mozgó, lüktető színpadi világ ez. Nem a rendező hibája, hogy a „kis drámák" ránőnek a nagy drámára, hiányzik ugyanis az az erős, bátor tartóív, amelyre az egész szilárdan épülhetne.
Szerencsés kézzel bontakoztatta ki Both Béla a színészek képességeit is, olyan erővel, hogy alakításuk érzelmi állásfoglalásra készteti a nézőket, pillanatonkénti döntésekre. Fegyelmezett, a legkisebb túlzástól, naturalista megoldástól is mentes előadást látunk, ahol a színészek értelmi átéléssel teremtették meg figuráikat. Ez is magyarázza, hogy az egész előadás – rendezésben, színészi játékban – egyenrangú alkotótársa az írónak.
Abból eredően, hogy a drámában az epizódalakok erőteljesebben vannak megrajzolva, a színészi megformálás is itt erőteljesebb. Pompás humorral, tartással, daccal, konoksággal teli Botár Zsiga Gerbár Tibor megformálásában. Szenilisen rosszindulatú Bángyörgyi Károly ragyogó alezredese, mesteri lélekrajz Simor Ottó groteszk terroristája. A főszereplőkre sokkal nehezebb feladat várt, több szöveggel, de nem árnyaltabban megírt szerepekből kellett teljes emberi arcot formálniuk. S ez lényegében mind Sárosdy Rezsőnek (az apa), mind Fonyó Istvánnak (Gábor), mind Dózsa Lászlónak sikerült (Pista). Szakács Eszter külső bájjal pótolta Anna szerepében azt, amit a

tett. Halk szavú, árnyékmentes világát a kevéssel sokat mondás jellemzi. Stílusa nem hasonlít egyetlen kortársáéhoz sem. Ez a fegyelmezett, kemény, tiszta lelkű ember egy-egy szobabelsőbe sűrítette érzelmeit, s aligha találunk művészetünkben még egy olyan festőt, aki az egyszerű szoba négy csupasz falát, egy-egy bútordarab parányi világát s benne a magányos ember megnyilatkozási vágyát olyan megható őszinteséggel tudta volna érzékeltetni, mint Czimra alig kéttenyérnyi műveiben.

Sohasem festette le az eléje táruló tájat. Véleménye szerint ez számára túl könnyű feladat lett volna. Emlékezetén átszűrve, a képi világ törvényeinek megfelelően teremtette újjá a művekben megjelenő formákat és színeket. Szigorú kritikusa volt önmagának. Képeinek tömegét semmisítette meg. Amikor a közelmúltban e sorok írója Tóth Tibor festőművésszel hagyatékát katalogizálni kezdte, ez a munka a felfedezés izgalmával jutalmazta e fáradságot: több leragasztott vagy fehér temperával befedett vásznán addig ismeretlen alkotások, korhatározó művek kerültek elő.

Debreceni kiállításán legjellemzőbb alkotásai úgyszólván hiánytalanul bemutatásra kerültek. Képcímei: *„Az alkotó szobája"*, *„Kék falú szoba"*, *„Halas csendélet"*, *„Műterem"*, *„Párizsi háztetők"* stb. érzékeltetik műveinek puritán témaválasztását. Képein nem szerepelnek elvont fogalmak, alkotás közben is az állandóság és a valóság talaján maradt. Nyugalmat, derűt sugalló képeit a fény és a színek éltetik. Ez a fény azonban belülről jön.

Halála előtt alig néhány nappal Czimra Gyula így foglalta össze művészeti törekvéseit: „Az ösztönösség és a tudatosság harmóniája, az egyszerű, tiszta forma kihangsúlyozása és a színek kápráztató gazdagsága vezetett." Műveit látva nem lehet kétséges, hogy a művész az említett „tiszta forma" alatt a tartalommal eggyévált, azt kiteljesítő formát értette. Művészetének hatását illetően reá is érvényes a nagy barát, *Barcsay Jenő* gondolata: „A művészet tisztaságot, nyugalmat teremt, nemcsak a műben, hanem az emberben is: a festőben s a nézőben egyaránt".

Az ihletett kezekkel megrendezett debreceni kiállítás, mely Tilless Béla és Ternai András dicséretes munkája, fontos lépés volt Czimra életművének közkinccsé tétele érdekében. Hátra van még munkásságának művészettörténeti felmérése és elhelyezése a magyar művészet haladó törekvéseinek sorába. Reméljük, az ezt megvalósító monográfia sem várat már sokáig magára.

Alföld 1969/1. SOÓS IMRE

zett X. Magyar Képzőművészeti Kiállításra a zsüri beveszi egy képét, azonban a rendezők „elfelejtik" azt kiállítani és csak egy hét múlva, barátai sürgetésére „jelenik meg" a kép a kiállításon, Barcsay nagy mozaikja szomszédságában. Sajátos balszerencse folytán neve a katalógusból is kimaradt.

A betegséggel küzdő Czimra Gyula minderről nem szerez tudomást. Betegágyán is csak egyetlen gondolat foglalkoztatja: közeli kiállítása. Jelentkezése alapján ugyanis a Műcsarnok 1967. elejére a Fényes Adolf terembe tűzte ki harmadik önálló kiállításának, egyben első fővárosi bemutatkozásának időpontját. A többhónapos kórházi kezelés után egészsége rövid időre helyreáll. Befejezi, rendezi képeit, de a javulás nem bizonyult tartósnak. 1966 nyarán agyembóliával ismét kórházba szállítják, ahol július 16-án meghal.

1967 februárjában a Fényes Adolf teremben *László Gyula* nyitotta meg említett kiállítását, melyen már csak a művész özvegye, életművében méltó segítőtársa lehetett jelen. Az utolsó tíz esztendő kiteljesedett világát mutatta be ez a kiállítás, s csupán néhány kép utalt párizsi és szentendrei korszakára.

A nagy felfedezés megtörtént. Lapjaink: a Népszabadság, az Élet és Irodalom elismerő hangon fogadják Czimra műveit. Újabb képei kerülnek közgyűjteményekbe. A Magyar Nemzetben *Perneczky Géza* így jelöli ki helyét művészetünkben: „Ha egyszer majd megnyílik a jelenkori magyar festészet panteonja, akkor ott két festménnyel szerepelnie kell majd Czimra Gyulának is."

A budapesti kiállítást néhány hét múlva a Hódmezővásárhelyen rendezett, negyedik kiállítás követte. Oda is „haza" mentek Czimra képei, hiszen életében többször járt ott, jóbarátok körében, festés, népművészeti tárgyak gyűjtése céljából. A vásárhelyi Tornyai Múzeum nyolc olajfestményét őrzi.

A debreceni kiállításán a képekből elénk tárult a művész derűs, kiegyensúlyozott, végtelenül egyszerű és szenvedélymentes világa. Minden művében sajátos atmoszférát terem-

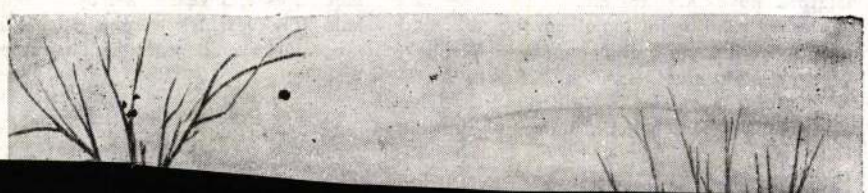

Czimra Gyula
festő

Az 1920-as években Paizs Goebel Jenő, Jeges Ernő és Varga Bertalan festőművészek társaságában Barbizonban időzött.

Hanlisch Lenke: Paizs Goebel Jenő
Bp. 1968 Corvina 11. old.

1969 MÁR 7
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021 Czimra Gyula

MEGJEGYZÉS

a csend tartalmáról

Február 16-án jelent meg a Naplóban dr. Tar Károly írása a debreceni egyetemek és a város kapcsolatáról. Az írás tapasztalati anyaga, friss szelleme, gondolatrendszere, átfogó igénye azt a reményt keltette mindenkiben, aki felelősséget érez az ügyért, hogy széles körű vitahullám kavarodik nyomában. Vita, amelyben az egyetemek oktatói, hallgatói, a város illetékes vezetői megfogalmazzák véleményüket, javaslataikat.

Az említett cikkhez azonban mindössze két hozzászólás érkezett, amelyet március 1-i számunkban közreadtunk. Különben néma csönd. Szívszorító, riasztó csönd. Igaz, nem kértünk fel senkit hozzászólásra, s talán ezzel megsértettük a begyepesedett protokollt, de úgy éreztük, felkérés nélkül is feltámad néhány ember felelősségérzete, s ez tovább lendíti nemcsak a vitát, hanem az ügyet is.

Ez a csend azonban alig-alig lepett meg. Hiszen két évvel ezelőtt az Egyetemi Élet hasonló vitát kezdeményezett, befejeznie nem sikerült, vitává is alig terebélyesedett ki. Közönybe fulladt.

Nem volna talán aktuális a téma? Nincs elég társadalmi, közéleti vonatkozása? Az Egyetemi Életnél közlés előtt áll dr. Szűcs Ernőnek, az Orvostudományi Egyetem adjunktusának a vitát újra sorkenteni kiváló írása, ebből idézem az alábbi gondolatot:

„Milyen társadalmi felelősségérzettel — nemcsak a szakmai munka jó elvégzéséről van szó — vagy társadalom iránti cselekvési akarással lépnek ki a végzett hallgatók, ha itt az egyetemeinken, főiskoláinkon erre nem kapnak kellő indíttatást, még inkább nem gyakorlási lehetőseget?"

A kérdés lényege ugyanis nemcsak Debrecen és az egyetemek, hanem a társadalom és az egyetemi életrend kapcsolata. Ez a kérdés várna vitára; itt kellett volna véleményt mondaniuk neves professzoroknak, akiknek véleménye után hallgatók serege siet; ifjú tanársegédeknek, akikben talán már kettős láng lobog; entellektüelt játszó egyetemistáknak, akik mindent meg akarnak váltani, de úgy látszik, a gyakorlati munka elől visszahúzódnak. Ebben a kérdésben kellett volna elmondania véleményét az egyetemek pártbizottságainak, KISZ-bizottságainak, állami vezetőinek. Itt kellett volna igényt és támogatást bejelenteni a város illetékes vezetőinek.

És mégis csönd, néma csönd. A jövendő társadalma szempontjából egyik leglényegesebb kérdés ez, a jövő vezető értelmiségének szemlélete, aktivitása a téma, kimondatlanul is. És csönd, néma csönd.

De miért?

Okot mindenki tud ezret is. Magam hármat szeretnék itt elmondani, mivel három csoportba sorolom e vita szempontjából azokat az egyetemi oktatókat, hallgatókat, akik hallgattak. Merev ez is, mint minden besorolás, de úgy érzem, magatartásformákat takar, amelyek nemcsak e vitában érvényesülnek, hanem az élet és a társadalom más vonatkozásaiban is.

Egyik csoportjuk nem mond véleményt, mert nincs véleménye. Vagy nem is ismeri az anyagot, amelyről véleményt kellene mondania, nem olvassa, nem érdekli; vagy ha olvassa is, nem gondolkodik annyira önállóan, hogy saját véleménye legyen. Ez a szellemi közöny sajnos nem ritka állapot.

Egy másik csoport nem mond véleményt, mert fél az önálló véleménynyilvánítástól, nem akar kockáztatni, nem akarja vállalni a tévedés ódiumát, önállósága még annyira sincs, hogy akár egy ilyen részletkérdésben nyilatkozzon. Barátok közt szívesen mond véleményt, de az írott szó megsokszorozza a felelősséget, mert megmarad kitörölhetetlenül. Hát hallgat.

Egy harmadik csoport egyszerűen lenézi a vitát, a tudományhoz méltatlannak tartja ezt a kérdéscsoportot (és saját magához is). Ezért nem nyilatkozik, nem mond véleményt, de hozzátehetném: ezért nem vesz részt intenzíven a város szellemi életében, ezért nem serkenti egyetem és társadalom mélyebb s tartalmasabb kapcsolatait.

Jól tudom, a fenti három csoport inkább csak típusokat jelöl, nem többséget. A többség sem a hallgatók, sem az oktatók között nem ilyen. Talán valóban a hívó szó hiányzott; talán valóban a kívülállás berögződött, makacs tudata, a „nem hívnak, nem megyek" konzervatív, de történelmi tapasztalatokon alapuló szemlélete okozta s okozza a csendet.

Nem tudom. De ezt a csendet fel kell oldani. Hamar kell feloldani.

Nem mulaszthatom el végül, hogy a két hozzászólás egyikéhez megjegyzést ne fűzzek. Ternai András, az egyetemi kulturális felelős nyilatkozik a tervekről, rendezvényekről. Szemléletével szeretnék vitatkozni.

Először is kevésnek tartja a kulturális célokra rendelkezésre álló pénzt. Ebben bizonyára igaza is van. De nem bizonyos, hogy minden esetben jól használják fel. Nagyon szép katalógust kaptunk például, Czimra Gyula festőművész tárlatához készült. 3000 forintba került. A 35 000 forint évi összegből ennyit fordítottak erre. Valóban az egyetem feladata ilyen fajtájú népszerűsítése egy művésznek? Ha mégolyan jelentős festő is?

Kevésnek tartja Ternai az egy függetlenített kulturális felelőst a Kossuth Egyetemen. Szerintem ez az egy is sok. Meggyőződésem és véleményem szerint ugyanis a Kossuth Egyetemen annyi kulturális felelősnek kellene lennie, ahány oktató és hallgató odatartozik. Mert mindannyian azok, szervezők, terjesztők, aktivisták, ha nemcsak egyetemi látószögből néznek a világra. De ott van a népművelés szak, amelynek hallgatói gyakorlati munkára a falvakba járnak. Vajon az egyetemen nincs tennivaló? Miért van szükség függetlenített kulturális felelősre a szellem és tudomány olyan berkében, mint az egyetem? Ez afféle rossz hivatalnokszemlélet. Hiszen olyan üzemekben, mint a GÖCS, BIOgal, műanyaggyár, valamint nagy állami gazdaságokban és termelőszövetkezetekben nincs egyetlen kulturális felelős sem, aki ezért kapná a fizetését. Pedig ott nincsenek kiválóan felkészült és sokoldalúan képzett, érdeklődő oktatók, nagy álmú és nagy akaratú egyetemisták.

Vagy lehet, hogy az akarat és álom absztrakt? Lehet, hogy mire valósággá, társadalmi gyakorlattá kellene emelni, kiderül, hogy a vágyak és szándékok mögött kevés a tartalom?

Lehet, hogy a csend tartalma nem más, mint a mélyebb csend?

Válaszok csak onnan érkezhetnek, ahol a csend forrásvidéke van.

Bényei József

Villamosíté

Az ország villamosener
múlt évben a harmadik ötéves terv részarányos fel-
adatait, és felkészül a negyedik ötéves terv végrehaj-
tására. A cél az ország teljes villamosítása. A felada-
tok igen nagyok, mert az ország 3 120 000 háztartásá-
ból még 400 000 háztartásban nincs villany. Az or-
szágban a teljesen villamosított termelőszövetkeze-
tek, üzemegységek száma az elmúlt évben elérte a
7800-at, de a villamos energiával való ellátottság még
így is csak 80 százalék körül van. Van tehát feladat
bőven a beruházást, hálózatfejlesztést tekintve.

Hajdú-Bihar mezőgazdaságának villamosításával kapcsolatban kérdést intéztünk Molnár Jánoshoz, a Tiszántúli Áramszolgáltató Vállalat igazgatójához, aki a következő információt adta:

— Vállalatunk villamosenergia-elosztási területén tovább folytatjuk ez évben is a mezőgazdaság villamosítását. Az 1969-es programunkban a vállalathoz tartozó területeken 71 termelőszövetkezeti üzemegység kerül villamosításra, és megépítünk 70 kilométer

zülts
gazdaságban a
ték megépítésé
Hajdú-Bihar
területén kerü
Dózsa, balmaz
biharkeresztesi
Bocskai, nagyk
pocsaji Dózsa,
csurin, debrece
A megye ter
mint 14 kilom
tenek. A költs
rintot.
A Debreceni
tásra kerül a
tanyai kerület
A szomszéd
melőszövetkez
lométeres nag
38 transzformá

Főagronómus – pártmunkás

A községi párttitkár a kérdésemre egyértelműen és határozottan válaszolt: ilyen témára a legalkalmasabb a Bocskai Termelőszövetkezet főagronómusa. Pártbizottsági tag, propagandista, a bocskai-kerti pártalapszervezet patronálója, járási tanácstag, amellett, hogy főagronómusi feladatait úgy látja el, ahogy méltán elvárják az emberek tőle.

Így kerestem meg a hajdúhadházi Bocskai Termelőszövetkezet főagronómusát, Kukk Mihályt. Amikor kezet fogtunk, akkor már rájöttünk, hogy ismerjük egymást. Egy korábbi riport alkalmával együtt töltöttünk egy délelőttöt. Így aztán van alkalmam az akkori benyomásaimat is felidézni, hogy összevessem azokkal, amiket most új kérdéseimre adott válaszai keltenek bennem. Könnyű felidézni, hiszen a Bocskai Tsz főagronómusa olyan ember, hogy nehezen lehet elfelejteni. Valahogy megmarad az ember emlékezetében.

***

Az újságíró munkája során sok nehéz feladatra is vállalkozik. Olyanokra, amelyek számára is, már az elgondolásnál, az ötlet megszületésekor súlyosabbak az átlagosnál. De ezek az ötletek, ezek a vállalkozások mindig érdekesebbek is, hiszen a nehézség, a súlyosság már eleve feltételez valami többet. Nos, így éreztem magam, amikor a hajdúhadházi községi párttitkártól érdeklődtem, s a pillanat hatása alatt olyan ember nevét kértem tőle, aki termelőszövetkezeti vezető szakember, de amellett a pártmunkában is megállja a helyét. Tudom, mindkettő fontos, mindkettő igénybe veszi az embert, azt, aki szívvel-lélekkel végzi munkáját. S mégis tudom, sokan vannak ilyenek, sokan vannak, akik mindkét nehéz munkát vállalják, s párhuzamosan végzik. Ez a mindennapjuk, ez teszi ki életüket. S ha ezt teszik, akkor nyilván ez ki is elégíti őket, sőt, igénylik is ezt önmaguktól. A kérdésem tehát itt vetődött fel: hogyan lehet, hogyan tudják összeegyeztetni a kettőt, a gazdasági vezetést meg a pártmunkát. Ez bonyolult, talán nehezen kifejezhető, s lehet, hogy a megkérdezett sem tud konkrét válaszokat adni.

Ilyen érzésekkel és gondolatokkal indultam tehát a főagronómust megkeresni, s míg kezet fogtunk, szintén ezeket próbáltam magamban rendszerezni. Ezért örültem, hogy az ismeretség nem új, hogy van némi kiindulási alapom.

***

Negyvenegy éves, inkább alacsony, de energikus, gyors mozgású, örökmozgó ember Kukk Mihály. S rendkívül közvetlen. Vele nem nehéz megteremteni a kontaktust, mert azt hiszem, nem túlzok, ha azt mondom: barátkozó típusú ember. S ez már nagyon szimpatikus vonás.

nösen pártvezetőnek — ezzel tulajdonsággal rendelkezni kell.

Ezek pillanatok alatt átfutnak rajtam, s míg leülünk, gyorsan összeszámoljuk, hány féle funkciója van Kukk Mihálynak. A főagronómusi tiszten kívül még öt.

— S ez már mind pártmunka.

— Mind. De nemcsak az ö Mind a hat!

— Tehát a termelési, a szakmai munkát is ide sorolja?

— Feltétlenül.

Tulajdonképpen én is így gondoltam. Nem lehet különválasztani. Mondom is, hogy teljesen egyetértek. Hiszen termelőszövetkezetben a legfontosabb — politikai munkának is tekinthető — tevékenység a termelés. Már csak azért is, mert a termelés során alakulnak az emberek életkörülményei, ami viszont a véleményüket formálja, ami álláspontjukat kialakítja, s bizonyára politikai meggyőződésüket is irányítja. Így hát Kukk Mihály, amikor politikai munkásságáról beszélünk, bátran előveszi a termelőszövetkezet látszólag gazdasági kérdésnek tűnő problémáit is.

***

A községi párttitkár rövid beszélgetésünk alatt mintegy jellemzésképpen néhány megjegyzést fűz a főagronómus munkájához. S bevallom, ezek a megjegyzések a későbbiek során nagyon is összevágnak az általam felfedezett jellemvonásokkal. — Mindent lelkiismeretesen elvégez. Nem lehet olyanra kérni, amit ne vállalna el — emlékszem vissza a községi párttitkár szavaira. — Sok mindent rá lehet bízni, mozgékony, örökmozgó pártmunkás — egészítette még ki az előbbieket —, s nagyon hasznos tagja alapszervezetének.

***

Amíg együtt ülünk, s próbálom irányítani a beszélgetésünket, lassan megtudok róla mindent. 1950-ben került Hajdúhadházra, akkor még gépállomási dolgozónak. 1952-ben ugyanott főagronómus lett. 1963-ban került a Bocskai Termelőszövetkezetbe, szintén főagronómusnak. Azóta elvégezte a szőlő- és gyümölcstermelési felsőfokú technikumot Nyíregyházán, s 1953 óta sok pártfeladatot ellátott.

Megkérdezem, mit tart a legfontosabb pártmunkának. A válasz egyértelmű, tömör és nagyon is igaz: az emberek nevelését. S ahogy kifejti, ezt minden területre vonatkoztatja. Azt mondja: én nem választom külön a termelőszövetkezeti tennivalókat a pártmunkától. Az is az emberek nevelését jelenti, hogy meggyőzzük őket a jobb módszerek helyességéről, a termelés korszerűbb lehetőségeiről. Sőt itt a homokon — amit egyébként nagyon szeretek — ennek is nagyobb jelentősége van. Itt nehezebb gazdálkodni, nehezebb eredményeket elérni, s az embereken egy megcsontosodott

Egy számu cédula.

M.D.K.

Czimra Gyula

A Képzőművészet c. rovatban "Czimra Gyula kis szobái" cimmel ir a müvészről Perneczky Géza. A Debreceni Tudományegyetem rendezett kiállitást a három évvel ezelőtt elhunyt müvész képeiből.
"Tartózkodnak minden külsőséges eszköztől, minden hatásvadász gesztustől"-mint a kritika mondja a kisméretü képek alkotójáról.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. márc. 15.
XIII. évf. 11. sz. 9. lap

Kettő számu cédula.

M.D.K.

Czimra Gyula

"Kis szobácskákat látunk Czimra képein, egyenletes, világos szinekkel megvilágitott falakat, nyitott ajtókat, melyeken át ujabb szobákba tekinthetünk..."
A müvész ennek "az egyszerre nosztalgikus és hüvösen itélkező hangnak a formába öntésével egyéni többletet adott ahoz a müvészethez ahova külső forma szerint tartozik: a szentendrei iskola puritán konstruktivista festészetéhez"-irja Perneczky Géza beszámolójában.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. márc. 15.
XIII. évf. 11. sz. 9. lap

M.D.K.

Czimra Gyula
festő

Méltatás

Pernoczky Géza: A szentendrei művészet.
Élet és Irodalom, 1968. aug. 28 - 8 lap.

Czimra Gyula

elhunyt. Kiállítását II. 3.-án
László Gyula nyitja.

Magyar Nemzet, 1967. II. 1.

Czimra Gyula

Csendélet c. képét megvásárolta az állam.

Perneczky Géza: Festmények az állami vásárlási kiállításon.

Magyar Nemzet, 1967. VII. 19. 4. o.

Czimre Gyula

Emlékkiállítása nyílik a KLTE
Kollégiumában

N. N.: Mindenki egy helyen

Egyetemi Élet 1969. I. 4.

Czima Gyula.

1930 Szentendrei társ kiáll.

Homokbánya, olajf,
Kertrészlet, olajf,
Patak széle, olajf,
Vörös tó, olajf,

Nemzeti Szalon

Könyves Kálmán

XVII (4) év. 10 3. kiáll

M. posztimpressionisták

I.

Reggel

Ozima Gyula

Czimra Gyula

festő

Nemzeti Szalon

Kiáll. 1936.

febr.-márc

Czimra Gyula

29 Julius

olajf.

Tár

Mel

13.384/1936
----------szám
III.

Dr. Biró Jó

jelentéstétel végett v

Budapest, 1

A min

Dr.

minis

A kiadvány hiteléül:

Czimra Gyula.

1936. KUT kiáll.

Julius, olaj

Nemzeti Szalon

M. képzm. Sz. Sz. 1945 ... (4 ...)
kiláta's csendélettel, of.

Alkotás Neh

1947 trept

Tchenek, of

Czimra Gyula

Czimra Gyula

festő

Tanult Bécs, Páris,
Nagybánya

Repr.
Charentoni részlet.

cód
z
Ajtay Miklós dr.:
A Párisi Magyar Akadémia Könyvtára. 1. sz.
Tanulmánykötet. Páris,
1927. 103. l.

X

Czimra Gyula
festő
Rákoshegy
Bulyovszky u.
32/a

MKSz 1947

Czimra Gyula

29 Julius olajf. 150.–

Nemzeti Szalon 1936.
Kat febr-márc

Czimra Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296 188-307

1965 OKT 19

MAGYAR NEMZET

Czimra Gyula festőművész munkásságáról tart vetített-képes előadást dr. Soós Imre művészettörténész a Szabó Pál Művelődési Otthonban október 22-én este 7 órakor, a Hazafias Népfront XIV. kerületi bizottsága rendezésében.

Cimra Gyula MDK

Elhagyott utca, of.

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.

1927. jan.

Czimra Gyula

vázlatszerű megfogalmazás elmulasztott. De említhetném még Novák István vagy Kóti Árpád remek epizódalakítását, Újvárossy Kati, Fekete Edit, Kun Vilmos vagy Sárközy Zoltán karakteres figuráját is. A színészek az új magyar dráma iránti felelősségtől áthatva végezték munkájukat.
Hogy eredményesen-e? Mindenképpen jó dolog, hogy a Csokonai Színház új magyar dráma bemutatásával ünnepelt. Ha nem is hibátlan művet láttunk, szándéka, mondandója, a történelem és egyén összefüggéseit, a forradalmi tartás és árulás emberi hátterét kutató szenvedélye érdemessé teszi a közönség és a szakma figyelmére is.

BÉNYEI JÓZSEF

1969. 5. sz.

Alföld

Czimra Gyula festőművész emlékkiállítása Debrecenben

A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem kulturális bizottsága 1969. március hónapjában az egyetemi könyvtár helyiségében rendezte meg Czimra Gyula festőművész (1901–1966) emlékkiállítását. Példamutató hagyományőrző munkát végzett az egyetem ifjúsága ennek a kiállításnak megrendezésével, mert ezzel egyrészt nemzeti értékeink felfedezése útján tett méltó lépést, másrészt posztumusz igazságot szolgáltat olyan művészünk alkotásainak, akit a kortársak évtizedeken át, szinte haláláig, méltatlanul mellőztek és elhallgattak.
A három évvel ezelőtt, 65 éves korában Budapesten elhunyt Czimra Gyula festőművész alkotásai első ízben kerültek ez alkalommal kiállításra Debrecenben. Mégis egy kissé „hazajött" a mester ebbe a nagymúltú városba, hiszen életművének humanista alaphangja, a népi művészetet idéző pózmentes, tiszta világa igen jól beleilleszkedik abba az évszázados szellemi áramkörbe, melynek gerjesztői és transzformátorai szellemi életünk olyan személyiségei voltak itt Debrecenben, mint Méliusz Juhász Péter és Csokonai vagy Móricz Zsigmond és Medgyessy Ferenc.

A debreceni kiállítás Czimra Gyula műveinek időrendben az ötödik tárlata volt. Eddigi kiállításainak sorát felidézve egyben végigtekinthetjük a művész életpályáját is, hiszen megtett útja egyenes, tévelygésektől mentes és úgyszólván néhány bővített mondatban leírható.
Első kiállítását Párizsban a Zodiaque Galéria rendezte meg 1926-ban. Czimra ekkor huszonöt éves. Alig egy éve érkezett Párizsba. Korábban Budapesten műszaki rajzoló volt s csak esténként látogathatta az Iparművészeti Iskola rajztanfolyamát. Kitűnő rajztehetsége révén Párizsban gyorsan érvényesül: felveszik a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Lucien Simon tanítványa lesz. Még festőnövendék korában került sor említett első kiállítására. A bemutatott 50 rajz és akvarell sikert arat: számos képe kerül a kiállításról amerikai műgyűjtők tulajdonába.
A főiskola elvégzése után hazajön és 1928–29-ben több hónapot tölt Nagybányán. 1930 és 32 között a szentendrei művésztelepen dolgozik barátai: Barcsay Jenő és Paizs Goebel Jenő társaságában.

Megnősül, és 1934-ben Rákoshegyen telepedik le. Ez lesz életének leghosszabb, egyben utolsó periódusa. Bulyovszky utcai szép háza köré paradicsomi kertet varázsol. Műtermét népi bútorokkal, faragásokkal, szőttesekkel rendezi be. Részt vesz a harmincas évek művészeti életében, egy-egy műve a KÚT és a Nemzeti Szalon kiállításain szerepel. Azután hosszú csend következik. Nem állít ki, még kiállításokra sem jár. Nem akarja, hogy mások művészete megzavarja saját festői világának kialakulását.
Amikor azután 1964-ben a Rákosligeti Művészbarát Kör a kertvárosban megrendezi a párizsi után időrendben a második önálló kiállítását, ezen már Czimra kiteljesedett világa mutatkozik meg. A szakemberek kis tábora ekkor figyel fel művészetére. Két képe bekerül a Budapesti Történeti Múzeumba, két további képét pedig a Magyar Nemzeti Galéria vásárolja meg. A nagyközönség számára neve továbbra is ismeretlen marad. Az 1965-ben rende-

válik, s az ő konfliktusa (hogy ti. mi erősebb: a forradalom érdeke vagy a rokoni szálak) lesz a központi kérdés. Ez a dráma befejeződik akkor, amikor a „Tűz!" vezényszót kiadja. A hős döntött, neki adunk igazat. A második felvonás megint kicsit lassan, szélesebb tablóval kezdődik, s megint csak motívumok jelzik a tényleges drámát. Így aztán a nézőben nem tudatosodik eléggé maga a dráma alapja, történelmi tablót lát erkölcsdráma helyett, a súlypont eltolódik, ráadásul nem is egyszer.
Vitatható módszer az is, hogy a három felvonást más-más módszerrel közelíti s dolgozza ki az író. Az első felvonás történelmi dráma Visnyevszkij vagy Trenyov modorában. A második viszont számtalan elemét a magyar népszínművektől kölcsönözte, míg a harmadik a társasági színmű továbbéltetése, mondjuk, Gergely Sándor modorában. Ez az eklektikus jelleg, a drámai eszközök ilyen bő pazarlása, váltogatása megakadályozza, hogy az író igazi mélységekig jusson el.
Kérdés továbbá, lehet-e személyes összeütközések teljes hőfokú tolmácsolója az a színpadi mű, amelyben mindig mindent elmesélnek. A modern dráma már az idővel dacolva is képes arra, hogy felmentse az írót az epika színpadi alkalmazásától. A közönséggel nem csak úgy lehet tudatni valamit, ha elmondjuk neki, hanem úgy is, ha az emlékezet szabadon száguldó ritmusának engedelmeskedve bontjuk fel a valóságos időt múlt-, jelen-, jövő-cserepekre.
Mindez a sok dramaturgiai bizonytalanság, a drámaírói eszközök bátortalan alkalmazása azt eredményezi, hogy a konfliktust, akciót, színpadi cselekvést csak annak fogjuk fel, ami a történelem egy bizonyos időpontjában lejátszódó eseménysornak, amely azonban rajtunk kívül, tőlünk függetlenül történik, de érzelmileg nincs mélyebb közünk hozzá. A főszereplőkről nem kapunk olyan mélységű képet, hogy sorsuk, útkeresésük, állásfoglalásuk kilendíthetné érzelmeinket is. Még a mellékalakok talán árnyaltabbak, például Kapus vagy Dénes, de a két fiú vagy különösképpen Anna emberi arcából alig jut el valami hozzánk. Még belső fejlődésük sem, ahogyan a hősiességig vagy aljasságig vezető utat megtették. Mint eredmény, tény jelenik meg ez is előttünk, nem nekünk kell felismernünk.
Így aztán a színház az elé a dilemma elé került, hogy az epikusabb jelleg megtartásával a gondolati anyag felé terelje-e a drámát vagy pedig a meglevő akciók felgyorsításával, hangsúlyozásával, a szöveg húzásával izgalmas, a közösséget lekötő cselekményes színpadi produkciót hozzon létre. *Both Béla* érdemes művész, aki vendégként rendezte az előadást, a színház ősi törvényeiből kiindulva, azoknak engedelmeskedve ezt az akciódúsabb, mozgalmasabb megoldást választotta. S tegyük hozzá, lényegében ezzel tette igazán színpadéretté a drámát. Értő kezekkel húzott, alakított a szövegen, kibontotta azokat a kis drámai összeütközéseket, amelyek percről percre lendítik előre az egész drámát, s amelyek megteremtik az előadás ritmusát is. Kiélezett szituációk, szembenállások, összecsapások ezek, a realista színház hagyományai szerint. A szavak, a cselekedetek konkrétak, nincs mögöttük másodlagos vagy harmadlagos tartalom. Élő, mozgó, lüktető színpadi világ ez. Nem a rendező hibája, hogy a „kis drámák" ránőnek a nagy drámára, hiányzik ugyanis az az erős, bátor tartóív, amelyre az egész szilárdan épülhetne.
Szerencsés kézzel bontakoztatta ki Both Béla a színészek képességeit is, olyan erővel, hogy alakításuk érzelmi állásfoglalásra készteti a nézőket, pillanatonkénti döntésekre. Fegyelmezett, a legkisebb túlzástól, naturalista megoldástól is mentes előadást látunk, ahol a színészek értelmi átéléssel teremtették meg figuráikat. Ez is magyarázza, hogy az egész előadás – rendezésben, színészi játékban – egyenrangú alkotótársa az írónak.
Abból eredően, hogy a drámában az epizódalakok erőteljesebben vannak megrajzolva, a színészi megformálás is itt erőteljesebb. Pompás humorral, tartással, daccal, konoksággal teli Botár Zsiga Gerbár Tibor megformálásában. Szenilisen rosszindulatú Bángyörgyi Károly ragyogó alezredese, mesteri lélekrajz Simor Ottó groteszk terroristája. A főszereplőkre sokkal nehezebb feladat várt, több szöveggel, de nem árnyaltabban megírt szerepekből kellett teljes emberi arcot formálniuk. S ez lényegében mind Sárosdy Rezsőnek (az apa), mind Fonyó Istvánnak (Gábor), mind Dózsa Lászlónak sikerült (Pista). Szakács Eszter külső bájjal pótolta Anna szerepében azt, amit a

zett X. Magyar Képzőművészeti Kiállításra a zsüri beveszi egy képét, azonban a rendezők „elfelejtik" azt kiállítani és csak egy hét múlva, barátai sürgetésére „jelenik meg" a kép a kiállításon, Barcsay nagy mozaikja szomszédságában. Sajátos balszerencse folytán neve a katalógusból is kimaradt.

A betegséggel küzdő Czimra Gyula minderről nem szerez tudomást. Betegágyán is csak egyetlen gondolat foglalkoztatja: közeli kiállítása. Jelentkezése alapján ugyanis a Műcsarnok 1967. elejére a Fényes Adolf terembe tűzte ki harmadik önálló kiállításának, egyben első fővárosi bemutatkozásának időpontját. A többhónapos kórházi kezelés után egészsége rövid időre helyreáll. Befejezi, rendezi képeit, de a javulás nem bizonyult tartósnak. 1966 nyarán agyembóliával ismét kórházba szállítják, ahol július 16-án meghal.

1967 februárjában a Fényes Adolf teremben *László Gyula* nyitotta meg említett kiállítását, melyen már csak a művész özvegye, életművében méltó segítőtársa lehetett jelen. Az utolsó tíz esztendő kiteljesedett világát mutatta be ez a kiállítás, s csupán néhány kép utalt párizsi és szentendrei korszakára.

A nagy felfedezés megtörtént. Lapjaink: a Népszabadság, az Élet és Irodalom elismerő hangon fogadják Czimra műveit. Újabb képei kerülnek közgyűjteményekbe. A Magyar Nemzetben *Perneczky Géza* így jelöli ki helyét művészetünkben: „Ha egyszer majd megnyílik a jelenkori magyar festészet panteonja, akkor ott két festménnyel szerepelnie kell majd Czimra Gyulának is."

A budapesti kiállítást néhány hét múlva a Hódmezővásárhelyen rendezett, negyedik kiállítás követte. Oda is „haza" mentek Czimra képei, hiszen életében többször járt ott, jóbarátok körében, festés, népművészeti tárgyak gyűjtése céljából. A vásárhelyi Tornyai Múzeum nyolc olajfestményét őrzi.

A debreceni kiállításán a képekből elénk tárult a művész derűs, kiegyensúlyozott, végtelenül egyszerű és szenvedélymentes világa. Minden művében sajátos atmoszférát terem-

Czimra Gyula: Szentendrei táj

tett. Halk szavú, árnyékmentes világát a kevéssel sokat mondás jellemzi. Stílusa nem hasonlít egyetlen kortársáéhoz sem. Ez a fegyelmezett, kemény, tiszta lelkű ember egy-egy szobabelsőbe sűrítette érzelmeit, s aligha találunk művészetünkben még egy olyan festőt, aki az egyszerű szoba négy csupasz falát, egy-egy bútordarab parányi világát s benne a magányos ember megnyilatkozási vágyát olyan megható őszinteséggel tudta volna érzékeltetni, mint Czimra alig kéttenyérnyi műveiben.

Sohasem festette le az eléje táruló tájat. Véleménye szerint ez számára túl könnyű feladat lett volna. Emlékezetén átszűrve, a képi világ törvényeinek megfelelően teremtette újjá a művekben megjelenő formákat és színeket. Szigorú kritikusa volt önmagának. Képeinek tömegét semmisítette meg. Amikor a közelmúltban e sorok írója Tóth Tibor festőművésszel hagyatékát katalogizálni kezdte, ez a munka a felfedezés izgalmával jutalmazta e fáradságot: több leragasztott vagy fehér temperával befedett vásznán addig ismeretlen alkotások, korhatározó művek kerültek elő.

Debreceni kiállításán legjellemzőbb alkotásai úgyszólván hiánytalanul bemutatásra kerültek. Képcímei: *„Az alkotó szobája"*, *„Kék falú szoba"*, *„Halas csendélet"*, *„Műterem"*, *„Párizsi háztetők"* stb. érzékeltetik műveinek puritán témaválasztását. Képein nem szerepelnek elvont fogalmak, alkotás közben is az állandóság és a valóság talaján maradt. Nyugalmat, derűt sugalló képeit a fény és a színek éltetik. Ez a fény azonban belülről jön.

Halála előtt alig néhány nappal Czimra Gyula így foglalta össze művészeti törekvéseit: „Az ösztönösség és a tudatosság harmóniája, az egyszerű, tiszta forma kihangsúlyozása és a színek káprázlató gazdagsága vezetett." Műveit látva nem lehet kétséges, hogy a művész az említett „tiszta forma" alatt a tartalommal eggyévált, azt kiteljesítő formát értette. Művészetének hatását illetően reá is érvényes a nagy barát, *Barcsay Jenő* gondolata: „A művészet tisztaságot, nyugalmat teremt, nemcsak a műben, hanem az emberben is: a festőben s a nézőben egyaránt".

Az ihletett kezekkel megrendezett debreceni kiállítás, mely Tilless Béla és Ternai András dicséretes munkája, fontos lépés volt Czimra életművének közkinccsé tétele érdekében. Hátra van még munkásságának művészettörténeti felmérése és elhelyezése a magyar művészet haladó törekvéseinek sorába. Reméljük, az ezt megvalósító monográfia sem várat már sokáig magára.

SOÓS IMRE

Maghy Zoltán új képei

Kamarakiállításnak szokták nevezni az ilyen kisebb, alkalmi termekben kiállított festményeket. Nem reprezentatív tárlatok ezek; nem az a céljuk, hogy bemutassák egy művész egész életművét. Inkább intimebb jellegűek, műhely-jellegűek: művész és közönség párbeszéde alkotás közben, munka közbeni társalgás. A képek a művészi teremtés egy adott időszakába engednek bepillantást, rendszerint a legújabb, legfrissebb alkotások révén. Olyan képeket láthat a közönség, amelyek Hajdúböszörményben most először kerülnek nyilvánosságra, mert a művész utolsó, néhány esztendejének szülöttei.

Aki kicsit is ismerős a művészetek világában, az tudja, hogy a lázadások, a szabálytalan hevületek, a lábak ugrós kedve – inkább az ifjúi esztendők előjoga. Az érett, emberileg és művészileg érett alkotókat ritkán izgatják már a meghökkentés hippy-gesztusai; nem vadonokat akarnak feltörni, inkább a saját, a már kialakított útjukat járják. Inkább foglalkoztatja őket önnön pályájuk szintézise, mint az újrakezdés botladozásai és disszonanciái. Az érdekli inkább őket, hogy a végső határig fejezzék ki világukat, eszközeik teherbírását a lehetséges határig kimerítsék, szóval hogy az *egész*, a befejezettség, a lekerekítettség érzéséig jussanak el!

A piktúra kedvelőinek meghitt ismerőse Maghy Zoltán művészete. Meghitt ismerős, mert az első pillantásra tudatosodik bennünk, s valamilyen nyugodt, csendes, lírai együttélésben részeltet bennünket. Együttélünk ezekkel a képekkel, szó nélkül, csendben. Inkább zavarja a beszéd ezt az intim, bensőséges együttélést, a művészettel való azonosulást. Zavarja, mert a képek nem szorulnak különösebb magyarázatra, mert kifejezik önmagukat, mert nyíltan feltárják lényegü-

Czmira Gyula
festő

A „Halak az ablakban" című
képe 1964-ben készült. Ez a kép
egyik legszebb példája művészete
kifejező erejünk.

Ézsiás Anikó: Czmira Gyula

Művészet, 1970.november - 32.lap

Czimra Gyula

festő

A debreceni Kossuth Lajos Tudo-
mányegyetemen mutatták be
képeit, Ebbeink utolsó 10 év ter-
mését mutatták be.

Érsiás Andó: Czimra Gyula
Művészet, 1970. november - 32 lap.

Czmira Gyula
festő

A „Lépcsők" című miniatűrje 1963-ból való. A „Kanapa a tükör előtt" című képe az 1958-as dátummal viseli.

Ézsiás Anikó: Czmira Gyula
Művészet, 1970.november - 32.lap

Czmira Gyula
festő-

A „Szürke szoba" című kompozi-
ciója 1964-ben készült, a „Kékfa-
lú szoba 1965-ben, ugyancsak ennek
az évnek a termése a „Csendélet sárga
asztalon"

Ézsiás Anikó: Czmira Gyula

Müvészet, 19[illegible] november - 32.lap

Czmira Gyula
festő

A „Lépcsőfeljáró" érdekes hangulatú, a „Műterem részlet" valami kiöcteles rendet valósít meg. A „Szőnyegszövők" nyugalmat árasztt.

Ézsiás Anikó: Czmira Gyula

Müvészet, 1970.november - 32.lap

Czmira Gyula
festő -

Világa egyszerű. Az őt körülvevő tárgyakkal emberi kapcsolatot teremt, Témái rendszerint szobabelsők. Mindent őszintén és egyszerűen ad vissza.

Ézsiás Anikó: Czmira Gyula

Művészet, 1970.november - 32.lap

MDK

Czimra Gyula

Rákosligeti vasutátjáró, of.

Felszabadult Bp művészete N.Szal. 196o.

MDK

Csima Gyula, [ ]

Hírkapcsolat a kiállításról.

Csima Gyula: XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás 9

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.:

Szobák

Csendélet gyertyával

Ablakrészlet

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.:

Zugligeti végállomás

Charrentoni táj

Zöld szék

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

NDK

Csimra Gyula festő

olajf.:

Barbizoni müterem

Óbudai részlet

Zöldfalu szoba

Csimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.:

Interieur vázával

Kettős portré

Interieur

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.:

Halcsendélet

Kilátás

Párizsi háztetők

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.:

Ülő akt

Halak az ablakban

Szürke szoba

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.:

Kékpadlós szoba

Lépcső

Kékfalu szoba

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

MDK

Csiszra Gyula festő

olajf.:

Piros butorok

Házak

Rajzok, I-XXV.

Szinvázlatok, I-VIII.

Csiszra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.: repr.:

Párizsi háztetők /cimlapon/

Zöldfalu szoba

Csendélet gyertyával

Halcsendélet

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

Grimm Gyula

posthumus kiállítása a
Ródmező-vásárhelyi Medgyesi
teremben.

Magyar Hírek, 1967. V. 30.

Grimm Gyula f. m.

Képeinek kiállítása a Fényes Adolf Teremben.

Magyar Hírlap, 1967. II. 18. 4. o.

Czimira Gyula

festő

Szinni feszültséget, nyugtalan vibrálást adnak a képeknek. A nyugtalanság azért nem lesz teljes, mert hiper mercs szerkezetre vannak építve.

Ézsiás Anikó: Czmira Gyula

Művészet, 1970.november - 32.lap

Czmira Gyula
festő

„Szőnyegszövők"
(repro)

Ézsiás Anikó: Czmira Gyula
Művészet, 1970.november - 32.lap

Czmira Gyula
festő.

A „Fekvő nő", a „Férfi arckép", a „kombinát rajzoló férfi", a „Nő lámpával", a „Nő üveggel" c. művei szerepelnek a tárlaton.

Ézsiás Anikó: Czmira Gyula
Művészet, 1970.november - 32.lap

Czimra Jules

GALERIE DU ZODIAQUE

52, Rue Monsieur-le-Prince — PARIS - VIe

EXPOSITION DES ŒUVRES

JULES CZIMRA

DU 1er AU 15 MARS 1926 INCLUS

de 10 heures à 12 heures et de 14 heures à 19 heures.

GALERIE DU ZODIAQUE, 52, Rue Monsieur-le-Prince, Paris-6e

INVITATION

M.

VERNISSAGE le 1er Mars 1926, à 2 heures

IMP. A. ROQUES — PARIS

CATALOGUE DES ŒUVRES

1. Portrait de l'artiste.
2. Portrait du frère de l'artiste.
3. Le moissonneur.
4. Rue de Barbizon.
5. Vue de la Seine.
6. Effet d'hiver.
7. Villa Rodin.
8. Jardin potager.
9. Vue d'Alfortville.
10. Clair de lune.
11. La rentrée du troupeau.
12. Forêt de Fontainebleau.
13. Etude de couleurs.
14. Effet de soleil.
15. Vue de Moret.
16. Le fuyard.
17. Effet de lune.
18. Eglise de Saint-Martin-en-Bière.
19. Forêt de Barbizon.
20. Maison de Millet la nuit.
21. Maison de Millet au clair de lune.
22. Quai de la Seine.
23. Notre-Dame de Paris.
24. Vue de Notre-Dame.
25. Quai de la Seine.
26. Pont Saint-Louis.
27. Vue lointaine de Notre-Dame.
28. Etude d'une composition.
29. Eglise Saint-Etienne-du-Mont.
30. Notre-Dame, côté sud.
31. La nuit.
32. Intérieur.
33. Vue de Paris.
34. Vue de Paris.
35. Vue de Paris.
36. Vue de Paris.
37. Portrait de l'artiste.
38. Portrait d'un jeune homme.
39. Portrait de femme.
40. Etude d'anatomie.
41. Etude d'homme.
42. Etude d'homme.
43. Atelier de l'artiste.
44. Pont d'Arcole.
45. Pont Notre-Dame.
46. Vue de la Seine.
47. Vue de Mâcherin.
48. Etude de nuages.
49. Paysage.
50. Etude.

Czimra Gyula
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1967 FEB 18
MAGYAR NEMZET

Czimra Gyula festőművész képeinek kiállítása

a Fényes Adolf Teremben

Ha egyszer megnyílik a jelenkori magyar festészet pantheonja, akkor ott két festménnyel szerepelnie kell majd *Czimra* Gyulának is. Az összefoglalók, az elkezdők, a jövőt beharangozók és a múltat szemlélők táborában Czimra képei nem fognak sem prófétikus sejtéseikkel, sem pedig klasszikusan vérbő gazdagságukkal feltűnni, de megállítják majd a nézőt erkölcsi tisztaságukkal és a szerényebben vállalt feladatok maradéktalan teljesítésével. Fakó pasztellszíneikkel, vagy lágy, a levegő fényét magukba szívó tiszta tónusaikkal, egyszerű enteriőr-jeleneteikkel ezek a képek a mértéktartás és az őszinteség példázatai. Semmi blöff, semmi fölösleges művészkedés, kis méreteik miatt szinte jelentéktelenek is lehetnének — s mégis jelentős nyomot hagynak a nézőben, számon fogjuk tartani őket ezentúl.

A tavaly elhunyt művész munkásságán két barát közelsége hagyott nyomot. Az egyik Pajzs-Göbel volt, akivel Párizsban töltött együtt néhány esztendőt, a másik Barcsay Jenő, akinek társaságában pedig Szentendrén dolgozott Czimra Gyula. Párizsból a racionális festői formálást hozta magával, vagy Pajzs-Göbel szonorikus temperaszíneinek dekorativitását — Szentendrén a házak—szobák hűvös geometriáját, ritmikus tagolású szerkezeteit tanulmányozhatta. Így születtek meg azok a Czimra-képek, amelyeken a tágas tér oldalai szobafalakkal, padlóval és egymásbanyíló enteriőrrészletekkel vannak határolva, s az asztalon, vagy a háttérben megjelenő másik szoba falán apró tárgyak rajzos körvonalai láthatók.

A kis formátumú képek és az az erkölcsi tartás, amely nem vállal többet, mint amennyit maradéktalanul megoldhat, eszünkbe juttatják Nagy Balogh János festészetét, a munkásrétegből érkező, s kispolgári enteriőrben munkálkodó egykori festőt. Czimra még egyszerűbb, s a cézanne-i formaképzés logikáját még síkszerűbb, még dekoratívabb stílussal váltotta fel. Gyakran a nonfiguratív kompozíciókat idézik azok a Czimra-festmények, amelyeknek rajzi szerkezete csak pár vonal, s a téglaként egymásrahelyezett színfoltok nyugodt biztonsággal töltik ki az apró lakások formáit.

Ez az aprócska világ valóság, ennek a kis terjedelmű, mértéktartó hangnak hitele van, ez a kispolgárias enteriőr ismerős, és ismerős a kultúra is, amivel átnemesedik, emberi dokumentummá emelkedik. Van valami folytonossága a Ferenczy Károlytól és Tornyai enteriőrképeitől elinduló racionális szentendrei iskolának ebben a szűkebb léptékű világban is. Most Czimra életművének bemutatásával tehát megint egy értékes utóiratot csatolhatunk a Szentendréről írt művészettörténeti fejezetekhez.

Perneczky Géza

NAPLÓ

Február 18

Kernstok Károly grafikáiból ma délután kiállítás nyílik meg az esztergomi Balassi Bálint Múzeumban.

✪

116 országot hívtak meg az idei moszkvai filmfesztiválra. Idén — a fesztivál keretében először — gyermekfilm versenyt is rendeznek.

∞

A pozsonyi lapok beszámolnak egy szepesi falfestmény restaurálásáról. Négy évvel ezelőtt egy lehulló vakolatdarab árulta el, hogy a Kakaslomnic szepességi nagyközség XIII. századból származó, katolikus templomának sekrestyéjében, a falon régi középkori falfestmény van. Ezt a festményt azóta feltárták és rendbehozták. A falfestmény a maga nemében páratlan műtörténeti lelet: hét méter hosszú és két méter magas összefüggő freskó, mely biztosan 1320 előtt készült, tehát a legbecsesebb Árpád-kori ábrázolások egyike, s nem is szakrális tárgyú, mert Szent László király párviadalát ábrázolja a kun vitézzel. A pozsonyi Műemlékvédő Hivatal szakemberekkel restauráltatta a kakaslomnici leletet, mely kompozíciója, s technikai rangja dolgában is egyedülálló a gazdag szepesi műtörténeti kincsek között.

nács VB-elnökhelyettese ... dott beszédet. Méltatta a népi ...

Szovjet és mag... táviratv...

KÁDÁR JÁNOS
a Magyar Szocialista Munkás... első titkár...,

DOBI ISTVÁN elvtársnak,
a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének,

KÁLLAI GYULA elvtársnak,
a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány elnökének,
Budapest

Kedves Elvtársak! A Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződése aláírásának 19. évfordulója alkalmából a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelső Tanácsának Elnöksége, a Szovjetunió Minisztertanácsa és az egész szovjet nép nevében szívélyes üdvözletünket és jókívánságainkat küldjük önöknek és a testvéri magyar népnek.

A szovjet—magyar szerződés, amely maradéktalanul megfelel a marxizmus—leninizmus és a szocialista nemzetköziség megingathatatlan elveinek, az elmúlt években fontos tényezővé vált a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság népei közötti testvéri barátság és sokoldalú együttműködés fejlődése és elmélyülése szempontjából. A szerződés előmozdítja országainkban a szocialista és a kommunista építés feladatainak sikeres megoldását, a szocialista közösséghez tartozó országok erejének és hatalmának növekedését, a béke és a biztonság fenntartását Európában és az egész világon.

A szerződés aláírásának évfordulóján további sikereket kívánunk önöknek, kedves elvtársak és az egész magyar népnek a szocializmus építésére vonatkozólag az MSZMP IX. kongresszusán kitűzött fontos feladatok teljesítésében, a szocializmus erőinek egységéért és összeforrottságáért, a béke fenntartásáért és megszilárdításáért vívott harcban.

Moszkva, Kreml, 1967. február 17.

L. BREZSNYEV,
...SZKP Központi Bizottságának főtitkára

...GORNIJ,
...anácsa Elnökségének elnöke

...SZIGIN,
...ztertanácsának elnöke

*****

...YEV elvtársnak,
... Pártja Központi Bizottsága
...ának,

...RNIJ elvtársnak,
...nácsa Elnöksége elnökének,

...GIN elvtársnak,
...sztertanácsa elnökének,
Moszkva

...agyar—szovjet barátsági, együtt...
...ynyújtási szerződés aláírásának
... Magyar Szocialista Munkáspárt
...ar Népköztársaság Elnöki Taná...
...unkás-paraszt kormány, az egész
...vében szívből jövő üdvözletünket
... szovjet népnek.
...lvein nyugvó szerződés fontos tő...
...nek, országunk biztonságának.
...sa népeink barátságát, a szocia...

díszítették pénteken este Moszkvában a Barátság Házát, ahol a szovjet főváros közvéleménye ünnepi est ke-

szobrászművész előveszi albumát, ebbe gyűjtötte össze vietnami szoborcsoportjának fényképeit. Az elnök érdeklődéssel lapozgatja, nagy hatást tesz rá a szobrokból sugárzó erő. Farkas Aladár családi viszonyai felől érdeklődik. A művész sokat mesél 17 éves *Luca* lányáról. Ho Si Minh előveszi tollát, ráírja arra a képre, amely a róla készített szobrot ábrázolja: »*Luca unokahúgát sokszor csókolja, Hó apó.*« Az idő szalad, lopva tekintek órámra. Harminc percet kaptunk, a kerek óra végén járunk. Ho Si Minh *kétszer annyi időt* töltött velünk, mint amennyit eredetileg rászántak. Udvariatlanság lenne maradni, mégha sok kérdés maradt is bennem. Utoljára azt kérdezem meg, szándékszik-e üzenni valamit a Vietnami Demokratikus Köztársaság elnöke a magyar népne

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.:

Március

Szentendrei táj

Csendélet tükörrel

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

MDK

Czimra Gyula festő

olajf.:

Ablak előtt

Az alkotó szobája

Interieur sárga butorokkal

Czimra Gy. kiáll. Fényes Adolf terem 1967.II.

Czimra Gyula

festőművász kiállitása. Bp, Fényes Adolf terem. Lepor. Haulisch Lenke. ill. - Ism.: Perneczky Géza, Mgayar Nemzet, 1967.febr.18. - R.Gy.Népszabadság,1967.febr. 9. - Haulisch Lenke, Népmüvelés. 1967.2.sz.34.l. - László Gyula, Müvészet,1967.8.évf.5.sz.36-37.l. - Szabó György, Élet. és Irodalom, 1967.febr.18. -

Hódmezővásárhely, Medgyessy terem. Ism: Akácz László. Csongrád Megyei Hirlap, 1967.jún.14.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1970. 1.sz. 68-107.l./

89. l.

Czimra Gyula

[(1901-1966)]
festőművész nekrológja. – Soós Imre. Művészet, 1966. 7. sz. 11. n. 25. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

283. l.

7/ Crima Gyula
festő

Képein nem szkepelnek elvont fogalmak, alkotás körben és állandóság és a valóság talaján maradt. Nyugalmat derűt sugalló képeit a fény és a színek éltetik. Ez a fény azonban belülről jön.

Soós Imre: Crima Gyula emlékkiállítás Debrecenben
Alföld, 1969. V. 80.

Czimra Gyula, festőművész

Barcsay Jenő Egry Józsefet a Gresham asztaltársaságból jól ismerte, de fél, vagy egész évtizeddel hátrább járt tőlük korban és ezért, vagy megtiszteltetésnek számított, hogy maguk köze fogadták a művészt. Badacsonytomajba is lement Egryékhez, de Szentendre hívta vissza, itt mindjárt boldogan dolgozott, azóta is itt él, 1929 óta tavasztól őszig, az év egyik felét mindig itt tölti: – a társak közül legközelebb állónak Paizs Goebel Jenőt és a később csatlakozó Czimra Gyulát érezte, akit Goebel a legtehetségesebbnek tartott köztük.

Barcsay mester.

Népművelés, 1980. júl. hó 16. old.

M.D.K

Lamna Gyula
festő

24 éves korában Párizsba ment
utána egy esztendőt Nagybányán
volt, majd 1930-32-ben Szent-
endrére került.

László Gyula: Lamna Gyula lépei
Művészet, 1967. május - 36 kep

Czimra Gyula

festő

M.D.V.

1964-ben Rákosligeten rendezett tárlatot, úgy fesverte, hogy 1967 felszárjában rendezett kiállítást, ~~[illegible]~~ Halála, 1966 julius 16-án következett be.

Soós Imre: Czimra Gyula.

Művészet, 1966. november - 25 lap.

M.D.Y

Czimra Gyula
festő

Munkáiból több darabot őriz
a Magyar Nemzeti Galéria
és a Budapesti Történeti Múzeum.
„Charentoni utca" (repró)

Soós Imre: Czimra Gyula
Művészet, 1966. november – 25 kép

M.D.

Czimra Gyula
festő

1901 januárban született, 1925-ben a párisi Képművészeti Akadémiában kezdi meg tanulmányait. Egy évvel később a Zodiaque galériában rendezi első kiállítását.

Sós Imre: Czimra Gyula
Művészet, 1966. November - 25 lap

Czimra Gyula
festő

MDK

Művészete szervesen kapcsolódik
Paizs Goebel Jenő művészetéhez.
1930-ban Szentendrén Barcsay-
val kerül barátságba.

Soós Imre: Czimra Gyula
Művészet, 1966. november - 25 lap

Czimra Gyula
festő

M.D.

1928-ban Nagybányán, majd
1930-ban Szentendrén dolgozik
1934-ben megnőszül és Rákos-
hegyen telepszik le.

Soós Imre: Czimra Gyula
Művészet, 1966. november – 25 lap

Ozimra Gyula, festő

M.D.K.

nevét a művésztelep tagjai között

említi:

Haulisch Lenke: A szentendrei művésztelep fogalmának tisztázásához

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV. évf. 3.sz.

226. old.

Czimra gyula

Bemutatta műveit a rákosligeti
képzőművészeti baráti körben

Nejmüvelés 1966 VI. n. 36 old.

Csinka Gyula

Ablak előtt c. tépét 1965 ben megvette az ÁVB (csepró)

Nagyművelés 1966 IX. n. 32 old.

Gimra Gyula

Szerepel az „Új magyar festészet" c. kiállításon a Nemzeti Galériában

Lovas: Új magyar festészet?

Nagyvarsa 1968 I. 3, 2 old.

Czimra Gyula

Szerepel a Nemzeti galéria
„Új magyar festészet" c.
kiállításán

Nyugat 1968 I. 3

MDK

Czirma Gyula

Kiállitási kritika

Népszava 1968 jan.3.

Csimka Gyula festő

Kiállítása nyílt a Fényes Adolf terem ben

A rólad talu noba (szepkó)

Négyművelés 1967 III. n. 45 old

MDK

Czimra Gyula, festő

Tárlata a Fényes Adolf Teremben

Megnyitható meg.

-: A hét végi kulturális programokból 11

NÉPSZABADSÁG, Bp.: 1967. febr. 25.

Czimra Gyula

Nevét felsorolásban emlitos meg

Tanulmány 1 a 2 milliós
táblakép vásárlás sol-
lon. Képz. hív. 1966.
sojmás Istvan

89l.

Crimea

Czimra Gyula, festő

MDH

Kiállítása a Fényes Adolf
teremben nézhető meg.

-: A hét végi kulturális programból

13

NÉPSZABADSÁG, Dn. 1967. febr. 4.

20
+ 6

M.D.4

Czmira Gyula

Teslő

A hódmezővásárhelyi Medgyessy Teremben volt tárlata.

—: Kiállítások

Művészet, 1967. junius - 47 lap.

M.D.K.

Csanyra Gyula
festő

A szentendrei művésztelep
tagja volt.

Rózsa Gyula: Szentendrei gondolatok
Élet és Irodalom, 1967. aug. 5 - 8 lap.

Csizmo-, Gyula

Halcsendélete (eml.)

Szerepel a XI. nagy. Kép. műv. Liánitásai

Körner Éva: A X. nagy. Kép. műv. Liáll.

Tiszatáj 1965 XII. sz. 925 old.

M.D.K.

Czimra Gyula festő

Müterem c.

müve az áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva,
vásárlás a MNG részére.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. MNG anyagának vásárlásai 2.1.

Czinka Gyula (1901-1966) festő

Debrecenben a KLTE könyvtárában

kiállítása nyílt

Szocialista Művészetért 1969 IV.

CZIMRA Gyula

Riáll. Képrőmův. Först, 1993

Sóós Imre: Czimra Gyula életútjáról-
Riállítása ürügyén. : Művészet és
Barátsu., 3, 1993, 4. 8-9. ill

MDK

Czimra Gyula, [ ]

Emlékkiállítása nyílt meg
kiskunfélegyházán.

– : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 25.

Czimra Gyula

neve emlitve

„A szentandrási művésztelep jubileumi Zsöllöttés"

Magyar Nemzet 1968 szept. 24

Czimra Gyula

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET

1971 FEB 25

Czimra Gyula emlékkiállítás nyílik meg 28-án, vasárnap a kiskunfélegyházi Kiskun Múzeumban a Nemzeti Galéria rendezésében. A kiállítást Haulisch Lenke művészettörténész nyitja meg.

1021

Czimra Gyula festő

1966-ban hunyt el.
Kiállítása nyílt február végén a
Kossuth Lajos Tud. Egyetem
Könyvtárában

Rideg Gábor: Kiállításról
Kiállításra

Magyar Hírlap 1969 III. 14

Czimra Gyula

Négy tisztán fogalmazott képe a Műcsarnok 1968 jul
állami vásárlások kiállitásán.

Vigilia 1968. szept. 638.l.

M.D.K.

Czimra Gyula festő

Interieur sárga asztaloh,
Párisi háztetők,

müve az Áll. Kppzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva,
vásárlás a MNG részére.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. MNG anyagának vásárlásai 2.1.

M.D.K.

Czimra Gyula festö

Interieur vázával c.

művét a Művelödésügyi Minisztérium megvásárolta 1967.

Művelödésügyi Minisztérium vásárlásai 1967 1.1.

Czimra Gyula, festő

Tárlata a Fényes Adolf Teremben
látható.

— A hét végi kulturális programból 11.

NÉPSZABADSÁG, kp. 1967. febr. 11.

Crimza Gyula

A riállítás zsott megemlékezi

Élet és Irod., Pernecsky Géza, A Szentendrei Művészet, 1968, sep 28.

Czimra Gyula, festő MDK

A tavaly, 65 éves korában elhúnyt festőművész tárlata a Fényes Adolf Teremben nyílt meg. Témaválasztásában szolid, előadásában bensőséges, finom, ugyanakkor színkezelésében, szerkesztésében bátortalan s' vakmerő. Paizs Goebel Jenő festészetével rokon művészete. Czimra Szentendén is élt egy ideig.

R. Gy.: Jegyzetek Kiállításokról 7

NÉPSZABADSÁG, sz. 1967. febr. 9.

Czimra Gyula, Jestő

MDK

Táclatvezetésen ismertetik művészetét.
(Fényes Adolf terem.)

-: A hét végi kulturális programból

11.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. febr. 11.

Czimra Gyula
festő-

1934-től feleségével Rahoskegen
élt, 1965-ben bekövetkezett ha-
láláig. A műgond és mélyhúz
mestere volt.

László Gyula: Czimra Gyula lepke.
Művészet, 1967. május - 36 lap

M. D.

Czemiza Gyula
festő

Kiállításán bemutatta az
„Ablak előtt" című képet a
„Kétfalú szobában"-t, a „Szür-
he szobában" című művet.

László Gyula: Czemiza Gyula képei.
Művészet, 1967. magus - 36 kap.

M. D.

Czimra Gyula
festő

A művesit alkotó erége teljes-
ségben vitte el végzete, de
életműve mégse befejezetlen.
„Párissi háztetől" (repro)

László Gyula: Czimra Gyula képei.
Művesist, 1967. május – 36 kap.

M.D.K

Czemira Gyula
festő

1901-ben Budapesten született.
Felnőve műszaki rajzoló lett, ahó
esténként az Iparművészeti Főisko-
lán tanult tovább.

László Gyula: Czemira Gyula lepei
Művészet, 1967 május - 3 lap

CZIMRA Gyula

SOÓS Imre: Czimra Gyula papirkarcai: garfikánk "fehér hollói". = Müvészet és barátai, I.évf.2. sz.1991 3.p. és ill.

sorozat szerkesztője bizonyára
vábbolvasástól. Pedig kár lenne
kintélyes szerkesztőjével, Farkas
itűnőbb író és sokkal jobban is-
lyamodnia. Azonban lesznek ta-
esedést és kevesebb megfontolt
rosszul ismerik Farkas Zoltánt
izedes munkássága alatt valami-
beinek bolygatásától, vagy pedig
ás kérdésekben is bátran hallassa
vetette magát a csatába, s cikkei,
mellékszempontok nélkül, egye-
séges festők és szobrászok, akik-
ök és a közönség közömbössége,
zőpontok szorítottak ideig-óráig
elésű fegyvertársra leltek benne.
ntézményeket és avult felfogást,
eggyőződése, hanem békülékeny
t kötelességérzetből cselekedte.
Első művét *Tizianó*ról írta,[12] az-
íz éve *Medgyessy* Ferenc[14] szob-
kötetében, s most hosszú búvár-
al lépett elő. Áttanulmányozta a
leveleket, s tudtunkkal ezek kia-

ül számos tanulmányát, a folyói-
y Munkácsyról szóló könyvében
kácsy életét és művészetét egya-
sággal rajzolja meg. Stílusa nem

Czimra Gyula
festő

A párisi Galerie du Zodiaque helyiségében rendezett kiállítást, melyen mintegy 70 darab rajzot, festményt, színrajzot és vízfestményt mutat be.

M. 1926. III. 14. (Magyarság)

zesen											

Le a bevételt _ _

Kifizetendő összeg

30. sorsz. Könyv. minta. — FRANKLIN-TÁRSULAT

osztály:

.....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

192..... cheque száma.....

A főpénztár:

.....

Czimra Gyula
Reggel

Könyves Kálmán 103. kiállitás. 2 1.

előtt félkörives kőmel
Belseje: A hajó szegme
lakkal, a szentély cse
pillér tartja. Főoltár
Pinx. Pest, 1833.
Felszerelése: Kehely:
ján vésett felirat sze
ajándéka, 1713. - Hara
cum pace, XVI. század
kadáskor került elő a
Irodalom: Mocsáry I. 3
Jos-Gyimesy Károly: Ev
333, 434 l. /képe 586

Beniczky-család sirbol
Jellege: Barokk, XVIII
Külseje: A vasutállomá

MDK.

Czimra Gyula, festö

Tehenek. Of.

Alkotás Művészház XXXVI. (králl.) öszi tárlat. 1947. szept.
Kat.

MDK

Czimra Gyula
Tájkép

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138. kiáll.
1933. márc. 14 l.

Czimra Gyula MDK

Elhagyott utca, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Czimra Gyula festőművész

A hét évvel ezelőtt elhunyt müvész legszebb képeit állitották ki a szentendrei Müvésztelapi Galériában. Szinei Matisse-t idézik,- irja kritikájában Vadas József: "Kék vágy" cimmel. Elmondja, hogy a müvész többnyire egymásba nyiló szobákat festett, kis ablakokkal,"mint aki a szobák rabja és sohasem tud kiszabadulni a steril müterem fogságából." A kicsiny ablakok mögötti kék égbolt viszont "az eélrhetetlen világ után kiált."

Élet és Irodalom, Bp. 1973. május 19.
XVII. évf. 2o. sz. 12. lap.

KIÁLLÍTÁSI NAPLÓ

Két tárlat Vásárhelyen

Medgyessy Ferenc emlékkiállítása mellett még két más tárlat is várja a képzőművészet kedvelőit Vásárhelyen.

Czimra Gyula

festményei, grafikái a *Medgyessy*-téremben láthatók. A művészről igen keveset tud a közvélemény, pedig munkássága sokkal nagyobb figyelmet érdemelt volna. „Volna", mert Czimra Gyula az elmúlt ...ben, 65 éves korában meg...t.

...lassan és csendben ér... alkotók közé tartozott ...i csak ritkán jelentek ...állításokon, s önálló tárlatot is csak alig néhányat rendezett.

Életútja igazi festő-életút: munka mellett látogat egy rajztanfolyamot, majd 24 éves korában *Párizsba* utazik, ahol elvégzi az ottani Képzőművészeti Akadémiát. Hazatérése után előbb *Nagybányán*, majd *Szentendrén* tevékenykedik. 1934-ben *Rákoshegyen* telepedik le, s itt kezdi meg azt a többévtizedes stúdiumát, amelynek eredményeképp festői világa kialakul.

Párizs és Szentendre művészete határozza meg tehát Czimra Gyula festészetét; az előbbi modern ember önfegyelméből és szorongásaiból adódó szigorú *formarend-szerrel*, az utóbbi inkább a tiszta, végletekig leegyszerűsített *színvilágával* gazdagította.

A képekről ilyenformán egy elemi formajegyekből összeálló, biztos szín-szerkezetű ábrázolások — túlnyomó többségükben *szoba-interiőrök* — néznek vissza ránk, amelyek első pillantásra *naivaknak*, majdhogynem *együgyűeknek* tűnnek. A további vizsgálódások azonban kiderítik, hogy a látszat-naivság mögött mély és letisztult *gondolatok* rejtőznek; a gyermekien együgyű szobabelsőket, az elhagyott székeket egy idő után már egy küzdelmes — és nagyobbrészt magányos — életút *jelképeinek* érezzük. S egyben azt a hangot is „kihalljuk" belőle, amely e szorongató magányból az igazán gyermeki tisztaságú és mesébe illően egyszerű világ felé kiált.

Erdős Péter

kiállítása a *Tornyai János Múzeum* földszinti termeiben látható. *Első* kiállítása ez, *bemutatkozó* tárlat, s mint ilyen, fokozott figyelmet, megkülönböztetett érdeklődést érdemel.

Erdős Péter neve ismerősen cseng a tárlatlátogatók fülében, hiszen fiatal kora ellenére — most 29 éves a vásárhelyi művész — már régi kiállítója a különböző tárlatoknak.

Eddigi bemutatkozásai nyomán azonban még nem alakult ki művészetéről egységes kép, alkotásait látva még nem tudtuk megfogalmazni művészetének sajátos, jellemző jegyeit.

Első önálló kiállítása ha nem is ad erre a megfogalmazásra igazi lehetőséget, arra feltétlenül alkalmas, hogy a művész útkeresésének sikeres vagy kevésbé sikeres próbálkozásait mérlegre tegyük. Erdős Péter képeinek többségén ugyanis még könnyen felfedezhetők a környezetében dolgozó más művészek hatásai, amelyek mind témaválasztásában, mind pedig feldolgozási módjában láthatóan befolyásolják. Érthető is ez a hatás, hiszen igen erős egyéniségek ezek a művésztársak, s példájuk vonzásából szabadulni csak igen nehezen lehet!

Hogy Erdős Péter képes erre a szabadulásra, azt viszont nem egy munkája jelzi. Főképpen azok az alkotásai, amelyeket „vizes" képeknek nevezhet a látogató, s amely a képcsoport legszebb darabja a *„Zöldár"*.

Titokzatos fények, végtelenbe szaladó hullámok vibrálnak ezen a vásznon, s e fények és hullámok már ama „más" világból valók, amely a megszűrt, átlényegített látomásokként küldi felénk üzenetét. S épp így kelti fel a nézőben az együttérzés, a ráismerés örömét az a kis *akvarell* is, amelynek fűzfái olyan türelmesen, ábrándosan nézegetik magukat a kiáradt Holt-Tisza zavaros vizében.

A *víz*, a *Holt-Tisza* adja Erdős Péter festészetének a legegyénibb, legőszintébb hangot, a Holt Tisza lehet számára az igazi, a „nagy" téma. Valószínű azonban, hogy az első kiállítását megrendezett művész ezt nálunk sokkal jobban tudja, s a vizek jóvoltából legközelebb már róla is úgy szólhatunk, mint egy olyan alkotóról, aki nemcsak meglelte, de ki is alakította művészi univerzumát.

AKÁCZ LÁSZLÓ

ígéretek megvalósulnak, közel két és félmillió forinttal teljesíti túl a gazdaság az idei termelési tervét. A vállalás megvalósítása pedig nem késik, mind a brigádoknál, mind a kerületekben egymás után születnek kiváló termelési eredmények.

Derekegyházán a központi kertben az exportképes gyü-

gáról gondoskodik.

A gazdaság igazgató tanácsa e hónap végén értékeli a jubileumi munkaverseny első szakaszát. A betakarítás után viszont a termelési tervet túlteljesítő brigádok természetbeni és pénzbeli prémiumban részesülnek — az erkölcsi elismerés mellett.

TÓTH JÓZSEF

A világszerve
biztosra veszik,
séges számú ig
egy-két napon
kezik.

Lapzártakor
lentések arról sza
hogy *a Szovjetu*
ENSZ-közgyűlés
li ülésszakának s
szehívása lehetős
a közel-keleti vál
zése felé való elmozdulásnoz.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
CSONGRÁD MEGYEI
HÍRLAP
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1961 JUN 1

Az izraeli vezetőknek fejükbe szállt a győzelem

— állapítja meg egy angol lap

Képünk Bumedien június 12-i, M
(jobbról)

★ JERUZSÁLEM, LONDON — MTI

Levi *Eskol* izraeli miniszterelnök hétfőn Jeruzsálemben beszédett mondott az izraeli parlament ülésén.

Kijelentette, hogy *Izrael nem hajlandó visszatérni az egy héttel ezelőtt kitört háborút megelőző helyzethez.* Új helyzet keletkezett — jelentette ki — és ez az arab államokkal való közvetlen tárgyalásokhoz vezethet. Megerősítette azokat az izraeli részről már korábban elhangzott nyilatkozatokat, amelyek szerint *„az ország nem hajlandó önszántából visszaadni a háború alatt megszállt területeket. Az arab országoknak és az egész világnak meg kell értenie, hogy senki sem foszthatja meg földjétől a zsidó népet"*, — jelentette ki a miniszterelnök.

Az angol polgári sajtó, amely eddig *egyértelműen* Izrael oldalán állt, Eskol miniszterelnök hétfői nyilatkozata után már azt az aggodalmát fejezi ki, hogy *az izraeli vezetőknek „fejébe szállt a győzelem" és területi követelésekkel újabb háborús konfliktus magvait szórják el.* Az angol vezető köröket különösen az nyugtalanítja, hogy *az arab országok számára elfogadhatatlan diktátum meghiúsíthatja a tartós rendezés minden reményét.*

Eskol miniszterelnök békefeltételeiről a *Times* című vezető angol lap vezércikke ezeket írja:

Ezek a hódítók feltételei. Lehetséges, hogy jelenleg senki sem tudja elvenni Izraeltől az általa meghódított területeket. *Egyetlen izraeli sem gondolhatja azonban komolyan, hogy az ilyenfajta békediktátum tartós lehet. Ilyen arányú hódítás megtartását a külföldi kormányok sem garantálhatják* — állapítja meg a Times.

★ MOSZKVA — MTI

Moszkvában a Kremlben szovjet és algériai vezetők szívélyes baráti és bajtársi légkörben befejezték a izraeli agresszió következte

Jugoszlávia is megszakította Izraellel diplo

Elhalasztot

★ NEW YORK — MTI

Hétfőn este hivatalosan bejelentették, hogy a Biztonsági Tanács magyar idő szerint 22.00 órára kitűzött ülését *elhalasztották.* Az ENSZ-ben elterjedt hírek szerint *a Biztonsági Tanács tagjai „lélegzetvételhez akarnak jutni"*, mielőtt ismét leülnek a tárgyalóasztalhoz.

A Biztonsági Tanács elhalasztott ülésének hátterében az áll, hogy *a nyugati hatalmak minden eszközzel meg akarják akadályozni egy, az izraeli agressziót elítélő határozat elfogadását.* A Szovjetunió által előterjesztett javaslat nemcsak az agresszor elítélését követeli, hanem egyúttal azt is, hogy az izraeli csapatokat vonják ki az arab államok területéről.

•

A jugoszláv szövetségi kormány kedden Belgrádban ülést tartott és határozatot hozott arról, hogy megszakítja diplomáciai kapcsolatait Izraellel.

A kormány ülése után Miso *Pavicsevics* külügymi-

Czimra Gyula

Papírkarcain – olajfestményeihez hasonlóan – környezete műveinek fő témája, amelyek tenyérnyinél nem nagyobbak. 1964-es rákosligeti első kiállításán 38 karca (majd a teljes anyag) szerepelt. 1967-ben a Fényes Adolf Teremben és Hódmezővásárhelyen 28. Számos ilyen műve gyűjtők tulajdonába került.

Soós Imre: Czimra Gy. papírkarcai; Műgyűjtő, 1972. 2. sz. 22. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HIRLAP

Czimra Gyula festőművész

1969 MÁR 2

CZIMRA GYULA FESTŐMŰVÉSZ kiállítását ma nyitják meg Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen.

Czimra Gyula
festő

A szentendrei művésztelep tiszteletbeli tagja volt Czimra Gyula

Tóth Antal: A szentendrei régi művésztelep....
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 26.oldal

Czimra Gyula 1.

festőművész (1901–1966) áprilisi emlékkiállításának megrendezéséért elismerés és köszönet illeti a Nemzeti Galériát. A tárlattal a korábban csupán igen szűk kör által ismert (s még a rendkívül alapos Zádor-Genthon féle művészeti Lexikonból is kifelejtett...) művész elfoglalta helyét nemzedék társai, az 1900 körül született magyar festők legjobbjai (Mihálta, Martyn, Barcsay, Bene Géza stb.) között.

D.I.: Czimra Gyula életművének kiállítása.

Vigilia 1973/6 425 old.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 ÁPR 3

Magyar Nemzet

Czimra Gyula festőművész

NAPLÓ

Április 3

Czimra Gyula festőművész emlékkiállítását ma nyitja meg dr. László Gyula egyetemi tanár a Nemzeti Galériában, délután fél 6 órakor.

∞

Czimra Gyula

Papírkarc, cím nélkül

"Nagyvilág", 1972. 2. sz. 22. l.

Czimra Gyula 1.

1966-ban hunyt el Budapesten. Papírkarcokat 1960-ban készített. (Az elnevezés a szerzőtől ered.) Az eljárás a klasszikus ezüstvesszőrajz és a rézkarc-technika ötvözete. (A krétával alapozott kartonpapírra fémirónnal kerül-nek bevésésre a vonalak. A rovátkákba fekete festék kerül.)

Soós Imre: Czimra Gyula papírkarcai; Műgyűjtő, 1972. 2 sz. 22. l.

A Ferenczy Múzeum

meghívja Önt

CZIMRA GYULA (1901-1966)

festőművész emlékkiállításának megnyitására

a Művésztelepi Galériába (Szentendre, Vöröshadsereg útja 51.)

A megnyitót

Haulisch Lenke

művészettörténész tartja

1973. május 6-án (vasárnap) délelőtt 11 órakor.

1000. — Pest megyei Nyomda, Vác. 73-1511.

CZIMRA GYULA

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

MEGHÍVJA ÖNT

CZIMRA GYULA

(1901—1966) FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1973. ÁPRILIS 3-ÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET

DR. LÁSZLÓ GYULA

EGYETEMI TANÁR
MOND.

---

73 3 fnyv 14 1597

Czimra Gyula

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA 1957

Meghívó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021

CZIMRA GYULA KIÁLLÍTÁSA

Czimra Gyula a kevésbé ismert festőművészek közé tartozik. Képei előtt állva önkéntelenül felvetődik az emberben a kérdés: hogyan is történhet meg, hogy publikációs lehetőségekkel teljesen átszőtt és kicsit exhibicionista világunkban szinte kallódjon, és olyan jelentéktelen publicitáshoz jusson egy ilyen jelentős és törékenyen kulturált festészet – ma már nyugodtan mondhatjuk, hogy festői életmű –, mint a Czimra Gyuláé. A Kossuth Lajos Tudományegyetemen rendezett kiállítás, melyen műveinek legjavát mutatják be, éppen ezért hézagpótló, és jelentős eseménye Debrecen képzőművészeti életének.

Czimra Gyula 1901-ben született Budapesten, 1924-től 1929-ig Párizsban élt, tanult és dolgozott. 1929-től 1932-ig Nagybányán és Szentendrén töltött hosszabb időt, 1934-től 1966-ban bekövetkezett haláláig Rákosligeten élt és dolgozott.

E néhány életrajzi adat felvázolása azért nem érdektelen, mert a felsorolt helyek művészközösségeinek hatása alatt alakult művészete, sőt ezek ismeretében érthetjük meg művészetének legjellemzőbb tulajdonságait.

Czimra Gyula a rendteremtő művészek közé tartozik. Nem lehet szabadulni képei előtt attól a benyomástól, hogy amikor festett, elrendezni igyekezett a világ dolgait saját és az emberek javára. Talán ezzel magyarázható piktúrájának egyik legjellemzőbb vonása: az egyszerűségre, a leegyszerűsítésre való törekvés. És ezért nem modor és stílus kérdése ez Czimra Gyula esetében, hanem belső világának, művészi egyéniségének kivetülése.

A másik: az előbbihez szervesen kapcsolódó, igen szenzibilis, halk és sajátságos lírája. Különös dolog, hogy az a látszólag igen tárgyilagos szemlélődés, ahogyan Czimra Gyula a tárgyakhoz, környezetéhez, az egész világhoz közeledik, ilyen odaadó, átmelegítő lírával párosul. Ezt a két, szinte ellentétes magatartást csak egy nagyon érzékeny ember tudja egységes varázslattá emelni, aki ugyanakkor igen kulturált és tudatos művész is.

Egyetlen méltatója sem hagyja szó nélkül festészetének azt a tulajdonságát, ahogyan a fénnyel bánik. Tárgyait, tájait szórt fényben festette meg, mintha valamilyen rejtett világítású teremben lennének elhelyezve. Olyan hatást ér el ezáltal, mintha a tárgyak nem kívülről kapnák a fényt, hanem belső megvilágítással rendelkeznének. Az élet szépségének szeretetét és a harmóniára való törekvés vágyának líráját erősítve fel ezáltal is.

A kiállítás március 16-ig lesz nyitva a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Aki megnézi a kiállítást, egy boldogító élménnyel lesz gazdagabb.

M. V.

szögöl, de külön is eladó, a szőlő és külön a ház. Érdeklődni Debrecen, Szív u. 14. Kovács Antalnál, szombaton 1 órától és vasárnap.

Eladó egy hold gyümölcsös, pöszmétés lakóépületekkel, kertészeti felszerelésekkel. Debrecen, Hangyás u. 29. szám.

Egyszoba, konyha, spájzos házrész azonnal beköltözhetően eladó. Árpád tér 4. Kissék.

Böszörményi út 19 sz. fél ház eladó, bejárat a kis utca felől.

Alsó-Józsán, állomáshoz közel 780 négyszögöl, építésre alkalmas, házszámmal ellátott telek sürgősen eladó. Csokonai u. 37. Érdeklődni Kiskert 6.

Azonnal beköltözhető házat vagy házrészt vennék 45 000 Ft készpénzzel. Levelet „Március 2" jeligére a kiadóba.

Eladó beköltözhetően földszintes kétszobaösszkomfortos társashézrész, OTP átvállalással is. Főbérletet, családi házat beszámítok. Kemény Zsigmond u. 5., fszt. 2.

Dézsi András utcán szoba-konyhás ház 300 négyszögöl telekkel eladó. Érdeklődni 20. szám alatt.

LAKÁS

Szövetkezeti ... ezet...

Elcserélném szuterén főbérleti szoba, konyhás lakást ugyanolyanra, vagy házfelügyelőire. Simonffy 15. szám.

Belvárosi szobakonyhás lakást vennék. Választ „Készpénz 1969" jeligére a kiadóba.

Kétszobás, konyhás, távfűtéses, olcsó bérű lakásom elcserélem kétszobás, összkomfortos főbérleti, esetleg szövetkezeti lakásra. Vörös Hadsereg útja 26. B., fszt. 2. Gambrinusz átjáró. Érdeklődni du. 4 órától. Mártháék.

INGATLAN

300 négyszögöl telek felébe kiadó. K. Tóth u. 44.

Sürgősen eladó 561 négyszögöl vegyes gyümölcsös, pöszmétés, pajtával, kutakkal, 35 ezer forintért. Lenz telepen. Érdeklődni 1 órától. Arany János

Eladó 400 négyszögöl szőlő, gyümölcsös. Debrecen, Bezerédy u. 25. alatt. Érdeklődni Szabolcs u. 24.

Kiadó kiskert felébe. Paizs u. 18. Csapókert.

Hajdúsámson, Martinkán 1050 négyszögöl termő szőlő eladó. Debrecen, Rákóczi u. 28. szám.

800 négyszögöl közművesített gyümölcsös telek eladó. Hangyás u. 55. Érdeklődni Szabadság útja 65., D. ép., I. em. 5.

Telket béremek Új Élet parkhoz közel. Ajánlatokat 24-94-es telefonon, vagy személyesen, Bethlen u. 14. Pedagógus kultúrotthonba kérem leadni.

Eladó 2300 négyszögöl szőlő, gyümölcsös a Pacon, 8-as autóbusz végállomásánál, szoba-konyhás házzal, kúttal, pajtával, bekerítve, megosztva is. Lőrinc pap u. 2. Telefon: 34-76, a Ruhagyárnál. Pin-

jeligére a „Május 10" kiadóba kérem.

Cetka Jawa motor eladó vagy elcserélem oldalkocsis motorért. Ág u. 5. A.

Zastava 600-as személygépkocsi eladó. Zeke Gábor Miskolc, III. kerület, VII. u. 16/2. A.

Eladó Berva motorkerékpár. Mártonfalvi utca 2.

Eladó 1102-es Skoda személygépkocsi új gumikkal, felújított motorral. Vörös Hadsereg útja 60., II. em. 11.

Nagyecsedi Rákóczi Mg. Termelőszövetkezetnek 1 db GAZ-69-es parancsnoki gépkocsija üzemképes állapotban azonnal átvehető, ár megegyezés szerint.

GÉP ÉS SZERSZÁM

Lehel 70 literes hűtőszekrény eladó. Lónyai u. 5. A.

Keltetőgép, 200 tojásos, villany- és

Szinva Gyula

Ablakrészlet o. h: 50 × 40 cm

Az alkotó portréja o. h. 42 × 28 cm

Szinva Gyula emlékkiállítása

MNG 1973

Czimra Gyula

Mosakodás o. v. 72 x 54 cm

Pihenés o. v. 77 x 97 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Szerepel a Nemzeti helon-
ben a K. V. T. kiállítás in
kiemelik „Julius" c. művét

M. 936 II. 23

Czimra Gyula

Müve szerepel az állami
vásárlások 3. kiállításán a Műcsarnok-
ban

Nógrád 1968 július 24
2 old.

MDK.

Czimra Gyula

Kiállitási kritika

Népmüvelés 1967 2.

Szimza Gyula, festő

Emlékkiállítása ápr. 22-én zárul.

— : Közlemény

8.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 20.

Czimra Gyula, festő

Emlékkiállítását ápr. 3-án nyitották meg. [Nemzeti Galéria.]

— : Közlemény 11.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 11.

Czimra Gyula festőművész

emlékkiállítása nyílik

a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1973 április 3

7. old

Czimra Gyula 3

volt már egy posthumus
kötete 1967-ben a Fényes
Adolf Terembeni

Magyar Nemzet 1973 április 14
4. old.

Czimra Gyula

2

életében egyetlen önálló
fallata 1964-ben a rákosligeti
Művészbarát Kör rendezésében volt.

Magyar Nemzet 1973 április 14
4. old.

Gimes Gyula festőművész 1

emlékkiállítása a
Nemzeti Galériában nyílt
meg

Magyar Nemzet 1973 április 14
4. old.

Gíkor Gyula

neve e alitve

Művészettörténeti Értesítő 1972

114. old.

Czimra Gyula 2

Az életmű amelyet a rákoshegyi otthonába visszahúzódó, a művészeti élet lármás agórájára nem kíváncsozó Czimra Gyula hatahagyott, kicsiny teyedelmű: hatvan-hetven (jobbára apró méretű) festmény, öt-hat gobelin és plasztika, néhány tucat rajz...

D. I.: Czimra Gyula életművének kiállítása

Vigilia 1973/6 425 old.

Czimra Gyula 3

Témakörei sem válozatosak: halas csendéletek, műtermi és konyhai enteriőrök, szegényes butordarabokkal berendezett lakószobák letvilága, francia és magyar kisvárosok csendes, néptelen utcái jelennek meg puritán, hatalmas, igen magas kvalitású képein, amelyek lakonikus előadásukkal, a régi mesterekre emlékeztető odaddó mügondjukkal képzőművészetünk nemes drágakövei közé tartoznak.

D. I.: Czimra Gyula életművének kiállítása.

Vigilia 1973/6 425 old.

Czimra Gyula 4.

A tárlatot Haulisch Lenke kandidatus rendezte, ő írta a képes katalogus előszavát is. A művek hozzáértő csoportosítása Nemeth Lajosnak – Czimra Gyuláról papírra vetett – értékelését támasztotta alá: Czimra egyéni hangú – naiv, ugyanakkor azonban tudatos – művészetet teremtett; stílusa a kristályos rend és az üde szinvilág egységét valósította meg".

D. I.: Czimra Gyula életművének kiállítása

Vigilia 1973/6 425 old

Czimra:

Konstruktiv törekvésű magyar festő volt

Vigilia 1973/9 644. old

Czimra Gyula festőművésza
legszebb alkotásaiból képzőművészeti kiállítás nyílt Gyulán.

Magyar Hírlap 1971/213 Pald.

Czimra Gyula, Jestő

A Nemzeti Galéria, utóbb a Kentendrei Művéntelep Galériája mutatta be az 1966-ban meghalt művén műveinek néhány darabját. Megemlített művek: Március, Kentendrei táj, Ablak előtt, stb.

Bodoi Ferenc: Képzőművészeti krónika – Czimra Gyula emlékkiállításai

683-687.

JELENKOR, Pécs, 1973. júl.-aug. XVI 7-8.

Czimra Gyula, festő

Tárlat vezetésén ismertetik emlékkiállítását. (Nemzeti Galéria.)

— : A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 21.

RÁKOSVIDÉK

1990/3. **Helyi közéleti újság**

INTERJÚ DR. LÉRÁNT ISTVÁN POLGÁRMESTERREL

„VÁLLALKOZÓ TIPUSÚ ÖNKORMÁNYZATOT AKARUNK"

A taxisblokád viharos napjaiban tartotta polgármester-választó ülését a helyi önkormányzati testület. Meglepetés nem született. A képviselőtestületben több mint 50 százalékos többséggel rendelkező SZDSZ jelöltjét, Lérant Istvánt simán választották meg Budapest XVII. kerületének első polgármesterévé. Léránt István válaszolt kérdéseinkre.

Megválasztásakor szólamok helyett azt az ígéretet tette, hogy azonnal elkezd dolgozni. Azóta két hét telt el, mi történt?

➤ Első nagy eredményemnek azt tekintem, hogy az apparátust mozgásba hoztam. Nem volt ez olyan egyszerű, hiszen az emberek eddig mást szoktak meg. Alapvető feladat az önkormányzati vagyon felmérése. Megkezdte munkáját az a csapat, amelyik elmegy és összegyűjti az összes önkormányzati földterület adatait, elkészít egy ingatlankatasztert, felméri az IKV kezelésében lévő vagyont is.

Milyen pénzügyi helyzetet örökölt? Készült-e valamilyen mérleg az átvett vagyonról?

➤ A gazdasági bizottság javaslatára a pénzügyi osztály vezetője mérleget készített a folyó fizetési helyzetről. Jelenleg úgy néz ki, hogy az idei évet különösebb gond nélkül átvészeljük, de sok nyitott kérdés vár további tanulmányozásra. Ezért hites könyvszakértőt fogadunk fel, aki az egész pénzforgalmat megvizsgálja majd.

Milyen elképzelései vannak rövid, illetve hosszú távon a pénzteremtésre?

➤ Nagyon sok minden függ a törvényhozástól. A parlamentnek, úgy tudom, 11 törvényt kell még megalkotnia az egész önkormányzati törvénycsomagból. Ez nagymértékben befolyásolja az önkormányzat jogállását a főváros és a kerületek viszonylatában, azt, hogy mi kinek a kezelésébe kerül, milyen módon kapunk bizonyos központi pénzeket, a személyi jövedelemadó, vagy fejkvóta alapján. Mi vállalkozó tipusú önkormányzatot akarunk, nem véletlenül készül az ingatlankataszter, az IKV-ingatlanok felmérése, hiszen nagy valószínűséggel ezekből jelentős pénzforrások válhatnak.

Mi az, hogy vállalkozó tipusú önkormányzat? Az önkormányzat kíván vállalkozni, vagy a vállalkozásokat kívánja támogatni?

➤ Mind a kettőt. Egyrészt azt hiszem a politika alapvető feladata, hogy kivonuljon a gazdaságból, azt a maga eszközeivel szabadjára engedje, másrészt egy csomó lehetősége van az önkormányzatnak, hogy földterületeivel, egyéb ingatlanaival vállalkozásokba lépjen be. A kételkedőknek pedig azt kell mondanom: miért ne jönnének be a vállalkozások, hiszen itt a Ferihegyi repülőtér. A kerületnek az az előnye, ami a hátránya. Eddig alig tudatosodott bennünk, hogy Budapest keleti kapuja vagyunk, s ha jön az M 0-ás, akkor ez is nagyon komoly gazdasági fellendülést eredményezhet. Márpedig ahová a tőke, a pénz odajön, s ahol vállalkozások indulnak, ott jut szociális, egészségügyi, oktatási kiadásokra is.

Mi áll a teendők élén? Van-e hosszú távra szóló programja?

➤ A már említett jogbizonytalanság miatt az apparátus tagjai személyes felelősséget nem szívesen vállalnak. Nincsen ügy, amellyel meg ne keresnének. Sok tekintetben, ha van is elképzelésem, eddig az események vittek. Számtalan féléves, háromnegyedéves, eddig elfektetett akta kerül elő, s persze az asztalomra. A háromnapos taxisblokád idején biztonságtechnikai kérdésekkel kellett foglalkoznom, hírláncot kialakítanom. Az apparátus belső szervezetét tanulmányozva rá kellett döbbennem arra az iszonyatos rendezetlenségre, amely nem az apparátus hibája, hanem az évtizedek során alakult ki. A hosszabb távú koncepció kiépítésére még kevés volt az idő, a jövő egy évet jobban látom, mint az utána következő esztendőket.

Vita alakult ki a polgármester-választó ülésen az alpolgármesterek személyét illetően. Ön honnan látná szívesebben helyetteseit, a képviselőtestületből vagy pályázat utján külső szakértőt képzelne el inkább?

➤ Személyesen többször kértem a szakértő, menedzser tipusú alpolgármestert. Amennyiben az önkormányzati képviselők között található ilyen, természetesen ennek nagyon örülnék, de elfogadok külsőt is. Mindez persze végső soron a helyi

(☞ 2. oldal.)

RÁKOSMENTE HELYI KÉPVISELŐI

A szeptember 30-i, illetve október 14-i helyhatósági választásokon a kerületi önkormányzatba a következő személyeket választották be helyi képviselőnek.

RÁKOSKERESZTÚR: Gohér János (FIDESZ), Kánya László (SZDSZ), dr. Szőke László (SZDSZ-FIDESZ), Szűcs Zoltán József (SZDSZ-FIDESZ), Tóth Sándor (SZDSZ);

AKADÉMIATELEP: Ványai Róbert (SZDSZ-FIDESZ);

RÁKOSCSABA: Blahó János (SZDSZ), dr. Léránt István (SZDSZ-FIDESZ), Linnertné Kurucz Ilona (SZDSZ), Polgár Gézáné (SZDSZ-FIDESZ);

RÁKOSHEGY: dr. Bényi Zsolt (SZDSZ-FIDESZ), T. Salgó Árpád (SZDSZ-FIDESZ);

RÁKOSKERT: Bukta Mihály (SZDSZ-FIDESZ);

RÁKOSLIGET: Dombóvári Csaba (FIDESZ), Szabó István (SZDSZ-FIDESZ);

RÁKOSCSABA-ÚJTELEP: Gém Judit (FIDESZ), dr. Révész Szilárd (FIDESZ).

A pártlistákról bejutott helyi képviselők:

SZDSZ: Barna Andor, Dóci József, Károlyné Torkos Matild, Kátai Péter, Szilágyi Hajnalka, Tasnádi Tibor;

FIDESZ: Bús Bence, Dunai Mónika, Fürjes Péter, Pusztai Péter;

MDF: dr. Ádám Lórántné, Kurdi Zoltán, dr. Papp János, Szombathy Gyula;

KDNP: Varga László;

MSZP: Kovics Tibor.

2 INTERJÚ DR. LÉRÁNT ISTVÁN POLGÁRMESTERREL

„VÁLLALKOZÓ TIPUSÚ ÖNKORMÁNYZATOT AKARUNK”

(Folytatás a 1. oldalról.)

képviselők döntésének a függvénye.

Az SZDSZ és a FIDESZ olyannyira túlnyerte magát a helyhatósági választásokon, hogy a fennáll a veszélye annak, hogy a döntések a kerület sorsáról nem a polgármesteri hivatalban, hanem az egyik párt, nevezetesen az SZDSZ gyűléseln születnek. Azt pedig már megtanultuk, mivel járnak a pártirodai döntések. Van-e garancia ennek elkerülésére?

➤ Kétségkivül van egy ilyen veszély, de ez csak látszólagos, ugyanis a megválasztott SZDSZ- és FIDESZ-képviselők nagy része területi képviselő. Ismerve ezeket az embereket, úgy gondolom, ők rendkivül fogékonyak a lakosság igényeire. De garancia lehet az is, hogy a képviselők — akár a listás képviselők is —nem főállású párthivatalnokok, akik egész napjukat egy házban, a Fuchs-kastélyban töltik, hanem mindenképpen a valós életben mozognak, s azokkal a problémákkal küzdenek, amelyekkel bármelyik magyar állampolgár, beleértve a polgármestert is. Az sem lenne jó persze, ha magában a polgármesteri hivatalban születnének a döntések. Ez a képviselőtestület feladata, amelynek ülései nyilvánosak, mint ahogy eddig is voltak. Úgy érzem, hogy mindez meglehetős kontrollt fog majd biztosítani.

Mennyiben tudja majd függetleníteni magát, mint polgármester, az SZDSZ döntéseitől, határozataitól, különös tekintettel, hogy megválasztása előtt a helyi SZDSZ-szervezet egyik ügyvivője volt?

➤ Olyan 80 ezres kerület polgármestere vagyok, amelyben mindenkinek a polgármestereként kivánok működni. Nekem a legszélesebb tömegek számára elfogadható személynek kell lennem, ugyanakkor egy percig nem kívánom megtagadni liberális gondolkodásomat. Sok politikus meg tudta valósítani, hogy saját pártja is elfogadta, ugyanakkor mindenki más számára is nyitott volt. A kettő szerintem nem zárja ki egymást.

Számos szerződés született a tanácsi rendszer végnapjaiban, amelyeknek a korrektsége felől a lakosság bizonyos köreiben kétely merült fel. Például a Kaptár kisszövetkezet támogatása, vagy a néhány magánvállalkozónak adott feltűnően sok megbízás. Kíván-e ezekkel a szerződésekkel foglalkozni, felülvizsgáltatja-e őket. Vagy az eltelt időszakot nem kívánja már megbolygatni?

➤ Ezek a hibák egy egész társadalmi berendezkedés hibái voltak, ebben mindenki benne élt és él jelenleg is. Biztos, ha bárki múltját elkezdené valaki vizsgálni, találna kisebb-nagyobb foltot. Természetesen nincsen az az ember, aki minősíteni tudná, hogy ez kis bűn volt, az meg nagy. Én elsődlegesen nem a múltba tekintek vissza. De azt elismerem, hogy minden kirívó, az önkormányzatot, a kerület közösségét megkárosító döntést, szerződést meg kell vizsgálni. Amennyiben egyáltalán törvényes mód van rá, mert az is előfordulhat, hogy már megkötött szerződések, területátadások egyszerűen nem viszszafordíthatók. Ami az önkormányzaté, azért maximálisan küzdeni kell.

Mi a sorsa a volt tanácsi apparátusnak? Meg kívánja tartani az embereket, vagy — divatos szóval élve —nagytakarítást kíván tartani?

➤ Az önkormányzat működése három pillérre épül: a testületre, a polgármesterre és az apparátusra, amelyik előkészítő és végrehajtó funkciót lát el. Ez a három feltételezi egymást. Olyat kijelenteni, hogy nagytakarítás lesz, politikai baklövésnek tartok. Azt, hogy itt kiszórnánk mindenkit és gyakorlatlan, hozzá nem értő embereket alkalmaznánk, az tragédia lenne egy kezdő polgármester és önkormányzati testület mellett. Ez a dolog egyik oldala. A másik: világosan látszik, hogy az eddigi módszerekkel, „szervezettséggel” egyszerűen tovább lépni már nem lehet. Tehát alapvető feladatom, hogy azoknak az embereknek, akik itt dolgoznak, továbbra is munkát adjak, de új munkastílust és munkaszervezettséget is bevezessek. Aki ezeknek a mércéknek megfelel, az bűszkén bejöhet. Akiről kiderül, hogy alkalmatlan vagy törvénytelen dolgot művel, annak természetesen megvan a lehetősége, hogy távozzon.

Megfelelőnek tartja-e a mostani apparátusi létszámot?

➤ Ez egyszerűen törvényhozási kérdés, hiszen azt ma még senki nem tudja megmondani Magyarországon, pontosan milyen feladata is lesz egy önkormányzatnak. Akkora létszám kell, amekkora a kerület számára optimális és feltétlenül szükséges. Sem több, sem kevesebb.

Mit kíván lépni és mikor az alábbi témák ügyében? Elsőnek a Vigyázó-kastély...

➤ Lehet, hogy egy-két napon belül egy előszerződést érvénytelenítek.

...Erdős Renée-ház...

➤ Ez önkormányzati tulajdon, hasznosításáról van elképzelés, de most még korai lenne nyilatkozni.

...Fuchs-kastély és a volt munkásőrségi épület...

➤ Tisztázni kell jogilag, kié is ez a két épület. Ha a helyi önkormányzaté, számos olyan intézményt el lehet helyezni bennük, amelyek a kerület szempontjából nagyon fontosak, például könyvtár, vagy egyéb kulturális intézmény.

...Lemberg utcai szabadidőközpont...

➤ Korai lenne még nyilatkozni róla.

...a Rákosvölgye téesz sertéshízlaldájának szennytavai...

➤ Már tettem konkrét lépéseket, amikor kihoztam a témakör egyik szakértőjét. A téeszelnökkel megállapodtam abban, hogy amennyiben megfelelő szakembert fel tudunk kutatni, segítjük őket. Nem hiszem, hogy most az lenne a cél, hogy a sertés-, illetve baromfitartást leállítsuk, de mindenképpen el kell érni, hogy a téesz 10-15 évi tétlenség után felszámolja ezt a súlyos környezetszennyezést. Nem hiszem, hogy ezt most néhány nap alatt meg lehetne oldani, de nagyon gyorsan lépni kell.

...Szigetcsép utcai telkek...

➤ Amilyen hamar csak lehet, el kell adni őket. Lehet, hogy ez lesz a vállalkozó tipusú önkormányzat első lépése. A tervezési koncepció sorházas, egyben történő beépítést ír elő. Befejezett tény, hogy a területet kialakították, erre irdatlan pénzt fordította, van rajta mintegy 50 millió forint hitel is. Viszont más alternatív megoldási módokon is gondolkodik az önkormányzat.

...kerületi kábeltévé...

➤ Tárgyaltam a szervezőkkel, s a jogi bizottság elé már letettem a kábeltévé szerződéstervezetét. Annak idején a tanács és az Egészségmegőrző egyesület együtt pályázta meg és kapta a kábeltévé kialakítására a 4,5 millió forintot. Amennyiben ez egy üdvös vállalkozás, biztos vagyok benne, hogy szponzorokat, vállalkozókat találnak, akik a kábeltévé új formában való működtetésében részt vennének. Egy olyan önkormányzat, amelyik 2,25 millió forintot beleadott úgy a vállalkozásba, hogy gyakorlatilag semmilyen módon nem vehetett részt a műsorszerkesztésben, nem köteles azonnal fizetni. Először is azt a jogi felállást kell tisztázni, hogy milyen formában, kinek a szerkesztésében működik a kábeltévé. Nem hiszem, hogy más cégek tulajdoni hányadának megfelelő részére is nekünk kellene a pénzt előteremteni.

Végezetül hadd kérdezzem a fizetéséről és szakmai jövőjével kapcsolatos elképzeléseiről.

➤ A keresetem bruttó 40 ezer forint, nettó körülbelül 28 ezer. Ez számomra elképesztően magas eddigi tanársegédi fizetésemhez képest. Úgy döntöttem, először is teszek egy vagyonnyilatkozatot. A 13. havi fizetésemből egy 15 ezer forintos alapítványt szeretnék tenni a kerületi oktatás fejlesztésére. A szakmámat —biokémikus vagyok — most éppen fel kellett adnom, de ez nem azt jelenti, hogy végleges döntés lenne. Azt szeretném, hogy négy év elteltével emelt fővel mehessek végig a kerületen.

Köszönjük az interjút.

VATT

PALACKOZOTT ITALOK

Sörök, borok, üdítők, dohány, édesség
Nyitva naponta 7-19-ig
Olcsó ár

R.hegy, Báthory u. 30.

OLVASÓINK IRJÁK...

Nehéz tollat fogni akkor, ha először teszi ezt egy pedagógus 30 évi munka után. Nehéz, mert eddig a legbonyolultabb kérdéseket is amelyek szülő-pedagógus kapcsolatában adódtak — minden alkalommal sikerült egymást és a körülményeket értőn, a gyermek érdekében —a sajtó nélkül megoldani.

Tollat most is csak azért fogok, mert Tamássy Teréz „Minek is tanulunk" című cikkében (Rákosvidék, 1990/2. szám) felvetett probléma közérdekű, társadalmi jelentőséggel bír, túlmutat az egyes gyereken, a szülőn.

A nyelvoktatás, ezen belül az orosz nyelvoktatás ügye — ma oktatásügyünk egyik sokat vitatott kérdése. Mi itt a XVII. kerületi Újlak utcai Általános Iskolában —ellentétben a cikkíró állításával — nem csak orosz nyelvet tanítunk. Iskolánkban 5 éve minden évfolyamon egy osztályban angolt (a 3. osztálytól), alsótagozatban az 1/b. és a 2/b. kísérleti osztályban szintén angolt, évek óta több tanulócsoportban olasz nyelvet (4. és 5. osztályok egy részében), s az iskola élén álló új vezetés a szeptembert megelőző napokban óriási erőfeszítéseket téve új nyelvként a 4. osztályokban a német nyelv oktatását indította be. Ezen az évfolyamon már orosz nyelvet nem tanítunk.

Iskolánk tehát az orosz mellett angol, német és olasz nyelv tanulását kínálja, s e négy idegen nyelv oktatását kívánjuk a következő években is folytatni —szélesítve azon tanulók körét, akik ebben részt vehetnek — eleget téve a szülők elvásárásainak és a társadalmi igényeknek.

Bízzunk abban, hogy iskolánkban lesz helye a jövőben is az orosz nyelvnek, mely az egyetemes emberi kultúra része, s hasonlóan a német, spanyol, angol stb. nyelvekhez nem lesz és nem lehet tanítása-tanulása ideológizálás, politizálás eszköze.

Az a szemlélet, mely sajátos (esetleg politikai?) okokból megfosztja a gyermeket a tanulás őt formáló nehézségeitől és egyben örömétől, mely ok nélkül szít és alakít ki egy világnyelv iránt ellenszenvet és gyűlöletet — azt kell mondanom — ez a szülői szemlélet nemcsak korszerűtlen, hanem veszélyes is.

Hiszem, hogy az életnek tanulunk, hogy az ellenzékiség ma nem jelenthet hangzatos szólamokat, cinizmust, kellő alap nélküli kijelentéseket. Hiszem, hogy az életnek tanulunk, mely ma bármennyire is bonyolult, nem nélkülözheti a tudás egyetemes értékeinek elismerését, s az ezért tenni akarók megbecsülését sem.

TOLDYNÉ CZAKÓ KATALIN
tanár
megbízott igazgató

Tisztelt Levélírónk!

Gondolataiból csak azokat ismertettük, amelyek közérdeklődésre tartanak számot, s mellőztük a személyes hangvételű részeket. Tiszteljük és becsüljük általában is bármely iskola azon törekvéseit, hogy minél szélesebb körű nyelvoktatásban részesíthesse diákjait. Egyet azonban nem szabad elfelednünk, hogy ebben az országban négy évtizeden keresztül ránk erőltettek egy nyelvet —kényszertanítása ideológizálás és politizálás eszköze volt —, amely tanárnak és tanítványnak óriási energiáját vette el más hasznosabb teendőktől. Végre eljutottunk oda, hogy minden nyelv megtalálja a maga — értéke és fontossága — szerinti helyét társadalmunkban.

Így van ez az orosszal is. A négy évtizedes kényszer majdnem egy egész társadalmat fordított szembe ezzel a nyelvvel, s ahogy gazdaságunk, erkölcseink helyreállítása is hosszú-hosszú éveket, netán évtizedeket követel tőlünk, az orosz nyelvnek is legalább annyi idő kell, hogy a magyar, a kelet-európai ember előtt visszanyerje azt az igazi helyét, amelyet Puskin, Turgenyev, Szolzsenyicin, Saljapin és sok-sok más hozzájuk hasonló világhírű, értékes és egyszerű ember nyelveként a világban elfoglal. De hogy eljussunk ide, a lehető leggyorsabban le kell számolni az elmúlt évtizedek még sokakban ma is élő szemléletmódjával. Ez pedig a legmesszebbmenő rugalmasságot követeli meg —természetesen a körülmények adta lehetőségeken belül — a a magyar oktatásügy minden szereplőjétől.

A Szerkesztőség

RÁKOSVIDÉK
Helyi közéleti újság
Felelős szerkesztő: Varga András
Kiadja a Rákosmenti Demokrata Liga
Felelős kiadó: Marosvári Imre
A szerkesztőség címe: 1173 Bp. Földműves u. 10.

PAPP KÁLMÁN

„Szeretném felvenni a kapcsolatot Önökkel és ha lehetséges lenne számomra, bekapcsolódni munkájukba. Igaz, hogy 66 éves rokkant nyugdíjas vagyok, de talán ennek ellenére még tudok tenni valamit a házáért".

1989. január 16-án kelt a levél, amelyet Papp Kálmán az éppen csak megalakult kerületi MDF-csoportnak írt. Huszonkét hónappal később, vasárnap láttuk őt utoljára, ezúttal a Rákosvidék Szerkesztőségének ajánlotta fel segítségét. Tele volt ambícióval, elképzelésekkel. A következő találkozón csütörtökön nem jelent meg, éreztük, hogy komoly dolog történhetett, mert Kálmán bácsi szava szent volt. Néhány nappal később megtudtuk, hogy elvitte a hirtelen halál. Egy szerény, egyszerű külvárosi ember távozott, aki — ha más világban, más körülmények között nőtt volna fel — akár polihisztorrá is válhatott volna. Abszolut precizításával környezetvédelmi programot dolgozott ki a mérgező anyagok kezelésére, tárolására, szabadalmaztatásra már be is adta a gépkocsi-sebességváltó korszerűsítésére kidolgozott tanulmányát. De a legbüszkébb arra a több éves kutató munkára volt, amelynek eredményeként pontosan körülírta, hogy hol rejtheti a föld Segesvár közelében Petőfi Sándor testét. Munkájának rövidített változatát 75 oldalon három folytatásban közölte 1988-ban a chicagói Szivárvány című folyóirat, amelyet Mózsi Ferenc szerkeszt, s munkatársai között tartja számon Faludy Györgyöt.

„Az elfelejtett ember", ezt akár magára is érthette, amikor tanulmányának címként adta. De mindazok, akik ismerték, nem feledik soha becsületességét, tisztességét, hazaszeretetét.

ORVOSI ÜGYELETEK

Felnőttügyelet:
Ferihegyi út 95.; hétköznap: 12-16-ig és 20-08-ig; hétvégén: péntek 20-tól hétfő 08-ig; telefon: 158-7766.

Gyermekügyelet:
Egészségház u.40.; hétfő-csütörtök 18-20-ig, péntek 15-20-ig, szombat 8-16-ig, vasár- és ünnepnap 9-12-ig; telefon: 158-6194.

Éjszakai házhoz hívásos rendelés: XIV. Ida u. 6. telefon: 141-5150, 122-8095, 142-5114.

Szakorvosi rendelőintézet: *158-6333.*

Keresztúri gyógyszertár: 158-7185.

FELHÍVÁS AZ OLVASÓKHOZ!

A RÁKOSVIDÉK Szerkesztősége felhívással fordul mindazokhoz, akik saját kerületrészükből tudósitanának minket, másrészt pedig azokat, akik általános kerületi témákban is vállalkoznának cikkek irására. A jelentkezéseket levélben várjuk a következő címen: Rákosvidék Szerkesztősége, 1173 Budapest, Földműves u. 10. II. 12.

EGY KASTÉLY VISZONTAGSÁGAI

Már mindenki hazajött a nyaralásból (persze csak aki menni is tudott), az emberek a „második" évkezdésre készülődtek, amikor a kerületi Tanács V.B. házavatóra invitálta a lakosságot Rákoshegyre. A felújítással elkészült és régi díszében várja az érdeklődőket Erdős Renée írónő villája. Egyelőre gazda nélkül, naponta 3-tól 6-ig. De miért csak akkor? Hogy megtudjuk, pergessük csak vissza az eseményeket.

MELLÉKÜZEMÁG?

Még 1987-et írtunk, amikor a Tanácstesület megszavazta a 10 millió forintot a múlt század végén eklektikus stílusban épített, de igen leromlott állapotban lévő villa felújítására. Tegyük hozzá, ez már az akkori gazdasági helyzetben is igen dícséretes döntés volt. Mert az épület rendeltetése kulturális célú működés lenne, mintegy a Dózsa Műv. Központ „melléküzemágaként". Más

CZIMRA Gyula

működtetőt abban az időben el sem lehetett képzelni!

Ment is volna minden a megszokott kerékvágásban, ha a társadalmi változások meg nem zavarják a jól kialakult RENDET. Politikai szervezetek után, 1989 áprilisában létrejött a kerületben egy kulturális társulat, a Vigyázó Ferenc Művelődési Társaság. Jobbára a kerület művészeiből és művészetpártoló lakosaiból. Ilyen minőségében nem az első, hisz volt már akkor az Egészségmegőrzőknek és a Zenebarátoknak is egyesülete. A három szervezet együttesen próbálta meg a lehetetlent.

Szeretnének beköltözni majd a felújított kastélyba (jelenleg ugyanis sehol sincsenek). De nem elefáncsonttornyot akarnának, hanem megnyitni a lakosság előtt. Százféle programmal, és minden egyéb kezdeményezést felkarolva.

Kezdeti lelkesedésüket hamar lehűtötték azonban a Tanácsnál. Több millió forintért bérbe vehetik, és ha marad pénzük, akár működtethetik is. Mert a kerület erre nem tud adni.

ELNAPOLVA

De amikor a felújítást elhatározták, ezt nem tudták? Hiszen a Dózsa is a Tanács költségvetéséből él. És ha kulturális célra szavazták meg, abból hogy a csudába teremtődne elő ennyi pénz? Pogány sejtés volt mindössze, ha ők nem kérnék a házat, minden rendben lenne.

Ekkor már azonban nem lehetett nem tudni az egyesületek igényéről. Kénytelen volt a Testület is foglalkozni vele, bár már csak a Vigyázó „maradt állva" a kérelmezők közül. Az akkor ellenzéki pártok egyikének javaslatára pályázat kiírását fogadták el.

A villa közben épült-szépült, már egészen elkészült.

A kiírásra pedig 3, azaz három pályázat érkezett. Kettőt már formai hibák ki kellett volna zárni, mivel nem feleltek meg a kiírási követelményeknek. Nem tették. Bár ezek ellenére is szakmailag a Vigyázóé volt a legjobb — tessék elképzelni, nem kapták meg!

A tanácstagok meg már belefáradva a herce-hurcába, és mivel akkor már 1990 kora nyarát írtuk, áldást adtak arra a javaslatra: döntsön a villa felől az új önkormányzat!

De tegyünk bizonyságot dr. Krébesz tanácselnök utolsó jócselekedete mellett is. Augusztus 31-én délután 5-kor ugyanis átadták a házat berendezve, kiállítva, s az ámult fülek hallhatták Krébesz „saját" ötletét: Legyen ez a ház a kerület művészeié!

Ilyen egyszerűen megy ez kérem! Hogy miért kellett évekig hadakozni? Ki tudja ma már.

HÁROMTÓL HATIG

Viszont a villa megtekintését bátor szívvel lehet ajánlani. Rendeltetéséről vitatkozni is lehet. Annak eldöntése (utólag) nem az én dolgom, hogy a helytörténeti gyűjtemény, a kerület múltját bemutató kiállítás miért nem a kerület központjában van, ahol tán látogatottabb lenne. (Itt volt a tájház is, amelyet átadása után nem sokkal az „emeletesek" miatt le kellett bontani.) Csak annak a gyakorlatnak vessünk már véget, hogy egy, közös rendezvényeknek otthont adó, adható, valamit bemutató, stb. helység, közösségi épület délután 3-tól valameddig legyen nyitva csak egy-két órára. Tudom, a pénz. De ésszerűség is van.

A kerületi Bartók Emlékház (tud róla valaki?), a Czimra-Laborcz Emlékház is heti kétszer látogatható. A Renée-villa, mint említettem, délután 3-6-ig. A művelődési központ intézményeiként jegyzett közösségi házak (Liget, Kert), is hetente háromszor-négyszer, kizárólag délután. Van még egy szabadidőközpont a Lemberg utcában Rákoscsabán, tökéletesen lepusztulva.Ez kinek a felelősségét terheli? Van Rákoshegyen egy Schultz-ház, az elágazásnál (az ABC mellett) egy Fuchs-kastély, mind-mind kiválóan alkalmas kisebb-nagyobb rendezvények, baráti körök, egyletek és testületek, valamint társaságok találkozóhelyéül.

Kedves Polgárok! Töltsük meg tartalommal, élettel, használjuk őket, vegyük birtokba! A miénk!

És Te, kedves új Önkormányzat! Ne feledkezz meg első teendőid egyikéről!

TAMÁSSY TERÉZ

Már most gondoljon az ünnepekre!
Lepje meg szeretteit saját készítésű ajándékokkal!

A Pesti út 107. sz. alatti

OLCSÓ ÁRUK BOLTJÁBAN

kaphatók:

— felvarrható címkék,
— gumik (több szín, méret),
— különféle méteráru,
— kilós maradékok.

NÉZZEN BE HOZZÁNK!

Nyitva: hétköznap 9 óra 30-tól 18 óráig
és szombaton 10 órától 13 óráig

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Czimra Gyula festőművész
PEST MEGYEI HÍRLAP
1981 JAN 28

1021

A rákosligeti remete

EMLÉKEZÉS CZIMRA GYULÁRA

Párizs és Rákosliget. Szinte abszurd dolog együtt említeni a két nevet, annyira más hangulatot árasztanak, képzeteket keltenek. Mégis ezt kell tennünk, ha *Czimra Gyuláról* van szó: életében ugyanis csupán Párizsban (1926-ban) és Rákosligeten (1964-ben) rendeztek műveiből egyéni kiállítást. Túlságosan szerény volt? Túlzottan alábecsülte saját teljesítményét? Erről lehet szó, hiszen halála után egy évvel, 1967-ben a budapesti Fényes Adolf Teremben, majd Hódmezővásárhelyen, Debrecenben, Kiskunfélegyházán, Gyulán, Szentendrén, s többször újra a fővárosban mutatták be a konstruktivista elvek szerint komponált, rendkívüli tudatosságra valló, de mindig lírai hangulatú, a költészetet egy-egy hétköznapi tárgyban, szoba-, tájrészletben, apró színfoltban megmutató festményeket. *„Elszállok, el, de a lágy remegés / az életért, világot ringat és / áttetszik rajtad, égi hüvösség"* — írja *József Attila* a *Füst* című versben, s mintha a sorok éteri tisztaságát sugároznák Czimra Gyula tájrészletei városképei, s főleg szobabelsőket ábrázoló művei is.

★

Bármelyik szobámba belépsz, nem fogsz megfulladni — mondta egyszer a festő barátjának, tisztelőjének, *dr. Soós Imrének*. S hogy valóban milyen intim hangulatú volt, milyen vonzóan egyszerű alkotóról beszél ez a művészet, arról a hétfőn, a Szentendrei Képtárban, Czimra Gyula születésének nyolcvanadik évfordulója (1901. január harmadikán született) alkalmából rendezett emlékesten éppen dr. Soós Imre vallott. Színes diákkal illusztrált előadása megrajzolta a pályaképet, a pesti józsefvárosi gyermekkort, szólt a Tanácsköztársaság leverése utáni majd' egy évtizedes párizsi, barbizoni időszakról, Cézanne, majd Van Gogh, Gauguin hatásáról, a harmincas évek elejének Szentendrén töltött nyarairól, a Barcsay Jenővel, Paizs-Goebel Jenővel kötött barátságról, majd az 1934-től Rákoshegyen töltött évtizedekről.

Szinte remeteként élt itt Czimra Gyula, kiállításokra nem küldött képet, sőt, ő maga is ritkán ment el bemutatókra. Mégsem a némaság, hanem éppenséggel a szüntelen önvizsgálat időszaka volt ez. Ahogyan egyszer ő maga fogalmazott: *a fél életet azzal töltöttem, hogy megkeressem önmagam.*

Ez a keresés — ahogyan a művész halála utáni hatalmas érdeklődés is bizonyítja — nem volt hiábavaló. A Magyar Nemzeti Galéria 1973-as retrospektív kiállításának rendezője, *Haulisch Lenke* szerint Czimra az ötvenes évek elejétől olyan képi nyelvvé formálta addigi életének és művészetének tanulságait, hogy az megkülönböztetett helyet vív ki számára a korabeli és egyetemes képzőművészetben egyaránt. Kis méretű szobabelsőinek szűkre szabott tárgyi világa hazai festészetünknek egy igen nemes ágán visszavezethető Nagy Balogh János-ig — térformálásának szabadsága, elementáris színeinek tisztasága pedig a nagyvilág aktuális törekvéseivel vág egybe.

★

Erre a nagyszerű életműre dr. Soós Imre előadása mellett egy televíziós rövidfilm is emlékezett hétfőn este Szentendrén. Zsigmondi Boris 1977-ben készült filmje szinte a festményekéhez hasonlóan szűkszavú fogalmazásával, a lényegre koncentrálva, s azt csak egy-egy jól kiválasztott tárgy, műteremrészlet segítségével mutatja be az alkotásokat. Közöttük azt a két kitűnő, szentendrei ihletésű művet *(Márciusi hóolvadás, Szentendrei táj)*, mely szerencsére

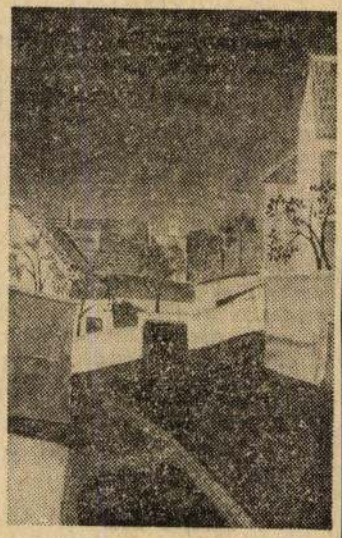

Szentendrei részlet (1935)

— de sajnos alig néhány más Czimra-mű társaságában — a Ferenczy Múzeum tulajdona, s a művész egyik legszebb festményét, az Ülő aktot, amely januárban a Nemzeti Galériában a hónap műtárgyaként tekinthető meg, s amelyet elemezve Haulisch Lenke így ír: *Zárt, de nem elzárt világ az övé: épp hogy érinti az elidegenedés, csupán annyira, hogy idillikus ne legyen. Élőlényei bizalmat fejeznek ki, békében vannak a környező világgal. Belső derűje a céltudatos tevékenység megérlelt gyümölcse.*

P. Szabó Ernő

Közösen kifogni az időjá

Mint lapunk 1. oldalán hírül adjuk, tegnap délelőtt tartotta zárszámadó és tervtárgyaló közgyűlését az abonyi Újvilág Tsz. A szövetkezet elmúlt esztendei munkájáról, idei terveiről számolunk be riportunkban.

Alig háromszázra tehető az Újvilág Tsz tagjainak, dolgozóinak száma. Az elmúlt *ősszel azonban ennek a többszöröse szorgoskodott a földeken, mentve a váratlanul beköszöntött tél elől közös vagyonát:* a paradicsomot és a többi zöldségfélét. Családtagok, iskoláskorú gyerekek, nyugdíjasok szedték kora reggeltől késő estig a konténerekbe a termést.

Nehéz ősz

Varga Andrásné, kertészeti munkás, aki szinte minden hozzátartozóját az Újvilág Tsz-ben tudja — 21 éve dolgozik itt —, így beszél:

— Tudja, úgy van ez így sokunkkal, hogy mint a fa a törzstől a gallyakig, ehhez a gazdasághoz kötődünk. *A tsz ad kenyeret a gyermekeimnek, és az apám is innen kapja a járadékot.* Nem volt könnyű őszünk, az biztos. Mindannyiunkat izgatott, sikerül-e kifogni az időjáráson. Persze nemcsak a közös gazdaság jövője miatt vállaltuk a többletmunkát. Az év végi részesedésünk is a paradicsomszüret sikerén múlott. Nos, ma a többi tagtárrészesedést vehetünk fel a pénztárban.

Krupincza Józseftől, a növénytermesztési ágazat vezetőjétől nemcsak az elmúlt esztendő gondjainak szabatos magyarázatát kapjuk meg, hanem a kibontakozás, a megoldás is megfogalmazódik beszélgetésünk során.

— Az Újvilág Tsz-ben kitűnően megtanultak az emberek paradicsomot termeszteni. *Hozamaink 1979-ben meghaladták a hektáronkénti 450 mázsát.* Országos rekordokat értünk el. A mennyiség azonban már kevésnek bizonyult tavaly az eredményességhez. A konzervgyár a világpiaci igényekhez igazította a felvásárlás feltételeit. Ráadásul a hűvös, csapadékos tavasz és nyár hatására megkésve érett a paradicsom. *A tagság minden erőfeszítése ellenére sem sikerülhetett ilyen hatalmas területről, 340 hektárról maradéktalanul betakarítani a szóban forgó zöldségnövényt.*

Négercsók

Milyen változásokat terveznek jövőre?

— Mindenekelőtt drasztikusan csökkentjük a vetésterületet, de a fajták számát is. Az előbbit azért, hogy a tavalyihoz hasonló rendkívüli időjárás esetén is győzzük a munkát, akár kézzel is. *A fajták számának csökkentését a gépek jobb kihasz[illegible] ka indokolj[illegible]* jelenti azt, [illegible] Tsz az idén [illegible] ad a fővar[illegible] nek. *Az [illegible] mennyiséget [illegible] dául sárgar[illegible]* egy dolog, [illegible] let csökken[illegible] egyenes arányban e termék hozama. Magyarán, a két évvel ezelőttinél többet akarunk egy hektár földről leszedni. Megbizonyosodtunk róla, hogy a termékeny abonyi földek a jelenleginél nagyobb számú palánta felnevelésére képesek.

Országszerte feltűnést keltett az Újvilág Tsz tavalyi, nem mindennapi vállalkozása: *egy nálunk még ismeretlen édesipari termék, a négercsók készítésére határozták el magukat.* A beruházás a megszokottnál gyorsabban valósult meg, és az üzem már 1980-ban is jelentős mértékben járult hozzá a szövetkezet nyereségéhez. Az idén 10 millió forint jövedelmet várnak az ágazattól, ami a fogyasztók számára 15 millió darab édességkülönlegességet jelent az üzletek polcain.

— Még tavaly bővítettük választékunkat és a hazai igényekhez igazodva a vaníliás, négercsókon kívül a málnás, kókuszos és citromos desszertet is gyártani kezdtük — mondja nem kis büszkeséggel az üzem vezetője. *Kecskeméti*

Hogy mekkorát fordult a világ az abonyi tsz-ben, arról *Molnár László* vezetőségi tag is tanúskodik. Az idős, nyugdíjas parasztember 1948-ban lépett a tsz-be, azóta kísérte figyelemmel alapító tagként a közös gazdaság fejlődését.

— A különbségeket felsorolni szinte lehetetlen. Ami számomra a legfontosabb, hogy egy olyan nehéz év után mint a tavalyi, sem kell súlyos anyagi gondokkal küszködnünk, megnőtt a biztonság.

★

Jó hangulat jellemezte az abonyi Újvilág Tsz idei zárszámadó közgyűlését. Meglehet, ehhez hozzájárult a hivatalos rendezvényt követő vidám műsor, és az ilyenkor szokásos ebéd. Az abonyiak bizakodása azonban nem egy napra szól. A kollektíva ereje — így mondta *Mészáros Gyula*, a szövetkezet elnöke — az együttes tenniakarásban, a közös célok felelős vállalásában rejlik. S ez elegendőnek látszik ahhoz, hogy az idei évet is sikeresen zárják.

Valkó Béla

Czimra Gyula, festőművész

A HÓNAP MŰTÁRGYA

Czimra Gyula: Ülő akt

A Magyar Nemzeti Galéria programja.

1991. január hó.

Czimra Gyula

A Képzőművészeti Kislexikon lementatja

Vigilia 73/11 Dévényi I: 783 old.

Czimra Gyula, Jestő

Megjelent Hanlisch Lenke
Czimra Gyuláról írt könyve.

–: Corvina-újdonságok 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. dec. 3.

Czimra Gyula

● Állandó kiállítás nyílt meg Czimra Gyula festő- és Laborcz Ferenc Munkácsy-díjas szobrászművész alkotásaiból Budapesten, a Családi és Társadalmi Rendezvények Házában (XVII. Csabai út 20.)

Népszabadság, 1984. XI. 6

ZIMRA Gyula
91 7. 13

Új Művészet

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Czimra Gyula,
ÚJ TÜKÖR
1981 JAN 2 5

CZIMRA GYULA

ÜLŐ AKT

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

A festmény alig 15 éve keletkezett, közel áll napjaink művészetéhez. A nyolcvan éve született Czimra Gyula életének utolsó tíz évében talált rá arra az eredeti kifejezési formára, amit eleven, tiszta színeivel, világos vonal- és térkompozíciójával ez a mű is képvisel.

A hatvanas években a nemzetközi művészetben más, kevésbé hangsúlyos áramlatok mellett az „új-geometrikus" és „strukturális" művészet elvontan intellektuális áramlata uralkodott – hazánkban ekkor ismét megerősödött a szentendrei festészet konstruktív hagyományainak folytatása. Az ekkor már negyedszázada visszavonultan élő festőművész szinte naiv bájjal előadott művének ereje abban van, hogy magánya ellenére nem vált periferikussá, bele tudott kapcsolódni a nemzetközi áramlatokba, s eredeti hanggal tudta gazdagítani őket.

Az ÜLŐ AKT nem választható el a fenti művészeti mozgásoktól, a konstruktív áramlatok kiegyensúlyozott tulajdonságaitól. A kép összhangját a művész a rokonszínek; a vörös, sárga, melegszürke együtthangzásával éri el, melyekből a képeire jellemző, egymásba nyíló szobákból álló teret építette. A szobasort lezáró parányi zöld ajtó „komplementer kontraszt" színe nem bontja meg annyira ezt a színegyüttest, hogy nyugtalanná tenné. Csupán azt jelzi, hogy a zárt tér erre nyílik meg a külvilág felé.

Az összhangot a lebegő, világos és a tömörebb színek ellentéte mozgatja meg: a női test halványrózsaszíne és a fénnyel átitatott hátrafutó szobák sorának világosa áll szemben az előtér tömör, meleg vörösével, csakúgy, mint az akt és a macska szerves formái a függőlegesek és vízszintesek építészeti szerkezetével, a padozat és a szobák mértaniságával. De ellentétet alkot a kedves-komolyan szemérmes női alak érzelemmel teli ábrázolása – ahogyan két kezét keresztbe teszi öle előtt, és lábait védi a padlótól – a háttér intellektuális felépítettségével is. Ezek az ellentétek azonban az összhangot gazdagítják. Mert Czimra Gyula a harmóniateremtő művészek közé tartozik. Zárt, de nem elzárt világ az övé: épp hogy érinti az elidegenedés, csupán annyira, hogy idillikus ne legyen. Előlényei bizalmat fejeznek ki, békében vannak a környező világgal. Belső derűje a céltudatos tevékenység megérdemelt gyümölcse.

HAULISCH LENKE

PELBÁRT JÁNOS REPRODUKCIÓJA

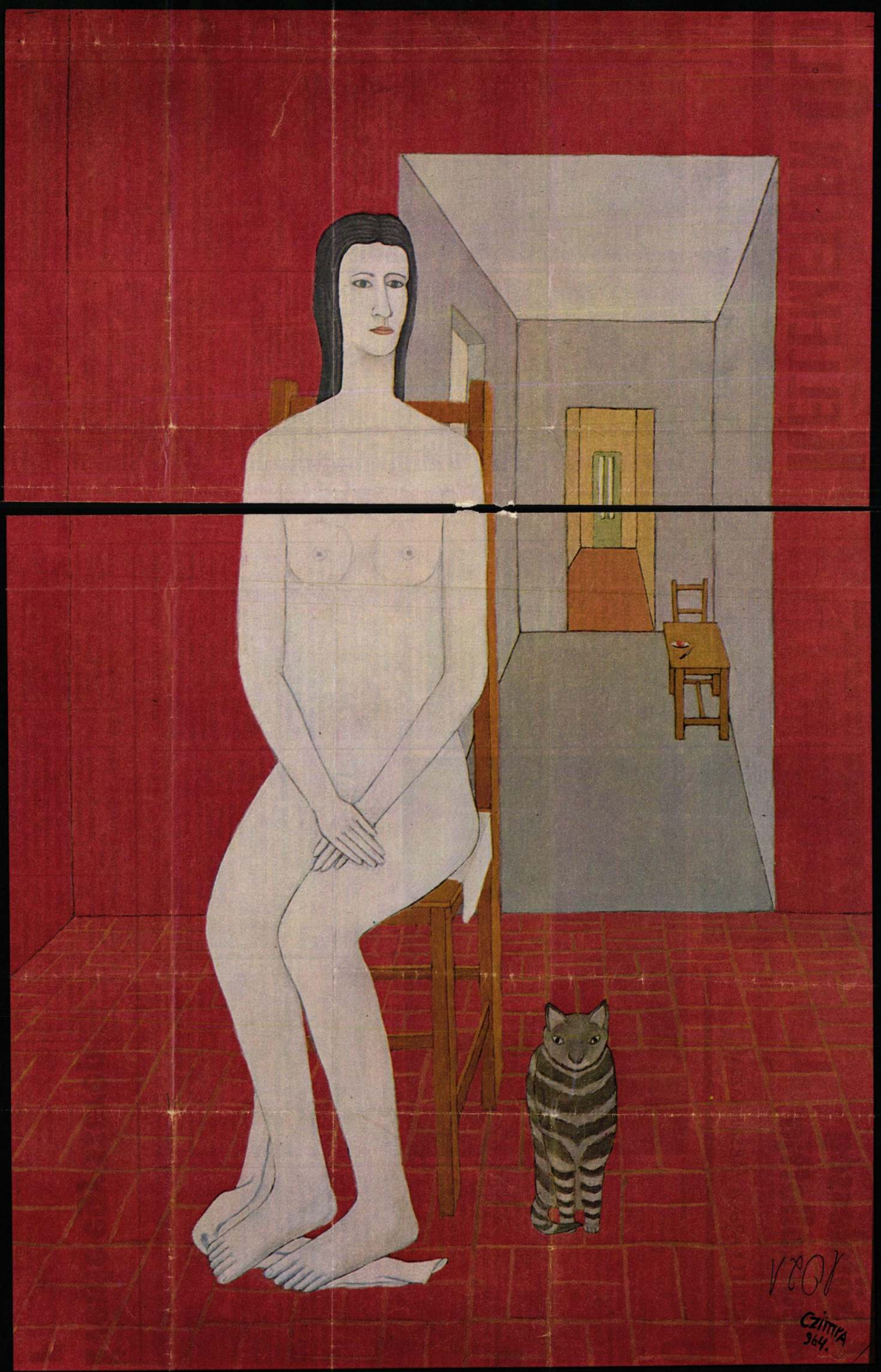

CZIMRA Gyula

Szij 1990 74.

Népszabadság
XI.23.

vita - em „akadémikus"

ry Domokossal

egyetemek a máso-
óta két nagy válto-
t. Tömegessé vált az
undergraduate okta-
épült, első emeletként
lis" tudományos to-
nelyet a „filozófiai
tudományos fokoza-
egyetemeink — nem
— nem mentek át a
Akadémia kész az
egíteni, hogy felépít-
ányos továbbképzési
z akadémiai kutató-
háromezer-háromszáz
mányos kutató dol-
nbözőbb szakterüle-
szellemi erő, amely
sznosítható, és ame-
semmiképpen nem
országban, amely ter-
en nem gazdag, egy
nk van, az emberi

*r-már pártállami kö-
s számon az MTA-t*

— Ugyancsak olyan erők, amelyek a tudományos kutatás szabadsága, autonómiája helyett egy újabb, központosított apparátust szeretnének kiépíteni — persze most más zászlók alatt. Például egy olyan „innovációs" minisztérium, állami csúcsszerv felállítását propagálják, amelynek feladata volna mindenféle tudományos kutatást, alárendeltként, központilag irányítani. Ez egyrészt már azért is képtelenség, mert az „innováció" olyan, elsősorban műszaki fogalom, amelyet például a társadalomtudományokra, a történelemre vagy a népzenekutatásra nem lehet kiterjeszteni. Ilyesmivel egyetlen civilizált országban sem találkozunk. Főleg azonban: nem azért szabadultunk meg a letűnt rendszer nyomasztó bürokráciájától, hogy mintegy újabb hatalmi apparátust vegyünk a nyakunkba. Ezek az erők igyekeznek aztán az ellen az Akadémia ellen, nemegyszer demagóg szólamokkal, hangulatot kelteni, amely a rendszer

CZIMRA Gyula

Ü. Műv. 1993/8

SZÍNES ÁLMOK és metafizikus terek

Czimra Gyula és Paizs Goebel Jenő képei • *Lóska Lajos*

Paizs Goebel Jenő: Őserdőben, 1930, olaj, falemez, 97×123 cm

Két méltatlanul keveset emlegetett festőnek, *Czimra Gyulának* és *Paizs Goebel Jenő*nek a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből válogatott több mint húsz képét tekinthette meg a látogató az idén tavasszal (március 19—április 8.) a *Magyar Képzőművészeti Főiskola Barcsay termé*ben.

A két különös, a honi festészet fő vonulatától eltérő stílusban dolgozó alkotónak szinte egy időben, a húszas évek első felében indult a pályája, mégis más-más művészeti korszakban érte el csúcspontját. Paizs Goebel életműve korai halálával ugyanis még a II. világháború befejezte előtt lezárult, míg Czimra festészete jóval később, 1956 után, sőt valójában élete utolsó hat—nyolc esztendejében, a hatvanas évek első felében teljesedett ki igazán.

Paizs Goebel neve hallatán szinte minden művészetrajongónak a tárlaton is mintegy emblémaként szereplő fő műve, az *Aranykor* (Önarckép galambokkal, 1931)

másik feladat az volt a magam számára, hogy azt a frissességet, erőt, amit az egyik vágott felületen lévő láncfűrésznyom megjelenített — végig megtartsam. Nagyon nagy erőt árasztott az is, ahogy a fa vonalai ott végigfutottak.

— *Ez a dinamizmus más szobrain is érződik. Néha úgy tűnik, mintha valami belső erő szét akarná feszíteni a kereteket.*

— Valószínűleg elég erős egyéniség vagyok, ha ilyen viszonyok közepette ezen a pályán tudok maradni. Viszont csendes magányomban, amikor nem ütközöm a külvilággal — lírai, sőt szentimentálisan elérzékenyülő alkatnak tudom magam. De talán a dolgok megoldásai más részeimet is felnyitják, s valami olyasmi kerül napvilágra, ami igazából soha nem bukkanna elő másképp. A lírai alkattól függetlenül működik bennem esetleg egy nagyon erős érvényesülési vágy vagy akarat. Tehát az akarat megnyilvánulása ez talán, vagy pedig a személyiségem torzulását jelzi. Én soha nem akartam ilyen lenni. Mindig harmóniára vágytam. De hogy ezt elérjem, csinálhassam, vagyis elfogadjon a világ alkotónak — az hihetetlenül küzdelmes volt. Az évek során sokszor kerültem a társadalmi normák alá, anyagilag és életmódban is. Ez megedzi az embert...

Mata Attila: Fekvő nő erotikus pózban/Lying woman in erotic pose, 1989, festett fa, 85×105 cm (Fotó Hasznos Zoltán)

Mindig igazgatott, hogy olyan szobrokat csináljak, amelyeket nem fogad el senki, még magam sem. Ezek a művek nem az én ízlésemet tükrözik. Nem fontos mindig szeretni a tárgyunkat. Viszont túl akarjuk élni ezt a pár évet, s akkor el kell mondani, meg kell csinálni, hogy az emberben ne maradjanak szálkák. Ha bizonyos szálkák kijönnek, újabbak keletkeznek, s ezek is újakat produkálhatnak. De ettől függetlenül szeretnénk valahogy élni. S ez nekem abszolút létformám, számomra ez egy nagy kaland.

— *Tavaly ősszel a Roczkov Galéria-beli tárlatán kisméretű bronzszobrokat is kiállított. Kissé furcsán hatottak ezek a hatalmas, durva felületű faszobrok mellett. Oldódtak a merev, szögletes formák, a felületek egy része gömbölyűvé, lekerekítetté vált. Mi idézte elő ezt a méretben, formában és anyagban egyaránt beállő változást?*

— A bronzot nem tartottam saját műfajomnak. Nagy trauma ért vele kapcsolatban. A főiskolán ugyanis öntöttem ilyen szobrokat, de azok nem voltak sikeres alkotások, meg nem is éreztem még igazán, mit lehet a bronzzal csinálni. Ez visszahatott rám a későbbiekben, úgyhogy már magától az anyagtól is viszolyogtam. Mikor két évvel ezelőtt Ulmban faragtam egy 3 méteres faszobrot, a megrendelője szerette volna megkapni az eredeti gipszvázlatot bronzban. Leöntöttem és annak az árából készítettem még egy pár másikat. A bronzok így önnfenntartóak lettek, és most már tudtam egy egészen nagyot is csinálni. A bronz időigényesebb és gondot okoz számomra a cizellálás, de azért foglalkozom vele szívesen, mert fában nem lehet úgy elkeskenyíteni a formát, ezért a vékonyabb formákat bronzban próbálom megfogalmazni. Ennek következtében viszont egészen más lesz a mű karaktere és külső megjelenése. Sokszor erőteljesebben kidomborodik a kompozíció is.

— *Milyen elképzelései várnak realizálásra a közeljövőben?*

— El akarok indítani egy fejsorozatot fából. A portrékészítés egészen különleges tevékenység. A mélyén ott lappang az emberi karakter, a lélek rejtelmessége. S bár műveimben ez elég áttételesen tükröződik, mert nem erre összpontosítok, számomra a fej mindig hordozza a mágikus feszültséget, és amikor társítom a formákat, ez megjelenik bennem, a formák feszültsége által pedig a néző felé is közvetítődik. Nagyon szeretek fejeket mintázni, van is belőlük elég sok, de ezek egy kivételével mind külföldre kerültek.

(folytatás a 67. oldalon)

jut az eszébe. E kép azért varázslatos, mert bár különböző motívumokból épül fel, összességében mégis kerek egész. Az eltérő stíluselemek jól körül is határolhatók: a festő alakja expresszíven ábrázolt — elnyújtott formák, hosszú kéz és ujjak —, sőt római iskolás motívumokat is találunk a háttérben — viadukt —, ugyanakkor az élénk, tiszta színekkel megfestett kompozíció összhatása végső soron szürrealisztikus.

Tovább szemlélve a műveket a színkavalkád és az egzotikum — buja őserdei növényzet, benne vicsorgó tigris, rémült majmok és szökellő gazellák —, illetve némi szecessziós íz jellemzi az *Őserdőben*t (1931). A *Tél* (1932) című alkotás stílusa viszont már-már a két háború között dolgozó primitívek — *Benedek Péter, Szüle Péter* — meseszerű-naiv előadásmódjával rokon. A mozgalmas kompozíció egyszerre tájkép és életkép: a fekete ég alatti fehér téli tájban töltésen futó, a hidat éppen elérő vonatot látunk, a töltés alatt pedig hóba süppedt szekeret vontató lovat, bakon gubbasztó fuvarost. A kép előterében csupasz fák meredeznek és legelöl, szinte kicsúszva a képmezőből, hátán fekvő, lábát az ég felé meresztő megfagyott madár állítja meg pillantásunkat.

Czimra Gyula: Ülő akt, 1964, olaj, falemez, 88×60 cm

Paizs Goebeléivel ellentétben Czimra Gyula két háború között készült munkáit a stíluskeresés, a korszak sztenderd stílusától való elkülönülni vágyás határozza meg. Jó példázza ezt az útkeresést az 1930-as években festett *Önarckép szalmakalappal*. A mű komponálásmódja hagyományos. Fő erénye dekorativitása: a félalakos, aprólékosan megfestett önportrét nagyon kék ég, harsogóan zöld növényzet és téglaszínű föld keretezi. Még ebből a színkavalkádból is kivillan a festő hatalmas sárga szalmakalapja és kockás, piros gombos felöltője, összekulcsolt kifejező keze. Ennek a műnek szöges ellentéte az 1956-ban készült *Mosakodás*. A majdhogynem monokróm képen erősen hangsúlyozott architektúrájú térben, a fürdőben háttal álló, mosakodó női figura látható, a kompozíció középpontjában pedig hatalmas kancsó. E hideg kék-fehér koloritú, nyugalmat sugárzó időtlen kompozíció az olasz metafizikus festészet késői meggyőző rokona.

Vannak művészek, akik ki tudják emelni az ábrázolt tárgyak örökkévalóságát, metafizikus nyugalmát. Czimra Gyula is ezen alkotók közé tartozik. Olyan szellem ő, aki nagyon spontánul egyesítette a dekorativitást, a geometrikus elemekkel hangsúlyozott teret és a metafizikát. E három összetevőre épül az *Ülő akt* (1964) című festménye is. A képen vörös szobabelsőben némileg mesterkélt beállítású ülő aktot látunk, míg a kompozíció háttere az egymásból nyíló szobák révén a végtelenbe vezet. A már említett három komponens mellett e mű még egy negyedikkel, a groteszkkel bővül, ugyanis az ülő akt mellé egy ülő cicát is odafestett a művész, vélhetőleg azért, hogy a kép metafizikáját egy banális-groteszk elemmel ellensúlyozza. Czimra Gyula hatvanas évekbeli konstruktív metafizikus festészetének egyik kulcsdarabja az 1963-as *Műterem* című alkotása. Műtermét az 1950-es évek végétől többször is megfesti a mű-

Czimra Gyula: Mosakodás, 1956,
olaj, vászon,
70×53 cm

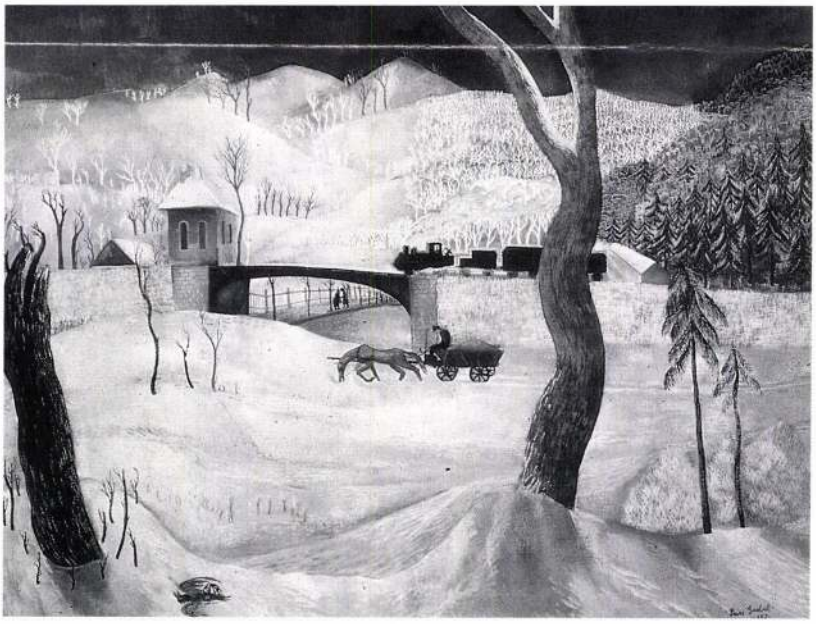

Paizs Goebel Jenő: Tél, 1932,
olaj, falemez, 74×97 cm
(Fotók Tahin Gyula)

nos hasonló témát bemutató festményeivel, csak színesebbek és kevésbé komorak.

Czimra 60-as évekbeli munkássága felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy a szocreál dermedtségből ébredezni kezdő festészetünk korántsem volt annyira egysíkú, egységesen posztimpresszionisztikus, *Bernáth* és *Domanovszky* stílusával fémjelezhető, mint ahogy sokszor jellemezni szoktuk. Mert bár az évtized hivatalos stílusa a posztimpresszionizmus volt, illetve a kultúrpolitika részben elfogadta a vásárhelyieknek a mexikói monumentális festészettől is ösztönzött mitikus-panteisztikus-monumentális kifejezésmódját, azért a műtermekben — ha nem is állíthattak ki a művészek — folyt a munka. És most nem is elsősorban az olyan, gyakran említett alkotókra gondolok, mint *Korniss, Bálint* és *Martyn,* hanem *Veszelszky Béla* impresszionista koloritú pointillista képeire, *Bene Géza* szerkezetes-kontúros tájaira, *Gadányi Jenő* látványból kiinduló, nonfigurációhoz közelítő alkotásaira, *Gyarmathy Tihamér*nak és *Lossonczy Tamás*nak a műveire. Ezen alkotók művészetét az köti össze, hogy valamennyiük kifejezésmódját még a háború előtti modern művészeti ideálok irányítják. Ugyanakkor az évtized közepétől jelentkezik a Bernáth-tanítványoknak egy csoportja — *Csernus Tibor, Lakner László* —, akiknek tevékenysége már a kor egyetemes művészeti áramlataihoz kapcsolódik.

vész (*Az alkotó szobája,* 1957, *Műterem,* 1960). Az 1963-ban készült alkotás azonban szinte összegzi korábbi hasonló tárgyú munkáinak tapasztalatait. A kompozíción kopár tetővilágítású atelier-t látunk, benne festőállványt és belőle a végtelenbe nyíló szobasort. Czimrának e műterem-képei metafizikus-konstruktív előadásmódjuk révén rokonságot mutatnak *Nagy Balogh Já-*

Czimra kiállított művei, illetve a fentebb felsorolt művészek alkotásai azt bizonyítják, hogy a művészeti irányítás homogenizáló törekvése ellenére is milyen sokszínű és friss volt a hatvanas évek első felének magyar festészete.

CZIMRA GYULA

: Új Művészet

1999/ AUG

37.o.

Nem tudja elképzelni, hog
kapni? Ha tudná, hogy a maga u
megváltozott itt minden. A kia
tőségnek, az igazgatja a lapot
tömeget a MÁV egy-egy lapnak ki
az ügynök uraké. Ha fölös mara
cseppen nekünk. Ezúttal nem is
hogy elfogyott a kontingens.

Pedig igen szeretném megn
auscultálni magát, kedves Don
írt múltkori levelében.[3] Hátha
tanácsot, a mi belül megnyugta

A mit legutóbb az igényes

Losonci Miklós

Vallomás Mednyánszkyról

(Részlet egy hosszabb tanulmányból)

Az "Itató"

Csontváry és Mednyánszky festői tette egyaránt rendkívüli azzal a különbséggel, hogy Mednyánszky féken tartott bomlottságával művészi egyensúlyra törekszik, Csontváry nem korrigál, hanem monumentalizálja ámulásokban bővelkedő belső világképét, mely külön csillag festészetünk égboltján. Mindez az "Itató" és a "Mária Kútja" azonos liturgiájának eltérő karaktere, mert szemléletükben az áhitat és megrendülés azonos, és a kidolgozás erőteljessége szintén, hiszen két remekmű értelmezi a víz csodáját, az ivás, itatás csúcspontját életünkben, melyről Rembrandt és Derkovits is elmélkedett rajtuk kívül. Hasonló hőfokon. Ady költészetének tanúsága szerint népünk Életnek nevezte a Kenyeret. A Víz is az. Élet. Nélkülözhetetlen.

Mednyánszky "Itatój"-jának komoly előzményei és utórezgéseit ismerjük. Mindenek előtt Albert Cuyp holland mestert, aki a XVII. században festette folyópartjait pásztorokkal, nyájjal, ivó tehenekkel. Együttérző képi leírással idézte méltó környezetnek a vonuló felhőket és szálló madárrajokat, emberi történést is jelölve a békés horgászokban. Ez a változat Londonban, a National Galléry-ben látható, a tülgyfára festett "Tehenek a vízben" c. festmény több variánsban Londonban, Szentpétervárott és a budapesti Szépművészeti Múzeumban kelt figyelmet. Jellemző a téma iránti érdeklődésre, hogy M. Fischer 1810-ben rézkarcot készített Cuyp e művéről. Albert Cuyp tájképeinek levegős távlatait vízpart és állatok népesítik be, figyelemre méltó kortársának, az ugyancsak XVII. században alkotó Paulus Potternak "A vízben tükröződő tehén" c. műve, ahol szintén érződik a festő megrendülése.

Az itatás szertartása emberi és állati körben is a legszentebb dolgok egyike, és Claude Lorrain, Cuyp, Egry, Aba Novák Vilmos, Szőnyi, Derkovits közreműködésével erről hírt ad a festészet is a századok folyamatosságában. Örök téma ez, mert eszme, mert élet, így és ezért válik Daumier és Németh József életművének is főszereplőjévé. Szent a víz, ezt idézi Lotz Károly, id. Markó Károly, Tornyai János gémeskútja, Mészöly Géza alföldi tája, Iványi Grünwald Béla megdöbbentő erejű "Itatás"-a, Szőnyi István "Szomjúság" című rézkarca, ahol a tagbaszakadt férfi iszik olyan hévvel, hogy nem is akarja, nem is tudja befejezni az ivást. Milyen különös, Egry József "Kain és Ábel"-jén az a reményt keltő föloldás, hogy a gyilkos esemény közelében tehenek isznak a vízből. A több "Delelés"–változat eseménye is a Napkorong zenitjének ünnepet; tehenek isznak a Balatonból, hasonlóképpen Egry "Nyári napsütés"-éhez, ahol két tehén áll a vízben és önfeledt nyugalommal isznak.

Borbereki Kovács Zoltán életművének is egyik fontos, nyitó plasztikája a "Tehenes pásztorfiú" 1936-ból, ahol csöndes vízhullám ring a talpazaton; iszik a tehén, ő kelti a rezgő vízköröket. Már bizánci miniatúrán együtt iszik teve és ember "Rebekka és Eliezár" környezetében és Constantin Troyon tehéncsoportja ivásra megáll a víznél hazatérőben. Ferenczy Károly festményén leányok "itatnak" növényeket; ezt öntözésnek nevezik és Velasquez, Rippl-Rónai festményein is az ivás főszerephez jut. Jelöl reggelt, öregséget. Pór Bertalan "Pásztor"-a sem magányos, két tehén iszik mellette, három közeledik a vízhez és vizet visz Erdey Dezső bronzba álmodott "Vízhoró fiú"-ja is 1927-ben. Mednyánszky "Itató"-jában ez a sárgás, barnás fénypászmákkal idézett sfumato, – Leonardo da Vinci és Turner atmoszférájának nemes folytatása nemcsak környezete a sekély vízből ivó állatoknak, hanem értelmezése. Jól érzi meg, hogy a tehénöröm magaslata; vizet ihat, ez maga a béke, a békesség, a megnyugvás az "idő" kérlelhetetlen vágóhídja előtt. Mednyánszky madarakat röptet a tehenek fölé, házakat, fákat is csoportosít laza tömbjükhöz, felhőket és kavicsos földet, vizet is társít méltóságteljes nyugalmukhoz, s ezzel a szín-forma-szerkezet egyensúllyal építi föl szervesen a mű kozmikus egységét.

Az ivás szakrális jelenség. A katolikus és keresztény szertartásokban is a víz, a fürdés a hinduknál és a mohamedánoknál is jelentős esemény, a vallás tartozéka. Innen a törökök fürdőkultúrája, a magyar ivótülkök iparművészeti rangja, egyaránt használták királyok és hortobágyi pásztorok. Mednyánszky mesterművén a tehenek vízben állnak, részben fürdenek és isznak közben, egyszerre végzik a szent vízben kettős liturgiájuk a hindu és keresztény koreográfia szerint, a festő nemhiába foglalkozott komolyan a buddhizmussal is.

Mednyánszkynál a természet kinyilatkoztatás. A fák, a hegyek, a víz, – még a porban is fölfedezi az arany erejét. Mindent átél, mindenekkel együttérez. Apját éjjel-nappal ápolja 1895-ben, könnyíti halálát, – lelki frigyet kötött Sirchich Jankával, – mert apja ravatalánál virrasztott. Mennyire más magatartás ez, mint Camus "Közöny"-ének főhőséé, aki édesanyja porhüvelyénél szinte unatkozott. Mednyánszky nem. Őt megrendítette ez az elmúlás, olyannyira, – hogy éppen a belső szépsége miatt vált egy vénkisasszony társává. Jellemzi a totalitás. A Dunajec völgyében arra döbben, hogy "Csarstin A heggyel vörös színű, mint egy félelmetes, óriás ragadozó állat." Ő az állatokkal is szolidáris, Nagy Lajos "Képtelen természetrajz"-ának egyik előzeteseként megnevezi és emberekre adaptálja a vizilovat, mókust, tigrist, kígyót, – magát "Öreg kutyának" titulálta. Mindez nemcsak szarkazmus, hanem báj, kedvesség. Fehér lovak jelennek meg vásznain, első világháborús festményein lovak és varjak, – egyszerre tényleges motívumként és szimbólumnak növelve a látványt. Madarak, tyúkok is olykor népesítik felületeit, igazán drámai az a festői jelenet, amikor barna ló vonszolja a "Halottszállító kocsi"-t. Szolidáris az állatokkal, társuknak fogadja el őket. India szent állatát is, a magyar falu szent állatát, a tehenet is. Nem emlékezik, hanem éli, ahogy Bence először az istállóban eteti, itatja az állatokat Arany János "Toldi"-jában, csak utána ül le a vacsorához. Bence? Igen, Ő és alakjában ezer esztendő szinte minden jobbágya, telkes gazdája, parasztja. Előbb a tehén, a ló, a jószág, az állat, csak utána következek én, az ember, – így gondolkodott, így cselekedett a falu népe.

Kállai Ernő monográfiája szignálja a tényt, – hogy Mednyánszkyt "az alföldi benyomások levegősebb ábrázolásra nevelték". Kállai megállapítása szerint alföldi, tiszai élmény mozdította képpé a látványt, – 1888-ban született az "Itató". Petőfi belső vitáját szelidíti egyetemesé Mednyánszky, hiszen a költő megszólta a Kárpátokat alföldi rajongásában, – a festő fölfedezte a hegyek és a síkság együttes pompáját.

Kállai Elemzése találó. Idézem: "Az 1888-ban készült (Itató) az új tájszemléletnek mesteri fokán áll. A remekül megkomponált tehéncsoportban, a fény-árnyékkal plasztikusan megmintázott testek körül mindenütt érezni lehet a teret és a levegő puha simogatását. A csorda mögött, a távlati légiesedés finoman árnyalt jelei nyomán egyre messzebb nyílik a táj." A továbbiakban Kállai a végtelen "csöndes révületét" és a "távoli fák csipkeziluettjét" emeli ki, az állatokra vetődő "gyönge sugarakat". A remekművet mesteri jellemzés közelíti. A látomás kozmikus teljessége, – a mikro- és makrokozmosz egysége a tehén és a végtelen életjelző távlataiban testesül, – a bölcs fölismerés mélységét sugározza a látvány meghitt és monumentális fokozásában. Zenei fogalmat kölcsönözve bizton mondhatjuk, az "Itató" Mednyánszky első szimfóniája. Megvalósítja művében azt, amiről naplójegyze-

életművüket átfogó festményanyag képviseli. Az intézmény kiállítótermeinek korlátozott volta miatt azonban nincs lehetőség arra, hogy valamelyiküket is önálló életmű-kiállításon belátható időn belül a közönség elé vigyék. Ezért vették tervbe ilyen fiók-kiállítások megrendezését a Galérián kívüli helyen. A jövőben így kívánják felelevéníteni azoknak a magyar mestereknek emlékét,akiket raktárukban hasonlóan jelentős anyag képvisel.

Kár, hogy egyetlen plakát sem hírdette a kiállítást a fővárosban, de még az épület kapuján sem utalt felirat az eseményre. Akik azonban a lapok kiállítási hírei alapján eljutottak a Barcsay Terembe, két szuverén alkotóval való találkozás élményében részesülhettek.

Czimra Gyula kiállítási anyaga négy évtized munkásságába adott betekintést. Látható volt itt az indulás éveiben a művész asztalosmester édesapjáról festett arcképe, a párizsi évek (1923-1928) alatti önarcképei, valamint Paizs Goebelről festett, kitűnő jellemábrázolásról tanúskodó portréja. A harmincas évek posztimpresszionista stílusú képeinek létrejöttéhez nagyban hozzájárult az 1928-as bázeli nagy Gauguin-kiállítás élménye, mely a művész elmondása szerint élete legnagyobb művészeti eseménye volt. E művek ma meglehetősen ritkák, időközben szétszóródtak. Ugyanis ezek eladása biztosította a művész és felesége számára a rákoshegyi otthonteremtés anyagi feltételeit.

Örvendetesen szép számú olajfestmény képviselte viszont Czimrát az 50-es és 60-as évekről, mikorra művészete a csúcspontra jutott. Témaválasztása ekkorra leegyszerűsödött. Rákosmenti tájak, szobabelsők, csendéletek testesítik meg azt a keveretlen, tiszta színekkel megfestett, rendkívül egyszerű világot, mely annyi kritikusát, nézőjét fellelkesítette, elbűvölte. A kevéssel sokat mondás és férfias önfegyelmének példájaként szolgáló két művet cikkünk kíséretében bemutatunk.

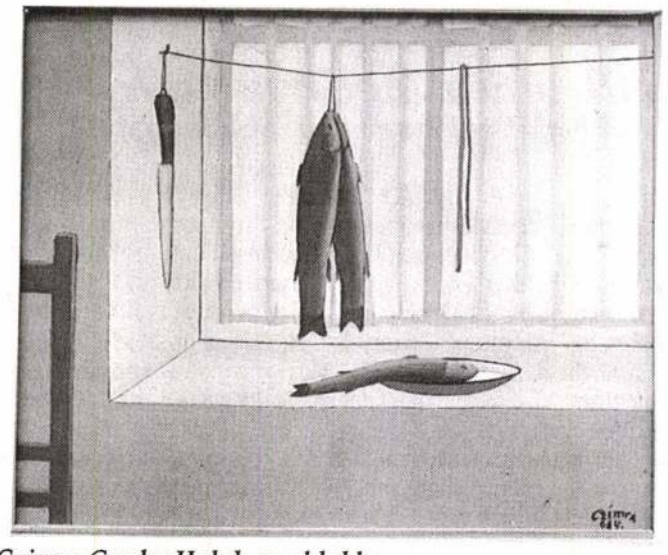

Czimra Gyula: Halak az ablakban

Barcsay Jenő egy alkalommal, még a művész életében, így nyilatkozott meg: "Czimra Gyula gazdagabbá tette a magyar művészetet." A nemzetét gazdagító festő ezt a szellemi tőkét nyilvánvalóan nem trezorokba, képraktárak mélyére szánta. Közkinccsé tételükért elismerés illeti a kiállítás rendezőit, akiktől e nemes értékmentő kezdeményezés folytatását várjuk.

Dr. Soós Imre

Jobbágy Károly

Látomás

Balogh László képe nyomán

Egy ablak ég a vaksötétben.

Körötte éj leng észrevétlen.
Árny fed árnyat s mindük ölében
világtalan a kín, a szégyen.
Egy marék vér parázslik mélyen,
falak merednek fel elébem.
Van kiút innen?
Nincs! Már kétlem,
mert mindent elfed tus-sötétben
e kő-világ, akár az ében.
Alszik minden. . . . De mégse, mégsem!

Egy ablak ég, sárgán? fehéren?

S ettől ragyogni kezd az égen
a korom táj, lágy csillagfényben.
Árnyalatok gyűlnek körében,
színek derengnek tompán, térdenkúszva, hogy mind szemembe férjen
s reménykeltően még elérjem.
S e kis fény elég, hogy ne féljen
a lélek,
mert ott az ablakon túl
valami új, biztató indul:
a rend s a gondolat van ébren.

Szentendre, 1983. október 24.

A beregszászi csodatevő

Horváth Anna műtermében

A cifra semmi
a hivalkodó üresség idején,
amikor
a kor
soha nem volt és nyakatekert
formákból özönt
a nyakunkba önt,
– jó ez a kert
és ez a csönd

S benne
a sárból vétetett,
csodákból elevenedett
fáradtság, ének és öröm,
– győzelem minden ördögön –.

Óriáskezű öregek
– tenyerük falvakat befed –
s még így is kicsi
az élet ráncait
kisimítani.

Te varázsló, csodatevő
asszony! Te érdes drágakő!
Küldd pufók angyalkáidat
emelni szivárványhidat
közénk,
hogy rajta át
Hozzád hadd mehessen
szomját oltani
az eltikkadt világ

szigeteltet túlértékelni, az érzékelhetőt a mögöttes lényeg elé helyezni, a véletlenszerűt és zűrzavart előnyben részesíteni a szükségszerűvel, a renddel szemben. A világ és élet e szimplifikált felfogását maga a történelem, (mely mint mondják, maga is tényekhez kötött, tehát akcidentiális tudomány) szertefoszlatta, s napjainkban előtérbe került a világnak és embernek, mint totalitásnak a felfogása. Ez a feltárás, ez a rátalálás maga is emóciókhoz kapcsolódva, indulatokon-csodálkozásokon, megindultságon keresztül történik. (Ez nem mond ellent a naponta szaporodó tudományos eredményeknek sem. Hiszen ahogyan én ismerem, például az agytevékenységek vizsgálata alapján, a "tényekhez" tartozik az is, hogy a halántéklebenyi terület irányítja az emlékezetet. Az emlékezet működésében alapvető a biológiai lét érdeke, de ez egyidejűleg befolyásolja a "szép" választását, tehát az esztétikai jellegű döntéseket is. Az emóció így – a már megélt élményekhez, s a rájuk való emlékezés jelenségeihez viszonyítva – bár nehezen követhető, alig redukálható, mégis lényegi dolog. Mint látszólag bizonyos tényezőktől függő, akcidentális dolog, mégis nagyon alanyi, szubjektív természetű, így fontos kapcsolat a tények és személyiség között. Bonyolultsága folytán misztikusnak tűnik, alaposabb vizsgálattal azonban feltárulnak a személyes érzelmek ténybeli összefüggései is. (Kiderülnek az érzelmi kondícióval járó testi reakciók, tudatállapotok, viselkedések törvényszerű – fizikai, kémiai, biológiai, szociológiai, stb. – összefüggései.) A magyarázat ugyan nem könnyű, de felismertük, hogy az emóció zárt, komplex világ, amely az egész embert jellemzi és jelenti, sőt az ember igazán csak rajta keresztül ragadható meg. Ilyen értelemben – tehát az egész ember vetületeként tekintve – a művészet, a művészet lényege sem más, mint a felszín alatt rejtőző mélyebbvalóság maga. Úgy érzem tehát, hogy a tények és a lényeg közötti összeférhetetlenség a műalkotásokban, s azok létrejöttében is csak látszólagos. A nehéz és csak áttételesen mérhető vagy kimutatható összefüggések ellenére egységről van szó. A dolgok mögötti igazságok megértése inkább csak az úgynevezett eidetikus (belső látó képesség) intuició útján lehetséges, a jelenségek és a lényeg kapcsolatának "magától értetődő" felismerésével. Ez az eidetikus intuició, mint a magától érthetődőre vonatkozó emocionális ráismerés, a művészeti alkotásoknál kerül leginkább előtérbe, s a művészi hitelesség érzésével azonos. S íme, újra itt vagyunk! Hol? – A művészet és a műalkotás indulati, emocionális szférájában.

Az agysebészet elektronikai vizsgálataira utalva megtudtuk, hogy az emocionalitás fontosságának hangoztatása nem egyoldalú leszűkítés. Az emóció-csodálkozás, indulat, megindultság, katarzis – egyben intelektuális természetű is, hiszen az érzelmi töltés egyben a létezés intenzívebb tudatát is jelenti. Ez a tudat azonban nem egyoldalúan steril, nem túl általános, mert hiszen a miénk (az enyém!) is, mi magunk egészen vagyunk az indulat és tudat is, mint együttes és termékeny létezés. Itt érzem azt, hogy létezni annyi, mint választani, elfogadni és vállalni önmagunkat, ahol a vállalkozás (micsoda körforgása az egészen belül élő mozgásnak!) ismét magatartásbeli, tehát erkölcsi, személyes emberi kategória. Az emóció így nem külső, járulékos minőség, hanem természetes állapot, sajátos létezési mód, mely a világ és önmaga tisztázásán keresztül vállalja – a művészet eszközeivel pedig kifejezi – ezt a saját létezési módot. Létezni pedig annyi, mint megérteni, vállalni és kifejezni ezt a saját, személyes létezési módot. Az

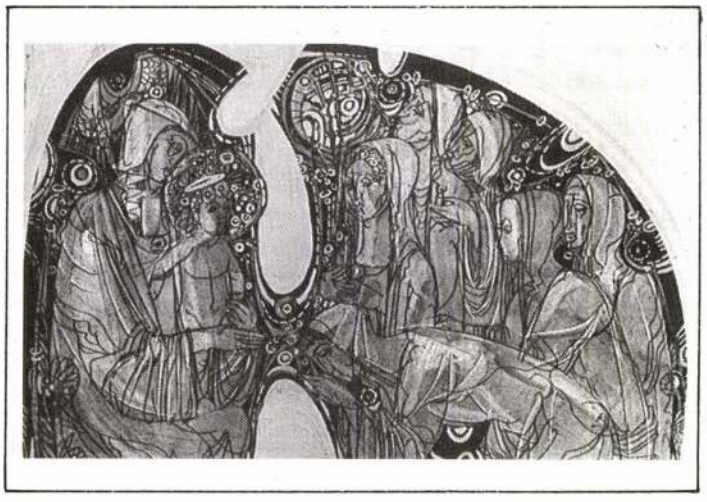

Xantus Gyula: Jézus imádása

emóció így döntő emberi valóság, azaz "emotív" jellegű emberi és művészi vállalás. Azért elengedhetetlen a művészi magatartásban, mert a csodálkozásra, megindultságra, tisztulásra – és kifejezésre – való képesség nélkül egyfelől jelenlétünket veszítjük, másfelől, amit csinálunk, embertelenné válik. Az indulat, az emóció, bár látszólag látens, mélyen emberi, a teljes emberi struktúrának szerves tartozéka; a művészet pedig sajátos eszközeivel (tér, forma, szín, szerkezet, kompozíció, stb.) e struktúra felfedezésének, megközelítésének és megjelenítésének, érzékelhetővé tételének döntő eszköze. Kell-e azt mondanunk, hogy így a világgal és önmagunkkal szembeni humánus reakció kivételes lehetősége?

Természetesen – s ez a műalkotásokkal szemközt érthető meg igazán – emóció csak annyiban létezik, amennyiben megjelenik, tehát jelez, jelent is valamit. Úgy mondják, tükröződik a kép, szobor téri, formai, színbeli, szerkezeti és komponatív összefüggésében, az arányok, vonalak, tónusok plasztikai tömegek, ritmusok, az egyensúly és harmónia, avagy éppen a diszharmónia jelrendszereként. A művész számára a teljes emberi valóság – mint emóció – a mű hitelességében jelenik meg. Bizony, hiába érzünk "valamit", ha a műben, a "kész termékben" ez nem jelentkezik. A realizálódást tehát – az indulatokon, a megindultságon túl – meg kell terveznünk, mert nem csak az emóció, de maga a mű (kép, szobor) is a létezés bonyolult formája, s a kettő egységének felismerésétől annak érzékeltetéséig, elfogadtatásáig hosszú az út. A világ és önmagunk eidetikus képzete a műben is kell, hogy jelentkezzék. Az emóció és mű kapcsolata nem kaotikus kötelék, hanem sajátosan szervezett viszony. Így az érzelmek struktúrája a tervezett mű struktúrájával, struktúráltságával adekvát kell, hogy legyen. Az emóció és mű is egy-egy sajátos viselkedésforma, mely közös áramkör feszültségében nyer értelmet. Az érzelem a művészetekben – mint sokan gondolják – nem egyszerűen "kompenzáló" viselkedés, de válasz is a létezés alapkérdéseire. Bár reális és irreális tényezők együttese, a műalkotás a világ és az Én, a tények és indulatok ötvözete, szintézise. A tényszerű és a potenciális világ olyan együttese, mely – lényegét és megteremtésének folyamatát tekintve – nagy hittel jár együtt. . .

1983

CZIMRA GYULA ÉLETÚTJÁRÓL – KIÁLLÍTÁSA ÜRÜGYÉN

Czimra Gyula (1901-1966) festőművész a magyar mestereknek abba a csoportjába tartozik, akiket nem kényeztetett el környezetük s az élet.

Az ötvenes években, mialatt rákoshegyi magányában művészete kiteljesedett, a hivatal őt a "megtűrt" kategóriába sorolta. Özvegyének elmondása szerint ezt az elutasítást a művész akkoriban bátornak számító magatartása váltotta ki. A "demokrácia" kezdetén ugyanis a párt a májusi felvonuláshoz táblák, feliratok festésére szólította fel a kerület művészeit. Czimra ezt megtagadta, mivel művészhez méltatlannak tartotta.

Párizsban már 25 éves korában, 1926-ban kiállíthatta akvarelljeit a Zodiaque Galériában s erről a budapesti napilapok is beszámoltak. Ezzel szemben csak 1964. októberében került sor életében első és egyben utolsó itthoni kiállítására, mikor is Tóth Tibor festőművész önzetlen fáradozása révén a rákosligeti művészetbarát kör adott helyet néhány napra képeinek.

A bemutató viszhangja nem terjedt a kerület határain túlra, ezért amikor a televízió egyik munkatársa javaslatot tett riport készítésére a festő műtermében, felettesei a tervet ezzel utasították el: "Ki az a Czimra Gyula?"

A fővárosban, a Rákóczi út 30. szám alatti Fényes Adolf Terembe 1967. februárjára beütemezett kiállítását Czimra már nem érhette meg, 1966. július 16-án meghalt. A Kiállítási Intézmények akkori igazgatójának jól jött ez a hír s a termet nyomban átpasszolta egy számára kedvesebb művésznek, azzal a megjegyzéssel, hogy elhunyt művész kiállításának megrendezésére a Nemzeti Galéria illetékes. A művelődési minisztérium két akkori munkatársának, Cséri Lajosnak és Csorba Gézának el nem múló érdeme, hogy akkor a sarkukra állva megakadályozták a kiállítás elhalasztását.

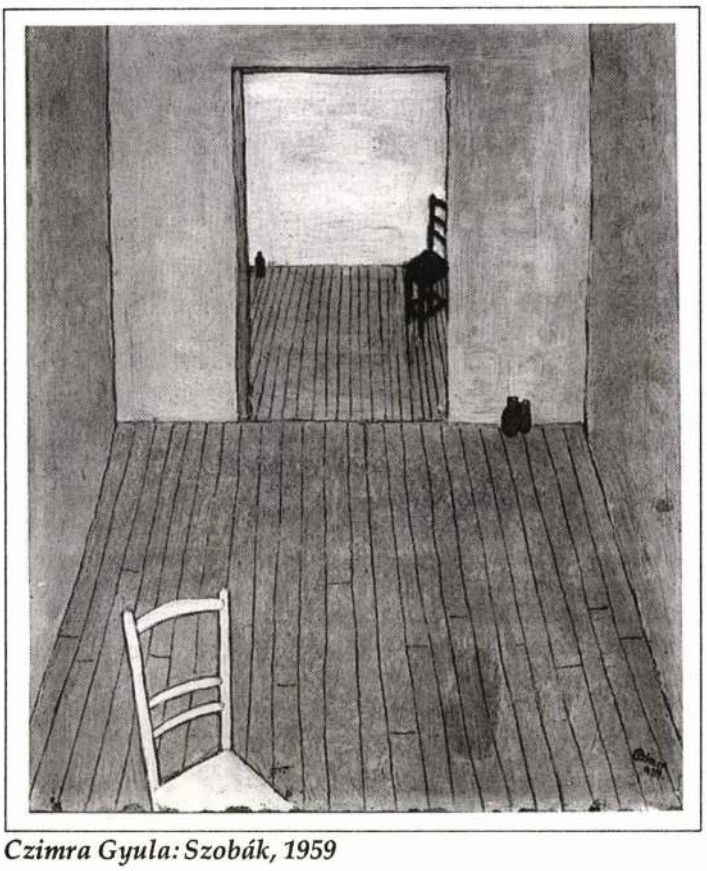

Czimra Gyula: Szobák, 1959

A festő – végzetes betegsége miatt – már a kórházi ágyon feküdt, mikor az az öröm érte, hogy egy olajképét elfogadta a zsűri az éves nemzeti kiállításra. A tárlat rendezője, az egykor teljhatalmú görög szobrász azonban a képet kifelejtette a tárlatról. Ráadásul a festő neve és műve is kimaradt a díszes katalógusból. Csak a barátok erélyes közbelépésére került be Czimra képe egyhetes késedelemmel a kiállításra, igaz, hogy akkor már méltó helyre: a nagy barát, Barcsay Jenő márvány mozaikjának szomszédságába.

Ilyen előzmények után már az sem meglepő, hogy az itthon Czimráról megjelent első újságcikk az a nekrológ volt, melyet e sorok írója 1966-ban a MŰVÉSZET című lap számára készített.

A Fényes Adolf Teremben megrendezett posztumusz kiállítás megérdemelt sikert aratott. A felfedezés élményével írt, lelkes hangú újságcikkek jelentek meg a művészről. Az állam vásárolt műveiből. Czimra "árnyékmentes" képei láttán olyan látogatók lettek művészetének barátai, akik korábban a nevét sem hallották.

A kiállításnak a kisplasztikában is maradt emléke: Csíkszentmihályi Róbert (1940) szobrászművész, aki korábban nem ismerte a festőt, a tárlat hatására mintázta meg alkotását. A 8 cm átmérőjű, egy oldalas bronz érem a Czimra-képek világát idézi, utalva a megpróbáltatásokon átesett festő magányosságára, de konstruktív rendjére is. A neves szentendrei művész legutóbbi gyűjteményes kiállítása alkalmából magáról így nyilatkozott: "Alkatilag olyan szobrász vagyok, akit jobban érdekel a múlthoz való kapcsolódás, mint a jövőhöz való igazodás." E gondolat jegyében született Czimra-érme ihletett tisztelgés a rákoshegyi mester puritán szellemisége előtt. Az éremről még annyit, hogy az a művész kiállításain rendszeresen szerepel.

A nagysikerű budapesti kiállítást több vidéki tárlat követte. Czimra képeit bemutatták Hódmezővásárhelyen,a debreceni egyetemen, Kiskunfélegyházán és Gyulán. 1973-ban a Magyar Nemzeti Galéria rendezett nagyszabású emlékkiállítást Kossuth téri, akkori épületében. Ez alkalommal Czimra szinte valamennyi elérhető képe mellett láthatóak voltak fafaragásai és az általa gyűjtött népművészeti tárgyak is.

Haulisch Lenke kismonográfiája és a szentendrei festészetről írt, átfogó könyve meghatározta a művész helyét századunk piktúrájában. Időközben a Czimra-művek színe-java, szám szerint 22 olajfestmény és 1 gobelin, Pogány Ö. Gábor főigazgató értő vásárlása révén bekerült a Nemzeti Galéria gyűjteményébe. Ezekből egy kisebb válogatás volt ugyan a XVII. kerületben megnyitott Czimra-Laborcz emlékházban, azonban ettől kezdve 20 évre csend borult az életműre, Czimra egyetlen képe sem volt látható a Nemzeti Galéria kiállításain.

Az idén végre megtört a csend a Czimra-művek körül. A Nemzeti Galéria fiatal művészettörténészei, Zwickl András és Szűcs György, kiállítást rendeztek Czimra Gyula és egykori barátja, Paizs Goebel Jenő ott őrzött műveiből. A Képzőművészeti Főiskola Barcsay Termében márciusban megnyílt tárlaton Czimrától 22 olajképet láthatott a közönség. Goebelt valamivel kevesebb mű képviselte, ő ugyanis jelen van a Galéria XX. századi állandó kiállításán.

A két kiállításrendezőt e munkájukban az a felismerés vezette, hogy a Galéria raktárában mindkét alkotót a teljes

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRKÖTŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE
Kecskemét
1971 ~~DEC~~ 26
feb

Czimra Gyula

1021

Czimra Gyula-emlékkiállítás Félegyházán

1971. február 28-án, 11 órakor nyílik a Kiskun Múzeumban Czimra Gyula festőművész kiállítása.

A művész Budapesten született, 1901. január 3-án. Iskoláit is ott végezte. Egy ideig, mint műszaki rajzoló dolgozott. Közben rendszeresen látogatta az Iparművészeti Iskola esti rajztanfolyamát. 1924-ben felvették Párizsban az Ecole Nationale des Beaux Arts növendékei közé. Tanára Lucien Simon volt.

1926-ban a párizsi Galeria du Zodiaque termeiben rendeztek műveiből gyűjteményes kiállítást.

1929-ben Nagybányára ment, ahol műveiből kiállítást rendeztek. 1934-ben Rákoshegyen telepedett le, s ettől kezdve ott élt 1966-ban bekövetkezett haláláig.

A kiskunfélegyházi kiállítás kapcsán szeretnénk, ha a művészetszerető közönség alaposabban megismerné Czimra Gyula művészetét.

Sajtos Géza

A munkajog mind

Csőke Ferenc madarasi fiatalember 1964-ben Budapesten, a MÜM 31-es számú intézetében szerzett villanyszerelő szakmunkásbizonyítványt. Miután édesanyja egyedül élt, visszaköltözött Madarasra, aho 1967. decemberében kérte a Kiskunhalasi Járási Tanácsot, hogy részére villanyszerelő iparban adjon k működési engedélyt. Az elsőfokú iparhatóság a működési engedélyt megadta Csőke Ferencnek, aki 1970 március 16-ig önálló kisiparosként dolgozott. Ezeket az adatokat csupán azért tartottuk szükségesnek ismertetni, mert bizonyítani szeretnénk, Csőke Ferenc ért a szakmájához megállta a helyét szakmunkásként, kisiparosként.

A fiatalember nem is sejtette, hogy a madarasi Béke Tsz elnökének akkori nagyon is előnyös ajánlata nem sokkal később valóságos kálváriát jelent majd számára. Maradjunk a tényeknél. A múlt év március 16-án Illés János tsz-elnök kérésére Csőke Ferenc tagként lépett be a közös gazdaságba, egy hold földdel. Feladata a gazdaság

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1981
5
TÁRSADALMI SZEMLE
Czimra Gyula,
festőművész

1021

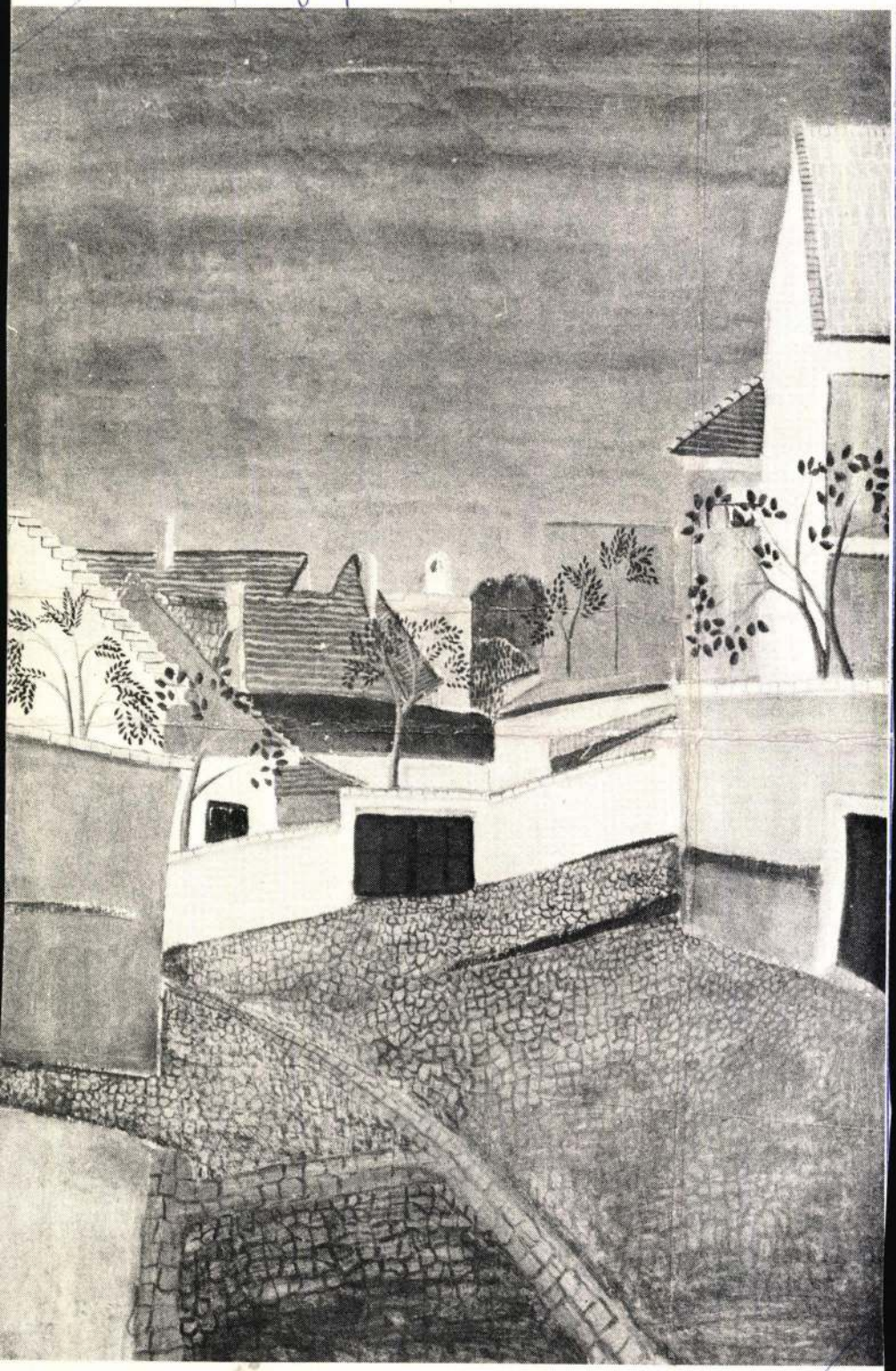

Czimra Gyula: Szentendrei táj

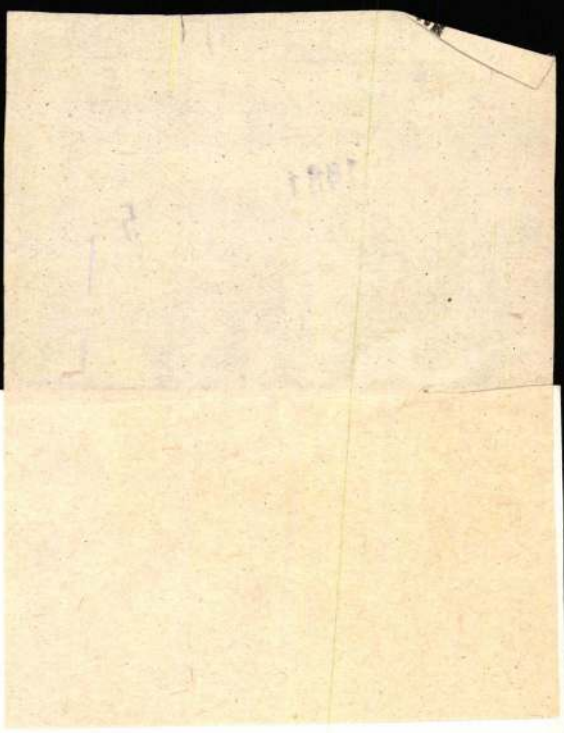

Ára: 10,– Ft

Czimra György,
Vajda Lajos, Paizs Goebel Jenő, Ámos Imre,
Ferenczy Károly, Barcsay Jenő, Czóbel Béla,
Göllner Miklós, Ilosvai Varga István, Deim Pál
és Balogh László művének alkotásait kiállították
a szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban, a Szent-
endrei napok keretében, a művésztelep fennállásának
40. évfordulója alkalmából. (Összesen 30 hajdan és
most ott lakó művész 80 alkotása szerepel).

Multurális krónika

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 16. 6. l.

MDK

Czimra György, festő

Szerepelnek művei a
tárlaton.

–: Megnyílt a nemzetközi festők
kiállítása 8

Népszabadság, Bp. 1968. szept 17.

Czimra Gyula

A Szentendrei Festők Társasága a főiskola morális és a város anyagi támogatását élvezi, vonzás köre alakul, megfordulnak itt a Képzőművészeti Főiskola tanárai és tanítványai. A múvern is.

Bodri Ferenc: A szentendrei festészet története és stílusának vizsgálata 1945-ig.
Haulisch Lenke könyve.

Tolna Megyei Népújság, 1976. febr. 22.

O Czinna Gyula
Mucsarnok ferto
1927. magyar táj. 698

Kina VIII. 177.

Nyújtsa hát kezét mind, ki jóbarát!

(Beköszöntő, á la KERT)

E Shakespeare-től kölcsönzött szavakkal emeljük meg csörgősipkánkat Önök előtt kedves rákoskerti barátaink. Hogy miért csörgősipkát, e bohóctökfedőt és nem valami komoly kalapot, vagy netán cilindert? Nos, a válasz igen egyszerű; cilinderünk sosem volt, nem is igen tudnánk használt venni mindennapi nehéz munkáink közepette, ami pedig komoly barna kalapunkat illeti - nos ezt tegyük félre inkább szomorúbb helyekre.

A megújult Rákoskerti Klub ugyanis azt szeretné, ha sok vidám, esetleg még vidámabb percet tölthetnének falai közt.

Ugye Ön sem bánná, ha volna egy hely, ahova bármikor beülhet egy kávéra barátaival, ahol munka után megpihenve megihat egy sört, elolvashatja az újságokat, videofilmet nézhet, kölcsönözhet, ulticsatát vívhat, biliárdozhat. A ház megnyitása után ezt kínálja Önnek nappal is nyitvatartó bárunk, újságolvasónk, könyvtárunk, játékszobánk.

Kedveli a kellemes táncokat, a égi idők zenéjét, szívesen tanulna egy erre hivatott táncmestertől keringőt, polkát, foxtrottot? Térjen be nosztalgia klubunk összejöveteleire, melyek egy-két havonta várják Önt és családját.

Kedves fiatal Barátunk!

Nyilván szívesen látogatnál egy olyan helyet, amely a belvárosi klubok szintjéhez mérhetően a legjobb zenéket adja kiséretül az elfogyasztott remek koktélok mellé? Szeretnél talán valamilyen zenei klubot alapítani rock, blues, jazz stílusban?

Keress fel bennünket bátran, a ház szívesen fogad.

Ha az élő zenét kedveled, várunk a koncerteken!

A novemberben megnyíló Twisteltház téged is ott szeretne üdvözölni a megnyitón.

Anikó néni és csapata máris keményen próbál az eljövendő előadásokra, és ha kedved támad velük játszani, gyere el a színpad felvételi vizsgájára, ahol próbára teheted tehetségedet a későbbiekben pedig feléphetsz előadásainkban.

Az Ascher színpad ebben az évadban is remek előadásokkal várja a színházkedvelőket.

Amennyiben gondot jelent Önnek, hogy hol rendezze meg fontos összejöveteleit, baráti találkozóit, vagy csak egyszerűen egy jót akar bulizni ismerőseivel, ez esetben november elejétől felújított fény és hangtechnikával ellátott nagytermünk kiadó Önnek és baráti körének.

Kedveli a magyar nótát? Esetleg nemcsak hallgatni szereti, de szívesen dalol Ön is? Várjuk magyarnótás dzsentri báljainkon, ahol nemcsak az énekes dalol, hanem Ön is, s miközben fülébe húzza a cigány, felidézzük a régi nagy színészek nótaénekesek alakját, dalait.

Kedves Barátunk!

Természetesen még sok egyéb programmal várjuk Önt a ház november eleji megnyitása után.

Ha mindez megnyerte tetszését és úgy érzi, segíteni akar, ki akarja venni a részét abból a munkából, amelynek révén igazi közös találkozó helye lesz a rákoskerti városrésznek, ez esetben szívesn vesszük bármilyen formájú hozzájárulását, hiszen nemcsak tervünk van rengeteg, hanem sajnos gondjaink is, a házért, Rákoskertért legtöbbet tevő polgárok nevét, címét emléktábla fogja őrizni nagytermünkben.

Nyújtsa hát kezét mind ki jóbarát, s ha elüti a tizenkettőt a vasnyelvű éjfél, senki se borzongjon egyedül a lidérces órától, hanem minél többen egybegyűlve meleg barátsággal, bátran várjuk azt!

Üdvözli és várja Önöket a ház új vezetője:

Kárpáti Levente

Figyelje plakátjainkat!
Olvassa hirdetéseinket!

[redacted]rogramok

csoportjába folyamatosan lehet jelentkezni. Edzésüket kedden 17 órától és szombaton 9 órától tartják. Az edzéseket Horváth István (1 dan) és Kovács Margit (4 kyu) irányítják. A tanfolyam díja egy hónapra 400 forint.

***

Az ULTI-körbe mindenkit szeretettel várunk szerda délutánonként.

A KERTBARÁT KÖR minden hónap harmadik csütörtökén 18 órakor tartja összejövetelét. Október 15-én, terveink szerint, Radics Ferenc kertészmérnök tart előadást.

***

Novemberre tervezett állandó programjaink:

Kondícionáló aerobic egy héten kétszer, a reggeli, vagy a délutáni órákban.

***

A sakk-szakkör egy hétvégén megrendezett szimultán versennyel indul, a későbbiekben egy héten egyszer találkozik a klubban.

A kör vezetője dr. Kállay Tibor.

II. ÉVFOLYAM 9. SZÁM 1992. OKTÓBER 1.

HÍRHOZÓ

A XVII. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT ÉRTESÍTŐJE

Családi és társadalmi rendezvények háza

bemutatója

A Csabai út 20.-ban található a helyi önkormányzat házasságkötő terme és a Családi és Társadalmi Rendezvények Háza. Ezen épületek 1981-ben és 1986-ban készültek el. A házasságkötő terem nemcsak az ember életében az egyik legszebb pillanatot szolgálja, hanem otthont ad a környék nyugdíjasainak a Jehova felekezet hívőinek és egy amatőr rádiós klubnak.

Terveinkben szerepel a középkorosztálynak Nosztalgia Klub beindítása, továbbá megkeresett minket a Mormon felekezet képviselője is. Valószínű, hogy nekik is otthont tudunk biztosítani.

A Rendezvény Ház több funkciójú. Rendelkezünk hat szobával, két egy ágyas, két két ágyas és két három ágyas, ezek közül három szobában zuhanyfülke található. A többi szobához közös fürdő tartozik. Ebben az épületben található még egy társalgó, egy harminc és egy nyolcvan fő befogadóképességű terem, melyek szolgálhatnak tárgyalóként, étteremként és így tovább. A nagyobbik teremből nyílik a melegítő konyha, így az étkeztetés megoldható, ha a rendezvény jellege megkívánja.

A legtöbb rendezvényünk esküvők utáni lakodalom, de volt már itt osztálytalálkozó, vállalkozók üzleti tárgyalása, fiatalok baráti összejövetele, születésnap, stb.

Szolgáltatásunkba beletartozik még, hogy rendelkezünk komplett étkészletekkel és pohárkészletekkel. Így akár száz főt is vendégül lehet látni egyszerre. S, hogy az étel friss maradjon, az ital pedig hideg legyen, azt három nagy teljesítményű hűtőszekrénnyel tudjuk biztosítani.

Szolgáltatásunk bővítését is elterveztük, idén felszerelik a TV automatát és így a már meglévő televíziót a vendégek rendelkezésére tudjuk bocsátani.

Az épületek csodálatos környezetben terülnek el egy 900 négyszögöles kertben, melynek gondnoka Barna József. Neki köszönhetően virulnak a növények, a csodálatos ezüst fenyők, a tuják, sövények. Hozzáértő kezének köszönhetjük, hogy a zajos, rideg világból egy zöld szigetre léphetünk nap mint nap. E környezetet emeli még a Dózsa Művelődési Ház múzeuma, mely Laborcz Ferenc szobrász és Czimra Gyula festőművészek alkotásainak ad otthont. Látogatni lehet pénteken és szombaton 15 órától 18 óráig.

A XVII. kerületi önkormányzat a nehéz anyagi helyzetének ellenére, a lakosság szolgálatára tartja fenn ezeket az épületeket és a hozzátartozó kertet. Szeretnénk, ha minél többen vennék igénybe szolgáltatásainkat, melyek igen kedvező áron állnak az Önök rendelkezésére.

Félfogadás hasonló időpontokban van, mint a Polgármesteri Hivatalban.

Meghívó

Tisztelettel meghívja a XVII. kerületi Önkormányzat képviselő-testülete az

1956-os FORRADALOM EMLÉKÉRE

rendezett koszorúzással egybekötött ünnepségre,
1992. október 23-án 11 órára a Népkertben álló Emlékzászlóhoz (Pesti út 84.)

56-os hőseink, ha tehetnék e napon itt állnának velünk. Harmadik születésnapját megélt demokráciánknak tudnia, éreznie kell, ha érte küzdő elődei egy része már nem is láthatja felcseperedni, vannak „keresztszülői", kik mellé állnak, vezetik útján, ha botlik felemelik, mert biztosak benne, hogy szép és erős, nemeslelkű ifjúvá érik mindannyiunk, apái és nagyapái örömére. Azokéra is, akik csak a mi lelkünkben élnek már. Menjünk tehát minél többen, hogy Ők is ott lehessenek a Népkertben!

[redacted]

A „Hírhozó" II. évfolyam 7-8., 1992. július 1-i számában a „Két új strand a kerületben" című közleményben tévesen jelent meg a rákoscsabai strand címe.

A közlemény szerint a strand a Kelecsényi u. 12. számon, valójában viszont a Kelecsényi u. 25. szám alatt található.

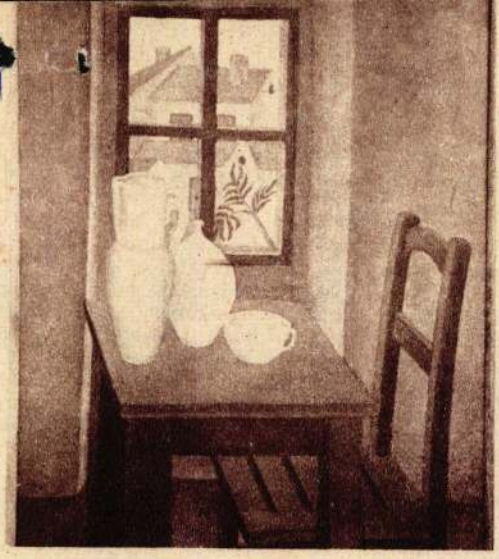

Czimra Gyula: Ablak előtt

Vilt Tibor: Székek és hold

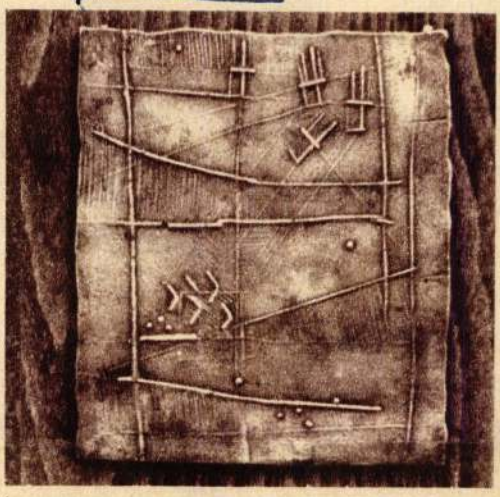

AZ 1965-ÖS ÁLLAMI KÉPZŐMŰVÉSZETI VÁSÁRLÁSOK BEMUTATÓJA

Barti József: Napraforgó

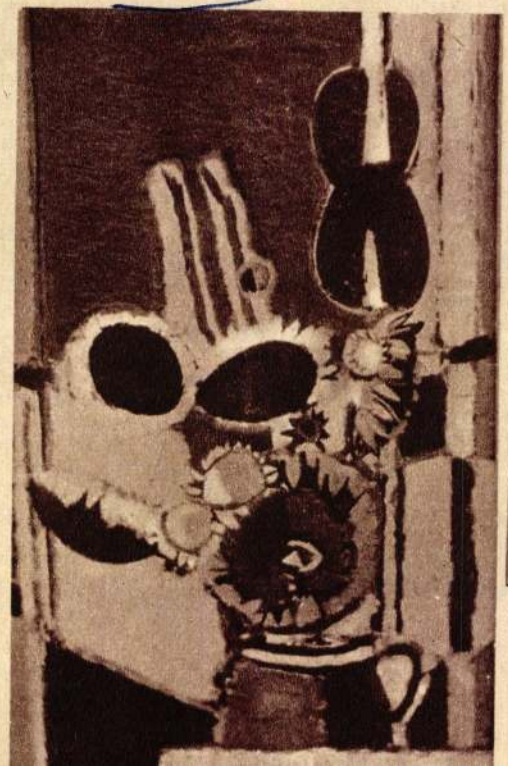

A Műcsarnok termeiben mutatták be augusztusban azokat a *táblaképeket, rajzokat és kisplasztikai munkákat*, amelyek az elmúlt évben állami vásárlás útján köztulajdonba kerültek. Ezt a bemutatót a *Művelődésügyi Minisztérium* és a *Képzőművészek Szövetsége* évről évre szándékozik újra megrendezni. A munkák a *Magyar Nemzeti Galériába, vidéki múzeumokba* és a *Műcsarnok* kezelésébe kerülnek; ez utóbbi vidéki vándorkiállítások megrendezésére használja fel a műveket, hogy bemutassa államilag támogatott élő művészetünket a nagyközönségnek.

A kiállítással kapcsolatban a következő kérdések és kételyek merülhetnek fel bennünk:

Milyen célt is szolgálnak tulajdonképpen a többmilliós állami befektetések? *Új képzőművészeti kultúra kialakítását vagy művészek szervezett anyagi támogatását?* A tájékoztató mindkét célt megjelöli, ám az eredmény egyik célkitűzést sem fedi.

Új képzőművészeti kultúra megteremtéséhez ugyanis sokkal *szélesebb körű támogatásra lenne szükség*, hogy minden új szempontú törekvés életben maradhasson és fejlődhessen — ha már odáig nem jutottunk, hogy csak a progresszívet, szellemében építőt válogassuk ki... Hiszen az államilag támogatottak kiállításán, sajnos, éppen azok a törekvések szerepelnek kis számmal vagy sehogysem, amelyek *kérdésfeltevéseikkel* hivatottak képzőművészetünk továbbfejlesztésére: az elméletileg, világnézetileg megalapozott konstruktív törekvések, amelyek *életformaátalakításra* törekszenek — és a disszonáns, de ellentmondásokat észlelő szürrealista jellegű törekvések, amelyek általában *önvizsgálatra* késztetnek. A kiállítás nagy részét a túlságosan is „harmonikus" képek és szobrok alkotják, amelyek a Műcsarnok századeleji és jelenlegi nemzeti kiállításainak anyagához hasonlítanak.

kum széles köreit ez a csillogó és szórakoztató felszín vonzza a műhöz, de ha már egyszer kapcsolatot talált a művésszel, akkor követni is hajlandó a magasabb művészi hatások irányába. Ez volt a módszere a nagy filmművészeknek, *Chaplin*-nek, vagy *René Clair*-nek is: a legvásáribb tréfák sokszor a legmélyebb filozófiai gondolatokat hordozták. De ugyanezzel a technikával dolgozik az izgalmakban bővelkedő és ugyanakkor történelmi mélységű *Hamu és gyémánt* vagy a mi *Körhinta*-nk. Egy „népszerű" izlésre ható felszín csábítja a nézőt, és anélkül hogy észrevenné, olyan művészi-gondolati többlettel tölti el, mely egyúttal izlését is formálni kezdi.

Tévedés ne essék: ezek a „cselfogást" alkalmazó művek *nem tüntetik el* a régi ízlésnormákat, csak *fellazítják* azokat, és hatni engedik a magasabbrendű művészi értékeket is. (Ilyen volt legutóbb a rendkívül sikeres *Tizedes és a többiek* c. film: a szellemes és népszerű forma egy valóságos társadalmi-művészi probléma elfogadtatását tudta keresztülvinni: a pesti vagány önkritikus szemléletmódját.) Ezzel a „fellazító" hatással párhuzamosan azonban már lehetőség nyílik arra is, hogy *tudatosan* befolyásoljuk a publikumot; rá lehet ébreszteni kétlelkűségére — mert anélkül, hogy észrevette volna, tudatában már *kétféle izlésnorma* él: a régi kispolgári izlés és az új magasabbrendű ízlés. Az esztétikai nevelésnek e két norma szembefordítását, vitáját kell tudatosítania. Ha ennyit sikerül elérnünk, akkor már nyert ügyünk van. Akkor már az értékes művek hatása is zöld utat fog kapni.

SZÉPSÉG, KELLEMESSÉG, HASZNOSSÁG

Ha már az előítéleteknél tartunk, szóljunk néhány szót a „szépséggel" kapcsolatos félreértésekről. Az első közkeletű előítélet, hogy a művészetben csak a szépet keressük, pontosabban: az élet csúfságával szemben a művészet a *kellemes* szépséggel nyugtatja meg az embert. Ez a felfogás a művészetre, mint *idegcsillapítóra*, mint kellemes mámorra tekint, és egyúttal csalódással tapasztalja, hogy bizonyos nagyraértékelt művek nem elégítik ki ilyen irányú várakozását: ezek az alkotások nem „szépek", a szónak ebben a kellemetes értelmében, hanem éppen ellenkezőleg, *kellemetlenek*, vagy éppen kegyetlenek. Néha még az életnél is borzalmasabbak, hiszen hol lehet olyan sűrített rémülettel találkozni, mint a *Rocco és fivérei* c. filmben, vagy *Semprun A nagy utazás* c. művében.

A közkeletű szépségfogalom azonosítja a szépséget a meghatóval, az édeskésen szentimentálissal, a „végülis minden szépen és jól történik" hepiendjével. Egyfajta álomvilágot tételez fel e címszó mögött. Ezt keresi a képzőművészetben — ezért vonzódik a primitív melegséget, egyszerű örömöket kifejező képek iránt, és innen érthető vonzalma a giccs irányában is. A „fogfájós kutyus" vagy a „játszadozó cicák" pl. olyan érzelmi klisék, melyek egy *valóságos* emberi vágy *primitív kielégítői*: az ember szeretné, ha életében harmónia, szeretet és melegség venné körül. Az évek óta folyó giccs-vitában csak éppen az nem derült ki, hogy ezt az alapvető emberi és társadalmi igényt azért mégis figyelembe kell vennünk és nem egyszerű tagadásával, hanem magasabbrendű kielégítésével kell elébe mennünk. Az Elméleti Munkaközösség tanulmánya most helyesen szögezi le, hogy a szórakoztató műfajok vívmányait *nem megszüntetni, hanem magasabb szintre kell emelni*, hogy *átvezető állomások* lehessenek a magasabbrendű műélvezet és szépségnorma felé.

A társadalom tudatában élő *szépségfogalom* három lépcsőn helyezkedik el, mely egyúttal kifejezi a közízlés fejlődésének három szintjét, fázisát is. A legegyszerűbb, „népszerű" szépségigény a *kellemességet* kívánja: a boldog befejezést, a kalandok utáni megnyugvást, a vidámság, problémátlanság örömét. Egy fokkal magasabb szinten ugyanez az igény már bonyolultabb: nem elégszik meg az egyszerű hepienddel, hanem abban látja örömét, hogy „jól kisírhatja magát" a szentimentális, áltragikus, vagy szívhasogató történet okoz örömet és a „megható" lesz a szépség lényege. Ennek a fokozatnak sajátsága, az az ellentmondás, hogy az *öröm* forrása éppen a *fájdalom*, a hősökkel való együttszenvedés, — szemben az előző fokkal, ahol az öröm csak az öröm látványából fakadhat. (Ilyen jellegű élményt nyújtott az utóbbi két évben nagy sikert aratott *Phaedra* c. film szentimentális tragédiája.) Ez már átmeneti forma az igazi művészeti szépség felé, jóllehet még mindig a kispolgári ízlésnormák kereteiben mozgunk. A szépség *harmadik fokozatát*, a valóságos művészi szépséget *kegyetlennek* is nevezhetnénk. Gondoljunk arra, hogy *Csehov* milyen kegyetlenül pusztítja el legkedvencebb, leglíraibb hőseit, akiket a néző is a leginkább megszeret; de még a mi irodalmunkban is ezt láthatjuk: *Galambos Lajos* pl. legrokonszenvesebb, legtisztább hőseit juttatja átmeneti vagy végleges tragédiákba, nem engedi, hogy az olvasó elmerengjen az „élet szép és egyszerű" közhelye felett.

Hogyan lehet az élet valóságának, esetleges kegyetlenségének megmutatása mégis *szép*? Úgy, hogy a művész feltárja a valóságos társadalmi erőkkel küzdő hősök *emberi nagyságát*, olyan értékeket fedez fel bennük, amelyeket csak tragikus erőfeszítésük csúcsán tudnak magukból kicsiholni, melynek láttán azonban a néző és olvasó újra hinni kezd az életben, a küzdés örömében. *Az orvos halála* c. film szomorúan végződik, a néző mégis emelkedett hangulatban hagyja el a mozit, mint ahogyan erősebb-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1966 SÁ

Ha viszont *művészek támogatásáról* van szó a vásárlások kapcsán, a névsor akkor is nagyon szűk, egyoldalú, s minden évben vissza-visszatérő — jóllehet, képzőművészetünk területén is állandóan születik az utánpótlás, amely a felfrissülést, az egészséges kicserélődést biztosítaná, s amely ugyancsak igényli a támogatást. (Ezzel nem akarjuk azt mondani, hogy egyáltalán nincsenek korszerű, humanista szempontú törekvések és újabb nevek is a kiállításon — de nem minden esetben legjobb képviselőikkel, és nem az elvárt arányban.)

A másik fontos kérdés: vajon *milyen funkciót* töltenek be ezek a munkák állami tulajdonba jutásuk után? Múzeumok raktárába és időszaki kiállításokra kerülnek. Bizony, *élettől elszakadt funkciók ezek*, és annak a polgári szemléletnek maradványai, amely a művészt és a művészetet kiközösíti, isteníti vagy kineveti, különválasztott helyet keres számára — de a mindennapi életben hasznosítani nem tudja.

Modern galéria, vagy különféle szempontú galériák létrehozása rég vágya kulturális életünknek! Ami most történik, csak félmegoldás. A mai, korszerű művészet, ha valóban képes életünk formálására, csak úgy töltheti be szerepét, ha *át meg áthatja életünket*, magatartásunkat szebbé, munkánkat értelmesebbé, célszerűbbé teszi!

Ez a feladat, természetesen, nem egyedül a táblakép és a kisplasztika feladata, hanem *a képzőművészet egészéé*, amely magában foglalja az építő- és iparművészetet, sőt, ezeket vezető művészetekként ismeri el. A táblakép és kisplasztika is *csak ezek keretében* találhatja meg igazi funkcióját — és nem az életből kiszakítva, a múzeumok zártabb levegőjében...

Haulisch Lenke

Csontos László: Anyaság

Marosán László: Nő összefont karral

ZBAN

t vállalt szórakozás,
e a vonatnak ugyan-
menetrendszerűen

ndünk" a heti két
indenkinek legjobb
ssége szerint kell
a színpadon játszik,
fülkében reflektort
el.
, az önként vállalt
t menlevele a gyen-
vagy a felületes

be az év elején
sát. A pontozás szem-
ezők voltak:
enés — próbán,
glalkozáson,

a tehetséges szereplés
feladat jó megoldása,
, előrehaladás, ma-
séghez való viszony.
apján a KISZ Buda-
jutalmazta a legjob-

, hogy az elmúlt 2.
mind tagjaink belső
mai és esztétikai fej-
színpad közönséghá-
eredményes volt.
felében a Fehérvári
lami más? c. zenés
előadást tartottunk
ázon kívül *6 előadás*
ött.
lik felében a 100 sze-
házban:
geneia a Tauruszok
rámából 6 előadást
tt.

Mezei: Bábel (Busch Katalin és Berky Antal)

Szophoklesz: Antigone c. drámájából (felolvasó színpad) 5 előadást 480 néző előtt.

A Nincs valami más? c. műsorból 3 előadást 1000 néző előtt.

A Kígyóölő dal c. szerkesztett műsorból 2 előadást 140 néző előtt.

Mezei András: Bábel c. drámájából 11 előadást 1300 néző előtt.

Plautus: Hetvenkedő katona (évadvégi bemutató) c. darabjából 3 előadást 370 néző előtt, emellett 15 házon kívüli előadást kb. 1700 néző előtt.

Ez azt jelenti, hogy *színpadunk 60 előadását 1 év alatt 9000 fiatal néző látta.*

A felsorolt bemutatók címe arra utal, hogy programunkat következetesen igyekszünk betartani. (Klasszikus sorozat a középiskolai tananyag kiegészítésére: Iphigeneia, Antigone, Hetvenkedő katona; ugyanakkor állandó kapcsolat korunk fiatalokat érintő és ábrázoló problémáival: Bá-

TŐ DALOSTALÁLKOZÓ

SZOT Béke Gyógy-
usztikájú előadóter-
dott *hangversenyt:* a
a nyírbátori, a Bu-
, a hajdúszoboszlói,
-Barcs egyesített, a
ari KTSZ, valamint
FMSZ és a hajdú-
ógus-kórus. A néző-
megtöltő hazai és
forró ünneplésben
osokat, s több ízben

ajlott le az *országos*
ekkar állt bizottság
yes döntést hozott:
t egy kórus: a deb-
Lajos Tudomány-
a (karnagy: *Pótyok*
oszorú diplomával
us kapott: a hajdú-
odály kórusa, (kar-
Károly), a debrece-
(karnagy: *Ternyei*

András) és a Könnyűipari Minisztérium SZB kórusa (karnagy: *Szapson* Ferenc).

Ezüstkoszorús lett szintén 3 énekkar: a sárrétudvari FMSZ kórusa (karnagy: *Kalmár* Emőke), a derecskei Liszt Ferenc kórus (karnagy: *Haller* István) és a püspökladányi FMSZ kórus (karnagy: *Gáll* Mihályné).

Bronzkoszorúsok lettek: a csengeri FMSZ kórus (karnagy: *Hubai* Barna) és a hajdúszoboszlói városi pedagógus kórus (karnagy: *Török* Zoltán). Öt énekkar nem kapott helyezést.

A mozgalmat illetően általánosítható megállapítást csak a Hajdú megyei kórusok teljesítménye alapján tehetek, mert más megyék csupán néhány énekkarral képviseltették magukat.

Ha a korábban minősített debreceni Kodály kórust is számítom, akkor 10 kórus vett részt me-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czimra Gyula festőművész

EGYETEMI ÉLET

1969 MÁR 1 8

igazgató

1021

Százötven „fejadagért"

Egyike vagyok azoknak, akik hellyel-közzel tisztában vannak azzal, milyen sokat dolgozik Ternai András, a KLTE kulturális bizottságának titkára. Egyike vagyok azoknak, akik az elkövetett hibák észrevétele mellett becsülik ezt a munkát. Ezért olvastam megkülönböztetett figyelemmel Ternai András nyilatkozatát Debrecen és a KLTE kulturális kapcsolatáról, a Hajdú-Bihari Napló márciusi számában Ternai többek között ezeket mondotta: „... minden évben pénzügyi gondokkal küzdünk, ami erősen fékezi cselekvő képességünket. Évi 35 ezer forinttal rendelkezünk, ez fejenként 20 forint. Édeskevés."

Ternai András finoman fogalmazott. Tűrhetetlenül kevés. Éppen ezért kellene megnézni minden fillér helyét. Erre az egyszerű igazságra nem nehéz rádöbbenni. Mégis úgy tűnik, éppen Ternai András nem döbbent rá erre: nem tudta levonni saját premisszáiból az egyetlen lehetséges következtetést. Ugyanis Czimra Gyula festőművész nemrégiben megnyitott kiállítására háromezer forintért csináltatott katalógust. Az évi költségvetés csaknem tizedéért, 150 egyetemi hallgató „fejadagjáért"! Nem értek a képzőművészethez, de ha tetszene a kiállítás anyaga, akkor is szívom a fogam a legjobb minőségben megrendelt katalógusokért.

Hibát csak az követ el, aki dolgozik. Ez aranyigazság. De egyfajta hibára nagyon-nagyon érzékenyek az emberek. A szó és a tett ellentmondására. Attól tartok, okkal.

—il—

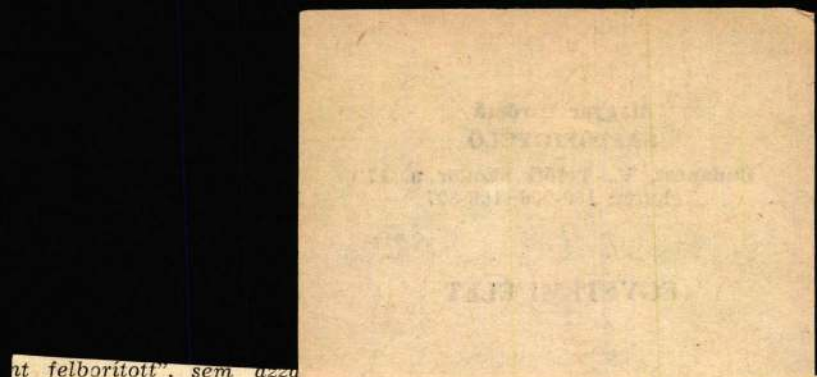

nt felborított",
nnyit mi java-
Nyilvánvalóan
telen informá-
ndolatlan szó-

port tagjai ad-
ben a csoport
sokszor félre-
Szemtől-szembe
ki saját véle-
véleményének
továbbiakban
lenebb lesz a
álódik egy-egy
gy nagyobb kö-
körébe. Termé-
jelenlevő meg-
ttság ülésén is
tát, illetve dön-
k őket delegál-
atát első fokon
bírálta. A ve-
agy megváltoz-
sztett javaslato-
vfolyam részére
csoportok kö-
bségekre. Mint-
is a rendelke-
haladó összegre
é vált, hogy a
am-megbízottak
sszegét redukál-
zóan is.
lsősorban a szo-
s vesszük figye-

sem azza
módja va
illetve a
orvoslásán
Ezt a bizo
az ősszel
herem a
szédet. A
aki erre
döntésekről. A kellő tájékozottság elkerülhetővé tenné az olyan vádakat, hogy voltak hallgatók, akik ezer forintos ruhasegélyt vettek föl, holott csak 500 forint volt számukra megállapítva. Ezer forintos segélyt valóban fölvettek, de ez annak a következménye, hogy a ruhasegéllyel egy időben más természetű rendkívüli segélyben is részesültek. Így például B. E., G. M., F. I. hallgatók 500 forint temetési segélyt, P. L., Ü. L. hallgatók 500 forint szülési segélyt kaptak, s a kettőt együtt számfejtették. E segélyek jogosságát valószínűleg senki nem vonja kétségbe, legfeljebb nem ismeri a másik hallgató családi körülményeit.

A diákjóléti bizottság igényt tart a hallgatóság közreműködésére, javaslataira s a problémák őszinte felvetésére is, mert csak abban az esetben tudja munkáját jobbá és eredményesebbé tenni. Ismételten hangsúlyozni kívánom azonban, hogy a bizottság munkájának alapvető feltétele, hogy az egyének, a csoportok, a kisebb-nagyobb közösségek vezetői feladatukat a legnagyobb körültekintéssel, felelősséggel és őszinte véleménynyilvánítás mellett végezzék.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1969 MÁR 4

EGYETEMI ÉLET

Czimra Gyula

1021

Czimra Gyula kiállítása március 2-án nyílt meg a KLTE-n. Az emlékkiállítás nyitánya egy évente ismétlődő tárlatsorozatnak, amely — a kulturális bizottság tervei szerint — a közelmúltban elhunyt alkotóművészek munkásságát mutatja majd be az érdeklődőknek.

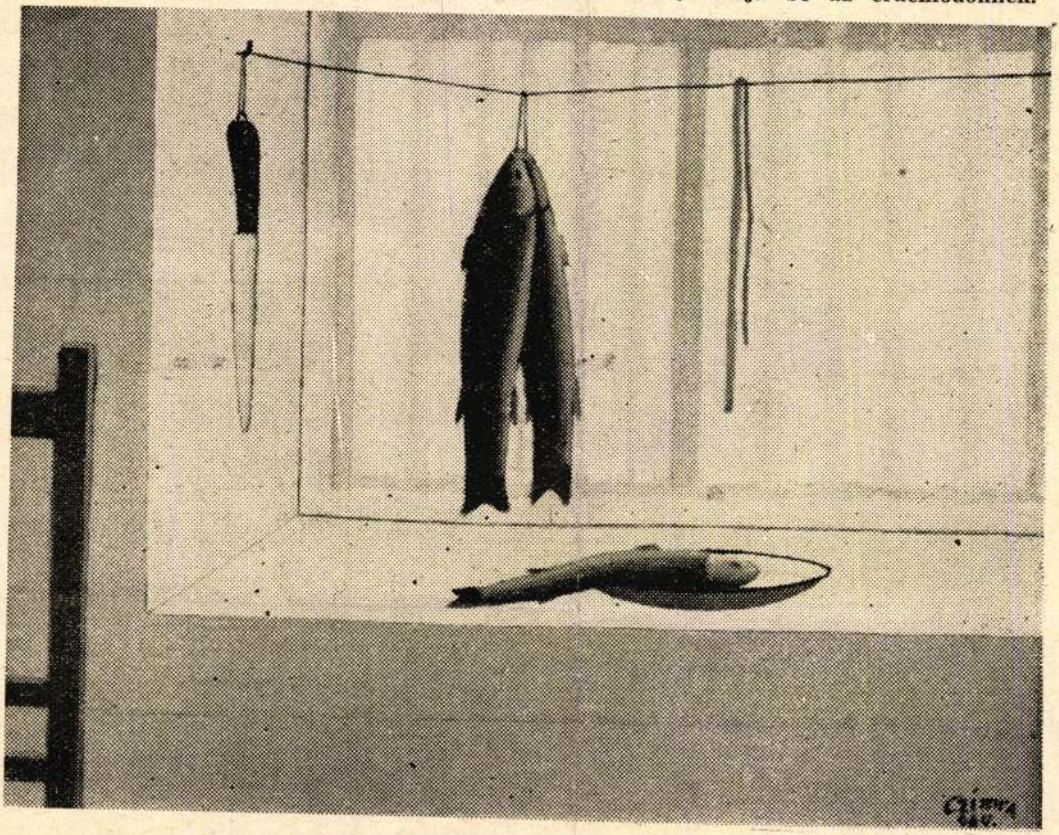

Lányok, állások

1969. III. 4. Ára: 1,— Ft VII. évf., 1

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJE

EGYETEMI ÉLET

11

A DEBRECENI EGYETEMEK LAPJA

A TARTALOMBÓL:

Lányok, állások (2. o.)
Bukott emberek (3. o.)
Vegyész humor (4. o.)
A Gyulai-ügyről (5. o.)
Golyóváltás
Ady-ügyben (6. o.)
Filmpuccs (7. o.)

VIGYÁZÓ SZEMEK

(G. L.) „A KISZ-szervezetek közvet- ra; hogy nevelik-e ezeket, figyelemmel ki-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021

Czimra Gyula festőművész kiállítása a Kossuth Egyetemen

Czimra Gyula festőművész

Március 2-án, vasárnap délelőtt 11 órakor nyílt meg a Kossuth Lajos Tudományegyetemen a könyvtár I. emeleti hangosolvasójában Czimra Gyula festőművész posztumusz kiállítása. Megnyitót *dr. Soós Imre*, a TIT művészeti szakosztályának tagja mondott a megjelentek előtt. Jelen volt a művész özvegye is. Czimra Gyulának (1901—1966) ez az önálló kiállítása sorrendben az ötödik. Műveit ezelőtt Párizsban, Rákosligeten, Budapesten és Hódmezővásárhelyen láthatták. A művész kora ifjúságát Párizsban töltötte, és a Szépművészeti Főiskolán tanult. Az itt töltött időszak hatása későbbi műveiben is megnyilvánul. 1929-től Nagybányán, Szentendrén és Rákoshegyen lakott 1966-ban bekövetkezett haláláig. A most bemutatott 32 olajfestmény témája általában a szobai csendélet. A tárlaton még négy színvázlat és tizenkét grafika szerepel. A kiállítás március 16-ig tekinthető meg.

ről felbocsátották az Apolló 9 űr hajót. Az Apolló 9 az amerika holdprogram keretében háron űrhajóssal a fedélzetén a tervel szerint 10 napig kering a Föld kö rüli pályán. (MTI)

Rendkívüli állapot Guineában

Egyenlítői Guinea kormánya va sárnap elrendelte, hogy az országa egész területén vezessék be rendkívüli állapotot és a kijárás tilalmat. Az intézkedés azzal kap csolatos, hogy spanyol csapato vonultak be a fővárosba és Batab az ország második legnagyobb vá rosába, hogy „megvédjék" a ren det és az ott élő spanyol állam polgárokat.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

EGYETEMI ÉLET
1969 MÁR 1 8

1021

Czimra Gyula festőművész

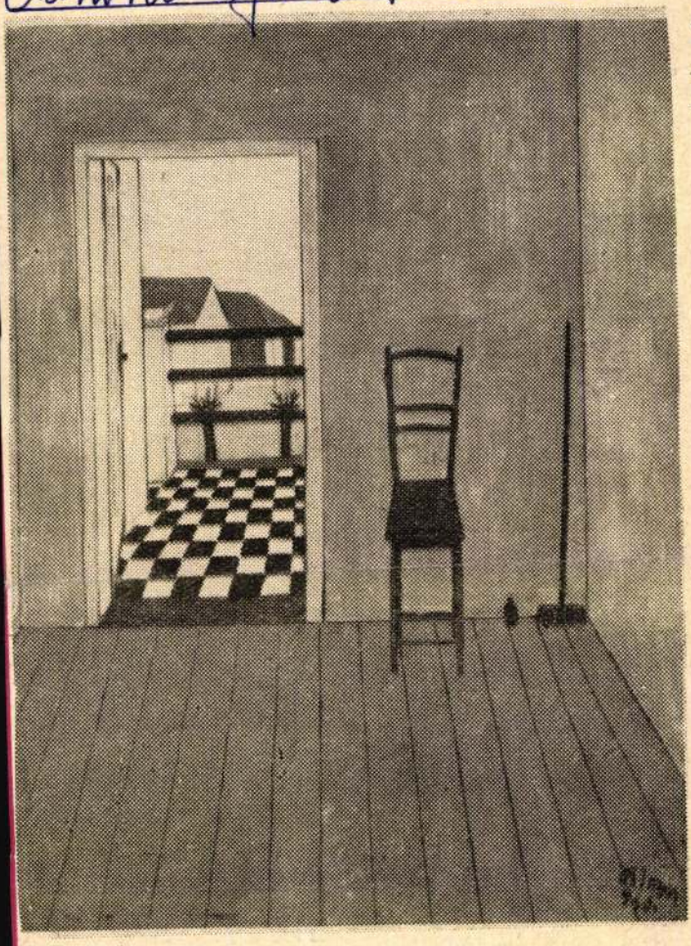

Czimra Gyula kiállítása

Írta: Tilless Béláné

Nem szégyen, ha bevalljuk: Czimra Gyula neve ismeretlenül csengett fülünkben. Valóban, életműve csak most, halála után kerül az azt megillető helyre — jelenkori legrangosabb művészeti értékeink közé. Bemutatását és ismertetését vállalva, a KLTE kulturális bizottsága országos jelentőségű feladatot teljesített. Nem bővelkedünk ilyen tehetségekben, ezért nem engedhető meg, hogy művészete csak szűk szakmai köré legyen.

Korunk nagy problémája, a magányosság, szinte minden képének alapmotívuma. Furcsa, zárt, majdnem steril világ, mégsem komor, mégsem rideg, színei mindent felderítenek, megelevenítenek. A kompozíció szigorú logikája igazít el ebben a különös, magányos világban, s ez a rend nem lehangoló. A világ végtelen szabadságú újrateremtése ez, gazdag egyszerűséggel. Nem mond le a nagy egész kifejezéséről. Nagy önmegtagadással kiszűri a fölösleges részeket, s úgy képes sűríteni, hogy az egyszerűsítés nyomán még gazdagabb, még teljesebb lesz a kép.

Rajzai külön figyelmet érdemelnek. Fölényes rajztudása, pontossága Dürert juttatja eszünkbe. De ezek a rajzok nemcsak pontosak, hanem érzelmesek, bensőségesek is. A középkori miniatúra-festő gondosságával, hallatlan szeretetével, őszinte, valóságos áhítatával, felelősségérzetével készültek.

Czimra Gyula művészetének valahol a szentendrei iskola és a naivak közt a helye. Oda konstruktivitása, dekorativitása, ide pedig őszinte, mondhatnám naiv hite, csengő, tiszta színei kötik. Művészetéhez hasonló alig akad, az európai művészetben is csak egy-kettő. Önálló, sajátos értékű, művészi világ. Magányos, mégis mindannyiónk rokona.

Képeinek figyelmes szemlélője részese lehet annak az érzésnek, amelyről László Gyula írt: „A műgond és a mély líra mestere volt Czimra Gyula, s most képei előtt ismét megtörténik a csoda, mint annyiszor a művészetben: valaki, aki halott, áhitatot kelt bennünk az iránt a világ iránt, amelyben leéljük életünket. Hát nem gyönyörű ez?"

Tárgyilagosa

Örömmel tapasztalom, hogy az EÉ az utóbbi időben egyre többet és nagyon intenzíven foglalkozik az egyetemi KISZ-szervezetek életével és problémáival. Úgy látom, tudatosan törekszik olyan vita „provokálására", amely felfedheti a hibákat, s felvázolhatja a megoldás lehetőségeit.

Egyértelműen helyesnek tartom, ha az egyetemek újságja nem az ifjúsági mozgalom megszépítésére, hanem tényleges helyzetének bemutatására törekszik. Ahhoz azonban, hogy a kívülálló a lapból reális és ne torz képet alkothasson az egyetemi KISZ-szervezetekről, feltétlenül szükséges az eredmények és fogyatékosságok egyidejű és sokoldalú bemutatása.

A KISZ-VEZETŐK HELYZETÉRŐL

furcsa kép, illetve érzés alakulhat ki bennünk, ha egymás után elolvassuk az „Őszintén", a „Körforgás", a „Népszerűtlenség" (EÉ, 1969. II. 18., VII. évfolyam, 10. szám) és a „Levél egy évfolyamnak" (EÉ, 1969. III. 4., VII. évfolyam, 11. szám) című írásokat. Eltekintek attól, hogy idézgessek ezekből a cikkekből, hiszen a figyelmes olvasó könnyen és egyszerre észreveheti a megítélések ellentmondásosságát. Részletesen csak a „Népszerűtlenség" című írással szeretnék foglalkozni, mivel, úgy érzem, ezzel kapcsolatban néhány olyan szemléleti probléma — mondhatnám negatívum — vetődik föl, amelyet feltétlenül szükséges a nyilvánosság előtt ismertetni.

A népszerűséget mindig egyénenként célszerű vizsgálni. Egy KISZ-vezető népszerűsége többek között függ az emberekhez való viszonyától, baráti körétől, jellemétől, modorától, humorérzékétől, szakmai és politikai képzettségétől, oktatóihoz való viszonyától, munkájának eredményességétől. A népszerűség állandóan változik, és különösen függ a funkciótól és az aktuálisan végrehajtandó feladattól. Népszerűség szempontjából nem lehet egyenlőség jelet tenni például a tanulmányi és sportfelelős funkciót viselők közé, mivel az előbbi feladata a tanulmányi fegyelem betartására nevelés, a rendszeres szakmai munka megkövetelése, míg az utóbbié a szórakozás szervezése és biztosítása a sportolás révén.

Az aktuális feladat jellege ugyancsak alaposan befolyásolja a népszerűséget. Az alapszervezeti titkár népszerűsége ugrásszerűen megnő, ha jutalmakat osztogat, de nagymértékben csökken ha fegyelmi ügyben jár el. A tanulni nem szeretők között a legkiválóbb emberi tulajdonságokkal rendelkező professzor se népszerű, ha rendszeresen és szigorúan számonkéri a tudást.

Ezek figyelembe vételével; amikor A. Gy. kijelentette, hogy a KISZ-vezetők népszerűtlenek, akkor úgy általánosított, hogy azzal a KISZ-vezetők többségéről nem mondott igazat.

AZ UTÓBBI TÍZ ÉV ALATT

ötször volt KISZ-vezetőségújjáválasztás az egyetemen. Átlagban a régi vezetőségi tagok felét ismét megválasztják. Ilyen számítás alapján — a nem hallgatói alapszervezeteket és a kollégiumokat figyelmen kívül hagyva — egy-egy választási periódusban körülbelül 120 KISZ-vezető funkcionál, a csoportvezetőket nem is számítva. Tehát tíz év alatt körülbelül 360 ember viselt valamilyen vezetőségi tisztséget. Tudomásom szerint ez idő alatt pénzügyi probléma egy KISZ-vezetővel sem volt. Lopás miatt kettőt zártunk ki a szövetségből. Komolyabb modorbeli kifogás négy-öt ellen vetődött fel. A tanulmányi fegyelem többszöri megsértése miatt hármat váltottunk le. Különböző súlyosságú kollégiumi fegyelmit körülbelül öten kaptak. Lényegében mintegy 1 KISZ-vezetővel volt kisebbnagyobb probléma az elmúlt tíz év során, s ebből csak három volt igazán súlyos. Ha figyelembe vesszük a 18—24 éves korosztály jellemzőbeli sajátságait és a kezdő vezetők gyermekbetegsé-

A segély-ügy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1967 MÁR
NÉPMŰVELÉS

Restaurálják a háború alatt megrongálódott Feszty körképet.

A Fényes Adolf teremben rendezték meg Czimra Gyula kiállítását. Egyik festménye a Zöldfalú szoba (Jánosi felv.)

Fiatal bolgár karikaturisták kiállítását rendezte meg a Magyar Képzőművészek Szövetsége a Budapesti Bolgár Kultúra helyiségében. A kiállítást **Gerő** Sándor grafikusművész nyitotta meg, mellette Ivan **Jotov** a Kultúra új igazgatója.

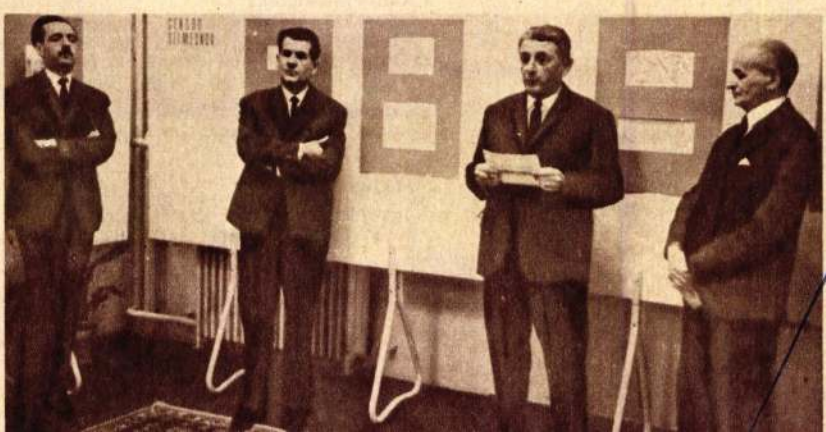

...eskeny változatban.
...gyel dokumentum-
...változatban.
...ugoszláv dokumen-
...eny változatban.
...ancia dokumentum-
...ztításáról. Csak kes-

...NDK dokumentum-
...keny változatban.
Csehszlovák doku-
...keskeny változatban.
...sata. Szovjet doku-
...keskeny változatban.
...ngyel dokumentum-
változatban.
...l mellett van. NDK
..., csak keskeny válto-
zatban.
Ballada a katonáról. Szovjet játékfilm, normál és keskeny változatban.
A béke első napja. Szovjet játékfilm, normál és keskeny változatban.
Emberi sors. Szovjet játékfilm, normál és keskeny változatban.

Május 15.

400 ÉVE, 1567-BEN SZÜLETETT C. MONTEVERDI, AZ OPERA MŰFAJ ELSŐ JELENTŐS OLASZ SZERZŐJE.

Könyvjavaslatok:

Passuth László: A mantuai herceg muzsikusa, **Claudio Monteverdi.** Zeneműkiadó, Bp. 1964.

Május 19—21.

NEMZETKÖZI TÁRSASTÁNC VERSENY SZOMBATHELYEN.

...ALOMBÓL

...azás előtt 3
...s iskolái" 4
...velődési házak 6
...pasztalatok II. 9
11
13
14
...Földön kívül? II. 16
...zlat I. 19
20
23
...rűség 25
...y születése Debrecenben 26
...ngverseny Békésben 30
...működvelés 31
34
...a kiállítása 37
...ar festő 38
...gi táncklubjáról 40
..., Debrecen 41
42
...nácsadás 45

...ZŐINK:

... Baranyai Tibor, a SZOT Agitációs- és ...os Józsefné, az MM munkatársa, **Sándor** ...arsai Károly, a Népművelési Intézet fő-...r titkára, **Gábor** István, a Magyar Nem-...olai tanár, **Halmágyi** László, művészeti ...a Népművelési Intézet munkatársai, M.

...csak **vermet ás.** Szovjet mesefilm, csak keskeny változatban.
Ceruza és radír. Színes magyar kisfilm, csak keskeny változatban.
A csuka ajándéka. Szovjet rajzfilm, csak keskeny változatban.
Először a porondon. Szovjet rajzfilm, csak keskeny változatban.
Én és Murri. Szovjet rajzfilm, csak keskeny változatban.
Gombaházikó. Szovjet rajzfilm, csak keskeny változatban.
Keressük a napocskát. Szovjet film, csak keskeny változatban.
A kis ponty kalandjai. Lengyel rajzfilm, keskeny változatban.
A lusta medvebocs. Román mesefilm, csak keskeny változatban.
A neveletlen kiskacsa. Bolgár rajzfilm, csak keskeny változatban.
A róka és a farkas. Szovjet mesefilm, csak keskeny változatban.
A török és a tehenek. Színes magyar rajzfilm, csak keskeny változatban.

Játékfilmek:

Bogáncs. Magyar film, normál és keskeny változatban.
Cicamica és más mesék. Színes magyarul beszélő rajz- és bábfilm sorozat.
A csengő-bongó fácska. Színes, magyarul beszélő NDK film, normál és keskeny változatban.
A dzsungel könyve. Színes angol játékfilm, normál és keskeny változatban.
Hüvelyk Matyi. Színes amerikai mesefilm, normál és keskeny változatban.
A kis detektívek. Szovjet film, normál és keskeny változatban.
Mackószőktetés. Színes csehszlovák film, normál és keskeny változatban.
A varázsemberke. NDK mesefilm, normál és keskeny változatban.

Május 29.

100 ÉVE, 1867-BEN EZEN A NAPON ALAKULT MEG AZ OSZTRÁK—MAGYAR MONARCHIA, AZ URALKODÓ OSZTÁLYOK KIEGYEZÉSE FOLYTÁN.

50 ÉVE, 1917-BEN SZÜLETETT J. F. KENNEDY, AZ USA VOLT ELNÖKE.

Könyvjavaslatok:

Sylvan **Fox: A Kennedy gyilkosság rejtelmei.** Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1966.
Hans **Habe: Halál Texasban.** Amerikai tragédia. Magvető Könyvkiadó, Bp. 1964.
Herczeg István: **A Warren-jelentés és ami mögötte van.** Gondolat Könyvkiadó, Bp. 1965.

Május 31.

75 ÉVE, 1892-BEN SZÜLETETT K. G. PAUSZTOVSZKIJ SZOVJET ÍRÓ.

Czimra Gyula, festőművész

a szentendrei művészet 50 évét bemutató retrospektív kiállítás megnyílt az új Szentendrei Képtárban. – Fontos epizódként jelenik meg a művész egy-egy jelentős műve.

Lasonczi Miklós: Öt évtized tárlata.
Pest Megyei Hírlap, 1978. jan. 29.

Czimra Gyula

A szentendrei elkotótelep tagja.

Uj irás 1977-6-119

Barcsay: Borzom, emlékezetem

Czimra Gyula, festőművész.

Második alkalommal mutat be kisebb gyűjteményt a magyar festők aktábrázolásaiból a tatai Kuny Domokos Múzeum. – a második – a mostani – kiállításon szerepel a művész aktfestménye. (említve)

Heitler László: Akt kiállítások Tatán. Napló (Veszprém), 1978. okt. 14.

Czimra Gyula, festő

Az új szentendrei múzeumban kiállítás nyílt, a Szentendrei Festők Társaság ötven éve történt alapításának tiszteletére. – A művész életművét képviseli e tárlaton: „Március", – „Szentendrei táj", – „Lépcsők", – „Csendélet" asztalra hajló figurával", – „Múzeumi lépcsők" c. művei. (említve)

h. gy.: Kiállítás egy új múzeumban.
Magyar Nemzet, 1978. febr. 26.

Czimra Gyula

„TISZTA FORRÁSBÓL"

Czimra Gyula emlékkiállítása, 1967. február 3-án, a Fényes Adolf Teremben.

E tiszta, csiszolt képek elé tiszta, csiszolt gondolatok és szavak kellenek; valamelyik nagy költőnk kellene most itt álljon helyettem. Elnézésüket kérem tehát, ha gondolataim, amivel itt köszöntöm Önöket, esendők lesznek a képek mértékével mérve.

Bútoraink, mindennapos használati tárgyaink lassan hozzánk idomulnak, képünkre és hasonlatosságunkra alakulnak – vagy ki tudja, mi hasonulunk hozzájuk? Úgy egymáshoz alakulunk, úgy kezünk ügyébe illenek, úgy tudunk közöttük még koromsötét éjben is tájékozódni, hogy minderre csak akkor ébredünk rá, ha új holmi kerül hozzánk, megzavarja a megszokottat, hosszú ideig idegen marad. A hozzánk nőtt tárgyaktól való megválás olyan, akárha egyik-másik hozzánktartozónktól kellene búcsút vennünk.

Ilyen módon a mindennapi életünkhöz hasonult dolgok életre kelnek. Számunkra már nem közömbös, célszerű formák csupán, nem is idegen anyagból fabrikált szerkezetek, hanem van valami bennük, ami közös a mi életünkkel. Méghozzá nem is csupán testi valónkkal közös – merthogy egyensúlyi építményük, szerkezetük rokonunk, az természetes, hiszen emberkéz alkotásai –, hanem ab-

László Gyula: Művészetről, művészekről

Gy. 197 f. Magyar

ban, amit a régiek múlhatatlan szavával léleknek nevezünk.

Czimra Gyula képei ilyen, lélekkel átitatott környezetet keltenek életre. Számára a szék vagy asztal nem csupán lelketlen szerkezet, hanem az a szék, amellyel összeilleszkedik üléskor, az az asztal, amellyel „együttkönyökölni" olyan jó, azok a falak, amelyek határolt terében kibontakozik az emberélet mindennapja. A tájat is a maga formájára „írta át", hogy jól érezhesse benne magát (sohasem festett ősbozótot, ember nem járta vadont, mindig az ember beavatkozása nyomán „mértanosodott" tájat érezte magáénak).

Szerette a kis formákat. Töméntelen tenyérnyi nagyságú rajza, képvázlata van. Ez a kis, intim méret sem véletlen. Van benne valami, amit bensőséges csendnek mondhatnánk, vagy inkább a „lényegtelen dolgok költészetének". Szinte csak magának feljegyzett vallomástöredékek ezek a kisméretű munkák, de éppen ez a megragadó bennük.

Persze a döntő mégiscsak az, hogy milyen festői eszközökkel válik sugalló erejűvé ez a szemlélet. Czimra Gyula a modern művészet anyanyelvén fogalmaz. Nagy gonddal keresi a tér és forma kapcsolódását, de ugyanilyen szeretettel műveli az egyszerű vonalat és az egyszerű színt is (hiszen mindkettő a természetből kiszűrt valami). Korai komor és viharos színeit, később szelíd színharmóniák váltják fel. Képei mindig a rajz szilárd vázára épülnek, bár a rajz sohasem lép hivalkodón előtérbe. Még kis rajzai is olyanok, mintha valami kedves tündér finom fátylat terített volna a dolgokra, s annak ezüstjén keresztül

derengenének felénk a körvonalak, a tömegek és színek. Czimra Gyula művészete az értelemmel épített képszerkezetnek és a dolgok simogató szeretetének ötvözete.

Színeinél, színakkordjainál az az érzésünk, hogy voltaképpen nem is színek, hanem a tömör fény változik bennük színné. Minden képét belső fény járja át. Eleinte a fény atmoszférájának ábrázolásában keresi a kifejezést (például az *Ablak előtt* című képében), később, például a *Kékfalú szobában* és a *Szürke szobában* már teljesen fénnyé változik az egész kép. Nem ábrázolja, hanem megvalósítja a fényt.

Nagyon szereti az egymásba nyíló, majdnem üres szobák kapcsolódását, s ezáltal valami „nem e világból" való hangulatot teremt, ami – ha már keressük – rokonabb az olasz metafizikus festőkkel, mint azokkal a franciákkal, akikkel felületesen rokonítható lenne.

Czimra Gyula képei egy régen elmerült emlékemet költötték fel hosszú álmából. Fiatal régész koromban Dél-Baranyában ásattam, s néhány napra egy holland egyetemi tanár látogatott meg. Sokat beszélgettünk – világot járt ember volt, születését tekintve is fél jávai –, s ő a többek között elmondotta, hogy egyszer jelen volt egy szertartáson, amikor a Pancsen láma „újrateremtette" a világot. A meghívást a hitetlen ember cinizmusával fogadta, de természetesnek vette, hogy az előírások szerint kell majd viselkednie. Reggel egy nagy térre vezették, amelyen tökéletes csend uralkodott, pedig több százezer ember térdelt magába roskadtan, gondolatokba mélyedve. Nem tudom elképzelni – mondta nekem –, hogy mennyire más több százezer ember csendje, mint a természet

csendje vagy néhány ember csendje, vagy éppenséggel a zajnélküliség, amit hajlandók vagyunk csendnek nevezni. Ő is térdre ereszkedett, s hallgatott. A láma az emelvényen hang nélkül, mozdulatokkal végezte az „újrateremtés szertartását". Csendes, ritmikus ingás követte mozdulatait, s egyszer csak azon kapta rajta magát, hogy ő is együtt ing a tömeggel. Aztán elveszítette gondolatait, s valami nirvánaszerű testetlenség, tárgytalanság állapotába került. A szertartás estig tartott. Akár hiszem, akár nem – mondta nekem –, ő, a cinikus, a hiten gúnyt űző, napokig úgy járt utána az emberek, állatok, növények s dolgok között, mintha először látná őket, mintha valóban újrateremtődtek volna az elkopott jelenségek. Nehezen tudnám szó szerint elmondani, amit a holland professzor elmondott ott nekem, de az emlék felidézésekor kiült arcára a megilletődés, s engem is elfogott az élmény megrendítő volta.

Ez az emlék régen szunnyad bennem, s itt, a fényből szőtt képek között nyilván nem véletlenül elevenedett fel. Czimra Gyula is újrateremti a maga módján azt a mikrokozmoszt, amelyben élete lepergett. A falak, a padló, a szék, az ablak hasonlít ahhoz, amit mi is jól ismerünk, de mégis van valami több, valami szellemi a megjelenésükben, valami „nem e világra való". Egyik eszköze ennek, hogy még árnyalatnyi mocsok, fénytelen árnyék sincsen egyetlen képén sem. Minden tárgy fényből tömörödött, mocsoktalan, és világít.

Néhány életrajzi adata: 1901. január 3-án született, Budapesten. Nehéz, de tiszta gyermekkora volt. Felnőve előbb műszaki rajzoló, de esténként az Iparművészeti Fő-

iskolán képzi magát. Huszonnégy éves korában Párizsba megy, s itt a nagy modern festők sodrásába kerül. Ettől később sem szakad el, mindig tudja s érzi, hogy mi történik a XX. század művészetében, s ennek formai és tartalmi fényében látja ő is a természetet, mint festői jelenséget. Párizs után egy esztendőt Nagybányán tölt, és a magyar táj szépségét szívja magába, majd Paizs-Goebel és Barcsay barátjaként Szentendrére kerül (1930–32). 1934-től kezdve feleségével együtt Rákoshegyen élt egészen haláláig, a múlt esztendőig. Néhány kiállításán idehaza s külföldön az értők felfigyeltek tiszta műveinek mély humánumára.

Annyi bizonyos, hogy a magyar művészet igazán gazdag történetében Czimra Gyulának helye van, méghozzá nem is valahol a peremeken, hanem barátai, Paizs-Goebel és Barcsay mellett. Alkotóerejének teljességében vitte el végzete, de mégsem mondhatjuk, hogy életműve befejezetlen. Egy kép is lehet befejezett életmű, viszont még egészségben megért kilencven esztendő is mindig torzó maradhat a művész után. Ne váljunk halottsiratóvá, ne elérzékenyedésünk páráján keresztül nézzük a képeket, hiszen bennünk élnek: magunkat szemléljük.

A műgond és mély líra mestere volt Czimra Gyula, s most képei előtt ismét megtörténik a csoda, mint annyiszor a művészetben: valaki, aki halott áhítatot kelt bennünk az iránt a világ iránt, amelyben leéljük életünket. Hát nem gyönyörű ez?

A kiállítást megnyitom!

A FORMÁK SZÉPSÉGE

Vaszkó Erzsébet kiállításának megnyitója,
1964. május 22-én, a Csók István Galériában.

„... mikor a formák szépségéről szólok, nem azt értem alatta, amit a nagy tömeg képzel: az élő testet – hanem beszélek az egyenesről és a körről s a belőlük keletkező síkokról s tömör testekről... ezekről... azt állítom... hogy már önmagukban véve, természetüknél fogva is szépek, s egészen sajátságos gyönyörűséget keltenek..."

Szókratész szavai Platón *Philibosz*-ából.

*

Ezek a maholnap kétezerötszáz esztendős gondolatok öltenek testet Vaszkó Erzsébet komoly, szép, minden ízükben korunkbeli képeinek láttán. Festményein a látvány és az építő akarat szigorú formái akként válnak eggyé, hogy külön életük megszűnik, a kép felülete erővonalakkal s belőlük kibontakozó gyengédséggel telik meg. Valóban e kettő: a szigorú szerkesztés és a gyöngéd szépség teszi emlékezetessé Vaszkó Erzsébet képeit.

Az egykori Vaszary-növendék messze szakadt mesterének csapongó, szellemes könnyedségétől, s képeinek stációin keresztül megilletődötten kereste s keresi helyét a világban. Számunkra különösen szép ennek az életútnak követése, mert annyi festő után, most végre, ismét egy

Czimra Gyula 1901-ben született Budapesten. Az Iparművészeti Iskola esti tagozatát végezte, műszaki rajzoló. 1924 és 1929 között Párizsban él barátjával, Paizs-Goebel Jenővel; beiratkozik az Ecola Nationale Superieure des Beux-Arts-ba. 1926-ban kiállítást rendez a párizsi Galerie du Zodiaque-ban. 1929-ben Nagybányára látogat, ott szintén rendez kiállítást képeiből, majd Szentendrén tölt néhány hetet. Itt Paizs-Goebel Jenő mellett Jeges Ernővel és Barcsay Jenővel is barátságba kerül. 1934-ben megnősül, feleségével Rákoshegyen, a Bulyovszky utcában épít egy házat, ahol visszavonultan él haláláig.

Első hazai kiállítása 1964-ben volt Rákosligeten, a XVII. kerületi Művészetbarátok Köre rendezésében. Ekkor kezdik felfedezni festészetét. A nyilvánosságot a Fényes Adolf Teremben, 1967-ben rendezett kiállítás hozza, de a művész már nem érte meg sikerét; 1966 júliusában meghalt. 1967-ben még van egy kiállítása Hódmezővásárhelyen; 1969-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, 1973-ban a Magyar Nemzeti Galériában mutatják be alkotásait. 1993-ban a Képzőművészeti Főiskola kiállítótermében rendeznek egy közös kiállítást neki és Paizs-Goebel Jenőnek. 1984-ben a XVII. kerületben megnyílik a Czimra—Laborcz Emlékház (ez jelenleg zárva van).

„Annyi bizonyos, hogy a magyar művészet igazán gazdag történetében Czimra Gyulának helye van, méghozzá nem is valahol a peremeken, hanem barátai: Paizs-Goebel és Barcsay mellett..." „A műgond és a mély líra mestere volt Czimra Gyula..."

László Gyula

„Ha egyszer megnyílik a jelenkori magyar festészet Pantheonja, akkor ott két festménnyel szerepelnie kell majd Czimra Gyulának is."

Perneczky Géza

„Finoman érzékeny művészettel ismerkedhet a látogató Czimra Gyula immár posztumusz kiállításán a Rákóczi úti Fényes Adolf Teremben..." „A nem harsogó s így annál meggyőzőbb változatosság forrása Czimra igen költői, változatos színkezelése..." „Kár, hogy csak most, halála után ismerhette meg a közönség részletesebben ezt a mondanivalóban is, stilisztikailag is tiszta, őszinte művészetet."

Rózsa Gyula

A kiállításon a Magyar Nemzeti Galéria és magánszemélyek tulajdonában lévő képek szerepelnek.

A kiállítás létrejöttét támogatták és lehetővé tették:

Budapest Főváros XVII. kerület Önkormányzata
Az Önkormányzat Művelődési és Tájékoztatási Bizottsága
Magyar Nemzeti Galéria
Vigyázó Ferenc Művelődési Társaság

Az Erdős Renée-ház megközelíthető: Kőbánya-Kispestről a 98-as, az Örs vezér teréről a 61E, majd a rákoskeresztúri végállomástól a 98-as, vagy szintén az Örs vezér teréről a 168-as busszal Rákoshegy vasútállomásig.

A kiállítás megtekinthető: 1998. december 9-ig — hétfő kivételével — naponta 15 és 18 óra között.

Következő kiállítás: 1998. december 12. — II. Renée Művészeti Napok

A VIGYÁZÓ FERENC MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG
és
BUDAPEST FŐVÁROS XVII. KERÜLET ÖNKORMÁNYZATA

meghívja Önt és kedves ismerőseit

CZIMRA GYULA

(1901—1966)

festőművész emlékkiállításának megnyitójára

az ERDŐS RENÉE HÁZBA
(Budapest XVII., Rákoshegy, Báthori u. 31.)

1998. november 14-én — szombaton — este 6 órára.

A kiállítást megnyitja:
ECSERY ELEMÉR művészettörténész

MEDGYESSY TEREM

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

CZIMRA GYULA

FESTŐMŰVÉSZ

1901–1966

KIÁLLÍTÁSA

1967. MÁJUS 28-JÚNIUS 25.

NYITVA: HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10–18 ÓRÁIG

Felelős kiadó: a Kiállítási Intézmények Ig.

3611 Főv. Nyomdaipari V. 10. — Magyar Hirdető

Kossuth Lajos Tudományegyetem
könyvtár – hangosolvasó

Március 2–16

CZIMRA GYULA

1901–1966

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

Rendező szerv: KLTE Kulturális Bizottsága

F. k.: Ternai András — 100 pld. — 69-2213 Szabadság Lapnyomda, Debrecen

Czimra Gyula (1901-1966)

„Csendélet ablak előtt" o.v. 80x70 cm
(Restaurált) Kiállítási ár: 18000 ft:

BÁV 54.Képaukció Bp.1991.május

Czimra Gyula (1901- 1966)

„Földalatti menedékek" o. papír 50x70 cm

J. l. j.: Czimra

Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 53.Képaukció Bp.1980.december

Czimra Gyula

A Nemzeti Galéria gyüjteményében van Czimra Gyula az 50-es évek végén érzékeny vonalvezetéssel készült rajza.

Lóska Lajos: Rajzok aVárban.
MÜVÉSZET, 1980. május - 32.oldal.

Ozimra Gyula, festőművész

„Március" c. műve /repr./

Szentendre bemutatkozik Hatvanban.
Népújság /Hkves/, 1983. okt. 1.

Csimsa Gyula

A minőszet szolgálatában
Kiállítás a Galériában

Magyar Nemzet 1985. VII. 5.

Czimra Gyula festőművén

- A művén osatlakozott a Szentendrei Festők Társaságához.

Szád: Bánovszky Miklósnál

Pest Megyei Hírlap, 1913. dec. 10

CZIMRA Gyula

A Ferenczy Múzeum

meghívja Önt

CZIMRA GYULA (1901-1966)

festőművész emlékkiállításának megnyitására

a Művésztelepi Galériába (Szentendre, Vöröshadsereg útja 51.)

A megnyitót

Haulisch Lenke

művészettörténész tartja

1973. május 6-án (vasárnap) délelőtt 11 órakor.

1000. — Pest megyei Nyomda, Vác. 73-1511.

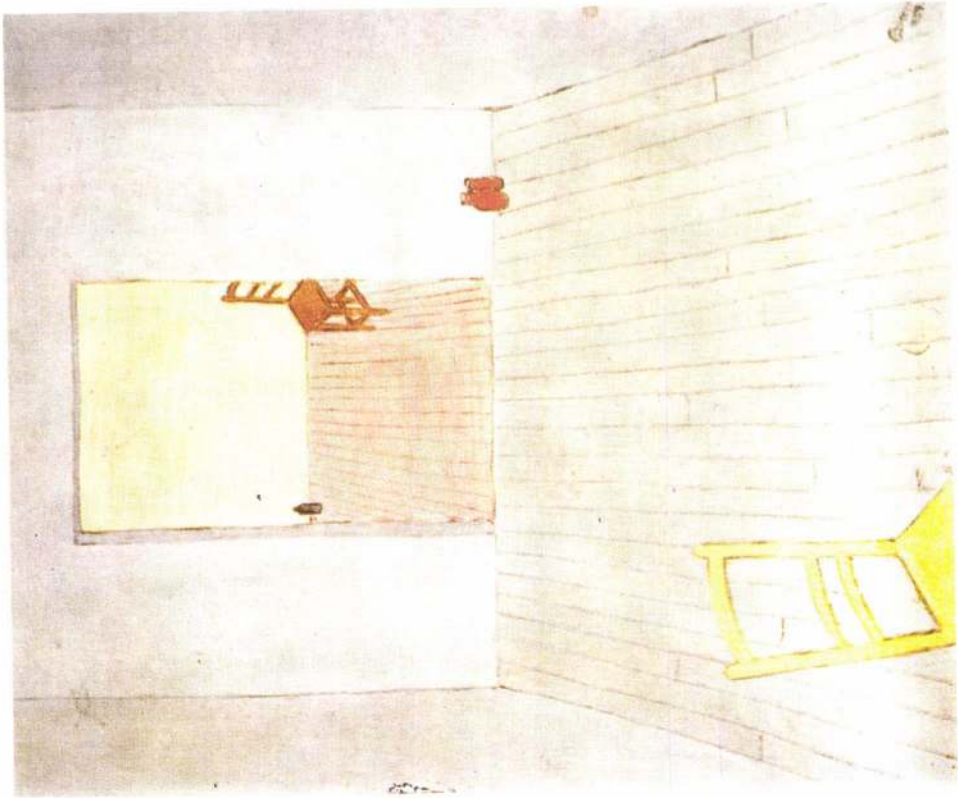

Czimra Gyula (1901–1966): **Szobabelső** 1959
olaj 35x28
Soós Imre tul.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Czimra Gyula papírkarcai: grafikánk "fehér hollói"

Kilencven évvel ezelőtt, 1901. január 3-án született Czimra Gyula festőművész. A mostani esztendő vele kapcsolatban még egy évfordulót tartalmazott, ugyanis a művész 25 évvel ezelőtt, 1966. júliusában hunyt el Budapesten.

A kettős évforduló alkalmából a Művészetbarátok Egyesületében rendezett vetítettképes megemlékezésen főként festményeiről láthatott diaképeket a közönség. Ezek színe-java ma méltó helyen, a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében található, hála az intézmény első főigazgatójának, dr. Pogány Ö. Gábornak, aki azokat a múzeum számára a művész özvegyétől még idejében megvásárolta.

Egyéni szín- és formavilágú festményei mellett Czimra grafikái is sajátos értékei a magyar művészetnek, bár azok – a festményekkel ellentétben – az évek folyamán szétszóródtak s áttekintésük ma már szinte lehetetlen. A Nemzeti Galériában levő néhány grafikáján kívül neves gyűjteményeink őrzik egy-egy lapját. Patkó Imre győri gyűjteményének a Vastuskós házban rendezett állandó kiállításán egy 1928-ban készült tollrajz szerepel a rákoshegyi mestertől. A székesfehérvári Deák-gyűjteményben két olajfestmény mellett a Vajda Lajosról készült ceruzaportré képviseli Czimrát. Gergely Mihály szülőföldjének tett 110 darabos ajándékának miskolci bemutató kiállításán, 1989-ben, Czimra Gyula szénrajz-önarcképe is szerepelt.

Nemcsak Czimra életművében, de az egész magyar grafikában is *egyedülálló* értéket képvisel az a két tucatnyi papírkarc, mely egyetlen esztendő alatt, 1960-ban került ki a mester kezei közül.

A papírkarc elkészítésének munkaeszköze egy, a ceruzaszál nagyságának megfelelő, kerek, egyik végén hegyben végződő acélrúd volt, melyet a művész egy helybeli kovácsmesterrel készíttetett. A krétával alapozott, tenyérnyi nagyságú kartonpapírra ezzel a fémirónnal karcolta be a művész a vonalakat. Az így keletkezett rovátkákba fekete festéket dörzsölt. Amikor a

Szobabelső

Nő portréja

festék kitöltötte a mélyedéseket, előtűnt a rajz. A felesleges festéket ekkor letörölte e felületről, így teljes szépségükben jelentek meg a lapon a rajz finom vonalai. A rézmetszet technikájára emlékeztet ez az eljárás, mely biztos rajztudást kíván, ugyanis a rajzvessző esetleges kisiklásait nem lehet eltüntetni.

Festményeihez hasonlóan a papírkarcokon is környezetét vette modellül a művész: rákoshegyi otthonának egy-egy részlete, csendélet, ritkán emberi arc jelenik meg e lapokon. Ezekben a grafikákban is Czimra puritán, fegyelmezett, „árnyékmentes„ világát érezhetjük. Ez utóbbi jelzőben nem csupán műveinek tisztaságát, az árnyékok szándékos kerülését kell értenünk, hanem azt az emberi tartást, erkölcsi emelkedettséget is, amit a rákoshegyi mester egész élete és életműve sugároz.

Konyhai csendélet

Sajnálatos, hogy a papírkarcok száma az idő múlásával egyre csökken a művész emlékkiállításain. Az 1964-ben Rákosligeten rendezett első itthoni kiállításán még a 38 darabot kitevő teljes anyagot láthatta a közönség. (Időrendben ez a második kiállítása volt: első kiállítását 1926-ban Párizsban rendezte meg a Zodiaque Galéria.) A művész halála után, 1967-ben a Fényes Adolf Teremben és Hódmezővásárhelyen – az özvegy tulajdonából – 28 darabot tudott bemutatni a kiállítás rendezője. 1973-ban, a Nemzeti Galéria nagyszabású Czimra-emlékkiállításán már csak 4 darab papírkarc szerepelt.

Czimra Gyula papírkarcai a magyar grafika figyelemreméltó, becses adarabjai. Amikor az évforduló alkalmából munkásságát felidézzük, a róla alkotott összképből grafikáinak e ritka darabjai sem hiányozhatnak.

Dr. Soós Imre

GERGELY MIHÁLY: Már 70 évesen*

Már 70 évesen,
és éppen középen;
mert édesanyámra 69,
édesapámra 71 évesen
csapott le a halál
ragadozó, keselyű madara.
S most itt állok hugommá
s édesbátyámmá lett őseim között.
Az élet dolgaiban tudósok szerint
– átlagolva az ő útjukat –
járna nekem még kerek 5 esztendő!
De lesz-e jövendő
számomra, ha csak ily röppenésnyi is?
Hisz LÉTÜNK mára olyan labilis,
s nem az ember sóhajnyi sorsa,
de a földgolyóbis
megmaradása vagy hamari halála,
esztelen öngyilkossága
lett a TÉT a tudatlan és felelőtlen
ámokfutó kockavető-asztalán.

Az Istenek jól tennék talán,
mind a nagy vallások élén odafenn trónolók,
ha figyelmüket végre idevetnék,
s beismernék,
végzetes hiba csúszott a teremtésbe.
És meglátnák, hogy a főszereplő,
a számukra mindennapos örömszerző,
mert dicsőségüket, mindenhatóságukat kedvükre
zengedező
VILÁGSLEMILL a közelgő RÉMSÉG kimunkálója,
s hogy őt kellene észhez téríteni,
valami módon megállítani,
tulajdon sorsának tudatára ébreszteni.
Ha kegyes szóval nem, keményen meginteni,
hogy halálos útja végén,
már a ránk ásító VILÁGSZAKADÉK meredélyén
megtorpanjon legalább,
mert ha már az ember ilyen sült bolond,
hogy önnön fajára pusztulást mond,
– hogy a magáéval kioltsa minden létező életét,
ehhez aztán neki sincs joga,
mert mindegyiküknek egy külön csoda,
a cédrustól a lepkéig,
a csikóhaltól a nyihogó csikóig
felvonultatható mind a tízmillió fajta,
a LÉTEZÉS megannyi MESTERMŰVE;
melyek közül még a legparányibb
párját sem tudta megteremteni
a tudományába belemámorosult embersárkány.

Íme, az éjsötét leltár,
s 70 évesen őseim között állván,
a közeledő halál fuvallatán
már meg-megborzongva sem vallhatom:
megérdemli ez a tébolyult teremtmény,
ropja hát végsőkig őrült haláltáncát!
mert megölni magával tízmillió fajtát
– honnan vehetné e senkit meg nem illető jogot?!

Budapest, 1991. augusztus 18.

* A nov. 9-i szerzői-est (Kossuth-klub, VIII., Múzeum u. 5.) műsorából.

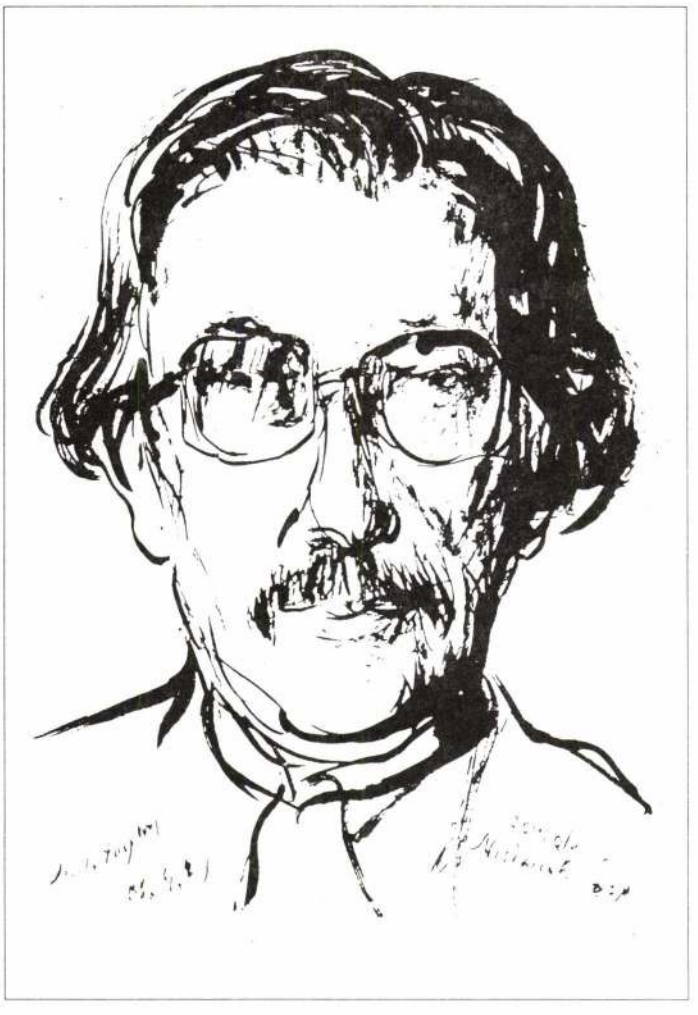

Szalatnyay József: G. M. portréja, 1989

SCHWALM LÁSZLÓ festőművészről

A Művészetbarátok Egyesületében 1990. március 30-án, születésnapján köszöntöttük az 1970 óta Zürichben élő festőművészt. Nagy áttekintő kiállítása volt akkor a Vigadó Galériában, később szülővárosában, Székesfehérvárott. Ezúttal Zürichben, 1991. szeptember 7. és 28. között nyílott a Galeie zur blauen Schnecke – Galeria Susanne Maag kiállító teremben gyönyörű tárlata. Kaszner Margit festőművésszel szerencsénk volt: megtekinthettük a kiállítást, és műtermében meglátogathattuk. A kiállításon akvarell- és olajképei mellett kitűnő grafikái láthatók. A mester munkásságát a monumentalitás igénye mellett a benső, de mélyebben emberi érzések, a megrázkódtatások drámai villanásai kötelezték el, az évszázadból bőven kijutott szenvedélyek és szenvedések vállalása mellett.

Megrázóan valóságosak portréi, együttérzése a meghurcoltakkal, "Menekültek" sorozatából láthatók képei, s egy-egy villanás a "Zürichi karnevál" félmosolyos forgatagában egyedül maradt "maszkákról". Schwalm László örömmel újságolta, hogy előkészületben van szülővárosában műveiből állandó bemutató szervezése.

Újabb galériája lesz a szép városnak és legalább híres munkái itthon ismertek lesznek, hiszen 1956-tól csak 1990-ben nyílt kiállítása hazánkban. Egyesületi szervezésben azért egy-egy grafikáját bemutathattuk. A művész Basilides Barna és Szabó Iván tanítványa volt Budapesten, 1960-ban a bécsi Képzőművészeti Akadémián is diplomát szerzett, 1977-től magán rajz- és festőiskolája látogatott. 1957-ben és 1959-ben Bécsben, 1973-ban Zürichben kapott művészeti díjakat. Svájcban a Művészeti Szövetség tagja.

Gomola György

Czimon Gyula

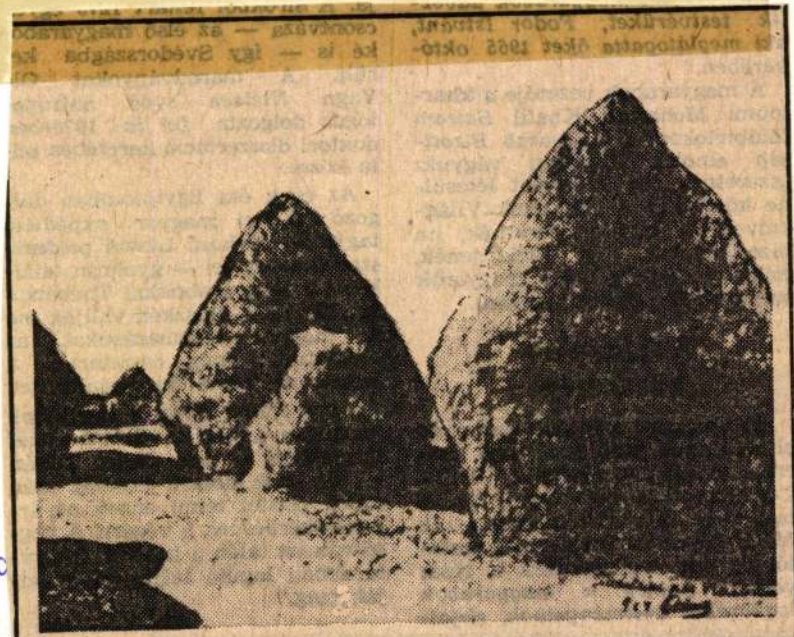

Czimon Gyula: Szalmakazlak

Magyo

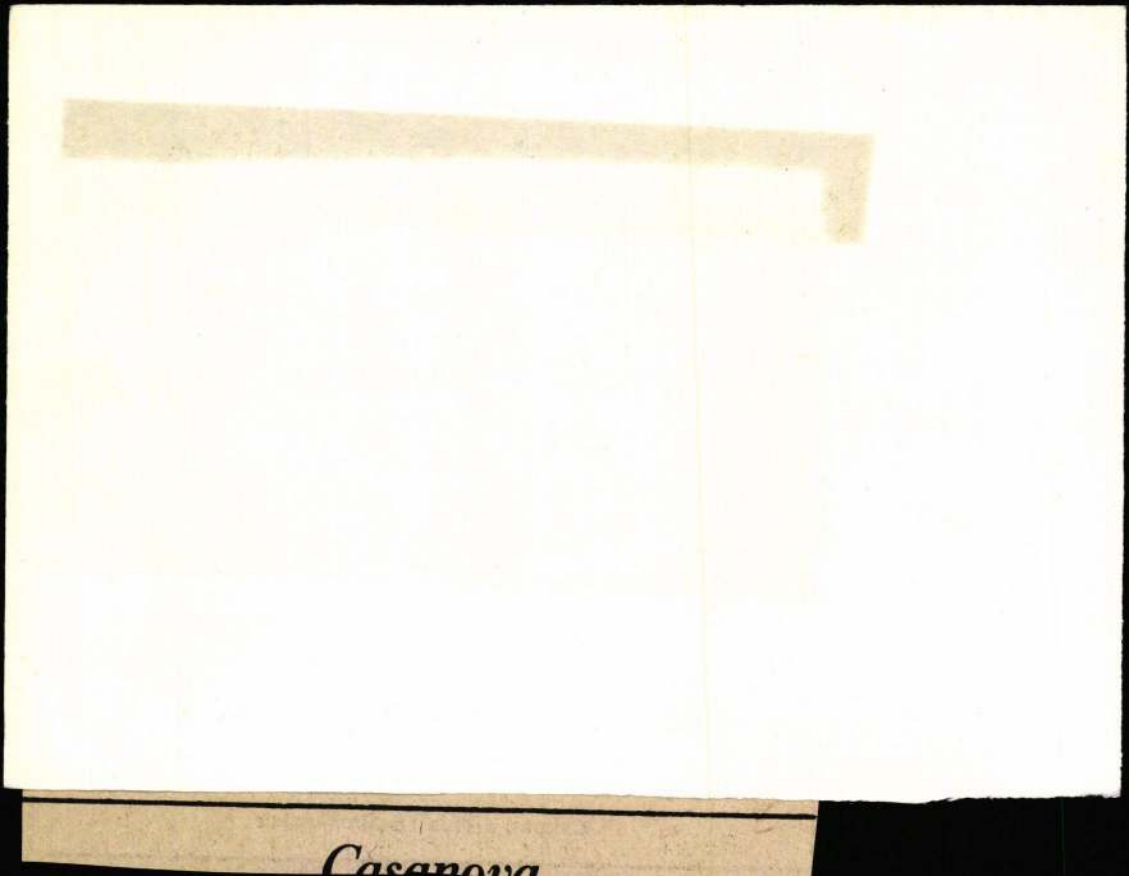

Casanova

ÁLLÁSPONT

Felelős történetíró

A jelenleg Svájcban élő *Gosztonyi Péter* történész és közíró 1956 decemberében kényszerűségből hagyta el Magyarországot. Azért kellett távoznia, mert azon az őszön éppen a Kilián laktanyában teljesített katonai szolgálatot, tehát a továbbképzésre behívott ifjú tartalékos alhadnagy akarva-akaratlanul is a forradalom egyik gócpontjában, *Maléter Pál* környezetében találta magát. Már ezért is okkal számított rá, hogy a megtorló hatalom figyelmét ő sem kerülheti el. Más kérdés, hogy ez a menekülés döntő fordulatot hozott életében. Mert például tovább tanulhatott. Volt ugyan egy közgazdászdiplomája, amit Budapesten szerzett, noha világéletében a történelem iránt vonzódott. Ám akkor itthon, az ötvenes években arra már nem adódott lehetősége, hogy elhivatottsága szerint válasszon életpályát. Az őt befogadó Svájcban tovább tanulhatott, s ennek köszönhetően a zürichi Tudomány Egyetemen 1962-ben szerzett történész diplomát.

Mit csinált Nyugaton az a harmincéves magyar történész, aki Zürichben doktori címet is kapott? Remek ösztönnel fölismerte, hogy a legújabb kori magyar történelem akkor még nyitva hagyott kérdéseire a hazai tudományosság aligha adhat megnyugtató választ. Egyoldalú sémák voltak közhasználatban; poros kinyilatkoztatásokat forgattak, variáltak, s kölcsönöztek egymástól a szakma jelesei és a közírók. Holott a magyarság egyetemes érdeke lett volna, hogy például az ország második világháborús szerepléséne részletkérdései teljességükben föltáruljanak. Az akkor rendelkezésükre álló hazai és szovjet források nem pótolhatták a nyugati kútfők anyagát, ám a német és osztrák hadi levéltárakban porosodó ismeretlen dokumentumok, valamint a washingtoni National Archivban őrzött zsákmányolt náci katonai iratok jószerivel akkor még földolgozásra vártak.

Az akkor még ismeretlen emigráns magyar fiatalember szívós türelemmel, s egyre nagyobb hivatástudattal tette a dolgát: például 1962-ben interjút készített *Edmund Veesenmayerrel*, Hitler itteni helytartójával, szóra bírta *Alfred Trenkert*, Budapest egykori Gestapo-főnökét, valamint *Pfeffer-Wildenbruch* SS-Obergruppenführert, a magyar főváros katonai védelmét vezérlő náci generálist.

Fölsorolni sem tudnám, ki mindenkihez sikerült eljutnia: mert a még föllelhető német mellékszereplők sem kerülték el figyelmét. S nem elhanyagolható érdeme, hogy ugyanakkor a Nyugaton élő magyar katonai személyiségek is megszólaltak. Gosztonyi egyre inkább valami küldetésszerű következetességgel és szorgalommal gyűjtötte elsősorban a magyar katonai elit tanúságtevő vallomásait. Más kérdés, hogy ezt az igen jelentős anyagot; a kiterjedt levelezéssel, rengeteg utánjárással összeboronált naplójegyzetek, följegyzések, emlékező interjúk sorát három évtizede gyarapítja és folyamatosan rendszerezi. Tiszteletre méltó gyűjtő-föltáró munkája mellett arra is jutott és ma is van rá ideje, hogy a megszerzett ismerettömegeket földolgozza és közreadja. Csak ámulok, hány könyv, s bennük mennyi sok tanulmány és publicisztikai írás dicséri széles körű érdeklődését és munkabírását. Kezdetben kivált a Magyarország hadba lépésétől a debreceni ideiglenes kormány megalakulásáig eltelt időszak titkolt, vagy alig ismert részletkérdéseit tisztázó műveivel állt elő, rengeteg addig ismeretlen adalékkal szolgálva a tények föltárását, és összefüggéseik mélyebb megértését.

Olyan eseményeket is földerített, amelyek a magyar hadba lépés és háborús szereplés, nemkülönben a kiugrási kísérletek csak sejtett mozzanataira is fényt derítenek. Mindamellett az 1956-os magyar forradalom katonai vonatkozású kérdéseivel is nagy figyelemmel foglalkozott. Egyike volt azoknak az emigrációban élő magyar írástudóknak, akik a nyugati közvéleménnyel igyekeztek megismertetni és megértetni a magyar forradalom történetét és lényegét. Tekintettel a magyar nyelvű nyugati publikálás nehézségeire, Gosztonyi műveit német nyelvterületen, Svájcban, Németországban és Ausztriában adta közre, de a magyar emigráció lapjaiban is mindig jelen volt: az *Irodalmi Újság, Bécsi Napló, Új Látóhatár, Katolikus Szemle, Szivárvány* rendszeresen közölte írásait.

Itthon persze egy sora sem jelenhetett meg, noha munkásságát számon tartotta az igényesebb szaktudomány. De nem csupán a kutatók, amint ezt az alábbi eset is példázza: 1988-ban egy azóta megszűnt folyóirat ismertette Gosztonyi: *A magyar honvédség a II. világháborúban* című munkáját. A lap szerkesztője ugyanakkor megállapodott a szerzővel, hogy a Budapest ostromáról szóló, nagyobb lélegzetű írását a folyóirat rendelkezésére bocsátja. Ezzel párhuzamosan a lapot felügyelő hatóság a honi hadtörténetírás egyik fő emberére hivatkozva, keményen elmarasztalta a szerkesztőséget és a recenzió íróját, amiért a Svájcban élő ellenforradalmár Gosztonyi fölforgató könyvét a lap hasábjain népszerűsítették. Az is igaz, hogy két hónap múltán nem ezért kellett kimúlnia a 26 évfolyamot megért becses folyóiratnak, ám a történet mindenképp tanúsítja miként kezelte Gosztonyi személyét a honi hivatalosság. Akkoriban már egyszerkétszer hazalátogathatott, ám az érdeklődési körével, illetve kutatási területével foglalkozó levéltár és intézet tájékára sem mehetett. Pedig ekkor már elismerte munkálkodását a nemzetközi tudományosság. Mindemellett a berni Kelet-Európa Könyvtár élén, 1970 óta sikerült olyan jelentős gyűjteményt teremtenie, amelynek anyagát ma sem nélkülözhetik a térség problémáival foglalkozó szaktudományok.

Nem titok; Gosztonyi itthon megjelent írásainak zöme egy-egy németül íródott munka magyar szövegváltozata. Némelyik fordítás nem valami nagy műgonddal készült, lelke rajta, akitől származik. A német szakirodalomban és levéltárakban járatos magyar történész nélkülözve az anyanyelvi közösség ihlető hatását, csaknem négy évtizede él idegen nyelvi közegben. Más magyar írástudók: *Zilahy, Márai, Fejtő, Méray Tibor, Faludy György vagy Határ Győző* amikor elsodródtak hazulról, az anyanyelv tökéletes ismeretével távoztak. Ez volt az egyetlen poggyászuk. Gosztonyinak nem volt ilyen szerencséje: német nyelvű egyetemi előadásokat hallgatott, idegen nyelven írott szakkönyvekből képezte magát, és mindig csak németül kollokvált és a szakdolgozatait is német nyelven kellett megírni, de még a doktori disszertációját is. Kutatási eredményeit ugyancsak németül kellett megfogalmaznia, máskülönben hol adták volna közre a tanulmányait?

Munkássága azért is tiszteletre méltó, mert sikerült megvalósítania mindazt, amit magára vállalt. Noha a hazai gáncsvetések sem maradtak el: a hollóservinektől kezdve a botcsinálta hadtörténészekig, minden bolsevik szakíró bele törölhette a csizmáját. Idehaza politikai gyűlölettel fogadták munkáit, és még 1989-ben is fasiszta ellenforradalmár jelzővel illette egyik kiadó vezetője, egy kiérdemesült szellemi verőlegény.

Korábban könyvei itthon csak egy szűk réteghez jutottak el, olvasóinak nem jelentéktelen hányada az illegálisan becsempészett köteteket kézről kézre adták, és szinte ronggyá olvasták valamennyit. Mások hivatalból jutottak hozzá, akárcsak a többi üldözésre ítélt, Nyugatról származó magyar szellemi termékhez. S mivel a könyveit titkon olvasók köre és a hivatalos elit beavatottjai másban sem jutottak közös nevezőre, Gosztonyi munkásságának miért is lett volna nyilvános visszhangja a szocialista Magyarországon?

Megírásakor, vagyis a maga idejében, egyik-másik tanulmánya bizonyára nagy vihart kavart volna idehaza. Hiszen a témával foglalkozó első hazai esszékönyv *Nemeskürty* István *Rekviem egy hadseregért* című alapvető műve vagy *Sára* Sándor *Pergőtűz* című megnyirbált majd betiltott dokumentumfilmje, magunk is átéltük, milyen soha nem tapasztalt erejű hatással volt a magyar közvéleményre. Ám a cenzori ügybuzgalom emelte akadályokat leküzdő műveket immár a történészszakma orvlövészei a tudományosság nevében igyekeztek leteríteni.

Különös érzés fogott el, amikor elolvastam az Új Magyarországban megjelent „Történetírás felelőssége" című cikket. Eszembe jutottak a Nemeskürty-műveket elutasító ostoba érvek, és a Sára Sándor emberi tisztességét és művészi szándékát megkérdőjelező ellenvélemények is.

A lapban megjelent, vaktában vagdalózó írás kitételeivel nincsen kedvem vitába szállni, ám a szerző fölsorolt személyes sérelmeit sincs okom kétségbe vonni. Csak azt nem értem, hogy kerül a csizma az asztalra? Mi köze van mindehhez Gosztonyinak?

Végképp érthetetlen, hogy a logikai bakugrásokban bővelkedő cikk szerzője miért éppen Gosztonyi életművében véli fölismerni a magyar hadtörténetírás nagy negatívumait. Megértettem volna, ha egy a foxi-maxi egyetemen képzett történész perlekedne most az elfecsérelt múltért.

A semmiért.

Kiss Károly

Mi is volt húsz éve?

Nem szeretek dühből, felháborodásból írni, csípőből tüzelni, mert a harag rossz tanácsadó, nem lehet pontosan célozni, nehéz pontosan fogalmazni. Első felháborodásom múltán inkább fájó kíváncsiság fog el: miért történt, ami történt?

Hallgatom-olvasom a volt kiadói főigazgató nyilatkozatát megjelent iratgyűjteménye kapcsán. Semmit sem bánt meg, sőt kifejezetten büszke erre a „munkára", mint Hofi egyik számában a pályán büszkén szaladgáló futballbíró a szurkolók hülyézését is vállalva a szereplésért.

De mihez kezdjek a neves regény- és drámaszerző eszmefuttatásával legolvasottabb napilapunkban? Így ír: „Elvégre ma súlyosabb állami hatalomkoncentrációban élünk, mint a Kádár-korszak delén, a hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején és süket duma minden egyéb. Mérhetetlenül fejlettebb volt a magyar társadalom húsz éve, (...) mert sokkal inkább áthatotta a társadalmi szolidaritás."

Először feldühödtem, aztán elszomorodtam. Megértem én, ha valakinek megcsúszik a tolla, de ez nem egyszerű lapszus. Ez kőkemény csúsztatás, mi több: igen kártékony *hazugság*. Ennyire rövid nem lehet senki emlékezete – bár közszereplőink egy része, akár a volt kiadói főigazgató, most már igencsak felbátorodott, elmaradván nemcsak a jogi, de a morális számonkérés is. Most már újra ők *oktatnak* minket.

Megpróbálom végiggondolni, mi is volt húsz éve, 1973-ban. Mitől volt az annyira jobb, mint ezek a mostani idők?

A pangás éveinek kezdete, a magyar gazdasági válság kezdete. Az amerikaiak elhagyják Vietnamot, Brezsnyev látogatást tesz az USA-ban, katonai puccs Chilében, Egyiptom és Szíria támadást intéz Izrael ellen, Watergate-ügy, vége az olcsó kőolaj korszakának, de hozzánk még nem gyűrűzik be.

Magyarországon egyetlen jó dologra emlékszem vissza 1973-ból: fiatal voltam, éppen aspiráns havi 1920 forint ösztöndíjjal. Írókollégám akkoriban szerkesztő volt, s talán már le is adta a következő évben megjelenő első regényének kéziratát. Abban az esztendőben jelent meg Illyés Gyula *Minden lehet* és Nagy László *Versben bujdosó* című verseskötete. Déry kisregénye, a *Kedves Bóper...!*

No most hogy is állunk a fent idézett állításokkal? Ha igaz a feledékeny szerző állítása, hogy ma súlyosabb hatalomkoncentrációban élünk, mint húsz esztendeje, akkor innen legjobb tudomásom ellenére még nem mentek ki az oroszok, még nem voltak szabad választások, még nem született meg a többpártrendszer, nincs szólás- és sajtószabadság. 1973-ban tehát demokrácia volt, ellenben most kemény diktatúra, igazi rendőrállam, utazási korlátozásokkal, útlevél-engedélyeztetési tortúrákkal, politikai foglyok sokaságával, disszidensekkel, szamizdatirodalommal. „Mérhetetlenül fejlettebb volt a magyar társadalom húsz éve" – bizony, akkoriban ott volt a pártapparátus és végrehajtó-elnyomó szervezetei, ott volt a nyolcszázezer párttag, és a kissé kevésbé fejlett többiek, akiket áthatott „a társadalmi szolidaritás". Gondolom, a vietnami és chilei szolidaritásra gondolt szerzőnk, meg a kiválóan működő magyar szakszervezetre, mely harcosan képviselte a dolgozók érdekeit.

Ha akár egyetlen cáfolattal is találkoztam volna a képtelen cikk állításait illetően a mai, hatalomkoncentrált, monolitikus sajtóban, szóra sem méltatom ezt az arcátlan eszmefuttatást, bár készséggel elhiszem, sokak számára húsz éve volt az aranykor, ők tudják, miért, lelkük rajta.

Feltételezem, a társadalmi szolidaritáson szerzőnk a teljes foglalkoztatást és az állami lakásépítési programot értette, s ha így van, akkor ebben az egy dologban igaza lehet. Akkor alakultak ki az etióp bérek, akkor épültek a lakótelepeknek csúfolt betonsilók, akkor volt jó kapun belül munkanélkülinek lenni a gyárban, vállalatnál, hivatalban. Akkor kezdték felvenni az első nyugati kölcsönöket, melyek beépültek az elvtársi villákba és eladhatatlan termékeket gyártó mamutvállalatokba. Ez volt a társadalmi szolidaritás lényege. Trabant és hétvégi telek, tiéd a gyár, vidd haza!

Így van ez, tisztelt nosztalgiázó pályatársam, „és süket duma minden egyéb". Mert elhiszem én, hogy szerzőnk fenemód gyűlöli ezt a fennállót, ezt a mostanit, de *onnan* bírálni *ezt* – nos, ehhez gyomor és... orca kell.

Érdeklődve várom ezek után a Rákosi-korszak demokratikus intézményrendszerének dicséretét is, szemben a mostani átkossal, melyben szerzőnk, szegény, mindössze egy színházat igazgat. Mondhatni: üldözik.

Szentmihályi Szabó Péter

A nemzet örökös napszámosai

Sokan talán már azt sem tudják, mi fán terem. Pedig valamikor a bálok, mulatságok izgalmas eseménye volt. Olyankor felpezsdült a hangulat, a férfinéptől rövid időre a hölgyekhez került a kezdeményezés – ki, kit visz táncba? A választás az addig szerzett érdemek elismerése, a mellőzés figyelmeztetés volt: tessék viselkedni, a társaság figyeli az urakat.

Már látszanak a közelgő országgyűlési választás előjelei. Elérkezett az elígérkezések, az összekacsintások ideje. Sokan megkérdezik tőlünk – nem akárkik, hanem könyvtárba járó emberek – végtére is kik sürgölődnek ma képviselői szerepben, kiért miért politizálnak a magyar demokraták, a szabaddemokraták, a fiatal demokraták, a több ágra szakadt szociáldemokraták, a kereszténydemokraták és ki tudja hányféle irányultságú kisgazdák? Többnyire aggodalmasan kérdezik, mert nem értik, hogy a sok jó szándékú demokrata között miért árvul el az ország? Nem értik, hogy az új magyar demokrácia miért nem osztott lapot rang nélküli állampolgárainak, miért nem ítélte elég felnőttnek őket ahhoz, hogy önkormányzataik, érdekképviseleteik útján napi érintkezésben, beszélő viszonyban legyen velük? Miért tekinti őket tömegnek, politikai eszköznek, melyet egyfelől kommunistázásra, zászlólengetésre, másfelől a diktatúra rémével fenyegetőző, fasisztázó felvonulásra kell manipulálni?

Megnézik a felvonulókat a tévében és nem akarnak közéjük állni. Egyik társaságnak se hiteles az izommutogatása. Láttak már tömeget, nagyobbat is, aztán mi lett belőle?

A nemzet nem akar tömeg lenni, nem akar se kicsi, se nagybetűs nép lenni. Akar lenni, ami. Akar lenni iparos, kereskedő, kertész, magánzó, orvos, tanár, továbbá szülő, gyermek, továbbá keresztény, muzulmán, továbbá magyar, cigány, szláv, román, zsidó, német. Mindez igen, de tömeg nem. Politikai „anyag" nem. Volt éppen eleget „János". Szomorú valóság és mérhetetlen kár, hogy polgártársainkat nem a politika alanyainak, hanem a politika manipulációs tárgyának tekintették sokan azok közül, akikre rábízta magát egy teljes választási ciklusra. A tulajdon képviselői.

A kultúraközvetítés ügyében *elkötelezett* értelmiség, az önálló gondolkodásra érett, tudatosan élő állampolgárokért kell, hogy politizáljon. Velük együtt vagyunk a nemzet lelki és anyagi újjászületésének elkötelezett hívei. Nem a csodában, nem a régi-új nagyhatalmak kegyeiben bízunk – bár az se felesleges –, hanem polgártársaink elszánt élni akarásában, és emberi méltóságtudatában. Elődeink, írók, művészek, tudósok életpéldájára is alapozva tudjuk jól, hogy a nemzet újjászületésének, felemelkedésének alapja ma is – mint a történelemben annyiszor – az állampolgári erények szilárdsága, mely csak szívósan folytatott köz- és önnevelés útján érhető el. Tudjuk, hogy az éppen meghaladott kísérleti kor valósággal *letarolta a természetes közösségeket*, a szolid emberi viszonylatokat. Ám tudjuk azt is, hogy a modern kor legalább háromfelé szakította a kulturális öröklési anyag szövetét. Hogy egymásnak ellentmondó nevelést ad az egyénnek a szülői ház, az iskola és a külső világ. Amit az utóbbi egyre erőszakosabban diktál a mindenkori ifjúságnak, az az első kettőnek valamennyi eszméjét felborítja és nem kínál helyette megtartó erejű értékeket. Úgy szabadítja fel, hogy magára hagyja, elidegeníti az egyént a közösségtől. A modern világ nevelési eszméje, az érzelmi és értelmi felszabadulás elsivárosíthatja az ember világát a kulturális hozomány, a közösségi tudat híján. Az individuális szabadság apostolai tudatlan gőgjükben anakronisztikusnak minősítik a nemzetet. Nem látják, mert nem akarják látni, hogy a nemzet az a *magasrendű egysége* az egymásra utalt, egymást erősítő polgárok közösségének, amely szilárd kereteket adhat a családi, szomszédsági, egyesületi viszonylatok újjászerveződéséhez is.

A nemzet örökös napszámosai, pedagógusok, könyvtárosok, népművelők a vaskos realitások talaján állnak, ezért minden honfitársukat az emberi összetartozás érzésének vállalására, a szolidaritás ápolására kérik. Megfogyatkoztunk magyarságunkban, megfogyatkozunk gazdaságunkban, megfogyatkozunk életerőinkben. Számarányunkhoz képest túl sok a megfáradt, idős és a szegénységtől, szenvedélybetegségektől gyötört társunk. Ezeknek a fogyasztói társadalom gyönyöreit ígérni durva érzéketlenség. Ugyanakkor fontos, hogy helyzetükből reális kivezető utat kínáljunk, olyat, amely a közösséghez vezet, amely az értelmes élet lehetőségét mutatja.

Ébresszünk valamennyi polgártársunkban szolidaritást a gyermekek iránt. Ha elfelejtettük volna netán, akkor most tanuljuk meg újra, hogy a gyermekeket *a közösség érdeklődő szeretete neveli demokratává.* Az ősi demokráciák meghaladhatatlan nevelési eszménye *a törvényeknek és a hazának a tisztelete.* Ez az a tudás és érzelem, mely azt követeli, hogy az ember a közérdeket állandóan előnyben részesítse a saját érdekével szemben s amely forrása valamennyi polgári erénynek. Montesquieu mondta a törvények szelleméről írt hatalmas művében: „Sohasem a megszülető nép az, amely elfajul. Ez csak akkor indul romlásnak, amikor a felnőttek már elzüllöttek." Valamennyiünknek van szerepünk a politikai cselekvésben. Ne térjünk ki előle.

Szente Ferenc

Könyvről könyvre... Könyvről könyvre... Könyvről könyvre... Könyvről könyvre... Könyvről könyvre...

Többszörös túljelentkezés

Ismertető a magániskolákról

A nyolcvanas évek közepén a polgári nevelésről politikai okokból csak elvétve lehetett valamit olvasni, 1992 ősszel pedig már 239 alap- és középfokú magánoktatási intézmény működött Magyarországon. 1990-ben az oktatási törvény módosítása következtében ugyanis lehetőségük nyílt jogi és magánszemélyeknek, hogy alap- és középfokú oktatási intézményeket létesíthessenek. Jelenleg ezen óvodákban és iskolákban 22 ezer gyermek tölti el idejét, s csak azért ennyien, mert egy részük kis létszámú, csak fokozatosan kiépülő iskolakezdemény.

A szülők eddig könnyebben, ma már nehezen tudnak választani, hová érdemes beiratni gyermeküket, még ha az iskoláztatásra saját zsebükből is áldoznának. Ezért is üdvözlendő az Educatio Kiadó által a közelmúltban megjelent ismertető, a Magániskolák almanachja 1993–1994 című kiadvány, amely az alternatív oktatási intézmények hazai tárházát mutatja be. Magán- és alapítványi óvodákról, elemi és 12 évfolyamos, közép-, és főiskolákról, művészeti iskolákról, valamint különböző szakképző, illetve szakmai tanfolyamokról nyújt alapvető információkat általános iskolát végzetteknek és érettségizetteknek egyaránt.

E tájékoztatóban közlik az oktatási intézmények nevét, címét, telefonszámát iskolatípusok szerint. Ezek után részletesebb ismertetés olvasható az egyes intézményekről, így általános tudnivalók az iskola szerkezetéről, működési feltételeiről; pedagógiai elveiről, sajátosságairól, az intézmény kínálatáról; a meg nem kerülhető anyagiakról, tandíjról; végül a felvételi tudnivalókról és a jelentkezési feltételekről.

Megkérdeztük Várhegyi György, a Magyar Alapítványi, Egyesületi és Magánoktatási Intézmények Egyesületének elnökét, aki a kötetet gondozta, milyen a kívánatos munkamegosztás az állami és az alternatív oktatási intézmények között.

– A modern ipari államokhoz hasonlítva – válaszolta – a hazánkban működő magániskolák aránya rendkívül csekély. A közoktatási tevékenységekbe a világ minden részén bevonják a külső szolgáltatókat, elsősorban az egyházakat és az öntevékeny, nonprofit intézményeket. Így mindenhol – politikai, kulturális és gazdasági megfontolásokból – létezik valamilyen munkamegosztás és partneri viszony az állami és a magánoktatás között. Az állam politikailag érdekelt abban, hogy a polgárai megvalósíthassák kulturális törekvéseiket és így színesebbé váljon az oktatási kínálat. Az állam ugyanakkor sohasem tudja kielégíteni a keresletet, mert a kínálatot az átlaghoz igazítja és ezért mindig jelentkezik többletkereslet. Emellett a magániskoláztatás az államinál kisebb költségráfordítást igényel, mivel lakossági és egyéb anyagi, szellemi erőforrásokat képes bevonni az iskoláztatásba.

– Ön szerint mitől függenek a magániskolák fejlődésének kilátásai Magyarországon?

– Részben a gazdasági és társadalmi feltételektől, részben a magániskolák stabilitásától, munkájuk minőségétől. A legfőbb kérdés az, hogy megszűnik-e a jelenlegi létbizonytalanság: a lehetetlen és kiszámíthatatlan, magát a létet állandóan fenyegető hiányos anyagi és tárgyi feltételek, a vezetők és a pedagógusok szüntelen „vándorlása", mindaz, ami lassúbb fejlődést, pangást, esetleg az újonnan kialakult iskolák elsorvadását, bukását is okozhatja. Az iskolák irányítói közül nagyon hiányoznak az olyan „szupermenedzserek", akik képesek csekély pénzforrással is stabilitást lérehozni és gazdaságilag megalapozni a pedagógiai programokat. A szülők és a diákok körében mindenesetre igen gyorsan népszerűvé váltak az alternatív intézmények, ezt mutatja, hogy a legtöbb iskolában a jelentkezők száma a felvehető létszám többszöröse. A kereslet irányától egyébként az iskolában jelentkezők aránya nyújt támpontot: elsősorban az elitképzéssel, a tehetségondozással, a személyiségfejlesztéssel, a szakmai képzéssel és a pótló, kiegészítő tevékenységgel – felzárkóztatással, sérült vagy fogyatékos gyerekek nevelésével – foglalkozó iskolák a legkeresettebbek.

– Árulja el, mennyi ideig marad friss e kiadvány?

– Jóllehet, a kötet szerkesztését egy adott pillanatban lezártuk, törekedve a legfrissebb információk közreadására, mégsem kizárt, hogy egyes esetekben az adataink máris elavultak. Ebben az esetben az aktuális helyzetet illetően az iskoláknál lehet további információt kérni, de bennünket is megkereshetnek az érdeklődők, készségesen állunk a rendelkezésükre.

Szüts Gabriella

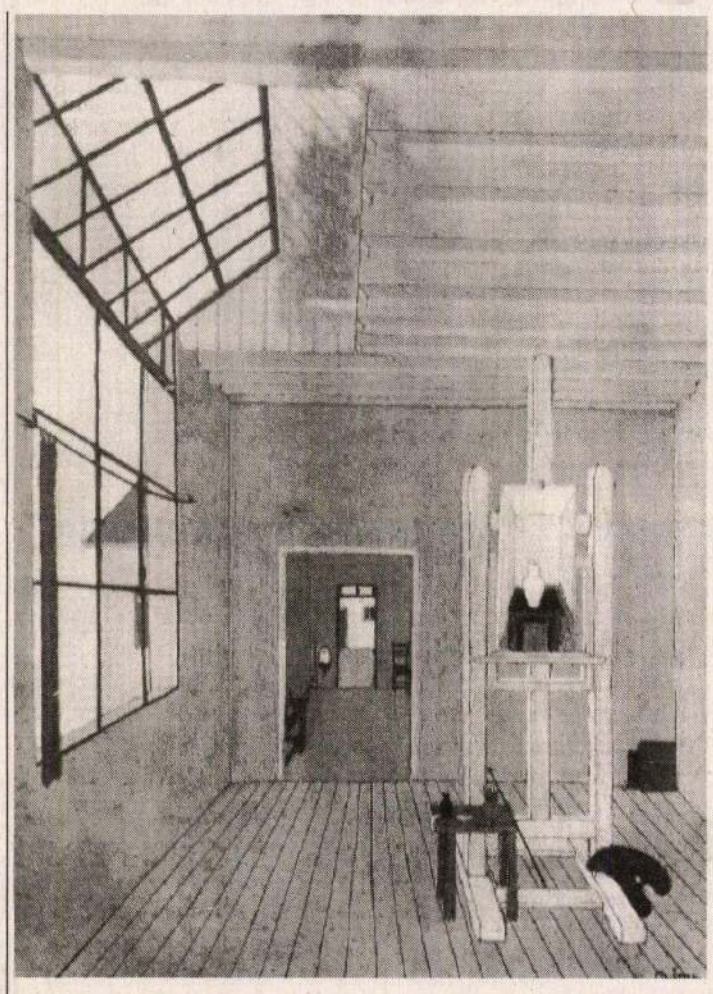

Czimra Gyula: Műterem (Czimra Gyula és Paizs-Goebel Jenő kiállítása a Magyar Képzőművészeti Főiskola Barcsay Termében tekinthető meg)

Útikönyvek – másképp

Hogy a magyar honpolgár utazási láza és az utóbbi időben megjelent útikönyvdömping egyenes arányban és összefüggésben van-e egymással, nem tudjuk. De azt tudjuk, hogy az új útikalauzok legtöbbje egyszerű fordítás, nem a magyar utazási szokásokhoz és a magyar utazók igényeihez, érdeklődési köréhez igazodó.

Ezen kíván segíteni most a *Medicina Kiadó,* megjelentetve az új, nagy *Ausztria* útikönyvet. Nyugati szomszédunkról sok éve jelent meg az első nagy útikönyv, megért hat kiadást; eléggé eljárt fölötte az idő. A *Szabó György* szerkesztésében készült új kötet már a legfrissebb információkat is tartalmazza, található benne 54 térkép, 14 alaprajz a legfontosabb műemléki együttesekről és múzeumokról, és található benne rengeteg magyar vonatkozású ausztriai adat, érdekesség. Ki tudta például, hogy a kőszegi hős, Jurisics Miklós az ostrom után éveken át Innsbruck várkapitánya volt?

A magyar világutazók száma meglepően nagy, de csak töredékük életét és munkásságát ismerjük alaposabban. A kiadó másik új könyve, a *Magyar utazók lexikona,* méltán híres világjáró, *Balázs Dénes* szerkesztésében mintegy hétszáz utazó nevét sorolja föl – legtöbbjük valóban alig ismert, de méltó a megismerésre. Külön tájékoztató mutatók adnak további információkat a lexikonban található kutatókról és munkásságukról.

Magyarországon 189 nemzeti park, tájvédelmi körzet és más természetvédelmi terület található. Ezeket ismerteti a *Garami László* szerkesztésében készült *Képes útikalauz védett természeti értékeinkhez.* Ez nem szakkönyv, hanem egy természetet kedvelő és ismerő ember beszámolója arról, mit érdemes megnézni ezekben a körzetekben. A kötet végén kislexikon foglalja össze a legfontosabb tudnivalókat.

Az új kiadványokat a szerzők és *Farkasvölgyi Frigyesné,* a Medicina igazgatója mutatták be a sajtónak.

(takács)

Elhagyott évek és tájak

Esszék, tanulmányok és jegyzetek töltik ki az alig százoldalas kötetet, amelynek szerzője *Laczkó András,* címe *Elhagyott évek és tájak üzenetei,* kiadója a Kaposvári Magyar–Lengyel Társaság. A társaságnak ez a negyedik megjelentetett könyve.

Minden írásában valamiképp a tájhoz kötődő irodalom ez, de az írásokban szereplők személye révén nemcsak Somogynak és Somogyban érdekes, hanem mindenütt, ahol a magyar szépirodalom értékeit ismerik, ismerni kívánják még.

Van itt szó Móricz Zsigmond utazásairól, az 1919-es előtti 1911-esről is. (Dokumentálva, mint a továbbiak is.) A tanulmányíró Babits éppúgy új megvilágíttatásba helyeztetik – sokaknak, gondolom, fölfedeztetik –, mint például Szabó Lőrinc *Szénásszekér* című verse. S természetesen Illyés Gyula is megidéztetik, verséről szólva és Somogyjáddal való kapcsolatának újszerű motívumain keresztül egyaránt. S jön még felénk a lapokon Takács Gyula, Csorba Győző, Fodor András és Bertók László. Verssorokon kívül levelek is találhatók a kötetben.

S nincsen egyetlen udvariassági kör sem. Elhagyott évek tárulnak fel a parázs alatti szunnyadásnak látszó kutatómunka eredményeinek közzétételével. Olvasmány ez a könyv. És olvasásra, sokunknak újraolvasásra buzdító. Újra bizonyítja, az irodalom olyan, mint egy igazi nő: kedves, okos, izgalmas, értékes, rejtélyes és kitárulkozó. Csak tudni kell közeledni hozzá.

(mátyás)

A mitológiától a reneszánsz irodalmáig

Öt alternatív tankönyv

Régi igény, hogy az iskolai tankönyvek között – az oktatási intézmény vagy éppen a pedagógus „elvárásainak" és kívánságának megfelelően – választani lehessen. Ezt a jogos igényt korábban eleve nem lehetett kielégíteni, mivel egy diktatórikus társadalmi berendezkedésben az oktatási rendszer, a tanterv és a tananyag egyaránt a központi normáknak rendelődött alá. A bekövetkezett változások azonban az oktatás pluralizmusának követelményét is felvetették, és a társadalom, az iskola, valamint az oktatási kormányzat részéről egyaránt megjelent az igény a párhuzamosan haladó és egymástól különböző tankönyvek használatbavétele iránt.

Ez a tankönyvek körében is szükséges pluralizmus nem egyszerűen világnézeti pluralizmust jelent. Tehát nem pusztán arra utal, hogy alternatív módon rendelkezésre álljanak például vallásosan elkötelezett és világnézetileg semleges irodalom- és történelemkönyvek. Jelentheti és jelenti az oktatási és nevelési módszerek pluralizmusát is. Nevezetesen azt, hogy létezhetnek olyan tankönyvek, amelyek a korábbi hagyományok szerint a zártabb, például erősebben kronologikus szerkesztést választják, jobban megkötik az oktató kezét, és lehetnek nyitottabb, inkább olvasmányos tankönyvek, amelyek nagyobb teret adnak a tanári személyiség kibontakozásának, s jobban építenek arra a kreatív közös munkára, amely a tanár és a diák együttműködése nyomán jön létre.

Ez utóbbi szemléletet és módszert választotta az a humán jellegű tankönyvcsalád, amellyel a Holnap könyvkiadó lépett fel, egyelőre a gimnázium első évfolyama számára, az Alternatív Közgazdasági Gimnázium első osztályos tankönyvsorozataként. Ezek a tankönyvek a következők: Kelemen Hajna *Mitológia,* Trencsényi Borbála *A művészet születése,* Sík Eszter *Az antikvitás irodalmából,* Kelemen Hajna *A középkor irodalmából* és Trencsényi Borbála *A reneszánsz irodalmából* című könyve. Mindegyik kötet szöveggyűjtemény, s mint ilyen, részben eredeti szépirodalmi (és mitológiai) szövegeket, részben a szóban forgó korszakok kultúráját értelmező tudományos tanulmányokat és esszéket, pontosabban ezekből részleteket közöl.

Az irodalmi és mitológiai szövegek, így az antik klasszikusok, a középkori himnuszok vagy a reneszánsz költészet és irodalom legnagyobb művei, például szemelvények Homérosz, Villon, Dante, Shakespeare, Cervantes, Janus Pannonius és Balassi Bálint alkotásai, igen hasznos és gazdag antológiába rendeződnek, és ezeket magyarázzák a bemutatott korszakok legjobb szakértőinek, például J. G. Frazernek, Mozes I. Finleynek, Huizingának, Egon Friedellnek, Babits Mihálynak, Szerb Antalnak, Szabolcsi Bencének, Fónagy Istvánnak és másoknak a tanulmányai és esszéi.

Az új – egyelőre kísérleti – „tankönyvcsalád" a legfontosabb ismereteket módszeresen adja közre, s a legfontosabb világirodalmi és magyar írókat mutatja be. Mindenképpen figyelemre méltónak tartom, hogy nem választja el egymástól mesterségesen (és hagyományosan) a világ- és a magyar irodalmat, s ezzel nemzeti kultúránk európai jelenlétét és karakterét emeli ki. Újszerű módon világítja meg a művelődéstörténet eddig, legalábbis a közoktatásban, kevésbé reprezentált folyamatait, így a középkori kultúrát, amelyet a korábbi képpel szemben rendkívül gazdagnak és mozgalmasnak mutat be, vagy a „művészetek születését", amelyet ismereteim szerint ilyen meggyőzően és dokumentáltan még nem tárgyalt hazai tankönyv.

A szöveggyűjtemény mint oktatási eszköz igen alkalmas arra, hogy az eddigieknél jobban bontakozzék ki a tanár és a diák közös munkája és érvényesüljenek a pedagógus személyes kvalitásai, ez persze feltételezi és megköveteli azt, hogy valóban eredeti, művelt és független tanári személyiségek végezzék az oktatómunkát. Nagyon jónak tartom azt, hogy a könyvek igen bőségesen közölnek eredeti szépirodalmi műveket és tudományos kommentárokat (persze, lehetne kiegészítésekre javaslatot tenni, magam például szívesen látnám a reneszánsz irodalmat bemutató tankönyvben Jacob Burckhardt *A reneszánsz Itáliában* című klasszikus művének egy kisebb fejezetét, így a reneszánsz Itáliájának egyetemeiről). Helyes, hogy a tankönyvek nem egyszerűen „irodalomtörténetet" adnak, hanem ezt általános művelődéstörténeti háttérrel egészítik ki, s így a bemutatott művelődéstörténeti korszakok teljesebb szellemi képét rajzolják meg.

A Holnap kiadó irodalomtörténeti „tankönyvcsaládjának" kötetei ezért igen alkalmasnak látszanak arra, hogy a magyar gimnáziumi oktatásban mint alternatív tankönyvek kapjanak helyet és szerepet. Sőt, fontos volna, hogy a kiadó folytathassa a további „tankönyvcsaládok" előkészítésére és létrehozására irányuló munkáját. Ez a munka igen sokat ígér, s kellő módon szolgálhatná a magyar irodalom- és művelődéstörténeti oktatás megújítását.

Pomogáts Béla

Maradó székelyek, elmenő csángók

Krónika Kászonból, Gyimesből

Nem tudni, csupán a véletlen, avagy tudatos szerkesztői gondolat fűzi össze – legalábbis témájával és megjelenésének egybeesésével – az Európa és a Kriterion Könyvkiadó két független, ám egymást mégiscsak kiegészítő kötetét.

A két könyvet egyszerre kézbe vevő olvasó számára egy és ugyanaz a történet, legyen bár a kászoni székelység (Imreh István–Pataki József: Kászonszéki krónika 1650–1750); avagy a gyimesi csángók (Antal Imre: Gyimesi krónika) sorsáról szól. Hiszen ahol a kászoni krónika véget ér (1750), valójában ott kezdődik a gyimesiek története (1764). Ám a gyimesi csángók életének kialakulása – magának a „csángó" fogalomnak a megszületése – ott gyökerezik a kászoni krónika száz évében, s talál mindkettő közös talajra a székelység XVII–XVIII. századi sorsában.

Székelyföldön – így Kászon felett is – történelmi viharok zúgnak el ekkor: tatárbetörés, forradalom, a szabadságért vívott csaták, a felkelések megtorlásai, s egy föléjük növekvő új világbirodalom kialakulása. Kászon népét járványok irtják, éhínség sújtja, háborúk tizedelik, munkájuk után sokszor két úrnak is adóznak. Mégis, a kászoni öt település (Feltíz, Altíz, Impér, Jakabfalva, Újfalu) katonáskodó székelysége igyekszik megtartani társadalmának a középkor végére kialakult rendjét. A kutató Imreh István és az ős-kászoni Pataki József könyvéből önmagát hagyományos szervezettséggel irányító, viszonyait maga alakító, javait közösen elosztó és a vétkesek felett igazságot szolgáltató, az írott jogra és a szokásra építő közösség képe bontakozik ki. Az ősi vagyon védelme itt szigorú írásbeli testamentumot szül. Az újfalusi Kajcsa Tamás azzal a szóbeli feltétellel egészíti ki végrendeletét, hogy ősföldjeit örököse csak addig bírhatja, amíg ebben a faluban él. „Ha ismét elmégy – mondotta –, meg nem engedik, hogy bírd."

Voltak, akik elhagyták a Székelyföldet. El a katonaság, az éhínség, a nehéz kenyérkereset, az adó elől, a könnyebb élet reményében. „Elcsángáltak", át a Keleti-Kárpátokon, sokan egészen Moldováig, onnan meg vissza. Katonákból, zsellérekből, bujdosókból, a kötöttségek elől a szabadságba menekülökből verbuválódott a Gyimes vidékének népe. Innen szóródtak aztán tovább a csángók: ki délnek, ki visszafelé, Erdélybe: Csíkba, Kovásznára, vagy miként a hétfalusiak, Brassó mellé.

A két kötet mondandója – rendezte bár a véletlen avagy szerkesztői tudatosság egymás mellé – az olvasó szemében sorsszerűen fonódik össze. Az erdélyi magyarság számára ma ugyanaz a kihívás, mint oly sokszor a múltban. A kászoni székelyek önmegőrzése avagy a gyimesiek választotta világvándoraság, csángó sors.

M. Á.

KERTÉSZ ÁKOS:

MANDARIN

Ne haragudj, hogy még ennyi idő múltán is zavarlak.
Alighanem a mandarin teszi. Ezen a télen el vannak árasztva a gyümölcsöspultok mandarinnal. Nekem az az érzésem, sose volt annyi mandarin, mint idén. A mandarint nagyon szeretem — talán még emlékszel rá. És valahányszor megeszem egy mandarint, Te jutsz eszembe. Te és nem más.

Én szinte mindent a nőktől kaptam; jót is, rosszat is. Írni is azért kezdtem, hogy megszeressenek. Hogy is mondta Ady? „ezért minden: önkínzás, ének: / Szeretném, hogyha szeretnének / S lennék valakié," — szívemből szólt. No persze a fönti megállapítás csak bizonyos határok között igaz. Nem a nőktől kaptam a világháborút, az ostromot, az éhezést, a fölszabadulás utáni eufóriát, Rákosit, aki ebbe az eufóriába beletaposott, nem a nőktől kaptam ötvenhatot, sem ötvenhat bukását...de ami a szűken vett magánéletet illeti, mindent tőlük kaptam.

Ma már tudom, hogy nem választottam sohasem. Engem választottak. Én csak figyeltem, hogy ki néz vissza. Kinek a tekintetében villan föl az a szavakkal szinte megragadhatatlan különös fény, ami azt mondja: „férfinak nézlek". „Érdekelsz engem", sőt esetleg: „akarlak". volt és csodaszép. Sétáltunk a Múzeum-kertben, a Károlyi-kertben, a Gellért-hegyen. Én akkor gyakorlatilag szűz voltam, ami addig velem e téren történt, az a szekszualitás paródiája volt. Úgy tudtam, a csókolózás azt jelenti, hogy a férfi és nő megpuszilják egymást száját, vagy hogy összeszorítják az ajkukat. Amikor egyszer egy ilyen „puszilkodás" közben kinyitottad a szád (ez a Gellért-hegyen történt), egész megrémültem, és nem tudtam, most mi a tennivaló. Aztán megtanultam ott helyben, két percen belül. Beszélni sem kellett hozzá.

Miattad dohányzom. Tizenhat éves koromban úgy képzeltem, hogy én sohasem fogok dohányozni. A srácok az osztályban már bagóztak, én nem, nem is akartam. Egyszer az iskolai vé-

ütt. Látnom kellett, hogy hol tanulsz. Milyen a kilincs, amit megfogsz. Milyen az ablak, amin kinézel, és mit látsz az ablakból.

Mandarint ettünk. Mandarint ezerkilencszáznegyvenhétben! Apádnak fűszer- és csemege üzlete volt, onnan csórtad. Nyolc éve nem ettem mandarint. Ezért, hogy a mandarinról ma is Te jutsz az eszembe, a Te szemed mély barnasága, sűrű szemöldököd, szájadnak szép íve, bőröd szaga.

Feküdtünk egymás mellett a rekamién és csókolóztunk, és akkor már meg mertem fogni a melledet is a pulóver alatt. Jobb kezemmel a derekadat karoltam, bal kezemmel a melled. Istenem! És mandarin... Maga volt a mennyország. Hogy magamévá tehetnélek, ezen gyötrődtem, de nem tudtam, hogy kell. Nem tudtam, hogy kell, és nem tudtam, hogy lehet. Nem tudtam, hogy lehet, és

KOVÁTS ALBERT:

Képzőművészet

1993. ápr. 2.

Festészetünk árnyékos oldala

Fontos és folytatást kívánó kiállítás helyszíne a Képzőművészeti Főiskola Barcsay-terme /a régi Műcsarnok egyik helyisége/. Válogatást láthatunk, amely különösebb aktualitás nélkül két ritkán emlegetett festőnk, *Czimra Gyula* /1901-1966/ és *Paizs Goebel Jenő* /1899-1944/ művészetét eleveníti fel.

A képzőművészeti kiállításoknak gyakran nem csupán esztétikai a szerepük. Túl azon, hogy örömünket leljük a jó művek látásában,nincs ellenüknkre, ha ez múltidézéssel párosul, emlékezetünk felfrissítését célozza, vagy hagyományaink árnyékában lévő szegmentumával ismertet meg. Jó tehát újra találkozni az ismereteink hátterében meghúzódó művészek munkáival, s az eltelt idő fényében talán újat, mást észrevenni rajtuk. Sokan bizonyára csak most fognak először szembesülni a két festő képeivel. Szerencsére túl vagyunk már egykor eltagadott, agyonhallgatott nagy művészeink, Csontváry, Vajda újra fölfedezésén, elismertetésén.Sor kerülhet most azokra a művészekre is, akik semmilyen korszak kedvezményezettjei nem voltak, de különösképpen üldözöttek vagy eltiltottak sem; akik talán alkatuknál fogva sem kerültek soha előtérbe. Nem arról van szó, hogy a kiállítást rendező fiatal művészettörténészek valami tökéletesen újjal hozakodnának elő a magyar művészet múltjából. E két festőt a szakmabeliek, kollégák is számontartották. De hiányzik a múltunkban betöltött szerepük felismerése, tudomásul vétele annak,amivel ők járultak hozzá ahhoz a szüntelenül gyarapodó építményhez, amit művészeti hagyományaink alkotnak.

A festők jó barátok voltak, franciaországi tanulmányútjukon lakótársak; visszahúzódó, csendesen dolgozó, hivatásuknak élő emberek. A korábban elhunyt Paizs Goebel volt a hamarább érő és a sikeresebb művész /a huszas években a Szinyei Társaság ösztöndíját is elnyerte/. 1928-ban a szentendrei művésztelep egyik megalapítója. A harmincas évek elejétől különös, szines, dekoratív álomvilágot teremtett. Ez a világ a halálát megelőző esztendőkre oldotabb, elvontabb, gazdag festőiségű pikturává alakult, melynek legkiválóbb darabjai az akkori magyar festészet élvonalába emelték a művészt.

Czimra Gyula sokáig viaskodott különböző művészettörténeti hatásokkal. Később meg anyagi nehézségekkel küzdött, házat épített, keveset festet. Igazából csak az ötvenes években talált magára. Képein többnyire szűk kis szobában néhány szegényes bútordarab látható, vagy csendélet szokványos tárgyakból. Nincs árnyék, tónusos árnyalás, a formák a lehető legegyszerűbbek. A finoman megválasztott szín gyermeki egyszerűséggel terjed vonaltól vonalig.

Remélhető, hogy lesz folytatása is a kiállításnak. Legalábbis a rendezők, *Zwickl András* és *Szücs György* ezt szeretnék. Tervezik, hogy egykorú képekkel felidézik a régi Műcsarnok hangulatát, és további árnyékban lévő művészeket vonnak a megismerés fénykörébe. Kár, hogy törekvéseikhez kevés támogatást kapnak. Fájdalmas, hogy a Főiskola — a termet adó intézmény — részéről sem tanár, sem diák nem volt jelen a megnyitón.

SUMONYI ZOLTÁN:

Október, 1992

Bizony még három hét sem
Fogyott le októberről
De máris háromízben
Tapasztalhattam Villon
Mesternek bölcsességét
"Addig van jó híred míg
(Addig míg) pártfogód van"
Egy éve nincs Vas István
Csaknem tíz éve Illyés
Hét éve Kálnokyt sem
Zörgethetem föl így hát
Kerekded ünneplésük
Zajlik most nélkülem de
Azért azt nem hiszem hogy
Csupán Ők tudták volna
Ki őrzi szentelt lares
Szobruknál mert ők tudták
Ki őrzi majd a lángot.

BUDAPEST, 1992. OKT. 20.

ANTAL ISTVÁN:

Rock

CZIMRA GYULA: Műterem (1963)
olaj, farost 47,5 x 33,5 cm (MNG tul.)

A kiállítás anyagát Zwickl András és Szűcs György válogatták
a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből.

A kiállítás megtekinthető:
1993 március 19- április 8-ig,
szombat és vasárnap kivételével naponta 13-18 óráig

PAIZS GOEBEL JENŐ: Tél (1932)
olaj, falemez 77,5 x 101 cm (MNG tul.)

Tisztelettel meghívjuk Önt a Magyar Képzőművészeti Főiskola
Barcsay-termébe
(1062 Budapest, Andrássy út 69-71.)

CZIMRA GYULA
(1901-1966)

és

PAIZS GOEBEL JENŐ
(1899-1944)

kiállítására

Megnyitja:
Zwickl András művészettörténész
1993 március 19-én pénteken 18.00 órakor

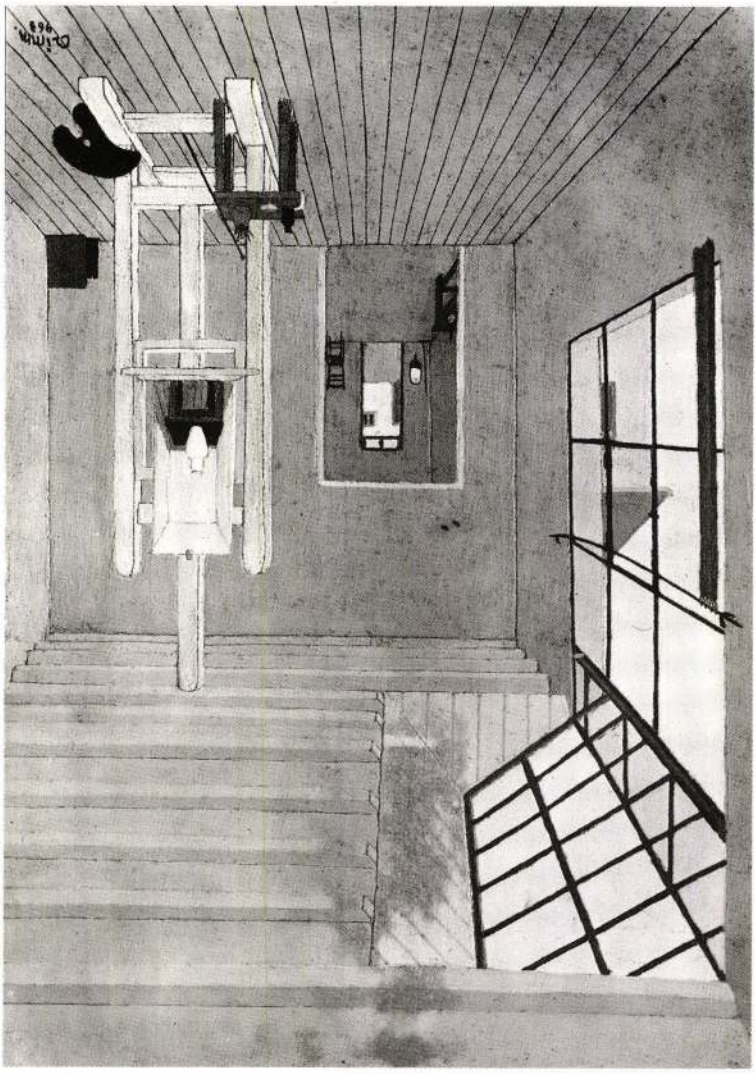

CZIMRA Gyula

Eltűnt festmények nyomában

A XVII. kerületi polgármesteri hivatalban már korábban keresték a letétbe helyezett műtárgyakat, de hiába

A Budapesti Történeti Múzeum 1973 és 1975 között 19 darab műtárgyat helyezett letétbe a XVII. kerületi tanácsnál, mondván: legyen mivel díszíteni a szürke hivatali helyiségeket. Több mint húsz év múltán a múzeum két képet visszakért egy készülő kiállításhoz. A XVII. kerületi polgármesteri hivatal munkatársai feltúrtak pincét és padlást, de hiába: tizenegy képnek nyoma veszett.

Egy megtalált kép a Kiscelli Múzeum raktárában: Csernó Judit festménye, az Abbázia kávéház FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Az úgynevezett szociális ajándékozás (haszonkölcsön-szerződés) mindennapos volt a hetvenes években, valóságos láncolat alakult ki múzeumok és tanácsok között a művészetpártolás ékes példájaként. Már a Budapesti Történeti Múzeumba (BTM) is jórészt ajándékként kerültek a különböző képek, rézkarcok a fővárosi tanács jóvoltából. A városvezetők szintén kapták vagy vásárolták a művészektől, így egyengetve göröngyös pályájukat. A hullámzó kvalitású anyagból a BTM munkatársai az értékesebbeket „beleltározták", a gyengébb darabok pedig mentek a „csomagba". A BTM 1973 és 1975 között tizenkilenc műtárgyat hagyott letétben a XVII. kerületi tanácsnál, hadd csempésszenek némi színt a rideg hivatali szobákba. Minden képre külön szerződést kötöttek, ezekben rögzítették: a tanács a műtárgyat átveszi őrzésre, és évente köteles írásbeli tájékoztatást adni a vele kapcsolatos lényeges körülményekről.

A tizenkilenc mű a hivatal, a Gamesz (gazdasági-műszaki ellátó), illetve a hasonlóan frappáns hangzású Ulki (út- és létesítmény-karbantartó üzem) helyiségeit volt hivatott ékesíteni. Köztük volt például Bod László: Krím, Szabó Vladimir: Budapest 1945–70, Bakonyi Mihály: Vetéssávok című alkotása. Szabó Vladimir képét – azóta sem került elő – jó szokás szerint rögvest továbbadományozták volna a berlini kollégáknak, ám a XVII. kerületi tanácselnöknek sikerült megakadályoznia az akciót. A festmény hányattatásai korántsem értek véget, a legenda szerint a rendszerváltozás után az egyik polgármestert annyira idegesítette, hogy a sofőrjével vitette le a pincébe.

– A képekről nem készült leltár – emlékezik *dr. Nagy István*, a XVII. kerület jegyzője. – És nem készült jelentés sem, erre a múzeum nem szólította fel a tanácsot. Némi képzavarral élve: a műtárgyak a feledés homályába vesztek. Senki nem foglalkozott velük, egészen 1999-ig. A rendszerváltás után sem történt átadás-átvétel a régi és az új hivatal között, leltárnak továbbra sincs nyoma.

– Ezek a műtárgyak soha nem tartoztak a Budapesti Történeti Múzeum törzsanyagába – magyarázza *Lorányi Judit* művészettörténész, a Kiscelli Múzeum munkatársa, aki maga is aktívan részt vett a keresésben. 1958-tól kezdték el számba venni a képeket, festményeket, rajzokat a Fővárosi Képzőművészeti Gyűjtemény részeként. A XVII. kerületi tanács hol jelentett a képekről, hol nem, 1988-ban például biztosan készült leltár.

A véletlen úgy hozta, hogy 1999-ben a Kieselbach Galéria Czimra Gyula képeiből kiállítást rendezett, melyhez a galéria munkatársa kiválasztott két képet a BTM Kiscelli Múzeumának katalógusából. A múzeum ezek után kérte vissza a képeket a XVII. kerülettől. Addigra kiderült, hogy a polgármesteri hivatalban már korábban keresték a letétbe helyezett műtárgyakat, sikertelenül.

– Jó pár műalkotást megtaláltunk a pincében – így a jegyző. – De tizenegy darabnak nyoma veszett. Végigjártuk a művelődési házakat, megkérdeztük az akkori gondnokot, tanácselnököt. Mindenesetre a múzeum munkatársai a velünk folytatott tárgyalások során nem mutattak be leltárt vagy jelentést. Három műalkotás a Bajcsy-Zsilinszky kórház igazgatói szobájából került elő; hogy ki vitte oda, a jó ég tudja. De evvel az erővel akár egy csepeli galériában is lehetne néhány.

Ha nem is csepeli, de egy budai galériában valóban ott díszelgett a két legértékesebb kép. De erről majd később.

A XVII. kerület polgármestere, *Devánszkiné Molnár Katalin* először 1999-ben rendelt el vizsgálatot és tett feljelentést a rendőrségen. Az eredménnyel nem volt elégedett, ezért kérte a nyomozás folytatását 2000 áprilisában. A rendőrség júniusban megszüntette a nyomozást, mivel „büntethetőséget megszüntető ok áll fent". A fogalmat a BTM munkatársai nem tudják értelmezni. Ahogy azt sem értik, miért kerültek a megszüntető határozat indoklásába olyan kitételek, miszerint a bűncselekmény elévült, valamint a festményeknek az elmúlt évtizedek alatt több tulajdonosuk is lehetett.

> *A rendszerváltozás után az egyik polgármestert annyira idegesítette a kép, hogy a sofőrjével vitette le a pincébe.*

– Nem lehetett – szögezi le Lorányi Judit –, ugyanis ezek a múzeum tulajdonai, és sem mi, sem pedig más nem adhatja el azokat.

A történetben furcsa fordulat állt elő, ugyanis a művészettörténész – szintén a véletlennek köszönhetően – egy budai galériában ráakadt a két legértékesebb darabra, a Czimra-képekre. Lorányi Judit azonnal feljelentést tett a XVII. kerületi rendőrkapitányságon. Ám mindez – mint mondja – egyáltalán nem ment könnyen.

– Órákon át várattak, úgy bántak velem, mintha én lennék a tettes, semmiféle feljelentést nem kívántak elfogadni tőlem. Azzal akartak elküldeni, hogy már lezárták a nyomozást. Ha nem biztat rendületlenül a jogászunk, nem maradok. De ragaszkodtam hozzá, és azt hittem, történik valami.

De nem történt. Így Lorányi Judit átfáradt a II. kerületi kapitányságra, mivel az említett galéria a II. kerületben található. Egy ambiciózus nyomozónővel még aznap este elautóztak a galériához, és a kirakatüvegen át megtekintették a Czimra-képeket. Lorányi hitt benne, hogy másnap a rendőrök lefoglalják az értékes festményeket. Másnap azonban az ügyet visszaadták a XVII. kerületi kapitányságnak. Ahol újra pontot tettek az ügyre.

Mit lehetett tenni? A BTM főigazgatója és munkatársai felhívták a budai galériát, ám a telefonban kijelentették, hogy a képek már nincsenek ott. Kiderült, az újsütetű tulajdonos egy debreceni ügyvéd, műgyűjtő, aki arra hivatkozott, hogy a képeket 1986 körül – legálisan – vásárolta az első magántulajdonban lévő galériában. Mivel akkortájt még nem kellett nyugtát adni, állítja, hogy az adásvételről nincs papírja. Valamint azt sem állt módjában ellenőrizni, ki a festmények eredeti tulajdonosa – folytatja Lorányi Judit. Az időpontnak azonban ellentmond, hogy az 1988-ban készült leltárban (múzeumi revízió) még hiánytalanul megvolt mind a két Czimra-kép, melyek hátlapján ott állt a tulajdonos BTM neve. Nem vehette hát meg a festményeket 1986-ban.

A múzeum – jobb híján – pert indított a debreceni ügyvéd ellen. Az első tárgyalás napján Debrecenben azonban arról értesültek, hogy az ügyvéd autóját feltörték, a csomagtartóból kivették a két festményt, valamint a férfi használt bőrkabátját.

A per folytatódik.

– Nagyon sok mindent nem rendeztek még a rendszerváltás óta – szögezi le Nagy István, XVII. kerületi jegyző. – A hivatali szobákban most is lógnak festmények, kerületi szerzők művei, melyeket megvásároltunk és szigorúan leltárba kerültek. De ez az ügy már több mint harmincéves. Meggyőződésem, mindkét fél hibás: a Budapesti Történeti Múzeum, mert huszonöt évig nem érdekelte a vagyona, és mi, a jogutódok is. A BTM munkatársai szerint azonban a kárért kizárólag a XVII. kerületi önkormányzat felel, mivel annak idején rögzítették a szerződésekben, hogy köteles eredeti állapotukban megőrizni az alkotásokat. Megjegyzendő, a kölcsönbe adott darabok közül egyedül Czimra Gyula művei azok, melyeknek az utóbbi néhány évben hihetetlenül megnőtt a piaci értékük. Az Óbuda, részlet, valamint a Csendélet konyhában című olajfestmények óvatos becslések szerint is hétszázezer–egymillió forintot érnek. A többi – eltűnt és meglett – alkotás soha nem került a műkincsforgalomba.

Végül a két fél megállapodott, és a XVII. kerületi önkormányzat a becsült érték felét, 650 ezer forint kártérítést fizetett a múzeumnak.

Az eltűnt műtárgyak közül idén januárban újabb három került elő.

Tyápay Katalin

CIKKÜNK NYOMÁN

Valentin-napra készül
finom eleganciájával a

Le Bourbon étterem

Február 14-én ötfogásos vacsorával és tombolával várjuk szíve hölgyével együtt, meghitt, elegáns környezetben.

A 7600 Ft/fő ár a pezsgőt, üdítőt, ásványvizet, kávét/teát is tartalmazza.

A tombola győztese kétágyas szobát nyer egy szombat éjszakára, és vendégünk párjával együtt a vasárnapi reggelin.

Asztalfoglalás: 429-5770
Budapest V., Erzsébet tér 9–10.

Le MERIDIEN BUDAPEST

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

„Logodi utca"

A Budavári Önkormányzat nyilvános pályázatot hirdet

a Budavári Önkormányzat tulajdonát képező, beépítetlen telekingatlanok értékesítésére, amelyeknek címe:
Budapest I. kerület, Logodi utca 66., 68., 70. házszám, 6789/1, 6790/4, 6791. helyrajzi szám.

A pályázat részletes feltételeit a pályázati dokumentáció tartalmazza.

A pályázaton való részvétel feltételei:
a pályázati dokumentáció 100 000 Ft+áfa összegért történő kiváltása, az abban foglaltak tudomásul vétele, a pályázat benyújtásakor ingatlanonként 5 000 000 Ft bánatpénz befizetésének igazolása.

A pályázat beadási határideje:
2001. március hónap 18. napján 14 óra.

Az ajánlati kötöttség időtartama:
a beadástól számított 60 nap.

A pályázati dokumentáció kiváltható a pályázati felhívás megjelenésének napjától a Budavári Önkormányzat ügyfélszolgálati irodáján.
Cím: Budapest I. kerület, Kapisztrán tér 1.
Telefon: +36 (1) 458-3000

SZENTES KERESKEDELMI ÖVEZETÉBEN
27 195 m²-es telek egybefüggően eladó.

További felvilágosítás:
06 (30) 938-0042

GORDON & WEBSTER
Nemzetközi Ingatlan Tanácsadó és Befektetési Rt.

XIV., Amerikai úton
épült társasházban

MÁR CSAK 7 LAKÁS ÉS 1 IRODA ELADÓ!

Méretek:
44, 63, 68 és 118 nm.

Érdeklődni lehet:
1052 Budapest, Váci utca 19–21.,
Millennium Center
Telefon: 268-9100
Fax: 268-9168
Mobil: 06-20/935-0578
E-mail:
evelkei@gordon-webster.hu

BUDAPESTI **Operabál**

2002. FEBRUÁR 16.

Jegyek rendelhetők:
Operabál Szervező Iroda
1065 Budapest, Hajós u. 13-15.
Tel./Fax: (36-1)302-3906, (36-1) 353-1188
e-mail: operabal.2@uze.net

Főszponzorok: Szponzorok: Médiatámogatók:

Tisztelt olvasónk, tisztelt hirdető partnerünk!

Ha a **NÉPSZABADSÁG BUDAPESTBEN** szeretné hirdetését elhelyezni, ha reklámüzenetével az úgynevezett *Budapest-célcsoporthoz* szeretne fordulni, kérjük, keressen meg bennünket a **436-4431**-es telefonszámon vagy a **436-4437-es** telefaxon, illetve írjon e-mail címünkre:
okokeny@nepszabadsag.hu

NÉPSZABADSÁG
Magyarország legkedveltebb napilapja

GIACOMELLI SPORT
A SPORTBARÁTOK KELLÉKTÁRA

Sporttáskák különböző méretben és színben

T-Shirt

GVOP 2006: gyorsabb, egyszerűbb, átláthatóbb

A gazdasági minisztérium folyamatosan a pályázók igényeinek megfelelően alakítja át a rendszert

Még kevesebb lesz az adminisztráció, lényegesen csökken a döntéshozatal és a kifizetések időigénye, átláthatóbb lesz a pályázati rendszer – ígéri a Gazdasági Versenyképesség Operatív Program irányító hatósága.

Munkatársunktól

A Nemzeti Fejlesztési Terv Gazdasági Versenyképesség Operatív Programjának (GVOP) pályázatai az elmúlt két évben megmozgatták a vállalkozókat: 2004 eleje óta több mint hétezer vállalkozás érezte úgy, hogy beruházásuk uniós támogatásra érdemes. A 2004–2006-ban rendelkezésre álló mintegy 150 milliárd forintos pénzügyi kerettel szemben az igények már most meghaladják a 284 milliárd forintot. Ez nem jelenti azt, hogy teljesen kiürült a kassza, a több tízezer pályázatból eddig mintegy nyolcezret támogatott az irányító hatóság, ebből mintegy 5300 nyertessel kötött szerződést, és 2614-nek fizette ki a benyújtott számlát. A megítélt támogatás 126,2 milliárd forint – a hároméves keret 82 százaléka –, a leszerződött összeg 99,6 milliárd, a kifizetetések pedig meghaladják a 31 milliárd forintot.

Az eddigi tapasztalatok szerint a kis- és középvállalkozások fejlesztését célzó második prioritás felhívásai voltak a legnépszerűbbek, több mint 14 ezren jelentkeztek rájuk. Ezen belül is a cégek műszaki és technológiai hátterének a modernizálása keltette fel a legtöbbek érdeklődését, sokan ugyanis a vissza nem térítendő támogatás segítségével szeretnének olyan beruházásokat végrehajtani, mint például egy gépvásárlás vagy az üzlethelyiségük felújítása. Az információs társadalom és gazdaságfejlesztés címszó alatt kiírt pályázatok is megmozgatták az érintetteket a támogatási keret kétszeresére érkeztek be fejlesztési igények, igaz, nem egyedül a vállalkozói szférából. 2005-ben az egyik legnépszerűbb pályázat a Széles sávú hálózatok önkormányzatok általi kiépítése volt. Ennek a pályázatnak köszönhetően olyan területeken épülhet ki a széles sávú internetelérést biztosító hálózat, ahol egyébként nehezen vagy egyáltalán nem valósulna meg ez a fejlesztés.

Érdekes képet mutat a pályázatok területi megoszlása is, regionális szempontból a közép-magyarországi régióban megvalósuló projektek kapták a legtöbb forrást, több mint 53 milliárd forintot. A többi régió támogatási értéke 8,5 és 17 milliárd forint között szóródik. A közép-magyarországi régió kiemelkedő súlyát a K+F prioritás keretén belül megítélt támogatás eredményezi. A többi három prioritásban elnyert összegben pedig inkább alulreprezentált a régió tényleges súlyához képest (akár a lakosságszámot, akár a működő vállalkozások számát nézzük). Ha a többi prioritás is kimeríti forráskeretét, a közép-magyarországi régió előnye várhatóan valamelyest csökkenni fog.

Annak ellenére, hogy a GVOP az egyik legsikeresebb programja a Nemzeti Fejlesztési Tervnek, a gazdasági tárca, mint irányító hatóság gyakorlatilag folyamatosan a tapasztalatokhoz és a pályázók érdekeihez igazítja a rendszert, vannak még megoldandó kérdések. Az elmúlt években gyakran lehetett hallani, hogy az elvileg hatvannapos döntéshozatal háromszor több időbe telt, a szerződéskötésre több mint félév „rámént", és a kifizetések pedig a kelleténél ugyancsak kétszer-háromszor több időt vettek igénybe. Ebben, sok esetben sajnos a pályázók is részesek, hiszen számos pályázatot vissza kellett küldeni hiánypótlásra hiányzó aláírások és pecsétek, a megadottnál régebbi cégkivonat, aláírási címpéldány, rosszul kitöltött költségvetés, bankgarancia, a biztosíték hiánya, összekevert mellékletek, az áfaszabályok félreértelmezése miatt. Ráadásul olyanok is bőven vannak, akik a hosszú út után még a kifizetés alapját jelentő számlát is rosszul töltik ki. Arra is volt példa az elmúlt időszakban, hogy a nyertes vállàlkozó végül visszalépett a szerződéstől, mert kiderült, nem tudja teljesíteni a benne foglaltakat. Ez általában akkor történik, amikor a társaság hivatásos pályázatíróra bízza a beadványát, nem olvassa el elég részletesen vagy nem ismeri az útmutatót és a felhívást – azaz a folyamat végén szembesül a hiányosságaival, a feltételekkel. A GVOP irányító hatósága azonban a hibákat látva rugalmasan reagált az igényekre, például növelte a népszerűbb pályázatok keretét, pénzt csoportosított át a kevésbé népszerű pályázatoktól. Az irányító hatóság számos egyszerűsítést is végrehajtott tavaly és hajt végre idén is. Tavalyi újítás például, hogy a pályázati útmutatóban szereplő formai előírásoknak nem megfelelően benyújtott dokumentumok a korábbiaknál jóval szélesebb körben hiánypótolhatóvá és javíthatóvá váltak. Mintegy 30-40 százalékkal csökkent a támogatási szerződések megkötéséhez szükséges dokumentáció, például a szerződéskötéshez aláírási címpéldányt nem kell ismét beszerezni és mellékelni, ha a nyertes korábban már csatolta azt a pályázathoz, nem kell a banktitok kiadására vonatkozó felhatalmazó nyilatkozatot adni a számlavezető pénzintézetnek, és beadáskor elegendő nyilatkozni a választott biztosíték fajtájáról, nem kell csatolni a biztosítékot. A szerződésmódosítás határideje pedig 15 napra csökkent. Azáltal, hogy kevesebb igazolás szükséges hozzá, a pénzügyi elszámolások dokumentációja ugyancsak negyven százalékkal kevesebb időt vesz igénybe, mint 2004-ben: például idegen nyelvű számla esetében elegendő a nem hivatalos magyar fordítás, a támogatással beszerzett eszközök, szolgáltatások vagy építési beruházások átvételét, illetve megvalósulását alátámasztó teljesítésigazolás helyett pedig elegendő a számlán feltüntetni a teljesítést. Az irányító hatóság ugyancsak 2005-ben kiépítette az ügyfélreferensi rendszert, azaz a támogató leveleken feltünteti az adott pályázattal foglalkozó ügyintéző elérhetőségét a gyors, és személyes konzultáció érdekében. Várhatóan február végétől a második prioritás pályázói az interneten keresztül is tájékozódhatnak pályázatuk aktuális állapotáról. A program célja, hogy a pályázóknak ne kelljen mindig az ügyfélszolgálathoz fordulniuk, ha érdeklődni szeretnének, hol tart a beadott anyagok feldolgozása. A támogatási döntésről szóló tájékoztató levéllel együtt ezentúl egy kódot is kapnak a pályázók, ezzel léphetnek be egy internetes felületre, s ott bármikor megtekinthetik pályázatuk állapotát.

További újítás, hogy ha valakinek elutasítják a pályázatát, lehetősége nyílik arra, hogy elektronikus úton megkapja a döntés indoklását, így kiderül számukra, miért is nem feleltek meg. Természetesen ezen kívül továbbra is lehetőség van az illetékes közreműködő szervezetnél megtekinteni a pályázat részletes értékelését, az elutasítás okait. Az idén tovább csökken a döntéshozatal időigénye azáltal, hogy egyszerűbbé válik a döntési mechanizmus, egyszerűsödnek a döntési jogkörök, a nagy tömegű, műszaki tartalmú pályázatok esetén bevezetik az elektronikus rendszert. Az elszámolások és kifizetésének időigénye a többi között azért csökken a jelenlegi harmadára, mert például megszűnik a tételes számlanyilvántartás, és lehetővé válik az elektronikus számlakitöltés.

Ez a több mint egy éve tartó folyamatos ügyfélközpontú kigazítás, egyszerűsítés bizonyára sokakat elgondolkoztat, hogy talán mégis érdemes belevágni a pályázásba. Mindenekelőtt fontos megnézni, hogy milyen lehetőségek vannak még nyitva az eddigi felhívásokból, és mennyi pénz jut az egyes célokra. Több esetben, így például a kis- és középvállalkozások fejlesztését célzó felhívásnál attól függ a még pályázható támogatási keret nagysága, hogy mekkora összeget tudnak átcsoportosítani a kevésbé népszerű pályázatoktól. A 2004–2006-os támogatási keretnek több mint 80 százalékát már odaítélte a nyerteseknek a hatóság. Nem árt észben tartani, hogy az elutasított pályázattal – ha a beruházás még nem kezdődött meg – újra lehet jelentkezni, a hibák kijavítása után újra be lehet adni. Jelenleg is készül a második Nemzeti Fejlesztési Terv, és annak operatív programjai, amely a 2007–2013 közötti időszak pályázatainak alapját teremti meg. Mivel mintegy tízszer több uniós pénzből gazdálkodhat az ország, mint 2004–2006 között, aki most esetleg nem talál a beruházásához megfelelő pályázatot és tud várni a megkezdéssel, megvárhatja 2007 elejét, amikor megjelennek az új felhívások.

Internettermninál Szombathelyen EU-támogatásból Fotó: MTI - Czika László

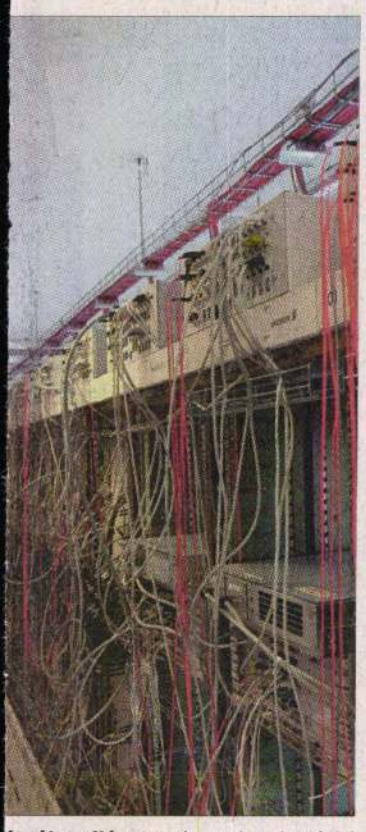

ózzák a világot Fotó: Kovalovszky Dániel

● Jónak nevezte decemberi, budapesti látogatásán az EU-pénzek magyarországi felhasználását *Danuta Hübner*, az EU regionális főbiztosa. A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program (GVOP) az egyik pozitív példa Magyarországról – mondták megkeresésünkre európai bizottsági illetékesek. Brüsszel a program működését a monitoringbizottságba küldött képviselője révén is figyelemmel kíséri, s eddig jó benyomásokat rögzített. Ez – mint lapunkkal közölték – vonatkozik a forráslekötések arányára, a megkötött szerződések számára és a kifizetési nagyságrendre is. Az európai bizottsági képviselő a korábbiakban is hangsúlyozta ugyanakkor, hogy ügyelni kell az ún. n+2-es EU-szabályból fakadó kötelezettségekre, valamint a projektvégrehajtás minőségére. Mindkettő azt a célt szolgálja, hogy a pénzek ne vesszenek el (az n+2 szerint például a tárgyévet követő két év múlva az EU-forrás már nem használható fel, hanem visszakerül a brüsszeli kasszába, végső soron pedig a nettó befizető tagországokhoz), s a támogatottak minél gyorsabban, hatékonyabban lezárhassák projektjeiket. Ezzel is összefüggésben az EU már korábban is kifejezésre juttatta, hogy szerinte a projektek kiértékelése és a szerződéskötések között túlságosan hosszú idő telik el.

skötés

ıg tűzi ki a határidőt, zdődik a ın nem lesz.

121. nap

Kifizetés

A kifizetés előtt ellenőrzik a benyújtott elszámolásokat, megtörténnek az esetleges hiánypótlások, javítások és a teljesítésigazolás kiállítása.

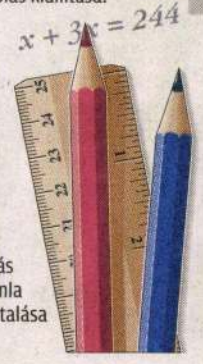

Ha az elszámolás hibátlan, a számla összegének átutalása következik.

60 nap

A kifizetések időigénye a számla benyújtását követően **60 nap**. Itt is lehetséges hiánypótlás, ami meghosszabbíthatja ezt a határidőt.

A beruházásokat a támogatás elnyerésétől számított két, illetve bizonyos esetekben három éven belül kell megvalósítani, ezért – ha a beruházás hosszabb időt vesz igénybe – a projekt befejezése és az összes számla kifizetése több évet is igénybe vehet.

Pénzügyi beszámoló (a projekt befejezésekor az előírt beszámoló benyújtása)

Projektfenntartás

Ha létezik ilyen előírás, a beruházás fenntartása az előírt időszakon keresztül.

A projekt fenntartása, ha létezik ilyen előírás. A beruházást fenn kell tartani, működtetni kell az előírt időszakon keresztül, ezalatt rendszeresen monitoring-jelentéseket kell benyújtani az eredeti pályázatban vállalt eredmények teljesítéséről.

Záróbeszámoló és a támogatás lezárása

Záróbeszámoló elkészítése (a beruházás befejezése és az összes előírt feltétel teljesítése – fenntartási idő stb. – után záróbeszámoló készül, ami azt bizonyítja, hogy a pályázatban és a támogatási szerződésben vállaltak teljesültek).

Kultúra

HÍREK

Bartók + Miskolcon

Bartók + Verismo 2006 címmel rendezik meg idén június 15. és 25. között a Miskolci Nemzetközi Operafesztivált a borsodi megyeszékhelyen – jelentették be egy tegnapi, Budapesten tartott sajtótájékoztatón. A hatodik komolyzenei fesztiválon ezúttal *Bartók Béla* mellett a Verista operaszerzők (*Mascagni, Leoncavallo, Alfano, Giordano* és mások) művei hangzanak majd el a város több helyszínén. A komolyzenei programok mellett színházi produkciók, tánc- és bábelőadások, dzsesszkoncertek, filmvetítések színesítik a műsort. A részletes program a www.operafesztival.hu oldalon olvasható. *(Munkatársunktól)*

Képregényfesztivál

Hamarosan két budapesti eseményt is a képregénynek szentelnek. Február 19-én a Révay utcai Bálint Zsidó Közösségi Házban tartanak képregényiskolát és -vásárt. Március 5-én pedig a Millenáris Teátrumban megrendezik a 2. Magyar Képregényfesztivált. Az alkalomra több mű jelenik meg, például Aleksandar Zograf: Pszichonauta: látomások a Balkánról című alkotása. *(V. Gy.)*

Villámfilmek

Harmadszor tartják Szekszárdon Digi 24 címmel a digitális „villámfilmek" tehetségkutató versenyét március 25–26-án. A játékba benevezőknek 24 óra alatt műfaji megkötöttség nélkül 3 perces minimozit kell készíteniük. A téma ezúttal Szekszárd szülötte, *Garay János* és műve Az obsitos (Háry János) lesz. A zsűriben részt vesz *Karl Bardosh* New York-i professzor, *Makk Károly* rendező és *Kardos Sándor* operatőr is. *(V. Gy.)*

Politikai témák a senki földjén

Német filmek, amerikai sztárok a Berlinalén

Kiküldött munkatársunk, Csákvári Géza jelenti Berlinből

Garrison Keillor, Meryl Streep és Lindsay Lohan

Az egykori senki földjén (a néhai keleti és nyugati blokk határán), az utóbbi tíz évben felépített, sci-fibe illő, ultramodern helyszíneken megrendezett berlini filmfesztivál idén a német film diadalát hivatott szolgálni. A szigorú válogatók a versenybe négy német művet válogattak be, míg az utóbbi években, évtizedekben fontosnak tartott kelet-európai művészek szinte egy az egyben kiszorultak. A filmek minősége nem igazolja ezt a döntést. Még a Berlinale nyitófilmjének, a Snow Cake-nek is az volt a legnagyobb erénye, hogy a fesztiválra lehetett csábítani *Sigourney Weaver* színésznőt. A közepes dráma feledhető darab, amely egy múltja elől menekülő gyilkos és egy autista nő különös kapcsolatát taglalja.

A sztárparádét az amerikai *George Clooney* érkezése dobta fel: a színész-rendező az olajkartellel foglalkozó politikai thrillerét, a nemsokára Magyarországon is mozikba kerülő Szirianát kísérte el. Clooney szerint az ilyen filmekre azért van szükség, hogy az amerikai családokban végre elkezdődjön a párbeszéd a valóban fontos dolgokról. Ugyanez az elv vezérelte, amikor megrendezte a *Joseph McCarthy* szenátor kommunistaüldözését bemutató Good Night, and Good Luckot. Bár ez utóbbit öt Oscarra is jelölték, Clooney nem bízik a sikerben, szerinte a meleg cowboyok fognak nyerni – utalt *Ang Lee* Brokeback Mountain című drámájára.

A verseny egyetlen kelet-európai műve a bosnyák elsőfilmes *Jasmila Zbanic* (természetesen német koprodukcióban) megrendezett munkája, a Grbavica, amely a „fontos téma, de kevéssé sikerült" film esete. A muzulmán Esma (több mint szimbolikus, hogy az egyik legnépszerűbb szerb színésznő, *Mirjana Karanovic* játssza) Szarajevóban nyomorog egyetlen lányával, Saraval. Míg a rendező néha elvész a valóban nem túl könnyű bosnyák mindennapok naturalista ábrázolásában, lassan körvonalazódik a két nő közti dráma: a lány azt hiszi, apja a szerbek elleni harcok hősi halottja. De kiderül, hogy anyját több csetnik megerőszakolta, ő így fogant, s egy fogolytáborban született. Érdekes sajátossága a kortárs filmművészetnek, hogy a történelemről csak a köznapi ember mindennapjain át tud és akar beszélni. Mindenesetre a válogatók munkáját dicséri, hogy meghívták a Grbavicát – nem kell másik kontinens művészetéből válogatni, Európában is vannak még súlyos, hosszú évtizedekig be nem gyógyuló sebek, amiről érdemes és kell beszélni.

A verseny eddigi abszolút favoritja a február 20-án 81. évébe lépő *Robert Altman* A Praire Home Companion című zenés darabja, az életszeretet filmje. A cím tulajdonképpen egy társulat neve, amely társulat színházból, élőben, több mint három évtizeden át készített rádióműsort. A film egy elképzelt utolsó adás története – ebből a filmből ismét a mesteri Altman szól hozzánk, zseniálisan idézi meg a mindennapok apróságokból összeálló szépségét, az élet egészét. – A film a mindennapok reflexiója, a valóság tükörképe. Teljesen más lenne, ha egy évvel korábban vagy később forgatom le – mondta a rendező. Ezt alátámasztja a lapunknak nyilatkozó *Meryl Streep* is, aki elmesélte, hogy Altman nem ismételteti meg a jeleneteket, mindig az elsőt, a spontánt használja. Sőt sokszor még akkor is filmezte őket, amikor nem konkrét jelenetet vagy dalt adtak elő, *Kevin Kline* például így tornázta fel a szerepét. Mindig produkálta magát, Altman pedig ebből sok mindent felhasznált.

A Praire Home Companion a nagy rendező minden bizonnyal utolsó munkája, méltó lezárása az életműnek. Érdekes, hogy a producerek nem bíztak abban, hogy az idős mester le tudja vezényelni a filmet, leszerződtették a Boogie Nightsot és a Magnóliát jegyző *Paul Thomas Andersont* arra az esetre, ha valami baj történne. – Reménykedtek, hogy feldobom a talpam, és Paul Thomas Anderson jobb filmet készít majd, mint én – viccelődött Altman.

Színházi körhinta

Szászi Júlia Bécs

Magyar színtársulatok is fellépnek Bécsben a tegnap kezdődött Közép-európai Színházi Körhinta elnevezésű fesztiválon, amelyet most első ízben rendeznek meg a Brett színházban. A térség kortárs színházművészetét bemutató rendezvénysorozatra összesen tizenhat magyar, cseh, szlovák és lengyel társulatot hívtak meg, azzal a kifejezett szándékkal, hogy a fesztivált ezentúl rendszeresen megismétlik. Az egyes társulatok közötti tapasztalatcserén túl a cél az, hogy a bécsiek folyamatosan figyelemmel kísérhessék a szomszédos országok alternatív színművészetének fejlődését.

A március 11-ig tartó fesztiválon a magyarok közül elsőként a Hólyagcirkusz mutatkozik be: csütörtökön és pénteken viszik színre a Csődcsicsergőt. A programban szerepel *Krasznahorkai László* felolvasóestje is: az Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó című regényből német nyelven kapnak ízelítőt az érdeklődők. A Baltazár Színház is a Múló rúzs című produkcióval, *Szabó Réka* angol nyelvű szöveggel kísért táncjátékkal, *Pintér Béla* és társulata pedig a nagy sikerű Parasztoperával vendégszerepel a fesztiválon.

Hódolat a kismesternek

Tárlat

Czimra Gyula emlékkiállítása. MűvészetMalom, Szentendre

Rózsa Gyula

Teljes őrület: *Czimra Gyula* kilencszázötven körül kezdett kéz- és alaktanulmányokba mélyedni. Ebben az a legkevésbé abszurd, hogy akkor már ötvenesztendős volt – a művek szerint nem voltak éppen indokolatlanok azok a kéztanulmányok – hanem a történelmi idő. *Révai József* hívószavára éppen ekkor jelentkeztek az elismert, befutott művészek mellé a beszáradt rajztanárok, félamatőrök, szakkörből szalasztottak a szocialista képzőművészet felvirágoztatására, a mellőzött sértődöttek, a soha meg nem értettek konjunktúrája kezdődött. Papírforma szerint a Czimra Gyula ideje. Czimra akkor már évek óta nem festett, még kevésbé állított ki, ha jól olvasom, mezőgazdasági napszámból meg kertészkedésből élt, ráadásul munkáskáder is lehetett volna, és az addigi pályája – bizonyítja a szentendrei MűvészetMalom méltó emlékkiállítása – sem mondott volna ellent a papírformának.

Barbizonban festett huszonnégyben egy egészen szép nagybányai képet, Rákoskeresztúron ugyanabban az évtizedben egy expresszív-alföldies tájat tépett, indulatos fákkal, huszonhatban *Gauguin* zöld lovára emlékezett, amely most a d'Orsay Múzeumban látható, huszonnyolcas akvarellje, a Dombos táj majdnem expresszionistának mutatja. Derék, megbízható vásznak-lapok; ne feledjük, még mindig nincsen harminc, kilencszázegyben született. Dolgozott Párizsban, a Trianon-elfűzte Nagybányán, aztán, mint sokaknak, neki is Szentendre lett a Nagybányája. A negyvenes években még szép, zsíros-puha Czóbel-képeket komponál, de már harminckettőben megszületik a Március (vagy Hóolvadás), amelynek lemezes, fehér hófoltjai mesésen hasogatják fel a hihetetlenül zöld gyepet, és hátul az összedobált tarka házak úgy ártatlanok és játékosak, hogy fájdalmas kételyeink támadnak a felhőtlen és zavartalan naivitás iránt. Késői korszakát azonban a Szentendrei táj ígérte, már ugyanabban az évben. Egyáltalán nem dús, nem monumentális tabló, sárga kövezete az amatőrök gyanús aggályosságával van megmunkálva, satnya fái a naivok és álnaivok csenevész motívuma, de csámpás perspektívája és az a sok önfeledten keveretlen zöld ég, vörös tégla és kék nyárikonyhatető, amelyet ez a keresetlen perspektíva összeráz, különös egyéniséget sejtet.

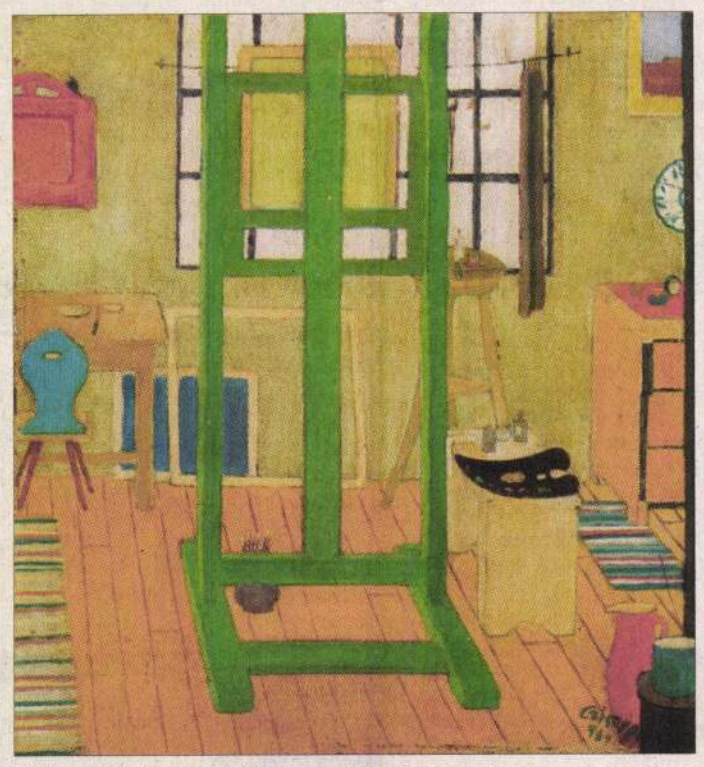

Műterem (Enteriőr festőállvánnyal) 1964; 29,5 x 27 cm

Czimra, mint szó volt róla, valamikor a háború idején eltűnt, és hatvanas éveit írta ő is, az évszázad is, amikor egy sosemvolt piktúrával újra megjelent. A csend éveiben visszatért az alapokhoz, naiv alázattal kezdte festeni a környezetét, elsősorban rákoshegyi otthonát, amely sokáig az igazi életművének látszott. Csupasz, sallangtalan vonalakkal és manipulálatlan, tiszta színekkel örökített meg zugligeti villamos-végállomást, külvárosi vasúti átjárót, beszélgetőket és néptelen szobabelsőket, olyan elfogódottsággal, mintha soha nem járt volna Barbizonban, nem követte volna *Szőnyiék* újklasszicizmusát, és fogalma sem volna tónusról meg atmoszféráról. Olyanok néha ezek a palántázók, beszélgetők és uzsonnázók, mint hajdani nyelvkönyvek primitív ábrái, amelyeket a szerző unokahúga készíthetett el protekciósan, de már ötvennégy-ötvenöt táján felsejlik valami titokzatos lélek és ártatlannak látszó mesterrafinéria egy-egy látszólag semmitmondó ábrázolatban. Az egyik Lámpa a tükör előtt a vörös falak között vörösló asztalon pirosló petróleumlámpával mond valami szívmelengetőt, a másik Lámpa a tükör előtt szürkére szürkéssel válaszol, hogy a drapp és a sárga földerengjen. Óvatos, majdnem elkoszolódott színek, de almazöldek, koralvörösek, méregzöldbe metsződő sárgák, és szerényen tündökölnek; valami egészen megható puritánságot sugároz valamennyi üres lakóhelyiség. A szobák ugyanis kifosztottak, egy-egy asztal, hokedli, de inkább csak pőre padló és üres ajtónyílás, és mindez szinte gyermekes aggállyal megrajzolva, félénken és aprólékosan. Mintha pálcikákból épülne fel a seregnyi apró enteriőr; törékeny vonal-, tér- és színpálcikákból, amelyek bármikor összeroncsolódhatnak.

Mintha félne valamit kimondani az óvatos mester, mert szorong, mert bátortalan, de azért kimondja. *Van Gogh* feszültségét egy otthonbelsővel, Van Gogh tébolya nélkül, de finom-feszülten, *Matisse* színszerelmét, de rákoshegyi, külvárosi óvatos szerénységgel, sőt a konstruktivizmus pompás bonyolultságát, ráfogva egy festőállványra vagy szentendrei múzeumlépcsőre.

A mankónak használt hasonlatok és párhuzamok természetesen hitelrontóan megtévesztők. Szuverén, zárt, nagyon zárt mesterfestészetet művelt utolsó tíz esztendejében a hatvanhatban meghalt Czimra Gyula.

CZIMRA GYULA
1901 - 1966

Festőművész, 1916-tól az Iparművészeti Iskola esti tagozatának hallgatója volt. 1923-ban Párizsba ment, ahol a következő évben beiratkozott az École Nationale Supérieure des Beaux-Arts-ba. 1926-ban Czimra megnyitotta kiállítását a Galerie du Zodiaque-ban Párizsban. A huszas évek végén hazatért, Nagybányán és a szentendrei művésztelepen dolgozott. Művészetét leginkább a formai kiegyensúlyozottság és konstruktív harmónia jellemzi.

FÉRFIFEJ, 1928
papír, ceruza, 380x300 mm.
j.j.l.: Czimra 928.
Ltsz.: K. 85.185.1.

Czimra Gyula "leggyakoribb témája: a városrészlet, épület, kapu, szobabelső és a belső térhez kötött csendélet azoknak a harmincas éveknek a szüleménye, amelyben önmagaformálta szűkebb környezetének tiszta világát állította szembe a külső világ ellentmondásaival. A témát megőrizte a felszabadulás utáni időkre, és megjelenítési módjában is élete végéig felfedezhetők a huszas évek végén forrongó művészi kérdések: a konstruktivizmus, a szürrealizmus, a rafinált naivitás, az új szecesszió és az új tárgyiasság nyomai. Mindezekkel együtt végül valamilyen eklekticizmushoz is eljuthatott volna az ő képességei nélkül. Czimra Gyula azonban az ötvenes évek elejétől olyan képi nyelvvé formálta addigi életének és művészetének tanulságait, hogy az megkülönböztetett helyet vív ki számára a korabeli magyar és egyetemes képzőművészetben egyaránt" -

Haulisch Lenke

IRODALOM

Soós Imre: Czimra Gyula. Művészet. 1966. VII. évf., 11. sz., 25.o.
Czimra Gyula emlékkiállítás. Budapest - 1967. Katalógus Haulisch Lenke előszavával.
Ézsiás Anikó: Czimra Gyula. Művészet. 1970. XI. évf., 11. sz., 32-33.o.
Haulisch Lenke: Czimra Gyula emlékkiállítás...Művészet. 1971. XII. évf., 6. sz., 43-44.o.
Czimra Gyula emlékkiállítása. MNG - 1973. Katalógus Haulisch Lenke bevezetőjével.
Haulisch Lenke: Czimra Gyula. Corvina Kiadó, Budapest, 1974.
Lóska Lajos: Színes álmok... Új Művészet. 1993. IV. évf., 8. sz., 36-38.o.

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

[illegible]

CZIMRA GYULA

CZIMRA *Gyula* /BUDAPEST, 1901 – BUDAPEST, 1966/
CSENDÉLET
■ OLAJ-VÁSZON, 70 X 54,5 CM
JELEZVE JOBBRA LENT ■ CZIMRA

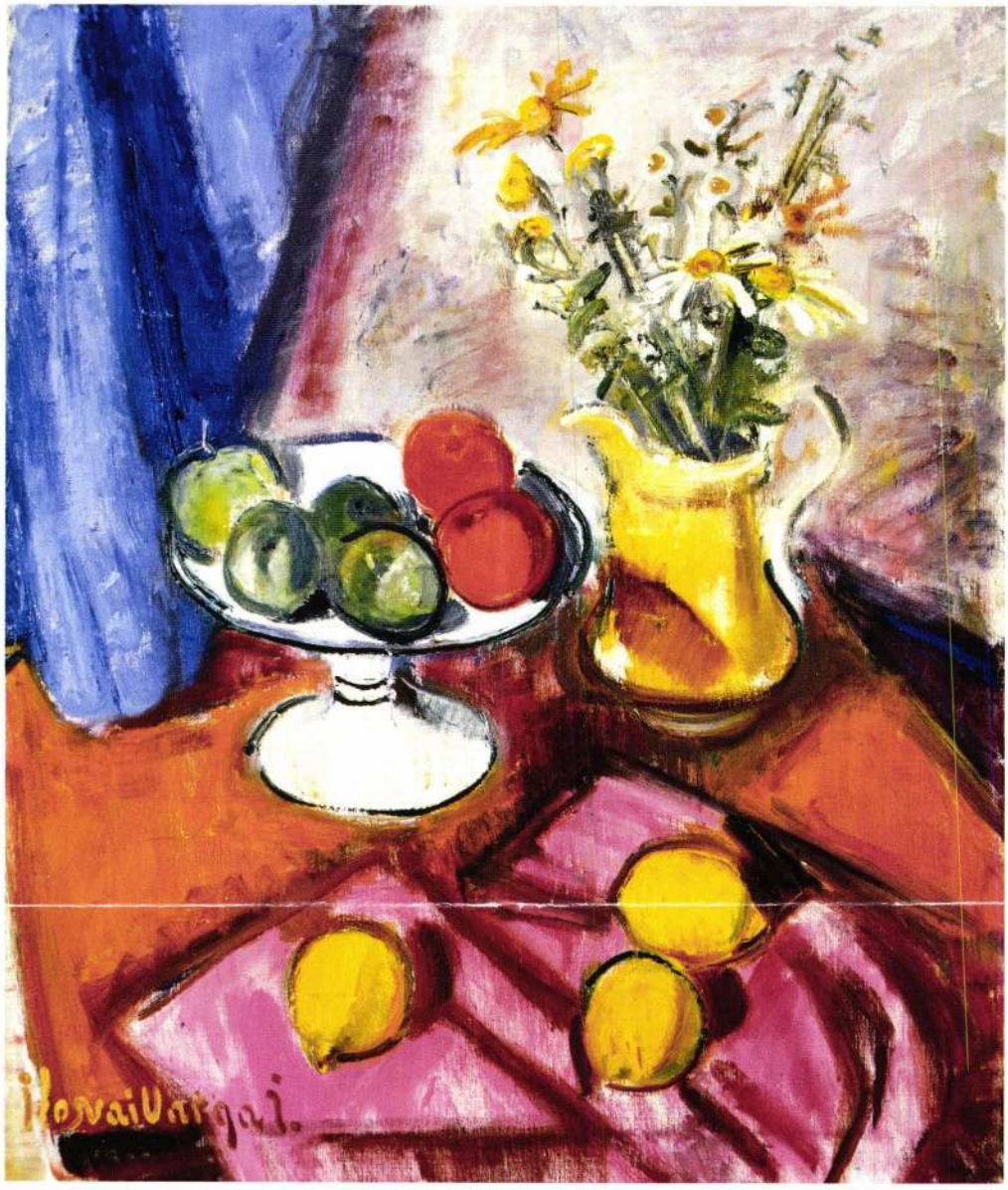

ILOSVAI VARGA *István* /KUNHEGYES, 1895 – BUDAPEST, 1978/

CSENDÉLET

■ OLAJ-VÁSZON, 70 X 60 CM

JELEZVE BALRA LENT ■ ILOSVAI VARGA I.

Czimra Gyula

4

4 • CZIMRA GYULA (1901–1966)

Napraforgós csendélet

73 × 55 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Czimra
Hátoldalán felirat:
Czimra Józsefné tulajdona, 1938
Kikiáltási ár: 450 000 Ft

5 • CZIMRA GYULA (1901–1966)

Virágcsokor ablakban, 1936 körül

54 × 45 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra középen: Czimra
Hátoldalán felirat:
Czimra Józsefné tulajdona
Kikiáltási ár: 450 000 Ft

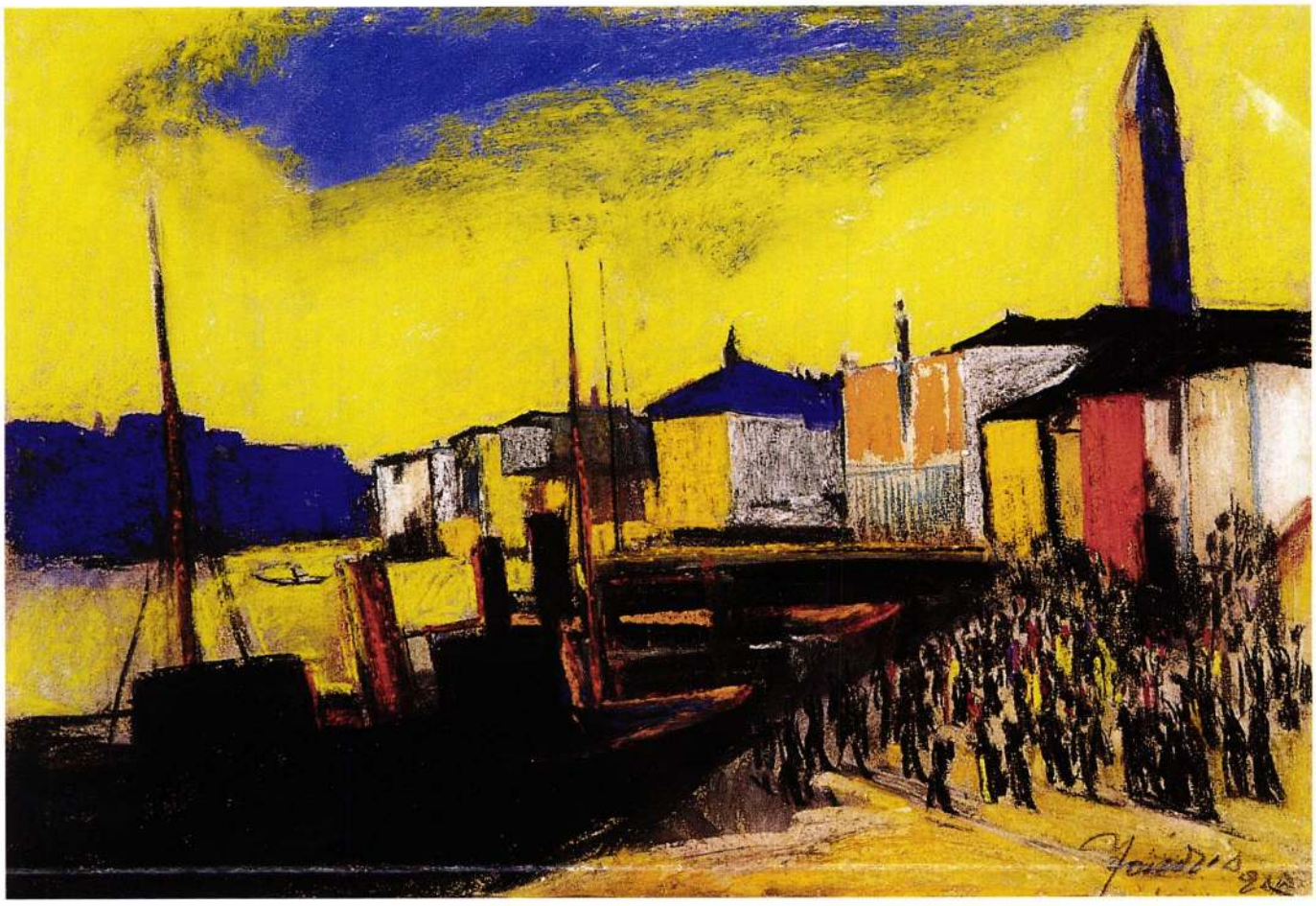

3

3 ◆ JÁNDI DÁVID (1893–1944)

Velence

34 × 49 cm
Pasztell, papír
Jelezve jobbra lent: Jándi D 928
Kikiáltási ár: 320 000 Ft

6

6 • PERLROTT-CSABA VILMOS (1880–1955)

Bibliai jelenet

49 × 69 cm
Litográfia
Jelezve jobbra lent:
Perlrott Csaba Vilmos Berlin 922
Kikiáltási ár: 45 000 Ft

7 • KMETTY JÁNOS (1889–1975)

Hónapos szoba, 1910 körül

35,5 × 49,5 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Kmetty
Kikiáltási ár: 850 000 Ft

IRODALOM:
Kovalovszky Márta: Kmetty János
Kmetty János: Önéletrajz
Kassák Lajos: Műteremlátogatás Kmetty Jánosnál
In: Kmetty János. Festő voltam és vagyok. Corvina Kiadó. 1976.

Kmetty János Miskolcon született, 15 éves korában kezdett el rajzolni Kassán Halász-Hradil Elemérnél. Budapesten Szablya-Frischauf Ferencnél tanult, majd 1911-ben Párizsban töltött néhány hónapot. *„Abban a szerencsében volt részem, hogy a magyar festészet igazi arculatát kerestem a kendőzött hivatalos festészet mögött. (...) A tanítómestereim: Kassán Halász-Hradil, volt Hollósy-növendék, Budapesten Szablya-Frischauf, Hollósy tanársegédje és Ferenczy Károly. Kiállításokon Rippl-Rónai, Fényes és a nagybányai iskola mestere, Hollósy hatott rám. A festészet szubjektív értékei nagyon érdekeltek. A Nyolcak kiállítása telibe találta elképzeléseimet. Egyébként a francia impreszszionistákat ösmertem könyvekből. Azt mondhatom, hogy szerencsés körülmények és a barátaim segítettek a magyar festészet megismerésében és az új szellem megértésében. Egyszóval, amikor 1911 januárjában Párizsba mentem, a festészet iránt telve rajongással, én már elkötelezettje voltam a modern festészetnek."* (Kmetty János: Önéletrajz. 74. o.) A kompozíció középpontjában a háttérben lévő ágy van. A kanapé, az asztal, a szék, a lámpa, és a falon függő kép kivágása érdekes kompozíciót hoz létre. Kmetty bevallottan mindig tudatosan komponált, és bármilyen korai ez az alkotás, már érett, igazi festő kezenyomát hordozza; színkezelése mesteri, és összetéveszthetetlenül egyéni. *„A fiatal Kmetty a Nyolcak művészetében, mintegy tükörben felismerte saját, még határozatlan törekvéseinek képét. Ő is valami hasonlót akart, túllépni az impresszionizmuson, és önálló, szilárd, logikus világot szerkeszteni. (...) Kassák valamennyiük helyett mondhatta később az izmusok történetében: „egy út végére értem, és egy kapu kinyílt előttem." A korszak-kezdetnek, a kapunyitásnak ezt az állapotát Kmetty lényegében 1910 körül éli át. Amit itthon a Nyolcaknál, Párizsban Cézanne művészetében, a reneszánsz klasszikusoknál, Picasso-nál és Braque-nál lát, rokonként felismer, csak megerősíti őt törekvéseiben."* (Kovalovszky, 16-17. o.)

V. Á.

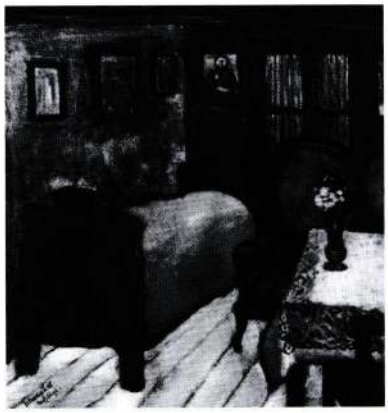

Tihanyi Lajos: Szobabelső, 1908 59 × 55 cm olaj, vászon Petőfi Irodalmi Múzeum Reprodukálva: Passuth Krisztina: A Nyolcak festészete, Bp., 1967. 106. kép

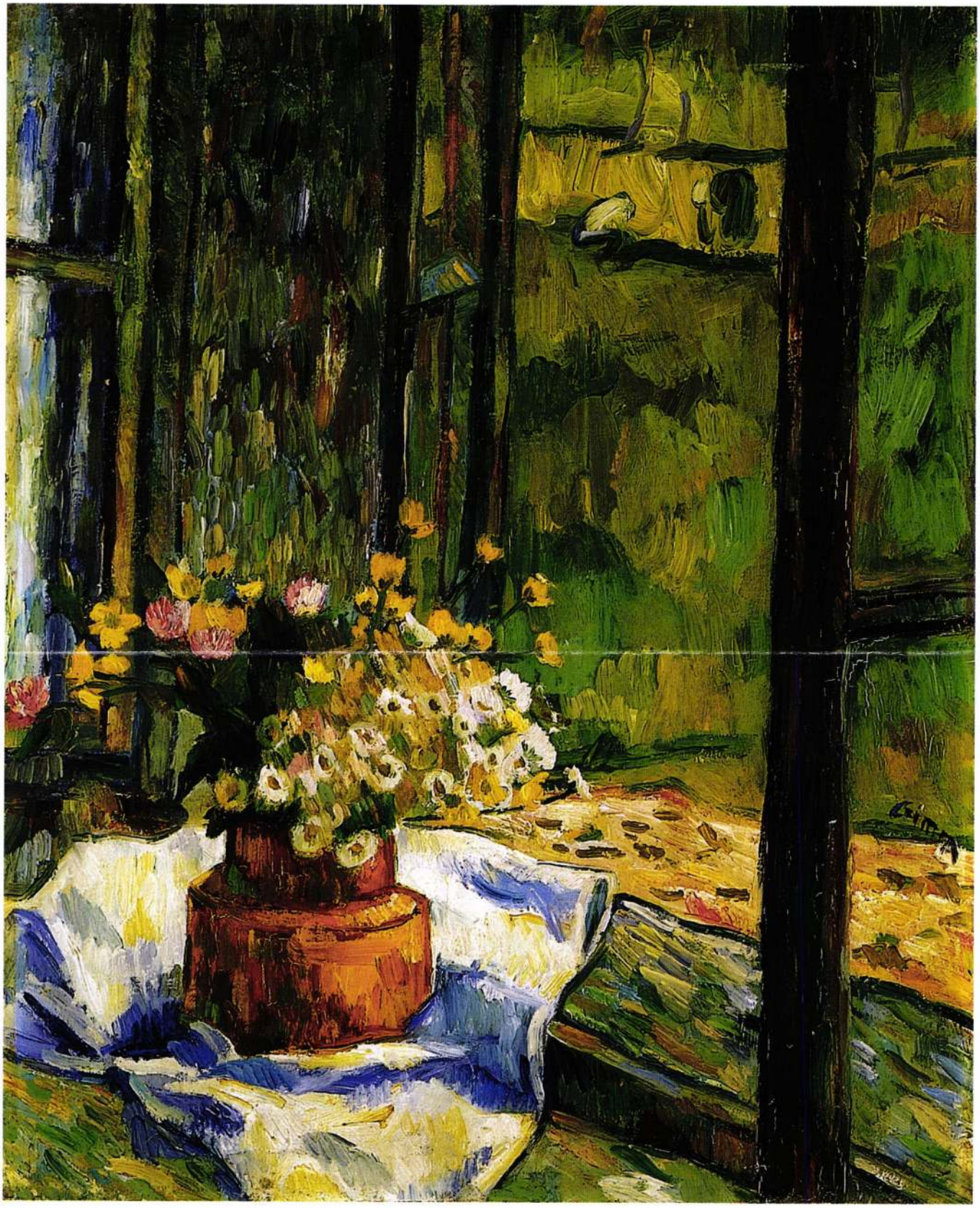

5

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 AUG 6

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Gyula Czimra

festőművész

1021

32/1979

Gyula Czimra: März

Szentendre-Ausstellung

32/1979

WIENER VERHANDLUNGEN

VORAUSSETZUNG DES

Zur Zeit des sowjetisch-amerikanischen Gipfels in Wien waren so gut wie alle westlichen Beobachter der Meinung, daß sich infolge der Unterzeichnung von SALT II auch der tote Punkt bei den Verhandlungen über den Truppenabbau in Mitteleuropa überwinden ließe. Es ist schon deshalb begründet, sich hier gerade auf westliche Beobachter zu berufen, da allgemein bekannt ist, daß es zu besagtem toten Punkt — trotz der wiederholten Initiativen und Kompromißvorschläge der sozialistischen Staaten — gerade durch das Verhalten der NATO-Länder gekommen ist.

Auswirkungen von SALT

vier unmittelbar teilnehmenden Ländern — von der Sowjetunion, von der ČSSR, der DDR und Polen — eingereichten Vorschläge widerspiegeln große Anstrengungen zur Überbrückung der Kluft zwischen dem sozialistischen und dem westlichen Standpunkt. Den Ansprüchen der NATO wurde in mancher Hinsicht Rechnung getragen. Im Interesse einer Vereinbarung wurden solche Elemente der sozialistischen Truppenabbauvorstellungen modifiziert, die früher von westlicher Seite beanstandet wurden.

Drei Vorschläge

1. Die sozialistischen Länder haben ihren umfassenden, bis zum heutigen Tag gültigen Vorschlag am 8.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1973 APR 29

Pestmegyei Hírlap

Czimra Gyula festő-
művésze (1901-1966)

1024

— **Emlékkiállítás.** A szentendrei Ferenczy Múzeumban május 6-án nyitják meg Czimra Gyula (1901—1966) festőművész emlékkiállítását. Beszédet Hauslisch Lenke művészettörténész mond.

Gyula Czimra

Daily News
1978. szept. 15.

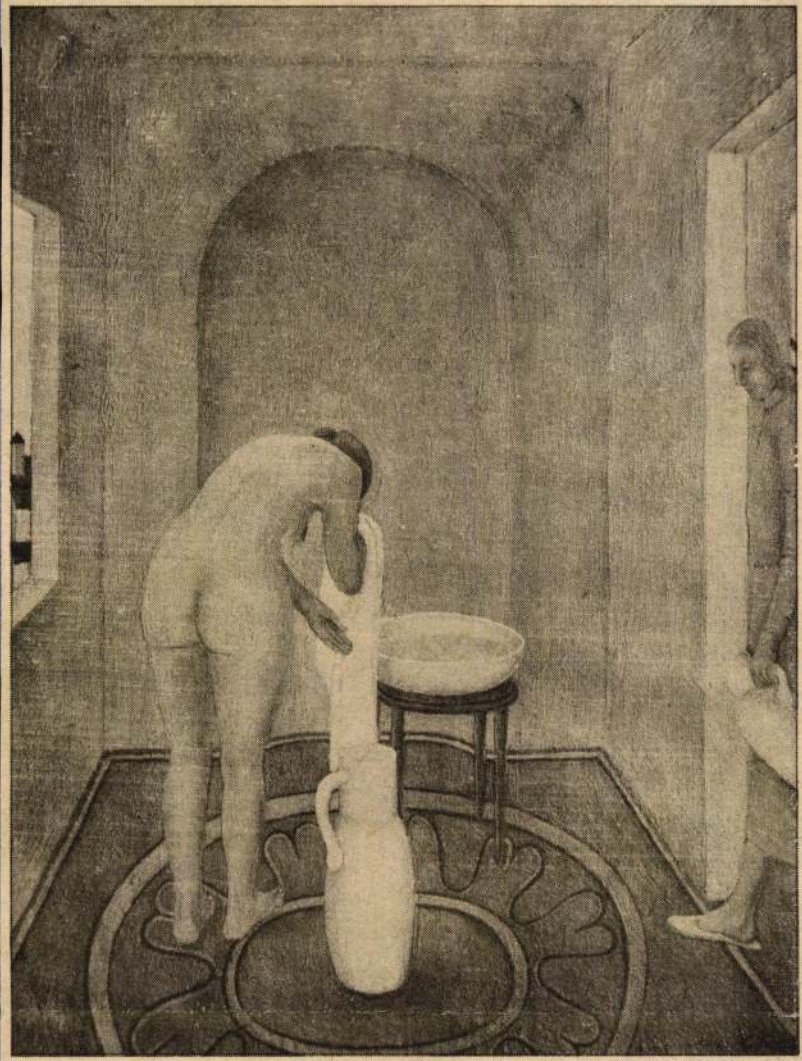

FOTO EDIT VARGA

"Female Nude" by Gyula Czimra

DAI

from the wire
the Hungarian News Agency MTI BUDAPE

Police arrest prime suspect in Moro slaying

Milan/Italy, Sept. 14 (Reuter) — Italian authorities who for almost five months hunted in the dark to find the kidnappers and killers of former Premier Aldo Moro have arrested one of their prime suspects.

Corrado Alunni, said by many investigators to be the leader of the Red Brigades gang which held Moro for 55 days before kil-

dimpled chin and other distinguishing marks, police said. Arrest warrants were issued against Alunni and 10 others a few days after the kidnap. For lack of concrete evidence, magistrates did not formulate a precise charge that he had actually taken part in the action.

Until Wednesday night's break-

Szima Gyula, [ ]

Gyulán nyílt meg „Képzőmű-
vészeti tárlatok."

— : Képzőművészeti tárlatok 6.

Népszabadság, Bp. 1971. júl. 30.

Czimra Gyula (1901)

Rákosligeti vasutótjáró, 1960.
olaj, karton, 33 x 49,5 cm.

A felszabadult Budapest művészete.
Kiállítás, katalógus, Budapest, 1960
271

Czimmura Gyula festőművész.

A KLTE képzőművészeti köre 1967. dec.-ben alakult meg. A kör nemcsak alkotómunkával foglalkozik hanem kiállításokat is szervez. A köszeljövő tervei-ben szerepel a művész kiállítása.

Nagy Jenő: Kör, 1968

Kossuth Élet, 1968. dec. 10.

Oszinta Gyula

festő kiállítása nyílik meg a

debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen

(kultúra - Művészet)

Magyar Hírlap, 1969. március 2. 9. l.

CZIMRA GYULA KIÁLLÍTÁSA

Czimra Gyula a kevésbé ismert festőművészek közé tartozik. Képei előtt állva önkéntelenül felvetődik az emberben a kérdés: hogyan is történhet meg, hogy publikációs lehetőségekkel teljesen átszőtt és kicsit exhibicionista világunkban szinte kallódjon, és olyan jelentéktelen publicitáshoz jusson egy ilyen jelentős és törékenyen kulturált festészet – ma már nyugodtan mondhatjuk, hogy festői életmű –, mint a Czimra Gyuláé. A Kossuht Lajos Tudományegyetemen rendezett kiállítás, melyen műveinek legjavát mutatják be, éppen ezért hézagpótló, és jelentős eseménye Debrecen képzőművészeti életének.

Czimra Gyula 1901-ben született Budapesten, 1924-től 1929-ig Párizsban élt, tanult és dolgozott. 1929-től 1932-ig Nagybányán és Szentendrén töltött hosszabb időt, 1934-től 1966-ban bekövetkezett haláláig Rákosligeten élt és dolgozott.

E néhány életrajzi adat felvázolása azért nem érdektelen, mert a felsorolt helyek művészközösségeinek hatása alatt alakult művészete, sőt ezek ismeretében érthetjük meg művészetének legjellemzőbb tulajdonságait.

Czimra Gyula a rendteremtő művészek közé tartozik. Nem lehet szabadulni képei előtt attól a benyomástól, hogy amikor festett, elrendezni igyekezett a világ dolgait saját és az emberek javára. Talán ezzel magyarázható piktúrájának egyik legjellemzőbb vonása: az egyszerűségre, a leegyszerűsítésre való törekvés. És ezért nem modor és stílus kérdése ez Czimra Gyula esetében, hanem belső világának, művészi egyéniségének kivetülése.

A másik: az előbbihez szervesen kapcsolódó, igen szenzibilis, halk és sajátságos lírája. Különös dolog, hogy az a látszólag igen tárgyilagos szemlélődés, ahogyan Czimra Gyula a tárgyakhoz, környezetéhez, az egész világhoz közeledik, ilyen odaadó, átmelegítő lírával párosul. Ezt a két, szinte ellentétes magatartást csak egy nagyon érzékeny ember tudja egységes varázslattá emelni, aki ugyanakkor igen kulturált és tudatos művész is.

Egyetlen méltatója sem hagyja szó nélkül festészetének azt a tulajdonságát, ahogyan a fénnyel bánik. Tárgyait, tájait szórt fényben festette meg, mintha valamilyen rejtett világítású teremben lennének elhelyezve. Olyan hatást ér el ezáltal, mintha a tárgyak nem kívülről kapnák a fényt, hanem belső megvilágítással rendelkeznének. Az élet szépségének szeretetét és a harmóniára való törekvés vágyának líráját erősítve fel ezáltal is.

A kiállítás március 16-ig lesz nyitva a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Aki megnézi a kiállítást, egy boldogító élménnyel lesz gazdagabb.

M. V.

Hajdu-Bihari Napló, 1969. márc. 14. 5. l.

szőlő, egyszoba-konyhás beköltözhető ház, összterület 526 négyszögöl, de külön is eladó, a szőlő és külön a ház. Érdeklődni Debrecen, Szív u. 14. Kovács Antalnál, szombaton 1 órától és vasárnap.

Eladó egy hold gyümölcsös, pöszmétés lakóépületekkel, kertészeti felszerelésekkel. Debrecen, Hangyás u. 29. szám.

Egyszoba, konyha, spájzos házrész azonnal beköltözhetően eladó. Árpád tér 4. Kissék.

Bösörményi út 19 sz. fél ház eladó, bejárat a kis utca felől.

Alsó-Józsán, állomáshoz közel 780 négyszögöl, építésre alkalmas, házszámmal ellátott telek sürgősen eladó. Csokonai u. 37. Érdeklődni Kiskert 6.

Azonnal beköltözhető házat vagy házrészt vennék 45 000 Ft készpénzzel. Levelet „Március 2" jeligére a kiadóba.

Eladó beköltözhetően földszintes kétszobaösszkomfortos társasházrész, OTP átvállalással is. Főbérletet, családi házat beszámítok. Kemény Zsigmond u. 5., fszt. 2.

Dézsi András utcán szoba-konyhás ház 300 négyszögöl telekkel eladó. Érdeklődni 20. szám alatt.

LAKÁS

Elcserélném szuterén főbérleti szoba, konyhás lakást ugyanolyanra, vagy házfelügyelőire. Simonffy 15. szám.

Belvárosi szobakonyhás lakást vennék. Választ „Készpénz 1969" jeligére a kiadóba.

Kétszobás, konyhás, távfűtéses, olcsó bérű lakásom elcserélem kétszobás, összkomfortos főbérleti, esetleg szövetkezeti lakásra. Vörös Hadsereg útja 26. B., fszt. 2. Gambrinusz átjáró. Érdeklődni du. 4 órától, Márthéék.

INGATLAN

300 négyszögöl telek felébe kiadó. K. Tóth u. 44.

Sürgősen eladó 561 négyszögöl vegyes gyümölcsös, pöszmétés, pajtával, kutakkal, 35 ezer forintért. Lenz

munkásokat. Főétkezés és munkásszállás biztosítva.

Jelentkezés a vállalat munkaerő-gazdálkodásán

DEBRECEN, KÁLVIN TÉR 11.

Eladó 400 négyszögöl szőlő, gyümölcsös. Debrecen, Bezerédy u. 25. alatt. Érdeklődni Szabolcs u. 24.

Kiadó kiskert felébe. Paizs u. 18. Csapókert.

Hajdúsámson, Martinkán 1050 négyszögöl termő szőlő eladó. Debrecen, Rákóczi u. 28. szám.

800 négyszögöl közművesített gyümölcsös telek eladó. Hangyás u. 55. Érdeklődni Szabadság útja 65., D. ép., I. em. 5.

Telket béreinek Új Élet parkhoz közel. Ajánlatokat 24-94-es telefonon, vagy személyesen, Bethlen u. 14. Pedagógus kultúrotthonba kérem leadni.

Eladó 2300 négyszögöl szőlő, gyümölcsös a Pacon, 8-as autóbusz végállomásánál, szoba-konyhás házzal, kúttal, pajtával, bekerítve, megosztva is. Lőrinc pap

Ford Taunus M 1200-as eladó. Püspökladány, Korom, Rákóczi u. 65.

Tátrán, újszerű, 8000-ért, Jawa Ideál 2000-ért eladó. Hadházi u. 45.

Wartburg de Luxe 1969-re visszaigazolt 7850 sorszámú igénylésemet elcserélem 1969. II. negyedévben kiváltható Trabant, Skoda, Wartburg, Moszkvics utalványra. Választ „Május 10" jeligére a kiadóba kérem.

Cetka Jawa motor eladó vagy elcserélem oldalkocsis motorért. Ág u. 5. A.

Zastava 600-as személygépkocsi eladó. Zeke Gábor Miskolc, III. kerület, VII. u. 16/2. A.

Eladó Berva motorkerékpár. Mártonfalvi utca 2.

Eladó 1102-es Skoda személygépkocsi új gumikkal, felújított motorral. Vörös Hadsereg útja 60., II. em. 11.

Nagyecsedi Rákóczi Mg. Termelőszövetkezetnek 1 db GAZ-69-es parancsnoki gépkocsija üzemképes állapotban azonnal átvehető, ár megegyezés szerint.

GÉP ÉS SZERSZÁM

Lehel 70 literes hűtőszekrény eladó. Lónyai u. 5. A.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Czimra Gyula, a nemrég elhunyt festőművész műveiből nyílt meg kiállítás a hódmezővásárhelyi Medgyesi-teremben.

✉

Verba humana címen mutatkozott be a Nyíregyházi Mó-

Ozimra Gyula

1966-ban elhúnyt festő hagyatérából Ramarakiállítást rendezték a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem könyvtár olvasójában.
(Világos sarkestésmód, neoprimitív hangvétel).

kiállításról kiállításra.
Két debreceni kiállítás (Ridey Gábor)

Magyar Hírlap, 1969. március 14. 9. l.

Csima Gyula

a gyulai Erkel Múzeumban képző-
művészeti kiállítása nyílik meg va-
sárnap.

Népszabadság, 1946. júl. 30.

Czimra Gyula festő

Gyulán, az Erkel múzeumban rendezték meg kiállítását.

Szocialista Művészetért, 1971

Czimra Gyula

△

Tíz esztendeje halt meg, és ebben az évben lenne hetvenöt éves Czimra Gyula festőművész. A kettős évforduló alkalmából az Építők Műszaki Klubja kiállítást rendezett a művész alkotásaiból, az életére vonatkozó dokumentumokból. A kiállítás a Petőfi Sándor utca 5. szám alatt, május 31-ig tekinthető meg.

♣

Magyar Nemzet 1976. V. 20.

Czimra Gyula, festő

L: Endre Béla

László Gyula: Művéndről, művéndről 89-91

Tiszatáj, Szeged, 1979. aug. XXXIII/8.

1021 festőművész

Képzőművészet

Kiszerelt képek

Művésznő a létrával

Egy kiállítás furcsaságai

A teremőr a rutin megszokottságával és az aggodalom frissességével szólal meg: „A gyerekekkel vigyázzanak, a medence olajjal van töltve." A fényes felület, amely kékesfeketén és közönyösen csillog, s a medencét kettéválasztó vaslemez: műalkotás. Norijuki Haragucsi japán művész gépolajban és acélban látja a világot, „a vízszintest és a függőlegest".

A medence egyébként nem mélyebb húsz centiméternél, és a gyereket sem fenyegeti életveszély, a szülők mégis hátrarántják. A civilizáció tartóeleme és üzemanyaga absztrakt formába öntve, funkciójától megfosztva riasztó, a gyerek bepiszkolhatja magát...

Trükk, látvány?

A tizedik párizsi biennáléról természetesen nem hiányoznak az avantgard polgárpukkasztás petárdái; a vásznak, amelyeken a gondosan kiválasztott színárnyalaton kívül semmi sincs (a művész viszont feltűnő helyen hosszadalmas csomagolási utasítást függesztett ki mellékük, különben még baja eshet az egyszínű felületnek). A párosával egymás mellé helyezett keretek, amelyeken elöl-hátul ugyanazt a színkompozíciót lehet látni. A görgőkre szerelt, félig fekete, félig fehér zsinórok keresztjével játszó mobil, ahol a mozgás a fehér felület előtt maga a zsinór.

Maszako Sibata, az ugyancsak japán festőnő produkciókompozíciója: egy hatalmas falra erősített lepedővászon, lelógó színes cérnacsomókkal és lecsurgatott festékekkel. A kiállítás megnyitásakor délután öt és nyolc között meghívott közönség előtt látványos hókuszpókuszokkal végrehajtott előadásceremónia végterméke és maradéka, amelyhez óhatatlanul hozzá kell képzelni a művésznőt a létrával, a széles mozdulatokkal, a rituáléval.

Szükséges kellék a homokból kibukkanó, gyöngyökkel és levelekkel körülvett emberi testrészleteket ábrázoló fényképösszeállításokat gyártó amerikai művész, aki a rendelkezésére bocsátott kiállítási sarokban békésen olvasgat; a létrával, vödörrel, hordóval és vascsővel berendezett szoba, ahová diavetítő rajzolja a létrával, vödörrel, hordóval és vascsővel berendezett szoba színes fényképét, amelyet a bent nézelődő látogatókkal együtt hatalmas tükör vetít vissza (a látogató benne van a „műalkotásban", a tér kiszakított darabjában, bár a művész arra kéri, ne bontsa meg a tárgyak rendjét).

És mégis, fokozatosan megismerkedve a kiállítás anyagával, a forma játékain át is érezni: az eredmény talán vitatható, talán kudarc,

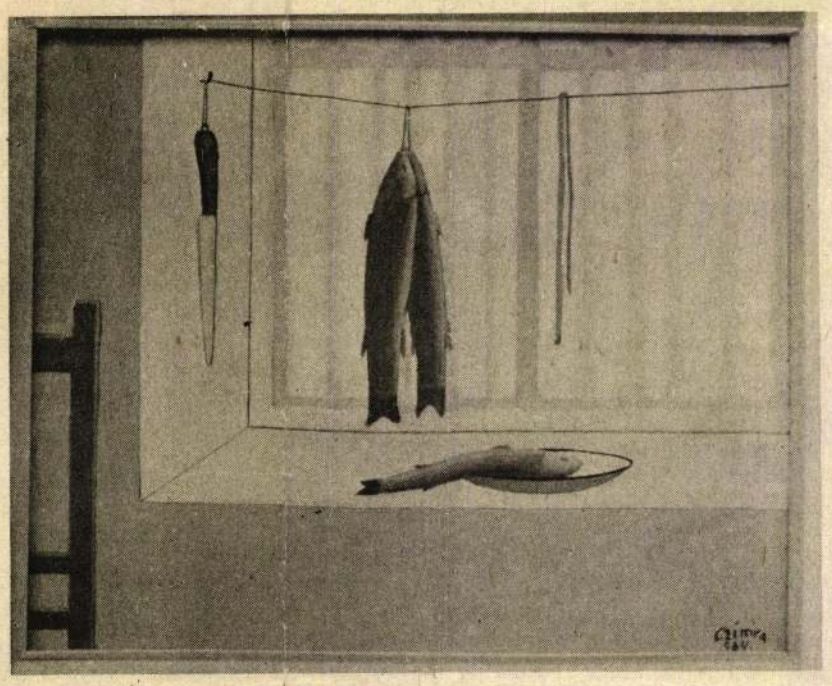

CZIMRA GYULA FESTMÉNYE: „HALAK AZ ABLAKBAN"

A látogató kapkodja a fejét, nincs ideje válaszolni

de a megközelítés egésze nem gyömöszölhető a trükk, a cirkuszi mutatvány fogalmába. Az absztrakció új útjait keresi a kiállítók nagy része. A művekből előbb nyugtalanság csendül ki, majd aggodalom vagy éppen felháborodás.

1977 fiatal művészei ugyanis többségükben társadalmi lények, elkötelezettek először a világ megismerése, majd — mert ami megismerhető belőle, aggasztóan manipulált vagy brutálisan erőszakos — dühös ábrázolása és néha megváltoztatása mellett.

Nagyipari csomagolásban

A megismerés az első — és itt próbálják mozgósítani a technikát: a fényképet, a diapozitívet, a videokazettát, az elektronikát. Duchamp valaha a holt tárgyakat környezetükből kiragadva emelte eredetivé, ábrázolássá; itt a technikát — az általa hordozott nyers valósággal együtt — eredeti funkciójában jelenítik meg. Egy kamera az ablakon át helyszíni közvetítést ad a modern művészetek párizsi városi múzeuma (a kiállítás otthona) előtt zajló közúti forgalomról. Egy másik a látogatóra szegeződik, aki a képernyőn beállíthatja, manipulálhatja magát, vegyítheti a képet az utcai valósággal, azaz önmagát a külvilággal. A kis vetítőtermek egyikében a képernyőn film pereg: egy robogó vasúti kocsiból látható, szüntelenül változó mivoltában is monoton táj a kerekek egyhangú kattogásával.

Nyers külvilág ez, az elemi látszat — de talán felhívja a figyelmet a valóságrészletek fontosságára. Innen az átmenetet a manipulált világhoz Edmund Kuppel kamerája képviselheti. Fényképezőgépét állványra helyezte, az állványra óriási visszapillantó tükröt szerelt, amelyben az látszik, ami a masina mögött helyezkedik el, a fotós vagy ami még távolabb van. Kuppel fényképein csodálatos hegyi tájak vonulnak fel: párizsi bisztrókban fotózta őket, aki nem hiszi, nézze meg a felvételekbe belefotografált, a visszapillantó tükörben látható hátteret. „Sokféle tájat örökítettem meg, de ne higgyék, hogy sokat utaztam" — mondja a kísérőszövegben. Mit ér hát, amit látunk? A videofilmen ugyanis egyszerre látható az alkotó és műve; aki filmez és amit megörökít.

Az Untel-csoport plexicsomagjaival és levelezőlap-montázsaival másféle világot ábrázol: a francia művészek a szupermarket pultjaihoz hasonló kiállításukkal, a fogyasztói társadalom látható abszurditását érzékeltetik. Művészek volnának? Voltaképpen nehéz művészileg elhelyezni őket: nagyipari csomagolásban szociológiai tanulmányt nyújtanak át, gondolkodásra szólítanak: „Reflexió a szellemi kondicionálásról, az elidegenedésről és a névtelenségről" címen mutatják be anyagukat. Az áruházi tasakban újságokat légmentesítve („napi kondicionált információ"), Párizs sugárútjain gyűjtött hulladékot — rúzstartót, félig szívott cigarettát, ceruzaelemet, lehullott falevelet, összegyűrt reklámcédulát a boulevard Haussmannról, eltört szemüveget, metrójegyet, papírzsebkendőt, kibontott joghurttartót, kóláspoharat a Champs Elysées-ről („a város tajtéka") raknak ki a „pultra". A Montmartre és az Eiffel-torony csábos, színes képeslapjait ugyancsak átlátszó „kiszerelésben" párosítják a csoport által készített fekete-fehér fényképekkel, amelyek a fáradt járókelőket és a piszkos utcákat ábrázolják.

Mindezzel egyfajta tiltakozásra kíván ösztönözni az Untel-csoport. „A szuperfogyasztás agresszió az emberi szellem ellen, s az egyén kondicionálására vezet" — a minikiállítás kérdése az, vajon lehet-e „dekondicionálni" az agyat? „A mai társadalomban kritikus és átgondolt magatartásra van szükségünk" — írják. Egy teremmel tovább pedig tényleges szociológiai tanulmányt láthatunk: fényképeket, videofilmet a Franciaországban élő török munkások sorsáról.

A latin-amerikai kiállítás döbbenetes. A téma szorongató: az erőszak, a diktatúra, a kényszer, a kínzás. A hatalom brutalitása árad a műalkotássá emelt brazil napilapokból: államcsíny, letartóztatás, gyilkosság — ordítják a címek. A fogság élménye sikolt a börtöncellára emlékeztető térből, a latin-amerikai zsarnokságok titkosrendőrségeinek rabok használati tárgyai közé helyezett kínzási utasításaiból, a CIA iránymutatásaiból, a szürke falakból. Az embert behálózó kényszer hideg fojtogatását sugallják a festmények, az üres szobába kívülről betörő végtelen cső, a fejetlen testek. Művészet és akció összefonódik: a Suma-csoport tagjait a kiállítási katalógus Mexikóváros utcáin ábrázolja, amint falakat festenek. A Pentagon-per csoport (igen, ez az alkotók neve) kormánydokumentumok szeleteit állítja ki „A Pentagon-per információs rendszerének eszköze" címmel.

Művészet ez? Újságírás? Leleplezés? Szociológia? A termekben tényeket jelenítenek meg, a látogató kapkodja fejét, nincs ideje válaszolnia. Albrecht D. a világ másik részéről érkezett: felnagyított, szürke újságraszteres fotóin ő is az erőszak ezer arcát ábrázolja Hitlertől a punkokig, a szexipar félelmes jelenetéig. Sok száz egymáshoz kapcsolt kivágás, szinte esztétikai elgondolás nélkül; az esztétikum klasszikus megfogalmazásai amúgyis aligha érvényesek a 10. párizsi biennálén. A kiállítók a valóságot próbálják megragadni néhol brutális eszközökkel, hasonlóképpen kutatásuk tárgyához. Újságok, fotók emelkednek újfajta kifejezési formává.

A 35 éven aluliak párizsi biennáléján, ahol 25 ország 150 művésze vesz részt, nyíltan vállalt cél „a marginális" irányzatok, csoportok bemutatása. A kiállítás kutatólaboratórium, a részvétel meg nem fogalmazott, de látható, közös kritériuma a világ elemzésének és szintézisének új megközelítése, még ha az sokszor szétfeszíti is a művészet hagyományos határait, ha sokszor nyilvánvaló is, hogy a pillanatnyi eredmény kétséges vagy éppen kísérlet jellegű, olykor pedig zsákutcáról van szó. (De a zsákutca is afféle bejárt utca, egy út, amelyen túllép a művészet, talán maga a művész is.)

„Égetően időszerű"

A párizsi seregszemle versenytársa Nyugat-Európa két másik fő művészeti biennáléjának: a velenceinek és a kasseli Documenta—6-nak. A bírálók általában sikeresnek tartják a 10. Szajna-parti rendezvényt, amely minden eddiginél inkább az avantgard jelenére összpontosított, „égetően időszerű" beszámolót adott — hogy a katalógus szavait idézzük.

S befejezésül említsük meg, hogy a biennálén a 25 éves Károlyi Zsigmond „Egyenes labirintus" című diapozitíves tér- és mozgástanulmányával ösztöndíjat nyert. A biennálé katalógusában nem Károlyi bemutatott munkáját, hanem azt a kamarakiállítást méltatja, amelyet a magyar művész az 1966-ban elhunyt Czimra Gyula festő műhelyének tárgyaiból rendezett tavaly Budapesten. A Károlyi művének szánt lapon a francia—angol nyelvű katalógus Czimra Gyula életrajzát közli — magyarul.

BARACS DÉNES

Nagykorú

A Vörös

Kiváló,

MAGYARORSZÁG
Budapest
1977. OKT 3 0.
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., Üllői út 61
Telefon: 138-048, 337-748, 340-726

Aszfaltozott főutca, széles betonjárda, elektromos ostorlámpák az út szélén és tartálykocsi öntözi az úttestet... Mindez nem városban, hanem faluban, a 10 000 lakosú Nádudvar nagyközségben, a Hortobágy délkeleti csücskében.

Miből telik itt, Nádudvaron az egyáltalán nem olcsó vízvezetékre, csatornázásra, aszfaltozott út építésére, hiszen minderre gyakran még a városokban sem jut elég pénz?

Közvetett választ erre a kérdésre egy kis füzet ad. Címe: „A Nádudvari Vörös Csillag Mgtsz 1976. évi gazdálkodásának főbb adatai". Íme, néhány adat belőle: egy hektáron a felszabadulás előtt (1930-ban) 9,7 mázsa, 1977-ben 53 mázsa búza termett; 1930-ban a hektáronkénti kukoricatermés 15,8 mázsa. 1975-ben 81,2 mázsa volt. Minden mázsa eladott búzából az úgynevezett szűkített önköltség levonása után 130 forint, kukoricából 120 forint bruttó jövedelme maradt a szövetkezetnek. Ebből még az adók és kamatok kifizetése után is jutott csatornázásra, útépítésre és még sok minden másra.

Dr. gépkocsivezető

A szocialista elosztás elve: „Mindenkinek munkája szerint". Ez az az elv, amelyet az életben igen gyakran megsértenek, Nádudvaron azonban a legtöbbször érvényre jut. Jóval többet termelnek manapság itt, mint az országos átlag; többet (napi 10 órát) és hatékonyabban dolgoznak, ezért jobban is élnek.

A termelőszövetkezet közhasználatú kifejezés. Manapság azonban lényegesen más a tartalma, mint volt húsz-harminc évvel ezelőtt, a hazai téeszek születésének idején. A szó mindmáig változatlan maradt. Az, amit vele kifejeznek, megváltozott, átalakult, fejlődött, mégpedig legalább annyira, mint az a csecsemő, aki az évek során lassan felnőtté válik. A nádudvari Vörös Csillag — jelképesen szólva — immár „felnőtt" szövetkezetnek számít. A felnőtté válást jól érzékelteti egy epizód. A KITE (a nádudvari termelési rendszer nevének rövidítése) irodájából kilépve, a gépkocsivezető bemutatkozik: „Dr. Juhász Lajos, a cukorrépa-szolgálat vezetője."

Nem arról van szó, hogy egy diplomás elmegy sofőrnek, hanem arról, hogy a KITE 250 dolgozója közül 70-en egyetemet végeztek; minden agrármérnök személygépkocsit kap (sofőr nélkül), amelyet magának kell vezetnie. Vezetői jogosítvány nélküli mérnököt a KITE-be nem vesznek fel. (Dr. Juhász Lajos, a „mérnöksofőr" egyébként a cukorrépatermesztésről írt könyvet.)

A nádudvari Vörös Csillag ma az ország legnagyobb kiterjedésű termelőszövetkezete. Mezőgazdasági területe 17 482 hektár, két és félezer állandó és közel háromszáz műszaki dolgozója van, vagyis csaknem háromezer főt foglalkoztató ipari-mezőgazdasági-kereskedelmi egység. Vagyona 1527 millió forintot ér, árbevétele (1976-ban) 1150 millió volt, ebből az alaptevékenység haszna 552 millió forint volt. A mai téesz 1958 és 1968 között a másik négy nádudvari és a tetétleni Kossuth szövetkezettel történt egyesülés révén jött létre.

A Vörös Csillag több közös vállalat tagja, és négy nem önálló egyesülésben vesz részt. Ezenkívül 11 saját leányvállalata is van. Ez utóbbiaknak a nádudvari téesz a gazdájuk. Közéjük tartozik a már említett KITE, a három élelmiszeráruház, a pulykatermelési rendszer, a tejüzem, a sertéstelep, a baromfitelep, a vágóhíd és a repülőgépes növényvédelem.

Szerencsésen összekapcsolták a területi vezetést az ágazatival, a központi vezetést a termelő egységek önállóságával. Azért szerencsés ez az összekapcsolás, mert mindenütt megteremtették a képzett beosztott vezetők felelősségteljes önállóságát, tehát azt, hogy kifejthesse elgondolásait, érvényesíthesse tehetségét.

A növénytermesztés területi elvre épül. Két üzemegység Nádudvaron, egy Tetétlenen van, mindkettő saját gépekkel és javítóbázissal

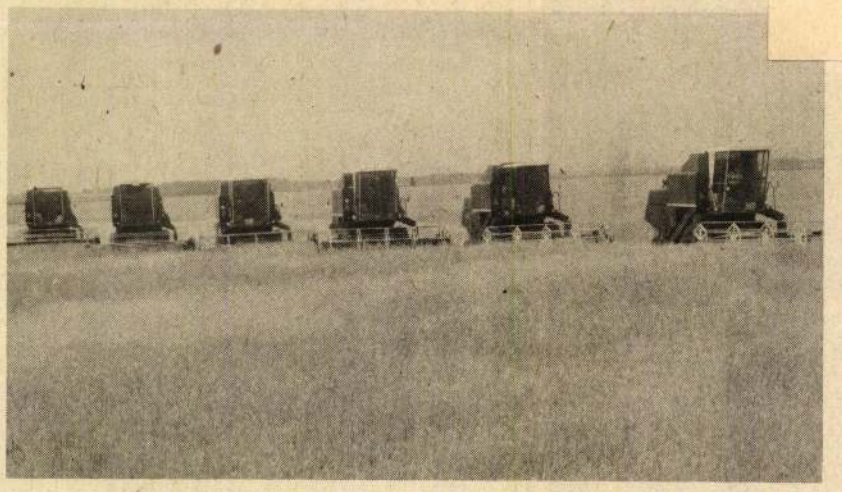

ARATÁS NÁDUDVARON

1300 család foglalkozik háztáji termeléssel

is rendelkezik, gépsorokkal a központ látja el őket. A három üzemegységben mintegy ötszázan dolgoznak (zömmel traktorosok, vontatók) — ez a téesz növénytermesztési állománya, a földművelő lakosság utódai.

Gépgyár a gazdaságban

A téeszben összesen öt főágazat van: a növénytermesztési (az említett három üzemegységgel), az állattenyésztési, a gépesítési, az építészeti és a kereskedelmi. Ezek vezetői alkotják a téesz vezérkarát. Minden pénteken — Mészáros Sándor fiatal elnökhelyettes vezetésével — összeülnek, és döntenek a heti teendőkről. Az év folyamán többször tartanak brigádközgyűlést és ágazati részközgyűlést, évente egyszer-kétszer küldöttközgyűlést. Így valósul meg a központi vezetés és a téeszdemokrácia.

A központi géppark üzemeltetése és karbantartása a gépészeti főüzemág feladata. Négyszáz dolgozó tartozik ide, azaz annyi, mint egy közepes gépgyárba. A téesznek ugyanis 163 tehergépkocsija, 10 autóbusza, 27 betakarító kombájnja, 139 traktora van. Fölösleges volna felsorolni a modern munkagépeket a földmunkagépektől a répabetakarító kombájnokig. Szemléltetőbb a géppark egy részének az aratásban elért teljesítménye. A 3500 hektár búzát 20 nap alatt takarították be; július 23-án végeztek a 17 500 tonna beszállításával. Az aratást összesen 60 ember (22 kombájnos, 15 gépkocsivezető, a többi a szárítóban, a raktárban stb. dolgozott) végezte el.

A felszabadulás előtti Nádudvaron a búza vetésterülete megközelítette a mait, de akkor legalább 1200-an arattak, nem 20, hanem 60—65 napon át, június végétől augusztus végéig, hajnaltól késő estig 14—16 órát dolgozva. Az össztermés egyharmada sem volt az 1977. évinek. Egy arató, egy marokszedő és egy cséplőmunkás munkanapjára 2 mázsa termés sem jutott, most viszont mintegy 200 mázsa jut. Az aratási munka termelékenysége a Vörös Csillag megalakulása után közvetlenül (1950-ben) a felszabadulás előtti szinten volt. A munka termelékenységének százszorosra emelkedése termelőszövetkezeti körülmények között ment végbe.

Érthető, hogy ilyen fejlett téeszben több a traktoros, a gépkocsivezető, a szerelő és más ipari munkás, mint a két kezével dolgozó, úgynevezett gyalogparaszt. A Vörös Csillag is csak úgy tudja foglalkoztatni a kétkezi munkát igénylő tagok százait, hogy csaknem ezer hektáron termel hibridkukoricavetőmagot, amelyet kézzel kell „címerezni". Régen Nádudvaron csak búzát és kukoricát termeltek (a növények közül), most pedig cukorrépát, burgonyát, napraforgót is, de a régi terményekből szintén sokszor annyit, mint egykoron.

Van a Vörös Csillagban egy négyszáz főt — zömmel építőipari szakmunkást — foglalkoztató építészeti főágazat. Munkájának termelési értéke 1976-ban 84 millió forint volt. Az ágazat építi a községben az OTP-nek az ötszintes lakóházakat, a tagoknak a családi házakat, a téesznek a korszerű húsüzemet, egy másik téesznek pedig a halastavat.

Világjáró pulykák

A húsüzem teljesítménye évi 100 000 sertés feldolgozása lesz, a beruházás 100 millió forint értékű. Az üzem segíti majd húsipari termékekkel ellátni Hajdú és Szabolcs megyét. A készítmények egy részét exportálni kívánják, ezért olyan technológiával dolgozó műszaki berendezést építenek ki, amelynek gyártmányai megfelelnek a szigorú nemzetközi egészségügyi előírásoknak. Így teljes „termelési lánc" kezdve a szemeskukoricán, majd a sertéshizlaláson keresztül a sonka és a kolbász elkészítéséig.

A népgazdaság érdekeit és a munka aprólékos szervezettségét a legszembetűnőbben a pulykaüzem érzékelteti. A néhány napos hibridpulykák évente négy alkalommal érkeznek Kanadából a Ferihegyre; kamionokkal azonnal Nádudvarra szállítják, majd elszaporítják őket; a pulykák évente két és fél millió tojást tojnak; ezeket Nádudvaron kikeltetik, és a napospulykát pulykanevelő téeszekbe szállítják, ahonnan meghizlalva, egyenként 5 kilogrammos átlagsúllyal az állami baromfifeldolgozóba, majd pedig külföldre kerülnek. A pulykák nyugati piacokon történő értékesítésének haszna évente több millió dollár.

Nádudvaron látható egy és más a XXI. század magyar mezőgazdaságából. De nemcsak a jövő van itt, hanem a jelen és a múlt is: a háztáji termelés. A zömmel kertes házakban lakó 1300 család foglalkozik háztáji kistermeléssel. Szerződésre nevelnek sertést, szarvasmarhát, nyulat stb. A téesz háztáji felvásárló részlege 1977 első hét hónapjában például 8335 hízott sertést vásárolt a kistermelőktől. (Ennyi egy közepes nagyságú nagyüzemi sertéstelep félévnyi termelése.)

A nádudvari Vörös Csillag fejlett mezőgazdasági-ipari nagyüzem. A szövetkezet rendhagyóan gyors fejlődését számos tényezőnek köszönheti. Része van benne a szilárd, demokratikus vezetésnek (Szabó István elnök több mint negyedszázada áll a Vörös Csillag élén), az itt dolgozó kiváló szakembereknek stb. A sok tényező közül alighanem kettő érdemel különleges figyelmet: az egyik a nádudvari lokálpatriotizmus, amely a dolgozók szervezett, szorgalmas munkájában ölt testet; a másik: a téesz a termelés fejlesztését tekinti fő feladatának, ezért a teljes jövedelem 45 százalékát fejlesztésre költötték. Nem sajnálták a pénzt a legfejlettebb mezőgazdasági technikáért, a baromfigyár, a pulykaüzem, a tejüzem, a húsüzem, a keverőüzem stb. fölépítésére.

A nádudvari téesz az átlagosnál fejlettebb gazdaság. Ám ez nem jelenti azt, hogy nincsen párja. Az országban több száz olyan termelőszövetkezet dolgozik, ahol a termelés nádudvari színvonalon folyik. Csupán a KITE-nek több mint 300 taggazdasága van, s ezen kívül tucatnyi termelési rendszer működik az országban. Eredményeik példát mutatnak a hátrább tartó gazdaságoknak.

LOVAS MÁRTON

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tükör

1973 MÁJ 8

Czimra Gyula festőművész

1021

KÉPZŐMŰVÉSZET Sik Csaba

Czimra Gyula kiállítása

A Művészeti Lexikon nem tartja számon, Németh Lajos Modern magyar művészet című könyve sem említi. *Czimra Gyula* s a hozzá hasonlóan számon kívül maradtak sorsa bizonyítja, hogy századunk magyar festészete részben ma is még felfedezetlen. Egyszeri, kétszeri fölfedezés — úgy látszik — mit sem ér, hiszen halála óta Czimra Gyula előtt is több kiállítás, kritika próbálta kinyitni a művészettörténet kiskapuját — hiába. A jóindulatú, sőt lelkes bemutatásokba ugyanis mindig vegyül valami szájízkeserítő disszonancia: *„Nem magyarkodó és nem külföldieskedő. Egyszerű, közvetlen nyelvezeten a mai emberhez szól, ezáltal válik nemzeti és egyetemes értékké"* — olvassuk az 1971. évi félegyházi kiállítás katalógusában; *„Míg Vasarely művészete racionális-egyetemes vonásokat mutat, addig Czimra Gyuláé híven tükrözi hazai meghatározottságunk intuíciós-egyetemes jellegét"* tartja a mostani, Nemzeti Galériában rendezett emlékkiállítás katalógusbevezetője. Mit kezdjünk ezekkel a mondatokkal?

Nem csoda, hogy bajban vannak vele a műtörténészek, mert jóllehet kedvelte a mértani formákat és köze van a geometriát a világmagyarázat egyszer-egyeként tálaló nemzetközi irányzatokhoz, ám mégiscsak geometrikus lévén, a szűkre szabott nemzeti hagyományokba sem fér bele, melynek a modern piktúránkról szóló egyetlen képes album szerint még ma is az alföldi festők szemlélete a mércéje. Pedig Rippl-Rónai szobabelsői, Nagy Balog talicskái és fazekai, Nemes Lampérth városi tájai, tihanyi portréi, Czigány csendéletei nem kevésbé magyarok és kedvesek nekünk, mint az alföldi kazlak; Czimrával sem kell tehát kegyet gyakorolnunk, ha helyet szorítunk neki a magyar festészetben.

Az idézett mondatok kulcsszavainak — „magyar" és „egyetemes" — azért olyan tanácstalan a hangsúlya, mert Czimra indulása, pályájának utolsó szakasza felől nézvést, túlságosan is szabályszerű. Igaz, főiskola helyett a Ganz Gyárban tanul lakatosságot, de 1924-ben már az École des Beaux Arts növendéke Párizsban. Paál László szeretett Barbizonjában bérel műtermet Paizs Goebel Jenővel. 1929 és 1932 között Szentendrén dolgozik; Szentendre határáról nemcsak egy zsírosan festett „Barcsay"-s olajképe tanúskodik, de alakuló stílusa is. 1934-ben azonban visszavonul rákoshegyi házába, megszakítva minden kapcsolatot a művészeti élettel, s harminc éven át önállóan ki sem állít többé.

Propagátora és művészetének jó ismerője, Szíj Rezső szerint azért emigrált otthona magányába, mert *„nyugodt, már-már kényelmes természete" biztatta* arra, hogy *„külső körülményektől függetlenül munkálja saját egyénisége kiformálását"*, azaz: kismesternek tartotta magát, aki előbb megismerni akarja tehetsége természetét, majd maradéktalanul kitölteni határait — bizonnyal van igazság e vélekedésben, teljes magyarázatnak azonban kevés. Már nem fordulhatunk csak a képeihez.

Udvar a Várban. 1962

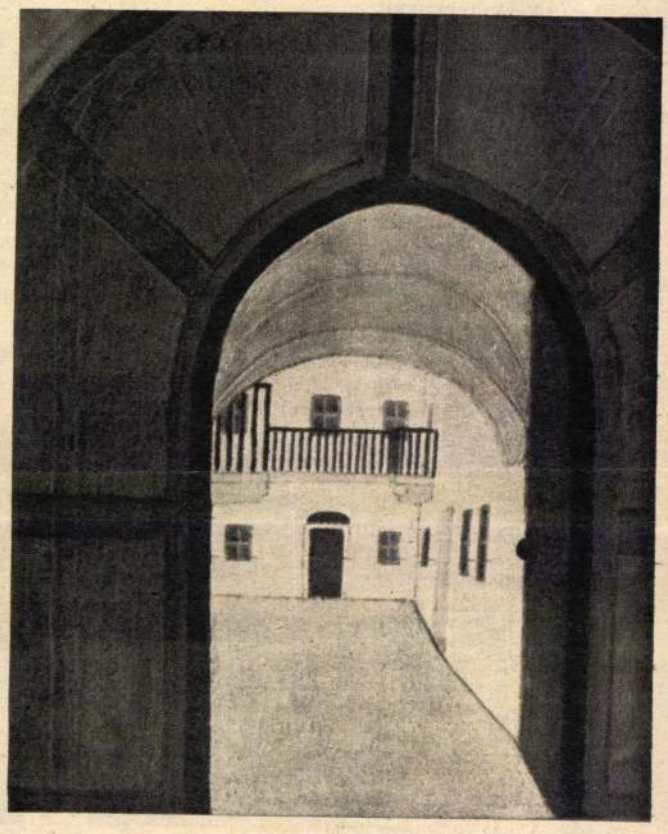

Festményeinek legszembetűnőbb tulajdonsága a tér, s a térben elhelyezett tárgyak egyszerűsége, sőt kopársága. Témáit nyugodtan nevezhetnénk szegényesnek, ha néptelen utcái, asztalosinas kezére valló asztalokkal, székekkel benépesített konyha- és szobabelsői nem lennének valami varázslat révén mégis gazdagok. A képek egyenes vonalait az „asztalon felejtett" ovális tárgyak méginkább hangsúlyozzák; színt is keveset használ, tónus nélküli, tiszta színeket leginkább. A téma és előadás egyaránt nélkülözi azt a lelkesültséget, amit festőinek illik mondani — mindezt ugyanígy látná a fényképezőgép lencséje is.

Mi adja hát Czimra festészetének kivételes egyéniségét?

Képeinek legfontosabb eleme nem a bámulatos megelevenítő erővel megfestett, lélekkel bíró tárgy, hanem az űr, mely a falak és ajtók egyenesei határolta teret betölti; az egyenesnek az a szerepe e képi világban, mint a „semmi ágának" József Attila versében. Hogy önmagát mondja el, nem kell magáról beszélnie, portrét festenie, mert közlendője eggyé lett a formával, utolsó korszakának végérvényesen egyszerű képein: maga a forma. Ezek a hideg, tárgyias festmények valójában lírai vallomások; témájuk nem a lefestett tárgy, hanem az emberi szabadság, mely a valamikori vöröskatona művészetében a felismert és vállalt szükségszerűséggel azonos. Tagadhatatlanul irodalmi elem, ha az irodalmiságot nem azonosítjuk az átlagirodalom tartalmatlan és szokványos költőiségével.

Czimra művészete a festészet diadala a fényképezőgép „tárgyilagossága" felett, s talán túlzás nélkül mondhatjuk, hogy a legkorszerűbb és legintellektuálisabb jelentésű életművek egyike a mai magyar festészetben.

ÁLLÓTÓL
OLVASTUK
LÁTTUK

—mindennapi használatra

ján képzeltem el és így is terveztem. A raszterrendszer tette lehetővé, hogy ezt az ötféle szolgáltatást nyújtó töltőállomást feleakkora területen helyezzem el, mint amekkorán jelenleg az ÁFOR típustervei alapján építenek. A felépítmények kialakításánál is a háromszögraszter elemeiből terveztem acél és poliészter alapanyagú építészeti szerkezeteket, s akárcsak Bíró Gábor, én is figyelembe vettem a magyar ipar mai adottságait, tehát nem a távoli jövőnek, hanem a mának és a holnapnak terveztem.

— Van érdeklődés az ÁFOR részéről?

— Nincs. Saját típusterveiket akarják felhasználni.

MINDENRE, AMI MÁV

Szalai István, a MÁV-tól függetlenül kapta feladatát: tervezzen új, modern emblémát a Magyar Államvasutak számára. A fiatal formatervező munkája sikert aratott a megújúló MÁV-nál. Ügyesen alkalmazza a

FOTÓ: FARKAS TAMÁS

Kiszely Mária — háttérben a tabáni könyvtár terve

Szalai István motorkocsiterve az új MÁV-emblémával

sínek és a rajtuk gördülő kerekek motívumát. Szalai ekkor újabb megrendelést kapott a MÁV-tól. most már egységes kép kialakítására.

— Ezt három alapelemre — a jellegzetes emblémára, betűtípusra és színre — építette, amelyek „legkisebb közös többszörösként" szerepelnek tervében. Egyelőre a feliratokra, a kocsipark és a mozdonyok megjelölésére szorítkozik a terv, a későbbiekben azonban az állomásépületekre és minden egyébre kiterjed, ami MÁV-val kapcsolatos.

TABÁNI ÁLOM

Kiszely Mária feladata nem volt kevésbé felelősségteljes. A tabáni Semmelweis Múzeum épülete mellé kellett terveznie egy házat, az Orvostörténeti Könyvtárnak. Két patinás épület, a Semmelweis ház és az Aranyszarvas étterem közé kellett modern épületet helyeznie. Nemcsak a szorosan környező műemlékjellegű városképi együttes befolyásolta ezt, hanem a mögöttes budai Várpalota déli rondellája és egész épülettömege. A makettek, tervrajzok és fotódokumentációk azt bizonyítják, hogy eredményesen birkózott meg feladatával. Az aránylag kis alapterületre szellős, könnyű, a környezethez és a tájhoz jól alkalmazkodó épületet „helyezett", amely remélhetőleg meg is valósul.

ANTIK PÉLDA

Szenes István kultúrcentrumot tervezett — Salgótarján központjába. Megelőzőleg szociológiai előtanulmányokat folytatott, felméréseket végzett, amelyeknek eredményeit tanulmányban foglalta össze. Ez a munka előzte meg a konkrét tervezést. A rajzasztalon aztán egy ókori példát is hasznosított. Nevezetesen, az antik görög körszínházak példáját. Közismert, hogy a régi görög építészet milyen szerves egységbe fogta a természetet, az embert és az épületet. Ez az „emberközpontúság" a salgótarjáni kultúrcentrum alapgondolata is.

— A továbbiakban milyen meggondolások alapján fejlesztette a tervet?

— A körforma adott volt, ráadásul az a terület, ahová elképzeltem, ugyancsak köralakú bemélyedés. A városi kapcsolódást egy hosszú, lejtős rámpával oldottam meg (így iktattam ki a lépcsőket), s a természethez pedig egy másik épületnyúlvánnyal kötődik a központ. Középen, legalacsonyabban forgalmas, nyüzsgő fórumot alakítottam ki. Feljebb, egy kevésbé forgalmas köríven osztódna szét a tömeg, itt lehetne a nagyobb létszámú előadásokat, vetítéseket, színházi előadásokat tartani. Legfelül pedig egészen intim belső tereket alakítottam ki. De helyet adtam tornateremnek, úszómedencének, fedett, de oldalt nyitott csarnoknak is. A belső közlekedési lehetőségeket úgy alakítottam ki, hogy az emberek felszabadultan, otthonosan érezzék magukat, hogy örömteli birtokbavétel, közvetlen viselkedés vezessen el a kultúra élvezetéhez.

KENESSEI ANDRÁS

Szenes István a salgótarjáni kultúrcentrum tervével

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Nemzet

Czimra Gyula festőművész

1021

Szombat, 1973. április 14.

Czimra Gyula festőművész emlékkiállítása a Nemzeti Galériában

Több sikert érdemelt volna meg életében ez a szerény, visszahúzódó, mindenkor elsősorban munkájának tisztességére ügyelő festő, *Czimra* Gyula, mint amennyiben osztályrésze volt. Vagy tán inkább több megértést, mert — pályája a tanú — nem azok közé tartozott, akik elkeseredetten és mindenáron sikert akarnak. Czimra megelégedett avval, hogy fest, hogy dolgozik. Ám épp ezért kell keveselni, így, utólag, s már jóvátehetetlenül is azt az egyszem önálló tárlatot. — 1964-ben, a rákosligeti Művészbarát Kör rendezte —, amit még megérhetett.

Minderről persze nem kizárólag ez a mostani emlékkiállítás győz meg, hisz hat esztendeje volt már egy posztumusz tárlata Czimra Gyulának a Fényes Adolf-teremben. S azt a bemutatkozást — mely sokak számára felfedezésével volt azonos — sikerrel fogadták a nézők és elismeréssel méltatták a kritikusok.

Ez persze némi hátrányt is jelent azok számára, akiknek most kell beszélniük Czimra festészetéről. A *Nemzeti Galéria* dísztermében megnyitott újabb emlékkiállítás ugyanis már nem sokat tud hozzátenni a hat esztendeje felrajzolt képhez. Legalábbis fő vonulataiban, hiszen azok a részadatok, azok a finom vonások, amelyek most tovább árnyalják a Czimráról kialakult képet, nem változtatják meg, csupán teljesebbé teszik.

Ami nem azt jelenti, hogy a művészettörténészek „egymásnak" rendezték meg ezt a tárlatot. Lévén éppenséggel köztelességük, hogy a művészet közismert vonulatai, a figyelem előterében állt és álló alkotói mellett szüntelen ébren tartsák az érdeklődést azok iránt, akikre méltánytalanul jutott kevesebb figyelem.

Mert ha ma Szentendréről, vagy a kontruktivista szellemű hazai festészetről beszélünk, elemzéséből bizony nagyon gyakran kihagyjuk Czimra Gyulát. Pedig szorosan odatartozik mindkettőhöz. S ha iránymutatója egyik körnek sem — a maga tégláját odatette az épülethez, amely nélküle bizonnyal más volna, mint amilyennek ma látjuk.

Czimra korán kezdett a művészettel foglalkozni, ám annál tovább tartott, amíg valóban művésszé érhetett, hisz mindenért neki magának kellett megküzdeni. „Háttere" nem volt: munkáscsaládban született, s mindössze négy gimnáziumi osztályt végezhetett el. Így a művészettel, mondhatni, lopva foglalkozhatott csupán: a tanonciskola mellett az Iparművészeti Iskola esti rajztanfolyamait látogatta, s célját csupán 1924-ben érhette el, amikor — párizsi emigráns éveiben — felvették az École Nationale Superieure des Beaux-Arts hallgatói közé. (Párizsban rendezte meg első kiállítását is, a Zodiaque Galériában.)

Párizsi korszakának azonban nem ez a tárlat, s nem az „iskola" a legfontosabb eseménye-eredménye, hanem a Paizs Goebel Jenővel való találkozás, s a köztük kialakult barátság. Amely azután Szentendrére vezette az 1928-ban hazatért Czimra Gyulát.

Czimra festészete ebben az időben, mint felsorakoztatott művei mutatják, elsősorban a korszak „tárgyias" irányzataihoz kapcsolódott. De a kemény festésmód mögül már kivillant az a mesterkéletlen, természetes szerkesztői képesség, amely második, haláláig tartó művészi korszakát jellemezte, s amely világosan a hazai festészet konstruktív ágához kapcsolja munkásságát.

„Kis világokat": szobabelsőket, egyszerű csendéleteket, szűkre zárt városi tájakat festett főként Czimra Gyula. Munkájának gondossága azonban túlemeli témáit önmagukon. Nem úgy, hogy mesterséges eszközökkel „feldúsítja" azt, ami jelentéktelen, hiszen Czimra — például — szándékosan szegényítette interieurjeit. Hanem szerkezetük megmutatásával, a terek és a határok pontos modellálásával, a takarékos színskála tisztán csendülő ellenpontozásával.

És mégis — vagyis: épp ezért — szinte minden műve emlékezetes marad. A korai csendéletek ugyanúgy, mint az utolsó esztendők termése; az 1930 táján festett *Március* ugyanoly erővel, mint az 1965-ös esztendő interieurjei.

H. Gy.

Szombat,

Péter János U

Az SPD kongresszu
ismét pártelnök

A külpolitikai helyzet

1. **A MAGYAR KÜLÜGYMINISZTER** Japánban, majd a Szovjetunió csendes-óceáni primorjei határterületen tett látogatását követően pénteken Ulánbátorba érkezett. *Péter* Jánost a mongol külügyminisztérium vezetői és a magyar kolónia képviselői üdvözölték. Lodongijn *Rincsin* külügyminiszter a kormány vendégházában ebédet adott a magyar külügyminiszter és kísérete tiszteletére.

A magas szintű eszmecserék keretében pénteken a kölcsönös megértés légkörében folytatódtak a szovjet—mexikói tárgyalások Leonyid *Brezsnyev*, Nyikolaj *Podgornij*, Alekszej *Koszigin*, valamint Luis *Eccheverria* Alvarez mexikói köztársasági elnök között. A mexikói államfő tiszteletére adott vacsorán Podgornij pohárköszöntőjében azt emelte ki, hogy a Szovjetunió, csakúgy, mint a többi szocialista ország, változatlanul támogatja a nemzeti szuverenitásukért, biztonságuk erősítéséért küzdő latinamerikai népeket. Eccheverria válaszában Mexikó független és az igazságos nemzetközi kapcsolatok fejlesztésére törekvő külpolitikáját hangsúlyozta.

A békés egymás mellett élés néhány vonatkozását elemezte a *Pravda*, s utalt Willy *Brandtnak* az SPD hannoveri kongresszusán tartott felszólalására, amelyben a kancellár kijelentette: napjainkban olyan történelmi kísérlet folyik, amelynek célja, hogy *a háborút örökre kiűzzük az európai kontinens életéből*. Brandtot egyébként a szociáldemokraták kongresszusán elsöprő többséggel *megerősítették pártvezetői tisztségében*.

A kelet—nyugati kapcsolatok bővítésére utalt egyébként Nyikolaj *Patolicsev* szovjet külkereskedelmi miniszter abból az alkalomból adott nyilatkozatában, hogy Moszkvában egyezményt írtak alá az *Occidental Petroleum* amerikai céggel. A megállapodást az első nagyszabású gyakorlati lépésnek minősítette Patolicsev, s Armand *Hammer*, az amerikai cég elnöke kijelentette: az egyezmény utat nyit újabb kölcsönösen előnyös üzletkötésekhez szovjet és nyugati cégek között. A kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésének részeként a jövő héten Peter *Walker* kereskedelem- és iparügyi miniszter vezetésével brit delegáció

EK elleni izraeli támadás ügyét
s ülésén a libanoni képviselő fel-
vőit, hogy nyilatkozatban *bélye-*
apította: Tel Avivnak módjában
problémát azzal, ha a menekül-
thonaikba. Pénteken egyébként
iszter New Yorkba utazott, hogy
ács vitájában. Mint arról az *Al*
pont szerint az ENSZ-ben nincs
lynek politikája a terrorizmuson
kezdeményezésével, hogy Izraelt
nok sorából. Megfigyelők azon-
Washington élni szándékozik

zetben mindkét részről elhang-
Meir izraeli kormányfő ismét
gára" hivatkozva utasította el
zacsatolásának gondolatát, a pa-
ek viszont *erőik összpontosítá-*
Népi Felszabadítási Front máris
z El Fatahhal. Az Al Ahram
mozgalomban revízió alá veszik
t. A lap ismertette, hogy az El
múltban az illegális földalatti
elölte meg a mozgalom feladatát.

ügyminiszter
a érkezett

zésén dolgozó magyar szak-
embergárda — képviselői.

Lodongijn Rincsin a kormány vendégházában ebédet adott a magyar külügyminiszter és kísérete tiszteletére. Az ebéden megjelent T. *Ragcsa*, a Mongol Népi Forradalmi Párt Politikai Bizottságának póttagja, a Minisztertanács első elnökhelyettese, a magyar—mongol gazdasági és műszaki-tudományos együttműködési kormányközi bizottság mongol tagozatának elnöke, C. *Davagszuren*, a Mongol Népi Forradalmi Párt Központi Bizottsága külügyi osztályának vezetője, M. *Das* földművelésügyi miniszter, a Mongol—Magyar Baráti Társaság elnöke, B. Zsargalszajhan, P.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Czimra Gyula

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1971 AUG 7.

1024

Az Egyetemi Galéria kiállításának mérlege

Debrecen képzőművészeti életében közel két esztendeje új színfoltot jelent az Egyetemi Galéria kiállításainak sorozata. Az első tárlat 1969-ben nyílt meg a Központi Egyetem harmadik emeletén — amikoris a lengyel plakátművészetet mutatták be — elsősorban azzal a céllal, hogy századunk művészetének legújabb törekvéseit hozzák közelebb az egyetem hallgatóihoz. Az indulás sikere további lépésekre ösztönözte a szervezőket. A bemutatók gyorsan követték egymást, előre átgondolt terv alapján, egyre jobban kiaknázva most már az egyetem belső udvarának arányait, harmonikus tetővilágítását, elmélyülést segítő hangulatát s egyre jobban számítva a hallgatók mellett a város művészetekre érzékeny tömegeire is. A nemrég elhunyt *Czimra Gyula* festményeit *Kassák Lajos* egész életművét átívelő bemutató követte, majd *Angelo Pál* fényképeit, a Rómában élő *Amerigo Tot* szobrait és grafikáit, *Laborcz Ferenc* s *Ligeti Erika* plasztikáit, *Nagy B. István, Bálint Endre, Kondor Béla* festményeit és rajzait, rézkarcait láthattuk. A tíz éve meghalt *Bene Gézát* emlékkiállítás méltatta, majd olyan középgenerációhoz tartozó festők következtek, akikre — nemzetközi sikereik alapján is — joggal számíthatott Debrecen közönsége.

Az 1971-es évtől kiemelkedik a *lengyel alkalmazott grafika* és *Berczeller Rudolf* szobrászati oeuvreje. Az indulás kereteiből tehát egyre jobban kibontakozott az Egyetemi Galéria sajátos profilja. A legutóbbi tárlatok plakátjait már saját emlémájuk *(Tilles Béla* munkája) is fémjelezte. A tárlatsorozat technikai és esztétikai irányítói — *Tilles Béle* festőművész és *Ternai András* — közösen határozták el, hogy olyan folyamatot alakítanak ki, ahol már a kiállítók nevei is jelzik az igényes színvonalat, s a magasra emelt mércét. A galéria a kiállítások egy részét a Műcsarnokkal közösen rendezi, anyagilag pedig az egyetem s a városi tanács segíti elképzeléseiket. Különösen sokirányú segítséget kaptak az eddig legátfogóbb Kassák-életmű bemutatásához. Kiállították pl. a Tett és a Ma c., az expresszionizmus, a kubizmus, dadaizmus és szürrealizmus kérdéseivel foglalkozó irodalmi és művészeti folyóiratait, irodalmi és szerkesztői munkásságának dokumentumait.

E beszámolónak most nyilván nem lehet a célja, hogy a bemutatkozások szintjét mérlegelje vagy elemezze, hanem csak az, hogy utaljon egy-két jellemző tényezőre. Amerigo Tot pl. az Egyetemi Galériában teljes tihanyi anyagával szerepelt, s ez alkalommal ajándékozta a városnak „A Föld szeme" s „Olivecrona" c. plasztikáját. Ekkor hívták meg az illetékesek a debreceni művésztelepre is. Laborcz Ferenc szobrászunk is egészen új anyaggal, konstruktív, sommázó formanyelvvel jelentkezett. A kisplasztikákat és érmeket mintázó Ligeti Erikánál s Nagy B. Istvánnál a rendezők az egész fiatalokra gondoltak, s közös szereplésük igényét alátámasztotta az a tény, hogy később Budapesten is együtt szerepeltek: a Műcsarnok kamaratermében. Az Egyetemi Galériában zajlott le Bálint Endre eddig legteljesebb tárlata, mintegy 120 művel, másfél évtizednyi időtartamot fogva át. Legnagyobb grafikusaink egyike: Kondor Béla is teljes műcsarnoki anyaggal szerepelt. A tárlatok összképe egyre jobban meggyőzött bennünket arról, hogy a Központi Egyetem díszudvara, a megfelelő távolságokban elhelyezhető tárlókkal és állványokkal nagy számú műalkotás levegős elhelyezését teszi lehetővé, s ebben a város valamennyi kiállítótermét megelőzi. *Gerzsony Pált* is itteni nagy sikerű szereplése alapján hívták meg több hónapra művésztelepünkre. A tragikus sorsú Ámos Imre özvegye: Anna Margit is javarészt új festészeti anyagot hozott. A vele folytatott interjú rávilágított életére, a látványt alkotóelemeire bontó, a síkfelületet kiemelő sajátos látására. Valóban nem közömbös tényező, hogy a kiállítók közül még *Szántó Piroska* — akárcsak Amerigo Tot vagy Gerzsony Pál — kitűnő előadóknak, sőt vitaindítóknak bizonyultak, s beszélgetéseik kapcsán új megvilágításba, eleven közelségbe került a legújabb magyar művészeti törekvések számos műhelytitka és problematikája.

A határainkon túlra történő egyetemesebb kitekintést szolgálta az *UNESCO festészeti reprodukciós anyaga* Monet-tól Miro-ig. A század első huszonöt évéről nyújtott képet, nem mellőzve a didaktikus célokat sem. — E tárlaton a galéria különösképpen számított a nagyközönség érdeklődésére is. Meglepetéseket is tartogatott e kiállítássorozat. A Bene Géza-tárlat anyagát pl. már sokan ismerték Tihanyból, mégis élményként hatott, hogy az Egyetemi Galéria Benének több új, eddig alig ismert festményét is felsorakoztatta, valójában annak egy bővített változataként érvényesült. Solymár István megnyitó beszéde egy évtized távlatából idézte a szilárd szerkezetekre egyszerűsítő, mégis oly sok líraisággal telített nagy képíró emlékezetét. Az ízigvérig fotónyelven beszélő *Angelo Pál* után *Rácz Istvántól* láthattunk sajátos megvilágítású, a térhatást felfokozó fényképeket. Megismerkedhettünk újszerű kísérleteivel, Dreiklang c. sorozatával, ahol a fotó, a szöveg s a zene hármas egységével találkoztunk. — A lengyel ipari plakátoknál sokhelyt — régi középkori cégek firmái elevenedtek meg. Nagymérvű formai leegyszerűsítésük mellett is megtartották — áruba nyomva is — jellegüket, bizonyítva, hogy az embléma szavatosságot is jelent. Igazolta a várakozást *Berczeller Rudolf* felkészültsége is. Szerkezeti elemekre tagozódó fém-, fa- és terrakotta szobrai korszerűek, izgalmasak és humánummal telítettek voltak — míg *India művészetét* nagyméretű fotók és színes nyomatok hozták közelebb, példázva egészségesen egy még mindig túl távolinak s túl misztikusnak képzelt földrész képzőművészeti akaratát, a plasztika és architektúra káprázatos összefonódását.

Tóth Ervin

MEZŐGAZDASÁGI GÉPSZERELŐ,
KAROSSZÉRIA LAKATOS,
AUTÓELEKTROMOS SZERELŐ,
GÉPLAKATOS, ESZTERGÁLYOS,
KÖSZÖRÜS, SIKKÖSZÖRÜS,
BETANÍTOTT ÉS SEGÉDMUNKÁSOKAT,
NŐI SEGÉDMUNKÁSOKAT,
ANYAGKIADÓKAT,
KÖNNYŰ FIZIKAI MUNKÁRA NŐKET

ALKALMAZ AZ

AFIT

XIII. SZ. AUTÓJAVÍTÓ VÁLLALAT
3. SZ. ÜZEMEGYSÉGE
DEBRECEN, BALMAZÚJVÁROSI ÚT 14.

APRÓHIRDETÉSEK

HÁZ

Gázfűtéses déli fekvésű tehermentes társasház Tanácsköztársaság útja 68/A. III. 1. alatt azonnal átadó. Megtekinthető mindennap délután.

LAKÁS

Elcserélem földszintes, egyszoba, konyha komfortos lakásom két vagy háromszobás összkomfortosra, lehet régi lakás is, költségtérítéssel. Érdeklődni délután 17 órától, Landler J. u. 59. fszt. 4.

Nyíregyházi főbérleti kétszoba-konyha, fürdőszoba, központifűtéses, hideg-melegvizes lakásomat elcserélném debreceni hasonlóra vagy kisebbre. Érdeklődni: Karcag, Kórház, Dr. Devecseri.

INGATLAN

400 négyszögöl szőlő terméssel eladó Martinkán. Érdeklődni: Debrecen, Ráthonyi S. u. 12.

Poroszlay úton társasház építésére alkalmas telek eladó. Érdeklődni minden héten szombaton délután 5—7-ig. Nagyerdei körút 14.

Hárs u. 5. sz. alatti telek eladó. (Alapozás kész.) Érdeklődni: Honvédtemető u. 9. szám alatt.

ALBÉRLET

Bútorozott albérletet keresek Nagyerdő környékén egyetemi hallgató fiam részére. Részletes válasz Dr. Botos Ernő Budapest, VI., Lenin krt. 61. I. em. 4.

A KLTE és a **DOTE** albérletes irodája egyetemisták részére albérleti címeket felvesz. A címeket személyesen, telefonon vagy írásban név, lakcím, különbejárat, fürdőszoba-használat, fűtés és lakbér megjelölésével a KLTE KISZ-bizottság, Debrecen 10. II. 213. szoba címre kérjük bejelenteni. Telefon: 11-520/227.

Két lányt szobatársnak 1-re felveszek. Honvéd u. 15. IV. em. 12.

JÁRMŰ

15 000 km-t futott Trabant Limousine eladó. Thomass Mann u. 7. fszt. 3.

1 db 26 000 km-t futott Warszawa személygépkocsi eladó, Kossuth Tsz Debrecen, Sámsoni út 77.

407-es Moszkvics eladó műszaki vizsgázott, motort beszámítok. Nagy Sándor telep, Barcaság u. 39.

350 köbcentis Velorex eladó. Poroszlay út 21. Telefon: 18-241.

Junak motorkerékpár generálozott eladó. Kőmíves u. 3. Csapókert.

Eladó 1 db Nisa 501 tip. csukott, fehér színű kis tehergépkocsi. Műszakilag kifogástalan. Érdeklődni lehet Köztársaság Mtsz Hajdúszoboszló, Szováti u. 2. Telefon: 260.

Jó állapotban levő Opel Record de Luxe gépkocsi eladó. Érdeklődni lehet 8—16 óra között. Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézet Debrecen, Tóthfalusi tér 2.

Leinformálható 40 ezer km-t futott Skoda Felicia, mint az új igényesnek eladó. Érdeklődni a 16-607-es telefonon, vagy a kiadóba „Elsőkézből" jeligére.

BÚTOR

Bútort és műszakicikkeket veszek. Mindenféle bútorok és műszaki cikkek, Skodára külső gumik, írógépek, márványlapok eladók. Arany János u. 13.

Eladó ST 3-as cseh középszínű 14 db-ból álló kombinált szobabútor, cseh beépített lemezjátszó, kisebb asztalok, rádió (Orion), pehelytoll. Érdeklődni Tanácsköztársaság útja 60. II. 10. délután 3—6-ig.

Eladó háló, ebédlő, konyhabútorok, kerti felszerelések, márkás zongora. Csonka u. 20/B.

ÁLLAT

A Hadház utcán elkóborolt német vadász kutyát tulajdonosa átveheti. Bercsényi u. 8. László.

EGYÉB

Cserépkályha, biedermeier ülőgarnitúra eladó. Bélteky, Hatvan I. u. 10.

Olimpiai bélyeggyűjteményemet (Mexikóig teljes), postatiszta, eladom. Nyíregyháza, Bocskai u. 45.

NDK gyermek sportkocsi kifogástalan állapotban 500 Ft-ért eladó. Tanácsköztársaság útja 35. I. 5.

Jó cserépkályha eladó. Fürst Sándor u. 21. ablakon tessék kopogni.

Szoboszlói út 22. sz. alatt garázs eladó, érdeklődni: Dóczy J. u. 28. II. em. 11. 17 órától.

Több ezer
Építők útja
útból nyílik.

6,3 tonnás
kocsival bér
lunk. Vörö
Debrecen.
191-es telefo

Böszörmén
boltban hagy
tű fekete,
címat július
letes megtal
zom. Debrec
la u. 25.

Most
40 százalé
olcsóbba
vásárolha

NÉPMŰVÉSZETI ÉS HÁZIIPARI VÁLLALAT

hagyományos és modern toro

SZŐNYEGEKE

a Debrecen, Vörös Hadsereg útja 41. sz.

NÉPMŰVÉSZETI BOLTBA

augusztus 2-től 14-ig

NYÁRI VÁSÁR

AUGUSZTUS 2-14

A
VOLÁ
6. SZ. VÁLLA
értesíti

Czimra Gyula

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 AUG 2

DÉLI HÍRLAP

1021

köznapokon.

KIÁLLÍTÁS. Czimra Gyula festőművész legszebb alkotásaiból kiállítás nyílt tegnap Gyulán a középkori vá lovagtermében.

TOTÓNYEREMÉNYEK

MAGYAR HÍRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 AUG 3

Czimra Gyula

NÓGRÁD

Salgótarján

— **Képzőművészeti kiállítás** nyílt vasárnap Gyulán a középkori vár lovagtermében: Czimra Gyula festőművész legszebb alkotásait helyezték el az ódon falakon. A tárlatot Kardoss Béla művészeti író nyitotta meg.

1021

Czimra Gyula

A müvész alkotásainak mély egyszerüségét kiemeli Szabó György: "Kristály" c. kritikájában, mely a Szentendrei Képzőművészek tárlatáról szól.
A kiállitást a helybeli városi tanács diszteremében rendezték meg "Szentendrei Nyár" címmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. juli. 24.
XV. évf. 3o. sz. 12. lap.

Czimra Gyula

festőművészi Paizs-Goebelre vonatkozó közléseire hivatkozik:

Haulisch Lenke: Paizs Goebel Jenő művészi kibontakozásának évei. - Művtört.Ért. 1971.1.sz. 11-22. l.

11.21.l.

Czímra Gyula

Papírkarcairól szóló írást jelez a következő számban /Soós Imrétől/.

Mügyüjtő, 1972. 1. sz.

Czimra Gyula

emlékkiállítása nyílik

meg 28-án a kiskunfélegyházi

Kiskun Múzeumban.

Magyar Nemzet 1971 február 25

4. old.

Czimra Gyula

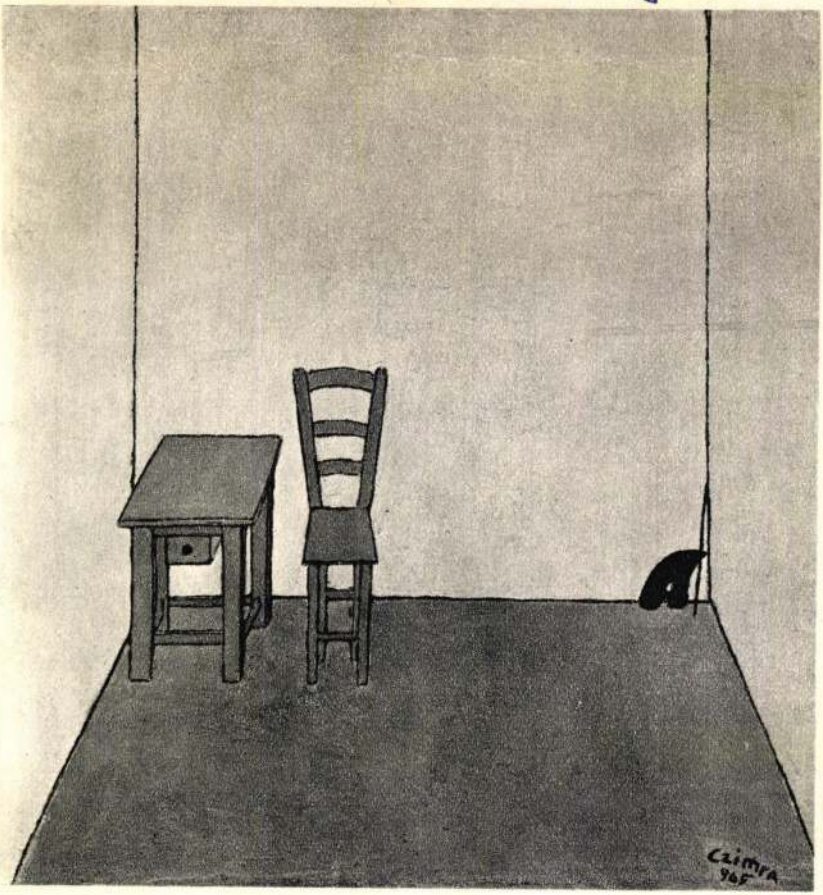

Czimra Gyula:
Piros bútorok
Meubles rouges
Красная мебель

Művészet, 1971. június

nek szervezettsége bizonyos pontokon ellene is fordulhat – az elidegenedés érzését keltheti benne. A nagyvárosi ember életformája bizonyos nemzetközileg hasonló vonásokat hordoz a kulturális és technikai vívmányok elterjedési fokának és elrendezési milyenségének megfelelően. Ezek a tényezők határozzák meg Czimra Gyula művészetét is témaválasztásában és előadásmódjában egyaránt.

Ugyanakkor – bár meghalt anélkül, hogy ez nyilvánvalóvá vált volna róla, művészete – mint hogy minden igazi művészetnek ez a lényege – a koráról szóló ismereteket bizonyos elemezhetetlen, leírhatatlan, megfoghatatlan módon közli. Ebben a varázslatban pedig Czimra Gyula kisméretű képei olyan gazdagok, hogy alkotójuk helyét a magyar festészet legjobbjainak sorában fogják kijelölni.

Haulisch Lenke

Fontos Sándor újabb műveiről

Arra vállalkoztam 1965 őszén, hogy Fontos Sándor harmadik, önálló kiállításáról ismertetést írok az egyik folyóiratban. S hogy az előzően mindössze két alkalommal látott, de képei révén számomra nagyon is ismerős festővel kissé elbeszélgethessek, megkértem:

üllési barackost, s annak kortárs-gazdáját, mit is írok majd a folyóiratban a kiállítás summázataként. Akkor érlelődött meg bennem az összegező mondat. Így hangzott: „Újabb kiállítása értékeléseként megerősödött az a vélemény, hogy e falusi pedagógus – európai igényű, bármely modern külországi tárlaton is helytálló piktúrát művel." (Tiszatáj, 1965. dec. 968. old.)

Merész mondat volt, s nem csupán a lelkesedés, sokkal inkább a meggyőződés vezette tollam.

Már akkor a harmadik önálló kiállítás után nyilvánvaló volt, hogy a falusi magánybar szorgoskodó festő – szuverén alkotó egyed jelrendszerrel, sajátos karakterrel rendelkező művész, akinél egyre inkább átírt, *kép* fogantatású megformáltsággá nemesedik a tájjal való összeforrottság. A kezdeti, impressziókra apelláló látvány-világból kilábalva, képes a valóság belső, mélyebb régióiba hatolni. Új harmóniák érzékeltetésével, új relációk, lényegi értékek megfogalmazásával, szilárd formai fegyelemmel tud egyetemessé vetíteni humanisztikus tartalmakat, belső sugárzású tendenciákat – nem mindennapi nép- és tájszeretetet . . .

Akkori megállapításommal nem csupán kollégáim fejcsóváló ellenkezését, hanem

Czimra Gyula emlékkiállítása Rákoshegyen

A főváros XVII. kerületében, Erdős Renée írónő egykori villájában novemberben nyílt meg Czimra Gyula (1901-1966) festőművész emlékkiállítása. A mintaszerűen felújított rákoshegyi ház ma már a kerületi önkormányzat egyik kulturális központja, ahol a Vigyázó Ferenc Művelődési Társaság rendezi havonkénti váltással színvonalas képzőművészeti kiállításait. Ez alkalomra Czimra képei szó szerint is "hazatértek", alkotójuk ugyanis az Erdős villától alig kétszáz méterre töltötte életének utolsó három évtizedét. Most bemutatott képeinek nagyobbik részét itt Rákoshegyen készítette.

A párizsi, nagybányai és szentendrei alkotóévek után 1934-ben az itteni Bulyovszky utcában épít magának házat az akkor nősült festő. Műtermét az emeleten alakítja ki. Ebből tágas teraszra léphetett ki, ahonnan szelíd körpanoráma nyílt a környékbeli házakra, kertekre, későbbi képeinek témáira. Harminckét év alkotómunkája kötődik ehhez az épülethez, mely a kerület kultúrájának egyik "szent helye" lehetne, mint ettől csak néhány utcával távolabb Bartók Béla egykori lakóháza.

A Czimra-életmű legjelentősebb darabjait a Magyar Nemzeti Galéria kölcsönözte a tárlatra. Ezek mellett igazi meglepetést jelentett az a néhány olajkép és grafika is, melyet magángyűjtők engedtek át e célra s amelyek korábban még nem szerepeltek a nyilvánosság előtt. A villa két szintjén rendezett kiállításon a látogató teljes képet kaphatott Czimra művészi pályájáról, mely a huszas években Párizsban és környékén készült szénrajzoktól a rákoshegyi olajfestményekig terjed. A művész az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején jutott el festészete csúcspontjára. Erről az időszakról szólva mondta egyszer e sorok írójának: "Fél életemet töltöttem el azzal, hogy önmagamat megkeressem." Ekkorra teremtette meg ugyanis azt az "árnyékmentes", letisztult, puritán világot, melyet olyan lelkesedéssel fedeztek fel halála után a műkritikusok.

A kiállításról szólva, Czimra Gyuláa emlékezésül itt most két főművét és egy korai rajzát mutatjuk be. A "Szobabelső gyertyával" című olajképét 1959-ben festette. A 35x28 cm-es kép a kevéssel sokat mondás iskolapéldája. A négy évvel későbbi "Műterem" megfestéséhez az indítékot egy évtizedekkel korábbi élmény adta. 1926-ban ugyanis a franciaországi Barbizon-ban dolgozott, barátja, Paizs-Goebel Jenő társaságában. Akkor készült szénrajza őt ábrázolja munka közben. A rajzon látható művész által ideálisnak tartott műtermet Czimra több alkalommal is megfestette. Egyik utolsó főműve ez, a Nemzeti Galéria gyűjteményéből, ahova néhai Pogány Ö. Gábor főigazgató előrelátásából munkásságának legbecsesebb darabjai bekerültek.

Az itt látott két képének megfestése idején – a televízió ígért, de soha meg nem valósult látogatásra készülve – így foglalta össze művészi törekvéseit: "Az ösztönösség és tudatosság harmóniája, az egyszerű, tiszta színek hangsúlyozása és a színek káprázatos gazdagsága vezetett".

Czimra Gyula életműve – **Tóth Tibor, Szakál Ágnes** és **Lakatos Péter József** rendezésében – új megvilágításban, meggyőző erővel mutatkozott meg a rákoshegyi kiállításon, mely feltehetően sok új barátot szerzett egyedülálló, rokonszenves művészetének.

Soós Imre

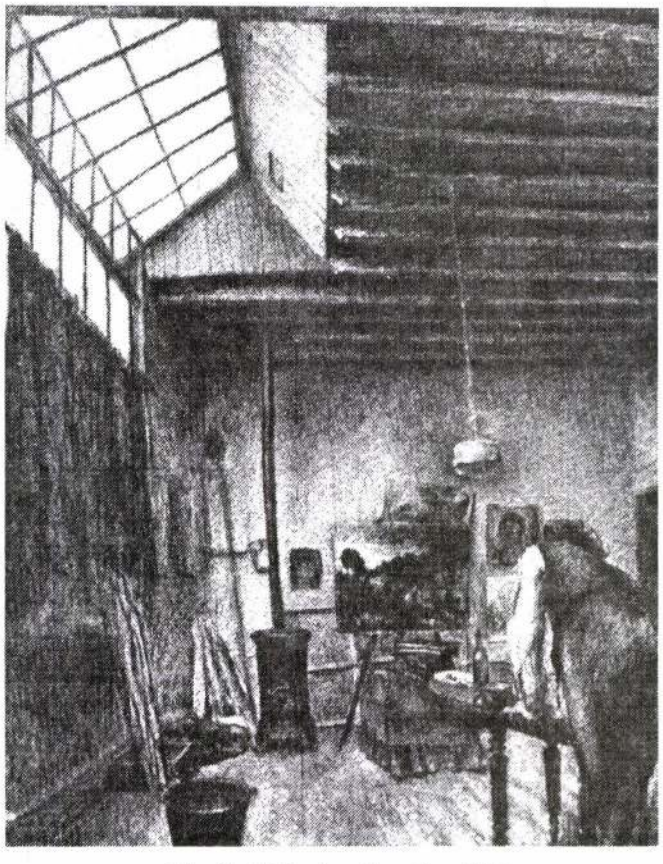

Paizs-Goebel Jenő a műtermében, 1926

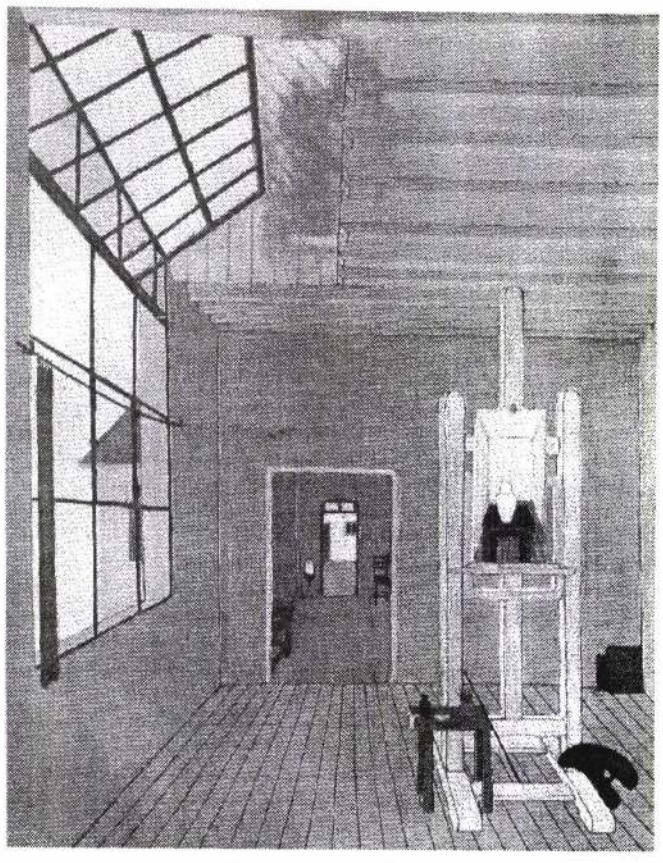

Műterem, 1963, olajfestmény

Zajácz András kiállításáról

A Művészetbarátok Egyesülete – dr. Aranyi Teréz igazgatóhelyettes jóvoltából – 22. alkalommal rendezett kiállítást a több mint ötszáz diákat befogadó Neumann János Szakközépiskolában. Az aulában ez alkalommal a Szentendrén élő Zajácz András képeit, festményeit láthatják az érdeklődők.

Több mint egy évtizede – ugyancsak egyesületünk szervezésében a Jurta Színház adott otthont képeinek. Időszerű mostani bemutatkozása azért is, mert közelmúltban hagyta maga mögött a hetedik X-et. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tímár községben született, a Kopaszhegy, a Tisza és az Alföld találkozásánál. A táj, a falusi életforma műveinek meghatározó élményét adja. Szabadiskolákon, művésztelepeken sajátította el a művészeti ismereteket és a mesterség szakmai fogásait. Tanárai Xantus Gyula, Bak Imre, Tamás Ervin és Papp Oszkár voltak. Rendszeres vendége volt a tokaji művésztelepnek. A Gutenberg Művelődési Otthon képzőművész körében tizenöt évig tanult. Szerencséjének tartja, hogy a Képzőművészeti Kivitelezőnél kapott állást, ahol formakészítő díszítőszobrászként és műemlék restaurátorként dolgozhatott. Keszthely, Fertőd, Sopron műemlék-épületei őrzik keze nyomát. *A budapesti Operaház felújításában végzett lelkiismeretes munkájáért miniszteri kitüntetésben részesült.*

Szülőfaluja közel húsz négyzetméteres pannóját, a Nyíregyházi Józsa András Múzeum három festményét birtokolja.

Képein fölfedezhetjük azokat a motívumokat, melyeket e vidék népművészeti hagyományai őriznek. Szemügyre véve Zajácz András festményeit, érezzük azokat a feszültségeket, melyeket az alkotó hordoz. A fehér és fekete ellentétéből, a mindig sötét ablakokból talán a pesszimizmus árad? Kétségtelen, de ezek feloldásának is tanui lehetünk.

Pető Margit

Várakozás

Titkoknak – titka
holnapnak – holnapja
csend – csendessége
béke – békessége
hajnali fehérsége
adventi harangkondulás...
– Adassék meg nékünk a várakozás:
Órákból – percekből
jövőnk igézete,
következő szívdobbanás
boldog ígérete.
Várd és akard
a reggelt, az estét,
az ismeretet
az ismeretlent,
a jobbat, a szebbet,
közelít és távlatot,
mindig várd a holnapot;
– ha nem tudsz várni! – feladod!...
Titkoknak – titka
holnapnak – holnapja
életnek – éhsége
ember – embersége
remény – reménysége
roráté hívása
– jőjj el holnap messiása!

Zajácz András: Kertészek

Czimra Gyula

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

Szöveg : 54,
Kép : 111
Kronológia : 19

Czimra Gyula

és Paizs Goebel Jenő (1890-1944)---

kiáll. Bp., Képzőmüv. Főisk., Barcsay Terem, 1993

ism. KOVÁTS Albert: Festészetünk árnyékos oldala. = ÉS 1993. ~~márciu~~ április 2. 13.

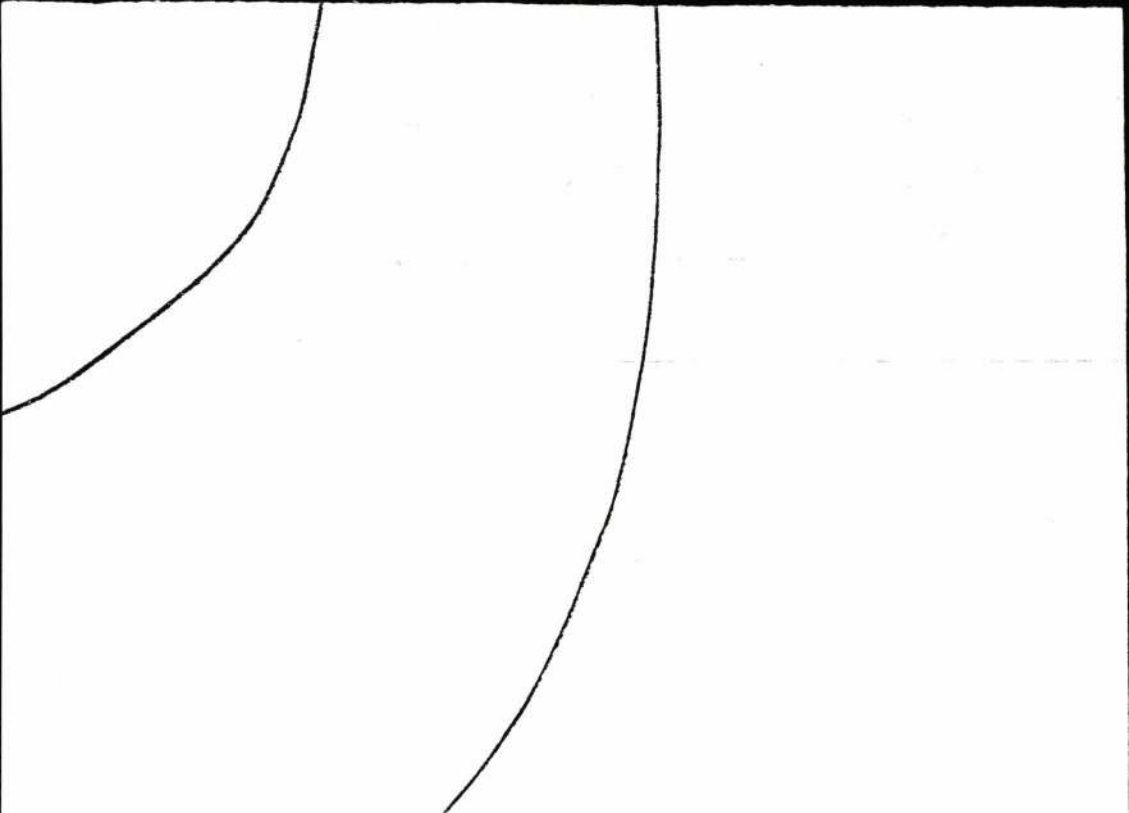

CZIMRA Gyula festőművész emlékkiállitása
Bp. Ernst Muzeum

CZIMRA Gyula

festőművész emlékkiállitása
Debrecen, Kossuth L. Tud.Egyetem
197o.

CZIMRA GYULA

ÜLŐ AKT

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

A festmény alig 15 éve keletkezett, közel áll napjaink művészetéhez. A nyolcvan éve született Czimra Gyula életének utolsó tíz évében talált rá arra az eredeti kifejezési formára, amit eleven, tiszta színeivel, világos vonal- és térkompozíciójával ez a mű is képvisel.

A hatvanas években a nemzetközi művészetben más, kevésbé hangsúlyos áramlatok mellett az „új-geometrikus" és „strukturális" művészet elvontan intellektuális áramlata uralkodott – hazánkban ekkor ismét megerősödött a szentendrei festészet konstruktív hagyományainak folytatása. Az ekkor már negyedszázada visszavonultan élő festőművész szinte naiv bájjal előadott művének ereje abban van, hogy magánya ellenére nem vált periferikussá, bele tudott kapcsolódni a nemzetközi áramlatokba, s eredeti hanggal tudta gazdagítani őket.

Az ÜLŐ AKT nem választható el a fenti művészeti mozgásoktól, a konstruktív áramlatok kiegyensúlyozott tulajdonságaitól. A kép összhangját a művész a rokonszínek; a vörös, sárga, melegszürke együtthangzásával éri el, melyekből a képeire jellemző, egymásba nyíló szobákból álló teret építette. A szobasort lezáró parányi zöld ajtó „komplementer kontraszt" színe nem bontja meg annyira ezt a színegyüttest, hogy nyugtalanná tenné. Csupán azt jelzi, hogy a zárt tér erre nyílik meg a külvilág felé.

Az összhangot a lebegő, világos és a tömörebb színek ellentéte mozgatja meg: a női test halványrózsaszíne és a fénnyel átitatott hátrafutó szobák sorának világosa áll szemben az előtér tömör, meleg vörösével, csakúgy, mint az akt és a macska szerves formái a függőlegesek és vízszintesek építészeti szerkezetével, a padozat és a szobák mértaniságával. De ellentétet alkot a kedves-komolyan szemérmes női alak érzelemmel teli ábrázolása – ahogyan két kezét keresztbe teszi öle előtt, és lábait védi a padlótól – a háttér intellektuális felépítettségével is. Ezek az ellentétek azonban az összhangot gazdagítják. Mert Czimra Gyula a harmóniateremtő művészek közé tartozik. Zárt, de nem elzárt világ az övé: épp hogy érinti az elidegenedés, csupán annyira, hogy idillikus ne legyen. Élőlényei bizalmat fejeznek ki, békében vannak a környező világgal. Belső derüje a céltudatos tevékenység megérdemelt gyümölcse.

HAULISCH LENKE

PELBART JÁNOS REPRODUKCIÓJA

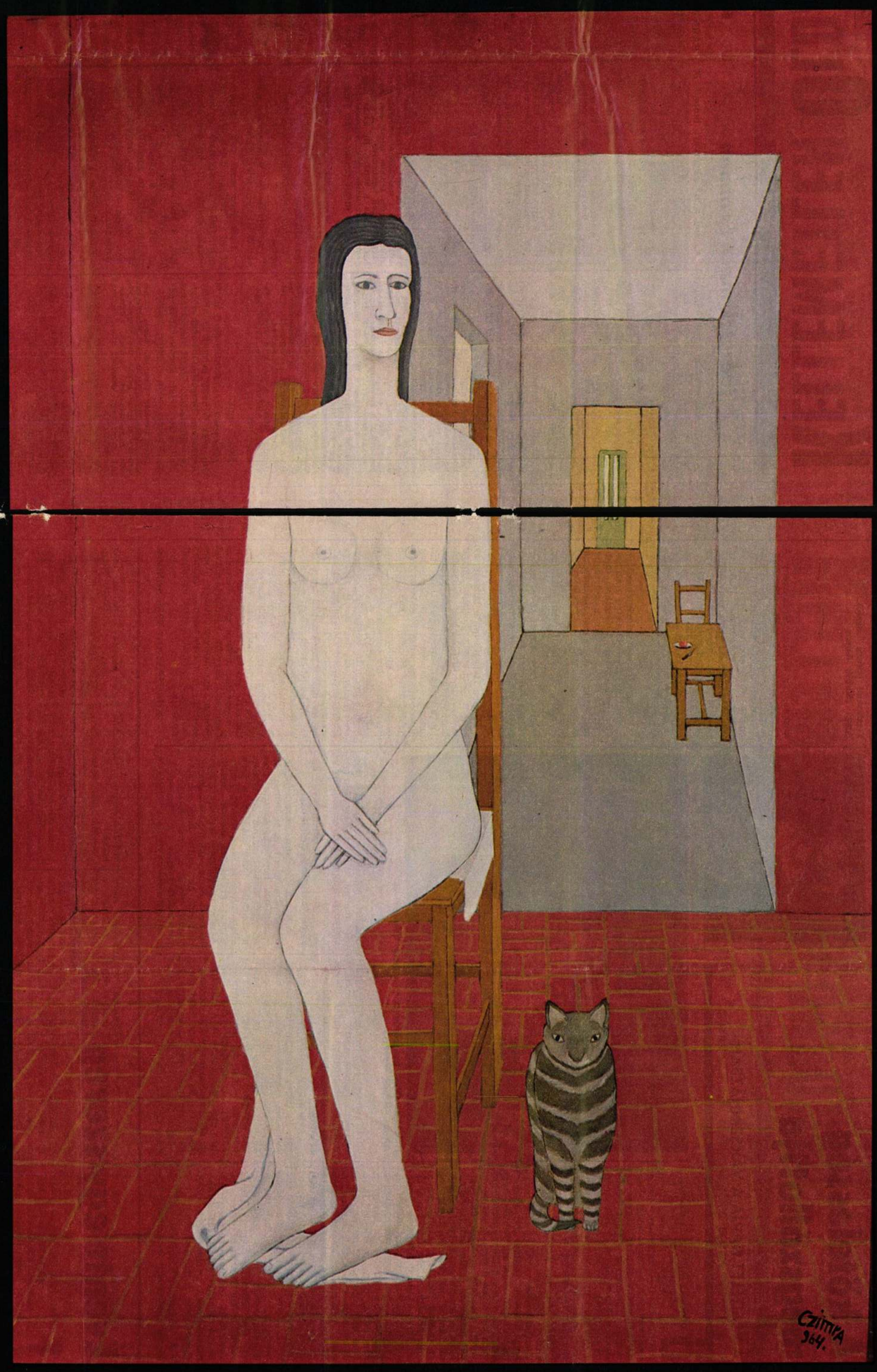

A kötelesség megszállottja

A VÉGÍTÉLET NAPJA A VÁRSZÍNHÁZBAN

Ferdinánd (Dózsa László), Anna (Kubik Anna)

KELETI ÉVA FELVÉTELEI

Ödön von Horváth 21 drámájából alig néhányat láthatott eddig a magyar közönség. Pedig írói hatása — különösen német nyelvterületen — igen nagy. Nem egy tanulmány őt tekinti egyes mai osztrák drámaírók, mint Peter Handke, Franz Xaver Kroetz szellemi elődjének, sőt akad kritikus, aki a világhírű nyugatnémet filmrendező, Fassbinder szemléletmódját is Horváthtól eredezteti.

Elégedjünk meg azzal, hogy szülőhazája, Magyarország, melytől már ifjan messzire vetette a sors, valahogy nehezen fogadja be, emészti meg drámai munkáit. Kérdés, hogy bennünk van-e a hiba. Hiszen Horváth két olyan drámai formából ötvözött magának groteszk harmadikat, amelynek egyike sem ismert nálunk. A lampionos estélytől, pikniktől hangos osztrák népszínmű volt az az alap, melyet az expresszionizmus kemény és éles hangjaival ellenpontozott, hogy leleplezze az idill mögötti élethazugságokat. Mivel művészete a 20-as évek végén, a 30-as években bontakozott ki Berlinben, nem csoda, hogy az érlelődő fasizmus ellenséget látott benne, aki az új elméletnek is kíméletlen leleplezője. A weimari Németországban Horváth 1931-ben még Kleist-díjat kapott a *Mesél a bécsi erdő*ért. Két évvel később a náci hatalomátvétel után már meg sem tarthatták a *Hit, remény, szeretet* című új darabjának bemutatóját. Az író Bécsben telepedett le, későbbi műveit Ausztriában és Csehszlovákia német nyelvű színházaiban játszották. (Ezért olvasható a várszínházi műsorfüzetben *A végítélet napja* 1937-es ősbemutatójának színhelyeként Mährisch-Ostrau, a mai Ostrava.)

A Várszínház színpadán a sötétségből mintha egy ravatalozóvá alakított szecessziós kávéház bontakozna elénk. Lassú, szinte álomszerű mozdulatokkal három ember jön elő s leül egy padra. Furcsa időtlenséget érzünk.

Hudetzné (Vass Éva), Hudetz (Ferenczy Csongor) és Alfons (Kézdy György)

Aztán kitűnő pillanatok következnek. Ferenczy Csongor Hudetz állomásfőnök szerepében (kiderül, hogy ez a bizarr, furcsa díszlet egy vasútállomás!) többször is pontos, katonás léptekkel odamegy egy emeltyűhöz, zöld jelzést ad, majd mereven tiszteleg az átrobogó vonatoknak. Íme egy géppé vált ember, aki szinte alkatrésze már a vasúti berendezéseknek. És ekkor egy fiatal lány, aki képtelennek érzi, hogy ez a jóvágású férfi ilyen örömtelenül tengesse életét a mindennapos szolgálatban és a nála 13 évvel idősebb felesége mellett, talán csak hirtelen szeszélyből megpróbálja elcsábítani az állomásfőnököt. Soha rosszabbkor. Az emberi gépezet pillanatnyi kihagyása vasúti katasztrófát okoz.

A darab következő része tömegjelektani tanulmány. A faluban az állomásfőnök népszerű, szeretik, öreg feleségét viszont utálják. Az asszony a vizsgálat során ráadásul a férje ellen vall. Erre őt is, fivérét is hisztérikus gyűlölettel üldözni kezdik. Az állomásfőnököt a bíróság felmenti, mert Anna, aki megpróbálta elcsábítani, azt vallja, hogy idejében jelzett tilosat a vonatnak, tehát a szerencsétlenségért a balesetben meghalt mozdonyvezető a felelős. A közhangulat azonban fordulékony. A hazatérésekor ünnepelt állomásfőnökből rövidesen üldözött lesz, és ez a fordulat éppoly hirtelen és irracionális, mint az, hogy Anna ismét megpróbálja elcsábítani Hudetzet. Ugyanis nem veszi észre, hogy a kötelességteljesítés megszállottjával van dolga, hogy amikor ki akarja billenteni a férfit megszokott kerékvágásából, szó szerint az életével játszik. A tragikus befejezés egy esztelen világ képtelen eseménysorozatára teszi fel a koronát.

Kerényi Imre a valóságtól enyhén elemelt világot kelt életre a színpadon. A jelenetek játékstílusa többnyire stilizált, olykor a szürrealizmusba hajló. A baleset áldozatainak kétszeri, álomszerű megjelenítése azért félrevezető, mert Ödön von Horváth egyáltalán nem lelkiismereti drámát írt. Az állomásfőnök nem tragikus hős, hanem következetes, egyenruhás hivatalnok. Olyannyira géppé vált, hogy az emberi érzésektől való menekülése közben embert is öl.

Minden Horváth-mű a butaság, az emberi alantasság körpanorámáját is nyújtja. Erről a már kifogásolt lassú, stilizált játékfelfogás ellenére jól kivehető részletképeket ad Hudetzné szerepében Vass Éva (bár olykor mintha maga is elhinné, hogy boldogtalan áldozat), Dózsa László (a blőd és undorító hentes), Sára Bernadette (az ostobán és ravaszul számító pincérlány), és Szakács Eszter (az undorító, mindenkit bemocskoló Leimgruberné). Kézdy György Hudetzné fivére szerepében epizódfigurájába belesűríti az elnyomottak és üldözöttek korabeli tragédiáját. A legnehezebb szerep a Hudetz állomásfőnököt játszó Ferenczy Csongoré, az Anna kisasszonyt alakító Kubik Annáé. A nézői beidegzés végül mindenáron boldog szerelmespárrá szeretné boronálni őket. Pedig erről szó sem lehet, hiszen a darab egészen másról szól. Ferenczy Csongor nagyobb tapasztalatával jobban egyensúlyoz. Kubik Anna egyelőre még hamvasabb, naivabb és főleg ártatlanabb, mint darabbeli druzsája.

KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

Évente egy szerep

Filmforgatás a margitszigeti Nagyszállóban. A kábelek kitámasztják a bejárat üvegajtaját, a Duna felől süvöltő jeges szél megdermeszti a levegőt a fényárban úszó hatalmas, előkelő hallban. Az egyik sarokban a reflektorok árnyékában szőrmegalléros bőrkabátjában francia fodrásza és sminkese társaságában nyugodtan vár sorára a korzikai születésű, Párizsban élő, törékeny alkatú filmsztár, Marie José Nat. Kávézik és rengeteget cigarettázik. Gyorsan ürül a Camelos doboz. Ha megszólítják, kedvesen mosolyog, régi ismerősként köszönti a forgatócsoport tagjait, és a hivatlanul érkezett riporter kérésére máris vállalkozik egy rövid beszélgetésre. Közben a filmesek nyüzsgő hadát figyeli, szemével a rendezőnőt, Mészáros Mártát követi. Ő hívta Budapestre, hogy játssza el az *Anya és lánya* című új filmjének — amelynek forgatókönyvét a rendezőnő Hernádi Gyulával írta — főszerepét.

— Mészáros Márta jól ismert filmművész Franciaországban. Túlzás nélkül mondhatom, aligha van olyan színész vagy színésznő, akit, ha felhív telefonon, ne tudná, hogy kivel beszél, ne ismerné munkáit, és ha ideje engedi, ne vállalná a felkínált szerepet.

— Gyakran dolgozik női rendezővel?

— Most először forgatok nő irányításával, és nem a vendég udvariassága mondatja velem: kellemes a munka. Más a hangulat egy férfi vezetésével. Hogy miért? Nem találom még a magam számára sem a feleletet, talán a forgatás végére meg tudom fogalmazni. Tudja, mit akar, megérteti vele, és ha kell, mi húszszor is szó nélkül ismétlünk.

— Mikor ismerkedett meg Mészáros Mártával?

— Már több mint tíz éve, hogy először találkoztunk Franciaországban egy fesztiválon. Azóta is sokszor összefutottunk a világ valamelyik részén, de barátságunk úgy két-három esztendeje kezdődött. A locarnói fesztivál zsűrijében dolgoztunk együtt, és napokon át sokat beszélgettünk. Érdekelt, hogy milyen ember az a rendezőnő, akit Franciaországban nagyon tehetséges alkotóként tartanak számon.

— Mint nő, hogyan vélekedik Mészáros Márta hősnőiről?

— Márta jól beszél a nőkről. Rólunk, asszonyokról mindig férfi rendezők mesélnek, és ők csak a legfontosabb női problémákat boncolgatják. Márta érzékenységével, intelligenciájával és azzal, hogy ő is nő, többet tud az asszonyi lélekről, sőt azt hiszem, mindent el tud róla mondani.

— Sokan szemére vetették már, hogy filmjei mindig szomorú nőkről és undok férfiakról szólnak. Ön hogy érzi?

— Na, örülök, hogy ezt egy újságírónő kérdezi tőlem. A kritikusok többsége férfi. Sokszor sértve érzik magukat, ha egy nő nem éppen kedvező véleményt mond róluk. Pedig azok a női problémák, amelyekről Márta szól, kell hogy érdekeljék a férfiakat. Hiszen többnyire egy nővel élnek együtt.

— Hazájában sokat forgat?

— Évente általában csak egy szerepet vállalok. Világszerte fájdalma a színésznőknek, hogy kevés az igazán nagy női szerep. Franciaországban is. De mostanában a rendezők mintha nagyobb lehetőségeket keresnének a színésznőknek.

— Milyen filmet készített utoljára?

— A férjem, Michel Drach rendezésében forgattam egy filmet.

— Gyakran dolgozik együtt a férjével?

— Csupán két filmjében nem játszottam. Az elsőben, mert akkor még nem is ismertem, és a legutolsóban, amelyben nem volt nekem való feladat.

— Meddig marad?

— Január végéig forgatunk. S remélem, ha Mártával sikeres lesz a közös munkánk, találkozhatunk majd ismét Budapesten.

SEBES ERZSÉBET

CZIMRA GYULA

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/4.sz.

KELLEMETLEN OLDALUNK

A leggyávább rekruták is igen merészek, amikor együtt vannak és ott állnak szép katonás rendben.
HEINRICH HEINE

Idézetek innen és onnan

Könnyű dolgom van. Csak idézek. Elég ennyi is, hogy kibontakozhassék belőle tudathasadásos történelemszemléletünk.

No, szerencsére azért nem könnyű kettéhasítani egy ország nemzeti tudatát. Ahhoz egy kicsit nemesebb szellemesség kellene, jobbfajta toll.

Az idézetek egy része egy humorista tollából származik. Az ellenidézetek ilyen-olyan szakemberek, történészek, írók, krónikások, közéleti személyek tolláról valók.

Kezdjük a *humorral.*

„Vérszerződés vasárnap délelőtt pontban 10 órakor a pusztaszeri síkon. Résztvevők szúrószerszámokat, kelyhet hozzanak magukkal. Árpád."

„Több mint ezer évvel később (az első „országgyűlés" után — R. Zs.) tovább növekedett Pusztaszer történelmi szerepe, emlékhely jellege. A honfoglaló magyarok hajdani sátorkaróinak helyén, itt verték le a földosztás első karóit is... Ezzel Pusztaszer a második honfoglalás emlékhelyévé is vált... Az ezeréves évforduló közeledtével érlelődött meg az gondolat, hogy a honfoglalásnak maradandó emléket kell állítani... Országos ügyről lévén szó... egyre jobban kibontakozik a társadalmi segítőkészség, és munkavállalás is... Az 1970-től 1975-ig végzett ásatásokon a közép- és felsőfokú oktatási intézmények fiataljai 46 000 munkaórát dolgoztak, megmozgattak mintegy 10 000 m³ földet és feltártak több mint ezer sírt. Ehhez járult az üzemi szocialista brigádok több mint 1000 órás vállalása... Ma még hiányoznak a szükséges létesítmények, az ünnepélyes külsőségek, de azért érződik itt a történelmi levegő, áhítatot vált ki a honfoglalás, a felszabadulás és a földosztás emléke..."
(Hantos Mihály, a Csongrád megyei Tanács nyug. elnökhelyettese, Szeged Honismeret, 1978. 5—6. szám.)

Király humor:

„Gyászjelentés. F. hó 9-én d. u. 16 óra után néhány perccel kihalt az Árpád-ház. Drága halottunkat csöndben eltemettük. Részvétlátogatások mellőzését kérjük. Requiescat in pace. Minden külön értesítés helyett."

„Magyarország főpapjai, báról, nemesei és bármilyen rendű lakói Ráchelként siratták el Szent István első magyar Király nemzetségének, vérének, törzsökének atyai ágon kisarjadt utolsó aranyágacskáját."
(Az utolsó Árpád-házi király szövetségese és fegyvertársa, István nádor 1303. évi okleveléből)

1301. január 14-én halt ki az Árpád-ház, pontosan 680 évvel ezelőtt. A humorista jól időzített. Pontosan három nappal előtte szállta meg a humor.

Mohácsi szellemesség a nyugalmazott hirdetőoszlopon:

„Ki tud róla? Feyérvári Botond, 26 éves alzászlónagy sorsa ismeretlen. Személyleírása: kb. 6 láb magas, válla széles, bajsza fekete. Eltűnésekor rostélyos sisakot, sodrott páncélinget és „Ne bántsd a magyart!" feliratú pajzsot viselt. Vélt tartózkodási helye Mohács és környéke. Eltűnési időpontja: 1526. aug. 29."

„A csatát követő napon és éjszakán az ellenség benyargalta a közeli vidéket, s ami eléje került, azt felégette és elpusztította, nem kegyelmezett sem nemnek, sem kornak, sem vallásnak, s mindenféleképp kegyetlenkedett a szerencsétlen nemzeten... Nem hiszem, hogy ellenség valaha oly kegyetlenséggel dühöngött volna, mint most történt az egész dunántúli Magyarországon..."
(Brodarics István, a mohácsi halál torkából csodamód menekült szerémi püspök)

Petőfi sem ússza meg. A bűnözők körözőlevelének sémájára:

„Sok kicsiny plakát, Petőfi arcképével: »Ki látta utoljára?«

„A fejéregyházi kaptató forrásánál meghalt valaki. De a költő holtteste sose került elő... Ez az ezredes, a katonai kormányzósághoz küldött jelentése szerint, Fejéregyháza és Héjjasfalva között, közvetlenül a szökőkútnál, eltorzult arcú, előlről leszúrt felkelőt látott, már nadrágjáig le volt vetkőztetve... A személyleírás ráillik a költőre. De hátha mégsem ő volt? Hátha csak megsebesült?"
(Illyés Gyula: Petőfi Sándor)

Még csak néhány szót a *szövegkörnyezetről.* A nyugalmazott hirdetőoszlop még ilyen felhívásokat, reklámokat őriz:

„Purgo csokoládé a hashajtók királya!"

„A syphilisben, gonorreában szenvedők kötelező jelentkezése!"

„Ilyen még nem volt! Egyetlen 10 000 koronás HADVISELTEK SORSJEGGYEL nyerhető egy métermázsa arany-, ill. briliáns ékszer!"

Idézet az utóbbihoz, csupán tőlem: A Muhi-puszta, a Dózsa-felkelés, a mohácsi vész, a szabadságharc, az első, vagy a második világháború hadviseltjeire gondol a humorista? Úgy emlékszem, azokon a tájakon kevés aranyat illetve briliánst osztogattak.

Folytathatnám a több tucat humor-cikkely idézését és az ellenidézeteket. A helyszűke elhallgattat. Akinek *kedve támad,* megszerezheti a Magyar Nemzet *(a Hazafias Népfront lapja)* január 11-iki számát. Olvassa végig nyugodtan — nemzeti, történelmi tudatát nem gyengíti. Erősíti inkább.

RAB ZSUZSA

Tapintatlanság

A kiváló művészt nyolcvanadik születésnapja alkalmából állították a kamera elé. A klasszikus Tiborc, a Fáklyaláng feledhetetlen Józsája csendesen, fáradtan, talán szomorúan felelgetett a *Stúdió '81* műsorvezetőjének kérdéseire. Egy könyvet szorongatott a kezében, a *Bánk bánt,* még a háború végén kaparta ki a romok alól. Azért hozta magával — magyarázta —, hátha „idézni" kell majd belőle. A műsorvezető nem használta ki azonnal az alkalmat, tovább kérdezősködött, s csak később kínálta fel a Tiborc-monológ „idézésének" lehetőségét. Bihari József — nem nehéz kitalálni, hogy csak róla lehet szó — valami olyasmit válaszolt, érezhető keserűséggel és cáfolatot várva, hogy „el van az már csépelve nagyon".

Ekkor kellett volna elhangzania egy mondatnak. Annak a mondatnak, amelyet bizonyára sokan vártunk, s amely megnyugtatta volna egy korszak legnagyobb Tiborcát. Amely kedvet adott volna Bihari Józsefnek ahhoz, hogy, ha nyolcvan esztendejének fáradtságával is, ha jelmez nélkül is, de még egyszer Tiborc lehessen — sok ezer tisztelőjének örömére.

A mondat nem hangzott el. Kár érte. Nagy kár. A művész visszatehette a polcra hajdan romok alól mentett Katonáját, a néző pedig megérthette, hogy megint a romok alá került valami.

CSABÁI DOMONKOS

KORSZERŰ KÖZÉLETI KISSZÓTÁR

PARNASSZUS görögösen: Parnasszosz, hegylánc az Oetától a Korinthoszi-öbölig, legmagasabb pontja 2547 m. A görög mitológia szerint itt szerette múlatni az időt Apolló, természetesen mint afféle nagy úr egyszerre több hölgy, nevezetesen a múzsák társaságában. Azóta a költők mind oda vágynak, a P.-ra jutni annyit tesz, mint halhatatlan poéták közé kerülni a halálunk után. (L. még: PARNASSZISTÁK.) Ez nem könnyű feladat, mert a hegycsúcs nemcsak magas, véges is, míg az önjelölt halhatatlanok száma végtelen. Ezért még a legjobb költők is ritkán elégszenek meg azzal, hogy remekműveket írnak, arról is gondoskodnak, hogy jusson nekik hely a P.-on, s ezért — olykor katonás rendben fölvonulva — előszeretettel rugdossák le onnan elődeiket és vetélytársaikat. E klaszszikus példát követte az az ifjúnak nevezett (bár Petőfi Sándort már a Petőfi életművének megalkotásához szükséges idővel túlélt) költő is, aki a magyar irodalom több kiválóságát *nem létezőnek* nyilvánította, kimutatta róluk, hogy csak „követ eli, példázatai, emlékképei" egy irodalomnak, amelyről nem tudni, hogy van-e egyáltalán stb. Amikor az Új Tükör egyik munkatársa figyelmeztetett az irodalomtörténet ama tanulságára, mely szerint nem elég csak botrányt kavarni, némi remekművek is kívántatnak a halhatatlansághoz, a lendületes verekedő egyszerre jámbor „irodalmi újszülöttnek" mutatta magát, akitől meg akarják vonni a szót azon a címen, hogy még nincs életműve. Ezt persze senki sem mondta, Irodalmi Újszülött csak a hatás kedvéért cáfolgatott olyasmit, amit senki sem állított (l. lentebb: SZILÁGYI). Védekezése közben mégis előadott egy érdeklődésre számot tartható érvet. Azt fejtegette ugyanis, hogy ő irodalmunk élő klasszikusait „nem lerángatta, hanem feltuszkolta a Parnasszusra". Ti. ezek a már régóta nem létező írók az ő rúgásaitól kerültek fel a szent hegyre.

Ez mindenképpen eredeti magyarázat, és némi távlatokat nyit midannyiunk előtt. Eszerint ugyanis fölösleges művek gyártására pazarolnunk időnket és erőnket, teljesen elég, ha vitába bocsátkozunk a Harcos Irodalmi Újszülöttel, ő egyetlen rúgással bárkit fölröpít a P.-ra, a művelet olcsó, kényelmes s csak átmenetileg fáj (l. még: IRODALMI LANOVKA). Az ajánlat kétségtelenül kecsegtető. Hiszen például. aki megtámadta Petőfit, mind bekerült a költő életrajzába, s ma onnan ismerjük Zerffy, Nádaskay, Császár nevét, hogy vitába mertek szállni Petőfivel.

Egy bökkenő azért mégis marad: még nem elég biztos, hogy a harminc-egynéhány éves Irodalmi Újszülött valóban korunk Petőfije, netán József Attilája. Szótáriró ezért mégis azt ajánlja minden halhatatlanságra áhítozó magyar írónak, hogy ne elégedjék meg pusztán az Irodalmi Újszülött nevére címzett intésekkel, írjon egyebet is. Biztos, ami biztos. **SZILÁGYI** Földrajzi eredetű, gyakori családnév Magyarországon. Az irodalom és a művészet történetében is szép számmal találhatók Sz.-ek, mint pl.: Sz. Sándor, a történetíró, Sz. István, Arany barátja, Sz. (és Hajmási), mint irodalmi hős és így tovább. Őket azonban sajnos csak a szűkebb szakma ismeri, a nagyobb *olvasó* közönség számára egyetlen halhatatlan Sz. létezik: Sz. Dezső. Eredetileg politikus volt a dualizmus idején, s e minőségben nem számít rendkívüli nemzeti értéknek. Mivel azonban Mikszáth Kálmán megrajzolta az ő alakját is, nyugodtan mondhatjuk, hogy van már egy Sz., aki nélkül a magyar irodalom történetét nem lehet megírni. Sz. Dezső egyebek közt arról volt nevezetes, hogy rettenthetetlen vitatkozó hírében állt, s e képességét gyakorlandó, akár egy görög polemikus, így szeretett beszélni: *„Állíts valamit, hadd cáfoljam meg."*

Örömmel nyugtázhatjuk, hogy a mai magyar kulturális életben Sz. Dezsőnél ügyesebb debatter is feltűnt: bármikor nem létezővé tud varázsolni bárkit, sőt mi több, *azt is meg tudja cáfolni, amit senki sem állított,* s ennek alapján elhiszi önmagának, hogy mindenki halott irodalmunkban, egyedül ő az élő (l.: PARNASSZUS). Ebből megállapíthatjuk, anélkül, hogy a múlt értékeit kisebbíteni akarnók, hogy a feudálkapitalista viszonyokat a szocialista Magyarország e tekintetben is túlszárnyalta. (L.: SZOCIALIZMUS FÖLÉNYE.)

DR. BUZGÓ ELEK
kandidátus

B. Haulisch Lenke:

Czimra Gyula.

Bp. 1974. Corvina, 27 lap, 28 tábla, 16 cm
(A művészet kiskönyvtára, 91.)

? 16, ?

B 50. 110

Név: Orbányi Róbert

Foglalkozás: postai alk.

Lakcím: XVI. Lilla fürea u. 42.

Személyi igazolvány száma: AV-IV. 750724

	Naplószám	Olvasójegy száma		Naplószám	Olvasójegy száma
1970			1974		
1971			1975		
1972	2493	995/A	1976		
1973			1977		

71-1626 FNyV 15

582.81 A

CZIMRA Gyula

Haulisch Lenke, Bp. 1974. Corvina, 27 l.55 t. 16 cm.
A Müvészet Kiskönyvtára 91.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Czimra Gyula

MAGYAR NEMZET

1971. II. 27.

Czimra Gyula festőművész kiállítása február 28-án, délelőtt 11 órakor nyílik meg Kiskunfélegyházán a Kiskun Múzeumban.

(102)

Á.

Czimra Gyula
festő

„Pinos bútorok"
(repro)

Haulisch Lenke: Czimra Gyula.
Művészet, 1971. junius – 43. lap.

M.D.K.

Czuvina Gyula
festő

A szentendrei művésztelep
tagja volt.

Perehárykároly: A szép kapuk nárisa
Művészet, 1967. december – 8 lap.

Czimra Gyula festő

Kiállítása nyílt a Fényes Adolf teremben

Népművelés 1967 II. m. 34 old.

Czimra Gyula festő

Haulisch Lenke könyve a művészről a Művészet Kiskönyvtára sorozatban jelent meg.

K.: Művészet és művészettörténet.

Könyvilág, 1945. márc.

Czimra Gyula, festő

Haulisch Lenke: Czimra Gyula c. könyve

↓

— : Most jelent meg 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 12.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Czimra Gyula

1974 NOV

Könyvvilág

1021

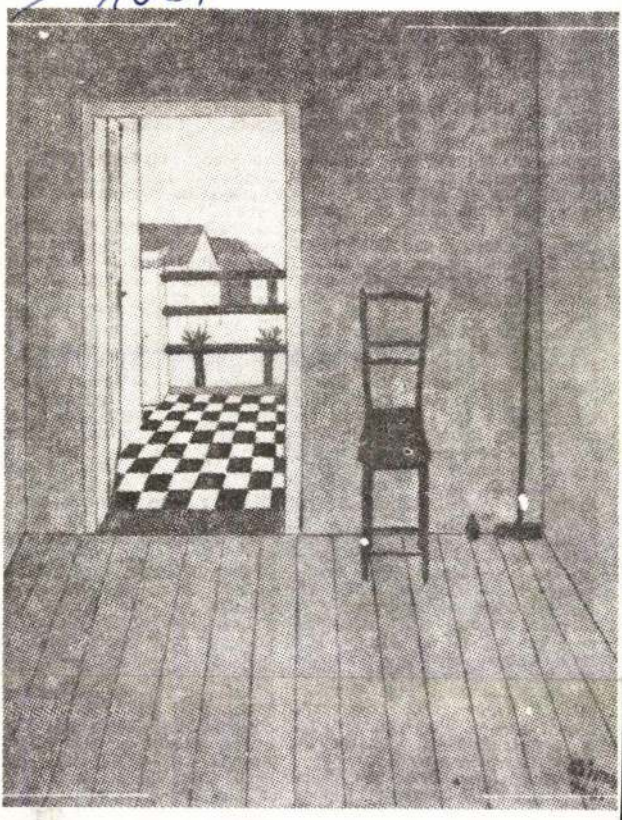

Czimra Gyula Zöld szék c. festménye Haulisch Lenke monográfiájából (Corvina)

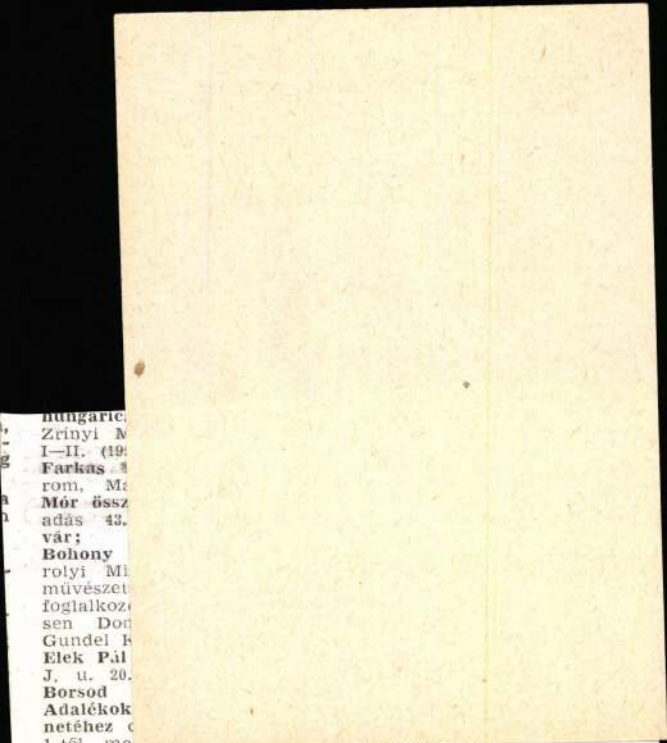

Elek Pál (3600. Ózd, II., Iriny J. u. 20.) Markovits R.: **Szibériai garnizon,** Heinrich G. **Kármán József és Berzseny Dániel.** Bp. 1906. Franklin diszkiadásban., Kalmár Z.–Makara Gy.: **Ehető és mérge gombák,** Erdélyi J.: **Sárospataki Füzetek** c. folyóirat 185 —58., 1860. VI—VII. füzetei **Mihály Tibor** (4029. Debrecen Monti ezr. u. 5/b.) **Magnóso évkönyve** 1971., 1972., 1973. é 1974. Zgut, M.: **Barátom a mag nó;**

Bárczy Jánosné (3525. Miskol Széchenyi u. 33.) Woermann **Geschichte der Kunst alle Zeiten und Völker** I—III. kö Leipzig und Wien. 1900. (gó betűs);

Sindely Pál (6725. Szeged Moszkvai krt. 3.) **Ifjúsági Ma gazin** 1967—1973. évf.;

Csirmaz Ágoston (3258. Tarna lelesz, Petőfi u. 71.) **Filatélia Szemle** 1955—1973. évf., **Képe Sport** 1954—1973. évf., **Autó motor** 1959—1973. évf., **Labdarúgás** 1958—1973. évf.;

Sávay Géza (5000. Szolnok Sütő u. 22.) a **Képes Spo** évfolyamait 1956-tól, a **Lab darúgását** 1958-tól, a **Sport Testnevelését** 1950-től;

Czimra Gyula

A vagybányai (!) festészet egyik jeles művelője volt. Előadás hangzik el róla az Építők Műszaki Klubjában.

Magyar Hírlap, 1970. IV. 28. 8. l.

CZIMRA GYULA, festo

Kovats Albert

"A rajzról" /1973/c. könyvében nem az ismert, a mindenütt népszerüsitett illusztrációs anyaggal tamasztja alá mondanivalóját, hanem kevéssé ismert müvekkel, pl.: Vajda Lajos, Kassák Lajos, CZIMRA GYULA, Fekete Nagy Béla, Vajda Julia, Lakner László magyar és Klee, Mario Prassinos, Archipenko, J. Villon, stb. idegen müvészek müveivel is. 103. old

S. NAGY KATALIN: Könyvekről---Muhelytitkok 101. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 12. sz. Bp.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

MEGHÍVJA ÖNT

CZIMRA GYULA

(1901—1966) FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1973. ÁPRILIS 3-ÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET

DR. LÁSZLÓ GYULA

EGYETEMI TANÁR
MOND.

---

73 3 fnyv 14 1597

CZIMRA GYULA

Meghívó

Czimra Gyula

CZIMRA GYULA festőművész munkáiból és a munkásságát, életét bemutató dokumentumokból kamarakiállítást rendeztek az épitők Műszaki Klubjában (Bp. V., Petőfi S. u. 5.), a művész halálának 10. évfordulója alkalmából. A kiállitás május 30-ig tekinthető meg.

Magyar Hirlap 1976/118/8

Czimra Gyula 1

1901 január 3-án született Buda esten asztalos családból. Az Iparmüvészeti Iskola esti rajztanfolyamára járt és müszaki rajzot tanult. 24 évesen került el Párizsba és az École Nation ale Superient des Beaux Arts-ba járt.

Forrás 1969/5-6 133

Szij Rezső:Czimra Gy

1924-29 Párizsban élt. Barbizonban Paizs Goebel Jenővel lakott együtt. Nem hatott rá tartósan Paál László csak grafikájában látható hatása. 1926-ban a párizsi Galerie du Zochague, 1929-ben Bagybányán állit ki.

Forrás 1969/5-6/133

Szij Rezső

Czimra Gyula 3

1929-beh Szentendrén élt,1932ig hosszabb időt töltx itt Paizs Goebel,Jeges Ernő, Barcsay.1934-ben Rákoshegyen épit házat. A Nagybánya-i kiállitás után 1964-ben van önálló kiállitása.

Forrás 1969-5-6/133

Szij Rezső:Czimra

Czímra 4

1967/ben a Fényes Adolf teremben állit ki.
1966 julius 16-án halt megKülönféle kiállitása
volt a Nemzeti Szalonban, Mücsarnokban, MNG-bban
1967 májusában Hódmezővásárhelyen.1969/ben
Debrecenben volt kiállitása

Forrás 1969/5-Ø/133

Sgij Rezső

1969- őszén Kiskunfélegyházán, majd Budapesten a Miniatür Galériában volt tárlata.

Forrás 1969/5-6/133

Szij Rezső:Czimra

Czimra Gyula

1

emlékkiállítása a Nemzeti Galeriában nyílt meg.
cikk a 4. oldalon

Népszava 1973 április 27
4. old.

Czímra Gyula 2

a Tanácsköztársaság alatt
vöröskatona, amiért utóbb emig-
rációba kényszerül.

Nápszava 1973 április 27
4. old.

Czímra Gyula 3

1924-29 között Párizsban

él, beiratkozik az Akadémiára, s

Pairs Goebel Jenő társaságában

ugaranta Barbizonban rajzol

Népszava 1973 április 27

4. old.

Czímra Gyula

4

Kezdetben Paal Lászlóhoz,
Résőbb Gauguinhoz vonzódik.

Népszava 1973 április 27
4. old.

Czímra Gyula

5

Hazatáve néhány esztendőre a szentendrei művésztelephez csatlakozik, majd vinszavonul rákoshegyi otthonába.

Népszava 1973 április 27
4. old.

Czimra Gyula 6

1964-ben volt Ziállítása,

1966 júliusában 65 éves korában

halt meg.

Népszava 1973 április 27

kiadó

Czímra Gyula

7

Budapesten, Hódmezővásárhelyt,
Kistunfilepyházán és Debrecenben
volt postumusz Viállítása

Népszava 1973 április 27
4. old.

Szinva Gyula

Lépcsők 1965. szept.

Szinva Gyula emlékkiállítása

MNG 1973

Czimra Gyula

Fehér Mázak 1963. repr.

Czimra Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Halak az ablakban 1964
rep.

Czimra Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Műterem 1963 repr.

Czimra Gyula emlékkiállítás

M N G 1973

Szinte Gyula

Udvar a Várban 1962

repr.

Szinte Gyula emlékkiállítás

MNG 1973

Szinva Gyula

Szirke szoba 1964

rep.

Szinva Gyula emlékkiállítása

MNG 1973

Czinna Gyula

Ház a fák között
gabelin 33.5 x 46 cm

Czinna Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Ovarckép festett dombornű
magasság 31.5 cm

Ökrök gobelin 35.5 x 48 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Szinne Gyula

Kecskefej festett fafaragás
magassága 41 cm

Nő két alakkal festett
fafaragás, magassága 33.5 cm

Szinne Gyula emlékkiállítás

M. N. Gy. 1973

Czimra Gyula

Konyharészlet cer. papír
3.5 x 4 cm

Csontváz festett faragás
magasság 70 cm

Czimra Gyula emlékkiállítás

M N G 1973

Czimra Gyula

Fekvő nő cer. papír 22 x 26 cm

Műterem sarok cer. papír
19 x 12.5 cm

Czimra Gyula emlékkiállítás

M N G 1973

Czimra Gyula

A művész édesanyja cer. papír
11 x 13 cm

Kapálók cer. papír 24 x 32 cm

Czimra Gyula mlékkiáltítás

M N G 1973

Szinte György

Önarckép szalmakalappal
o. v. 84 × 64 cm

Őszirózsák o. v. 68 × 50 cm

Szinte György emlékkiállítása
MNG 1973.

Szinva Gyula

Önarckép cer. papír 12+8 cm

A művész felesége cer. papír

12 + 12 cm

Szinva Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

MDK

Czimra
Czinna Gyula festő

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. Mücs.
1927. jan.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

146/FEB-1

MAGYAR NEMZET

Czimra Gyula

/1021

Czimra Gyula, 1966-ban elhunyt festőművész kiállítását február 3-án délután fél 6 órakor nyitja meg László Gyula egyetemi tanár a Fényes Adolf-teremben.

~

MDK

Czirma Gyula festő

Paizs Goebel J. emlékkiáll. N.Gal. 1966.

MDK

Czirma Gyula

Kiállitási kritika

Népszabadság 1968 ápr.21.

MK

Czirma Gyula

Nekrológját irta Soós Imre

Müvészet 1966 nov.p.25.

Czinna Gyula

Kövő cer.-papír 22×30 cm

Kövők cer.-papír 24×18 cm

Czinna Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czinna Gyula

Női profil papírkarc 7.5×4.5 cm

Cendélet három almával papír, tolhajz 6.5×6.5 cm

Czinna Gyula emlékkiállítása

1/1 N Gy 1973

Czinna Gyula

Férfiarckép papírkarc 9 x 5.5 cm

Leányarckép papírkarc 7.5 x 6.5 cm

Czinna Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula.

Férfi lámpával papírkarc 8+6 cm

Testvérek papírkarc 14 x 9.5 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M. N. G. 1973

Czimra Gyula

Vázlatok a "Lepcsők" c. képhez

o. cer. papír 38.5×50 cm

Pauer Goebel Jenő" a műtermében

papír, kék, 620×480 mm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czinna Gyula

Vasúti híd o. faröstlemez
befejezetlen 28 x 55 cm

Szürkepadlós szoba o. faröstlemez
41 x 23 cm

Czinna Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czinna Gyula

Priostelös bázak o. farostlemez
35 × 39.5 cm

Sárga betonok o. farostlemez
29 × 26 cm

Czinna Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Őszibarackos o. v. 54×72 cm

Pihenő o. k. 30×25 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czinera Gyula

Lépcsők o. farostlemez 40+22 cm

Pivos butorok o. farostlemez
30+28 cm

Czinera Gyula emlékkiállítás

M N G 1973

Czinera Gyula

Kékpadlós szoba o. farosttemer
29 × 20 cm

Charentoni táj szén. papír
62 × 47 cm

Czinera Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czinna Gyula

Házak loraskocsinal o. farost-
lemez 39.5 x 19.5 cm

Kétfalu szoba o. farostlemez
45 x 29 cm

Czinna Gyula emlékkiállítás.
M N G 1973

Szinna Gyula

Fürdés o. farostlemez 43.7×26 cm

Házak o. farostlemez 20.5×29 cm

Szinna Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Szimma Gyula

fiú arckép szén, papír 48+32 cm

Csendélet a sárga asztalon

o. fa 20+25 cm

Szimma Gyula emlékkiállítás

M N G 1973

Czimra Gyula

Ülő akt o. farostlemez 89 × 59 cm

Vázlatok a "Szürkepadlós szobabelső" c. kipher o. cer. papír 30.8 × 43.4 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czimra Gyula

Párizsi háztetők o. farostlemez
50 x 30 cm

Szürke szola o. farostlemez
42 x 30.5 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Halak az ablakban o. farostlemez
31.5 × 39 cm

Kilátás o. farostlemez 60 × 35 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Müterem o. faroszlemez 48 x 34 cm

Teiforma o. fa 33 x 18 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czimra Gyula

Halcsendélet o. farostlemez
29.5 x 30 cm

Lépcsők a ferenczy Károly muzeum-
ban. o. farostlemez 30 x 22 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Udvar a Várban o. v. 43 x 5 x 32.2 cm

Fehér házak o. farostlemez

46 x 55 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czimra Gyula

Zöldfalu szobe o. farostlemez
45 x 35 cm

Gendélet a konyhában
o. farostlemez 35 x 30 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Rákoskeresztúri elágazás o. forostlemez 30 × 72 cm

Szinvázlat (Daráló és gyertyatartó)

o. cer. papír 29 × 35.8 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Szűcs Gyula

Kossuth tr. o. fa 40×50 cm

Óbudai részlet o. fa 35×29 cm

Szűcs Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czimra Gyula

Csendélet a konyhában o. fa
36 × 28 cm

Kettős portré o. farostlemez
38 × 30 cm

Czimra Gyula emlékkiállítás

M A G 1973

Czimra Gyula

Zöld szék o. fa 46 x 36 cm

Uzsonna o. p. 21.5 x 22.5 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czimra Gyula

Szimázlat III. o. p. 10 x 8 cm

Szoba tükörrel o. farostlemez
34 x 28 cm

Czimrer Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Szinva Gyula

Szinvázlat I. o. p. 13,5 × 11,5 cm

Szinvázlat II. o. p. 11,5 × 13,5 cm

Szinva Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czimra Gyula

Műterem o. k. 48 x 34 cm

Rákosliget elágazás o. k.
32.5 x 49 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása
IM N G 1973

Czimra Gyula

Beszélgetők o. v. 67 x 82 cm

Charentoni táj o. v. fán

50 x 40 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czimra Gyula

Sutenem sárga asztallal
o. k. 42 x 23 cm

Szolabelső o. p.

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czimra Gyula

Lámpa a tükör előtt o. v.
35×27 cm

Szendélet gyertyával o. fa
35.5×28 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

MNG 1973

Czinna Gyula

Március o. v. 70×80 cm

Szentendrei táj 1930 körül

o. v. 90×60 cm

Czinna Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czinna Gyula

Kék falu szobe 1965
repr.

Czinna Gyula emlékkiállítása
M N G 1973

Czimra Gyula

Lovak 1928. o. v. 50x64 cm

Turbános őrnarckép o. v. 45x33 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Czinna Gyula

Kék padlós szoba 1965.

repr.

Czinna Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Szűcs Gyula

Lámpa a tükör előtt o. v. 49×40 cm

Gyógyfürdő o. v. 80×100 cm

Szűcs Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Szűcs Gyula

Korsók o. v. 35 × 28 cm

Kulacs korsóval o. v. 40 × 50 cm

Szűcs Gyula emlékkiállítása

MNG 1973

Czima Gyula

Alkotásaival szerepelt a Szentendrei Festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

B.H.930.III.2.

Czima Gyula

Tájképpel szerepelt a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

M.H.930.III.2.

Czima Gyula

Alkotásával szerepelt a szentendrei festők első kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

Ujság, 930.III.2.

MDK

Czima Gyula

Patak széle, of.

Vörös tó, "

Szentendrei festők 1. kiáll. N.Szal. 1930. márc.
10 l.

MDK

Czima Gyula

Homokbánya, of.

Kertészet, "

Szentendrei festők 1. kiáll. N.Szal. 1930. márc.
10 l.

MDK

Czima Gyula

Szentendrei Festők Társ. I.kiáll. N.Szal. 1930.

Czimra Gyula

Cséples o. v. 84×68 cm

Ablak előtt o. v. 78×58 cm

Czimra Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

Ismine Gyula

Önarckép 1930 o. v. 78×62 cm

Az alkotó és felesége 1932

o. v. 99×91 cm

Ismine Gyula emlékkiállítása

M N G 1973

MDK.

Czimra Gyula

Kritika

Élet és irodalom 1967 febr.18.

Czimra Gyula

Alkotásaival szerepelt a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

M.O.930.III.2.

Czimra Gyula

Szerepel a Szentendrei Festők Kiállításán a Közgyűlés nagy-termében. Kiemelik barbizoni tájképeit.

N.U. 929. XII. 17 N.U. 929. XII.
P.H. 929. XII. 17. M. 929. XII. 17.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

N.u. 929, XII. 17 N.u. 929, XII.

P.H. 929, XII. 17. M. 929, XII. 17.

~~N.u. 929, XII. 17~~

Czimra Gyula

Alkotásaival szerepelt a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

P.N.930.III.2.

M.D.K.

Czimra Gyula
festő

A Feinyes Adolf levemben rendezett
tárlatot, ahol festmeniyeit és
rajzait mutatta be.

Szabó György: A kifejezés útjai
Élet és Szodalom, 1967. febr. 18-8 lap

Czimra Gyula festőm.

1901–1966

92

Rákoskeresztur

52.sz. Megj.: Fülep-Elek lev. 143.

5. Budapest

onyba hivta Eleket, aki eszerint
ása végül is elmaradt. Csak 1930-
88/5.

Czimra Gyula

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1970 ÁPR 28

CZIMRA GYULA MŰVÉSZETE címmel vetítettképes előadást tart dr. Soós Imre, az Építők Művészeti Klubja művészbarát körében április 29-én, szerdán délután 6 órakor. Czimra Gyula a nagybányai festészet egyik neves művésze volt.

1) Crima Gyula

festő (1901-1966)

Első kiállítása 1926-ban, Párisban volt a Zodiaque galéria rendezésében. Korábban Budapesten műszaki rajzoló, esténként látogatta az Iparművészeti Iskola rajzlanfolyamát.

Párisban kitűnő rajztehetsége révén gyorsan érvényesül: felvesik a Kepröm-

Soós Imre: Crima Gyula festőművész emlék kiállítása Debrecenben

Alföld, 1969. V. 80-82.

Y Grima Gyula
festő

vészeti főiskolára, ahol Lucien Simon tanítványa lesz. Ekkor lesz kiállítása. 50 akvarell és rajz sikert arat

A főiskola elvégzése után hazajön.
1928-29 között több kórnyat tölt Nagybányán
1930-32 között a Rentendrei művésztelepen
dolgozik barátai: Barcsay Jenő és Pais Goebel Jenő társaságában

Soós Imre: Grima Gyula emlékkiállítása Debrecenben
Alföld, 1969. V. 80-82.

2) véneti fő iskolám, .

3) Grima Gyula
festő

Magyarról és 1934-ben Rákoshegyen telepedik le. Ez lesz élete legkomzabb és utolsó periódusa is.

Részt vesz a 30-as évek művészeti életében, egy-egy műve a KÚT és a Nemzeti Szalon kiállításain szerepel.

Sokáig nem állít ki.

Soós Imre: Grima Gyula emlékkiállítása Debrecenben

Alföld, 1969. v. 80.

4/ Czima Gyula
festő

1964-ben a Rákosligeti Művészbárat Kör a Kertvárosban megrendezi Párius után időrendben a második kiállítását, ezen már Czima kitelgeseldett világa mutatkozik meg. A szakemberek kis tábora ekkor figyel fel művészetére. A nyugkiszönség számára a neve továbbra ismeretlen marad.

Soós Imre: Czima Gyula emlékkiállítás Debrecenben
Alföld, 1969. V. 80.

5) Crima Gyula
festo

Betegségével küzködik. Többhónapos kórházi kezelés után egészsége rövid időre helyreáll, de javulása nem volt tartós: 1966 nyarán agyembóliával ismét kórházba szállítják, ahol jul. 16-án meghal.

Minden művében sajátos atmosférát teremtett. Halk szavú, ösnyékmentes világát a kevéssel sokat mondás jellemzi. Stílusa

Soós Imre: Crima Gyula emlékkiállítás Debrecenben
Alföld, 1969. v. 80.

6) Crima Gyula

festő

nem hasonlít egyetlen kortársáéhoz sem.
Sokszorosan festette le az eléje táruló tájat:
emlékezetén átszűrve, a képi világ törvé-
nyeinek megfelelően teremtette újjá
a művekben megjelenő formákat és
színeket. Szigorú kritikusa volt önmagú-
nak – a képeinek a tömegét semmisítette
meg.

Soós Imre: Crima Gyula emlékkiállítás Debrecenben
Alföld, 1969. V. 80.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czimra Gyula

NÉPFRONT
1964 OKT

1021

A budapesti XVII. kerületi népfrontbizottság Rákosligeten gyűjteményes kiállítást rendezett Czimra Gyula festőművész alkotásaiból. A kiállítást Fülöp Sándor, a kerületi népfrontbizottság titkára nyitotta meg
(Tőry Klára felv.)

Vigyázat! A nyomda elszerélte a képet és aldírást. Ez a kép nem a Czimra - megnyitót ábrázolja. [illegible]

záb
ny
h

gig ittas állapotban — ismétel-
ten megtámadta családja tag-
jait, tört-zúzott-dulakodott, s a
házat sikoltozás, segélykiáltás,
durva káromkodás zaja tar-
totta izgalomban. Miután a
lakóbizottság ismételt figyel-
meztetése eredménytelennek
bizonyult, a ház lakói a kerü-
leti népfrontbizottsághoz for-
dultak segítségért. Megvizs-
gálva a kérdést, egy utolsó

t:

ist
után megjele
gyakran me feledkező lako-
nál. Közölté vele, kénytele-
nek lesznek a ház lakóinak
kívánságára javaslatot tenni
kilakoltatására, ha nyilvános-
ság előtt nem tesz ígéretet
arra, hogy botrányos magatar-
tásának egyszer, s minden-
korra végetvet. Megjelent a
lakóbizottság ülésén és ünne-

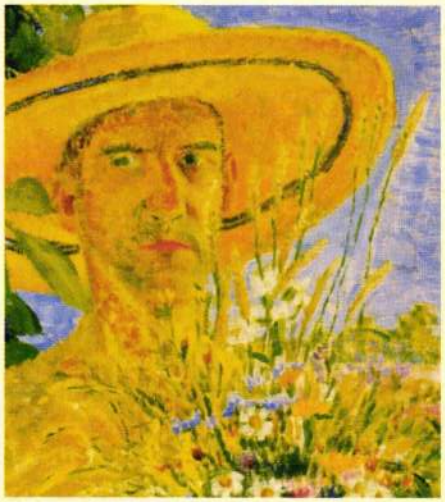

„Festményei együtt szólnak a magyar népművészet régi alkotásaival, mert szerkezetük hasonlóképpen tiszta, színei gyönyörködtetőek, kivitelezésüket azonos áhitat és őszinteség jellemzi"

Haulisch Lenke

„Bámulatosan az ő akarata szerint történt minden: életében egyedüllét, ismeretlenség, halála után múzeum és hírnév, s tudom, hogy a sorrendet föl nem cserélte volna India minden kincséért és Napóleon hatalmáért sem"

Fülep Lajos

Szeretettel meghívjuk

CZIMRA GYULA

(1901– 1966)

és

NAGY BALOGH JÁNOS

(1874 – 1919)

emlékkiállítására

A kiállítás megtekinthető:
2000. szeptember 7. – október 5.-ig

HOME GALÉRIA

1025 Budapest, Csévi út 7.
Telefon: 200 4306 Fax: 200 8614
E-mail:
home.galeria@mail.datanet.hu

Nyitva: kedd – péntek 10-18, szombat 10-13

NAGY BALOGH JÁNOS

CZIMRA GYULA

Czimra Gyula

Magyar Hírlap 2003. dec. 8.

A Poros út Munkácsytól 75 millió forintról kezd a Mű-Terem Galéria árverésén

Három galéria ötszáz tétele

műtárgy

Egy héten belül három galéria árverez a fővárosban: a Blitz két év után tér vissza modern és kortárs művekkel, a Kieselbach és a Mű-Terem Galéria pedig a megszokott értékes klasszikus és modern tételeket kínálja.

Gréczi Emőke

A Blitz Galéria nemcsak az aukciós piacra, hanem rendezvényeinek korábbi helyszínére, a Hotel Kempinskibe is visszatér kedden kora este. A 169 tétel többsége az elmúlt évtizedek művészetéből nyújt választékot, kivétel ez alól például Moholy-Nagy László avantgárd festménye 1920-ból (Ipari táj, 6,5 millió), Perlrott-Csaba Vilmos, Czóbel Béla, Gulácsy Lajos, Bortnyik Sándor néhány műve. A mai művészet több generációja is jelen lesz.

A Kieselbach Galéria pénteken a Vígszínházba várja a gyűjtőket. Az anyag sokkal inkább nemzetközi, mint valaha, hiszen a megszokottnál több külföldi szimbolista és avantgárd tétel vár hazai (és külföldi) vásárlókat. Érdekes kísérletnek lehetünk tanúi: a nemzetközi piacon is bizonyára eladható tételek hogyan vizsgáznak a magyar gyűjtők előtt, akik tízmillió fölötti árat inkább csak Munkácsyért, Vaszaryért és Rippl-Rónaiért adnak könnyen. Edward Burne-Jones az angol preraffaeliták és az abból kinövő Arts and Crafts mozgalom művésze volt a XIX. század utolsó évtizedeiben. Három művet is kínálnak tőle: a Remény 16 millióval kezd, de lesz egy hímzése és egy vázlatos munkája is. Talán ő a legnagyobb név a külföldi anyagból, de ha arra gondolunk, hogy Bortnyik Sándor művészete már a Bauhaus idején teljesedett ki, akkor a Weimarban készült 1922-es Kompozíció (8,5 millió) is csak részben tekinthető magyar képzőművészeti alkotásnak. Ugyanez vonatkozik Beöthy Steiner Anna 1934-es Nagy piros kompozíciójára és Ébneth Lajos 1928-as művére.

Nem lenne váratlan fejlemény, ha mégis inkább Vaszary János női portréira (2–10 millió) érkezne a legtöbb ajánlat, esetleg Ferenczy Károly Műteremházam Nagybányán című festménye (20 millió) lenne a legértékesebb. És minden bizonnyal komoly árat várhatunk Czigány Dezső, Rippl-Rónai József, Márffy Ödön és Gulácsy Lajos vásznáért.

A Mű-Terem Galéria jövő hétfőn árverez a Kongresszusi Központban. Kiemelt tétele a Poros út lesz Munkácsy Mihálytól. A 75 millió forintról kezdő festmény ugyanabból a hagyatékból származik (Vida Jenő gyűjteménye), melyből már több alkotást, így A baba látogatóit (160 millió) kínálták fel tavaly tavasszal. A mostani mű művészi szempontból talán a legértékesebb, a Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításán is láthattuk.

Vaszarytól, Rippl-Rónaitól itt is indul több tétel, melyek inkább jellemzőek, mint különlegesek a két életműben. Az érdekességek között kell említeni a Bauhausban ismertté vált Molnár Farkas 1922-es Kanyargós útját (2,4 millió), Paál László kevésbé jellegzetes Domboldalon című utcaképét (12 millió), Schönberger Armand árverést záró Út és házak festményét (8,5 millió). Tihanyi Lajos Kompozíciós vázlata (20 millió) Korda Sándor gyűjteményéből való – innen már több Tihanyi-kép került piacra. A még mindig alulértékelt művészek közül szép művel lesz jelen Derkovits Gyula (Halász – 4,5 millió), Schadl János (Két fa – 2,8 millió) és Czimra Gyula (Asztali csendélet halakkal – egymillió). A tizenkét Zsolnay mellé ezúttal egy kisplasztika is bekerült Ferenczy Bénitől (Női torzó – 150 ezer).

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 FEB 3-

EGYETEMI ÉLET
Debrecen

Képzőművészet 1970.

Az elmúlt évben a KLTE-n elkezdett kiállítási sorozat folytatódik ez évben is. „Folytatódik... — ez a helyes szó, mert szellemében, koncepciójában azonos mindkét évi program. Célunk: egyrészt élő képzőművészeink bemutatása (ezek válogatási elveiről más alkalommal bővebben írunk), másrészt bemutatni a közelmúlt néhány kiemelkedő, de Debrecenben nem ismert és meg nem ismerhető művészegyéniséget (az elmúlt évben: Czimra Gyula, Kassák Lajos), továbbá néhány hazánkba érkező, értékes külföldi képzőművészeti anyag megismertetése (1969-ben például: lengyel plakátművészet, jugoszláv freskóművészet, Amerigo Tot).

Az 1970-es év első felének programjában csak élő magyar képzőművészek szerepelnek (bár változás — határidős külföldi anyag érkezése esetén — lehetséges). Ezek a következők: Ligeti Erika szobrászművész, Nagy B. István, Bálint Endre, Gerzson Pál, Kondor Béla és Gyarmathy Tihamér festőművészek. A névsor önmagában is reprezentatív... Minden kiállítást vita vagy beszélgetés kísér.

Néhány szót kell szólnunk a kiállítási sorozat gazdasági ügyeiről, annál is inkább, mert ezzel kapcsolatban szóban és írásban hangzottak el hozzánemértő megjegyzések. A sorozat költsége több mint 200 ezer forint. A kiállításokat több szerv is támogatja anyagilag, hiszen külső támogatás nélkül meg sem tudnánk valósítani. Ebben az összegben a katalógusok és plakátok költsége — a nagy egészet tekintve — nem számottevő.

Egyetemi hallgatóink és oktatóink sokszor felvetették, hogy miért kell nekik fizetniük egy forintot, amikor ők az egyetemen vannak...

Ugyanolyan sokszor elmondottuk: az egy forint a költségekhez képest egy ember számára jelképes belépődíjnak tekinthető csak, de számunkra — az összes együtt — jelent valamelyes támogatást. Ugyanígy: a katalógusok előállítási költsége többszöröse az eladási árnak.

Ennek ellenére úgy érezzük, hogy egyetemi hallgatóinknak, akikért tulajdonképpen ez a sorozat megvalósul, valamilyen formában kedvezményt kell biztosítani. E kedvezmény formája a következő: a félévi öt kiállításra öt forintért bérletet bocsátunk ki, mely minden kiállításra háromszori belépésre jogosítja fel tulajdonosát. A bérleteket az alapszervezeti kultúrfelelősök segítségével a KISZ-bizottságon már meg lehet vásárolni.

A fentiekhez még csak annyit: köszönjük — érdeklődő oktatóink és hallgatóink nevében is — a debreceni városi tanács, a kulturális kapcsolatok intézete, a lengyel kultúra, a kiállítási intézmények, a Napló és az Alföld szellemi és anyagi támogatását.

Ternai András
KLTE KISZ-vb kultúrfelelős

Gábor Károly fotoja

vb-ülésének napirendi pontja a második félév akcióprogramjának megbeszélése, a kulturális, agitációs, propagandista és sportfeladatok soronkövetkező eseményei voltak. Megállapodtak a vb tagjai, hogy februárban elsőrendű feladatnak az új ösztöndíjrendelet tapasztalatain alapuló második félévi besorolást tekintik. Februárban és márciusban megkezdődik a nyári program előkészítése, különös tekintettel a felsőbabádi, az észt, a lengyel és NDK-beli építőtáborokra.

A vb tervet készített az egyetemi KISZ-bizottság második félévi programjáról is. Februárban az elmúlt félév munkáját, március végén az új működési és szervezeti szabályzat tapasztalatait, az új képviseleti rendszer eredményeit, áprilisban pedig a kollégiumok munkáját értékeli majd a bizottság. A tájékoztatás megjavítására ezentúl komolyabban támaszkodik a KISZ-bizottság az Egyetemi Életre, és önálló tájékoztatók sokszorosítását is tervezik.

...bontók

Zalányi László ötödéves fizikus a múlt év decemberének egyik éjszakáján a Tóthfalusi Sándor kollégium egyik szobájának szekrényét összetévesztette a W. C.-vel. Mások szerint viszont nagyon is jól tudta, mit csinál. Zalányi különösen népszerű ember, szervez, ...zog, sok embert ismer és őt ...kan ismerik. Jól? Nem ez vallomásra bírják. Az újabb fegyelmi tárgyaláson mindent beismertek és magatartásukat súlyosnak ítélték meg. Eddig a tények.

A természettudományi kar dékánja a fegyelmi bizottság javaslata alapján Laczkó András és Eperjessy Máriát két félévre kizárta az egyetemről, Zalányi Lászlót pedig szigorú

Czímra Gyula (1901-1966)

„Önarckép" Szénrajz 62x47

Selezve lent jobbra: Czímra 1925. Barbizon
(Restaurált)

Utiáltási ár: 3000 ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Czimra Gyula

„Festősarok" o. vászon 30 x 28.

J. l. b. Czimra 964

Ár: 6000 Ft

BÁV 41. képaukció Budapest 1976 december

Czimra Gyula (-)

„Szajnapart" o.v. 27X33 J. l. p. Czimra

2. ár: 6000 ft.

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976 december

Czimra Gyula (1901-1966)

„Barbizoni réglet"

Szénrajz 61x48 cm

J. l. j.: Czimra Barbizon 924.

Ziráltási ár 2000 ft.

BÁV ~~42~~ 42.Képaukció Budapest,1977.~~szeptember~~ május

Czimra Gyula (1901-1966)

„Kertények" Tuszajz 17x22 cm

J.l.j.: Czimra Ziliáltási ár: 3000 ft.

BÁV ~~43~~ 42.Képaukció Budapest,1977.~~szeptember~~ május

Czimra Gyula (1901-1966)

„Csendélet" o. tempera 50x40

S. l. j.: Czimra

Utáltási ár: 8000 ft

RÁV 43. Képankció Budapest, 1977. szeptember

Czímera Gyula (1901-1966)

„Csendélet" o. Tarton 50x38 cm

J. l. j.: Czímera

Tiziáltási ár: 10000 ft

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Gémes Gyula (1901–1966)

„Önarckép" o. v. 80×65 cm

Várható ár: 10000 Ft

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Czimra Gyula (1901-1966)

„Önarckép" fametszet 31 x 29 cm

J. l. j.: Czimra Párizs.

Becsértéke: 3000 Ft.

BÁV 45. Képaukció Budapest, 1978. május

Czimra Gyula (1901-1966)

„Önarckép" o.v. 31x22.

J.l.j.: Czimra

Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 46.Képaukció katalógus,Bp.1978.szeptember

Czimra Gyula (1891-1966)

„Pajzán" o.v. 45x58 cm

J.l.j.: Czimra Kikiáltási ár: 6000 Ft

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Czimra Gyula (1901-1966)

. Bejárat (Óbuda) Tempera 40x50 cm
Kikiáltási ár: 10000 ft.

„Virágcsendélet" o. karton 50x38 cm
J. l. l.: Czimra 56.
Kikiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 48. Művészeti Képaukció Bp. 1979. május

Czimra Gyula (1901-1966)

„Udvar a várban" o. karton 43,5 x 32,2 cm

J. k. j.: Czimra 962. Vedett.

Kikiáltási ár: 5000 Ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Czimra Gyula (1901-1966)

„Tanulmány" Vízfestmény 26 x 31,2 cm

Becsült ár: 8000 Ft.

BÁV 51.Képaukció katalógus,Bp.1980.május

Czimra Gyula (1901-1966)

„Önarckép" Vízfestmény 60x45 cm
kikiáltási ár: 8000 ft.

„Ültetés" Vízfestmény 40x50 cm
kikiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

Czimra

Szerepelt a Ferenczy Muzeum tárlatán Szentendrén.

Magyar Hirlap 1978-89-9

Wagner: Szentendrei festészet

Czimra Gyula

Részt vett a Magyar Nemzeti Galériaban megrendezett rajzkiállitáson.

Magyar Hirlap 1980/5/15/6

Wagner: Levélféle egy rajzkiállitásról

CZIMRA Gyula

MOZGÓ Világ 1992/4

papírba tekerten egy gödörbe hajítják (az arckoponyának meg külön is rosszat tesz, módfelett erodálja az *arcra borultság*, és megnehezíti harminc évvel később a kriminálantropológus amúgy is nehéz, bár szép munkáját); meg hogy „az a bizonyos személy" alacsony, honvédelmi minisztere ellenben nagyon magas volt... És így tovább.

A film nagyon hosszú. Nem tudom, talán lehetne rövidebb is. Egyébként is vannak hibái: a többszörösen pontatlan címe, például. De kevés dokumentumfilmnek sikerült még a keletkezés (itt: erkölcsileg is kényszerítő) körülményeit ennyire beépítenie abba, amiről szól. Így lesz dokumentummá is (mint jegyzőkönyv, lásd fentebb) és filmmé is. Lásd a családtagok szívszorító monológjait, lásd az újra meg újra megismétlődő nagyjeleneteket: egy utolsó kaparás (spakli), egy utolsó söprintés (ecset), és rávicsordul akkor a nézőre (a fehér köpenyesekre, az államtitkárra, a családra, az utókorra) az újabb tragikus csontfő; és – hogy, hogy nem – még zenei aláfestés is adódik ilyenkor, mert épp arra száll egy repülőgép: hangrobbanás, felzúgó moraj... (Miközben kopog-kopog az a bizonyos, öcska írógép.)

Végül is minden a helyére kerül. Mint tudjuk. Koponyák a koponyadobozba, koporsók (utóbb) a Hősök terére, majd ismét a sírba, a 301-esbe, mely díszsírhely immár. Kádár is a sírba, nem sokkal később. Kádárizmus (vagy mi) a történelem szemétdombjára.

És ez a film? Hová kerül? Moziba? Aligha. A tévébe? A *Dallas* mögé, a kettesre, vagy este tizenegy után, akárhová? Nem tudom. Most már talán sehová. Merthogy történelmileg így alakult időközben. Hogy koponya a koponyadobozba, film (kerekasztal-kazették!) a filmdobozba. *Komonisták* meg a föld alá. Ha kivégezték őket, úgy kell nekik. Ha meg nem, ha csak négy-öt évet kaptak, hát legalábbis gyanúsak. „Vizsgálóbizottság elé velük!" – hörgi az új állampárti ifjú vérmese. Ötvenhat nem az övék többé, hanem... Na, kié?

„Nagy Imre áruló!" – sejlik föl kisgyerek koromból a hangemlék. Biztos, hogy a rádió recsegte ezt, csak azt nem tudom, melyik hullámhosszon: a röviden-e vagy a középen. Talán mindkettőn.

Igaz is, a nevek. Nagy Imre, Gimes Miklós, Losonczy Géza, Maléter Pál, Szilágyi József.

Váli Dezső

Tornyai kontra Czóbel

Nyomasztó emlékem az a bizonyos Tornyai-kiállítás a Nemzeti Galériában. Újságszenzáció volt valamikor a nyolcvanas évek közepén – a fölbontott műterempadló alatt több száz képet találtak, szakszerűen csomagolva. Aztán fény derült az ügy hátterére. Az özvegy valami örökösödési vitába keveredett. Ő volt birtokon belül, féltette a képeit, és így oldotta meg a dolgot. (Egyszer megírhatná valaki a festőözvegyek történetét. Állítólag az MSZMP KB tagjai, beleértve A. Gy.-t is, minden földi halandó közül csak tőlük rettegtek.)

A Nemzeti Galéria jókedvűen – és hogy jelezze fürgeségét is –, az anyagot szinte rendezetlenül, mintegy „in situ" mutatta be. Szaladtam hát én is. Jó képek, egész jó képek. És aztán az a bizonyos nagy széria. Lemezre festett, egyforma méretű, 40–50 centis olajképek tucatjával, variációk. A téma, a kompozíció szinte azonos: ég, horizont, alatta a róna, 50–100 darab?! Kidolgozott, befejezett munkák. Befejezett? Majdnem. Ez a fájdalmas és az ijesztő is a történetben. A kompozíció átgondolt, a színek a helyükön. A képek az évszakot, az időjárási helyzetet is hűen érzékeltetik: viharfelhők vagy békés alkonyat. Atmoszférájuk van. A kép már kép. Vagy mégse? És itt álljunk meg egy pillanatra. Sok festő beszél erről a percről. Amikor a festékből kép lesz. Bernáth Aurél ezt úgy fejezte ki, hogy amikor megcsendül a kép. Megszületett.

És akkor kezdődik az aprómunka: a keresgélés újabb fázisai. Egy jelentéktelen színfoltocskát ötvenedszer is átfesteni. Bírja-e a festő szusszal, fegyelemmel, minden ezen múlik. Ha az ember végigsétál a Műcsarnokban egy Tavaszi Tárlaton, a képek 70 százaléka ezen bukik el. Hogy végül is ki mennyit kínlódik egy kép sarkával, ez legtöbbször titok marad.

Az aprómunka, a keresgélés. Számomra erre a legcsodálatosabb példa alighanem mindig is **Czimra Gyula** (1901–1966) marad. A Galéria

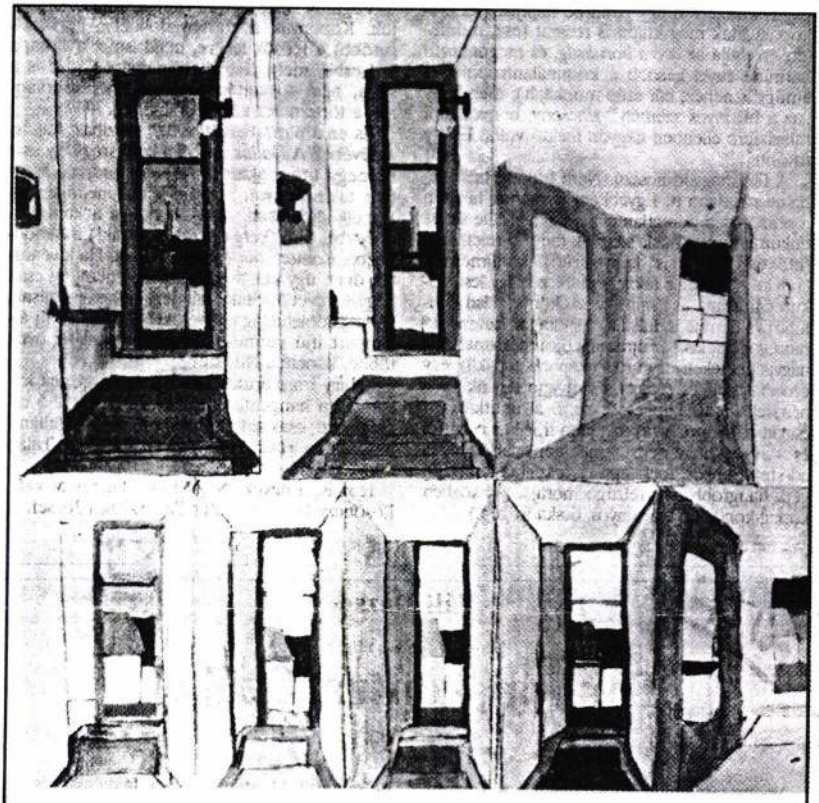

Czimra Gyula (1901–1966): **Vázlatok a „Lépcsők" című képhez** 1965 körül
ceruza, olaj 38x50 cm, Szentendre, Ferenczy Múzeum

akkor még a volt Kúria épületében lakott. Döbbenetes emlékkiállítás. Emlékszem, az ajtóban találkozva, csak dadogni tudtunk erről egymásnak Kokas Ignáccal: micsoda festő! Ő is akkor látta először. Mit tudott ez a festő? Mindent. Nem mondhatni pedig, hogy témagazdag volt. Szobák, üres műtermek. Félig nyitott ajtó, festőállvány, egy korsó a földön, semmi. Fölrajzolja a témát ceruzával, majd a térközöket kifesti? Mint a gyerekek a kifestőkönyvet. Megnézi, úgy ítéli, nem történt semmi. Nem jó. S akkor elkezdi a színeket keresgélni. Át- meg átfesti a foltokat. Rétegek egymáson, szinte relief már a felület. A ceruzavonalak eközben érintetlenül maradnak (a kompozícióban bízott), de egyre mélyebb árkot képeznek. És aztán egyszer csak megvan, megtalálta. Azt a lehelet-egyensúlyt a színek között, amit nem lehet soha előre kigondolni. Amikor megcsendül a kép. Nem mindig sikerül, persze. Kirakták vázlatlapjait is. A tizedik... a huszadik... már majdnem jó... és megvan. És akkor elölről kezdve az egész a nagy képeken...

Paul Klee-re is igen jellemző az aprómunka. A hihetetlen gazdagon végigmunkált felületek. Igaz, ő inkább játszott, technikázott. Gyakran használta a véletlent. Szeretett pepecselni különböző, például egymást taszító nyersanyagok-

kal is. Sokat dörzsölt, visszaitatta a hígan föltett festéket. Egyszer azt mondta: szeretne eljutni a nagy képméretekig, gyakorolja is magát, de nemigen megy a dolog. Azt hittem, affektál. Nem. A képfelület ilyen aprólékos, minuciózus megmunkálása léptéktelen és talán értelmetlen is lenne méteres képen.

Még egy gyönyörű emlék a keresgélésről, egy megrendítő példa. Vagy 20 éve láttam a Szentendrei Múzeum folyosóján. Tán 20 centis ceruzarajz **Czóbel**től. Amennyire emlékszem, a rajz egyetlen témája egy X-lábú kerti pad, elölről – kissé oldalról nézve. A képen egyetlen dolog történik, nevezetesen, hogy Czóbel nem tudja a pad lábát megrajzolni. Próbálgatja – radírt nem használ – egy kicsit ide, kicsit oda, padláb helyett vonalak tucatjai. Semmi szégyenkezés, a világegyetem az ellenfelünk, a vonalak harsogóak. És nem sikerül megtalálni a végső megoldást, marad a „folyamat-ábra", a kínlódó, dühös vonalhalmaz. És evvel győzött. Földrengésszerű rajz.

Nem minden festő ilyen keresgélő alkat. De a kivételek ritkák. Vegyük **Farkas István**t. Századunk egyik zsenije.

Hatvanas évek, Kiscelli Múzeum: „Találkozás a temetőkertben". A kép atmoszférája és halálszaga. És valami különös fanyarság. Hogy ez miből ered – egyebek mellett a technikából –, azt jóval később, már a Kecskeméti Képtár állandó kiállításán vettem észre. „Vörös asztal körül". Sokszor üldögéltem a kép előtt. Csoda, kinyilatkoztatás. És közelről: pimaszul hanyag mázolmány. A lecsöppent festékfoltot otthagyja. (Az akkor még nem volt divat.) Ha túlszalad egy lendületes vonal, nem bánja; ha mellényúl, úgy hagyja... hihetetlen. A fatábla itt-ott kilátszik, és láthatóan nem gondos mérlegelés következményeként. Viszont a színeinek borzalmas ereje van – időnként tényleg borzalmas. Hihetetlen indulat.

Térjünk vissza a Tornyai-sorozatra. A kép megvan, akár bekeretezhető. Valami, valami apróság még hiányzik, egy leheletnyi módosítás, de elmegy. Nem baj, vegyük elő a következő táblát, majd azon talán sikerül. Hányszor csaptam be magamat így én is! Iszonyú nagy kísértés, ha – mint nála is nyilván – sok egyforma méretű lemez van előkészítve. Elég egyetlen próbakeret, óhatatlanul sorozat lesz belőle. Pontosabban: variációk. És az egész alig ér valamit. Egyik sem megoldott. Hogy mi a különbség a Czimra-vázlatok és Tornyai képei között? Czimránál az „addig innen el nem megyek" feszítettsége, iszonyatos küzdelem a hibátlanért, a legjobbért. Tornyai pedig ernyedten elővesz egy új lemezt.

Pedig lehet, hogy az egész gondolatmenetem tévedés. Esetleg elfogultságom félrekormányozott? Hiszen százszor és még többször átéltem, mennyire nincs semmiféle egyedül üdvözítő módszer a művészet világában. És ez alighanem az asztalosságra is érvényes. Hogy Watson vagy ki, a DNS molekula megtalálója állítólag főként csak teniszezett. Bár Goethe erre azt válaszolja, hogy lusta zseni nincs. Számomra Szinyei legjobb munkája az a kis gyönyörű, hevenyészve odavetett olajvázlat, a „Hinta"! Mi hát a különbség? Tornyai ernyedten félbehagyja. Talán ez. Vagy mindez csak őreá vonatkozik?! Hogy néki folytatni kellett volna?! Lusta volt, gyenge? Vagy egyszerűen: ez volt tehetsége határa?

Miért nem vette később újra elő őket? Egy fél év múlva? Hiszen el nem adta, hagyatékban maradtak. Vagy nem látta a minőség fokát? Esetleg többé feléjük sem nézett, nem is akarta látni őket, elpusztítani pedig nem volt lelkiereje?

Vagy csak halogatta a dolgot?

Nem tudom.

És végül is semmi tanulságot nem lehet a balesetből levonni?

Nem tudom.

Nekem figyelmeztetés marad.

Székely András

Múlttüntető mágia

Volt egyszer egy ifjú fáraó, úgy hívták: Tutanhamon. Van-e, ki e nevet nem ismeri? Még a pesti kuplé is emlegette, a Tutikámra butikámot rímeltetve. Pedig Tutanhamon, született Tutanhaton, teljesen jelentéktelen, kamaszfejjel elhunyt (esetleg agyoncsapott) fáraó volt, és hírnevét mindössze annak köszönheti, hogy sírkamráját a szokástól eltérően rendkívül slendrián módon rabolták ki, aztán holmi munkáslakások épültek a bejárat elé, és így a „halotti kelengye" legnagyobb része megérte a 20. századi régészek ásóját. Merő véletlen. Ellenben: kinek mond valamit az a név, hogy Horemheb?

Pedig Horemheb valóban nagy ember volt, napóleoni figura, katonából lett uralkodó, a régi világrend visszaállítója, már amennyire egy rendszerváltás (értsd: gyors változás) után a régi világrendet vissza lehet állítani. Volt ugyanis egy érdekes rendszerváltás a 3400 évvel ezelőtti Egyiptomban, Ehnatoné, született IV. Amenhotepé. Ő vezette be a különböző istencsoportok fölött fáraóként trónoló Napisten, Amon helyett az egyetlen Napkorong, Aton kultuszát, akkorát váltva ezzel, hogy Freud a maga módján ebből a reformból eredezteti az egész monoteizmust Mózessel és Jehovával. Mindezt új főváros alapításával, továbbá művészeti reformmal kötötte össze a fáraó, lehetőséget teremtve számos mélyről jött tehetségnek a karrierre, viszont megnyirbálva a hagyományos istenek papjainak tekintélyét és jövedelmét. Jó költő volt és rossz politikus: mint újító megbukott, már Tutanhaton is, a szerény utód „amonosította" magát, Horemheb pedig úgy döntött, hogy visszamenőleg megszünteti a múltat. Az ő őse III. Amenhotep. Ehnaton neve (és Tutanhamoné) kitörlendő az emlékművekről, fővárosát temesse be a sivatag homokja, a krónikák csak „legyőzöttként" és „eretnekként" említsék, ha említik.

De hát a múltat nemigen lehet megszüntetni. A régész számára az marad meg, ami elpusztul. A feledésre ítélt Tutanhamon sírját nem keresték különös buzgalommal a hivatásos sírrablók. Ahet-Aton, az elhagyott főváros helyén nem építkeztek új lakosok, s a németek 1910 körül feltárhattak egy szobrászműhelyt, tele félkész portrékkal – így lett Ehnaton felesége, Nofertiti vagy Nofretete a legismertebb egyiptomi királyné. Fennmaradt ugyan Horemhebnek is egy jelentős szobra, New Yorkban látható, de ...A lényeg az, hogy a múltat nem lehet az egyiptomi mágikus szemlélet eszközeivel elsöpörni.

Pedig ez a szemlélet mélyen benne él a hétköznapi lélekben. „Én ezt a kis levelet most összetépem" – dalolta a csalódott szerelmes a táncdalban. Végső soron ugyanolyan mágia ez, mint amikor 1945 után lelkes ifjak, köztük Faludy György, eltávolították a Belvárosból Werbőczy és Pázmány szobrát (hogy Gömbös Gyula szobrának 1944-es felrobbantását ne is említsük). „Werbőczy *és* Dózsa", mondta József Attila nagy Duna-versében, és valóban, így kerek a dolog. Azóta lett Dózsa bőségesen, de Werbőczy ma sincs. Pázmány Leninek társaságában várja a feltámadást a bronzok temetőjében, ahová nemrég elszállították „a katonát", Kisfaludy Stróbl Zsigmond Szabadság-szobrának mellékalakját. A szép termetű ápolónő maradhatott, kezében a pálmaággal, a neobarokk mellékalakokba pedig mindenki azt lát bele, amit akar.

Fáj-e a szívem a katonáért? Mint szoborért semmiképp. A nőalakban van harmónia és ősi eszmeiség, a két mellékalakban, bár nem illeszkedik a főalakhoz, van dinamika és korstílus; szegény szovjet katonát azonban kénytelen volt a szobrász kellőképpen sematikusra formázni, hogy a többi szovjet katona főnöke, az egész szobortervet kiötlő marsall ne kössön bele. Amolyan iskolás, szürke munka, még csak rossznak se mondható. Tehát szoborként valóban a nyersanyaga ér belőle a legtöbbet. Viszont mint kordokumentum?! A Szabadságszobor (vagy hivatalos, most épp nem használatos nevén Felszabadulási Emlékmű) *történetével együtt* hiteles. Ez volt Kisfaludy Stróbl „malenkij robot"-ja; nyilván kellemesebb a bányamunkánál, de mégsem olyan feladat, amelyet maga választott volna.

Fokozatosan leemelik hát talapzataikról a katonákat, a történészek által vitatott sorsú parlamentereket (ki a fene gondolt a tényleges Osztapenkóra, amikor húsz-harminc éve kiállt stoppolni?), talán még a 0 kilométert jelképező harmonikus absztrakt szobor, a korábbi szocreál munkás helyére is visszakerül a még korábbi

AZ ÉPITŐK MŰSZAKI KLUBJA MŰVÉSZETBARÁT KÖRE

MEGHIVJA ÖNT A KLUBBAN
/BUDAPEST, V., PETŐFI S. U. 5./
1970. ÁPRILIS 29-ÉN, SZERDÁN D.U. 6 ÓRAKOR
RENDEZENDŐ

CZIMRA GYULA EMLÉKESTRE

EZ ALKALOMMAL "CZIMRA GYULA MŰVÉSZETE"
CIMMEL VETITETTKÉPES ELŐADÁST TART

DR. SOÓS IMRE

AZ EMLÉKEST ALKALMÁBÓL KAMARAKIÁLLITÁST
RENDEZÜNK A MŰVÉSZ ALKOTÁSAIBÓL

CZIMRA GYULA

1901-ben született Budapesten.

1920-as évek elején: műszaki rajzoló, majd az Iparművészeti Iskola esti rajztanfolyamára járt.

1924-től 1929-ig Párizsban élt. Felvették az École Nationale Superieure des Beaux-Arts-ba Barbizonban is dolgozott, egy ideig Paizs Goebel jenővel együtt.

1926. Önálló kiállitás a párizsi Galerie du Zodiaque-ban.

1929–32-ben hosszabb időt töltött Nagybányán, valamint Szentendrén, az akkor alakult művésztelepen. Barcsay Jenővel és Paizs Goebel Jenővel dolgozott ekkor együtt.

1934-től Rákoshegyen lakott haláláig, 1966-ig.

Képeivel szerepelt Nagybányán, a Nemzeti Szalonban, a Műcsarnokban és a KUT kiállitásain.

1964. Önálló kiállitás Rákosligeten.
Halála után, 1967-ben a Fényes Adolf teremben és Hódmezővásárhelyen rendeztek kiállitást műveiből.

CZIMRA

CZIMRA GYULA

(1901—1966)

festőművész kiállítása

Debrecen

Kossuth Lajos Tudományegyetem

1969. március 2—16.

ÉLETRAJZ:

1901-ben született Budapesten.

1920-as évek elején: műszaki rajzoló, majd az Iparművészeti Iskola esti rajztanfolyamára járt.

1924-től 1929-ig Párizsban élt. Felvették az École Nationale Superieure des Beaux-Arts-ba. Barbizonban is dolgozott, egy ideig Paizs Goebel Jenővel együtt.

1926. Önálló kiállítás a párizsi Galerie du Zodiaque-ban.

1929—32-ben hosszabb időt töltött Nagybányán, valamint Szentendrén, az akkor alakult művésztelepen. Barcsay Jenővel és Paizs Goebel Jenővel dolgozott ekkor együtt.

1934-től Rákoshegyen lakott haláláig, 1966-ig.

Képeivel szerepelt Nagybányán, a Nemzeti Szalonban, a Műcsarnokban és a KUT kiállításain.

1964. Önálló kiállítás Rákosligeten.
Halála után, 1967-ben a Fényes Adolf teremben és Hódmezővásárhelyen rendeztek kiállítást műveiből.

CZIMRA GYULA

. . . beletartozik a mai egyetemes érdeklődésbe is a disszonanciák bizonyos sajátos kiegyensúlyozásával, ami pl. érdekes módon a jóval fiatalabb francia festővel, Bernard Buffet-vel rokonítja, anélkül, hogy valami kölcsönhatás is lenne köztük — talán a közös francia iskolázottságra vezethető ez vissza. Az École de Paris köréhez köti világos, magától értetődő szerkesztésmódja is.

A naivitás kérdése szintén az érdeklődés homlokterében áll ma a világban. A mechanizálódással, elgépiesedéssel, az egyoldalú racionalizmussal szemben sokan ebben látják megőrizve a teljes emberhez méltó, a hideg értelmet kiegészítő érzelmet és intuíciót. Mind e tényezők, ha olyan gondolati komolysággal és kiérlelt megjelenítő eszközökkel párosulnak, mint Czimra Gyulánál — valóban csak gazdagíthatják jelenlegi építő jellegű törekvéseinket.

(*Haulisch Lenke*)

Stílusa nem hasonlít a kortársakéhoz és bátran elmondhatjuk, művészetünkben nincs még egy festő, aki az egyszerű szoba négy csupasz falát, egy-egy bútordarab leegyszerűsített világát olyan poézissel tudta volna életre kelteni, mint Czimra Gyula tette műveiben. Nyugalmat sugalló képei a fény, a színek által élnek, azonban képein a fény nem kívülről jön, hanem maguk a formák, színek sugározzák azt. (*Soós Imre*)

Czimra Gyula... lélekkel átitatott környezetben keltette valóra képeit. Számára a szék vagy asztal nem csupán lelketlen szerkezet, hanem az a szék, amellyel összeilleszkedik üléskor, az az asztal, amellyel „együttkönyökölni" olyan jó, azok a falak, amelyek határolt terében kibontakozik az emberélet mindennapja. A tájat is a maga formájára „írta át", hogy jól érezhesse benne magát (sohasem festett ősbozótot, ember nem látta vadont, mindig az ember beavatkozása nyomán „mértanosodott" tájat érezte magáénak).

Szerette a kis formákat. Töméntelen tenyérnyi nagyságú rajza, képvázlata van. Ez a kis, intim méret sem véletlen. Van benne valami, amit bensőséges csendnek mondhatnánk, vagy talán inkább a „lényegtelen dolgok költészetének". Szinte csak magának feljegyzett vallomástöredékek ezek a kis méretű munkák, de éppen ez a megragadó bennük. Persze a döntő mégiscsak az, hogy milyen festői eszközökkel válik sugalló erejűvé ez a szemlélet. Czimra Gyula a modern művészet anyanyelvén fogalmaz. Nagy gonddal keresi a tér és forma kapcsolódását, de ugyanilyen szeretettel mű-

veli az egyszerű vonalat és az egyszerű színt is (hiszen mindkettő a természetből kiszűrt valami). Korai komor és viharos színeit később szelíd színharmóniák váltják fel. Képei mindig a rajz szilárd vázára épülnek, bár a rajz sohasem lép hivalkodón előtérbe. Még kis rajzai is olyanok, mintha valami kedves tündér finom fátylat terített volna a dolgokra, s annak ezüstjén keresztül derengenének felénk a körvonalak, a tömegek és színek. Czimra Gyula művészete az értelemmel épített képszerkezetnek és a dolgok simogató szeretetének ötvözete.

Színeinél, színakkordjainál az az érzésünk, hogy voltaképpen nem is színek, hanem a tömör fény változik át bennük színné. Minden képét belső fény járja át. Eleinte a fény atmoszférájának ábrázolásában keresi a kifejezést (például az „Ablak előtt" című képében), később például a „Kékfalú szobá"ban és a „Szürke szobá"ban már teljesen fénnyé változik az egész kép. Nem ábrázolja, hanem megvalósítja a fényt. Nagyon szereti az egymásba nyíló, majdnem üres szobák kapcsolását, s ezáltal valami „nem e világból való" hangulatot teremt, ami — ha már keressük — rokonabb az olasz metafizikus festőkkel, mint azokkal a franciákkal, akikkel felületesen talán rokonítható lenne...

A műgond és a mély líra mestere volt Czimra Gyula s most képei előtt ismét megtörténik a csoda, mint annyiszor a művészetben: valaki aki halott, áhítatot kelt bennünk az iránt a világ iránt, amelyben leéljük életünket. Hát nem gyönyörű ez?

(*László Gyula*)

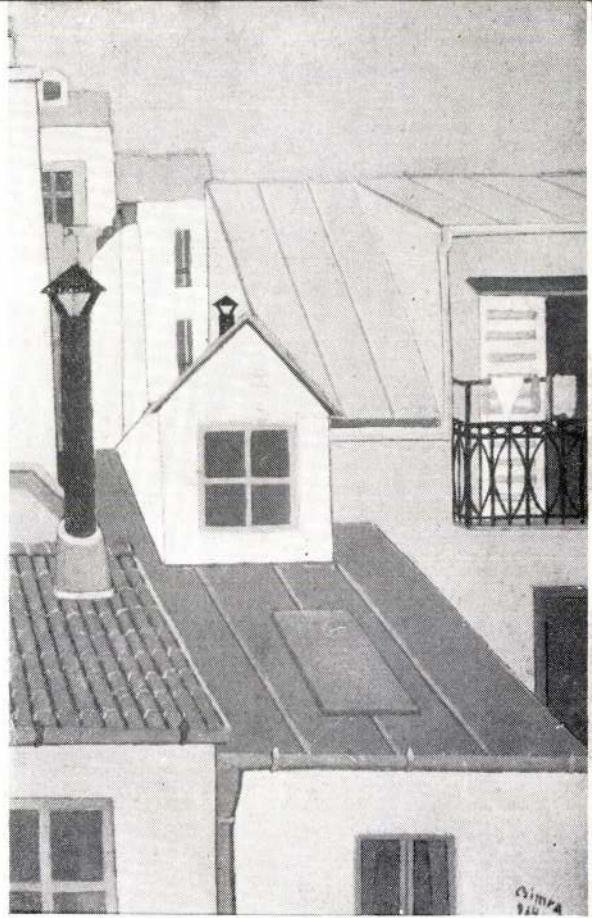

PÁRIZSI HÁZTETŐK (1964)

HALAS CSENDÉLET (1961)

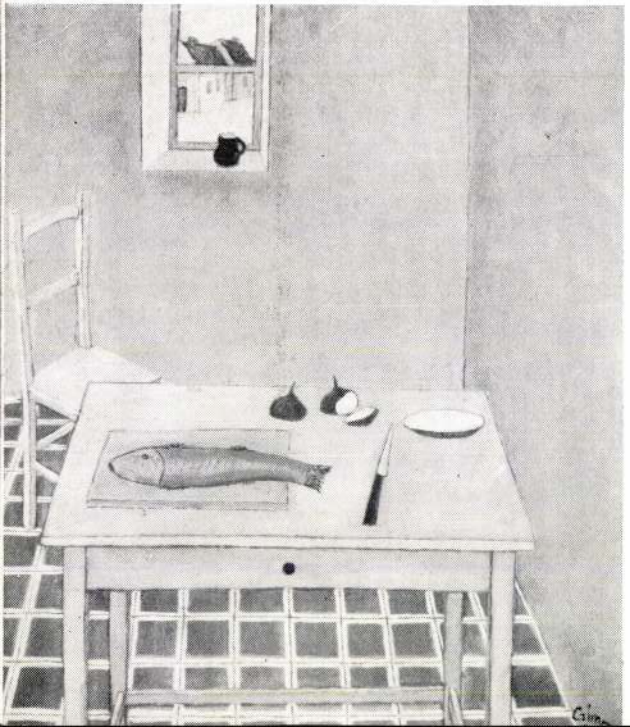

OLAJ

1. Mosakodás, 54×72 (1956)
2. Gyógyforrás, 80×100 (1956)
3. Ablak részlet, 50×40 (1957)
4. Szentendrei táj, 90×60 (1932)
5. Ülő akt, 90×60 (1964)
6. Charentoni táj, 50×40 (1960)
7. Kilátás 60×35 (1964)
8. Halak az ablakban, 32×40 (1964)
9. Pihenés, 100×80 (1956)
10. Az alkotó szobája, 42×28 (1957)
11. Kékfalú szoba, 45×30 (1965)
12. Kékpadlós szoba, 29,5×20 (1965)
13. Szürke szoba, 42×31 (1964)
14. Zöldfalú szoba, 45×35 (1961)
15. Kettős portré, 38×30 (1961)
16. Lépcsők, 30×21,5
17. Lámpa a tükör előtt, 27×35 (1958)
18. Szoba tükörrel, 34×28 (1960)
19. Lépcső, 40×22 (1965)
20. Csendélet a sárga asztalon, 25×20 (1965)
21. Vasúti híd, 28,2×55,3 (a művész utolsó képe)
22. Csendélet gyertyával, 35×28 (1959)
23. Csendélet tükörrel, 60×54 (1954) [Nemzeti Galéria]
24. Ablak előtt, 78×58 (1955) [Nemzeti Galéria]
25. Műterem, 48×34 (1963) [Nemzeti Galéria]
26. Párizsi háztetők ,50×30 (1964) [Nemzeti Galéria]
27. Interieur sárga bútorokkal, 42×23 (1957) [Nemzeti Galéria]

28. Térforma, 33×18 (1963) [Bp-i Tört. Múzeum]
29. Csendélet a konyhában, 36×28 (1961) [Bp-i Tört. Múzeum]
30. Óbudai részlet, 35×29 (1961) [Bp-i Tört. Múzeum]
31. Interieur vázával, 53×27 (1961) [Művelődésügyi Minisztérium]
32. Kapu a várban, 44×34 (1962) [dr. Kardoss Béla tul.]

SZÍNVÁZLATOK

1. Kávédaráló, 10,5×14,5
2. Színvázlatok I. 1—2, 19,5×14 és 14,5×9,5
3. Színvázlatok II./1—2—3, 11,5×8,5 13,5×8,5 és 15×13
4. Színvázlat, 11×9,5

GRAFIKÁK

1. Férfi arckép, 12,3×11,7
2. Homlokát ráncoló férfi, 9,3×12,3
3. Női fej, 8,5×8,5
4. Mama, 8,5×10
5. Fekvő nő, 15×22
6. Műteremrészlet, 18,8×12,4
7. Nő üveggel, 17×11,4
8. Nő lámpával, 10,5×7,4
9. Ülő férfi, 8,7×11
10. Kapálók, 31,4×23,5
11. Szőnyegszövő, 29×21 (1954)
12. Lépcsőfeljáró 24×18 (1954)
13. Szőnyegszövők, 25×18 (1954)

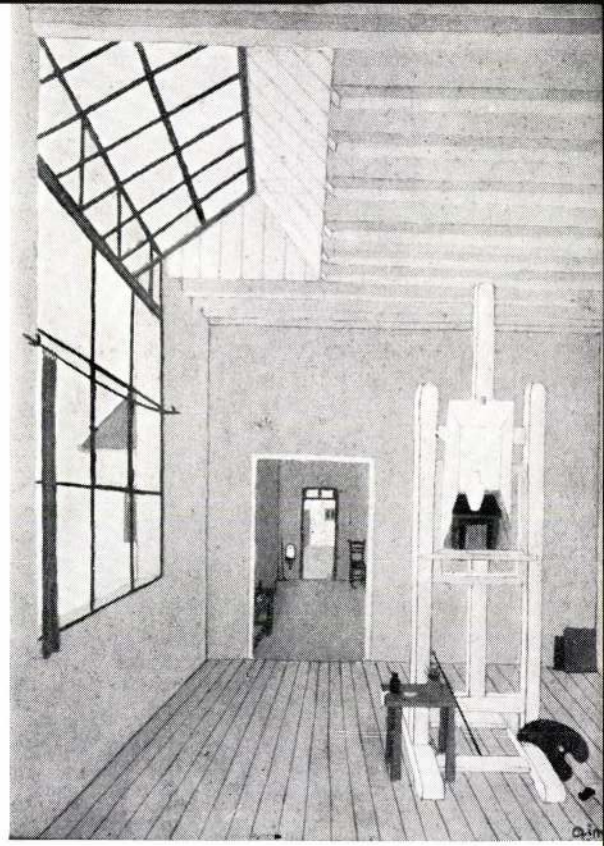

MŰTEREM (1963)

SZENTENDREI TÁJ (1932)

A kiállítást rendezte:

[redacted] *TILLESS BÉLA*

Katalógusterv:

TERNAI ANDRÁS — [redacted]

Felelős kiadó: KLTE Kulturális Bizottság titkára

66.2993.65-61 Alföldi Nyomda, Debrecen

CZIMRA GYULA FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSAI:

1926 Párizs	Zodiaque Galéria
1964 Rákosliget	Művészetbarát Kör
1967 Budapest	Fényes Adolf Terem
1967 Hódmezővásárhely	Medgyessy Terem
1969 Debrecen	Kossuth Lajos Tudományegyetem
1970 Budapest	Építők Műszaki Klubja (kamarakiállítás)
1971 Kiskunfélegyháza	Kiskun Múzeum
1971 Gyula	Erkel Múzeum
1973 Budapest	Magyar Nemzeti Galéria
1973 Szentendre	Művésztelepi Galéria
1975 Budapest	Építők Műszaki Klubja (dok. kiállítás)

Építők Rota – D:11

»Czimra Gyula művészete a festészet diadala a fényképezőgép „tárgyilagossága" felett, s talán túlzás nélkül mondhatjuk, hogy a legkarszerűbb és legintellektuálisabb jelentésű életművek egyike a mai magyar festészetben.«
(SÍK CSABA: Czimra Gyula kiállítása. TÜKÖR – 1973. május 8.)

MEGHÍVŐ

CZIMRA GYULA

Csikszentmihályi Róbert: Czimra-érem (1967)

Az ÉPÍTŐK MŰSZAKI KLUBJA Igazgatósága meghívja Önt

CZIMRA GYULA

(1901–1966)

FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA.

Megtekinthető:

1981. február 1–15-ig, délelőtt 10 órától este 20 óráig.

Szombaton, vasárnap zárva.

ÉPÍTŐK MŰSZAKI KLUBJA, Budapest V., Petőfi Sándor utca 5.

Tel.: 185–406.

Az új esztendő első kamaraklállításán CZIMRA GYULA festőművészről emlékezünk meg, aki 1901. január 3-án született s így most lenne 80 éves. Amikor 1966-ban elhunyt, nevét és munkásságát csak kevesen ismerték, hiszen életében két kiállítása volt csupán. Az elsőt 25 éves korában Párizsban rendezte egy ottani galéria, a másodikat halála előtt két évvel a rákosligeti Művészetbarátok Körében Tóth Tibor festőművész.

CZIMRA GYULA „felfedezése" 1967-ben kezdődött a budapesti Fényes Adolf Teremben rendezett emlékkiállításon. Ezt követően műveit az ország több vidéki városában bemutatták. 1973-ban a Magyar Nemzeti Galéria rendezte meg nagyszabású életmű-kiállítását. Ezt követően adta ki a Corvina Haulisch Lenke művészettörténész hézagpótló Czimra-monográfiáját. A művészeti filmek néhai mestere, Zsigmondi Boris 1977-ben a Televízió részére készített színpompás filmet munkásságáról. A művész teljes hagyatékának nemrég történt megvásárlásával képei méltó helyre, a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményébe kerültek.

A Klubunkban közel két évtizede folyó képzőművészeti ismeretterjesztő munka során a jelentőségéhez méltóan, többször ismertettük CZIMRA GYULA munkásságát. Az itt működött Művészetbarát Kör tett javaslatot a művész egykori műtermének emléktáblával való megjelölésére is.

Mostani megemlékezésünkön életművéből néhány festményt, grafikát és művészetünkben egyedülálló papírkarcokat mutatunk be. E művek elénk idézik CZIMRA GYULA halkszavú, „árnyékmentes", tiszta világát. Munkásságának fénye eltávoztával sem halványul, hanem egyre időszerűbb lesz. Művészetével való találkozás a régi barátok számára a viszontlátás örömét, új közönségének pedig egy rendkívüli művészegyéniség megismerésének lehetőségét kínálja majd.

DR. SOÓS IMRE

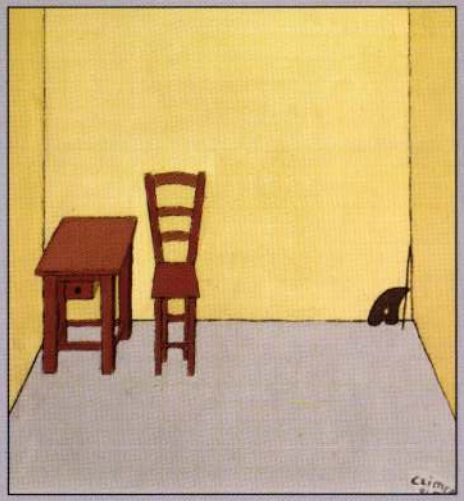

Czimra Gyula: Piros bútorok

„Szűk ugyan lakásom, kényelmet sem adhat,
És gazdája sorsát követi a konyha:
De egy-két barátot mégis befogadhat
S tűzhelyem hiányát kebelem pótolja."

Arany János: Névnapi gondolatok

Czimra Gyula

www.homegaleria.hu

Szeretettel meghívjuk

ENTERIŐR

c. kiállításunkra

Váli Dezső: Lakonikus műterem

Megtekinthető: 2007. márc. 20. – ápr. 21-ig

Bodó Mihály: Good Morning Sunshine (részlet)

A kiállításon a XX. sz. legkiválóbb alkotóinak
enteriőr művei láthatók

HOME GALÉRIA

E-mail: home.galeria@mail.datanet.hu

MEGHÍVÓ

Kádár Béla: Enteriőr

Budapest II. Csévi út 7. Telefon: 200-4306

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristóf grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10-18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

CZINA Mónika festő

Győr. Czinczendorf-féle nyomda.

Tud. gyűjt.

1820., IV. köt., 24.

magiren

Czina István

mennyczet festő asztalos

k. Kendrey-kentirámyi

348. l.

Hadjárat:

Velencze átada

A szent

tás, ~~hol fellobo~~

tól körülvéve la

fiakból álló kü

falat képező gy

losa sarkát és

Felirata alól:

„Die Ueber

fölül:

„Odevzd

balról:

„Venetia

sjobbról:

„La rude

végre a bal sa

Könyor

A part mentén fellobogózott hadi hajók horgonyoznak.

M.D.K.

Czina István, asztalos-festő

és Kontz János közös munkája a mezőcsáti református templom karzata, mely a mult század végén került az Iparművészeti Muzeumba. Az egyik karzattartó oszlopon az 1746-os évszám maradt fenn. Felirata csak Huszka feljegyzésében olvasható.

Tombor Ilona: Magyarországi festett famennyezetek és rokonemlékek a XV-XIX. századból

Bp.1968. Ak.Kiadó, 216 l. + LVI t.

46. old.

Czina István

Asztalos

A 18. szánádi híres bútorkészítője a „Rév-Comárom"-beli Czina István volt.

Szebelhó Erzsébet: Parasztbútorok a Galiciában. Nők Lapja, 1975. junius 21 – 14 oldal.

Czina István, Kontz János, Tüdős János, Szabó István

Az 1746-ban festett mezőcsáti karzat. (Iparmův. Múz.) felirata: „... Rév. Komáromi becsületes Aszt(alos) Mest(er) emberek Czina István és Kontz János által. Mest. legény Tüdős János Szabó István által."

Tombor Ilona: Borsodi festett asztalosmunkák. MTA. II. Társ.-tört. Tud. Oszt. Közl. II. köt. 1. sz. (1951) 85. l.

MDK

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Magyar ifjuság 1968 máj.3.

A HÓNAP MŰTÁRGYA

1989. március

CZINKE FERENC

Chile I.

tusrajz

29 x 22.5 cm

CZINKE FERENC festő, grafikus

Munkácsy- és SZOT-díjas, érdemes művész

Nagyrozvány, 1926

A Képzőművészeti Főiskolán Szőnyi István növendékeként végzett. Salgótarjánban él. 1953 óta kiállító művész. Jelentősebb kiállításai: Műcsarnok (1969), Miskolc (1970), Hódmezővásárhely (1972), Békéscsaba (1974), Nemzeti Galéria (1977), Tihany (1978), Salgótarján (1982), stb. Külföldön Olaszországban, Bulgáriában, Csehszlovákiában és Ausztriában mutatkozott be önálló kollekciókkal. 1961-ben Derkovits ösztöndíjat, 1965-ben SZOT-díjat, 1968-ban Munkácsy-díjat, 1975-ben érdemes művészi címet kapott. Számos pályázati és kiállítási díj tulajdonosa, 1964-ben Olaszországban nemzetközi díjat nyert. Művészetében egy természetelvű, az emberi jelenségeket humanizáló és egy elvonatkoztatottabb, a természeti formáktól kiinduló tendencia munkál, mindkettőben az élő világ közös múltját fedezi fel a jelennek. Vonzódik a romantikához. Bartók barbár-népi hőseihez, a mitikus-kultikus tartalmakhoz. A fa- és linómetszés kiváló művelője.

Iskoláit a bodrogközi tanyavilágban, a tanítóképzőt Sárospatakon végezte Czinke Ferenc, rajztanári diplomát Budapesten szerzett.

Elkötelezett művész. Hiteles és meggyőző az a művészetében vezérfonalként végighúzódó következetesség, mellyel a mindennapi élet eseményeihez kötődik. Vállalja sorsát, múltját, vállalja és erőt merít abból, hogy zsellér szülők nyolcadik gyermeke: azoknak az érzelmeit, gondolatait közvetíti művészetében, akik közül jött... Valamennyi grafikai lapja amolyan barbár, népi ikon, amely a paraszt és pásztor népművészetben gyökerezik. Ennek az ősi tudatvilágnak és a modern kor intellektusainak szintézisét keresi. Élményeinek rekvizitumai nem felsorolások, nem máról szóló gondolatokat helyettesítenek. Csak annyi jelenik meg belőlük, amennyi a valóságról alkotott képben közös: a cselekvés hite, a természettel, vagy a másik emberrel való kapcsolatteremtés szükségességének humánuma. Értő mívességgel megmunkált lapjain a mesterség, a technika magasszintű ismerete, a sokszorosított grafikai eljárások kínálkozó lehetőségeinek gazdag variánsai mind-mind megfigyelhetők. "A hónap műtárgya"-ként kiállított munkája tusrajz: a chilei események visszhangjaként 1976-ban sorozatot készített, annak I. és III. számú lapjai kerültek könyvtárunk birtokába. Azok egyikét bemutatva, várjuk olvasóink véleményeit.

CZINKE Ferenc

Szuronyakon öszivózsa (1919) Czinke Ferenc Micillitása, Salgótarján, Kisgaléria, 1985 ott 8.– Bev. Jakab Sándor. Salgótarján: Nógrádi Szénbányák Igazgatósága, 1985 [6] p. ill

Csinke Ferenc

Szécsy András

Egy grafikus képei
Csinke Ferenc kiállításán
[Ernst Múzeum]

Népszabadság, 1986. szept. 20. 7.

a konstrukciót mintegy modellként használ-
új formanyelv teremtésére törekedjen.
me új formanyelv iránti igényt jelzik Tatlin
0-es kosztümtervei a *Maximilian cár és az ő*
ldó fia, Adolfo szentpétervári bemutatójához,
*Bolygó hollandi*hoz készített tervei, Malevics
atai a *Győzelem a Nap felett* című darabhoz,
y éppen Ejzenstejn díszlettervei Shakespeare,
k London műveihez. E szellemet idézik a hú-
s évek alkotásai, például *Vjalov, Erdman,*
epanova, Popova művei, s persze a rendezők
döntő jelentőségűnek ítélt *Alekszandra Ekszt*
s *Alekszandr Veszny*in díszlet- és jelmeztervei.
Cá Pesaróban az 1930 körüli évek kitűnő
tásaival zárult a tárlat, megidézve a „nagy
rlet" korszakát, amely a világ színházi terve-
re, képzőművészetére máig tartó hatást gya-
lt. A művészet örök városában tán arról is
amosak lennénk megfeledkezni, hogy éppen
maradt idegen test e nagyszerű művészet,
létrejött: a föld ama bizonyos egyhatodán.

CZINKE Ferenc

Wagner István

Rajz - sorok mestere

[Csinke Ferenc, Ernst Múz.]

Magyar Hírlap, 1986. sept. 24. 5

európai művészettörténetben és — a tulajdonos akarata szerint — a tudomány és művészet valamely európai vagy magyarországi nyilvános gyűjteményében.

IRODALOM

A Művészház nemzetközi posztimpresszionista kiállításának katalógusa. Budapest, 1913

Catalogue de Luxe of the Department of Fine Arts. Panama Pacific. International Exposition. ed. John E. D. Trask and J. Nilsen Laurvik. San Francisco, 1915 Chapter XVIII. The Art of Hungary (G. Bölöni) 67—91, 260 skk.

A MA folyóirat 1917. augusztus 15. Bartók száma.

Kállai Ernő: Új magyar piktúra. Budapest, 1926

Szíj Béla: Berény Róbert Bartók Béla-portréja. Művészettörténeti Értesítő, 1961. évf. 2—3 sz.

Szíj Béla: Berény Róbert életútja gyermekéveitől a berlini emigrációig. Bulletin de la Galerie Nationale Hongroise.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei. Budapest, 1963. 5—29, 113—124 o. Szíj Béla: Berény, Budapest, 1964.

Bartók Béla: Összegyűjtött írásai I. Közreadja Szőllősy András, Budapest, 1966. II., 745—749, 816—818

99 Bartók levél. Az előszót írta és a szövegeket válogatta László Ferenc. Bukarest, 1974. Kriterion.

Bartók Béla levelei (szerk. Demény János). Budapest, Zeneműkiadó, 1976.

Bartók Béla családi levelei (szerk. ifj. Bartók Béla), Budapest, 1981.

A festményre vonatkozó levelezés, hivatalos iratok tanulmányozásának lehetővé tételéért Bartók Peternek mondok köszönetet.

Csiráki Lajos

Csiráki Lajos: Beszélgetés az Aventinusszal: Önéletrajzi vallomások. = Műhely, 8, 1985, 65 – 73.

U. 1985, 4.

64–70.

8, 1985, 5.

52–58.

8, 1985, 6.

61–69.

CZYRÁNSKI Marie

Aki felelősséget érez, az ellene tesz a megosztásnak

Beszélgetés Dobos László íróval, a Magyarok Világszövetségének alelnökével

Jakabffy Ernőnek, a Magyarok Világszövetsége alelnökének lemondása elhamarkodott lépés volt. Sajnálom, hogy így döntött, helyében én biztos nem csaptam volna földhöz a kalapom. Távozása nemcsak az MVSZ-nek, a nyugati régiónak is veszteség. Kérdés továbbá, hogy lemondása mennyire osztja majd meg a nyugati magyarságot – mondta Dobos László, az MVSZ alelnöke lapunknak adott interjújában. A kárpát-medencei régió alelnöke úgy vélte, hogy Jakabffy lemondását többek között a világszövetségben tapasztalt ügyviteli pontatlanság, valós vagy vélt hatásköri sérelmek, valamint az MVSZ pénzügyi tranzakciói váltották ki.

MUNKATÁRSUNKTÓL

– Jakabffy Ernő lemondási szándékáról nem a sajtóból, hanem január 15-i leveléből értesültem – mondotta a beszélgetés elején munkatársunknak Dobos László. – Az elnökség tagjai próbálták őt jobb belátásra bírni, s akkor úgy tűnt, hajlik a maradásra. Februárban mégis a távozás mellett döntött. Lépése egyébként nem ért váratlanul, hiszen a világszövetség belső ügyein már tavaly ősz óta vívódott.

– Jakabffy Ernő elsősorban az ügyviteli ügyek rendezetlenségét kifogásolta a világszövetség működésében.

– Ez több tényező együtthatása. Sok időt vett el tőlünk a szövetség programozása, a betájolás, a szervezeti váz – a föderatív tagoltság, az MVSZ határon kívüli tanácsai – felállása. Ez világméretű konstrukció. S ami az adminisztrációt illeti, a Magyarok Világszövetsége nem öröklött hivatal, szinte a legelső szélén kellett kezdeni... Változó főtitkárok, az elmúlt három évben robbanásszerűen megnőtt a taglétszámunk...

Jakabffy Ernő más ügyintézéshez szokott Svédországban, így nehezen viselte a képlékeny, kialakulatlan világszövetségi adminisztrációt. Sokszor kért pontosabb ügyvitelt, megbízhatóságot, következetességet.

Persze a működő adminisztráció nemcsak Jakabffy Ernő egyszemélyes óhaja volt. Ki ne akarná a rendet? Ám nem elég csak az igény, a másokon való számonkérés. Hisz az elnök, az alelnökök, a főtitkár nevesítve is felelősek a régiótitkárságok kialakításáért és működéséért. A számadás önmagunkról, s az alelnöki munkáról? Hisz az MVSZ adminisztrációja és működése arányosan mindnyájunkra vonatkozó felelősség és kötelesség. Én úgy gondolom, a magam küzdelmét mindabból, ami történt és történik a világszövetségben, nem hagyhatom ki.

– Jakabffy legutóbbi levelében leszögezte, hogy többször tett javaslatokat, amelyeket az elnökség rendre elfogadott, de érdemi változás nem történt. Ez aligha tudható be a rendezetlen adminisztrációnak, hiszen Bakos István ebben az időben már az MVSZ főtitkára volt.

– Nem új dolog: érvényt szerezni törvénynek, rendelkezésnek, határozatnak mindig nehezebb, mint meghozni és papírra vetni azokat. Igen, az elnökség számos határozatát hagytuk magunk mögött lezáratlanul – félúton. Kotorászhatnánk visszafelé sokféle igazoló magyarázatért, hogy az örökös sietés, közegellenállás, a hiányos apparátus... A tény: késésben vagyunk a belső adminisztratív rend megteremtésében. Más csodaszer itt nincs, mint személyekre bontani a végrehajtás felelősségét, és számon kérni, ellenőrizni, ellenőrizni...

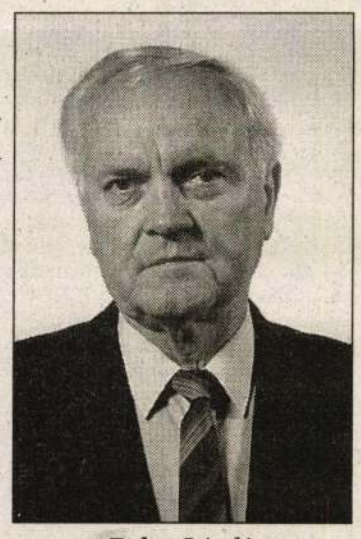

Dobos László

Az MVSZ-nek 1992 óta nem volt időszerű működési, szervezeti szabályzata. Hosszú hónapok vitája után Bakos István főtitkár erőteljes közreműködésével készült el a föderáció elveire épülő, a magyarság hármas tagolódását figyelembe vevő szervezeti építmény, amelyet idén márciusban fogadott el az elnökség. Szerintem ez választóvonal az MVSZ tevékenységében.

– Jakabffy lemondása mennyire oszthatja meg a nyugati régiót?

– Jakabffy alelnök lemondását elsősorban a nyugati régió képviselői hivatottak minősíteni. S nekik kell javasolni megoldást is. Gond, hogy Jakabffy alelnök megüresedett helyére az alapszabályzat szerint az 1996-os küldöttközgyűlés jelölhet új tisztségviselőt. Addig megbízott tisztségről lehet csupán szó.

S hogy megosztja-e Jakabffy lemondása a nyugati régiót? Úgy gondolom, hogy akik felelősséget éreznek az MVSZ ügyei iránt, ellene tesznek a megosztásnak. A veszélye azonban szerintem fennáll. Egy ilyen méretű pergőtűz, amilyenbe az MVSZ Jakabffy Ernő levele okán került, nyilván megteszi a magáét.

Jakabffy levele, interjúja, az ezek nyomán megjelent írások, vádiratok. Aki nem ismeri az MVSZ teljes és valós helyzetét, küzdelmeit, méltán kérdezheti, mi ez? Mert ami a nyilvánosság elé került, abból egyértelműen az sugallik, hogy vannak jók és rosszak, s itt vagyunk az ellenségcsinálásnál, az ellenségképnél. E konkrét helyzetben: Jakabffy Ernő igazmondó, lelleplező demokrata, Csoóri Sándor pedig rossz. Hamis és igaztalan ábra ez. Szaporodnak a vádemelő írások, amelyek kellő tárgy- és helyzetismeret nélkül, szinte a házba rontva becstelenséget és bűnt tételeznek fel. Ilyen volt Hódi Sándor perbe fogása. Ilyen volt Tőkés László szekusügye, ilyen Csoóri Sándor és az MVSZ elleni éleslövészet. Vannak vádlók és bizonyításra kényszerítettek, bizonyítani kell az igazságot, az ártatlanságot, a bűntelenséget. A tárgyias igazmondás híve vagyok, de szerintem baj az, ha a tárgyi igazságot kereső szándék emberi, közösségi, nemzeti értékeket devalvál és rombol. Ez is olyan. Csoóri Sándor életműve és Jakabffy Ernő panaszlevele egy kosárba lökve. Ilyen közegben születnek a kis káoszhelyzetek, a kis magyar nemzeti hisztériák.

S megosztás? Új magyar kór. Sajnos magyarországi pártos, eszmei, esztétikai, üzleti megosztottságok és az elvarratlan sérelmek kivetülnek a határon kívülre is, kivetülnek a viták is. S gyengítik Magyarország, a magyarság, a nemzet térségbeli és európai pozícióit.

Ezzel nem szándékom sem elhallgatni, sem átlépni az MVSZ elnökségének közelmúlti ténykedése érzékeny és vitatható pontjait. A Pax Pannoniae Kft. alakítása. A szándék, hogy gazdálkodója legyen a Magyarok Világszövetsége vagyonának. Az alapító okirat elnökségi felvezetésében volt egy gyámoltalan bújtatás. A javaslat többek között arról szólt, hogy a kft.-ben Timkó Iván gyakorolja az MVSZ tulajdonjogát. Az elnökség több tagja, magam is e javaslat ellen szóltunk. Hosszú tisztázó viták után, külső beavatkozás nélkül, az elnökség korrigálta az előző javaslatot, és Csoóri Sándort bízta meg a tulajdonjog gyakorlásával.

A hatvanmillió forint. A szándék: a megtakarítás, amit hasznosítani kívántunk az MVSZ százféle kiadásainak és támogatási tevékenységének fedezésére. A végrehajtás, mely misztikusra színeződött, sajnos az elnökség előzetes hozzájárulása nélkül történt. Ezt is korrigálta a testület. S a kihelyezett összeg kamatostul való visszatérítéséről határozott. Úgy gondolom, hogy mindez az elnökség belső demokráciaigényének tényе is.

S a konzekvenciák. A világszövetség választott testületeiben érvényesíteni kell a közösségi cselekvés nyíltságát és nyitottságát. Erősíteni és működtetni a világszövetség választott testületeinek információs és belső ellenőrzési rendszerét. Március 31-én sajtótájékoztatót tartottunk az MVSZ székházában, s mindezt részletesen a sajtó nyilvánossága elé tártuk. Sajnos a tisztázott tények iránt a sajtó nem tanúsított fogékonyságot.

– Ön az MVSZ működésének nehézségeit a főtitkárok gyakori cserélődésével magyarázta. Nagy Csaba szerint a cserék hátterében Csoóri Sándor áll, aki 1991-ben úgy módosította az alapszabályt, hogy azáltal a továbbiakban maga választhatta és távolíthatta el főtitkárait.

– Ez nem felel meg a valóságnak. 1991-ben Csoóri Sándor nem módosíthatott alapszabályt. 1992-től új alapszabály van érvényben, mely szerint a főtitkárt pályázat útján választják, a pályázatot felülbíráló bizottság minősítéséről, javaslatáról az elnökség dönt, s az így jóváhagyott főtitkárt az MVSZ elnöke nevezi ki.

Sütő András és Csoóri Sándor a világszövetség tavaly októberi küldöttközgyűlésén

SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

– A lemondás okai közt szerepelt Timkó Iván is, akinek a ténykedését minduntalan keresztűz alá vették. Timkó ügyleteit folyamatosan és sokan bírálják. Lemondott miatta egy alelnök. Miért ragaszkodik hozzá mégis a világszövetség?

– Timkó Iván ellentmondásos egyéniség. Hallatlan munkabírású. Én az MVSZ gyarapításának szándékát olvastam ki tetteiből. Ugyanakkor munkájának stílusa árnyékként vetült az MVSZ ügyvitelére. Főtitkár híján egy időben szinte mindenes volt a világszövetségben. Ahogy felállt az MVSZ adminisztrációja, ez a szerep meghaladottá vált. Timkó Iván most elnöki tanácsadóként van jelen. Úgy érzem, ma már ez a szerep is meghaladott.

– Jakabffy levele szerint az MVSZ nem demokratikusan működő szervezet, ezt írják hazai és külföldi értelmiségiek is kollektív nyilatkozatukban.

– Az állításokkal ellentétben szerintem nincs kézivezérlés, ahogy személyi kultusz sincs a világszövetségben. Ez így ostobaság. Úgy érzem, hogy a demokrácia nem születik, hanem alakítják, teremtik. A világszövetségben is abból a matériából építhetjük a szövetségi demokráciát, amit Magyarország, a szórványmagyarság s a határon kívüli nemzetrészek életérzése, közérzete, demokráciatapasztalata hoz a szervezetbe. Tudjuk, nyelvünk, történelmünk, hagyományaink okán azonosak, hasonlóak vagyunk, éljünk bárhol a világon. De életünk elmúlt ötven esztendejét más-más körülmények között éltük meg. Ezáltal távolságok is feszültek közénk: szellemi, anyagi, szemléleti, mentális különbségek. S ez is érződik a világszövetség jelen idejében.

– A kollektív nyilatkozat aláírói az MVSZ megújítását sürgetik, mondván, jelenleg nem az összmagyarság, hanem egyetlen politikai irányzat képviselői. Kit képvisel tulajdonképpen a világszövetség?

– Elsősorban tagságát. Azokat a szövetségeket és egyéni tagokat, akik elismerik programját, és támogatják azt. Szerintem ez nem zárja ki, hogy a magyarság egészét érintő kérdésekben ne nyilatkozzon. Az MVSZ a világ magyarságáé, minden magyarnak helye van benne. S hívunk is minden embert, aki érdekünkben felelősséget vállal és cselekedni akar.

– Ha már az egyetlen politikai irányzat túlsúlyánál tartunk, igazat ad az aláíróknak, akik szerint az MDF telepedett rá az MVSZ-re?

– Nem. Az MVSZ erőteljes kibontakozása egybeesik a 1989 utáni magyar rendszerváltással. S természetes volt az új demokratikus kormányhoz fűződő partneri kapcsolat.

– Érzékeny kérdés, hogy Magyarország, a magyar társadalmi szövetségek, a szellemi élet miként van képviselve a szövetségben?

– Úgy érzem, hogy a magyar társadalom szellemi, erkölcsi erővonalai teljességükben nincsenek megjelenítve a világszövetségben. Ajánlom, hogy e témára tartsunk májusban vagy június elején fórumot a világszövetségben. A magyar értelmiség világszövetségi képviseletét deformálta az 1991-es rendkívüli közgyűlés. Amikor is történelmi elégtételt követelve, szinte berobbant a világszövetségbe a Pofosz. Számos nyugati emigráns ugyancsak hangosan követelte élete igazságtételét a világszövetségtől. Kialakult egy tisztogató, káderező hangulat – ez a „radikalizmus" szántotta ki igazságtalanul a világszövetségből többek között Czine Mihályt, Pomogáts Bélát, Komlós Attilát. E radikális hang, úgy érzem, meghökkentette a magyar értelmiséget. Másokat pedig oktalan előítéletek tartottak távol.

– Ön tehát egyetért az MVSZ reagálásával, miszerint a nyilatkozat kollektív vádaskodás?

– Nem tudom, mit jelent az, hogy kollektív vádaskodás. A nyilatkozat aláíróinak „bánásmódját" azonban nem tudom elfogadni. Az MVSZ-nek szüksége van egy állandó társadalmi felügyeletre, de nem így. Lelkük rajta, amit tettek a nyilatkozat aláírói. Megfontolom, amit mondtak, de nehezen értem, hogy vonalon kívülről mondanak súlyos ítéletet a Magyarok Világszövetségéről.

A nyilatkozat aláírói túlsúlyban Nyugaton élő személyiségek. Nyilván emberi, szellemi környezetük szemléletét jelzik, mégis globális ítéletet fogalmaznak meg, ítélve eleveneket és holtakat. Mert hát azért mások is, máshonnan is vagyunk e szövetségben. Kár lenne ezt nem látni. Ez is vonala lehet a nem kívánt megosztásnak, hiszen az ő szemléletükön túl másféle szemléletek is érvényesülhetnek a világszövetségben.

– Nem rontják-e az MVSZ hitelét a sorozatosan kipattanó ügyek?

– Az ügyrendi vitákból támadó személyes ellentétek, a hitelt nélkülöző megnyilvánulások visszahúznak és károsak. És ha már ez a kérdés, hadd ejtsek néhány szót a „palotákról". A Semmelweis utcai házat nem a saját üdvözülésére szánja a világszövetség. A Nemzet Házává, a magyarság kultúrájának, tudományának házává kívánjuk rangosítani. A baj, hogy műszaki okok miatt alig hasznosítható. A Benczúr utca – mindenki megtekintheti – leromlott, lelakott, nagyjavításra váró épület. Két szintje használhatatlan.

Számos elmarasztalás mellett jó érzés számunkra a parlament azon megnyilatkozása, miszerint társadalmi autonóm szervezetként tekintve az MVSZ-t, nem kíván bíróságként ítélni felettünk. Jó érzéssel vettük Tabajdi Csaba higgadt nyilatkozatát, mely szerint az MVSZ választott szerveinek kötelessége és hivatása, hogy belülről rendezzék és kezeljék a szövetség felgyülemlett gondjait. Ennek ellenére parlamenti vizsgálatot kívánunk kérni az MVSZ anyagi ügyeinek átvilágítására.

De láttatni szeretnénk azt is, hogy amikor erről beszélünk, ugyanakkor naponta nézünk szembe a magyarság nagy létgondjaival, Magyarország elszegényedő rétegeinek terheivel. Az elöregedő szórványmagyarság legyengülő intézményeiért folytatott küzdelmével, a határon kívüli nemzetrészek veszélybe került kultúrájának omlásával, s tesszük, amit kell és lehet.

Fémes bakancsos gyújtogatók

„... s mi borzadva kérdezzük,
mi lesz még,
honnan uszulnak ránk új
ordas eszmék,
fő-e új méreg, mely közénk
hatol...”
(József Attila: Thomas Mann üdvözlése, 1937).

Ezek a fiúk most nem József Attila születésnapját készülnek megünnepelni. Hanem Adolf Hitlerét – legalábbis gondolkodnak rajta. Miközben azt hangoztatják, hogy ők nem nácik. Hanem hungaristák.

Úgy tervezik, hogy április 15-én megalapítják Debrecenben a Szabó Albert vezette Magyar Népjóléti Szövetség Hajdú-Bihar megyei szervezetét. Ez a társaság nagyjából-egészében a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetséget (KABSZ) fedi majd. Arra az esetre, ha a KABSZ-ot a debreceni zsinagógában január elején történt tóragyújtogatást követő botrány nyomán a hatóságok mégis betiltanák.

❑

Idestova egy esztendeje annak, hogy Debrecen egyik kertvendéglőjébe beszokott egy felnyírt hajú, fémmel szegett orrú bakancsot és tetoválásokat viselő társaság.

Amikor ők beszoktak, mások kiszoktak.

A vendéglőst azonban emiatt nemigen érhette kár, mert a csapat létszáma növekvő tendenciát mutat. Most ötvenen vannak, de azt szeretnék, ha Hajdúban és Biharban 400-500 szimpatizánsuk lenne.

A KABSZ helyi elnöke K. András, aki a tóragyújtogatás egyik gyanúsítottja. Szabadlábon védekezik, és nemrégiben – mint arról lapunkban is beszámoltunk – csapata élén az alapszerződések elleni tiltakozásul szervezett tüntetés vezérszónoka volt.

Menetükhöz kívülálló nem csatlakozott; a riporterek és a rendőrök többen voltak, mint a huszonvalahány felvonuló.

❑

A 20 esztendős K. András, illetve két társa, a 19 éves Sz. István és a 16 éves Cs. György egy presszó teraszán vár. Mivel hideg az áprilisi szél, azt javaslom nekik, hogy menjünk beljebb. Erre csak nehezen tudom rávenni őket.

– Zsaruk vannak benn – mondják.

Az egyik asztalnál két civil ül. Én nem jöttem volna rá, hogy mi a mesterségük.

De róluk vajon tudják-e, hogy kicsodák-micsodák?

– Én nem vagyok skinhead – mondja K. András. – És a keresztény-nemzeti eszmét sem hirdetem. Az ősmagyar turáni vallásnak ugyanis semmi köze nem volt ehhez. Igazából ateista vagyok.

A most munka nélküli fiú mezőgazdasági szakiskolát végzett. Ha a tóraügy miatt nem csukják be, akkor a főiskolával is megpróbálkozik; történelem szakra jelentkezne.

– Az iskolában szerette meg ezt a tantárgyat? – kérdezem tőle.

– Dehogyis – válaszolja. – Ott liberális történelmet tanítanak. – A kommunista beállítottságú tanintézetek tehetnek arról, hogy bennünket orrbaszájba náciznak.

– Akkor honnan származnak a történelmi ismeretei?

– Könyvekből és újságokból.

– Melyek a kedvenc lapjaid?

– A Hunnia, a Szittyakürt és a Szent Korona.

A szervezet bírósági bejegyzésekor senkinek sem jutott eszébe, hogy utánanézzen annak: 1944-ben mi is volt az a KABSZ. A bejegyeztetéssel tehát nem is volt különösebb problémájuk.

– Csupán az alapszabály harmadik pontját kellett finomítanunk – mondják. – Ki kellett húznunk azt, hogy a nemzetromboló emberek megnyilvánulásai veszélyesek a társadalomra.

❑

Orosz István, a Kossuth Lajos Tudományegyetem történészprofesszora így beszél:

– Ezek a fiatalok a jelekből ítélhetően azokról a szervezetekről vették a mintát, amelyeket vitéz Imrédy Béla hívott életre 1944-ben. Imrédy úgynevezett össznemzeti, fegyveres ifjúsági szövetséget akart teremteni – főleg azokból, akik korábban már megfordultak a keleti fronton. A bő fél évig szerveződő csoportok egyikének a neve Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség, a másiké pedig Antibolsevista Ifjúság volt. Ezek a belső rend biztosítását, illetve a háború minden eszközzel való folytatását szolgálták volna. Valójában viszont arról volt szó, hogy Imrédy Magyar Megújulás Pártjának legyen tömegbázisa. A politikus a hitleri NSDAP stuktúrájához hasonló pártot és politikai hátországot akart felépíteni.

❑

– Az elavult elméleteknek manapság nincs realitásuk – beszél ugyanerről K. András. – De van például az FKGP és a MIÉP törekvéseinek, mert szerintem ezek a legmagyarabb pártok. Nem véletlen, hogy az alapszerződésekről szinte ugyanaz a véleményük, mint a miénk.

– De önök fiatalok, ezért megkérdezem: nem is gondoltak arra, hogy mondjuk a Fidesz felé közelítsenek?

– Azért nem, mert a fiatal demokraták „Soros-tőkén” nevelkedtek, s egyébként sem lehet komolyan venni azt a pártot, amely hetente gatyát vált.

– Mi lesz, ha törlik a KABSZ bejegyzését?

– Akkor Keleti Harcvonal Bajtársi Szövetség leszünk – állítják. – Ilyen még nem volt, úgyhogy nem is hasonlít semmire. De akkor is mi leszünk a harcban az első volnal!

– Nem lenne férfiasabb a honvédségnél harciaskodni?

– Nem, mert ez szerintünk egy zsoldos hadsereg, amely a NATO-hoz törleszkedik – vágja rá András. – Én már voltam sorozáson, de a vizsgálat alatt álló tóraügy miatt úgysem fognak bevonultatni.

– Harcosként nekimennétek valamelyik szomszédos országnak?

– Az etnikailag tiszta részekért mindenképpen.

❑

K. András – aki a három fiú közül a legvékonyabb, egyszersmind a legműveltebb is – nem tartja skinheadnek magát. Sz. István azt mondja, hogy ő félig, Cs. György pedig egészen az. Ilyen jellegű kapcsolataik Egerig, illetve Budapestig terjednek. A fémes bakancsot testápoló szernek hívják. Szerintük a magyarok 80-90 százaléka ellenszenvezik a kisebbségekkel. A Debrecenben tanuló afrikai, illetve arab egyetemistákról pedig azt: azért járnak ide egyetemre, hogy a szürkeállományuk majd legalább megközelítse azt, ami a majom agyában van.

K. Andrástól megtudom: akkor döntött végképp a mozgalom mellett, amikor egy cigány egy nézeteltérést követő vita után néhány esztendeje kiverte a fél fogát. Zempléni kisnemesi családfáját eddig 1750-ig sikerült visszavezetnie.

A fiatalok – akik a közelmúltbeli debreceni tüntetésükön árpádsávos zászlót lobogtattak – szükségesnek tartják hangsúlyozni, hogy Szálasi Ferenc iránti tiszteletük nem teljes. Azért nem, mert a nemzetvezető hungarizmusa egy népszövetségi államról szólt.

Amúgy utálják az anarchistákat, és nemigen rokonszenveznek a 25 év felettiekkel.

– Azok már nyárspolgárok lesznek – vélekedik Cs. György. – De szerencsére van utánpótlásunk. Öröm töltött el, amikor a múltkor a buszon egy nyolcéves kinézetű gyereket láttam bomberdzsekiben és fémes orrú bakancsban.

– Számomra a mozgalom mindig fontosabb lesz, mint a család – így Sz. István. – Barátnőt, majd feleséget is olyat választok, aki ezt tudomásul veszi!

S tudomásul veszi például azt, hogy külföldit legfeljebb egyhetes tartózkodásra engednének be az országba. Oláht, tótot pedig még ennyi időre sem.

❑

– Tapasztalataink szerint ezek a fiatalok nem a legelesettebb családokból jöttek – mondja Dalminé Kiss Gabriella, a Kossuth Lajos Tudományegyetem szociológiai tanszékének oktatója. – Gondoljunk csak arra, hogy a kellékek ára a piacon nem potom pénzbe kerül. Egy pár Martens bakancsért nyolcezer-tizenkétezer forintot is elkérnek, és az általuk hallgatott kemény rockzene kazettái, CD-i sem olcsók. Budapesten, a Balaton mellett, de talán már itt, Kelet-Magyarországon is működnek olyan butikok, amelyek oldalsó zugaiban a tulajdonosok erre az iparágra szakosodtak. Vagyis, miközben ezek a fiúk elvetik a polgári létet, valójában e lét nagyfogyasztói lesznek. Ennél is veszélyesebb viszont az ifjúság értékvesztése, jövőképhiánya, amely agresszív eszméknek is kiszolgáltatja az új generációkat.

❑

– A zsinagóga tóratekercseinek felgyújtása óta félnek-e? – kérdezem Gervai Tamás fotóművészt, a debreceni zsidó hitközség alelnökét.

– Nem, és már csak azért sem, mert a félelem a létező legrosszabb tanácsadó – feleli. – Persze a vandál cselekedet óta kis létszámú közösségünk tagjai gondolkodnak személyük és az értékek biztonságáról. Ezek a fiatalok azért veszélyesek, mert a mai létviszonyok és közállapotok miatt magukkal tudnak sodorni egy réteget. Ha elfogadnák a tanácsomat, én azt javasolnám nekik, hogy a Mein Kampf helyett inkább az államalapító István király példáját tanulmányozzák. Például azt a tanítását, miszerint gyenge és esendő az egynyelvű és egyszokású nézet, az a nép, amelyben nincs sokszínűség.

– Politikai indíttatású bűncselekménynek tartja-e a tóratekercsek felgyújtását?

– Feltétlenül. Nem vagyok híve ugyan annak a reflexnek, amely hasonló esetekben mindjárt antiszemitizmus utáni kiáltásra sarkall. Hiszen katolikus temetőket is feldúlnak, vagy például Debrecenben a görög katolikus templom ablakát is beverték. Nem hiszem el azonban, hogy ha két fiatal fiú egy magas kerítést, sok lépcsőt és több ajtót megjárva behatol valahová, akkor azt csak azért teszik, mert éppen be vannak rúgva. Persze, ha ügyvéd volnék, esetleg magam is ezt a változatot tanácsolnám a védencemnek az enyhe ítélet érdekében.

Rác T. János

MOZAIK

ÍREK

VASÚTI KATASZTRÓFA. ...lyos vasúti katasztrófa történt péntek este Bangladesben, ...ország északi részén lévő Dinajpur tartományban egy ...lfelé gyorsvonat belerohant ...y ugyancsak utasokkal teli ...tmélyvonatba. A mentőalakulatok barmine...hallottak, és ...ntegy 400 sérültet emeltek ki ...vagon roncsai közül, de bizonyra vesznek, hogy az áldozatok ...ma akár a számot is elérheti.

HUSZONNÉGYEN MEGHALTAK, Thaiföld északi részén, huszonhárman pedig megsérültek, amikor szombaton ...ngkoktól 420 kilométerre északra, Tak tartományban egy ...tobusz éppen meg akart előz... egy előtte haladó motorkerékpárt, ekkor...n a motorost kirúlt egy kutyát, amely az útra szaladt. A sofőr megfordult, ...eresztette az el...nőrészt a busz alá, a jármű megperdült, és ...y 100 méter mély szakadékba ...hant.

Több tízmilliót érnek a Debrecenből eltűnt tóratekercsek

A debreceni zsinagóga frigyfülkéjében történt lopás és a tűzeset kára a templom 36 millió forintos biztosítási értékének legalább a fele, bár az elégett, illetve eltűnt tóratekercsek pontos értékét egyelőre nem tudni; ilyen műkincsekre csak ügynevezett eszmei biztosítás kötheto – nyilatkozta kérdésünkre dr. Weisz György, a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke.

DEBRECENI TUDÓSÍTÓNKTÓL

A nagy erőkkel megindult nyomozás eddig megerősítette Zoltai Gusztávnak, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége ügyvezető igazgatójának szombati számunkban közölt nyilatkozatát, miszerint a tettest, illetve tetteseket nem antiszemita indíték vezérelte, hanem a 13. között a debreceni zsinagóga frigyfülkéjéhez való behatolás után a kegyhelyről elvittek 13 értékes tóratekercset, további két tekercs pedig a lopás után keletkezett tűzben megsemmisült. *Dr. Ambrus Vencel* alezredes, a Hajdú-Bihar megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi igazgatója tegnap délután arról tájékoztatta debreceni tudósítónkat, hogy az eddigi nyomozás a rövidzárlat és a véletlen tűzeset lehetőségét kizárta.

A nyomozóvezető tóratekercsekről közelebbi adatot nem sikerült megtudnunk, mert a legutóbbi, tavaly őszi leltár során csak darabra vették számba őket. Jelenleg szakértők próbálják korábbi források alapján kideríteni ennek az első bejelentés szerint a XVII. századból *zsef* alezredes, a megyei rendőrfőkapitányság bűnügyi osztályának vezetője szerint az ilyen műkincsekneis is megvan a ...ketlepecsük.

A zsinagóga épületében eddig nem találtak utasi bihatolásra utaló nyomokat. Nehezíti a nyomozást, hogy a műnc...lekmény december 22. és január 13. között bármikor megtörténhetett, bár valószínűsíthető, hogy az elkövetés és a múlt pénteki bejelentés között napoknak kellett eltelnie.

A kései feljelentés alkalmával *Weisz György*, tudósítónknak elmondta, hogy a zsinagógát évente csak egy-két alkalommal, a nagyobb vallási ünnepeken használják, egyébként kisebb gyülekezet helyiségekben folyik a hitélet. Hozzátette: a nyomozás eddigi eredményei alapján remélhetőleg hamarosan sikerül tisztázni, hogy a tóratekercsek valóban elégtek-e a tűzben, vagy csupán eltűntek.

Ellenprogram

Magyarországon a rendszerváltás óta sokaknak az a rögeszméje: az a gazdag ember, akinek autója van, tehát a volán mögött ülők megsarcolása a nemzet gazdaságát és igazságérzetét egyaránt szolgálja.

Mindez akkor jutott eszembe, amikor az elmúlt napok híreiből arról értesültem: a Közgyűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete és a Levegő Munkacsoport közös programját – amely szerintük alternatív javaslatokat tartalmaz a kormány stabilizációs intézkedéseire – érvényesíteni akarják az érdekegyeztető tárgyalásokon. Szándékuk közigazgatási alapjaként Vadász János elnök – még az MSZOSZ javaslatcsomagját megelőzően – meghökkentő programmal állt elő. Buzgalmában erősen túllicitálta a pénzügyminisztert, és Bokros Lajos 170 milliárdos igényével szemben azonnal 294,7 milliárdot ajánlott; természetesen a máséból – ahogy ez Magyarországon rendszerint szokás. Ha ezt a programot valóban komolyan venné a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, akkor alighanem rossz idők járnának a közlekedőkre. A KKDSZ ugyanis – a légtérhasználati díj mellett – radikálisan megemelné az üzemanyagok fogyasztási adóját, s megszüntetné például a magyarországi autógyártáshoz külföldről beérkező alkatrészek vámkedvezményét.

Gyanítom, hogy ezek az intézkedések nem elsősorban a luxusautókkal suhanókat sújtanák, ők ugyanis biztosan elviselnék a nagyobb fogyasztási adó miatti magasabb üzemanyagárból adódó többletterhet. De mi lenne azokkal, akik 10-15 éves gépkocsikkal kénytelenek közlekedni, vagy végre-valahára kemény részletfizetéssel kikoplaltak magukra egy új nyugati kocsit? És mi történne a tömegközlekedési járműveken utazókkal, hiszen ha ezeket az intézkedéseket bevezetnék, akkor a buszozás és a vonatozás is sokkal többe kerülne. Márpedig a növekvő munkanélküliség mellett az emberek egyre nagyobb távolságot járnak be a kenyérkeresetért. Csőd szélén álló kórházak, iskolák, üzemek nem tudnák megtéríteni az ápolónők, a pedagógusok és a munkások bejárási költségeit. Pedig éppen ez a réteg került korábban is a nagy- és kisvárosi lét peremére, vagy a környező falvakban, ahol még meg tudták fizetni a lakás-, esetleg telekárakat.

Annak pedig az egész gazdaság látná kárát, ha eltörölnék a hazai autógyártáshoz beérkező alkatrészek vámkedvezményét. Az idetelepülő személykocsiipart mindegyik kormány a gazdaság motorjának, a gépipar húzóágazatának szánta. Az üzemeket építő világcégek a hírek szerint a közeljövőben fejleszteni, beruházni akarnak. Ezeket a szándékokat gyorsan keresztülhúzhatják a meggondolatlan és értelmetlen szigorítások. Ne felejtsük el, hogy például az Audi száznál több várost térképezett föl, mielőtt motorgyárát Győrbe hozta el.

A szakszervezeteknek nem az a dolguk, hogy hevenyészett pénzügyi ellenprogramot mutassanak föl. Szereptévesztésük azért is sajnálatos, mert amíg pótcselekvésekkel vannak elfoglalva, háttérbe szorul a valódi, s napjainkban olyannyira szükséges érdekvédelem. A kormány számára pedig kifejezetten kedvező, ha a szakszervezetek érdekvédő szándékaikat könnyen cáfolható ötlethalmazzal hiteltelenítik.

Hajba Ferenc

Szobor túlórapénzből

Gyönknek eddig nem volt köztéri szobra. Még csak egy feszület vagy Mária-szobor sem emeltetett itt korábban, aminek oka a Tolna megyei község protestáns múltjában keresendő. Igaz, a település iskolájának udvarán áll egy Petőfi-szobor – Kisfaludi Stróbl munkája – ám az mégiscsak egy intézmény felségterületén magasodik. Tény, hogy a két világháború gyönki áldozatainak is jutott emlékmű – az elsőt Horthy Miklós, a másodikat Für Lajos avatta.

Az idén márciusban végeszakadt a 2400 lelkes hegyháti falu szobortalanságának. A '48-as forradalom évfordulóján leplezték le Czyránski Mária Vénusz című szobrát. A légies bronzalak a művelődési ház mellett kialakított teniszpályányi terecske közepét uralja.

Egyelőre azonban akad, akinek nem tetszik a szépség és szerelem istenasszonyának gyönki bronzjelenléte. Néhányan úgy vélik, ilyesmire kár költeni, amikor – ki ne tapasztalná naponta? – semmire sincs pénz.

Kevesen tudják, hogy a falunak valójában egy fillérjébe sincs ez a szobor. A – roppant kedvezményes – 300 ezer forintos ár felét a lektorátus állta, a másik felét pedig a művelődési ház vezetője és népművelője. Lönhárd Ferenc művelődési-ház-igazgató és felesége három esztendei túlórapénzüket ajánlották fel a szoborra.

Nem kell nagy feneket kerekíteni az egésznek, legyint a dologra Lönhárd Ferenc, hiszen a túlórapénz csak 1992-től adható, így a korábbi időkben ők már megszokták a díjazatlan pluszmunkát. Az évi 50 ezer forintos keretből – járulékok levonását követően – havonta tisztán kétezer forintot kaphatott volna a házaspár az ügyeletekért. Ezért inkább a kultúrház – új jogszabály biztosította – keretét a fenti nemes célra költötték.

Az idén viszont már nincs ilyen felajánlható pénze a művelődési háznak, a túlórakeret ugyanis megszűnt. Ez persze Lönhárdékat nem érinti, mivel ők eddig sem vették fel a „tulipénzt”, így az ő életszínvonaluk nem csökkent a szigorítások által – és több szoborállítás sem szerepel a terveik között.

Ungár Tamás

ESKIMO-meglepetés

Le az árral!

A világ legnagyobb élelmiszer- és mosószer-forgalmazója, a UNILEVER nagy meglepetésre készül Magyarországon. A gazdasági környezet, az infláció, a begyűrűzés és minden egyéb dacára az általa gyártott és forgalmazott ESKIMO jégkrémek árát nem hogy nem emelte, hanem egyes termékeket még a tavalyinál is olcsóbban kínál!

A magyar piacon négy esztendeje megjelent UNILEVER (a maga nemében) a világ legnagyobb hálózatával rendelkezik. Jelenleg 90 országban működnek helyi érdekeltségű vállalatai, köztük három esztendeje Veszprémben is. A legkorszerűbb jégkrémgyártó rendszert telepítették ide, amelyet a ma használatos legmodernebb gyártástechnológiai, termelésszervezési és minőség-ellenőrzési áttörésnek tekintett *ISO 9001*-nek nevezett programmal működtetnek, kontrollálnak. Ez és az ESKIMO márkanév a garanciája annak, hogy a veszprémi üzemben is a megszokott, világszínvonalú jégkrémek készülnek, megfelelve a szigorú minőségi és higiéniai előírásoknak.

Az ESKIMO jelenleg a impulz jégkrémpiac 60%-át bírja, de várható, hogy az idei kínálat és az idei árlista még sokakat csábít arra, hogy az ESKIMO-árusokat keresse.

Az ESKIMO meglepetése, hogy a tavaly legolcsóbban kínált 26 forintos *Cerka* jégkrém idén csak 18 forintba kerül! Az 1994-ben 58 forintos *TWISTER* ára 1995-ben 50 forintra csökkent. Változatlan maradt a 65 forintos *Calippo* és a 45 forintba kerülő *Super Maxi* ára. A *Magnum* némileg drágult (a tavalyi 99 forintról 115-re), de ez az árváltozás sem közelíti meg az infláció mértékét. Több olyan jégkrémmel jelentkezik idén az ESKIMO, amelyek ára mindössze 20–40 forint között mozog.

De mit érne az ár, ha nem lenne olyan széles választék, amellyel most az ESKIMO előrukkol. Az ESKIMO arra is figyel, hogy mindenki megtalálja a neki készült fagylaltot. Idén már 25-féle impulz, azaz pálcikás jégkrémet kínálnak a jellegzetes ESKIMO hűtőpultokból. Az ESKIMO fejlesztő szakembereinek csaknem egyesztendős munkája előzte meg azt, hogy új formákban, új ízekkel és új színekben pompázó jégkrémcsodák kellessék magukat az izzasztó hőségben.

Bármilyen meleg a nyár, az ESKIMO készen áll. Olyan fagylaltokat kínál elérhető áron, amelyek a világon mindenhol a legjobb minőséget képviselik.

Mivel pedig a termékek nagy része az olcsóbb árkategóriába esik, (o... csóbb mint 50 forint), csak torokkal k... bírni a hűsítő jégkrémeket.

Van azonban még egy tényező, amely miatt a jégkrémvásárláskor... ESKIMO mellett kell hogy letegyü... voksot: az ár, a minőség mellett u... is számunkra az sem mellékes, ... az ESKIMO jégkrémek nemcsa... gyarországon, hazai termelésb... szülnek, hanem árakban is nek... lók.

Czimáck Lajos

Rajz (vegyes)

Valóság, 1965, 3 n., 87 old

CLINDER László

K. Gy: kiállítások

Művelt Nép 1955 11. sz. 52 n. dec. 25. 4 l.

Czinder László

„Csónak a parton" c.
ésmének fotója a 155. old-on

MNG. évkönyve 1970/I

Czine Ferenc grafikus

A tatai művelődési központban Nógrád megyei Képzőművészek kiállításán művei szerepelni fognak. A kiállítás 19-én nyílik meg.

Dalgozok Lapja (Komárom) 1971. szept. 16.

Czinege Sándor

Béke

Rajztanitás 1976/2/24

Czinege Sándor

Pest Megyei Hírlap, 1945. dec. 24.

. Ráckevén, a járási művelődési ház Kossuth-klubjában látható decemberben *Czinege Sándor* házi tárlata. A tizenéves művészjelölt örvendő látomásgazdagsággal jelzi eredeti tehetségét. Színben, fantáziában fáradhatatlan, nemcsak ráckevei Duna-partot, hanem *belső tájat* fest, *ahogy ő látja* a világot, ahogy ő találkozik a valósággal. Sokat fogunk még hallani róla.

Losonci Miklós

Czinege Sándor: Belső táj

Czinege Sándor

Megnyílt Győrűrön a Nagy István Csoport felsőfarkasdi műrésztelepének idei kiállítása. – A Nagy István Csoport rangját emelné, ha a Ráckevén alkotó művészt sikerülne tagnak megnyerni.

Losonci Miklós: Felsőfarkasd, 1946,
Pest Megyei Hírlap, 1946. nov. 25.

Czinege Sándor, festő

Czinege Sándor Ráckevéről, Csollák Mihály. tököli udvarról festett képe a tárlat két kiemelkedő műve Kucs Éva szentendrei részlete mellett. (említve)

(Kisduna Galéria kiállítás)

Losonci Miklós: A köznapok művészi varázsa. Kiállítotermekben.
Pest Megyei Hírlap, 1980. ápr. 12.

Czinfalvai rk.

Restaurátak 1880
(Győri egyházmegye)
Velics 1894
72. l.

8. Fr.

T:438.

8. Sienai festő.

A XV. századból.

Triptychon.

A középső részen trónol a Madonna bal térdén a gyermek Jézussal, ki kezét kissé felemeli s a nála lévő madárkával játszik, melyet jobb kezével magához szorít. A trónus közelében egy férfi- s egy nő-szent áll. Mindkettőnél könyv, az utóbbinál pálma is van. Fölül a Megváltó emeli áldásra jobb kezét és tart baljában piros könyvet. Az oltárkép bal szárnyán szent Jakab apostolt és fölötte a térdelő Gábor arkangyalt baljában mondatszalaggal és ezen »Ave Maria gratia plena« szavakkal, a jobb szárnyon pedig remete szt. Antalt és fölötte Máriát, a mint keblére tett jobbal s térdén imakönyvvel, hallgatja Gábor arkangyalt, látjuk. Mindnyájok fejét dicsfény övezi.

Fa, méretei 45 : 22 cm. — 1880 : IV. 2-iki jegyzék 32. *Ramboux J. A.:* 427, pag. 68. Altitalienisches Triptychon. Mittelbild: Die auf dem Throne sitzende Maria mit dem Jesukinde, zur Seite zwei Heilige. Im Giebelfelde: Gott Vater. Auf den Flügeln: Die Standbilder zweier Heiligen und in den Giebelfeldern: Die Verkündigung.

Ó Czingentaller Mihály

ötvös

Kassa 1770

l.

Wickperstis

30. l.

Szász választófejedelem (rézmetszet) II. 139

Czingraber Ignác,szabósegéd

A soproni sztrájkban részt vett 1872-ben.Neve a többiekkel együtt csomagolópapirra irva maradt fenn. 35.old.

László Ernő: A soproni szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XIII.1959.Sopron

CZINKA András ananymüves Egerben a Marx Károly u.2.sz. ház /Hrsz.351./ bérlője 1825-30 között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

Czinka András „A.C."

egri ötvösmester műve 1820 körül, az egri székesegyház kelyhe. Magassága 23,2, talpátmérője 13,6 cm. Aranyozott ezüst.

Voit Pál dr.: Hevesmegye műemlékei I.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

433/1

M.D.K.

Czinka András, egri ötvös
arany nincs

1830 körüli évekből származó helyhét körli a szerző az egri főszéres egyház hincstárából. — Egy cukortartóját 1830 körüli évekből az Iparművészeti Muzeum őrzi. K.o. van egy kokusdióból készült cukortartója is 1820-as évekből

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 266. old.
291. á. + 332. á. + 318. "

CZINKA András aranymüves, aki mint egri ötvös jegyekkel ellátott készitményeiről ismert Egerben az 1824-es adóösszeirásban mutatható ki.
A főszékesegyház kincstára őrzi mesterjeggyel ellátott kelyhét, az 1820-as évekből.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Czinka András

ezüst és aranyműves 1825 körül Egerben
lakik.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

3961

Magyar Hírlap
2008. aug. 1

Emléktábla Kosárynak

Tegnap ünnepelte volna 95. születésnapját Kosáry Domokos (1913–2007) Széchenyi-nagydíjas történész, az MTA egykori elnöke, Újbuda díszpolgára. Ebből az alkalomból a Magyar Tudományos Akadémia és a XI. kerületi önkormányzat emléktáblát állíttatott a tudós egykori lakóházánál. A Czinder Antal Munkácsy-díjas szobrász által készített emléktáblát tegnap Pálinkás József, az MTA elnöke és Molnár Gyula, Újbuda polgármestere avatta fel. *(mti)*

CZINDER ANTAL '24

Czinder Antal
~~festőművész~~ grafikus

Nagy Balogh János-ról készített
domborművet.

Vidos Zoltán: A "Studio 70" -
Művészet, 1970. november - 34.lap

Czinder Antal
festő

„Egy család 25 éve" című művet
mutatta be a tárlaton.

Vidos Zoltán: A "Studio 70" -
Művészet, 1970.november - 34.lap

Czinder Antal
festményei

Kiállításán bemutatta a „Fürdés után"-t a „Böjt"-öt, c. művét. 1966-ban készítette a „Három faba" c. munkáját.

Ujvári Béla: Czinder Antal . . .
Művészet, 1970. szeptember - 47 lap.

Czinder Antal
nobrán

Kisplasztikái is szerepelnek a
tárlaton. Az „Ülő nő", a „Tengr-
barton", az „1968-69" sikert
aratták

Ujvári Béla: Czinder Antal
Múrészet, 1970. szeptember - 47 lap

Czinder Antal

nohain

„Pór Bertalan emlékére"

(repro)

Ujvári Béla: Czinder Antal kisplasztikái
Művészet, 1970. szeptember - 47 lap.

CZINDER ANTAL

40. Vásárhelyi Ö. T.

Győr története a kezdetektől napj
Morvai Gyula. Győr, Győr Megyei J

A Győri Egyházmegye ezer éve. Sze
Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár

Győr
218

Czinder Antal

neve emlitve

„Mit és milyen célra vásároljon az állam?"

Meggyes Nemzet 1970 január 15

4. old.

Czinder Antal
grafikus

M.D.K.

Balhagás

Élet és Irodalom, 1967. ~~mágus~~ 10 - 1 lap
fumus

Czinder Antal

grafikus

M.D.4

„Mirsa"

Élet és Irodalom, 1967. május 27 - 10 kép

Új emléktáblák a kerületben

Két neves személyiség is méltó emléktáblát kapott hétfőn kerületünkben: a Városház utca 3-5. alatt Mátrai Gyula nemzetközi hírű építészmérnök, a Stollár Béla utca 4. alatt pedig dr. Pető András orvos, pedagógus, költő emlékét őrzi ezentúl emléktábla. Mátrai Gyula (1905-1977) az ipari csarnok-építészet kiemelkedő egyénisége, erőművek tervezője volt. Dr. Pető András (1863-1967) a konduktív mozgásterápia-képzés megalapítója a mozgássérültek gyógyításában lett világhírű. Mindkét márványtábla Czinder Antal Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása. Az emléktáblákat **Karsai Károly** polgármester avatta fel.

CZINDER ANTAL

kultúra területén.

- Határ és nemzetiségi találkozók, valamint sportrendezésben közreműködik.
- Elősegíti a szomszédos és a távolabbi népek és hazánk természeti, kulturális és társadalmi értékeinek megismerését.
- Közös múltunk valósághű feltárását, a jövő közös építésének kialakítását.
- Kapcsolatot tart fenn és támogatja a környezetvédelmi és emberi jogokkal összefüggő célokat, az azokkal összhangban lévő mozgalmakat és kezdeményezéseket.
- A gazdasági kapcsolatok terén, lehetőséget nyújt a környező országokkal való kapcsolat teremtéséhez, valamint a marketing kommunikációs rendszer szakemberein keresztül, azok továbbképzésével, a szakmai irodalom új kiadványai révén történő bővítésével semleges, objektív, média-analízisek és egyéb tájékoztató anyagok közlésére, rendszeresen megjelenő kiadvány formájában.
- Kapcsolatot tart fenn és a lehetőségeknek megfelelően együttműködik hasonló hazai és külföldi alapítványokkal, társadalmi-, gazdasági-, tudományos-, oktatási- és kulturális intézményekkel.

Az alapítvány adószáma: 18062238-2-42. Számlaszáma: OTP Rt. 11707024-20345640.
Címe: Magyarország 1064 Budapest, Rózsa u. 48. Tel./fax: (36-1) 342-92-53

Köszönjük, hogy 1997-ben támogatta alapítványunkat.
Kérjük, adójának 1%-val idén is támogasson bennünket
e nemes célkitűzések megvalósításában!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

Czinder Antal

1021

1967. június 17. szombat

1967 JUN 17

CZINDER ANTAL: PORTRÉ.

fényképezés

A borús idő nem akadály

Az idei nyár bizony nem kéyeztet még el bennünket ragyogó apsütéssel, kellemes idővel. Mit csináljon a fényképezőgéplajdonos a borús, esős vagy ppen sötét fellegekkel borított ű, esőre hajló időben a kinduláson? Hagyja-e a fiók élyén masináját, s mondjon le fényképezés nyújtotta örömök-l?

Sokan, néhány kudarcba fulladt óbálkozás után, lemondanak a tózásról. Pedig nem jól teszik, ert ha megfelelően élnek a lehetőségekkel, ismerik gépük teljetőképességét, de még inkább a eszélyes időjárási viszonyokhoz megfelelően, jó eredményekkel kalmazható filmeket, szép képet készíthetnek borús időben is. Ma már a legtöbb fényképezőp — eltekintve a legolcsóbb, ynevezett dobozos masináktól eléggé nagy, gyakran 3,5-ös gy még ennél is nagyobb a fényejük. Tehát a rosszabb világítás ellett is lehetőség van a rövid llanat, egyszázad vagy egyötened másodperc exponálására. S számításba vesszük a magabb, 22—25, sőt a 27 din érzéynségű filmanyagot, máris — galább a fotózás tekintetében — egyenlítettük a rossz időjárás átrányait.

Néhány apróságot azért nem t megjegyezni. Először is, a m megválasztásához egy-két tacs. Legjobb — természetesen, pénztárcánk is megengedi — tféle, egy alacsonyabb és egy agasabb érzékenységű filmet agunkkal vinni kirándulásainkA nagyobb méretű, 6x6-os gépek esetében ez nem okoz különösebb gondot. A kisfilmes gépeknél már valamivel nehezebb a helyzet, hiszen egy tekercsen 36 kocka van. De ez sem megoldhatatlan. Ugyan valamivel többe kerül a kétféle érzékenységű film megvásárlása, de sokan azt teszik — elsősorban olyanok, akik egy vasárnap úgysem használnak el egy egész tekercset —, néhány kocka elvesztése árán kettévágják a filmet, s a levágott darabot egy másik kazettába töltik be. Így kétféle érzékenységű filmjük van, minden eshetőségre, azaz időjárásra készen.

A megvilágítás és az ezpozíciós idő megválasztása még a kevésbé gyakorlott fotósoknak sem gond, ha nincs is megvilágítás-mérőjük. Az érzékenyebb filmre borús időben is elegendő az egyszázad—egyötvened másodperc, egészen gyenge világításnál egytizenötöd. Természetesen ilyenkor a lencse nyílását, a blendét nagyobbra kell állítani, 5,6—4,5, esetleg 3,5-re. Ilyenkor azonban jobban kell ügyelni a pontosabb élességállításra, s vigyázni az elmozdulás, a rázódás veszélyére.

Néhány szót még a témaválasztásról. Borús időben vagy esőben ne fényképezzünk előtér nélküli nagy kiterjedésű tájat, mert óhatatlanul egyhangú, élettelen lesz a kép. De még ilyen helyzetben is fényképezhetünk, ha például az előtérben esőköpenybe burkolózó emberek tartózkodnak. Utcaképeknél kifejezetten előnyös lehet az esőtől csillogó úttest, a sebesen haladó jármű, az esernyővel siető járókelő.

R. M.

Czinder Antal

Esmékkel szerepel az alábbi táslatan

Kovács Gyula: Studió 1958–68

Művészet 1969 IV sz. 3 old.

Czinder Antal
Nobrán

M.D.Y

Ernst Mentatha be

Vidos Zoltán, A Fiatal Képzőmüvészek..
Müvészet,1969 okt. 19.lap

Czin der Antal
szobrász

M.D.V.

Sikeres erem művekkel szerepelt.

Kovács Gyula: Stúdió 1958 – 68
Művészet, 1969. ápszlis – 3 lap

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1969 AUG 30

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Czinder Antal

Czinder Antal: Női fej

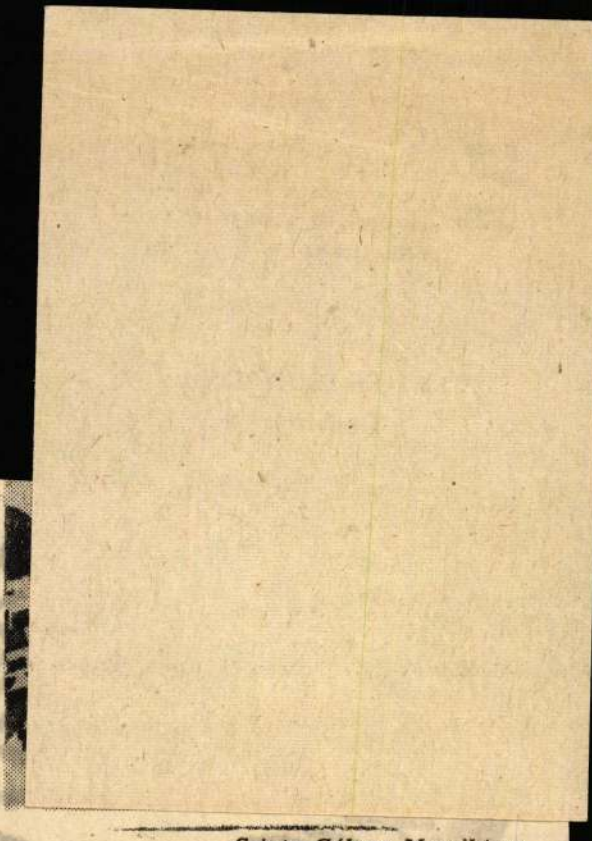

Szinte Gábor: Mozaikterv

KÖNYVEK A KIRAKATBA

Változatlanul alig-alig jelenik meg új könyv; úgy látszik, augusztus vége a könyvkiadás leguborkább uborkaszezonja.

Azért az élő

magyar irodalom

három újdonsággal szerepel a kirakatokban. A Magvető adta ki Hajduska István *Papírhajók oklevélből* című regényes riportkönyvét. Szabó Magda *Pilátus* című regényének második kiadása a Magvető Zsebkönyvtárának új kötete. Ugyancsak a Magvető adta ki Szentiványi Kálmán elbeszéléskötetét, *Szerelem Tripoliszban* címmel. És egy magyar klasszikus: az *Így írtok ti* című híres gyűjtemény, Karinthy Frigyes remeke az Olcsó Könyvtár sorozat új kettős kötete.

Egyetlen

külföldi

műről szólhatunk: Alexandre Dumas *A három testőr*-je A Világirodalom Remekei sorozat újdonsága.

Három újdonság vezet el a

művészetek

világába. Új kiadás a Gondolatnál Gáti József *A versmondás* című könyve, két hanglemezmelléklettel, melyeken a szerző előadóművész Arany, Ady, Babits, József Attila, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós és Füst Milán verseit tolmácsolja. A Gondolat Irodalomtörténeti K
lent meg Róna
ről írt kis kön
gyar Wells-r
zadelő nagy fe
di Judit *Gul*
művész 24 alk
produkciójával
A

politika

és ismeretterje
négyről szólha
András *A ma*
földalatti fővez
ve (Zrínyi) az
mán-féle közt
szeesküvést el
adta ki Lick
és filozófia cím
lamint dr. Má
(a Rádióban is
Fejezetek a kö
kodás történeté
riel Fergit *A v*
mű munkájába
vatvirágok törte
S végül két

ifj

mű (Móra-kiad
való Fred Ro
Klemke *A fel*
hén érzelmes
éven felülieknek
Karl May *Az*
mű vadnyugati
madik kiadását

Crinder Antal

Radnóti - illusztráció, rajz.
(repr.)

Élet és Irodalom, 1942. ápr. 15. 3. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 APR 8.

1021

Czinder Antal

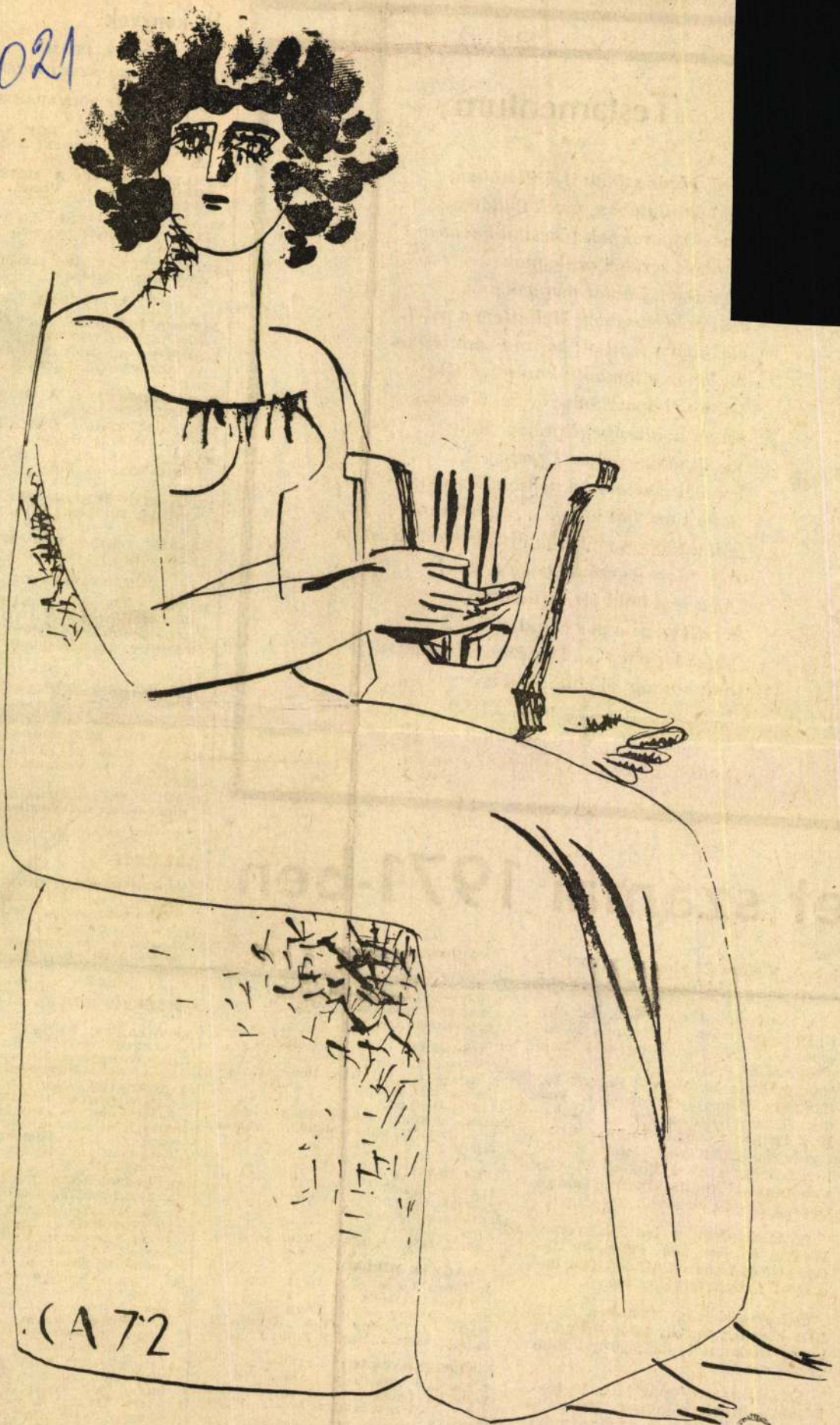

(A 72

Czinder Antal: Múzsa

Testamentum

rű, sóvár szőlők ifjú illatában,
mbók illatában, vizek illatában,
nos-bogaraknak tűzcsíkú hevében
mbok seregei csillognak
holdban. Immár megyek ama
szülőföld porában. Mellettem a patak
elsuhogva száll el; harang-zúdulásban
hajlanak a lombok; korcsmákból
tíz nóta kapaszkodik össze, tántorognak
tőlem holdárnyékos rétre. Meleg
utcák ákác-iramától részeg-
szívvel emelem fel nehezedő sorsom.
Sóhajtom: hát ennyi . . . Szemtanúk,
mind többen mélyebb éjszakában. Kivetem
a gondom — csónakból a terhet!
Az a régi hold jár, vállamon
a csillag, az a por vonul el Tejút-
tágas fényben . . . Dicsértessék minden
ami hozzám jó volt, s aki is
kínzóm volt — kivert küzdelemre.
Dicsértessék szép vágy mind e porló úton:
hold, illat, énekszó békével utánam.

középis-
érváron
A hábo-
ént és
. 1941-
t, őt is
atosnak.
ben —
legeiben

Új Élet
cikkeit a
an tette
évig az
ának ve-
reg című
bl". 1960-
vtár bib-
ozott. Tíz
mekvers-
1946-ban
yűjtemé-
adták ki.
tün'ették
kül című
ik egyik

szet számai 1971-ben

ban
nét
lmi
EN-
NK,
to-
OM
óit.
év-
ndó
és
ila-
abb
a

is-
nítá-
ű, a
rté-
Min-
ál-
je-

1704
sul:
ilük
797,
129,

közzé: Weöres Sándor 41, Pilinszky János 26 és Kiss Benedek 25 verset.

A napilapokat és a Nők Lapját figyelembe véve számuk 20-ra emelkedik. Kiegészül ugyanis Ladányi Mihály, Simon Lajos 35—35, Takács Imre 30, Mátyás Ferenc 26, Csanády János, Demény Ottó, Fodor József, Kormos István 24—24, Kiss Dénes, Kónya Lajos, Sipos Gyula 23—23, Károlyi Amy, Pákolitz István, Tornai József 22—22, valamint Apáti Miklós, Rónay György 20—20 versével.

A 11 lapban a legtöbb verset Weöres Sándor (50), Pilinszky János (38) és Ladányi Mihály (35) bocsátott a nyilvánosság elé.

Összevetésként: 1969-ben 12, 1970-ben ugyancsak 12 költő adott közre *irodalmi lapban* 20-nál több verset.

Az áttekintett lapok húsz legfoglalkoztatottabb költője (a 378 publikáló 6 százaléka) valamennyi megjelent vers 39 százalékát (627-et) írta.

NAPJAINK:
1. Kalász László 12
2. Utassy József 9
3. Kertész László 6
(1969: 1. Kalász László, 1970: 1. Oravecz Imre.)

TISZATÁJ:
1. Veress Miklós 11
2. Király László, Kiss Benedek, Simai Mihály 9
3. Szepesi Attila 7
(1969: 1. Simai Mihály, Szepesi Attila, 1970: 1. Simai Mihály, Veress Miklós.)

ÚJ ÍRÁS:
1. Simon Lajos 14
2. Dobai Péter 10
3. Csanády János 7
(1969: 1. Bella István, Takács Imre, 1970: 1. Görgey Gábor, Váci Mihály.)

MAGYAR HÍRLAP:
1. Kónya Lajos 12
2. Csanády János 7
3. Kiss Dénes 5
(1969: 1. Demény Ottó, Keszthelyi Zoltán, 1970: 1. Darázs Endre.)

NÉPSZABADSÁG:
1. Ladányi Mihály 16
2. Simon Lajos 12
3. Garai Gábor, Hidas Antal, Illyés Gyula 9
(1969: 1. Ladányi Mihály, 1970: 1. Ladányi Mihály.)

NÉPSZAVA:

irodalmi)
VOZÁRI DEZSŐ: VARÁZSLAT NÉLKÜL. Válogatott versek. (Szépirodalmi)
AZ ESTI FUTÁR. Mai román egyfelvonásosok. (Európa)

SZÉPPRÓZA

ALDOUS HUXLEY: A VAK SÁMSON. Regény. (Európa)
ROGER IKOR: GLOUCQ ÚR AVAGY AZ ARANYGYAPJÚ. Regény. (Európa)
SUSAN SONTAG: A PUSZTULÁS KÉPEI. (Európa)
DOSZTOJEVSZKIJ: ÖRDÖGÖK. Regény. (Magyar Helikon — Európa)
BALÁZS ANNA: TÖRTÉNETEK FLÓRÁROL. Életrajzi regény. (Móra)
RONASZEGI MIKLÓS: AZ ÖRDÖGI LIQUOR. Fantasztikus regény. (Móra)
BÁRÁNY TAMÁS: FÉNYES ROKONSÁG. Regény. (Szépirodalmi)

TANULMÁNYOK

HAVAS OTTONÉ: PÁLYAKEZDŐK. (Kossuth)
RAJK ANDRÁS: KÉNYELMETLEN PÁHOLY. (Szépirodalmi)

Filmbemutatók

A SZEMTANÚ. Színes, szinkronizált angol film. Bemutató: április 13-án.
KÜLÖNLEGES KIÁLLÍTÁS. Szinkronizált szovjet film. Bemutató: április 13-án.
ESTÉLY. Színes, szinkronizált román film. Bemutató: április 13-án.

Színház

NÉMETH LÁSZLÓ: BODNÁRNÉ. Bemutató az egri Gárdonyi Géza Színházban, április 9-én.
GYÁRFÁS MIKLÓS: DINASZTIA. Bemutató a kecskeméti Katona József Színházban, április 14-én.

Hangversenyek

KONSTANTY KULKA és JERZY MARCHWINSKI (Lengyelország) hangversenye a Zeneakadémia kistermében, április 8-án.
A MAGYAR RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARÁNAK hangversenye a Zeneakadémián, április 9-én délelőtt. Vezényel: Lehel György. Közreműködik: az MRT Énekkara (karigazgató: Sapszon Ferenc).
ZEMPLÉNI KORNÉL Brahms-estje a Zeneakadémián, április 9-én.
A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR hangversenye az Erkel Színházban, április 10-én. Vezényel: Arvid Janszonsz. Közreműködik: Konstanty Kulka.
A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARÁNAK hangversenye az Erkel Színházban, április 11-én. Vezényel: Paul Capolongo. Közreműködik: Szűcs Mihály és Bársony László.
A BUDAPESTI MÁV SZIMFONIKUSOK hangversenye a Zeneakadémián, április 12-én. Vezényel: Margittay Sándor. Közreműködik: Sebestyén János, Bohuslav Matousek, Pröhle Henrik, Pertis Zsuzsa.
A MAGYAR RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ SZIMFONIKUS

CZINDER ANTAL

LE 24.0.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1969 JUN 21.
1021

Szinder Antal

Szinder Antal: Öltözködő

Porscht Frigyes: Táj

Gjuder Antal

címei érdekesek

Képzőművi Almanach Bp 1969. 12. o. Szabó J.: I. Orsz
Kisplasztikai Biennálé

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Czinder Antal

Almaszedőlány, terr.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964.máj.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal

1967 JUL 22

1021 Czinder Antal: Bika-emberek

az elnök a konferenci
tette, az elnöki emelv
benépesült. Az emelv
nultak egyik oldalról
amerikai delegáció,
Vietnami Demokratik
ság és a Dél-Vietnami
szabadítási Front küld
leg baráti kézszorításokkal demonstrálták az egész világ előtt, hogy az amerikai nép nem azonos az amerikai kormánnyal, hogy a bűnös vietnami agresszió nem az amerikai nép, csupán a fegyverszállításokon nyerészkedő monopoltőkések érdekeit szolgáló reakciós amerikai kormány műve, hogy a hősies vietnami nép nem ellensége, hanem barátja az amerikai népnek.

A történelem ismétlődik. Önkéntelenül a nemzetközi munkásmozgalom történetének egy több mint félévszázados emléke jut eszembe. Az 1904—1905-ös orosz—japán háború idején Londonban együtt ült a Szocialista Internacionálé kongresszusa. A kongresszus végén az elnöki emelvényen az oroszországi Szociáldemokrata Párt képviselője, Plehánov, nyilvánosan összeölelkezett a japán szocialisták vezérével — a japán Kommunista Párt későbbi alapítójával —, Sen Katajáná-val, ezzel demonstrálva a világ közvéleménye előtt, hogy sem az orosz nép nem azonosítja magát a cári kormány, sem a japán nép a saját kormánya imperialista politikájával.

A két történelmi jelenet persze, nem azonos. Hatvanegynéhány évvel ezelőtt két imperializmus ütközött össze véres háborúban, és a háborút elítélő nép képviselőjének mind a két oldalon saját kormánya politikáját kellett megtaga-

ÉS
IROD
IRODALMI ÉS P
TÍMÁR GYÖRGY:
A m
Miféle ostoba
lökött ki testéb
hogy ilyen kop

Czinder Antal
grafikus

M.D.K.

„Laing"

Élet és Irodalom, 1967 aug. 5 - 9 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

NÉPSZABADSÁG

1021

1965. szeptember 5. vasárnap

Czinder Antal rajza: Munkásasszony.

A NÉPSZABADSÁG I

dr. Simó Jenővel,

A KIADÓI FŐIGAZGATÓSÁG VEZETŐJÉVEL

A magyar könyvkiadás az utóbbi években gazdagon és sokrétűen fejlődött. A könyvek mennyisége és minősége nagymértékben emelkedett, a kiadványtípusok választéka kiszélesült, az előállítás színvonala pedig lépést tart a kortársi Európa legjobb kiadványaival. Az eredményeket jelezte az idei ünnepi könyvhét is, melyen 75-féle könyv jelent meg kereken egymillió-egyszázezer példányban. A közelmúltban zárult II. Lipcsei Nemzetközi Könyvművészeti Kiállításon 5 aranyérmet, 7 ezüst-, 7 bronzérmet és 7 dicsérő oklevelet szereztek a magyar kiadványok. A hazai könyvkiadás e számottevő fejlődéséről, problémáiról, terveiről tettünk fel kérdéseket *dr. Simó Jenő* elvtársnak, a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói Főigazgatósága vezetőjének.

NÉPSZABADSÁG: Milyen tényezők, új műfajok, kiadványtípusok tették lehetővé a könyvkiadás gazdagodását? Teljesnek

A szakmai könyvkiadás fejlődését bizonyító adatokat is hosszan lehetne sorolni. Kiadványainknak mintegy egyharmada szakmai könyv. Összefoglalóan talán úgy lehetne a helyzetet jellemezni, hogy ma már a műszaki, a mezőgazdasági és az egészségügyi szakkönyvkiadásban általában minden jelentős területet el tudunk látni megfelelő, a kor színvonalán álló szakkönyvekkel.

A könyvkiadás mindjobban megfelel az olvasók azon igényének, hogy életük kulturáltabbá tételéhez megfelelő segédkönyvek, úgynevezett *közhasznú könyvek* álljanak rendelkezésre. A kívánságok itt is sokrétűek és gyorsan változóak. Ha ma még nem is tudjuk mindenben kielégíteni őket, de törekszünk erre. A turistaforgalom megnövekedése, az utazási láz például sok új kívánságot hozott magával. Hogy mielőbb ki tudjuk elégíteni az útikönyvek iránti keresletet, a *Panoráma* kiadói részleget kibővítet-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Czinder Antal
ÉLET ÉS IRODALOM
1965 JUL 24
1021

Czinder Antal: Aktok

piesen, tartalmának mélységes páto
kül. Romain Rolland, Henri Barb
Jean Jaurès egész életüket, lank
munkásságukat a béke gondolatánal
ták.

1926-ban a berlini Meistersaalba
kiált fel Stefan Zweig: *„Az olyai
mint a miénk, ez a nyugtalan, zavc
választ vár, választ és erősítést, és ehhez
személyiségre van szükség... az igazi
megerősítés nem valamely könyvből árad,
hanem csakis az emberből... Az ilyen
példaadás, az ilyen megerősítés napjaink
egyetlen alakjából sem sugárzik olyan szé-
les hatókörben, mint Romain Rolland-
ból."*

Úgy érzem, hogy Stefan Zweig ünneplő szavainak máig ható érvénye van, mert Romain Rolland a népek közötti megértés és a szilárd békesség evangélistája volt és maradt. A Jean Christophe költője a beethoveni zene világába vezette olvasóit, egy

Portré-
így ál-
lkotott,
olvasó-
thatat-
a min-
ánt.

Zweig egy háborús regény fellángoló sikerében is a béke gondolatát ünnepli. Henri Barbusse regényéről, *A tűzről* ír. A *Nana* óta ekkora regénysikerre nem emlékszik a francia irodalom. Pedig Barbusse írása nem is igazi regény, legalábbis nem a szó ezerszer leírt értelmében. Nem egy hős, nem egy emberpár története ez, hanem tizenhét katonáé, egy szakaszé, amelyet a háború tüze forraszt egyetlen érzéssé, egyetlen akarattá. A kipakolt tornisterekből ismerjük meg e katonák vágyait, szenvedélyeit és kedveseit, fakult fényképek el nem fakuló érzésekről valla-

HELSINKI UTÁN

(Folytatás az 1. oldalról.)

ebbeli képességünk az emberiség megmentésére, az csak akkor válik el, ha ez a képesség próbára tétetik. Amikor például akadnak államok, amelyek épp felrúgják ezt az elvet. Mint például most. Mert nagyon igaza volt a finn Veikko Svinhudnak,

Ifjú még a világunk. Szabadságuk örömére
csak most ébredtek milliók, szétzúzva jármot.
Születésük pillanatát várva, úsznak a holnap ölében
gyönyörű emberi tettek és
emberi álmok.

Régi

A LAPOK, amelyekben egy ötletes kiállításrendező jóvoltából tallózhatunk, a következők: Pesti Hírlap, 8 órai Újság, Esti Kurír, A Mai Nap, Új Nemzedék, Függetlenség (szerkeszti Kolozsváry Borcsa Mihály), Nemzeti Újság (kiadja a Köz-

Crinder Antal
grafikus

M.D.K

Rajz

Élet és Irodalom, 1963. szept 7 - 2 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal

1963 JUN 15.

1021

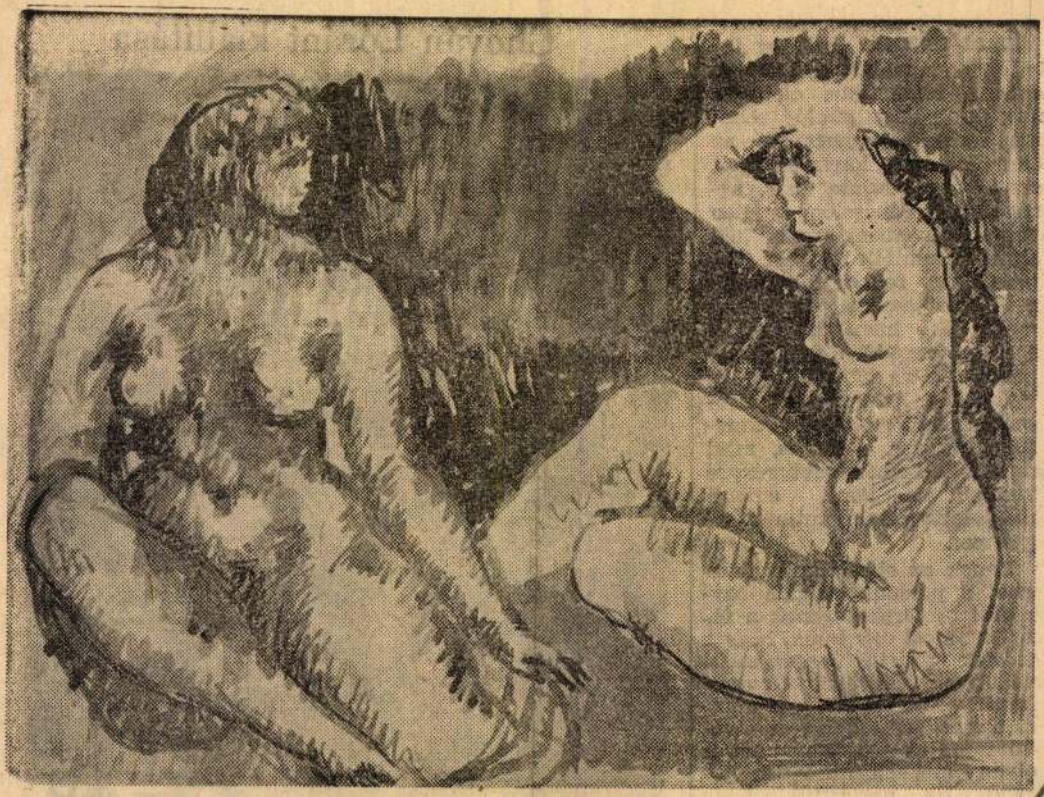

Czinder Antal: Tanulmány

Ez az előadás minden felesleges homályt eltüntetett, amit a romantikus életrajzírók és misztifikáló zenemagyarázók Wagner és az életműve köré kavartak. Igaz, személyisége szinte már agresszíven-parancsolón jelen van a műveiben, s nem kell ahhoz semmiféle extrém fantázia, hogy felfedezzék démonivá magasodott árnyékát, mely néha homályba borítja a megelevenedő Wagner-színpadot. De az egyszerűség és világosság keresése — elsősorban *Békés András* rendezői törekvése — itt is, mint már sok esetben, eredményre vezetett, s igazi, emberi mélységekre irányította a figyelmet.

Ennek az előadásnak, akárcsak a például szolgáló bayreuthi új törekvéseknek a fényénél most úgy tűnik, hogy a teóriák gyártásában is szenvedélyes zeneköltő Gesamtkunstwerk-elmélete, a produkcióban egyenrangúan résztvevő műfajok ideálja nem is olyan megvalósíthatatlan ábránd. Ha megértjük, hogy Wagner költői koncepciója mindig a kész egész produktumot foglalta magába, beleértve nemcsak az alkotóele-

Chován Lóránt kiállítása

MDK

Czinder Antal

Epitók gipsz 22 cm.

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiallitasa
Ernst Múzeum 1963. Június.Kat. 33.1.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
Czinder Antal
1963 JUL 28

1021

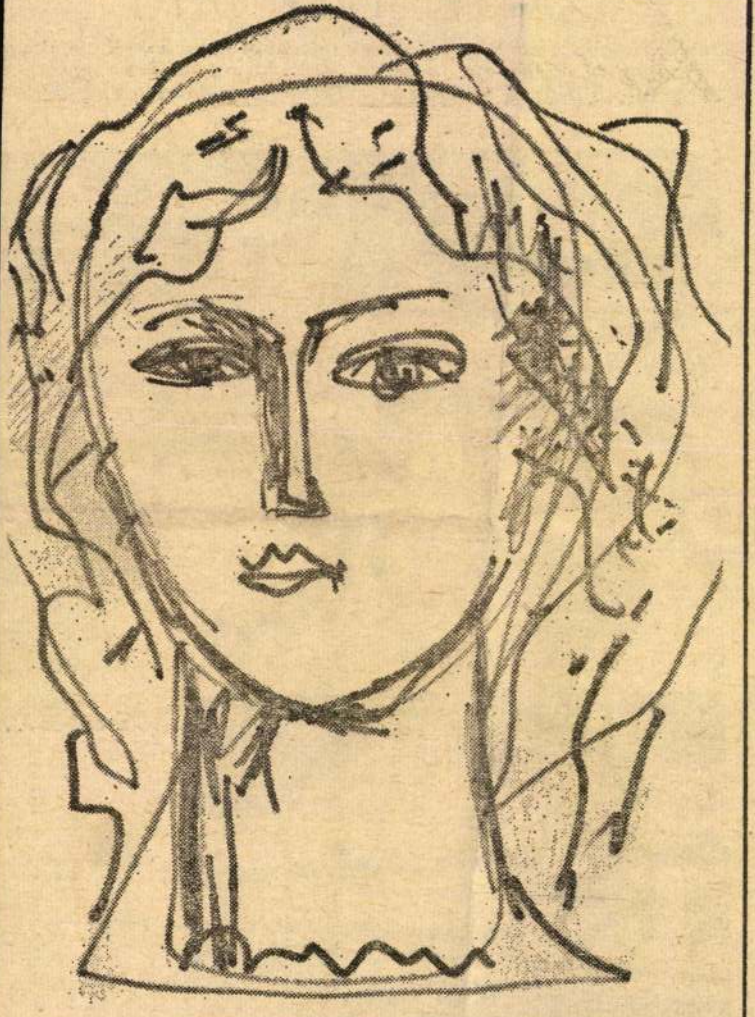

CZINDER ANTAL: LEÁNYPORTRÉ.

A LELLEI PARTON...

Tartósan szép az idei nyár. Az elmúlt napokban a kelleténél ug forróbban tüzelt a nap, de az üdülők, kirándulók ezért igazán v haragudtak. Hűsít a Balaton vize Lellén is, vidámak, elégedettek üdülők ezrei.

Legjobb a vízben...

MDK

Czinder Antal

rajzai (illusztrációk) repr.

(Solohov: A magyarsaládú ember.)

Ország-Világ, Bp. 1957. július 2. 16, 15. l.

Czinder Antal szobrász M.D.K.

Részvett a kiállitáson

Oelmach Orna: Fiatal képzőművészek IV. kiállitása az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1963. junius 9. 8.l.

Czinter Antal

M.D.4

grafikus

Leány vasalóval

Élet és Irodalom, 1965. febr 20 - 1 lap

Grinder Antal
Grafikus

M.D.K.

„Illusztráció"

Élet és Irodalom, 1964. nov. 14 — 1 kép

Czinder Antal
grafikus

MDK.

Rajz-a

Élet és Irodalom, 1961. szept. 23 - 8 l.

mdk

Czinder Antal

rajza

lj Srós 1961, dec. 10. sz 960 l.

Csinder Antal
nobrás

M.D.4.

Villon plakett (repro)

Élet és Irodalom, 1962. június 23 - 7 lap

Czinder Antal

grafikus

M.D.K

Ülő nő (rajz)

Élet és Irodalom, 1962. március 17 — 4l

Czinder Antal, grafikus MDh

Két rajza.

Repr.

Hárs György: Könyvek háztól házig — Könyvek a háznál 8-9. l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. dec. 10.

Czinder Antal

grafikus

M.D.K

Tanulmány (repró)

Élet és Irodalom, 1963. május 15 – 7 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1963 SZEP 7.

1021

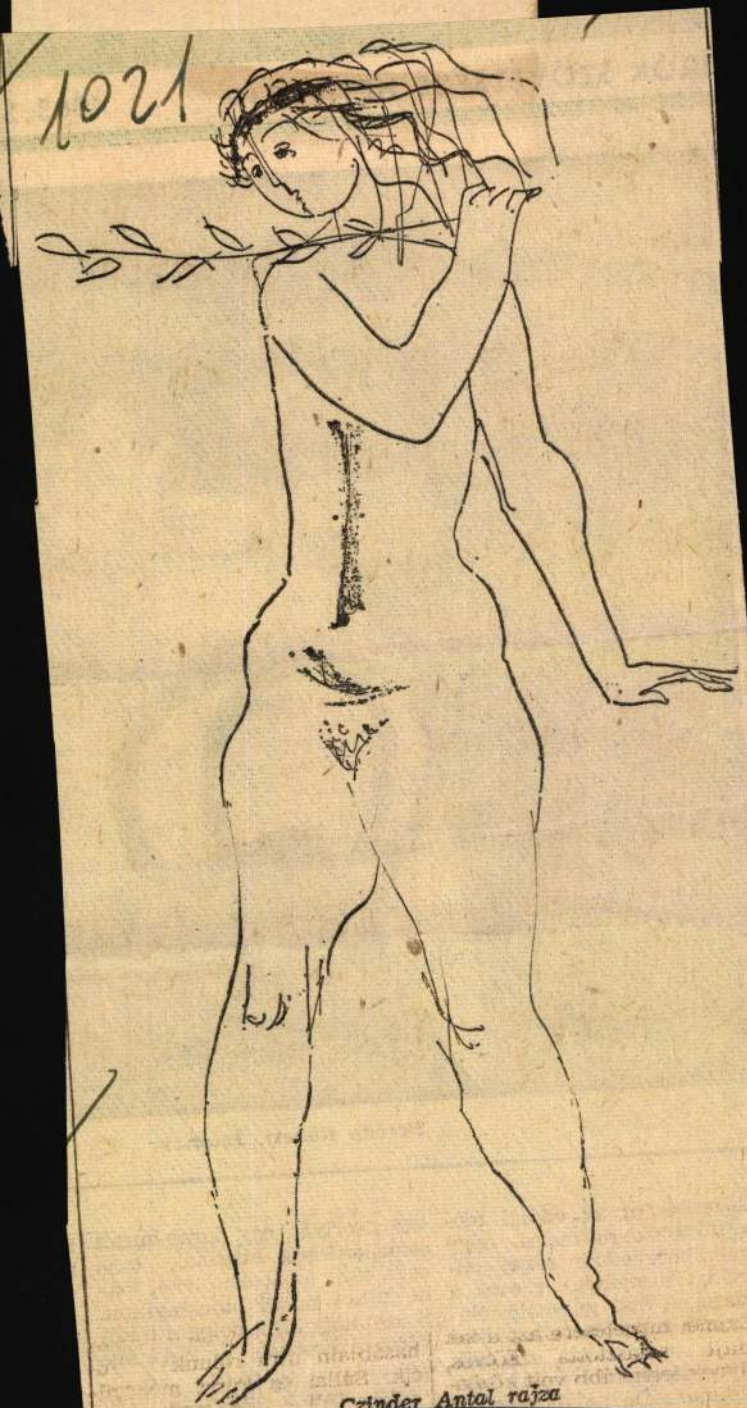

Czinder Antal rajza

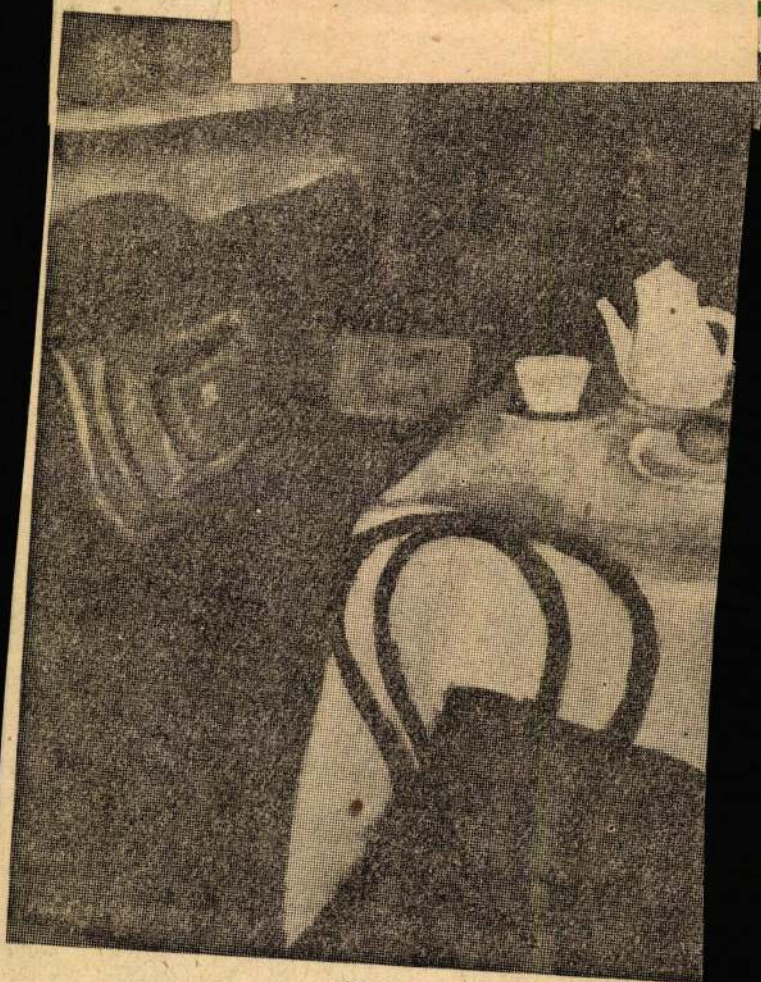

Berény Róbert: Interieur

hadüzenetként az eddigi monokultúrának (termelni, nagy méretekben, eddig csak cukornádat termeltek): s ezek a gazdaságok már gyümölcsféléket, rostnövényeket, sőt kukoricát is termelnek, szarvasmarhát, sertést, baromfit tenyésztenek. De az új szocia-

egy gyertyát, egy darab huzalt sem: amelyik kocsinak baja esik, akár az árokba lehet lökni, nincs mivel megjavítani. S ugyanígy áll a dolog a hűtőberendezésekkel, mindenféle Amerikából származó készülékkel, még a háztartási gáz- tűzhelyekkel is (már-

Czinder Antal
szobrán

M.D.K

„Madaras szobor"
(repro)

Élet és Irodalom, 1965. jan 16 – 11 lap

Czindos Antal
szobrán

M.D.Y

Lessing könyvvel (repro)

Élet és Irodalom, 1962. szept. 8 – 1 kep

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

KÖZNEVELÉS

FEB 26.

/1021

Czinder Antal rajza

.a (= hetedik a)
vitamin, e épü-
zen? Már az is
gyáltalán ismeri

csak a magyar
Megfeledkeznek
ebb formájáról,
i.

26 betűből áll.

etűnevek
lé é eff gé há
ell emm enn
u err ess té
cettős vé iksz
zilon zé

vagy *aábécé*-nek

A latin ábécéb
kező kifejezésekb
A csapat, a vitam
minden esetben
ábécé *a, e, i, o, u*
honosodott meg.

Igazán „magyar
goztatja a fenti k
á pont, á csapat,

Mindaddig érder
nos" olvasáshoz, a
amíg nem így sze
pont, *á)* pont, *b)*
dz) pont, *dzs)* pon

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1976 AUG 27

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Czinder Antal

1021

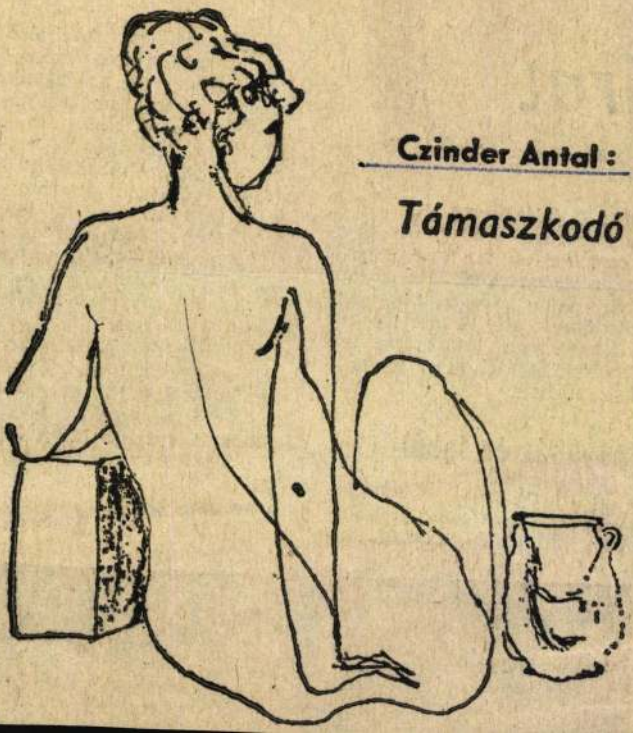

Czinder Antal:

Támaszkodó

járat

nyílt

amit ő felfedezett. Ha ezt a vállalkozást nem koronázza siker, az ember önmagát fogja elpusztítani."

A szépen rendezett és igen sok gondolatot ébresztő kiállítás régen látott magas színvonalú tárlata a szegedi múzeumnak.

Tanyaház és lakói

Az új néprajzi állandó kiállításon 19. századi parasztbútorokat és 20. század elenéző. Tanulságos házbelső az építkezés sajátos vonásaira is utal, míg a tárgyak Csongrád megye parasztbútorait, és népviseletét mutatják meg. Láthatunk vásárhelyi, makói bútordíszítéseket és láthatjuk az oromdíszű ház alatt három jellegzetes népviselet képviselőit: az apátfalvi, a tápéi és a szeged-alsóvárosi népviselet legszebb darabjai a vitrinben.

Az ember és környezete kiállítás *Agócsi Pál*, *Gaskó Béla*, *Gallé* László muzeológusok értő munkáját dicséri, de ki kell emelni *Boreczky* László és *Szőke* Imre munkáját is, mint akik a kivitelezésben tettek sokat az állandó kiállítás színvonalas

Czinder + szobrász

d: Ferenczy Béni

Nagy Ildikó: Magyar éremantológia 1945-1976 27-28

Kritika, Bp. 1977- okt.

77/10

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP

1978 OKT 1

1021

Czinder Antal: Támaszkodó

— Az
képest 18
kell venn
tanácstag
foglalkoza
Gazdag
közös községi tanács elnöke.

— Miért?

— Több oka van ennek. A közelmúltban értékeltük a tanácstörvény végrehajtásának tapasztalatait. A tanácsülések aktivitását elemezve rájöttünk, hogy az eddigi gyakorlat szerint az nem fokozható. Előfordult ugyanis, hogy tanácstagjaink közül néhányan a napirenden szereplő témát előzőleg — különböző fórumokon — már négyszer megtárgyalták. A tanácsülésen aztán csendben voltak. Ez is arra késztetett bennünket, hogy

— Ott a napirendek meg változtatása szükséges. A eddigi gyakorlat szerin ugyanis a testületi ülése napirendi pontjait megtár gyalták a csoportok. A részt vevők aktívak voltak, vitat koztak, javaslatokat tettek A testületi üléseken viszon már úgy voltak vele: „ér már egyszer kifejtettem ál láspontomat, minek ismé teljem?"

— Ezért döntöttünk úgy hogy a jövő évtől kezdve a tanácstagi csoportok ülései nek napirendjére nem tűz zük a testületek elé kerül anyagokat — csupán az adot település életét érintő témá kat. Nincs értelme annak hogy több fórumon tárgyal juk ugyanazt.

— A közös tanács létre jöttével Nagyivánon és Ti

emberhez"

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUN - 4

VAS NÉPE

Czinder Antal

1021

Czinder Antal: Támaszkodó.

1978. június 4. Vasárnap

Napi

Május 14-én „*He*
gyen kapható" cím
jelent olvasólevélre
bathelyi ÁFÉSZ az
kat közölte:

A szemestakarmár
az elmúlt időszakba
lenleg is gondot jel
zából és árpából ner
a jelentkező igények
gíteni. Kukoricából
elegendő mennyiség
delkezésre, s ebből nem is
volt hiány Szemenyén. Úgy-

kiszállítani a községbe.

Németh Lajos
hálózatirányítási oszt. vez.

Szerkesztői üzenetek

V. József, Kőszeg

Úgy véljük legcélszerűbb, ha problémájával a helyi tanács mezőgazdasági osztályát keresi meg, ők bizonyára választ adhatnak arra, hogy a több lehetséges ok közül melyik okozta a bajt.

Boros J. Kőszeg

A MÁV Igazgatóságtól nyert értesülés szerint a hiányos menetrendeket a eladóhelyeken (személypénz tár stb.) visszaveszik.

P. László, Szombathely

A cikkíróval a Központ Sajtószolgálat címén vehet fel a kapcsolatot. (Budapes VIII., Blaha Lujza tér 3.)

Czinder Antal, szobrászművész.

Szept. 11.-én nyílt meg Sopronban a 700 éves város jubileumi eseményeinek keretében az első országos érem-biennálé. – A megnyitón díjakat osztottak, melyben részesült a művész is.

Láttuk, hallottuk

1977. szept. 18. Petőfi 15.33 Áné.

Czinder Antal (érme)

A Műcsarnokban 1975. máj-ban rendezett jubileumi kiállításon részt vett.

Népszava, 1975. máj. 4. 103. évf. 103 sz. 8 p.

Czinder Andal

„Fidem ezem"
(repro)

Kovács Gyula: ~~[illegible]~~ Erem müveszetünk ma.

Müveszet, 1977. szeptember – 37. lap.

Czinder Antal szobrász

a Műcsarnokban rendezett jubi-
leumi kiállításon szerepelnek művei,
érmei.

Tamádi Attila: Képzőművészetünk
jubiláris szegszemléje.
Népszava, 1975. máj. 4.

Czinder Antal

"Bélapátfalva"
" (repro)

Kovács Gyula: Az anyagalakítás két módja.
Műszaki, 1977. február – 6 oldal.

1976. III. 21. Petőfi, 2113 ka.

Láttuk, hallottuk

Czinder Antal szobrászművész

– Czinder Antal a Heltai Galériában állította ki az útóbbi években készitett érmeit és néhány kisplasztikáját. Előző önálló tárlata hét éve volt a Kulturális Kapcsolatok Intézete – ben, a Dorottya utcai kiállító teremben. A mostani annak kiegészitője. A kis méretekben is gondolkodni tudó szobrász bemutatkozása. Czinder két kiállításának összevetéséből megállapitható, hogy a művész formakezelése a kisméretekben, az érmekben nagyjából azonos mint nagyobb plasztikáin. Jellegzetessége,

hogy századunk művészeti forradalmának eredményeit szolidan alkalmazza. Egymás mellé rakott tömbjei a kubizmus, az alakok fúzése a szürrealizmus távoli rokona. Témavilága egyrészt a sze mélyes élmények elmesélését és példaképek előtti tisztelgést ölelő föl, másrészt szobrászati problémák tárgyalása.

Írnai nem alkalmai reprezentációra készültek, belső ihletésű művek, a szobrász szívós műhelymunkájáról tanuskodott.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 MÁJ 7
Vas Népe
Czinder Antal

1021

Czinder Antal: Május 1.

vezette, dr. Bay
zövetségi kapitány
nodi Lajos volt még
ző gárda tagja.
ncsian várjuk sze-
ket, elsősorban a
thelyi Komatitsról
kön) érkező híreket.

EFA előkészületek

z 1976. évi UEFA labdarúgó torna Vas megyei cso-
ban az első nap két mérkőzése a Haladás pályán
kőszegi LATEX sporttelepén a Hollandia—Szovjet-
és az Eszak-Irország—Dánia összecsapás lesz.
Vas megyei csoport szervező bizottsága megtár-
a az eddig végzett munkát és a következő feladato-
smeretes, hogy a részt vevő csapatok és vezetők a
ius Szállóban laknak majd. Itt állítják fel május
az információs és sajtóközpontot is. A vasi cso-
tájékoztatására négy tablót állítanak fel, amelyről
a 16 ország eredménye leolvasható lesz. A mérkő-
et a diákok 5, a felnőttek 15 forintos áron (+1 Ft
iai felár) látogathatják. A belépőt érdemes lesz
rizni, mert minden alkalommal egy Adidas labdát
közül az

MNK

Spartacus-Styl—Zalaegerszegi Építők 3:1 (13:15, 15:7, 15:5, 15:7). — Zalaegerszeg, Magyar Népköztársasági Kupa férfi mérkőzés.

Spartacus-Styl: Komáromi, Lenk, Osvald, Zsömbölyi, Király, Gombos, *csere:* Kiss Gy., Biró, Nagy J. *Edző:* Janzsó István.

A hideg, szeles időben a második játszmától egyértelmű volt a szombathelyi csapat fölénye. A szövetkezeti

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (HEVES)
Czinder Antal
1976 MÁJ. 1.

1021

CZINDER ANTAL: MÁJUS 1.

agyei pártbizottság mun-
társát, *dr. Jenes Pált*, az
ZMT titkárát, *Ferencz Jó-*
st, a megyei tanács hivata-
pártbizottságának titkárát

Lugosi József igazgató ün-
epi beszédében, a legutóbbi
unka eredményeit idézve
egyebek mellett — elmon-
otta, hogy a IV. ötéves terv-
en több mint kétszeresére

rítást értek
A tavalyi
norálásaként
a HVDSZ K
ségének titk
„Kiváló váll
tő oklevelet.
tést kaptak
gyártók, a
lista brigádo
gozót avattal
jutalomban

nnepi ülésen köszöntötték Finomszerelvénygyárat

Díszbe öltözött pénteken dél-
után a Finomszerelvénygyár
ultúrterme, hogy ünnepi
gyűlésen emlékezzenek meg
a gyár alapításának 25. év-
fordulójáról. A megye első
szocialista gyárának jubileu-
mi ünnepségén részt vettek a
KGM, a Külkereskedelmi
Minisztérium, a megyei és a
városi párt- és állami szer-
vek képviselői. Megérkeztek
az ünnepségre a gyár külföl-
di testvérüzemeinek és part-
nereinek képviselői is, a Csu
vas Aggregátorgyár, az
NDK hűtőgépgyára, és a svéd
MECMAN-gyár képviselői is.

Az ünnepi ülést *Lőcsei Jó-
zsef*, a gyár MSZMP szerve-
zetének titkára nyitotta meg,
majd *Kócza Imre* vezérigaz-
gató tartott ünnepi megemlé-
kezést az elmúlt huszonöt év
munkájáról, a gyár alapítá-
sának napjától kezdve.

Az ünneplő gyár dolgozói-
nak *Végh Ferenc*, a KGM fő-
osztályvezetője adta át a
miniszteri dicsérő oklevelet.
Kócza Imre vezérigazgató a
Munkaérdemrend arany fo-

majd *Tóth Györgyné*,
üdülő vezetője ismertette
múlt évi munkájukat. A v
dégnapok számának túlte
sítése mellett főként a mi
ségi szolgáltatás volt fig
lemre méltó, amit sok é
ben fejeztek ki a beutal
is. Az üdülő dolgozói tá
dalmi munkában is igyek
tek minél többet nyújta

90 éves gy

Kilencven esztendővel
előtt alapították Egerbe
„Braun—Rózsa" féle kis
met, a *Könnyűipari Gép
tó Vállalat — a „KAE*
jelenlegi 10. számú gyá

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1976 MÁJ

Világosság

Crinder Antal

1021 1.

ő szerkesztő:
kács József
ő szerkesztő-helyettes:
roknai Zsuzsa

erkesztőség:
61 Budapest
, Münnich Ferenc utca 26.
lefon: 110-800, 117-201*

adja a Hírlapkiadó Vállalat
59 Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
lefon: 343-100, 142-220
lelős kiadó: Csollányi Ferenc

rjeszti a Magyar Posta

őfizethető bármely postahivatalnál,
kézbesítőknél, a Posta hírlapárusainál,
a Posta Központi Hírlap Irodájánál
udapest V., József nádor tér 1. sz.
ostacím: **1900** *Budapest)*
zvetlenül vagy postautalványon,
amint átutalással a KHI 215-96 192
nzforgalmi jelzőszámra

őfizetési díj fél évre 24,– Ft
sz évre 48,– Ft

0747 Athenaeum Nyomda, Budapest
es magasnyomás
lelős vezető: Soproni Béla vezérigazgató

DEX: 25 871

300 Megélünk-e Deák Ferenc

Jegyzet

305 „A legnagyobb magyar"
Egy szállóige keletkezése

Tájékozódás

308 A harmadik világ és a va

316 A gazdasági növekedés és
Várnai András

Vita

323 A Vigilia megemlékezése

Könyvekről

325 Kiegyezés, dualizmus, utó
Hanák Péter: Magyarország a Mo

328 A hihetetlen evidenciái •
G. Jahoda: A babona lélektana

Margó

330 Utazás Velencében • *Szig*

Szemle

335 Ökológia az antik Görögo

Vers

279 *Zelk Zoltán:* Mint kincset

A címlapon és a hátsó bo
Czinder Antal munkái

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 MÁJ 1

ZALAI HÍRLAP

Czinder Antal

nkát, Pauló..." — szólott dolgozó munkásokat, a kopo- **Antalfy István fordí**

1021

Czinder Antal: MÁJUS 1.

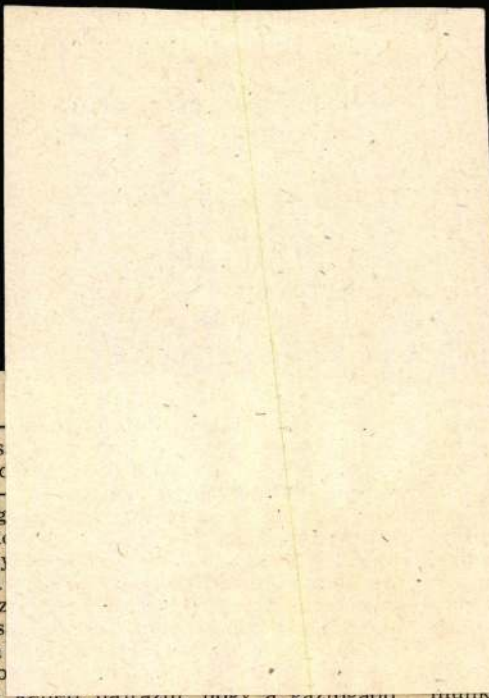

...ek szivattyúra kapcsoltak, ám a ...vatkozás nem késhet, nem lehet ...káztatni: olajról van szó...

DKFV gellénházi himbaszerelő ...portjának munkásai azt mondják, ...csak egy apró epizód a mindennapi ...datok sodrában. Gyakran s olykor ...egváratlanabb órákban kell a me...re menni, az csak véletlen, hogy a ...port tagjai közül most többen az ...mben találhatók. Sorra idézik mun...lményeiket, az embert, gépet pró...a tevő nehéz napokat, majd min...ki megemlíti a 85-ös kutat.

– Az egy komisz eset volt — igazit ...jcisapkáján Radics Imre lakatos. — ...éve, a hosszú őszi esős időszak ...ik éjjelén tönkrement ennek a kút...a közlőműve. A készenlétiekkel ...ntünk ki, de csak lánctalpassal tud...k odavergődni a kúthoz, s bőrig ...t a csapat a szerelés első perce...Szentségeltünk az idő miatt, ku...fáradtak lettünk, de senki nem ...ndta, hogy hagyjuk abba, majd meg...juk másnap.

– Alig egy éve vagyok brigádtag ...mondja a legfiatalabb, a 18 éves Ko...s Károly — és igazából januárban, ...Bazita alatti sártengerben, egy him...átszállításakor tanultam meg a mi ...kmánk igazságát: Talpig férfinek ...l lennünk minden helyzetben. Ke...ny meló ez, alaposan **igénybeveszi** ...embert...

— ...is s ...kérd

— ...meg ...akk ...hog

A ...Paiz ...mes ...ban ...Ado ...ben kellett hajtani, hogy a gáztogadó állomás időben elkészüljön. Átforrósodtak az acélcsövek; langyos lett az ivóvíz, mire hét kilométerről meghozták. Napi tíz-tizenkét órás munka, háromszor tíznapos turnusban, ünnephétköznap egybeolvadt. Ilyen azóta sem fordult elő, de akkor nekik, fiatalabbaknak kellett vinni a primet, mert több volt az, mint vállalati érdek.

— Nem fáj a fejem, ha a Ferire bízom a munkát — jellemzi Kiss László művezető Nemes Ferencet, a himbások csoportvezetőjét, aki ezzel a mondattal mutatkozik be:

— Higgye el, felemelő dolog, ha az ember a legjobb tudása szerint, a legjobb minőségben végzi el azt, amit rábíztak.

És ő aztán nem panaszkodhat, hogy a legnehezebb órákban napokban

...munkás... ...tási. sz... Az ő g... minden... mérhető

Persz... bások s... Egy mű... elfogad... mes Fe... okos ki... himba-k... végezhe... tudtak

Tavaly... mélyszív... estéje. ... kezetes:... aranyko...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5L
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 MÁJ 1

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Czinder Antal
1021

Czinder Antal Anyák napja

Öt év szer
hatékony munkáj
a Vörös

Ünnepség a Kner

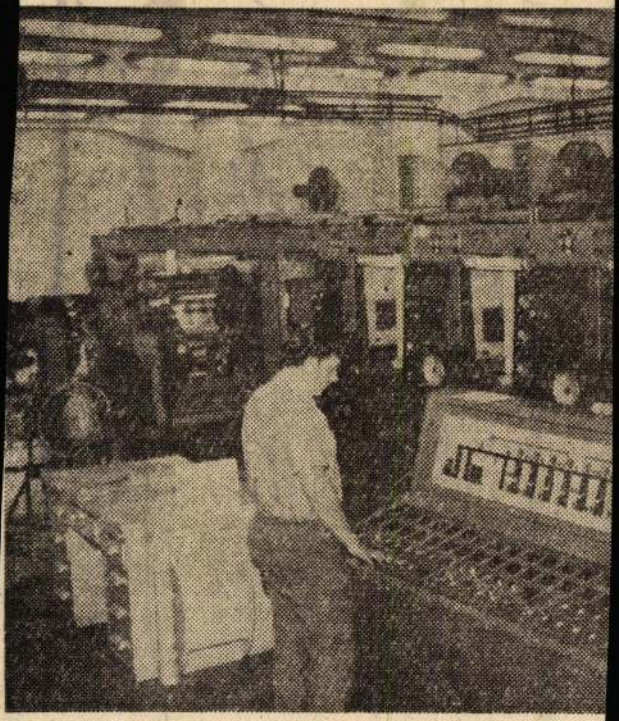

Munkában a legújabb, nyolc színnyomásos mél amellyel olyan csomagolóanyagokat gyárthatnak, eddig importáltunk.

Tegnap, április 30-án, pénteken délután ünneplésre jöttek össze a békéscsabai Kner Nyomda dolgozói, a meghívott vendégek a vállalat kultúrtermében. Az elmúlt ötéves tervidőszakban, valamint a felszabadulási és kongresszusi munkaversenyben kiemelkedő sikereket elért kol-

mékkel adtak több ságnak, amelynek velt árbevétele elé lió forintot.

A leg

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 MÁJ 1

PEST MEGYEI HÍRLAP

Czinder Antal

1021

Czinder Antal rajza

KER

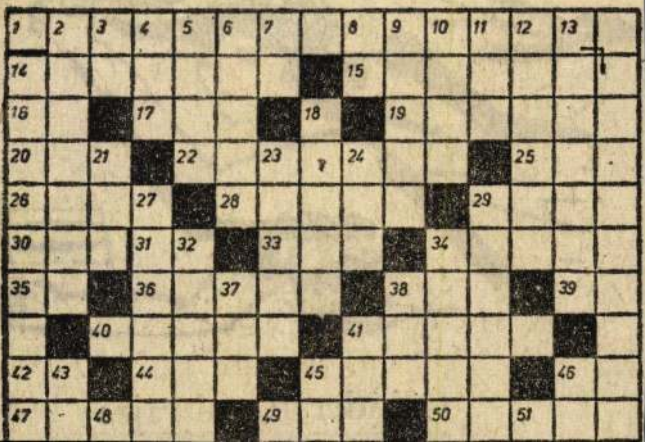
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 188-068, 387-748, 340-726
1970 MAJ 1

SOMOGYI NÉPLAP

Czinder Antal

1021

(Czinder Antal grafikája.)

zenés műsor...
Mátrai Zsuzsa énekel. 8.30: Hírek. 8.33: Vörös Kálmán népi zenekara játszik. 9.00: Hírek. 9.33: Két otthon között. 10.00: A zene hullámhosszán. 12.00: Miljutyin operettjeiből. 12.30: Hírek. 12.33: Műemlékek Pest megyében. 12.50: Barokk muzsika. 13.30: Hírek. 13.33: »Nagyapákról e dal unokákra maradt...« 14.00: Kettőtől ötig. 17.00: Az Ifjúsági Rádió órája. 18.00: Utazás az ágy körül. 18.30: Hírek. 18.33: A csehszlovák kultúra hete. 19.03: Grabócz Miklós: Nyugat-dunántúli táncok. 19.30: Bongészde. 20.30: Hírek. 20.33: Kettesben — Lakatos Menyhért és Szilágyi János. 21.30: Hírek. 21.33: Derüre is derü. 23.00: Gül Baba.

3. MŰSOR

14.00: Hírek. 14.03: Műsorismertetés. 14.05: A csehszlovák kultúra hete. 14.46: Zenekari muzsika. 16.00: Hírek. 16.03: A végzet hatalma. 17.05: A hét zeneműve. 17.35: Huszonöt perc beat. 18.00: Hírek. 18.03: Zsebrádiószínház. 18.19: Kamarazene. 19.15: Iskolarádió. 19.39: Hírek. 19.33: Berlioz: Faust elkárhozása. 20.28: Láttuk, hallottuk — a színházban és a moziban. 20.43: Berlioz: Faust elkárhozása. 21.45: Bach-felvételeinkből. 22.30: A csehszlovákiai

Czinder Antal

Czinder Antal: Bélapátfalva,
bronzplakett, 95x112 mm ∅, 1975

óműhelyről

Mintha Liu Hszie és a kínai esztétika „szellői" lobogtatnák *Bajkó Anikó* muszlinjait a velemi dombok fölött, és elégetésükkor mintha az anyag „csontja" semmisülne meg rituálisan. *Gecser Lujza* textiljei képében különös, egzotikus madarak verdesnek az ágak közt, *Preiser Klárá*nál meg épp a szövés konkrét erdői és konkrét madarai nemesednek hajdanízű mesévé. Ősi és ma kitalált technikák, szeszély és rendszeresség, replika és eredetiség – *a velemi textiles alkotóműhely* 76-os termése újabb adalék az *új textilművészet* eufórikus pillanatokon és keserű tanulságokon át vezető kibontakozásához, melynek bármelyik fázisában egyszerre van ott az évezredes-évtizedes tapasz-

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-065, 387-748, 340-726

1976 MÁJ 1
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Czinder Antal

1021

CZINDER ANTAL: ANYA, GYERMEKÉVEI

magyar irodalma

A MAGVETŐ és a Szépirodalmi Könyvkiadó közös vállalkozása keretében a felszabadulás óta eltelt 30 év szépirodalmának legjelentősebb alkotásai kerülnek újra kiadásra Illés Endre és Kardos György gondozásában. A 100 kötetre tervezett sorozat első tíz-tizenkét kötete már el is jutott az olvasók kezébe.

A művek többsége — főleg olvasmányi alapon — már régi ismerősünk, de olyanok is akadnak közöttük, amelyekkel a televízió jóvoltából színházi közvetítések — vagy filmalkotások formájában ismerkedtünk meg. Együttvéve az 5—6 évre tervezett 100 kötetes sorozat értékes része lehet minden magyar ember könyvtárának.

A megjelent kötetek közül több is foglalkozik a felszabadulással kapcsolatos eseményekkel. Ma már történelem az, ami Darvas József Város az ingoványon, Karinthy Ferenc Budapesti tavasz, Illés Béla Honfoglalás című műve megírásakor a jelen, a kézzelfogható valóság volt. Nem mindenki előtt ismert azonban hogy a felszabadulásnak milyen sok krónikása volt. Erről győz meg bennünket a sorozat első két kötete: Magyar írók tanúságtétele (1944—45) és A hajnal színei (Magyar költők tanúságtétele.)

Az első kötet négy prózaíró munkáját hozza 1944—45-ből. Közülük legismertebb a már előbb említett Darvas mű: Város az ingoványon. Írója még „pincében, pislogó gyertyafény mellett kezdte róni a sorokat." Előszavában azt írja könyvéről: „Ez nem regény, nem riport, nem napló, nem is történelem

megjelent kötetek fő mon
danivalója a kommunista
helytállás: hűség a párthoz
hűség a néphez. Első helyr
kívánkozik ezek közül a mű
vek közül Gyurkó László
Lenin, Október című köny
ve. A proletárforradalom vé
zérének, minden kommunis
ta példaképének történelem
formáló személyiségét, a
embert és a forradalma
idézte fel az író könyvébe
a Nagy Októberi Szocialis
Forradalom 50 éves évfordu
lója alkalmából, 1967-ben.

A kommunista helytállás
témája Mesterházi Lajo
Férfikor című regényének i
amelynek dramatizált válto
zatát a Csokonai Színhá
előadásából ismerjük. Eg
forradalmár életútját, 50 é
eseményeit íveli át a regén
cselekménye. A megpróbá
tatások hosszú során keres
tül való helytállást példá
za a közelmúltban elhun
Lengyel József életművéb
készült válogatás; Elejét
végig. A kötet címe az í
életútjának jelképe: ő mag
is az emberi helytállás hő
volt egész életében. A V
segrádi utca című történeln
riportázs az egyik legjelen
tősebb könyv a magyar fo
radalmi munkásmozgalo
reális megismerése szempon
jából. Csak azt írta le ben
ne, amit maga látott, átélt
a mozgalom szempontjáb
fontosnak tartott.

A NÉPHEZ való hűs
kérdését állítja középpont
Sánta Ferenc két kisregén
is. A filmre is sikerrel f
dolgozott Húsz óra csele
ményében húsz év történe
sűrítette bele. Az áruló né
főszereplőjén keresztül
bizonyítja, hogy az igaz
annak az oldalán van,
őszintén a népet szolgá

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 MÁJ 1

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Czinder Antal

1021

CZINDER ANTAL: MÁJUS 1.

Az ir

Kísérteties kísérlet, kockázatos is: évtizedek múltán vennünk ifjúkorunk kedves könyveit. Van úgy, gy megállják a próbát, s ez nem csupán időálló éküket bizonyítja, hanem a múlhatatlan hatását amellyel egykor bennünket formáltak.

Szerb Antallal sokan vagyunk így, akikhez közép- olás korunk a 40-es évekre esett: tankönyvként ználtuk magyar irodalomtörténetét, a felejthetet- ül élvezetes munkát, amely tanulás nélkül is em- ezetünkbe vésődött, de úgy, hogy évtizedek múltán udjuk idézni; világirodalomtörténetét már önként asztottuk évezredek irodalmába indulva, felfedező ainkhoz vezetőnek.

Hallatlanul merész dolgot cselekedett a fiatal tu-

Az egés írástudói f latkozott: mány, har Célja, hog vek olvasá

Igazi mű lítette. A landregén dék útker korkép a széinek k A varázsi teménye

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1916 MÁJ 1

PETŐFI NÉPE

Czinder Antal

1021

● Czinder Antal: Május 1.

KECSKEMÉ
KISKUNFÉLEGYHÁZI

TAKARÍTÓNŐKET
munkásokat felvesz
ház gondnoksága.
jus 1. tér 6.

BÁCS-KISKUN meg
Igazgatási osztálya
gyámügyi főelőadói
Jelentkezni lehet jo
zettséggel rendelkez
gatási osztály vezetőjénél. Kecskemét, Május 1. tér. 1756

KECSKEMÉTI Aranyhomok szálloda felvételre keres szobalányt, cukrászdai üzletvezetőt, éttermi főnököt, vagy üzletvezetőt, konyhai és bisztrói női dolgozót. 1755

TÜZÖDEI és aljaköri futószalag mellé női segédmunkásokat keresünk felvételre, valamint takarítónőt. Jelentkezés az Alföldi Cipőgyár munkaügyi osztályán. Kecskemét, László Károly utca 16. 1748

folyamköltségét átvállaljuk. Jele
kezés a vállalat dunavecsei üzem
ben minden héten szerdai napon. F
vétel a helyszínen. 1

FÉMIPARI Szövetkezet, Kiskunf
egyháza, Alpári út 3. felvételre ke
egyműszakos munkarendben (6-
óráig) lakatos, hegesztő szakmunk
sokat illetve állami hegesztő minő
tő vizsgával rendelkező hegesztők
Kétműszakos munkarendben mar
esztergályos szakmunkásokat. Ma
kereseti lehetőség.

A KISKUNHALASI Fa- és Építőip

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 MÁJ 1

KELET-MAGYARORSZÁG

Czinder Antal

1021

MÁJUS 1. (Czinder Antal ünnepi grafikája)

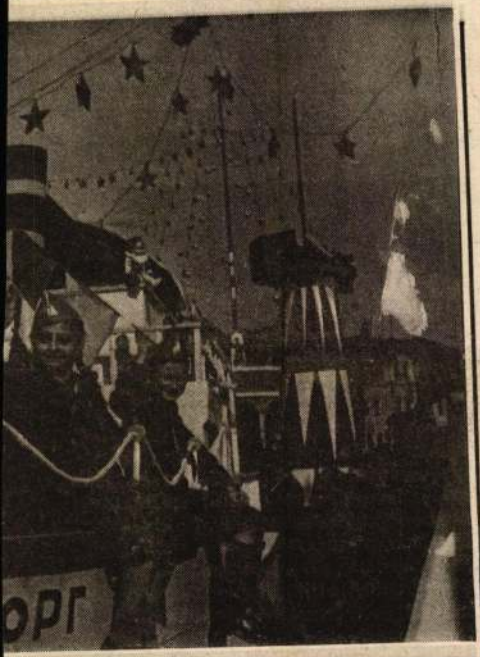

zkvában 1937-ben.

1945-76

Szabad má

NYOLCVANHAT ÉV TELT EL AZÓTA, HOGY A MUNKÁSOSZTÁLY ELSŐ ÍZBEN BONTOTTA KI VÖRÖS ZÁSZLAJÁT. ÖSSZEÁLLÍTÁSUNKBAN A 31 SZABAD MÁJUS SZABOLCS-SZATMÁRI EPIZÓDJAIT VILLANTJUK FEL.

1945. Vörös drapériák és nemzetiszínű zászlók lobogó dísze mellett ünnepelte meg

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRSZERZŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 MÁJ 1

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Czinder Antal

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT LAPJA

1021

CZINDER ANTAL: MÁJUS 1.

Andrej Gromiko szovjet külügyminiszter pénteken délelőtt a szovjet nagykövetségen tartott sajtóértekezletén nyilatkozott a francia fővárosban tett hivatalos látogatásáról.

Mindenekelőtt kijelentette, hogy a francia államférfiakkal folytatott megbeszéléseinek eredményeit pozitívan értékeli. Ezután emlékezetett de Gaulle tábornoknak tíz évvel ezelőtt a Szovjetunióban tett látogatására, amely megvetette a francia—szovjet együttműködés alapjait, és hangsúlyozta; hogy az azt követő szovjet—francia csúcstalálkozók egyre magasabb szintre emelték ezt az együttműködést.

A Szovjetunió és Franciaország kapcsolatai, a két ország együttműködése politikai, gazdasági és egyéb területeken jó irányban halad előre — állapította meg a külügyminiszter, majd rámutatott, hogy még nem használtak ki minden lehetőségét ezen a téren, a francia félnek is ez a véleménye. Ebből logikusan azt a következtetést kell levonni, hogy e lehetőségek kiaknázásával még magasabb szintre kell emelni ezt az együttműködést. A Szovjetunió a maga részéről mindent meg fog tenni ennek érdekében.

A lehetőségek fokozottabb kihasználása

Nemzetközi téren megmutatkozott — hangoztatta a továbbiakban Andrej Gromiko —, hogy a két kormány milyen eredményesen működhet együtt, de itt is fokozni kell a lehetőségek kihasználását: a meglevő szilárd alapokra támaszkodva még gyümölcsözőbb együttműködést lehetne kibontakoztatni számos területen, így Európában, a közel-keleti kérdésben és a fegyverkezési verseny megszüntetésére irányuló erőfeszítések terén.

A szovjet külügyminiszter ezzel kapcsolatban rámutatott a politika területére is, mert ez néha még nem történik meg. „Reméljük, hogy a szavakat tettek is követik és az egyetértés megmutatkozik majd a gyakorlati politikában is" — mondotta, majd hangsúlyozta: A szovjet kormány a szovjet—francia kapcsolatok és együttműködés fejlesztésében az SZKP XXV. kongresszusán megjelölt úton halad és ezt az irányvonalat a gyakorlati tettek terén is meg akarja valósítani.

Az újságírók kérdéseire válaszolva Andrej Gromiko kijelentette, hogy Leonyid

Texasban, az Egyesült Államok egyik déli államában az előválasztásokra. *A Köztársasági Párt részéről ezúttal i. Ford elnök és Ronald Reagan volt kaliforniai kormányz indul.* Korábban az volt vélemény, hogy Ronald Reagan — eddig a kilenc előválasztásból mindössze egyet nyert meg — most „kitesz majd magáért" és „bebizonyítja, hogy vannak még esélyei".

Ford elnök csütörtökön a texasi Houstonban mondott választási beszédében utalt arra, hogy *ma „meglepetést fog okozni"*, amennyiben megnyeri majd az előválasztást.

Külpolitikai témákról szó-

csolatában — folytatta. — *Továbbra is konstruktívan igyekszünk elérni a hadászati fegyverrendszerek korlátozását, s minden módon azon munkálkodunk, hogy világszerte elejét vegyük katonai konfliktusok fellángolásának.*"

James Carter lesz a Demokrata Párt elnökjelöltje?

Hírmagyarázónk írja:

James Carter

Kétségtelen, hogy a Demokrata Párt szempontjából a mai, texasi előválasztások kimenetele döntőnek ígérkezik. *Amennyiben James Carter, volt georgiai kormányzó ismét győzne, úgy szinte bizonyosra vehető, hogy elnyeri a Demokrata* denki számára van egy jó szava". Tény, hogy beszédeit a hallgatóság nagy többsége tetszéssel fogadja, mert — mint barátai állítják — a „mindennapi teendőket jól tudja ötvözni a hosszabb távú politika követelményeivel". *Példás családi éle-*

térről ismert, kiegyensúlyo-

CZINDER ,szobrász

A Művészeti Alap vásárlásából esetenként,saját kiválasztással a múzeum birtokába kerültek festmények, szobrok és grafikák.-Igy az 1972-es évben Czindernek is került kisplasztikája a Modern Magyar Képtár gyüjteményébe. 289.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények,-XIX. 287.old

A JANUS PANNONIUS Muzeum Évkönyve,-XVII-XVIIIX.
1972-73.-Pécs, 1975

Czinder András, kohász

□ CZINDER ANTAL szobrászművész kiállítása március 4-én, csütörtökön délután 5 órakor nyílik az Eötvös utcai Helikon Galériában. Megnyitja: Bereczky Loránd művészettörténész.

— : Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. márc. 2.

CZINDER , szobrász

A Művészeti Alap vásárlásából esetenként, saját kiválasztással, a múzeum birtokába kerülnek festmények, szobrok és grafikák.-Igy az 1970-es évben Czinder kisplasztikája is került a Modern Magyar Képtár gyüjteményébe. 289.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények,-III.-287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve,-XVII-XVIII.
1972-73.-Pécs, 1975

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Czinder Antal

KELET-MAGYARORSZÁG
1976 JUL 18

1021

Anya gyermekével. (Czinder Antal grafikája)

husban sok állami gondozott fiatal üdülését oldják meg. A gyerekeknek kitüntetés is ez: a jó tanulás és magatartás jutalma — mondja Baksa Gyuláné gyógypedagógus.

— Az is kikapcsolódás a gyerekeknek, hogy jó néhányan elmehettek a Kemecsei Állami Gazdaságba fekete ribizlit szedni. A kere-

— Ebéd ut
des pihenő
folytatja a n
—, pedig soha
el. Csak a
aludni, mi j
ténként valar
dőt rendeztek
dalverseny, ki

— Ne hagyc
sütést sem -

lok a gyárért

s, hogy ne
megtörténik,
aggyűlést hí-
lő, hogy „te-
, sürgetnek a
an kihez for-
vállalat, mint
ői, ahol a dol-
rosztályú —
szú éveken át
itkár, három
tára. S bár ez
szakszervezeti
KISZ-bizott-
számú KISZ-

bránszki Já-
szerszámgép-
ezője, a II.

rizont fúró-maró mű teljes felú
szerezhetetlen alkatrészek hiány
készítik el a hozzávalókat.

— A kongresszusi dokume
valamint akcióprogramunkban
súlyt kapott, hogy a gazdasági
legfontosabb tennivalónk a váll
bát jelentő ötödik ötéves tervé
nekelőtt az ezt megalapozó id
feladatok teljesítése. Sok lehető
szocialista munkaversenyben, e
sában segítséget adnak a fiatalo
vannak minden brigádban, sőt k
gi brigádok is dolgoznak. A gazd
kát segíti, ha az eddigieknél is
vesz részt az újítómozgalomban.

Szalai Sándornak, a vállalat
zottság titkárának véleményéhez

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 MÁR 18
MAGYAR HÍRLAP
Czinder Antal szobrászművész

Kárpit- és érmevariációk

1021

Két kiállítás tanulságai

Ugyanezt állapíthatjuk meg *Czinder Antal* szobrászművésznek a Helikon Galériában meg-

Czinder Antal: A takarítónő

rendezett éremtárlatáról is. E mostanában ismét „divatossá" lett művészeti ág hagyományai szintén a régmúltba, a kézművesség ősi gyökereihez nyúlnak vissza térben és időben egyaránt, akár a textilművészeté is. Mindkettő eredetileg gyakorlati célt szolgált, s ennek csupán mellékes járuléka volt a díszítő szándék. Míg Pécsi László szívesen lemond a tematikus, főleg a figurális ábrázolásról, addig Czinder Antal szinte kizárólag ezzel él.

Érmeinek témakörét elsősorban az ember és a természet viszonya, a városnak és lakójának kölcsönös kapcsolata adja. Tartalomban, formában gyakran visszatérő múltnosztalgiája a mesterség aranykorát idézi, például *Középkori álmok* (I—IX) című bronzsorozatában. A Krúdy-reneszánsz kapcsán a szecesszió formanyelve itt is felötlik. De szép számmal találunk kortársi ihletésű, korszerű kivitelezésű darabokat, mint *A város peremén* vagy a *Külváros* proletárlírája.

Leginkább egyéninek, ugyanakkor műfajilag is előrelépésnek nem is a legjobb hazai hagyományokat rutinnal folytató, klasszikus duktusú érmei tűntek, hanem a méretekben vagy a formázásban megnyilvánuló „rendhagyás", ennek is két szélső véglete. Már a bejáratnál meghökkent a felületből kiemelkedő támlásszék lábain álló *Szindbád*, vagy a vízszintes éremlapra merőlegesen rakott templommakett a *Bélapátfalva* „talpon álló" példányán.

A viszonylag nagyméretű, olykor már plakettszerű érmeken előszeretettel variálja a külső és belső terek pozitív és negatív formáit. Rendkívül érdekes ebből a témakörből (tárt ablak- és ajtószárnyak, mély szobabelsők, kapualjak, emberfigurák) a pecsétgyűrűnyi méretű, *Ajtóban* című „mikroérme" is.

A harmadik dimenzió kért és kapott teret ezeken a mindinkább díszítő szándékkal készített kisplasztikákon, amelyek sokszor már alig emlékeztetnek az eredetileg laposra préselt, alig domborított pénzérmékre. De már utaltunk rá — kárpit és érme kapcsán egyaránt —, hogy a mesterség művészi szintű gyakorlásában a dekorativitást maradéktalanul elérni — elismerésre méltó érdem.

Wagner István

elvárások társadalmi ellenőrzését.

Az egészségügyi dolgozók életkörülményeinek javítására is sor kerül az ötödik ötéves tervben. Igyekeznek minden te csökkenteni az élet- és mu rülményekben mutatkozó különbségeket, tervszerűb nyosabbá teszik a munk ést. Az egészségügy ötödi tervével foglalkozó doku megállapítja: „... *a lako rében észlelhető, etikail gadhatatlan számos jele egyik fontos, de nem kiz oka az, hogy az egészségi gozók anyagi és erkölcsi csülése nincs összhangb kájuk társadalmi fonto és hasznosságával.*"

Hala

Évek óta folytatnak táj mi, s tájátalakító munkát tai környezetvédelmi ter amely oktató bázisává

Szolnok

A jobb tejellátásért

Tudósítónktól.

Szolnok tejtermékekkel való ellátásáért a helyi tejipari vállalat üzeme felelős, amelynek feladatai közé tartozik az utóbbi időben a város környéki községek ellátása is. A városi tanács végrehajtó bizottságának szerdai ülése által is elismert erőfeszítések ellenére gyakran keletkeznek zavarok a lakosság ellátásában. Többször előfordult, hogy a vállalat nem tudott eleget tenni a szállítási szerződésben vállalt kötelezettségeinek. A szolnoki üzem igen rossz körülmények között működik. Helyiségei, berendezései többségükben elavultak, ugyanakkor az amúgy is zsúfolt munkaterület tovább semmilyen beruházással nem bővíthető. Nyáron, a csúcsidőszakban eléri a kapacitásuk kihasználtsága a 200 százalékot is. A tej- és tejtermékellátás zavartalanságát csak az új, napi 150 ezer liter termelésű üzem elégítheti ki. Az üzem beruházási programja már elkészült, kijelölték a telep helyét is. Üzembe lépése 1980-ban várható. A végrehajtó bizottság határozatában hangsúlyozta, hogy a jelenlegi nehéz körülmények között is nagyobb gondot kell fordítania a vállalat vezetőségének az ellátás színvonalának emelésére és a higiéniás viszonyainak javítására, valamint az iskolatejakciókra.

Jaj a zajka

„Fellélegeztek" a halak; a belföldi illetékességű keszegek és fogasok éppúgy, mint az új hazájukat — viták közt — foglalgató angolnák és busák. Több oxigén, kevesebb fáradt olaj jut nekik ezután — a Magyar Közlönyben most publikált legújabb szigorú rendelet szerint a Balaton vizéről végleg száműzték a pöfögő masinákat; a motorcsónakokat.

A tavalyi korlátozás után egyáltalán nem adnak engedélyt többé a Balatonon való száguldozásra, s a meglevő engedélyeket sem hosszabbítják — így 1977-ben bevonhatják az utolsó zászlót is a zajkalózok.

A közhasznú olajeregetés —

Műemléki jelle

Az építésügyi és városfejlesztési miniszter és a kulturális miniszter együttes határozatban *műemléki jelentőségű területté nyilvánította Mosonmagyaróvár és Csongrád város, valamint Szigliget község településmagját.* A megkülönböztetett figyelmet indokolja, hogy e területek utcái, terei, épületei még *hiven őrzik a középkori városkép jellegét.* Épületcsoportjaikban ugyanakkor fellelhetők *jelentős műemlékek* is. Mosonmagyaróvá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1916 MÁJ 1
SOMOGYI NÉPLAP

Czinder Antal

1021

(Czinder Antal grafikája.)

t munkáló szerszámok között

Bognármesterség — ezermesterség

Módosíthatjuk az ismert ndást, így: madarat tollá- bognárt műhelyéről. Rög- látni azt *Sebők Pál* ber- cei mester műhelyéről, gy a gazda munkájának élő ber. Mint múzeumban a llított tárgyak, úgy sora- znak itt a szerszámok a tá- s, tiszta bognárműhelyben. ly a Sebők portán — a Dió- utca sarokháza — találha- Közvetlenül az üvegezett randa melletti ajtó nyílik

Több száz szerszámból ve- ünk sorra néhányat! Érde- sségként is, gazdát jellemző

szerszámba öltem a kis pén- zem) segített sokszor, már a vége felé jobban beletanult a mesterségbe, mint egy férfi. Két év leteltével aztán vizs- gát is tettem. A munka ne- kem mindig virtus is volt: az enyém szebb legyen, mint azé a másiké. Hej, össze nem tud- nám számítani, hány kocsit készítettem!

És rögtön be is avat a ko- csikészítés szép mesterségébe.

— A nehezebb munkával kezdi az ember. Az én napi normám a kocsi elejének, hátuljának és a *fürgetőnek* az elkészítése volt. Fürgetőnek

Czinder Antal

Czinder Antal: A takarítónő

Magyar Hirlap

Az építésügyi és városfejlesztési miniszter és a kulturális miniszter együttes határozatban

Czinder Antal

Az új varolhéjce jellegkatására is kibontakozó magyarkasztikai közlésmódra nemcsak rezonál, hanem a közlés újabb lehetőségeit javasolja Czinder éremművészete.

Aradi Nóra: Művészetünk müfajtörténeti kérdéseiről.
Művészet, 1976. november - 16.oldal.

Czinder Antal

1962 óta rendszeresen szerepel
a harai és külföldön rendezett
magyar kiállításokon, legutolb-
a berlini pilzlenni magyar tár-
laton vett részt 1975-ben.

-----:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1976. március - 48.oldal

Czinder Antal

1974-ben volt Czinder Antal első kiállítása a K.K. kiállítási termében.

-----: Kiállítási naptár.

Művészet, 1976. március - 48. oldal.

Czinder Antal

Mostani kiállításán Czinder az utolsó két esztendő munkái ból válogatott. Ernichet, kis-plasztikákat mutat be.

----:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1976. március - 48.oldal.

Czinder Antal, szobrász

Ötödízben nyílt meg Pécsett az Országos Kisplasztikai Biennélé, melyen a művész munkái szerepelnek.

Horváth György: Országos Kisplasztikai Kiállítás.
Magyar Nemzet, 1976. nov. 17.

Czinder Antal

Czinder Antal „Bikapàtfalva"
című kis bronzplakettjével szere-
pel a tárlaton.

Kovács Gyula: Az anyagalakitás két módja.
Művészet, 1977. február - 6. oldal.

Czinder Antal

Palócföld, 1944, 5.

Czinder Antal: Ősz

ezeken túl a rendezvények kapcsán, jelentős tartalmi és a közművelődés gyakorlatát is befolyásoló problémák merültek fel, melyekre a közművelődésnek a művelődéspolitika megvalósítási folyamatában választ kell adnia. Csak a legfontosabbakat említve: a hagyományokhoz való viszony, a hagyományápolás helye a közművelődésben; lehetőségei, módjai, formái, népzene és modern zene viszonya, a hagyományápolás és világnézeti, esztétikai nevelés, ismeretterjesztés problémái stb. S mivel a népzene a népi hagyományok és általában a népművészet iránti érdeklődés az utóbbi években Magyarországon jelentősen fellendült — nagy részben a Magyar Rádió és Televízió által szervezett különböző vetélkedők hatására is —, szükségesnek látszott és látszik ezeknek a vetélkedőknek, mozgalmaknak fenntartása, továbbfejlesztése és beépítése a közművelődés rendszerébe.

Részben ezek a mozzanatok, részben a kulturális hagyományok megteremtésére irányuló tevékenység, másrészt bizonyos elvi megfontolások indokolták, hogy 1974 júniusában második alkalommal is házigazdája legyen a város ennek az országos, bizonyos értelemben nemzetközi rendezvénysorozatnak.

Sokakban felmerült és felmerülhetett a kérdés, hogy miért éppen Salgótarján ad helyet a népzenei fesztiválnak és találkozónak, hiszen köztudott, hogy a mi városunk nem népművészetéről, hanem forradalmi munkásmozgalmi hagyományairól, iparáról, modern városépítészetéről vált ismertté és híressé. Látszólag van alapja ennek a kérdőjelnek. De csak a látszat alapján. Hiszen a népművészet a nemzetek

Szinder Antal
24 kisplasztikával és 4o érmével szerepelt
a salgótarjáni szabadtéri szoborkiállitáson.

Magyar Hirlap 1974 266/6
Ablonczy:Tárlat a főtéren

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JUL 30
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Czinder Antal

1021

CZINDER ANTAL: BESZÉLGETŐK

Köznapi régészet

n nem mindig térhetünk fölöt-
- te napirendre lelkiismeretünk
- megnyugtatásával.

a A század elején még kö-
j zépkori pusztatemplomok
a romjainak egész sora tarkí-
- totta a határt, s a megma-
a radtak is, a pusztaszeri, ecse-
- ri, fábiánsebestyéni, csomor-
n kányi romok szinte a sze-
z münk előtt pusztultak el,
i vagy tűnnek el napjainkban.
A Egy szomszédos alföldi me-
, gyéből még olyan esetet is
- ismerünk, amikor egy terme-
- lőszövetkezet a több ezer fo-
t rintos ismételt bírság kiszá-
- bása ellenére is egy közép-
, kori kolostor közeli romjait
hordatta el olcsó építőanyag
gyanánt.

Persze, az új múzeumi tör-
vány már gátat vet további
hasonló, kirívó eseteknek.
Nem megnyugtató azonban az
egyre, szinte futótűzként ter-
jedő, divatos gyűjtőláz. Vi-
déki és fővárosi értelmisé-
giek, „amatőr régészekké"
felcsapott kontárok, gyűjtők
és orgazdák polcain gyara-
podnak a régészeti leletek

mindenf
A leletel
helyére ekkor már természe-
tesen sűrű homály borul. Az
eredeti környezetükből, ösz-
szefüggéseikből kiszakított ré-
gészeti leletekkel a tudomá-
nyos megfigyelések lehetősé-
ge pótolhatatlan csorbát szen-
ved. A pénzbeli értéket sok-
szor alig vagy egyáltalán nem
jelentő több száz, vagy több
ezer éves tárgyaknak — bár-
mily egzotikusan is díszítik
egy-egy magánlakás sarkait
— múzeumban a helyük. Mú-
zeumban, ahol közkinccsé
válnak minden érdeklődő szá-
mára, s a belőlük leszűrt tu-
dományos tapasztalat mú-
tunkról kialakult ismeretein-
ket gyarapítja.

Természetesen helytelen len-
ne kizárólag a negatív pél-
dákról szólni. Ahogy a me-
gyében, s azt hiszem, ország-
gosan is első kezdeményezés-
ként a csengeleiek társadal-
mi munkában rekonstruálták
a község határában nemrég
feltárt romokat, és parkosít-
ják környékét, ugyanúgy

értesítik azonnal a
múzeumot.

A jelképes jutalomdíjak összegei — bármily nagyok is lennének — messze elmaradnak a felbecsülhetetlen eszmei, tudományos érték mögött, mely egy-egy véletlen leletbejelentés folytán kerülhet napfényre. És még egy: a jóllehet szűk körben tapasztalható, múltunk emlékei iránti önzetlen érdeklődés, gondoskodó figyelem, ami a vak szerzés-gyűjtésvágy, öncélú, önző „enyémeszme" szívesen látott ellenpólusa, mégiscsak mutat valami nagyon biztatót. Az ismeretek terjesztése egyre

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 OKT 16

Mestermunka

Czinder Antal szobrászművészről

1021

Vásárhelyi Hetek

Mint nyolc esztendeje mindég, az idén is megnyitotta kapuit a város október 8-án — a 30 évvel ezelőtti felszabadulás napján — kezdődő vásárhelyi hetek alkalmából.

Több, mint 40 esemény várja a város vendégeit, s mozgatja majd meg az idősebb és fiatalabb lokálpatriótákat egyaránt. A vásárhelyi hetekről szólva meg kell említenünk azt az eszmei vonzást is, ami végigkíséri az eseményeket. Tudjuk, hogy az ünnepi hetek ezért kapcsolódnak október 8-ához, hogy ezek az ünnepnapok a város fejlődésének, boldogulásának, gyarapodásának mérföldkövei legyenek.

A város helyzetéről csak az egész ország tükrében kaphatunk reális képet, hisz a szűkebb közösségek cselekvése, jól összehangolt tevékenysége viheti csak előbbre ügyünket. Ez az eszmei vonzás, mondhatjuk realitás érződik az idei vásárhelyi hetek egész ünnepségsorozatán.

Említsünk néhányat a rendezvények közül: Czinder Antal szobrászművész kiállítása, kertészeti csoportok bemutatója, gyermekrajz kiállítás, a XXI. őszi tárlat megnyitása, kórusverseny, irodalmi műsor, tűzijáték, lampionos felvonulás, kultúrműsorok.

A színes rendezvénysorozatra a város zászlódíszbe öltözve várja látogatóit — gyáraink, új áruházunk, üzletsoraink — azt az utat is jelképezi ezzel, amelyet 1945. április 4. óta megtett országunk és városunk a szocialista építésben.

— d —

kinthették meg a [illegible]

Munkában a stáb. Este, a tele titették a kiállítás megnyitását.

rendi porce

kapus zárt térre tervezte az e szerint a hely alkalmas volt e két és félszeres életnagyságot. rogránit, mivel a nagy mérete nológiai nehézségekbe ütközhet. celán mellett szólt, mivel az finomsága illett legjobban Lena

Hanzély Jenő iparművész sel kezdte. Egyrészt magyar és másrészt az elkészült kisportré mintázás 1974 tavaszán kezdő problémát okozott a monumen méretbe való átfogalmazás mél szempont a korhűség volt. A m zély nem érezte megfelelőnek, totta, s majd újra felrakta, bár hűség most már kifogástalan v

Huszár Imre Munkácsy-dí túrája, segítsége után iparmű egyéni munka után következe gyártás. Dr. Felek Béla igazgat zottság alakult, dr. Jilek Józse ra Rózsa és Gyebnár György i kidolgozták a gyártás programj technológiai átalakítások válta mindent felülmúló lázas összef

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1974 OKT 5
Kisalföld

Czinder Antal

9

1021

● CZINDER ANTAL
„Impresszió" c. műve.

Subaminta album

Napjainkban az egyik legkedveltebb kézimunka a subahímzés. Elkészítése egyszerű, gyors, egyben szórakoztató és pihentető. Most már csak az a kérdés, hogyan kezdjük el a munkát, a különféle öltésmódok közül melyiket válasszuk, milyen fonállal dolgozunk, mennyi anyagra van szükség, stb.

Sokan nem törődnek ezekkel a szempontokkal, csak elkezdenek valamit, öltögetnek, aztán lesz, ami lesz ... Az időt azonban kár pocsékolni, ezért azoknak a kézimunkázóknak, akiknek nincs határozott szín-, forma- vagy technikai érzékük, segítségükre siet a MINERVA kiadásában megjelent Subaminta album. Az album 44 különböző mintával — és azok számtalan változatával — gazdag választékot nyújt a kézimunkázók igényeinek legjobban megfelelő darabok elkészítéséhez.

(A minta eredeti mérete: 80x37 cm)

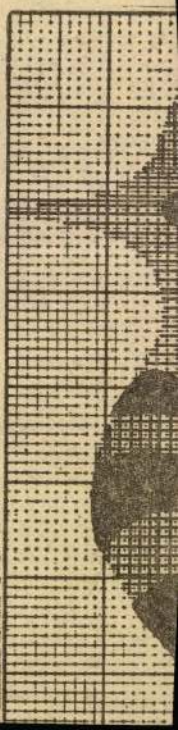

Színjelzés:

Czinder Antal, szobrász

A kult. kapcsolatok Intézetében volt kiállítása. (Ápr.)

Miklós Pál: Képzőművészeti krónika 542-549.

XVII
6.

JELENKOR, Pécs 1974. június

Czinder Antal, szobrász

Kiállít Salgótarjánban.

↓

– : Szabadtéri szoborkiállítás 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. aug. 6.

Czinden Antal

1974. aug. 5-től Salgótarjánban a József Attila művelődési központban kiállítása volt.

Népszava, 1974. aug. 3. 102. évf. 180 sz. 10 p.

Gründer Antal

Öltöző, 1973., bv. 34 cm
Tengerpart, 1972. bv. 41 cm

IV. Országos Kisplasztikai Biennálé
Pécs, 1974.

Gruder Antal

Variációk I–III*, 1971–72.
bronzérmét, Ø, 9,8; 9,8; 9,8* repr.

IV. Országos Kisplasztikai Biennálé
Pécs, 1974.

Grinder Antal

Alamizsnát osztó, 1972. bv. Ø 9,9 cm
Szociális otthon, 1973. bv. Ø 10,8 cm

IV. Országos Kisplasztikai Triennálé
Pécs, 1974.

Gründer Antal

Egy Tisztigémlé Tére, 1973. br. Ø 10 cm
Szabadiskola, 1972. br. Ø 9,3 cm

IV. Országos Kisplasztikai Tiennálé
Pécs, 1974.

Czinder Antal szobrászművész

A vásárhelyi ünnepi hetek keretében szamosi Ferenc művészettörténész nyitotta meg Czinder Antal szobrászművész kiállítását.

Délmagyarország /Szeged/, 1974. okt. 6.

Czinder Antal szobrász

A Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállítótermében ápr.-ban mutatta be érmeit és kisplasztikáit. A bronzplakettek hangulatokat, jelképeket, emlékportrékat idéznek. Szobrai közölt a szcenikus jellegűek bútorokkal, székkel, asztallal jeleníti meg a figurákat, /említve/ melyek gipszbe öntöttek.

Miklós Pál: Képzőművészeti Krónika

Jelenkor, Pécs, 1974. 6. 548 old.

Czinder Antal, szobrászművész

Salgótarján főtéren aug-ban negyedik alkalommal rendezték meg a szabadtéri szoborkiállítást. A művész 24 kisplasztikája és 40 évme szerepelt.

Ablonczy László: Tárlat a főtéren. Magyar Hírlap, 1974. szept. 27.

Czinder Antal

"Pedagógia" c. képét a cimlapon bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juni. 2.
XVII. évf. 22. sz. cimlap.

Czinder Antal

Zászlót vivő nőt ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli 28.
XVII. évf. 30. sz. 12. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1973 NOV 3

Czinder Antal
1021

Czinder Antal: Illusztráció

nem barátkozott meg a nagyüzemi gazdálkodással soha. Valamit mondok: 1945 óta elvégeztük három emberöltő munkáját. Így nézve Szabó Kálmán pátriárka. Itt van, de a változásokat tekintve 1973 neki már a negyedik emberöltő. Örökké perben, haragban volt az elnökkel, a párttitkárral, a brigádvezetőkkel, kimondták rá, hogy szembefordult a haladással, s a falu történetéből kiradírozzák.

Érdemeit elvitte az átszervezés. Én vállalom. Szabó Kálmán: néphős.

4

Nagy István falujában se lesz Nagy István utca. Nagy István százötvenhárom éves, a vele egykorú Vígh Mihály ötvenhárom. A magyarázat a két ember eltérő alkatából, vitalitásából következik. 1949-ben kerültek vezető beosztásba, s kezdetben mindketten megfeleltek a követelményeknek.

Amit mondani akarok: Vígh Mihály bírta erővel, energiával, szorgalommal, együtt haladt a korral, az éveivel. Nagy István elfáradt, megöregedett, begyöpösödött, neki egy nap esztendőr. i teher. Mire kiderült róla, hogy elmaradt a követelmények mögött, korának háromszorosára vénült, és se előre, se hátra. Megkeseredve várja sorsa beteljesülését, komoran figyeli kíméletlen környezetét. Névsorolvasáskor még szólítják, ilyenkor reménykedve kiáltja: Jelen!

Szórja vagyonát, vele szegényedünk mindannyian, két év múlva koldusként megy nyugdíjba. Tekintettel régi érdemeire, hagyják, hogy régi érdemeit eltákozolja. Csendes szóval mondom: tekintettel régi érdemeire, ne holnap, ma nyugdíjazzák. 1969-ben így beszéltek róla: Hantákba áll előtte az egész vezetőség. 1972-ben történeteket mesélnek kacagtató hülyeségeiről, süketségeiről, röhög rajta az egész jogügyi osztály. 1975. Előre hallom: Vén szamár, csődbe vitte a Z. gyárat és kap érte háromezer forint nyugdíjat.

Hőseinket megfosztjuk valóságos érdemeiktől. Egyik-másik lerúgja a lécet tízszer, hússzor, nincs irgalom, hagyjuk, hogy röhögjön, dühöngjön teljesítményükön az egész nézőtér.

Falumat hat vagy hét tanácselnök hozta el 1973-ig. „Kiszállt" az egyik, „beszállt" a másik. Mindegyik hagyott maga után valamit: járdát, utat, napközit, tisztasági fürdőt, iskolatatarozást. Nevüket őrzi az emlékezet, fényképüket tabló az állandó helytörténeti kiállításon. A kezdőket, az elsőket elis-

Nagyszokoly községben fiatal téesztagokkal beszélgetve, megkérdeztem:

— Kit tiszteljünk a téesz atyjaként?

Meglepetésemre tudták, s megmondták, id. Teszler Vendel közlegénytábornok nevét. Az irodán az emberek kicserélődtek, a téeszt új vezetők irányítják, csinálják, adminisztrálják, de a gépcsoportvezető hazatérve Ausztriából, a közlegénytábornoknak külön tart élménybeszámolót.

Harmincnégy községben fiatal téesztagokkal beszélgetve, megkérdeztem: kit tiszteljünk a téesz atyjaként. Harmincnégy községben nem tudják.

Az egyik tanácsházán márványtábla őrzi a bíró és az előljáróság nevét. Talán nagyot maradandót alkottak? Igen. 1935-ben „újjáépíttetett" a községháza.

Hát csak mondom.

Jenő belekiabál a fülembe: Ébresztő, zabba mennek a lovak.

5

Tegnap együtt szálltunk liftbe, és a negyedik emeletig csupán kezet szorítani volt időm.

Igaz, megkérdeztem:

— Jól vagy, Sándor elvtárs?

— Tűrhető — mondta, s kilépett.

Tavaly óta lakjuk ezt az új, sok emeletes munkaházat, Sándor elvtárssal, a leszázalékolt keselyüsi párttitkárral itt még nem találkoztam.

A liftet visszaparancsolom a negyedikre, s némi bűntudattal elindulok megkeresni, behívom beszélgetni, elszívunk néhány cigarettát, kinézünk az ablakon, újra megállapítjuk: szépülnek a lányok.

Benyitok a titkárságra.

— Sándor elvtársat keresem. Nem látták Sándor elvtársat?

— Nálunk, Sándor? — a lány vonogatja a vállát.

A folyosón ismerőst látok.

— Mondd, nem láttad Sándor elvtársat, a keselyüsi párttitkárt?

— Kit?

— Szeretném megmutatni a büfét, a gépházat, a tanácstermet. Együtt jöttünk. Eltűnt.

Nevet.

— Eltűnt az eszed tokja. Elköltözött. Tavaly temettük.

Döbbenten állok. Tavaly temettük? Lehetetlen, együtt jöttünk egészen idáig.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-304
1969 DEC 18

Czinder Antal

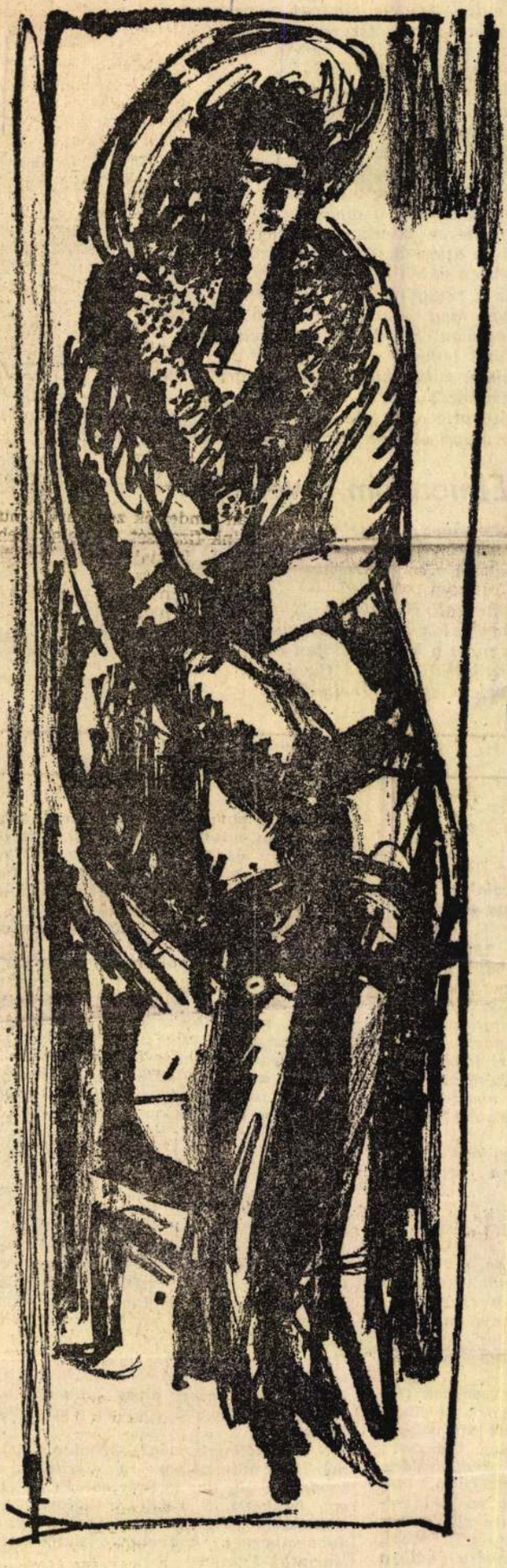

Czinder Antal: Ülő nő

Vásárolja a Chatte-Pompeu
Feleségével hetenként kétsz
Nyaraljon a Fű-fa szigeten
Minden percére megvan a
Dupla árért kétszeres bold
Ez a legjobb világ, nem a
És az olimpia idején
büszke lehet nemzetére is.
Gondja van? Ne törje a fe
Van magyarázó, megmagya
Van elintéző, az elintézi.
Mondó mondja, kitörlő kitörli.
Halottaskocsi a bóbitával,
Kandeláberek a gyászbeszéddel.
Egyenesen mindig csak a járdán.
És az átlag-életkor növekszik.
Hetven évből húsz a nevelés.
Tíz a nyugdíj. Arra mi marad,
hogy még fényesebb legyen a verkli?
Negyven? Évi átlag firundcvancig.
Ebből lemegy a nem-termelő.
Lakás, ruha, koszt, a börtönőr,
Beruházás meg a tűzijáték.
Vásárolja a Chatte-Pompeuse-szappant.
Másképp el kell veszni a világnak!

Elmondom a verset

Elmondom a verset
magam gyönyörűségére
hangosan az erdőn
se írom már
hajnali ébredéssel
dolgatok csöndesen egy-egy strófát
most a kőkorszakban élnénk
te körülülnénk a tüzet
velem együtt énekelnétek

valaki. Lehet,
ogy megtörtént,

külföldi fut-
kba, s nem ha-
apot se, néhá-
t a budapesti
ényzártakor be-
nondott jót is,
yar labdarúgás-
egkérdezte:
gy nyolc-tíz ma-
z a neve?

sen kint voltam,
ik a csapatokat:
"

ÖVŐ

uszon, s a hirde-
egyik verscime-
következő sort:
– nem én írtam.
beütés költésze-
oktam elrugasz-

últ vasárnap este
negyven forinto-
repesi úti pályán,
yetlen vigaszom.
m Angyalföldre.
buszmegálló elég
így én is észre-
snyire egy ember
alatt irattáskája.
emsokára hallom
egérkezni a men-

rosszul lett a sze-
om. De azt igen,

hogy mire gondoltam akkor. Erre: a mentőszolgálat mintájára meg kellene szervezni egy másik, épp oly fontos szolgálatot. Cs. vagy Z. kijön a pályáról, amely stílusosan a temető kerítésének támaszkodik, s odalép a rendőrhöz:

— Őrmester elvtárs, minden pénzemet elvesztettem...

— Várjon itt, jóember, de ha fáradt, leülhet a járda szélére.

A rendőr a legközelebbi telefonállomáshoz siet, fölhívja az erre a célra kijelölt, vasárnap este is szolgálatot tartó OTP-fiókot, s néhány perc múlva fölhangzik a sziréna, majd kilép a gépkocsiból egy fehérköpenyes férfi, és átnyújt kétezer forintot Cs.-nek vagy Z.-nek.

Jövő

Évek óta gondolok rá, most végre megteszem. A következő javaslattal fordulok kultúrpolitikánk vezetőihez: ahogyan néhány arra érdemes sportolónk visszavonulásakor gebines éttermet, presszót vagy italmérést kapott nemzeti ajándékul, kapja meg ugyanezt néhány arra érdemes, idős író is. Ha én is ott leszek a kiválasztottak között, vállalom, hogy minden létén ingyen ebédet és vacsorát adok egy arra rászoruló író-társamnak. Kivéve Abody Bélát: nincs olyan jólmenő gebines-üzlet, melyet ő egy hét alatt tönkre ne enne...

S mit vállalok még? Minden győztes mérkőzés után nálam bankettezhet az írók labdarúgócsapata, a Szocreál F. C. (Évi egy bankett). S végül vállalom, hogy odaveszem jó fizetéssel csaposnak és kidobóembernek kedvenc vízilabdásomat, Karinthy Ferencet.

Zelk Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 ÁPR 21
Tolnamegyei Népújság

Czinder Antal
1021

Czinder Antal
„Ősz" című szobra

(MTI foto — Petrovics László felvétele — KS)

A P

— Hát itt, alattunk?

— Itt mindenütt, amerre lát, szén van a föld alatt. Csak most már nem működik a nagymányoki bánya.

— Mióta nyugdíjas?

— 1959-ben lettem az. Tulajdonképpen rokkantságira küldtek. Egy szerencsétlenség során igen csúnyán eltört az egyik lábam. Ha nagyon megfigyeli a járásomat, talán észreveszi.

— Bánya. Mit mond magának ez a szó? Mire gondol, ha hallja?

— Nehéz évek jutnak eszembe. 1921-ben kezdtem a bányászkodást és harmincnyolc évig csináltam. Van ami eszembe jusson. Nehéz volt, no. Ennyit mondhatok.

A konyhába, ahol beszélgetünk, beárad a tavaszi napfény. A nyitott ajtón át látjuk a virágzó fákat, a házat ölelő kertet.

Petz Ottó a feleségét nézi. Az asszony a kendőjével babrál.

— Sokat virrasztottam az Ottó miatt — mondja csendesen.

— És dolgozott is.

— Persze, hogy dolgoztam. Lánykoromban évekig jártam a zománcgyárba, azután meg, hogy férjhez mentem, a gye-

CZINDER ANTAL, szobrász,éremművész

1973-ban Helsinkiben a FIDEM Xv.Biennáléja.13 magyar ki
állitó.Néhany fiatal magyar müvész nem vehetett részt,
mert a finnek a müvészek egyéni fejlodését is be akartak
mutatni és kérték,hogy a müvész lo évi termését mutassa
be.-A kiallitók között volt:
CZINDER ANTAL is. 37.old

KUNVARI LILLA: A FIDEM Biennáléja Helsinkiben 37.old

AZ ERÉMŐ XXX.évi. 1974. 1.Szám, Bp.

Czinder Antal

szobász

A Kulturkapcsolatok Intéreté-
ben nyílt meg április 14-én
Czinder Antal szobász művész
kiállítása.

Horváth Béla: Kiállítási naptár.
Művészet, 1974 április - 47 oldal.

Grinder Antal

1. Fenyőtündér patinázott gipsz 68 cm

2. Támaszkodó —"— 45x70

Grinder Antal szobrászművész
kiállítása K.K.J. 1974.

Crinder Antal

3. Természetvédelem patinázott gipsz 120

4. Angyal — " — 80

Crinder Antal szobrászművész
kiállítása K.K.J. 1974.

Crinder Antal

5. Anya patinázott gipsz 190 cm
6. Mártír —"— —"— 68 cm

Crinder Antal szobrászművész
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

7. Tengerparton I. patinázott gipsz 43 cm

8. Ősz — " — 56 cm

Gruder Antal szobrászművész
kiállítása K. K. J. 1974.

Gründer Antal

9. Kislány patinázott gipsz 27 cm

10. Ügyvéd terrakotta 50 cm

Gründer Antal szobrászművész kiállítása K. K. J. 1974.

Gink Antal

11. Impresszió terrakotta 21 cm
12. Plébános — " — 28 cm

Gink Antal szobrászművész
kiállítása K. K. T. 1974.

Gruder Antal

13. Leány madárral patin. gipsz 29 cm

14. Tengerpart II. bronz 31 cm

Gruder Antal szobrászművész
kiállítása K. K. J. 1974.

Gruder Antal

15. Öltözködő gipsz 36 cm

16. Orvos terr. 27x43

Gruder Antal szobrászművész
leiállítása K.K.J. 1974.

Gründer Antal

17. Özvegy terrak. 27x43

18. Termékenység —"— 24 cm

Gründer Antal szobrászművész
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

19. Olvasó lány terr. 27 cm
20. Vendégségben ólom 25 cm

Gruder Antal szobrászművész
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

21. Tél terr. 27 cm

22. Kerámikusláng pat. gipsz 38 cm

Gruder Antal szobrászművész
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

23. Kiránduló terr. 25x13

24. Vasalónő gipsz 32 cm

Gruder Antal szobrászművész kiállítása K.K.J. 1974.

Gruber István

25. Nagy-Balogh emlékére pat. gipsz 45 x 65

26. Bójt bronz 30 cm

Gruber István szobrászművész.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

27. Töprengő terr. 32 cm

28. Sámán gipsz 50 cm

Gruder Antal szokrászműv.
kiállítása K.K.J. 1974.

Grinder István

29. Fürdetés után terr. 32 cm

30 Fürdőző —"— 34 cm

Grinder István szobrászművész.
készítette K.K-J. 1974.

Gruder Antal

31. Három bába pat. gipsz 32 cm

32. Álmodozó terr. 28 cm

Gruder Antal szobrászművész.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

33. Törölközö bronz 19 cm

Gruder Antal szobászmüv.
kiállitása K.K.I. 1974.

Gruber Antal

1. Középkori álmok I-X-ig bronz 10cm

2. Krudy 1-III-ig bronz

Gruber Antal szobászművész.
kiállítása K.K.I. 1974.

Czinder Antal

3. Variációk I–III.ig bronz

4. Horizont előtt — " — 10 cm

Czinder Antal szobrászmű v. kiállítása K.K.J. 1974.

Czinder Antal

5. Kolombusz bronz 10,5 x 11 cm

6. Húrvivők -"- 10 cm

Czinder Antal szobrászmű v. kiállítása K.K.J. 1974.

Crinder Antal

7. Találkozás bronz 95 cm

8. Perdita " 11 cm

Crinder Antal grafikusművész
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

9. Modigliani bronz 11,5 cm

10. Szabadiskola -"- 9 cm

Gruder Antal szobrászművi.
kiállítása K.K.J. 1974.

Grinder István

11. Cicás bronz 10,3 cm

12. Katicabogár — " 10,5 cm

Grinder István szobrászművész.
kiállítása K.K.I. 1974.

Gründer Antal

13. Komédiások bronz 8,5 cm

14. Hajnalban —"— 9,8 cm

Gründer Antal szobrászművi.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gindes Antal

15. Altemplomban bronz 9 cm

16. A modell -"- 10,5 cm

Gindes Antal szobrászművi:
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

17. Bújdosók bronz 10 cm

18. Kulváros — " — 10,5 cm

Gruder Antal szobrászművész.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gründer Antal

19. Hídon bronz 10 cm

20. Kritérion —"— 9,5 cm

Gründer Antal szobrászművész.
Kiállítása K.K.I. 1974.

Gindes Antal

21. Sikátor bronz 10 cm

22. A ház előtt —"— 10,5 x 11

Gindes Antal szobrászművi.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gindes Antal

23. Építőmunkások bronz 7,5 cm

24. Mirza —"— 10,5 cm

Gindes Antal szobrászművész.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gründer Antal

25. Erdőszélen bronz 9,5 cm

26. Új lakás — 10 cm

Gründer Antal szobrászművész.
kiállítása K.K.J. 1974.

Czinder Antal

27. Nagy B. J. emlékére bronz 11 cm

28. Balaton " — 13 cm

Czinder Antal fotobrásműv.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gründer Antal

29. Karintky II. bronz 9,7 cm

30. Brücsi -"- 11,2 cm

Gründer Antal fotobrásznáv.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

31. Diogenész bronz 9 cm

32. Az öreg — " — 11,5 cm

Gruder Antal fszobrászművr.
kiállítása K.K.J. 1974.

Czinder Antal

33. Alamizsnátosztó bronz 10 cm

34. Szeretház —"— 9,7 cm

Czinder Antal szobrászművész.
kiállítása K.K.J. 1974.

Crinder Antal

35. Reggel bronz 12,5 cm

36. Gyász -u- 10 cm

Crinder Antal szobrászművész.
kiállítása K.K.T. 1974.

Cziuder Antal

37. Udvar bronz 9 cm

38. Akt " 11,7 cm

Cziuder Antal szobrászművész.
Kiállítása K.K.T. 1974.

Czinder Antal

39. Présház bronz 9 cm

40. A pilóta anyja -"- 10,2 cm

Czinder Antal. szokrásműv.
kiállítása K. K. J. 1974.

Czinder Antal

41. Egy kis rigó emlékére bronz 10cm

42. Játék -"- 11,4cm

Czinder Antal szobrászművész.
kiállítása K.K.J. 1974.

Czinder Antal

43: Olasz dél bronz 10,5 cm

44. Szerelem -"- 13 cm

Czinder Antal szobrászműv.
kiállítása K.K.J. 1974.

Czinder Antal

45. Hatés bronz 13 cm

46. Este -"- 10 cm

Czinder Antal szobrászmű-
vész kiállítása K.K.I. 1974.

Csinder Antal

47. Vajda Lajos emlékére
bronz 10 cm

Csinder Antal szobrászművész.
kiállítása K.K.I. 1974.

Czinder Antal

Tengerparton I. rajz.

Czinder Antal grafikusművész.
Kiállítása K.K.I. 1974.

Gunder Antal

Tengerparton repr.

Gunder Antal szobrászművr.
Kiállítása K.K. I. 1974.

Gindes Antal

Támoszkodó repr.

Gindes Antal szobrászművi.
kiállítása KK. I. 1974.

Gruda Antal

Leány madárral rajz.

Gruda Antal szobrászmüv.
kiállítása K.K.J. 1974.

Czinder Antal

Böjt repr.

Czinder Antal szobrászműv.
kiállítása K.K.J. 1974

Czinder Antal

Három bába repr.

Czinder Antal szobrászművr.
kiállítása K.K.J. 1974.

Gruder Antal

Tél

Gruder Antal festőművész.
Kiállítása K.K: I. 1974.

Czinder Antal

Termékenység rep.

Czinder Antal festőművész.
kiállítása K.K.J. 1974.

CZINDER ANTAL

43. Vásárhelyi ♂T

Czinder Antal szobrász

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében mutatkozik be szobrokkal, érmékkel. Erőssége a jellemábrázolás. „Nagy Balogh emlékére" (említve) „Egy kis rigó emlékére" – „Krúdy-sorozat" (említve)

Losonci Miklós: Tavaszi, változatok a tárlatokon.
Pestmegyei Hírlap, 1974. ápr. 8.

Czinder Antal

szobrász

Kiállított, részben már más bemutatók-
ról is mert kifejezetten figurákat meg-
jelenítő ezt beszőzpontu anyage az
1968-cal kezdődő időszakot fogja át.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Czinder Antal

szobrász

Czinder Antal művészetére hatás-
sal volt Somogyi József, Ferenczy Béni
és Medgyessy Ferenc művészete.

—: Kiállitási naptár

Művészet, 1974. március – 48 oldal;

Czeinder Antal

szobrász

Kiállításán a művész a felszár
ermet különböző anyagokból, mint
gipsz, bronz, ólom, terrakotta és
bemutatott.

— : Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Czinder Antal
Szobrász

1965-től részt vett a művész
hazai és külföldi kiállításokon.
Párizsban, Belgrádban, Szofiában,
Moszkvában, Prágában és Helsinkiben
szerepelt.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március - 48 oldal.

Czinder Antal

szobrász

Czinder Antal 1962-ben szerezte meg a diplomáját és 1965-ből három évig Derkovits ösztöndíjban részesült.

—: Kiállítási naptár

Művészet 1944 március-48 oldal, Művészet

Czinder Antal
szobrász

A Kulturalis Kapcsolatok Intézetében volt első önálló kiállítása Czinder Antalnak, kiállítási anyaga az utolsó 10'év terméséből áll.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március - 48 oldal.

Czinder Antal

szobrász

Ki állítása bemutatott a
művész mintegy 30-35 kisplasz-
tikát, 3 közép és 2 nagyobb mé-
retű szobrot.

—: Ki állítása naptár
Művészet, 1974. március - 48 oldal.

Czinder Antal
festőművész

Czinder Antal 1937-ben érettségi.
Művészi tanulmányait a képző-
művészeti gimnáziumban kezdte,
ahol Somogyi József volt a mestere.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Czinder Antal
festőművész

Czinder Antal tanulmányait
a Képző művészeti Főiskolán folyta-
tta, ahol Pátzay Pál, Mikus Sán-
dor és Szabó Iván voltak tanárai.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március - 48 oldal.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 AUG 11

Dunántúli Napló

Czinder Antal

/1021

Czinder Antal szobra

nelyiség?

Sok meghatározásából a következőket ismertetem: valakire jellemző lelki, akarati tulajdonságok összessége; elvekhez való szilárd ragaszkodásban megnyilatkozó magatartás, azon lényeges, viszonylag állandó, társadalmi- és erkölcsi szempontból jelentős vonások összessége, melyek az ember magatartásában jutnak kifejezésre, stb.

A jellemes emberről mindig, minden helyzetben tudjuk: mit várhatunk tőle, elvekben, cselekvésekben! Ez rendkívül megnyugtató, közösség, s egyén számára egyaránt! De milyen kiábrándító, leverő ennek ellentéte, amikor egyesek szemrebbenés nélkül hazudnak szemünkbe, sőt mosolyognak is hozzá!

Az is közismert, hogy nincsen velünk született jellem, de lezártság sincs abban! A klaszszikus közmondás helyesen valja: „...A küzdelmeken át a csillagokig!" — E küzdelmet, nemes erőpróbákat — amelyek a jellem fejlesztői az élet szolgáltatja; Goethe szerint „...a jellem a világ viharaiban alakul..." és Kölcsey is így vélekedett „...a világ zajában formálódik a jellem" Rubinstein ezt így fejezte ki „...az élet-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Fejérmegyei Hirlap

1974 APR 21

Czinder Antal

...a látlak

1021

Czinder Antal „Impresszió" c. műve

B

rületé
és a k
lyó ép
si eljárásról. Okkal — ok nélkül gyakori ma a vita, a panasz a szabályosnak vélt építkezések tulajdonosaival szembeni eljárások miatt. Ellene, mellette érvek hangzanak el. Az illetékes államigazgatási szervek a vonatkozó törvényes rendelkezések értelmében igyekeznek eljárni — ez természetesen szankciókkal is jár.

Kérdéseinkre Auszmann László osztályvezető adott választ.

KÉRDÉS: A közvéleményt foglalkoztatja az engedély nélküli és engedélytől eltérő építtetőkkel szembeni szigorú fellépés és az építési engedélyezési eljárás megszigorítása. Valójában miről is van szó, mi tette szükségessé a szigorúbb fellépést, mi az új rendelkezések lényege?

VÁLASZ: A közelmúltban a központi sajtó és a Fejér megyei Hírlap hasábjain is több írás foglalkozott az engedély nélküli és az engedélytől eltérő építkezésekkel. Nem véletlenül, hiszen a szaporodó szabálytalanságok, az építési előírások megsértése egyre gyakoribb. A jogsértő magatartások megakadályozása az állami akarat érvényrejuttatása, és az építésügyi feladatokat ellátó tanácsi szakigazgatási szervek munkájának hatékonyabbá tétele érdekében a Kormány 1972. évben határozatot hozott. A határozat — több más intézkedés mellett — kimondta, hogy az építésügyi hatósági előírások

1973 SEP 9-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 SEP 9

Pestmegyei Hírlap
Czinder Antal

1021

Illusztráció

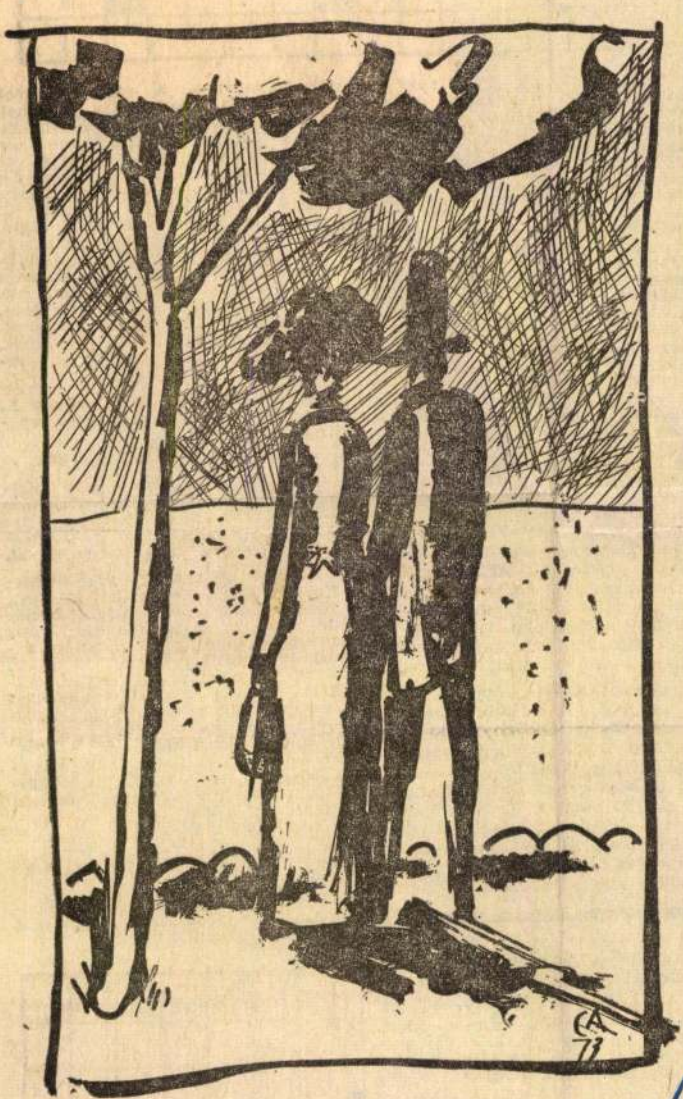

Czinder Antal tusrajza

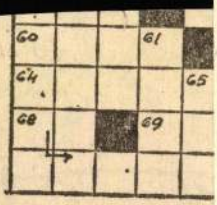

VÍZSZINTES: 1. Régi, ságot magában foglaló folytatása a függőleges 12. számú sorban. 12. Az argon vegyjele. 13. Becézett Anna. 14. „... Lea", Bródy Sándor színműve 15. Rönk fele! 16. Kendőzés. 19. Görbe vége! 20. Egykor. 22. Megye és folyó. 23. „Az" ostoba. 25. Fizikai mértékegységek összetételében: milliószoros. 26. A vízszintes 43. szám alatti beceneve. 27. Mesterséges nemzetközi nyelv. 28. Megvásárolható. 29. Ruházat. 30. A vízszintes 12. szám alatti fordítottja. 31. Zöld takarmány. 34. Satu eleje! 35. A vértanúk városa. 36. A hindu filozófia egyik ága. 38. Csordultig. 39. Rudakra állított szalmafedelű szénaszín. 42. Mókusféle. 43. Férfinév. 45. Üttörő alakulat. 46. Czuczor Gergely egyik írói álneve. 47. Személyes névmás. 49. Arra a helyre. 51. Virág része — névelővel. 52. Személyes névmás. 53. Becézett Aranka. 55. Olasz neve Abbázia. 59. „... carte". 60. Világhírű filmkomikuspár egyike. 62. Klasszikus görög piactér 63. Áramforrás. 64. „A" házasságkötés. 66. Y. S. A. 67. „A méhek..." (Maeterlinck). 68. Szóösszetételekben: kettős. 69. Ady múzsája. 71. Vajon kíván-e? 73. Latin és. 74. Mutató névmás.

FÜGGŐLEGES: 2. Nagy hajóhad. 3. „Mens... is corpore sano." (Ep testben ép lélek.) 4. Zink mássalhangzói 5. Távolabbi ős. 6. A kőszénkátrány melléktermék. 7. „...regénye" (Móricz Zsigmond). 8. Kettős betű. 9. Szeszes ital. 10. Ment — népiesen (ford.). 11. Öregnek látszó. 17. Becézett Ilona. 19. Bánat 21. Iratkapocs. 23. Bródy Sándor színműve. 24. Személye alá. 10 című operában. 32. Önzően makacs. 33. Sürgős. 35. Angol sör. 37. Római üdvözlés. 40. Tág. 41. Szomszédos betűk. 44. Tokió régi neve. 46. Női becenév. 48. Gúny. 50. Szülő. 51. Kajak közepe. 52. Mint a függőleges 7. szám alatti. 54. Jegyző. 56. Finom szemcséjű üledékes kőzet, szobrászok dolgoznak vele. 57. Irakban él. 58. Mint a függőleges 35. szám alatti. 59. Feles üzlet (olaszból átvett szó). 61. Skandináv főváros. 63. Ősei. 65. Visszanéz! Menetrendi rövidítés. 70. Napszak rövidítése. 72. Egyszerű gép.

BEKÜLDENDŐ: a vízszintes 1., függőleges 12. számú sorok megfejtése.

Beküldési határidő: egy hét.

AZ AUGUSZTUS 26-I KERESZTREJTVÉNYÜNK HELYES MEGFEJTÉSE: (vízszintes 1): Hass, alkoss, gyarapíts, (Függőleges 68:) s a haza fényre derül.

KÖNYVJUTALMAT NYERTEK: Kalmár Ákos, 2114 Valkó, ált. isk., Jánosi Margit, 2600 Vác, Nárcisz u. 18., Zsigmond György, 1092 Budapest, Ráday u. 9., Cseh Judit 2200 Monor, Arany J. u. 3., Tenke Ilona 2162 Örbottyán, Rákóczi út 95., Kiss Zsigmond 2740 Abony, Munkácsy út 18., Anka Irén 2700 Cegléd, Pesti út 56., Kovács Gyula 2740 Abony, Szolnoki u. 83., Egresi Éva 2750 Nagykőrös, Derkovits u. 1., Nagy Mariann 2681 Galgagyörk, Mácsai út 4.

pi Együttes énekkara énekel. 0.30: Vízjelzőszolgálat.

PETŐFI RÁDIÓ

4.25—7.59: Zenés műsor. 8.00: Hírek. Időjárásjelentés. 8.05: Verbunkosok, nóták. 9.00: Hírek. 9.03: A Gyermekrádió műsora. 10.00—12.03: Zenés műsor üdülőknek. Közben: 10.00—10.05: Hírek. Időjárásjelentés. 10.30—10.35: Útika-

GYERMEKREJTVÉNY

Pajtások! A pedagógus-író sorozatunk utolsó részét közöljük mai rejtvényünkben.

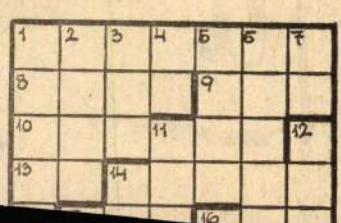

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1973 JUL 2

Czinder Antal

ŰVÉSZET

1021

Czinder Antal rajza

Heinrich Böll:
Csoportkép hölggyel
(MAGVETŐ)

●

Fedor Ágnes:
Karola és kora
(SZÉPIRODALMI)

●

Koháry Sarolta:
Flóra és Ilonka
(MAGVETŐ)

●

Pál Rita:
Krumplitánc
(MAGVETŐ)

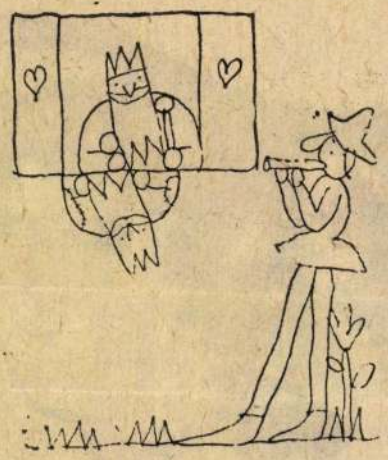

Réber László: Illusztráció

Pedagógus-élet

Pál Rita első kötetének utolsó novellájában ez a párbeszéd található: „—... mondd világosabban. — Elválok tőled ... *Hallgat. Keresgéli a szavakat.* — Sohase bántottalak. — Nem kiabáltál, nem jöttél haza részegen, és tudtommal szeretőd sincs. — Milyen legyek hát? — A bőrödből nem bújhatsz ki... *Nem érti. Felállok.* — Nincs kedved tovább beszélgetni? — *szól utánam.* — Nincs. Ne haragudj." Ez a passzus szinte az egész kötet kicsinyített mása. Férfi és nő, kolléga és kolléga (legtöbbször pedagógus), anya és lánya élnek így egymás mellett, s szakadnak el úgy egy-

dülékeny, szellemes könyvet írt. A mese azonban elvonta figyelmét az alakokról. Figurái félárnyékban maradtak. Nem egyéníti őket, csupán társadalmi-történeti értelemben valódiak. Főhőse, Rubini Karola, különös intuícióval áldott jóstehetség. Minden fejezetben egy-egy esetéről olvashatunk. A grafológus-jósnő — titkárnője előzetes információira is támaszkodva — kíméletlenül deríti föl páciensei gyengéit, féltve őrzött titkait. Előlük húzza félre az írónő a függönyt.

Az olvasó bekukucskál. Kíváncsi lenne részletekre, motívumokra, erre azonban nincs idő, a következő fejezetben újabb „kuncsafttal"

KOROKNAI ZSUZSA:

Leni Gruy

Undok mesterség a kritikusé. Itt van előttem egy remekmű, illetve (mert kortárs-műről nem szívesen mond az ember ilyet, a felsőfokú minősítést bölcsebb az útókorra hagyni) egy regény, mely a jelen pillanatban remekműnek látszik, s most fel kellene boncolni, szétszabdalni, részenként körbemutogatni azt, ami éppen azért *igazi*, mert művészileg megkomponált, bonthatatlan *egész*.

★

Másodszor olvasom *Heinrich Böll* magyarul nemrég megjelent regényét, melynek címe: *Csoportkép hölggyel*, s melynek sajátos — jegyzőkönyvszerűen száraz, mégis szenvedélytől lüktető és kissé ironikus — stílusát, úgy érzem, kiválóan tolmácsolja *Bor Ambrus* fordítása.

Másodszor olvasom a könyvet, és egyre ingerültebben hessegetem emlékezetemből *Fellini* filmjének, a *Julia és a szellemek*-nek minduntalan előtolakodó emlékképeit. Hiszen a két mű: két külön világ. Fellininél: a valóságos és látomásképek burjánzó szövevénye, tudatos és tudattalan asszociációk barokkos tobzódása — Böllnél minden úgy igaz, hogy egyszersmind valódi is; az ő művészi látomása

Bezárhat a Táncművészeti Főiskola

A negyvenöt éves múltra visszatekintő Magyar Táncművészeti Főiskola vezetője lemond tisztéről, ha az intézménynek járó béralapból levonják a tervezett 10 millió 235 ezer forintot. *Gál Jenő* főigazgató a tegnapi jubileumi tanévnyitót megelőző sajtótájékoztatón elmondta: az említett összeg elvonása 28-30 oktató elbocsátását tenné szükségessé. Ekkora létszámleépítés után be kellene csukni a nagy múltú intézmény kapuit.

Márciusban már elvontak hárommillió forintot az intézménytől, így elbocsátottak mindenkit, akit nélkülözni tudtak. A költségvetéstől kapott támogatás már most sem elég, így más forrásokból, például a nulladik évfolyamok indításából, és az idegen diákok oktatásából befolyó összegekkel próbálják meg pótolni a hiányt. A főigazgató elmondta, a minisztérium a hallgatók létszámához viszonyítva túl nagynak tartja az oktatók arányát. A számításoknál ugyanis csak a főiskolai képzésben részt vevő 69 hallgatót vették figyelembe, pedig a 216 általános és középiskolás tanulónak is főiskolai tanárok tanítják a szaktantárgyakat. Az intézmény vezetői állandó levelezésben állnak a minisztériummal, s a tárca képviselői ígéretet is tettek a tervezett rendelkezések felülvizsgálatára, idáig azonban mem történt semmi.

A sajtótájékoztatót követő ünnepi tanévnyitón a résztvevők a múltra emlékeztek. Díszoklevelet adtak át a 41 éve végzett első évfolyam megjelent képviselőinek, többek között *Orosz Adélnak, Boros Erzsébetnek, és Menyhért Zsoklinnak.*

(ráthonyi)

„A második vonalból"

Beszélgetés Csihák Györggyel, a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület elnökével

„Emberi szeretet, szakmai tisztaság, tárgyi tudás és önzetlen, becsületes gondolkodásmód jellemezzen bennünket, akik a magyar nép és a magyar haza történelmének kutatásában együttesen munkálkodunk" – olvashatjuk az 1986-ban *Csihák György* alapította Zürichi Magyar Történelmi Egyesület alakulónyilatkozatában. A szervezet ez évi, a közelmúltban tartott negyedik magyar történelmi iskolájára határainkon túlról is számos érdeklődő érkezett.

– Pártonkívüliként a magyar kormány különleges elszámolási szakértője voltam – kezdi beszélgetésünket Csihák György, *Csikós-Nagy Béla, Nyers Rezső, Tímár Mátyás* után az új gazdasági mechanizmus kidolgozásának második vonalában vettem részt azt hangoztatván, hogy a gazdasági reform társadalmi változás nélkül nem áll meg. Fontosnak tartom annak az elvnek a felismerését is, hogy egy olyan ország, mint Magyarország, ahol a nemzeti jövedelemnek körülbelül negyven százaléka realizálódott a külgazdaságban, teljes gazdasági reformot egyedül nem képes végrehajtani, ha nem tudja környezetét is átalakítani.

Tanulmányaimban többek között kifejtettem, hogy nem lehet csak az áru piacára szorítani a piacot, hanem ugyanúgy piaca van a munkaerőnek és a pénznek is. Ez azonban már főbenjáró bűnnek számított. Ezért hát én voltam az első, aki kormánytisztviselőként trafikot nyitottam. Mivel azonban betörtek az üzletembe, és mindenféle módon macerálni kezdtek, gondoltam egyet, és Svájcba emigráltam. Így lettem politikai menekült. Svájcban – mivel ott a nemzetgazdászi munkakör politikusi tevékenységhez kötött, üzemgazdász lettem, s ilyen minőségemben dolgoztam például olyan nemzetközi olajmonopóliumnál, mint a Firestone.

– Hogyan kezdett a közgazdaságtudományok mellett történelemmel foglalkozni?

– Amikor kijöttem, azon kezdtem gondolkodni, hogyan tudnám kamatoztatni saját pozíciómat Magyarország számára. Elkezdtem történelemmel foglalkozni, könyveket írni. Nem voltam tipikus emigráns. Szervezetekbe nem tartoztam, de alaposan körülnéztem a világban. Megfigyelhettem többek között azt is, hogy az emigrációban nincs paraszt, mert a föld népét a haza megköti.

– Hogyan látja a magyar emigráció helyét a mai magyar történelem alakításában?

– Néhány évvel ezelőtt rájöttem, hogy tapasztalataink nem kellenek az országnak, legfeljebb csak a pénzünk.

– Miben látja ennek az okát?

– A Kárpát-medencében élő rendkívül tehetséges és szorgalmas népek mindig szenvedtek valamilyen hódítótól. Mindegy, hogy az avarok, szkíták, törökök, tatárok vagy éppen a szovjetek képében jelent meg.

– A zürichi Magyar Történelmi Egyesület alapítónyilatkozatában olvasható, hogy a legtisztább tudományos szellemben kívánják tanulmányozni és kideríteni a magyar nép vagy népek igazi eredetét.

– Fontos, hogy ne utasítsunk eleve vissza semmiféle elméletet, azonban elvárjuk, hogy a tudomány és az élet területén a bizonyítékok és az érvek szigorúan tudományos alapon álljanak. Ne egyezzünk bele, hogy bárki bármiről kijelenthesse: a kérdés már megoldódott és ezért mindenki köteles magáévá tenni.

Galgóczy Zsuzsa

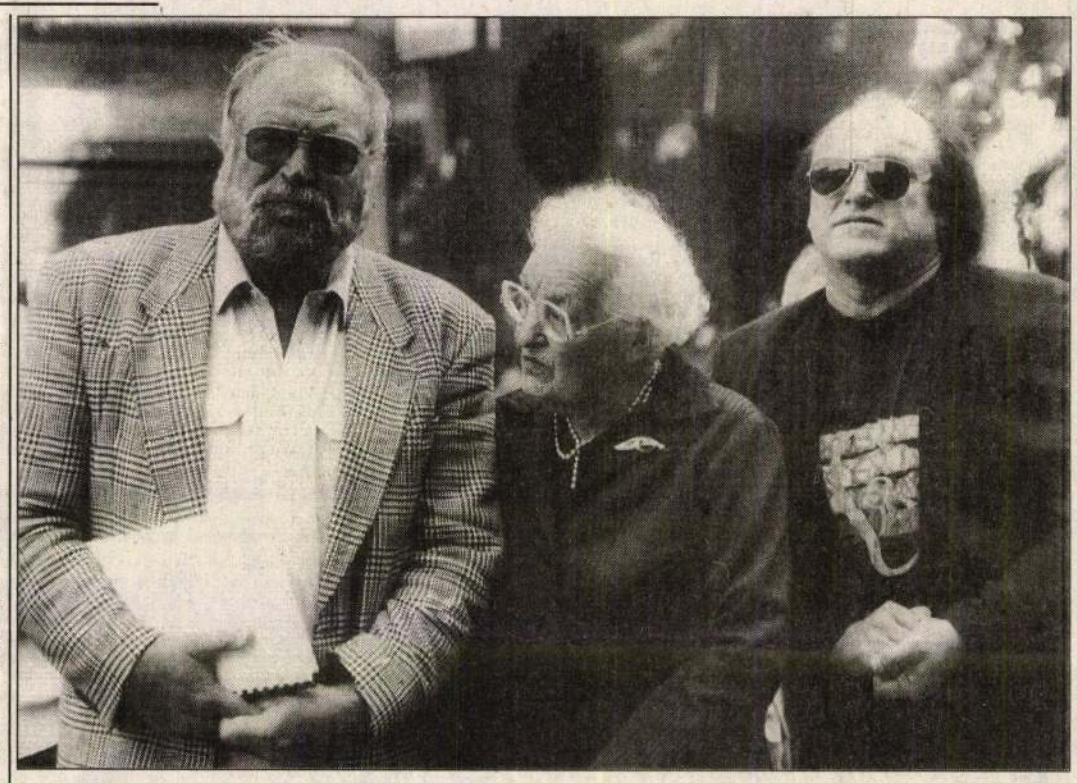

FOTÓ: VAJDA JÓZSEF

Volt egyszer egy Színészkirály, 1976-ban meghalt ugyan, ennek lassan húsz esztendeje, de valahogy nem sikerül megfeledkeznünk róla. Tegnap a Mester utca sarkán Czinder Antal domborművét avatták föl, mert e házból indult el, mint az emléktábla mondja, Latinovits Zoltán pályafutása. S mivel e házban lakott Galamb Sándor is, elképzelhető, hogy megint csak igaza van az emléktáblának, miszerint L. Z. pályakezdésére jelentős hatást gyakorolt a jeles színházi szakember. Hát, nem tudom... Képünkön a család: Bujtor István, a Mama és Frenreisz Károly

A Deka-Dance Kairóban

Az egyiptomi fővárosban megtartották a 7. kairói nemzetközi kísérleti színházi fesztivált. A *Faruk Hoszni* egyiptomi kulturális miniszter által a kairói operaházban megnyitott tíznapos rendezvényen 35 ország 52 együttese lépett fel. Az ünnepélyes megnyitó műsorát a magyar Deka-Dance együttes adta.

Bevésés

Néhány napon belül kétszer is láthattuk (főműsoridőben) a képernyőn Richard Blain és Ilsa Lund (Humphrey Bogart és Ingrid Bergman) édes-bús románcát. A Casablanca először csütörtökön, szeptember 7-én, 18.15-kor tűnt föl a Duna TV-ben, másodszor vasárnap, 10-én este 21 órakor, a TV1-en. Hogy e két dátumtól eltekintve is, Kertész Mihály 1942-es, és akkor náciellenesnek szánt (számító) filmje az utóbbi időben hányszor volt műsoron, nehéz lenne összeszámolni. Most még indok is volt – legalábbis a TV1 esetében – erre a kettőzésre: százéves a mozi, és a televízió ez alkalomból sorozatot indít – Szabó István Oscar-díjas filmrendező válogatásában – az évszázadnyi múlt legsikeresebb filmjeiből. Ezek sorába tartozik a Casablanca is. Vetítését vasárnap este megelőzte egy harmincperces dokumentumfilm, mely az ősbemutató ötvenedik évfordulójára, 1992-ben készült, a film születésének, forgatásának, utóéletének eseményeiről. Mit mondjak – ez érdekesebb volt, mint a nagy hírű főmű, mely, ne karteljünk, bizony a legbiztosabb hollywoodi patentek szerint készült, a nácikat ostoba operettkatonáknak, az ellenállókat naiv szuperhősöknek mutatja, s ha a két főszereplő nem nyújt a sztorinál mélyebb, igazabb alakítást, a híres Casablanca, hajdani három Oscarjával együtt, majdnem nézhetetlen lenne.

Mindamellett, a Casablanca máig a nézők kedvence. Ám az azért még így is kissé túlzás, hogy a bevésés szintjén adagolják a műsorszerkesztők. Annyit talán megtehettek volna, hogy esetleg megnézik a másik adó előzetes műsortervét. No de ha ismerjük a „kék tévé" és a Duna közötti „jó viszonyt", ezt az elemi odafigyelést is aligha várhatjuk el. **(t. i.)**

SaRock

Szívmelengető dallamok

Most jó! – idézhetnék sóhajtva egy régi reklámszlogent, de ez itt nem a reklám helye, sokkal inkább három olyan lemezé, amely talán valóban kiutat jelent(het) hétköznapjaink nyomorúságából. Amely segít(het) felülemelkedni a negatív kisugárzások okozta bágyadt szétkenődöttségünkön, s amely újra megtölt(het)i szívünk melegséggel, örömmel és életkedvvel. Ma, amikor a hazánkban is megtelepedett mamutvilágcégek, illetve a hazai lemeztársasaságok futószalagon ontják az újdonságokat, amikor szinte minden tizedik percben megjelenik egy újabb, haszontalanabbnál érdektelenebb CD, ez a három, emberi hosszúságú és teljesen különböző stílusú zenei anyag ismét bebizonyította, hogy továbbra is érdemes keresztülverekedni magunkat a kiszámítható percalbumok dzsungelén.

Elsőként itt van az angol Blameless debütáló albuma, a The signs are all there. A U2, a Smith, az R.E.M. és – bármily furcsán hangzik – a pécsi Kispál és a Borz lehetne a tájékozódási pont, némi grunge hatással vegyítve, mindez azonban közel sem jelenti a fenti zenekarok valamiféle csípőficamos szintézisét. A Blameless úgy hiteles, ahogy van, a lehető legklasszikusabb felállásban – ének, gitár, basszus, dob – ontják magukból a dalokat, semmi púder, semmi felesleges felhajtás, csak ahogy az belülről felszakad. Tökéletes, tiszta szívű rockalbum, egyetlen gyenge pontja sincsen, lendület és érzékenység, nyers erő és törékeny lelkület.

Szívderűnk karban tartásában a Blameless mellett sokat segíthet a svájci születésű, de jelenleg Los Angelesben élő Mark Tccanz is, aki szintén nemrég lendült be a pályán. Érett és erőteljes hangja a leginkább Chris Rea baritonjával rokonítható, karcos és férfias, mégis meleg, ugyanakkor nyoma sincs benne a mi Gergely Róbertünk szentimentális, háziasszonyokat szexuálisan csigázó búgásának. A Blue Dog tíz, könnyednek tűnő, de gondosan megformázott dal gyűjteménye, az egyenletes színvonalú mezőnyből talán a Love song, a Happy és az Incubus című kompozíció emelkedik ki valamelyest, s az egész albumot a gótikus hedonizmus és romantikus miszticizmus hangulata lengi körül.

A harmadik, kékes színű nappalokra és reménytelenül fekete éjszakákra gyógyírt jelent(het)ő albumot egy magyar zenekar, a Másfél jegyzi. Kínai nátha című albumuk kazettaváltozata ugyan még tavaly nyáron jelent meg – lásd: SaRock, 1994. július 13. –, nemrég azonban végre CD formájában is hozzáférhető, s ez talán végre ráirányítja a figyelmet az utóbbi idők egyik legnagyszerűbb magyar zenekarára. A Másfél zenéje meghatározhatatlan, négy egyenrangú zenész öntörvényű, mindenfajta kompromisszumtól mentes instrumentális muzsikája, zabolátlan energia, ötletek tömkelege, gyakran párhuzamos szólókitörésekkel, valahol félúton a dzsesszrock, az avantgárde, illetve a kortárs zene között, sőt, időnként a klezmer-muzsikára jellemző motívumok is felbukkannak benne.

(jávorszky)

Blameless: The signs are all there. China Records, 1995; Mark Tchanz: Blue Dog. Warner Music, 1995; Másfél: Kínai nátha. Szerzői kiadás (terjeszti a Trottel és a Bahia), 1995

A Hökosz nem dőlt be

Folytatás az 1. oldalról

A minisztériumi közleménnyel kapcsolatos kérdésünkre *Jaczkovics László*, a Hökosz alelnöke elmondta, hogy az MKM közleménye csak a közvéleményben és a diákságban próbál Hökosz-ellenes hangulatot kelteni, valamint az idő húzásával elejét venni a demonstrációknak, kompromisszumkészségről és együttműködésről szó sincsen. Ami a három követelésük elfogadását illeti, a következőképpen áll a helyzet: Arra, hogy az alaptandíjat 1996-ban nem fogják megemelni mindössze szóbeli ígéretet kaptak *Horn Gyula* miniszterelnöktől. Azt, hogy az idén nem kérnek kiegészítő tandíjat, azt az MKM csupán ajánlotta a felsőoktatási intézmények vezetőinek, a júliusi kormányrendelet azonban lehetőséget biztosít erre. A tandíjrendeletnek a Hökosz szakmai kritikája alapján való kigazításával kapcsolatban annyi történt, hogy a rendeletet *Papp Lajos* helyettes államtitkárral valóban átnézték, és Papp Lajos elismerte, hogy sok pontatlanság és apróbb koherenciazavarok is vannak a rendeletben, de úgy ítélte meg, hogy ezek nem akadályozzák annak végrehajthatóságát. A negyedik követelés a tandíjak (vállalati, önkormányzati, vagy más) kompenzációs lehetőségeire vonatkozik, és ez ügyben sincsen semmi konkrétum.

Cs. O.

FOTÓ: VAJDA JÓZSEF

Születésének kilencvenedik évfordulója alkalmából tegnap délután felavatták Ráday Imre színművész sírkövét a budapesti Farkasréti temetőben

● A Gazdagréti Közösségi Ház fennállásának tizedik évfordulója alkalmából jubileumi ünnepséget rendeznek. A szeptember 15-én kezdődő ünnepi eseménysorozat keretében Horváth Ernő fotográfus képeiből nyílik kiállítás, majd táncbemutatóval várják az érdeklődőket. Az est további részében maguk a látogatók is táncolhatnak a Calypso Dancing Partyn.

Új MAGYARORSZÁG
POLGÁRI NAPILAP

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:
Andorka Rudolf, Bolberitz Pál, Szokolay Sándor

FŐSZERKESZTŐ:
Kő András

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dippold Pál

KIADJA A NEMZETI SAJTÓ Kft.
FELELŐS KIADÓ
a kft. ügyvezető igazgatója

LAPIGAZGATÓ:
Bara István

SZERKESZTŐSÉG
1085 Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Postafiók: 1410 Budapest, Pf. 199. Telefonok: 266-5009, 266-2804
(Hírlapkiadó: 138-2399, 138-4300, 138-3988.)
Telefax: 266-2288 (napi szerkesztés), 267-3313 (titkárság)
Éjszakai üzenetrögzítő: 266-4262
HIRDETÉSFELVÉTEL:
1085 Budapest, Blaha Lujza tér 3.
Telefon: 138-4300 /2427, 2822 m., telefax: 138-4761

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt., árusításban megvásárolható az alábbi terjesztők hírlapárusainál: a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok, Medvecz és Társa, Kíadói Lapterjesztő Kereskedelmi Kft.
Előfizethető a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési Irodában (Budapest XIII., Lehel u. 10/A., levélcím: HELIR, Budapest 1900), ezen kívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban, közvetlenül vagy postautalványon, illetve átutalással a Postabank Rt. 219-98636/021-02809 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj egy hónapra 583 Ft, negyedévre 1749 Ft, félévre 3498 Ft, egy évre 6996 Ft
Külföldön terjeszti a Kultúra Kereskedelmi Vállalat H-1339 Budapest, Postafiók 149.

SZIKRA LAPNYOMDA Rt.
Felelős vezető: **Dr. Csöndes Zoltán** elnök-vezérigazgató
ISSN 1215-0185 Bp. – ISSN 1215-1386 vidék

APRÓHIRDETÉS

ADÁSVÉTEL

Faház, felállított, szétszedhető eladó. 18 nm-es. Irányár: 120 000 Ft. Érd.: 187-0892.

Gyermek versenykerékpár eladó. Jó állapotú, 5 sebességes. Irányár: 6000 Ft. Tel.: 212-6406, munkanapokon 8–16 óráig. (S-4-1642)

Gáztűzhely palackkal együtt eladó. Bp. XVI., Sashalom, András u. 5. (S-9-1701)

Kétszemélyesre kihúzható fenyőfa vázú, ágyneműtartós heverő 33 ezer Ft-ért eladó. Tel.: 221-0116. (S-9-1703)

VW Golf II. autósbolt. Új és használt alkatrészek vétele, eladása. 1162 Budapest, Béla u. 28. Tel.: 06-30-443-023. Nyitva: H–P 8–18 óráig. (236288/9K)

Szép biedermeyer vitrin, nagy szekrény, barokk komód, tükör, festmény, dísztárgy eladó priváttól. 156-8413. (336507/22K)

ALBÉRLET

Alkotmány utcai szoba-hallos, teljesen felújított, reprezentatívan berendezett lakás kiadó szeptember 1-jétől hosszú távra. Tel.: 135-7572. (S-4-1620)

Pestszenterzsébeten kertes ház udvarában különálló, csinos kis bútorozott, gázfűtéses garzonlakás igényesnek kiadó. Telefon, ill. egy kocsi beállása lehetséges. Tel.: 284-2950 (S-4-1619)

ÁLLÁS

Profi idegenvezetés, tolmácsolás, fordítás német nyelven. Tel.: 165-4228, 06-30-488-291

Agilis, személygépkocsival, középfokú végzettséggel rendelkező fiatalember munkát keres. 257-6174. (A-31-1551)

Mellékállásban szellemi tevékenység optimista embereknek. 269-1677. (236114/1H)

GÉP

120 literes használt hűtőgép eladó. Érdeklődni este: (06-26)-328-015. (236287/9K)

INGATLAN

Eladó Óbudán az Aranyvölgy utcában 100 nm-es családi ház 200 n-öles telken. Ára 8,8 M Ft. Tel.: 06-60-317-336.

Hévíztől 2 km-re eladó 417 négyszögöl zártkert, bekerítve, 23 nm téliesített faház, villany, víz van, szelídgesztenye, gyümölcsfák, dió. Tel.: 261-3878 (A-24-1473)

Válon 1200 n-öl zártkerti ingatlan (szőlő, szántó) hétvégi házzal, pincével műút mellett eladó. Megoszthető. Villany van. Érd.: 227-0295 (S-6-1652)

Eladó olcsón Herceghalomnál 258 n-öl bekerített zártkerti telek gyümölcsfákkal, építőanyaggal. Villany, ásott kút van. Vasútállomáshoz közel. Érd.: 409-0941 telefonszámon. (S-6-1651)

Bp. XVIII. kerületben, Szemeretelep környékén, betegség miatt 120 n-öl gyümölcsfás, bekerített, közművesíthető építési telek a lakóházak között, a buszhoz közel 1,3 millió forintért, áron alul sürgősen eladó, vagy garzonra cserélhető. Telefonügyelet állandóan: 251-9036. (S-9-1709)

Beköltözhető szép családi ház, felújítás alatt, Budapesttől 50 km-re a 6-os főút mentén, Adony nagyközség központjában, két utcára nyíló, 366 n-öles telken eladó. Érd.: 155-4287. (S-11-1715)

JÁRMŰ

Mitsubishi személygépkocsik és haszonjárművek rendkívüli árkedvezménnyel eladók. 257-8815. (A-31-1548)

Seat Ibiza, 1,3 CLX, grafitszürke metál, másfél éves, megkímélt, garázsban tartott, 15 ezer kilométerrel, 1 millió 200 ezer Ft-ért eladó. Tel.: 175-9071, reggel és este. (S-6-1637)

Vladár villamosmérnök műhelyében riasztók, autórádiók, központi zárak, motoros ablakemelők, GSM 900 telefon kihangosítása, szerelése kiváló minőségben, garanciával. Goldstar rádiók kedvező áron – kedvezményes beszereléssel – kaphatók. 1022 Bp., Fillér u. 93. Tel.: 136-8707. (S-7-1661)

AVIA Turbó tehergépkocsik reklámáron, amíg a készlet tart! Tel.: (06-34)-340-402, (06-34)-340-888. (236241/2H)

LIAZ tehergépkocsik és pótkocsik teljes választéka a gyári képviselettől. Tel.: (06-34)-340-402, (06-34)-340-888. (236242/2H)

Vennék R5-ös, Citroen AX vagy Opel Corsa gépkocsit. Telefon: 115-9861. (S-9-1700)

AVIA Turbó tehergépkocsik reklámáron, amíg a készlet tart! Tel.: (06-34)-340-402, (06-34)-340-888. (236241/1H)

LIAZ tehergépkocsik és pótkocsik teljes választéka a gyári képviselettől. Tel.: (06-34)-340-402, (06-34)-340-888. (236242/1H)

Totálkáros autót vennék. Tel.: 06-30-402-413. (233012/8K)

KÖZLEMÉNY

Videotéka nyílt Kispesten, a Lehel utca 7.-ben. Telefon: 06-20-347-214. Nyitva: mindennap 10–22 óráig. (A-28-1517)

Jóga VIII., Baross u. 121. Telefon: 134-0818. (235968/6H)

Velence szeptember 21–24-ig (2 éjszaka) luxusbusszal 12 900 Ft. Toptour, Nádor u. 26. 131-6194. (336620/10K)

LAKÁS

Stefánia úti, 2,5 szoba-hallos, 85 nm-es, mfszt.-i, kertes, felújított, telefonos lakás 7,9 millió Ft-ért eladó. (+ Garázsvételi lehetőség.) Tel.: (06-24)-370-381, 06-30-488-595, 06-30-490-526 (A-25-1485)

Hősök terénél 68 négyzetméteres, kétszoba hallos, társasházi kertes öröklakás eladó. Ára: 6.5 millió. Telefon: 250-4981.

Eladó Vecsésen 64 nm-es, 2 szobás, gázfűtéses, összkomfortos, bővíthető családi ház 200 n-öles közműves telekkel, jó közlekedéssel, csendes környezetben. Dániel Attila, tel.: (06-26)-347-522. (S-2-1610)

Óbudai, 69 nm-es, Szentendrei úti, hetedik emeleti, nívósan felújított, panel öröklakás reális áron eladó vagy Pest környéki házra cserélhető értékegyeztetéssel. Tel.: 212-6406, 8–16 óráig, munkanapokon. (S-4-1626)

Zugló-zöldövezeti, 46 nm, másfél szobás, telefonos, világos konyhás, első emeleti, parkettás, összkomfortos panellakás Örshöz közel, kitűnő közlekedésű, csendes helyen eladó. Tel.: 271-8314 (S-8-1687)

Kertes, verandás, pincés, padlásos, XVI. ker.-i, 120 nm-es villarész 5 millió Ft-ért megvásárolható. Kettő vagy egy másfél szobás zöldövezeti lakás beszámítható. Tel.: 400-2107 (S-8-1688)

XI. ker., Irinyi J. utcában 61 nm-es, 2,5 szobás, lodzsás, távfűtéses téglaházban lévő öröklakás eladó. Irányár: 4 millió Ft. Dániel Attila, tel.: (06-26)-347-522. (S-2-1602)

Budai nagy kertes társasházban, Sasadi út közepén eladó 1+2 félszobás, panorámás lakás, tárolós, erkélyes, 66 nm, jó elrendezésű. Kedvező áron 6,6 millió forint. Tel.: 186-1599, délután. (S-9-1698)

Elcserélném újpesti, lakótelepi, 2 + fél szoba-hallos, étkezőkonyhás, telefonos, kétfrontos, III. emeleti öröklakásomat 1 + fél szobás, összkomfortos öröklakásra, III. emeletig, ráfizetéssel. Irányár: 3,5 millió Ft. Érdeklődni: egész nap, 160-5764, 160-1830. (F)

Káposztásmegyer I-en 67 nm-es öröklakást elcserélnék kisebbre + készpénzre (1,4 millió Ft) vagy eladó kb. 3,2 millió forintért. A lakás a villamos-végállomás közelében van. Érdeklődni: 180-6109. (S-11-1718)

OKTATÁS

Németoktatást és fordítást vállal diplomás szakfordító és tolmács. Tel.: 180-2267.

SZOLGÁLTATÁS

Duguláselhárítás! 284-5483. (336223/10K)

Parkettásmester! 283-2997. (336541/19K)

FLASH-COM Kft. ajánlja szolgáltatásait. Számítógépek értékesítése, rendszertervezés, tanácsadás, szervizelés helyszínen. Számítástechnikai oktatás. Cím: 1165 Budapest, Bökényföldi út 21. Tel.: 06-30-494-749, 06-30-494-649. (F)

TÁRSKERESÉS

Szeretné megtudni, milyen különlegességeket tud nyújtani önnek a „Szivárvány" társközvetítő? Hívja a 134-6087-es telefonszámot du. 2-től 5 óráig. (S-1-1569)

UTAZÁS

Cseh várak, kastélyok: okt. 24–28., 15 900 Ft/fő. Párizs–Loire völgye: szept. 23–29., 27 800 Ft/fő. Izrael: nov. 2–9., 89 950 Ft/fő. Kairó: okt. 20–24., 57 500 Ft/fő. London: okt. 21–28., 71 990 Ft/fő. Makrovilág: 217-5307. (336735/2K)

ÜDÜLÉS

LAST MINUTE. Korfu 1 hét apartmanban EN vagy szállodában R 19 900 Ft-tól, 2 hét 29 900 Ft-tól. 1 hét 3 csillagos szállodában FP 29 900 Ft-tól, 2 hét 39 900 Ft-tól. **Kréta** 1 hét apartmanban En vagy szállodában R 21 900 Ft-tól, 2 hét 31 900 Ft-tól. **Mallorca** 1 hét 3 csillagos szállodában FP 35 900 Ft-tól, 2 hét 49 900 Ft-tól. **Costa del Maresme** 10 nap luxusautóbusszal szállodában FP 19 900 Ft. Eurotours. Budapest V., Nagy Ignác u. 14. T.: 269-1426. Budapest III., Boglár u. 10. T.: 187-3971. Szekszárd, Garai udvar. T.: (06-74)-311-167. Pécs, Nagy L. kir. 20. T.: (06-72)-311-314. Szeged, Maros u. 1. T.: (06-62)-311-644. Salgótarján, Fő tér 6. T.: (06-32)-310-953. Veszprém, Cserhát u. 7. T.: (06-88)-320-289.

Festői környezetben, a Mátra nyugati szélénél egész évben kikapcsolódhat egy kis valuban. Csend, nyugalom, hegyek, ezernyi látnivaló. D. Nagy Zsuzsanna, 3051 Szarvasgede, Kossuth u. 80. Tel.: Palotás 78. (S-8-1674)

VÁLLALKOZÁS

József körúti, második emeleti, liftes, telefonos, délnyugati, 2,5 szobás, 133 nm-es öröklakás lakásnak, irodának, rendelőnek bútor nélkül hosszabb időre kiadó. Érd.: 133-9810, 175-9754, 160-9308 telefonon. (A-24-1468)

Betörésvédelem a biztosítók technológiája szerint esztétikus kivitelű biztonsági rácsokkal, a bejárati ajtók védelme három vagy öt ponton záródó olasz rúdzárakkal – méltányos áron. Lépcsők, korlátok, kerítések, az ön ízlése és elképzelése szerint, festve, felszerelve. Felméréskor az egész létesítményre kiterjedő ingyenes betörésvédelmi szaktanácsadás! Tel.: (06-26)-331-689, mobil tel.: 06-20-347-717. (S-6-1635)

Keresse fel a Fotonia fotódiszkontot és -nagykereskedést Budapesten, a XIII. kerület, Pannónia utca 42. szám alatt. Amatőr és professzionális fotófilmek, fotópapírok és kiegészítők széles választékával várjuk kedves vásárlóinkat. Telefon: 06-20-359-280. (S-1-1587)

Rövid határidőre vállalom lakóépületek, üdülőépületek, lakó- és üdülőtelkeken, mezőgazdasági övezetekben elhelyezhető melléképületek ipari, mezőgazdasági tárolási épületek építésztervezését. Meglévő építmények állapotfelmérési, bontási terveinek elkészítését. Telefon: 260-9561. (S-11-1713)

VEGYES

Kárpótlási jegyét 180%-os árfolyamon beszámítva, jelentős megtakarítást garantálunk! Telefon: 113-1298. (336008/3K)

Saját tőkémet befektetném megfelelő fedezet esetén. Telefon: 113-1298. (336536/15K)

✆ TELEFONON FELADOTT APRÓHIRDETÉSEK ✆

✆ **VIII. ker.,** Baross utcában 51 nm-es, 2 szoba-összkomfortos, X. emeleti panel öröklakás eladó. Irányár: 1,9 millió Ft. Tel.: 176-9440

✆ **Dunakeszi** lakótelepen 4. emeleti 71 nm-es, telefonos, vízórás lakás eladó. Érd.: (06-27)-343-459.

Újságok bizományosi árusítására budapesti üzlethelyiséggel rendelkező vállalkozókat keresünk.

Uzletkötőink készséggel állnak rendelkezésére, telefonhívását követően három napon belül felkeresik Önt.

Tel.: 134-1328

Próba apróban!

Magánszemélyek hirdetését 25 szóig ingyen megjelentetjük!

Ha feladja levélben, a mellékelt szelvénnyel.

Új MAGYARORSZÁG
Budapest, Pf.: 199. 1410
Próba apróban!

De személyesen is átadhatja szerkesztőségünkben. (Bp. VIII., Blaha Lujza tér 3. III. em.)

Jeligés hirdetést ingyen nem veszünk fel!

HIRDETÉS

Hirdetők, figyelem!
Egyet fizet – kettőt kap!

Új MAGYARORSZÁG

kedvezményes apróhirdetési akciót indít augusztus 28-tól.
Minden hirdetőnk, aki készpénzben előre kifizeti hirdetését, jutalmul egyet ingyen kap.

Hirdetésfelvétel:
Új Magyarország, hirdetési osztály,
1085 Budapest, Blaha Lujza tér 3. III. emelet.

Szállítási gondjai vannak? Hívja a

Korona-Tehert

Vállalunk:
- költöztetést,
- áruszállítást 1–12 t-ig,
- lomtalanítást,
- építőanyag-, homok-, sóder-, termőföld-, betonszállítást,
- zongoraszállítást,
- konténeres sittszállítást,
- irodák teljes költöztetését.

Telefon: 262-6842

Mit kezdjek a kárpótlási jegyemmel?

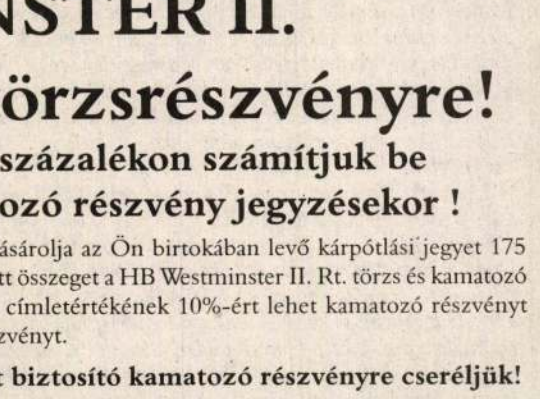

Cserélje HB WESTMINSTER II. kamatozó- és törzsrészvényre!

Kárpótlási jegyét 175 százalékon számítjuk be törzsrészvény és kamatozó részvény jegyzésekor !

A Cenzor Bróker Kft. mint forgalmazó, megvásárolja az Ön birtokában levő kárpótlási jegyet 175 százalékos árfolyamon, amennyiben az így kapott összeget a HB Westminster II. Rt. törzs és kamatozó részvény jegyzésére fordítja. A kárpótlási jegy címletértékének 10%-ért lehet kamatozó részvényt jegyezni, a fennmaradó 90%-ért pedig törzsrészvényt.

Kárpótlási jegyét 30%-os éves kamatot biztosító kamatozó részvényre cseréljük!

Ennek értelmében például 100000 Ft kárpótlási jegyet 175 százalékos árfolyamon számítunk be a 175 százalékos kibocsátási árfolyamú részvények jegyzésekor. Ön a 100000 Ft-nyi kárpótlási jegy ellenében hozzájut 10000 Ft névértékű kamatozó részvényhez (amely az elkövetkező 3 évben 30% kamatot biztosít) és 90000 Ft névértékű törzsrészvényhez.

Ne feledje a kárpótlási jegyek 1995-ben már nem kamatoznak!

Az Állami Értékpapir és Tőzsdefelügyelet jóváhagyta az alaptőke 1.806.000.000 Ft.-ra növelését, valamint a jegyzési idő meghosszabbítását, a nagy érdeklődés miatti alapítói kérelemre,
mert, már több, mint 1 milliárd Ft. értékű kárpótlási jegyet cseréltek HB WESTMINSTER II. részvényre.

Részvényjegyzés csak szeptember 29-ig.

FIGYELEM ! A forgalmazó a jegyzést korábban is lezárhatja, amennyiben a maximális alaptőke lejegyzésre kerül!

TORONYMAGASAN A LEGJOBB

Jegyezhető a Cenzor Bróker Kft., a Procent Hungária Rt., a Lombard Rt. szervezésében a Takarékszövetkezetek, az Első Magyar-Angol Bróker Rt., a Buda-Cash Brókerház Kft.,
K&H BANK *Kereskedelmi Bank Rt.* és az **Inter-Európa Bank Rt.** fiókjaiban.

HB WESTMINSTER Rt. 1055. Budapest, Balassi B. u. 9-11.
Telefon: (06-1)269-2754

KÖZKÍVÁNATRA MEGHOSSZABBÍTVA 17^{30}-IG!

Telefonon is feladhatja apróhirdetését az Új Magyarországban

CSAK NÁLUNK! Reggel 9 és este fél 6 között várjuk hívásukat a **138-4761**-es telefonon

A telefonon feladott apróhirdetése a MÁSNAPI Új Magyarországban megjelenik

Állunk rendelkezésére – telefonon is:

Új MAGYARORSZÁG

CZINDER Antal

Bakács téri '56-os emlékei

Kritika 1994/10. 35

ok Bp. 1976.

asztság osztályviszonyai a

lokban 237-252.o.

eltség,mentalitás aXVII-XVIII

rétegeiben...

e 1981. 15-41.o.

messég kialakulása

erk.: Domanovszky Sándor V.k.

239-282.o.

dels von Ungarn 5.köt.

.k.

nos megállóinál. A régiek ugyanis kopottak és a sok firkálás miatt olvashatatlanok voltak. Az új táblákon csillogtak-villogtak az információk a megállókról, a járatsűrűségekről (a sűrűség ugyan egyre kevésbé találó kifejezés a kettes villamossal, valamint a többi tömegközlekedési eszközzel kapcsolatban), de az utazni vágyók legalább valami támpontot leltek a villamosra való várakozás közben. Egy teljes napig. Ugyanis a felszerelésüket követő máso-

előtt a régieket.

A firkálók a házfalakat sem kímélik. Ki ne látott volna már a belvárosban frissen felújított házat, amelynek falára „ismeretlen művészek" festékfúvóval különböző feliratokat vagy falfirkákat pingálnak. Hol van már a régi mondás érvénye, miszerint ne fesd az ördögöt a falra, mert kijön a házmester? (Hol van már a házmester?!) De megérdemelnek egy jajkiáltást az elcsúfított aluljárók, a rakpart támfalai stb.

dekezés? Kinek a feladata (lenne) a vandalizmus nevű „művészeti" irányzat képviselőinek tevékenységét – akár szankciók árán is – de korlátozni? Mi lenne például, ha „művészekkel" személyesen kapartatnák le rondítmányaikat. Ez biztosan meghozná az alkotók számára azt a nyilvános közönségsikert, amelytől eddig olyannyira meg voltak fosztva.

VADÁSZ LAJOS,
AKI MÉG EMLÉKSZIK AZ EGYKOR TÜNDÖKLŐ BELVÁROSRA

Új emléktáblák a kerületben

Két neves személyiség is méltó emléktáblát kapott hétfőn kerületünkben: a Városház utca 3-5. alatt Mátrai Gyula nemzetközi hírű építészmérnök, a Stollár Béla utca 4. alatt pedig dr. Pető András orvos, pedagógus, költő emlékét őrzi ezentúl emléktábla. Mátrai Gyula (1905-1977) az ipari csarnok-építészet kiemelkedő egyénisége, erőművek tervezője volt. Dr. Pető András (1863-1967) a konduktív mozgásterápia-képzés megalapítója a mozgássérültek gyógyításában lett világhírű. Mindkét márványtábla Czinder Antal Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása. Az emléktáblákat **Karsai Károly** polgármester avatta fel.

Belváros-hírtvaros 1998 7 old.

Czinder Antal Pelczár

Euro-Etnikum Alapítvány

az Európában élő nemzetiségek, etnikumok (cigány, horvát, német, örmény, román, szerb, szlovák, szlovén, zsidó stb.) kultúrájának, hagyományainak ápolását, nemzeti identitásának erősítését, az oktatási színvonal fejlesztését támogatja, segíti elő.

- Lehetőséget nyújt továbbá a különböző országok állampolgárai közötti találkozásokra.
- Támogat tanulmányi utakat, nyelvtanulási kurzusokat.
- Konferenciák, tanácskozások szervezésével részvételt biztosít.
- Támogatja a szomszédos országok népei közötti kapcsolatok erősítését a gazdaság, az idegenforgalom, a tudomány és a kultúra területén.
- Határ és nemzetiségi találkozók, valamint sportrendezésben közreműködik.
- Elősegíti a szomszédos és a távolabbi népek és hazánk természeti, kulturális és társadalmi értékeinek megismerését.
- Közös múltunk valósághű feltárását, a jövő közös építésének kialakítását.
- Kapcsolatot tart fenn és támogatja a környezetvédelmi és emberi jogokkal összefüggő célokat, az azokkal összhangban lévő mozgalmakat és kezdeményezéseket.
- A gazdasági kapcsolatok terén, lehetőséget nyújt a környező országokkal való kapcsolat teremtéséhez, valamint a marketing kommunikációs rendszer szakemberein keresztül, azok továbbképzésével, a szakmai irodalom új kiadványai révén történő bővítésével semleges, objektív, média-analízisek és egyéb tájékoztató anyagok közlésére, rendszeresen megjelenő kiadvány formájában.
- Kapcsolatot tart fenn és a lehetőségeknek megfelelően együttműködik hasonló hazai és külföldi alapítványokkal, társadalmi-, gazdasági-, tudományos-, oktatási- és kulturális intézményekkel.

Az alapítvány adószáma: 18062238-2-42. Számlaszáma: OTP Rt. 11707024-20345640.
Címe: Magyarország 1064 Budapest, Rózsa u. 48. Tel./fax: (36-1) 342-92-53

Köszönjük, hogy 1997-ben támogatta alapítványunkat.
Kérjük, adójának 1%-val idén is támogasson bennünket
e nemes célkitűzések megvalósításában!

velünk együtt a kivégzettek méltó eltemetését és egy nemzeti emlékmű felállítását, mely megörökíti a sztálinista önkény, a vele szemben vívott szabadságharc és a megtorlás áldozatainak emlékét". (Az 1989 májusában kiírt emlékműpályázatról lásd lapunk 1990/1. számát. A nyertes műhöz – Jovánovics György: *Eksztatikus katalógus egy tömegsír esztétikájához,* Kritika 1992/10).

1989-től országszerte megindultak a kisebb emlékállítások. A főváros első emlékjelei – kopjafák és emléktáblák – spontán és organikus módon a forradalmi harcok kultikussá vált helyszíneihez kapcsolódnak. Ötvenhatosok és ellenzéki szervezetek elsők között állítottak kopjafát a Széna téren (hét faragott kopjafa kör alakban, középen faragott kő 1956-os évszámmal). Az emlék 1991-ben egy mellé helyezett rusztikus kőtömbbel bővült (rajta némiképp tautologikusan: 1956), előtte fekete márványtábla (*Bátorságból és hazaszeretetből örök példát mutattak. Kegyelet a Széna téri áldozatoknak és kivégzetteknek. A 35. évfordulón állíttatták a forradalom és a szabadságharc túlélői).*

Két további kopjafaállítás történt – 1989-ben Kispesten a Bajcsy-Zsilinszky (ma Templom) téren (a faragott fejrészen Kossuth-címerforma, elöl 1956-os évszám és *Hazádnak rendületlenül* felirat, hátul az állító Kispesti Ellenzéki Kerekasztal szervezeteinek neve rovásírás stílusban), 1991-ben pedig Óbudán a Corvin Ottó (ma Szentlélek) téren az óbudai önkormányzat képviselőinek közadakozásából. Míg a kispesti kordokumentum-értékű darab, a formailag igényesebb óbudai munka már ma is inkább térdíszítő funkciójú, hiszen az eredeti „jelentése" az eléje helyezett bronztáblán álló lakonikus dátumból (1991. június 30.) egyáltalán nem fejthető meg.

Nincs ilyen gondunk a Corvin köz és az egykori Kilián laktanya falán lévő emléktáblákkal. A Corvin mozi homlokzatán, a bejárattól balra egy forradalmi időket idéző kisiparos munkára bukkanhatunk. A házilagosan felhegesztett lyukas zászló motívum alatt felirat: *Emlékezzünk A Corvin köz szabadságharcosaira és hős parancsnokára Iván Kovács Lászlóra, aki 1956. okt. 24–30ig vezette a harcokat. Kivégezték: 1957. dec. 30. TIB. IMVSZVSZ. 56-os FNSZ. 1993. okt 23.* Nem tudni, hogy az öntöttvas teherautó-vontatóhorog esztétikai célzattal vagy csupán funkcionális megfontolásból (koszorúzás) került fel az alkalmi műre. A bejárattól jobbra vadonatúj, domborműves bronz emléktábla. Profi munka, bár a lyukas zászló, és a cserfa-olajfaágas címer kombinálása ikonográfiailag sajátos megoldás, s talán a tábla szövege is hagy némi kívánalmat maga után. A családi sírkőfeliratokat idéző személyes hangvétel mindenesetre egyedi *(„Kócos", „Pufi", „Kéksapka" és a többi névtelen hősnek, akik meghaltak, de előbb megfizettek érte! Corvinista bajtársaitok).*

Akárcsak az előbbinek, *Gulácsy-Horváth Zsolt* az alkotója a Corvin köz 3. sz. ház falán 1989-ben elhelyezett bronzreliefnek is. A kereszt alakban lánctalpnyomot és felszakadt utcakövet egyaránt idéző kompozíció közepén felirat: *A HAZÁÉRT 1956.* Alul: *Az 56-os Kegyeleti Bizottság.* Gulácsy-Horváth a szerzője az egykori Kilián falán a Józsefvárosi és Ferencvárosi Ellenzéki Kerekasztal által 1989-ben állított emléktáblának is. A stilizált lyukas zászlót formázó dombormű a budapesti 56-os emlékek között műfajában a legsikerültebb alkotásnak mondható.

A zuglói önkormányzat pályázatán nyert megbízást *Csikai Márta,* aki a Bosnyák téri Szt. Antal templom homlokzatán 1992-ben elhelyezett domborműves emléktábla készítője. '56 zuglói hőseinek mementóján is a főmotívum a lyukas zászló, a térben egy Kossuth-címerrel kombinálva, melynek használata közhelyesnek tűnhet, de még mindig jobb '56-ot saját, egyetemessé vált szimbólumával jelölni, mint más, agyonhasználódott toposzokat (kereszt, sirató anya, elbukó katona stb.) ismételni. Hogy mennyire nem (vagy csak kivételesen) lehet e téren újat mondani, arra jó példa a XII. kerületi önkormányzat pályázati kudarca, melyet kerületi '56-os emlékkő, kopjafa tervezésére írtak ki. A nyertes, *Kovács László* 1992-ben felállított szürke gránit sztéléje (absztrakt műkő kopjafa?) tökéletesen jelentéktelen alkotásként vegetál a Gesztenyéskert emlékművekkel egyébként is túlterhelt parkjában.

A műfaji kísérletezés formai korlátait illusztrálja a Műegyetem Budafoki úti bejáratán elhelyezett „összetört" emléktábla, melynek felirata: *Pro Patria 1956. Az egyetemi forradalmár ifjak emlékére állította 1989. október 23-án a Magyar Demokrata Fórum.* A kőtábla úgy néz ki, mintha az egyik sarkát letörték volna, s a letörött lapokat (rajtuk '56-os lapok újságfejlécei) szabálytalanul visszarakták. *Klicsu Lajos* művének alapötlete nem érdektelen, az eredmény azonban problematikus. Nem egy egész tábla törött össze, a művész által applikált töredékek így mind vizuálisan, mind tipográfiailag zavaróak. Az összhatás megtévesztő – az utca emberének könnyen az a benyomása támad, hogy a már felállított emléktáblát törték össze, ami „további rongálásra inspirál".

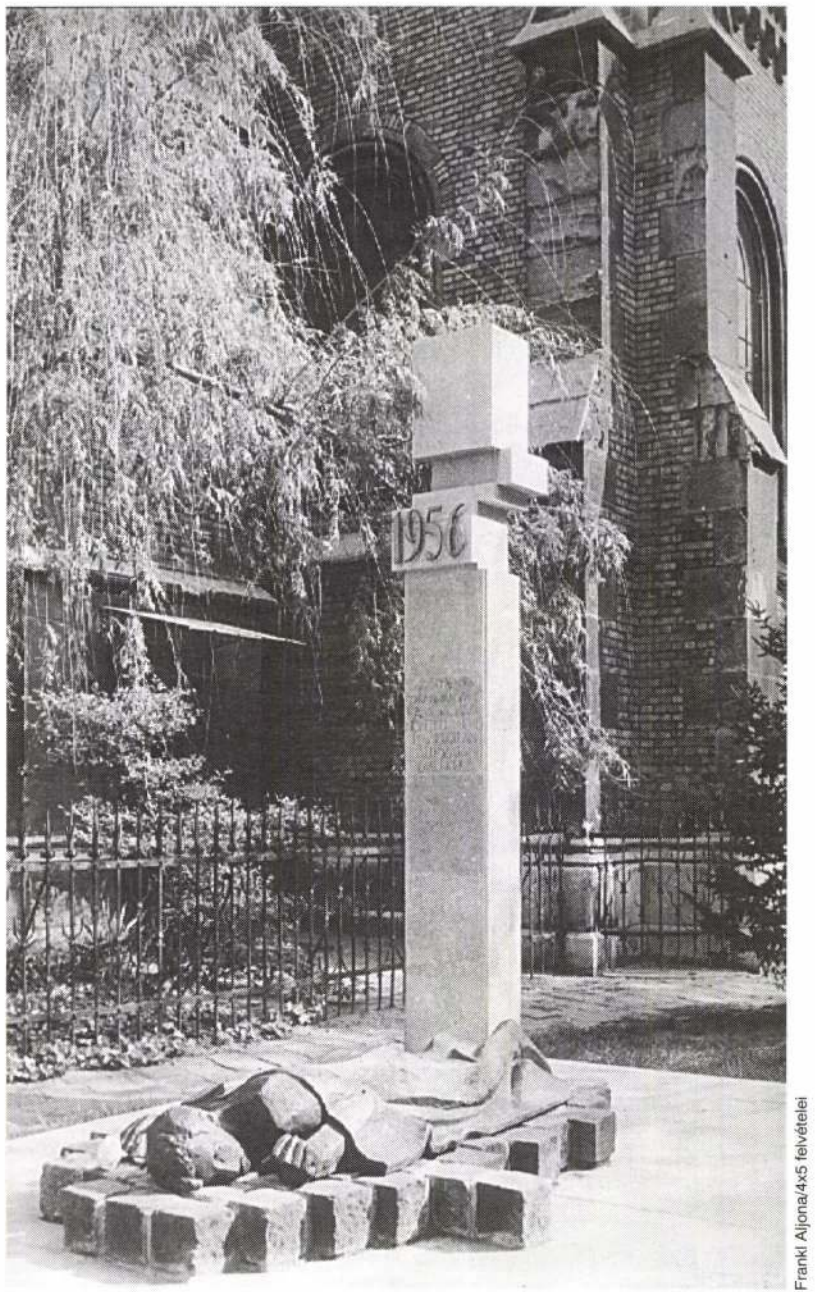

Frankl Aljona/4x5 felvételei

Kispesten nemcsak kopjafát, hanem emlékművet is állítottak. Az Ötvenhatosok terén áll *Péterfi László* munkája, melyet az önkormányzat 1993-ban emelt. (A tér korábbi névadója, Chlepko Ede 1980-ban állított mellszobra a szoborparkba távozott). A fák övezte park középpontjában, enyhén megemelt füves dombon egy márványhasáb fekszik, melyet aszimmetrikusan egy bronzgyökér repeszt ketté. A kő előlapján évszám és nevek. A gyökér elmetszett szárából levél hajt ki, közérthető, ugyanakkor mértéktartó, plasztikailag is izgalmas megoldását adva a mártíremlékmű témájának. A márvány nemcsak a szétfeszített rendszer súlyosságát, keménységét, látszólagos széttörhetetlenségét képes szimbolizálni, hanem mint az idők során nemessé, időtlenné transzformálódott esendő anyag – a sírból kiemelt „föld-szarkofág" metaforáján keresztül – a piedesztálra helyezés, a megörökítés aktusát is. (A halott kő és az élő fa ellentétpár motívuma már a 301-es parcella emlékműpályázatán is több pályamunkában felbukkant).

Kevésbé sikerült alkotás *Czinder Antal* és *Pongrácz Pál* Bakáts téri emlékműve, melyet a ferencvárosi önkormányzat állított 1993-ban '56 névtelen hősei és ártatlan áldozatai emlékére. A templom melletti elhelyezés jól megoldott, a kompozíció figyelemfelkeltő, a jelképhasználat és a megformálás azonban nem túl átütő erejű. Az utcakőtalapzaton hason fekvő férfialak inkább emlékeztet pléddel letakart alvó ember figurájára, mint tragikus áldozatra. Az emlékmű ünnepélyességét tovább rontja a pilléren elhelyezett kis tábla, mely az emlékműállítást segítő pilisvörösvári Halastó Kft. nevét örökíti meg.

'56-os portréalkotások terén nem sok mindenről számolhatunk be. Mindössze egy szerény kvalitású portrédomborműről tudunk a Klauzál tér 9. sz. ház falán, melyet a Stádium Alapítvány kezdeményezésére állítottak 1991-ben. *Rácz Edit* gránit–bronz alkotásának felirata: *Gérecz Attila 1929–1956. A forradalom mártír költőjének első sírja e téren állt – Az győzhet csak / az utolsó hajrán / aki a sors- / nál nagyobb.* Elvetélt tervekben viszont bővelkedünk. Tavaly egy Mindszenty-mellszobor felállítását szorgalmazta a Magyar Nemzeti Párt, a javasolt mű felállítását azonban a szakértők elvetették. Megfelelő pályamunka és a hely alkalmatlansága miatt 1992-ben eredménytelennek bizonyult a főváros Nagy Imre térre kiírt emlékműpályázata. (A Nagy Erzsébet által 1990-ben felkért Varga Imre tervét az illetékesek már korábban elvetették.) Megfeneklett az MSZP által létrehívott Megbékélés Alapítvány által erőltetett terv is, mely a Köztársaság téren a Megbékélés Emlékkövét kívánta felállítani, a felkért művész, Marosits István terve (és maga az elgondolás) ugyanis megvalósításra alkalmatlannak bizonyult. Nagy ambíciókkal indult útjára viszont az idén nyáron megalakult '56-os Emlékmű és Kegyeleti Alapítvány, mely a már említett, lebontott Kun Béla-szobor talapzatára szánt '56-os világemlékművet kívánja létrehozni. A millecentenáriumon, '56 negyvenedik évfordulóján felavatandó mű – Hornyák Tibor elnökletével – *a világ magyarságának összefogásával, minden magyar közös emlékhelye, örök időkre szóló emlékmű kíván lenni.*

BOROS GÉZA

ANDRASSEW IVÁN

Angy

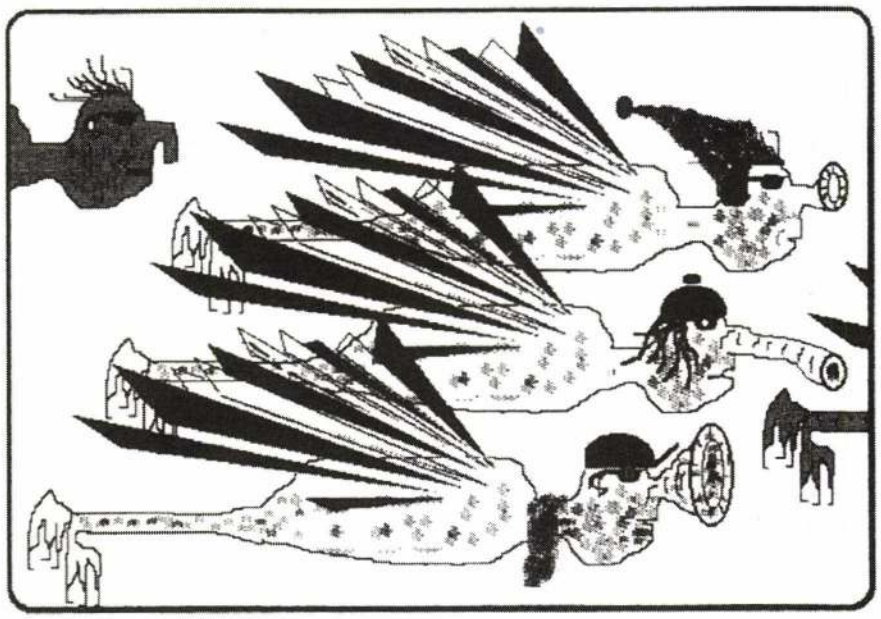

1. Angyalok, a szerző lánya fölött húznak a Tompa-dombok felé

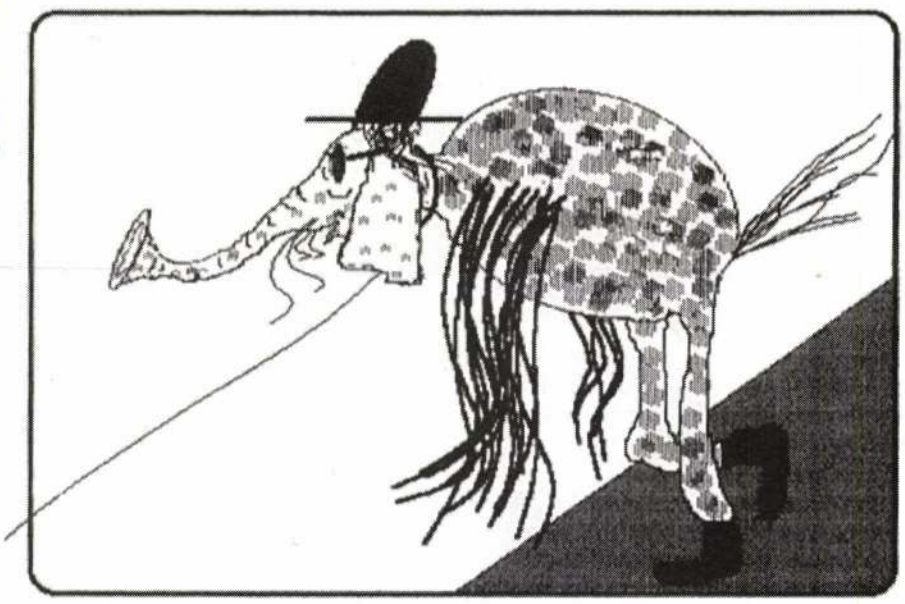

2. A szittyaormányról fölismerni, hogy a boldogult lény melyik földből vétetett

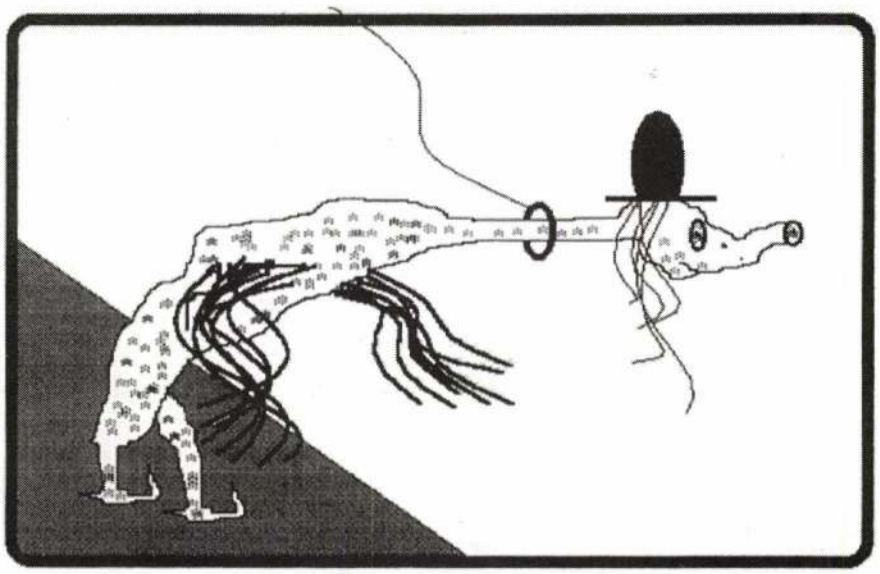

3. Van olyan emberi lélek, amelyik nyákszaglászó fürkészormányú kutyaformát ölt inkább szégyenében, semmint hogy légkülleme valaha volt testére emlékeztesse

Lassan egy éve, tavasszal a lányom, egy este, vagyis inkább az alkony idején, mert éppen ment le a nap és narancsvöröslött minden, azt kiabálta, angyalok húznak kelet felé, de vagy százan, és igenis jöjjek ki, mert ilyet még én se láttam, és igenis ne nézzem őt hülyének, azonnal nézzem meg, látni őket még a Tompa-dombok fölött, ilyen még nem volt, mozogjak.

Lassan kimentem, mert már régóta nincs, nem lehet olyan dolog, ami miatt én futnék, és tényleg, úgy tűnt, mintha a dombok fölött, de talán inkább madaraknak néztem volna őket, olyan nagy madaraknak, amilyenek még soha nem jártak errefelé, repülő struccok, vagy inkább griffek, ilyesmik, tényleg húztak, mint a vadlibák, de nem feledkeztem meg arról se, hogy láttam én már csodát, amikor még gyerek voltam, nagyon kicsi, feleakkora se, mint a lányom, talán ha nyolc évesen egyszer a tenger szélén, a part felől vagy húsz sárkány röpült, azok is pont kelet, a török földek vagy Grúzia felé, a szél vitte őket, hatalmas papírsárkányok, messze ellobogó pántlikákkal, mit tudni, honnan és pláne hová, ki engedte el azokat az égi dolgokat, és volt egy köztük, soha se felejtem, mert nézett, egy nagyon hatalmas szemes sárkány, mégpedig asszonytekintettel, azóta is az arcomba néz, ha arról álmodom, hogy hanyattröpülök, persze kelet felé, mert arra van a nap, fázom és előbb megtalálom, mint ha nyugatnak próbálnám, de nem mondtam a lányomnak, hogy papírból is lehetnek vagy tollból, fényjáték is lehet az egész, valami meleglencse van köztünk és madarak között, és mint valami okuláré, fölnagyítja őket, bár jobb lenne, ha angyalok lennének...

– Miért most? – azt kérdezte, amikor mellé értem.

Mit mondhatnék erre, már azon se csodálkoznék, ha emberek röpülnének, csak úgy, kitárt karokkal, tőlem aztán egész népek nekifuthatnak egy kedves legelészőlejtőnek, valami jóféle széljárásnak feszült tenyerekkel, az is lehet, hogy azonnal megtollasodnak, mert az apám is azt mondta mindig, az ember egy kis akaraterővel akár szárnyakat is növeszthet, és tényleg, biztosan, csak arra kell vigyázni, nehogy a hátból nőjenek ki a szárnyak, mert az hazugság, az olyanok hamis szárnyak, letörnek, elkopnak, csonk marad csak, ha sok szél súrolja azokat, ha meg leszállunk pihenni, moly rágja őket maszattá, Isten nem teremt olyat, mert ha valaki egyszer angyal lett, akkor minek neki kéz, ne fogdosson az már semmit, de az is lehet, hogy tényleg angyalok, és azt kell elmagyaráznom a gyerekemnek, ennek a hülye édes kis lánynak, hogy talán a katonák miatt mernek most erre jönni, mert már nem hitetlenek a vitézeink, nem lőnek közéjük csak azért, mert hitük, illetve hitetlenségük szerint szabad olyan lények vagyis nemlények közé tüzelni, akikamelyek nincsenek is, ezek most már más katonák, emberségesek és istenesek, tudja ezt az Isten, ezért engedi, hogy a mi légterünkön át húzzanak Jeruzsálem felé.

– Jeruzsálemnek tartanak. Hamar húsvét lesz már.

A lányom bámult, ámulva tényleg és talán reszketett egy kicsit, mert hozzám búj, ahogy már régen nem szokott, reszketett, de örömében, ahogy azok a szüzek szoktak, akik később majd szentek, de legalább boldogok lesznek, ha egy látomás után mindenféle kegyelem is ömlik rájuk, eszembe jutott, mit lehet tudni, talán azelőtt is erre jártak, csak felhőben, mert nyilván nem fogja radar a testüket, így aztán az is lehet, hogy Isten, hogy békétlenséget ne hozzon az emberek lelkére, méltatlan parancsot ne adjanak a katonáknak, hát felhőbe bújtatta őket, ez egyáltalán nem lehetetlen, mert ezernyolcszázmittudoménhányban egy délvidéki várkapitány meg is tiltotta, hogy a felhőket ágyúzzák, miután egyszer, lőgyakorlatképpen, meg mert kíváncsiak voltak, hogy mi van akkor, mozsárral beledurrantottak egy alacsonyra tévedt gomolyba, és valami kihullott belőle, kalimpálva, sebesülten vánszorgott a levegőben, aztán egy hegy mögött eltűnt, lezuhant, nem lehetett ember, mert akkoriban még nem röpködtünk, csak kedvünk lett volna, egy ezred minden katonája három nap és éjszaka keresgélte, de persze nem találták.

– Ha most erre jöttek, ugye, megint erre jönnek majd, járásuk lesz itt, pont fölöttünk?

1021

CZINDER ANTAL (és Szanyi Ferenc 2 képe)

Czinder

A város peremén

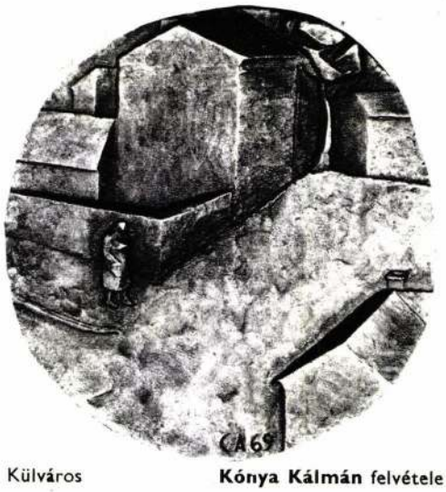

Külváros **Kónya Kálmán** felvétele

Czinder Antal érzékenyen reagál környezetére, szemlélődése nyomán érmein gyakran megjelenik *a város*. Ábrázolásai nem konkrétak, mégis bizonyosak vagyunk benne, hogy Budapestet látjuk. A háztetők felett füstöt okádó kémények a gyárnegyedeket, a József Attila által oly kifejezően megénekelt város peremét idézik. A füst mindent elborít, még a napot is elhomályosítja. Az érem tenyérnyi felületén, bár csak madártávlatból, egy városrész látszik, mégis érzékelhetjük a gyárakban folyó életet, a munkát. A költő versének egy-egy motívuma — jelen esetben a *nap* és a *füst* (sikeres plasztikai megoldásokkal) — Czindernél is föltűnik, és az érem érzelmi hatását növeli. A *Külváros* című éremnek a fentiekhez hasonló a tematikája, de más az éremművész nézőpontja: a kompozíción — a szűk, sivár utcán siető asszony alakjában — az ember is megjelenik. S vele együtt a természet. Bár a korom és a füst szinte mindent belep, a háttérben álló fa közvetlenné szelídíti a komor tájat.

Leginkább a *Józsefváros* című éremből érezzük, hogy Czinder alkotásai mögött, nemegyszer szociológiai mélységű mondanivalóval, mindig ott a személyes élmény. A magas házak érzékletesen megmintázott tűzfalainak tövében kis, földszintes épületek húzódnak meg, ahogyan az a belső udvarok sarkaiból látható. Fent, a magasban a nap izzó korongja uralja az égboltot, és szépíti meg a gyermekkori emlékeket. Szintén gyermekkori emlékeket idéz az *Udvar*. A művész itt nem elégszik meg a csendes meséléssel, hanem a szerkezet, a perspektíva olyan megoldásait használja, hogy a néző maga is az udvar terében érezze magát. Középen egy világítóablak, balra egy lépcsőházból kilépő nő. S ellenpontként egy falikút. A művész színesre patinázta az érmet, ezáltal a plasztikai formák további hangsúlyt kaptak.

A *Sikátor* című érmen, a fentiekhez hasonlóan, kevés motívummal eleveníti föl a munkásnegyedek világát. Az élő alakok révén az épület kiszögellése, íve, az ablakrészletek élettel telnek meg. A felület gondos kidolgozása, cizellálása következtében az érem „elbeszélő" jellege domborodik ki.

A várost nemcsak épületei, lakói jelenítik meg, hanem elválaszthatatlan tőle történelme, irodalma is. Ezért kapcsolódik az előzőkhöz a *Krúdy Gyula* által ihletett érem. Czinder Antal ezzel az alkotással a tradicionális éremfelfogás ellen foglalt állást. A mű alakja nem szabályos kör, hanem amorf. A felszín síkját alaposan megmozgatta: a síkok ritmusa a tér érzetét kelti. Az így kialakított térben áll a magányos író — fején kalap, kezében sétapálca —, éppen amint margitszigeti sétájára indul. A mellette lévő fa érzelemképző elem, az életműre utalva, sejtelmessé teszi a hangulatot. Ember és fa motívumának összekapcsolását más Czinder-érmeken is megtalálhatjuk, ez az ember és a természet téri viszonylatainak vizsgálatából ered. Czinder Antal város témájú érmei, a szociológiai mondanivalón túl, a *tér*, vagyis a modern életérzés problémáival is foglalkoznak.

L. Kovásznai Viktória

Józsefváros

Udvar **Szabó Mihály** felvétele

Sikátor

SZAMOSI FERENC

Tenyérnyi földkere

1982 8
Budapest
BUDAPEST
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Száradó kenyér, 1947/48.

Abrakostarisznya, 1974. **Kovács Ferenc** felvételei

Czinder Antal

érem – nokrámművén

Repró-ja az Ésnaz – Magyarországhon.

Ésnaz – Magyaro
1979 dec. 16

Czinder Antal rajza

eseket. Szeretik, feltik, sőt
it a hagyományokat, szokáso-
nnén valók. Érdekükben meg
it lehet. Például Kupán me-
múzeumot alakítottak ki. Eb-
tesen a régi mezőgazdasági
thatók, miket a mai fiatalok,
vezetői, a mezőgazdasági
dolgozó-gondolkodó embe-
csupán múzeumi tárgyként
. Szerencsére. Encsen alakul-
k a helytörténeti múzeum, a
régóta munkálkodnak a Pá-
ernád menti napok már ha-
zóval az a folyamat, mely a
épi emlékek átmentését szol-
tezik. A továbbiakban pedig
még gazdagszik, gyárapszik
ricafosztás, fonó el is marad,
ató kedv megvan. A lehető-
gy dalolgassanak. Például a
ett, korszerűsített járási mű-
nban, ahol nagyon is várják,
adják az ilyen kedvű embe-
k, más községben is.

k ellenben a gólyafészkes,
házlós házak. Vannak még
yatkozva. Sajnáljuk? Tesse-
zni azokat, kik ott laknak;

intermedierek gyártását no-
nosították meg Sajóbábony-
ban, majd ezt követte a
műanyagféleségek (dekorit
és poliuretán) termelése. A
hatvanas évek második fe-
lére tehető a formaldehid és
a növényvédőszer-hatóanya-
gok üzemszerű előállítása.

Az Északmagyarországi
Vegyiművek — figyelembe
véve a népgazdaságban be-
töltött helyét — legalább
olyan jelentős üzeme a vegy-
ipari ágazatnak, mint a má-
sik két borsodi vállalat, a
BVK és a TVK. Az kétség-
telen, hogy a termelés és a
fejlesztés arányait tekintve
a sajóbábonyi üzem kis-
üzemnek számít „testvérei"
mellett, viszont az ÉMV-ben
gyártott termékekre legalább
olyan szüksége van az or-
szágnak, mint a BVK-ban
készült műtrágyára, pvc-re,
műanyagokra, vagy a TVK
olefinkémiai termékeire, a
különböző festékekre, cso-

Czinder Antal

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

évem - nokánmúvér

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1981 MÁJ 1

1021

Czinder Antal rajza

gyarországi
megindulásá
dulója alkal
múzeumot.

Az ünneps
Gyula, a Sá
rási Pártbiz
ra mondott

Czinder Antal

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

évem-nokrámművén

VAS NÉPE

1981 MÁJ 1.

1021

Czinder Antal rajza.

Plakátterv.

1981. május 1. Péntek

juk a táska
dáját

nem foglalkozunk ta-
gyak átvételével, ör-
mégis kivételt kel-
nünk azzal a fiatal-
el, aki hozzánk hoz-
lmányát".

ombathelyi Vorosilov
ik kereszteződésében
szre az öt női utas-
126-os Polski Fiat sze-
kocsiról az ő kocsija
ó fekete disco táskát.
yi táskán fém felirat:
der, benne nem cse-
nz, kulcscsomó és
olgok.

talember hiába vil-
fényszóróját után-
m vették észre. Így
tőségünkbe hozta,
lapunkon keresztül
szerez a tulajdo-
kájának hollétéről.

tehát a kis táska jo-
jdonosának jelentke-
szerkesztőségben.

bathelyen a Deák Ferenc utca 1—3. számú épületben — az Ingatlankezelő Vállalat megkezdte a lakások korszerűsítését.

Minden lakó vegyes érzelmekkel várta a munkálatok kezdetét, hisz mindig csak a kezdet nehéz. Amikor már nyakig benne vagyunk mindenben, kénytelenek vagyunk megadni magunkat sorsunknak.

Eddig még senkinek nincs oka panaszra. A Gázmű dolgozói nem egészen két hét alatt végeztek szerelési munkáikkal. Összehangolt, szép teljesítményt nyújtottak. Igazán öröm volt nézni tevékenységüket, munkájuk minőségén látszik, értik szakmájukat. De nemcsak értik, szeretik is, ez látszik magatartásukon. Viselkedésük minden lakóban bizalmat keltett. Vallják: ők vannak a lakókért, tehát érdekük, hogy mindenki elégedett legyen velük. Szinte elnézést kértek, hogy átmenetileg rendetlenséget okoztak, de hát ez velejárója minden szakipari munkának.

Egymással sem voltak dur-

Munkáju

vák, alpáriak. Egyi megkérdeztem, ők mitő nek. Miért nem húzz időt, ahogy ezt soksz pasztaljuk más szakm soknál. Egyszerű a ma zat: teljesítménybérben goznak, tehát attól fü borítékjuk vastagsága. meg természetesnek t hogy hírnevükre is ügyeljenek.

Szerintük manapság a szakmunkásoknak nemcsak a szakmájukhoz kell száz százalékosan érteni, elengedhe-

hozzáállásukon múlik, hogy egy épület felújítása rétestészta nyújtásához hasonló, vagy szívügyüknek tekintik, hogy minél előbb rendben átadhassák a lakásokat.

Új szolgáltató egységek

Nemcsak a lakásgondokat enyhítette Szombathelyen a Thököly Imre utcában átadott két épület, a szolgáltatás színvonala is javul a földszinten átadott egységekkel.

A MESZÖV 60, a Vasi Vadászok Társulata 135 négyzetméternyi területet vett birtokba. A Pannónia méretes szalon 370 négyzetméteren szolgálhatja ezentúl megrendelőit. Az Iparcikk Kölcsönző Vállalat 160 négyzetmétert mondhat magáénak, az Áfész Delikát 60 négyzetmétert. És végre megoldódott a Bizományi Áruház bútor- és műszaki részlegének gondja. Megszűnt a zsúfoltság, 1120 négyzetméter áll rendelkezésükre.

Czinder Antal

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
MAGYAR HIRLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

érem - nokrándúrés

NÓGRÁD

1981 MÁJ 1

van. 1021

— szakad fel belőle. — Nem a formával van

Czinder Antal rajza

aka nyitányának
másodikkal né-
tt elkészült 1954-
dik a felszabadu-
7-ben) megjelent
Az öregedő em-
bölcsessége jel-
őleges 27. (1965)

kák betűi: V, Á,

2. (Beküldendő).
Évszak. 16. Ke-
veszteség. 18. A

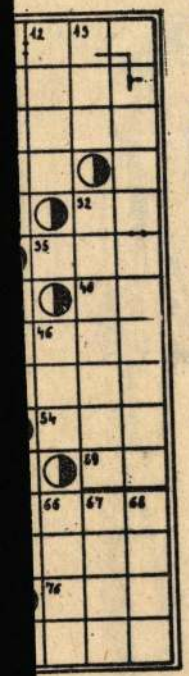

kép. 26. Te és ő. 28. Egy ném
tül. 30. Hím juh. 31. RRRRR.
EÓ. 33. Strázsája. 34. Kikötő
sze. 35. Gyilkolja. 36. Határr
37. Elemel. 38. Ilyen a tengerv
40. MS. 41. Énekel. 43. Küldj
velet. 45. Szilárd anyagból kés
tett lap. 47. Mint a vízszintes
számú. 48. Indiántörzs. 50. Ol
politikus volt (Aldo). 51. Azo
betűk. 52. Zaklat, macerál.
Tüskés állat. 55. Elem! 56. Mu
tó névmás. 57. Becézett női n
59. Kétjegyű mássalhangzó.
Nagyon régi. 63. Lábikrája. 65.
csata. 69. Piramis. 70. Iszkolt.
Férfinév. 73. Sajtóügynökség
(USA). 74. E-vel a végén: pápa-
választó bíbornokok tanácsa. 76.
Védelmezve.

FÜGGŐLEGES: 1. **(Beküldendő).** 2. Kés vágó része. 3. ... Lolobrigida. 4. Attila régi neve. 5. Gyökér. 6. Vissza: puska része. 7. Nem csak az. 8. Női név. 9. Zuhany. 10. ET. 11. Törlőgumi. 12. Nem megy simán. 13. Csuk. 20. **(Beküldendő).** 23. Ausztria egyik szövetségi tartománya. 25. Onnan kezdve. 27. **(Beküldendő).** 29. Égitest. 30. Közép-európai Kupa. 31. Úttörőegység. 32. Elsüllyed. 27. Lengyel légiforgalmi társaság. 39. Szintén nem. 42. Kávékeverék. 43. Becézett Izabella. 44. Megfagyott víz. 46. Tisztít. 48. Durva posztó. 49. Bakonyi csúcs, adótoronnyal. 52. Vonatkozó névmás. 53. Üdítő ital. 56. Mátka. 58. Ja úgy! 61. Vizesedény. 62. Sárgászöld. 63. Kortyolna. 64. Fasor. 66. A betegség. 67. Feddő. 68. Csupán. 70. IOT. 71. Mesterséges takarmány. 74. Kossuth Lajos. 75. Római hatos.

Beküldendő: a függőleges 1., 20., a vízszintes 2. és a függőleges 27. számú sor megfejtése.

Beküldési határidő: május 7.

Múlt heti fejtörőnk helyes megfejtése: „... építőkövei jelen vannak és végigkísérik életünket."

Könyvjutalmat nyertek: Kukely Mihályné Salgótarján, Nánássy Dénes Balassagyarmat, Járja István Őrhalom.

A könyveket postán küldjük!

Értesítjük vásárlóinkat,
hogy
1981. május 4-én

Szécsényben

Rákóczi út 65. sz. alatt
megnyitjuk

autóalkatrész-szaküzletünket

Széles választékban kaphatók!
autóalkatrészek,
autófelszerelési és
-ápolási cikkek.

és toronydaru-k

tanfol

A tanfolyamra
zépiskolai végze
kakör ellátására
18—40 év korh
Az autódaru-ke
zetői gyakorlat
A tanfolyam ide

VÁRJUK TOVÁ
autódaru- és to
felvételi jelentke
Jelentkezni lehet
kaügyi osztályán

Cím: Budapest

Czinder Antal

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

évem-nok. áncsűvel

DÉL-MAGYARORSZÁG

1981 ÁPR 26

Birtalan Ferenc

1021

Örökség

kaptam fillért fényeset
vihart vértől ékeset

halántékomra kék eret
halottaimhoz könnyeket

virágom hétszer hét színű
kenyerem föld és vér ízű

hazug hangok közt élezek
acél csengésű éneket

halált dalolok szerelmet
vétkes ősöknek kegyelmet

zúgó szavaim harangok
koldus kezében aranybot

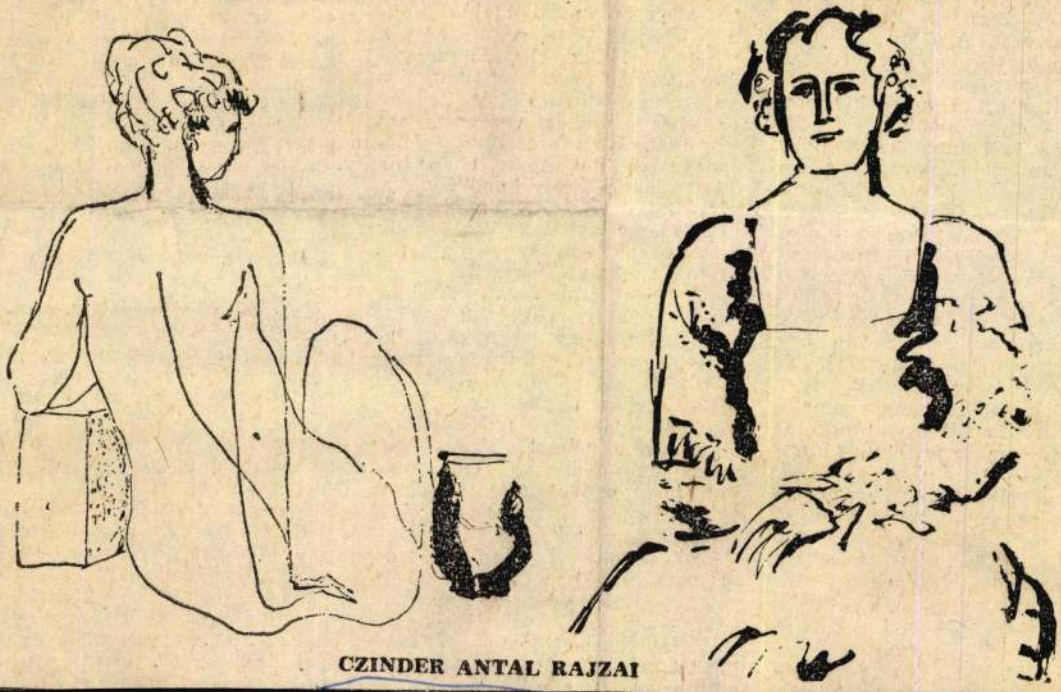

CZINDER ANTAL RAJZAI

t emel az elé, hogy az ér ellá-
ási területére vér juthasson, az
la tartozó alkotóelemeknek az
halásához vezet. Súlyosabb a
elyzet akkor, ha azok az izom-
jtek maradnak táplálék és oxi-
n nélkül, amelyekben a szív-
ozgásokhoz szükséges ingerület
rmelődik és amelyek ezt a
ívfalazat különböző részeihez
vábbítják. Az ilyen fajta elzá-
dás az egész szív munkájának
kikapcsolásához vezethet. No, és
következik a pészmáker a lé-
startó, amely az összevissza-
rő szív számára nyugtot és
ndet teremt. A ritmikus moz-
st megindítja és ennek rendes
enetét biztosítja.

Mielőtt erről a ma sokat em-
getett életműszerről szólla-
k, meg kell mondanom, hogy
az, amiért a pészmáker, ha
nem késik, egyszerűen cso-
t művel. Már Arisztotelesnek,
nagy görög természettudós-
k és filozófusnak tudomása
lt arról, hogy a szív jobb
tvarának a falazatában, ott,
ol a felső nagy üresvisszér a
tvar üregébe ömlik, van egy
lrészlet, amely a szív fejlődé-
során először húzódik össze,
utoljára áll meg, amely,
ogy Arisztoteles tanította:
rimum movens et ultimum
ortens" — az első mozgató és
utolsó elhaló. A szívnek ez
része az úgynevezett sinus-
omó. Két angol kutató fe-
zte fel 1907-ben Lényegében
van szívizomsejteknek a cso
rtja, amelyek a szív mozgá-
hoz szükséges ingerületet
pezik, és ezt egymás után
yenlő időközökben a szom-

értetődőleg, hogyha
koszorúér záródik
sinuscsomó ir
sejtjeit látja el vér
sinuscsomó sejtje
függően, hogy telj
csak részleges az e
csökken vagy megs
gerületképzés. Enne
tében zavarok állna
szívmozgások egész
ben. A mozgások
nekké válnak, a s
zavarok állnak be.

De most is, mint
nagy veszedelmek idején min-
dig jelentkezik a segítő kéz, a
pészmáker. Az alaptudományos
vizsgálatokat, amelyek ennek a
valóban életmentő készüléknek
az elkészüléséhez vezettek, Te-
odore C. West amerikai gyógy-
szerkutató végezte 1955-ben.
West házinyúlszíveken végzett
vizsgálatai nyomán megállapí-
totta, hogy az ingerület, amely
a sinuscsomóban képződik, tu-
lajdonságaiban egyezik az
elektromos árammal. Amikor
ezt bejelentette, egyúttal azt is
megjósolta, hogy ez a megálla-
pítás a szívgyógyászatnak nagy
hasznára fog válni. A West-féle
vizsgálatokat ugyancsak házi-
nyúlszíveken megismételte
1963-ban a német Trautwein
és a japán Uchizonó. Ők amel-
lett, hogy a West-féle vizsgálati
eredményeket megerősítették,
pontosan leírták az ingerület-
képző sejtek szerkezetét és
ezeknek a kapcsolódásait a
szívmozgásokat létesítő munka-
izomsejtekkel. De a West-féle
jóslat beteljesedésére sem kel-
lett sokáig várni. 1965-ben,
amikor mint egy nemzetközi

azon, hogy milyen elképzelhe-
tetlenül csodálatos az emberi
agyvelő, mely olyan alkotásra
képes, amelyben a műszer har-
monikusan, tartósan és ered-
ményesen együttműködik az
élő szervezettel. A pészmáker,
amely minden szónál és min-
den betűnél jobban bizonyítja,
mire képes az elmélet és a
gyakorlat, ha a kettő egymásra
talál, ha összefognak a gondo-
latok és a formát osztogató ke-
zek.

Írásom végére értem. Az az
érzésem, hogy elmondottam
mindent, amit az infarktusnak,
ennek a járványszerűleg ter-
jedő betegségnek a kapcsola-
taira vonatkozólag hasznosnak
és szükségesnek tartottam. Ta-
nácsokat nem osztogattok, de
nem mulaszthatom el, hogy
ide ne iktassak két sort Pápai
Páriz Ferencnek, a jeles orvos-
nak 1774-ben, Kolozsváron ki-
adott „Pax corporis" — a test
békéje — című könyvéből,
amelyek fenntartói az egész-
ségnek és gyógyszerei a beteg-
ségnek: „Elméd vidítsd, tested
nyugodalmat végyen / Későn s

Czinder Antal

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

szobrán - évemművész

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1981 JAN 18

Vázlat

1021

Czinder Antal rajza.

Kozmikus

Ny

Furcsa, kedves [illegible]. a Szojuz T—3—Szaljut—6 űrállomáson növények zöldelltek. Némelyek azt mondják, hogy a növények megalapozhatják az ember Földön kívüli életét. A Föld felszínén az anyagok vég nélküli mechanikai és kémiai körforgása megy végbe. Miért ne mehetne végbe ez a körforgás az űrhajó zárt kis világában is? A növények a Földön leveleikkel felszívják, elnyelik a szennyező anyagokat, és táplálékot adnak cserébe. Az űrbe magunkkal vitt növények miért ne lehetnének képesek szakadatlanul nekünk dolgozni? A gondolat Konsztantyin Ciolkovszkijtól származik, aki hozzá tette: „A gravitációt sem a növények, sem az emberek nem érzékelik; ez mindkettőjük számára igen előnyös lehet. A növényeknek nem lesz szükségük vastag törzsre és ágakra, amelyek a termés súlyától gyakran letörnek..."

De vajon a növények nélkülözhetik-e a földi nehézkedési erőt? Hogyan nőnek a súlytalanság állapotában?

A SÚLYTALAN UBORKA

Ezek nem szónoki kérdések. Az űrrepülés gyakorta vetette fel őket. Az első kísérletek — úgy tűnik — a tudós jóslatát igazolták. A „súlyuktól" megszabadult növények olykor valóban gyorsabban fejlődnek. De csak kezdetben. Istenigazában fejlődni, gyümölcsöt hozni, magot érlelni a világűrben sehogyan sem akartak.

Valerij Rjumin, egyszer megmutatta a Földön lévő űrbiológusoknak az uborkapalánta elfonnyadt hajtásait, és így panaszkodott: — Már másodszor ültettük el az uborkamagot, és megint ugyanaz: mihelyt kifogy a magból az az erő, amelyet a természet rejtett bele, a növekedés megszűnik, a növény akart volna, a növény kipattantotta parányi bimbóit. Őt vissza is hozták a Földre... De itt a tudósokra csalódás várt. Minden virága meddő volt... De mégis... mégis az első növény volt, amely kinyílt a világűrben.

Alekszandr Masinszkij a biológiai tudományok kandidátusa az újságíróknak elmondta, hogy az orbitális űrkomplexum új legénysége megpróbálta a sikert tovább fejleszteni. Amint megérkeztek az űrállomásra, azonnal bekapcsolták a „Szvetoblokkot", azt a műszert, amelyben már a Földön hajtatott arabidopsispalánták voltak. A következő napon a növény levele kissé megsárgult. De ennek oka nem a súlytalanság, hanem inkább az lehetett, hogy a palánták bizonyos ideig sötétben voltak. És végül a siker nem maradt el.

A LÉGGYÖKÉR BIZONYÍT

Kiderült, hogy a növények képesek hosszú ideig súlytalanságban élni. Ezt végül az orchideák bizonyították be. Az orchidea a trópusokon is fittyet hány a gravitációnak. Gyökerei gyakorlatilag minden irányban nőhetnek. Ezért választották ki őket az űrkísérlethez. A pompás virágokból a legutóbbi expedícióra egy „ágyásra valót" vittek fel. A virágok néhány nap múlva elfonnyadtak, de a növények körülbelül fél évig éltek az űrállomáson. Léggyökereket eresztettek, szépen növekedtek, majd visszajöttek a Földre és most egy laboratóriumban fejlődnek tovább.

Lesz-e az űrhajóból kozmikus „melegház"? Ez attól függ, hogy a vetést megtanuljuk-e. Leonyid Kizim, Oleg Makarov és Gennagyij Sztrekalov borsó- és búzaszemeket, lenmagokat vitt

Czinder Antal

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

évemmárén

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1981 JAN 15

1021

Portré

Czinder Antal rajza

SZ ÉVE

iszperziós fest
mely, a szak
ata szerint ö
öbb, mint
melkedik, vagy
zázalékot.

Tőkés import helyett

Az oldószer-szegény, illet-
e az oldószer-mentes fes-
ékek gyártásának növelé-
ét alapanyag problémák is
ndokolják. Jelenleg egy li-
er festék előállításához 2
s fél liter olaj feldolgozá-
ából nyert úgynevezett
zármazékanyag szükséges.
rthető tehát a festékipar-
an dolgozó szakemberek
örekvése, hogy a drága
lapanyag felhasználását
indenképpen csökkenteni
ell.

— Fejlesztési céljaink kö-
ött szerepel a tőkés import-
lapanyagok helyettesítése
lsősorban hazai gyártmá-
nyú, valamint a KGST-or-
zágokból beszerezhető alap-
nyagokkal — sorolta a
yárvezető. — Az elmúlt
esztendőben már 60 millió
orint értékű megtakarítást
értünk el.

— Nagyszabású gyártmány-
fejlesztési célok valósultak
meg az elmúlt években. Mi-
yen főbb változásokról le-
het számot adni?

— A hetvenes évek végé-
re kialakult széles termék-
és színválaszték időnként

Rácz László, az Osztyapenkó nevét
tője a DIGÉP kísérleti és prototíp
típusú kábelgép vezérlő berendezés
oszcilloszkóp segítségével.

Jelfogó sávok

Czinder Antal

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

évszám?

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1980 NOV 16

Pór Bertalan emlékérem

1021

A jeles festő születésének századik évfordulójára készítette Czinder Antal

a kutatók.

A Foucault-áram romos örvényáram

Élet és

Franciaországban nagy felzúdulást keltett egy könyv, amelynek orvos szerzője szemrebbenés nélkül azt állította, hogy az eltemetettek mintegy négy százaléka valóban még él a temetés pillanatában. A szerző nem nevezte meg ugyan, hogy mire alapozza szenzációs felfedezését, csupán annyit közöl az olvasóval, hogy állításának igazolására tömegesen kellene kiásni a halottakat.

Különösen jellemző volt a könyv fogadtatása orvosi körökben. Dérober professzor például egyszerűen szélhámosságnak nevezte magát a szerzőt és könyvét.

Lehetséges, hogy egyes esetekben, elsősorban közlekedési balesetek áldozataival, előfordult ilyesmi. Valójában a francia polgári törvénykönyv szerint minimum 24 órát kell várni, míg valakit eltemethetnek, vagyis huszonnégy óra tökéletesen elegendő ahhoz, hogy egy látszólagos halott visszatérjen az életbe. Ezzel kapcsolatban az orvosok gyakran utalnak arra, hogy az önkívületi állapot, a kóma az egyetlen eset, mely zavarra adhat okot. Huguenard francia professzor szerint a nagyon mély önkívületi állapot a reflexek teljes megszűnésével járhat együtt. Ez a kétségekre okot adó állapot azonban nem marad fenn sokáig, mivel a vérkeringés leállása következtében az agy nem kap elég vért, az idegsejtek irreverzibilis károsodása következtében beáll a biológiai halál. Az agysejtek károsodása normális körülmények között három perc beálltával következik be, egy jeges vízbe fulladt ember esetében valamivel hosszabb idő után. A klinikai és a biológiai halál közötti időben a túlélő szervek tovább működhetnek, mindez azonban már nem jelent valóságos életet.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1982 JÚN 19

CZINDER ANTAL

1021

1982. JÚNIUS 19.

Irodalmi oldalpárunk képeit Czinder Antal rajzaiból válogattuk

selik.

Századunk valóban új hangú zeneszerzői közül Sztravinszkij az első, aki sikert arat. Míg Bartók, Arnold Schoenberg újításait megnemértés és gúny fogadja, Igor Sztravinszkij egycsapásra meghódítja a közönséget 1910-ben, Párizsban bemutatott balettjével, a *Tűzmadárral*. Úgynevezett „orosz korszakának" első nagy hatású alkotása ez. Ekkor született meg a korszak táncművészetét és zenéjét forradalmasító Orosz Balettel a kapcsolata. 1911-ben ez a társulat viszi sikerre a *Petruskát*, s mutatja be 1913-ban a zeneszerző talán legjelentősebb művét, *A tavaszi áldozat* című, az orosz pogány kor atmoszféráját felidéző balettjét. Igaz, ez a bemutató századunk zenetörténetének egyik legzajosabb botrányába fúl, ám a kortársak csakhamar felfigyeltek e muzsika forradalmi újdonságára. Három táncjátékban és egy sor más művében Sztravinszkij az orosz népzene soha nem ismert lehetőségeit tárta fel páratlan harmóniagazdagsággal és hangszerelő művészettel.

Az első világháború Svájcban éri. Egyértelműen sikeres alkotó, kortársai között egy sem akad, aki életében oly hírnevet szerzett volna, mint ő. Az első világháború után megismerkedett a dzsesszel, amelynek hatásait éppúgy beépítette műveibe, mint korábban az orosz népzenét. 1920-tól — mekkora fordulatnak látszott ez annak idején —

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1982 JUL 17

CZINDER ANTAL

1021

Czinder Antal rajza

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUN 26

DÉL-MAGYARORSZÁG

CZINDER ANTAL

MAGAZIN DM

1021

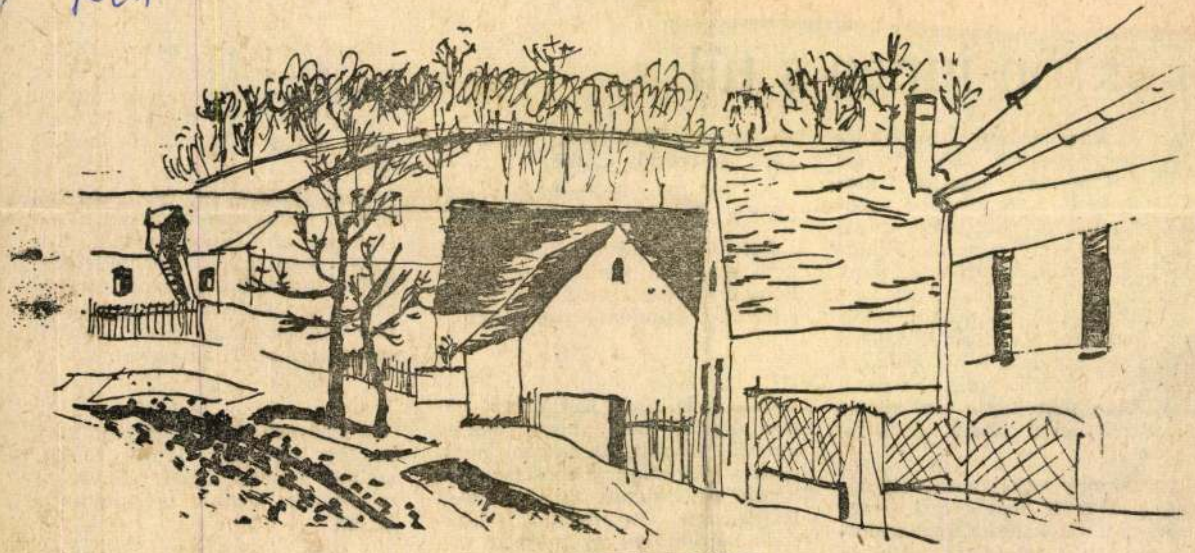

CZINDER ANTAL RAJZA

Tükrön innen s túl

A választ követő költözködés oly gyorsan zajlott, hogy Géza nem is gondolt afelől, mi lesz majd később. Valószínűtlennek tűnt az egész, mintha nem is vele történne mindez. Résztvevője valaminek, mely vidáman, a borba fojtottan zajlik. Nevetgéltek és nem gondoltak semmire. Tuszkolták tele a kosarakat, cipelték a bútorokat, s részegen dalolva, mint valami zászlót, tépték ketté az utolsó éjszaka emlékét viselő közös lepedőt.

Az asszony arcán nem volt bánat, s a férfi sem érezte, hogy szomorkodnia kéne. Kilyukasztották a párnát, telefújták tollpihével a szobát, esernyőt bontottak, s vidám-könnyes szemmel estek

Megúsztam, üvöltötte. Sírva fakadt. A rohadt életbe!

Az ablakhoz rohant, de már csak a távolodó kocsikat látta.

Lefeküdt. Tudta, aludnia kell, nem gondolni semmire, csak a holnapra, mely tisztára mossa, s elkezdhet mindent újra, elölről.

*

Csak a költözködést követő napon értette meg, hogy végleg egyedül maradt. Az asszony nemcsak a bútorokat, a mosógépet, a kocsit, de életének majd tíz évét is magával vitte, mintha a lezáródó bőröndökbe gyömöszölt tárgyakkal együtt tűnt volna el minden. Valami, ami végleg el-

különb akart lenni mindegyiküknél. Talán a félelem miatt, hogy bármit tesz, sosem lehet olyan, mint ők, akikhez csupán hasonló lehet, s úgy istenigazából még az sem.

Régi büszkesége úgy szállt el belőle, mint a köd, melynek helyén az erőtlenség maradt. Tétova kapkodás, tehetetlenség. Hiába hajszolta át magát tíz évig az életen, semmi nincs, amihez ragaszkodnia kéne, amiről azt mondhatná, az enyém.

*

Kerítésnek dőlt, magasra nőtt, sovány kamaszt látott. Öklei zsebbe gyűrve, ujjai tenyerébe mélyedtek, körmei belekaptak a húsba.

A szemközti barakkokat nézte, Hátradőlve próbálták megúszni a

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (HEVES)
1982 JUL 10

1021

CZINDER ANTAL

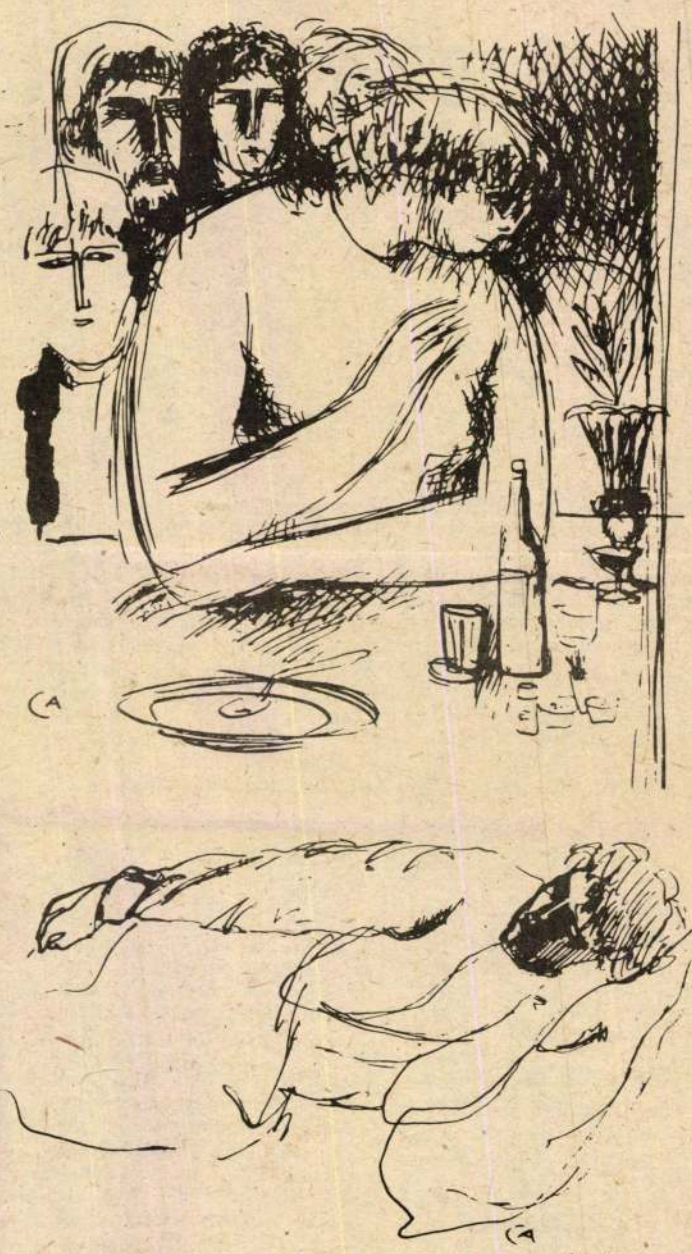

Czinder Antal rajzai

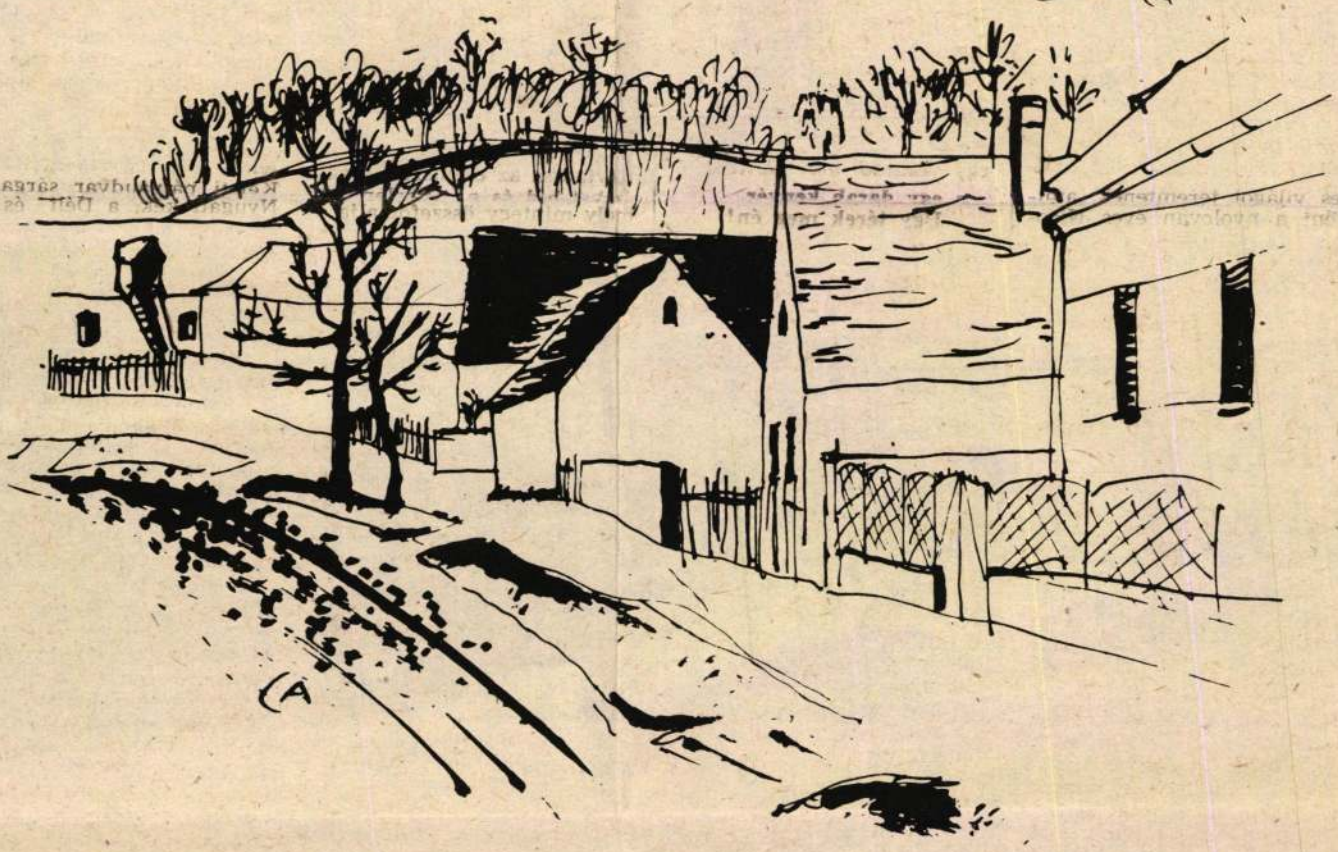

„Időjóslás" az űrből

Magyarország és a kozmikus meteorológia

Az űrkutatásról sokan azt tartják, hogy néhány nagyhatalom, gazdaságilag fejlett ország „ügye". Pedig ma már a kisebb országoknak is van lehetőségük az űrkutatás eredményeit hasznosítani, abban tevékenyen részt venni. Például a meteorológia területén. A Magyar Tudományos Akadémia idei közgyűlésén is fontos helyet kapott az erről szóló beszámoló, amelynek egyik szerzője, *Major György* meteorológus, a földtudományok doktora, aki 1974-től az MTA Interkozmosz Tanácsa kozmikus meteorológiai szakbizottságának titkára. Vele beszélgettünk arról: mit is jelent az űrbeli adatok felhasználása Magyarországon?

— Mióta van Interkozmosz-program?

— 1967 óta, de már előzőleg is működtek kísérleti műholdak a meteorológia szolgálatában. Például az amerikai TIROS-ok. Amerikai holdakról közvetlen adással lehet a felhőképeket venni. 1964 óta a szovjet műholdak adatait pedig akkoriban Moszkvából kaptuk meg.

— Ön a földtudományok doktora. Mi köze ennek a meteorológiához?

— A légköri sugárzással foglalkoztam eredetileg. És a meteorológiát az Akadémián a földtudományok közé sorolják. A kozmikus meteorológiával véglegesen akkor „jegyeztem el magam", amikor 1969-ben egyéves ösztöndíjat kaptam, amelynek felét a Szovjetunióban, másik felét az Egyesült Államokban töltöttem, és a műholdak által mért sugárzási adatok meteorológiai hasznosítását tanulmányoztam.

— Ma miből áll a magyar kutatók kozmikus meteorológiával kapcsolatos munkája?

— Jelenleg az űrben négy poláris pályán halad műhold, ezek 600—1000 kilométeres magasságban vannak, és a Földről nézve „mozognak" is. További öt meteorológiai műhold látszólag „áll", azaz az egyenlítő felett olyan geostacionárius pályán kering, hogy a Földről nézve mindig ugyanazon a ponton látszik. A „mozgó" műholdak közül kettő szovjet, kettő amerikai, a geostacionáriusok között három amerikai, egy japán és egy nyugat-európai közös felbocsátású van. A 9 műhold által sugárzott adásokból itt, Magyarországon ötét tudjuk venni.

— Hol, hogyan?

— Az *Országos Meteorológiai Szolgálat Légkörfizikai Intézetében*, Pestlőrincen, a Ferihegyi repülőtér közelében. A „mozgó" műholdak negyedóráig tartózkodnak egy-egy alkalommal a látószögünkben, ezalatt követi őket a vevőantenna. A vett adást egy előfeldolgozó mikroprocesszor alakítja át képpé. Így kapjuk az úgynevezett felhőképet. A másik megoldás: számítógép segítségével regisztrálják a képet. Ezenkívül egy 1,8 méter átmérőjű parabolaantennánk a geostacionárius műholdak egyikére van beállítva. A „mozgó" műholdak a már említett negyedóra alatt pályánktól jobbrabalra 800—800 km távolságig képezik le a felhőzetet. Gyakorlatilag végül is a Földközi-tengertől Skandináviáig kapunk adatokat. A műholdak képeinek egy-egy pontja 16 négyzetkilométert ölel fel. *Egy-egy „mozgó" műhold naponta kétszer halad át felettünk.* Elvileg naponta nyolcszor kaphatnánk tehát róluk adatokat — ennyire azonban általában nincs is szükség. 5—6 képet rögzítünk ezek közül, és ugyanennyit a geostacionárius műholdképekből. Önmagukban csak ezekre támaszkodva kb. 50 százalékos lenne az előrejelzések pontossága, a földi állomások adataival együtt —, mert ezekre továbbra is szükség van —, most 80 százalék felett van az előrejelzések megbízhatósága... Az infravörös felvételekből derült időben a felszín hőmérsékletére lehet következtetni. A mezőgazdászok például pontosan meg tudják határozni a fagyveszélyes gócokat. Ugyanez a közlekedéstervezőknek is fontos, például a ködeloszlás és a rendszeres ködgócok helyének megállapítása miatt.

— Miben segít az Interkozmosz-program?

— Évente nemzetközi értekezleteket tartunk, ezeken tapasztalatcsere révén bővítjük ismereteinket. Fontos a műholdadat-vevőkészülékek és a számítástechnikai berendezések közös technikai fejlesztése. Ennek ötleteiben segítenek a kisebb Interkozmosz-tagországok egymásnak. Jelenleg a meteorológiai szolgálat harmincöt munkatársa dolgozik közvetlenül az *Interkozmosz Tanács* számára. Sokat segít az *Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság* is, nem véletlenül, mert a gazdasági döntések megalapozásánál is hasznosak a műholdakról nyert meteorológiai adatok.

Szatmári Jenő István

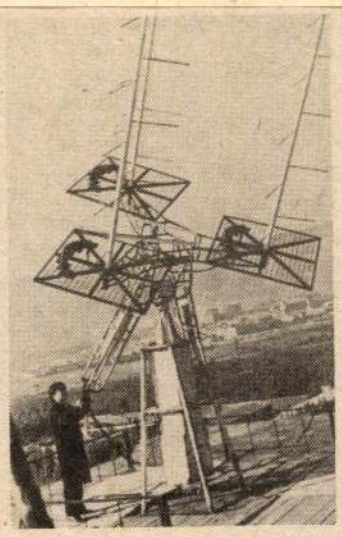

Képünkön: a radar-berendezés antennáinak beállítása

Nemzetközi programok

Sarki fények kutatása Radarral

A sarki fény általában a sarkvidékeken fellépő fényjelenség. Úgy keletkezik, hogy a napszéllel érkező nagy energiájú protonok és elektronok az ionoszférában levő oxigén- és nitrogénatomokat gerjesztik. A sarki fénnyel kapcsolatos jelenségeket rakétaszondák, műholdak segítségével is kutatják. A hetvenes évtizedben a mesterséges holdak mellett a radart is bekapcsolták a sarki fénnyel kapcsolatos kutatásokba. A hetvenes évtized végén kezdték meg az EISCAT-programot, amelynek során radarhullámokkal pásztázták a sarki fények keletkezésének övezeteit. Ebben a programban angolok, nyugatnémetek, franciák, svédek, finnek és norvégok vettek részt. A radarhullámok segítségével az ionoszféra meghatározott pontján mérték az ionrészecskék mozgását. Sikerült ezzel a módszerrel háromdimenziós részecsketérképet készíteniük a tudósoknak. A radaros mérési módszer a plazmaréteg kiterjedését és mozgását szemlélteti a sarki fények övezeteiben.

A hetvenes évtizedben zajlott le a közös szovjet—francia ARCADE nevű űrkutatási program, amelynek során műhold fedélzetéről mérték a sarkifényövezetben levő proton- és elektronrészecskéket

Találkozás a Halley-üstökössel

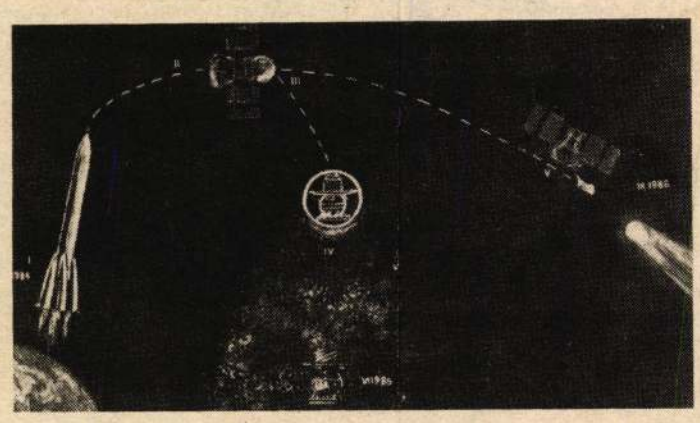

Még napjainkban is divat bizonyos kozmikus jelenségekből katasztrófák bekövetkeztét, mi több, világvégét jósolni. Ilyen baljós előjelnek tekintették már évezredekében egy hét múlva ezt egy újabb, hasonló szonda követi majd.) A program és maga az űrhajó — a *Venus* és a *Halley* orosz nevéből — a VEGA nevet kapta. A való irányítás azért ütközött volna nehézségekbe, mert a szondáról kibocsátott információ nyolc perc alatt érne hozzánk.

CZINDER ANTAL
1021

Czinder Antal: Udvar

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1982

VALÓSÁG

4

kiemelten a gyermek érdekét kívánja [illegible]
zióban elhangzó jogi esetek, jogi tanácsok az utóbbi időben — ha rejtett üzenetekként is — önkéntelenül egyre inkább egy olyan képet kezdenek kialakítani, amely arról győzheti meg a közönséget: a házassági kötelék jogilag meglehetősen előnytelen kapcsolat, míg a lakásba fogadott élettárs nem válik bérlőtárssá, nem kell vele vagyonközösséget vállalni, nem felelős az ember annak adósságaiért. Az is előfordul, hogy — a jogszabályok gyakorlati alkalmazása során — a házas[illegible]letett gyermek érdekvédelmének „minden áron való" érvényesítése az [illegible]negkülönböztető a házasságban élő nőkhöz képest. Nemrég egy rádió[illegible] fel a közvélemény figyelmét arra, hogy a házasságon kívül született gyerm[illegible]esetében, ha az anya nem tudja vagy nem kívánja megnevezni az apát, a gyámhatóság kötelezően ír elő vezetéknevet a gyermeknek, többnyire nem kínálva fel számára az anya névviselésének lehetőségét. Az interjúból kiderült: ez a gyakorlat kifejezetten a gyermeket kívánja óvni, elsősorban a negatív környezeti megítéléstől. Jogász kollégák hívták fel a figyelmet arra, hogy a jogszabály lehetővé teszi a gyermek anyai vezetéknév-viselését ezekben az esetekben is. Így pusztán a leányanyák nagy részének informálatlansága és egy rosszul alkalmazott „humanista gyakorlat" okozhatja, hogy a névválasztás lehetőségei ezekben az esetekben korlátozottabbak. Ugyanakkor az Anyakönyvi Hivatal a házasságkötésre jelentkező pár számára kötelezően felkínálja, hogy ne csak a feleség jövendőbeli névviseléséről nyilatkozzanak, hanem arról is, hogy születendő gyermekeiket az apa vagy az anya nevén kívánják-e anyakönyveztetni. Nem tudom, hogy — éppen a környezeti megítélés miatt — hány házasulandó él egyáltalán ezzel a lehetőséggel. De a házasságból, illetve házasságon kívül

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DÉL-MAGYARORSZÁG
1983 JUN 18

1021

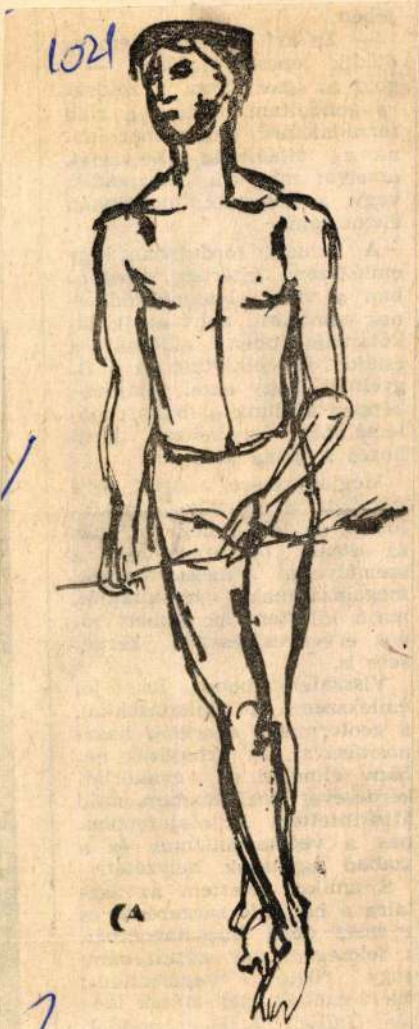

CZINDER ANTAL RAJZA

CZINDER ANTAL

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

CZINDER ANTAL

KISALFÖLD

1983 JUN 18

■ Czinder Antal rajza.

1021

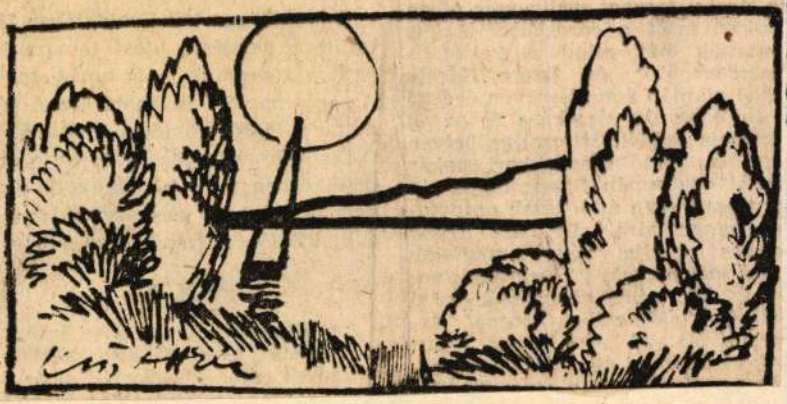

Az újra leégett Arany szarvast zonban újra felépítik — emeletén nár tizenegy szoba várja a vendéeket —, és akkor is ebben a forná'ában áll, amikor éttermében most százegy ével híres vendégei smer fel a szemfüles prímás: *Johann Strausst*, a „keringőkirályt". A történet ismert, gyakran idézik: z ekkor következett viharos ünneplés gyorsan terhessé vált a mésheteit töltő zeneszerzőnek, így fjú feleségével együtt szaporán elnenekült a vendégszerető Sopron árosából. Így is történt, ahogy meélni szokták, csak egy makacs tévedés fordul elő még mindig az ggyel kapcsolatban: hogy Johann Strauss és felesége a fogadóban is

MHSAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 JUN 21

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

CZINDER ANTAL

1021

CZINDEL ANTAL RAJZAI

És te hol laksz?

nt pedagóguskölcsönt. pgy aztán a pénz enged- megvásároltuk az anya- egyik barátom elkészí- e elképzeléseink alapján ervet. Az volt az álmunk, y egy nappali centrikus, légterű lakást készítsünk, nek a teljes tetőterét be et építeni.

A házat körbejárva, meglepő, milyen kicsi. A második meglepetés akkor éri az embert, amikor belép. Tágas nappali, a tető lambériával burkolva, a konyhához kényelmes étkezőrész csatlakozik. Az emeleten galéria. „Itt lesz a fiam zongorája" jegyzi meg félig kon tréfálva a házigaz leti helyiség 18 alapterületű, ke lesz majd belől csupasz a beto falak mellett készülő ülőgarn jai sorakoznak.

— Magam

MAHIR MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

CZINDER ANTAL

1021

Czinder Antal rajza

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Élet 1982 JUN 19

~~DÉL~~-MAGYARORSZÁG

CZINDER ANTAL

F 1021

KETTESBEN. (Czinder Antal rajza)

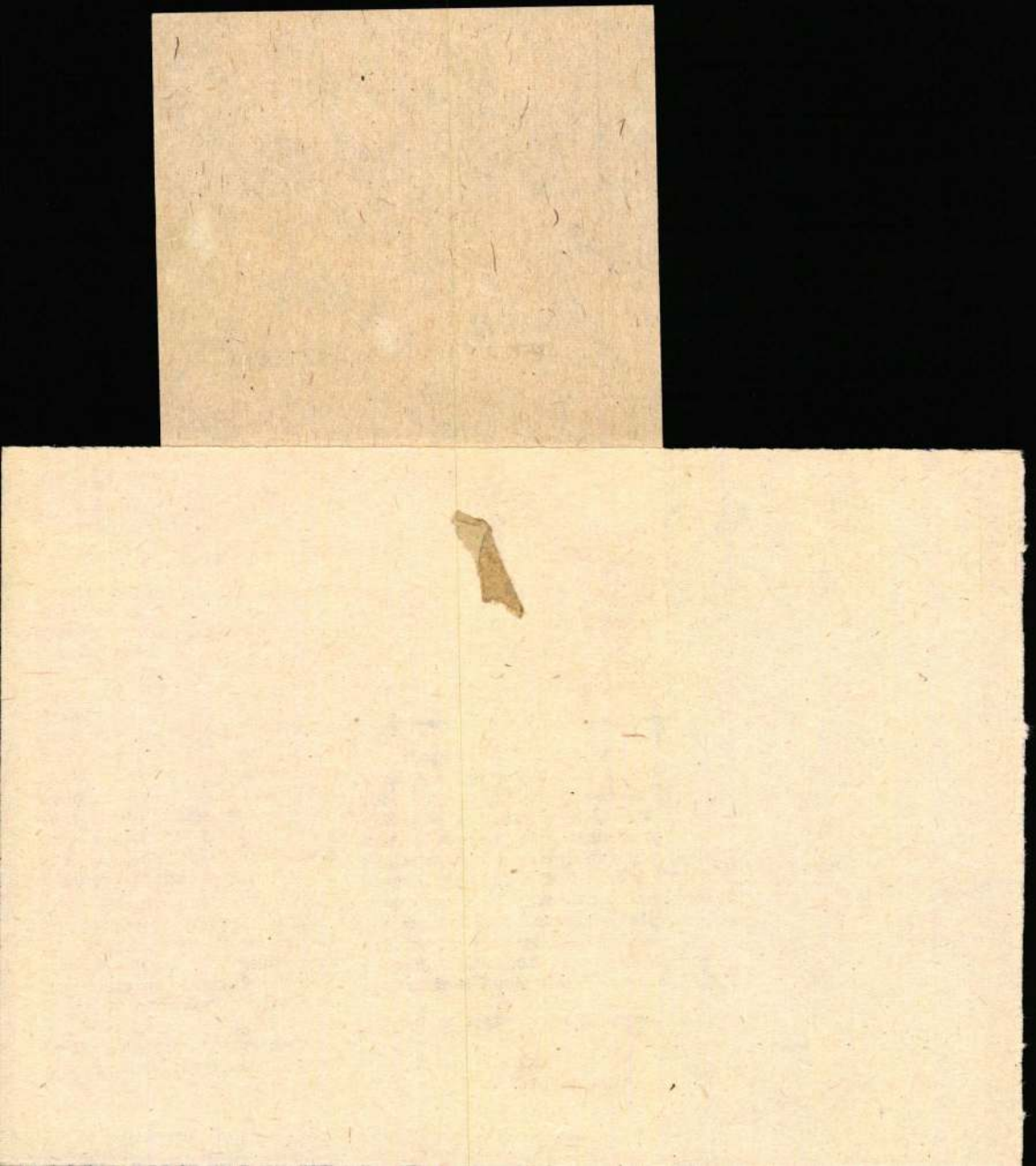

Czinder Antal sz

ehmei

→ Benedek György

MŰVÉSZET 1985/7/10

Czinder Antal, szobrán

L: Tőrös Gábor

_: Közművelődés, klubkiradó . . . 46.

Új Tükör B p. 1986 nov. 2. XXIV/44

Czinder Antal, szobrász

L: Szigeti Ákos

–: Közművelődés, Klubkiradó . . . 46

Új Tükör, Bp. 1986. nov. 23. XXIII/47.

Czinder Antal, zobrón

L: Vida Zsuzsa

–: közművelődés, klubkérdő

46

Új Tükör Bp. 1986. dec. 21.

XXIII/51

Czinder Antal

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 330-726

évem- nov. gelenk

Szövetkezeti Élet

83/4

1021

CZINDER ANTAL RAJZA

számot két százalékkal csökkentették. Az anyagmentes termelést jelentős mértékben, huszonhat százalékkal növelték. A tagság jogos igénye volt, hogy jövedelmük legyen arányban többletmunkájukkal. Ez nem is maradt el, hiszen közel hat százalékkal lett magasabb bérszínvonaluk. A szövetkezet termékszerkezetében lényeges változtatást hajtottak végre 1982-ben. A tőkés exportra termelésnél különböző objektív körülmények miatt visszaesés következett be. Ezt a kiesést a vezetés igyekezett belföldi termeléssel pótolni. A termékszerkezet folyamatos korszerűsítése mellett a munkaszervezésnek köszönhető, hogy a nyereséget több mint tizennégy millió forintra tudták emelni, amely harminchat százalékkal magasabb az előző évinél. A munkahelyi kollektívák áras felajánlásukkal csatlakoztak a szövetkezetek közötti szocialista munkaversenyen. A teljesítéseket a szövetkezeti bizottság figyelemmel kísérte, értékelte és felhívta a figyelmet a további tennivalókra.

Derecskei Fa-, Fém-, és Építőipari Szövetkezet

A szövetkezet elnöke, Jónás József, azzal kezdte a vezetőség beszámolóját, hogy a VI. ötéves terv első két évében jelentősen túlteljesítették a kitűzött célokat. 1982-ben 8,6 százalékkal növelték termelésüket. Az összes termelésen belül erőteljesebben — 10,8 százalékkal — növekedett az ipari termelés, míg 7,1 százalékkal az építőanyagipari ágazat. A jövedelmezőség érdekében tett erőfeszítések is meghozták az eredményt, hiszen a nyereség a bázishoz képest 16,4 százalékkal növekedett. Az eredmények értékét növeli az a tény, hogy mindezt tizennégy fős létszámcsökkenés mellett érték el.

A szövetkezet termelése két [illegible] ágazatból áll. Az ipa-

Hajdún[illegible] Ruhaip[illegible]

A mérle[illegible] a szövetkez[illegible] Miklós az [illegible] dásról kés[illegible] ban elmon[illegible] piacok árubeforgá[illegible] ge a vártnál nagyobb mértékben csökkent, a kínálat viszont megnövekedett. Ez a vevő és a gyártók nagymérvű kockázatát jelentette. Mivel a szövetkezet termékeinek mintegy 98 százalékát tőkés exportra termeli, ezért a világgazdaságban jelentkező gazdasági recesszió érzékenyen érintette anyagi érdekeltségüket.

A szövetkezet vezetése e nehezedő tőkés piaci kapcsolatok ellenére úgy határozott, ha kevesebb lesz is a nyereség, igazodnak a népgazdasági elvárásokhoz. Továbbra is a tőkés export fokozására tognak törekedni. Ujabb kapcsolatot teremtenek kuvaiti, svájci és USA-partnerekkel. Valamennyi tőkés partner részére bérmunkában végezték tevékenységüket, kivéve a kuvaitit, ahol anyagos termelésre kötöttek szerződést. Ez megnehezítette a termelőegység vezetőinek, dolgozóinak munkáját, mivel a megszokott technológiától eltérően, saját maguk által szerkesztett modellre, illetve hazai alap és kellékanyagból kellett dolgozni. A termelés átszervezése folytán a szövetkezet árbevétele az abszolút számokat tekintve kedvezőtlen[illegible] tőkés árbevétel[illegible] 3,2 százalékkal volt magasabb a bázishoz viszonyítva. A kedvezőtlen hatások természetesen befolyásolták a nyereséget is, a közel 18 millió forintos bázissal szemben még a 13 millió forintos nyereséget sem érték el, amely 72,2 százalékos teljesítésnek felel meg. A vezetőség törekedett a dolgozók bérszín[illegible] vonalának emelésére. Igaz, hogy nem kiugró béremelést valósítottak meg, de mégis 4 százalékkal magasabbat a bázishoz viszonyítva.

Figyelmet érdemel, hogy a szövetkezetben évek óta törekszenek a dolgozók szociális körülményeinek javítására. A VI. ötéves terv első két évében tervezett fejlesztési célkitűzések folyamatosan valósulnak meg. Gépek beruházására 12 milliót, épületberuházásra 7 milliót terveztek. Így a szövetkezet vagyona mintegy 21 millió forinttal fog növekedni és kialakul a szövetkezet telephelyén a városképbe illő kulturált arculata. A gazdasági munka mellett a szövetkezetben aktív mozgalmi és társadalmi élet is megvalósul. Élénk a munkaverseny, a KISZ-élet.

Debreceni Autójavító Ipari Szövetkezet

E szövetkezet az utóbbi években dinamikus fejlődésnek indult. A szövetkezet vezetőségének beszámolója is ezzel kezdődött, hogy a megváltozott gazdasági körülmények jelentősen és negatívan befolyásolták a lakosság szokásait, mely a szövetkezetnek — mint tiszta profilú autójavító — elsősorban a lakosság szolgáltatásai igénybevételének kellő tendenciájában mutatkozik meg. De érezhető volt bizonyos mérséklődés a közületek vonatkozásában is. Az emelkedő alkatrész- és üzemanyagárak jelentős sze-

Czinder Antal
nohrán, éremműrés

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1983 MÁR 2 6

1021

(Czinder Antal rajza)

em számított. A mennyiség
követelmény. Most a költ-
a fejlődés kulcskérdése.
megköveteli a közgazdasági
nnek ellenére meggyőződé-
dern vezetőnek is ismernie
s az embereket. Az a leg-
és a közgazdász egy em-
Mellesleg: mindig hajla-
osak voltunk az új techno-
giák, fajták túlértékelésé-
Divat volt például kitűn-
a műtrágyaadag eme-

Czinder Antal
nohrán m. évemművén

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1021

■ Czinder Antal rajza

...lefelleg már
...világ, amelyet
... gyárlátogató
...ok, a tűziem-
...száma hónap-
...jórészt azért.
...terre a régi
... kapacitással
...egüzemi csar-
...ra modernre
...itt dolgozók
...ékot sem kap-
...zűnt a vita.
...ótlékukat a
...kel egy lég-
...olgozó szere-

...t öt-tíz per-
...r. Mindenki-
... nem szabad.
... vas hőmér-
...ok.

...miénk, de a gépek, a modern berendezések, az új, világos csarnok sokat segített. Nem vagyunk túlfizetve, de ezt csináltam egész életemben. A házamat is a munkatársaim segítettek felépíteni, nem megyek én már innen sehova."

Az olvasztárok pódiumáról jól látható az óriáscsarnok minden zuga. Sok-sok ember talál itt munkát, biztos megélhetést. Szakmunkások és betanított munkások, mérnökök és öntő technikusok. S ha ritkán is, de itt-ott feltűnik egy-egy fiatal arc.

Gaál József

Czinder Antal
nohrán – éremmúvi

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KELET-MAGYARORSZÁG

1983 JAN 15

1021

KM HÉTVÉGI MELLÉKLET

Czinder Antal rajzai

CKÉPCSARNOKA

om
csa

átészalkai gyár-
volt pilóta. 1980
úgy érezte, hir-
le a világ. Igaz-
.! S mint a há-
a lelőtt pilóta
llan egész addi-
az elmúlt har-

yarmaton kívül
aztán nyakába
nőtt fel, s ta-
árva hamuban
tesség, a becsü-
ája. S ha meg-
sában, le-letört
ozott útravaló-
nehogy kiürül-

öppnyi kis folyó
iskolába járt,
teljes alsó tago-
k négy évet is,
gimnáziumba.
endőt tanult, el-
nírű református

ntés volt, akkor
ször döntenem.
se fia se borja
ult viszont az
felkötöttem hát
a cívisvárosba.
! Még az volt a
Géza bácsi, a
észített az útra:
a Szamos vizét
írj nekünk! Ha
gíteni..."

sosem látta, hi-
mikor kivitték
ahol a Donnál.
kilométerre a
hol nyugszanak.

csiban üdültem
at végig a Don
ost láttam vol-
a valahol meg-
a: itt fekszik az

ászaki pályára?

én magam sem
romban semmit
paraszti mun-
Csináltam én
korcsolyákat...!
solya, meg ród-
olyan holtág,
próbáltuk vol-
edig bennünket
ikerült elérnie,
iába nőttem fel
recen. A vallás-
matematikát, fi-
keztem tehát a
technológus sza-

n. Hatvanötben
tre, a MOM-ba.

árért?

, nincs mit ezen
család volt a mi-
dül nevelt ben-
néznünk, hova
yám akkor már
— mondjam azt,
ő mutatta
válla-
ész-

A feleség Szalkán, a férj meg Pesten. Mit lehet ilyenkor tenni? Természetesen az erősebb enged, akkor szervezték a MOM szalkai gyárát, hazajött hát Kristin György is. Ő koordinálta a beruházást, majd irányította a technológiai szerelést. 75-ben vette át az üzemfenntartási osztály vezetését, közben elvégezte Miskolcon a gazdasági szakmérnöki-t, mégis úgy érezte, megállt körülötte az élet.

— Én azt tanultam otthon, hogy az ember mindig tudása legjavát adja. De mit tegyen a sofőr, ha ő százzal akar menni, a tábla azonban csak negyvenes tempót engedélyez. Tömören: nem láttam tovább perspektívát magam előtt az üzemben. Hónapokig rágódtam, már otthon is csak lézengtem, mikor döntöttem: elmegyek. Persze hogy fájt a szakítás, hiszen majd minden falban, műszerben ott volt a kezem, a fejem, de éltem volna le hátralévő éveimet a se hideg, se meleg vízben? Elmentem hát az állami gazdaság központi gépészmérnökének, ott keresett meg egy esztendő múltán az ISG vezérigazgatója. Elvállalja a szalkai gyáregység vezetését? — kérdezte. Se köpni, se nyelni nem tudtam meglepetésemtől, aztán igent mondtam. A feleségem tiltakozása ellenére.

— Ő ezek szerint tudta, mire vállalkozik?

— Tudta azt az egész város, hogy „padlón van" a gyáregység. A vezetők egymás után adták be a felmondásukat, nem volt se főmérnök, se főkönyvelő, de bent volt már az igazgató áthelyezési kérelme is.

A hangulat pocsék, a termékszerkezet elavult, az anyagellátás akadozik, úgy tűnt, csak az erős kéz segíthet.

— No látja, ebben tévednek sokan. Akik azt hiszik, hogy egy üzem nehézségein egykettőre lehet segíteni: asztalcsapkodással, káromkodással, fegyelmikkel. Valójában csak a következetes, tervszerű munka segít. És a lehetőségek pontos ismerete.

Az új igazgató is az alapoknál kezdte. Hónapokig csak ismerkedett az emberekkel, a termeléssel, majd hozzákezdett a teljesen új vezérkar felállításához. S amin először majd mindenki meglepődött, kijelentette: egyetlen idegen szakemberre sincs szüksége, az itteniek tökéletesen megállják a helyüket, ha megfelelő feladatokat kapnak. Neki volt igaza. Ma már a gyár sorozatosan hozza a tervet, tavalyi nyereségük is elérte a hatvanhárommillió forintot.

— Mit tart a legfontosabb vezetői erénynek?

— A vállalkozókedvet és a kapcsolatteremtést. Mondok egy példát is. A mi gyáregységünk munkája jórészt az alapanyagellátáson múlik. Korábban ezzel mindig baj

MAHIR MAGYAR HÍRFIGYELŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász - grafikusművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1984 AUG 1 9

útnak engedtem őket, és nem nultunk, hangosan ejtettük a

1621

Czinder Antal rajza

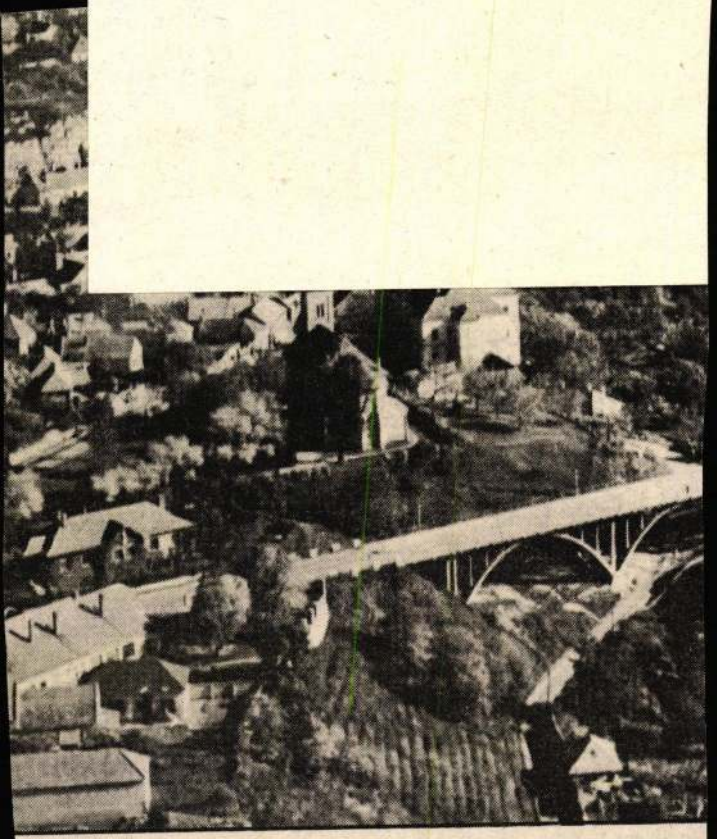

zprém.

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1984 AUG 19

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász-grafikusművész

1021

Czinder Antal rajza

Színek — hangulatok

Míg a második világháború után is jóideig elképzelhetetlen volt a „modernül" berendezett szoba bútorzata, — a stílbútorokról nem is szólva — huzat nélkül. Ez a huzat az „úri" lakásokban rendszerint fehér vászon volt. Hangsúlyozandó, hogy nem díszítés a célja, hanem a nemes bútorkárpit védése. Ha vendégek jöttek, a huzatokat, a fehér szőnyegfutókat eltávolították. A kevésbé rangos otthonokban azonban a színes, a virágmintás, csíkos lenvászon, vagy kartonhuzatnak a védelmen túl még egy funkciója volt: díszíteni.

Ez a divatirányzat teljesen megszűnt, esetleg idősebb embereknél találkozunk még fodros fotelhuzatokkal. Ennek ellenére a lakásban uralkodó színharmónia mégiscsak jelentős tényező, hogy barátságos melegnek, vagy nyomasztó hidegnek érezzük-e a szobát, ahol életünk egy részét töltjük.

Induljunk ki az ottlakók életkorából. A kisgyerekek szobája nagyon is elbírja a harsogó színeket. Sok piros, világoskék uralhatja. A fehér mellett jól hat a narancssárga. (Persze, semmit sem szabad túlzásba vinni. Egy tulipiros falú, pirosra festett bútorzatú szobában, ahol még a függönytől sem sajnálják ezt a színt, még a kisgyerek is ingerültté válhat.)

A középkorú szülők szobája — ízléstől függően lehet sötét színekre alapozott, amit azonban mindenkor élütő színes foltok élénkítenek, vagy ellenkezőleg, fehér-világosdrapp, vagy szürke, amit viszont meleg színek oldanak.

Például a ma annyira divatos faszínű-fehér szekrénysort jól egészíti ki a mélykék szőnyeg, a rusztikus sötétbarna szekrénysort vastag fahéjszínű szőnyegre állíthatják, az elsötétítőket pedig a narancsszín valamely változatából választhatják. A valamikor szinte kötelező barna bútor zöld kiegészítőkkel, vagy a barna-bordó összeállítást kényszere megszűnt.

Az idősebb emberek, a nagyszülők lakrészének szobaszíneit nyugodt, jókedélyt árasztó színtartományból válasszuk. Okker, vagy a napfénysárga különböző változatait, zölddel élénkítve.

Az már egészen köztudott, hogy a hűvösebb, északi fekvésű helyiségeket meleg színekkel tehetjük barátságosabbá (sárgával, okkerrel, vörössel), a déli tájolású meleg szobák viszont jól bírják a fehér, a világoskék, a világoszöld jellegű falakat, akár festjük, akár tapétázzuk őket.

Ha megvan egy-egy lakószoba alapszíne, a kiegészítő színeknek ahhoz kell alkalmazkodniuk. Nem a modernség, hanem az ízléstelenség jele az egy szobán belüli színkavalkád. A fal, vagy bútorkárpit egyik nem túl hangsúlyos színét válasszuk alapnak, amelynek kellemes harmóniáját egy-egy ellenszín teszi még jobb hatásúvá. Színes fénykép helyett szóval írunk le egy ilyen összeállítást. A tapéta vörösbarna-okkersárga-fehér-drapp mintázatú. Ehhez a házaspár lombzöld díszkrét mintázatú szőnyeget választott, s ilyen színű a nagyon világos ekrü függönyhöz az elsötétítő. A szekrénysor natúr faárnyalatú, a kanapé és a három fotel mélybarna. A tv tetején egy nemesformájú citromsárga ernyőjű lámpa élénkíti a sarkot, a másik állólámpa narancssárga. Két valódi, márkás színes festmény, s az ajtó felett nagyméretű tűzpiros-búzakék színezésű tál kelt kellemes színhatást, amit néhány nagylevelű szobanövény tesz még változatosabbá.

Komáromi Magda

Pulóverötletek — maradékokból

Nem ritka, ha valaki sok pulóvert köt, a maradékokból összegyűjt egy újabb pulóverre való fonalat. Ilyen maradékokból készült az a me-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KELET-MAGYARORSZÁG

1984 AUG 1 9

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász grafikus-művész

Czinden Antal: Asszonyok

ország ügyeinek intézésében ők is részt kérnek. Az itt kiállított Aranybullában belevették, hogy az évenkénti fehérvári törvénykezési napokon a király köteles megjelenni, a szerviensek pedig ott akadályoztatás nélkül megjelenhessenek. Az 1267-ben, Esztergomban tartott gyűlésen a szerviensek önmaguknak is kötelezővé tették a megjelenést az évenkénti Szent István-napi országos gyűlésen.

1298-ban III. Endre által-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas festőművész-grafikusművész

DÉL-MAGYARORSZÁG

1984 AUG 25

1021

CZINDER ANTAL RAJZA

Találk

műköszö

Életlen volt a
itottam be
sterhez. Előz
tem düledez
Mikszáth Kálmán utcában. Zo-
ncozott cégtábla: középütt a
ster neve és szakmájának cí-
, a bal oldalon egy félig nyi-
t borotva, a jobb oldalon pe-
olló rajzolata. A táblát nem
napság készítették, hiszen zo-
ncozott cégtáblákat alig lehet
ni. Van benne valamiféle elő-
őség, patina, talán még na-
obb mértékben az igényesség
röződik vissza.

A parányi kirakatban tíz-húsz
e olló, a kozmetikai szerszám-
a metszőollóig, késekig, tőrök,
sdarálók, de vajon mit keres-
k ott a kanalak és a villák?
nikor beléptem a műhelybe,
fiatalemberrel beszélgetett.
kuncsaft drágának tartotta a
szörülést. A mester magyará-
t: — Olcsón dolgozom. A ki-
sáim meghaladják a négy-
r forintot. Már régen be-
ktam volna, ha a feleségem
n segítene. Nem is keresik ezt
szakmát a fiatalok, harminc
e egyetlen gyerek se jött ta-
lónak. Pedig mi nagy segítsé-
nyújtunk az államgazdaság-
k is, hiszen sok régi, eldobott
rszámot, metszőollót, kést új-
arázsolunk, és visszaadjuk
sználatba. Ez a mesterség ki-
ólag szolgáltatás. Nem is a
lalatoknak, közületeknek dol-
unk, hanem a lakosságnak.

Lehet, hogy ez a „kiselőadás"

ne venni, mondta, s alighanem igaza is van.

— S volna is lehetőség ebben az utcában, de a pénzt nem akarják megfizetni érte a tanácsi szervek. Pedig, nekik kellene. A köszörűs nem mehet el ebből az utcából, hiszen száz esztendeje erre találni.

Nézem a falra akasztott, rámába foglalt bizonyítványokat, elismeréseket. Honvédelmi érdemérem, Életmentő kitüntetés, a Munka Érdemrend bronz fokozata. Ritkaság egy kisiparos életében. Elővesz elsárgult újságoldalakat. Tabi László is írt egy szatirikus „dolgozatot" Tamási Sándorról. A Ludas Matyiban megjelent írás a bürokráciát ostorozza. A köszörűsmester 1958-ban, életét kockáztatva mentett ki gyerekeket a Rókusi-tó jégpáncélja alól. A januári hőstettét augusztusban honorálták, akkor kapott kitüntetést.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
1984 AUG 19

Czinder Antal, munkácsy-díjas szobrász-grafikusművész

1021

9

LŐDÉS

Czinder Antal rajza

Tornagyakorlatok labdával

A labdával végzendő gyakorlatok szórakoztatók, fokozzák a vérkeringést, és szaporább lesz a légzés. Nagyon könnyű gyakorlatok, és szép alakot biztosítanak.

A karok és a váll izmosítására

Álljunk egyenesen, kinyújtott karral fogjuk meg a labdát két kézzel, és emeljük körívben jobbról balra, majd balról jobbra a fejünk fölött. 10-10-szer ismételjük!

Hogy a hátunk egyenes legyen

Egyenesen állva két karunkat egyenesen felemeljük a labdával együtt, és feldobjuk a levegőbe, majd mikor elkapjuk, lábujjhegyre állunk.

10-szer ismételjük meg!

A csípő formálása

Üljünk törökülésbe, és ki-

A felsőkar és a nyak formálására

Erőteljesen dobjuk a lab

Antal Czinder,

Prizewenning sculptures by István Máté, Antal Czinder, Enikő Szőllőssy are to be displayed at the International Dante Competition in Ravenna until October 31.

Pálma Melis: Hungarians get a showing around the world.

Daily News, 1983. aug. 27.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, munkácsy-díjas grafikusművész

FEJÉRMEGYEI HÍRLAP

1984 ÁPR 21

1021

CZINDER ANTAL rajza

napkorongot felhő takarja, a papírszalag változatlan állapotban marad.

az üveggolyó letörölni, s p sen papírsza

Bélyeggyűjtőknek

Szegény posták

Világszerte ráfizetéses a levelek továbbítása. Ezen szolgáltatás terheit a távközlés korszerű módszereiből (telefon, kép- és szövegtovábbítás stb.) származó bevételekből fedezik. Gazdasági okból több államban átszervezik a postát. Írországban az újjáalakított intézmény felejthetetlenné tette működése első napját. Visszatértek a bélyeget életre hívó, 140 évvel ezelőtti reformhoz és 1 pennit kértek a jelenlegi 26 pennis levéldíj helyett. A kis címletet már régóta nem használják, ezért 7 millió darabot nyomtattak, ezeken még a gyűjtők árgus szeme sem fedezett fel eltérést a korábbiaktól. Kedvezményben csak a kézírással címzett borítékokat részesítették, ezzel zárták ki a vállalati levelezést, mégis a hatalmas mennyiségű bélyeg majd mindegyike egyetlen nap alatt levelet indított útnak.

Svédország esztendők óta bíztatja a magánszemélyeket gyakoribb levélváltásra. Minden háztartás évente ve-

batbélyeget, százalékot le tani. Az id városok, tartományok jelképei díszítik és feliratuk jelzi, hogy kizárólag magánszemélyek használhatják fel.

Az angol posta közhírré tette, hogy múzeumi bélyegritkaságai közül a többletpéldányokat áruba bocsátja. Egy évtizedig évente három alkalommal rendeznek aukciót. Elsőnek áprilisban olyan különlegességek kerülnek árverésre, amelyek kikiáltási ára — átszámítva — több százezer forint.

A svájci posta viszont elégedetten jelenti, hogy külföldön többen vásárolják bélyegújdonságait. A vevők kéthanmada német és osztrák, közülük kevesebben érdeklődnek a svájci bélyegek iránt. Ezt a csökkenést viszont pótolták 14 másik országból jelentkező vásárlók.

1985

A posták előbb ismertetett

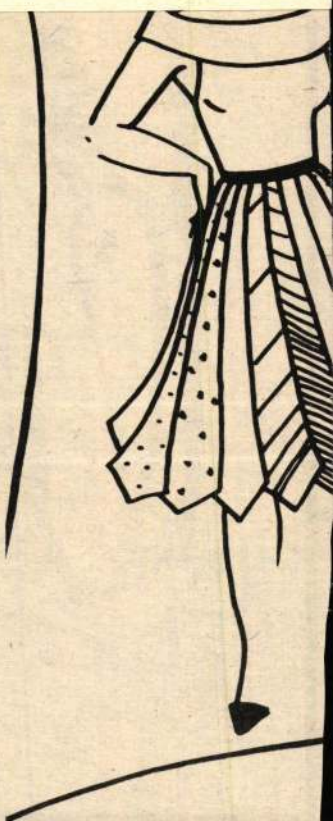

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász- és grafikusművész

Tóth Sándor érmei kapcsán írja Pogány Gábor a balatonfüredi kiállítás katalógusában: „... a magyar szobrászművészetben ez apró, kerek dombonműveket mindig a legkiválóbbak készítették, a fiatal generációból Asszonyi Tamás, Czinder Antal és éppen Tóth Sándor," és még többen.

Tóth László: A Munkácsy-díjas szobrászművész. Kelet-Magyarország, 1983. okt. 8.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal
Munkácsy-díjas szobrászművész
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
Gyula
1984 JAN 25

1021

Czinder Antal rajza.

25., szerda

ínésével

rvek új helyzetben

A Központi Bizottság határozatának megfelelően a vonzásközpontban levő pártszerv tevékenysége kiterjed a tényleges politikai, közigazgatási terület határáig. Az adott település választott párttestülete tehát területi illetékességgel a vonzáskörzetében levő pártszervezeteket is irányítja. A megszűnő járási pártbizottságok feladatait átvevő városi és városi jogú nagyközségi pártbizottságoknak munkarendjükben, munkamódszereikben, hatásköreikben alkalmazkodniuk kell az új helyzethez. A pártmunka eszközeivel segíteniük kell a közigazgatás korszerűsítését, a községi pártszervezetek és tanácsok nagyobb önállóságának, felelősségének érvényesítését, a helyes társadalmi munkamegosztás alakítását. Koordinálják a beruházás, területfejlesztés, lakossági ellá-

egy időben értékelik a járási szerveknek és az ott dolgozóknak az elmúlt évtizedben betöltött pozitív szerepét, hangsúlyozzák, hogy a járások megszüntetését a társadalmi fejlődés tette szükségessé. Ráirányítják a figyelmet, hogy az átszervezés fontos lépcsője a szocialista demokrácia továbbfejlesztésének, a helyi önállóság, az öntevékenység, és a felelősség erősödésének, miközben a közigazgatás közelebb kerül a települések lakosságához, erősödik a gazdasági egységek és a lakosság részvétele a helyi viszonyokat érintő kérdésekben és az állampolgárok ügyeiknek nagyobb részét lakóhelyükön tudják majd intézni. Helyes felhívni a figyelmet arra is, hogy a megszűnő apparátusokban dolgozók tapasztalataira és szaktudására továbbra is nagy szükség van

Czinder Antal

Kiállítás a Pécsi Galériában

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Czinder Antal

Pécsi Galéria kiállítása

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 347-748/ 340-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász- és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP

1983 ÁPR 23.

1021

(Czinder Antal rajza)

löltetni.
a nagybe
ket mos
kosság
munkáb
Az
„viszont
nokot,
munkas
rendíth
azt a re
lonna!"
gyetlen
tek. Újraálmodtam a
lálkozót, amelyre gyötrő szorongással, alig le-
küzdhető alacsonyabbrendűségi érzéssel men-
tem el. Ébredtem jó néhányszor arra a mon-
datra: „Ottó bácsi, maga hazudik!" De az a
vezető is előfordult már álmomban, aki az
ifjúsági ház építése idején így fenyegetőzött:
rossz útra léptél, nagyon meg fogod bánni...
Mostanában azonban nyugodtak, könnyűek
az álmaim".

Orbán Ottó csomai állomásfőnök vallomásait lejegyezte:

Lengyel András

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-718, 340-726

Czinder Antal,
Munkácsy-díjas szobrászművész grafikái

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1983 MÁJ 1

1021

Czinder Antal rajza

SPORT

Röplabd

SZOLNOKI VEGYIMŰVEK —MVSC 3-1 (8, —13, 5, 9). Miskolc, 100 néző. NB. I. női. Vezette: Bogyó, Korim.

Jól kezdtek a hazaiak, s az első játszmában 7-2-es vezetésre tettek szert. Ezt követően azonban érthetetlen rövidzárlat következett, a vendégek egyre-másra érték el pontjaikat. Főleg ütőerőben múlták felül a vasutasokat, akik a mezőnyben egyenrangú ellenfeleknek bizonyultak. A második játszmában gyorsan elhúzott az MVSC (5-0, majd 8-2), de 13-12-re már a szolnokiak vezettek. Ezután zsinórban három pontot szereztek a miskolciak és megnyerték a játszmát. A soronkövetkezőkben már csak egy-két felvillanásra futotta, de összességében képtelenek voltak megszorítani taktikusabban játszó és érettebben röplabdázó ellenfelüket. Az MVSC kiesése már korábban eldőlt, az újabb vereség tehát korántsem meglepetés, a feladat ezek után alighanem a

Sípály

Jeles eseményre került s szombaton Miskolcon, a Ho véd sporttelepen. A műanya sípálya avató ünnepségé nagyon sokan kíváncsi voltak, s akik „elzarándoko tak" a létesítményhez, ne csalódtak: látványos bemu tatót szemlélhettek meg.

A meghívott vendégeket - többek között — *Horvát István* vezérőrnagyot, a Ma gyar Néphadsereg politik főcsoportfőnökének első h lyettesét, *Dudla Józsefet*, MSZMP Miskolc városi B zottságának első titkárát *Rózsa Kálmánt*, Miskolc vá ros Tanácsának elnökét *Gá Sándor* ezredes köszöntött majd *Nagy László* ezredes, Honvéd Papp József SE el nöke tartott ünnepi beszéde Elmondta, hogy manapsá divat a létesítményhiányr hivatkozni, és az esetlege gyengébb eredményeket er nek a „számlájára" írn Örömmel újságolta, hogy

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1094 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal Munkácsy-díjas festőművész és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP
1983 JUL 2

1021

Czinder Antal rajza.

nem is igen foglalkoztatta a cs
ket; annál inkább az erdő, ame
sítására ezer leleményük volt. N
kek is jól ismerték a gombáka
fűszernövényeket. Kedvelt italu
víz, csemegéjük a faszeder vag
fák viaszát a húsvéti tojások fe
nálták, a vadmézet és hársfate
gyógyításában.

Örökké vágyott szenvedélyük
szat — azazhogy mivel nem a
ben tették: az orvvadászat. A sz
bereknek még puskájuk sem vo
zotta őket az erdő. A „pásztorb
dátlan ügyességgel találták el
vadnyulakat...

A gyerekek tucatnyi csapda
ismertek; a nyúlnak hurkot vet
tötték a madártojást. A felnőtt
orvvadász bandákat képeztek ki
őrség tudomást szerzett valam
riasztották egymást. Csupán azé
na, hogy több finom falat jusso
Aligha. Dicsőség volt a rapsicko
tos sport, amelyik az itteni
másnál több sikert adott.

Rapsictörténetek nyomán járt
Kis *Lajosnénál*, Kati néninél.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1094 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal Munkácsy-díjas festőművész- és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP

1983 FEB 2 61

1021

(Czinder Antal rajza)

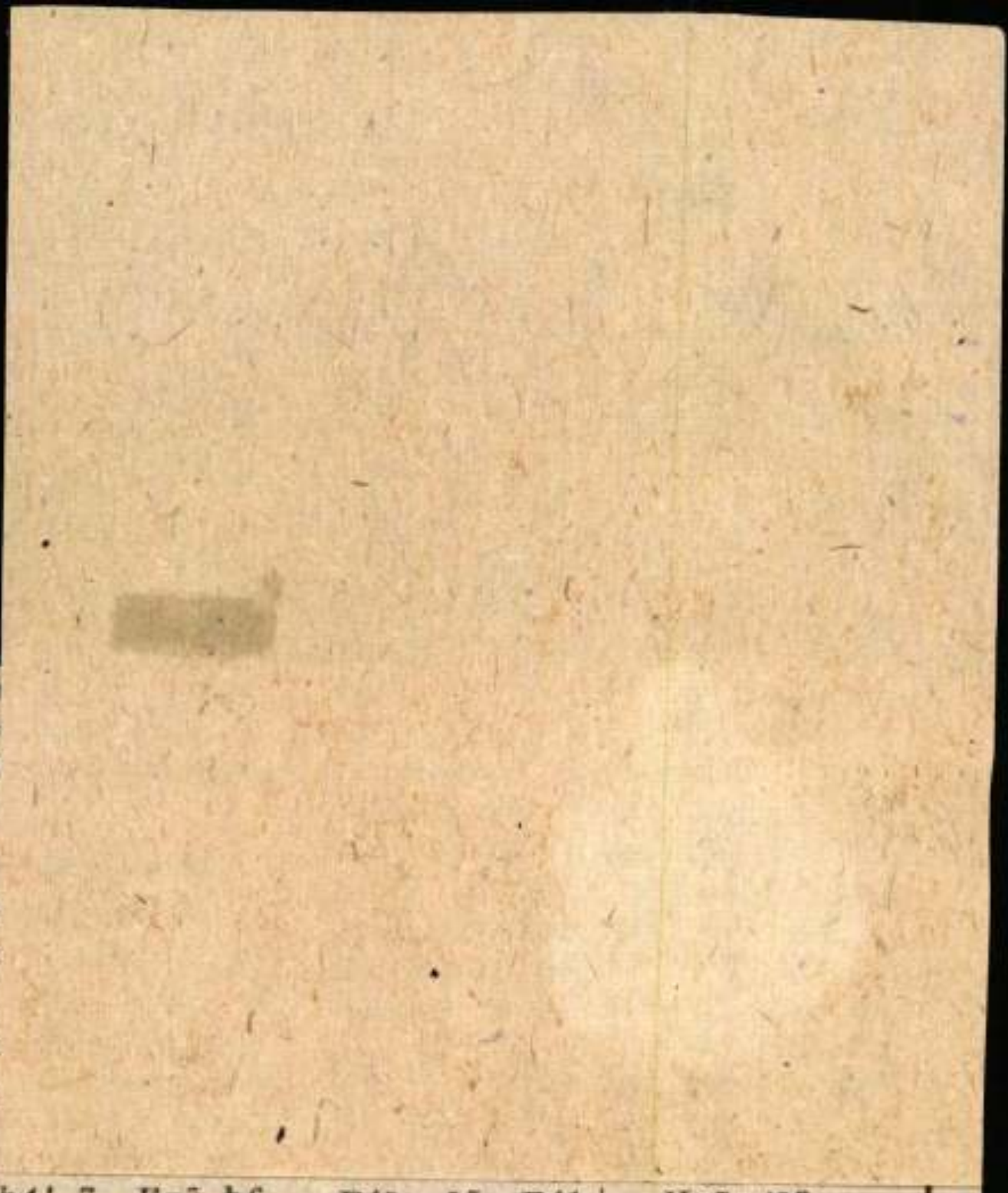

rt és Sal
íme a két v
ája. Salekovi
vel:

SZICÍLIAI
Salekovics

. e4, c5, 2. F
cd4; 4.
c3, e5. (Elér
liai védelem
ltozatához.)
élet szerint

bb.) 6. —, Fb4! 7. Fg5, h6, Bf8: 25. Bf1+, Ke7 (25. —, Kg 7??-re, 26. Bf7+ mattig megy.) 26. Bf7+, Kd6, 27. Bf6+, Kc5, 28. Hf7, g4, 29. c4!, Hb4. (Rossz 29. —, dc4:? a lehetséges 30. Bc6:+, Kc6: 31. Fe4 + miatt.) 30. cd5:, Hd3: 31. cd3, Kd5: 32. Bd6+, Kc5, 33. Kg3, a5, 34. d4+,

Ff6:, Fc3, 9. bc3:, Vf6: 10.
2, Vg6!? (Kétes lépés. A
ahlyak—Pancsenko, Szov-
zunió, 1969-es játszmában
—, 0—0, 11. 0—0, d6, 12.
3, Bd8, 13. Bfd1, Fe6, 14.
3, Bac8 sötét előnyére
zetett. A szöveglépésre

Fiú

Czinder Antal rajza

Czinder Antal

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1983. augusztus 6.

1001

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal Munkácsy-díjas festőművész és grafikusművész

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1982 JUL 24

1021

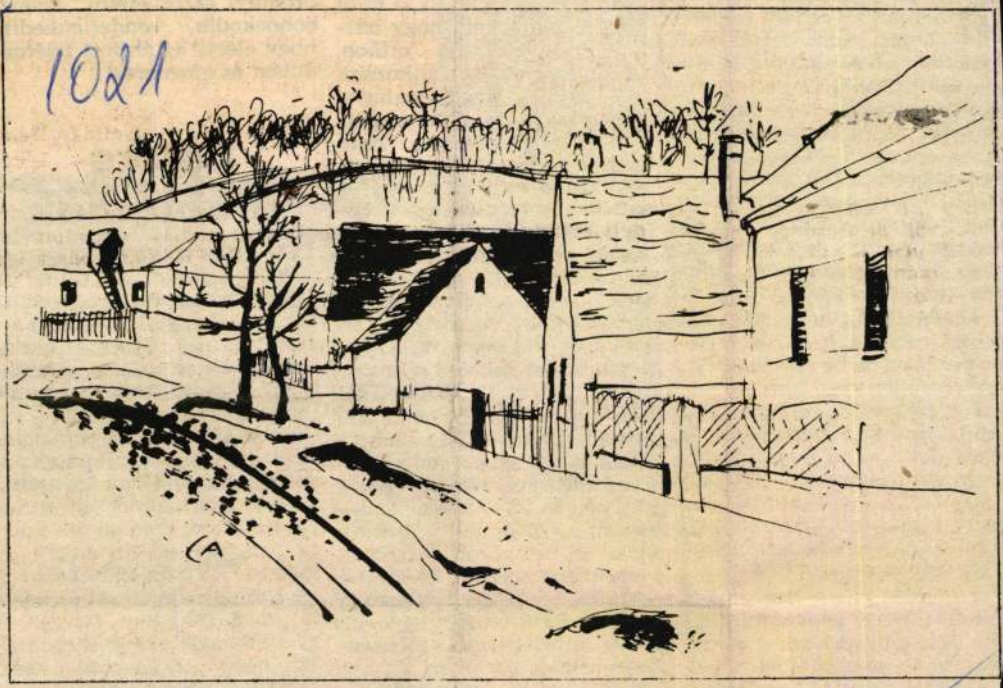

CZINDER ANTAL RAJZA

rejtettebben jelentkezik. Például a már szobatiszta gyermek bepisil, az egyébként nyugodt alvó éjszaka felsír, rosszat álmodik, ingerlékeny, figyelme szórt, sokat szopja az ujját, rágni kezdi a körmét, közösségben verekedőssé, versengővé, kapzsivá vagy éppen túlságosan zárkózottá, magányossá válik, esetleg könnyebben megbetegszik. Ezek a tünetek kétféle lelki reakciót jeleznek.

Az egyik az, hogy az idősebb gyerek a fiatalabb helyébe, szerepébe kívánkozik, így szeretné megkapni mindazt a szeretetet és figyelmet, amit korábban megszokott és most nem ő kap meg. Így bizonyos értelemben „visszacsúszik" a fejlődésben, egy már túlhaladott szintre esik vissza. (A jelenség neve szaknyelven: regresszió,)

A másik jelzés pedig arra vonatkozik, hogy a gyermekben feldolgozatlan indulat (agresszió) van, aminek a feldásához szülői segítségre van szüksége. Enyhül a gyermekben levő feszültség, ha

nem tartják rosszna
ugyanúgy elfogadj
addig. Tudnia kell,
mikor elmondhatja
amit érez, nem botr
meg rajta. Megha
magyarázatra talál
te állnak gondjaib
muszáj a kistestvéré
nie, szabad rá haragudnia is,
csak bántania nem lehet. Hibát követ el a szülő, ha a testvéri veszekedéseket azzal hárítja el magától, hogy „szeressétek egymást gyerekek", „a testvéreknek szeretni kell egymást", hiszen muszájból még testvért se lehet szeretni. Mindenesetre, ha szülei ezt követelik tőle, megtanulja tetteltetni, ami részben bűntudattal jár, részben pedig rengeteg hasznos pszichés energiát köt le feleslegesen. Lélektani vizsgálatok szerint, azok a testvérek, akiknek gyerekként szeretniük kellett egymást, serdülőkorban gyakran szakítanak egymással és attól kezdve ellenségként állnak szemben. Azok viszont, akik gyerekkorukban haragudhattak egymásra, és veszekedhettek, kamaszkorba jutva inkább felhagy-

problémák

A legtöbb megfigyelés az egyke személyiségére vonatkozik. Az egyetlen, illetve az első gyermek számos rokonvonást mutat, de míg az előbbinél a jellegzetességek állandósulhatnak, addig az utóbbinál a testvér(ek) születése után módosulhatnak a személyiségvonások. A szülő az első gyermeknél még tapasztalatlan, nagyon jól akarja nevelni gyermekét, így gyakran „túlgondozza". A „széltől is óvja", ezáltal önállótlanná, félénkké teheti. A gyerek ugyanakkor megszokja, hogy ő a központ, ezért társai körében is arra törekszik, hogy figyeljenek rá és elismerjék. A kényeztetés hibái különböző formákat öl-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1983 JUL 4

Czinder Antal
grafikus

1021

Czinder Antal rajza

azdálkodás

felelő módon eleget tenni a mind nagyobb feladatoknak. Új, korszerű vértranszfúziós állomásra van szükség mindahányunk érdekében. Ennek az állomásnak az elkészítése sürgős, megfelelő mennyiségű pénz viszont nincs.

Ismeretes, hogy a Vöröskereszt, az SZMT, a Hazafias Népfront megyei elnöksége felhívással fordult megyénk társadalmához összefogást, segítséget kérve az állomás mielőbbi felépítéséhez. Az OTP bankszámlát nyitott (641—350 258—4664) és üzemek, vállalatok szocialista brigádjai, kollektívái, vagy éppen magánemberek is küldték, felajánlották juttatásaikat, segítségüket. Eddig 3,5 millió forint gyűlt össze. A társadalmi segítség összefogására, az állomás megépítésének segítésére a Vöröskereszt elnöke operatív bizottság létrehozását javasolta és az előterjesztett javaslatot a tanácsülés egyhangúan elfogadta. Tegnap tehát megalakult az operatív bizottság. Elnöke *Monos János*, társelnök *Porkolab Albert*, titkár *Krasznai Gáborné*. A bizottság tagjai

1982 JUL 24

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 334-748, 340-720

Czinder Antal munkácsy díjas

1982 JUL 24

PEST MEGYEI HÍRLAP
szobrász- és grafikusművész

/ 1021

1982. JÚLIUS 24., SZOMBAT

PEST MEGYEI HÍRLAP MA

A falu szélén

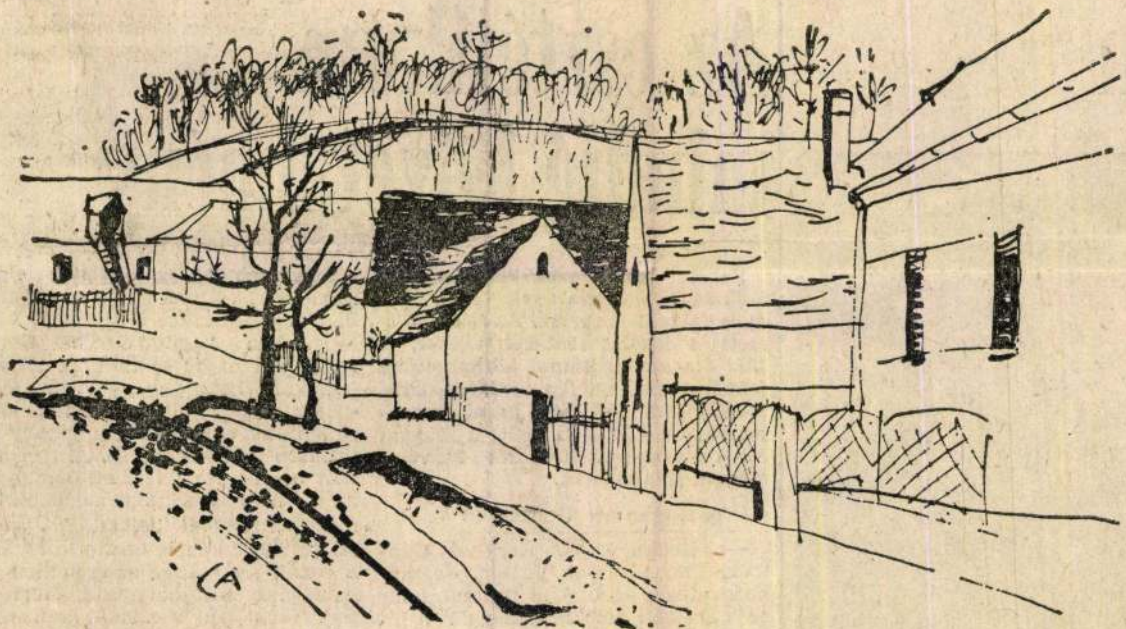

Czinder Antal grafikája

án

A flanc csak a pénzt emészti

Az esztétikum mindig követelmény

Fekete György azok közé tartozik, akiket az ötvenes évek végén komoly feladatok vártak. Az Iparművészeti Főiskolát 1952-ben kezdte, s 1957 óta szakadatlanul környezetünk jobbá, szebbé tételén tevékenykedik. Munkájáért 1966-ban Munkácsy-díjat kapott, 1981-ben pedig a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címmel jutalmazták.

● **Hogyan lett belsőépítész?**

— Véletlen volt. A Kohó- és Gépipari Technikumba jártam, de már harmadéves koromban tudtam, hogy ez a szakma nem nekem való. Amikor a kezembe került egy egyetemi tájékoztató jegyzet, amelyből megtudtam, hogy iparművészeti főiskola is van hazánkban, elhatároztam,

a legalapvetőbb szükségletek előteremtésével voltunk elfoglalva és minden tárgyi, fizikai igényünket vészhelyzetben elégítettük ki. S erről a mai napig se tudtunk teljesen leszokni. Igaz, úgy nyolc-tíz évvel ezelőtt a lakáskultúra terén is előbbre léptünk, és született is néhány *bátortalan* kezdeményezés. Ám nem ez volt az egyetlen terület, amelynek mozgásai a gazdasági mechanizmus megtorpanásával lelassultak. Ez a mi területünkön is éreztette hatását. S ennek legkevésbé az esztétikai vonatkozásai a fájdalmasak. Mert *az esztétikumot nem célnak, hanem következménynek*, az okos, logikus megközelítés végeredményének vélem. Például mint belsőépítész csalódott vagyok, amikor látom, *hogyan vásá-*

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal,
grafikus- és szobrászművész.

SOMOGYI NÉPLAP

1980 SEP 28.

1021

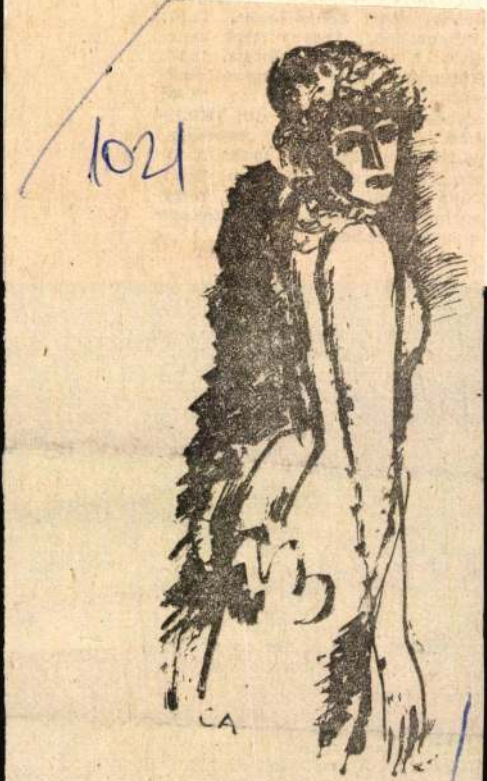

Czinder Antal rajza

3. MŰSOR

9.00: Iskolarádió. 9.30: Operaáriák. 10.10: Kamarazene. 11.05: Barokk muzsika. 12.31: Schubert-felvételek. 12.48: Délibáb Debrecenben. 13.07: Operarészletek. 14.01: Két zongoratrió. 14.40: Szimfonikus zene. 16.00: Iskolarádió. 16.30: Harminc perc beat. 17.00: Operarészletek. 17.55: A Bartók Vonósnégyes felvételeiből. 19.05: Fiataloknak kortárs zenéről. 19.35: A Magyar Állami Hangversenyzenekar hangversenye. 20.20: Látogatóban Simon Ferenc szobrászművész műtermében. 21.20: Dzsessz. 21.35: Láttuk, hallottuk. 22.00: A hét zeneműve.

PÉCSI RÁDIÓ

17.00: Hírek. 17.05: Közlekedési őrjárat. 18.00: Dél-dunántúli híradó. 18.15: Zenés percek. 18.30: Szerb-horvát nyelvű műsor. 19.15: Német nyelvű műsor.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 OKT 12

NÉPÚJSÁG (HEVES)

Czinder Antal
szobrász- és grafikusművész

1021

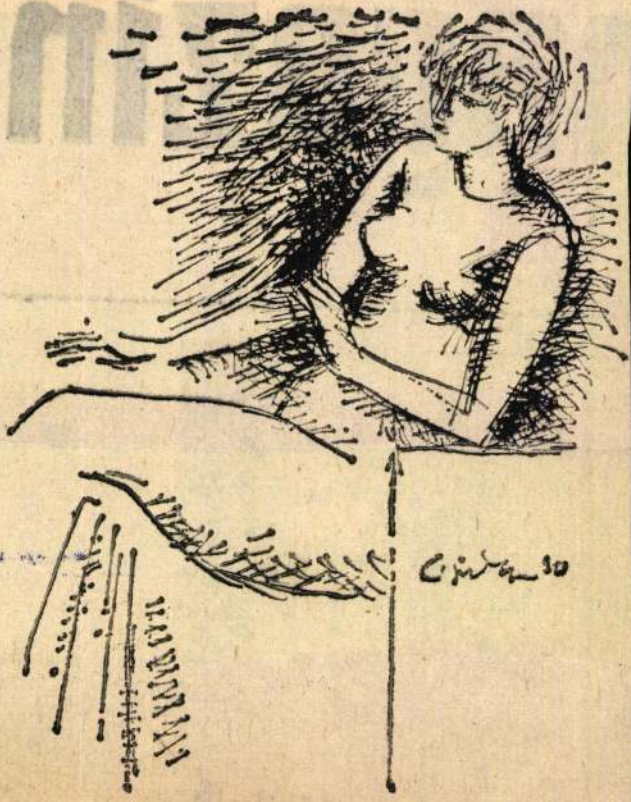

CZINDER ANTAL RAJZA

nagazin

Apró-

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal szobrász és grafikusművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1981 ÁPR 19

1021

Czinder Antal rajza

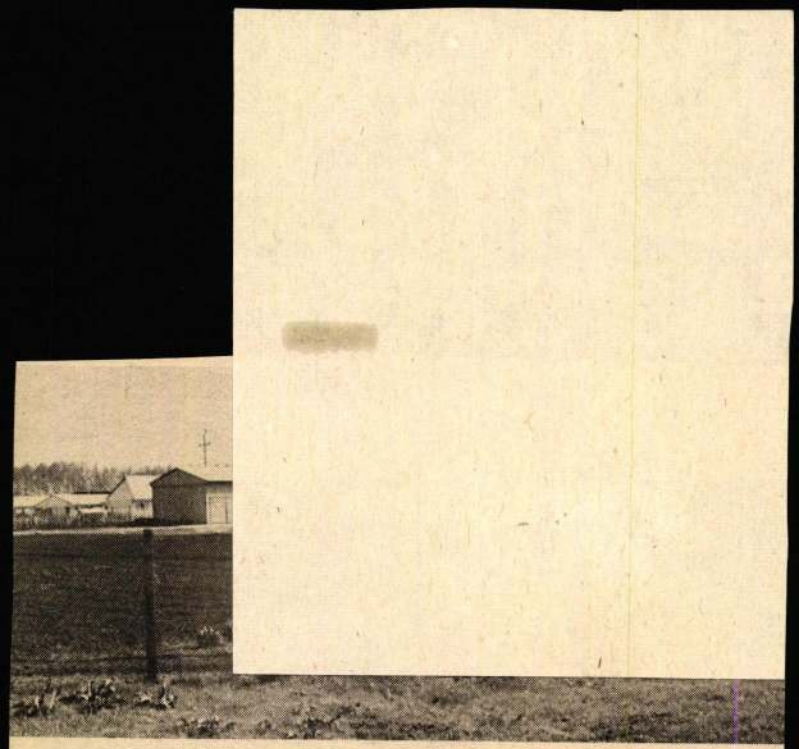

JÁSZAP
NEKIRUGASZ

gyközség történetének kutatói feltárhogy az első írásos em- 1391-ből maradtak Jászapátiról De akkor volt már új település, írás tanúsága szerint. ezelőtt majd' hatszáz milyen lehetett, azt találgatni sem nagyon

kosság némi apátiával tudomásul vette ezt, a község vezetői pedig alig tettek valamit e belenyugvás ellen. Egyetlen adat sokat elárul: a '70-es évek elején a Jászapátin végzett társadalmi munka egy főre jutó értéke alig több mint tizede volt annak, amit a nagyközségek kategóriájában az akkori

helyben
igényeket.
Ennek
hogy össz
kat, és n
mire van
jukhoz. E
mindez a
ján van,
az év vég

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-748, 340-726

Czinder Antal, grafikus
ex grafikusművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1981 ÁPR 26

1021

Czinder Antal rajzai

sünk sorá
Betegektő
k gyakoris
miatt, és
kell ugyan
i. Ellent
pártkongre
tározatában
esztéséről v
da: beteg
amíg az ál
g a kézsérü
en. Évi k
ppénzükre
ifizetni, a termeléskiesés ná-
gi méretben évi 319 és félmil-
egy olyan intézmény létreho-
zsérültek speciális ellátásával
őt lényegesen csökkenteni le-
ül 30 millióba kerülne ... De,
zerveink tájékoztattak, ilyen
városban nem is kerül az öt-
zóba ...
z-újságíró töpreng: a humani-
tokon túl ez megint a takaré-
ormája, ahol többe kerül a
a nem tennénk. És ez nem az

A szakértők szerint a szén
cseppfolyósításával, illetve
elgázosításával lehet majd
pótolni az olajat, ha a kutak
elapadnak, legalábbis egy
ideig, amíg a szénhidrogéne-
ket nem sikerül más energia-
hordozókkal helyettesíteni. A
szászországi Leunában már

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Crinder Antal, szobrász és grafikusművész

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1981 MÁJ 10

1021

Crinder Antal rajza

alántázás

Elő
lev

Tavaly a
en rendkívül erős körte-
évélbolha-kártételek voltak.
ülönösen az intenzív növe-
edési erélyű körtefajtákon
DIEL, HARDY) tapasztal-
attunk súlyos károkat. A
irtelen felszaporodott és
agy egyedszámú körte-levél-
olhák közül az 5—6 nemze-
ékes közönséges körte-levél-
olha (Psylla pyri) és az egy
enerációs nagy körte-levél-
olha (Psylla pyrisuga) volt a
gjelentősebb.

A levélbolhák a körte leve-
it és hajtásait károsítják. A
atal levelek befűződnek, de-
ormálódnak és fejlődésük-
en megállnak. A lárvák szí-
ogatása nyomán a levelek
isebbek maradnak, súlyo-
abb esetben lehullanak, és
gy a hajtásnövekedés meg-

zelhetjük rovarölő szerrel. A nagyon veszedelmes közönséges körte-levélbolha kifejlett alakban — nagyságuk 3 mm, színük sötétbarna — a kéregrepedésekben, a lehullott levelek alatt telel át.

Kora tavasszal, derűs napokon, amikor a léghőmérséklet az 5 C fokot meghaladja, előjönnek rejtekhelyükről, s a rügyekre telepednek. Párosodásuk után — március második felétől — megkezdik a nőstények a tojásrakást. A tojások 0,3 mm hosszúak, elipszis alakúak, végükön kis visszahajló, serteszerű nyúlványt viselnek, színük sárga. A levélbolhák tojásaikat a rügyek közelébe, majd a fakadó levelekre helyezik. A

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, szobrász és grafikusművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1981 MÁJ 10

1021

CZINDER ANTAL RAJZA

Meglendül most a
haj, útlan hegyi bor
Deres Káposztafej é
ne kísérj morogva.

Te csak szépen vonu
Haj, ormokra hágjál
Bérci Szőlőtőke édes
türelem türelem.

Ha
ha t
ha r
mos

Ler
bit
biz

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal szobrászgrafikusművész

NÓGRÁD

1981 MÁJ 17

1021

Czinder Antal: Portré.

régi falujáról, annak szokásairól, hagyományairól. Háromszáz adatközlő, mesélő, emlékező falusi ember vallomásaiból állt össze ez a ritka becsű kötet. A régi falu rendjét szigorú, íratlan törvények szabályozták, még az udvarlás, vagy az öltözködés módját is. A falu megvédte és oltalmazta a rászorulót, de kegyetlenül kivetette a méltatlant, a cédát, a szeretetre, megértésre méltatlant. Milyen is volt a régi falu? — erre ad „eredeti adatközlők" vallomásai alap-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal szobrász- és grafikusművész

DOLGOZÓK LAPJA

1981 MÁJ 3 1

1021

Czinder Antal rajza: Anya és gyermeke.

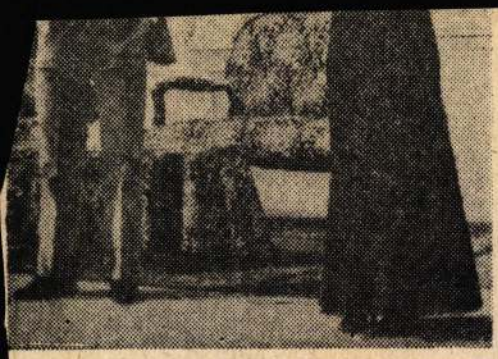

erencsi Éva és Blaskó Péter a Pygmalionban

ményeket, még barátnőt is Miskolcon találn Máhr Ági személyében. Soha nem volt rátnőm, fiús típus voltam, a grundon nőtn fel, a lányokat egy gyerekkori nagy csadás miatt nem sokra tartottam. Ági nagyerű ember, barátsága sokat enyhített a kétkiság bajain.

— *Múlt időben beszélsz. A következő szeben már nem Miskolcon játszol?*

— Visszaszerződtem a József Attila Szinzhoz; hazamegyek. A tévedések elkerülése gett hangsúlyozni szeretném: most sincs rés". Édesanyám egyedül él a fővárosban, ingázom a két nagyváros között, egyedül tunk mind a ketten. Tehát hazamegyek.

— *Hol van a színész otthona? Ahol jó szebek várják?*

— Édesanyámon kívül nincsenek családi ötöttségeim. Megtehettem, hogy lépjek, váltassak, ezért szerződtem Miskolcra. Kéb feltétlenül szeretnék egy gyereket, és a lád már akkor is kötöttség, ha a pálya dvéért tudja azért magát függetleníteni az ber. A színész a színpadon, a neki való szerepben van otthon. Akkor van otthon, jelen van. Ha ismerik, ha nem felejtik el, kor van elemében.

— *A népszerűségre gondolsz? Népszerűben nem szenvedtél hiányt.*

— Örülök is, de nem felejtem el, hogy hardéves színinövendék koromban ez egy témusorral, a Bob herceggel kezdődött. En n választott ki a rendező egy szerepre, és gismert az ország. Szerencse is kell ehhez ályához, mert mi van, ha nem engem vátanak. A televíziós szerepelések tették istte a nevem, és én örülök a képernyőről árzó sikernek, a népszerűségnek is. Mégis mondhatom, amikor az Abigél után min-

ésünya.
jó szere
bet tudj
megmut
állhatok

— *Tel*
lem ...

— Est
dog vag
boldogsá
tik meg

— *És*
a színházból áll az élet.

— Szeretek sportolni, úszni, szeretnék lovagolni, ha lehetne. És utazom, ha lehet. A tavalyi görögországi út után a nyáron itthon járom az országot. Itt az ideje, hogy megismerjem.

M. M.

A Csapodár madárkában Blaskó Péterrel

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, festőművész és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP

1981 JUN 14

1021

(Czinder Antal rajza)

...ei paraaes veaes...

...óczi—Vasas 2:0 (0:0)

...reli Törököt

9000 néző. Ve-
...hácsi (Dravecz,

ugratta Kistelekit, de Mészá-
ros kifutva elrúgta előle a

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász-grafikusművész
KISALFÖLD

1982 JUN 12

1021

Czinder Antal rajza

Ígyával felhőkre — Gőzeke a Kühne Gyár

Látogatás a keszt
Georgikon Majormú

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 187-[illegible], 200-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász- és grafikusművész

1982 JÚN 12

VAS NÉPE

1021

Czinder Antal rajza.

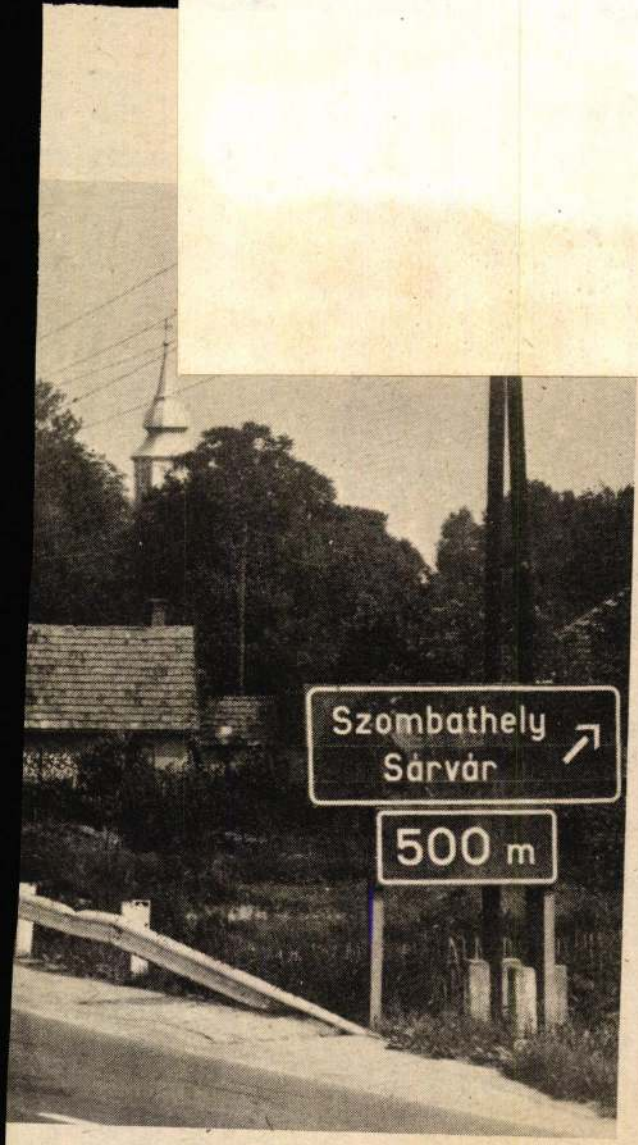

Rába, az átkelő utak nem engedik, hogy pang-
az élet. Vannak nehézségek, gyenge pontok,
ékelhetők az élet tradíciói, erőteljes új haj-
s. Olyan új hajtások is, amelyeket nem any-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász- és grafikusművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1982 JÚN 12

1021

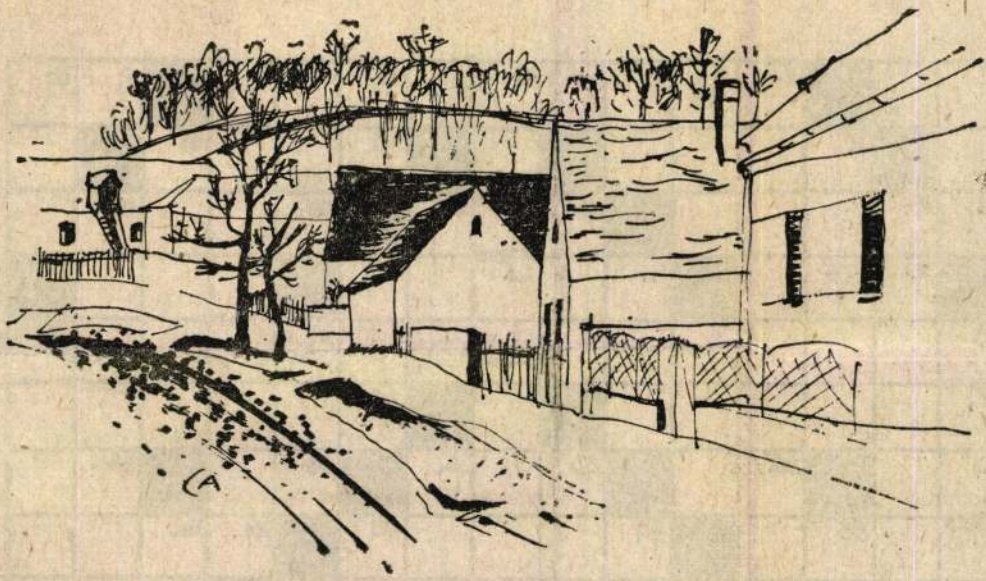

Czinder Antal rajza

ÉSZAK-MA

FEJTÖRŐ

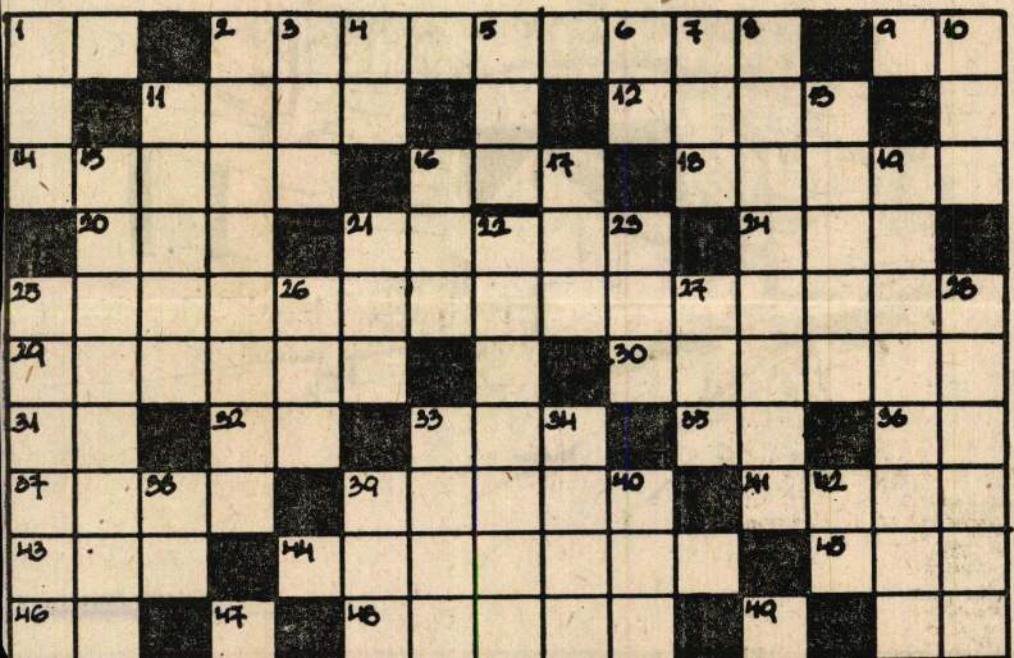

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
1982 JUL 24

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrászgrafikusművész

1021

CZINDER ANTAL RAJZAI

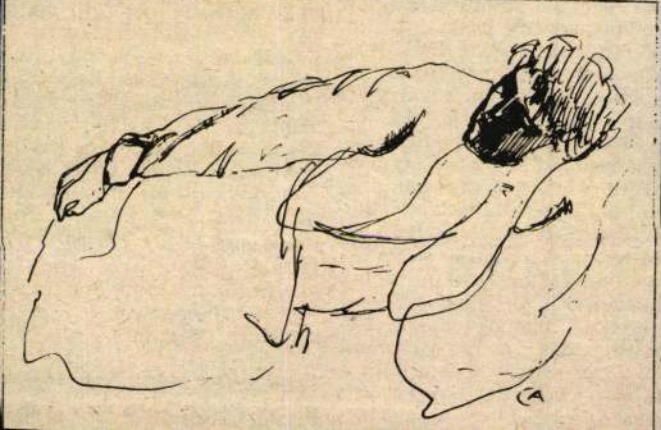

Színházaink történetéből

A szolnoki Szigligeti

A történet 1819-ből való, amikor *Szilágyi Pál színtársulata* a Tündérlak Magyarhonban című darabot játszotta Szolnokon. Az előadás annyira megtetszett a közönségnek, hogy a történet befejeződtével a beléptidíjat újólag megfizették, és az egész művet azonnal megismételtették, sőt az egész társulatot meg is vendégelték.

A különféle színtársulatok később is igen jól érezték magukat Szolnokon, noha a város színészetpártoló és műértő vezetése állandó színház felépíttetéséről csak jóval később gondoskodott. Ez volt az oka annak is, hogy a színtársulatok elsősorban a nyári hónapokban keresték fel a várost, alkalmi szabadtéri helyiségekben lépve fel. Így viszont a nyári időszakban sokkal jobb társulatokhoz sikerült jutniuk, hiszen a nagyvárosok színtársulatai ekkor általában állomáshely nélkül maradtak, és igen szívesen vették a szolnoki meghívást. A régi idők nagy társulatai közül érdemes megemlíteni a főleg klasszikus repertoárt játszó Balogh István-féle társulatokkal rendelkező városokban napirenden voltak az ellentétek a város vezetői és a színtársulatok között, melyek időről időre elvi és anyagi okokból egyaránt fellángoltak. Szolnok mindig békésebben boldogult a kritikus ízléssel és körültekintéssel felvállalt társulatokkal. Ide nem kellett a közönség becsábítására nagy neveket drága pénzen és sok kockázattal vendégül látni; itt jó előadásokat kívántak, legyen az társasági színmű, vérbeli klasszikus komédia, dráma vagy bármely műfajú vígjáték.

1927-ben — igen nagy költséggel — különféle belső módosításokkal átalakították a színházat és ismét Mariházy kecskeméti társulata kezdte meg az új évadot. Ettől kezdve azonban lassan kialakult azon színházak köre, melyek rendszeresen Szolnokon is játszottak: így a már említett társulatokon kívül szívesen jött ide Sebestyén Mihály miskolci társulata, Kardos

KOLOSSA TAMÁS:

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal grafikusművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1981 ÁPR 12

1981. ÁPRILIS 12.

1021

Czinder Antal rajzai

„ügyvédje"

nyos diákkörben publikál. Ettől kezdve életútja összekapcsolódik a nagy tudású elődök munkásságával.

A sok-sok megjegyzett apróság között nyomatékkal tűnik fel valami: úgy beszél dr. Mándi György volt professzoráról, hogy tanárember többet ennél igazán nem kívánhat magának. Nem vak tisztelet, hanem az értelem megbecsülése ez. Dr. Pásztor Károly egyetemi tanárt is ez illeti. Nem a tekintélyelv a meghatározó, olyan neveket is nagyrabecsüléssel említ, kiknek viselői emberségük, tudásuk szerint sokra vihették volna, de valamiért nem csináltak karriert.

Újabb „fogódzó" ez a nemlétező titkok keresőjének, a krónikásnak, hiszen nagyon fontos mutató bárkiről, hogy kiket ismer el tanítómestereinek; valós érdemű, a társadalmi haladást segítő embereket még akkor is ha közülük némelyiknek nem ívelt magasra karrierjük.

Dr. Lazányi Kiszomborban kezdte pályáját, majd 1977-ben került a karcagi intézethez. Kutatási témája a cirok vetőmag-termesztésének biztonságos megoldása.

De hiszen nálunk már az uradalmakban is termesztettek cirkot! Nos, a kérdés nem ilyen egyszerű. Ebből az Egyenlítő-környéki növényből ugyanis 18 ezer fajtát ismer a tudomány, másrészt a biztonságos vetőmagtermesztés nem azonos a biztonságos ciroktermesztéssel. Érdekes, a laikus számára talán meghökkentő, de így van, higgyük el a téma értőjének.

Az a kérdés viszont jogos, hogy miért akarunk mi cirkot termeszteni, hiszen a kukorica is megteszi, sőt...

Hogy mégis nagyon érdemes lenne nagyobb területen termeszteni, ezt a növényt, ennek megértéséhez vissza kell utalnunk az 1950-es évekre, amikor az USA-ban előállították a cirokhibrideket, és megduplázták a termelést. Nos, azok a „csodahibridek" nem tudtak kellőképpen elterjedni hazánkban a vetőmagtermesztés korlátozottsága miatt. Pedig a cirok versenytársa lehet a kukoricának — a szemescirok fehérje tartalma 2—3 százalékkal nagyobb, mint a kukoricáé, a szudáni fű egy hektáron képes 100 tonna termést adni — csak éppen olyan fajta szükséges, amely biztonságosan megtermelhető.

S ami nagyon fontos: a cirok olyan rossz földeken is jól megterem, ahol a kukorica csak sínylődik, s a csapadék-eloszlásra sem érzékeny, bírja a szárazságot.

Hol tartanak a kutatások? Szó szerint idézzük dr. Lazányit: „1980-ban bejelentettünk országos fajta elismerésre három cirokhibridet, amelyek vetőmagtermesztése biztonságosabb, mint a szokásos hibrideké."

Úgy tűnik tehát, hogy ez a szerény fiatalember eredmé-

— A DAB csupán nehány éves múltra tekinthet vissza.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrászművész grafikus-

DÉL-MAGYARORSZÁG

1981 JUL 12

1021

CZINDER ANTAL RAJZA

Vasárna

Csavar a fejben

Legtöbbször nem barkácsolási hóbortból újítanak a termelőszövetkezetek gépjavítói, hanem kényszerűségből. Kellene ez vagy az, de nincsen, kapni sehol nem lehet, csinálni kell tehát egyet. Az is előfordul, hogy megvan, ami kellene, de nem egészen olyan. A tervezők ritkán látják a gyakorlat speciális igényeit, általános használatra készítik tehát gépeiket, különleges feladatokhoz változtatni kell rajtuk. Dénes Lajos, a deszki szövetkezet főmérnöke mondja ezeket a szempontokat az újítási indítékok között, és hozzáteszi, ha itt csinálnak valamit, mindig biztosra kell menni. Idő nincsen a dekázásra, ami kell, szinte azonnal kell. Az is fontos, hogy a lehető legegyszerűbb legyen, akármelyik gépész egyszeri megmutatás után is tudja kezelni. A bonyolultságával mutatós, sokáttételes szerkezet itt ritkán fut be újításként.

Háromtonnás bak-daruval kezdődött a deszkiek újítás-sorozata. Lehet ilyet kapni, de olyan kellett, ami az ő műhelyükben fér el, és a lehető legkönnyebb dolgozni vele. Aztán fölszereltek egy műhelykocsit olyan eszközökkel, amelyekkel a határban lehet elvégezni a kisebb javításokat. Ha elromlik a gép, bevontatni sokkal nehezebb, mint a helyszínen javítani. Most, aratáskor tölti kilencedik évét a kereken járó műhely, nehéz aratásokban is állta a próbát.

Ragadós, sáros a föld sokszor, a traktor nem bírta elhúzni a trágyával megrakott pótkocsit, erősebb traktor pedig nem volt. Kombájn-motort tettek bele úgy, hogy erősebb lett tőle, és a biztonsági szempontok se szenvedtek csorbát. Hozzáteszi azonnal a főmérnök, szinte kivétel nélkül használt alkatrészekből dolgoz-

használásával betakarító gépekre szerelt variátor-berendezést. A menetsebességet változtató szerkezet ez, de az is haszna, hogy nem fogyasztja az ékszíjat, és az olajat se engedi elfolyni. Ő szerelte át az egyik kiszolgáló kombájn hűtőjét arra a kaszáló gépre, amelyiknek mindig eldugult a hűtője, és ha fölmelegedett a motor, nem tudott dolgozni.

Lehet kapni komplett gépet az istállók trágyájának a kihordására, de egyrészt drága, másrészt sok üzemanyagot fogyaszt, harmadrészt viszont semmi másra nem használható. Régi traktort alakítottak át a szerelők, kisebb kerekeket is raktak alá, hogy könnyen mozoghasson az istállóban, és rakodószerkezete nemcsak kihordja a trágyát, de föl is rakja a pótkocsira. Napközben minden házkörüli munka elvégezhető vele, nem kell másik gépet hasznosabb munkából kivonniok.

Sajnos, bogáncsként kapaszkodik agyunkba a gondolat, hogy átok veri nálunk az újítókat, mert gátakat rakunk eléjük ahelyett, hogy hagynánk őket dolgozni. Deszken azt hallottuk, a lehető legnagyobb jóindulattal kezelik az újításokat, és megbecsülik az újítókat. Annyira szorgalmazzák a használható ötletek kitalálását, hogy újítási terveket dolgoznak ki, megmondván, milyen módosításokra lenne szükség. Ha valamelyik nem éri el az újítás színvonalát, de használható, azért is jár megfelelő díjazás.

Okvetetlenkedő szándék nélkül azt is megkérdeztük, mekkora keresztapa kell egy-egy jólsikerült újítás elfogadtatásához. Kinek kell benne lennie a buliban, hogy jól forogjon a kerék. Hig

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1981 AUG 12

DOLGOZÓK LAPJA

Czinder Antal Munkácsy-díjas szobrászművész grafikáiról

1021

1981. augusztus 2., vasárnap

Czinder Antal rajzai

1961. augu

KÉPZŐMŰVÉSZET

IRODALOM

A népművelő — kulc

A közművelődés emberi tény

Ha már a nyitott közművelődés, a nyitott ház elvéről beszélünk, természetes a szóhasználat: kulcsember a népművelő. Kulcs, mely a kulturális élet minden zárját nyitja.

Az anyagi források megcsappantak, a népművelőre egyre nagyobb szerep vár. A hatodik ötéves terv közművelődési mozgatóit így jelölte meg *Pozsgay Imre* művelődési miniszter: „... *nemcsak a fejlesztési eszközöket kell megkeresni, hanem mindazokat az erőket és lehetőségeket, amelyekkel a közművelődési programot teljesíteni lehet*... Ha már az emberi tényezőkről annyi szó esett: éppen a népművelőben látom azt a képességet és lehetőséget, amellyel a nehézségeket úgy lehet áthidalni, hogy a hatodik ötéves tervidőszakban se következzék be visszaesés...".

Képesség meg képzettség

Tehát a népművelőben a képesség és a lehetőség... Hogy a helyi igények alapján,

ri tényező ad
annak, hogy
szakképzett n
rással fogtak
megbicsaklott
bizonytalanod
kényelmesede
művelő telje
munkában, n
a körülmén
ten, illetve a
zavaron át a
munkakedvét,
folyásolja.

Önvi

Nagy gond
lyüket a n
embereit nin
igényekhez s
jük megteren
művelődés e

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal. Munkácsy-díjas szobrász- és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP

1981 AUG 16

1021

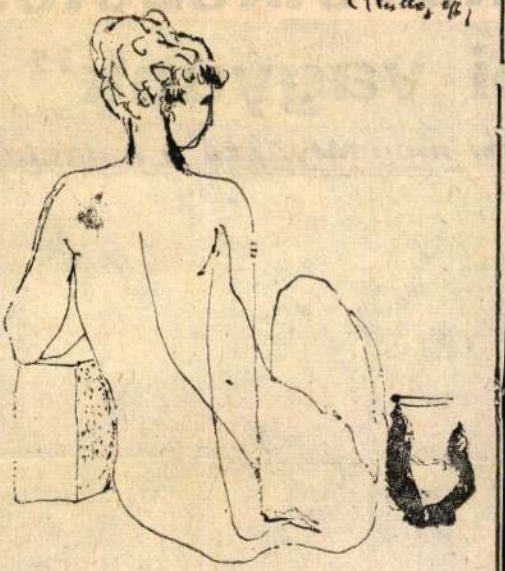

(Czinder Antal rajza)

ei vagyunk"

zi megpályázza a bajnoki

előtt derűsebb várták a labság őszi rajtinál. Érthető, NB I-es csapszó a játékojra a másoasztotta kövekell megbirtitok, hogy várják a vayt, és a folyezúttal nem bajnokságot a Dunaújvával egy csöpű feladat —, meg is kell tályozóval. A

— Károlyi átigazolása szövevényes ügy — folytatta a szakosztály elnöke. — A kapolyi labdarúgó először úgy nyilatkozott, hogy Siófokra tart, de miután mi is megkerestük, ezt a szándékát megváltoztatta és a Siófokhoz való átigazolását visszavonta az MLSZ-nél. Sajnos, a siófokiak ragaszkodnak hozzá vagy cseréket kérnek érte. Feltételeiket nem tudjuk teljesíteni; a huzakodás azzal is végződhet, hogy Károlyi egyikünké sem lesz.

— *Hány szerződtetett játékosuk van?*

— Tizennyolc és egyelőre

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal,
szobrász-grafikusművész

NÉPÚJSÁG (HEVES)
1980 OKT 26

1021

Czinder Antal rajza

napi magazin

delkező vize ez ideig „kísérleti" kacsaúsztató, de az minden különösebb kísérletezés nélkül is szemmel látható, hogy a rucanépség igen jól érzi magát benne: *alábuknak, lubickolnak, szárnyaikkal csapkodnak* — nem szenvednek csúzban, reumában.

— *Persze, nemcsak a kacsáké a víz* — magyarázza Szúcs Antal —, *ezzel fűtjük a telepet...*

— *... és arra gondoltunk*

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, szobrász- és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP

TYBU OKT. 26

1021

Czinder Antal rajza

Óvodások műsora. 10.00: Hírek. 10.05: Nyitnikék. 10.35: Népdalcsokor. 11.10: Két hegedű—zongora-szonáta. 11.39: Jósika Miklós: Emlékirat. 12.00: Déli krónika. 12.20: Ki nyer ma? 12.30: Rekiám. 12.35: Válaszolunk hallgatóinknak. 12.50: Zenei érdekességek a múlt hét műsorából. 14.45: A statisztika. 14.54: Édes anyanyelvünk. 15.00: Hírek. 15.10: Népszerű füvósátiratok. 15.28: Képek és jelképek. 15.58: Hallgatóink figyelmébe. 16.00: Útközben. 16.05: Amatőr zenei együttesek műsorából. 16.16: Világhírű zongoraművészek. 17.46: Még egyszer az öngyilkosságról — a statisztika tükrében. 18.06: Weber: Oberon Oceánária. 18.15: Hol volt, hol nem volt... 18.25: Mai könyvajánlatunk. 18.28: Hallgatóink figyelmébe. 18.30: Esti magazin. 19.15: Isten veletek, indiánok. 20.00: Kovács Apollónia estje. 20.50: Emlékek szárnyain. 22.00: Hírek, sporthírek. 22.20: Tíz perc külpolitika. 22.30: Az új magyar zene hónapja. 23.10: Orfeusz. 24.00: Hírek. 0.10: Ihász Gábor táncdalaiból. 0.25: Himnusz. 0.30 Vízjelzőszolgálat.

PETŐFI RÁDIÓ

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal
grafikusművész

DOLGOZÓK LAPJA
1980 OKT 19

1021

RAJZOK

Czinder Antal rajza
(jobbra fent)

...ben egy 20 t...
...rsaság vette bérbe 25
...lőtartamra. (1837-re a 20
...ú társaságból csak *Reisz*
...ót *Vilmos* bécsi nagykeres
...ő és mostohafia, *Weissenb*
...er *Gáspár* maradtak m...
...bérlet utolsó éveiben
...zomszédos — *Sándor Vi*
...ról tulajdonát képező — sá
...ipi szénbányászat konk
...enciája miatt azonban gaz...
...ígtalanná vált a bányászl...
...ás; a versenytárs annyira le-
...yomta a szénárakat, hogy a
...efektetett tőke sem térült
...meg. Tervszerűséget és a
...övedelmező bányászathoz
...zükséges tőkét a művelésbe
...sak akkor vittek, amikor a
...ánya bérletét *Miesbach* át-
...vette, és téglagyáraiban biz-
...osította a megfelelő elhelye-
...ési lehetőséget.

Miesbach az elhanyagolt bá-
...yák átvételét követően rövid
...dőn belül 100 ezer forintot
...ektetett a kutatási, feltárási
...s korszerűsítési munkálatok-
...ba a bányák jövedelmezőbbé
...étele érdekében. Tervet dol-
...gozott ki a miklóshegyi fő-
...zállítóvágat „besínezésére"
...s egy 20 „lóerejű" gép víz-
...emelési célokra való üzembe-
...állítására. A téglagyártás fej-
...lődésével párhuzamosan 1846-
...ban a tokodi, 1851-ben pedig a
...dorogi bányát is bérbevette;
...azokat is korszerűsítette,-kapa-
...citásukat többszörösre bővítet-
...te. Miesbach halála után örökö-
...sének, Drasche Henriknek ve-
...zetésével a bányák tovább fej-

Czinder Antal, szobrász- és grafikusművész

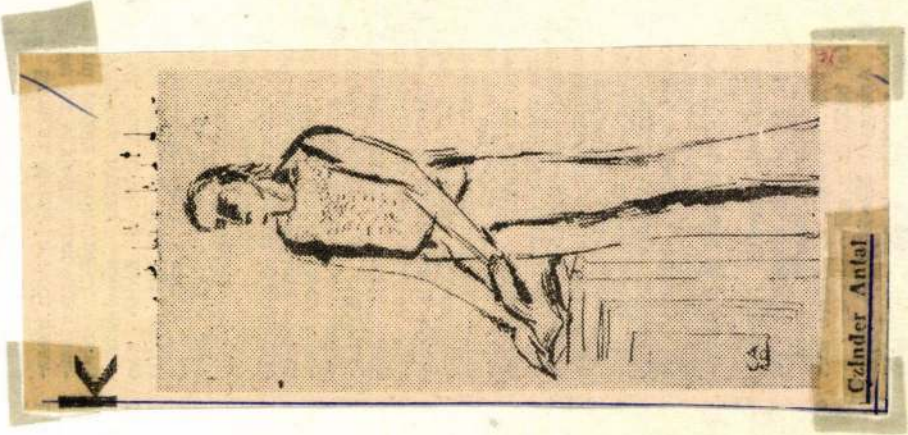

Dolgozók Lapja, 1940. okt. 26.

1981.III.31.Televizió 2.Müsor 2o.5o
TV Hiradó 2

1021

Czinder Antal
Munkácsy-díjas szobrászművész

- A pesti Vigadó báltermében tegnap irodalmi és müvészeti dijakat adott át Korpcsog András müvelődési államtitkár. József Attila dijat kapott többek között Fodor András költő, müfordító, irodalomtörténész. Leőgyel Balázs iró, kritikus, irodalomtörténész. Marosi Gyula iró. Erkel Ferenc dijat kapott Vajda János zeneszerző, és dr.Zoltay Dénes zeneesztéta, a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetének igazgatóhelyettese. Liszt Ferenc dijat kapott 8 muzsikus, közöttük Gáti István, az Operaház magánénekese. 12-en kaptak Jászai Mari dijat. Bánsági Ildikó a Vigszinház tagja, Benedek Miklós a Nemzeti Szinház tagja, Kézdi György a Népszinház szinmüvésze, valamint Sass József a Mikroszkóp Szinpad tagja. Balázs Béla dijat kapott Buczkó György operatőr kollégánk, Horváth Z.Gergely a Magyar Televizió rendezője, Jankura Péter operatőr, és Kardos István dramaturg, összesen 1o fotó, illetve filmmüvész. 13-an kaptak Munkácsy Mihály dijat. Például Czinder Antal szobrászmüvész, Dés Enikő, a Május 1 Ruhagyár ruhatervezője, Mazsarov Miklós festőmüvész, Péleri Zsuzsa textiltervező, Zombori Éva grafikus müvész.

Czinder Antal, szobrász-grafikusművész

35. „Kolumbusz" bronz, 11 cm. 1964. [repr.]

49 Czinder Antal: Bélapattalva, bronz, 11,2 cm, 1975

Művészet, Budapest, 1981. márc. 12 old. és 15 old.

CZINDER Antal

Rottenbiller Lipót emléktábla, V. Vácia u. 59.

1998

Bardoly István ov.

Czinder Antal

„Kolumbusz"
(repro)

Aradi Nóra: A magyar művészet . . .
Művészet, 1981. március – 4. lap.

CZINDER ANTAL

XV FIDEM 1973 Helsinki.

/Exhibition catalogue. Ed by Kaarina Rissanen, Juoko Voionmaa./

Katalogus 1561-1566 sz. 87.old. 1 kép.

H.é.n. 97 old., képek.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 JUL 20

SOMOGYI NÉPLAP

Czinder Antal, szobrász és grafikusművész

T. A.

1021

Czinder Antal tusrajza

ester

Akadt év, amikor 114-en költöztek el. Naponta 150—170 ember jár más városokba, településekre munkát keresni. S bár mára az elköltözések száma jócskán csökkent és a falu lakóinak száma nagyjából azonos ma-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal
festő-, grafikusművész
KISALFÖLD

1980 JÚL 2 6

1021.

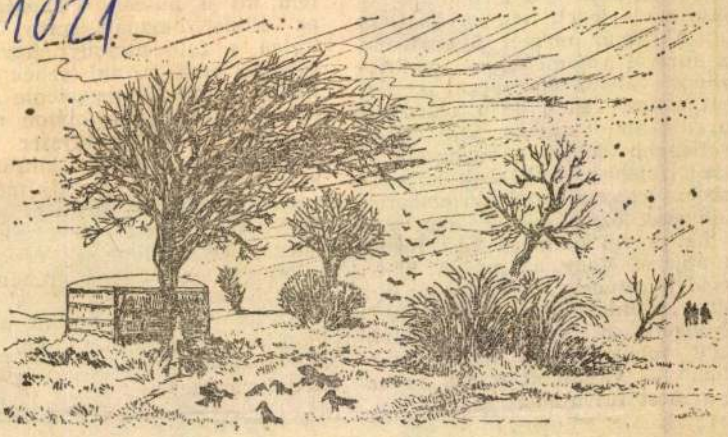

Czinder Antal rajza

[illegible] elrohant. Az asszony teljesen elvesztette a fejét. Úgy, ahogy volt, papucsban, hálóköntösben szaladt a férfi után.

De az is lehet, hogy a fia után fut. Aki már megint összeveszett az apjával valami apróságon. Azazhogy valami aprósággal kezdődött a veszekedés, de a végén eldurvult, amint szokás. És a legkegyetlenebb dolgokat vagdosták a másik fejéhez. Amit csak az egymáshoz egészen közel élő emberek tudhatnak egymásról. Például apa és fia. A fiú dühében kést fogott az apjára. Vagy az apa a fiára. Végül is mindegy. A kés recés élű volt, „stainless steel" felirattal. Egyébként a kenyeret szokták vágni vele. „Engem többet nem láttok" — vicsorgott a fiú, és az anya most fut utána.

bálják történetté formálni a látványt, emberi tartalmat adni egy jelenségnek. Állunk az óriási kirakatüvegben. Mint a próbababák. A jövő próbababái.

Az asszony aztán eltűnt a sarkon, a ház mögött. Vajon most már sohasem ismerhetjük meg futása történetét?

Nógrádi Gábor

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal szobrászművész

NÓGRÁD
1980 JUL 6

... Varom a A villamos fenye...

1021

Czinder Antal rajza.

félórája
7.30: XX. századi szerzők orgonaműveiből
8.05: Mit hallunk?
8.30: Miska bácsi levelesládája
9.00: Szívesen hallgattuk
10.33: Otthontól hazáig. Riport.
10.43: Londoni színházak zenés játék-felvételeiből
11.48: Jó ebédhez szól a nóta
12.45: Gyere haza, Lassie!
14.05: Híres zenekarok albuma
14.33: Táskarádió
15.30: Slágerek mindenkinek
16.35: Charles Aznavour saját dalaiból énekel
17.00: A Magyar Rádió népzenei fesztiválja
18.00: Kezdjük a tetején!
18.33: A világ lírája gyöngyszemei
18.43: Lemezmúzeum
19.21: Tettel, szóval, írással.
20.05: Rádió — meccs.
22.00: Kellemes pihenést!

TELEVÍZIÓ:

9.00: Tévétorna. (Ism.)
9.05: Óvodások filmműsora. Kisfilm-összeállítás.
1. Borsószem. Szovjet rajzfilm.
2. Egy egér kalandjai. Lengyel rajzfilm.
9.25: Utazás egy mosolyért. Magyarul beszélő lengyel kisjátékfilm-sorozat. 1. rész: Szerencsétlen nap.
9.55: Papírsárkány.
10.25: Hírek.
10.30: Stanislaw Lem: Pirx kalandjai. V/5. rész: Akció 127 óra 25-kor. (Ism.)
11.30: Gyermekhangverseny a Finlandia-teremből.
14.30: Cirkuszrevü. Részletek a moszkvai cirkusz műsorából.
15.15: Vasárnapi muzsika.
16.00: Vakáción a Mézga család. Magyar rajzfilmsorozat. III/4. rész: A lakatlan sziget.
16.25: Reklám.

olasz—amerikai
velyk Matyi.
Madách: Good
Színes olasz
né: A törökfe
bátonyi Bány
bert. (14) S
francia filmv
Mátra: Állam
szinkronizált
— **Szécsényi**
maicában. S
film. — **Rétsé**
lem ellen. S
ügyi film. —
land Ontario
francia—roma
film. — **József Attila:** A kétélű ember. Szovjet fantasztikus kalandfilm. — **Kisterenyei Petőfi:** A rejtélyes bankbetét. Színes szovjet bűnügyi film. — **Érsekvadkert:** Detektív két tűz között. (14) Színes amerikai bűnügyi film. — **Karancslapujtő:** Gyermekkorom kenyere. Színes, szinkronizált szovjet film. — **Nagybátonyi Petőfi:** A vörös pecsét. Színes szovjet ifjúsági film. — **Nagylóc:** Korkedvezmény. Színes, magyar dokumentum-játékfilm. — **Jobbágyi:** Száguldás gyilkosságokkal. (14) Színes amerikai bűnügyi filmvígjáték.

21.55: A
22.00: Tv-híradó, 2.
22.30: Hírek.

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni November 7.: Fél 4-től: Hallos tévedés. Színes NDK indiánfilm. Háromnegyed 6 és 8-tól: Világvége közös ágyunkban. (14) Színes, szinkronizált olasz—amerikai film. — **Balassagyarmati Madách:** Good bye és ámen. (14) Színes olasz bűnügyi film. — **Pásztói Mátra:** Államérdek. (14) Színes, szinkronizált francia—olasz film. — **Szécsényi Rákóczi:** Kalózok Jamaicában. Színes angol kalandfilm. — **Rétság:** A burzsoázia diszkrét bája. (16) Színes francia film. — **Kohász:** Apokalipszis most. I—II. Színes amerikai film. — **Ifjúsági művelődési ház:** Megtalálták a 7. századot. Francia filmvígjáték. — Hotel Salgó: Elveszel, elhagylak. (16) Zenés NDK film. — **Kisterenyei Petőfi:** A rejtélyes bankbetét. Színes szovjet bűnügyi film. — **Érsekvadkert:** Rákóczi hadnagya. Színes magyar történelmi film. — **Karancslapujtő:** Indiánkaland Ontarióban. (14) Színes francia—román—angol film. — **Nagybátonyi Petőfi:** Fehér agyar visszatér. Színes olasz kalandfilm.

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.25: Fauré: g-moll zongoranégyes.
8.59: Emléklapra.
9.09: A hét zeneműve.
9.39: Ki kopog?
10.05: Nyitnikék.
10.35: Puccini operáiból.
11.39: Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha.
12.35: Válaszolunk hallgatóinknak.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

Czindner Antal
grafikusművész

1980 JUL 06

Szélben 1021

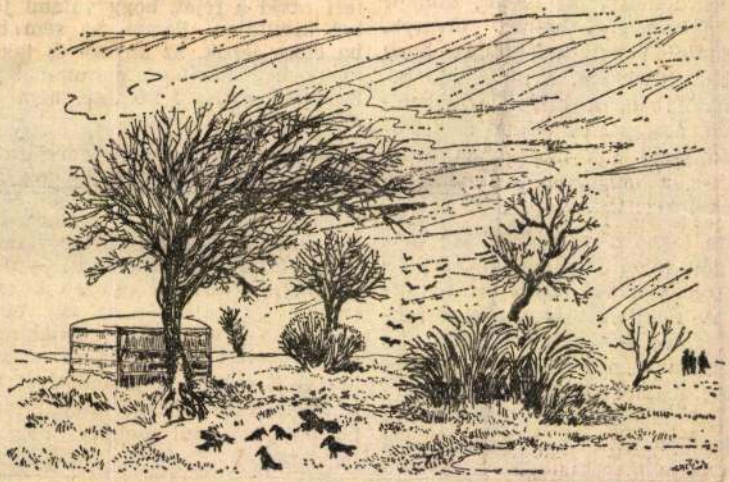

Czindner Antal rajza

korzonyomot.

Régi eset. Megszűnt az
az öreg lakatos is messz
Mostanában mégis gyak
be jut. Rendszerint akk
az érdekeltségről hallok
Minduntalan azt tudako
a takarékosságban, a munkaidő kihasználásában, a kilépésben, belépésben, átcsoportosításban és felsorolhatatlanul sok mindenben érdekeltek-e a dolgozók, a munkások, az alkalmazottak.

Nem tagadva az érdekeltség fontosságát, súlyát, szerepét, *varázsszónak, csodaszernek azért ne tekintsük.* A munkával kapcsolatos rengeteg dolog sokkal egyszerűbb, s egyáltalán nem tartozik az érdekeltség fogalomkörébe. Hanem a szakmai felkészültségbe, az elemi kötelességekbe. Ha szakmunkásról van szó, minden különösebb jutalom ígérgetése nélkül elvárható tőle, hogy gépét, szerszámát kíméletesen használja, vagyis szakszerűen. Sőt! Ha jó oktatói voltak, nem is igen tud-

mány-megtakarítás prémiummal já
Ez már sorrend kérdése, nem
lényegé.

Piros számú busszal, gyorsjáratta
is jó húsz perc a menetidő a *Cse*
pel Autógyártól a végállomási
Útitársam ennyi ideig szitkozódo
hadonászott öklével, olykor vészte
hesen közeledve arcomhoz. — Lá
ja ezt? — tartotta egészen közel
szememhez öklét — ez egy buzo
gány! Ha evvel lesújtok valakire.
— A portást szidta, holott az vét
len volt, csupán a kötelességét tel
jesítette. Más kérdés, hogy minde
bizonnyal rosszul szabták meg
feladatát.

Magából kikelt ismerősöm ko
rábban hagyta el munkahelyét, en
gedéllyel, kilépőcéduláját azonba
az öltözőben felejtette. — Idefigye

CZINDER ANTAL GRAFIKÁJA

gszerettem a filmezést. Azon túl, a film olyan újfajta lehetőség, et feltétlenül ki kell próbálnia a znek, arra is alkalmat nyújt, a kollégákkal megismerjük egy- Színházi életünk nagy betegsé- tartom, hogy a színésztársada- ársulatokra szakadva él, s a kü- ző színházak kötelékébe tartozó zeknek még reményük sincs ar- gy valaha együtt játsszanak. En- z egészséges cserélődésnek a hiá- a film némiképp orvosolja, pó-

közelebbi terveiről

ban, hogy a filmgyárhoz szerződ- a fenti okokon kívül a mozgal- élet iránti vonzódásom is közre- tt. Nem tudok dönteni, válasz- a film és a színház között. A an tartó próbák után vágyom a zésre, és viszont: a forgatás után padra kiéhezve térek vissza. úl megoszthatom az időmet e ínészi lét között, s remélem, még gánéletre is marad egy kevés. A kező évadban Szolnokon és Bé- ában is vendégeskedem, a Szig- Színházban valószínűleg Dosz- zkij-darabban játszom majd.

Mátraházi Zsuzsa

Kati rendezésében, ezt követi július 19-től a *Sevilla csillaga* című vidám játék.

A Székesfehérvár melletti Tácon, a gorsiumi nyári játékok várják a közönséget. Ezúttal az *Elektra* című antik tragédiát tűzik műsorra, az egykori római város romfalai között. Július 3—16. között Boglárlellén vendégszerepel a kaposvári Csiky Gergely Színház társulata, Ivo Bresan *Paraszt Hamlet* című komédiájával.

A fenti rövid és korántsem a teljességre törekvő ismertetésből is kiderül: színes, gazdag, változatos a nyári program. Több — jó értelemben vett — szenzációt ígér, mint amennyiben részünk volt az elmúlt „hivatalos" kőszínházi évadban.

Garai Tamás

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 346-726

Czinder Antal,
szobrászművész

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1980 JUL 6

1021

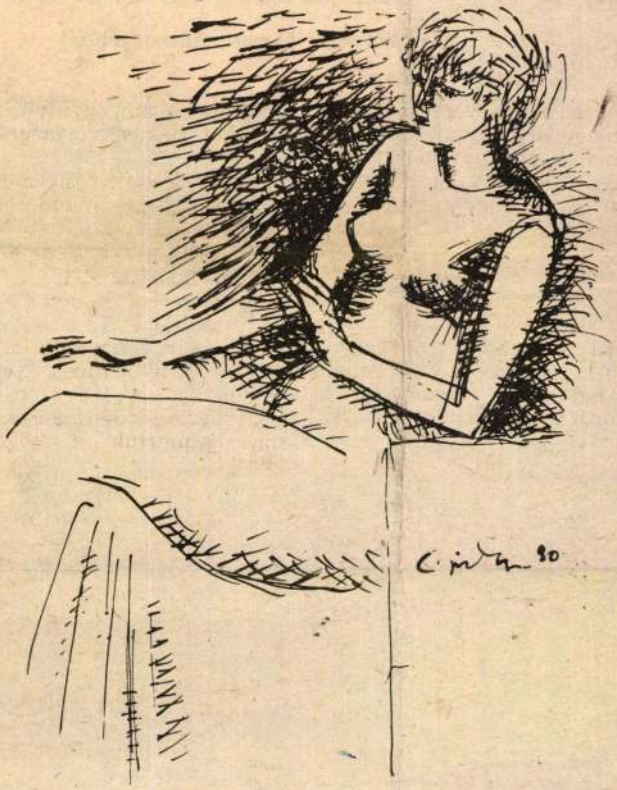

CZINDER ANTAL RAJZA

Portya a vár alatt (V

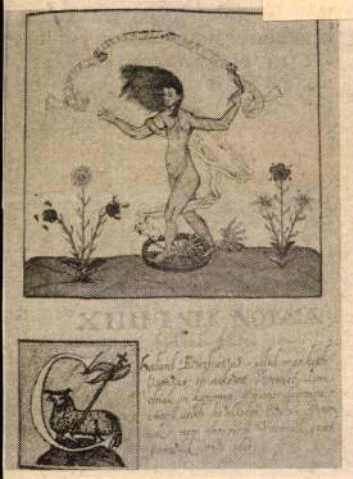

Fortuna alakja és iniciálé (Wathay Ferenc Énekeskönyvéből)

kétségkívül Sobor a hívebb, s a Gárdonyi múltvizsgáló szemét borító tündérfátylat jócskán kikezdte az idő és a tudomány.

Igazságtalan dolog alkotóerejének határaihoz reméljük még korántsem eljutott kortársunkat klasszikusokkal összevetni, de témaválasztásával Sobor maga emelte föl a mércét. Aki előző köteteit ismeri, nem lepődik meg

Sorolhatnánk tovább a példákat: megannyi példás műgonddal sodort, selymesen csillanó szál a regény túlnyomóan fakó szövetében.

Aki tehát az előzmények alapján Sobor új kötetét várta: nem csalódott. Aki azonban a magyarországi török világ irodalmi ábrázolását Jókai játszi szárnyalású regéiből, Kemény Zsigmond vészterhes komorságú látomásaiból, Krúdy ködlovagoktól belengett királyregényeiből, Gárdonyi áttetsző tisztaságú remekéből, Móricz Zsigmond fájdalmas és marcona trilógiájából ismerte meg, hogy csak a legnagyobbakat említsem; az minden bizonnyal úgy érzi; bármennyire is dialektikus Sobor Antal, lényegesen összetettebb, tragikusabb ellentmondásoktól volt terhesebb az a kor, s bármennyi vér folyik is a Hosszú háború lapjain, jellemei vérszegények maradtak.

Tötrténelmi regényhez kevés a korrektség, a pallérozottság. Szuggesztív láttató erő kell, amint megvolt az említett nagy példákban ténybeli, szemléletbeli téve-

MAHIR MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinderi Antal
fotóművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1980 MÁJ 7

1021

Czinderi Antal rajza

Mérkőzés volt, játék nem...

Csehszlovákia–Magyarország 1:0 (0:0)

Kassa, 40 000 nézö. Vezette: Kacprzak (lengyel).

CSEHSZLOVÁKIA: Seman — Fiala, Jurkemik, Ondrus, Gögh — Radimec, Kozák, Panenka — Janecka, Masny, Nehoda. Szövetségi kapitány: dr. Jozef Venglos.

MAGYARORSZÁG: Katzirz — Paroczai, Bálint, Garaba, Tóth J. — Nyilasi, Pál, Zombori — Fazekas, Törőcsik, Váradi. Szövetségi kapitány: dr. Lakat Károly.

CSERÉK: Jurkemik helyett Vojacek, Masny helyett Vizek, minuketto a 46. percben, Nyilasi helyett Kovacs, Fiala helyett Barmos, minuketto a 65. percben.

A kezdésre zsúfolásig megtelt a stadion Kassán, érthetően nagy várakozás előzte meg az Európa-bajnokságra készülő csehszlovák válogatott szinre lépését.

Hazai támadásokkal kezdődött a találkozó. A 7. percben Panenka élesen a kapu elé lőtt egy szabadrúgást, Nehoda lábáról a kapufára került a labda. A magyar akciók rendre elakadtak Törőcsiken, aki túlzásba vitte a cselezést, Radimec tá fel a sárga lapokat (Garaba, Kozák, Ondrus, Zombori és Nehoda kapott), de nem volt képes gátat vetni az indulatoknak.

Nehéz értékelni a látottakat, ugyanis a 90 percből kevés időt fordítottak a csapatok játékra. A hazaiak lendületesen kezdtek, de helyzeteik kimaradtak. A magyarok nem tudtak kibújni bőrükből, ugyanazt nyújtották, amit az utóbbi években már oly sokszor. A védők inkább csak durvá belépőikkel tűntek ki, rá adásul Tóth J. még alapvető helyezkedési hibákat is követett el. Garaba nem fogja gváltani a világot, a több hónapos kényszerszünet után meghívott Nyilasi pedig ügyesen eltűnt a mezőnyben. A magyar csapat egyetlen valamirevaló támadást nem volt képes vezetni a 90 perc alatt, Semannak pedig mindössze egy lövést kellett hárítania. Ez hű tükre a magyar válogatott játékának.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal,
grafikusművész

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1980 MÁJ 1

nincs, legalábbis olyan érte- lat 2,7 millió forintos hétköz-

1021

CZINDER ANTAL rajza

MÁ

Bíró Mihály

Május 1-i pl

KÖZTÁRSASÁGOT!

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

DÉL-MAGYARORSZÁG

1980 MÁJ 1

1021

CZINDER ANTAL RAJZA

Kassák Lajos

Májusi

Messziről jöttem s ők azt n
házuk kapujában álltak, vígan, szomszéd szomszéddal
s láthatták a feladatot, mit teljesítenem kell
vörösen lobogó zászlót vittem a tömeg előtt.
Munkások és parasztok vándoroltak az utakon
csapongott a szél s a messzeségben kertek virultak
ki szembe jött velünk, hihette, a zengő időben
ölni és gyújtogatni indulunk egy világ ellen.

S lépkedtünk harag nélkül, csak azért, hogy felmutassuk
igaz szívünket fájdalmaival, reményeivel
hogy világgá énekeljük májusi ünnepünket
mely belőlünk sarjadt s megmutatja arcunk redőit.
Ó, hát kicsodák a mi hű barátaink, daloltuk
gyertek velünk mind, hogy újjá építsük a világot
s mentünk, mentünk távoli jelek fényintése felé
trombiták szóltak s az égen aranyvitorlák ringtak.

ber
al

A vörös férfi a magyar munkásmozgalomból sem tűnik el. A harmincas évek egyik május elsejei, munkásegységet propagáló, rajzos kommunista röpiratán tüntetők soraiban látni. Később az 1945-ös választás szociáldemokrata párti jelképeként tér vissza történelmünkbe. Az MKP és a szociáldemokrata párt 1948-as egyesülése után egy ideig nem látható, 1959-ben támad fel Raszler Károly Tanácsköztársaságra emlékeztető rézkarcában.

Ugorjunk vissza néhány évtizedet. 1919-ben Bíró Mihály és művésztársai öltöztetik díszbe Budapestet május első napján. Az elkövetkezendő 25 esztendőben a plakát mozgósító szerepét más veszi át. A szociáldemokraták a Népszava-melléklet immár önálló sajtótermékként való kiadásával könyvet olvasó, gondolkodó, a jövőnek tanuló kétkezi dolgozókat. A Horthy-korszak fasiszta, háborút reklámozó grafikáival ellentétben az 1919-től 1945-ig terjedő időszak illegális röpcédulái, gúnyrajzai, ha formailag nem is plakátok (képi elemekkel és rövid jelmondattal, vagy tisztán szöveges megoldással egy oldalra nyomtatott, figyelemfelkeltő propagandaeszközök), mégis házfalakra, palánkokra ragasztva mozgósító erejűek.

A felszabadulás utáni első május elsején két plakát jelenik meg. Az egyik egyszerű kiáltvány. A másik szép grafika a szabad május elsejét köszöntő felírattal.

A következő esztendőkben az ujjáépítés, a földosztás, a béke és az elért eredmények megvédése, a munkás-paraszt szövetség megteremtése, azaz a kor alapvető politikai teendői jelennek meg a május 1-i plakátokon. A párthárcok idején kiváló művészek, Konecsni György, a már 1918-ban tevékeny Bortnyik Sándor és a többiek rajzban fogalmazzák meg az MKP céljait.

A későbbiekben — egészen

SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁJ 1

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

Czinder Antal,
szobrászművész

1980. május 1.

1021

Czinder Antal rajza

)szt, s:
ládi haditanács

kell... tudod jól, hogy tarto-ázzal... kétezer az OTP-be , és csak négyszáz forintba ött a kocsi, legalább három g... a kajára félretettem öt ngzanak hasonló mondatok ról dönt a haditanács, hogy napban.

kislány jár moziba, színházba és táncolni. Igaz, fiatalabb korunkban sem mentünk sehová — akkor is kellett minden fillér. Most meg már... Mozinak, színháznak ott a televízió, ha kedvünk tartja, olvasunk. A család közös szórakozása hétvégi autózás, kirándulás. Persze most már jobban meg kell gondolni mikor és hová menjünk. Drága a benzin...

— *Sűrűn nézegeti az óráját. Siet?*

— Én mindig sietek, szaladok. Az időmmel épp úgy nem tudok takarékoskodni, mint a pénzzel — jegyzi meg kesernyésen Vass Lászlóné. — Nem tudom, hogy hová megy el az a rengeteg pénz? Pedig igyekszem a

csénk, hogy kertes házban lakunk, és tarthatunk jószágot — veszi át a szót Csikós László, aki mindennap Kengyelről utazik a munkahelyére. — Mert egyébként nehezen jutnánk az ötről a hatra. Még legényember voltam, amikor felépíttettem a házat. Most a kőporozás, a fürdőszoba berendezése és a víz bevezetése van hátra. Akárhogy is számolom, ez több lesz, mint harmincezer forint. Erre gyűjtünk... Öt éve nősültem és úgy tudtuk a szükséges dolgokat is megvenni hogy nyertem a totón 1 ezer forintot...

— *Havonta mennyi pénz ből gazdálkodnak?*

— Nekem a túlórákka együtt meghaladja a kere setem a négyezret. A fele ségem a martfűi cipőgyár ban dolgozik, neki is össze jön háromezer. Már említet tem, hogy állatokat tartunk Évek óta disznót hizlalol nemrég is kaptam értük tíz ezer forintot. Ez a melléke keresetünk...

— *Dolgozik a műhelybe*

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁJ 1

KELET-MAGYARORSZÁG

Czinder Antal,
grafikusművész

1980. május 1. 10

1021

Grafikák május 1-re

Czinder Antal rajza.

csületes m

övőre is legyen kenyér,
lcs mindenki asztalán.
anevelő asszonyok se-
oznak, hogy friss zöld-
a piacra, nyersanyag
árakba.
la tanára tanítani ta-
ap pedagógusait, hogy
pallérozottabbak le-
mberi fők.
az orvos, megelőzi a
hogy egészségesebb le-
övő nemzedék.
i a patyolatnál tonna-
ja a ruhát, hogy keve-
ljanak a háziasszonyok.
ednek a kitüntetett
gy levéllel, telefonnal
ek távoli ismerőseink-
einket, küldeményein-
sák messzi országokba

zony a több ezer dolgo-
ki azon fáradozik, hogy
egvásárolhassuk a friss
ejet, gyümölcsöt, min-
munkánk után kiérde-

Csikós Balázs

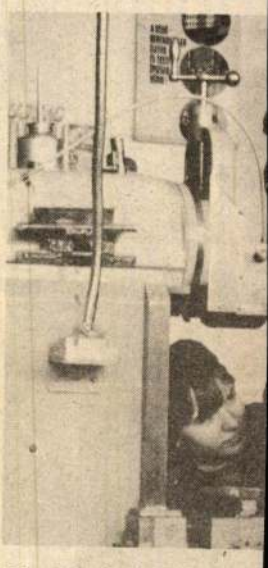

**Munkások lesznek — é
munkát fognak végezni
képző Intézet me**

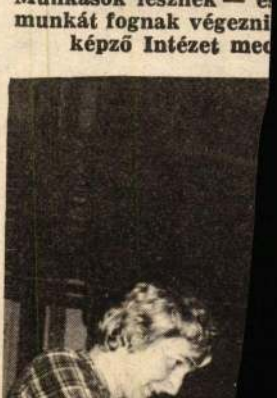

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

DOLGOZÓK LAPJA

1980 MÁJ 1

Czinder Antal rajza

/ 1021 /

ÓK LAPJA

velünk,
pajtás
omszéddal
l

kon
irultak
ben

mutassuk

redőit.

lágot
felé
ringtak.

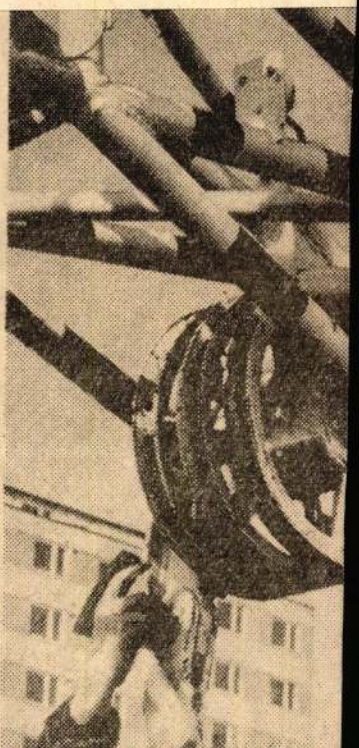

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP
Czinder Antal
1980 JUN 22

Az emlékező 1021

Czinder Antal rajza

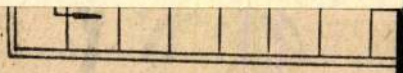

VÍZSZINTES

2. Beküldendő. 12. Övezet. 13. Lecsökkent. 15. Ilyen. 16. Gyümölcs. 18. Vissza: újult. 19. Női név. 20. Vízi állatok. 22. Autóközlekedési Tanintézet. 23. Melyik időpontban (+'). 24. Strázsái. 26. Ady egyik ihletője. 27. É. 28. Luxemburgi és magyar autók betűjele. 30. Gödörbe rakja. 33. Atmoszféra röv. 34. Vízi növény. 36. Világítóeszköze. 37. Agrártudományi Egyetem, röv. 38. Helyhatározó névutó. 40. Hangsor (és nagyáruház). 41. ...-Bátor, Mongólia fővárosa. 40. Oszlop. 43. Nem mögé. 44. Kerti szerszám, névelővel. 45. Hirtelen felismerés mutatószava. 48. Páncélszekrény. 49. Vissza: foghús. 50. Leszúrtam (a sertést). 54. Névelős varróeszköz. 55. EG. 56. Fölcseperedtek. 58. AÉ. 59. Gyakorító ige képzője. 60. Azonos betűk. 61. Lárma. 63. Az USA egyik állama. 65. Ez van az 52. számú

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 387-748, 340-726

Czinder Antal
szobrászművész

NÉPÚJSÁG (HEVES)
1980 JUN 15

1021

Czinder Antal rajza

MAI MŰSOROK:

RÁDIÓ

KOSSUTH

8.10 Öt kontinens hét napja; 8.26 Népdalok, néptáncok; 8.55 Zenés reklámturmix; 9.00 Minden versek titkai; 9.30 Operettdalok; 10.03 Útközben; 10.08 A pereputtyi kisinas; 10.47 Kórusok; 11.14 Vasárnapi koktél; 13.00 Böske néni; 13.10 Nagy mesterek — világhírű előadóművészek; 14.40 Tömegsport; 15.05 Útközben; 15.14 Adriana Lecouvreur (operarészletek); 15.49 A zsidó háború; 17.10 Metronóm; 17.30 A hegedű virtuózai; 18.15 Hol volt, hol nem volt...; 18.45 Színek és évek; 19.54 Új nótafelvételek; 20.32 Dargomizsszkij: A sellő (opera); 23.22 Zenekari muzsika.

PETŐFI

8.30 Miska bácsi levelesládája; 9.00 Fuvósátiratok; 9.30 Világvasárnap; 10.33 A Magyar Rádió Karinthy színpada; 11.30 A váci búcsúból jelentjük; 12.05 Jó ebédhez szól a nóta; 13.02 Félek, de nem nagyon (rádiójáték); 14.05 Híres zenekarok albuma; 14.33 Táskarádió; 15.30 A világ „másik" fele; 16.00 Újdonságainkból; 16.35 Népdalok a Dunántúlról; 17.00 Slágerek mindenkinek; 17.55 Mit üzen a Rádió? 18.33 Nótakedvelőknek; 19.20 Népszerű zeneközelben; 19.40 Közvetítés a férfi kosárlabda-mérkőzésről; 20.05 Szociológiai figyelő; 20.38 Társalgó; 22.35 Népdalok; 23.15 Jacobi Viktor operettjeiből.

SZOLNOK

17.00-tól 18.30-ig

Miskolc

17.00 Hírek, időjárás; 17.05 Hétről hétre, hétfőn este. Zenés magazin. Szerkesztő: Horváth Kálmán; 17.50 El szeretném mondani... Gyárfás Imre jegyzete; 18.00 Észak-magyarországi krónika; 18.16 Sport; 18.25 Hírösszefoglaló; Lapszemle.

TV

8.00 Tévétorna; 8.05 Óvodások filmműsora; 8.25 Játsszunk bábszínházat! 9.10 Pirx kalandjai; 10.10 Kaland az Arany-öbölben; 11.15 Kamerával hetedhét országon át; 11.30 Zenés múzeumi délelőtt; 14.45 Diszkó, diszkó, diszkó... 15.20 Radnóty László-sorozat. Szakadék (magyar film); 17.05 Vakáción a Mézga család (magyar rajzfilmsorozat); 17.30 Műsorainkat ajánljuk; 17.55 Lehet egy kérdéssel több? 18.40 Tévétorna; 18.45 Esti mese; 19.00 A HÉT..., 20.05 A Karsai Pantomim RT műsora; 20.20 Telesport. Olaszország—Anglia mérkőzés.

2. műsor

17.35 Labdarúgó Európa-bajnoksága. Spanyolország—Belgium mérkőzés.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁJ 25

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Czinder Antal,
Szobrászművésznek

1021

Czinder Antal rajza

igények

beruházásokat az utóbbi négy esztendőben a bank mintegy 1,6 milliárd forinttal támogatta. Ezek a fejlesztések — amelyeknek nagy része a vegyipari ágazatban valósult meg — kedvezően hatottak a termelési szerkezet átalakítására, az exportképesség fokozására. Alátámasztja ezt az is, hogy az eddig befejezett exportfejlesztések jelentős, évenként több tízmillió dollár értékű tőkés export teljesítését teszi lehetővé.

Az év elején visszaesés következett be az exportfejlesztő hitelkonstrukció igénylésében. Például az első negyedévben a gazdálkodó egységek mindössze négymillió (!) forintra nyújtottak be pályázatot, ami a korábbi évek gyakorlatához képest nagyfokú tartózkodásra, óvatosságra vall a termelők részéről. Kiemelkedő jelentőségű ezzel szemben az a hosszú lejáratú beruházási hitel (1,4 milliárd forint), amit a Magyar Nemzeti Bank bocsátott a Tiszai Vegyikombinát rendelkezésére, hogy felépíthesse az újabb polipropilénügyárat.

Mint arról nemrég lapunkban beszámoltunk, a TVK az egyedi nagyberuházásként 1978-ban üzembe helyezett évi 40 ezer tonnás polipropilénügyár kapacitását 80 ezer tonnára szándékozik növelni. Ennek a fejlesztésnek is,

Hídépítők

A Lenin Kohászati Művekben, a kombinált acélmű területén épül ez a két nyílású, háromtámaszú vasbeton közúti híd. Az ÉAÉV-nél jó munkájukról elismert, Árokszállási Béla vezette ácsbrigád tagjai dolgoznak itt. A kongresszusi és felszabadulási munkaversenyben tett felajánlásuk eredményeként június 30-a helyett már e hó végén átadják rendeltetésének az új hidat.

Fotó: Szabados György

Kitü
a Miskolci Sü

A mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter és az ÉDOSZ elnöksége múlt év kimagasló munkájáért miniszteri elismerő oklevéllel tüntette ki a Miskolci Sütőipari Vállalatot. Ebből az al-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 JUN 8
Czinder Antal
NÓGRÁD
szobrászművész

1021

Czinder Antal rajza

iák

ebéd utáni derűjével, csak az asztalfőn ülő szőke, lányos ar_ cú pap vonta össze álszigor-ral a szemöldökét az arany-keretes pápaszem fölött:

— Mi a neve, tanuló?

— Almafabéta! Almafabé-a! — zengte kórusban a ársaság, s a legközelebb ülő uttogva magyarázattal is zolgált:

— Tetszik tudni, prefektus tya kérem, elsős korunkban indig almafabétát mondott z analfabéta helyett. Érde-es, hogy aztán mégis ő lett latintanárunk kedvence!

— Nem az osztályt kérdez-em — csendőrködött tovább, ujkáló mosollyal a fiatal pap. — És álljon fel kérem, ha a refektusa szólítja!

A harcsabajszú felemelke-ett, párnás képét bűntuda-osan ráncokba szedve:

— Bognár István vagyok, grármérnök az apálypusztai llami gazdaságban.

— Unokái vannak?

— Kettő, prefektus atya, ké-em.

— Példás nagyapa, mond-atom. Büntetési feladatként százszor le fogja írni Plautus bölcs szavait: „Aetate alia aliud factum convenit". És most le is fordítja szépen, okulásul a többi idétlenkedő-nek!

— Atya, kérem, én készül-tem — húzta be nyakát a kövér. Körülpislogott, mintha súgásra várna, aztán kibökte:

— „Más-más életkorhoz más-más tett illik..." De én tudnék szebb példamondatot is, például Publililius Syrus-tól: „Honestum laedas, cum pro indigno postules". „A tisztességest sérted meg, ha érdemtelenért emelsz szót..." Mert tetszik látni, még min-dig nem ért ide az a fröccs, atya kérem!

Ezen már megint kacagni kellett. A terített asztal is a csupa-zöldben, öregdiákok derűs bárkája, szinte ringatóz_ ni látszott a jókedv hullámai-in. Az arcok már kipirosod-tak, mindenki egyszerre be-szélt, ketten-hárman egymás vállát ölelve a Gaudeamus igitur-t dúdolgatták. Messze, túl a fák csúcsán, ott maga-sodott a hegytetőn a kolostor. Otthonuk egykor, édes meg mostoha, nyolc hosszú éven át. Ablakai szivárvánnyá bon-tották a záporozó napfényt, s úgy ragyogott az ősi épület-kolosszus, mint a Grál titok-zatos vára a költők képzele-tében.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, szobrász és grafikusművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1980 AUG 20

1980. augusztus 20., szerda

1021

Czinder Antal rajza

Tíz

A BUBIV 10
si Bútorgyára
en olyan üzen
melynek irán
elügyeleti sze
an található. Ám az encsi-
knek ennek ellenére nincs
kuk a panaszkodásra a tekin-
etben, hogy a központ gúzs-
a köti elképzeléseiket, meg-
osztja őket az önálló kezde-
ményezés jogától, lehetőségé-
ől. Az anyavállalat vezetői
gyanis valamivel több mint
hásfél esztendővel ezelőtt
meglehetősen nagy önállósá-
ot biztosítottak vidékre te-
epített gyáregységeiknek. E
bölcs és követendő döntés
redményeként a gyáregysé-
ek zöld utat kaptak terve-
k, elképzeléseik megvalósí-
ásához és ami fontos, az
nyavállalat minden tekintet-
ben segítette az ésszerű ter-
vek megvalósítását is. A na-
gyobb önállóság azt jelenti,
hogy a gyáregységeknek jo-
gukban áll meghatározniuk
gyártmányfejlesztésük irá-
nyát, azt nevezetesen, hogy
olyan típusú bútorokat gyárt-
anak, amelyek nem porosod-
nak eladatlanul a bútorüzle-
ek raktáraiban.

A nagyobb önállóság ter-
mészetesen nagyobb felelős-
séggel is jár. Am, az elmúlt
hasfél esztendő bizonyította,
hogy a BUBIV gyáregységei,
mint mondani szokás, jól él-

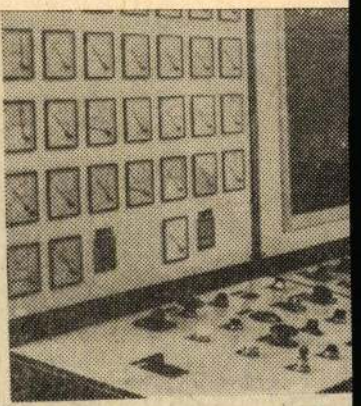

Kocsis László gépmester, a kors
pultjánál

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal,
grafikusművész

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1980 OKT 19

gyelt fel a síkoltozásra szokásos éjszakai telergése közugyancsak seszínű fiúcska mintha egy tükörponty és

1977

CZINDER ANTAL RAJZA

berek és a
rendű állatok
ben vannak
A laborató
eddig, fagyas
egy hónapot
haladó idei
csak konzerv
deket.

ben más és más módon formálódnak az évgyűrűk. A tudomány gyakorlati jelentősége éppen ezekben az ismeretekben rejlik. Ha sikerül megfejteni az évgyűrűkben rejlő titkokat, akkor sokkal közelebb jutunk a jövő lehetőségeinek megismeréséhez is. Az évgyűrűk és az éghajlat kapcsolatainak vizsgálatával foglalkozó tudományág, a dendroklimatológia egyik fő feladata, hogy megállapítsa és leírja, milyen volt az egyes esztendők időjárása a régmúlt időkben. Minél hosszabb adatsorokat sikerül összeállítani, annál nagyobb pontossággal lehet — a matematika eszközeivel — előrejelezni a következő esztendők időjárását is.

nemzet. 42. Határhegység Európa és Ázsia között. 43. Nyakvédő kelme. 45. Ékezettel árura írt jel. 47. Tízszer százas. 48. Ételízesítő. 49. Pest megyei község. 50. Felesége apja. 51. Pinceszag. 52. A férfi társa. 53. Dalmű. 54. London művésznegyede. 55. Sárt csinál.

FÜGGŐLEGES: 2. Növelős gabonanövény. 3. Rag (-nak párja). 4. Ellenérték. 5. A Balaton fölös vizét a ... vezetik le. 6. Végtelen borszag. 7. Fiatal ökör. 8. Vízlevezető vagy fegyver alkatrész. 9. Kétjegyű mássalhangzó. 10. Székjelző. 11. Önfejűség, névelővel. 12. A vízszintes 1. folytatása.

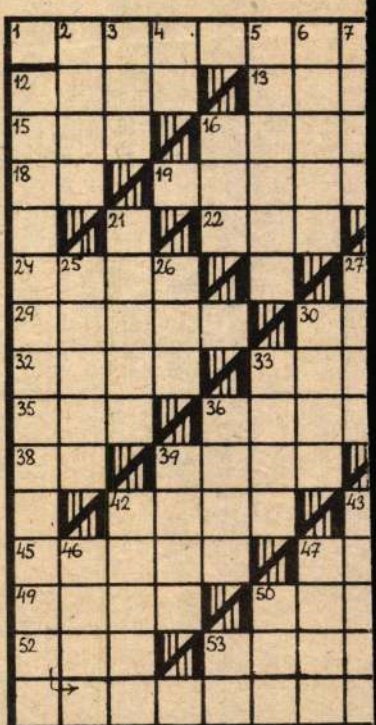

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, szobrász- és grafikusművész

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1981 JAN 25

1021

Czinder Antal rajza

— Jönnek
hangzott né
a vészkiáltás
előbb Európá
Egyesült Álla
árasztották
cot szép, gyo
sú autóikkal.
már, hogy Ja
ágpiacot. Tíz
az USA 10 r
kocsit gyárto
s fél milliót. Az elmúlt esz-
endőben az USA 11 és fél
illióval vezetett a listán, de
ögötte már kilenc és fél
illióval állt a távol-keleti
ország. Az 1980-as év, meg-
ordította a helyzetet. Japán,
a csak néhány tízezerrel is,
e több személyautót készí-
ett, mint az Egyesült Álla-
ok.

A gond persze nem a gyár-
s, hanem az eladás. Az
SA-ban 1980-ban az eladott
ocsik 26 százaléka — 2,4
illió — japán gyártmány
olt. Emiatt a nagy amerikai
égek, a G. M., a Ford, a
hrysler és az AMC tekinté-
es veszteséggel zárta az
vet. Akkorával, amilyenre
ég soha nem volt példa,
mióta az első Ford kigör-
ült a detroiti üzemből. A
hrysler az év első hat hó-
apjában egymilliárd dollárt
eszített, a Ford 632 milliót.
egyedmilliárd a G. M.
esztesége, míg az AMC vi-
zonylag szerencsés, csak 84
illiót könyvelhetett el vesz-
ségként.

Az amerikai kocsik iránti
ereslet húsz százalékkal
sökkent. A hatalmas ország-
ti cirkálók eladatlanul ros-

A Dodge Aries emlékeztetett a
tása messze alatta van, átlagb
méteren

hallásra elképesztően kicsi. 160 kilométeren —, és autópályán csupán kilenc litert fogyasztanak. Az alapár 5100—5600 dollár között mozog.

A Chrysler Reliantja, illetve Horizontja 6000 dolláros árat jelez. Az 1981-es év szenzációjaként hirdetik a Ford Erika kocsiját, amelynek fogyasztási paraméterei jobbak mint a VW Golf-é, vagy a Toyota Corollá-é.

Az AMC, SX/4-es típusa és a Kammback ugyancsak kisfogyasztású és olcsó, ám belső terét tekintve lényegesen kényelmesebb a japán, illetve az európai kiskocsiknál. A legnagyobb várakozás mégis a GM új kiskocsiját, a J—body-t előzi meg. Áprilisban lép forgalomba, mint a négyhengeres Chevette utódja. Forgalomba áll egy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT
Czinder Antal
szobrászművész

1980 MÁR

1021

Czinder Antal két rajza

listá

ÉRT

EK LAPJA

közöttünk, hatnak rájuk a szocialista építés eredményei, történelmi jelentőségű vívmányaink. Azok, akik elfogadják, magukénak vallják a szocialista rendszert, műveikben egyre inkább ki is fejezik. A művészek számára világos ma már, hogy alkotó munkájukhoz a legnagyobb lehetőséget a szocialista társadalmi rend

Czender Antal, szolnán

L. Papp Gyula

– Művészeti és irodalmi kitüntetések. 5

Népszabadság Bp. 1981. márc. 31.

Czinder Antal

Miltatás.

Kovács Gyula: Társadalmi gesztusról . . .
Művészet, 1980. szeptember – 18 lap.

Czinder Antal, nobrón

L: Pap Gyula

– Kitüntetett nüvenek 8.

Esti Hirlap Bp. 1981 márc. 30

Czinder Antal

Alkotásával szerepelt a hamradik érembiennálén Sopronban.

Czinder Antal az éj hangulatát ábrázolja líraian. Ispánki József feleségét mintázta meg, *Herczeg Klára* szüleinek állít emlé-

Magyar hirlap 1981/1o/6/6

Róser:Sopron,Lábasház

Czinder Antal, nobrán

L: Vigh Tamás

L. Kovánnai V: Napjaink éremművészete 1307

Élet és Tudomány, Bp. 1980. okt. 10. XXXV/41

Czinder Antal

E rövid áttekintés után ismerkedjünk meg az immár 5 éve működő Nemzetközi Éremművészeti Alkotótelep múltjával. A kezdet felidézésében *Czinder Antal* Munkácsy-díjas szobrászművész, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Éremszakosztályának képviseletében volt segítségünkre. Mint az alkotótelep munkáját irányító három tagú művészeti tanács tagja, aki évek óta részt vesz annak tevékenységében, jól ismeri a múltat.

Magyar Hirlap 1981/8/2/8

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1978 JUN 28

Czinder Antal

G 4

1021

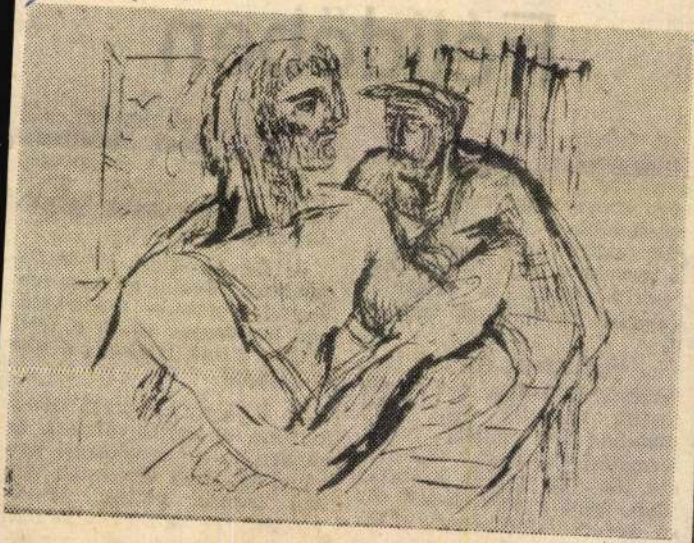

Czinder Antal rajza.

Félidőben

E hónap végén pontosan félidejéhez ér az ötödik ötéves terv. Az üzemek többsége röpke számvetést készít mostanában: mennyit sikerült realizálni az öt évre szóló tervekből. Egy ilyen számvetésre kértük a Miskolci Vasipari Szövetkezet vezetőit.

— Úgy tűnik, reálisan terveztünk 1975-ben. Azt a célt tűztük magunk elé, hogy 1980-ban 105 millió forint termelési értéket állítunk elő. Ez 32 millió forinttal több, mint a tervidőszak első évének eredménye. 1976-ban 73 millió forint értéket termeltünk — mondja *Fehér*

— A tervek szerint, sőt lehetséges, hogy túlteljesítjük a terveket. A schönbecki traktorgyár számára gyártunk mezőgazdasági gépalkatrészeket.

— Öt év alatt 32 millió forinttal növelni az éves termelési értéket — meglehetősen merésznek tűnik a terv. Miben látták 1975-ben a biztosítékot?

— Középtávú tervet készítettünk a termékváltásra és elkészült a beruházási tervünk is. Ezek biztosnak látszó alapok voltak. Mindemellett el kell mondanunk, hogy az ötéves terv végrehajtása nem úgy zajlik, ahogy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

PEST MEGYEI HÍRLAP

1978 JUL 2

Támaszkodó

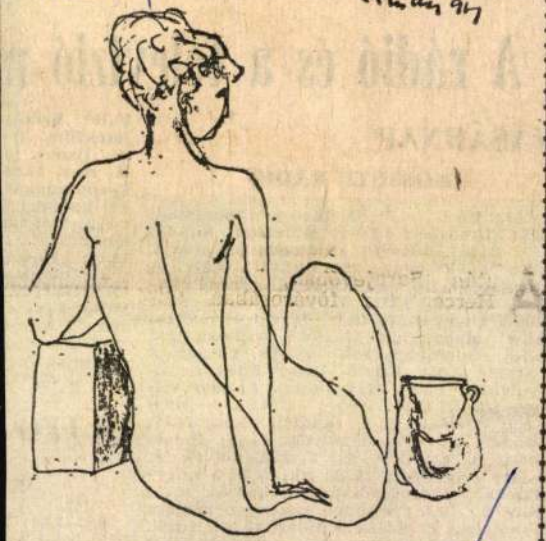

Czinder Antal rajza

6.00: Hírek. 6.54: Kellemes vasárnapot. 7.05: Útközben. 7.20: Múzeumi híradó. 8.00: Hírek. 8.10: Öt kontinens hét napja. 8.26: Énekszóval, muzsikával. 8.57: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa énekel. 9.13: Magyar muzsa. Füst Milán emlékezete. 10.00: Hírek. 10.03: Halálra táncoltatott leány. Balladajáték. 10.40: Operanégyesek. 11.14: Vasárnapi koktél. 12.00: Hírek. 12.10: Édes anyanyelvünk. 13.00: Magasiesen. Faragó Vilmos írása. 13.10: Zenés játékok — népszerű előadók. 13.50: Rádiólexikon. 14.20: Händel- és Vivaldi-művek. 15.00: Hírek. 15.17: A Händel- és Vivaldi-művek c. műsor folytatása. 14.45: Pillantás a nagyvilágba. Az oroszlán ugrani készül. 16.05: Sámson. Rideg Sándor regényét rádióra alkalmazta Z. Szalai Sándor. 17.00: Hírek. 17.05: Útközben. 17.10: A zongoraművészet első aranykora. Sebestyén János műsora. 18.00: Legénybúcsú. Részletek Oscar Strauss operettjéből. 18.30: Hírek. 18.45: Egy boldog élet. Igor Newerly regénye.

kesfehérvárró
vitéz. Magyar
lámműsor. 1
17.55: Most
18.25: Reklám
szolgálat táj
18.50: Tévéto
rek. 20.05:
tévéfilm. 21.
certje a Me
Hírek. 22.00:

HÉTFŐ

K

4.25—8.00:
Mit üzen a
szabadságha
zeneműve.
Sétálunk, sé
szentgyörgyi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JUN 24

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Czinder Antal

1021

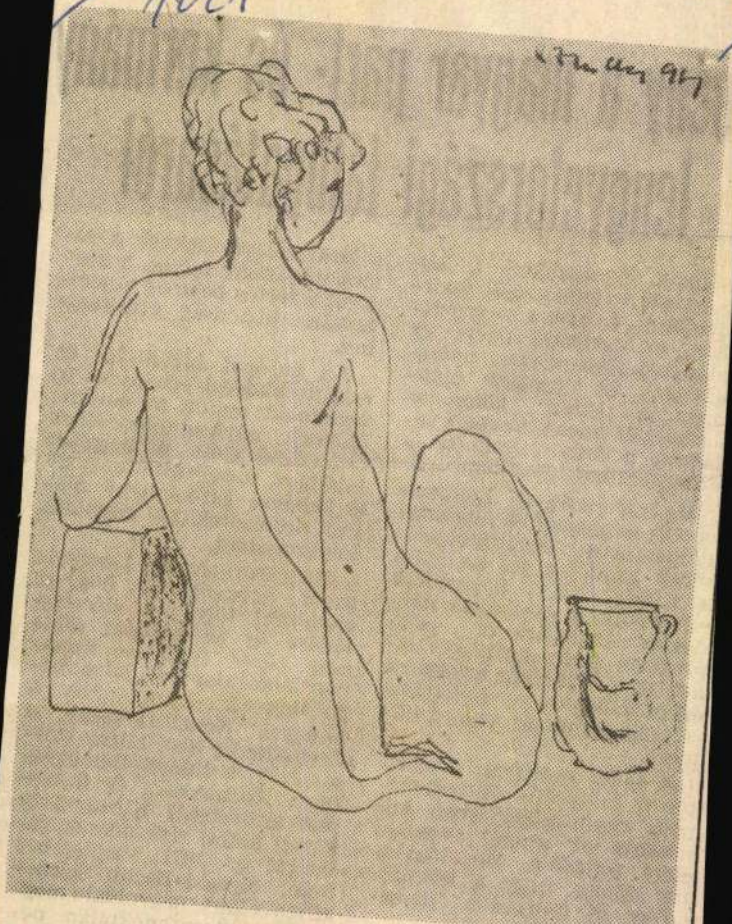

Czinder Antal rajza

szombat

mény a magyar párt- és kormány lengyelországi látogatásáról

dolgozó iparágakban, a beruházási vállalkozások koordinálását, főként a vegyiparban, az együttműködést az alapvető fűtőanyagok, nyersanyagok és termelési alapanyagok iránti kölcsönös szükséglet kielégítésében, valamint a kohászatban és a színesfémfeldolgozásban.

Magyarország és Lengyelország gazdasági és műszaki-tudományos együttműködésének fejlődése jól szolgálja a KGST XXV. ülésszakán elfogadott, a szocialista gazdasági integrációról szóló program megvalósítását, valamint a sokoldalú gazdasági együttműködés fejlesztési célprogramjainak valóra váltását.

A felek pozitívan értékelték a kulturális és tudományos együttműködésben különösen az utóbbi években elért fejlődést. Megállapodtak abban, hogy a közeljövőben új kulturális egyezményt kötnek.

Megállapították, hogy fejlődik az együttműködés a tájékoztatás területén. Támogatták a kezdeményezéseknek a valóra váltásáért folyik, hozzájárul a tartós béke és a nemzetközi biztonság erősítéséhez.

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet új távlatokat nyitott az európai államok együttműködésének fejlesztése előtt. A belgrádi találkozó megerősítette, hogy a helsinki záróokmány aláírói érdekeltek az enyhülés folytatásában.

Magyarország és Lengyelország hangsúlyozza, hogy az enyhülési folyamat előrehaladása és az európai földrész békés fejlődése szempontjából alapvető jelentősége van a Szovjetunió, a Lengyel Népköztársaság, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság között kötött szerződések, valamint az 1971. szeptember 3-án, Nyugat-Berlin kérdésében aláírt négyoldalú megállapodás maradéktalan betartásának.

A két küldöttség nagyra

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUN 2 5
PEST MEGYEI HÍRLAP
1021
Czinder Antal

PEST MEGYEI Hírlap

Weöres Sándor:

Vásári népballada

Június 22-én ünnepeltük a költő 65. születésnapját.

Tiszabecsnél vagyon egy borkápolna,
Plangár Csöpi volt annak a góréja,
Plangár Csöpi ha föltűrte ingujját,
három manus kipöködte a fogát.

Asztalok közt jár a szép missz Ramóna,
szőlke álom a fején a paróka,
szeme köré kék karika pingálva,
abból pillog a sok részeg pofára.

Fáró Lajos leült a plüss fotelbe,
missz Ramónát csak igen nézegette.
Mondta Csöpi: Ne tátsd a szád, te Lajos,
ez a kastély úgyis ölég huzatos.

Missz Ramónát illetőleg valahol
majd erkölcsi segítséget is kapol,
nem akarok neked sokat mesélni,
mert te aztat úgyse fogod kibírni. —

Fáró Lajost elvitték a műtőbe,
három fehér magántanár varrta be,
Fáró Lajost addig-addig műtötték,
hogy a vágyát egészen lehűtötték.

Viszik Csöpit Szentesre a táblára,
missz Ramóna gondulkodik magába:
Az egyiknek állkapcája odalett,
a másikért nem adnék egy verebet.

1021

Czinder Antal grafikája

APÁK ÉS FIÚK

— *Most már érett vagy, te, dinnye!...*

KÖZÖNSÉGSZOLGÁLAT

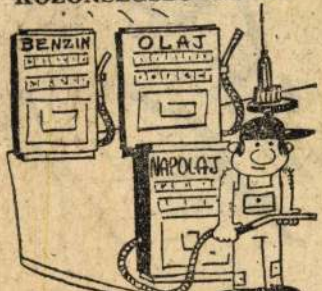

SZOBATISZTA FELESÉG

Mi van a hegy túlsó o

Az ősember Közép-Ázsia és a Kaukázus hegyi barlangjaib

Korunk emberét érdeklik az ősember Földünkön megtett első, tétova lépései. A tudománynépszerűsítő filmek néhány évvel ezelőtti versenyén az egyik *ősemberi barlang* feltárásáról készült alkotás vitte el az első díjat. *Franciaországban* — ahol őskori barlangok is vannak — az *őslrégészet* valósággal nemzeti tudománnyá vált.

Nálunk is biztos sikerre számíthat *Gábori Miklós* legújabb könyve: *Ala Tau—Ararát* címmel, mely egy őslrégész házaspár közép-ázsiai és kaukázusi utazásairól ír. (*A Gondolat Kiadó* 20 000 példányban jelentette meg.) A szerző több évtizede szolgálja szép tudományát, és egész Eurázsiára kiterjedő utazásairól 3—4—5 évenként egy-egy sikerkönyvben számol be.

Visszafelé az időben

mégis átvészelték, fennmaradtak. A őslrégész nehéz, de érdekfeszítő f adata megválaszolni, hogy hogyan

Gábori Miklós azt írja, hogy természetadta lakásul szolgáló ba langok fenekén, esetleg a nyílt rületeken található halmokon is történeti rétegek sokszor olyan sz bályosan követik egymást, mint dobostorta rétegei, „csak" olva kell belőlük! Mára az őslrégészet odáig fejlődött, hogy — egyes te mészettudományok segítségével — talajrétegek, a virágpor-maradv nyok vagy az állati csontok korát több kevesebb pontossággal m tudja határozni, és főként fejlőde rendbe tudja sorakoztatni a csak n gyon lassan változó, alakuló kőes közöket is.

Az állatok vándorútj

Az egyes történelmi, helyesebb őstörténeti korszakok között szemmel nézve csak árnyalatiak

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 AUG 13
NÓGRÁD

Czinder Antal

könyvek, nanem olyan egy- hozzá.
másra épülő és egymást át-

P. Kovács Imre

1021

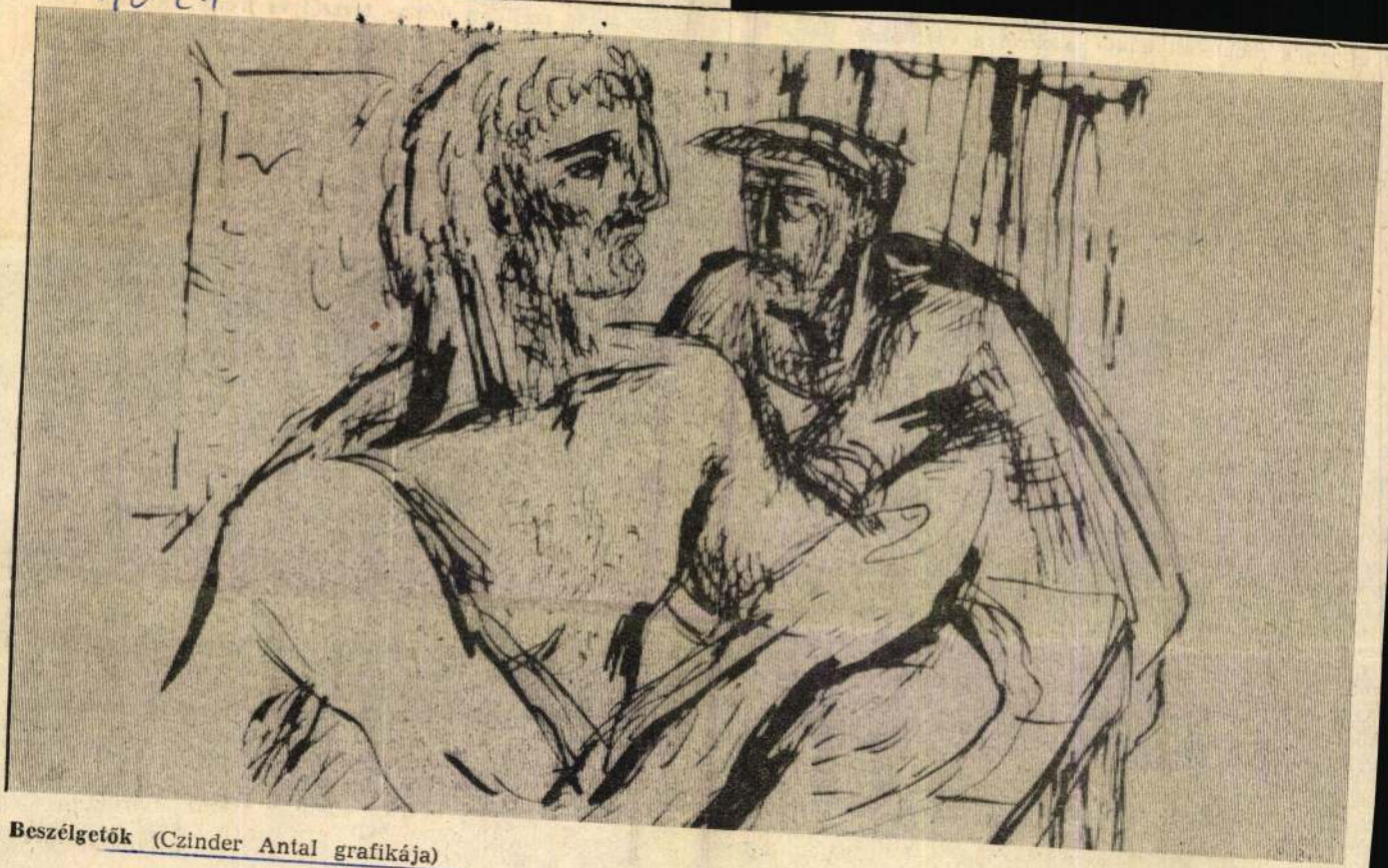

Beszélgetők (Czinder Antal grafikája)

gy éppen a megtalált adat-
özlő. Egyébként mi, a múze-
n munkatársai már előzőleg
aposan felmértük a területet,
lkutattuk a szóba jöhető
latközlőket, és kértük a taná-
i dolgozókat táborlakóink se-
ítésére. E segítséggel nem is
olt problémánk egész idő
latt.

★

A táborvezetői szobából ki-
lé igyekezvén, a tanulóban
ég néhány szót váltunk a lá-
yokkal, akiknek asztalán
iabb és újabb rajzok sorakoz-
ak. Közérzetükről tudako-
dunk, s azt mondják: remek;
határás ébresztő ugyan ta-
n kissé korai, de lassan bele-
zódtak, a gyűjtőmunkára
ggel 8-tól délután 5-ig bőven
n idő, s minthogy terepen
ltak, ebédre végigkóstolhat-
k — némi túlzással élve —
magyar konzervipar vala-
ennyi termékét, esténként
tszhattak, sportolhattak, tán-
lhattak. Egyszóval kemény
unkával, de kellemesen telt
a tíz nap.

Az itt látottak-hallottak sok
tal előtt tárta szélesebbre
tudás kapuját.

Sulyok László

Mallorcáról. Megcsak
azokról a városokról, tájakról,
amiről ír. Legalábbis, nem-
csak azokról. Akkor hát mi-
ről?

Való igaz, ez a könyv —
első látásra úgy tűnik — úti-
képek, útirajzok sora a szer-
ző 1924-től 1973-ig tett útjai-
ról. Az is. Nem is akármi-
lyen. Granasztói Pál olyan vá-
rosélmények birtokában van,
amelyekkel kevesen rendel-
kezhetnek. Mégpedig nemcsak
azért, mert e csaknem fél év-
század alatt sokat utazott.
Vannak, akik nála szorgalma-
sabb világjárók. Bár ez eset-
ben inkább Európa-járót kell
mondanunk, a könyv írójának
mind körülményei, mind pe-
dig ösztöne erre sarkallta, el-
sősorban ezt a tágabb hazát
akarta — és tudta — bejár-
ni, mint a vidéki ember a
hazai földet. Benső harmóni-
ája éppen mélyen gyökerező
európaiságából fakad. Ami nem
zárja ki — sőt, feltételezi —,
hogy azért sokkal többet tud
a világról is, semmint gon-
dolnánk. Igen, akadnak nála
szorgalmasabb utazók, látób-
bak aligha. Már ami egy-egy
város összefüggéseiben való
érzékelését és érzékeltetését
illeti, egységben történelmé-
vel, az adott tájjal, hagyomá-
nyaival, változásaival, a ben-
ne élő emberekkel. Minél

ga szemlélete
nyert olvasó is hoz
személyes élményeit, h
nak. Magam például
izgalommal és szellemi
mel olvastam a Lor
Párizsról, vagy éppen
gáról és Budapestről sz
rokat, hogy csak ne
említsek a sok közül.
pestről? Igen. Mert
mást is látni, objektív
tékelni talán éppen azé
leginkább, hogy jobba
hassuk azt, ami itthon
még ha nem is szere
európai műtörténeti térképen,
és csak helyi értékkel bír.
(A csak szó itt nem leki-
csinylést jelent, nem szabad,
hogy azt jelentsen. Budapest-
nek pedig egyébként is van
nemzetközileg is mérhető ér-
téke, például fekvése s múlt
századi kiépülése, Granasztói
Pál szerint, aki bár ismeri
hiányosságait, a város szerel-
mesei közé tartozik.) Vajon,
milyen mélységű a mi buda-
pesti városélményünk és med-
dig terjed a többi hazai vá-
ros, hazai táj ismerete? Pél-
dául azé a tájé, ahol élünk?
Tartok tőle, nem egészen köl-
tői kérdések ezek. Ime, a
könyv olvasásának egyik ta-
nulsága, számomra. Nemigen
hiszem ugyanis, hogy valódi
hazai városélmények hiányá-
ban képes az ember ilyenek
szerzésére — másutt.

Akinek nem áll módjában
összevetni a könyvben olva-

módszer lényege a folyamatos
tanulás benső igénye, s ami
ezzel összefügg, a szellemi
nyitottságra való képesség.
Természetesen, nem válhatunk
valamennyien a tudományok
doktorává, de ez talán nem
is szükséges. Körülményeink,
képességeink, ambícióink sem
azonosak. Viszont mindenki
számára adott a világ, ha ki-
ki mást is lát benne. Élhe-
tünk benne úgy is, amint azt
Granasztói Pál teszi. Ha nem
is mindig olyan tudással, de
legalább olyan igénnyel. Ak-
kor feltárulnak előttünk és
szólnak hozzánk a városok, a
tájak.

S talán nem tévedtünk, ami-
kor azt mondjuk, szavuk
csakúgy, mint a karácsony
Mallorcán igazán mindig ott-
hon a legérdekesebb.

Tóth Elemér

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
1978. III. – 6
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

KISALFÖLD

Czinder Antal,
Mobrár
1021

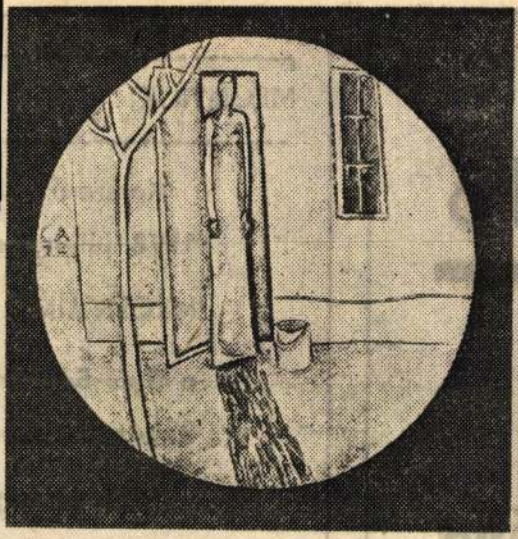

■ **CZINDER ANTAL ÉRMEI. — Czinder Antal 1961-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán, 10 évig volt a Fiatal Művészek Stúdiójának a tagja. Számos hazai kiállításon láthatták munkáit. Egyéni kiállítása volt Hódmezővásárhelyen és Szófiában, 1974 és 1976-ban Budapesten. Szerepeltek érmei a FIDEM — a Nemzetközi Éremszövetség — kiállítások magyar anyagában, Szentendrén az Éremantológia 1945—76 című bemutatón, Sopronban az I. Országos Érembiennálén, az Éremművészet '77 című budapesti kiállításon. — Képek: Vacsoraidő és az Alamizsnát osztó.**

Pályakezdő fiatalok!

Várja Önöket a Rába Magyar Vagon-

MEGNYÍLIK!

Korszerű bo

1978. július 7-é

MEGNYÍLIK

a Győr-Sopron

Ruházati Kisker

NŐI KONFE

Győr, Lenin

NAGY VÁLA

UDVARIAS K

Czinder Antal

Megbízták a művészt, hogy a Szolnok-Tiszaliget KISZ-tábor részére bronz „Ifi-fiú" szobrát készítse el.

-----:Köztéri munkák.
MŰVÉSZET, 1979. december - 47. lap

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

PEST MEGYEI HÍRLAP

1979. ÁPR 15

érem – nobránművész

MAGAZIN
1979. ÁPRILIS 15., VASÁRNAP

1021

Czinder Antal érmei

Pór Bertalan emlékére

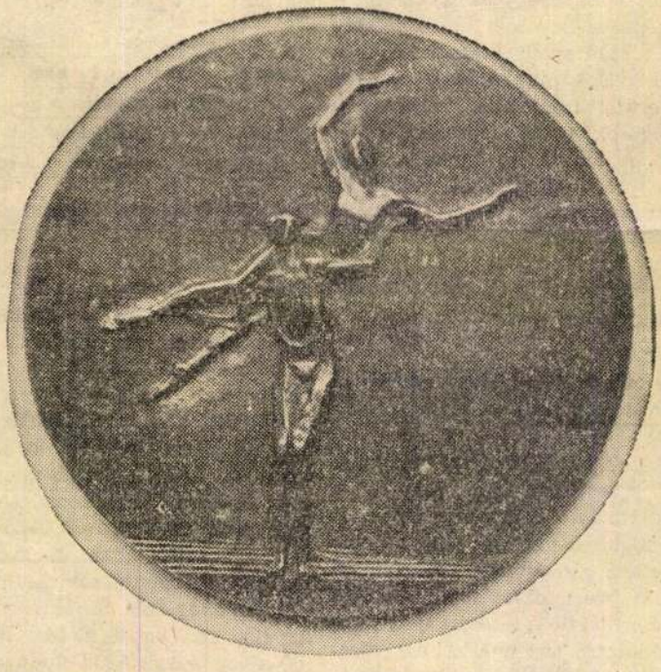

Kortárs balettművészeti találkozó Budapest, 1979.

MAGAZIN
1979. ÁPRILIS 15., VASÁRNAP

Új módszerek a modern pedagógiába

Interjú az Országos Pedagógiai Intézet főigazgatójával

Több esztendővel ezelőtt a Minisztertanács határozatot hozott az akkor másfél évtizedes múltra visszatekintő Országos Pedagógiai Intézet átszervezésére. Azért került erre sor, hogy az iskolareform kapcsán felmerült módszertani feladatok megoldására alkalmasabb legyen. Milyen kutatási témák foglalkoztatják napjainkban az intézet kétszáznegyven munkatársát? Erről beszélgettünk Miklósvári Sándorral, az Országos Pedagógiai Intézet főigazgatójával.

● Arra kérem, mutassa be dióhéjban az átalakított, átszervezett intézet tevékenységét.

— Intézetünkben sokrétű munka folyik, hiszen feladataink is szerteágazóak. Egyebek között az alsó- és középfokú nevelési intézetek számára a tantervek elkészítése, a szakfelügyelők munkájának szakmai módszertani irányítása, valamint a pedagógusok továbbképzésének tervezése és szervezése tartozik teendőink sorába. Ezenkívül természetesen részt veszünk az aktuális módszertani kísérletekben és tudományos kutatásokban. Tudományos tevékenységünket a kormány anyagilag is jelentős mértékben támogatja.

● Melyek a pedagógiai módszertan legfontosabb kérdései napjainkban?

— A sok közül elsőként az újságolvasó korosztályt érintő témát, a felnőttoktatást említeném. Ma is széles tömegek vesznek részt a munka mellett alsó- vagy középszinten iskolarendszerű oktatásban. Az üzemek, a vállalatok, intézmények minden áldozatra hajlandók, hogy megteremtsék dolgozóiknak a továbbtanulás lehetőségét. A kérdés csak az, miként kell a felnőtteket tanítani? ...

...sággal vettük fel a kapcsolatot ... tapasztalatokat gyűjtöttünk a vil... különböző tájain, mielőtt elkészíte... tük a tantervmódosítást és az ... matematikaoktatásnak feltétele... Az új módszer lényege, hogy a tan... lókba nem belesúlykolni kell ezt ... tudományt, hanem megkedveltet... velük, úgy, hogy közben logikus gon... dolkodásra neveljünk. Egyszóval m... a matematika nemcsak a születe... tehetségek, az úgynevezett „mate... matikai zsenik" számára lehet elér... hető, különleges képességek nélkü... is bárki elsajátíthatja. Évszázados hiedelmek dőltek meg az új matematika bevezetésével. Kiderül... például, hogy hét-nyolc évesek épp... úgy megértik — az egykori egyetemi tananyagot — a halmazelméletet, mint az egyszeregyet.

● Tudomásom szerint ma már a... ország valamennyi iskolájában ... módszerekkel oktatják a matematiká... Bizonyára ez nem jelenti azt, hogy a... önök tevékenysége ezzel befejeződö...

— Valóban nem. Márcsak azé... sem, mert a technika fejlődésév... újabb nagy kérdések kerültek elő... térbe. A számológép napjainkba... nem ritkaság és a pedagógusc... egyre gyakrabban teszik fel ö... maguknak és nekünk a kérdés... mikor szabad a gyerek kezébe sz... mológépet adni? Meggyőződése... hogy a számológépnek helyet k... kapni az iskolai oktatásban. Ne... csak egyetemi és középszinten, h... nem már az általános iskola els... második osztályában. A gyerekek... ugyanis a számoláson kívül s... egyébre meg kell tanítanunk. Aho... az élet minden területén, itt is ... idő a legfőbb érték. Felesleges teh... azzal gyötörni a tanulókat, ho... többjegyű számokkal végezzen... fejben vagy írásban számtani mű...

Kolnol Megyei Hírlap Czinder Antal
1979 ápr. 15 érem-sokrátmúzú

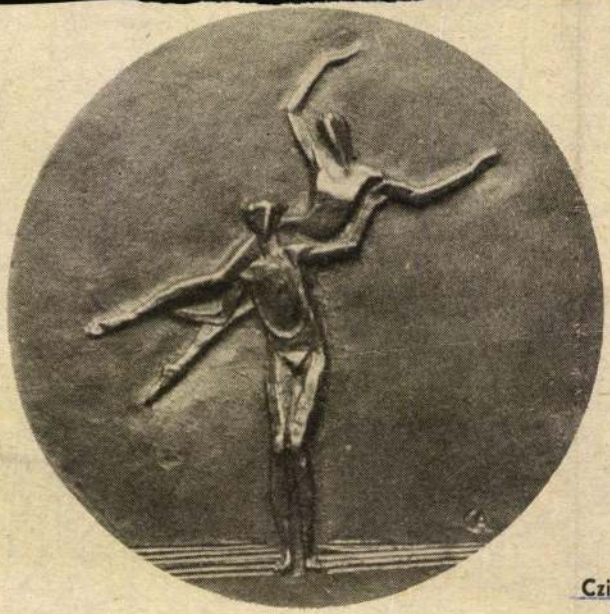

Czinder Antal érmei

Kortárs balettművészeti találkozó Budapest, 1979.

Magyar színházi és zenei napok Lengyelországban, 1979.

zi van" szemlélet tartja magát. A felgyülemlő pénznek csak kevéske része jut a horizont tágítására, nagyobbik fele a házra, a portára, — és főleg a gyerekre „megy el".

Mindent a kicsikért

Gyermekcentrikus társadalmunkban is feltűnő az örményesiek családközpontúsága. Biztató a falu jövője a statisztika tükrében is: 1977-ben például az élve születettek száma négyszerese volt a kilenc (felnőtt) halálozásnak. A gyerekek ízlésesen öltöztetettek, egészségesek, jól táplálták. Ez mindenhol így van, — természetesnek vesszük. Ami viszont már feltűnő: Örményesen a gyermekről való gondoskodás a falu közösségének ügye. Példa erre az óvoda. Minden felsőfokú jelző elkoptatott jenne ennek a gyermekpara-

heten mérnökök, tizenketten technikusok, néhányan ápolónők, katonatisztek, sorolja. Már a mai diákok szülei is a tanítványai voltak — úgyszólván a fél falu.

Tősgyökeres „pesti" embernek mondja magát, 23 éve Örményesen él. A felesége — ő magyar—történelem

tudát: tavaly a kisközségek kategóriájában megnyerték a községfejlesztési versenyt. — Előtte másodikok voltak. Legutóbb hat örményesi kapta meg a Társadalmi munkáért jelvény arany fokozatát, négy szocialista brigád pedig az arra érdemes közösségeknek járó kitüntetés arany fokozatát vehette át.

ják. Örök reménykedés ez, amely előbbre viszi a világot. Megtérülnek majd Örményesen is a gyerekekre áldozott kincsek? Minden azokat igazolja, akik hisznek benne: „visszajönnek közénk a mi gyerekeink, orvosnak, tanárnak, mérnöknek..."

Tiszai Lajos

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUN 8

Czinder Antal

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

érem-mohrán-grafikusművész

/1021

CZINDER ANTAL RAJZA

I MŰHELY

ődés ✻ Irodalom ✻ Művészet

bat töröl
rnak örül

ledett
yveket

hűl
t pöröl

zom-eszem
r lemezen

l

Andrássy Lajos:

A „segítség"

távolról mint a keselyűk
köröznek: lesz-e zsákmány
ütötten hogyha elterülsz,
ezerfejű a sárkány!

ha biztosan buksz: bősz sereg
zúdul, hogy szerte hordja
tested s lelkednek kincseit
— de elriadt a késes horda
egy moccanásra: míg szíved
meleg — fontolva loppal számol
lehessen jótevőd ha kell
a jótevésnek látszatából!

s ha felállsz újra: még előbb
számot vet lesz-e majd erőd
hálálni is ha enni ad
s ha úgy találja: ütni is
s kamatra kölcsöntkapni is
kemény maradtál: támogat...

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Czinder Antal
érem- művészet
KISALFÖLD
1979 APR 21

1021

Czinder Antal

érmei

Kortárs balettművészeti találkozó Budapest, 1979. (Balról).

Magyar színházi és zenei napok Lengyelországban, 1979.

Pór Bertalan emlékére. (Szélső kép.)

Varga Hajdu István:
Lámpafény

nem jönne segíteni?

Az öreg elmosolyodot
lépett a kerítéshez, h
szélt, mintha tartana
valaki meghallja: — H
pát?

A munkás nem erre
számított. Kicsit jobbar
re vette az öreget, aztán
dig tréfásan ezt mond
éppen még akadhat v
hát az erőt kitől kap
nem tudunk vételezni, batyam. gondolt?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 ÁPR 4
Czinder Antal

NÉPÚJSÁG (HEVES)

nobvánemüvén

1021

Czinder Antal grafikája

(GYESE
tacusba
52 labd
jesítmé
ki a 22.
amely
alakult:
falva)—
lek), *Sz*
(Recsk)
pár (Sz
bánya), *Várkonyi* (Sirok), *Bencsik* (Tarnaméra), *Szalai I.* (Szücsi), *Csörgő* (GYESE).

Ma, felszabadulásunk ünnepén teljes bajnoki fordulóra kerül sor. Az élmezőnyben tanyázó csapatok közül a bajnoki címet védő Bélapátfalva a pillanatnyi második helyen álló Siroki Vasast fogadja. A hazai pálya az apátfalviak mellett szól. A listavezető Recsk a biztos győzelem reményében várja az újonc Szücsit, s az előbb említett találkozó hazai győzelme esetén — ehhez recski siker is kellene — *Várallyay Miklós* csapata ötpontos előnyre is szert tehet... *A 10. helytől lefelé tanyázó kilenc csapat küzd a kiesés ellen.* A sorsolás szeszélye az Apc a legutóbbi kudar után tud-e javítani a Tar namérával szemben? Nehé feladat vár a Hatvani Kin zsire az osztályban mara dásért küzdő Mátrederecsk otthonában.

Tippjeink: Apc—Tarn méra 1, GYESE—Petőfib nya x, Mátraderecske—Ha vani Kinizsi x, Besenyő lek—Heves x, MÁV HAC Hort 1, Selyp—H. Gáspár 1, Novaj—Egercsehi 1, B apátfalva—Sirok 1, Recsk Szücsi 1.

Kérjük tudósítóinkat, h a 23. forduló mérkőzése szóló beszámolóikat ápr 5-én, csütörtökön, a szo sos időben és terjedelem juttassák el szerkeszt günkbe.

(szigetvár

Harminckét versenyző a rajtnál

Mint már korábban jeleztük — Gyöngyösön, az Építők-szálló éttermében, április 4—14. között bonyolítja le a Heves megyei Sakk Szakszövetség ez évi férfi felnőtt egyéni megyei bajnokságát. A rendezvény

jelölt nem indult meg bajnokságon! Mellettük 14 első, 7 másod- és 2 h madosztályú rajtol. Isn tetjük a sakkozók nevét, tékszámát:

Mesterjelöltek. ESE: B 2160, Sándor 2150. GYE

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUN 23

Czinder Antal

NAPLÓ (VESZPRÉM)

évem – nobránunyvén

1021

Czinder Antal rajza

Végkiárusításban

Lemon és Baucis-ban

készülnek a kollózkodésre. A film groteszk hangvételű, realista történet.

A filmet írta: *Beremányi Géza* és *Kézdi-Kovács Zsolt*, operatőr: *Zsombolyai János*, rendező: *Kézdi-Kovács Zsolt*. Szereplők: *Szabó László, Dayka Margit, Margittai Ági, Szabó Lajos, Kakassyi Ági, Bencze Ferenc.*

Minden szerdán

Egy fiatal fiú — Csüros István — éjjel betöri az egyik ABC áruház ajtaját és az áruház öltözőjéből háromszáz forintot lop. A fiút észreveszi egy idős ember, s olyannyira megjegyzi magának, hogy sokkal később — a fiú már a javítóintézeti büntetésének letöltése után elhelyezkedik egy takarítóvállalatnál — otthon, miközben nála takarítanak, az öregember a saját lakásán felismeri. Nem érti, hogy a fiú miért hagyta ott az áruház üvegfalán az ujjlenyomatát, hiszen — végül erről ismerik fel, s ezért került javítóintézetbe. A fiú idézi a javítóintézeti pszichológust:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

NÉPÚJSÁG (TOLNA)
1978 DEC 10

Támaszkodó

1021

Czinder Antal rajza

ként. Az afrikai
gáltatások köl
tása terén a
növekedést a
Angolával, Etió
val és Iránnal
reskedelemben
A kárcsak korá
továbbra is n
séget nyújt a
goknak ipari i
séhez, a szaken
zéséhez a korszerű technológia meghonosításához, a termelési erőforrások kiaknázásához.

*

Románia 60 ázsiai, afrikai és latin-amerikai országnak nyújt műszaki segítséget. 1973-ban ezekben az országokban 4000 román szakember működött, de 1977-ben számuk már 16 000-re emelkedett, s ezek 40 százaléka felsőfokú képzettséggel rendelkező szakértő.

Románia támogatja partnereit a nemzeti szakemberek képzésén is: az 1976—77 tanévben több mint 11 000-en tanultak román oktatási intézményekben (1974—75-ben 5000-en. A fejlődő országokból érkezett, Romániába tanuló diákok körülbelül fele lesz elektrotechnikai, elektronikai, olajvegyészeti és kibernetikai szakember.

*

Marokkó már hosszú évek óta a második helyet foglalja el az afrikai fejlődő országokkal folytatott csehszlovák kereskedelemben. A partnerek emellett felhasználják a gazdasági együttműködés egyéb formáit is. Csehszlovákia szerek, az NDK pedig Vietnamtól szerszámgépeket, nyomdai berendezéseket, emelő-szállító berendezéseket, gyógyszert, könnyű- és vegyipari cikkeket importál.

*

1978 májusában Kuba és Mexikó aláírta az 1978—1979. évekre szóló jegyzőkönyvet, amely a műszaki-tudományos kapcsolatok fejlesztését tizenegy területen irányozza elő, többek között az iparban, a mezőgazdaságban, az építőiparban, a halászatban, a közlekedésben, a hírközlésben és az egészségvédelemben. Az új programban összesen 172 terv szerepel. Előirányozták, hogy együttműködnek a szállítóeszközök helyreállításában és felújításában, hogy tájékoztatják egymást a bányászat fejlődéséről, a hegyvidéki erdők kitermeléséről és hasznosításáról, a kávé termesztéséről stb. Mexikó tájékoztatást ad Kubának a tengeri hajózás területén folytatott munkálatairól és az olajkutatásban is segít. Kuba viszont megosztja Mexikóval a cukornád termesztésében szerzett tapasztalatait.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

Czinder Antal

VAS NÉPE

Szombathely

Képzőművész

1979 MÁR 21

1021

Czinder Antal rajza

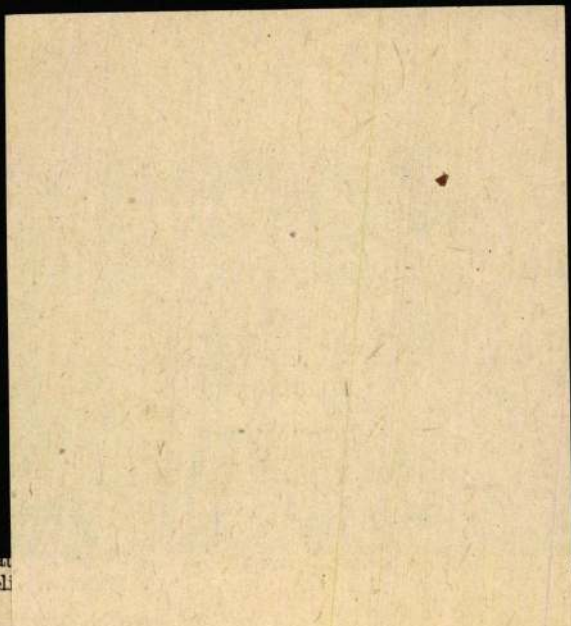

első kongresszusa, amely a legközelebbi jövőben ül össze, még jobban meg fogja erősíteni ezt a hatalmat. A napokban sikerült a hatalmat vérontás nélkül megszereznünk. De most már fenyeget bennünket az antiimperializmus. A fenyegető veszély láttán Magyarország egész munkásosztálya a proletárdiktatúra mellett áll. Kéri az Önök segítségét az imperialista rablók ellen.

Baráti üdvözlettel:

Kun Béla
külügyi népbiztos

1919. március 27.

... a magyar forradalom híre villámcsapásként érte a párizsi konferencián békésen ülésező szövetséges imperialisták képviselőit. A magyar forradalom világosan megmutatta a szövetségeseknek, hová vezet rabló és bosszúálló politikájuk.

1919. április 6.

„Budapest — az európai forradalom központja."
„Sikeresen szervezik a Vörös Hadsereget."
„Nacionalizálják a kereskedelmi vállalkozásokat."

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal
Arafi Múzeum

PETŐFI NÉPE

1979 ÁPR 30

EMLÉKEINKBŐL 1021

1945. május 3. Ára 60 fillér 2. (78.) évfolyam 35. szám

KECSKEMÉTI LAPOK

A Nemzeti Függetlenségi Front Demokratikus Lapja

30.000 dolgozó ünnepelte Kecskeméten az első szabad május elsejét

1945. május 1. Ára 60 fillér 2. (78.) évfolyam 34. szám

KECSKEMÉTI LAPOK

A Nemzeti Függetlenségi Front Demokratikus Lapja

MÁJUS 1.

SZABAD MÁJUS ELSEJE

Írta: DOBÓ ISTVÁN nemzetgyűlési képviselő

Molnár Erik népjóléti miniszter beszéde

Az uj demokratikus magyar hadsereg kecskeméti helyőrségének egy dísz-szakasza is felvonul a mai szabadság-téri ünnepélyre

Ma délelőtt ünnepli Kecskemét dolgozó társadalma az első szabad május elsejét. A már előző számunkban ismertetett műsor sok kedves meglepetéssel bővült.

Az ünnepélyre felvonul az uj demokratikus szervezete hatalmas vörös koszorút helyez az uj orosz hősi emlékműre, hogy kegyeletüket leróják a népek felszabadításáért hősi halált halt szovjet hősök előtt.

Koszorút helyez ugyancsak a magyar ka-

Czinder Antal rajza.

● A felszabadulás utáni első szabad május elsejéről a korabeli sajtóban.

nban sorra keri
g—Görögország
gol játékvezetői
vezető bíró Bar
wood lesz, aki
yafutásáról:

– 1932-ben szül
On-Thames-ben, Fiatalabb
imben a krikettet, teniszt és
nészetesen a futballt űztem.
ékosként kizárólag iskolacsa-
okban szerepeltem. Mindenkor
nk figyelemmel kísértem a bí-
működését, aztán egy játék-
ető barátom rábeszélésére ha-
oztam el, hogy megpróbálko-
a bíráskodással. Ekkor még
egmerészebb álmomban sem
doltam, hogy valaha is a nem-
özi porondon működjek. 1948-
16 (!) éves koromban vizsgáz
és ettől kezdve játékvezetői
afutásom fölfelé ívelt. A ha-
„rázós" bajnoki mérkőzése-
nyújtott teljesítményem alap-
1968-ban már az angol I. pro-
filigában működtem, s 1971-ben
tagja lettem a FIFA-keretnek is.
Eddig számos, rangos nemzetközi
találkozót vezettem. A magyar
csapatoknak mindössze egyet, az
1975-ös svájci UEFA-tornán Bel-
linzónában lejátszott Magyaror-
ország—Olaszország (2—0) mérkő-
zésén fújtam a sípot. Csak anya-
nyelvemen beszélek. Szabad időm-
ben szívesen járok színházba, so-
kat teniszezem és focizok, ame-
lyek egyben mint kiegészítő sport-
tok, a minél tökéletesebb fizikai
felkészülésemet is szolgálják. Ci-
vilben fejlesztési mérnök vagyok.

Somos István

kemény felkészülését. Először Pongóval (DVTK) mérkőzött. A második harmadban hatalmas csípődobással szőnyegre vitte és kétvállra fektette. Majd Szűcs (Ú. Dózsa) következett. Két meneten át teljesen egyenlők voltak, utána a szigorú bírák leléptették. Ezután sorra verte kétvállal Dobót (SZEOL), Turcsányit (Salgótarján). Biztos második helyezettnek látszott, amikor a nagy becsvágygyal küzdő Turcsányi váratlanul kétvállra fektette Szűcsöt, s a körbeverésből Deák került ki győztesen.

K. S.

t nagy reménysége

ményesebb verseny- *ta van: ugrássorát,* *nyújtott szaltóját, csa-*

SPORTVETÉLKEDŐ

Ki a „legügyesebb, legkitartóbb"? Atlétikai vetélkedő Kiskunfélegyházán, az Ifjúsági sporttelepen 14 órától.

TV-KÖZVETÍTÉS

18.20-tól közvetíti a tv a Magyarország—Görögország válogatott EB labdarúgó-mérkőzést.

Szalnyikov n

Amikor két évvel ezelőtt a Svédországban rendezett Európa-bajnokságon 15:16.45 perces idővel a szovjet Vlagyimir Szalnyikov megnyerte az 1500 méteres gyorsúszást, a sportág ismerősei már tudták: új csillag tűnt fel. Az akkor még 17 esztendős nyurga fiatalember könnyed, de mégis erőteljes úszásával, szinte mértani pontosságú időbeosztásával és káprázatos hajrájával minden idők legkiválóbb hosszútávú úszóira emlékeztetett.

És Szalnyikov nem pillanatokra feltűnő csillag lett, hanem azóta is mind fényesebben ragyog. Méltán lehet ezt róla megállapítani, hiszen miután a tavalyi világbajnokságon a 400 és 1500 méteres távokon imponáló versenyzéssel, Európa-csúcsokkal szerezte meg az aranyérmet (3:51.94, illetve 15:03.99 perccel), már mindenki a moszkvai olimpia első számú esélyesének kiáltotta ki

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 280-726

Czinder 1979 Antal

SZOLNOK MEGYEI
HÍRLAP

10 1021

CZINDER ANTAL RAJZA

ara

nál,

Életmód és munka

Ha pontosan akarjuk megközelíteni azt, hogy milyen életet élünk, mennyire teljes az életünk, a munkából kell kiindulni. Szinte már frázisnak hangzik, hogy az alkotó munkából. A fokozódó munkamegosztásban az ember elveszti a. teljesség érzetét, részfolyamatokban dolgozik és gondolkodik. „Minden egész eltörött" — írja Ady a század elején, s ennek hatásait a jelen, a századvég embere szenvedi meg igazán. Mert a munka folyamatában nemcsak az anyagi javak újratermeléséről van szó, hanem az ember állandó megújulásáról is.

A munkamegosztásban, amikor előfordul, hogy a munkás azt sem tudja pontosan, mit gyárt, nem érezheti át az alkotás örömeit. Van-e megoldás? Hiszen ha valakinek a munkája monoton és egyhangú, sematikus mozdulatok ismétlődésével jár együtt, akkor a szabad ideje

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Czinder Antal
NÉPÚJSÁG (HEVES)
1979 ÁPR 30
rajzával
1021

Czinder Antal rajza.

APÁTI MIKLÓS:

Illés

Munkásirodalom — szocialista irodalom

A szocialista irodalom kezdetei nagyjából egybeesnek a modern munkásmozgalom kibontakozásával. Az irodalomtörténet bizonytalan fogalmi meghatározásokkal követi a szocialista eszmék egyre szélesedő és elmélyülő áramlatát, amely hovatovább befolyásolja az egész világirodalmi mezőnyt. Hajlamos arra, hogy munkásirodalmon a kezdetek inkább ösztönösségre hajló, részvétet és panaszt nyilvánító, szociáldemokrata szellemiségű íródalmát értse, s a húszadik századi proletárforradalmak eszmei körében felnőtt irányzatot proletárirodalomként jelölje meg, avagy proletárforradalmi, forradalmi-szocialista irodalomnak nevezze, megkülönböztetésül az opportunista szellemiségű, bár szociális érzületű művészettől. Ugyanakkor csakis a marxizmus—leninizmus tanításaitól áthatott, egyetemes igényű szocialista irodalom képes — úgy tetszik — magas művészi szintre jutva, mély realizmussal kifejezni korunk és társadalmi küzdelmeink bonyolult teljességét.

A húszas évektől kezdve azonban mindmáig egyremásra felbukkan az a nézet, hogy a munkásmozgalom irodalmi-művészeti-kulturális tevékenysége legpontosabb megjelölése a *proletárkultúra* avagy a *munkáskultúra* fogalmával lehetséges. Voltak, akik kizárólag a munkástémát fogadták el a mozgalom hű kifejezőjének.

A proletárkultúra kizárólagosságának hívői ugyanakkor az ellenkező extremitást képviselték. Elutasították általában a hagyományokat, mivel azt lényegében a polgári korszak termelte ki, elutasították a korabeli polgári művészetet, mint amely a válságot fejezi ki, s úgy vélték: a proletariátus irodalma, művészete totális kiteljesítése teremti meg az alapját a proletárdiktatúra kultúrájának; ezt köteles átvenni valamennyi más osztály és réteg, beleértve a parasztságot, a kispolgárságot, az értelmiséget is. A kérdés ismerői között felesleges részletesebben fejtegetni, hogy ez a szektás ultraradika-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 ÁPR 30

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Czinder Antal
grafikusművész
1911

Czinder Antal rajza

bizalommal.

— A vszt-ben, a vállalati témák, ter
gazdasági feladatok tárgyalásakor érzi-e,
részese a hatalomnak?

— Érzem is, tudom is — fogalmaz n
szabatosan Lajosfalvi László, aki nemré
munkásként érettségizett, és Budapesten
szerezte a technikusi minősítést gyártáste
szakon. — Az a véleményem, hogy a vszt
jobban ellátja azt a feladatot, amelyet
szántak. Egy-egy fontos témában bizony p
vita alakul ki az üléseken, de mindig azzá
érzéssel távozom onnan, hogy ez a fórum magas
fokon betöltötte szerepét.

— A munkások szemszögéből?

— A munkásokéból is, mert ez az elsődleges, hiszen bennünket a munkások választottak meg, és küldtek a vszt-be, de a vállalat szemszögéből is, mert az üléseken hozott döntéseket végre kell hajtanunk a munkahelyeken.

A KOLLEKTÍVÁBAN

Észre sem vesszük és máris vitatkozunk. Nem szenvedéllyel, de részemről azzal a szándékkal, hogy megismerjem Lajosfalvi László véleményét, közéleti tevékenységének mozgatórugóit.

— Lehet-e, kell-e egyeztetni a munkások véleményét a központi, a vállalati akarattal?

— Szükség van rá, még akkor is, ha egy-egy témát, például a mindenkit érintő bérezést alaposan előkészítik a vállalat vezetői. Mindig előre megkapom az írásos beszámolókat. Hazaviszem, mert a munkahelyemen érezhetően nincs mód az alapos tanulmányozásra.

A tizenegy év alatt sajátos módszere alakult ki. A beszámoló érdekesebb részeit külön megjelöli a lap oldalán, megjegyzéseket fűz az előterjesztéshez, végül összegezi a véleményt. Nemcsak a sajátját, hanem a dolgozókét is, akikkel elbeszélget, elmagyarázza, hogy milyen témát tárgyal a vszt.

— Aztán cetlire írom a vélemények summázását, amit magammal viszek az ülésre.

— És mindig felszólal?

— Nem, csak akkor, ha ennek szükségét érzem. Egyébként az üzemi bizottság titkárával beszéljük meg a hozzászólást, aki maga is részt vesz az ülésen. Inkább ő mondja el a tapasztalatokat, a véleményeket, amikben már ott van az enyém is.

[redacted] a vállalati szakszer
zeti tanácsra és a bizalmiküldöttek együtt
ülésére bízzák. Ott döntik el, hogy mely
változat felel meg a legjobban a vállalati dol
zók többségének.

— Tehát nem mindenkinek?

— Szó sincs róla — folytatja Lajosfalvi La
ló. — Mondok egy példát. Annak idején sze
tük volna a bérarányos változatot elfoga
mert ez minálunk kedvező lett volna. Ám
szavazattal a létszámarányos bérezést fogadt
a vszt és a bizalmiküldöttek együttes ülése
kollektíva megértette, hogy ez a többség a
rata, ezt kell végrehajtani, még akkor is, h
kisebb kollektívának a másik felelt volna
jobban.

Ezután azt firtatom, hogy a munkáskol
tíva honnan tudja: melyik változat a legk
vezőbb a számára? Lajosfalvi László és az
megválasztott dolgozók nem hagyatkoznak
pán saját érzéseikre, nemegyszer önös é
keikre.

— A gyárrészleg gazdasági osztályától kér
véleményt.

Ez a kollektív cselekvés gyűrűzik a legkise
létszámú munkahelyektől a vállalatvezetésig
vissza. Ennek egyik láncszeme — biztos lá
szeme — Lajosfalvi László vszt-tag.

Közéleti munkájához a tapasztalatokat
közéletben szerezte meg. Mert Lajosfalvi Lás
volt szocialistabrigád-vezető és pártvezetős
tag. A pártba is úgy vették fel 1968-ban, h
egy évig a munkásőrségben bizonyított.
pedig munkásőr-szakaszparancsnok. Számár
közéleti megbízatás olyan feladat, amit c
nagyon jól lehet, szabad elvégezni.

Ő ehhez tartja magát.

És ennek sokféle látszata van, például:
erkölcsi elismerés. Lajosfalvi László a nehézi
kiváló dolgozója, ezenkívül háromszor kap
kiváló-kitüntetést és a munkásőr-egyenruhájá
sem hiányoznak az érmek. **Gáldonyi E**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 APR 30

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Czinder Antal

nobrázművész

Dunántúli Napló

1021

Czinder Antal rajza

1021

KÉP, KÉPZELET, VALÓSÁG

Az új, a holnap

A 20. században kitágult az *éremművészet* emlékező-emlékeztető funkciója: nemcsak arcképpel, emblémával emlékezik, hanem – többnyire a hátlapon – illusztrálja is a témát. Az új típusú érem egyik legnagyobb kezdeményezője éppen magyar volt: *Ferenczy* Béni. Néhány újabb alkotással próbáljuk jelezni, hogy a kitágult keretek hogyan szabadították fel a művészt a korábbi műfaji kötöttségek alól, s az emlékező érmekben is milyen fontos szerepe lett a portrén túl a téma illusztrálásának, az emberiség történetében felbukkanó mindenkori, jövőt is meghatározó újnak.

Czinder Antal 1973-as Kolumbusz-érme egyik remeke e műfaj új eredményeinek. A finom érzékenységgel mintázott formák és domborulatok, ívek és hajlatok teremtik meg azt a fényárnyék hatást, amely tágas teret hoz létre a kis felületen, és lebegővé teszi a hullámmal, viharral küszködő hajót.

Longuet francia művész alkotása az 1968-as Schütz-érem, amely hagyományos portré, de itt látható hátlapján szobrászi formává transzponálódik az orgona motívuma. Ez a téma nem utal közvetlenül a 17. század nagy német zeneszerzőjére, hanem általában arra, ahogyan a zenét hallgató tömegek e korban szerveződtek.

Ugyancsak a hátlapja látható a francia *Coëffin* 1967-es Madame Curie portré-érmének. A tudós asszony életéből jól ismert mozzanatot idéz fel: férjével a sötét laboratóriumba lépve, megpillantotta munkaasztalukon egy kis tálkában a rádium fényét. Az éremlap szemcsés felületén simára-csillogóra van csiszolva a tálka fölött a fényt jelző folt, s ez a megoldás szinte közhelysze-

1

2

3

MŰVELŐDNI-VERSENGENI

A Hajdú-Bihar megyei Napló egyik régebbi cikkében amellett, hogy jelentősnek tartja a hajdú-bihari művelődési mozgalmakat (például a *Korunk valóságát*) arra is figyelmeztet, hogy ezek a mozgalmak lassanként *elmechanizálódnak*. A tömegek aktivizálódásának lehetőségei ugyanis korlátozottak, s a versenyek „elitcsapatok" vetélkedőivé válnak. A szerző, *Filep* Tibor úgy érzi, hogy a statisztikai adatok mögött nincs meg az a *tartalmi fedezet*, amelyet várunk tőle.

Az idézett gondolat igaz: évek óta tapasztalhatók már a felvetett aggályok. Néhányra most magam is kitérek. Annak ellenére, hogy sokszor hangoztatjuk az életmód fontosságát a műveltséggel, az ízléssel kapcsolatban, olykor *hajlamosak vagyunk csak kulturális, művelődési kategóriákban gondolkozni*, túlbecsülni a művelődési javakban rejlő összemberi lehetőségeket. Előfordul, hogy kulturális eszközökkel akarunk olyan kérdést is megoldani, amely kívül esik ennek lehetőségein. Ilyenkor aztán többször részben látszatmegoldásokra kényszerülünk. Jó példa erre a szóban forgó mozgalomnak némely vonatkozása és a szocialista brigádok kulturális vállalásai. Ezek – amellett, hogy általában helyesen igyekeznek segíteni a munkásosztály művelődését – számos vonatkozásban problematikussá, formálissá is váltak, több okból kifolyólag.

Nézzünk egy példát. Van Debrecenben egy jó középüzem, ahol sok nő dolgozik, sok az érettségizett szakmunkása. Többségüknek igényük van műveltségük gyarapítására, ízlésük csiszolására. Ám a nőknek ugyancsak többsége családanya is egyben, akik munka után óvodába, bevásárolni vagy haza sietnek. Alkalmanként szívesen részt vesznek brigádmegmozdulásokon. A szocialista brigádok vetélkedőjének előírásai viszont *állandó művelődés*re serkentenek, hiszen a vetélkedők a helyi selejtezőktől a megyei döntőkig egész éves munkát, felkészülést kívánnak. A következő évben pedig kezdődik mindez elölről. Így hát ebben az esetben *a folyamatos művelődés helyes követelménye szembekerült a dolgozó nők kevés szabad idejével*, családi kötelességeinek teljesítésével, s ez feszültségeket eredményezett. Ezért azok a brigádok is, amelyek jó helyezést értek el, azt kérték: ne minden évben ugyanazon brigádok versenyezzenek, kerüljön rájuk a sor csak minden második, harmadik évben. Pedig az üzemvezetés anyagi és erkölcsi ösztönzőkkel támogatta és támogatja a részvételt. Ugyanezen üzem vezetői a mozgalom tanulságait így fogalmazták meg: összességében hasznos a mozgalom, de még hasznosabb lenne, *ha valóban önkéntes lenne*, és ha nem „profikat" akarnánk versenyeztetni, akiknél *már sokszor a versenyen van a hangsúly, nem a művelődésen*. Igazat kell adnunk nekik. *Egyáltalán: kétségeim vannak a versenyszerű művelődés iránt*. Véleményem szerint ugyanis a művelődés, a kultúra nemcsak hogy nem áru, de nem is sport. *Mégis újabban* – rossz divatként – *sokan versenyzéssé szeretnék szűkíteni tíz- és százezrek művelődését*. Pedig a művelődésben nincsenek vesztesek. Itt az is nyer, aki veszít. Miért hagyjuk hát elmenni őket a vereség tudatában? Alighanem téved az, aki azt hiszi, hogy ez – főképpen egyéneknél – ismétlésre ösztönöz. Másrészt e sorok írójának tapasztalatokon nyugvó véleménye, hogy nem minden esetben a jó svádájú, ügyesen versenyző ember művelődik elmélyülten, nem mindig ő igényli az újat. Sokszor bizony „hallgat a mély", s nem szerencsés megfeledkezni azokról, akik *művelődni akarnak ugyan, de versenyezni nem*. Egyáltalán milyen művelődési forma az, amelyből nemcsak ki lehet, de *ki kell esni* és éppen a művelődni kívánó többségnek, legtöbbször azoknak, akiknek a legnagyobb szükségük lenne a szellemi gyarapodásra?

Az ilyen szemlélet mögött ott munkál a *minden áron való eredmény igénye, a rövid távon való siker felmutatásának törekvése*. A kérdés csak az, hogy ezek az eredmények mindig igazak-e. Nem más ez – szerintem –, mint *a statisztikai szemléletek felmelegített változata*, amelyet jó néhányszor elítéltünk a korábbi években. Csakhogy egy üzem is akkor jó üzem ma már, ha – a termelési terv teljesítésén túl – látványosan, statisztikailag mérhetően öt vagy tíz brigáddal nevez be például vetélkedőkre, ha megvan a megfelelő számú színház- és hangversenybérlete stb. Azzal senki nem törődik, hogy ha el is mennek ezekre a rendezvényekre – bár sokan odahaza maradnak –, mit hasznosítanak, mit hogyan értenek meg belőle.

A tudat változásának, az ízlés alakulásának, a művelődés gyarapodásának mérésében is vannak még fogyatékosságok. A művelődés ugyanis nem hasonlítható semmiféle versenyhez, s aligha lehet fél évenként mechanikus mutatókkal mérni, mint az iskolai tananyag elsajátítását, ahogyan nem lehet vetélkedőrendszerekre szűkíteni egész rétegek művelődését sem.

E sorok papírra vetése előtt egyetemi hallgatókkal együtt beszélgettünk ezekről a kérdésekről Debrecen legrégibb nagyüzemében. A *számadás*, a *számonkérés* módszerére volt a legtöbb panasz. Hajdúszoboszlón népművelők leszögezték: fikció a sokoldalúság látszata is, hiszen a vetélkedő brigádtagok még a kijelölt anyag elsajátításával sem bajlódnak, hanem felosztják maguk között. Ismert tény ez is, akárcsak az, hogy előfordult: *a brigádok vetélkedő tagjai munkaidőben készültek fel a versenyekre, miközben a brigád többi tagja – nem éppen lelkesen – elvégezte a versenyre készülők munkáját is*. Ám még mindig szívesebben, minthogy ők álljanak ki vetélkedni...

E példákból is kiviláglik, hogy a *társadalmi tényezőknek* és a *módszereknek* milyen meghatározó szerepük lehet a műveltség gyarapításában, a szocialista tudat, ízlés alakításában. Ahol nincsenek megteremtve a feltételek a folyamatos művelődésre, ott a vállalásokon minél hamarább túl akarnak lenni, bár a célt helyeslik. Ha nem vesszük figyelembe, mennyit bír az ember – példánkban az anyák –, s hogy képesek-e az éveken át megújuló versenyzésre, versengésre, akkor helyes céljaink visszájára fordulhatnak. Tartózkodni kell a túlzásoktól, mert az mindig megbosszulja magát, a vetélkedő jellegű művelődés pedig látszateredményeket hozó *kampánnyá* válhat.

Bírálni persze könnyebb, mint jó megoldást javasolni. Úgy gondolom, hogy a munkásművelődésben két alapvető kérdést kell megoldani. Az egyik *a tömegbázisra alapozás* a leginkább érdekelteknek a bevonásával. A másik: ne törekedjünk a látványos mérésre, számonkérésre. Ne elsősorban a lexikális ismereteket, hanem *a képességeket, készségeket mérjük, az embernek önmagát alakító munkáját értékeljük*.

Sz. Szabó László

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Népművelés
Czinder Antal,
szobrászművész
1978 8

rű egyszerűséggel, világosan, érthetően idézi fel a tudománytörténet egyik fontos fordulópontját.

Az új keresése másképpen teszi próbára a művészi képzeletet, ha a téma nem kötődik konkrét eseményhez, személyhez. Ha összevetjük *Rózsa* Péternek 1976-os Szentendre című alkotását *Kis Nagy* Andrásnak az előző számban közölt Nagymaros-érmével vagy *Asszonyi* Tamás Szentendre című munkájával, nyilvánvaló, hogy a téma is merőben más. Rózsa Péter érmén is vannak szentendrei sajátosságokra utaló motívumok, épületrészek, de lényege a gépi konstrukciónak és a kőnek, kőfalnak a logikus összehangolása, a múltnak és jelennek technikai elemekkel is érzékeltetett egymásmellettisége. Motívumait a művész nem a látványból, hanem a város fejlődésének mozgatórugóiból absztrahálja.

Különleges, napjainkra jellemző téma az űrkutatás új ismereteire, az emberiség előtt feltáruló új tudásanyagra való utalás. Ez mint művészeti téma is igen hamar nemzetközivé lett, sokféle lehetséges megközelítésével találkozhatunk a festészetben, de főként a grafikában és a szobrászatban. *Zala* Tibor 1966-os Világűr című érme a földre és holdra utaló formával, az égitest rücskös felületével idézi fel a tudományos érdeklődés új terepét, az emberiség figyelmének középpontjában álló újabb kutatásokat.

A lengyel *Chromy*t ezek az újabb ismeretek indították arra, hogy 1973-as érmén az adott módon értelmezze a Kopernikusz-évfordulót. Az áttört forma két oldala nem azonos, de ugyanazt ábrázolja. Nemcsak a kopernikuszi felfedezésre utal, hanem kivágott középső részével az űrnek és az űrkutatásnak a témájára is, képileg összekapcsolva a tudománytörténet régi és mai fordulópontját.

E példák is érvek amellett, hogyan változhatnak napjainkban a képzőművészeti műfajok, s hogy a roppant kötöttnek látszó technikai feltételek között hogyan jut szóhoz – az érem áttörése árán is – a mindenkori új ismeret.

Aradi Nóra

1. Czinder Antal: Kolumbusz (1973)
2. Longuet: Schütz (hátlap, 1968)
3. Coëffin: Madame Curie (hátlap, 1967)
4. Rózsa Péter: Szentendre (1976)
5. Zala Tibor: Világűr (1966)
6. Chromy: Kopernikusz (1973)

(Tóth Bálint felvételei)

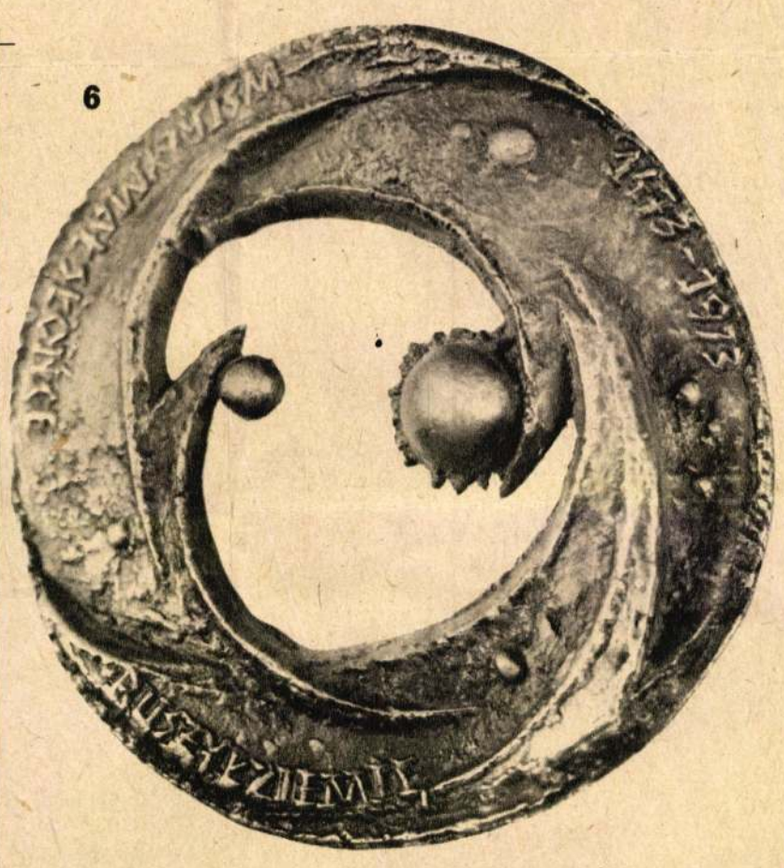

Az ismeretterjesztés hatékonysága*

Összetett kérdés ez, vizsgálata a tartalmi vonatkozásoktól a módszertani problémákig sokoldalú megközelítést igényel, de meg kell vizsgálni a társadalmi hátterét is. Az MSZMP XI. kongresszusa s ennek nyomán számos politikai döntés – nem utolsósorban a MSZMP KB 1976 októberében hozott határozata a propagandamunka fejlesztéséről – központi politikai kérdésként kezeli a hatékonyságot. A gazdasági és politikai tevékenység összetett rendszere alapozza meg a szocialista tudatformálás hatékonyságát, s ezen belül, az ideológiai, közművelődési tevékenységben jelentkező hatékonysági igénynyel összefüggésben kell meghatározni az ismeretterjesztés hatékonyságának nagy kérdéseit is. A hatékonyság – s ebben a keretben az ismeretterjesztés hatékonysága is – alapvetően *politikai* jellegű kérdés.

A TIT VII. küldöttgyűlése nagy hangsúlyt helyezett a hatékonyság javítására, kiemelve a munka minőségének elsődleges jelentőségét. A „jót s jól, ebben áll a nagy titok" – ismert gondolatát kell érvényesíteni az ismeretterjesztésben. De ezt a „jót" nem akárhogyan, hanem az ehhez szükséges eszközökkel, módszerekkel kell eljuttatni a résztvevőkhöz, azaz a jót „jól" kell tolmácsolni. Ez az ismeretterjesztés hatékonyságának kulcsa.

Sokféle *leegyszerűsítés* zavarja az ismeretterjesztés hatékonyságának helyes értelmezését. Éppen a társulat módszertani tanácsa hangsúlyozza a tartalom és módszer egységének követelményét, jelezve: e kérdéseket nem adhatja „albérletbe" egyetlen választmány, szakosztály sem, hanem együttesen kell munkálkodni a tartalmi és módszertani kérdések megoldásán.

Gyakran jelenik meg az ismeretterjesztés hatékonysága pusztán *mennyiségi kérdés*ként: hány előadást tartunk, hány hallgató vesz részt rajtuk, mennyi időt vesz igénybe egy-egy foglalkozás stb. Nem csekély jelentőségű dolgok ezek, de baj, ha a mennyisé[illegible] tók kiszorítják a *min[illegible] nyezők*et.

Ma már nem gyakori az a felfogás, amely a hatékonyságot csupán *közvetlen* formájában értelmezi, s a közvetett mutatókat kikapcsolja. Némelyek például *a termelés közvetlen eredményeiben*, méterekben, kilókban stb. „mérik" a szocialista tudatformálás hatékonyságát. Ezen a primitív felfogáson ugyan túljutottunk, de máig sem sikerült kidolgozni azokat a mérőeszközöket, amelyeknek alkalmazásával differenciált képet nyújthatunk az ismeretterjesztés hatékonyságáról. S ez nem korlátozódik a hazai kutatásokra: nemzetközileg is tapasztalható, hogy hiányzik a technika a hatékonyság méréséhez.

A hatékonyság mérőeszközeinek kidolgozására törekedve nem feledkezhetünk meg arról az alapvető tényről, hogy a hatások többnyire nem közvetlenül, hanem közvetve, *összetett hatásrendszer*be illeszkedve jelennek meg. Így a hatékonyság nem korlátozható az azonnali, kézenfo[illegible] ményekre. Építeni k[illegible] teles hatások létére, [illegible] és közvetett hatáso[illegible] géseire.

A közvetlenség [illegible] olyan leegyszerűsíté[illegible] ményez, amely a *h*[illegible] *sokcsatornás re*[illegible] egyet abszolutizál. [illegible] *nyezős*" szemlélet m[illegible] zik arról a számtala[illegible] tikai, külpolitikai f[illegible] stb.) hatásról, amely[illegible] szegződésébe épül [illegible] meretterjesztés is. [illegible] ved, aki a rendsze[illegible] elemeit figyelmen kí[illegible] s a társulati munka [illegible] kor megfeledkezik [illegible] sokról, amelyek pl. [illegible] kommunikáció révé[illegible] ismeretterjesztésben [illegible] vőket. Nyilvánvaló[illegible] függés van a tévé, [illegible] sajtó által kifejtett h[illegible] lamint az ezeken k[illegible] retterjesztés között[illegible] ismeretterjesztő f[illegible] résztvevője ezeket [illegible] korábbi és a tömeg[illegible] kációból nyert ismer[illegible]

[illegible] pe van a tömegkommunikációs eszközök, valamint a társulat ismeretterjesztő tevékenysége közötti összhangnak. Összhangot említettünk, nem rivalizálást. A TIT a személyes, közvetlen hatást aknázza ki, amire a legjobb tévéprogram sem képes. Ezzel szemben a tévé a színvonal tekintetében nyilván előnyös helyzetben van a sok ezer előadóval dolgozó ismeretterjesztéssel szemben.

A hatékonysággal kapcsolatos problémák vázlatos jelzése során nem maradtunk meg a leegyszerűsítések összefoglalásánál s ezek kritikájánál, hanem ugyanakkor *a hatékonyság értelmezésének számos pozitív jegyét* is megfogalmaztuk. Az ismeretterjesztés hatékonyságát ennek jegyében határoztuk meg *komplex rendszerként*, a hatásrendszer sokcsatornás megközelítése értelmében, figyelembe véve a hatások *közvetlen* és *közvetett*, áttételes voltát. Így állapítottuk meg a hatékonyság elsődlegesen mi-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal,
szobrászművész

NÉPÚJSÁG (HEVES)

1979 MÁR 18

testamentumoddá lett az élet

1021

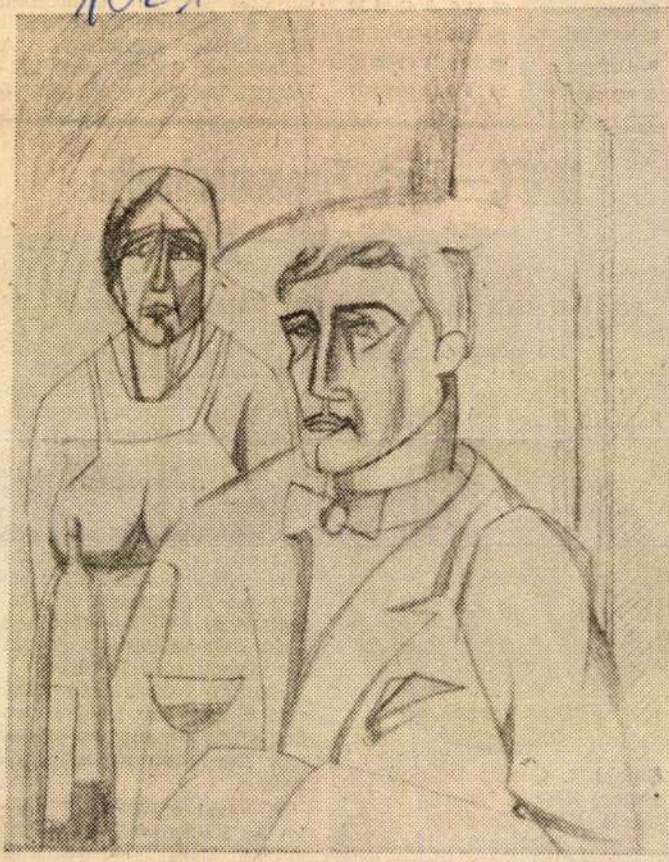

Czinder Antal rajza

váltani.

3. Eger
6. SZMTE
9. Ózd
16. Gyöngyös

MA

80—65 (41—29)

NB I-es férfi kosárlabdamérkőzés.

Eger, 700 néző. V.: Gencser és Szász.

MAFC: Kókay 14, Ábrahám 10, Nagy 18, Szirmai 6,

Sipeki 7. Csere: Újhelyi 8, Bútor, Kiss 5, Takács 8, Likár 4. *Edző: Zsadalyi István.*

Eger: Komenczy 12, Kaló 6, Korepta 11, Busák 10, Dobi 14. Csere: Zahár 4, Tari, Laczkó 7, Sipeki és Molnár. *Edző: Csányi Barna.*

A mérkőzés előtt Komenczy Lajost köszöntötte és jutalmazta meg egyesülete abból az alkalomból, hogy 300. NB I-es mérkőzésén lépett pályára.

A találkozó első tíz percében jól tartotta magát a hazai együttes. Igaz, már ebben az időszakban is elsősorban a védekezésben jeleskedtek az egriek, a pontszerzésben már kevésbé.

Ezután fokozatosan elhúzott a nagyobb tudású vendég együttes, míg az egrieknek legfeljebb felvillanásaik voltak.

A hazai együttesből Laczkó és Komenczy, a vendégek közül pedig Nagy és Sipeki nyújtott jó teljesítményt.

A LABDARÚGÓ NB I. SZOMBAT DÉLUTÁNI

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 NOV 12

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

Czinder Antal

1021

Tengerparton

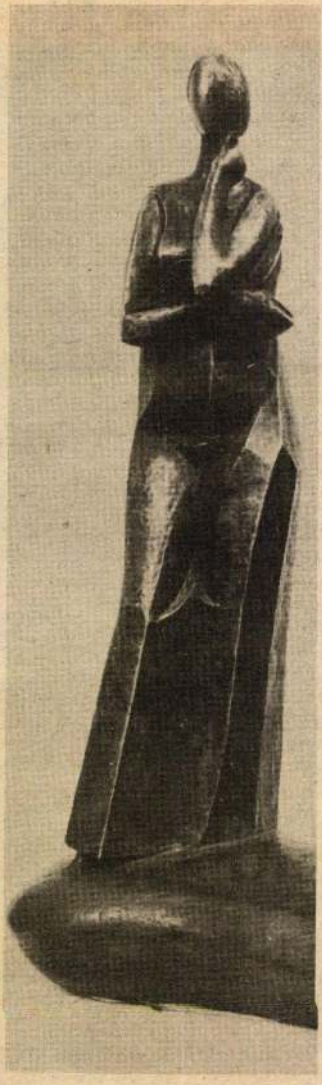

Czinder Antal szobra

Ahmed Jusszef egyiptomi műemlék-konzervátor több mint húsz évet szentelt az i. e. 2700-ban élt Kheops fáraó csónakjának tanulmányozására és helyreállítására. A munkát 1954-ben kezdte meg, amikor Kheops piramisának közelében megtalálták a csónak 1224 maradványát, amelyek között voltak 10 centiméteres és 22 méteres darabok is.

Két évtizedes munka eredményeképpen a világ legrégibb csónakja visszanyerte eredeti külsejét. A libanoni cédrusból készült farészeket kötelekkel erősítették meg.

A fa

A leucaena erdő egyéves korában eléri a hatméteres magasságot és évi ipari faanyaghozama hektáronként 25 tonna. A leucaena faanyagát a legkülönfélébb módon lehet felhasználni: meg lehet munkálni, papírt vagy faszenet készíteni belőle, vagy fűtőanyagként felhasználni.

Tegyük hozzá, hogy az utóbbi esetben annyi energiát nyerhetünk, ami megfelel körülbelül 500 barrel kőolajnak.

Ugyanerről a fáról hektáronként 90 tonna proteinekben gazdag zöldtakarmányt lehet évente betakarítani: nitrogént, káliumot és foszfort tartalmazó trágyát is nyerhetünk belőle. Ugyanak-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1979 MÁR 2 31

1021

Czinder Antal rajza

Ors

egy

E felhív
lassan már
sedő mozg
ként abbar
zincbarcikár
ban. Ózdon,
a kezdeményezés sikere után
— már joggal számíthatnak
a szülők, gyermekeik böl-
csődei, illetve óvodai elhe-
lenyek átadása az idén nem
késik egy napot sem.

— Buchert —

Munkavédelem az LKM-ben

Az LKM dolgozóira termelési, gazdasági és politikai szempontból évről évre mind nagyobb feladatok hárulnak. A termeléssel összefüggésben a vállalat vezetősége fokozza a munkavédelmi erőfeszítéseket és a tervek készítésénél felhasználják a dolgozók véleményét is.

Alapvető célkitűzések közé tartozik az V. ötéves tervidőszakban a Siemens—Martin-acélmű szinten tartása, az acélöntöde és a csavargyár fejlesztése. A Siemens—Martin-acélmű szinten tartási feladatai közé tartozik: a nehéz fizikai munka csökkentése, és a kemencejavítás gépesítése. Felújítják az üzem területén levő úthálózatot is.

Az öntöde gyáregység fejlesztése során fő feladat az anyagmozgatás gépesítése, az emelőgépek korszerűsítése és a formázással, öntvénykikészítéssel kapcsolatos fizikai megterhelés csökkentése.

A csavargyárban a megmunkáló gépek korszerűbbre cserélése járul hozzá lényegesen a munkakörülmények javításához, a nehéz, illetve balesetveszélyes munka kiküszöböléséhez.

Czinder Antal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

nohrán művén

NÓGRÁD
1979 ÁPR 3 0

1021

Czinder Antal rajza.

Műsor

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.06: Mai dalok.
8.22: Népdalok.
8.50: Boldog hajnali vers.
9.00: A hét zeneműve.
9.30: Indulók, táncok fúvószenekarra.
10.03: Százszorszép Színház. Aranykoporsó. II. rész.
11.08: Régi híres énekesek műsorából.
11.40: A makulátlan név.
12.10: Zenei érdekességek az elmúlt hét műsorából.
13.40: Újdonságainkból.
14.00: Pillantás a nagyvilágba.
14.20: Régi magyar muzsika.
14.43: Hét krajcár. Móricz Zsigmond elbeszélése.
15.05: Azt beszélik...
15.35: James Last zenekara játszik.
15.52: Banduka éhes. Csongor Rózsa novellája.
16.14: Hallgassuk együtt!
17.05: Májusfa.
18.15: Hol volt, hol nem volt...
18.45: Ünnepi köszöntő.
19.00: Közvetítés a Magyarország—Szovjetunió vízilabda Világ Kupa mérkőzéséről.
20.00: Bécsi vér. Részletek Johann Strauss operettjéből.
21.06: Mesterházi Lajos emlékezete.
22.15: Szimfonikus zene.
0.10: Melódiakoktél.

PETŐFI RÁDIÓ:

7.00: Orosz romantikus muzsika.
7.45: Közvetítés az asztaliteniszVB-ről.
8.05: Sullivan operettjeiből.
10.00: Népdalcsokor.
11.00: Nyolcvan perc a Föld körül. Sanzonmatiné a 6-os stúdióban.
12.20: Tánczenei koktél.
13.06: Az ezertitkú kastély. José Pivin mesejátéka.
14.00: Kettőtől ötig. Kb.:
15.30: Hangos képrejtvény.
17.00: Népszerű énekesek és együttesek felvételeiből.
17.40: Verbunkosok, nóták.
18.33: Zeneközelben.
19.30: Híres előadók albuma.
20.00: Kőmívesek. Gácsi Sándor műsora.
20.33: Jót nevettem!
21.33: Népdalokkal a határban.
22.03: Útviszonyok.
22.08: Slágerparádé.
22.15: Kamaramuzsika.
0.10: Állami Áruház. Részletek Kerekes János—Darvas Szilárd filmzenéjéből.

PETŐFI RÁDIÓ:

8.05: A Budapesti koncertfúvószenekar játszik.
8.33: Társalgó.
10.33: Nótacsokor, csárdáscsokor, verbunkos muzsika.
11.30: Melódiakoktél.
12.55: Szeplőcske. Gyermekopera.
14.00: Operaslágerek.
14.33: Tánczenei koktél.
15.20: Énekszóval, muzsikával.
15.50: Szabad szél. Részletek Dunajevszkij operettjéből.
16.35: Újdonságainkból.
17.13: Igazságkeresők.
17.33: Mozart: A-dúr zongoraverseny. K. 488.
18.00: Tip-top parádé.
18.33: Közvetítés a Magyarország—NSZK vízilabda Világ Kupa mérkőzéséről.
19.04: Kőkorszak. Kompozíció Képes Géza verseiből.
19.30: Csak fiataloknak!
20.38: Közvetítés a Mátyáspince étteremből.
20.58: A nagykanizsai dzsesszhétvége felvételeiből.
21.30: Anacleto Morones, Juan Rulfo mexikói író elbeszélése.
22.00: Európán át... Slágerek.
23.10: Klasszikus operettekből.

TELEVÍZIÓ:

7.49: Tévétorna. (Ism.).
7.55: Kapcsoljuk Moszkvát! Közvetítés a Vörös térről, a dolgozók május 1-i felvonulásáról. SZ.
9.00: Rövidfilmek a képernyőn.
9.50: Májusi seregszemle. Helyszíni közvetítés. SZ.
13.53: Autók és emberek. VI/1. rész: Minden kezdet nehéz. (Ism.).
14.40: Csak gyerekeknek! Kisfilm-összeállítás.
15.15: Toldi. Sulikomédia. SZ.
15.40: Csukás István: Vakáció a halott utcában. Ifjúsági tévéjáték. SZ.
16.55: Vándor Sándor munkásénekkari fesztivál. Filmösszefoglaló. SZ.
17.55: Vízilabda Világ Kupa. Magyarország—NSZK-mérkőzés. SZ.
18.55: Éljen Barták Ferenc. Portréfilm.
19.10: Esti mese. SZ.
19.20: Tévétorna. SZ.
19.30: Tv-híradó. SZ.
20.00: A felvonulók kérték... SZ.
22.30: Tv-híradó 3. SZ.

2. műsor:

16.15: Műsorainkat ajánljuk!
16.40: Reklám.
16.45: Századunk lírája.
17.15: II. zsoké Európa-bajnokság. Galoppverseny.
17.55: Lehet egy kérdéssel több?
18.25: Esti mese. SZ.
18.35: Tévétorna. SZ.
18.40: Ünnepi köszöntő Elmondja: Vas János, a SZOT titkára. SZ.
19.00: A HÉT. SZ.
20.00: Hírek.
20.05: Karamazov testvérek. Magyarul beszélő szovjet filmsorozat. III/3. rész. SZ.
21.20: Mozgófénykép.
22.05: Vízilabda Világ Kupa. Magyarország—Szovjetunió mérkőzés. SZ.
22.55: Hírek.

BESZTERCEBÁNYA:

Műsorunk a Csehszlovákiában életbe lépett nyári időszámítás szerint értendő. Tehát a műsorok kezdési időpontja a mi időszámításunk szerint egy órával korábban van.

16.20: Tudományos ismeretterjesztő film.
16.35: Népdalok.
17.30: M. Smetana: Itt város épül.
18.40: Esti mese. SZ.
19.00: Tv-híradó.
19.30: A. Chudoba: Puszta udvar. Tv-film.
20.55: Május elsejei szórakoztató műsor.
22.25: Szántó László akadémikus portréja.

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni November 7: Kinek a törvénye? (14) Színes magyar film. — **Kohász:** Huszadik század III—IV. (18) Színes olasz film. — **Kossuth:** Limonádé Joe. Színes csehszlovák westernparódia. — **Ifjúsági művelődési ház:** Kincses-sziget. Angol—francia—spanyol kalandfilm. — **Balassagyarmati Madách:** Áramütés. (14) Színes magyar film. — **Nagybátonyi Petőfi:** Szabadíts meg a gonosztól. (16) Színes magyar film. — **Kisterenye:** Huszadik század I—II. (18) Színes olasz film. — **Pásztói Mátra:** A fej nélküli lovas. Színes szovjet film. — **Szécsényi Rákóczi:** A híd túl messze van I—II. Színes angol háborús filmdráma. — **Érsekvadkert:** Evans doktor titka. Színes szovjet tudományos-fantasztikus film. — **Karancslapujtő:** Üres

Czinder Antal

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 APR 2 2

NÉPÚJSÁG (HEVES)

szobrászművész

1021

Czinder Antal:

ÉRME

Vasárn... mag

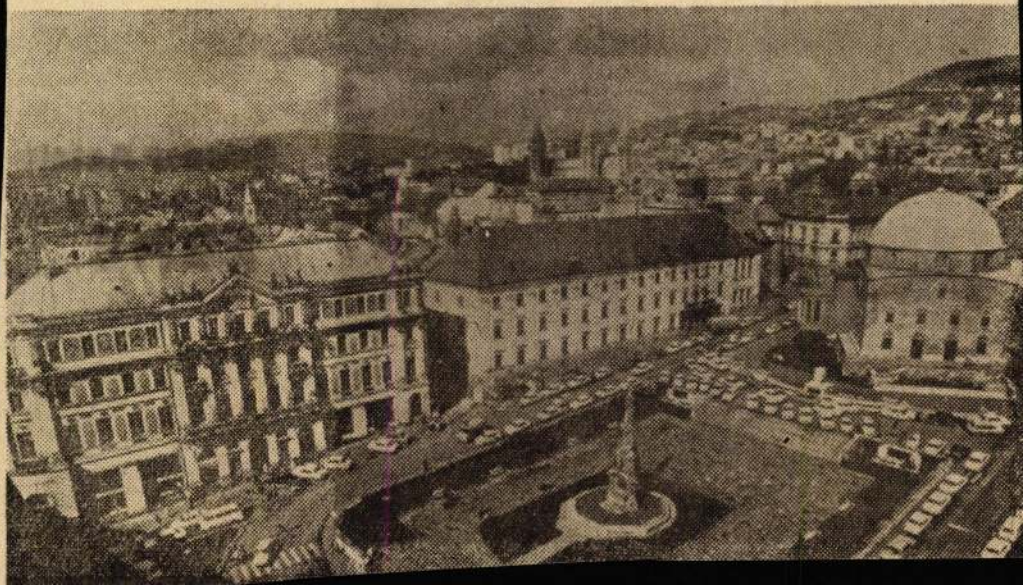

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

PEST MEGYEI HÍRLAP

évem - nobráművész

1979 SEP 23.

Távolból 1021

Czinder Antal rajza

jelentés. 8.05: Műsorismertetés. 8.05: Sára Tibor műveiből. 8.33: A Magyar-vonósnégyes felvételeiből. 10.10: Új zenei újság. 11.00: Hírek. Időjárás-jelentés. 11.03: Sztereó beállító hang. 11.06: Szimfonikus zene. 12.30: A Nemzetközi Rádióegyetem műsorából. 13.00: Hírek. Időjárás-jelentés. 13.03: Műsorismertetés. 13.05: Rossini: A szerelem próbája. Közben: 14.44: Kis magyar néprajz. 16.02: Karmesterek közvetlen közelről. 16.35: Haydn: D-dúr szimfónia. 17.00: Új magyar zene itthon és külföldön. 17.46: Részletek Wagner operáiból. 18.40: A magyar szépprózá századai. 19.00: Hírek. 19.03: Vietnam zenéje. 19.36: Rádiószínház. 20.18: Popzene sztereóban. 21.20: Mozart-művek. 21.50: Verdi: Requiem. 23.30: Hírek. Időjárás-jelentés. 23.40: Műsorzárás.

TELEVÍZIÓ

8.05: Tévétorna. 8.10: Mindenki iskolája. 8.45: Matematika. 9.15: Óvodások filmműsora. 9.35: Ciwvi kutya kalandjai. 10.00: Játsszunk együtt! 10.10. Csak gyerekeknek. 10.30: Papírsárkány. 11.10: Hírek.

Czinder Antal

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 MÁJ 20

VAS NÉPE
Szombathely

művészet

102.1

Czinder Antal érmei

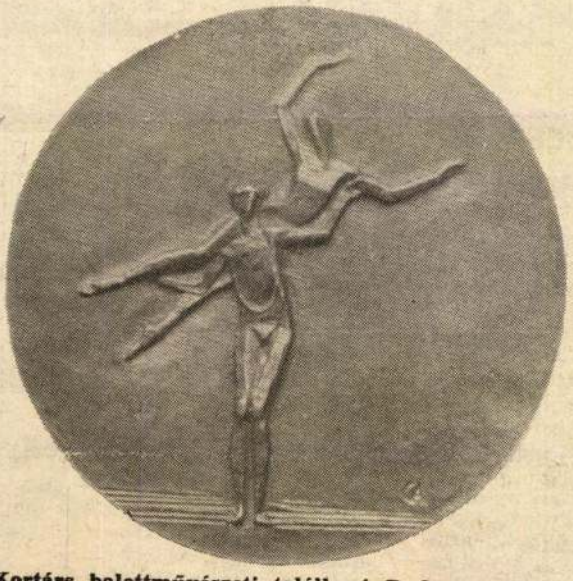

Kortárs balettművészeti találkozó Budapest, 1979.

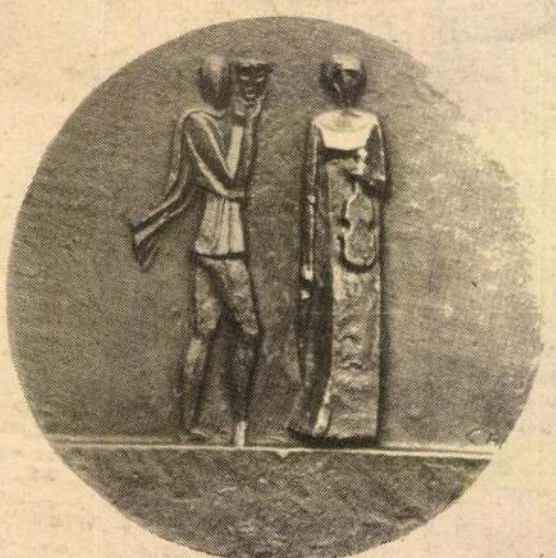

Magyar színházi és zenei napok Lengyelországban, 1979.

Mi a véleménye?

Kérdez: Nagy Péter

a családi munkamegosztásról

Még sokan tartják magukat a régi felfogáshoz: a háztartás az asszony dolga, a mosogatás, a mosás nem férfimunka. Az élet legkülönbözőbb területein valósul meg a nők egyenjogúsága. S lassan, lassan a családon belül is arányosabb munkamegosztást követelnek a feleségek, az édesanyák, de mintha itt tartaná magát legszívósabban a régi nézet, mintha a férfiak itt adnák fel legnehezebben az évszázadok során teremtett státuszukat.

E heti körkérdésünkben arra kerestünk választ, hogy a mai családokban, a most indulóknál hogyan oszlanak meg a háztartás terhei, ki-ki mennyit vállal az otthoni munkákból? A válaszokból úgy tűnik, a mai házaspárok közül egyre többen próbálják érvényre juttatni a családi demokráciát, egyenjogúságot.

Fotó: **Horváth László**

Varga Jánosné cipőgyári munkásnő: Mi kénytelenek vagyunk megosztani a feladatokat, mert én két műszakban dolgozom. Amikor délutános vagyok, a férjem látja el két kislányunkat: vacsorát készít, lefekteti őket. A takarítást is közösen csináljuk. A férjem nem tiltakozik ez ellen, megérti, hogy csak így lehet. Vasárnap aztán ő szabad, a meccs a mindene. A pénzt ki kezeli? Azt én. Természetesen a nagyobb dolgokat megbeszéljük, de egyébként én osztom be.

Kerecsényi Gábor technikus: Nekem nem sok időm jut otthoni munkára, fél ötig dolgozom, de nagyon sokszor tovább is itt kell maradnom. A háztartási munkák zömét a feleségem végzi el, most otthon van gyes-en kilenc hónapos gyerekünkkel. Azért a fürdetésnél minden nap segítek, vizet kell hordani, melegíteni. Télen még bekészítem a tüzelőt is, ennyit tudok otthon segíteni. Egyébként nem idegenkedem semmilyen házi munkától, nemrégen szereltem le, a katonaságnál hozzászoktam a mosogatáshoz, felmosáshoz. Ami a pént illeti, jobb is, hogy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 SEP 10

KELET-MAGYARORSZÁG

Czinder Antal

Czinder Antal: beszélgetők

1021

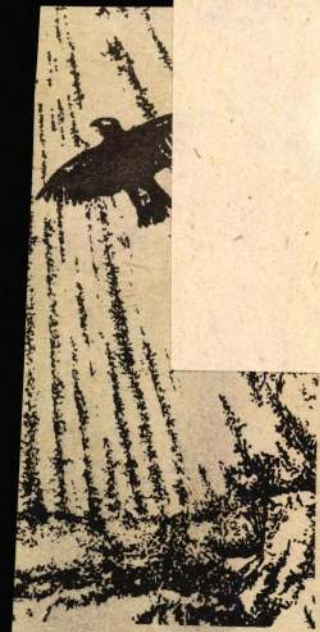

nya II.

filmzenéből áll főleg Kadosa eddigi életműve. Ő maga — a volt brilliáns zongorista — már nem játszik a hangszeren, de hamarosan a régi Kadosa zongoraművész játékában gyönyörködhetnek a zenekedvelők, mert megjelenik egy archív nagylemeze a Hungaroton kiadásában.

Kristóf Károly

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337 748, 340-726

1979 JUL 22

PEST MEGYEI HÍRLAP

Czindek Antal
évem - zohrán - grafikusművész.

Anya 1021

Czindek Antal grafikája

A türelme

nadia Sándor fö
lenek, ugye —
etlenek ma, de
ek voltak ezelő
ikor itt voltam,
a szocialista s
t üzenték neker
elpusztulni, vag
a annyi ideig c
a rabbilincset, akkor ma le-
gy kis türelmük, amíg az or-
ak érkezése lesz rendesen és
letesen végrehajtani a földosz-
unkáját...

a föld immár az Önöké! Ezt a
Önöktől többé senki el nem
Míg mi vagyunk itt, addig leg-
is nem. Mert mi, akik kormá-
vagyunk, nem azért vagyunk
hogy a néppel valamit csinál-
hanem azért, hogy végrehajt-
a nép akaratát... Nem azért
unk ott, hogy kormányozzunk.
m azért, hogy a kormányzó
ek mi legyünk a központi szer-
te...

Tanulják meg önök és tanulja
az egész magyar köztársaság
den népe és minden községe,
a népkormány soha sehol nem
intézkedni a nép ellen. Nekünk
kellenek csendőrök és szuro-
katonák, mert mi nem akarunk
enkire semmit rákényszeríteni:
azért vagyunk itt, hogy végre-
suk Kerepes lakosságának az
atát. Ma nem a kormány kor-
yoz, hanem Kerepes kormányoz.
pes egy kis ország, ennek kell
ának elrendezni a maga dolgait,
rmány aztán jön és a maga tu-
ányában, s a maga szerveivel
ehajtja ezt az akaratot.

Drámai fordulat

tömeg meghallotta, megértette
magáévá tette a kérést. S a

kell helyezni a ...
akadémiát — írta —, ide kell ho
Budáról a kertészeti tanintéze
amelynek a Gellérthegy oldalá
kevés és rossz földje van, s amell
nem is való a fejlődő város köze
be. Már itt van a méhészeti tan
tézet. Lehet itt felállítani burgon
kísérleti telepet, baromfitenyészt
telepet, baromfitenyésztési intézet
szóval a gödöllői uradalomból, am
eddig semmi nemzeti célt nem sz
gált, egy csapásra meg lehet tere
teni a jövendő magyar gazdas
kultúra ideális jó pontját."

Boldogabb jöv

Mi legyen a gödöllői koronabirt
sorsa? — tette fel Móricz Zsigmo
a kérdést. Mindjárt meg is adta
a választ, mégpedig nem is gödöll
hanem országos érvénnyel. „Nem
a nép kielégítésének a módja, s ne
is az a nép kívánsága, hogy a sz
mélyek számára földet kell terem
ni a föld alól is, hanem az, hogy
meglevő értékeken egyenlően o
tozzanak, s hogy maguknak bol
gabb jövőt teremtsenek az eddi
nél."

Gödöllő olyan nemzeti érték —
li Móricz —, amelyet a nép jav
meg kell őrizni a szétaprózás
„Gödöllő nyaralóhely — írta. —
természetes fejlődés is annak i
totta. Ezt ott mindenki tudja.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

Czinder Antal
nyolcvanéves

1021

1979. március 25., vasárnap

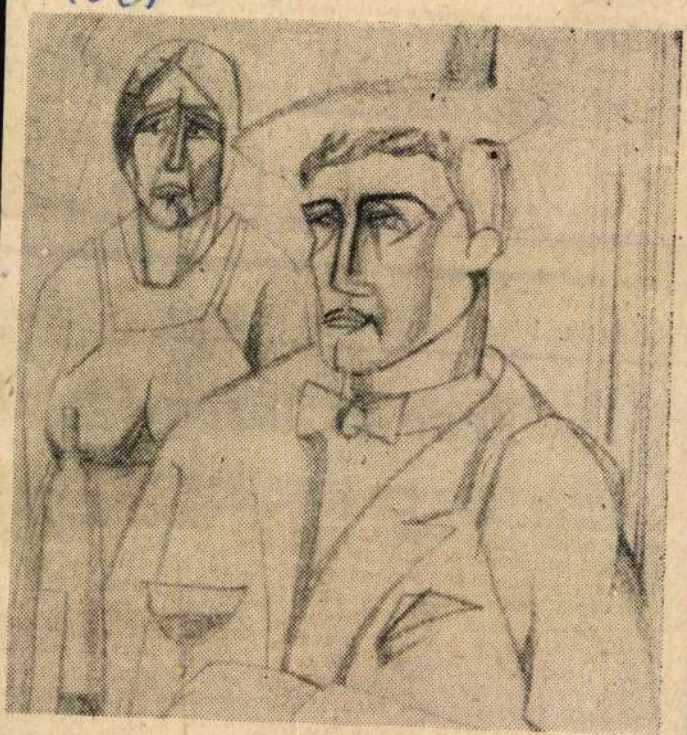

CZINDER ANTAL RAJZA

1979. márci...

FILM iro...

KÉPZŐMŰVÉSZET Z...

Két évtized a fúvósmuzsika jegyében

Zene és közönsége D

1979. májusában nagy ünnepük lesz a megye fúvós-zenekarainak. Ekkor rendezik meg a XX. megyei feszti-vált, amely egyedülálló az országban. Valaha, húsz évvel ezelőtt hagyományt kívánt teremteni a Szakszervezetek Komárom megyei Tanácsa azzal, hogy elhatározta, évről évre fesztiválra hívja a megyei fúvószenekarokat, mint a munkás—bányász hagyományok hű őrzőit — mutassák be egymásnak, s a közönségnek azt, mit tanulnak, mit tud-nak, s mennyit fejlődnek egy-egy esztendő alatt. A hagyo-mányteremtés sikerült, egyetlen év sem maradt ki, húsz esztendő alatt minden tavaszon megtartották az impozáns szemlét. S most, a XX. előtt szeretnénk megszólaltatni a karnagyokat, mondják el tapasztalataikat, elgondolásaikat, szóljanak eredményeikről a jubileum kapcsán. Elsőként Dorogé a szó.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1979 JUL 22

érem – nobrázmúvel.

1021

1979. július 22.

Pór Bertalan emlékére

Czinder Antal érme

Százéves főváros

Szófia az egyik legrégibb város Európában, helyén már 5000 évvel ezelőtt is település volt — állapították meg az archeológusok. A rómaiaktól a Szerdika, a szlávoktól a Szredec, a bizánciaktól a Triadica nevet kapta. Szófiává a XIV. században lett, a még az V.—VI. században épült Szt. Szófia templom nyomán.

A város a XIV. században török uralom alá került, ami csaknem fél évezreden át tartott. Az orosz hadsereg 1878. január 4-én szabadította fel. A valamikor virágzó város ekkor 15 000 lakost és 3000 házat számlált. Egy évvel később, 1879. április 3-án lett Szófia Bulgária fővárosa — ez egy rendkívül gyors fejlődés kezdetét jelentette. Eltűntek a keskeny, kacskaringós sikátorok, a régi faházak, eltűnt a török bazár és a sok minaret (ma csak egy van), mindaz, ami keleties arculatot kölcsönzött a városnak. Központjában szép középü-

osztály harcának, amelyet a kapitalizmus és a fasizmus ellen folytatott.

A Bolgár Kommunista Párt vezette fegyveres felkelés — az előrenyomulás a szovjet hadseregtől támogatva — 1944. szeptember 9-én teljes győzelmet aratott. Az ezt követő években Szófia gyorsan helyreállította a háború okozta károkat és rohamos fejlődésnek indult. Ma már milliós a bolgár főváros, s az országnak nemcsak gazdasági, hanem kulturális és tudományos központja is. Szófia ipari üzemei Bulgária ipari termelésének közel 20 százalékát állítják elő. Tizenhat egyeteme, 4 főiskolája, 108 tudományos kutatóintézete van. Körülbelül 100 állami könyvtár, 40 mozi, 8 drámai színház, opera és operettszínház, s a múzeumok egész sora áll a szófiaiak rendelkezésére.

Bulgária fővárosa virágzó, korszerű városként ün-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 53
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, szobrász, és grafikusművész

KISALFÖLD

1979 JUL 7

1021

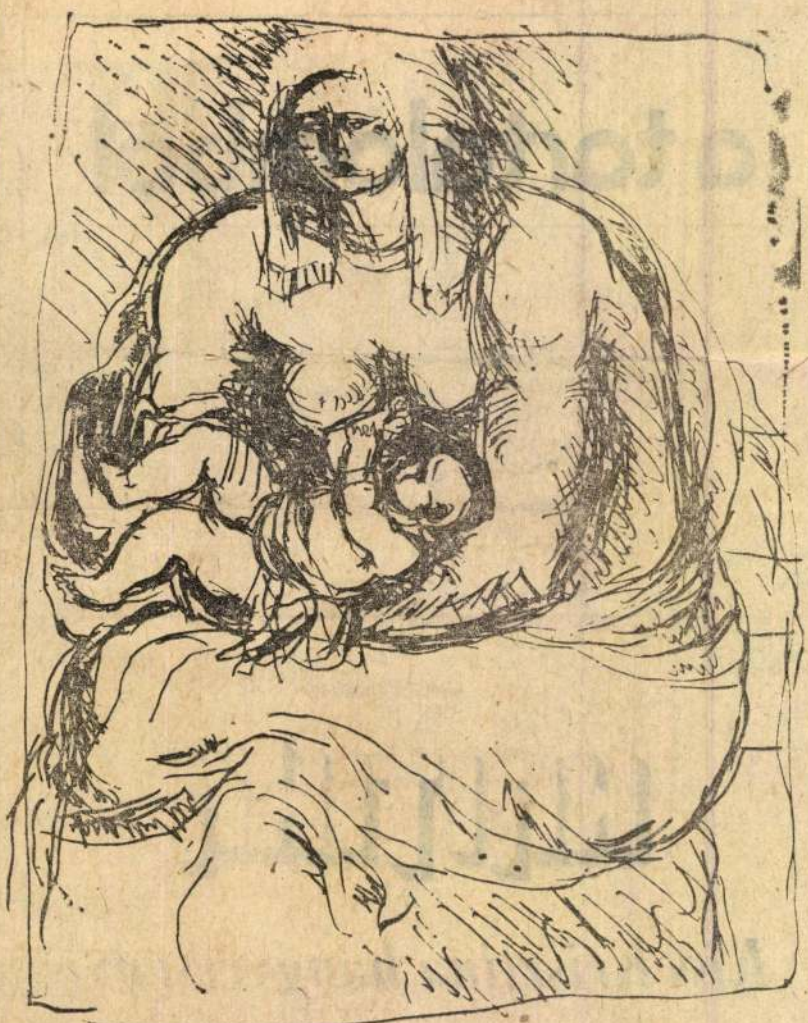

Czinder Antal rajza

a tartalomból

- Lellén más
- Aligfényben
- Chilével egy volt a sorsa
- Kaposvári modell

KRITIKA

Kiss Krisztina hangversenye

Szerdán este a fertődi országos ifjúsági zenei tábor nagy érdeklődéssel várt vendége *Kiss Krisztina* zongoraművésznő volt. A világ-

A műsor második felében az ezerarcú, mégis izig-vérig poetikus Chopint idéző 24 preludes hangzott el. Ez a remekműsorozat,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

NÓGRÁD

nobránművén

1979 ÁPR 4

1021

Czinder Antal rajza.

Apr

600-as Trabant 601-es motorral és futóművel olcsón eladó. Érdeklődni munkanapokon 26-75 telefonon, Pallós.

UV-s rendszámú Skoda S—100-as 1981-ig vizsgázott eladó. Megtekinthető mindennap Pécskő út 5. Telefon: 29-33.

ELADÓ Rétságon a víztoronynál házhelv, akóházalappal és építőanyaggal. Cím: dr. Ferenczi Árpád. Rétság, November 7.-lakótelep 20.

RÉTSÁG ÉS KÖRNYÉKE LAKOSOK FIGYELMÉBE! HIRDETÉSFELVÉTEL A NÓGRÁD C. MEGYEI LAPBA RÉTSÁG, DOHÁNYBOLTBAN. RÉPÁSSY LÁSZLÓNÉNÁL.

US frsz. fehér Wartburg de Luxe eladó. Cím: Salgótarján, Útörök út 29. sz. fszt. 3.

Az IBUSZ salgótarjáni irodájának ajánlata: kedvezményes üdülés Porecsbe 1979. május 2—8-ig (6 nap), részvételi díj: 2300.— Ft. Utazás autóbusszal (salgótarjáni indulással). Jelentkezni lehet: 1979. április 11-ig, az IBUSZ salgótarjáni irodájában Salgótarján, Tanácsköztársaság tér 9. Telefon: 22-34.

NÓGRÁD megyei Állategészségügyi Állomás felvételt hirdet állategészségügyi szaksegédi és húsvizsgálói munkakörbe. Jelentkezés személyesen Salgótarján, Baglyasi út 2.

KERTES családi ház eladó készpénzért. Érdeklődni a 22-94 telefonszámon.

ELADÓ gyapjúkártoló és fonógép. Érdeklődni: Füle József, Vác, Bacsó B. út 28. 2600.

35—40 cm-es nyujta- és erdősítésre alkalmas hegyi juharcsemetét eladásra kínálunk: 15.— Ft/db és 0.80 Ft/db egységáron. „Karancs" Mg. Tsz. Telefon: Karancslapujtő 4.

TISZTASÁG · EGÉSZSÉG · KÉNYELEM
PATYOLAT

Most adja be tavaszi ruházatát:

— tisztításra,

— mosásra

a PATYOLAT-ba.

Rövid határidőre elkészítjük!

SZALONJAINK — FELVEVŐHELYEINK készséggel állnak a T. lakosság rendelkezésére.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal
rajzgyűjteménye

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1979 ÁPR 4

1021

Czinder Antal rajza

A régi ózdi főutca, a „gyújtó", 1934-ben . . .

Ózd harminc éve város

Kenyeré
és acélból

A kohászat és a város, Ózd fejlődése a gyáralapítás óta eltéphetetlen szálakkal kötődött, s kötődik ma is egymáshoz.

Az üzem és a település

Hazánk felszabadulásának 3
tásának 30. évfordulója alkalmá
Ferenc Művelődési Központban
városi tanács együttes kibővíte

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI
HÍRLAP
1979 ÁPR 1

Czinder Antal
szobrászművész

1979. április 1.

1021

CZINDER ANTAL RAJZA

Szakmunkások lesznek

Hétköznap az isk

Fél hat, csöng a vekker. Ki az ágyból! Mosdás, öltözködés — katonás gyorsasággal — „kaja" — az utolsó falatokat már az utcán, a buszhoz sietés közben nyeli le. Háromnegyed hat után két perccel indul a „járgány" Kisújszállásról Mezőtúrra. A srácokkal a buszon megállapítja, nem lesznek ma nedezettek, technikai eszközökkel alaposan fölszereltek.

Diákok, tanárok egyaránt az udvarra a legbüszkébbek. A tanári szobában fényképeket mutatnak: vízállásos, mocsaras mélyedést ábrázoló fotografikákat. Ez volt az udvar néhány éve. Most: nagyszerű sportpálya, inkább: miniatűr sportkombi-

Czinder Antal,
Arnobrázmüvész

Dalgozdbe Lapja,
1979. Eper. 4.

Czinder Antal rajza

árország 1980-ig gabona, gómarha- és marhahús elében különféle nyersanyakat kap *kontingensen felül* Szovjetunióból. A tárca eles körűen együttműködik rtnerével az agrokémiai lgálat, a növényegészségy, a vetőmag-termeltetés, a arvasmarha- és juhtenyészterületén. A már említett zöldség-gyümölcsszállítási yezmény keretében 1990-ig ss és tartósított zöldségümölcsféléket, bort szállínk a Szovjetuniónak, léntosságú termékekért cseben. Az egyik legújabb jentős egyezmény a baromfinyésztést érinti: *a Bábolnai ezőgazdasági Kombinát több int 500 komplett baromfizemet szállít és helyez zembe a Szovjetunióban.*

Könnyűipar: 1960 óta kétldalú, részletes egyezmények rögzítik az ágazat kapsolatait szovjet partnereivel. A magyar kivitel tekintélyes biztos támponthoz kötheti. Gondoljunk csak azokra a hosszú távú egyezményekre, amelyek a magyar gépipar súlypontjait jelentő vállalatok konkrét lehetőségeit meghatározták, vagy az energetikai együttműködésre. Érdemes leszögezni: ma is nagyrészt az határozza meg a termelési — tehát külkereskedelmi — lehetőségeinket, céljainkat, hogy a Szovjetuniónak mikor, milyen igénye van különféle feldolgozóipari és élelmiszeripari termékekre, illetve, hogy fejlesztési elképzeléseinkhez milyen mennyiségű és jellegű anyagokra — energiahordozókra, illetve berendezésre — van szükségünk. Azaz: *a magyar—szovjet gazdasági kapcsolatoknak 1945 óta mindig alapvető hatása volt a magyar gazdaságra, annak fejlődésére, s ez a tendencia a jövőben sem változik.* Elég összehasonlítani a kezdő sorokban említett évi 25 millió rubeles magyar—szovjet forgalmat, valamint azt, hogy ennek értéke 1978-ban 4,3 milliárd rubelt tett ki. *az 1978. december 21-én aláírt árucsere-forgalmi jegyzőkönyv 4,8 milliárdos értéket rögzít* — tehát a fejlődés dinamizmusa hűséges kifejező marad. (Exportunk 50 száza-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 SEP 3

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Czinder Antal

CZINDER ANTAL GRAFIKÁJA

1021

sára.

Beszéljü
ban lévő
tásáról. L
lat fehérre
kerül nag
ként újra
jobb, ha k
ben, mer
tartható,
kőpadló f
náljunk U
pid gyorsn
kövön erő
nyeződés van, eltávolítására
használjunk Vimet. Ha a helyiség műanyagpadlós, tisztítását olyan készítménnyel végezzük, amely nem tartalmaz a padló anyagára ártalmas oldószert, ilyen például a Tangó 1—2 vagy az NDK gyártmányú Wittol 3xW készítmény. A felület ápolását minden esetben előzze meg mosószeres-vizes felmosás.

Ne hiányozzon a W.C. felszereléséből a papírtartó (amelyben mindig legyen papír) és a kefe. A W.C.-t használat után mindig takarjuk le. A levegő fertőtlenítésére használjunk a falra függeszthető Brixol vagy Pevol légfertőtlenítőt. A Komfort toalett légfrissítő is hatásos.

Ne legyen „lomtár" a mellékhelyiség, ahova a söprűtől kezdve mindent bera-

helyezve.

A fából készült árnyékszéket kívülről lemeszeljük, belülről pedig fertőtlenítős vízzel lemosható tapétával vagy linóleummal vonjuk be. Ugyanígy bevonhatjuk az ülő- és oldalsó felületet. Könnyen tisztán tartható műanyagpadlót is elhelyezhetünk benne. Szereljük fel letakarható ülődeszkával. A papírtartó felszerelésről sem feledkezzünk meg. Az így berendezett árnyékszékkel nem vallunk szégyent még a vendégek előtt sem.

A W.C. felújítása nem kerül sokba, nem igényel sok időt. Csak törekedni kell ebben a dologban is arra, hogy igényünket kellő színvonalra helyezzük.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUN 1 7.

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Czinder Antal

CZINDER ANTAL rajza 1021

nyok és a
hazai keln
ban jelent

1845 no
megyeháza
tek össze
déki fiók
döttei. Er
telőjének:

„Novem
zének a
osztály ki
san mer
védegylet elnökének, alelnökének és igazgatójának tisztelteire. Én, mint nő, nem vehetek részt személyesen a tisztelgésben..."

1846-ban Meszlényi Rudolf is tagja lett a Kossuth alapította ellenzéki pártnak. Idejének java részét a fővárosban töltötte. A sárbogárdi gazdaság és a család (két kislányuk volt már) valamennyi gondját a feleség viselte. Pedig újra gyermeket várt; ráadásul az aszályos nyárban sorra pusztultak el állataik, ínséges hónapok elé néztek. Csapás, csapás után szakadt rájuk: 1847 decemberében férje a szörnyű hidegben meghűlt és rövid idő múlva meghalt.

Az anyagi csőd szélén, özvegyen született meg kisfia — néhány héttel férje halála után. A sárbogárdi gyászból 1848 nyarán a fővárosba költözött gyermekeivel. Kosztos diákokat fogadott, főzött, mosott rájuk, ebből tartotta el a családot. Büszkesége nem en-

eszközt, amire szükséged va

1849. április 16-án a Kö
lönyben megjelent a kormán
zó rendelete:

„Mély részvéttel bajnokai
nyomora fölött, saját nővé
met, özv. Meszlényi Rudolf
született Kossuth Zsuzsann
az összes tábori kórházak fő
polónőjévé nevezem, azon e
meggyőződésemben, hogy ke
ves nővérem szelíd keblén
nemes ösztöneit követve, m
sértett vitézeink kórodai ápo
lása iránt mindenkor akké
gondoskodik, mint ezt e
anya, testvér és hazánk
leányától várni lehet."

Kossuth Zsuzsanna embe
feletti munkát végzett: összes
72 tábori kórházat szervez
meg és ellenőrzött. A világ
minden bizonnyal elsőnek
lósította meg azt a nagylel
humanista elvet, hogy a há
rú sebesültjeit — még az
lenség harcosait is! — legj
tudásuk szerint kell ellá
Ezzel előfutára lett Jean-He

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal
érem - nobrázmúvés, grafikus

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1979 JUL 29

1021

Czinder Antal rajza

mi gondozottakat azonba
indenképpen előnyben ke
szesíteni, ha a fenti szen
ontok közül bármelyik
rvényes rájuk.

Törökszentmiklóson és
egyében is a szociális k
ülmények mellett az ötév
or a felvételi elbírálás
empontja. Az elutasít
ermekek többségének éd
nyja gyermekgondozási se-
élyen van. Előfordul persze
z is, hogy az anya visszа-
egy dolgozni, s ha felvet-
ék gyermekét az óvodába,
jra elmegy „gyesre". A há-
om-négyéves gyermekét vi-
zont továbbra is viszi az
vodába. Mit sem törődve az-
al, hogy mások esetleg job-
an rászorulnának gyerekük
vodáztatására.

A megye városai közül az óvodai hálózat és a gyerekek száma között Mezőtúron a legkedvezőbb az összhang. A városban az idén háromszáznegyvenegy az óvodába jelentkezettek száma, s valamennyi jogos igényt ki is tudnak elégíteni. A 3—6 éves korúak több mint 80 százaléka jár óvodába. A tanyákon lakó ötévesek óvodáztatása jelenti a legfőbb gondot, néhányan ugyanis minden évben kimaradnak a gyermekintézményekből. Ők iskolaelőkészítő tanfolyamon vesznek részt.

A mezőtúri óvodák kihasz-

sebb gondok ... fogadni a megnövekedett létszámú évfolyamokat.

A mezőtúriak tervezése. példája rendkívül vonzó. Amelyik településen azonban évekkel ezelőtt elmaradt az előrelátás, az előre számolás, az idén is további nagy erőfeszítésekre van szükség az óvodáztatás fejlesztésére, a jogos igények kielégítésére. Ha másképp nem, alkalmi óvodaépületek kialakításával enyhíthető a feszült helyzet. A fővárosban, s az ország számos más településén sikerrel hoztak létre lakásokból, üres épületekből „ideiglenes" gyermekintézményeket. Van erre jó példa már megyénkben is.

Szeptemberig még van néhány hét az alkalmi megoldások keresésére, létrehozására. Szükség is van rá, hiszen az idén még több kisgyerek szeretne óvodába járni, mint tavaly.

Tál Gizella

Czinder Antal, szobrász

l. Lóránt Zsuzsa

Rózsa Gyula: Petőfi-vers, kalichában 7

Népszabadság Bp. 1979 aug. 31

Czinder Antal

1974. márc. 29-én a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítóhelyiségében kiállítása nyílt.

Népszava, 1974. márc. 26. 102 cíf. 71 m. 4p.

Czinder Antal

kiállitása nyilt a KKI termében.A kiállitáson szerepel éremsorozata a Középkori álmok,Hajnalon, Variációk II,A hid.

Magyar Hirlap 1974/92 6.old.

Czidder Antal

szobrászmüvész kiállitása nyilt III.29-én
aKKI kiállitótermében.

Magyar Hirlap 1974/84 8.old.

Czinder Antal

rajta a 7. oldalon

Nógrava 1972 október 21

Czinder Antal

Két -egymással szembenülő- férfit ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 23.
XVI. évf. 52. sz. 11. lap.

Czinder Antal

"Cigányasszony" c. rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. okt6 21.
XVI. évf. 43. sz. 2. lap.

Czinder Antal

"Tavasz" cimmel -kopár fa mellett álló nő-alakot ábrázoló- rajzát bemutatja a lap. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. márc. 24. XVII. évf. 12. sz. 3. lap.

Czinder Antal, nobrán

Márc. 29-én táclata nyílik meg a Kult. Kapcsolatok Intézetében.

— : Hír 8.

Népszabadság Bp. 1974. márc. 26.

Czinder Antal, szobrai

Kiállítása lesz a Kulturális Kapcsolatok Intézetében.

– :o Czinder Antal... 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. március 25.

Czinder Antal

Férfit bagollyal ábrázoló müvét bemutatja a lap "Illusztráció" cimmel.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 3.
XVII. évf. 44. 15. lap.

Czinder Antal szobrászmüvész

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitó termeiben rendezett kiállitását március 29.-én nyitják meg, -közli a lap kulturális eseményekkel foglalkozó rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 23.
XVIII. évf. 12. sz. 2. lap.

Czinder Antal
szobrász

Részt vett a Nemzetközi Érem-
szövetséghongresszusán és kiál-
lításán Helsinkiben.

----:FIDEM Nemzetközi éremkiállítás és .....
Művészet, 1973.junius - 43.oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 OKT 21

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal

Szlovákia, Románia és a Vajdaság irodalmának kortárs műveire — és a hagyományra, amely e műveket táplálja.

1021

Czinder Antal: Cigányasszony

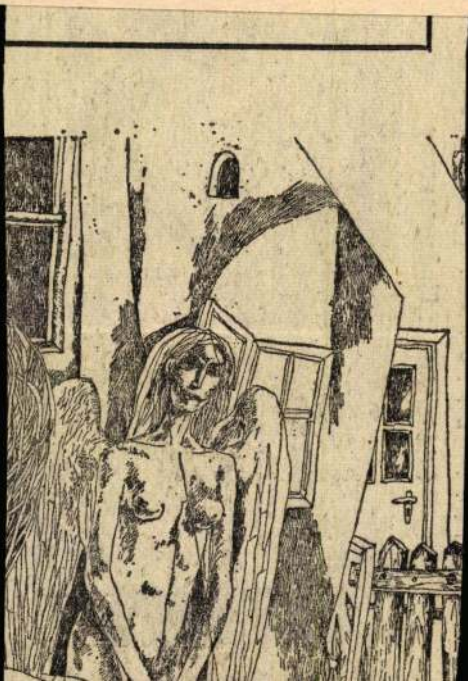

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 OKT 21

Népszava

Czinder Antal

1021

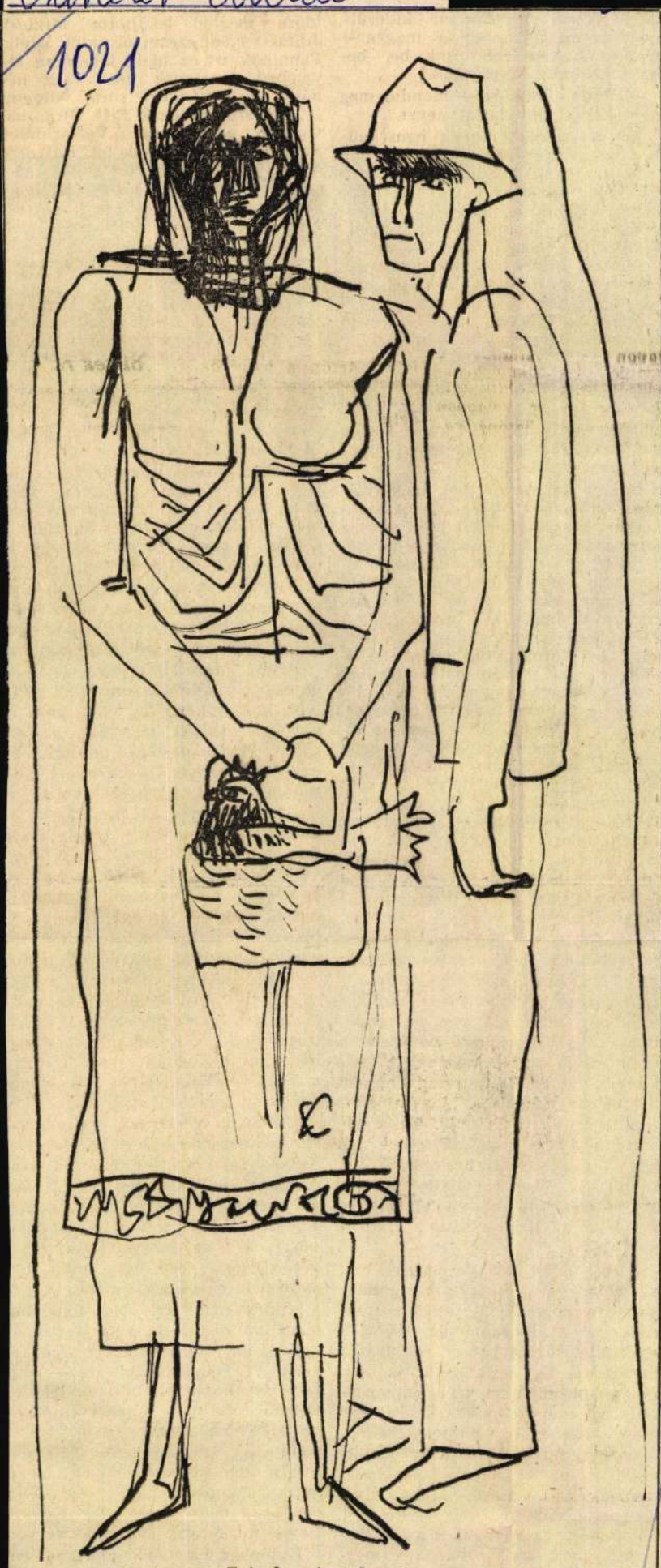

Czinder Antal rajza

meilé kerültem. Amik
hogy mind a ketten
francia szakra iratkozu
mutatkoztunk egymásna

— Radnóti Miklós —
nem kevés öntudattal

Én persze akkor mé
tam, hogy már egy ver
mögötte. Csak néhány óra múlva
dedikálta egyik példányát. Egyelőre
egymást támogattuk az akkor szokásban volt komplikált beosztású, színes papírlepedők kitöltésében. Ő valamivel tájékozottabbnak látszott, mint én, mert már előzetesen tapasztalatcserét folytatott az egyik idősebb kollégával, aki, ma sem tudom, gólyaugratásból-e, de talán mégis inkább tudóskodó nagyképűségből, azt tanácsolta neki, hogy heti hatvan órát vegyen fel az indexébe. Ezt ijesztően soknak találtuk, az első napokban ugyanis még azt hittük, hogy valamennyi órára eljárunk majd.

De így is nagyon boldogok voltunk, különösen Miklós, akinek előzetesen hosszú harcot kellett vívnia, hogy végül is beadhassa felvételi kérelmét, s a numerus clausus miatt felvétele sokáig bizonytalan volt. Akkoriban csak pár szót szólt a beiratkozást megelőző gondjairól, s ez érthető is volt: az ifjúság nem emlékező természetű, előre, a jövőbe néz, s ott, Szegeden, életünk szép szeptemberi fordulóján különösen sok tervvel és reménységgel voltunk tele, ami Miklósban is elsöpörte a rossz emlékeket. Magam is csak mostanában, írásait és a róla szóló visszaemlékezéseket rendezgetve döbbentem rá, hogy milyen makacs kitartással törekedett az egyetemre.

Adjuk át neki a szót. Az egyik, 1935 tájáról való önéletrajzi jellegű feljegyzésében a következő sorokat olvashatjuk:

„...Egy évig technológia Csehszlovákiában, »praktikus« pályára készülök. Hazajövök, magántisztviselő vagyok. Ostoba gazda, munkaidő: míg tennivaló van az irodában... Végül egy este beverem a tollat az íróasztal lapjába. A toll remeg. Nézem. És felmerül bennem a tanárság gondolata. Menteni akarom a költőt az élettől. Ez a két mesterség nem összeférhetetlen. Azt hittem akkor még, hogy kaphatok katedrát... Egy év alatt leteszem az összes különbözeti vizsgát és megszerzem a gimnáziumi érettségit."

Az érettségit 1929. december 13-án a budapesti Verbőczy reálgimnáziumban tette le és ezzel megteremtette a filozopterség formális előfeltételét. Nagybátyja, egy textilkereskedő cég társtulajdonosa, aki az apátlan-anyátlan árva fiú neveltetéséről gondoskodott, s aki épp ezért végeztetett vele textiltechnológiai tanulmányokat, hogy ezeket majd vállalata szolgálatában hasznosítsa, csak hosszú, kínos viták közepette engedte el a szakmából. Jó fizetést ígért neki s azzal biztatta, hogy így hamarosan megnősülhet. Ő azonban továbbra is ragaszkodott az egyetemi tanulmá-

őrület ez? Szeged. Hát mit csináljak én Szegeden? Megígérték, hogy megkeresem azt, ami kell, szereznek három-négy tanítványt majd. Hiszed-e Fif, el tudod képzelni, hogy én ‚házitanítsak'? Mert én nem..."

Végül mégsem vállalt házitanítóskodást, inkább szegényesen, minden fillért beosztva éldegélt a négy szegedi esztendeje alatt. És ez így volt jó. A rossz diákokkal való foglalkozás lelket ölő, keserű kenyér, s alighanem néhány szép versse lennénk szegényebbek, ha mégis rászánja magát.

A beiratkozást megelőző gondjairól azonban, mint mondtam, nem sokat beszélt azon a szép szeptemberi délelőttön. Mihelyt átestünk dékáni kézfogás hagyományos szertartásán, jókedvűen ballagtunk le a széles lépcsőkön, s a kapunál, ahol udvariasan tessékeltük előre egymást, feltettem azt az ilyenkor szokásos kérdést, vajon melyikünk az idősebb? Megállapítottuk, hogy ő, de ezt a „halálozási sorrendet" (milyen keserű kezd hirtelen lenni ez a tréfás emlék) nem akarta elfogadni. Azt javasolta, dobjunk fel egy húszfillérest. És aki nyert (nem tudom már, melyikünk volt), a lépett ki elsőnek az árnyékos falai mellett járdára, oda, amely felett ma emléktábla hirdeti, hogy Radnóti Miklós valamikor ebben az épületben volt egyetemi hallgató.

Sétáltunk egy kicsit, azután meghívtak lakására. A Széchenyi tér egyik régi, kívül-belül eléggé kopott bérházában, pontosan a 8-as számú ház első emeletén, az akkoriban a 15-ös számmal jelölt lakásban vett ki magának albérleti szobát, ha egyáltalán szabad szobának neveznem azt a kis zugot, amely valamikor, amíg bérbeadásra nem hasznosították, alighanem előszoba vagy cselédszoba lehetett. Ablaka nem volt, csupán a szűk folyosóra nyíló üveges ajtón át kapott némi világosságot. A szegényebb diákszobák között is a legszegényesebbek közé tartozott. Néhány ócska bútordarabja volt csak, több nem nagyon fért volna el benne.

Miklós már az első napokban magához idomította a szegényes kis szobát, az éjjeliszekrényre fényképe került (a menyasszonyom — mutatta be szemmel látható büszkeséggel). Mellékük hamarosan bevonultak friss szerzeményei, hiszen épp csak megérkezett Szegedre máris szenvedélyesen túrta fel az antikváriumokat. Egyik első felfedezése a nagy folklorista, Kálmány Lajos népköltési gyűjteménye volt.

Különben ha valaki nagyon akarja, még az első szegedi versét, a 1930. szeptember 16-ról keltezett *Ki*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 DEC 2 4

Czinder Antal

1021

Asszonyok

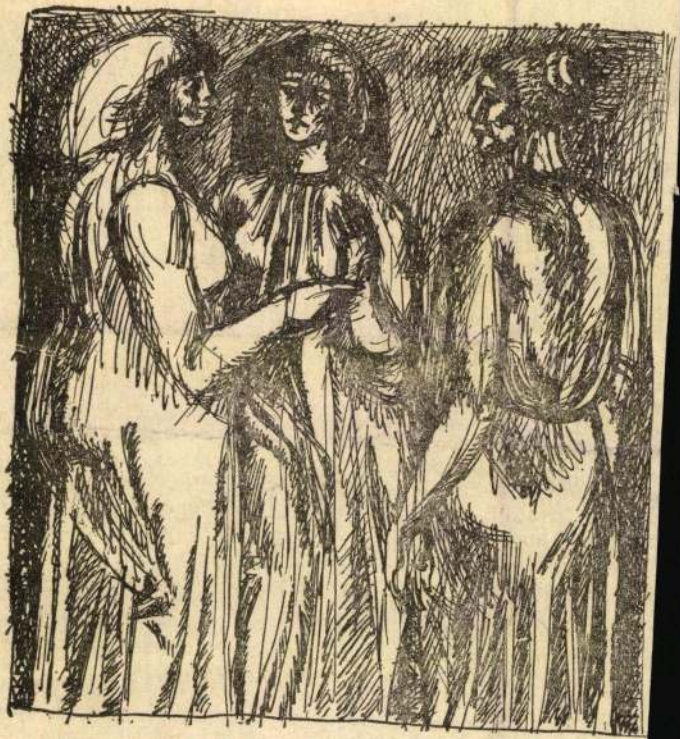

Czinder Antal rajza

GERGELY MIHÁLY

unán

dott nap a Dunán volt, utóbb halőr lett. Ez állandóan kérdezgette, amikor éjszaka a szigetek között csordogáltunk lefelé: most hol vagyunk, most merre járunk. Halljátok — mondta —, én még nappal sem igazodnék ki itt. Ennyire megváltozott a Duna néhány év alatt. Külzárást építettek erre, amott a kavicsot kotorják, a folyó feltölt egy-egy zugot, partszakaszt; befüzesedik és kizöldül, ahol korábban csak homok volt.

— Ezzel a sok kotrással egészen elrontják a Dunát — szól az idősebb Fiesl —, már halászat szempontjából. Mintha a termőtalajt vinnék el, sok helyütt nem is maradnak meg a halak. Változik a dunai táj. Itt szemközt áll például a Kompkötő-sziget, 1901-től egy ideig a nagyapám bérelte. Akkor még széna termett rajta, gyümölcs, most ég iszapos. Akárcsak a Buki ret.

halat?

— Pontyot meg csukát. Egy gyomai halászati szövetkezettel közösen nevelünk ivadékot, Békésből kerülnek ide a Dunába.

— Beszéljünk a halak természetéről! Hogyan viselkednek a vízben, tudja-e ezt a halász?

— Ahány fajta, annyi féle. A ponty például olyan mint a birka, csapatostul tanyázik. A keszeg megmarad a mély vízben. A harcsa elbújik, meghúzódik a meder egyik gödrében, csak a bajuszát mozgatja, hogy odacsalogassa a kishalakat. Két éve fogtunk egy 42 kilósat, sovány volt, az oldala tele piócával.

— Érdekes dolog — mondja a halász —, a nagy halak nem tűrik meg maguk között a kisebbeket. Vagy harminc éve egyetlen napon 25 mázsa kecsegét fogtunk. Akkor tapasztaltam először, hogy a beterített halraj széleiben a pontyok tanyáztak, kicsit beljebb a márnák, még beljebb — akkor evezővel még a távolságot is mértük — a kisebb kecsegék, legbelül az egészen nagyok.

Ma már nincs kecsege a Dunában, szennyezett a víz, ezt nem szeretik. Essék hát szó ar-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
PEST M.
HÍRLAP

1973 MÁR 4

Czinder Antal

1973. MÁRCIUS 4., VASÁRNAP

PEST MEGYEI

KISS DÉNES: 1029

Tükreim

Tükreimben elkopnak az arcok
boldog aki önmagáig lát
Csak a rétek régiek a rétek
s patakpartok becéző puhák

A csapákban összegyült esővíz
fűpillák közt nézte az eget
a jegenyék lobbos kitörését
Azt éreztem az akác szeret!

És szeret a völgyek öle engem
lehasaltam vert a föld szíve
Tócsaszemből néztem föl magamra
az ifjúság szent szeplőire

TÖRŐ ISTVÁN:

Kigondolva önmagunk

Lépéseinkben fáradunk
csak önmagunkra hallgatunk —
valami belső vitára
elítélően zárulunk —
összehúzódó szívünk falára
irkálgatunk és végtelen
elbizakodásunk söpör
az idő kalapjába — vijjogunk:
visszatetszésünk ára!

ennyik vagyunk? felzárkózunk
ítéletükkel — kacérkodunk
örömeinkkel — háborgásunk
megvasal s viadal
lesz szánkban a dal!

fellélegzünk együtt a csenddel:
szigorú biránkkal! felröppenő
szemekkel szökünk a lángolással —
vizek fölött nyár
holt-tányérja áll — minden
érzékünk összeroppan mig
fájdalmunk kimondjuk
s állunk hófehér lelkünkkel
kigondolva önmagunk.

Tánc

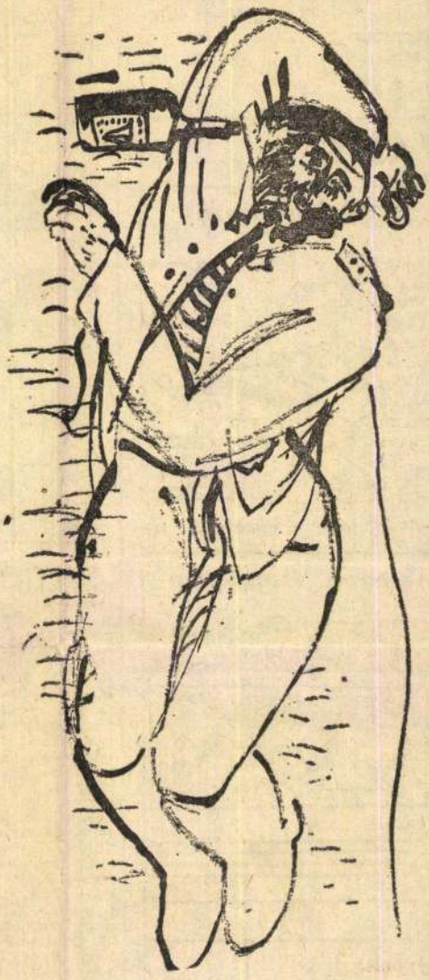

Czinder Antal rajza

LADÁNYI MIHÁLY:

Könyörgés a szerelem ellen

Szabadíts meg tekintetüktől, melyek szememnek elbeszélik:
szívem arra való, hogy szeressem vele őket —
szabadíts meg ujjuk hernyóitól,
amelyek bejárják szikkadó koponyámat —
szabadíts meg az úttól, amely mindig küszöbükig vezet,
szabadíts meg a madártól, amely mindig fölöttük énekel,
szabadíts meg vérem vasreszelékétől, mellük mágnese közt ne remegjek,
szabadíts meg a fénytől, amely testükről
csípős porként pereg szemem csodálatába —
szabadíts meg szemem éhségétől, amit szerelmük
Júdás-pénzével majd beteritenek.

valóságos jogaik érvényesüléséhez. Ugyanakkor azonban meg kell akadályozni, hogy egyesek nem létező jogviszony színlelésével, fenn nem álló tények bizonyításának megkísérlésével őket meg nem illető jogokhoz jussanak.

Dr. M. J.

UÁLIS

az új munkásbérezés

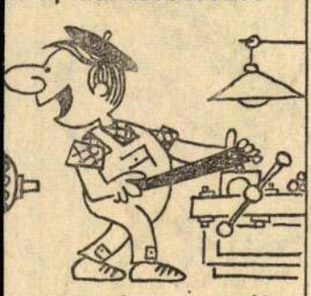

nnyit vallassz be az asszonynak?...

nferencia Visegrádon

közlekedés

ár úr, Afrikában is zebra a zebra?

ndor rajzai)

KERESZTREJTVÉNY

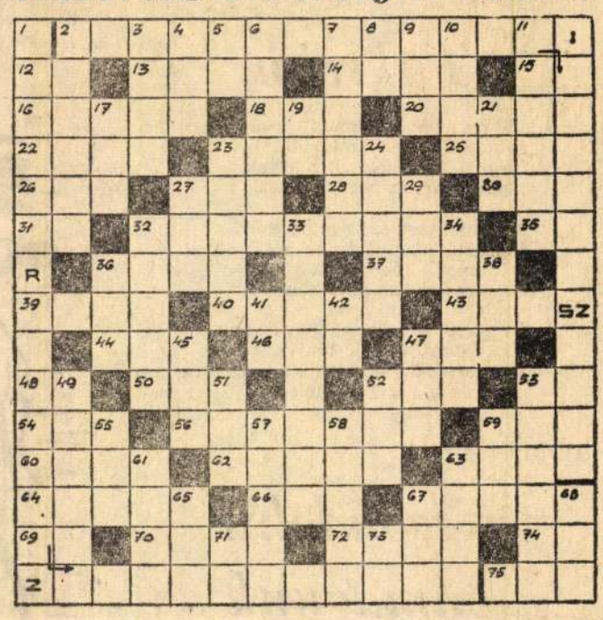

VIZSZINTES: 2. Horatius tavaszt üdvözlő versének kezdő sorai: folytatása a függőleges 1. számú sor. A vers címe a kezdő szavakkal azonos, fordítója Szabó Lőrinc. 12. Időmeghatározás. 13. Egyesülés. 14. Orosz férfinév. 15. Olaj egynemű betűi. 16. Mezzoszoprán szerep Verdi: „Don Carlos" című operájából. 18. Egyik optikai nagyüzemünk. 20. Van csipkeszélű is. 22. A madarak gyomra. 23. Nem szabad. 25. Elege lesz belőle. 26. Gyilkolja. 27. Tornaszer. 28. Régi mongol fejedelmi cím. 30. Évenként rendezik Budapesten. 31. Kicsinyítő képző. 32. Orosz zeneszerző (M. A., 1837—1910). 35. Maki egynemű betűi. 36. Molnár Ferenc „A Pál utcai fiúk" című regényének egyik alakja. 37. „Nomen est . . ." 39. Ne tovább. 40. Osztályzat. 43. A görög mitológia főistene. 44. Árvizek alkalmával nagy szerepe van. 46. Egyik oldal. 47. Óvakodni kell tőle. 48. Pácban van! 50. Nyílás. 52. Klasszikus görög építészeti stílus. 53. Mint vízszintes 12. számú. 54. Központi Sport Iskola. 56. Rikkancs. 59. Az angol légierő névjele. 60. Alapjaiban erősen rezeg. 62. Kever (rántást a levesbe). 63. Borúra következik. 64. Dél-amerikai hegység. 66. Folyami átkelőhely. 67. Kábít. 69. Német Rt. 70. Férfiingmárka. 72. Áramforrás. 74. Asszonynévképző. 75. Egítest.

FÜGGŐLEGES: 2. A Tv visszatérő ifjúsági műsorszáma. 3. Szovjet város Moszkva alatt. 4. Félig tenni! 5. Mint a vízszintes 35. számú. 6. Mulatságos szerepeket játszik. 7. Az alföldi borok nagy része ilyen. 8. Állatgazdasági építmény. 9. A függőleges 65. számú fordítottja. 10. „. . . pres", román hírközlő szerv. 11. A Duna alsó folyása. 17. Moziban van! 19. Mint függőleges 8 számú. 21. Egykori magyar méltóság (ford.). 23. Föld. 24. Latyakos. 27. Mint vízszintes 27. számú. 29. Tagadás. 32. Rovar. 33. Főzelékkenyér. 34. Sakkfigura. 36. Régi török méltóság. 38. Mint függőleges 29. számú. 41. „. . . ura fakó". 42. Tova. 45. Évszak. 47. Neves táncdalénekes (János). 49. Ha megrázzák, szól. 51. Keleti (perzsa) uralkodó cím. 52. Az egyik hangsor. 53. Olasz női név, egyben egykor népszerű táncdal címe. 55. Menetrendi rövidítés. 57. Spenót. 58. A „Bolero" világhírű szerzője. 59. „. . . River, a Mississippi mellékvize. 61. Megoldatlan probléma okozza. 63. Halom. 65. Állatok náthája. 67. Ez a 48-as tábornok sok keresztrejtvényben szerepel. 68. Szakít. 71. Határozói igenévvégződés. 73. Háziállat.

BEKÜLDENDŐ: a vízszintes 2., függőleges 1. számú sorok megfejtése.

MEGFEJTÉSI HATÁRIDŐ: EGY HÉT.

A FEBRUÁR 18-I SZÁMBAN MEGJELENT KERESZTREJTVÉNY MEGFEJTÉSE: (Vízszintes 1.) Heliocentrikus világrendszer, (Függőleges 13.) Ptolemaiosz, (Függőleges 50.) Geocentrikus.

E HETI NYERTESEINK: Vágány Judit (2766, Tápiószele, Agrobotanikai Intézet), Györök Józsefné (2634, Nagyborzsöny), Pálinkás Györgyné (2721, Pilis, Vasvári P. u. 3.), Guba László (2730, Albertirsa, Pesti u. 98.), Galambos Ferenc (2600, Vác, Mátyás u. 3.), Pap Anikó (2750, Nagykőrös, Kecskeméti l.), dr. Kocsis János (2364, Ócsa, Köztársaság tér 7.), Czimer László (2013, Pomáz, Iskola u. 2.), Jónás Lajos (2700, Cegléd, Bajza u. 10.), Dósa József (2030, Érd, V. Rákóczi u. 10.).

GYERMEKREJTVÉNY

Pajtások! Március 8-án a haladó emberiség szerte a világon megünnepli a nemzetközi nőnapot. Ebből az alkalomból a nemzetközi nőmozgalom néhány kiemelkedő alakját és eseményét mutatjuk be mai rejtvényünkben.

ősora

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ

4.25—7.59: Jó reggelt! 8.00: Hírek. Időjárásjelentés. 8.05: Műsorismertetés. 8.11: Bp. és a vidék kulturális programjából. 8.15: Népdalok. 8.06: Rideg Sándor regénye X., bef. rész. 9.26: Rádióbörze. 9.30: A hét zenéműve. 10.00: Hírek. 10.05: Iskolarádió. 10.30: A pécsi Nemzeti Színházban, Ambrus Tibor riport-

PETŐFI RÁDIÓ

4.25—7.59: Jó reggelt! 8.00: Hírek. Időjárásjelentés. 8.05: A Budapesti Koncert-fúvószenekar játszik. 8.15: Bécsi klasszikus zene. 9.00: Hírek. 9.03: Gyermekrádió. 10.00—11.40: A zene hullámhosszán. Közben: kb. 10.30—10.35: Néhány szó zene közben. 11.00—11.05: Hírek. 11.40: A hétköznapok etikája II. rész. 12.00: Bach-művek. Közben: 12.43: A közoktatás fóruma, Ábrahámok, beszélgetés a „stréberekről" és a „rossz tanulókról". 13.00: Hírek. 13.03: A Bach-művek közvetítésének folytatása. 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés. 14.00: Kettőtől hatig. Közben: 14.30—14.35: Hírek. Körzeti időjárásjelentés. 15.30 és

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 337-748, 340-728
1975 APR 30

Pestmegyei Hírlap

Czinder Antal

1021 Tanulmány

Czinder Antal rajza

a feladatot - 1966-ban is, ták, amikor hivatalomba emberre az előttem az robbantak k ház helyzetben volt a tanács. Gödöllő 1966. január 1-től város. Előtte a község, mit tudott tenni a lakásgondok enyhítésére? *Ugyszólván semmit, alig volt pénze.* Abban az időben épült a Munkácsy lakótelep, de KGM-beruházásban, a tanácsnak csak részesedés járt a lakásokból, tíz százalék. És épült egy-egy ikerház, és próbáltunk nem lakásépületből lakást létrehozni... A várossá alakulás óta, s elsősorban a most folyó negyedik ötéves tervben lehet tulajdonképpen *komoly eredményekről* beszélni, az, hogy a gond megoldása időben *beláthatóvá* válik, megváltoztatta az igénylők emberi *magatartását*, változott az igénylők és a tanács *kapcsolata* is. Ez a munka azonban így is nagy emberismeretet, türelmet, higgadtságot és erőt kíván.

Gabrucza György városszerte éppen a fenti tulajdonságokról ismert. Ő az a lakásügyi előadó, akit *a hivatalon kívül is* megismernek az ügyfelei, azok is, akik esetleg *nemleges* válasszal voltak kénytelenek elhagyni az irodáját, s ő is *ismerősként* köszönti — járjon bármerre — az ügy-

lakásügyekben közreműködő társadalmi bizottság munkáját, előterjesztéseket tesz a végrehajtó bizottságnak, helyszíni szemléket tart, környezettanulmányokat végez, figyelemmel kíséri a jogszabályokat... Tennivalóit, feladatait nem lehet pár sorban összefoglalni.

— Képzelje el, amikor például tizennégy, eddig *földszintes* házban lakót kell egy *négy-, ötemeletes* házban elhelyezni. Elkezdődik a játék, az alku. Gödöllőn a háromemeletes ház már magas, ki kerüljön a negyedik emeletre! Kinek mennyi a jövedelme, milyen az igénye, milyen az anyagi lehetősége, kinek mennyit kell ráfizetnie. Iratokat *haza nem viszek*, egy-egy ügy elintézéséhez könyv-

„Én cs

A vállalatok, a szövetkezetek termelési helyzete napról

Czinder Antal

Az Éremművészek Nemzetközi Szövetségének (F.I.D.E.M.) ez évi kongresszusáról és kiállításáról (Helsinki) az ő érmei is szerepelnek.

Műgyűjtő, 1973/2-3. 64. l.

Gründer Antal szobrászművész

MEGHIVÓ

74-7008 FNyV 10

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHIVJA ÖNT

CZINDER ANTAL

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

Dr. ARADI NÓRA

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1974. MÁRCIUS 29-ÉN, ½ 6 ÓRAKOR

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERMÉBEN

BUDAPEST, V. DOROTTYA UTCA 8.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1974. MÁRCIUS 29-TŐL ÁPRILIS 15-IG.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1973 MAR 29

Czinder Antal
1021

Czinder Antal: Tavasz

LOVAS MÁRTON:

Lássuk a tény

Kunszabó Ferenc cikke, amellyel a tanyák életrevalóságát igyekezett bizonyítani — szenvedélyes és gondolatébresztő írás.

Igaza van-e? Attól függ, hogy a valóságból indul-e ki, a tényekre építi-e fel érveit, vagy az óhajokra. Ha a valóságot elferdítené, pontatlanul, vagy manipulálva csoportosítaná a tényeket, vélt igazának bizonyítására, akkor ez visszaütne. Papíron bebizonyíthatja ugyan, hogy tanyák voltak és lesznek, mert életrevalók, de számuk e bizonyítástól függetlenül egyre csökkenni fog, mert az életet alapjában a valóságos összefüggések, a társadalmi élet törvényei szabályozzák.

Az élet valóságától való eltérést írásának egyik alaptételében találtam. Azért érdemes ezzel az alaptétellel foglalkozni, mert következtetéseit erre építi fel. Ez a tétel így hangzik:

„...a tanya a lehető legkevesebb társadalmi hozzájárulással (utak, közbiztonság garantálása és a többi) a lehető legolcsóbban a legtöbb terményt adta és adja."

E tételének bizonyítására példaként felhozza, hogy egy nagyüzemi tehénférőhely építéséhez hetvenezer forint, egy tanyai tehénférőhelyhez tíz-tizenötezer forint kell.

Ez a bizonyítás nem meggyőző. A háztáji tehénférőhely a város szélén és a faluban is ugyanannyiba kerül, mint a tanyán.

Emellett igaz, hogy jelenleg a tehéntartás — ha van közelben legelő, rét — a tanyán gazdaságosabb, mint a korszerű nagyüzemben.

De nem adja a tanyai gazdálkodás a „legtöbbet" például kukoricából sem (búzáról nem beszélek, mert tanyán már régóta nem termelik), és nem is a „legolcsóbban".

A Bábolni Állami Gazdaság 1972-ben 6000 hektáron átlag 62 mázsa kukoricát termelt. Ez körülbelül *kétszer annyi*, mint a tanyai kukoricások átlaghozama. Több száz olyan téesz és állami gazdaság van az országban, ahol a nagyüzem kukoricatermése átlag másfél-kétszerese a tanyainak. Emellett *a kukorica a tanyai növénytermesztés főnövénye.*

Nos, milyen áron, „legolcsóbban" termeli-e a tanyai ember a kukoricát? A korszerű nagyüzemben egy mázsa kukorica termelésének fizikai munkaráfordítása 0,30—60 perc, a tanyán viszont 5—10 óra.

Amikor a falusi munkaerő bővében volt és értéktelen, ez a nagy munkaráfordítás nem sokat számított. Fél hold kukoricát megkapált, letört a család. De manapság a munkaerő drága, az ember fizikai munkáját — hála isten — jól meg kell fizetni.

kintve — és vannak korszerű közlekedési eszközök (kerékpár, motor, gépkocsi).

Ami a harmadik fő háziállatot, a szarvasmarhát illeti, a tanyai tehéntartás megfelelő körülmények között valóban versenyképes a nagyüzemmel. E versenyképességhez az is hozzájárul, hogy a szarvasmarhatartás a hazai nagyüzemekben még elmaradott és drága. Nem bizonyos azonban, hogy mindig így lesz.

Hangsúlyozni szeretném, hogy helytelennek tartanék bármiféle adminisztratív eszközt, vagy nyomást a tanyák felszámolása érdekében. Jóllehet egyik-másik „makacs tanya" sok nehézséget okoz a nagyüzemi táblák kialakításában, a mezőgazdasági repülőgépek alkalmazásában, a vegyszeres művelésben stb.

Ugyancsak helytelen lenne valamiféle „tanyaellenes" vagy „tanyapárti" ideológia kialakítása a valóságnak meg nem felelő, hamis tételekre építve. Azt állítani manapság általában, hogy a tanya „adta és adja aránylag a legtöbb és a legolcsóbb terményt" — ilyen hamis tétel.

A tanyakérdés, divatos szóval, komplex probléma. Megítéléséhez valamennyi vonatkozását figyelembe kell venni. Nem kívánok itt foglalkozni a tanyavilág kulturális, egészségügyi és más vonatkozásaival, mert egyetértek *Erdei Sándor*nak azzal a megállapításával, hogy a gazdasági tényező az alap.

Éppen a gazdasági tényezőket tekintve, feltűnik, hogy a megjelen

HATVANI DÁNIEL:

Agónia

A tanyasorssal kapcsolatos, töprengésre és vitára serkentő következtetéseit *Kunszabó Ferenc* nem annyira a valóság folyamataiból mint inkább a saját értékítéleteiből eredezteti. Meg kell hagyni: tisztességesen és fölöttébb logikusan. De jónéhány megállapítása nyomban sebezhetővé válik, mihelyt a köznapi tényekkel szembesítjük.

Meddő dolog azon vitatkozni hogy a tanyasiak életformája „alacsonyabbrendű"-e, mint a zártabb települési formákon élőké. Az életforma fogalma sokkal összetettebb annál, semhogy egyetlen jelzővel minősíteni lehetne. Seregnyi történelmi, társadalmi, gazdasági, lélektani viszonylatban gyökerezik, ezért sem felmagasztalása, sem a kárhoztatása nem indokolt.

Igen ám, de mit tegyünk, ha

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1973 JUN 2

Czinder Antal
1021

Czinder Antal: Pedagógia

Budapest VII., Lenin krt. 9—11.
Telefon: 221—285
Felelős kiadó:
SALA SÁNDOR
Nyomja:
SZIKRA LAPNYOMDA
Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető: a helyi (Budapesten a kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföldiek részére előfizethető: Kultúra Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. Budapest 62. P. O. B. 149.
Előfizetési díj: 1 hónapra 10 forint, negyedévre: 30 forint, fél évre: 60 forint, egész évre: 120 forint
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
INDEX: 25 244

hogy nincs egyetlen fajta költészet, és egyetlen üdvözítő módszer, hogy egy korszak gazdagsága stílusainak sokrétűségétől függ, hogy egyszerre kell magabiztosan és alázattal olvasni, és hogy ha egy vers nem nyílik ki azonnal, nem feltétlenül a költőben van a hiba. A Négy nemzedék 1948-ban jelent meg. Az elmúlt negyedszázadban felmérhetetlenül sok történt a magyar költészetben. Az antológia egykori olvasóinak hány új névvel és művel kellett azóta megbarátkozniuk! Hogy oly sok különböző karakterű költő hűséges olvasója lehettem, azt a Négy nemzedék indításának köszönhe-

hogy próbáljuk meg a kulturat saját izomzatunkként használni. A munka és az öröm, a kritika és tanulság fogalmait újra összekapcsolta számunkra.

Sőtér István életművének szerves része közéleti tevékenysége. Volt miniszterhelyettes és rektor az ELTE-n, egy évtizedig a Ma-

gyarázzák egyn

Születésnapi

kább magunkn
az ő műveit is
nyes figyelemm
sa mások írásai

Hozzászólások az Élet és Irodalom cikkeihez

A világhírű serpa

A „Véleményünk szerint" című rovatban, május 12-én, egy kis közlemény jelent meg: *Névtelenül a csúcson* címmel —*gy* aláírással. „Húsz évvel ezelőtt ketten hódították meg a világ legmagasabb hegycsúcsát, a Mount Everestet, egy Hillary nevű újzélandi hegymászó és egy nepáli teherhordó, akinek a híradásokban nincs neve. Most megismétlődött a rendkívüli teljesítmény"... stb.

Hát azért a dolog nem egészen így van. Hillary felfedező társa, Tenzing Norgay serpa, világhírű ember lett. Egyszerű emberként kapaszkodott fel a hegyre, de mire lejött, hős lett belőle. A keleti ember szemében olyan híresség, mint Charles Lindbergh; nyugaton rendkívül jelentős haladó személyiségnek tartják. Életrajzát megírta, személyes beszélgetés alapján, James Ramsey Ullman; még magyarra is lefordította szegény Sarkadi Imre — nevét már gyászkeretben olvashatjuk a „Világjárók" című sorozat harmincadik kötetében, melyet a Gondolat Kiadó 1963-ban jelentetett meg.

A serpa egy a Himalája tövében élő törzs, melynek fő foglalkozása a teherhordás, a hegyi vezetés. A kiválóbbak közülük híres emberek, egyáltalán nem élnek szolgasorban.

A cikk többi részét ezekután már csak erős fenntartásokkal lehet elfogadni, a végső következtetést szintén. Ilyen antipropagandára már igazán nincs szükségünk. —*gy* pedig megszívlelhetné a régi mondást: ha valaki szól, gondolja meg jól.

Egy öreg serpa,

Szedő László

Köszönjük levélírónk információit, de sajnáljuk, hogy nem értette meg a glossza megírásának indítékát. Nem arról van szó, hogy mennyire híres egy serpa, s a teherhordás szolgasorsot jelent-e Nepálban vagy sem. Ellenben arról, hogy a Mount Everest újabb meghódításának hírét a magyar sajtó a nepáli segítők nevének elhallgatásával közölte, s még a húsz évvel ezelőtti nepáli teherhordó nevét is elhallgatta. Ha van „antipropaganda" — akkor ez az. Ezt még olyan „öreg serpá"-nak is észre kellett volna vennie, mint a levélíró.

—gy

A pazarlás mód

Az ÉS május 19-i számának heti jegyzetében Pintér Tamás a pazarlás néhány jellegzetes formáját sorolja fel. Civilizáltságunk magas fokát jelzi a *pazarlás módjainak* végtelen változatossága. És ehhez a leleményhez tartozik, hogy immár nemcsak *„az idő, az egészség, szellemi képesség, fizikai erő, tehetség"* számítanak pénzre át nem számítható értéknek, de olyan, még egészen jól használható tárgyak sem, amelyek eredetileg pénzbe kerültek. Nem kis pénzbe!

Életmódunk sajátossága, hogy időnként fejcsóválva kell búcsút vennünk használható, de már nem értékesíthető és tovább nem is őrizhető tárgyak halmaitól: alig hordott gyermekholmik, megunt, de eladhatatlan ruhák, könyvek, műszaki cikkek, játékok, vissza nem váltható üveglégiók vándorolnak a kukákba. És még csak fejet sem csóválunk, ha vállalatok kifogástalan, de papírforma szerint kiöregedett bútorok, gépek, járművek, szerszámok, anyagok hekatombáit selejtezik ki, semmisítik meg, kótyavetyélik el. Magán- és közpazarlásunk bűnjelei ezek a holmik, amelyek csak adott helyükön feleslegesek, de nincs aki odajuttatná őket, ahol még hasznukat vehetnék.

Jellemző epizód, hogy a nagy tiszántúli árvíz idején a hatóságok nem voltak hajlandóak a használt

ruha, ágyne
formájában
elfogadni, m
másra felül
ész. A kidob
ben pedig s
mények, vá
mények köz
költségekbe
újonnan sze
szervezés ár
nem ingyen

És mert a
zományi Ár
hulladékgyű
sem dolga a
a közvetítő
értéktelenné
hegyeiben n
jókora hasz

Ennek a
ként jogos
azt a látsza
sabb az ért
Mert aki te
tek között
is hulladékk
ember, aki
kerülésével
kuláns. Ha
rá, társadal
kellene kisé
rendeltetésü
egyébként n
gyak megfel

Barabás Gyula

Hetvenkilenc éves korában elhunyt Barabás Gyula, a magyar proletárirodalom hőskorának egyik jeles képviselője.

Marosvásárhelyen született. A négy középiskola elvégzése után asztalosmunkás Erdélyben, majd gyári munkás a fővárosban. Írásaival 1914-től kezdve jelentkezik a Népszavában, 1920-tól pedig

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 APR 22
Czinder Antal
Pestmegyei Hírlap

1021

Asszonyok

Czinder Antal tusrajza

Műsorzárás.

PI

6.58: Hallg
A római ka
7.30: Pierre
az 1972. évi
tiválon. 8.12
Kantáta. 8.
operafelvéte
nyelvűnk. 9.
ra. 10.00: B
Utcaszínház
hangverseny
Ha még nem... tudná: 12.27: Rádiójáték. 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés. 14.00: Táskarádió. 15.00: Mit üzen a Rádió? 15.35: Nóták. 16.00: Hírek. 16.05: Fúvószene. 16.15: Sztravinszkij: Petruska — balett. 16.46: Végig az Eger-patak mentén. 17.16: Könnyűzene. 17.50: Szólók. 18.00: Hírek. 18.05: Tudósaink arcképcsarnoka. 18.20: Melis György énekel. 18.50: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő. 19.00: A vasárnap sportja. 19.30: Kecskés András gitározik. 19.50: Jó estét, gyerekek. 20.00: Hírek. 20.10: Öt perc sport. 20.15: Operamúzeum. Verdi: A trubadur. Négyfelvonásos opera. 22.25: Ritmus és melódia. 23.00: Hírek. 23.10: A Ritmus és melódia c. műsor. folytatása. 24.00: Hírek. Időjárásjelentés. Műsorzárás.

TELEVIZIÓ

8.50: Angol nyelvtanfolyam. 9.05: Német nyelvtanfolyam. 9.30: Tévéovi. 9.50: A koppányi aga testamentuma (színes). Tv-film. 11.20: Minikosár. I. Fiúdöntők. Közvetítés a budapesti Sportcsarnokból. 14.33: Pedagógusok fóruma. 15.15: Reklámműsor. 15.20: Bábolnai díj. Közv.: az Albertirsai úti galopppályáról. 16.00: A halász fia. Magy. besz. lengyel filmsorozat III. rész: Az összeesküvés. 17.05: Emlékekről beszélek. Fodor József műsora 75. születésnapján. 17.30: Műsorainkat ajánljuk. 17.55: Reklámműsor. 18.00: Delta. 18.30: Művészettörténet (színes). Rodolfó mester művészműsorsorozata. 3. A művészet kialakulása. 18.40: Esti mese. 19.00: A HÉT. 20.00: Hírek. 20.05: Sporthírek. 20.10: Szerelmi álmok (színes). Magyar—szovjet film. I. rész. 21.55: Hírek. Sporthírek. 22.10: Éjszakai bemutató. Hasek: Svejk. Komédia két részben. A veszprémi Petőfi Színház előadása felvételről. 16 éven felülieknek!

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ

6.00: Hírek. Lapszemle. Időjárásjelentés. 6.10—7.58: Kellemes ünnesek műsorából. 23.00: Hírek. 23.10: A hét zeneműve. Monteverdi: Tancred és Clorinda párviadala. 23.40: Emanuel Feuermann gordonkázik. 24.00: Hírek. Időjárásjelentés. Műsorzárás.

TELEVIZIÓ

9.53: Aladdin és a csodalámpa. Magy. besz. francia film. 11.00: Minikosár. Leánydöntők. Közv.: a városmajori sportcsarnokból. 14.55: A rajzfilmek kedvelőinek (színes). 15.35: Állatokról bizalmasan V. rész: Így él a káposztalepke. Angol filmsorozat. 16.00: A szegedi madzagvasút. Dok. film. 16.50: Reklámműsor. 16.55: Paprika-só. 17.20: Heten mint a gonoszok, tv-játék. 18.45: Piramisok és Papírusz (színes), Thor Heyerdahl expedíciója I. rész. 19.45: Esti mese. 20.00: Hírek. 20.05: Szerelmi álmok (színes), magyar—szovjet film II. rész. 21.10: Kossuth-díj 1973. Horváth Teri portréfilm, ismétlés. 22.00: Marty Feldman. Magy. besz. angol film I. rész.

Ma 22.10-kor a tv-ben

Hasek

A regény kétrészes komédi veszprémi Petőfi Színház elő Jaroslav Hašek a politikai szat házájában, világirodalmi rang című regényével nyerte el. Az borúban, majd hadifogolyként állt, s komisszárként küzdött a művét 1921—23 között írta, s tozata volt, mivel Svejk figu megteremtette. Svejk a hülyesé csesség és furfang képviselője Habsburg rendőrállam kímélet

Károly Szakonyi

Es muss sein...

Éva bat ihn, drinnen im Institut auf sie zu warten. Aber er wollte lieber draußen vor dem Tor auf und ab gehen. Ihm waren Krankenhäuser und alles, was damit zusammenhing, zuwider.
Er zog den Schal fester um den Hals und steckte die Hände in die Manteltaschen. Von der brennenden Zigarette zwischen seinen Lippen trieb ihm der Wind die funkensprühende Asche um die Ohren, und er fegte auch die dürren, rostig braunen Blätter von den Bäumen am Straßenrand, die unter den Schritten des Mannes raschelten.
Plötzlich hakte sich Éva bei ihm ein.
„Hat es lange gedauert?"
Er fror und Warten war gar nicht seine Sache. „Hat es lange gedauert, Liebster?", hörte er sie fragen.
„Nun, was gib'ts?"
Er warf die Zigarette weg und legte den Arm um ihre Schulter. Die noch glühende Kippe ließ sich vom Wind an eine Hausmauer treiben.
„Ja", sagte Éva, „jetzt ist es schon sicher!"
Beide wurden sehr still, gingen schweigend Arm in Arm, der Junge mit hängendem Kopf, das braune Haar vom Wind zerzaust, auf dem Gesicht einige neue Falten; das Mädchen, ängstlich und aufgeregt, blickte hin und wieder zu ihm auf, und da er schwieg, preßte sie die Lippen zusammen, als wollte sie sich selbst das Sprechen verbieten.
Im Abendwind liefen ihnen einige gekrümmte raschelnde Blätter nach. Die beiden bogen um die Ecke, hier brannten schon einige farbige Neonlichter über den Schaufenstern. Zuweilen fuhr ein Trolleybus an ihnen vorbei.
Der Junge ging mit ausholenden, langsamen Schritten, die kürzeren des Mädchens klapperten hinterher.
Éva griff nach der Hand, die auf ihrer Schulter lag, wandte ihren Kopf seitwärts und hauchte einen warmen Kuß auf die stämmigen Finger. Dann blickten ihre sanften Rehaugen den Jungen an, zwinkerten auch, wie sie es manchmal im Übermut taten, aber der Junge, den Blick auf das Straßenpflaster geheftet, bemerkte nichts davon,
Das erboste schließlich das Mädchen Éva, sie wollte nun auch nicht mehr sanft dreinschauen und Küsse hauchen, statt dessen begann sie, Schaufenster und Passanten zu beobachten.
„Hm?" entfuhr es ihr plötzlich, und sie sah wieder zu dem Jungen auf.
„Wie bitte?" fuhr er auf, und seine Stimme war fremd und tief.
„Hast du was gesagt?"
„Nein". Éva zuckte die Schultern und verlangsamte ihre Schritte.
„Na", sagte der Junge
„Ich hasse das Schweigen", brach Éva los. „Hörst du mich? Ich hasse es, wenn du so neben mir hergehst und deinen Kopf ganz stumm hängen läßt, und ich nicht weiß, was in dir vorgeht. Hörst du mich? Ich weiß nicht, was in dir steckt, du schweigst ja nur und schaust in die Luft!"
„Du scheinst nervös zu sein", sagte er in farblosem Ton.
„Weil du mich ärgerst! Mit deinem hartnäckigen Schweigen!" Sie hatte eigentlich blödsinniges Schweigen sagen, einmal grob sein wollen, sich jedoch noch rechtzeitig für das harmlosere Adjektiv entschieden. Aber ein Schreck durchzuckte sie: Sind wir schon so weit, daß ich ihm so etwas sagen kann?!
Sie gingen weiter, der Junge mit hängendem Kopf, das Mädchen beleidigt.
„Éva", sagte plötzlich der Junge.
„Wir sollten uns doch nicht streiten. Warum auch das noch?"
„Nun gut..." sie lächelte ihn an.
Doch der Junge blieb düster. Er war blaß und fror in dem scharfen Wind.
„Schau, Liebste, das ist eine sehr schwere Sorge, eine verdammt schwere Sorge."
„Wir werden sie überwinden."
„Sei doch nicht so oberflächlich."
„Schließlich ist es ja meines".
„Und meines. Es ist meine Pflicht zu sagen: Es soll nicht sein. Daran hast du noch nicht gedacht?"
„Nein, daran... nicht!"
Sie waren an einer Straßenecke angelangt; hier fuhren auch Straßenbahnen mit ziemlichem Lärm über die Schienen zwischen den verwitteren Pflastersteinen. Auch Autos fuhren hier, viele sogar, keine leisen Trolleybusse. Manches Wort ging im Lärm unverstanden unter.
„Wir müssen aber daran denken", sagte der Junge und nahm eine Zigarette aus der Tasche, der anderen entnahm er Streichhölzer, kehrte dem Wind den Rücken und rauchte an. „Daran müssen wir schon denken, Liebste", sagte er und blies den Rauch aus. Im Rhythmus der Silben wurde der Rauch vom kalten Wind fortgeweht.
Éva schaute mit großen Augen in das bunte Gewimmel der Straße und atmete schwer. Andris mußte sich beeilen, um sie einzuholen. „Wir dürfen den Kopf nicht verlieren, Liebste."
„Sag mir nicht immer Liebste! Es ist schrecklich, daß du mir immer Liebste sagst!"
„Aber..." Das ungewünschte Wort Liebste wäre ihm beinahe wieder herausgerutscht. „Du bist nervös. Hat dir der Arzt das nicht gesagt? Nun, es ist ja eine bekannte Begleiterscheinung."
Sie gingen an einem Schaufenster vorbei. Im grünen Neonlicht sah das Mädchen wie eine Ertrinkende aus.
„Das ist ganz unmöglich."
„Was? Daß du nervös bist?"
„Es wegnehmen... das ist unmöglich. Ich will ein Kind haben! Auch wenn es jetzt — auch wenn es noch so ungelegen kommt, ich will es! Weißt du, wie es meiner Tante ergangen ist? Sie ließ sich das erste wegnehmen, sie waren ganz jung verheiratet und hätten sich geschämt, gleich im ersten Jahr.. Dann: nie wieder! Ich habe es gesehen, wie sie von dem unerfüllbaren Wunsch nach einem Kind gequält wurde; sie wollte immer meinen Bruder oder mich adoptieren."
„Das ist ein Fall unter Tausenden, Zehntausenden..."
Andris wollte ihr die Hand auf die Schulter legen, aber Éva schüttelte sie ab.
„Du würdest es töten? Wie? Du würdest dein eigenes Kind töten?"
Er schnitt eine Grimasse und antwortete nicht. Löwenmutter, dachte er. „Und die Hochzeit?" fragte er, tat einen tiefen Zug und stieß den Rauch aus Mund und Nase.
„Wir werden heiraten!"
„Und was wird die Verwandtschaft sagen?"
Éva blieb stehen und runzelte die Stirn. Ihre blassen, blutlosen Lippen zitterten.
„Du, komm mir jetzt nicht mit deinen kleinbürgerlichen Ängsten! Was schert mich deine Verwandtschaft?! Werde ich vielleicht für die Verwandtschaft leben? Ist unser Anliegen etwa nebensächlich, etwa nur das eine wichtig, daß wir den Tanten gefallen?! Einen Schmarrn, mein Junge!"
„Aber mit einem Kind..."

Grafik von Antal Czinder

Ein Mann schaute sie an und drehte sich dann auch noch nach ihnen um. Andris nahm das Mädchen beim Arm: „Komm", sagte er „ich möchte nicht, daß andere uns zuhören. Komm, wir setzen uns in ein Espresso."
„Ich hab keine Lust. Und nebenbei, mir wird übel vom Tabakrauch."
Andris warf die Zigarette weg und steckte seine Hand mit einer verzweifelten Geste in die Tasche. „Und übrigens", sagte er schüchtern, „haben wir keine Wohnung... Woher sollen wir eine Wohnung nehmen? Ich kann den Lali nicht auf die Straße setzen! Und für dreihundert bekommt er kein solches Zimmer wie unseres. Wer würde ihm für dreihundert erlauben, auch die Küche und das Badezimmer zu benutzen? Und er verdient ja doch nur neunhundert. Leben muß er schließlich auch. Ich kann ihn nicht hinauswerfen..."
Er versuchte, mit dem Mädchen Schritt zu halten. Hin und wieder rollte eine lärmende Straßenbahn an ihnen vorbei. Es war schon dunkel, nur die Schaufenster leuchteten. Der Wind rüttelte an den Laternen, Schatten flackerten hin und her.
„Und er würde auch gar nicht fortgehen", setzte Andris fort. „Warum sollte er auch? Für dreihundert bekommt er keine ähnliche Untermiete. Für fünf vielleicht, oder für sechs..."
Éva schwieg hartnäckig. Andris nahm wieder ihren Arm, sie widerstrebte nicht.
„Und dann, weißt du... die Tante würde ohnehin kein Ehepaar in ihre Wohnung lassen! Besonders, wenn sie deinen Zustand sieht. Und wer nimmt schon ein Ehepaar mit Kind in Untermiete? Doch niemand. Lies nur die Zeitungen: Kinderloses Ehepaar.. .das ginge noch, aber mit Kind? Oder gar mit einem Säugling!..."
Er beobachtete ihr Gesicht, doch Éva schwieg. Sie sah vor sich hin, biß sich auf die Lippen und ging wie leblos neben ihm her.
„Und zu euch könnten wir ja auch nicht gehen", erklärte er weiter. „Oder würde deine Tante uns aufnehmen? In ihre Einzimmer-Küchen-Wohnung? Wie? Na, bist du verstummt?"
„Nein."
„Natürlich würde sie uns nicht nehmen. Mit einem Kind schon gar nicht..."
„Nein, sie würde uns nicht nehmen."
„Und wo nimmst du eine Wohnung her? Wo kriegst du eine in den nächsten zehn Jahren? Nirgends, laß dir's gesagt sein... Zu zweit würden wir noch ein Zimmer finden, für viel Geld natürlich, aber eben nur zu zweit, Mit einem Kind — unmöglich...!"
Éva blieb stehen und lehnte sich an eine Litfaßsäule. Sie zog die linke Hand aus der Tasche und begann sich mit der Faust die Stirn zu reiben.
„Ich will nicht... Ich möchte es haben! Kannst du das wirklich nicht verstehen? Ich möchte es gar so sehr..."
„Sei doch kein Dummerl!"
Er stellte sich vor sie hin, denn einige Leute schauten sie neugierig an.
„Kann ich etwas für Sie tun?", fragte eine ältere Frau.
„Nein, danke. Komm, Éva. gleich wird es einen Auflauf geben. Du weißt ja, wie die Menschen sind."
Éva hängte sich ein, sie gingen weiter.
„Es muß sein", sagte leise der Junge. „Es geht nicht anders!"
Éva schüttelte den Kopf, sie weinte und war sehr blaß. Was Andris sagte, tat ihr unendlich weh. Sie weinte lautlos, denn sie hatte nun alles verstanden.
„Ich weiß, du zürnst mir jetzt, und ich weiß auch, daß du mich verachtest", sagte der Junge. „Aber ich liebe dich, und ich will nur dein Bestes. Glaube mir, es muß sein..."
Éva schluchzte, ihre Schultern bebten, sie klammerte sich krampfhaft an den Jungen.
„Dein Sohn..."
„Ich weiß."
„Du tötest ihn."
„Ich weiß."
„Und das regt dich gar nicht auf?"
„Doch, es regt mich auf, aber was soll ich tun? Es muß sein... Du weißt ja auch, daß es sein muß!" Sie gingen ganz eng aneinander geschmiegt, ihr Haar flatterte im Wind, es war ein frischer, heftiger Wind. Éva seufzte tief: „Mein armes Kleines."
„Einmal, später..."
„Aber die Tante..."
„Unsinn. Ich sage dir, das ist Unsinn!..."
Sie gingen weiter. Auf der Straße ratterten lärmend die elektrischen Bahnen.
„Fünfhundert", sagte Andris. „Ich glaube es kostet fünfhundert Forint."
„Sehr viel..."
„Aber es gibt keine Scherereien, keine Bittschrift, keine Bestätigungen. Der Doktor nimmt dich für zwei Tage ins Krankenhaus, und alles geht in Ordnung. Du wirst ja sehen."
„Ich habe Angst", sagte Éva und ein Schauer lief ihr über den Leib.
„Ich bring dich nach Hause", sagte der Junge, „Es ist spät. Zehn Uhr."
Sie bestiegen eine Straßenbahn und blieben auf der hinteren Plattform stehen. Der Wagen rüttelte gehörig, und Éva legte die Hand behutsam auf ihren Leib, dann nahm sie Andris' Hand, und drückte sie auf ihren Leib.
„Hier könnte es sein. Was denkst du? Ist es ein Junge oder ein Mädchen? Sechs Wochen alt..."
Andris griff in seine Tasche und suchte die Fahrkarte. Dann sah er Éva lächelnd an.
„Vielleicht ein Junge."
Doch Éva wurde ernst und da verschwand auch sein Lächeln.
„Aber es kann sein, daß es ein Mädchen ist", sagte er leise.

IN PARTEIKREISEN

Leninsche Normen – sozialistisches Denken

Beim hochbedeutenden Novemberplenum des ZK der USAP kam den inneren organisatorischen Fragen sowie den Aufgaben im Zusammenhang mit der Intensivierung des Parteilebens eine besonders große Bedeutung zu. Die zentrale Zielsetzungen des Plenums waren die eingehende und sich auf alle Bereiche erstreckende Kontrolle und Überprüfung der Realisierung der Beschlüsse des X. Parteitages. Wie wir unseren Lesern bereits berichtet haben, widmete das Plenum den Fragen der Entwicklung unserer Volkswirtschaft besondere Aufmerksamkeit. Die seit dem X. Parteitag (November 1970) bzw. während der ersten zwei Jahre des vierten Planjahrfünfts erzielten Ergebnisse wurden ausführlich analysiert, die in der gegebenen Zeitspanne aufgetretenen und auf dem einen oder anderen Gebiet sich verstärkenden negativen Erscheinungen kritisch untersucht. Das Plenum ließ sich dabei keineswegs von Selbstzweck leiten, indem es etwa die Erfahrungen einfach registriert, vielmehr war bei seiner Arbeit die Absicht bestimmend, der Partei als führender Körperschaft und innerhalb dieser allen lokalen Organisationen, Funktionären und Mitgliedern und nicht zuletzt allen interessierten ungarischen Staatsbürgern klar und deutlich zu zeigen, was man unternehmen muß, wo und wie ,um die Beschlüsse des X. Parteitages als ein Nationalprogramm restlos zu verwirklichen. Die Tatsache, daß beim Plenum den inneren organisatorischen Fragen der Partei trotzdem eine Bedeutung beigemessen wurde, folgt aus der führenden Rolle der Partei, aus jener Verantwortung, die im System der Diktatur des Proletariats die Partei und ihre Mitglieder zu tragen haben. Nebenbei bemerkt, gilt dies in noch größerem Maße,i wenn eine Partei im System der Diktatur des Proletariats in gewissem Sinne zugleich auch ihre eigene Opposition ist, wie es János Kádár seinerzeit treffend formulierte.

Beim Novemberplenum ergriff János Kádár das Wort, der in seiner Schlußrede über den in der Partei und in der Gesellschaft verhandenen öffentlichen Geist sprach, der eine Frage darstellt, *„die für uns keine kurzfristige, sondern eine ständige Aufgabe von erstrangiger Bedeutung ist."* Im Interesse eines genauen Überblicks befaßte sich Jánis Kádár mit der Entwicklung des öffentlichen Geistes aus historischer Sicht. Er wählte drei Zeitpunkte aus: Das Jahr 1953, als auf dem Boden des Perso -kults im Partei- und öffe...ichen Leben der Subjektivismus, der Dogmatismus, das Sektierertum sowie die in verschiedenen Bereichen des Lebens ad absurdum geführte Zentralisierung vorherrschend waren. Es kam zu keinen Diskussionen, die Einheit von Nation und Partei waren formaler Natur. Als nächstes Datum erwähnte János Kádár 1957, als die Partei ihren bisherigen Kurs veränderte, die frühere Tendenz verwarf, sich auf die Leninschen Prinzipien besann und im Leben und der Tätigkeit der Partei wieder den Leninschen Grundlagen Geltung verschaffte, die Zeit also, als die Partei wieder zur anerkannten revolutionären führenden Kraft wurde. Und wie war die Lage im Herbst 1972? Kurz gefaßt: *„Die Partei hat in bezug auf den öffentlichen Geist alle grundlegenden Errungenschaften der Leninschen Wende (1957) bewahrt... im Parteileben, in den Massenbeziehungen der Partei kommen die grundlegenden Leninschen Normen, im öffentlichen Leben des Landes die sozialistischen Normen zur Geltung."*

„Neben der Registrierung der günstigen und gesunden Grundtendenz sind auch unerwünschte Erscheinungen zu beobachten", sagte János Kádár. *„Betrachten wir nur das Parteileben, so ist festzustellen, daß sich gewisse Fehler reproduzieren, in manchen Bereichen kann man Selbstzufriedenheit, Formalismus, Bürokratismus und bei manchen Habsucht und Geldgier beobachten."*

„Wenn jemand behauptet, er sei Kommunist und wolle Mitglied der USAP sein, so müssen wir das so verstehen, daß er sich zu den Grundprinzipien des Kommunismus feierlich bekennt, daß er für diese Ideen lebt und arbeitet und wenn es sein muß, auch sein Leben dafür gibt. Einem Kommunisten gegenüber ist dies eine grundlegende Forderung. Und dazu kommt noch die menschliche Norm, daß wir nämlich die Hingabe und die Arbeit für die Sache des Kommunismus an menschliche Normen binden, die früher oder später für ein ganzes Volk annehmbar sind und deren Einhaltung von allen verlangt werden kann. In dieser Hinsicht sind noch Fehler vorhanden." So formulierte der Erste Sekretär der USAP die Kriterien der Zugehörigkeit zur führenden Partei, wobei er besonders hervorhob, daß die Leninschen Normen innerhalb der Partei und davon ausgehend die sozialistischen Normen innerhalb der Gesellschaft erst dann gewährleistet werden können, wenn in der Partei die den Prinzipien und dem Sozialismus fremden Erscheinungen beseitigt werden.

Hierher gehört eine sehr wichtige organisatorische Frage, die auch in den Beschlüssen des ZK-Plenums berücksichtigt wurde, nämlich die Frage der Zusammensetzung und zahlenmäßigen Gestaltung der Parteimitgliedschaft. Im Beschluß wurde festgestellt, daß in der mit der Aufnahme von neuen Mitgliedern verbundenen Arbeit Mängel vorhanden sind, da sich die Zahl der Mitglieder statt der im Kongreßbeschluß festgelegten 3,3% um 4,5% im Jahr erhöht hat. Hier muß auf jene grundlegende Forderung hingewiesen werden, daß eine revolutionäre Arbeiterpartei — wenn sie die Rolle des Vortrupps der Arbeiterklasse ausüben will — die Gestaltung ihrer Zusammensetzung sowohl in quantitativer als auch qualitativer Hinsicht beachten muß. Nur eine feste, einheitliche, revolutionäre Klassenpartei mit entsprechender Zusammensetzung und Mitgliedzahl ist fähig, die marxistisch-leninistische Klassenpolitik zu realisieren.

Die führende Rolle der Partei hat also mehrere Komponenten, von denen das ZK diesmal nur zwei untersuchte: die Mitgliederaufnahme und die Zusammensetzung der Mitgliedschaft. (Das wird in einem Artikel der Nummer I/1973 des Blattes *Pártélet* sehr ausführlich erörtert. Im Laufe unserer weiteren Darlegungen stützen wir uns auf diesen Artikel.) Auch die geschichtlichen Erfahrungen der USAP machen nachdrücklich darauf aufmerksam, daß die Kraft der Partei, der Wirkungskreis ihrer Ausstrahlung nicht nur von der Zahl ihrer Mitglieder, sondern von deren Aktivität und Überzeugung abhängen. Folglich sind die Tätigkeit und der Kampf der Partei erst dann erfolgreich, wenn sie an ihre Mitglieder spezielle Forderungen stellt und wenn sie der Frage, aus welchen Gesellschaftsschichten ihre Reihen ergänzt werden, die entsprechende Aufmerksamkeit schenkt.

Die Zahl der Mitglieder der USAP überstieg am 30. Juni 1972 724 000. Während zweier Jahre hat sich die Zahl der Mitglieder um 9,3% erhöht, und der Anteil der Jugendlichen und Frauen sowie das Bildungsniveau der Mitgliedschaft haben sich besonders günstig gestaltet. (Hier sei darauf hingewiesen, daß z. B. dieses Bildungsniveau vom geschichtlich entwickelten Durchschnittsstand des gesamten Volkes nicht mechanisch getrennt werden kann.) Der besagte Zuwachs von 9,3% bedeutet 84 500 neue Parteimitglieder, 53% mehr als in den zwei Jahren nach dem IX. Parteitag. Der schnelle Anstieg hat sowohl günstige Seiten — z, B. die Herabsetzung der Altersgrenze beim Eintritt in die Partei — als auch ungünstige, wie die Bestrebungen zur mechanischen Erweiterung der kleinen Parteiorganisationen, die negative Anziehungskraft der Machtlage der Partei, die die Karrieristen oder die ideologisch noch nicht Reifen zum Eintritt bewegt.

Auf eine weitere wichtige Konsequenz weist auch der Stand der sozialen Verteilung der physischen Arbeiter hin: Obwohl der Anteil der physischen Arbeiter (dem ursprünglichen Beruf nach: 53,8% Arbeiter, 14.2% Bauern) an und für sich günstig ist, verlagert sich dieser Anteil in der Partei dennoch zu Ungunsten der Arbeiter. Eine Forderung des Parteitags, d. h. die Erhöhung des Anteils der Arbeiter, die Veränderung der Zusammensetzung in dieser Richtung, wurde also nicht verwirklicht. Obwohl die Zahlen dem Anschein nach ein positives Bild zeigen — innerhalb von zwei Jahren wurden 38 000 physische Arbeiter in die Partei aufgenommen — hat sich der Anteil der Arbeiter — und das gilt auch für die neuen Mitglieder — verringert. Es sei noch erwähnt, daß ein Teil der Mitglieder aus den Reihen der Arbeiter umgeschichtet wird, das heißt, viele werden nämlich Geistesschaffende oder technische Arbeiter (und das ist eine positive Erscheinung), an ihre Stelle treten wieder physische Arbeiter, während sich der Anteil der Mitglieder, die aus den Reihen der Geistesschaffenden kommen, nicht verringert, was an und für sich kein Negativum ist. Bei der Aufnahme in die Partei muß also den Arbeitern an der Werkbank der Vorzug gegeben werden. Das ist eine wichtige Parteiaufgabe unserer Tage.

Der Beschluß bedeutet für keine Gesellschaftsschicht irgendein Aufnahmeverbot, vielmehr stellt er die qualitativen Forderungen in den Vordergrund. Gleichzeitig muß die Partei — und darin kommt der Leitung der Grundorganisationen eine entscheidende Rolle zu —, all denjenigen, die aus diesem oder jenem Grunde nicht fähig sind, den theoretischen und praktischen Forderungen der Partei gerecht zu werden, deren Bindungen zur Partei nicht ausreichen, *die Möglichkeit des Austritts gewährleisten, ohne daß dieser Schritt den Betreffenden Nachteil bringen würde.* So ein freiwilliger Austritt trägt sicherlich zur Stärkung der Einheit und der kämpferischen Kraft der Partei bei. Denn nur eine Arbeiterpartei ist fähig, die historischen Ziele der Arbeiterklasse zu verwirklichen.

B. S.

Neues Dorf – neue Intelligenz

In rund 3000 Dörfern lebt der größte Teil der ungarischen Bauernschaft, weitere 800 000 wohnen in Einzelgehöften und Weilern. Die Arbeitsplätze verteilen sich unter 2300 Agrarkooperativen, 22 Fischereigenossenschaften,, 208 Fachgenossenschaften und 88 Gemeinschaftsunternehmen.

In diesen Tagen finden überall im Lande die Schlußabrechnungen der Genossenschaften statt; auf den Vollversammlungen werden die Ergebnisse des Vorjahres ausgewertet und die bevorstehenden Aufgaben bestimmt. Ohne verschönern zu wollen, können wir feststellen, daß sich unsere Landwirtschaft in den letzten zehn Jahren ständig weiterentwickelt hat, allerdings nicht gleichmäßig, denn auch die Bodenbeschaffenheiten des Landes sind weitgehend ungleich. Es gibt ausgedehnte unfruchtbare Landstriche, vor allem im Osten und Nordosten des Landes, während zugleich große Teile Transdanubiens und des Tieflandes unerschöpfliche Grundlagen der Agrarproduktion darstellen. Unterschiede gibt es zudem auch darin, wann und unter welchen Verhältnissen die Siedlungen der einzelnen Gebiete entstanden sind. Es gibt durch und durch landwirtschaftliche Siedlungen und auch solche, wo die Industrialisierung rasche Fortschritte macht. Es gibt Dörfer, deren Bevölkerung zum Teil in die Stadt oder die nächste Industrieanlage arbeiten geht. Die Zahl dieser „Pendler" ist nicht zu unterschätzen, sie beträgt mehr als 700 000. Rund 47% der ungarischen Arbeiterschaft leben auch heute noch in Dörfern.

Der Modernisierungsprozeß vollzieht sich vor allem in den Großgemeinden, die den Rang einer Stadt anstreben. Trotz der umfangreichen Entwicklungsprojekte, die sich auch auf die Entwicklung der Dörfer auswirken dürften, besteht für viele Millionen Dorfbewohner heute nur die Möglichkeit, die zeitgemäßen Lebensbedingungen im eigenen Dorf zu schaffen.

Die Intelligenz

Dieser kurze Lagebericht ist unseres Erachtens erforderlich, um die gegenwärtige Stellung der Dorfintelligenz genauer einschätzen zu können, denn es erübrigt sich wohl zu sagen, daß gerade diese Gesellschaftsschicht in der Lage ist, für die Entwicklung des zeitgemäßen, gebildeten Dorfes das Meiste zu tun.

In der Zwischenkriegszeit haben manche unserer besten Schriftsteller versucht, mittels soziografischer Erhebungen mit genauer Sachkenntnis ein Bild des damaligen Dorfes aufzuzeichnen. Im erdrückenden Schatten des Großgrundbesitzes und der Besitzlosigkeit war dieses Bild selbstverständlich in düsteren Farben gehalten. Ein ganz anderes Bild entstand einige Jahrzehnte später, als einige Schriftsteller Ende der fünziger und Anfang der sechziger Jahre wieder zur Feder griffen, um die umwälzenden Veränderungen, die Entwicklung der großbetrieblichen Landwirtschaft zu beschreiben. Inzwischen — um nur die sichtbarsten Meilensteine im Leben der Bauernschaft zu nennen — wurde 1945 die Bodenreform durchgeführt und verschaffte Millionen von Landarbeitern und Bauern eigenen Grund und Boden; nach anfänglichen Schwierigkeiten vollzog sich die sozialistische Umgestaltung der Landwirtschaft, die genossenschaftliche Bewegung setzte sich im ganzen Lande durch. Jederzeit stand ein beachtlicher Teil der Dorfintelligenz mit Rat und Tat auf der Seite des Fortschritts.

Diesen Veränderungen paßte sich auch die Entwicklung der neuen Intelligenz an. Neben den Leitern der Verwaltung, den Pädagogen, dem Arzt und dem Apotheker finden wir in zunehmender Zahl Agronomen, Ingenieure und Techniker.

Wer geht aufs Land?

Wer bleibt dort? — sollten wir zuerst fragen, denn das Dorf hat schon immer die Leute im Auge behalten, auf die es sich stützen wollte. Vor einigen Jahren räumte eine Regierungsverordnung nach den Industriebetrieben auch den Großwirtschaften das Recht ein, Stipendien zu vergeben. Es wurde ein Stipendienfonds angelegt, aus dem die Studien von Jugendlichen finanziert werden, die es verdienen. Nach Absolvierung der Universität oder der Hochschule kehrt dann der junge Diplominhaber in den landwirtschaftlichen Betrieb zurück, von dem er die Stipendien bezogen hat und kann aufgrund einer gemeinsamen Vereinbarung seinen Arbeitsplatz für bestimmte Zeit nicht verlassen.

Fachleute des Gesundheitswesens und Pädagogen werden in den Dörfern schon seit Jahren durch Bewerbungsaufrufe angestelt.

In Fachkreisen wird der Dorfarzt mit einer gewissen Geringschätzung behandelt. In Wirklichkeit ist diese Betätigung im Interesse des Gesundheitswesens kein minderwertiger Beruf, sondern vielmehr eine hochbedeutende Berufung — und es gibt immer mehr Ärzte, die ihr Folge leisten. Allerdings sind die Dorfärzte größtenteils auf dem Lande geboren. Für sie ist der Kranke viel wichtiger und die eigene Weiterbildung von größerer Bedeutung, als ein etwaiger Positionskampf in einem städtischen Krankenhaus oder in einer Klinik. Für den Dorfarzt wird die Selbständigkeit zur konkreten Wirklichkeit und zur Grundlage der Bereitschaft, verantwortungsvolle Entscheidungen treffen zu können.

Die Arbeit des Dorflehrers verlangt nicht weniger Opferbereitschaft, ungebrochenen Mut und Willenstärke, zumal die Verhältnisse unter denen der Unterricht stattfindet, der Zustand der Schulen usw. noch manches zu wünschen übriglassen. Die materiellen Verhätlnisse des Dorflehrers sind nicht mit denen eines Arztes zu vergleichen, wenngeich schon manches getan wurde, damit sie in ihrer pädagogischen Tätigkeit nicht durch finanziele Sorgen gehindert werden. Erst im Vorjahr wurden die Gehälter um 20% erhöht, außerdem steht den Lehrern je 1 Katastraljoch Deputatsfeld zu, das meistens von der örtlichen Produktionsgenossenschaft betreut wird.

Kulturelles Leben

Dorfbewohner, die in die Stadt umsiedeln, geben als Grund dafür meistens den Mangel an kulturellen Möglichkeiten an — zumeist unbegründet, denn die Übersiedlung in die Stadt bedeutet noch lange kein kultivierteres Leben. Allerdings sind dort die Möglichkeiten zweifellos größer.

In den letzten Jahren wurde vieles getan, um diese Diskrepanz zu mildern. In den Kulturhäusern finden verschiedene Veranstaltungen, Theatervorstellungen, Filmvorführungen usw. statt, vielerorts wurde ein Klub der Geistesschaffenden gegründet, der zum Treffpunkt der ganzen Intelligenz — vom Arzt über den Agronom und den Ratsvorsitzenden bis zum Pfarrer — wurde.

Im Dorf kommt dem persönlichen Beispiel viel größere Bedeutung zu als in der Stadt, denn die Menschen kennen einander viel genauer, und besonders die Geistesschaffenden stehen im Rampenlicht der Öffentlichkeit. Ihr persönliches Beispiel leistet also einen wesentlichen, aktiven Beitrag zur Entwicklung des neuen Dorfes, der sie vielfach ihre ganze Laufbahn verdanken und auch widmen.

J. K.

KURZ BERICHTET

Vor vollbesetztem Saal hielt im Budapester Kultur- und Informationszentrum der DDR der Chefkommentator des DDR-Fernsehens, *Karl Eduard von Schnitzler*, einen Vortrag über das Thema: Die Beziehungen der Deutschen Demokratischen Republik und der Bundesrepublik Deutschland nach der Unterzeichnung des Grundvertrages. Anschließend stellten die eingeladenen Gäste dem namhaften Journalisten zahlreiche Fragen.

Unter Leitung von *Dahin Gotow*, dem mongolischen Minister für Postwesen, ist eine Delegation zur Unterzeichnung des ungarisch-mongolischen Abkommens für Post- und Fernmeldewesen in Budapest eingetroffen.

★

Der stellvertretende Präsident der Staatsbank der Sowjetunion, *J. A Balaguro*w, ist auf Einladung der Ungarischen Nationalbank in Budapest eingetroffen

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 DEC 23

Czinder Antal

1021

Czinder Antal rajza

RÓNAY GYÖRGY:

JEGYZET-LAPOK

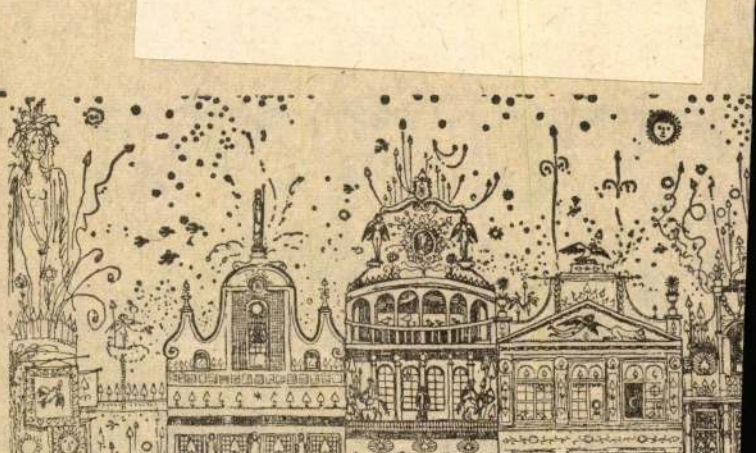

Gross Arnold

Régi versek lapozgatása

Kerestem valamit, és közben ráakadtam valamire, amit nem kerestem: egy köteg kéziratra. Régi versek, évrendben, 1942-ig. Lapozgatni kezdtem, aztán sorra olvasni, fokozódó érdeklődéssel: izgatott ez a váratlan találkozás azzal a zűrzavaros, esztelenül lelkes, majd esztelenül kétségbeesett, hatásokkal küszködő, hangját kereső fiatalemberrel, aki negyven éve voltam, és akinek jobbára már a vonásait is elfelejtettem.

Az egyik vers, azon a mainál valamivel nagyobb ívlapon, ami akkor volt használatban, s azzal a vágott végű Watermannal írva, amit Bécsben kaptam egyszer a nagybátyámtól és csak az ostrom idején vesztettem el — az egyik vers apámnak szól, és dátuma: *1931. II. 20. Gödöllő.* Te is hittél, bíztál, nagy reményekkel indultál az életnek — mondja a vers (dagályosan

Az ifjú hős azonban, a színi utasítással ellentétben, se megtörten zokogó atyja lábához nem vetette magát, se önkezével nem vetett véget életének. Mindössze valami ilyesmit mondott, korához illő hetykeséggel: — Annyi baj legyen. Bízd csak rám, majd én eltartom magam.

Eltartottam; de ezt a törést soha többé nem lehetett jóvátenni. Pedig hogy szerettem, hogy ragaszkodtam, hogy megbíztam benne! Milyen kétségbeesetten palástolgattam még utána is az egyre átlátszóbb hazugságait! És milyen sokáig tartott, amíg az összeroppant létra romjait kitakarítottam magamból!

De most, negyven év távolából mégis úgy érzem: megérte. Ezzel lettem férfi, ezzel álltam a magam lábára. Ezzel tudtam meg véglegesen, hogy azután már nem számíthatok soha másra, csak magamra, meg

tragikuma, az örök
társzélén, egészen
hogy mégis a tizen
legnagyobb egyéni
aki maga a Szá
minden ered és a
Lamartine-tól Wag

Három nagy ess
Az elsőnek, Chop
Nagy lelkesedéss
mert a híres és k
tetszett, és mert va
volna megmutatni
ját", hanem a rom
az édes helyett a k
lyett a szigorút, és
a maga körén beli
datost. Azt, aki s
vel. Azt, aki szen
húzza a fájdalom

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 JUL 8-
Pestmegyei Hírlap

Czinder Antal

Hírlap

102

Portré

Czinder Antal rajza

Atomerőmű épül Le

A kilencedik szovjet ötéves ervidőszak során üzemelni og a Leningrádban most pülő villamos atomerőmű. A őépület már elkészült, most berendezések beszerelése kö- vetkezik.

Az épülő erőmű technikai szempontból a legtökéletesebb szovjet atomenergetikai komplexum, amely egy egész, később létesítendő, atomerőmű-sorozat vezérobjektuma lesz. Nemcsak a legfontosabb

Erőmű a Sarkkörön túl

A Kola-félszigeten fekvő Murmanszk tájmúzeumában egy térképen láthatjuk a vidék gyárait, kombinátjait, bányáit. Mellette a tárlókon ezek termékeit, réz, nikkel, kobalt, vaskoncentrátum, apatit, nefelin. A fényképeken új városokat ismerhetünk meg: Zapolarnijt Apatitot, Olenyegorszkot.

A félsziget folyóin, a Nyilván, a Tulomon, a Kumán, a Pazan épült vízierőművek és a kirovi hőerőmű együttesen több energiát ad, mint amennyit Görögországban, Törökországban és Portugáliában előállítanak. Ezzel az energiával évente több, mint 10 millió tonna apatitot és mintegy 6 millió tonna vasérc-koncentrátumot bányásznak, nikkelt, alumíniumot, rezet olvasztanak. A félsziget bánya- és elektromos kohászati ipara rendkívül gyorsan fejlődik.

A kilencedik ötéves tervben nagy figyelmet fordítanak az atomenergetika fejlesztésére. A Kola-félszigeten létesül például az egyik nagy atomerőmű, amelynek reaktora 1 millió kW kapacitású lesz.

Az építő-szerelő munkálatok már megkezdődtek: most épül a reaktor, a turbina és a generátorház. A tundrán már felépült az építők városa.

a tengerben

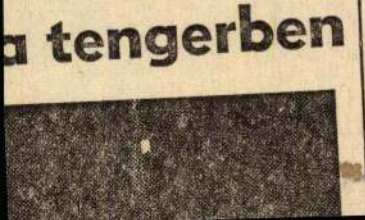

Kőolajb — fejtőko

Az emberiség nemcsak a fúrt kutakból feltörő sűrű folyadék formájában jut hozzá a kőolajhoz, hanem a szénfejtéshez hasonló föld alatti bányászat révén is. Az úgynevezett olajpala — agyagpala vagy márga — rejti magában a kitermelésre nagyon is érdemes kőolajat, amit azután különleges technológiával nyernek ki a felszínre hozott kőzetből.

Gründer Antal

NATO-bővítés – gondolati síkon

A NATO fokozatos és folyamatos keleti kiterjesztése közben ügyelni kell arra, hogy Oroszország, Ukrajna vagy éppen Románia ne érezze magát kirekesztve ebből a folyamatból. Ugyanakkor az óvatos nyugati politikának sem szabad az izoláltság érzetét keltenie a közép-európai országok lakosságában.

BONNI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Ezt *Jeszenszky Géza* külügyminiszter mondta tegnap Bonnban, a hét végén megrendezett Nemzetközi Bertelsmann Fórumot (IBF) követően. A zárt ajtók mögött lezajlott tanácskozáson – amelyen számos vezető politikus, valamint üzletember vett részt a többi között *Helmut Kohl* kancellártól kezdve *Václav Klaus* cseh kormányfőn át *Henry Kissinger* volt amerikai külügyminiszterig – az európai egység és biztonság kérdései mellett a közel-keleti békefolyamat problémái is a napirenden szerepeltek.

A magyar diplomácia irányítója az európai biztonság kérdéskörével kapcsolatban kifejtette: Travemünde után úgy tűnik, hogy gondolati síkon megkezdődött a NATO Keletre való kiterjesztése. Jeszenszky, a magyar álláspontot hangsúlyozva, többször leszögezte: a fokozatos és folyamatos integráció közben nem szabad Oroszországban, Ukrajnában vagy éppen Romániában úgymond azt az érzetet kelteni, mintha „ezen államok határainál megállna az atlanti szövetség".

A tanácskozáson elhangzott: visegrádi államok NATO-integrációjánál lehetne alkalmazni a francia példát – mint ismert Párizs nem vesz részt a katonai szervezet munkájában –, vagyis politikai támogatást biztosítani a visegrádi négyeknek, ami nem jelentené a katonai együttműködésbe való azonnali belépést. – Ez utóbbinak komoly technikai és pénzügyi feltételei lennének, s nem hiszem, hogy a közeljövőben olyan döntés születne, amely külföldi azaz NATO-csapatok kelet-európai állomásoztatását tenné lehetővé – fűzte hozzá Jeszenszky.

Bizonyos, veszélyesnek kiáltott jelenségeket – például az iszlám térnyerését – nem szabad démonizálni – fejtegette a továbbiakban a magyar külügyminiszter, aki hasonló megközelítést tett szükségessé a kisebbségi kérdéssel kapcsolatban is. A probléma nem megoldhatatlan, a feszültségeket ugyanis nem a kisebbségek léte vagy törekvései jelentik, hanem ez utóbbiak elfojtása.

❑

Jeszenszky Géza bonni utazását megelőzően beszédet mondott Nagykanizsán, az Ifjúsági Demokrata Fórum és az Európa Mozgalom magyar tanácsának kétnapos rendezvényén – jelentette zalaegerszegi tudósítónk, *Rab László*.

Az európai integráció részéről hiányoljuk azt a nagyvonalúságot, amely a második világháború után jellemezte az amerikai és az európai politikai nemzedék gondolkodását – hangsúlyozta a külügyminiszter.

Előadásának egy más pontján úgy fogalmazott, hogy Európa intézményei jó irányban keresik a válaszokat az új kihívásokra, de nincs meg bennük a kellő politikai akarat és bátorság. A miniszter kitért az európai szervezetekhez való csatlakozások követelményrendszerének változásaira is.

– Magyarország azt látja – mondta –, hogy a szigorú követelményeket, amelyeket velünk szemben támasztottak 1990-ben az Európa Tanács tagjai, az újabb felvételek során jelentősen mérsékelték. Az a határozott álláspont alakult ki, hogy aki ígéreteket tesz, fel kell venni az Európa Tanácsba. Mindezt úgy fogom fel, hogy az ET tagállamai és kormányai felelősséget vállalnak az érintett országokban élő kisebbségek jogaiért is. Bízom abban, hogy ezek az országok az ígéreteiket beváltják. Sajnos egyelőre ezek megszegése tapasztalható.

Munkatársunk megkérdezte a minisztert, novemberben valóban ellátogat-e Szlovákiába. Jeszenszky úgy felelt, hogy a látogatás még nem eldöntött.

– Nem elképzelhetetlen – mondta –, de még semmi sincsen rögzítve.

Partnerség

Magyarország NATO-tagsága ma egyszerre tűnik közelebbinek és távolabbinak, mint Christopher amerikai külügyminiszter múlt heti budapesti tárgyalásai előtt.

A washingtoni „Partnerséggel a békéért" formulával valami elkezdődik ugyan, de ez a valami fényévnyire van attól, hogy Magyarország – vagy bármely más pályázó – megkapja azokat a katonai garanciákat a NATO-tól, amely a szervezet tagállamainak ellenük intézett támadás esetén a szerződés 5. cikkelye szerint automatikusan kijár.

Az Egyesült Államok – szövetségeseivel együtt – egy pillanatra sem csinált titkot abból, hogy a Varsói Szerződés egykori tagállamai csatlakozási szándékának mérlegelésekor számot vet azzal is, mit szólna Moszkva egy ilyen fordulathoz. A nagyhatalmi egyensúlykeresésnek szintén megvan a maga kényszerpályája.

Bár a Kreml hosszú árnyéka már a múlté, a démonaival viaskodó Oroszország súlya még mindig sokat nyom az Európa-politika serpenyőjében. Ha nincs a moszkvai fehér ház októberi ostroma, akkor is kétséges, hogy a Nyugat belement volna-e a választásba: vagy Jelcin, vagy Kelet-Közép-Európa NATO-tagsága.

A Christopher által bejelentett partnerség-program így voltaképpen egyfajta kompromisszumot ajánl, amikor azt mondja, hogy itt most nem a tagságról, hanem csupán az együttműködés kiterjesztéséről van szó, és ebbe a NATO kész bevonni Oroszországot is.

Vajon lehet-e ennél többre számítani? Végül is a vezető NATO-hatalmak maguk is birkóznak azzal, hogy alig egyetlen kormányzati ciklus alatt megváltozott körülöttük a világ. Bosznia fájdalmas mementója annak, hogy mennyire nincsenek az atlanti politikusok kezében sem kész válaszok.

A minap az orosz védelmi miniszter, aki tábornok, azt nyilatkozta, hogy mint katonaember ő csak abban tud gondolkodni, hogyha van egy védelmi szövetség, annak nyilván van feltételezett ellenfele is. A NATO múlt heti miniszteri értekezlete után viszont nyugat-európai kommentátorok éppen azt a kérdést tették fel aggódva, hogy vajon nem vizezi-e fel, teszi szinte „második ENSZ"-szé a védelmi szerződést, ha „mindenkit" felvesznek a tagjai sorába.

Az amerikai kompromisszumos javaslat – amely még ezután kerül a NATO téli tanácskozásai, így a januári csúcsértekezlet elé – e pillanatban a tényleges lehetőségek egyensúlyának tűnik. Nem csapja be a kaput Kelet-Közép-Európa reményei előtt, de nem készteti visszahőkölésre az oroszokat sem.

A biztonsági garanciákat a „Partnerség a békéért" ugyan nem helyettesíti, sőt arra is emlékezhetünk, hogy NATO-tagállamok között is volt már fegyveres összecsapás (az Égei-tenger szigeteinek birtokáért). Hiú volna a remény, hogy minél többen leszünk partnerek a NATO kibővítendő együttműködési programjában, annál ritkábban jut majd eszünkbe, hogy – formális biztonsági garanciák híján – félnünk kellene?

Serény Péter

Kiszavazott intézmény

Zétényi úr nem tiszteli az Alkotmánybíróságot. Joga van hozzá. És nagy tapsot is kapott bátor kijelentéséért pártja ünnepi gyűlésén. Miért is kellene tisztelnie vagy szeretnie valakinek egy ilyen intézményt?

Zétényi úr számos képviselőtársa pedig nem szavazta meg az elnök által javasolt ombudsmant és helyettesét. Azt nyilatkozza a jogász képviselő, hogy nem volt elegendő az egyeztetés dr. Tóth személyét illetően, míg dr. Trócsányi végeredményben szinte konszenzusos jelöltnek számít, hiszen csak egyetlen szavazat hiányzott, hogy megválasztassék.

Valóban egyetlen szavazaton múlik mindez? Aligha. Azon a múlt heti titkos szavazáson, amelynek részleteit – bizonyos koalíciós tekintélyek szerint – illetlenség firtatni, nagyon is határozott ellenszavazatot, jó néhány záptojást kapott a demokrácia egyik felfogása a másiktól.

Azok a képviselők, akik alkotmányos jogaikkal élve nemmel szavaztak, kinyilvánították: ők az egyszerű és mindenki által érthető többségi elv hívei. A többség felhatalmazást ad választott képviselőinek, ők azután négy évig úgy élnek ezzel a jogkörrel, ahogy azt az általuk hozott törvények és lelkiismeretük előírja. Ennyivel tartoznak választóiknak és a demokrácia, azaz a népuralom szellemének.

Ez a meggyőződés meglehetősen elterjedt és nem is nagyon rendszerfüggő. Akik éppen a hatalomban vannak, többnyire szilárdan hisznek benne. Ez az áramlat a parlamentarizmust szabálykönyvként kezeli, mely felettébb nagy szabadságot ad az éppen hatalmon belül lévőknek. A kívülrekedteknek meg azt üzeni: „Coki! Várjatok, míg ti is esetleg bekerültök, s aztán érvényesítsétek legitim szempontjaitokat."

Félő, hogy azok, akik az állampolgári jogok biztosa ellen voksoltak (mert nem a személy, hanem az intézmény létrehozása ellen szavaztak a tiszteletre méltó képviselők), felettébb rövidlátónak bizonyultak. Nem gondoltak arra, hogy talán önmagukat fosztották meg egy majdani védelmezőtől. Szükségük lehetne rá nekik is, amikor már nem lesznek képviselők.

Ők is találhatják magukat oly helyzetben, hogy a „nép ügyvédjéhez" kell fordulniuk. Nemcsak mert a képviselői immunitás is elmúlik egyszer, hanem mert politikai pályafutásuk folytatódhat immár a parlamenten kívül is. Akkor kiderülhet, hogy az állampolgári jogok, az emberi jogok értelmezőjére a váltógazdaságban nagy szükség lehet.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata sokaknak bizonyította: a többségi parlamenti szavazat önmagában nem jelent mindenkori vitathatlan törvényességet. A kisebbségnek, az egyénnek a demokratikus rendszerben azért is szüksége van a védelemre, mert a törvény betűje gyakorta kevés. Kell a szelleme is.

Akiknek nem kell az ombudsman intézménye, talán azt hiszik, ők vagy politikai elvbarátaik nem kerülhetnek kisebbségi, védelemre szoruló helyzetbe. Vagy talán úgy gondolják: ha mégis fordul a politika kereke, ők a védekezésnek más módját választják majd? A magyar demokráciafelfogás állapotát, a hazai jobboldal politikai civilizációjának szintjét jelezte ez a néhány hiányzó szavazat.

Miklós Gábor

Für Lajos Izraelbe készül

Először látogat a magyar katonai vezetés első embere Izraelbe. *Für Lajos* honvédelmi minisztert október 27. és 31. között négynapos hivatalos látogatásra hívta meg *Jichak Rabin* izraeli miniszterelnök, aki egyben a hadügyi tárca birtokosa is.

Azt követően, hogy 1989-ben a diplomáciai kapcsolatok újra rendeződtek a két ország között, 1990–91-től a katonai kontaktusok, államtitkári szintű látogatások, katonai vezetők vizitjei is egyre sűrűbbé váltak a két ország között.

Az együttműködés egyik fontos tényezője a biztonságpolitikai kérdések egyeztetése, fejtette ki lapunknak Für Lajos, hozzátéve, meg kívánják vizsgálni, milyen tapasztalatokat lehetne átvenni az izraeli hadseregtől. „Az izraeli hadsereg ma a világ egyik legjobban szervezett, nagyon fejlett haditechnikával rendelkező hadserege. Komoly háborúkban állta meg a helyét, tehát jelentős háborús tapasztalatok állnak mögötte, ilyen szempontból sok tanulnivaló akad, amit átvehet Magyarország hadvezetése is" – fejtette ki.

„Izrael az elmúlt évtizedek során olyan ellenfelek felett győzedelmeskedett, amelyek keleti haditechnikával volt felszerelve, így nem véletlen, hogy beható szaktudásra tettek szert a keleti haditechnika megismerésében. Izrael készséggel felajánlotta, hogy fejlett haditechnikája segítésével fel tudja szerelni a kevésbé modern keleti haditechnikát" – tette hozzá.

Sok mindent lehetne például mondernizálni a MiG–21-es és a MiG–23-as gépeinken, mondta Für. „Amennyire tudom, Izrael ilyen munkálatokat már el is indított a szomszédos Romániában. Gondolom, Izrael ezt más térségbeli országban is szívesen megtenné" – jelentette ki. „Magyar részről tehát nyitottak vagyunk az Izraellel való haditechnikai együttműködés iránt. Minden az izraeli ajánlattól és természetesen a pénzügyi keretektől függ."

„Az izraeli látogatás során tehát mindenképpen felmérjük az együttműködés lehetséges körülményeit, és pénztárcánkon múlik majd, mit tudunk megvalósítani" – fejtette ki végül Für Lajos.

Bőhm Ágnes

Katonai szóvivők „számháborúja"

Tomás Svec tábornok, a szlovák hadsereg főparancsnokságának szóvivője „megtévesztőnek és átláthatatlannak" nevezte *Erdélyi Lajosnak*, a magyar védelmi tárca szóvivőjének a két hadsereg létszámára és adataira vonatkozó közlését – jelentette a TA SR szlovák hírügynökség. A főtiszt a magyar védelmi tárca szóvivőjének arra a nyilatkozatára reagált, melyben Erdélyi kijelentette: a szlovák és magyar hadsereg „tankjainak, gyalogsági járműveinek és tüzérségi fegyvereinek száma annak ellenére is egyenlő, hogy Szlovákia területe Magyarország területének csupán a fele".

Svec közölte: a Szlovák Köztársaság állományában 46 700 személy, 478 harckocsi, 684 páncélozott harci jármű, 383 tüzérségi rendszer, 114 vadászgép és 26 harci helikopter van. A szlovák szóvivő szerint „már a fentiekből is kitűnik: a Szlovák Köztársaság hadseregének személyi és műszaki állománya csupán a fele", mint Magyarországé. A Szlovák Köztársaság hadserege számára az utóbbi három év alatt semmilyen haditechnikai felszerelést nem vásároltak."

A fentiekkel kapcsolatban Erdélyi alezredes, a HM szóvivője lapunk munkatársának azt mondta, valóban nem lenne célszerű hosszas számháborút folytatni. Emlékeztetett arra is, hogy a bécsi megállapodásban rögzített határértékek elérése 1995. július 1-jére kötelező. Erdélyi nehezen értelmezhetőnek tartotta azt a megállapítást, hogy a szlovák hadsereget érintő fejlesztést nem hajtottak végre az elmúlt három évben; Szlovákia kikiáltásának ugyanis nincs még három esztendeje. Magyarországon sokkal hosszabb ideje nem volt fejlesztés. Így történt az, hogy hazánkba csak most jönnek meg azok a MiG–29-esek, amelyekkel Szlovákia már rendelkezik. A „létszámvita" egyébként a szlovák kormányfő római sajtóértekezletével kezdődött, amelyen azt mondotta, hogy a magyar részről kezdeményezett fegyverkezési verseny miatt Pozsonynak jelentős összegeket kell légvédelmi rendszerekre fordítani; ugyanakkor a szlovák szóvivő nem tartotta szükségesnek cáfolni azokat a magyar sajtójelentéseket, amelyek szerint Szlovákia 12 darab ultramodern Sz–300 légvédelmi eszközzel rendelkezik.

A kisebbség ne legyen feszültségforrás

Entz Géza londoni megbeszélései

Az elmúlt napokban Nagy-Britanniában tárgyalt Entz Géza címzetes államtitkár, a Határon Túli Magyarok Hivatalának vezetője. Fogadta őt Douglas Hogg külügyi államminiszter, találkozott kisebbségi és emberi jogi csoportok vezetőivel.

LONDONI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Entz Géza tárgyalásai a kisebbségek európai perspektívába helyezésére összpontosultak. Szóba került a számottevő magyar kisebbséggel rendelkező országok ET-felvétele. Nagy teret szenteltek a *Balladur*-terv néven ismert európai közösségi koncepciónak, amely azzal az igénnyel lép fel, hogy a különböző nemzetközi erőfeszítéseket közös csatornába egyesítse. Az Európai Stabilitási Egyezménybe azokat az országokat kívánják bevonni, amelyek potenciálisan az EK tagjává válhatnak. Az egyezmény olyan nemzetközi garanciális rendszer létrehozását célozza, amelyben rendezik a kisebbségek kérdését és rögzítik a meglévő államhatárokat. Ennek érdekében tárja fel a Határon Túli Magyarok Hivatala a vezető európai országok fővárosaiban az ebben a megállapodásban rejlő lehetőségeket.

Entz kifejtette: az egyezménynek akkor van értelme, ha működő belföldi és nemzetközi intézményi garanciákat hoz létre a kisebbségek valós és reális igényeinek kezelésére. Be kell vonni az előkészítésbe a kisebbségek legitim képviselőit is. A brit álláspont általánosabb: remélik, hogy a kezdeményezés segít abban, hogy a kisebbségek ne válhassanak feszültségforrássá Kelet-Közép-Európában.

Antonescu-szobor Marosvásárhelyen is?

MTI-JELENTÉS

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség Maros megyei elnöksége, városi és megyei tanácsosai, parlamenti képviselői a hét végén nyilatkozatban tiltakoztak az ellen, hogy a városközpontban mindenfajta előzetes engedélyezési eljárást megkerülve megkezdték *Antonescu* marsall szobrának alapozási munkálatait.

Noha a közterület fölött kizárólag Marosvásárhely polgármesteri hivatala rendelkezhet, Románia második világháborús vezetőjének szobrát láthatólag annak megkerülésével akarják felállítani (a polgármester az RMDSZ listáin megválasztott *Nagy Győző*). A tiltakozásban az RMDSZ-vezetők emlékeztetnek arra, hogy Antonescu marsallt a második világháború után alakult törvényszék halálra ítélte, mint olyan nemzeti és katonai vezetőt, aki felelős több ezer román katonának a keleti fronton bekövetkezett értelmetlen haláláért, valamint sok ezer romániai zsidó állampolgárnak a Dnyeszteren túli területeken való meggyilkolásáért.

Pénteken avatták Románia első Antonescu-szobrát, a Bukaresttől keletre lévő Slobozia kisvárosban, a helyi rendőrség kezdeményezésére, egy belügyi államtitkár-helyettesnek és *Corneliu Vadim Tudornak*, a szélsőséges nacionalista Nagy-Románia Párt elnökének avatóbeszédeivel.

Külföldi megemlékezések 1956-ról

Párizsban az Ismeretlen Katona sírjának megkoszorúzásával és az örökláng meggyújtásával kezdődtek azok a megemlékezések, amelyeken a franciaországi magyar kolónia tagjai tisztelegtek 1956 emléke előtt – jelentette az MTI. A koszorúzás után, még péntek este a párizsi magyar nagykövetségen fogadást adtak a nemzeti ünnep alkalmából. Szombaton a párizsi Magyar Intézetben rendeztek tudományos konferenciát az '56-os eseményekről. A sorozat vasárnap a franciaországi magyar emigráció által rendezett szentmisével folytatódott.

Az angliai magyarság a londoni Ukrán Klubban, *Antalpéter Tibor* londoni magyar nagykövet jelenlétében rendezett ünnepségen emlékezett 1956. október 23-ra. Ünnepi köszöntőt mondott az Angliában vendégeskedő *Tőkés László* nagyváradi püspök is. Ő arra emlékeztetett, hogy az erdélyi magyarság duplán megszenvedte 1956-ot, mert a dicsőségben nem volt része, mégis október ürügyén kezdődött az az üldözés és beolvasztás, amely a román nép gerincét is megtörő *Ceausescu*-diktatúrában érte el csúcspontját.

Varsóban *Waldemar Pawlak* kinevezett lengyel miniszterelnök, *Józef Oleksy*, a szejm elnöke, valamint *Aleksander Kwasniewski*, a választásokon győztes Demokratikus Baloldal Szövetsége vezetője is részt vett a magyar nagykövetség október 23. alkalmából rendezett fogadásán – jelentette varsói tudósítónk. Ott volt *Olechowski* leendő külügyminiszter, *Olszewski* exkormányfő és több egykori és jövőbeli miniszter is.

A Prágai Magyar Kulturális Központ ünnepi programsorozatot szervezett 1956 emlékére. Péntek este emlékműsor volt, amelynek megszervezésébe bekapcsolódott a Csemadok pozsonyi városi választmánya, a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége, valamint a Cseh–Magyar Egyetértés Társasága, az Amicus is.

1956-ra emlékezett Magyarország

▶ FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Szabó Iván rámutatott: '56 üzenetéből, szellemiségéből és lelkiségéből erőt meríthetünk mindennapi feladatainkhoz. Ezután a napjainkra mítosszá vált '56-os egységről szólt. Leszögezte: az egység nehezen megismételhető történelmi pillanatban született, ezért nem baj, ha most – békében – az egykor együtt harcoló '56-osok másképp politizálnak, másként képzelik a kibontakozás útját. Az igazi baj, hogy a nemzeti sorskérdésekben nincs egyetértés – hangsúlyozta Szabó Iván. A pénzügyminiszter beszéde után *Göncz Árpád* köztársasági elnök, *Szabad György*, az Országgyűlés elnöke, és – *Antall József* miniszterelnök nevében – *Boross Péter* belügyminiszter koszorúzta meg a mártírok emlékművét.

A nemzeti ünnepnapon a honi tudományos, kulturális és közélet jeles teljesítményt nyújtó személyiségei, valamint az 1956-os forradalomban és szabadságharcban kiemelkedő magatartást tanúsítottak előtt is tisztelgett az ország. Göncz Árpád köztársasági elnök a délutáni órákban az Országház Kupolatermében nyújtotta át azokat a magas állami kitüntetéseket, amelyeket a miniszterelnök előterjesztésére adományozott.

A Parlament lépcsőjén felállított kopjafánál a kormány tagjai és a köztársasági elnök is mécsest gyújtott az áldozatok emlékére, s ezrek cselekedtek hasonlóképpen a Kossuth tér különböző pontjain.

A nemzeti ünnep záróeseményeként az Operaházban díszelőadást tartottak, amelyen Szabad György a nemzeti összefogás gondolata jegyében emlékezett az 1956-os forradalomra és szabadságharcra.

– Természetes, hogy 1956-ra különbözően emlékszik, különbözően tekint vissza differenciált társadalmunk. Különbözőképpen, de úgy gondolom, elsöprő többségében ugyanazt tartja fontosnak. Ugyanazt, ami közös megítélésünk szerint a nagy örökségünk: az 1848-as örökséget újrafogalmazó, gyarapító, új szintre emelő 1956 örökségét.

A főváros első '56-os köztéri szobrát is felavatták szombaton a forradalom évfordulója alkalmából a IX. kerületi Bakáts téren. A szobor alkotója *Czinder Antal* Munkácsy-díjas szobrászművész.

Nagy Imre családtagjai, barátai és elítélttársai a Nagy Imre téren, a mártír miniszterelnök egykori börtönének falán elhelyezett emléktáblánál gyűltek össze – mint elmondták – családias és protokollmentes megemlékezésre.

Elégedetten üdvözölte a kedden elfogadott igazságtételi törvényt a Pofosz a Corvin moziban mintegy kétszáz érdeklődő részvételével megtartott megemlékezésén *Fónay Jenő*, a szövetség elnöke. Boross Péter belügyminiszter egyebek között figyelmeztette hallgatóságát, hogy a rossznak vannak még tartalékai. A bolsevizmus megígért minden szépet és jót '19-ben, '45-ben, sőt az '56-os forradalom leverése után is, de minden alkalommal megtorlás, véres terror következett.

Pongrátz Ödön olvasta fel kórházban fekvő öccse, *Pongrátz Gergely* levelét, amelyben az '56-os Magyarok Világszövetségének elnöke a rendszerváltozás befejezését sürgette. Tarthatatlannak minősítette azt a helyzetet, hogy ülnek, ülhetnek a parlamentben olyanok is, akiknek '56-os tetteikért bíróság előtt lenne a helyük.

A Magyar Út Körök Mozgalom és a Magyar Igazság és Élet Pártja egy-két ezer ember – köztük sok Árpád-sávos zászlót lengető fiatal – előtt tartotta meg október 23-i megemlékezését a Felvonulási téren szombat délután. – A szárnyaszegett nemzet elvesztette széles látókörét, kiszolgáltatott és szorongások gyötrik. Ezt tette a néppel a tovább élő sztalinizmus – kezdte beszédét *Csurka István*.

– A sztalinizmus köztünk él, magát most liberálisnak nevezi, kérlelhetetlen és felsőbbrendűségét hirdeti – hangoztatta Csurka István.

Ökumenikus igehirdetéssel kezdődött szombaton az 56-os Szövetség budapesti szervezete, az '56-os Antibolsevista Szövetség és a Magyar Levente Szövetség október 23-i megemlékezése. *Porubszky István*, közismert nevén Potyka bácsi, az '56-os Antibolsevista Szövetség vezetője megemlékezésében kijelentette: nem a baloldaltól kell ma félni, hanem azoktól a baloldali gondolkozásúaktól, akik jobboldaliaknak adják ki magukat.

A forradalomra szombattól márványtábla emlékeztet a debreceni Kossuth Lajos utcában, amelyet a helyi önkormányzat és a Pofosz Hajdú-Bihar megyei szervezete helyezett el.

Emlékművet avattak az 1956-os forradalom és szabadságharc mártírjainak tiszteletére szombaton Győrött. *Deim Pál* Kossuht-díjas szobrászművész „Golgotáját" az amerikai székhelyű Attila Szigethy Alapítvány és a városi önkormányzat állíttatta.

Megemlékezés volt szombaton Nagy Imre kaposvári szülőházánál, amelyen a város és a megye vezetői, Nagy Imre unokája, a helyőrség és a rendőrség parancsnokai, a pártok képviselői, valamint cserkészek, diákok és ünneplő helybéliek helyezték el koszorúikat.

Decsi János nem vehette át városa elismerését. A 65 esztendős férfit a dombóvári közgyűlés méltónak találta a díszpolgári címre.

Decsi János 1956-ban az ELTE tanára volt, s az egyetemi ifjúság oldalán azonnal csatlakozott a felkeléshez. Részt vett a Nemzetőrség megszervezésében és a budapesti utcai harcokban. Később az Egyesült Államokba menekült, Connecticutban élt, egyetemi professzorként elsősorban kelet-európai katonapolitikai kérdésekkel foglalkozott. A rendszerváltás óta egyre gyakrabban járt haza, energiáját főként arra fordította – nem is eredménytelenül –, hogy az amerikai üzletemberek érdeklődését felkeltse Magyarország iránt.

Csütörtök délelőtt a fővárosból felhívta Dombóváron élő szeretteit, 89 éves édesanyját, s elmondta, hogy indul haza átvenni a kitüntető címet. Büszkén beszélt díszpolgárságáról, tele volt izgalommal, várakozással. Mégsem érkezett meg a pénteki dombóvári ünnepségre. Szállodai szobájában érte a halál.

U. T.

Pető Ivánt megdobálták a békéscsabai ünnepségen

Botrányos jelenetre került sor szombaton este Békéscsabán: Pető Ivánra, az SZDSZ elnökére, amikor '56-os ünnepi megemlékezését mondta a Nagy Imre téren, a hallgatóságból tojásokat dobtak. Azok azonban célt tévesztettek, így a pártelnök nem szakította meg beszédét.

TUDÓSÍTÓNKTÓL

– A tojás is belefér a demokráciába. Furcsa és groteszk jelenetnek voltunk tanúi, amit a sors fintoraként értékelek. Ha előzőleg nem olvasom az ellenem tiltakozó levelet, akkor azt is hihettem volna, azok a kommunisták pfujoltak és dobáltak tojást, akik 1956-ot nem akarják megünnepelni. Nekik állhatna érdekükben a rendzavarás. De itt nem történt ilyen, hiszen egy demokráciába a tojásdobálás és a bekiabálás is belefér – mondta tudósítónknak *Pető Iván*.

Az előzményekhez hozzátartozik, hogy pénteken tiltakozólevelet juttattak el az MDF és a Magyar Néppárt békéscsabai, valamint a Pofosz megyei szervezete nevében *Pap János* békéscsabai polgármesternek. Az említett pártok képviselői kifogást emeltek a békéscsabai '56-os megemlékezés ünnepi szónoka ellen, mondván: Pető Iván semmilyen állami funkciót nem tölt be, csakis pártja nevében szerepelhet. Emellett a levél hivatkozik a Pető család és *Kéri Edit* pereskedésére. A leírtak miatt az említett pártok a Nagy Imre téri ünnepségtől távol tartják magukat – jelentették be.

Pető Iván ünnepi beszédében a tolerancia fontosságára hívta fel a figyelmet. Megjegyezte: sok '56-os elképzelésről kiderült, hogy nem reális. Illúziónak bizonyult, hogy lehet igazságos szocialista gazdasági berendezkedést teremteni.

Göncz Árpád aláírta az igazságtételi törvényt

Göncz Árpád köztársasági elnök pénteken aláírta az „1956. októberi forradalom és szabadságharc során elkövetett egyes bűncselekményekkel kapcsolatos eljárásról" szóló törvényt. Erről *Faragó András* elnöki szóvivő tájékoztatta az MTI-t.

A jogszabályt az Országgyűlés október 19-én, kedden fogadta el. Ismeretes, hogy a parlament még ez év február 16-án elfogadta az azonos című törvény első változatát, de azt nem hirdették ki, mert Göncz Árpád köztársasági elnök az Alkotmánybírósághoz utalta a jogszabályt. A testület október 12-én hozott határozatában a törvény első paragrafusát alkotmányellenesnek minősítette. A jogszabály október 19-én elfogadott szövegéből kimaradt a teljes első paragrafus, s a jogszabály új preambulummal egészült ki.

A törvény a kihirdetést követő nyolcadik napon lép hatályba.

Deutsch: A választmány dönt az SZDSZ-egyezségről

Az SZDSZ aggódik a Fidesz miatt, különösen, mert hallani, hogy esetleg nem ratifikálja a szabaddemokratákkal kötött megállapodást; Kövér László szerint a Veszprém megyei fideszesek Fodor és Szájer nézeteit nem tekintik két eltérő politikai alternatívának; Szabolcsban Mádi László – akinek jelölése okán hárman kiléptek az önkormányzati frakcióból és újat hoztak létre – lett a Fidesz megyei elnöke.

TUDÓSÍTÓINKTÓL

Aggodalommal figyeli az SZDSZ mindazt, ami a Fideszben történik. Pillanatnyilag a szabaddemokratákat az érdekli: hallani olyan hangokat, mintha a Fidesz választmánya nem akarná ratifikálni az SZDSZ-szel kötött megállapodást – mondta *Pető Iván*, az SZDSZ elnöke szombaton Békéscsabán. Hozzátette: nem feltételezi, hogy a Fideszben ilyen helyzet állna elő.

– Még nincs meg az a testület, amely elfogadhatta volna a megállapodást, hiszen még csak ezután választjuk meg az országos választmány elnökét és elnökségét – mondta tudósítónknak az üggyel kapcsolatban tegnap Békéscsabán a területi választmány ülését követően *Deutsch Tamás*, a Fidesz alelnöke. – Valószínű, hogy Pető Iván félreértette a dolgot. Az alakulóülés utáni első rendes ülésen napirendre tűzzük a megállapodás ratifikálását, amelynek előkészítését mihamarabb meg kell kezdeni.

Szelényi Zsuzsa országgyűlési képviselőt választották a Fidesz Veszprém megyei választmányának elnökévé vasárnap. Az elnökség tagjai sorába került *Kövér László* országgyűlési képviselő is, aki veszprémi tudósítónknak arra a kérdésére, hogy az Orbán–Fodor vita mennyire osztja meg a fiatal demokratákat Veszprém megyében, azt válaszolta: az itteni Fidesz-tagság nem tekinti eltérő politikai alternatívának a *Fodor Gábor*, illetve a *Szájer József* által képviselt nézeteket. Az országos választmányba delegált Veszprém megyei küldöttek saját lelkiismeretük és véleményük alapján választanak majd Fodor és Szájer között. A veszprémiek tudomásul fogják venni a demokratikus szabályokat tiszteletben tartó döntést. Kövér hozzátette: nem hiszi, hogy akár Fodor, akár Szájer megválna a Fidesztől.

Mádi László, a Fidesz országgyűlési képviselője lett a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatal demokraták elnöke. Mint csütörtöki számunkban beszámoltunk róla, egyebek mellett Mádi László – aki az ugyancsak fideszes *Mádi Zoltán* nyíregyházi polgármester testvére – jelölése okán a fiatal demokraták három városi képviselője kilépett az önkormányzati frakcióból, mondván: a megyei elnökjelölt saját ambícióit helyezi előtérbe.

Az elnökválasztó választmányi ülésre – amelyre a hét végén került sor – Mádi László angliai tanulmányútját megszakítva érkezett haza. Az ellenjelölt *Forró Zoltán* újfehértói városi elnök a megyei alelnökök egyike lett.

A Fidesz Borsod megyei szervezetének elnökévé *Wachsler Tamást* választották.

Gólyavári este a Demokrata Fórum szervezésében

Az MDF-akadémia, az MDF '56-os Kör és a Pro Patria et Libertate Alapítvány kuratóriuma neves előadók részvételével szervezte meg ünnepi megemlékezését az ELTE Természettudományi Karának zsúfolásig telt nagytermében október 22-én.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Bevezető ünnepi beszédet *Balsai István* igazságügy-miniszter tartott. – 1956 a világ közvéleménye előtt a legismertebb magyar történelmi évszám – mondotta. Hozzátette, a magyar történelem nem ismert olyan megtorlást, amilyen 1956-ot követte. De végre – néhány nappal ezelőtt – '56 sértettjei megkapták a jogtól, ami megilleti őket.

Ezután *Gáspár Miklós*, a KDNP képviselőcsoportjának helyettes elnöke mondott beszédet, aki ismert álláspontját fejtette ki, amely szerint 1956-ban háború folyt Magyarországon.

M. Kiss Sándor történész, az úgynevezett Kahler-bizottság tagja elsősorban azokat a nehézségeket ismertette, amelyek elé a történelem kutatóit annak a mintegy ötven sortűznek a tényszerű vizsgálata állítja, amely ez idáig ismeretessé vált. A történész hangos nemtetszést jelző bekiáltások közben jelentette ki: a történelmi értelemben vett felelősség megállapításához még sok-sok dokumentum megismerésére van szükség.

Kahler Frigyes, az Igazságügyi Minisztérium főosztályvezetője a megtorlásról szólva kijelentette, hogy azt alaposan megtervezték. Mivel a központi hatalom gyönge volt, nagy rész jutott a megtorlás feladatából a megyei és az alsóbb helyi szerveknek. Fontos szerepet játszott a bírói függetlenség felszámolása is. A megtorlás során elkövetett bűnök teljes körű feltárásához több évtizedes kutatómunkára van szükség – mondotta Kahler Frigyes.

Végül *Zétényi Zsolt* kapott szót, aki főként az Alkotmánybíróság néhány nappal ezelőtti döntését bírálta. A testület tagjait többször is a „Váci út illegitim embereinek" nevezte. Megjegyezte, hogy „valakik cinkelt kártyákkal játszanak", mivel nem szeretnék, ha a következő választások előtt bekövetkezne a felelősségre vonás. Ha mégis történne valami, akkor biztosak lehetünk benne, hogy az „elvtársakat" a legjobb amerikai ügyvédek fogják védeni. Mindazonáltal bíznunk kell abban, hogy a következő választásokon a nemzeti erők győznek, s akkor az igazságszolgáltatásban is bízhatunk, fejezte be beszédét.

Nyilatkozat a sajtóetikáról

MTI-JELENTÉS

Az írott és az elektronikus sajtó képviselői megalkották azt az etikai szándéknyilatkozatot, amely a sajtó választási kampány idején tanúsítandó magatartásának alapelveit rögzíti. A Magyar Rádió és a Kápé című hetilap által rendezett pénteki budapesti tanácskozás résztvevői 24 intézmény, illetve szervezet nevében nyomban aláírták a dokumentumot. Az országos és megyei lapok, valamint az elektronikus médiumok megjelent képviselői vállalták egyúttal, hogy hétfőn közzéteszik a nyilatkozat teljes szövegét. A továbbiakban pedig lapjukban, illetve műsoraikban folyamatosan jelzik, hogy elfogadták a választási etikai alapelveket. A szándéknyilatkozatot elfogadni kívánó szerkesztőségek a tanácskozáson született megállapodás értelmében a Magyar Távirati Irodához juttathatják el csatlakozási nyilatkozatukat.

Első ízben augusztusban, majd október elején ültek tárgyalóasztalhoz az újságírók, hogy megállapodjanak a választási sajtóetikai alapelvekben. Azokat a téziseket kívánták rögzíteni, amelyek irányadóak a választáson induló pártok és jelöltjeik esélyegyenlőségének biztosításához a sajtóban való bemutatkozásuknál, szerepeltetésük arányainak megállapításánál, valamint a képviselőjelöltek magánéletére vonatkozó közléseknél. A mostani, harmadik eszmecserén a résztvevők a szándéknyilatkozat szövegét véglegesítették. Némi vita után úgy határoztak, hogy nem építenek szankciókat a dokumentumba, már csak azért sem, mert az általános elveket, nem pedig konkrét, számon kérhető kitételeket rögzít. Hasonlóképp elvetették azt a felvetődött javaslatot, hogy maguk közül válasszanak egyfajta etikai bizottságot. Úgy vélték: bízni kell a „gentleman's agreement"-ben.

Az elfogadott alapelvek rögzítik egyebek közt, hogy a szerkesztőségek minden erejükkel igyekeznek előmozdítani a jövő évi választás eredményességét, törvény szerinti és etikus lebonyolítását. A szorosan értelmezett tájékoztatás körében nyilvánosságot biztosítanak a választásokon induló szervezetek céljainak ismertetésére és az egyes jelöltek bemutatására. Ellenzik, hogy a politikai szereplők vitája a programok helyett a magánéletről szóljon. Hasonlóképp elvetik a bújtatott választási propagandát.

A megbeszélésre az újságírók meghívták a pártok etikaikódex-tárgyalásait összefogó Független Jogász Fórum elnökét. *Mészáros Vilmos* jelezte, hogy a pártok következő, október 27-i konzultációján javasolni fogja egy, az etikai szabálysértésekkel foglalkozó csoport létrehozását. Indítványozza továbbá, hogy a leendő szerveződésnek két társelnöke legyen: egyet a Független Jogász Fórum, egyet pedig az Országos Ügyvédi Kamara delegáljon. Végül meghívta a sajtóetikai tanácskozás résztvevőit a pártközi tárgyalásra.

Boross a markánsabb központi hatalom mellett

A belügyminiszter nyilatkozata lapunknak

Dr. Boross Péter, a kormányfőt helyettesítő belügyminiszter a Belügyminisztériumban rendezett ünnepségen nyilatkozott lapunknak.

– Ön kezdettől fogva tagja az első szabadon választott kormánynak. Három és fél év telt el, kérem, értékelje az Antall-kormány eddigi teljesítményét.

– Természetes, hogy a választások közeledtével a jövő évi küzdelemben ellenfeleinkként induló pártok elsősorban a kormány munkájának negatívumait emelik ki. Én nem hiszem, hogy létezik politikai erő, amelyik jobban tette volna a dolgát nálunk, figyelembe véve tévedéseinket is.

– Az elmúlt három év kormánypolitikáját értékelve, mit tenne ma másképpen, mint tett?

– A magyar kormány a kezdeti időszakban az európai normáknak való megfelelés jegyében tevékenykedett. Ma már azt kell mondanom, hogy bizonyos kérdésekben olyan normákat is átvettünk, amelyeket talán csak öt-nyolc év múlva kellett volna, s nem az átmeneti időszakban. Logikusabbnak, racionálisabbnak, bár talán politikailag kevésbé védhetőnek tűnt volna, ha az átalakulásban erősebb a kormányzati irányítás, markánsabb szerepet kap a központi hatalom.

– Az '56-os és a '93-as „pesti srácok", ha más-más okokból is, de egyaránt elégedetlenek a kormánnyal. Ön szerint mi ennek az oka?

– A rendszerváltozást mint csodát várta az ország, s mind türelmetlenebbül fogalmazódik meg az emberekben, hogy ha itt a többpártrendszer, van szabadon választott kormány, akkor hol késik a jólét? Természetes a fiatalok elégedetlensége. De azoké is, akik évtizedeken át hordozták magukban az elégedetlenséget és a reménykedést. Ők elképzelték, milyen lesz a világ, ha kivonulnak az oroszok, megbukik a kommunizmus – de a világ nem olyan lett, mert nem is lehetett már olyan. Meg kell érteni a csalódottakat, még ha olykor szélsőségesen is fogalmaznak.

– Az igazságtételi törvény végrehajtása a választási kampánnyal egy időben zajlik majd. Befolyásolhatja-e esetleg ezáltal az igazságtétel a választások kimenetelét?

– Úgy vélem, az igazságtétel ügyét már 1990-ben rendezni kellett volna. Ennek ellenére még most sem késő, meg kellett alkotni az igazságtételi törvényt, mert a nemzet nem bocsáthat meg tömeggyilkosainak. Ennek azonban a választások szempontjából nem lesz érzékelhető jelentősége, az emberek ugyanis „gazdasági patikamérlegen" mérik a pártokat.

– Ön Békéscsabán a helyhatósági választások elhalasztását javasolta. Később azonban pártjának, az MDF-nek több vezetője is elhatárolta magát az ön javaslatától...

– Úgy vélem, a választási apparátus felkészülése szempontjából nem volna baj, ha 1995-ben választanánk újjá a helyi képviselő-testületeket. S talán annak is jótékony hatása lenne a közéletre, ha nem egyazon évben lenne a két választás. Ez az én magánvéleményem.

Fekete Gy. Attila

Bajor Gizi, a vasárnapi asszony

HANGA

Halálának 50. évfordulója alkalmából emléktáblát leplezett le tegnap *P. Müller Péter*, az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet igazgatója *Bajor Gizi* tiszteletére tegnap, a művésznő egykori villájában. A Bajor Gizi Színészmúzeum falán elhelyezett emléktáblát *Czinder Antal* Munkácsy-díjas szobrászművész készítette. Mint az ünnepségen elhangzott, Bajor Gizi, akit a két világháború között az egész színházi világ ünnepelt, a német megszállás alatt nem volt hajlandó színpadra lépni. Ám annál több szerepet kényszerült eljátszani saját otthonában, villájában ugyanis mind több és több embert búj tatott. Hajlékukat vesztett családokat, katonaszökevényeket, s nem utolsósorban saját férjét, akit a németek az akkori törvények szerint Auschwitzba deportáltak volna. Bajor Gizi otthoni, a bújtatottak életéért eljátszott szerepeit idézi fel az a *Herczeg Ferenc* Utolsó tánc című vígjátéka felhasználásával írott darab, amelyet a Budapesti Kamaraszínház tűz műsorára. A kétrészes musicalt a színház igazgatója, *Szűcs Miklós* megbízásából *Csongrádi Kata* írta, s a darabban ő alakítja Bajor Gizit. A vasárnapi asszony címet viselő színdarabot először február 17-én láthatja a közönség.

Bajor Gizi a német megszállás alatt nem volt hajlandó színpadra lépni FOTÓ: BURGER ZSOLT

ezek a városok miként tudják alkalmazni az új előírásokat. A bizottság szakembereinek közreműködésével igyekszünk feldolgozni a településekre váró kihívásokat.

előny is. Szeged városát több mint harmincéves kapcsolat fűzi a finn Turkuhoz. Finn partnerünk brüsszeli irodája is közbenjárt Szeged ISPA-pályázatának

sához. Lehetőségeink ismeretében nyugodtan mondhatom, hogy az elkövetkező tíz év országos szinten is sikertörténet lesz Szeged életében.

Bartha László: Nyugodtan mondhatom gos szinten is sikertörténet lesz Szeged

alisták és euroszkeptikusok közös il

tműködéstől a pragmatikus államközösségig

n, akik hisznek egy föderális, eu-rehozásának szükségességében. z USA-hoz hasonló olyan állam-nek erős központi kormányzata ai Parlamentnek lenne felelős. tovább Joschka Fischer, német beszédében egy közvetlenül vá-ott EU-alkotmány mellett érvelt. ottság elnöke szerint a brüsszeli szernek át kellene venni a közös linálását az Európai Tanácshoz FSP"), aki egy személyben intés-nten. Az egyik kis tagállam lon-vagyunk messze attól az időtől, litikát egyaránt európai szinten

Mármost kijelenthetjük: végső soron az euroidealisták és euroszkeptikusok egymás szövetségesei abban a játékban, amelynek lényege, hogy elhomályosítsák a valóságot a közvélemény előtt. Ugyanis a föderalizmus halott, az Európai Bizottság Nizzában háttérbe szorult, és kiderült, hogy a tagállamok kormányai egy pragmatikus, kormányközi alapokon nyugvó Európában érdekeltek.

A bizonyítékok a napnál is világosabbak. Az ún. közösségi módszer, miszerint mind a mai napig a bizottság javaslata alapján a Miniszterek Tanácsa és az Európai Parlament hozza a döntéseket, főleg csak az egységes piac és kereskedelempolitika területén érvényesül megkötések nélkül. De azokon a területeken, ahol mostanában növekszik az unió hatásköre – a külés biztonságpolitika, bel- és igazságügyi együttműködés például –, a döntéseket valójában a nemzeti kormányok hozzák. *Javier Solana*, aki a Miniszterek Tanácsának főtitkáraként a közös európai kül- és biztonságpolitikáért felel, közvetlenül a tagállamok külügyminisztereinek felelős. Az Európai Bizottság igen kis mértékben tud hatni Solanára, és szinte semmilyen szerepe nincs az új gyorsreagálású európai hadtest létrehozásában.

Még az igen fontos gazdasági reform és foglalkoztatáspolitika terén is háttérbe szorult az ún. közösségi módszer. A nemzeti kormányok jelölik ki a közös célkitűzéseket és ellenőrzik azok végrehajtását, így igen kis szerep hárul az Európai Bizottságra. Összességében a gazdasági reformok, a közös kül- és biztonságpolitika, a rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén a nemzeti kormányok megőrizték vétójogukat és így nincs szó szuverenitásuk feladásáról.

Az Európai Tanács, a tagállamok vezetőinek fóruma tavaly márciusban indította el a gazdasági reform folyamatát. Idén márciusban, Stockholmban áttekintik a múlt év eredményeit és kijelölik az új célokat. Ezen a területen ismét az Európai Tanács bizonyult stratégiai döntéshozónak. Általában a kormányfők, és nem az Európai Bizottság állítja fel az EU munkaprogramját. Ahogy már feljebb utaltunk rá, sem az euroidealisták, sem az euroszkeptikusok nem szeretik ezt a valóságot. Úgy tesznek, mintha Európa még mindig úgy működne, mint *Kohl, Mitterand* és *Delors* idején. Vajon miért hivatkoznak az euroszkeptikusok állandóan *Fischerre?* Azért, mert szinte ő az egyetlen nagy befolyású politikus, aki vegytiszta formában beszél az európai föderációról. Tény, hogy *Schröder, Chirac* és *Jospin* sem osztja teljes mértékben Fischer nézeteit a föderális jövőről, és így nézeteik nincsenek is olyan messze *Blair* elképzeléseitől.

Ez az elfordulás a kormányköziség felé több mint megjósolható volt. Az unió az egységes piac és valuta létrehozásával megvalósította gazdasági célkitűzéseinek jó részét. Az új, szuverenitás szempontjából érzékeny feladatok – mint a kül- és biztonságpolitika, vagy a bel- és igazságügyi együttműködés – végrehajtása csak kormányközi alapokon képzelhető el.

Emellett, a nemzetek feletti intézmények egyre nagyobb mértékben vesztik el legitimitásukat köszönhetően annak, hogy messze vannak az állampolgároktól és bizony sokszor igen rosszul menedzselik őket. Az állampolgárok – nem csak Nagy-Britanniában – fokozatosan vesztik el hitüket ezekben az intézményekben és félnek azok növekvő hatalmától. Az Európai Tanácsnak ezzel szemben – köszönhetően annak a ténynek,

Czindler Antal

Valachi Anna: Képzőművészeti látlat
az irodalmi múzeumban

Magyar Hírlap, 1985. VI. 12

Czinder Antal

szobrász

A Helikon Galériában március 4-én nyílt meg Czinder Antal szobrászművész kiállítása.

-----:Kiállitási naptár.

Művészet, 1976. március - 48.oldal

MDK

Czinder Antal

Rózsa Gy.: Szudió 64. Fiatal képzőművészek az Ernst Múzeumben. Népszabadság 1964. dec. 25. 9.l.

Crinder Antal rajzban
a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának
történetéről, melyet a KISZ VIII. kongresszusának tiszteletére rendeztek, alkotásaival részvett.

Rideg Gábor: Stúdió '41

Nyíregyháza, 1971. dec. 12.

Czinder Antal

Az Ernst Múzeumban megnyílt Stúdió '71 c. tárlaton terrakotta műtős figurája látható, (említve) és érmei

Harangozó Márta: Stúdió '71
Esti Hírlap, 1971. dec.

Crinder Antal

a Fiatalok Képzőművészek Stúdiójának kiállításán alkotásai szerepelnek.

Szabó György: Fiatalok, önegyen.

Élet és Irodalom, Pest, 1941. dec. 14.

Czinder Antal

résztvett a XI.Magyar Képzőművészeti Kiállitáson

Horváth György: A XI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Magyar Nemzet 1968.ápr.21.11.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Czindler Antal

ésmei szerepelnek a „Magyar Művészet 1945-1969" kiállításon

Magyar Nemzet 1969 október 12
12. old

Czinder Antal
szobrász

Peakett jeit lírai magatartás jellemzi.
A kiállításon bemutatta a „Vi adukt
naphoronggal", az „Esti táj", a „Tér-
ez" az „1968-69"-et.

Ujvári Béla: Czinder Antal
Művészet, 1970. szeptember - 47 lap.

Czinder Antal
szobrász

A Madách Szinház első emelete
előcsarnokában kisplasztikáiból
és plakettjeiből rendezett bemutatót.

Ujvári Béla: Czinder Antal.
Művészet, 1970. szeptember - 47 lap.

Czinder Antal
portrék

Nagy Balogh János festőről.
készített portrét Czinder Antal.

Soós Klára: A Studio 70....
Művészet, 1970. november - 36. lap

Czinder Antal

"Asszonyok" cimmel egy talapzaton három szoboralak tart egy kis gyermeket.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 13.
XVIII. évf. 15. sz. 14. lap.

MMK

Czinder Antal

Kritika

Művészet 1968 máj. p.18.

MDK

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1968 ápr.21.

MDK

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Élet és irodalom 1968 ápr.2o.

MDK

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Jelenkor 1967 12.p.1151

MDK

Czinder Antal

Budapest, 19

Kiállitási hir

Dunántuli Napló 1967 niv.2.

Czinder Antal

szobrász

M.D.K.

Tágképmotívumú emlékerinkével
tünt fel a tarkalon.

Csap Erzsébet: Kisplasztikák a XI. Képzőművészeti
Művészet, 1968. május - 16 kap.

MDK

Czinder Antal

repr.:

Érem

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Múz.

M.D.K.

Czinder Antal

"Női fej" c. müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. aug. 3o.
XIII. évf. 35. sz. 8. lap

Czinder Antal
szobrász

6-~~8~~ darabból álló sorozatot
készített a pályázatra.

Kovács Gyula: Lenin portré pályázat
Művészet, 1970. április - 12 lap.

Czinder Antal

Fekvő nő c. ércszobra (eml.)

Szerepel az Ernst Muzeumban

– Czoma – Studió 70

Herőgazdasági hérnök
1970 IV. 13

Czinder Antal

Rózsa Gyula: Nem értem... /Bencze László, Feledy Gyula, Román György, Borsos Miklós, Czinder Antal, Csohány Kálmán./ - Élet és Irodalom, 1966. máj. 28.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

258. l.

Czinder Antal

"Fürdőzők" c. müvének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. febr. 7.
XIV. évf. 6. sz. 6. lap

Czinder Antal

Női alakot ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. szept. 18.
XV. évf. 38. sz. 3. lap

Czinder Antal

"Tanulmány" c.-női fejet ábrázoló- rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. jan. 1.
XVI. évf. 1. sz. 4. lap

Czinder Antal

"Asszony" c. müvének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. juli. 31.
XV. évf. 31. sz. 5. lap

Czinder Antal

"Várakozás" c. képét, -mely egy ülő női alakot ábrázol-, bemutatja a lap a cimlapon.

Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. január 29..
XVI. évf. 5. sz. cimlap.

Czinder Antal

Fekvő női aktot ábrázoló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. febr. 19.
XVI. évf. 8. sz.13. lap

Czinder Antal

"Illusztráció" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. dec. 11.
XV. évf. 5o. sz. 8. lap

Czinder Antal

A kiemelkedő alkotások közé sorolja müveit Szabó György: "Fiatalok, öregesen" c. kritikájában, mely a Fiatal Képzőművészek Studiójának -az Ernst Muzeumban rendezett- kiállitásáról szól.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. dec. 18.
XV. évf. 51. sz. 12. lap

Czinder Antal, nobrás

Szerepel a pécsi biennálén.

Rózsa Gyula: Munkamegosztás előtt

M. Z.

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 19.

Czinder Antal

Reggel, bronzérem, 11 cm (repró)

Képzőmű. Almanach 1, Corvina 1969, 155. l.

Csinder Antal, grafikus

MDK

Rajz.

Rajz.

– Csinder Antal rajza

9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. febr. 18.

Czinder Antal
grafikus

M.D.L.

„Nő, madaival"

Élet és Irodalom, 1967. jan. 28 - 1 lap

Grinder Antal
grafikus

M.D.V.

Illusztráció

Élet és Irodalom, 1967 ápr. 29 - 4 lap.

Czinder Antal
Grafikus

M.D.K.

„Asszony és arztal"

Élet és Irodalom, 1967 ápr. 8 - 3 lap

MDK

Czinder Antal, grafikus

Rajz.

Rajz

Czinder Antal: Pünkösdi 23

Népszabadság, Bp. 1967. dec. 24

Grinder Antal.

Érem (repró)

Kortárs 1966 VII n. 1135 old

Czinder Antal

Rajz szepró/

Kortárs 1965 VII. n. 1051 old.

MDK.

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Müvészet 1956 dec.p.46.

Csinder Antal
grafikus

M.D.K.

„Aktok"

Élet és Irodalom, 1966. július 16. 5 lap

Czinder Antal festő

Repr: Szimbólum (Hussajz)

1966. ápr. 9. Élet és irodalom

Czinder Antal

Rajz: Fürdésután (kezdő)

Valóság, 1964, 9 n., 68 old

MDK

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 okt.p.31.

CZINDER ANTAL

repr. Bartók érem

ld. Varga Imre

Sz.A. [Szőkely András]: Plasztikus Bartók-képünk.
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/11.sz.24-25.o.

M.D.K.

Gründer Antal
- grafikus

"Illusztráció"
"

Élet és Irodalom, 1965. aug. 3 - 6 lap.

M.D.K.

Crinder Antal
grafikus

Akt

Élet és Irodalom, 1968. aug. 24. - 6 lap.

Czinder Antal

Mosakodó nőt ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. okt. 2.
XV. évf. 40. sz. 16. lap

Czinder Antal

"Tanárnő" cimmel készült képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. szept. 25.
XV. évf. 39. sz. 5. lap

Czinder Antal

"Fiatalok" c. művét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. lo.
XVI. évf. 24. sz. 14. lap.

Czinder Antal

"Lány" c. rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 29.
XVI. évf. 31. sz.11. lap.

Czinder Antal

Két aktot ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 15.
XVI. évf. 29. sz. 3. lap.

Czinder Antal

„Lány Zorsóval" c. rajza
a 6. oldalon

Népszava 1972 január 23.

Czinder Antal

rajza a 7. oldalon

„Testvérek"

Nápszava 1972 február 6

Czinder Antal

„Tanulmány" c. rajza a

9. oldalon

Nápszava 1972 február 13

Czinder Antal
pobrász

Érmiéinél szerepelt a tárlaton.

Vidos Zoltán: Kisér „szakszerűtlen" szemelvényes..
Műveszet, 1972 nagyis - 42 oldal

Czinder Antal

"Muzsa" c. képét a lap bemutatja a cimlapon.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 8.
XVI. évf. 15. sz. cimlap.

Czinder Antal

"Radnóti-illusztráció" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 15.
XVI. évf. 16. sz. 3. lap.

MDK

Czinder Antal
festőn

Pór Bertalan emlékének". Világ
proletárjai egyesüljetek! (repró)

A belső címlapon
Művészet, 1968. november.

M.DK.

Czinder Antal

szobrász

„Hírvivők" (repro)

Bolgár Kálmán: Tízévesa Fiatal Képzőművészek Stúdiója

Művészet, 1969. január – 14 lap

Gindler Antal

Balaton v. éremsorozata (eml)

Szerepel az alábbi tárlaton

Horváth György: Az V. balatoni nyári tárlat Keszthelyen

Magyar Nemzet 1970 VIII. 12 4 old.

Czinder Antal

"Pihenő" c. művének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és irodalom, Bp. 1970. aug. 8.
XIV. évf. 32. sz. 11. lap.

M.D.K.

Czinder Antal

"Illusztráció" c. müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. nov. 1.
XIII. évf. 44. sz. 6. lap

M.D.K.

Czinder Antal

"Női fej" c. müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. nov. 8.
XIII. évf. 45. sz. 10. lap

Gindler Antal

Nagy Balogh János emléktáblája (eml.)
szerepel az alábbi táblaton
az Ernst Museumban

Ridep gábor: Studió 70

Nyszava 1970. IV. 10

Czinder Antal
nobrán

„Lenin évem" (repro)

A borítón
Művészet, 1970. április

Czinder Antal
szobrán

„Az öreg" (repro)

Kovács Gyula: Az Országos Kisplasztikai Biennale
Művészet, 1970. felmár - 36 lap.

Czinder Antal

és még tizenegy szobrászművész budapesti tömjú emlék-
érmet alkotott a Fővárosi Tanács megbízásából, a fel-
szabadul ás 25. évfordulója alkalmából. - Az érmek
képét el:

Tóth Antal: Budapest új emlékérmei.
Budapest, 1970. 2.sz. 18-19. l.

Oziusder Antal, szobrász

Nő fával

repr.

Magyar Ifjúság, 1968. XII. 13. 10. l.

Czinder Antal

Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Csák Gyula: - Majd felhívlak Muci

Élet és Irodalom, 1965. jul 3 - 11 lap.

Crinder Antal
grafikus

M.D.K.

„Rajz"

Élet és Irodalom, 1965. máj 29 - 1 lap

Grinder Antal
grafikus

M.D.K

„Akt"

Élet és Irodalom, 1965. július 24 – 1 lap

Czindek Antal szobrász

A Fiatal Kép. műv. Studiójának tagja

Horváth György: Fiatal képzőművészeink helyzete

Ifjú kommunista 1971 II. 52 old

M.D.K

Grinder Antal
grafikus

"Napsütésben"

Élet és Irodalom, 1965. aug. 28. - 5 lap

Crin der Antal

M.D.K.

„Böjt" (repro)

Élet és Irodalom, 1965. szept. 11-12 exp.

M.D.K

Csinder Antal
grafikus

Szimbólum

Élet és Irodalom, 1966. ápr. 9 - 8 lap

MDK.

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Magyar Ifjuság 1965 nov.6.

M. D. K.

Czindar Antal
grafikus

„Fiú - fej."

Élet és Irodalom, 1964, július 11. - 1 lap

Czinder Antal, grafikus MTI

Rajz.

Repr.

Czinder Antal: Leáimpatté 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. júl. 28.

M.D.K.

Gruber Antal
grafikus

Rajz

Élet és Irodalom, 1963. december 28. – 1 lap

Crinidero Antal

grafikus

M.D.Y.

„Rajz"

Élet és Irodalom, 1964. aug 1. – 1 lap

M.D.K.

Czinder Antal

· Graphics

Tanulmány

Élet és Irodalom, 1964. május 30 - 12 sz.

Czinder Antal
grafikus

M.D.K.

Rajz.

Élet és Irodalom, 1964. április 4 – 1 lap

Czindor Antal
grafikus

M.D.K

„Két sakt"

Élet és Irodalom, 1966. szept. 10 - Glap

Czinder Antal, grafikus

MDK

Rajza.

Repr

Czinder Antal: Munkásasszony

8

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. szept. 5.

Csinder Antal
grafikus

M.D.K

Ön.

Élet és Irodalom, 1964. szept. 12 – 1 lap.

Czinder Antal

M.D.

Anya gyermekkel

Élet és Irodalom, 1966. febr. 5 - 6 lap

Czinder Antal, grafikus

Rajz.

Kép.

Czinder Antal: Variáns" 8

NÉPSZABADSÁG Gy. 1966. júl. 16.

Czinder Antal Sobrán

Szöreg múzeum nem említ.

Rossa Gyula:
Fiatal Néprőmúzeszek
az Ernst múzeumban.

Népszabadság 1964. dec. 24.

MDK.

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Népszabadság 1966 juli.31. lap 8.

Czinder Antal

Ésmékkel szerepel a
X. hagy. Kép. műv. kiállításon

Bolyás Kálmán: X. hagy. kép. műv.
kiállítás

hagyar Ifjúság 1965 XI. 6.

M.D.L

Czinder Antal
grafikus

„Annya gyermekhel"

Élet és Irodalom, 1966. febr. 5. - 6 kap

Czinder Antal

Grafelius

M.D.

„Jelusztráccó"

Élet és Irodalom, 1966. nov. 5. – 11 lap

M.D.

Csinder Antal
grafikus

„Egyedül"

Élet és Irodalom, 1966. nov. 12. 2 lap

Czinder Antal

M.D.K.

„Nilő nő"

Élet és Irodalom, 1966. márc. 12 - 11 kap

Cinder Antal
szobatt

14.D.4

„Erdőszélen" (repro)

Művészet, 1965. december - 25 kap

M.D.K.

Grinder Antal
grafikus

Pajr

Élet és Irodalom, 1965. május 29 - 1 lap

M.D.K.

Czinder Antal

"Öltözködő" /nőalak/ c. művének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni 21.
XIII. évf. 25. sz. 7. lap

M.D.K.

Czinder Antal

"Lány virággal" c. rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. május 31.
XIII. évf. 22. sz. 5. lap

M.D.K.

Czinder Antal

"Illusztráció" c. müvének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. május 1o.
XIII. évf. 19. sz. 12. lap

M.D.K.

Czinder Antal

"Ülő nő" c. kpének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1968. dec. 28.
XII. évf. 52. sz. 6. lap

Cruider Antal
grafikus

M.D.K.

„Vörösholoviak"

Élet és Irodalom, 1967. nov. 4 - 5 lap.

Crinider Ovutal

Grafikus

M.D.K.

„Láng virággal"

Élet és Irodalom, 1967. szept. 9 – 1 lap.

Czinder Antal
grafikus

M.D.Y.

„Illusztráció"

Élet és Irodalom, 1967. junius 17 - 10 kap.

Czinder Antal, grafikus

Rajz. Repr.

Czinder Antal: Portré 9

NÉPSZABADSÁG Bp. 1967. jún. 17.

Czinder Antal

grafikus

M.D.

„Bika-erőberek"

Élet és Irodalom, 1967. jul. 22 - 3 lap

Cevinder Antal
grafikus

M.D.V.

Gellért Oszkárról készült
rajza

Erki Edit: Gellért Oszkárnál
Élet és Irodalom, 1967 jún. 24 - 12 lap

Czinder Antal, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár új szerzeményei: Képek jegyzéke:
79. sz. kép: "A hid", bronz. 12 Ø cm. Ltsz.: 67.115.
Fekete repr. 229. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Új szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Czinder Antal

Alakot macskával ábrázoló rajzát "Illusztráció" cimmel mutatja be a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 3.
XIV. évf. 4o. sz. 15. lap

Czinder Antal

grafikus

„Kaputero" (repro)

A borító hátlapján

Művészet, 1970. november

CZINDER ANTAL

Czinder

A város peremén

Külváros **Kónya Kálmán** felvétele

Budapest 1982/6

Czinder Antal érzékenyen reagál környezetére, szemlélődése nyomán érmein gyakran megjelenik *a város*. Ábrázolásai nem konkrétak, mégis bizonyosak vagyunk benne, hogy Budapestet látjuk. A háztetők felett füstöt okádó kémények a gyárnegyedeket, a József Attila által oly kifejezően megénekelt város peremét idézik. A füst mindent elborít, még a napot is elhomályosítja. Az érem tenyérnyi felületén, bár csak madártávlatból, egy városrész látszik, mégis érzékelhetjük a gyárakban folyó életet, a munkát. A költő versének egy-egy motívuma — jelen esetben a *nap* és a *füst* (sikeres plasztikai megoldásokkal) — Czindernél is föltűnik, és az érem érzelmi hatását növeli. A *Külváros* című éremnek a fentiekhez hasonló a tematikája, de más az éremművész nézőpontja: a kompozíción — a szűk, sivár utcán siető asszony alakjában — az ember is megjelenik. S vele együtt a természet. Bár a korom és a füst szinte mindent belep, a háttérben álló fa közvetlenné szelídíti a komor tájat.

Leginkább a *Józsefváros* című éremből érezzük, hogy Czinder alkotásai mögött, nemegyszer szociológiai mélységű mondanivalóval, mindig ott a személyes élmény. A magas házak érzékletesen megmintázott tűzfalainak tövében kis, földszintes épületek húzódnak meg, ahogyan az a belső udvarok sarkaiból látható. Fent, a magasban a nap izzó korongja uralja az égboltot, és szépíti meg a gyermekkori emlékeket. Szintén gyermekkori emlékeket idéz az *Udvar*. A művész itt nem elégszik meg a csendes meséléssel, hanem a szerkezet, a perspektíva olyan megoldásait használja, hogy a néző maga is az udvar terében érezze magát. Középen egy világítóablak, balra egy lépcsőházból kilépő nő. S ellenpontként egy falikút. A művész színesre patinázta az érmet, ezáltal a plasztikai formák további hangsúlyt kaptak.

A *Sikátor* című érmen, a fentiekhez hasonlóan, kevés motívummal eleveníti föl a munkásnegyedek világát. Az élő alakok révén az épület kiszögellése, íve, az ablakrészletek élettel telnek meg. A felület gondos kidolgozása, cizellálása következtében az érem „elbeszélő" jellege domborodik ki.

A várost nemcsak épületei, lakói jelenítik meg, hanem elválaszthatatlan tőle történelme, irodalma is. Ezért kapcsolódik az előzőkhöz a *Krúdy Gyula* által ihletett érem. Czinder Antal ezzel az alkotással a tradicionális éremfelfogás ellen foglalt állást. A mű alakja nem szabályos kör, hanem amorf. A felszín síkját alaposan megmozgatta: a síkok ritmusa a tér érzetét kelti. Az így kialakított térben áll a magányos író — fején kalap, kezében sétapálca —, éppen amint margitszigeti sétájára indul. A mellette lévő fa érzelemképző elem, az életműre utalva, sejtelmessé teszi a hangulatot. Ember és fa motívumának összekapcsolását más Czinder-érmeken is megtalálhatjuk, ez az ember és a természet téri viszonylatainak vizsgálatából ered. Czinder Antal város témájú érmei, a szociológiai mondanivalón túl, a *tér*, vagyis a modern életérzés problémáival is foglalkoznak.

L. Kovásznai Viktória

Józsefváros

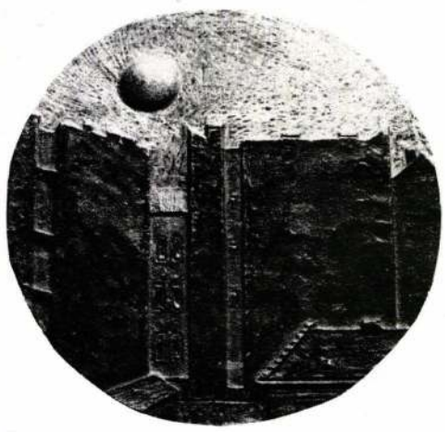

Udvar **Szabó Mihály** felvétele

Sikátor

SZAMOSI FERENC

Tenyérnyi földkerekség

Száradó kenyér, 1947/48.

Abrakostarisznya, 1974. **Kovács Ferenc** felvételei

Fekvő asszony 1987.

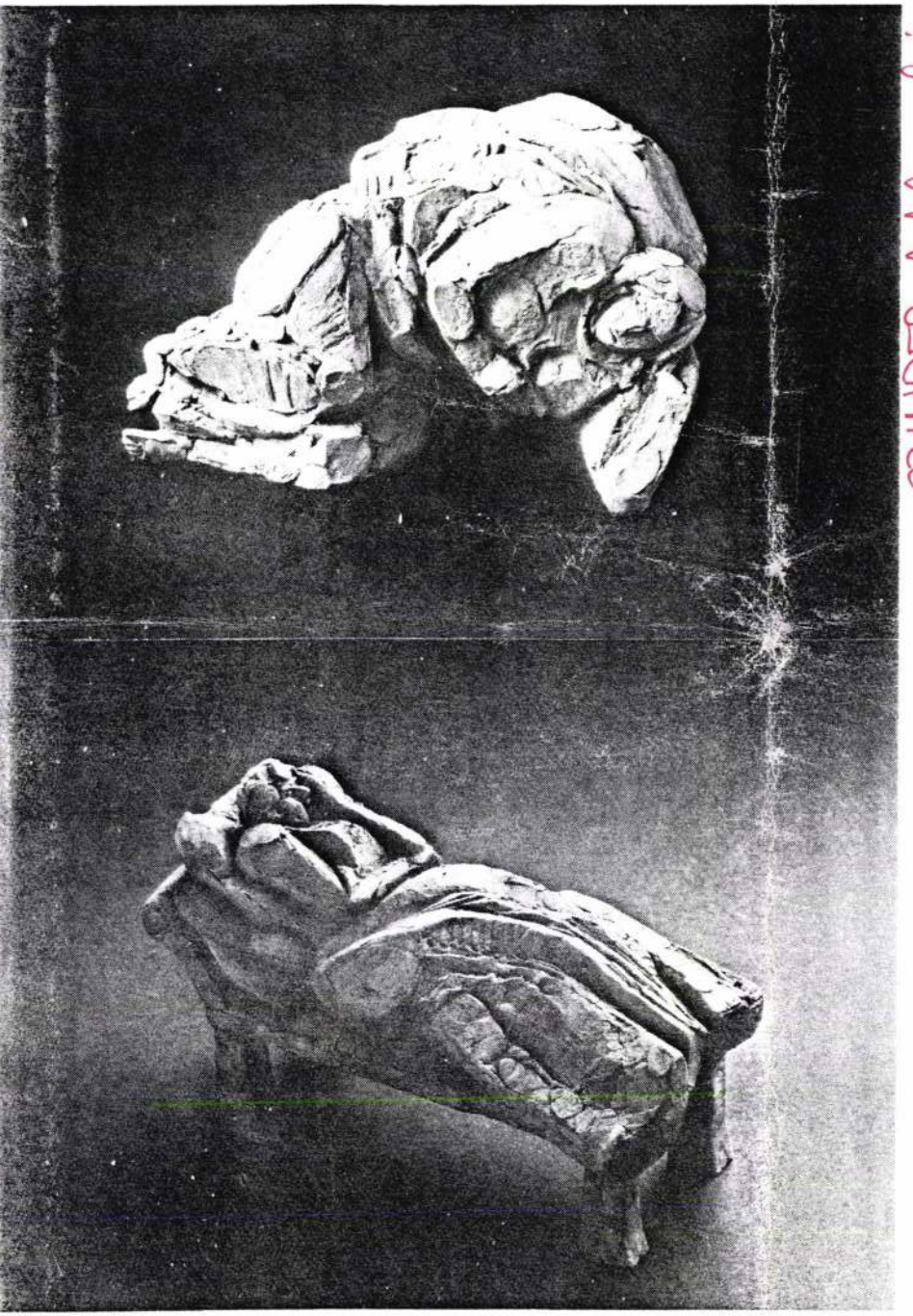

özsi néni 1987.

CZINDER Antal szobrai

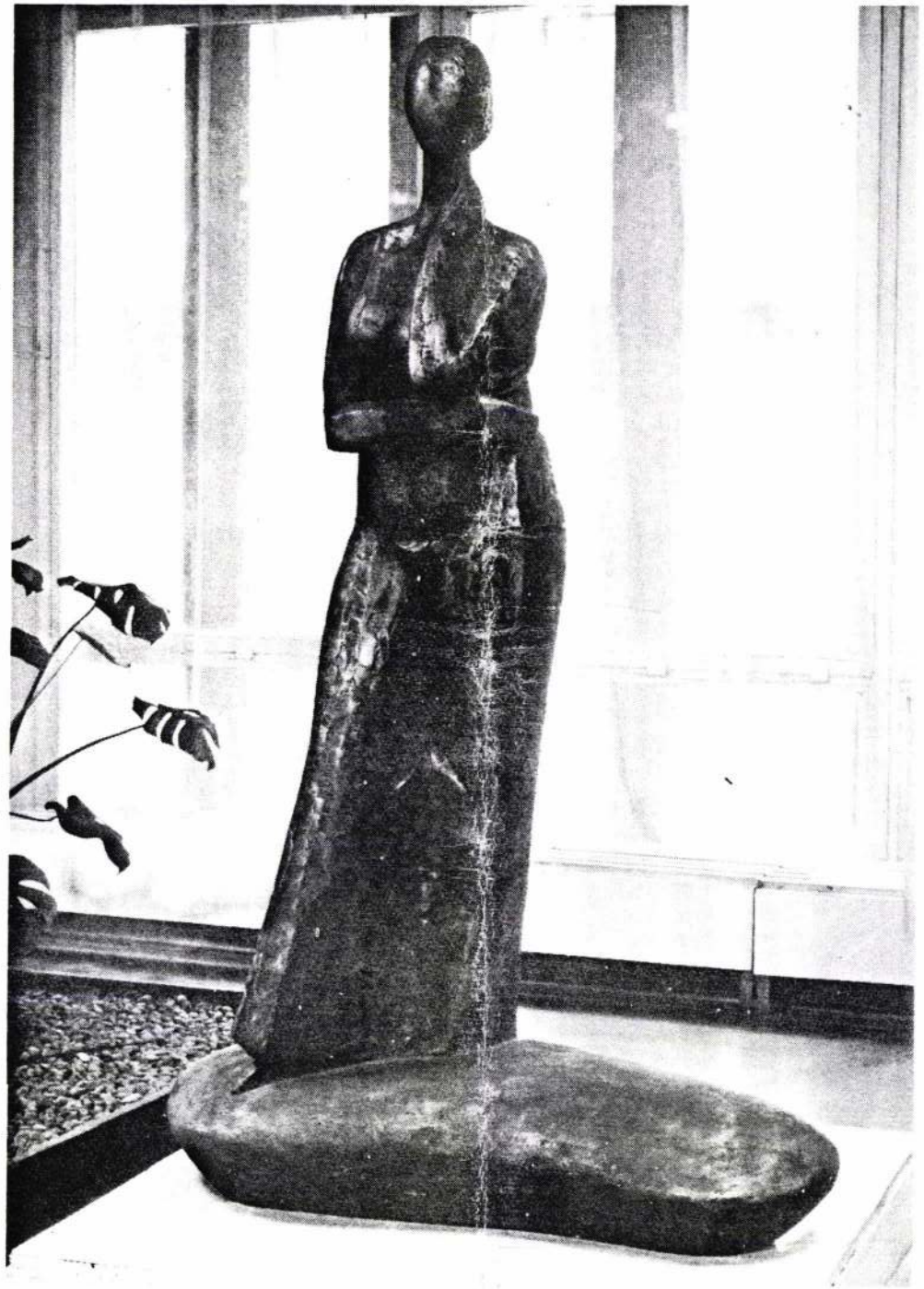

Távolbanéző 1987.

Grafik

CZINDER ANTAL

SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSA

1990. március

NYÍREGYHÁZA – VÁROSI GALÉRIA

A szobrász imája

[illegible] Uram hogy munkámban
[illegible]nat is celjek ne csak
[illegible]ürdelmet.
[illegible]ngedd, hogy észrevegyem
[illegible] életben azt ami csak
[illegible] én szánomra látható.
[illegible]gits, hogy szobraim testem
[illegible]lonabjai, – sose váljanak
[illegible]gy mozék porná mint
[illegible]n!

Borító: Mária és Erzsébet találkozása 1987.

1961 -ben diplomáztam a budapesti Képzőművészeti Főiskolán.
1969 -től kiállító művész vagyok.

Fontosabb egyéni kiállításaim:
1974. Budapesti KKI Terem
1976. Helikon Galéria
1988. Vigadó Galéria

FIDEM kiállítások:
1974 -től Varsó, Helsinki, Stockholm

Díjaim: Derkovits- és SZOT ösztöndíjak
1977. Soproni Érembiennálé
1981. Munkácsy díj
1983. VI. Ravennai Dante Biennálé-aranyérem
1979. óta részt veszek a nyíregyházi éremművész telep vezetésében.

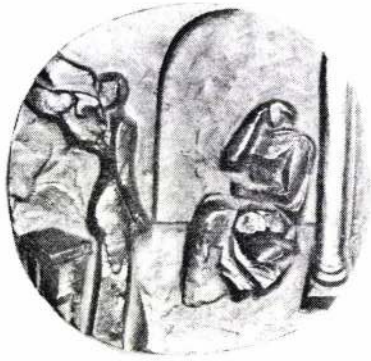

Londoni ószeresek 1981.
A másik szoba 1983.
Angyali üdvözlet 1982.

Ziegler Márta 1981.
Összegyűjtött Nobel-díjaim 1987.
Kínai táncosnő 1970.

Búcsúzó 1984.
Barátnők 1985.

Álmodozó

A másik szoba

CZINDER ANTAL

Torzó 1.

"Amit világosan elgondol az ember,
azt könnyű kifejeznie."
(Saint-Simon)

CZINDER ANTAL

szobrászművész
kiállítása a Vigadó
Galériában
1988. szeptember 9.
október 9.
A Magyar Népköztársaság
Művészeti Alapjának
Kiállító termében

Kortárs képzőművészetünkben Czinder Antal az éremművészet területén elért eredményeivel vívott ki magának tekintélyt. Elismerő kritikák, díjak, nemzetközi visszajelzések megbecsülést kifejező sora igazolják, hogy a Magyarországon különleges szereppel bíró műfaj mesterei között előkelő hely illeti meg Czinder Antalt.
Várhattuk volna tehát, hogy a mostani, Vigadó-beli, s az elmúlt másfél évtized munkásságát bemutató kiállításán sikerei biztos bázisát, az érmeket szerepelteti. Természetesen azok is itt vannak, s éppen arról árulkodnak, hogy Czinder Antal nem elégszik meg a biztos tudás és differenciált invenció alapján felmondható ismétléssel. Bátran kísérletezik, olyan járatlan utakat is próbálva, mint fotóapplikáció, vagy a szerkezet és mintázás újszerű lírája. (Nobel-díjaim; A másik szoba)
A kiállítás ajánlója most mégis a szobrokra hívná fel a figyelmet. Elsősorban azért, mert az „érmész" alkotó megérdemelt sikerei árnyékban tartották a szobrászt. Pedig igen figyelemreméltó vállalkozások, s briliáns megoldások mutatják, hogy Czinder Antal tematikai megoldásaiban szellemes (Aki a fülembe suttog; Józsi a festő); a plasztikai formálásban magas mesterségbeli nívón (Agitátor; Torzó; Szószék) dolgozó szobrász. Munkáit a biztos szerkesztés (Barátnők; Integető), az egyszerűsített formákkal való építkezés (Viktória; Kmetty) s a gondolati tartalom igényessége (Penészvirág; Géniusz) jellemzi. Rendkívülfigyelemre méltó, hogy a zárt, a kubizmus tanulságait feldolgozó formarendek mellett megjelennek a valósággal buja organikus formákkal építkező plasztikák is (Bözsi néni; Hajasbaba; T. aktja?), de e művek egészének szellemisége — minden bizonnyal a biztos kompozíció következtében — teljes mértékben összekapcsolódik az életmű egészét jellemző szerkezettisztelettel.
A kiállítás a gondolati igényesség, a mesterségbeli felkészültség tekintetében úgy mutatja meg Czinder Antal munkásságát, hogy örömmel üdvözölhetünk egy egyre egységesebb, s egyre színvonalasabb alkotói kibontakozást.

Bereczky Loránd

VIGADÓ GALÉRIA

A katalógust tervezte,
a kiállítást rendezte:
"SO-Ky" Sós László—Kemény Éva
Felelős kiadó: Fazekas János
A Vigadó Galéria 84. számú katalógusa
Ára: 30,— Ft
Hu-ISSN 0230-113x

F. v.: Miseje Attila üv. ig.
88-803 Dorogi Nyomda KFT

Nikotinéhség

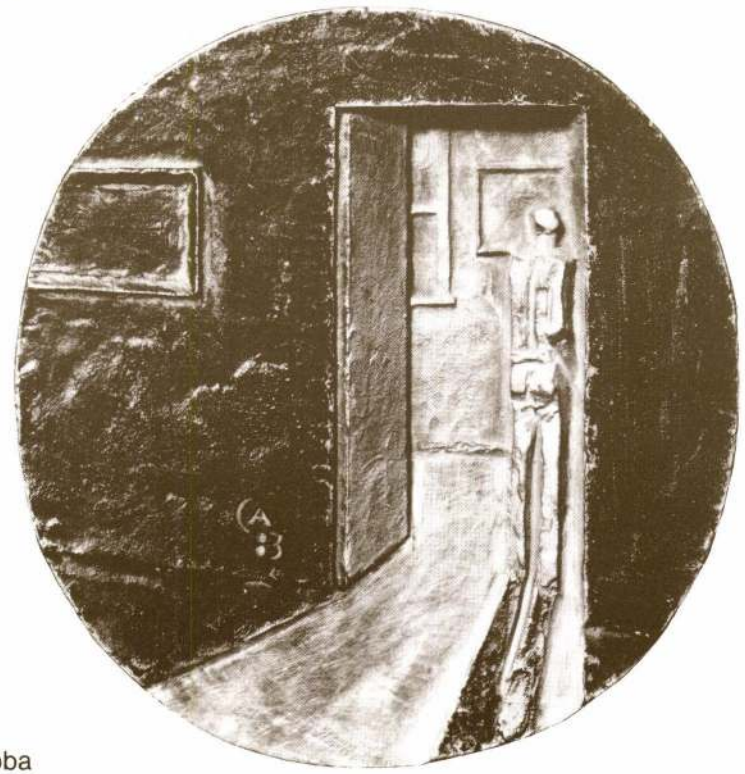

A másik szoba

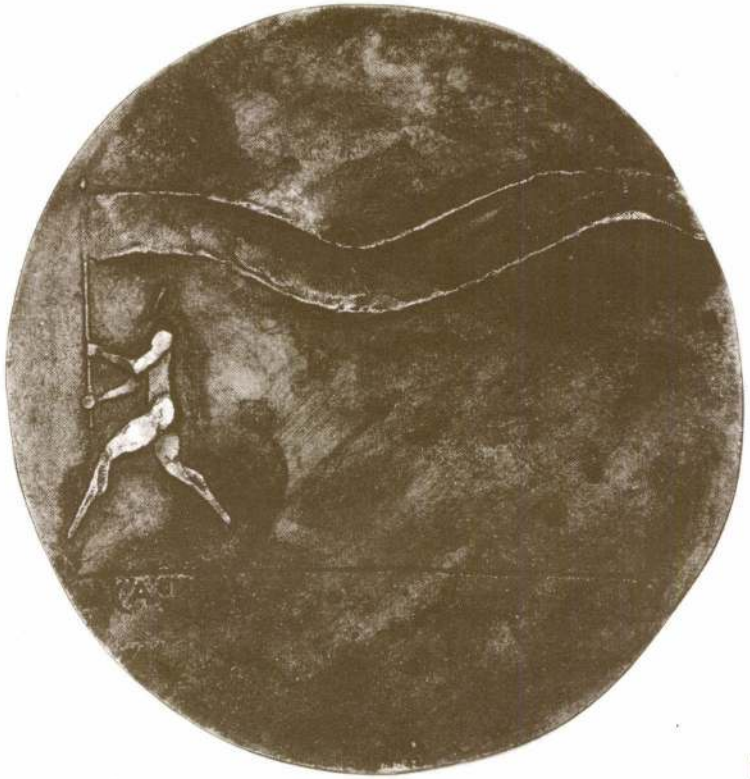

Nem csak bot és vászon

Összegyűjtött Nobel-díjaim

Kövön ülők

Szószék

Böllér lánya

Aki a fülembe suttog

Genius

Bözsi néni

Fekvő asszony

Penészvirág

Lány tükörrel

Tavaszi szél

Agitátor

Kmetty 2.

A Megyei Könyvtár tisztelettel meghívja Önt

CZINDER ANTAL

szobrászművész

kiállításának megnyitójára

A kiállítást 1990. december 5-én 15.00 órakor

DR. DÖMÖTÖR JÁNOS

művészettörténész,

a Tornyai János Múzeum igazgatója nyitja meg

A BÉKÉSCSABAI MEGYEI KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÁSAI 46.

CZINDER ANTAL

KIÁLLÍTÁSA

BÉKÉSCSABÁN A MEGYEI KÖNYVTÁRBAN

1990. DECEMBER 5—31-IG

Műteremben

A tehetség a természet rejtélyes titokzatos üzenete amit születéskor a gének komplikált összefüggése hordoz, az ember ha művész ezt a rábízott üzenetet mondja el a világnak.

Egy kocos kis fa és a kiállitason álldogáló nérő hört elhonyagolható a szerepem? De talán én magam vagyok a fa és a nérő is!

A szobrászat nekem köldökzsinor ami az élethez köt!

A művészet olyan mint egy jegy-gyűrű a háborúban – életet menthet!

Csinó

Álmodozó

A másik szoba

Bohóc

Új ruha

Vasaló nő
Címoldalon : Angyali üdvözlet

22.

CZINDER Antal

Cím: Budapest, Kelenhegyi u. 12-14. - 1118

1937-ben született Budapesten. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1961-ben diplomázott. 1974-től több egyéni kiállítása volt a fővárosban és vidéken, legutóbb a Vigadó Galériában (Budapest, 1988). A szófiai Magyar Intézetben 1970-ben érmeit és kisplasztikáit mutatta be. Rendszeresen szerepel a FIDEM-kiállításokon. A budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola szobrász tanára. - Díjak: I. Országos Érembiennále, Sopron (1977: a "700. évforduló" Intézőbizottságának díja); a ravennai Dante Biennále aranyérme (1983). Munkácsy-díjas (1981).

18. FÜST MILÁN, 1991
bronz, ø 10 cm

19. KITÖRÉS, 1991
bronz, ø 10 cm

20. ŐSZI SÉTA, 1991
bronz, ø 10 cm

21. KITÖRÉS II, 1991
bronz, ø 10 cm

22. ÖNARCKÉP, 1991
bronz, ø 10 cm

23. PLASZTIKAI SEBÉSZET, 1991
bronz, ø 10 cm

18.

"CIVITAS FIDELISSIMA"
A LEGHŰSÉGESEBB VÁROS
SOPRON VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK DÍJA

17.

BÚZA Barna

Cím: Budapest, Százados út 3-13. - 1087

1910-ben született Vésztőn. Apja a Nagybányai Művésztelep tagja volt. A Magyar Képzőművészeti Főiskola elvégzése után (1935) római ösztöndíjas volt (1936). 1933 óta kiállító művész. Számos egyéni kiállítása volt a fővárosban és vidéken; 1937-ben a Velencei Biennálén szerepelt. A budapesti Szentháromság szobor teljes rekonstrukcióját ő végezte. Jelentősek köztéri munkái, portréi. Művei szerepelnek a Vatikáni Múzeum gyűjteményében is.

16. FÜST MILÁN, 1990
bronz, ø 10 cm

17. GR. SZÉCHENYI ISTVÁN, 1991
bronz, ø 10 cm

24.

CSEH István

Cím: Budapest, Üllői út 53. - 1181

1909-ben született Pestszentlőrincen. 1928-33: géplakatos, hidász. Művészeti tanulmányok: Iparművészeti Iskola, Budapest (1933-37, Simai Imrénél); École des Beaux Arts, Párizs (1937-39, Gaumont professzornál); Magyar Képzőművészeti Főiskola (1940-44, Bory Jenőnél; 1948-49, Ferenczy Bénінél). Köztéri szobrai, domborművei, díszkútjai valósultak meg a fővárosban és vidéken.

24. VERLAINE, 1987
bronz, ø 9 cm

25. SZENTGYÖRGYI ALBERT, 1987
bronz, ø 9,5 cm

26. KASSÁK, 1988
bronz, ø 9 cm

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 MÁR 16

DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)

Czinder Antal
szobrászművész

1021

1976. március 16., kedd

Kiállításokról

Az indián arcmása

Költészet, bronzban elbeszélve

Peru nemrég keltett szenzációt a múzeumlátogatók körében, amikor népe letűnt századainak kincseit mutatták be Budapesten. Korábbi bemutatkozásuk az indiánok évezredeken át őrzött titkaiba, arany ötvösművészetük gazdagságába engedett bepillantást. A most megnyitott tárlat a kortárs képzőművészet alkotásaival ismerteti meg a hazai művészetkedvelő közönséget. S ha a két kiállítást egy világ választja is el egymástól, mégis a kortárs művészetben — áttételesen — a múlttal is találkozunk. A mai perui grafikai kiállításnak változatos a tematikája, stílusa. Absztraktjaik technikai tudása korszerű, ismerik és alkalmazzák a modernista technika európai megoldásait. Ez utóbbiak között azok a legszebbek, ahol a technikán áttetszik múltjuk tudata, ha másban nem is, csupán a színekben (a Múmia című munka sejtelmes zöld-feketéjében, vagy Zapata Vörös kakasában). Ugyanakkor a mai Peru üzen Coronadó Alkonyat és Hullámtetős házak című, 1972-ben készült alkotásaiban.

A kiállítás legnagyobb értéke kétségtelenül Ugarte. Neorealista művész. Munkáira, bár azokat a teremben szétszórva találjuk csak meg, mindjárt ráakadunk. Hommage (Tisztelet) című, alulnézetből ábrázolt emberfeje, a fáradtságtól elgyötört, álomba merevedett Parasztja és a Tupac Amarju című munkája nem csupán kiváló anatómiai és rajztudásról tanúskodik. Az indián férfiarcban a perui nép múltját, s kicsit a jövőjét is látni véljük.

Az alig négyesztendős kiállítási helyiség, a Helikon Galéria Czinder Antal szobrászművész alkotásainak adott otthont. A kiállítás sikeres, amit a vendégkönyvi bejegyzések, az őszinte elismerő, méltató szavak is bizonyítanak.

A mini-galéria kiállítójának anyaga a réz, a samott, a terrakotta, de főképp a bronz. A tárlaton látható érmék nagy többségéből ítélve Czinder Antal szobrászművészek ez a kedvenc anyaga. Bronzzal dolgozik a legszívesebben, melyben változatos témáinak bármelyikét szívesen jeleníti meg.

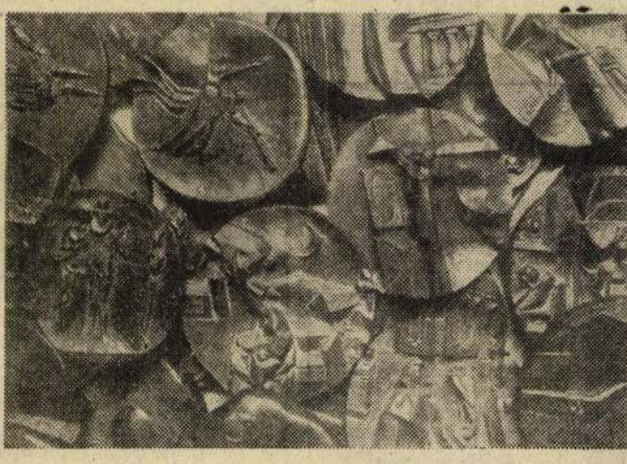

Czinder: Kisplasztikák

A mintegy 20 cm átmérőjű érméken emberalakok, fejek, s poétikus témák, hangulatok egyaránt megtalálhatók. A művész — úgy tűnik — mindent, amit csak eltervez, ki tud fejezni ezeken az apró kis munkákon. Az érmek egy csoportjának címei: Futó felhők, Hajnal, Itatás, Balaton, A pilóta anyja, Egy kis rigó emlékére... Krúdy, a remekíró különösen termékenyítően hatott a szobrászművész fantáziájára.

Megtalálható a kiállítás anyagában a súlyosabb mondanivaló is (például a Forradalomban, az Egy család története című, samottból készített kaputervében, annak hat darabból álló domborművében, bár ez utóbbi korántsem tűnik olyan szinte eszköztelen technikával készült munkának, amilyennek munkáit megismertük). Ide tartozik a Bartókot, Martinovicsot ábrázoló arcmás is.

—Bokor—

KISZ-küldöttértekezlet a KOMÉP-nél

A KOMÉP fiataljai március 13-án tartották a KISZ-küldöttértekezletét. Lévai Ferenc, a KOMÉP KISZ-bizottságának titkára beszámolt a VIII. kongresszus óta végzett munkáról, majd vitaindítót tartott a kongresszusi dokumentumokról. A vitában felszólalt Varga Ferenc, az építők szakszervezete megyebizottsága nevében, Vida Ferenc, a KOMÉP pártbizottságának titkára, Csóka Zsigmond vállalati igazgató, s 18 KISZ-küldött, akik zömmel alapszervezeteik életéről, a megoldandó feladatokról beszéltek. A 64 résztvevő ezt követően megválasztotta a KOMÉP 9 képviselőjét a városi küldöttértekezletre, majd újjáválasztották a vállalat KISZ-bizottságát. A KOMÉP KISZ-bizottságának új titkára Hamvas Győző lett.

Termel a gépóriás

A Mátraaljai Szénbányák Thorez bányaüzemének fejlesztése újabb fontos szakaszához érkezett: a visontai bányamezőn hétfőn reggel új marótárcsás földkotrógép kezdte meg az üzemszerű termelést. A hatalmas bányagép szerelésével kilenc hónap alatt — az előírt határidőnél három hónappal korábban — készültek el a visontai gépszerelő-üzem hat szocialista brigádjának tagjai.

Az új visontai gépóriás hétfőn már egyetlen nap alatt mintegy 25 000 köbméter földet mozgatott meg és ezt a teljesítményét — a gyártó cég előírásainak megfelelően — fokozatosan növeli az elkövetkező hetekben.

Három hé

Komárom megyéből február végén indult 35 pajtás 21 napos üdülésre a Pest megyei Tóalmásra. Az ismerkedés után kezdetét vette a munka. Igaz, ugyan, hogy a gyerekek üdülni mentek, de az iskolai feladatokból nem zökkennek ki. Naponta 3-4 óra tanulás és 2 óra kötelező felkészülés a másnapi órákra biztosítja a folyamatos munkát.

Beszélni kell arról is, hogy több iskolából úgy engedik el a gyerekeket, hogy az ott szerzett érdemjegyek nem számítanak bele az otthoni eredménybe. Pedig olyan is előfordult, — mint az ott dolgozó pedagógusok elmondották, hogy az otthoni gátlásokkal küzdő gyerek itt megtáltosodott, és hazatérte után egy egész osztályzatból javí-

Három bábolnai kislány — T
Olasz Enikő —

totta fel „önmagát". Egy Kecskemétről írt pedagógus-levél is ezt bizonyította.

A tanulás után gazdag szórakozási programot biztosítot-

„Most szép lenni katonának!"

Fegyelem — önfeláldozás — önképzés

Az 1848-as szabadságharc és a Magyar Tanácsköztársaság legszebb hagyományait testesíti meg a Magyar Népköztársaság hadserege a béke, a szabadság és a munkás-nemzetköziség szolgálatában. Fiatalságunk ebben a szellemben nevelkedik.

Bartanics Zsolt az idén fejezi be a VIII. osztályt, a tatabánya-kertvárosi 2-es számú Általános Iskolában. A jól megtermett legény módszeresen készült, hogy bekerülhessen az egri Karikás Frigyes katonai kollégiumba. Atlétizál, kézilabdázik, hiszen a katonáskodáshoz — egyebek mellett — fizikai erő is szükséges. Tanulmányi eredményei is jók, ezért nem is volt nehéz dolga, amikor a kollégiumba jelentkezett. Ezt a döntést segítette elő tanárát, Bartha Lászlót, aki helyeselte tanítványa választását, mondván: „Zsolt szívesen dolgozik a közösségért!".

Sevcsek János, az esztergomi Bottyán János Finommechanikai és Műszeripari Szakközépiskola végzős növendéke szintén a katonai pályát választotta élethivatásaként. Tervei, elképzelései kicsit forrottabbak, mint a tatabányai általános iskolásé.

— Nagyon érdekel a technika. Ezért is jártam ebbe az iskolába és vettem részt szabad időmben a rádiós szakkör munkájában. Tudom, hogy a hadseregben magas fokú műszaki ismereteket sajátíthatok

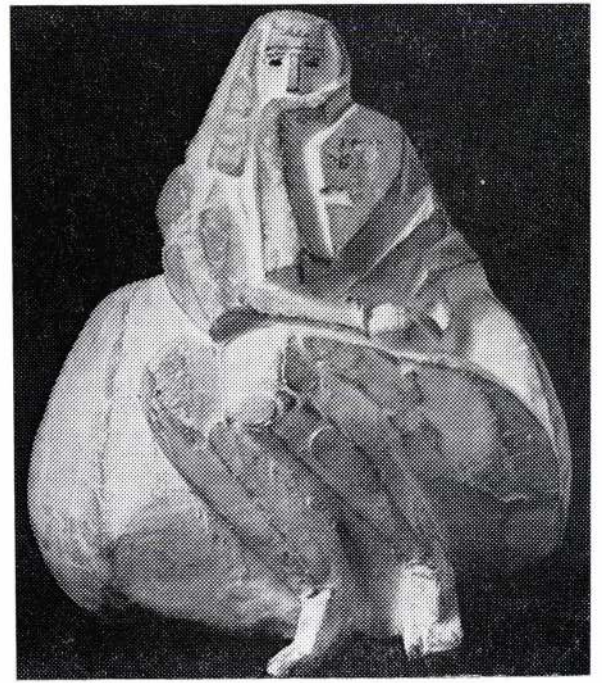

F. k.: Dr. Dömötör János – Szegedi Nyomda 89-2128

Czinder Antal kiállítása

A Tornyai János Múzeum
szeretettel meghívja Önt és kedves családját

Czinder Antal

szobrászművész

kiállítására

Megnyitja: Dr. Pogány Ö. Gábor
művészettörténész, kandidátus
a MNG. ny. főigazgatója

1989. szeptember 3-án vasárnap déli 12 órakor
a múzeum földszinti termeiben.

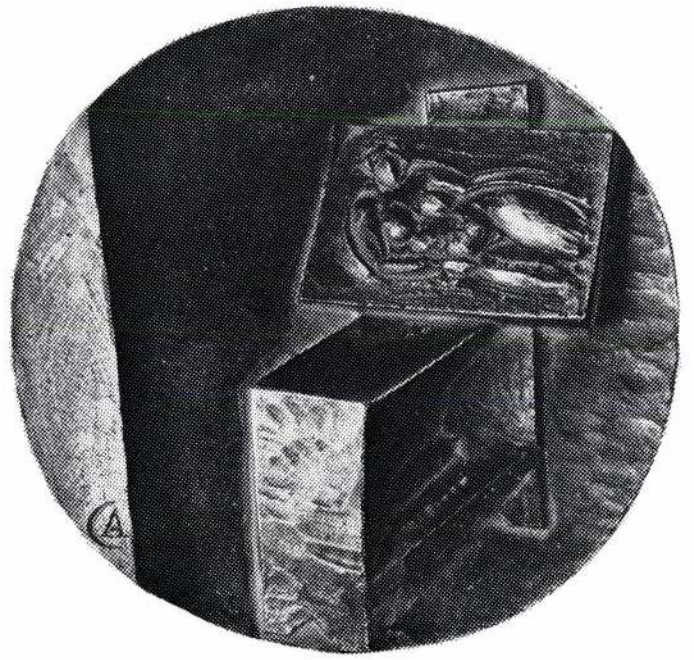

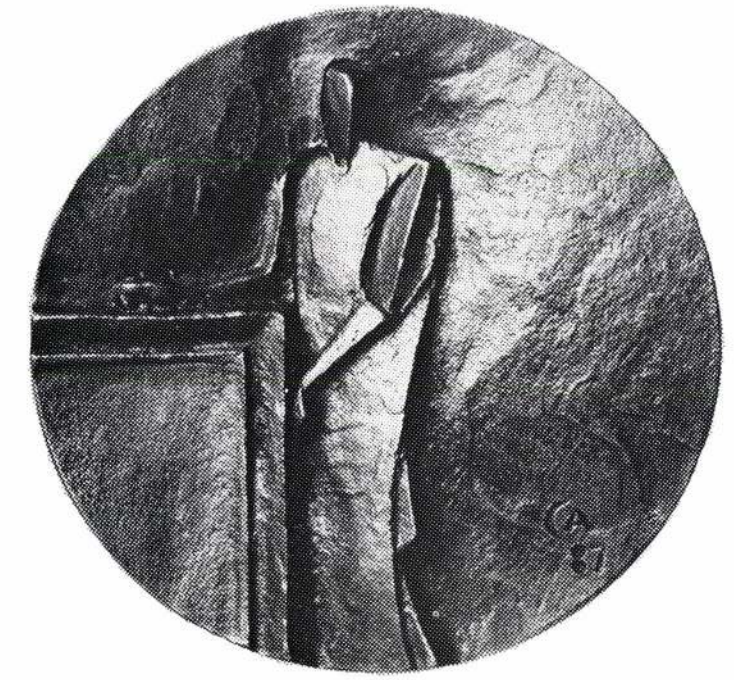

CZINDER ANTAL szobrász és éremművész
Budapest, 1937

1961-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán, mesterei Pátzay Pál, Mikus Sándor és Szabó Iván voltak. 1962 óta kiállító művész, a hazai rendezvények mellett kiállított a Párizsi Ifjusági Biennálén (1967), Belgrádban, Szófiában, Moszkvában, Prágában és Helsinkiben. Önálló bemutatója 1970-ben a Madách Szinház előcsarnokában, 1974-ben a Kulturális Kapcsolatok Intézetében volt. 1968-tól a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola tanára. - Kisplasztikáiban az élet különböző megnyilvánuásai foglalkoztatják, témáit hol realisztikusan, jelképi célzattal, hol elvontabb eszközökkel, ironikus igénnyel adja elő. Plakettjeit lirai magatartás jellemzi, érzelmi tartalmukat az érzékenyen formált és gondosan összehangolt, változatos tónushatást keltő sikok ritmikus váltakozása fejezi ki.

MŰvészéletrajzok 1975

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUL — 9
SOMOGYI NÉPLAP
Czinder Antal
éremművész
1021

Czinder Antal érmei

Néhány kisplasztika, kisméretű figurális kompozíció, grafikák, rajzok sorakoznak Czinder Antal műtermében. Érmet alig látok. Pedig Czinder Antal elsősorban éremművész. Érmeiért kapott díjakat, kitüntetéseket. Éremművészként nyerte el a Derkovits-ösztöndíjat 1965-ben, érmeivel szerepelt minden rangosabb hazai és sok külföldi kiállításon.

— Most is Egerben állítottam ki. Hetven érmet és néhány grafikát, az utóbbi évek munkájából.

Az első mestere Somogyi József volt, aki a Képzőművészeti gimnáziumban tanította, ott, ahol most Czinder Antal is tanár. Az éremformálás művészetével Ferenczy Béni ismertette meg. Tőle tanulta a gondos megmunkálás, a cizellálás, a lírai hangulat fontosságát.

Mátyás király

— A mester élete utolsó éveiben látta néhány munkámat, s nagy elismerés számomra, hogy tetszett neki.

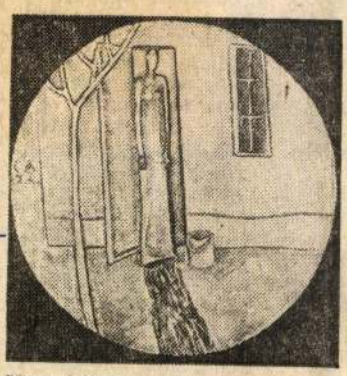
Vacsoraidő

Czinder Antal 1961-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán, 10 évig volt a Fiatal Művészek Stúdiójának a tagja. Számos hazai kiállításon láthattuk munkáit. — Egyéni kiállítása volt Hódmezővásárhelyen és Szófiában 1974 és 1976-ban Budapesten. Szerepeltek érmei a FIDEM — a Nemzetközi Éremszövetség — kiállítások magyar anyagában, Szentendrén az Éremantológia 1945—76 című bemutatón, Sopronban az I. Országos Érembiennálén, az Éremművészet 77 című budapesti kiállításon.

A kisplasztikán kívül a monumentális szobrászatot is műveli. Fáy Andrásról készült szobrát Parádon állították fel, s most a szolnoki KISZ-vezetőképző tábor elé kerülő — munkásfiút ábrázoló — művén dolgozik.

Szobrain és érmein a természetelvűség uralkodik. Érmei embereket, életképeket, tájat ábrázolnak.

— Nem vagyok elvont típus. Számomra az élet — látvány. Ezért van szobraimnak arca, s nem elvont gömbformák. Nem törődöm a divattal. Ugyanakkor törekszem arra, hogy jellegzetes, egyedi legyen, amit csinálok, ötletben, figurában, felépítésben, mozgásban. Kisplasztikáim egyfigurások, az egyedi, egyszeri ember megjelenítésére. Az érmekben több a kísérletezési lehetőség. Ezért is foglalkozom sokat a műfaj új lehetőségeivel. A térbe állított érmékkel a tér ábrázolásával, megteremtésével. De lírai alkat vagyok, emiatt az elvontság, emelkedettség a témák megvalósításában.

Egyik kritikusa írta: »Érmein egyforma bátorsággal teremt térillúziót és használ önmagát megjelenítő „kubista" elgondolású konstrukciókat«.

Másutt azt írják róla: »Fény és árnyékviszonylatokat teremt egy-egy érmén belül, ezekből sokszor színhatásokat is kicsihol. Plakettjeit lírai magatartás jellemzi, érzelmi tartalmukat az érzékenyen formált és gondosan összehangolt változatos tónushatást keltő síkok ritmikus változása fejezi ki«.

»Érmei pontos, logikus szerkesztési elv alapján viselnek feszesen drámai kompozíciót, kapnak fegyelmezetten mozgalmas ritmust a plasztikai alakítás rendjében. A konstruktív törekvés elemeinek transzponálása csak rá jellemző módon teremtett új vonást: a pozitív-negatív formák rendszerének feszültséget teremtő rendjét tudja megvalósítani az éremművészet léptéke és technikai feltételei között« — vélekedik a neves műtörténész.

Alamizsnát osztó

— Az éremművészet a legszabadabb műfaj. S rövid idő alatt megvalósulnak a művek. Dolgozom megbízásra is, de inkább szabadon, a magam gyönyörűségére. Emléket állítok művészeknek, festőknek, — készült érmem Radnóti Miklós, Pór Bertalan, Nagy Balogh János, Goldmann György emlékére.

Sokszor szerepel a természet is témái között. Olykor szinte tájképszerűek az érmei. S jellegzetes témája az emberi otthon és a természet találkozása (ajtó, ablak).

A művész most Olaszországba készül. Hogy megnézze azt a Rimini-i hidat, amelyet csak fotóról ismer, s amelyről egyik igen szép érmét mintázta meg...

óceán partján ... hotelba, a Holiday Innbe, mert onnan indult az újságírókat a repülőtérre szállító busz. Hála a taxisofőrnek és az előre felajánlott borravalónak, elértük a már indulásra kész tudósítókat. A repülőtérre viszont már csak a columbiai himnusz végére érkeztünk.

A mexikói, a venezuelai, a columbiai, a Costa Rica-i elnök és a jamaikai miniszterelnök után érkezett a legfontosabb vendég, az Egyesült Államok elnöke, Jimmy Carter. A vendégek érkezése után egy órával pedig megkezdődött a Panama Köztársaság 75 éves történetének legjelentősebb eseménye, az új csatornaszerződés aláírása és a ratifikációs okmányok kicserélése.

Erre az eseményre érkeztek a magas rangú vendégek: Carter mint aláíró fél Torrijos tábornokkal, a panamai kormányfővel, az öt közép-amerikai államférfi pedig mint »nemzetközi tanú« vett részt a történelmi ceremónián.

Az esemény ténylegesen történelmi jelentőséggel bír Panama számára, hiszen az Egyesült Államok a most fölcserélt szerződést 1903-ban rendkívüli körülmények között és igazságtalan, megalázó feltételek mellett fogadtatta el Panamával. Panama 1830 és 1903 között — egy unió keretében — tartománya volt a Dél-Amerika északnyugati csücskén elterülő Columbiának. A Panama-csatorna építését egy francia vállalkozás még Columbiával kezdte a múlt század végén. A vállalkozás azonban a munkások tízezreit elpusztító malária és a pénzügyi csőd miatt kudarcot szenvedett. Az Egyesült Államok megvásárolta a francia vállalkozástól az építési jogot és engedélyt kért a columbiai kormánytól a csatorna építésének folytatására. Mikor ezt a columbiai szenátus megtagadta, az Egyesült Államok támogatásával »elszakadási mozgalmat« robbantottak ki, és 1903-ban Panama függetlenné vált. Ezt követően néhány nappal megkötötték a csatornaszerződést — a panamaiak nélkül.

A szerződés az Egyesült Államok örök tulajdonába bocsátotta a 16 kilométer széles csatornaövezetet, ami pontosan kettészeli a Csendes-óceán és a Karib-tenger találkozásánál fekvő panamai földszorost.

A rendkívül fontos, a Dél-Amerika körülhajózását fölöslegessé tevő vízi út 1914-ben készült el, s a világ leaforgalmasabb csatornájává vált. Évente mintegy 12 ezer hajó halad át rajta, sok millió dollár jövedelmet hogy újrak sokat az ig namai ne tást sértő réléséről. A tatott nehé valy végül rultak a p mára. A szerződés Egyesült Á cember 31-é adja Panam csatornát addig tartó ... neti időszak alatt a csatorna fokozatosan átmegy panamai igazgatás alá és sokszorosára növelik a Panamának fizetendő pénzösszeget is. A csatornaövezetben levő 14 amerikai katonai támaszpont azonban a helyén marad a csatorna teljes átadásáig.

Panama és az Egyesült Államok kötelezettséget vállalt, hogy őrzi a csatorna biztonságát, megtartja semlegességét, nyitva tartják minden nemzet hajói számára. Panama kérésére az Egyesült Államok kötelezettséget vállalt, hogy tiszteletben tartja a be nem avatkozás elvét és Panama szuverenitását. Megkésett történelmi igazságtétel!

A panamaiak egy kis csoportja elégedetlen az új szerződéssel, mert az nem azonnal adja vissza a csatorna tulajdonjogát és mert fennmaradnak az amerikai katonai támaszpontok. Ez a csoport éles ellenzésbe kezdett a szerződés aláírása előtti hetekben. A tüntetések Carter elnök Panamába érkezése előtt egy nappal véres összetűzéshez és lövöldözéshez vezettek a panamai egyetemen a szerződést ellenzők és támogatók között. A lövöldözésnek a helyszínen két halálos áldozata volt, ketten pedig a kórházban haltak bele sérüléseikbe, tizenöten megsebesültek.

Ez már értelmetlen vérontás volt, mert a jelenlegi körülmények között nem

lemben pozitívumként említjük *Szirmai-Bakonyi-Gábor* Mágnás Miskáját: a rendező *Szőke Istvánnak* sikerült úgy tálalnia, hogy a produkció részleteiben éreztük a műfajt perszifláló szándékot is. Igaz, az alapanyag többnyire ellenállt. *Koltai Róbert, Molnár Piroska, Hunyadkürti István* alakításait jegyeztük meg. Szakmailag ugyancsak kifogástalan produkció volt a *Horváth Jenő* vendégrendezésében színpadra állított *Szigligeti*-mű, a Liliomfi. De ennek a társulatnak nem jelentett akadályt, kockázatot. Ismét Koltai Róbertet emeljük ki, mint Szellemfit, *Helyey László* és *Csákányi Eszter* mellett. Ami a közönséget illeti: láttam félházas ünnepi előadást is, ami nyilván amellett bizonyít, hogy nem szabad műsorra tűzni olyan művet, melyet a megelőző két évben kétszer közvetített a televízió, a filmváltozat pedig még mindig szerepel a mozik műsorán.

Tisztázatlanságot éreztünk *Molière* Képzelt betegének előadásakor. A zseniális író-színész-rendező-direktor köztudomásúan nem kedvelte kora orvosait, nem tartotta sokra az orvostudományt sem. Nem csoda: kóklerek, sarlatánok is működtek, nagy pénzt húzva

Kellen

Illír szo

Évek óta folynak az ásatások a jugoszláviai Stolacától nem messze fekvő ősi illír város, Daorsana környékén. A feltárt leletek alapján sikerült rekonstruálni a város egykori képét, lakóinak életét, szokásait.

Nemrég érdekes tárgyak kerültek elő a föld mélyéből:

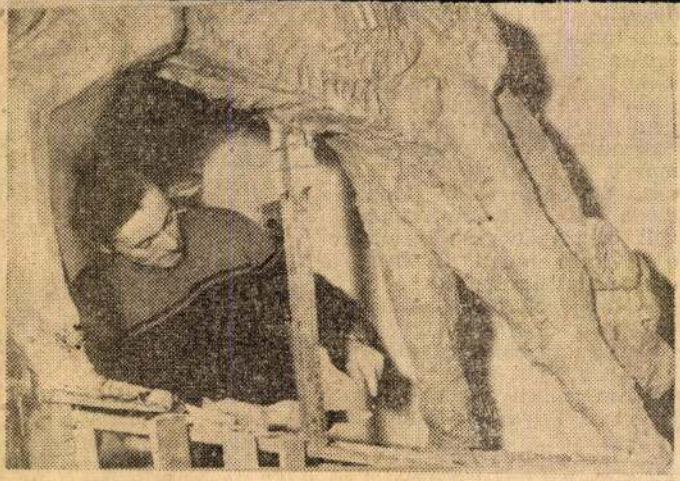

Czinder Antal szobrászművész a veszprémi új lakótelep játszóterének kút-figuráján dolgozik.

GÜNTER GRASS:

Éjjeli stadion

Felszállt lassan a labda az égre.
Látni lehet most, mennyi a nép a lelátón.
Állt egyedül kapujában a költő,
Mégis a bíró füttyszava harsant: félre.

Ford.: UNGVÁRY RUDOLF

Czinder Antal

Jövő Mérnöke
1962 dec 14

dos dolgokkal ütköztünk össze. Aki tanul, az ravasz is, aki ravasz, az csal is. Ahogy összehúzta szemét, ahogy kavargatta a levegőt ceruzájával, nem sok jót ígért.

Mondom, beszélgetünk egymás között, egyszer csak látom, jön ám a sofőr. Kopaszodni tért, kövéres ember volt, még a sofőrnadrágban is elegánsnak mutatott. Megáll előttünk és azt mondja:

— *Legyenek üdvlövöldözve uraim!*

Persze, a hatás általános. Ezután közölte, hogy az elkövetkező időben szólítsuk Béla bácsinak. Ezt az indítványt el is fogadtuk.

— *Hát akkor, mesterek, lehet szórni a köveket felfelé!*

Felraktuk a követ s beszálltunk.

Már javában megy a kocsi, mikor Béla bácsi a belső zsebéből egy nagy zsíros bőrtárcát vesz elő; kiszed belőle egy képet, hogy keressem meg őt rajta.

A Húsos—Józsefvárosi Tejadogató-meccs két csapata volt látható a képen. Mit mondjak, a legkisebb is volt kilencven kiló. Hatalmas bajúszok és hentessapkák.

— *Na, megismert?*

Gyakran tanakodtunk, mivel kellene megbékíteni az öreg Lajost. Egyszer megkérdeztük Béla bácsit, hogy hát ő, hogy csinálná?

— *Kell két szivart venni az öregnek, valami olcsóbb fajtát, aztán el van intézve. Ismerem én a fajtáját.*

— *Dehát, hogy adjuk neki oda?*

— *Mondják azt, hogy mit tudom én, a nagyapjuk hallotta, hogy ő milyen híres dohányos és küldött neki két szivart, fújja el egészségben.*

Kicsit nehéznek éreztük a dolgot, de aztán a végén rábíztuk szegény Gyulára. Ő volt köztünk a leggyávább, nem mert tiltakozni. Ahogy mentünk hazafelé, már mormolgatta magában: „*Öreg Lajos, a nagyapám tiszteli és küldi ezt a két szivart.*"

Az Isten verje meg a következő napot! Sohasem felejtem el, odamegy Gyula az öreg Lajoshoz és azt mondja neki: „*Öreg Lajos* — itt szerencsésen belezavarodott — *két szivar a nagyapám* és a markába nyomta a két szivart.

— *Aztán honnan tudja a nagyapja, hogy én szeretek*

Czinder Antal
részt vett a pécsi kisplasztikai biennálén
a valóságos perspektivát geometriai mód-
szerekkel, a sikábrázoláshoz közeliti,
(ezen a kiállitáson a korabbiaknál,
sokkal kiérleltebb munkákkal jelent-
kezik).

Bojár Iván: Kisplasztikai seregszemle
Pécsett.

Magyar Hirlap 1971/260 6old

Crinder Antal

Pernecky Géza: Kisplasztikai
biennale Pécsett.
Magyar Nemzet, 1967. X. 14. 4. o.

Czinder Antal

Berlinben a Magyar Kultura Házában a Jelenkori magyar érmemüvészeti kiállitáson szerepelt a müvész alkotásaival.

A közelgő *Bartók*-évfordulóra való tekintettel került bizonyára — nagyon helyesen — a kollekcióba például *Czinder Antal* egyoldalú, bronzból készült körérme.

Magyar Hirlap 1901/1/1/10

Wagner: Berlin

Czinder Antal

- Részt vett az első Orsz. Érembiennálén.
- díjat nyert

Askercz Éva: Az 1. orsz. érembiennálé Sopronban

Soproni Szemle 1978/4 366 old

CZINDER ANTAL, szobrász

A Mohácsi Galéria 1969.évi átrendezését a Művészeti Alap vásárlásából a Képtárba került festmények, szobrok, plakettek tették lehetővé. Igy került oda CZINDER műve is. 302.old.

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar képtár története, Uj szerzemények, II. 301.old.

A Janus Pannonius Múz um Evkonyve. XIII. 1968. Pécs, 1971.

CZINDER ANTAL, szobrász
óóóó

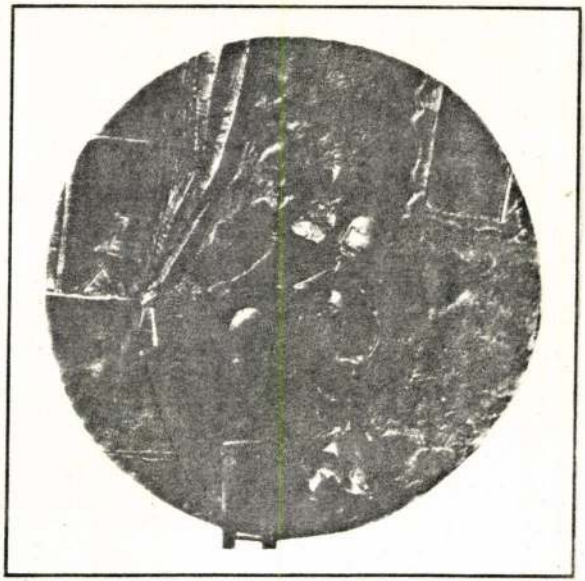

CZINDER ANTAL

1937. június 25-én Budapesten született. 1956—1961. között végezte művészeti tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán, Somogyi József és Ferenczy Béni növendékeként. Első egyéni kiállítását 1974-ben Budapesten rendezték meg, ezt követte a Hódmezővásárhelyen megnyílt kiállítása, majd ismét Budapesten 1976-ban mutatta be műveit. Az I. Érem Biennálé díjával 1977-ben tüntették ki.
Lakcíme: Budapest XII., Kelenhegyi út 12.

Krúdy (érem), 1975, bronz, 10 cm ∅
Művészeti Alap tul.
Sarlós asszony (érem), 1977, bronz, 10 cm ∅
Művészeti Alap tul.
Corot emlékére (érem), 1977, bronz, 10 cm ∅
Művészeti Alap tul.
Genius, 1977, bronz, 50 cm

Magyar vobelyati kiállítás Bp. Műcsarnok 1978. V. 5-28.

Czinder Antal

Ésmékkel szerepel az alábbi
táslatban Dunaújvárosban

- Bizkás - : Studió '71

Dunaújvárosi Hírlap 1971 IV. 27

Czúder Antal

ötvös-mohán

Bronzcsinei szerepeltek a tárlaton, valamint kőzéphori ezelék "cinni" műve.

Nyvári Béla: Néhány eszmevétel a Stúdió 71...
Művészet, 1972. május - 42 oldal.

Czinder Antal, szobrász

Fényes Tamás:
Szoborparkok
Városligetben.

Magyar Hírek.
1977. okt. 21.

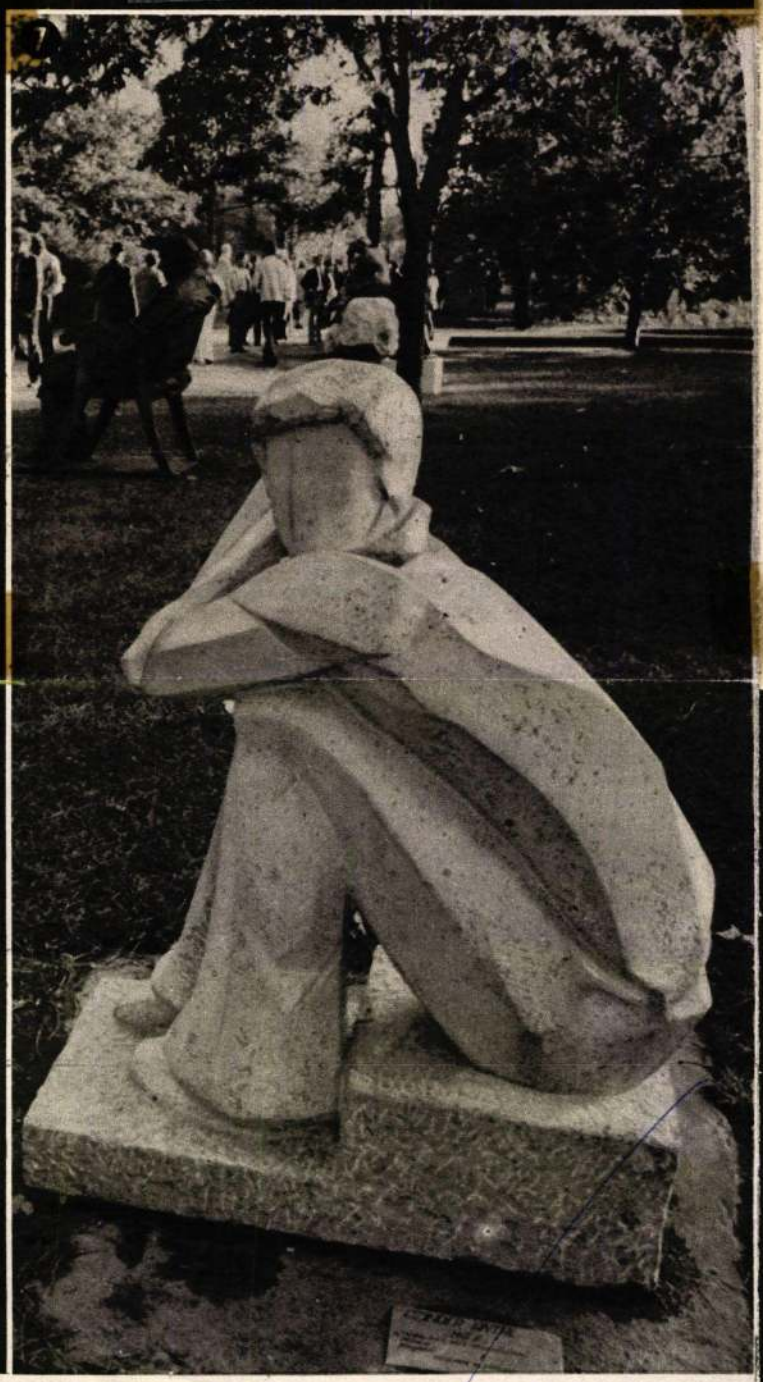

Czinder Antal: Ülő fiú

USA	8,— US $	12,— US $
légiszállítással	14,— US $	24,— US $
Kanada	8,— kan. doll.	12,— kan. doll.
légi szállítással	14,— kan. doll.	24,— kan. doll.
Anglia	4,— font	6,— font
Ausztria	150,— schilling	226,— schilling
Belgium	320,— frank	480,— frank
Dánia	50,— korona	75,— korona
Franciaország	40,— frank	59,— frank
Hollandia	23,— gulden	34,— gulden
NSZK	21,— DM	31,20 DM
Svájc	22,— frank	32,— frank
Svédország	36,— korona	55,— korona

Minden fel nem sorolt országból az előfizetési díj a 8 dollárnak — légiposta-szállítással 12 dollárnak — megfelelő, a nemzetközi fizetési forgalomban elfogadott valuta.

Minden kedves előfizetőnknek év végén, a MAGYAR HÍREK KINCSES KALENDÁRIUM-át ajándékba küldjük meg.

Az előfizetési díjat kérjük a MAGYAR NEMZETI BANK-hoz (H—1850 Budapest) a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat 024/7. számú számlájára utalni, vagy nemzetközi postautalvánnyal feladni. Az előfizetési díj — a fenti folyószámlára — csekk, illetve bank money—order beküldésével is kigyenlíthető. Az előfizetés

Gründer Antal

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JUL 17

NÓGRÁD

Salgótarján

1021

— A Salgótarjánba kerülő domborműves ivókút makettjeinek zsürizésére július 16-án kerül sor Budapesten, a Képző- és Iparművészeti Lektorátusban. A kutat Czinder Antal szobrászművész készíti a dolinkai szabadtéri színpad számára.

Czinder Antal

Egy család 25 éve c. plasztikai sorozatával szerepelt (Studió 70, Ernst M.).

Bojár Judit: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. IV. 7. 6. l.

Czinder Antal

Czinder Antal áttört érmei a hagyományos hétoldalas érmeknek adnak új értelmezést.

Kovács Gyula: Éremművészetünk ma.
MŰVÉSZET, 1977. szeptember - 37.oldal.

Czinder Antal

Czinder Antal munkái megmaradnak az érzések hagyományos és szükséges érzékenységének mellett.

Kovács Gyula: Éremművészetünk ma.
MŰVÉSZET, 1977. szeptember - 37.oldal.

Czinder Antal 5

A harmadik dimenzio kert és kapott teret ezeken a mindinkább díszítő szándékkal készített kisplasztikákon, amelyek sokszor már alig emlékeztetnek az eredetileg laposra préselt, alig domborított pénzérmékre. De már utaltunk rá — kárpit és érme kapcsán egyaránt —, hogy a mesterség művészi szintű gyakorlásában a dekorativitást maradéktalanul elérni — elismerésre méltó érdem.

Wagner István

Magyar Hirlap 1976/66/6

Czinder Antal 3

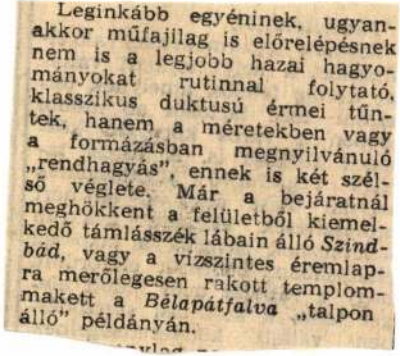

Leginkább egyéninek, ugyanakkor műfajilag is előrelépésnek nem is a legjobb hazai hagyományokat rutinnal folytató, klasszikus duktusú érmei tűntek, hanem a méretekben vagy a formázásban megnyilvánuló „rendhagyás", ennek is két szélső véglete. Már a bejáratnál meghökkent a felületből kiemelkedő támlásszék lábain álló *Szindbád*, vagy a vízszintes éremlapra merőlegesen rakott templommakett a *Bélapátfalva* „talpon álló" példányán.

Magyar Hirlap 1976/[illegible]6/6

Wagner: Két kiáll. tanulságai

Czinder Antal 4

A viszonylag nagyméretű, olykor már plakettszerű érmeken előszeretettel variálja a külső és belső terek pozitív és negatív formáit. Rendkívül érdekes ebből a témakörből (tárt ablak- és ajtószárnyak, mély szobabelsők, kapualjak, emberfigurák) a pecsétgyűrűnyi méretű, *Ajtóban* című „mikroérme" is.

Magyar Hirlap 1976/66/6

Czinder Antal 1

Ugyanezt állapíthatjuk meg *Czinder Antal* szobrászművésznek a Helikon Galériában megrendezett éremtárlatáról is. E mostanában ismét „divatossá" lett művészeti ág hagyományai szintén a régmúltba, a kézművesség ősi gyökereihez nyúlnak vissza térben és időben egyaránt, akár a textilművészeté is. Mindkettő eredetileg gyakorlati célt szolgált, s ennek csupán mellékes járuléka volt a díszítő szán-

Magyar Hirlap 1976/66/6

Wagner: Két kiáll. tanulságai

Czinder Antal 2

dék. Míg Pécsi László szívesen lemond a tematikus, főleg a figurális ábrázolásról, addig Czinder Antal szinte kizárólag ezzel él.

Érmeinek témakörét elsősorban az ember és a természet viszonya, a városnak és lakójának kölcsönös kapcsolata adja. Tartalomban, formában gyakran visszatérő múltnosztalgiája a mesterség aranykorát idézi, például *Középkori álmok* (I—IX) című bronzsorozatában. A Krúdy-reneszánsz kapcsán a szecesszió formanyelve itt is felötlik. De szép számmal találunk kortársi ihletésű, korszerű kivitelezésű darabokat, mint *A város peremén* vagy a *Külváros* proletárlírája.

Magyar Hirlap 1976/66/6

Wagner: Két kiáll. tanulságai

Gindler Antal

Mittag in Italien u. müde (eml.)

Szekeyel az alabbi Farkason

Heinek Reitberger: Ungarn zeigt
in Würzburg moderne Kunst

Main Post 1970 VI. 13

MDK.

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Dunaujváros 1967 máj.23.

Czinder Antal, nobrán

Kiállít az Ernstben.

Rózsa Gyula: Stúdió 67

7

NÉPSZABADSÁG Bp. 1967 máj. 16.

MDK

Cindel Antal

1970. III.5. 19.oo Tv/1/Rné.

1021

Kompozició 7o./1/

És miután emlitettem, hogy ujdonságokról is szó lesz, kezdjük talán ezzel a mondattal,hogy szinház és képzőművészet.
Hát a Madách Szinházban a fiatalok képzőművész studiója rendez egy kiállitást.
Hogyan jött ez létre,bizonnyára érdekli a közönséget.Én ugy gondolom,hogy a müvészek egymás közötti kapcsolata az magától érthetődő és természetes dolog.
Persze közbejátszott ebbe az is, hogy vannak képzőművész rokonaim, a Szabó István sogórom, és egy unokaöcsém, az a Szabó Gábor,aki a képzőművész studiónak egyik tagja.
Ismerem a gondokat tudom azt, hogy kevés a müterem, és ezen qpróbálunk enyhiteni azzal, hogy a Madách Szinházban helyet adunk fiatal képzőművészeknek. Egy-egy előadáson, ha csak a negyedrésze nézi meg a közönségnek az is havonta 6-7.ooo , tehát egy évben 6o-7o.ooo uj tárlatlátógató,gondolom nem kis dolog.
Köszönöm szépe és ha megengeded kiegészitem azzal, hogy a most látható illetve az előbb látható volt müvek az az első két kiállitó Cindel Antal és Kustár Zsuzsa müvei voltak és ,hogy ez a kiállitás is sorozat lesz,minden hónapban két művész fog bemutatkozni.
És nyomatékosan szeretném a fiatal művészek nevében megköszönni ezt az uj kiállitó helyiséget Budapesten.

1970. III.5. 19.oo Tv/1/Rné.

Kompozició 7o./1/

És miután emlitettem, hogy ujdonságokról is szó lesz, kezdjük talán ezzel a mondattal,hogy szinház és képzőmüvészet.

Hát a Madách Szinházban a fiatalok képzőmüvész studiója rendez egy kiállitást.

Hogyan jött ez létre,bizonnyára érdekli a közönséget.Én ugy gondolom,hogy a müvészek egymás közötti kapcsolata az magától érthetődő és természetes dolog.

Persze közbejátszott ebbe az is, hogy vannak képzőmüvész rokonaim, a Szabó István sogórom, és egy unokaöcsém, az a Szabó Gábor,aki a képzőmüvész studiónak egyik tagja.

Ismerem a gondokat tudom azt, hogy kevés a müterem, és ezen próbálunk enyhiteni azzal, hogy a Madách Szinházban helyet adunk fiatal képzőmüvészeknek. Egy-egy előadáson, ha csak a negyedrésze nézi meg a közönségnek az is havonta 6-7.ooo , tehát egy évben 6o-8o.ooo uj tárlatlátógató,gondolom nem kis dolog.

Köszönöm szépe és ha megengeded kiegészitem azzal, hogy a most látható illetve az előbb látható volt müvek az az első két kiállitó Cindel Antal és Kustár Zsuzsa müvei voltak és ,hogy ez a kiállitás is sorozat lesz,minden hónapban két müvész fog bemutatkozni.

És nyomatékosan szeretném a fiatal müvészek nevében megköszönni ezt az uj kiállitó helyiséget Budapesten.

Czinder Andor szobrai

1021

1974.VIII.6.19.3o /2/Z.

TV-hiradó

- - - - - -

- Megnyilt a IV.szabadtéri szoborkiállitás Salgótarjánban a Tanácsköztársaság téren és a József Attila Müvelődési Központ előterében. A kiállitást rangos művészek alkotásaiból, Kovács Béla művészettörténész rendezte.A kettős tárlaton 22 köztéri szobrot és Czinder Andor kisplasztikáit, érmeit tekinthetik meg az érdeklődők.Salgótarján városának elismerésre méltó multja van immár a művészetek népszerüsitésében. A mostani szabadtéri szoborkiállitás is a képzőművészeti kultura terjesztésének szolgálatában áll.

MDK.

Czinder Antal

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1967 okt.14.

Czinder Antal

grafikus

M.D.K.

A konferencián részt vett, valamint az Orsz. Képz. Stúdiósom is.

Kovács Gyula: Fiatal képzőművészek stúdiójának . . . .

Művészet, 1966. április – 32 lap

Czinder Antal

Fáy András mellnoksi,
másfeles é.n., harantiménlő,

Heves megye, Parád, Körreti ält. Jul.

~~Ke~~ Tájékoztató 64/65 – képző-és
Ipermüvéneti Lelkrátus

42 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 MÁJ 16

MAGYAR NEMZET

A parádi általános iskola előtt fölállították Fáy András portréját, Czinder Antal szobrát. Az iskola fölveszi a kiváló meseíró nevét.

#

Czinder Antal

Fáy András szoborportréját készíti Parádra.

Említve.

Népszava, 1964. március 10. 2. lap.

Czinder Antal

"Érem a kalitkában" cimmel Vadas József ir a Pécsi Galériában rendezett 6. kisplasztikai biennálén bemutatott müvekről:
Czinder Antal kalitkába helyezett érem-müvét a kritika élesen birálja. Az érem előlapjá-megmintázását durvának, a hátlap szövegét: "Sors nyiss nekem tért" szerénytelennek tartja.
Seregi József: "korpusza széttöredezettségében sem igazán megindító",
Janzer Frigyes: "háboruellenes sorozata rosszul kivitelezett formai ötlet",
Rácz Edit: "gömb és kocka áthatásából születő müve bonyolult," -mondja szószerint Vadas J.
A biennálén szereplő valamennyi müvésznevet lásd a Vadas-kritikával együtt Szabó Iván nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1979.szept. 1. XXIII.évf. 35. sz. 12.l.

CZINDER Antal

CHIKÁN Bálint: Érmek, szobrok, épületek. = Magyar Hirlap, 24.évf. 141.sz. 1991. junius 18. 11. p.

Visegrád, Salamon Torony, Kortárs éremművészeti kiáll.
Bp., Árkád Galéria, Kisplasztikai kiáll.
Bp., Vigadó Galéria, Papacristos Andreas kiáll.
Bp., BTM, A Várbazárban alkotó művészek kiáll.
Bp., Dorottya u. Lammel Ilona: Kapu, város, ég c, kiáll.

ily módon naponta fél ke
kétszeresére emelte kato

Egyszerre törték meg
és imádkozva virrasztott

Mivel Pál érezte, hog
talnak:

- Testvérem, régtől f
Úr igért téged társnak a
henésem napja. Az Úr tég
temesd, add vissza a föl

Antal sirásra fakadva
gye magával, de Pál megi

- Ne magad javát kere
dádra. Kérlek, hozd el n

Czinder Antal szobrászművész

Az Ermészek Világszövetsége ez év szept.-ben kongresszust rendez, hazánkban. A Képcsarnok ennek alkalmából pályázatot hirdetett, melynek célja a magyar éremművészet bemutatása, propagálása. A pályázat III. díját Ligeti Erika, Czinder Antal és Asszonyi Tamás kapta.

Kul: Ésmek a Csontváry-Teremben.

Pesti Műsor, 1977. szept. 21.

Czinder Antal szobrászművész

Megkezdődött a IX. vásárhelyi Ünnepi Hetek rendezvénysorozata, melynek keretében Szamosi Ferenc művészettörténész megnyitotta a Medgyessy-teremben Czinder Antal szobrászművész kiállítását.

Csongrádmegyei Hírlap, 1974. okt. 4.

CZINDER ANTAL

Kubista - konstruktivista - figuratív művei szerepelnek a pécsi kisplasztikai biennálén.

Rózsa Gyula: Munkásmagasztalás előtt.

Népszabadság, 1971. szept. 19

Csinder Fiatal rajzok

jutalomban részesült a Fiatal Művészek Stúdiója rajzok ajándéktárgyak a Nagy Balogh János portré pályázatán

Magyar Nemzet 1969 november 23.
11. old

Czinder Antalszobrász

Díjat kapott a Fiatal Művészet) Studiójá

Nagy Balogh pér szépályázatán

Magyar Nemzet 1969 XI. 23

M.D.K.

Czinder Antal

nobrász

Érmeen a hiju látvány vonalakkal
és plasztikus formákkal való felépítése-
sit látjuk.

Tolgyesi János: A stúdiókiállítás nobrászati anyagjáról
Művészet, 1964. január – 18 lap.

Crinder Antal

Kiemelés az Egry József képeiről ismeretes a Kosmilus évet a, érmét.

Művészet, 1968, szept. Mai Magyar Éremművészet, Kovács Gyula, 23-241.

czinder Antal
szobrász

M.D.K.

Mult évben hiálltott éremmunkám
Egry József képéről ismeretes, hoc-
mekes ischkel' találkoztunk.

Kovács Gyula: Mai magyar érem művészetünkről
Művészet, 1968. szeptember – 22 lap.

M.D.K.

Czinder Antal
szobrász

„Kompozíció" című szobrán
kívül érmekkel szerepel.

B.L. Pályázat a Fiatal Képzőművészek Stúdiójában
Művészet, 1968. október - 28 lap

Czinder Antal, szobrász

1967-ben az I. Orsz. Kisplasztikai Biennale anyagából 13 darabot a Baranyamegyei Tanács, 6-ot a Müv. Min vásárolt meg a Pécsi Modern Magyar Képtár számára. Czinder egy művét a Baranyamegyei tanács vette meg. 79. sz. kép. 225. old

ROMVÁRY FERENC: A Maodern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Czinder Antal

Részt vett a Fiatal Művészek V. Párizsi Biennaléján (1967. IX. 29 -).

Krónika. Almanach 1, Corvina 1969, 70. l.

25.

Magyar Iparmüvészeti Főiskola
rtási ideje alatt látogathassa
ályok betartása mellett igénybe

.nap.

Farkas Domonkos sk.
főigazgatóhelyettes

MDK

Czinder Antal

Érem

Studio 66. fiatal művészek 6. kiáll. Ernst Muz.

1966. máj.

Gindler Antal

Plakettekkel

szerepel a Studió 1966 c.

kiállításon az Ernst

Museumban

Kritika 1966 VI. n. 50 old.

MDK

Czinder Antal

Érem I-X., br.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Czinder Antal

Kuporgó, terr.

Plébános, "

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

bocskor helyett. Eleinte
"sujszterhoz", abból csi
szerte készen is lehetet

Czinder Antal

I Antal Képzőművészeti Stúdiója-
nak VI. kiállításán szerepel.

Kunfia 1966. jún.

MDK

Czinder Antal

Álmodozó, terr.
Érem I-VIII., br.

Studió 67. Fiatal képzőm.kiáll. Ernst Muz. 1967.

MDK

Czinder Antal

Kuporgó, terr.

Plébános, terr.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

Czinder Antal, nobrán Mosh

Fáry Andrássól készült másfélszeres életnagyságú Könnobrát Parádon állítják fel.

—: Kis Lisedó 2

ESTI HIRLAP, bp. 1965. máj. 6.

Czinder Antal

Kuporgó, vör.márv.

Madarász, gipsz

Studio 64 - Fiatal képzőművészek 9.kiáll. Ernst Múz.

1964. dec. 14. o.

MDK

Czinder Antal

Epitők, gp.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.

1963. jun.

MDK

Crinder Antal kirakatrendező tanuló

A Szabadság úti Kereskedelmi Tanulóiskola kirakatrendező tagozatán tanul.

Jávor Viola: Fiúk, lányok a kirakatban.
Nők Lapja, Bp. 1955. december 8. [13. l.]

M.D.K.

Czinder Antal szobrász

Este bronz-plakett

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva. A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. 9.1.

Czinder Antal
plakettsorozata ember és természet halál-
kozásának pozitív élményét közvetíti. Kör-
nyezetünk védelméért címmel kiállítás nyílt
a PIP természettudományi stúdiójában.

Havas Lujza: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hirlap 1972/171 11 old.

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász-ágrafikusművész

A Műcsarnokban rendezték meg az országos tárlatot, melyen szerepelt a művész alkotása.

Wagner István: Élményre várva.
Magyar Hírlap, 1982. máj. 1. 7.-old.

Czinder Antal, Munkácsy díjas szobrász- és grafikusművész

a Vigadó Galériában látható „Az érem" c. kiállítás, melyen szerepel a művész műve, zománccal kombinált közhelye – ez a szobájából a kék vízre néző alak – majdnem hogy amatőr szintű munka. /említve/.

Vadas József: Vert érem.
Élet és Irodalom, 1982. nov. 26.

Czinder Antal, szobrászérnék.

Megnyílt a pécsi kisplasztikai biennálé, mely 1967 óta a hatodik országos seregszemle. — A művész igazi, szellemes gesztus látható a tárlaton „menüje": a „Szűzérnék" [említve].

Tandi Lajos: Jegyzetek a kisplasztikai biennáléról. Dunántúli Napló, 1979. júl. 29.

Czinder Antal, szobrászművész

Megnyílt Sopronban a II. országos érembiennálé. Az első biennálét 1947-ben rendezték.

Szerepel Czinder Antal alkotása a biennálén.

Salamon Klára: II. országos érembiennálé Sopronban.
Népújság [Tolna], 1949. okt. 7.

Czinder Antal

Kiállítás Hódmezővásárhelyen

Magyar Nemzet 1984. XI. 11.

Czinder Antal szn
[Czinder]

NDK 1984
érenti áll.

→ Ferenczy Béni
MŰVÉSZET 1985/5/54

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász- és grafikusművész

a hódmezővásárhelyi Tornyai Múzeum vendégkiállítást rendezett a Hatvani Galériában.
Szerepel és Különösképen megkapó Czinder Antal „Sz. Irén" c. műve. /említve/.

Pécsi István: Kötődés a valósághoz.
Népújság, /Heves/, 1984. jan. 28.

Czinder Antal szobrászművész.

Tegnap nyílt meg negyedízben a salgótarjáni szabadtéri szobor-kiállítás, melyen művei szerepelnek, számszerint 60 kisplasztikája. A kiállítás rendezőségének szándéka, hogy egy-egy művészt középpontva állítva, munkáit jobban megismérje a közönség.

Esti Hírlap, 1974. aug. 6.

Czinder Antal

Részt vett a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson a Műcsarnokban, 1968-ban.

Kortárs 1968/10 1673. old.

Gründer Antal szobrász

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának 10. éves jubileumi kiállításán szerepel műve: plasztikája, érme.

dr. Ujvári Béla: Stúdió 57-64

Magyar Hírlap, 1964. dec. 29.

Czinder Antal szobrászművész.

A IX. Vásárhelyi Ünnepi Hetek keretében okt. 5.-én a Medgyessy-teremben nyílik meg a művész kiállítása.

Csongrádmegyei Hírlap, 1974. okt. 4.

Czinder Antal szobrászművész

Szabadtéri szoborkiállítás nyílt hétfőn Salgótarjánban, melyen szerepelnek művei, 24 kisplasztikája és 40 érme.

Északmagyarország, 1974. aug. 6,

Gunder Antal

A bankár szeretője, 1973. br. Ø 10,9 cm

IV. Országos Kisplasztikai Bienmálé
Pécs, 1974.

Czinder Antal, szobrász

Megnyílt a XXIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat, melyen szerepelnek a művész apró érmei.

Tandi Lajos: Hagyományok és kezdeményezések.
Dél-Magyarország, /Szeged/ 1976. okt. 14.

Czinder Antal, szobrász

A pécsi V. Országos Kisplasztikai Biennálén szerepel a művész műve.

Romváry Ferenc: Kisplasztikai biennálé, Dunántúli Napló, 1946. okt. 10.

Crinder Antal szobrára

Április hóban nyílt meg a Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, melyen művei szerepelnek, plakettjei.

Tóth Elemér: Salgótarjáni tavaszi tárlat.

Nógrád, 1975. máj. 3.

Czinder Antal szobrászművész

a Jubileumi Képzőművészeti kiállításon szerepelnek érmei.

Horváth György: Jubileumi Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Magyar Nemzet, 1975. ápr. 27.

Czinder Antal szobrászművész

Szentendrén rendezték meg a 30 év magyar
éremművészetének kiállítását, melyen sze-
repel a művész művei. „Középkori álmok" c.
(említve) „Perdita" c. (említve)

Horváth Teréz: Új magyar éremművészet,
Népszava, 1977. aug. 28.

Czinder Antal

Kertben

Goldmann György emlékére

Puskin

Nyaralás c. ismeri szerepeltek

az Éremművészet 1977. Ziállétásban

Csontváry Terem 1977. szeptember

Crinder Antal
grafikus

M.D.K

1965. jubilus 24-én az Élet és Irodalomban megjelent „Aktok" c. mine ellen kifogást emeltek.

Rózsa Gyula: Nem értem . . .
Élet és Irodalom, 1966. május 28 - 3 hap

Czinder Antal, szobrász MDK

Kihűnőben szerepel a Stúdió 66 tárlaton.

Rózsa Gyula: Végletek és távlatok 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. máj. 7.

Czinder Antal

Érem I-X., br.

Fiatalok studiója 1966. Ernst Múz

M.D.K.

Czinder Antal

Szobrász

Nem vett részt a tárlatban

Csengeryné Nagy Iszvasz: Nemzetközi érem kiállítás . .

Művészet, 1968. punnus – 40 lap

Czinder Antal

Plakedekkel

szerepel az I. Orsz.

kisplasztikai Biennálén Pécsett

Ramváry Ferenc: Az I. Orsz. kisplasztikai

Biennalé

Jelenkor 1967 XII. 1149 old.

Czinder Antal

Nagy Balogh János
patinázott gipsz. domború 65×40 cm
(repr.)

Fekvő nő gipsz 20×60 cm
Egy család 25 éve (zaputero)
1 terracotta + fa 100×75 cm

(Czinder volt a Kiállítás egyik rendezője)

Szalon '20. Ernst Múzeum Bp. 1970. Kiáll. kat.
Ber. = Bereczky Lóránt

Gindler Antal

Balaton c. ércmsorozata (eml.)

Szerepel az alabbi tárlaton

Horváth György: A V. balatoni nyári tárlat Keszthelyen

Magyar Nemzet 1970 VIII. 12

CZINDER ANTAL

A MADÁCH SZÍNHÁZ 1. EMELETI ELŐCSARNOKÁBAN KISPLASZTIKÁIBÓL ÉS ÉRMEIBŐL RENDEZETT BEMUTATÓT.

REPR: „PÓR BERTALAN EMLÉKÉRE."

EML: „FÜRDÉS UTÁN" 1963-64.
„HÁROM BÁBA" 1966.
„ÜLŐ NŐ"
„TENGERPARTON 1968-69.
„VIADUKT NAPKORONGGAL
„ESTI TÁJ"
„TÉREN" 1968-69.

MŰVÉSZET, 1970. SZEPT. 47. LAP.

Gindek Antal

Ésmékkel szeretnel az alábbi táslatot

Ridep Gábor: Harmadik orsz. Lisplasztikai bicinálé

Nagyszava 1971. IX. 26

Gründer Antal

Szerepel a III. Orsz. Kisplasztikai Biennálén Pécsett

Vadas József: Szobor a tavaszban

Élet és Irodalom 1971 IX. 25

[illegible]

Czinder Antal

Az Ernst Múzeumban rendezett Studió 71 kiállításán két öremsorozata szerepel. város 8-ésa középkori emlékek 10 címe. (emlékei)

Láttuk, hallottuk.

1971. dec. 10. 18.00

Czinder Antal

Emlékkiállításon.

Szabó Júlia: 1. Országos Kisplasztikai Biennálé Pécs 1967
Képzőművészeti Almanach 1; Corvina 1969, 12. l.

Csiuder Antal

művei szerepelnek a III.országos
kisplasztikai biennálén Pécsett

Magyar Nemzet 1971 szept.18
4.old.

Gindek Antal

Kispeanti Kával

szerepel a X. Magy. Kép.
Mův. Liállításon

Kostárs 1965 XII. n. 2004 old.

M.D.4

Czinder Ovtal
nohrán

Ermiével szerepel a tárlaton.

Miklós Pál: A VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Élet és Irodalom, 1968. ápr. 20-7 lap.

M.D.K

Czinder Antal
- Nobrán

Müveit kiállitotta a párizsi
ifjusági nemzethöri biennalen.

K.S.: A művészek magánügye?
Művészet, 1967. december - 45 lap.

Gindek Antal

Ermekkel

nekrepel a „Studió 1966"
c. kiállításon az Ernst
Museumban

Kortárs 1966 VIII. n. 1337 old.

Czinder Antal, szobrász MDK

Érdekes kompozíciókkal szerepel.
(Ernst Múzeum.)

Rózsa Gyula: Stúdió 64 9.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. dec. 24.

01

Grindel Antal szobrász

Könyöklő (i. műve /ezel.)

szerepel a X. hagy. kép. műv.

Ziáltársan

Kösnek Éva: A X. hagy. kép. műv.

Ziáll.

Tiszatáj 1965 XII. n. 925 old.

Czinder Antal

Fürdés után, terr.

Dolgozó emberek között, képzőm. kiáll.

Ernst Mus. 1968. jan.

MDK

Czinder Antal

Vendégségben, terr.

Reggel, br.érem

A hid, " "

1. Orsz. kisplasztikai biennálé, Pécs 1967.

MDK

Czinder Antal .

Vetkőző, gipsz

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Muz. 1967.jul.

MDK

Czinder Antal

br. érem, plakett

Udvar

Horizont előtt

Pór emlékére

11. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Czinder Antal

Plébános, terr.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Czinder Antal

Vizcsap, br., repr.

11. M. Képzőm. kiáll. Mücs. 1968.

MDK

Czinder Antal

br. érem, plakett

Courbet emlékére

Józsefváros

Müterem

Játék

11. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Czinder Antal

Csikszentmihályi Róbert és Asszonyi Tamás művészeket együtt emliti meg Vadas József: "Szobor a kockában" c. kritikájában, mely a III. Pécsi Országos Kisplasztikai Biennáléről szól. "Ők sohasem szakadnak el a valóság felismerhető elemeitől. A nonfiguratiy müvészet eredményeit felhasználva", azt továbbfejlesztik,- irja róluk elismeréssel.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. szept. 25.
XV. évf. 39. sz. 12. lap

Czinder Antal

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállításán érmei szerepelnek.

Sik Csaba: Stúdió, 71

Tükör, 1971. dec. 21.

Gründer Antal

Törés után terrakotta

32 cm

Dolgozó emberek között

Képzőművészeti kiállítás

Ernst Múzeum 1968.

Czinder Antal

Fürdés után terrakotta
32 cm

Dolgozó emberek között kiáll.
Ernst múzeum 1968. jan.

Czinder Antal

Bemutatott műveci: „Udvar," 8 cm / reprodukció: / „Horizont előtt," 9 cm; „Pór emlékére," 11 cm; „Krúdy emlékére, 8 cm;

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968

Czinder Antal

„Hidon", 9 cm; „Búcsú", 11 cm; „Courbet emlékére", 12 cm; „Józsefváros, 10 cm; „Műterem", 11 cm; „Játék", 10 cm., bronz.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

161

Czinder Antal

Bemutatott mű:

„Plébános", terrakotta, 30 cm.

Zoltai Tibor: XI. magyar képző- művészeti kiállítás, Budapest, 1968.

121

Czinder Antal

szobra szerepel a Studio 71

kiállításon az Ernst Múzeumban

– neve említve

Népszava 1971 december 12

9. old.

Gluder Antal

Derkovits ösztöndijas

-neve emlitve

Magyar Nemzet 1972 február 2o

11.old.

Czinder Antal

Éva; bronzérem

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o

Czeuder Antal

1. A város (8 db bronzérem)
2. Középkori emlékek (10 db. bronzérem)
3. Műtős terrakotta 22 cm

Studio 71

Czinder Antal, szobrász

Szerepel az Ernst Múzeum ban.
Ennek is figyelmet érdemelnek.

Harangozó Márta: Stúdió '71

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. dec. 8.

Czinder Antal

További bemutatott művei: „Tengerparton, 1970, bronz, 30 cm; „Középkori álmok I–IV", 1970–71., bronzérmek, 10 cm

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennalé, Pécs, 1971.

Czinder Antal

Több művét a Nemzeti Galéria és a Modern Magyar Képtár őrzi. Tanulmányúton Bulgáriában járt. Művei: „A város" bronzérem, 1969-70. 10,10, 10.3, 10,3 cm.

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs 971.

Czinder Antal

Jelenleg a Budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközepiskola tanára. Mindkét eddigi kisplasztikai biennalén részt vett. 1970-ben önálló kiállítása Szofiában.

Domváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971.

Czinoder Antal

Budapesten született 1937. június 25-én. A Képzőművészeti Főiskolán végzett, Ferenczy Béni és Somogyi József tanítja mesterének.

Domanovszky Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971

Czinder Antal

Bemutatott művei: „A város," 8 db. bronzérem, 12 Ø; „Kőzépkori emlékek 10 db. bronzérem, 10 Ø; „Mülös," terrakotta, 22 cm.

Rozványi Márta: Stúdió 71.

Budapest, 1971

Czinder Antal

Bujdosók , 1968. Bronzérem 105 cm. ; Olasz dél, 1968. bronzérem ∅ 10.5 cm : Por , 1968. bronzérem , ∅ 12 cm ; Engagement , 1968. bronzérem 10.5 cm Randevu , 1968. bronzérem ∅ 11 cm; Az öreg , 1968. bronzérem ∅ 11.5 cm; Három baba bronz 32 cm

Romváry Ferenc: II. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs, 1969

Czinder Antal

Szerepelt az I. Kisplasztikai Biennálén. Több művét a Nemzeti Galéria és a Modern Magyar Képtár őrzi. 1964-ben Derkovits ösztöndijat kapott .
Bemutatott művei: Ösz, 1968. bronzérem ∅ 10.5 cm
A Pilota anyja , 1968. bronzérem, 10.5 ∅ cm.

Romváry Ferenc: II. országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs 1969.

Czinder Antal

Budapesten született 1937 junius 25 -én . A Képzőművészeti Főiskolán végzett , jelenleg A Képző- és a Iparmüvészeti Szakközépiskola tanára. Az országos , valamint a studió kiállitások állandó résztvevője.

Romváry Ferenc : II. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs , 1969.

MDK

Czinder Antal

br. érem, plakett

Krudy emlékére

Hidon

Bucsu

11. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Czinder Antal

Érmékkel szerepel a „Studió 58-68" c. kiállításon a hűvösvölgyben

Havas Lujza: Két kiállítás a hűvösvölgyben

Nagyvarsa 1969 I. 4.

Czinder Antal

Szürrealista plakettel szerepelt a tárlaton.

Körner Éva: Studio 66. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 24. sz. 182.

Czinder Antal

1. Kandelní 1968 bronzérem 11 cm
2. Az öreg 1968 —"— 11,5 cm
3. Három bába 1968 bronz 32 cm

II. Országos Kesplasztikai Biennálé
Pécs, 1969

Gründer Antal

1. Őrző 1968 bronzdrót 10,5 cm

2. A pilóta anyja 1968 bronzdrót 10,5 cm

3. Bujdosók 1968 bronzdrót 10,5 cm

II. Országos Kisplasztikai Biennálé

Pécs 1969

Czinder Antal

Balaton X. Papírrepülő bronz 11cm

V. Balatoni Nyári Tárlat
1970 Keszthely

Czinder Antal

1. Balaton VII. Dellés bronz 13 an
2. —"— VIII. Reggel —"— 12 an
3. —"— IX. Este a parton bronz 7 an

V. Balaton Vizi Túrát
1970 Keszthely

Gunder Antal

4. Bújdosók, br. 9,5 cm
5. Olasz dél, br. 10,5 cm
6. Ön, br. 10,5 cm

Magyar Művészet 1945-1969
Műcsarnok, 1969. sep-okt.

Bi Czinder Antal

1. Olasz dél 1968 lvovzérem 10,5 cm
2. ~~Bó~~ Pór 1968 —"— 12 cm
3. Engagement 1968 —"— 10,5 cm

II. Országos Kesplasztikai Biennálé
Pécs, 1969

Gindér Antal

Balaton I–X

c. érmékkel (emlékére) szerepel az alábbi Táslaton Keszthelyen

Tóth Sándor: Balaton Nyári Táslat

Délmagyarország 1970 VII. 23

Grinder Antal

1. Balaton IV Horgász bronz 10cm
2. — " — V Tenger — " — 8cm
3. — " — VI — " — 11cm

V. - Balatoni Nyári Tárlat
1970 Keszthely

Czinder Antal

1. Balaton I. Ölelkező bronz 9cm
2. Balaton II. Csend —"— 13cm
3. —"— III. Vízparton —"— 10cm

V. Balatoni Nyári Tárlat
1970 Keszthely

Gründer Antal

1. Hidan, br. 9,9 cm
2. Pár Bertalan, br. 11,6 cm
3. Hírvivők, br. 10 cm

Magyar Művészet 1945–1969
Műcsarnok, 1969. sep–okt.

Czinder Antal szobrász

Szerepel a „Studió 58-68" c. Tárlaton a Műcsarnokban

M. Kiss Pál: Harai kiállítások

Látóhatár 1969 VI. sz. 553 old.

Czinder Antal szobrász

Terepel a szófiai magyar intéret
Ziálhitásán

Népszabadság 1970 IV. 12

Czinder Antal
nobrán

Dejat nyert a pécsi biennaleu

Kovács Gyula: Az Országos Kisplasztikai Biennale
Művészet, 1970. február - 36 lap

MDK

Czinder Antal, szobrai

Szerepel szóban a
magyar intézet kiállításán.

-: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 12.

Czinder Antal
szobrász

Résztvett a Studió 58-68 kiállítá-
son a Műcsarnokban

M. Kiss Pál: Hazai kiállítások
Látóhatár 1969 V-VI. 554.

Czinder Antal

érmei szerepeltek a
„Studio 58-68" Ziállításon a
Műcsarnokban

Népszava 1969 január 4
2. old

Czinder Antal szobrász

Művei szerepelnek a „Studio 70"
Kiállításon az Ernst Múzeumban

Mépszava 1970 április 10
2. old.

Czinder Antal és Kustár Zsuzsa

szobrász grafikus

kiállítása nyílt a

Madách Színház dohányzójában

Népszava 1970 március 11

2. old.

Czinder Antal, szobrász

- kisméretű szoborkompozíciói:
Ülő nő, Orgovány, Sámán. 1966.
Anya gyermekével, Nő, fával (1967-68)

Dr. Újvári Béla: Művészportrék
Magyar Ifjúság, 1968. XII. 13. 10. l.

Czinder Antal, szobrász

- munkái: Gerendavivők (1963), Böjtölők (1964), Ülő nő, Kuporgó (1964).

Dr. Újvári Béla: Művészportrék
Magyar Hjúság, 1968. XII. 13. 10. 1.

Czinder Antal, szobrász

- plasztikái és érmei a Műcsarnokban a Stúdió 58-68 c. kiállításon

Dr. Ujvári Béla: Stúdió 58-68
Magyar Ifjúság, 1968. XII. 29. 15. l.

Czinder Antal, szobrász

-apja nyomdáza. A Képző művészeti gimnáziumba iratkozott be. A főiskolán Beck András, Kisfaludi Strobl, Szabó Iván, Pákay Pál a mesterei.

Dr. Ujvári Béla: Művészportrék
Magyar Ifjúság, 1968. XII. 13. 10. l.

Czinder Antal, szobrász

– szobraival számos hazai kiállításon jelentkezett.

Dr. Újvári Béla: Művészportrék
Magyar Hírlap, 1968. XII. 13. 10. l.

Czinder Antal, nobrája

- 1937-ben született. 1962-ben végzett a főiskolán, azóta tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának. 1965.: Derkovits-ösztöndíj, 1966.: belgrádi stúdió-kiállítás, 1968.: nógrádi stúdió-kiállítás, 1967.: párizsi ifjúsági biennálé.

Dr Ujvári Béla: Művészportrék
Magyar Ifjúság, 1968. XII. 13. 10. l.

Czinder Antal szobrászmüvész

"Fiatal Képzőmüvészek Studiójának Tárlata" nyilt meg a Madách Szinház előcsarnokában. A müvész szobrász és grafikus müvésztársaival együtt szerepel a kiállitáson, -adja hirül a lap "Ez történt még a héten..." c. rovata.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. okt. 31.
XIV. évf. 44. sz. 23. lap

Czinder Antal, szobrász

- kisplasztikái az Ernst Múzeumban a Dolgozó emberek körött c. kiállításon.

Ujvári Béla: Szándék és tett
Magyar Ifjúság, 1968. II. 9. 9.e.

Czinder Antal, nobrák

- érmei a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon

Ujvári Béla: A XI. M. Képzőm. Kiállítás
Magyar Ifjúság, 1968. V.3. 15. l.

Czinder Antal
szobrász

M.DK

Érmével szerepel a Studió
66-os tárlaton.

Bolgár Kálmán: Gondolatok a Studió 66-ról
Művészet, 1966. december - 45 lap

MDK

Czinder Antal

Érmek, I-XI., br.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 26.l.

Czinder Antal, szobrász

MDK

Boci c. aluminium szobrát

felállították Veszprémben.

— Hír

12

ESTI HIRLAP Bp. 1964. nov. 6.

Czinder Antal, szobrász MDH

Szerepel a szegedi nyári

tárlaton.

Rózsa Gyula: Hány János nyomában 8.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. júl. 31.

Czinder Antal

MDK

Böjt, terrakotta

VIII. Miskolci Orsz. Képzőm. Kiáll. 1964

MDK

Csinder Antal, szobrász

Az egyik érme készítője.

-: Budapesti emlékérmek a felszabadulás
25. évfordulójára 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. febr. 6.

Czinder Antal

Kuporgó, vörösmrávány

Madarász, gipsz

Ernst Muzeum 1964.Fiatal Képzőm.V. kiáll.

Czinder Antal MDK

Érmek I-XI., bronz

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Czinder Antal MDK

érmek

Erdőszélen, bronz

A város peremén, bronz

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Czinder Antal MEK

Anya gyermekkel, terrakotta

Álmodozó, vörösmárvány

Könyöklő, terrakotta

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

1. EGY CSALÁD TÖRTÉNETE
kaputerv, fa-samott, 60×73 cm
2. KONYHÁBAN
dombormű, samott, 30×18 cm
3. FORRADALOM
rézlemez, 13×30 cm
4. AKT
terrakotta, 23×48 cm
5. NŐ MADÁRRAL
terrakotta, 30×55 cm

ÉRMEK TÉMAKÖREI:

EMBER ÉS TERMÉSZET
BELSŐ ÉS KÜLSŐ TÉR
HAJNAL ÉS ESTE
ÁLMOK A MULTBÓL
A VÁROS ÉS AZ EMBER
GYERMEKKOR
TISZTELET A MESTERSÉGNEK

ÉREM-SOROZATOK:

6. KÖZÉPKORI ÁLMOK I-IX.
bronz
7. VARIÁCIÓK I-VI.
bronz
8. APRÓ ÉRMEK I-XX.
bronz
TUSRAJZOK

Czinder Antal szobrászművész

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS
A MAGYAR HELIKON
MEGHÍVJA ÖNT

CZINDER ANTAL
SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYÍTÓ 1976. MÁRCIUS 4-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:
BERECZKY LÓRÁND
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

HELIKON GALÉRIA
BUDAPEST V., EÖTVÖS LORÁND UTCA 8.
A KIÁLLÍTÁS NYITVA:
1976. MÁRCIUS 4 — MÁRCIUS 28-IG.
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10—18 ÓRÁIG
BELÉPÉS DÍJTALAN

...Az életünk itt tégla és beton.
Szemünk, szívünk a jövendőt motozza,
mint bozótot az izgatott szelek:
mit rejteget?

(Ladányi Mihály: E Városban)

KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: SZAMOSI FERENC

FOTÓK: KÖNYA KÁLMÁN

NYGV 763 1m

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

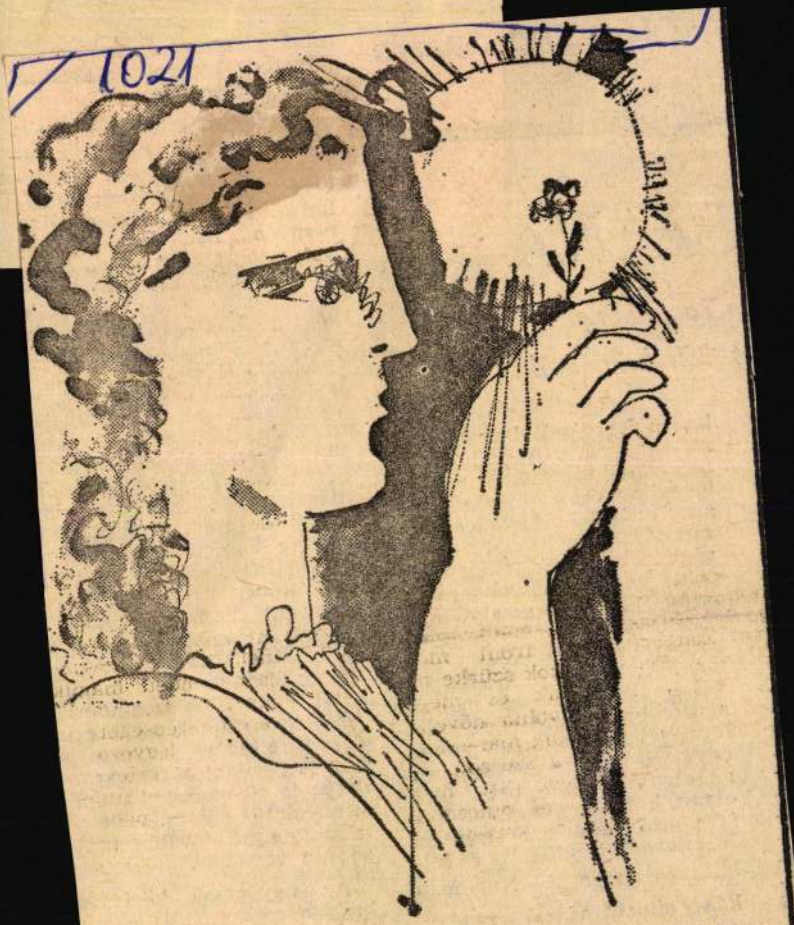

Czinder Antal: Napsütésben

CIANA

a Tanulmányi
rt kollokviumáról

ban a francia Balzac-kutatás seregszemléje. A kollokvium az irodalmárok mellett igénybe vette történészek szaktudását is. *Maurice Bu-vier-Ajam* az ismert gazdaságtörténész *Nuncingen-ház pénzügyi műveletei* címmel tartott előadást, amely egészen új módon világította meg Balzac különben sem tagadott kitűnő tájékozottságát a jogi eljárások mellett a korabeli gazdasági élet legszorosabb szakkérdéseiben egyúttal lehetővé teszi, hogy az olvasó jobban megértsen olyan, különben önmagukban is vonzó műveket, mint a *Kurtizánok tündöklése és bukása* és éppen *A Nucingen ház* címet viselő regény. *Jean Bruhat*, a francia mun-

is, hiba lenne nem észrevennünk, hogy a csehek, akik körülbelül 60—80 év óta, a miénknél sokkal buzgóbb igyekezettel és rendszeresebben kísérik figyelemmel a világ szellemi áramlatait idejében fölfigyeltek Jean-Paul *Sartre* filozófiai fejlődésének fordulatára s a marxista „konkrétum-filozófia" és „ember-szociológia" részére ebből adódó gazdagodási lehetőségekre. A drámaköltőnek és regényírónak egyaránt korszakos hatású francia eszmekeverő prágai látogatása (1962-ben) meg a akkor ismételten folytatott vitái cseh filozófusokkal é írókkal, nemcsak az ő gon dolati fejlődése szempontjá ból lett jelentős (ahogy ez maga is elismerte), hanem vendéglátók nézeteinek módszereinek további tiszt zódása végett is.

Az ugyancsak közismer hogy a cseh írók és gondo kodók a múltban is, most szorgalmazzák az egyezt tést, az eszmék megvitat

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Urbán Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 JUL 16

1021

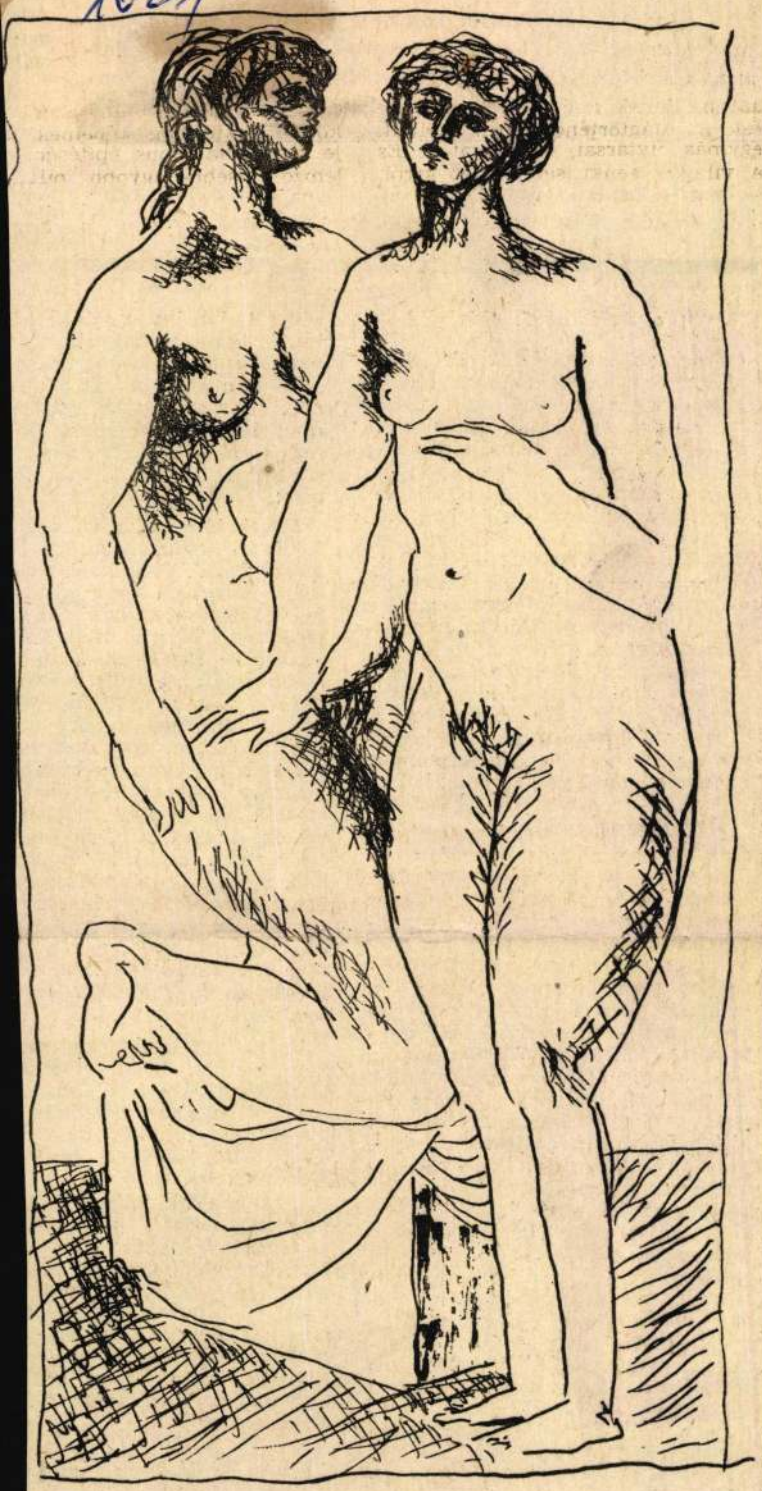

Czinder Antal: Aktok

szélyre, melyet „az
is tovább lappangó
lista színezetű reviz
matizmus együttes
mat, a művészeteke
nünk. Ennek pedig
hatékonyabbá tétele, tettkészsége biztonságának növelése, ideológiai határozottságának megerősítése, de legalább ennyire fontos — és ezzel összefüggő feladat — a közönség-ízlésnek, az eddigieknél sokkalta hatékonyabb irányítása.

(Folytatás az 5. oldalról.)

egyetemen tanultaknak, de bizonyára nem tartja teljesen feleslegesnek a többit sem! Arról nem is beszélve, hogy ilyen hasznossági alapon lehetetlen lenne kimérni a megkövetelt ismeretanyagot nemcsak nálunk, de bárhol a világon.

Arról természetesen lehet, sőt kell is vitatkozni — s ebben igaza van Zsugán Istvánnak —, hogy az egyes anyagrészek megfelelő arányban állanak-e egymással a gyakorlat szempontjából. A nyelvészetre szükség van a tudomány szempontjából, de ilyen nagymértékben nem igényli a gyakorlat. Heti két órában idegen nyelvet tanítani valóban felesleges időpocséklás, de nemcsak az egyetemen, hanem a középiskolában is!

Azt jelenti-e mindez, hogy csak az egyes részletkérdésekben ismerünk el bizonyos javításra szoruló aránytalanságot, de az egyetemen tanított ismeretanyagot teljes egészében nem tartjuk bizonyos szelekciókra rászorultnak? Ostoba szélmalomharc lenne a szelekció ellen küzdeni, egyszerűen azért, mert hiszen szelekció úgyis állandóan van, akár akarjuk, akár nem. Generációk váltják egymást, s a letűnő generációk nézeteit, teóriáit, intézményeit az újabb generáció szigorúan megrostálja, s ha egyszer valóban megérett valami arra, hogy kihulljon az idő rostáján, akkor az ki is hull a volt generáció még oly makacs és csökönyös magatartása ellenére is. Szelektáljunk mi magunk is, de nem szubjektív alapon, ne az egyéni hasznosság figyelembevételével, hanem józanul megfontolva, dialektikus szemlélettel, egészében vizsgálva a jelenségeket.

És a kérdés: tudósképzés vagy tanárképzés? A megoldás szerintem csak az lehet: *tudós-szintű tanárképzés!*

És ennek a célnak a mai tanárképzés megfelel. Megadja a szükséges tudományos szintű isr
ket a tanárjelölteknek, m
azoknak az eszközöknek,
soknak a használati uta
amelyek az önálló tudor
munkához szükségesek, s
azokat a kereteket, amely
sőbb önálló tartalommal tö
meg.

Mivel támaszthatom alá
fenti állításomat? Annak
százötven V. éves tanárjelöl
munkásságával, akik gyako
kolánkban működtek az
tanévben. Tárgyi felkészü
biztosabb, szelesebb körű
lyebb volt az elmúlt évekér
nyesek voltak az órák elő
sében, lelkiismeretesek az
megtartásában. Szívesen sa
ták el a legújabb módszertá
járásokat, s eredményesen
mazták őket a gyakorlatban
vettek a tanulóifjúság mo
életében, a szakköri foglal
kon, rendezvények előkészít
Kollegiális érzés jellemezte
szívesen segítettek egymásn
órák tervezésében, egymás
mondott bírálataikban tá
gosság és jó szándékú segí
ség nyilatkozott meg.

Vajon mindez az egyeter
nére történt, vajon véletle
lálkozott itt össze kétszázöt
nárjelölt a rossz egyetemi
től el nem ronthatóan? Ne
dolom! De azt igen, hogy
százötven summásan jól
tett tanárjelölt mögött olya
temi tanárképzés van, ame
ben-másban, lehet, hogy
még további javító refo
szorul, de amely már most
ményes. S amely olyan d
ad ki, amely annyit ér, a
tartalommal tulajdonosa r
A jelek szerint sok tarta
töltik majd meg, tehát a
értékes!

Dr. Majoros József

az ELTE Radnóti Miklós G
Iskola igazgatóhelyette

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Czinder Antal
1967 JAN 22
Szabad Föld

1021

Várakozó lány

(Czinder Antal rajza)

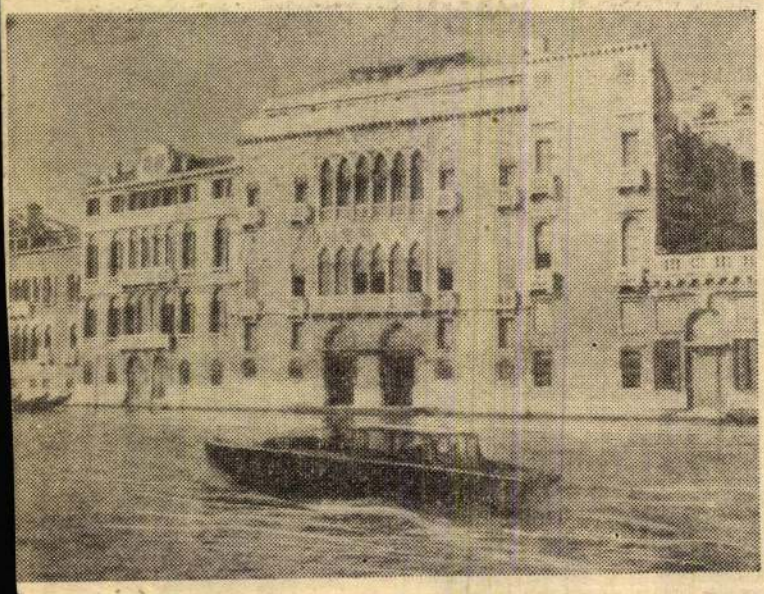

A Canale Grande

(A szerző felvétele)

árulkodik, hogy ha belülről nem is, de alulról „dolgozik" a víz. Mert az ezeréves Szent Márk székesegyház szintén az ingatag talajba vert cölöpökön nyugszik s a köztük „sétáló" víz rongálja az alapot.

Liftbe szállok és felmegyek a székesegyház mellett álló kilencvenkilenc méter magas harangtoronyba. Pompás panoráma tárul elém. Alattam a Szent Márk tér járókelői parányinak tűnnek, a szerteszét sürgölődő hajócskák szorgalmas hangyák illúzióját keltik, a távoli szigetek gyöngyszemekként tarkítják a sekélyvizű lagunákat. Helyenként a meder csupaszon mutatja magát. Ilyen lehetett valamikor a mai Velence helye is, amelyre a szorgalom várost varázsolt.

De lám, november 4-én vissza jött a tenger, hogy meglátogassa hajdani birtokát. Igaz, évente ilyentájt meg-megemelkedik, s a szárazra is kilép, de novemberben elvétette a mértéket s hirtelen érkezésével főképp az alacsonyan fekvő üzletek áruiban károkat okozott. Még a városnak oly kellemes színt kölcsönző gondolák egy része is megrongálódott. A *Gondola Szövetkezet* 480 feketére festett, s gyakran vörös bársonnyal bélelt csónakjából mintegy 80 sérült meg. Többségüket máris turisták rendelkezésére álljanak.

Mi okozta a hirtelen árvizet? Az ismétlődő *„aqua alta"* — magas víz — érkezése egybeesett a délről jövő tartósnak bizonyult sirokkóval (helyi szél), amely amellett, hogy nyomásával megemelte a tenger szintjét, ráadásul kiadós esőt is hozott. E három tényező egybeesése okozta az ezer éve nem látott velencei árvizet, amelyet a vízi város szemre ugyan gyorsan kilábalt, a város alatt, a cölöpök világában azonban meggyorsult az egyébként igen lassú enyészet. De milyen mértékben gyorsult meg? Szakemberek kutatják és némelyek „végveszélyről" beszélnek, mások pedig reálisabb képet festenek s a szükséges megelőző intézkedésekre adnak megfontolásra érdemes tanácsokat.

Ha vannak is adatok a tengervíz fokozatos, lassú emelkedésére, annak kicsi a valószínűsége, hogy az említett három vízszintemelő tényező ilyen intenzitással a jövőben gyakrabban egybeesik. Különben is: remélhető, hogy az illetékes olasz hatóságok számára adott tavalyi lecke elég tanulságot szolgáltatott arra, hogy azok gyakorlati hasznosítása az emberiség számára újabb századokra

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal

1967 APR - 8.

1021

Czinder Antal: Asszony és asztal

1967 kiváló és érdemes művészei és művészeti díjasai

A Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze

GÁBOR MIKLÓS színművész, **Gádor ISTVÁN** keramikusművész, **ILLÉS GYÖRGY** operatőr, **MELIS GYÖRGY** operaénekes.

A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze

BIRKÁS LILIAN operaénekes, **BORSOS MIKLÓS** szobrászművész, **ERDÉLYI MIKLÓS** karmester, **KOVÁCS ANDRÁS** filmrendező, **KOVÁCS KÁROLY** színművész, **LONTAY MARGIT** színművész, **MIKÓ ANDRÁS** rendező, **NEY TIBOR** koncertmester, **RÁBAI MIKLÓS**, az Állami Népi Együttes művészeti vezetője, **SZABÓ ÁRPÁD** operatőr, **SZABÓ IVÁN** szobrászművész, **SZECSÖDI IRÉN** operaénekes, **SZINETÁR MIKLÓS** rendező, **SZÖNYI KATÓ** rendező, **VÁMOS LÁSZLÓ** rendező.

József Attila-díj

I. fokozat: **GEREBLYÉS LÁSZLÓ** költő, **ÖRKÉNY ISTVÁN** író, **PALOTAI BORIS** író, **RÓNAY GYÖRGY** költő, **SIMON ISTVÁN** költő, **THURZÓ GÁBOR** író.

II. fokozat: **ALMÁSI MIKLÓS** kritikus, **FALUS RÓBERT** irodalomtörténész-kritikus, **GALL ISTVÁN** író.

III. fokozat: **SIPKAY BARNA** író.

Jászai Mari-díj

I. fokozat: **BODROGI GYULA** színművész, **BRÓDY VERA** báb- és díszlettervező, **DARVAS IVÁN** színművész.

II. fokozat: **HORVÁTH SÁNDOR** színművész, **KIBÉDI ERVIN** színművész, **KOÓS IVÁN** báb- és díszlettervező, **SÁROSDY REZSŐ** színművész, **SZÉNÁSI ERNŐ** színművész, **TYLL ATTILA** színművész, **UPOR PÉTER** színművész.

III. fokozat: **JURIK JÚLIA** színművész, **KIRÁLY LEVENTE** színművész, **MISZLAY ISTVÁN** rendező, **PÁNDY LAJOS** színművész, **VARGA GÉZA** rendező, **VATA EMIL** díszlettervező, **VÉGVÁRI TAMÁS** színművész.

Balázs Béla-díj

I. fokozat: **SZABÓ ISTVÁN** filmrendező.

II. fokozat: **BARA MARGIT** színművész, **NEPP JÓZSEF** rajzfilmrendező, **PRÉDA TIBOR** filmrendező.

III. fokozat: **KEZDY LORÁNT** díszlettervező, **ZSOMBOLYAY JÁNOS** operatőr.

JÓZSEF

GEREBLYÉS LÁSZL

Nemcsak a lélek természetes é
zékenysége vibráltatja Gerebly
László sorait: ő idegeivel, ide
végződéseivel is érzékeny. S
verse csupa szisszenet, s fájd
mait nem tudja palástolni. „Kö
tem, s a fájdalom közt nincs h
tár..." Kemény iskolát járt, m
megtalálta sajátos hangját. Val
mikor — a Válasz-ban — a text
ipar dolgozóiról írt szociográfi
tanulmányt. A Horthy-korsz
brutalitása keménnyé edzette e
az érzékeny, áhítatra és idill
szánt lelket. Első jelentősebb k
tete („Nehogy engedj!") már je
költői alkatának sajátságait: er
valóságérzetet és finom árnyal
tosságát. A franciaországi ellená
lási mozgalomban embernek
költőnek is megnőtt. Látóköre k
tágult, s akár Vietnamról, akár
elnyomott feketékről ír, nem ére
zük a földrajzi távolságot. Lí
hagyományainkat ötvözi a ny
gati avant-garde eredményeiv
Formaművésznek is érzékeny.
amiként alkati adottságai ellen
sem lett impresszionista, fájvir
poéta, ugyanúgy költői eszközeil
sem vált eklektikussá.

Ez a nyugtalansággal, iszonyat
telített lélek nem keres kielég
lést a formai tökélyben: *Maskar
lenne rajtam / A szépség sűrűn
szőtt / Elefántcsont-fehér Burnu-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal

JAN2 8

1021

Czinder Antal: Nő, madárral

Első, korszakalkotón
zése idején még oly f
sem ismerte fel igazi
mélyosan érezte, hogy
még hálás lesz neki ezért. Ez akkor volt, amikor felfedezte, hogy a birtokában van valami, amit ügyesen lehet mozgatni, sőt, némi erőfeszítéssel szájba is lehet venni. Később kiderült, hogy az a valami egy ujj. Mégpedig nem is a keze, hanem a lába ujja. Ez a csekély különbség azonban mit sem változtatott a felfedezés felett érzett ujjongó örömén.

Később felfedezte az orrát, és egy hosszú kísérletsorozat végeredményeként arra a meglepő megállapításra jutott, hogy ha csavargatja, akkor fáj.

Csak ezután tette azt a felfedezést, hogy amikor kinyitja a száját, akkor kijön rajta valami, amit nem lehet megfogni és mégis van. Ezt úgy állapította meg, hogy nagyot kiáltott, aztán befogta mind a két fülét. De akármilyen gyorsan csinálta, a hang nem maradt bennük. Úgy gondolta, hogy erről értekezést fog közzétenni, de csak később, amikor már megtanul írni.

A felfedezések gyors egymásutánban következtek. Felfedezte, hogy a cukor édes, a só sós, a párna puha és a padló kemény. Majd pedig felfedezte a világot. Ez úgy történt, hogy addig-addig mesterkedett, amíg átbukfencezett élete szűk korlátain, amelyek fukar négyszögükbe zárták. Először elkábult. Azután, magához térve, megkapaszkodott a járóka rácsában és talpra állt. Csodálatos dolog volt már talpra állni is, abban a vészélyes, kalandos és ti
amelyet egyetlen gondola
nevezett. Mohó vágyat ér
kint-nek a megismerésére
te magát a rácstól és fel
addig soha senkinek még
volt: a kétlábon járás sen
látható örömét. Hiába hul
a föld, hiába süllyedt és e
láthatár, amely virágokka
zenittől a nadírig, ő teki
világ határán álló cserép
és két karjával evező moz
indult távoli célja felé.
zett, harsány kiáltásokka
hogy a maga örömére és
vára: felfedezte!

Azt hitte, hogy a felfed
lezárult. De tévedett, nem
ját képességeinek határtala
ezután következett még a
seit azonban nem publik
monstrálta. Bemutatta, m
tatlan tudományos kísérlet
a különböző izmok kifejles
és a sírást, a kifulladásig
guldást és a verekedést, m
érintkezés legalapvetőbb

ÉLŐ MARXIZMUS

(Folytatás az 1. oldalról.)

kadt lehetőségek felől nézi a dogmatizmust, s így tud vele szemben *gondolatilag* könyörtelen lenni. Garaudynál ez mindenesetre fontos szellemi tett. Út ahhoz is, hogy megtalálja a dogmatizmus

ségnél többre becsüli a lényegi hűséget. Ilyen értelemben köti össze például a marxizmust és a szocialista politikát a humanizmus és morál problémáival. S úgy vélekedik, hogy nagyon is Marx szellemében jár el, ha bővíti fogalmaink körét, s még a régi „idea-

Magyar Hirdeto
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal

1967 AUG

1021

Czinder Antal: Lány

NAUM MAR*:

OROSZLÁNSZÍV

A fémmunkás. Hétköznapi arc. Középtermetű, lassú mozgású, lépései kimértek Se külsejében, se viselkedésében nincs semmi rendkívüli.

— Munkás vagyok, fémmunkás, pontozó — mondja *Jayme Serra.* A lisszaboni hajógyárra emlékezik vissza, ahol először dolgozott. Hozzá hasonló fémmunkások — pontozók, lakatosok, marósok — százával dolgoznak a lisszaboni hajógyárakban, arzenálokban és másutt. Sokan közülük tagjai a Portugál Kommunista Pártnak. Ezeket a kvalifikált fémmunkásokat mindig ott találhatjuk a sztrájkolók élén, s azok között, akik elsőnek szállnak szembe a fasiszta terrorral. Érthető, hogy a Portugál Kommunista Párt VI. (illegális) kongresszusán a küldöttek 44 százalékát munkások alkották. Egyébként a küldöttek 59 százaléka már megjárta Salazar börtöneit s összbüntetésük mintegy 100 évet tesz ki. Ilyen emberek közt nőtt fel ez a kedves mosolyú, energikus, hallgatag férfi.

Jayme Serra barátom tagja a Portugál Kommunista Párt Központi Bizottságának. A KB — tekintettel Serra rendkívüli képességeire — úgynevezett technikai feladatokkal bízza meg rendszeresen.

Híressé azonban azzal vált, hogy három ízben szökött meg Salazarék börtöneiből. Nem hiába kapta a politikai rendőrségtől a „kommunista szökevénykirály" nevet. Legutóbbi — negyedik — szökése, bár módja felülmúlta minden

Két ízben szökött meg a penishi erődből. Második szökését 1960 januárjában egész kollektíva készítette elő, *Alvaro Cunhal* elvtárssal, a PKP KB első titkárával az élen.

De legragyogóbb szökési kísérlete mégis a negyedik volt, amely — mint már mondottuk — balul ütött ki. Serra ekkor teljes elszigeteltségben, úgynevezett „secrete" cellában raboskodott az aljubei börtönben. Éjjel-nappal kihallgatások, melyeket a PIDE legtapasztaltabb, legdörzsöltebb tisztjei vezettek. S ehhez még hozzájárult a naponta megismétlődő fizikai megpróbáltatás és erkölcsi nyomás, egy évtizedek során kiépített fasiszta nyomozógépezet raffinált és szadista módszerei. Jayme az épület harmadik emeletére került, az említett magánzárkába.

Sokáig töprengett, mi módon szökhetne meg innen. Kezdetben szinte teljesen lehetetlennek tűnt a dolog. Két vallatás között a legkülönbözőbb variánsok ötlöttek eszébe, de egymás után vetette el őket, mert vagy kivihetetlenek voltak (fizikailag), vagy nem voltak eléggé biztonságosak. Mindenesetre előnynek érezte azt, hogy a börtön parancsnoksága ezúttal teljesen nyugodt volt felőle. Végül a következőt gondolta ki: Ha a zárka padlóját töri fel (amely nem betonból volt s így kezdetleges „szerszámai" számára hozzáférhetőbbnek mutatkozott), akkor lejut a második emeleti megfelelő cellába és

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 MÁJ 27

Czinder Antal
1021

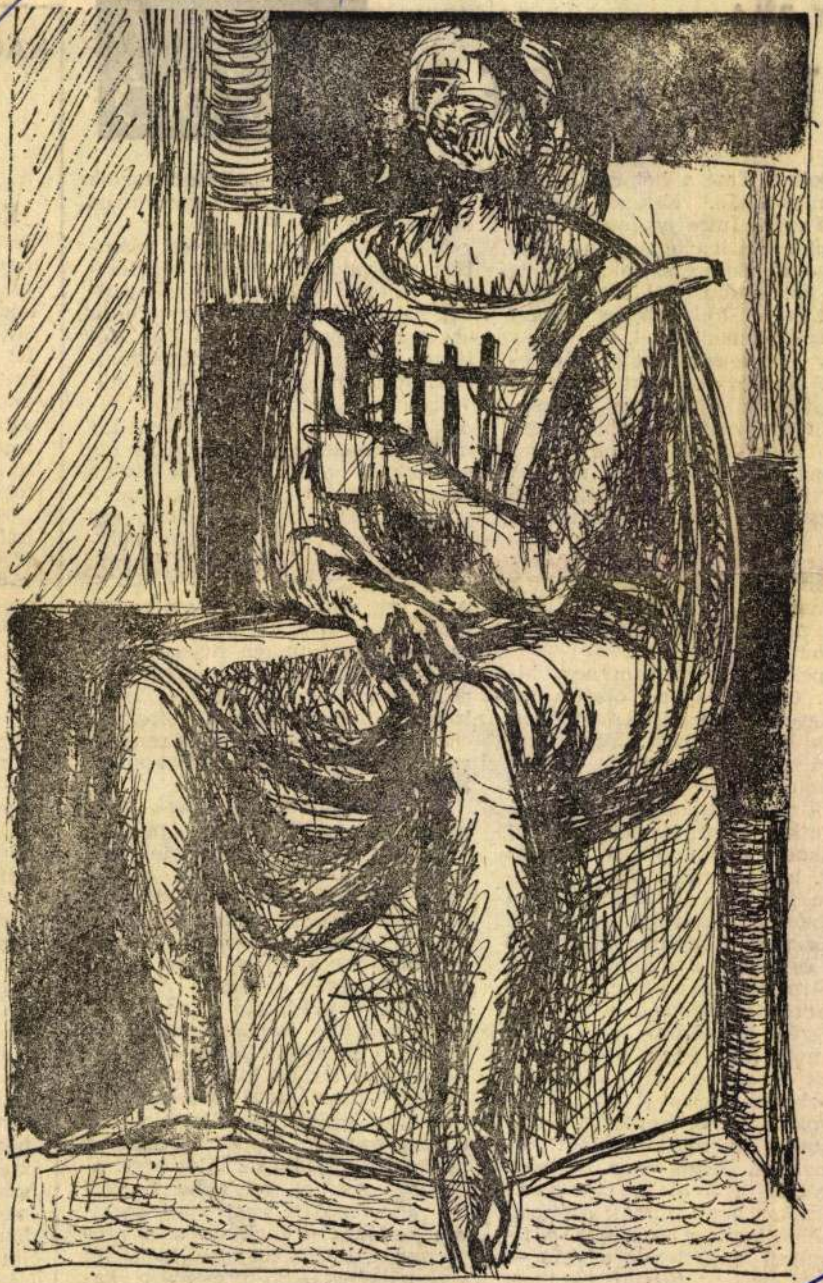

Czinder Antal: Múzsa

ABODY BÉLA:

THÁLIA VENDÉGE

RÁDIÓ

Ez volt a címe a hét egyik legjobb műsorának. Kitűnő fizikusunk, Fényes Imre professzor vallott benne két legnagyobb színházi élményéről. Ehhez szemléltetés is járult; jól kiválasztott részlet Németh László Galileijéből s Tamási Áron Énekes madarából.

Hogy képzettársításaim komorabbra sikeredtek, mint maga a műsor, abban alighanem rosszrahajló természetem a hibás. Nem tudtam megmaradni az adott produkciónál, a jeles tudós minden profi irodalmárt megszégyenítő vendégszereplésénél. Szimatoltam tovább.

Kezdeném mellékesebb röstelkedésemmel. Mi történik fordított helyzetben? Ha engem hív meg Pallas Athene? Ha nekem kell vallanom a fizikáról?

No persze a párhuzam nem hibátlan. Csak amolyan obsitos tanár vagyok én még irodalomból is, és csak középiskolára hitelesítve. Más súlycsoport. De ami képzelt produkciómat illeti, legfeljebb az anekdotizmus síkján tudtam volna érintkezni a tárggyal. Meleg szavakkal emlékezhettem volna meg P. tanár úrról, fizikaoktatómról, az első magyar vitorlázó repülő- és golyóstoll-szakértők egyikéről, aki íróasztala fiókjában különböző rendű és rangú nyulakat tartott, akik — most már megvallhatom — nem könnyítették meg a zavartalan légzést kisméretű cellájában. Szólhatnék még arról, hogy a feleltetést mondvacsinált kérdezősködéssel ússzuk meg; óráról órára más volt a soros, névsorban faggatództunk Eddington családi körülményeiről, Jeans és a Jóisten viszonyáról, a nyulak pároztatásáról, mikor hogy. Ennek azonban kevés köze lenne a fizikához. A fizika műfaji megfelelője a vers — mondotta a professzor — mert mindkettő a dolgok koncentrálására tör. Ez teljesen meggyőző, de lunk, mint fordítva. Holott tartok tőle, az erőviszonyok éppen mást követelnének

Még jobban megrendített azonban a produkció: Fényes professzor vallomása. Maga a nemes szöveg és irodalom-teóriáinak hatásos és logikus összefoglalása is. Néhány részlettel talán vitatkozhatnék. (Ő a meglepőt nem tartja művészetnek: úgy gondolom, az a kérdés, hogyan, mivel és miért lep meg az alkotó. Viszont az előre kiszámítható végű történetet is a rossz író sajátjának tartja; az a gyanúm, mindennél nehezebb egy eszünk szerint előre látható végkifejlet *ellenére* mindvégig érzelmi bizonytalanságban tartani a nézőt.) A lényeg azonban a vallomás mögötti magatartás. Csak tisztelettel és irigységgel tudom övezni. Nem agyarral, hanem szívócsáppal közelíti a művészetet Fényes Imre. Nem az ítélet, hanem a befogadás elsődleges igényével. Nem a rangsorolás, hanem a gazdagodás szándékával.

Miért? Valószínűleg azért, mert nem „beavatott". Csak műértő. Irodalomnak az írott szövegek összességét, jó irodalomnak a jól írott szövegek összességét tekinti. Mifelénk meg az ember óhatatlanul a maga zabolátlan képzettársításainak hálójába kerül. A mű mögül felködlik az alkotó. Aki monogámiát prédikáló tanmeséjét szép szeretője karosszékében írja olykor, s aszkézist töltött csirkével teli szájjal hirdet, kitartását bankbetétje kitartásával passzítja, a gyalogos közlekedés előnyeiről írt cikksorozatából Fordot vásárol. A professzor mindig az ihlet inspirációjával számol, mi néha fizetetlen adósságokra vagy nagylétszámú családra gyanakszunk. A professzor a dolgok lényegét látja, mi szakmabeliek a körülmények kacsaúsztatójában lubickolunk, s mindennél jobban látjuk a szöveg

NAGY PÉ

Komlós Já

tévé-konfer
népszerű c
nyomán —
hogy rendk
Sőt nemcsa
is; nemcsa
még művel
tetejében n
okosan és
zott ember
ső, egész e
fokozott vár

Az Éden
felfokozott
szempontbó
valóban va
csak forma
kovszkij öt
maturgiáján
szi egy cirk
ját — han
amennyiben
elmúlt fél
mindaz, am
legalábbis
átéltünk. V
a tárgya e
ső és a más
harmadik fe
pitalizmus
zados mérk
dés: egym
hátat fordí
lág, vagy v
va, az új a
másra is tá

Ha van t
szélesebb é
aktuális, al
lapon „szer
padon „cir
meghatároz
szabad a
meghatároz
bár a szerz
járt a dara
sé teszi —
kus parabo
szédnek fo

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Wrieder Herbert

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 JUN 17.

Czinder Antal: Illusztráció

krimi ugyanis az érettebb korúak meséje. A krimiről senki sem hiszi, hogy valóság; az izgalmon kívül más érzelmi hatást nem kelt. A krimibeli gyilkost nem tudom gyűlölni, a krimibeli áldozatért nem tudok könnyet ejteni. Sorsuk egy perccel sem érdekel tovább, mint amíg a bűnügyi történet tart. De azalatt természetesen azért izgulok, hogy az áldozat ne essen prédául a gonosztevőnek (ez sem őszinte aggodalom, hiszen jól tudom, hogy áldozat nélkül nincs izgalom), a gyilkos ellen szurkolok ugyan, de magamban nem tagadom meg elismerésemet tőle, ha rendkívül ravaszsággal hajtja végre tettét, módot adva ezzel a nyomozónak ar-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1965 NOV 8

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

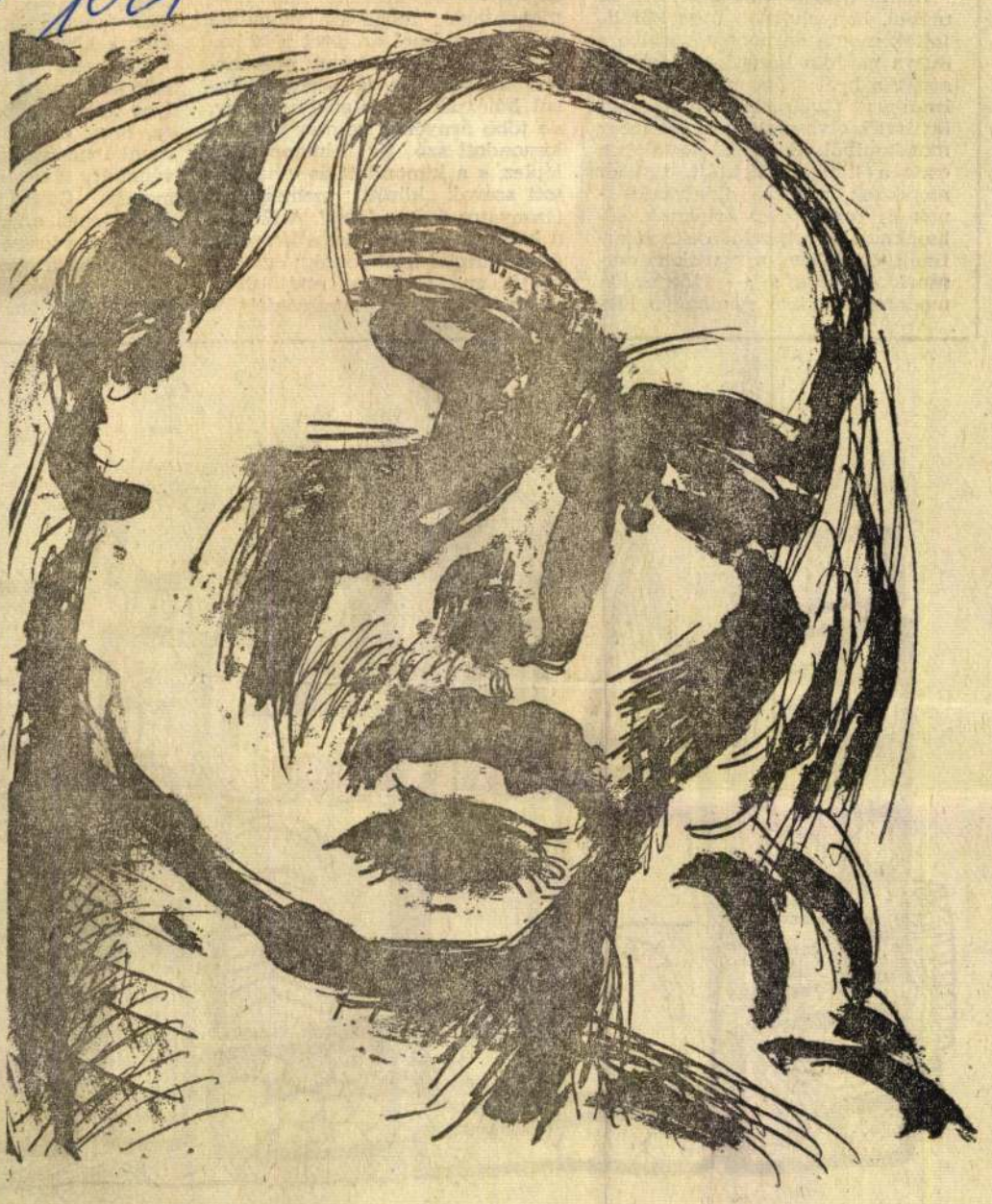

Czinder Antal: Női fej

Czinder Antal

rejtélyhez, a Szomory-legendához.

Ádám Ottó és Gábor Miklós ez utóbbi, bonyolultabb úton közelítették meg a darabot, elkerülve a durva paródia kézenfekvő lehetőségét, a lírai azonosulásnak és az ironikus távoltartásnak elegáns ötvözetét olvasztották ki Szomory mondataiból. S csodálatosképpen ezek a lihegő, affektált, tikkadt mondatok, a józan oldalvágásoknak és romantikus áriáknak, sóhajoknak és csipkelődéseknek rafinált egyvelege, a szavak ritmusának — olvasva — idegesítőn modorosnak ható rendhagyó lük-

Koltai Éva: Templom

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1965 DEC - 4.

1021

Czinder Antal: Női fej

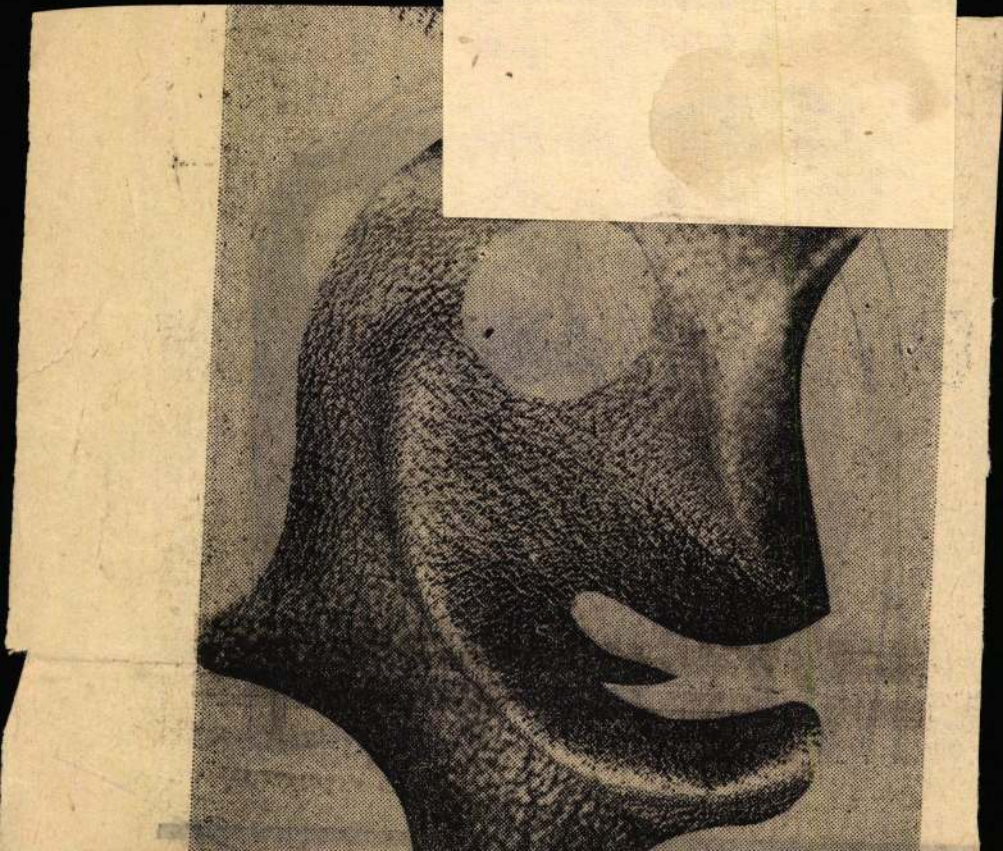

Gimber Antal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 FEB 7

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

TÁJÉKOZÓDÁS

1021

Czinder Antal: Fürdőzők

és *ami* között. Ezt olva-
például egy újságcikkben:
kkor, mikor az egyetem
züntette az úgynevezett
ad bölcsész-rendszert" —
lehetővé tette, hogy min-
i elsősorban azt tanulja.
ez kedve van —, az okta-
elkötelezte magát a min-
i számára obligát általá-
tudásnormák mellett." Ez
jelenti, hogy a szabad böl-
z-rendszer megszüntetése
e lehetővé a tetszés szerinti
ulást, holott a szerző nyil-
valóan az ellenkezőt akar-
mondani. Néha azonban
áns volna a szabatos fogal-
zás. Például „Versek, ami-
szerettem", itt nehézkes
na azt mondani, hogy:
elyeket szerettem. Vagy:
int egy gomb, ami lesza-
dt", itt is nehézkes volna
amelv. A nyelvtan mellett,
ellenére tehát néha eszté-
ai erők is érvényesülnek.

●

Ha rosszkedvem van, kiné-
k az ablakomból az udvarra.
gy udvar, közepén terebé-
es nagy fa, két nyújtó, há-
m homokozó, zöld gyepek,
dok. A fán egy rigó ül,
ajd verebek raja röppen rá.
nap minden órájában bicik-
ő, futballozó, ugrándozó,
rikázó, birkózó, homokozó
erekek futkároznak itt, há-
mévestől körülbelül tizen-
rom évesig. A padokon ma-
ák üldögélnek. Rájuk nem
k ügyet vetek. Valamikor,
fiatal mamát láttam egy
erekkel, megnéztem a ma-
t, aztán egy futó pillantást
ettem a gyerekre. Most
rdítva: előbb a gyereket né-
n meg, csak aztán a mamát
A gyerekek mindig szalad-
k, két fiú átfogja egymás
lát, három meg összehajol-
tanácskozik. A picik után
vensúlyozva totyognak. A
mokozóban olyan komoly
nerüléssel hajolnak egy-egy
vics fölé, mint Kant hajol-
ott a szintetikus apriori
etek lehetőségének kérdése

SOMLYÓ GYÖRGY ÚJ VERSEI:

Mese – barátomról

(Dis Manibus A. Rényi)

Még nő a szakálla
De agyában már nullára redukálódtak az exponenciális egyenletek
Ez a képlet — pontos — mind tudjuk hogy mié

Hát mi értelme van hogy rimbe szedd még
m i l y boldogan meredt a cigaretta
füstjébe s m e l y i k volt a Bach-fughetta
miben köztünk oly sokszor lelte kedvét

m i l y bort ivott m i e l y i k ételt szerette
s hogy e z t mondta (vagy a z t mondta)-e n e m r é g
nézve a napk e l t é t (vagy napl e m e n t é t)
s hogy milyen komplex függvény-rendszerekbe

tudta eddig (vagy tudta volna még)
építeni a valószínűség
valószerűtlenségét a professzort

vagy a diákot barátunkat ŐT
s hogy e földön így vagy úgy küszködött
s hogy amíg volt (ha már nincs) ez meg ez volt

I n d i v i d i u u m i n e f f a b i l e e s t
De könnyedén elmesélhető kollektívummá bomlik az anyaföld anyagcseréjében
Az életünk egyedüli példány a nagy időn se lesz hozzá hasonló
De mindenkinek a halála épp olyan mint mindenki más halála
Agyában már nullára redukálódtak az exponenciális egyenletek mint másokéban a legjobb férj és apa vagy a mindent elsöprő szenvedély vagy a régi harcos vagy a tisztes munka derivátumai
De egy-két napig még nő a szakálla

Mese az őrültekről

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

NÉPSZABADSÁG

1966. július 16, szombat

CZINDER ANTAL: VARRÓNŐ.

1966. július 16, szombat

Átszervezik a vasúti forgalomirányítás

Elektronikus számítógépek készítik a vonatközlekedési tervet

Pénteken a MÁV-vezérigazgatóságon szakmai tanácskozást tartottak, amelyen megjelentek a MÁV-igazgatóságok vezetői, a Budapest—Záhony közötti vonalon levő vasúti csomópontok, rendező pályaudvarok, fűtőházak vezetői. A tanácskozáson *Lindner József* vezérigazgató-helyettes bejelentette, hogy a MÁV-nál átszervezik a forgalomirányítást.

A vasút az utóbbi években új Diesel- és villanymozdonyokat kapott, rendkívül megnőtt a személy- és áruforgalom, viszont még mindig az a menetirányítói rendszer működik, amelyet gőzvontatású vasútra hívtak életre. A gőzmozdonyoknak Budapest és Záhony között vizet, szenet kellett vételezniük Szolnokon, Debrecenben, Nyíregyházán, tehát a menetrendet, a vonatközlekedési tervet is egy-egy szakaszra kellett elkészíteni. Akkor az egyik vasútigazgatóság — ebben az esetben a budapesti — szinte átadta a másik vasútigazgatóságnak — a debreceninek — a vonatot, s tovább már nem is törődött út-

ból *kísérjék végig a vonat ú*
Budapesttől egészen Záhon
Míg korábban minden egyes v
úti csomópont külön-külön je
tette, hogy állomásán egyes
szakokban hogyan alakul a
galom, új hírközlő berend
segítségével, a központi irá
tók egy gombnyomással azo
felhívhatják valamennyi cso
pontot, rendező pályaudvart,
pontos helyzetképet kérhetnek
kaphatnak a forgalom alakulá
ról. Az új hírközlő berendezés
gítségével a vonalon levő va
mennyi csomópont értesülhet
forgalmi helyzetről. Szükséges
központi irányítás bevezet
azért is, mert *ma már a fővo*
lak vonatközlekedési terv
elektronikus számítógépek kés
tik, s az e gépek által legjobbn
ítélt vonatközlekedési előírások
csak központilag lehet végreh
tani.

Az új irányítási rendszerre f
lyamatosan térnek át a MÁ
nál. *Kísérleti jelleggel először*
augusztus 1-től — a B

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZABAD FÖLD

Czinder Antal

1966. MÁRCIUS 6.

1021

Czinder Antal: Piacon

melés a tehén életében lényeges, de sok szempontból alárendelt funkció. A molekuláris biológia elvben lehetőséget ad arra, hogy tetszés szerinti fehérjét, vagy bármilyen más az élő szervezetben megtalálható anyagot akár ipari méretekben állíthassunk elő. Egy tehén a tejtermelés szempontjából nagyon kis kihasználással, nagy „ráfizetéssel" dolgozik. A molekuláris biológia képes lesz arra, hogy a tehén „funkcióit" úgy módosítsa, hogy a tej-fehérjék szintézisének üteme elérje a baktérium-fehérjék termelésének sebességét.

Vegyünk egy másik példát. A modern orvostudománynak a betegek ellátásához mind több emberi vérre van szüksége. A vér gyűjtése és tárolása, a véradók kiválasztása és ellenőrzése, nagy energiát igénylő szervezési feladat. A molekuláris biológiai kutatásoktól várják, hogy lehetővé váljon *a csontvelő-sejtek mesterséges tenyésztése*. A jövőben óriási csontvelő-sejt tenyészetek segítségével iparszerűen termelik majd a vért, nem lesz szükség véradókra és mégis bőségesen, a betegek rendelkezésére áll majd ez a nélkülözhetetlen anyag.

Az orvostudomány területéről még számos példát lehetne említeni. *A rák gyógyítása* valószínűleg csak akkor válik egyszerűvé, ha megismerjük a sejtek szaporodását szabályozó molekuláris mechanizmusokat és olyan anyagokat tudunk előállítani, amelyek segítségével a sejtszaporodás befolyásolható.

Ide sorolható a *szövetátültetés* problémája is. A sebészet például a baktériumok és a vírusok elleni küzdelemben, a szövet átültetésének viszont nagy akadálya.

A molekuláris biológia most teszi az első tapogatódzó lépéseket az immunanyag-termelés módjának megismerésében.

Ha majd alaposan tisztázódik ez a mechanizmus, akkor bizonyosan megtaláljunk annak is a módját, hogy — ha ez szükséges —, kikapcsoljuk ezt a védőrendszert és szövet-, vagy szervátültetéssel emberek életét mentsük meg.

A molekuláris biológia idővel az állattenyésztés, növénytermesztés „elméletévé" fog válni. Eredményei máris bizonyították, hogy az élőlények tulajdonságait szigorúan megszabott szerkezetű nukleinsavak irányítják. Ezektől az anyagoktól függ, hogy valamilyen állat vagy növény, vagy éppen maga az ember milyen tulajdonságokkal rendelkezik. Ezektől függ, hogy egy tyúk több tojást, egy tehén több tejet, egy sertés több húst adjon. Ha majd befolyásolni tudjuk a nukleinsavak szerkezetét, és a kívánt szerkezetű nukleinsavval meg is tudjuk változtatni az állatok vagy növények egy-egy tulajdonságát, akkor olyan állatokat és növényeket „tervezhetünk", amelyek mindenkorra száműzik élelmezési gondjainkat.

Milyen közel vagyunk ezekhez az eredményekhez?

Erre a kérdésre igen nehéz válaszolni.

Néhány évtizede még komoly tudósok is kétségbevonták az élet megismerhetőségét. Ma a fent vázolt célt *elérhetőnek lát-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Crinder (?) Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 MÁJ 30.

1021

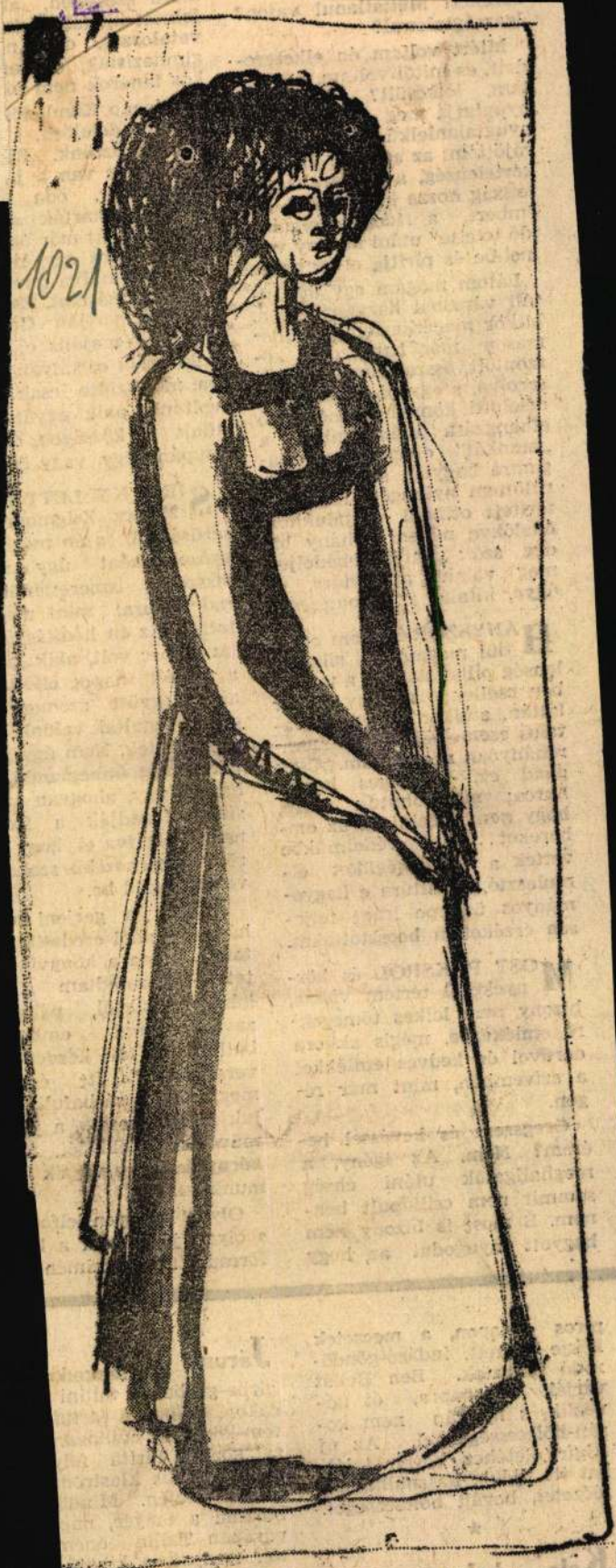

Antal: Tanulmány

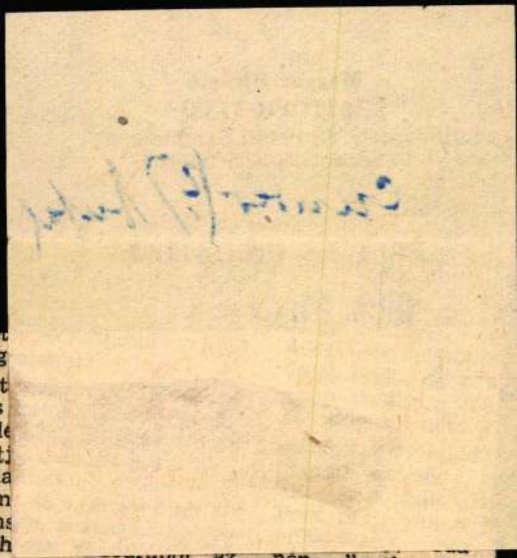

Igazság

Miért
dett, és
tam, le
nyugtatj
nyugtala
rájöttem
kertelens
tottság h
embert, a rideg „szolgálati idő letelte" utáni közöny veri mellbe és pirítja el az arcát.

Látom magam egy dunántúli városból hazatértemben. Mikor megérkeztem, az állomáson még hangszóró köszöntött, összes címeimet felsorolva, s egy nap múltán, a délelőtti könyvheti megnyitó elhangzása után, amikor a „munkát" elvégeztem, magamra hagytak az addig körülöttem nyüzsgők, rohantak terített otthoni asztalukhoz, odalökve nékem néhány hideg szót: „Aztán ebédeljen meg valahol az elvtárs, és úgye, kitalál az állomásra?"

HÁNYSZOR éreztem egyedül magam a sikertelenség pillanataiban a teremben csellengő néhány ember láttán, amikor a helyi hivatalos személyek szinte szemrehányóan néztek rám. „Csak gond ez, felesleges hercehurca; megmondtuk előre, hogy nem érdekli ez az embereket...", s védelmükbe vették a kötelességüket elmulasztó, a kultúra e hagyományos ünnepe iránt teljesen érzéketlen beosztottakat.

MOST PAKSRÓL és környékéről tértem vissza, bizony nem lelkes tömegekre emlékezve, mégis akkora derűvel és kedves emlékkel a szívemben, mint már régen.

Öregszem és kevéssel beérem? Nem. Az igény, a meghallgatók utáni éhség semmit nem csillapult bennem. S most is bizony nem hagyott nyugodni az, hogy

nép..." vakarták a
a helyiek. Itt már úg
együtt, mint egy ki
Pár perc múlva min
merte a másikat. Es
a Duna partján Ge
a tűzoltó-majális elő
kola egyik osztályába
va, már szinte csak
voltunk, akik együtt
tünk a községbe, o
csupán négy vagy öt

SÍRNI KELLETT V
Móricz Zsigmond
serűséggel, s én mégi
győzelemként úgy
vissza az ismeretlenül
radt falura, mint me
tottra. Az én hódításo
tíz ember volt, akik k
a másfél napot eltölt
akik együtt szomork
együtt izgultak velünk.
taink lettek. Nem úgy
tak, mint ünneplendő
hanem úgy, ahogyan a
sítést fogadják a fr
nem hallgatva el, hogy
zöny legnehezebb szak
vetnek majd be.

Amikor a gerjeni k
házba — ahol eredetileg
tottuk volna a könyvhe
tet — beszaladtam a
kámért, sörtől, pálin
zavaros-szemű embe
botlottam. Mit kezden
verseimmel? Itt ért
meg, hogy a sárbafulla
luk könyvtárosai, a já
művelődési előadói n
környezetben végzik
munkájukat.

Olyan könnyen elfo
s olyan jó elhinni a
forradalom győzelmén

---

piros alapon, a mecsetek kékje helyett, indázó-göndörödő feliratok. Ben Bellát várják másnapra, őt üdvözlik, s nyilván nem korán-bölcsességekkel. Az új Algír életéhez bőven találhat itt illőbb, használhatóbb idézetet, bevált bölcsességet.

★

Kala — hal,

Járunk a szakado
girbe-gurba tallini
cákon, esőben a tartui
tem-környék villasze
zai közt, a Pirita foly
épült gótikus klastrom
jainak tetején. Mindi
bukkan a tenger, nap
párában Tallin ónem
tői, tornyai, a kikötő
máshoz sorakozó, fek

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Czinder Antal
KORTÁRS
1965

1021

CZINDER ANTAL rajza

meg kell tanulnom v

Arany fejeddel imbo
és nézed lenn az isz
hogy púposodik és t
még a talaj sok puha
s milyen halott.

Az úton megy egy ó
mire felnősz, ő megöregedik,
mire megsimogatná a nyakadat,
magához vonná kis alakodat,
a szél tördeli szét a kezeit.

Felnövünk, élünk és tapasztalunk
és könyörgünk két térdre hullva mi,
hogy ossza meg velünk héját a kagyló,
világ a titkát, ember a szívét,
kézzel nem tudjuk szétfeszíteni.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 ÁPR 4.

1021

Czinder Antal

Czinder Antal rajza

VÁC! MIHÁLY:

Tükörbenézõ

1.

Biztass: arc, — hány ide nem ért,
sirba lökött rokonomért.

Mint negativ képet a sav:
hivjad elõ ráncaikat

arcomon és homlokomon —
sulyos idõ, lassu kinom.

Ó, deritõ, megmutató
sors: — a fölöst kilugozó:

mind, ami az arcra virit,
álörömök fintorait,

gõg, hiúság holt grimaszát,
élvezetek maszk viaszát,

vak ragyogást, bélyegeket,
rámszuggerált ihleteket,

bölcs mosolyok áhitatát,
illem, erény, félsz vigyorát —

mosd le: lugozz, éveken át
gyûlt idegen aranyozást!

S jópofa, bús, néha fanyar,
álmodozó, furcsa, zavart

arcom alól — bot nyoma, kés-
hagyta hegek, arculütés

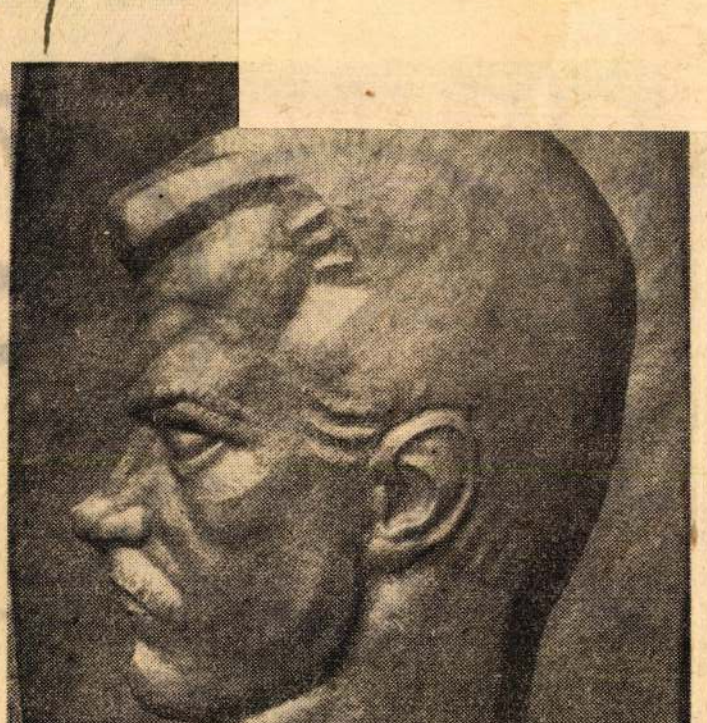

Kákonyi István: József Attila (rézlemez-domboritás)

Az 1964. évi művészeti kitüntetések és díjak

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1965 MÁJ 29

1021

Czinder Antal rajza

— Bemutat

A barn
költőnőt isı
tásból, a I
pítvány Sas
rából — al
nevezték,
—, ahol a 1
helyiség fa
néha Baumgarten Ferenc, Tóth Árpád, majd később Kosztolányi Dezső könyvtárának nagybecsű hagyatékai, és a belső szobában szőkén, megközelíthetetlenül trónolt a fiatal Illés Endre. Az esőszagú sátorban ott sárgult *A versírás mesterség* bosszantó címet viselő kötetem néhány reménytelen példánya. A költőnő kis füzetének cí-

Tíz évvel később, az első felszabadult könyvnapon, a Nemzeti Színház előtti könyvsátorban foglaltam helyet, feleségemmel, Hajnal Annával. A sátor díszvendége a nemrég hazaérkezett Balázs Béla volt. Számomra már nem volt egészen ismeretlen. Még egyetemi hallgató korunkban összeültünk néhányan, hogy megalapítsuk az alapszabályok nélkül, illegálisan és nem is egészen határozott „célkitűzéssel" működő Balázs Béla Baráti Társaságot. Erről számoltam be neki, amikor 1931 nyarán felkerestem otthonában, valahol Berlin egy déli külvárosában. Kis vörös oroszlánfej nézett velem szembe, némiképp bizalmatlanul, aztán sírvafakadt. — Hát még emlékeznek rám, igazán? — mondogatta. Kissé röstelkedtem a jelenet érzelgőssége miatt. Hogyan is tudhattam volna, milyen az?

A vörös oroszlánfej időközben fehér oroszlánfejjé változott. A berlini látogatásról beszéltünk. — Nem lehetne megújítani azt a Balázs Béla Társaságot? — kérdezte huncutul. — Miért csak a távoliakat és a halottakat kell tisztelni?

A sátrat elborította a Nemzeti Színház tömör árnya. A forgalmas, még kis-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 AUG 31

Czinder Antal

1021

Czinder Antal: Akt

készül,
vitatja
yenkor
sor ke-
, ér-
n. A
int az
attatás
szicho-
deríteni
transz-
mélysé-
jlő po-
lok pe-
tkoznak
asztala-

em bo-
Vannak
k, akik
zva sze-
munka-
program
teni a
ladatok-
emberek
ális be-
sabbnak.
a gyári
kkel il-

mércét
tték. Iz-
évenként

A vál-
nök, a
munka-
', véd-

egyete-
kétszáz
tt."

a megoldást.

Sorbán-Szabó Zoltán

RENTÁBIL

Ha — mint Dürrenmatt V. Frank-jában írja — „...a tisztesség nem rentábilis", akkor nem válhat általánossá. Ha valamilyen irányú cselekvés, magatartás valahol nem tudatosodott, mint széles értelemben vett érdek, akkor is megjelenhet ugyan, de általánossá nem válhat. Így vagyunk az agyban rejlő potencionális energiákkal is. Ha adottnak feltételezzük a potenciális energiák összegét, akkor alapvetően a társadalmi és gazdasági erőktől függ, hogy milyen mértékben válik mindez mozgási energiává és milyen irányú lesz a mozgás. Más szóval: mennyiben hasznosul társadalmi szinten az adott szellemi tőke.

A gazdasági mechanizmus reformjától várjuk azokat a gazdasági hatásokat, amelyek a még kallódó szellemi energiákat fokozottabb ütemben hozzák mozgásba. A sikeres kezdeti időszak eredményeiből és problémáiból még messzemenő következtetést levonni nem lehet. A bevezetés során a biztonság jogos igénye nyilvánvalóan csak bizonyos ösztönző ha-

találni
zal, h
javasl
fogad
hogy
haszn
nincs
akkor
Am
ötlete
tásán
De
tot,
bátra
teni,
Ná
arisz
korla
anna
leti.
kor
korla
ségei
szolg
azon
hasc
sőt,
látá
A
fell

1021

FIATAL KRITIKUSOK FÓRUMA

TULIPÁNOK

Kónya Lajos tizenötödik kötetével jelentkezik: *Szálló magvak* (Szépirodalmi). Meglehetősen izgalmasnak találom, hogy egy mesteremberi szorgalommal épülő életmű új emeletén a költővel mintegy együtt szuszogva, megálljak, és nekiszögezzem kotnyeles és makacs kérdésemet: mi az ember? mi a költészet? Éppen azért, mert elévülhetetlennek tartom az élet egyszerű dolgain csüggő emberi érzelmeket, melyek annyi közvetlenséggel csendülnek ki soraiból. A naivitás olykor ad abszurdum vállalásával olyasmit őriz meg, amit végső soron semmiféle költészet nem nélkülözhet: *Annyira kell az az együgyű nóta, a „Huncut a bíró", / mint a mezőnek a harmat, a hű szerelem a leánynak* — írja a *Hol vagytok sárgarigók?*-ban. Innen az a bensőség, amely egy nem minden esetben testhezálló, olykor heroikusra hangolt szerepben is őszintén érzi át, hogy *Az ember addig él, amig / szép alkotó tüzek hevítik.* A Balaton szépsége, a természet emberi meghittsége, az idilli látvány átélése mind méltó költői dokumentuma ennek a szép alkotó tűznek. A Berda Józsefet idéző versek is arra vallanak, hogy Kónya Lajosnak az egyszerűséggel és a természetességgel való szolidaritása a legvonzóbb, az igazán megszenvedett hangja.

Kónya Lajos, indulása idején, olyan gondoknak és feladatoknak adott hangot, amelyek mérhetetlenül fontosabbak voltak a költészet minden szakmai ügyénél. Ennek igazságából elvenni nem lehet, csak hozzáadni. S most hadd kísérlem meg ez utóbbit, azzal a bizalommal, amely minden folyamatosan épülő művészetnek jár.

Arról van szó, hogy az általam legigazabbnak tartott tanítás szerint az emberi lényeg „nem abból áll, hogy valami állandóan megőrzi önmagát, hanem, hogy valami a változásban megőrzi a maga folytonosságát". És ez szintén több, mint a líra szakmai ügye. S itt kell kimondanom: Kónya Lajos politikai verseiből többnyire úgy érzem, mintha még mindig — valóban felemelő — indíttatása bűvkörében mozogna. Megőrzi magában a szegényembert és a „hőskorszak" harcosát, de ebben mintha csak a védettséget keresné. Úgy látja magát, mint *Akit a Végzet ujja illet,* mint akit *a KÖTELESSÉG hajt,* melynek *ostora pokoli tűz: Világ terhét viszed tenyeredben* — mondja önmagát tegezve. De a múlt és a jelen szembesítésében a jelen csupán elvont erkölcsi ítéletek tárgya marad, ami megakadályozza a szembesítés igazi drámájának kibontakozásában: *Voltaképpen hidegen hagynak / / ma is a metropolisok* — hangzik például a vállalt szereppel nehezen összeegyeztethető vallomás. S nem tudom meg, mi az, aminek ellenére, *mégis* vállalja ezt a szerepet. Nem azt reklamálom, hogy „miről nem ír a költő" —, hanem, hogy szándéka miért marad meg a szándék kinyilatkoztatásánál. A politikai költő szerepét meg kívánja őrizni a maga folytonosságában; de ahogyan e küldetést teljesíti, az nem ér föl a romantikusan megfogalmazott „pokoli tűz" lángjainak felcsapó magasságához.

Pedig mélyülő önismeretének igaz vallomásait is kapjuk, főként amikor nem a rajta kívüli világ jelenik meg verseiben, hanem amikor saját magáról szól: *Varázsló vagyok s megfogott a rontás, / gépdohogás szivem hullámverése.* Vagy: *Készülök én csak a társas öröm lakomáira mindig.* És valóban érdemes megszívlelni intelmét a számára érdektelen „metropolisok" lakóinak: *Valahogy így kellene élni / nemcsak köszönni s tovarohanni / hanem megmártózni egy kis barátságos / beszélgetés hévizében.* És tiszteletre bír az is, amiből ellenkezéseimet kiváltó gesztusai támadnak: a hit, abban, hogy a „kötelesség" vállalásával is képes az ember *Tanítani a lét megmaradó / örömeit, a dolog dáridóit, / a töltekező szellem bő vigalmát.*

Végül stílusáról annyit, hogy régi, kitaposott útján jár továbbra is. Kedves virága a *tulipán,* többször előfordul, mint képi elem. Ennek lekerekített, szinte leesztergált formája, élénk színe valahogy a versekre is, jellemző. Jobban az alkatához illőnek is érzem ma, mint az égő csipkebokrot.

Alföldy Jenő

Tudósítás — fiatalokról

Hajduska István könyve — Papírhajók oklevélből (Magvető) — első látásra érdekes. Kilenc egykori bölcsészkollégista lány sorsát nyomozza hét évvel ezelőtti riportregénye folytatásaként: mire jutottak diplomájukkal. Az író mindennél előbbrevalónak tartja a helyzettudósító objektivitást, a tények nehéz vértezetében mutatkozik; úgy tetszik, szükség esetén minden állítását hiteles okmányokkal tudná igazolni. Nem is a tényekkel van baj. A riportalanyok élete hitelesen alakul, s nem hallgatják el közismert gondjaikat sem: a nyomasztó lakáshiányt, kis fizetést, túlterheltségüket. A jóhiszemű olvasó talán még örül is az őszinte írásnak, bár kezdettől gyanakszik, hogy ez mégsem ilyen egyszerű. Később minden kétséget kizárva rájön: nem annyira a pályakezdő pedagógusok vallomásait olvassa, sokkal inkább a szerző elmélkedéseit a női lélek kiismerhetetlenségéről; a riporterét, aki mindig feltalálja magát, hisz nincsen olyan bonyolult sors, melyet egy mellékmondatban kézenfekvő érzelmi motívummal megmagyarázni ne tudna. Hajduska típusokban gondolkozik, divatjamúlt ideálokkal. Bródy Sándor tanítónője lángolt olyan romantikusan a tűrhetetlen közállapotok ellen, mint az ő Mihály Zsófija, és a Jókai-hősök erkölcsi tisztasága sem vetekedhet Aszódi Katiéval, a kedvenccel.

Hajduska kedvére alakítja a tényekhez a jellemeket, és mert érdeklődése elsősorban intim területekre irányul, ez a módszer ma sem hatástalan. Akkor se, ha a riportalanyok érzelmi életét valószínűtlenül elszegényíti, s így elsikkad a példák érvényessége, s a fiatalok valósága. Azoké, akik bármilyen szerencsés egzisztenciális helyzetbe kerülve se felelnék soha Aszódi Katival, hogy mindennel meg vannak elégedve és semmi kívánságuk sincs. Egyszerűen; mert fiatalok, s ezzel az állapottal még nem fér össze a kispolgári komfort. Érdekes és fölöttébb tanulságos lenne hitelesebb írásokat olvasni róluk.

Kis Pintér Imre

„Egyszerű szavakkal mondom..."

Kosály költője, ugyan már régóta nem Alsókosályról, jóval „túl az innenen", töretlen alkotói erővel küldi még olvasói, értői számára a versbe szigorított, ritmusba befogott emberi üdvözleteket. Új kötetének *(Nyugtalanságok)* egyik legszebb darabja adja tán leghívebb képét Bartalis Jánosnak, s a lassan már fogalomnak tűnő „bartalisi" állapotnak: „Hajam barna még, / derekam szálfa, / és nem nehezek / a messzi hegytetők, / de a völgyben / mind több lesz a köd, / s elér majd egyszer / házamig."

Túl a hetvenen, de innen a hazai ismertségen — újból és újból le kell ez utóbbit írni, ha magyarul szóló, de nem hazánkban élő alkotóról beszélünk. Pedig Bartalis igencsak közel van hozzánk, itthoni barátai bizonyára így vallják, s emlékezhetnek szavára azok is, akiknek hajdan tanára volt, itt, Pest szomszédságában. S még közelebb kerül mindnyájunkhoz, ha értőn olvassuk hitvallását, ha megtudjuk, hogy még ma is szól ars poetikája: „Bizony — sok van még hátra. / Ne elégedjünk meg. Dolgozzunk tovább, / Egyszerű szavakkal mondom."

A szabadvers vonzásában induló, amellett mindmáig kitartó költő verse kezdetben idillt formált, a bukolika igézte, aztán felhangzottak a riadt ember szavai, a második háború előtt tépett, keserű hangon perelt ő is az emberpusztító járvánnyal, a fasizmussal. S mintha állandóan teljesedne humanizmusa, úgy szól ma is az életről, az emberekről szeretettel, bizakodón. Korával és műveivel — úgy tűnik, a költészet hatalma szellemét, testét egyaránt őrzi — eszünkbe idéz valamit a reneszánsz emberéből ,mert szüntelen szól még szerelemről, tavaszról, természetről, csak az el nem végzett munkák nyugtalanítják, személyes ügyének érzi mindenki békéjét, büszke mindarra, ami már megépült, aminek részese, vagy szemlélője volt.

Nem vesződik az öregedés kicsinyes kérdéseivel. Alig töpreng azon, marad-e Mű utána, nincs ideje magának szobrot emelni, vagy annak hiányán mélázni, mert előre tekint, az elvégzendőket veszi számba. Nem viaskodik az elmúlással, nem készül — a más öregedőknél oly gyakori — párbeszédre a halállal, inkább lép egyet a Lesz felé: „Ki tudok-e állni a viharba feszülő inakkal? / Tovább tudok-e lépni a sötétben? / Meg tudok-e birkózni az Idővel? / Győzök-e?" — hangzanak kötetének zárósorai.

A folytonosan megújuló költő — külön érdekesség ez a versek formai titkát boncolgatóknak — formakincsében állhatatos. A szabadvers kötetlen (mennyire kötött!) ritmusában szólalt meg először, abban szól ma is, kevés képpel, puritán szép nyelven. A konvencionális formák kényszerét messzire űzi verseitől. Mintha megrajzolt emberképhez írna még egy vonást, úgy kényszeríti mondandóját mindig simuló külső ruhába, csupán a belső parancsnak engedelmeskedve.

Legszívesebben sorra idézném verseit, mondják el ők, hogyan teremtődik a Bartalis-mű a szerelem érzéséből, a tavasznak örülve, az idő múlását látva, kedves emlékek felbukkanásakor, apró, hétköznapi élményektől ihletetten. Befejezésül hadd szóljanak hát a költő szavai arról a fiatalos bizakodásról (jelképes is tán, hogy a bukaresti Ifjúsági Kiadó a kötet kibocsátója), amellyel a mindig felkelő napot várja, dolgos éjszakák után: „És késő éjjel, amikor / lámpámat eloltom — tudom — jól fogok aludni, / egészségesen, mély szuszogásokkal, kinyujtózva, / csendben, / míg a hajnal piros csengői az egeken / fel nem csengetnek. /Ablakom a felkelő napra kitárom."

Hajdú Ráfis

Utak és útleírások

Nemes László — akinek regényei mellett Fehér Klárával közösen írt több útleírását olvashattuk az elmúlt években — most két kisregényében *(Bilincsek* és a címadó *Egyetlen édes életünk,* Szépirodalmi) egyedül tudósít egy-egy hosszú utazásról. De míg Japánról és Kanadáról szóló jegyzetei legtöbbünk számára ismeretlen földrészekről számoltak be, most olyan utakról írt, melyeknek állomásait az elmúlt harminc esztendő történelme jelölte ki.

Sajnálatos módon ezúttal is csak útirajz született.

A két írástípus — az útirajz és az életutakat megrajzoló kisregény — összehasonlítása nem puszta ötlet: a szóbanforgó művek közelebbi vizsgálata a külső hasonlóság — híres és jól bevált tájak, idegenforgalmi nevezetességek felvillantása, háttérként való alkalmazása — mellett belső rokonságot is felfed. És ez a rokonság az, hogy *a történelmi háttér is* bevált sablonokból tevődik össze, és ezek „felvillantására" is csak néhány sor jut.

A teljesség igénye nélkül: a *Bilincsekben* szerepel egyrészt egy nyílegyenes kanadai országút és egy sötétvörös Chevrolet; Ottawa, Torontó és a Niagara vízesés; pankrációs birkózóverseny és rögbimeccs; másrészt egy alkoholista anya, brutális apa, szektás torzulások, az ellenforradalom zűrzavara, valamint egy idegenbe szakadt hazánkfia. Ebből a történet: Báder Misi rossz családi körülményei és a személyi kultusz következtében kikerül a nagyvilágba, ahol — társtalanul és hazátlanul — pusztulásra ítéltetett, és a vég nem is várat sokáig magára.

Ugyanígy az *Egyetlen édes életünk*ben is szerepel egyrészt Kairó és a gizehi piramisok; a Colosseum és a Mózes szobor; a Szent Márk tér és a Lidó; másrészt egy csodálatos orvosapa, a numerus clausus, a háború, a megsemmisítő táborok, a felszabadulás nyújtotta óriási lehetőségek, valamint egy orvos, aki csak a hivatásának él. Ebből a történet: Fülöp Károly, apja példáját követve, orvos szeretne lenni, de a háború előtt erre nincs lehetősége. A felszabadulás után megszerzi a diplomát, s mert a sok átélt szörnyűség megerősíti hivatástudatában, a hétköznapok névtelen hősévé lesz.

Naívságnak tűnhet műfaji korlátokat emlegetni, mégis úgy véljük, ha az író mindazok ábrázolására vállalkozott, amiket most itt felsoroltunk, talán nem a legszerencsésebben tette, amikor kisregényformát választott mondanivalójának kifejezésére. Évtizedek bonyolult eseményei aligha elemezhetők — legfeljebb nagyon is vázlatosan — száz kisformátumú könyvoldalon, és mert az író nem a történelmi tényezők által meghatározott *emberre* figyelt, még csak azt sem állíthatjuk, hogy *a belső történések* gazdagsága kárpótol a külvilág viszonylagos elnagyoltságáért.

Hiába minden mesterségbeli tudás, stílusérzék és technikai biztonság: ha kifejtésükre nem jut sem idő, sem tér, akkor a fenti példázat-történetek is csupán egyedi esetként maradnak meg bennünk, és művészi igazságuk sem válik egyetemes érvényűvé.

Bratmann Mihály

Egy választás tanulsága

Alkotó és műfaj megfeleléséről ma még leginkább a képzőművészet körében szokás beszélni. A műfaji korlátok léte, mi több: ereje, úgy látszik, ebben a művészetben a legkézzelfoghatóbb. Az irodalomban már ritkábban szokás efféle észrevételeket tenni. Pedig csak a legnagyobbakról képzelhető el, s ott sem kötelező, hogy valakinek egyformán érzéke legyen az epigrammatikus tömörségre, az eposz széles folyamának kormányzására, a magamutató lírára, a líraiság mellett a személyes beszélgetésre, a beszélgetésen túl az elbeszélésre, egy regény megszerkesztésére, netán a dramaturgiára és a dialógusépítésre is. Ritka, ha valaki az anyagában és terjedelmében oly különböző műfajok törvényeit nem is csak tudva, mert mindent megtanulni nem lehet, de érezve és éreztetve, magától értetődően és természetesen mozog. Mért lenne hát fölösleges a tudomány emberének tudós műve kapcsán műfaji kérdésekről beszélni? Különösképp akkor, ha maga a szerző — Hermann István — vág elébe könyve bevezetőjében e fejtegetéseknek, hosszasan és megalapozottan szólva a tárgyból fakadó igényről, utána pedig (a tanulmány, az esszé, a monográfia és a portré sajátosságait sorba véve) a lehetőségekről. A *Szent Iván éjjelén,* mely a Szépirodalmi gondozásában jelent meg, húsz drámaíró arcképét s vele a mai magyar dráma körképét nyújtja elénk. Hermann szerint a dramaturgiai portré a legalkalmasabb gondolatainak kifejtésére: érvekkel bizonyítja e műfaj s drámánk karakterének megfelelését. A maga alkatáról azonban megfeledkezik.

Pedig Hermann István tud erről a feltételről. Déryről szólva világosan mutat rá, hogy Déryt a színpad csak mint embert vonzza, de „taszítja mint írói alkatot." A darabjaiban „felcsillanó érték a színpadon nem teljesedik ki, és örülhetünk neki, ha a színpadi művek előtanulmányok — az epikájához." Eftéléről van szó Hermann István esetében is. Ez a kifejezetten tudós alkat nem találja helyét a szépirodalom és a tudomány határán fekvő portré műfajában. A felkészültség mellől hiányoznak az itt nélkülözhetetlen írói kvalitások. Nem a lényeglátás hiányzik nála: filozófiai műveltsége és szemlélete erről tanúskodik. Hanem a kompozíciós készség: a torzító tükör, mely megnyújtja a jellemző arányokat, keményebbé teszi a karaktervonásokat. A Hermann festette arckép erejét veszti a részletező előadás által. Így a számtalan jó megfigyelés, remek ötlet ellenére sem hasonlít eléggé modelljére a portré. A sok apró vonás mögött nem rajzolódik ki egyértelműen az arcél. És ami szintén nem mellékes: még rajznak — izgalmas olvasmánynak — sem mindig elégségesek a hermanni portrék.

Kár érte. Hermann könyve ritka nagy tudást, tekintélyre késztő ismeretbőséget mutat fel. Szerzője nemcsak szűkebb vizsgálódási területén, a drámairodalomban, de általában a világirodalomban is otthonosan mozog. Hermann a legmeglepőbb helyekről hoz találó példákat. De hiába, ha nem érzi a portré műfajában az arányokat. Nem veszi észre, hogy fölösleges tartalomismertetést ad a húsz oldalas írásban. Másfelől viszont ötleteit, amelyekből néha egy íráson belül többre is futja, kihasználatlanul, kiiratlanul hagyja, holott bármelyikre egyedül fel lehetne építeni egy-egy portrét. Ez a portréval való „viaskodás" (a Déry-írás címéből kölcsönzöm e szót) néhány sikerült és szellemi izgalmat nyújtó tanulmánya tükrében még nyilvánvalóbbnak látszik. Igaz, egyben reményt keltőbbnek is, hogy azok a gondolatok, melyek itt csak megcsillanni tudtak, kiteljesednek majd egy olyan műfajban, a monográfiában, aminek ez a részletező, aprólékos anyagkezelés jobban megfelel, s ami oly nagy hiánya a magyar irodalomtudománynak.

Vadas József

Czinder Antal: Illusztráció

Czinder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

HALOTTAK NAPJA

1944 halottak napján olyan renyhe, napsütéses volt az évszak, máig sem emlékszem hasonlóra. Litánia után a nép sorjázott föl a dombra, a temetőbe. Az asszonyok is, emberek is (már az idősek, akik idehaza maradtak) ingujjban jártak a sírok között. Az ágyúszó a szokottnál is erősebben hallatszott. Néhányan, gyerekek, föl is másztunk a templomtoronyba, hátha a füstjét látni lehetne, vagy valami mozgást a front felől.

Itt-ott már indulóban voltak hazafelé, a korai etetésre gondolva. Moraj, nyugtalanság támadt. Három katona jelent meg a temetőben. Oldalkocsis motorkerékpárral jöttek végig a fasoron. Kiáltozva szólították fel a népet, mindenki azonnal menjen le a községházára. Ki-ki ímmel-ámmal szedelőzködött, így hát szinte seregben najtottak le bennünket. A községháza udvarán német tiszt mondott beszédet. A lépcsőn állt. Tudtunkra adta, a vidéket talán átmenetileg elfoglalják az oroszok, mindenki úgy készüljön, hogy elhagyja a falut, a környéket. Ne is forgassunk mást a fejünkben, mert minden csakis a mi érdekünkben történik. Az oroszok vérengzőek, kivált az ilyen sváb falvakat szőröstül-bőröstül kiirtják.

A tiszt csak beszélt, az emberek a hátsó kijáraon szállingóztak hazafelé. Mi kölykök még elkódorogtunk. Mire este hazaértem, a világatlan szobában egy ember ült katonaruhában. Nem ismertem. Kiderült, hogy Frantz bácsi, apámék után bácskai nagybátyám. Félálomban, a felnőttek kései beszélgetéséből még megtudtam, hogy Frantz bácsi a dunai frontszakaszon harcolt, s mert családja odaát van, neki sincs kedve lövöldözni többé. Inkább hazaigyekeznék, hozzájuk valahogyan.

Másnap reggel esett az eső. Nagyapám és nagybátyám (most már civil ruhában) a színben álldogált. Nagyapám gledicsia ágából hajlítgatott tartórudakat a szekérre.

Anyám a házban az öreg ponyvát toldozta, s időnként kiszaladt az utcára, hogy körülnézzen, van-e valami mozgolódás? Onnan mindig leszaladt hozzánk és megkérdezte nagybátyámat:

— Mit gondolsz, baj lesz belőle, ha itt maradunk?

Ebéd után Frantz bácsi elköszönt és elment a kerteken át. Az eső elállt. A nép beljebb óvakodott a faluba, hogy a miheztartást kikémlelje. Azzal jöttek, hogy három család ugyan elindult Bátaszék felé, hogy bevagonírozzák őket, máskülönben nincsen nagy veszély. Anyám hordta a híreket és kezét tördelve sopánkodott. Nagyapám azt mondta, ő két üszővel nem vág neki ilyen őszi világnak, különben is menjen, aki a bűnét elkövette.

A németek az elkövetkező napokban jöttek is, mentek is a nagy sárban. Egyszer egy mezítlábas embert toloncoltak végig a falun, hogy partizán. Szegényes öltözetű ember volt, a bakancs ott függött összecsomózva a nyakában. Az iskolánkba egy szakasz csendőr szállásolta be magát. Elmenetelről többé senki nem beszélt.

Három hét múlva vonultak be hozzánk az oroszok. Egész nap a pincében ültünk, csak nagyapám maradt odafönn a házban. Öcska szekrényt taszítgatott a pinceajtó elé, hogy álcázza. Estére meguntuk, ki-ki a maga ágyában aludt. Másnap arra ébredtünk, idegen katonák járnak az udvaron. Később a házba is bejöttek. Mi, gyerekek kirajzottunk a sáros, napos utcára. Anyám arra intett, ahányszor újabb katonák jönnek, mindig tegyük föl a kezünket. Mi erről nagy bámultunkban megfeledkeztünk. Ezt aztán észre sem vette senki.

Kalán Márton

Kőhegyi Gyula: Csendélet

Kornyej Csukovszkij halálára

Éppen tíz esztendővel ezelőtt ezt írta önéletrajzában: „Persze, nem nagyon tetszik nekem, hogy a legöregebb írók egyikének nevezznek. De hát, mit tehetek: csaknem hatvan esztendeje jelennek meg írásaim. Kortársa voltam még Goncsarovnak, Turgenyevnek, Csernisevszkijnek, Majkovnak és Fetnek. Úgy emlékszem Kuprinra, mint fiatalemberre, Blok pedig ugyancsak ifjan, bajusztalanul, az egyetemisták egyenruhájában maradt meg emlékezetemben. És én csodálkozom a legjobban, hogy még mindig nem mondtam le a tollról...” Valóban, Kornyej Csukovszkij már életében legendává nemesedett, a szó legszorosabb értelmében: élő irodalomtörténet volt. És most, 86 esztendős korában eltávozott körünkből.

A szovjet irodalom magyar krónikása feltétlenül zavarban van, amikor Kornyej Csukovszkij jelentőségét kell megvilágítania. Jelentősége ugyanis kétségtelen bárki oroszul olvasó számára, nálunk azonban — egy-két gyermekeknek írott könyvét leszámítva — tökéletesen ismeretlen maradt. Tudós volt? Igen, filológus volt: Nyekraszov, a cári cenzúra által megnyomorított, a forradalom előtti irodalomtörténet-írás által eltorzított nagy költő első tudományos igényű kiadója, és máig leghitelesebb kommentátora. Ezért a tevékenységéért Lenin-díjjal tüntették ki. Író volt? Kétségtelen, hogy nincsen olyan gyermek a Szovjetunióban, aki ne Kornyej Csukovszkij valamely meséjével, vagy versikéjével kezdte volna el az irodalommal való ismerkedést. És számára nem „üzlet”, nem pihentető kitérő volt a gyermekirodalom, hanem munkásságának egyik legfontosabb része, ön és önmaga kifejezésének egyik lényeges eszköze. Típusában más, mint Benedek Elek, a mi Elek apónk, de a szerep, amit vállalt — sok tekintetben hasonló az övéhez. Műfordító volt? Az is volt, például ő fordította oroszra Walt Whitmant, egy egész könyvet írt róla, s ezzel az orosz-szovjet avantgarde világirodalmi tájékozódását segítette, s ilyen módon (tudjuk, hogy egy-egy fordítás hatása mily felszabadító lehet, ha a megfelelő pillanatban jelenik meg!) Majakovszkijra is hatott. Mégis irodalmár volt leginkább, e fogalom XIX. századi értelmében. Mindig együtt élt az irodalommal: ő fedezte fel Jurij Tinyanovot, a regényírót, Anna Ahmatova, Borisz Paszternak legjobb értői közé tartozott, Makszim Gorkij egyik leghűségesebb segítője volt, amikor a forradalom után az új irodalmat kezdték el szervezni. Utolsó éveiben az írók nevezetes, Moszkva-melletti falujában, Peregyelkinoban élt. És Peregyelkino ezért is az idősebb és az ifjabb szovjet literatúra egyik lényeges tájékozódási pontja lett, mert fontos volt, hogy mit mond egy-egy újabb műre Kornyej Csukovszkij.

Paszternakot, kedves költői egyikét, peregyelkinoi hajdani szomszédját így jellemezte egyik esszéjében: „az ifjúság sokáig nem hagyta el őt”. Ez a tény érvényes Kornyej Csukovszkij esetében is, és éppen ez a sajátosság, ez az állandósult ifjúság teszi különösen elevenné emlékező esszéit. Ezek az esszék a szovjet irodalom egyik csúcsát jelentik. Mindig őszintén, s mindig a tárgy tökéletes ismeretében szólalt meg. Egyszerre volt kortársa a klasszikusoknak, s ugyanakkor végtelenül fiatal, ámulatra, alázatra kész olvasó is.

Mi magyarok, fiát ismertük meg, művei alapján, Nyikolajt, aki nemcsak érdekes regényeket írt, hanem — Hidas Antalék hatására — a magyar költészet egyik legjobb orosz fordítójának szegődött el. Talán ez a családi kapcsolat tette, de tény, hogy amikor egyszer ott lehettem Kornyej Csukovszkijnál, Peregyelkinoban — szeretettel és érdeklődéssel beszélt költőinkről.

Egy nagy egyéniséggel lett szegényebb a szovjet irodalom Kornyej Csukovszkij halálával. És ez a szomorú esemény ugyanakkor figyelmeztet bennünket, magyarokat, hogy Kornyej Csukovszkijt mélyebben megismerve, például esszéit lefordíttatva, mennyivel gazdagabbak lehetnének szovjet irodalmi ismereteink.

E. Fehér Pál

KÉPES GÉZA ÚJ

H

Homályos üvegen át [illegible] árnyak, a távoli tájak. Egy-egy villanás s éles alakok rajzolódnak az ablaküvegre. Újra befutja őket a pára. Tenyeremmel letörlöm a párát: ömlik a fény, de mire kinéznék, valaki gonosz tréfából rálehel az üvegre. Homály. Feldühödöm — már nem tenyérrel, ököllel mennék neki az üvegnek, ami elzár valami nagyszerűtől. De félek: ha az ablakot bezúzom, kintről csak az alvadt üresség néz vissza rám, közönyösebben mint a homályos ablaküveg.

Tízezer év

A mandulafa, akácfa és barackfa háromszögében mindenki játszik. Játszanak a fák: egymásnak fénylabdákat dobálnak. A mandulafa egyik ágára kötelet hurkoltak a gyerekek és mint egy liánon lengenek egyik fától a másikig. Egy borzas kiskutya eszeveszett ugatással kiséri a kötélen lengő fiúkat. Ha két hét múlva nem kezdődne az iskola, visszaváltoznának majmokká. A hegy nézi őket és elmosolyodik. Ez sem történt meg tizezer éve.

Vissza

Állok a nagy tükör előtt, nézem magamat. Az a világ benn a tükörben: a negyedik dimenzió. Már be is lépek, a tükör üvegfala enged. Megyek tovább, vissza se nézek. Tükörképtárgyak: asztalok, székek, rekamié. Egy széknek nekimegyek — meg se mozdul, átmegyek rajta úgy, hogy testemmel kettészelem, visszanézek rá: újra egész. Nem kell kimennem az ajtón, már tudom: sokkal egyszerűbb, ha a falon megyek át, ki a folyékony tájra. Tükörképalakok járnak-kelnek, rám se néznek, egymásra se néznek, bolyonganak, tétova árnyak, mozdulataik merevek, arcuk kifejezéstelen, lengenek céltalanul, készen arra, hogy megjelenjenek, ha a tükör előterébe idézik őket. Szorongás fog el, egyszerre úgy érzem: kibirhatatlan ez a társas társtalanság. Visszafordulok, megtalálom a házat: át a falon, székek, asztal és rekamié képe közt a tükör üvegfalához. Riadtan megállok: látom, hogy szobámban az asztalnál ott ül a tükörképem és elmerülten ír valamit. Visszafordulok, örökre.

Beléptidíj

A híres íróhoz voltam hivatalos, születésnapi vacsorára. Mezítláb vágtam neki a hegynek és hamarosan felértem a hegy tetejére, ahol az író lakott. Dörömbölésemre ő maga nyitott kaput, üdvözöltük egymást és mezítlábamra pillantva fejbólintással fejezte ki megelégedését. „Aztán savanyúcukrot hoztál-e? Tudod, a kisunokámnak.” Ezzel fogadott. Én szó nélkül kifordultam a kapun, hogy pótoljam mulasztásomat. Másik ösvényen indultam lefelé, nem amelyiken jöttem és csakhamar szülővárosomban találtam magam, a mi utcánkban, a Forrás-utca elején. Ott volt a Friedmann bácsi boltja. (Mindig ketten voltak a boltban, a bácsi meg a néni, de a németek megölték őket. Egyetlen fiúk, Gyula osztálytársam és jópajtásom volt a polgáriban.) Friedmann néni láthatóan felörült, mikor a csilingelő ajtón beléptem, hívta mindjárt az urát is, együtt örültek. Mondtam, hogy 10 deka savanyúcukrot kérek, a nagy író unokájának lesz. A néni bólintott. „Tudom. Ide szokta hozni az összegyűlt savanyúcukrot, beceréltetni szappanra”. Aztán elkomolyodva hajolt hozzám, suttogva mondta: „Hallotta? Gyula él.” És kitört belőle a sírás, Friedmann bácsi is szipogni és krákogni kezdett. De ahogy Friedmann néni sírt, így sírni még sose láttam senkit — folyt le a könny a szvetterén, csurgott végig fekete harisnyáján, a cipőjén. Vigasztalni próbáltam: „Ne tessék sírni, hiszen én is élek.” Zavartan nézett össze férjével, elfogott pillantásukból láttam, hogy nem is olyan biztos, amit mondtam. Hogy másra terelje a szót, Friedmann néni arról kezdett beszélni, hogy ő már többször kért emlékverset a nagy írótól, de az mindig elüti valamivel a dolgot. Várakozóan nézett rám — éreznem kellett, hogy tőlem várja a verset. És már mondtam is neki az emléksorokat:

Friedmann néni szappanná változott,
hogy így tisztára mossa
a világ bűneit.

Friedmann néni arca felderült, az ura is mosolygott — láttam, tetszik nekik a vers. Búcsúznom kellett, indultam vissza a születésnapi ünnepségre. De valahogy eltévesztettem az ösvényt; csak mentem, mentem, hegynek fel, völgynek le, furcsa elmosódott táj vetette le hálóingét a hajnali fényben. Hirtelen éreztem, hogy letévedtem az élők útjáról, rémületemben a szívemnek vadul dobognia kellett volna. Mellemre szorítottam a kezem, de a szívem egyáltalán nem dobogott.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Élet és Irodalom

1969 MÁJ 31

Czinder Antal: Lány virággal

Czinder Antal

ra meg fog ütközni a cím-
nosításon.
zép, ám egyúttal különös
nka elsőkönyves író mű-
ni: felmérni világszemlé-
garát, problémalátásának
atárait — esetleg okait is.
nkor sokkal végzetesebb
y „befutott" író sokadik
ál. Ha értékén alul ítélem
előtt a szerzőnek, ha túl-
is, a kritikának is, vagyis
k ártok.
elsősorban a címadó kis-
A háborúban eltűnt férjét
ikusan váró asszony ön-
rkolló lelki összeomlását
konfliktus is érleli: a ki-
a hagyott, de önmagából
et teremtő ember egyen-
egy kis közösség (csa-
ztalan előítéleteivel szem-
az asszony erkölcsi nor-
i-anyai ösztönének re-
a. S a befejezés tragikus
tős. Nemcsak az egyén
y példás és rokonszenves
ölcsi szépségét is megcsú-
á, értelmetlenné teszi az

nének rajza Lajta legerő-
tatja — a lélektani kutató-
élyt —, de épp itt ragad-
jobban az író gyengéi is.
annak, lehetnek helyzetek,
beri értékek indulnak er-
bomlásnak, tudom, hogy
ek jóvátehetetlenül elron-
t nem valamilyen kötelező
vében vitatkozom az író-
lki összeomlása miatt. De
kisregény szemléleti-szer-
megtörik azon a ponton,
y egyéniségének belső mo-
ről való ábrázolás váltja
váltó" módszer csak akkor
itágítja az ábrázolt világ
összefüggéseket teremt a
bi motívumai között. Egy-
zá is ad valamit a műhöz,
éma művészi lehetőségeinek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 JUL 29

1021

Czinder Antal

Czinder Antal: Lány

T

engyel változat

metódusát. Azt a módszert, amelyet kialakulása idején elsősorban a huszadik századi francia iskola színes, elemző-igényű hatása ért. Elkerülhette tehát a nosztalgikus népiesség porosz mítoszait, s méginkább azt a tévhitet, hogy kiváltképp a festészet célja nem más; mint az egyén temperamentumán átfolyatott benyomások aprólékos hűséggel való közvetítése. A modern lengyel művészet az *aktív* tükrözés igényével dolgozik. Nem éri be a látvány naturalisztikus „leképezésével", s azzal sem, hogy a művészetet ennek nyomán a kisebb-nagyobb személyiségek „bravúr-darabjainak" összességeként fogja fel, hanem elmondani akar valamit, magyarázni, átvilágítani, a tudaton keresztül alakítani, úgy, ahogy a cél helyett az eszköz parancsa megkívánja. Így, ezáltal tér el a polgári művészet eszményétől, ezért nem veszi át kritikátlanul annak divatjait sem, ezért tud méltósággal válogatni a legkülönfélébb kifejezési eszközök közt; de ezáltal határolja el magát a régi értelmezésű festőiség kényelmességétől is.

•

Ezen a kiállításon például alig van önmagáért való kép, vagy olyasmi, ami a saját művészi-ségében tetszelegne. Legtöbbje szimbólumokkal él; s ha ezek egybeszerkesztésében uralkodó is a mutatós szürrealista gyakorlat, éppen jelképjellege a biztosíték rá, hogy legalább szándékában (ám gyakran eredményeiben is) a kompozíció közérdekű mondandót hordozzon. Mindez sok balfogással jár együtt, persze, homlokráncolással, álmélységekkel, néha egy-egy közhely bombasztjával; hatásában, mégpedig érzelmi és értelmi hatásában egyszerre mégis többet tud többség megelégszik eggyel is. *Lift* — közli *Jan Switka* képcíme. — *Utazás.* — És mindegyik az egyedüllétet nevezi meg, akárcsak *Wieslaw Garbolinski*, régies stíluselemeket vegyítő jelképességében (*Magány I.* és *II.*), ahol a glóbuszunkat elöntő jóléti vágyálom fétis-kellékei között egy Egri Bikavér-palack is szerepel. Miért érzi az ember úgy, hogy ég és föld a különbség közöttük, meg a műterembelső leheletfinom elemzése közt? A látványosabb téma miatt? De hiszen, ha jól tudom, már Csehov megmondta, hogy könnyebb Senecáról írni, mint egy szakácsnőről; s koruk képzőművészetének Senecájáról, az elidegenedésről annyi minden elmondtak már, hogy maradék érdekességét is elveszíti. Sőt, egyenest ellentmondásra ingerel, hacsak... nos, hacsak nem árad belőle a panasz és a megváltásra szólító emberség, az elidegenedés *szociális* leküzdésének vágya, mint ezekből. Vegyük akár a legdivatosabb (tehát leginkább banális) példát: a jelképek nyelve a mai lengyel művészetben, úgy látszik, arra szolgál, hogy értelmes létezésünk titkairól lehessen beszélni általa. Nem a kétségbeesésről és a kiúttalanságról tehát, hanem mindarról, ami egy sokat szenvedett ország emberének élet-vállalásához tartozik.

Nem ok nélkül tartják a felszabadulás utáni lengyel képzőművészetben *Felicjan Szazesny Kowarski* 1945-ös képét, a *Vándor*-t, elindítónak: jelképes, bánattal és erővel teli alakja a gyász és az újrakezdés nemes pátoszától sugárzik. A közben eltelt évtizedek természetesen nem kezdhettek sokat ezzel a pátosszal; annál többet viszont a benne vibráló erővel. Az *értelem* erejével. Mindegyre elő-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 JUL 15

Czinder Antal
1021

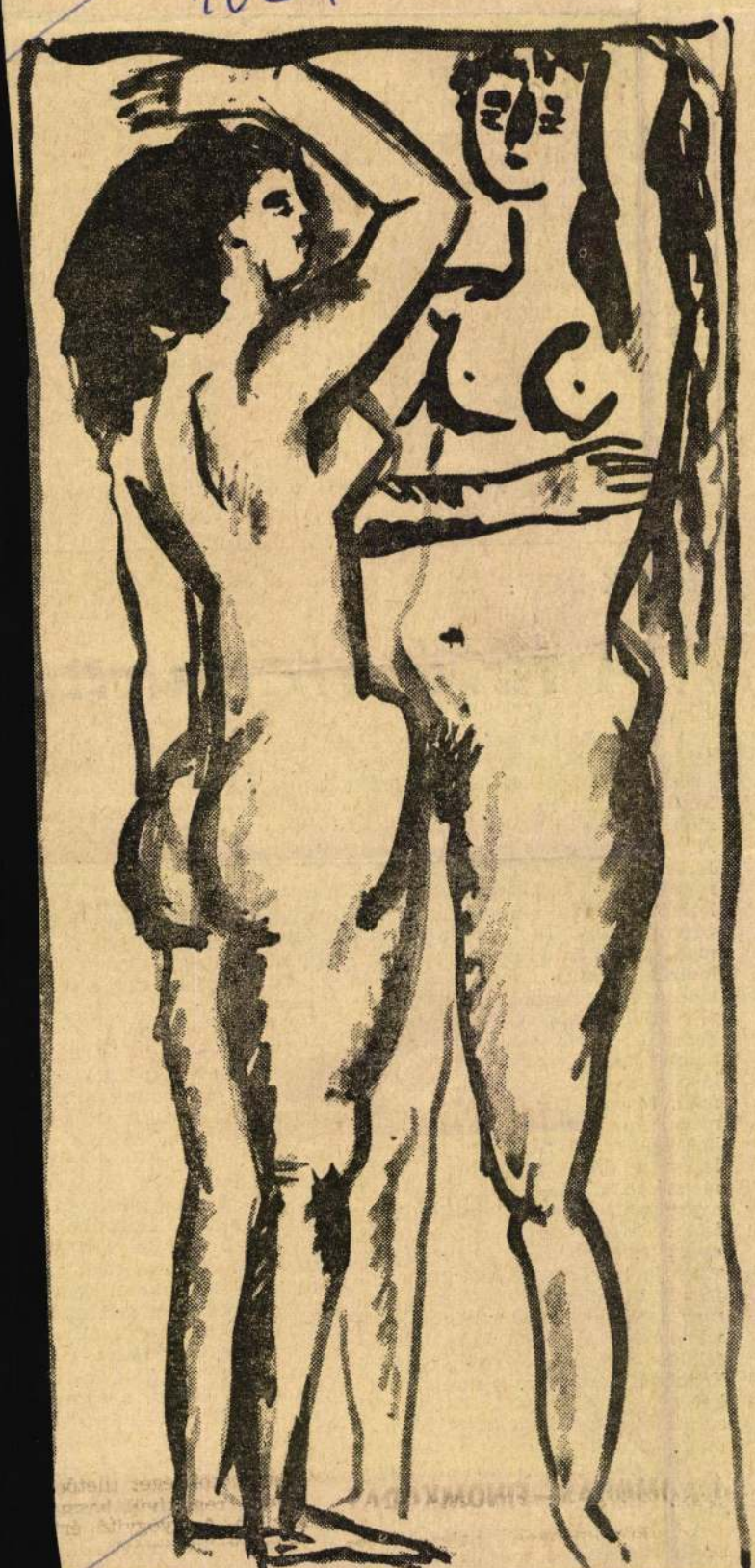

Czinder Antal rajza

Múlt a jövőben

A magyar nyelv gazdag, árnyalatos és bensőséges. Hajlékony mint a nád. Rugalmas mint a fiatal fenyő. Kemény mint a gránit. Igekötőivel sok mindent ki tud fejezni, amire az indo-európai nyelvek képtelenek. Egy hiányzik nyelvünkből, az a jövőbeli múlt, a „befejezett jövő", amelyet a latin futurum perfectumnak, a francia futur antérieur-nek nevez. Ez az az igealak, amivel az ember azt akarja kifejezni, hogy ha majd elmentem hozzád, akkor mit fogok tenni. Franciául ez így van: J'aurais fait.

Ünnepélyesen bejelentem, hogy három és fél éves Zoltán unokám ajándékváró izgalmában új alakkal gazdagította nyelvü Zoltánt az őt körülvevő vil jelenleg tulajdonképpen csa dolog érdekli, és a kettő ugy az autó, amelybe beleülhet kis, gyufaskatulyába is be élethű autómodellecske, ar egyébként nagyapja is sz játszik. Minden külföldi u hozok neki egyet-kettőt. Le Helsinkiből tértem vissza. kertkapuban várt. Jó szü nagyanyja többször meg rázták neki, hogy a nagyap „Mit hoztál?" felkiáltássa fogadni, hanem „Csókolon az ajándék után csak kés lik érdeklődni, ha nagya lerakta holmiját. (Éppen e rakta", vagy régiesen, kis

BENCSIK IMRE:

A tévé-dráma no

A második veszprémi televíziós találkozón váratlanul heves vita keletkezett egy technikai-gazdasági kérdés körül: melyik a jobb rögzítési eljárás a televízió számára? A hagyományos filmszalagra való felvétel, vagy az új, elektronikus rögzítés, a képmagnó. Mindjárt hozzá kell fűzni ehhez, amit a vita végén a Televízió egyik riportere is megjegyzett csendesen, hogy a Televíziónak *nincs jobb lehetősége* tévé-játék műsorai számának megnövelésére a képmagnós eljárásnál. Ezzel négyszer olcsóbban, s legalább tízszer rövidebb idő alatt készül el egy produkció, mint filmen. Márpedig a Televízió műsorában máris érezhető a tévé-játékok hiánya. A néző, amikor belelapoz a napi programba, hogy megnézze, mi lesz a „nagyműsor", egyre gyakrabban tapasztalja, hogy ismét vitaműsort, vetélkedőket, *egész estét betöltő* riportműsort, vagy (a másik végleten): táncdalfesztivált, cirkusz csillagait, hamar ízetlenné váló rágógumi-látványosságokat láthat. Még örül, ha felnőtt „esti mese"-igényét külföldi krimivel, harmincéves mozifilmekkel, vagy jól-rosszul összefércelt sorozatokkal elégítik ki. A jó, mai tévé-játék ritka ünnep; egy-egy — akárhogy sikerült — Nyitott könyv, vagy Világirodalmi magazin valóságos csemege.

A Televízió csaknem száz drámai produkciót készít évente. Többségében filmre, a saját és a filmgyár műtermeiben. A produkciók le is kötik ezeknek a műtermeknek a kapacitását. A tévé-filmek számát a jelenlegi műszaki és anyagi fel

öregember csoszogását, vé káson, a bejárati ajtóig. A hös ember" különben a egész sorát nyújtja a tipi dráma sajátos kifejezési re, ahol — a hatáskelt döntő, a közeliek jelentő arcok párbeszéde: a „fizi dialóg" (amit Balázs Béla ben is olyan lényegesnek S nem utolsósorban újból lesz az emberi szó, a drá beszéd.

★

Persze, a film is tudj mazni mindezeket a kifej közöket. Láthatunk a mo és főleg láthattunk a telev jelenése előtt számos filmet", kevés szereplő helyszínes, intim hangvét drámát. De ma már nem *igazi* műfaja. Harminc előtt sok vita folyt a „f ség"-ről. Áldz szócsatáka tunk — kevés eredménn „fényképezett színház" amellyel a filmgyárak e ták a mozikat, Hollywood pestig. Azóta a film, főleg huszonöt évben, s éppen vízió hatására, rátalált hangjára, azaz: marad felhasználja összes eszköz már a televízión a sor, h találja és kiteljesítse sa ját, a tévé-drámát.

Lényegében tehát nem dasági-technikai kérdés szó Veszprémben, han hogy a film is, a tévé i szetének legmegfelelőb kifejezési formákat hasz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
197? JUN 25
Pest m. Hírlap

Czinder Antal

1972. JÚNIUS 25., VASÁRNAP 1021

Czinder Antal:
LÁNY VIRÁGGAL

KERESZTREJTVÉNY

ÉRIK A BÚZA

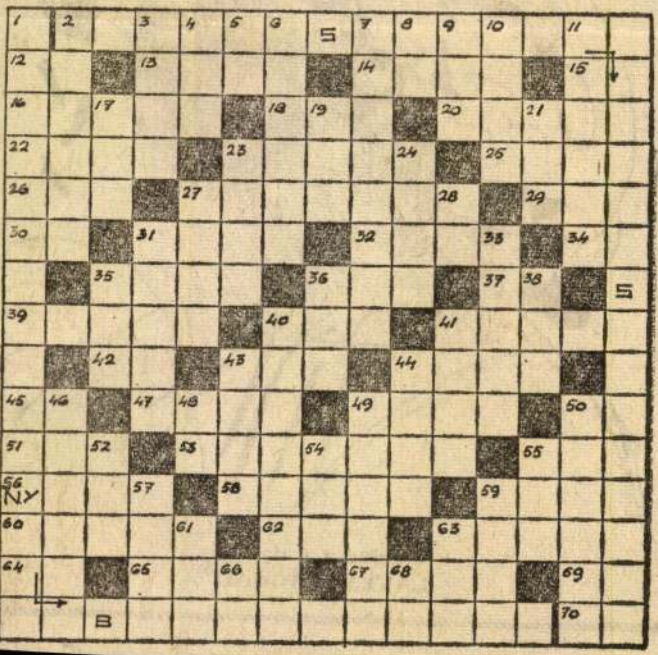

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724
Czinder Antal
EST MEGYEI
HÍRLAP
1972 ÁPR 30
1021

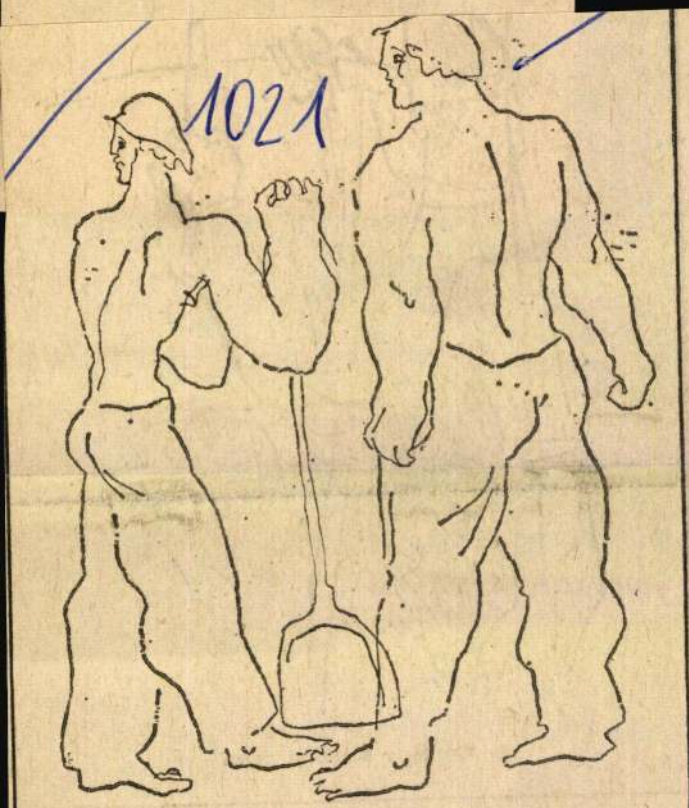

Czinder Antal rajza: MUNKÁSOK

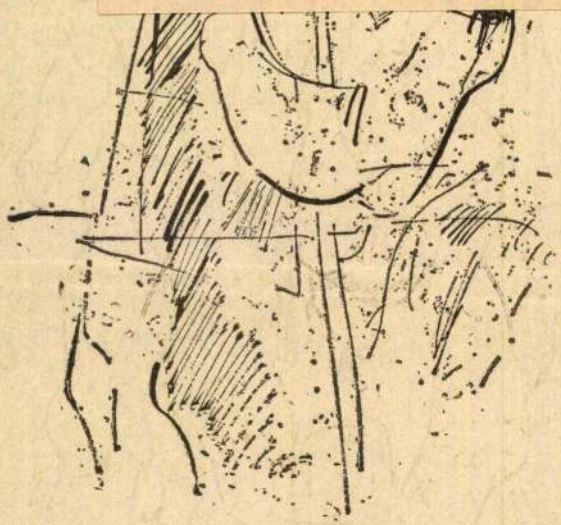

Csohány Kálmán rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZABAD FÖLD

1968 SEP. 1

1021

UTCARÉSZLET

(Czinder Antal rajza)

baromfitenyésztőknek: hogyan lehetne a tojótyúk termelőképességét az őszi-téli hónapokra megtartani.

A tojás ugyanis legfontosabb táplálékaink közé tartozik. Az utóbbi 20—25 évben — amely idő alatt a világ lakossága 38 százalékkal gyarapodott — az emberek tojásfogyasztása 70 százalékkal emelkedett. Persze, nem mindenütt egyenlő arányban. De ez az igény mindenképpen szükségessé tette a tojástermelés fokozását.

Fokozódott is, bár világviszonylatban ugyancsak rendkívül egyenetlenül. Az egy főre jutó tojástermelés Európában 160 darab, ám Európán belül Dániában és Hollandiában 500 darab; Észak- és Közép-Amerikában 272 darab, Afrikában viszont csak 26, Indiában pedig mindössze 10 darab. A tojáshozam szempontjából hasonló különbségek mutatkoznak. A tojótyúkok egyévi hozama 50-től egészen 210-ig terjed, de egyes hibrid-fajták ma már az évi 250 darabos tojáshozamot is elérik, sőt, némelyek túlhaladják.

A tojástermelés fokozódása nem kizárólag a fogyasztási igény növekedéséből adódott. Az elmúlt 2—3 évtized alatt a termelés gazdaságossága terén talán egyetlen állattartási ágazatban sem értek el akkora előrehaladást, mint épp a baromfitenyésztésben. Főleg a takarmányértékesítésben jutottak előre. A hagyo-

több tojást termeln
nagyiramú fejlődés.
tákat kell kitenyész
tős hasznosítású tyú
lényegében túlhalad
kisparaszti, háztáji
nosítható eredmény
méreteknél mindinl
szakosítás szükséges
és külön tojófajták
megfelelően a hibrid
az utóbbi tíz évben a világon mindenütt erőteljesen folyik.

A mai korszerű tojásgyárakban már megvalósítható a baromfitenyésztők régi álma: a tojótyúk termelőképessége egész évre, az őszi-téli hónapokra is megtartható. E téren egyébként Dániában jutottak a legmesszebbre. A dánok az idényszerűséget teljesen megszüntették, amire helyzetük is kényszerítette őket. Tudniillik, csak így tudták felvenni a versenyt a nagyobb kapitalista államokkal, ahol az őszi-téli hónapokban a tojásárak mindenképpen emelkedtek. Ezért a dánok, hogy ebben az időben olcsóbban szállíthassák a tojást, a kifutós tartás helyett már rég áttértek az intenzív belterjes baromfitartásra.

Az utóbbi időben még tovább mentek. Az intenzív módszerek mellett megváltoztatták a keltetési időpontot és beve-

nagyobb
Csökkené
6-ra csa
követke
nösen r
Francia
velte te
vekedet
nt az á
ak, ezé
melő államok ártá
a termelőket. Ennek
nak, mert főként k
gyengébb termelő i

A tejtermelés sú
ban van. Az EGK á
lés a legutóbbi 6 é
nával emelkedett.
melő Hollandia, de
tősebb helyet fogla
az NSZK is. Tejte
sével azonban az E
portja is arányosa
az önellátás mérték
tozott.

Az EGK kereske
a saját áll, a legna
szont a tejporterm
amely 1965-ben az
négyszeresére emel

Nemcsak nagy t
mékek legnagyobb

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

TÁRSADALMI SZEMLE

1021

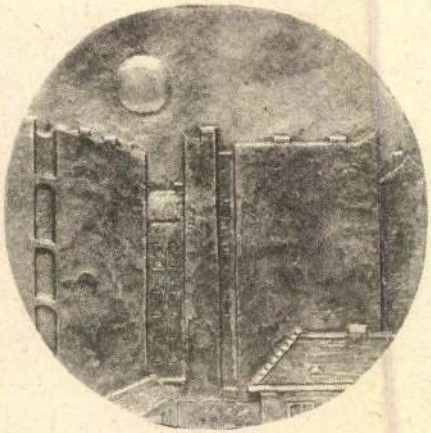

Czinder Antal:
Józsefváros

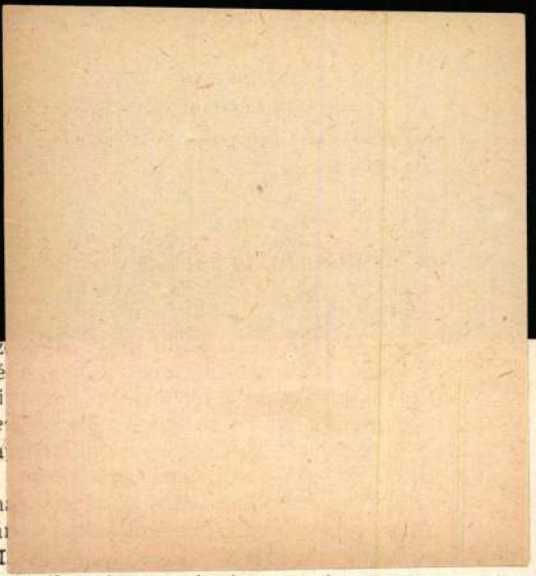

lásról szólva [illegible] gyakran az egyházak történeti tevékenységére, esetleg a teológiák és vallásos ihletésű filozófiák kritikájára összpontosult a figyelem, most azonban mind több szó esik az átlagos hívő vallásosságáról, a vallás történeti-társadalmi szerepén belül a mindennapi életben betöltött funkciójáról, a társadalmi mikrostruktúrákban és az egyén életének szférájában játszott szerepéről.

A *komplex vizsgálatnak* ez a kibontakozó igénye indokolta azt az elhatározást, amely az európai szocialista országok vallásszociológusainak 1965. évi jénai konferenciáján formálódott szervezetté: ezen országok marxistái rendszeres kapcsolatot tartanak egymással és évenként, kétévenként tudományos kollokviumot szerveznek az őket közösen foglalkoztató vallásszociológiai kérdések megvitatására. (A „vallásszociológia" szót itt

sz
zé
bi
te
ta
a
m
lá
M

teoretikus körvonalazása az elvont spekuláció és a megalapozatlan prognózisok veszélyével fenyegetne, ha figyelmen kívül hagyná a vallás *jelenét* tükröző *konkrét szociológiai vizsgálatok* eredményeit.

Ifjúság és vallásosság

A hat szocialista országban végzett vizsgálatok most megvitatott adatai nem egységes elvek szerint készültek (Len-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 NOV. 4

1021

Czinder Antal: Vöröskatonák

MI ÚJSÁG MAGYARORSZÁGON?

(Folytatás az 5. oldalról.)

tam például a Dunántúl is egy termelőszövetkezetben, ahol sok minden egyéb meglevő dolgon kívül nyolc esztergapadot is felfedeztem. Ezeket ócskavasként vették, összerakták, megjavították, s most csupa olyasmit gyártanak velük, amit nem lehet az üzletekben megszerezni, de száz termelőszövetkezetben el lehet adni.

Hát ha ez az új mechanizmus megadja a lehetőséget arra, hogy a heverő munkaerő, munkakészség, lelemény találkozzék a valóságos szükségletekkel, akkor az olyan nagy dolog, akkorát lendít előre az országon, hogy már ezért az egyért megint érdemes lelkesedni.

●

Előbb talán arról kellene gondoskodnunk, hogy amit ténylegesen megtermeltünk, az ne menjen pocsékba. Találkoztam egy egyszerű emberrel, régi ismerőssel, véletlenül futok vele össze az utcán; nem azt kérdezi, hogy van az asszony, mit csinálnak a gyerekek, hanem rögtön elkezd káromkodni: Eddig is káromkodtam — azt mondja —, hogy a rengeteg almát ott hagyjuk rothadni a fa alatt, de valahogy belenyugodtam, istenem, nincs mit tenni. Ám most napról napra olvasom az újságban: az kis konzervgyáracskák minden téeszben, meg bedolgozórészlegek a gyáraknak, előkészítő folyamatok az élelmiszeriparnak, a kézműipar felvirágzása exportra, s mindezekből, ahogy mondani szoktuk: minden lakásban fürdőszoba, hűtőszekrény, televízió...

●

Vagy talán televízió mégse. Bár lehet, hogy nem is a tévé az oka, de annyira megsajnáltam néhány fiatalembert. Egy kocsmában — bocsánat, amolyan kisebb vendéglátóipari üzemegységben — ültek, és mindenáron mulatni szerettek volna. Mint megtudtam, bevonulók voltak, s az motoszkált bennük, hogy azelőtt ugye, ha az ifjú katonának ment, hát legalábbis koccintott egyet a barátaival. A koccintással azonban abban az időben még nótázás is járt, s ezek a szegény fiúk is belekezdtek ebbe is, abba is nagy búsultukban, de a régieket nem tudták, ezeket a mai slágereket, táncdalokat meg azt hiszem, nem is igen lehet ilyen nekibúsuló szándékkal, vagy talán semmilyen szándékkal sem közösen énekelni. Tátogtak hát, mint a szárazra vetett hal.

Aztán most Fgerben, ahol országos tanácskozás volt a korszerű hazafiságról, s írók és katonák is voltak, szóba került a dolog. Mondtam nekem: Bizonyára azért vitatkozunk ezeken szinte már annyit, mint a termelési viszonyaink talpraállításán, mert nem lehet az egyik dolgot rendbe tenni a másik nélkül. Ezért is annál inkább azt gondolom, hogy a nemzet csak kisebb részben a múlt, nagyobb részben a jövő. Mert a nemzet legelsősorban is program, vállalkozás az életre, vállalkozás a történelemre. Közösségünket kell erősíteni, hogy munkára, alkotásra képesebb legyen. Hiszen az ilyen közösségekből kell felépülnie az egységes, békés emberiség világának.

●

Buda Gáborral, a Bács megyei tanácselnök-helyettessel jártuk a múltkoriban a kecskeméti utcákat, s nem győzte mutogatni nemcsak azt, ami épül, hanem a semmi helyén, meg a lebontandók helyén, azt, ami épülni fog. Mikor az ötvenméteres versenyuszoda építkezésénél jártunk (istenem, még húsz ilyen kellene az országban!) eszembejutott, hogy még egy szó sem esett a nemzetről — csak forintokról, tervekről, rendeletekről. De azok a gyerekek, akik itt fognak majd megtanulni úszni — versenyeznek, vagy nem versenyeznek —, azok a nemzet; s fognak-e vajon arra emlékezni, hogy mit ne-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 AUG 8

Czinder Antal

1021

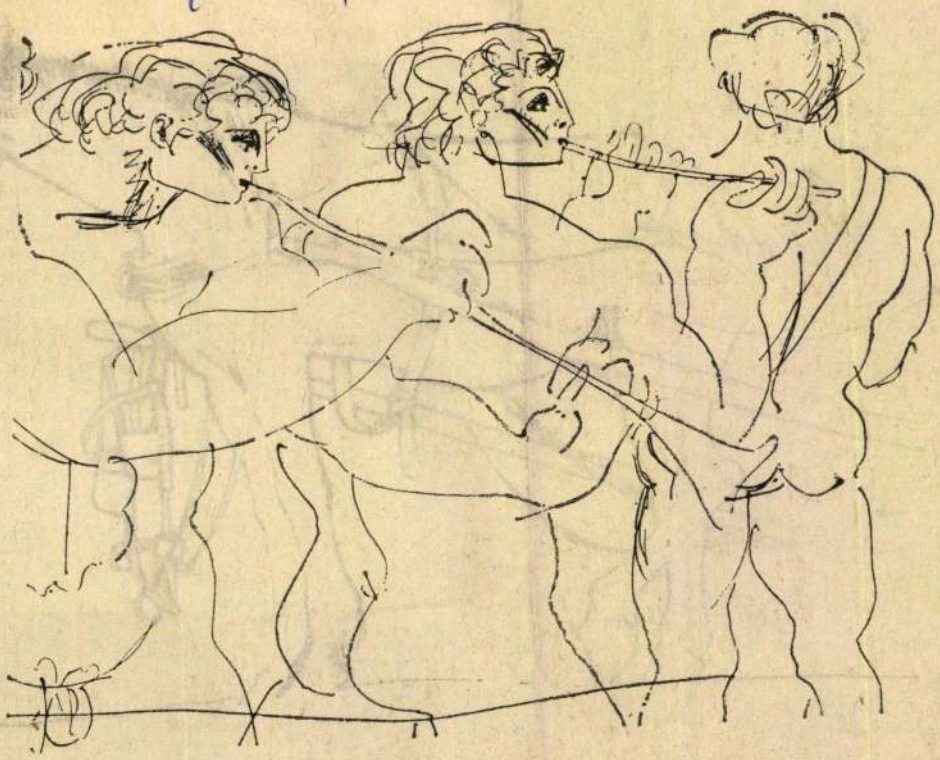

Czinder Antal: Illusztráció

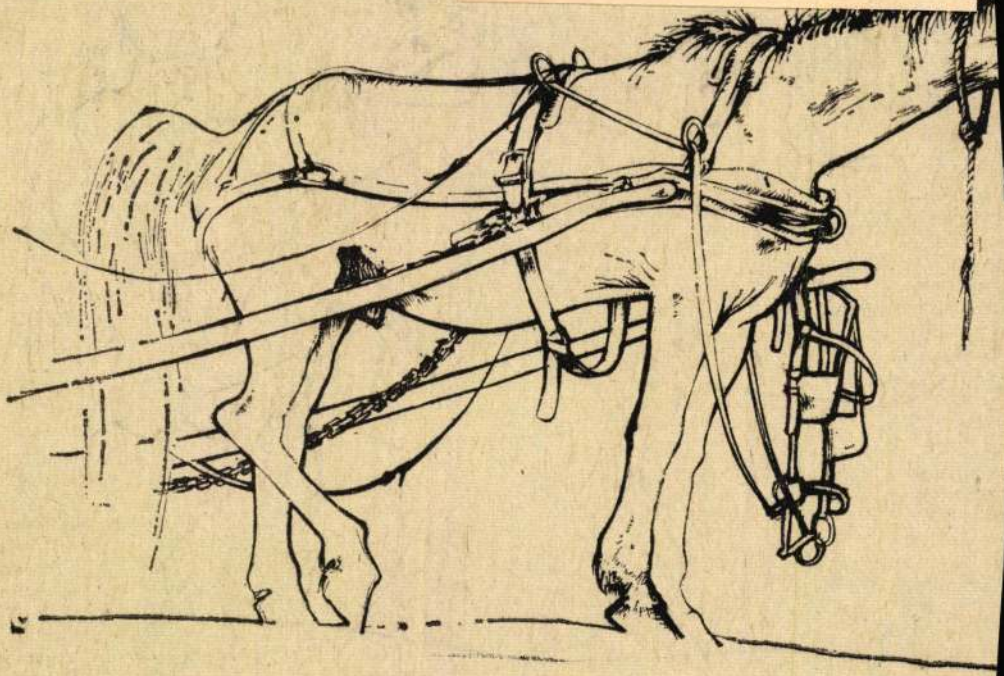

Sáros András Miklós: Ló

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM
1964 NOV 14

1021

Czinder Antal: Illusztráció

TEGNAP

EGY DOBOZ GYUFA

A bádogkályha mellé tett, rongyokkal bélelt asztalfiókban egy zömök sárga kutya lihegett. Az anyaállatok nyugtalanságával, ugrásra készen figyelte minden mozdulatomat.

— Kölykei vannak? — kérdeztem gazdájától, a szívasztmás, munkanélküli asztalostól.

— Csak egy — felelte meglepetést jelző mosollyal s a kutya hasa alá nyúlva, elém emelt egy bamba kiscicát.

Csodálkozásomra elmondta, hogy kutyája még sohasem szült, de már kétszer volt „álanya". Most is az. Ő a múlt héten egy még vak kicsmacskát talált a szomszéd grundra hajítva, s hazahozta. Épp úgy csodálkozott, mint én most, mikor az állatmeleget s tejszagot érző vaksi jószág a kutyához búját, s az rögtön szoptatni kezdte.

Éveken át figyeltem sorsukat, hiszen éveken át minden hónapban egyszer bekopogtam a Szőnyi úti bódé újságpapírral, ronggyal tömködött résű ajtaján. Láttam a már virgonc kiscicát, amint mancsával kapkodva úgy játszik a kutya füleivel, mintha két pamutgombolyaggal. S láttam felnőtt macskává növekedve, mikor az asztalfiókban együtt aludt nevelőanyjával, s úgy ugrottak elém az ajtónyílás hangjára, hogy vártam, ő is bele-bele vakkant a kutyaugatásba.

Micsoda otthonokban jártam én akkortájt, a küllelki

Új ar

A TESTVÉRI SZOCI-LISTA országokban tölt napok mindig kellemesek tanulságosak, de néha pr bára is teszik a vendége

Ilyen próba elé kerülte én is, amikor magyar kolle gáim felszólítottak arra, hog írásban számoljak be a bo gár kultúra fejlődéséről, táv latairól. De lehet-e ilye szűk terjedelemben ilye nagy kérdésről, egy egész or ság művelődésének útjáró számot adni? S nem ragad- a nemzeti büszkeség bizo nyos túlzásokba, ha ilyen el kerülhetetlenül sommás ösz szefoglalásban mérjük fe népünk kulturális eredmé nyeit?

Épp ezért nemigen kínál kozik más megoldás szá momra, mint szorosan ra gaszkodni a legfontosabb té nyekhez és adatokhoz.

A kultúra területén, amin erre Georgi Dimitrov rámu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Czinder Antal

KÖZNEVELÉS

1064 JUL - 3.
(021

Czinder Antal rajza

című dolgozata. A filoz
chológiának nagy és ne
vészet lényege, a mű
Meg kell vallanunk, ez
legújabb irodalmunkban
de még a pszichológia is
ben, tanulmányban próbá
déssel. Bőhm: Az eszté
munkája Bartók: Ember és élet, Szemere Samu: Az esztétikai játékelmélet, Sík Sándor: Esztétika című művei jelzik ezt az utat, hogy csak néhányat kiragadjunk a sok közül. — A felszabadulás után, 1953-ban látott napvilágot Lukács György: Adalékok az esztétika történetéhez című műve. — Mind a felsorolt, mind pedig a fel nem sorolt kisebb-nagyobb vonatkozó tanulmányok magukon viselik az irodalmi, filozófiai és pszichológiai szempontokat, vagy úgy, hogy az irodalmi művet mint műalkotást nézik, vagy úgy, hogy az alkotó személyiségét vizsgálják, vagy pedig magát az alkotást elemzik. Nem is lehet szigorú határvonalat húzni a filozófiai, az irodalmi és a pszichológiai-esztétikák között. Közös a témája mindhárom tudományágnak. Ezek közül Kiss Tihamér László a pszichológia módszereivel és elemzésével közelíti meg a kérdést. Nem mondhatjuk, hogy „megoldja", hiszen ez bővebb területet kíván egy ívnél, csupán a pszichológiai megoldás útját mutatja meg.

Kiss Tihamér László munkájára is vonatkozik az előző megállapításunk, hogy nem lehet merő határvonalat húzni a filozófiai, irodalom-esztétikák és a pszichológiai esztétikák között. Ha elolvassuk a kis dolgozatot, az az első megállapításunk, hogy ez a dolgozat maga is egyformán tekinthető mindháromnak. — Kiss Tihamér László Geiger tanítása nyomán indul el, aki szerint „az esztétikába a bejárás a pszichológián keresztül vezet". Az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1965 FEB 2 u.

1021

Czinder Antal: Lány vasalóval

lesz, amilyenn
ez a család tes
azzá bennünk
gyunk. Aki lá
hatja: munkah
kasan helytáll
rok, nem tudo
következetesen
talanul nyársp
szerveznek ma
hogy az így létrejött család egyre alaposabban gyúrja nyárspolgárrá magukat. S ha még csak róluk lenne szó! Csakhogy ott vannak az áldozatok, a szárnyukszegzett, elfásult, megkeseredett asszonyok, gyerekek, kamaszok is. Itt, nálunk, ahol a legszebb emberi programot fogalmazták meg közhasználatra: „Tanítsuk meg az emlések, elvek — és mennyire leleplezők! Ez így, persze, kinagyított részjelenség, mert egyszersmind növekszik az önérzetes fellebbezők, a dühöngve, botorul lázadók száma is. A nyárspolgári család: a kényelmesség, a szemléleti sekélyesség, az eszménytelen és gépies életmód terméke és kerete. Jó és rossz irányú „lázadások" kirobbantója.

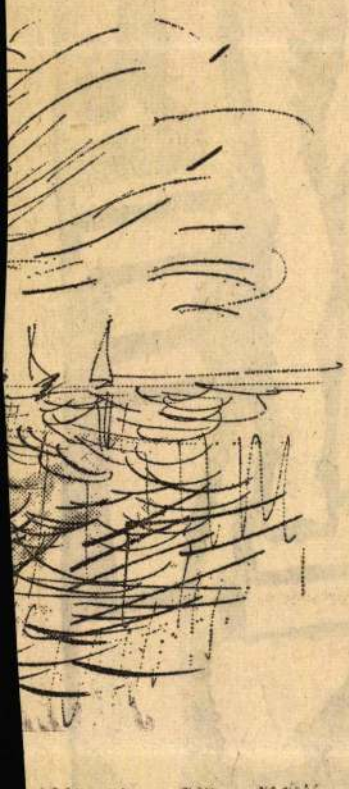

A SZOCIALISTA CSALÁD nem a nyárspolgárellenes lázadók otthona, hanem az életüket tudatosan, természetes igénnyel szocialistává szervező emberek közössége. Azoké, akik a felszabadulás, a szemléleti nagykorúság egyéni lehetőségeit együtt, egymást segítve keresik és váltják valóra — „szokásként", mindennapos programként. Láttam embereket, akik roppant energiát áldoznak erre. Találkoztam az elereszkedések, a felületeskedés, a kényelmes szemlélet és életvitel ellen, *otthon* is szembeszegülőkkel. Ezért mondom: szocialista családot kialakítani az egyik legnehezebb emberi vállalkozás — a műveltség, a személyes értékek, a céltudatos türelem egyik legnagyobb próbatétele, minden fokon. A szocialista család nem idill; itt a közösség tagjainak alaposan meg kell küzdeniük egymással és önmagukkal. A benne élők szégyennek, súlyos emberi kudarcnak érzik, ha a

dősebb lakótársunk máris előre
thogy semmi kedvem a várost
n biztosítani", egy régi „lumba-
kfájásra) hivatkozom, amelyről
bizonyítványom is van. Egy-
ktáljuk be neveinket, a nyilas
felírja, majd karlendítéssel és
jelszóval mindketten elmennek.
zom. Furcsa. Nem hittem volna,
emberi méltányosság van ben-

7. Tegnap este fél tíz tájban egy
dik nyilas jelent meg az óvó-
cédulával a kezében a következő
lotta:
ljenek és jöjjenek ki éjszakai
következők...
következtek és mi meglepetten
hogy ezek a nevek a tegnapiak-
k. Annak a hat embernek a ne-
kik mint öregek vagy betegek
kértek. Valami gúnyos vagy

— Hogy érted ezt.

A nyilas vezető fojtott hang

— Ne diskuráljanak! És ne
lyik marha cigarettára gyújts

A sarok előtt, ahol két má
várakozott, megállított mini
tette a parancsot: a Hertelen
kőkockahalmok állnak —
zés készült ott —, ezeket a
kint az Alkotás utcai kod
kellett vinni, barrikádnak
gyobb csöndben!

Megkezdtük a munkát. É
mentem, fölemeltem egy
kát, az Alkotás utca kö
letettem. Ugyanezt megis
egyszer. Emelkedett a ban
egyik legértelmetlenebb, leg
kádja. Amikor harmadszo
sza kőért és éppen le
robbanásszerű tűzsugár
barrikád közepébe. Jóték

Czinder Antal
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1966 MAR 12
ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Czinder Antal: Ülő nő

TORONYHÁZ

FARAGÓ VILMOS RIPORTJA

Épülünk, szépülünk. Régóta a mi településünk rá a bizonyság — a Lágymányosi Lakótelep. Ha fényképösszeállítás kell a napilapok ünnepi számához, kijön a fotoriporter és lefényképez bennünket, elölről, oldalról, vagy felülről. Szerepeltünk már levelezőlapon, tévében, filmhíradóban, politikai és építészeti kiállításon. Megnézett bennünket több külföldi államférfi; egyszer UNESCO-látogatóink is voltak, harminc lakásügyi szakember, a kijelölt lakásokban riadt háziasszonyok várták őket, az autóbusz be is futott, de a szakférfiak nem szálltak ki belőle — zuhogott az eső. A háziasszonyok megkönnyebbültek; nincs az az UNESCO-bizottság, amely e lakásokba beférne.

A mi toronyházaink, meg az úgynevezett S-épületek (az utóbbiak foszforos oldalukra állított gyufaskatulyákhoz hasonlítanak), a lakótelepépítés utolsó ütemében készültek. 1963 őszén költözködtek ide az első lakók, és azóta is folyik a költözködés. Ez a tény önmagában is elegendő ahhoz, hogy a lakók véleményét kikérjük: hogyan élnek, mit szólnak a lakásokhoz, a házakhoz, a lakótelephez, a környezethez, a közlekedéshez, a kereskedelmi ellátáshoz, a szórakozási lehetőségekhez, a gyermekintézményekhez, a közösségi élethez, a szomszédokhoz, a házmesterhez, a kalauzokhoz, a villamosvezetőkhöz, a postáshoz, a tejesasszonyhoz, a kenyeres bácsihoz, a hentesekhez, a zöldségesekhez, a fodrászokhoz, a kocsmárosokhoz, a rendőrökhöz, a tanárokhoz, a tanítókhoz, a tanítónénikhez, a gyerekekhez, a kutyákhoz, a macskákhoz, a galambokhoz, a verebekhez, a fákhoz, a bokrokhoz, a virágokhoz, a fűhöz, a kövekhez, a homokhoz, a sárhoz, a porhoz, a szélhez, a napsütéshez, a hóesés-hez, a ködhöz, a fagyhoz, a hőséghez, a hideghez, a tavaszhoz, a nyárhoz, az őszhez, a télhez, az évszakokhoz, az időjáráshoz, a világhoz, a világegyetemhez, a csillagokhoz, a Holdhoz, a Napfoltokhoz, a Napkitörésekhez, a Napszélhez, a Napkorona-sugárzáshoz, a Napsugárzáshoz, a Napsugárzás változásaihoz, a Napsugárzás változásainak a Földre gyakorolt hatásaihoz, a Földhöz, a Föld mágneses viharaihoz, a Föld mágneses viharainak az emberre gyakorolt hatásaihoz, az emberhez, a férfiakhoz, a nőkhöz, a gyerekekhez, a házasságokhoz, a válásokhoz, a szerelmekhez, a szerelmi bánatokhoz, a szerelmi örömökhöz, a szerelmi csalódásokhoz, a szerelmi csalódások okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak okaihoz, a szerelmi csalódások okainak

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Uránder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1971. NOV 5.

1021

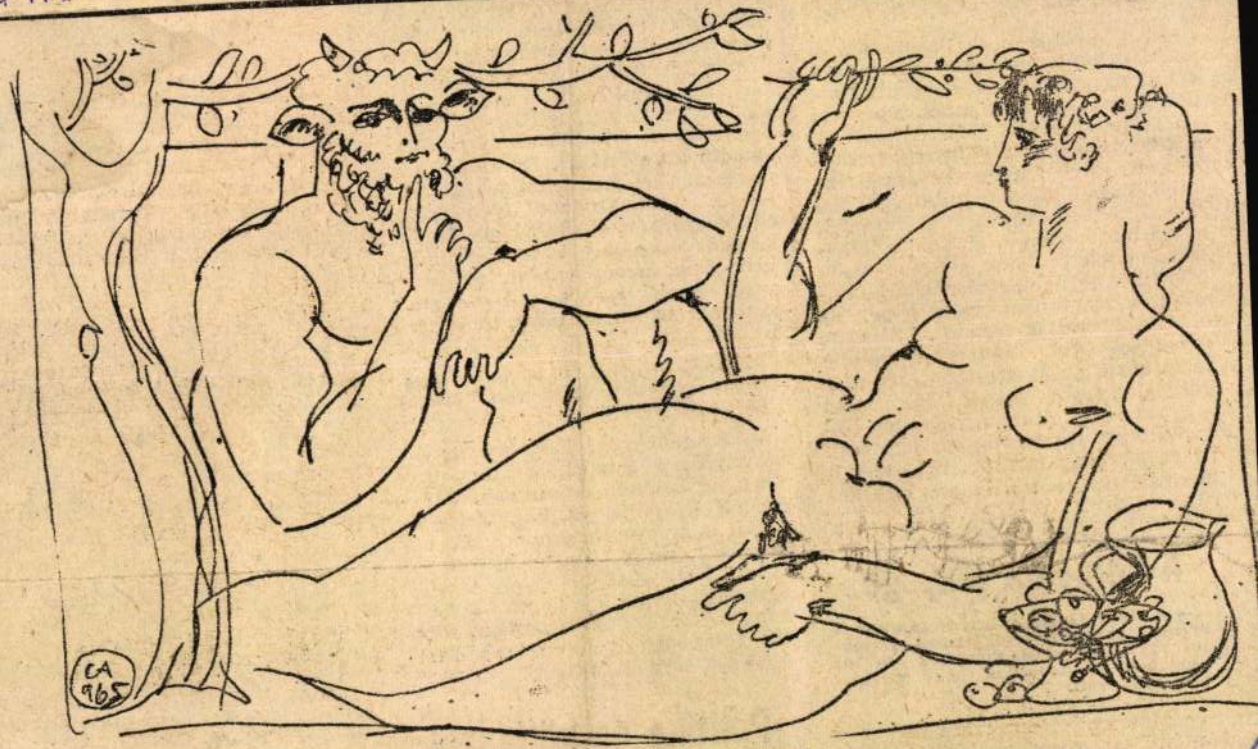

Czinder Antal: Illusztráció

amely a két műfaj sejtrendszerének rokonsága.

— A versnek is, a drámának is, az idővel alig mérhető sebességet kell megragadnia. Rendkívüli gondolati és nyelvi tömörségre van szüksége mindkettőnek. A költő is, a drámaíró is, a kiválasztás mestere kell, hogy legyen. És annál inkább, minél hétköznapibb egekben fedezi fel a maga villámfényét olyan horizonton, amit sokan jelentéktelennek éreznek s nem veszik észre benne a nagyszerűt, az elbűvölőt, a tragikusat, vagy éppen az oldalfájdítóan nevettetőt. Sem az égbolt, sem a villám nem mindig jelentkezik saját képében, azt meg kell találni, sőt, ki kell találni. Ami a gyakorlatot illeti, ez némileg bonyolultabb. Az író olykor úgy érzi, titkos aknazár húzódik a terv és a megvalósítás, a mű és a színre kerülés között.

A komédia lényege

— A Don Quijote bemutatásakor a kritika igazságot szolgáltatott. Darabját egybehangzóan dicsérték és az sem maradt titokban, hogy elfektetése hiba volt.

— Mai irodalmunk kevéssé él a komédiával, mint lehetőséggel. Komédián persze nem bohózatot vagy

Némely műbírálat annyi taktikát, bonyolult mérlegelést tartalmaz, hogy szerzője elmondhatja: hőse nem a megismert, hanem a körüljárt író. Egyébként roppant találóan fogalmazott, mikor kérdésében ezt a kifejezést használta: „megbírált alkotók". Ez az elszólás pontosan kifejezi, amire gondolok... Valahányszor ilyen dohos elkötelezettség szellemében fogant kritikát olvasok, keserűn gondolom: íme, ismét valaki, aki nem veszi észre, hogy a gittnek, amit rág, már se íze, se bűze, ideje lenne kiköpni.

— Nem gondolja, hogy talán túlságosan érzékeny? Minek vesz mindent úgy a szívére?

— Érzékenység? Egyrészt az érzékenység a munkaeszközöm. Aztán meg belőlem csakugyan hiányzik minden cinizmus. Vagy azt gondolja, hogy őszinte ember, író, válogathat, mikor legyen érzékeny és mikor közönyös? Hogyan tudnék egykedvű lenni a magam dolgaiban, mikor egész életemben, mindig felháborított az igazságtalanság és kiszolgáltatottság?

Politika és költészet

— Ez a heves indulat és felfokozott

ram, hanem életformája a művészetnek. Ha ezt saját viszonyainkra fordítjuk, azt láthatjuk, hogy a legjobbak — öregek és fiatalok — szétválaszthatatlan együttesben fejezik ki a szocializmus meg a nemzet gondjait, a komplex emberi örömöket, szorongásokat és relációkat. Aki ezt megkerülni próbálja, menthetetlenül elszigetelődik. Élő irodalmunk sokszínű, mégis rokonítható. Közös benne az intellektuális viaskodás izgatottsága, az egészséges realizmus és általában a rendteremtés igénye.

Szépség, igazság

— Saját gondjai?

— A türelmetlen lelkiismeret sokkal több bennem, mint a pihentető jóérzés. Drámaian, konfliktusaiban látom az életet, izgatnak a nyitvahagyott kérdések. De éppen ezért, át tudom élni a magányt is.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

NÉPSZABADSÁG

1967 FEB 18
1021

CZINDER ANTAL RAJZA.

autó-motor

Az új Wartburg fékmegoldásáról

A fékberendezések általános fogyatékossága, hogy a járulékos súlyváltozásokat nem egyenlítik ki. Ezalatt azt értjük, hogy például fékezésnél az első kerekeket nagyobb terhelés éri, mint a hátsókat, amelyeknek terhelése a fékezésnek megfelelően csökken. Az első kerekek ilyenkor kapják a járulékos terhelést, ennek következtében nagyobb fékhatást is elbírnának anélkül, hogy a gumik az úttesten megcsúsznának. Előfordul, hogy a kisebb terhelésű hátsó kerekek megcsúsznak. Lényegében ez határozza meg a maximális fékhatást, a vezető ugyanis a csúszás és az ezzel járó farolás jelentkezésekor nem fokozza tovább a fékpedál nyomását, így az első kerekek fékjei csak csökkentett fékhatással működnek. Ez alapjában véve helyes, mert ha az első kerekek megcsúsznak, a további pedálnyomás következtében a kocsi teljesen kormányozhatatlanná válik. Lényeges azonban, hogy a hátsó kerekek csúszása ne következzék be még akkor sem, amikor az első fékek csaknem maximális fékhatással fognak.

Az új Wartburgnál a hátsó fékeken egy rugóval terhelt nyomáskorlátozó szelep működik. Amikor olyan nagy nyomás jön létre a hátsó fékkörben, melynek következtében a négy személlyel terhelt kocsi kerekei száraz úton megcsúsznának, a szelep nem engedi tovább emelkedni a nyomást, s így a hátsó kerekek nem csúsznak meg. Így lehetővé válik az első kerekekre ható fékezés további fokozása, ami jelentősen csökkenti a fékutat a hagyományos, illetve az ilyen hátsó kerék csúszásgátló nélküli fékberendezésekkel szemben.

A szabályozószelep száraz úthoz van beállítva, de a fékbetétnek és az útviszonyoknak megfelelően állítani lehet. A beállításhoz azonban megfelelő szakértelem és műszer szükséges. Tekintve, hogy fékről van szó, az állítás házi végzését nem ajánljuk.

S.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

NÉPSZABADSÁG

1021

1967. december 24, vasárnap

CZINDER ANTAL:
PÁSZTORFIÚ.

...ság tanításai

lis: kölcsönfej aligha lesz kapható, műanyagból is aligha lesz elme egyhamar.

De máris aktuális *az*, hogy ne az *ember* éljen tovább, hanem a *személy*. Anélkül nem ér semmit az egész. Kísérteties dolog történt Washkanskyval, szorongva lestem: mindenesetre megnyugtató, hogy úgy látszik holtig Washkansky maradt.

Ámbár egészen nyugodt efelől még nem vagyok. S *egyet* szilárdan hiszek:

Az ember nem absztrakció, nem névtelen protoplazma, miegymás. Amiben megvalósul: a *személy*.

A *személy* éljen, ahogy van, összes egyedülálló erényeivel, hibáival, lelkesüléseivel és bogaraival. Ha másképp csinálják, másképp sikerül, az már *capitis deminutio:* ahogy a római jog nevezte azt az esetet, amikor bizonyos státus megváltozásával maga a személy is módosul, sőt elenyész. Az ilyen áron elnyert élet csak átkeresztelt halál: hiszen az *em-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 APR 29.

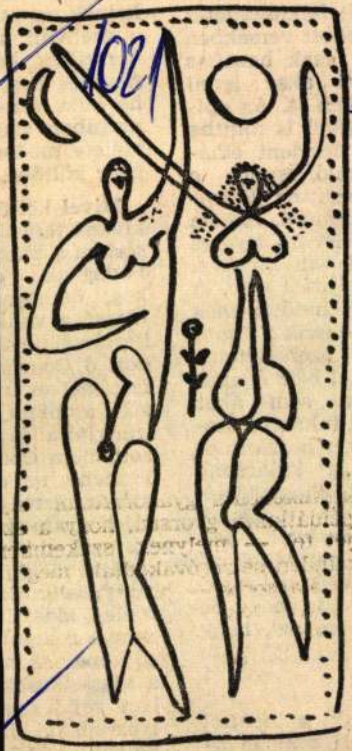

Czinder Antal: Illusztráció

élő ideált. Nyelve
aival van kirakva,
yelvújítást sem. A
yelv lehetőségeinek
, vetekszik a *Cson-*
inte személytelen
ivöl el benne, akár
eiben sem akar
enni, inkább a sza-
épeket hozza nap-
ós „a kulacsnak
atni, ahogy törté-
l, úgy itt annak
*taforahitel*lel ke-
a a pusztán egyé-
atást teszi ránk,
Tünde, hogy be
hanem azt, hogy

csak a nemzet
nzeti nála elvá-
humanizmussal:
gyen Békében,
valóban, bár a

kívánt teljesí
sorban a klas
Pedagógiai
hogy önmaga
tárására válla
kortársai, els
dott ő Courbe
festészet és ir
kell tennünk,
irányítója és
zott, nem Cou
Planche, az
szoros hármas
tője. Arany i
lósítani, de „
gyelméből kö
ványszerű,
meleg klasszi
sem a romant
tó képeinek n
a klasszikusok
ban rejlő ene
lyezésükkel, i
például: „Ötsz
sírba walesi
ralmasan össz
lyos szórendbe

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 NOV 12

1021

Czinder Antal: Egyedül

lépések (5. oldal) Sükösd Mihály cikke: Fal

46

ALOM

ITIKAI HETILAP

TARTÁS

nyira jellemzőnek tekinthetjük manapság, hogy meglehetősen rossz modorú ország vagyunk.

●

Isten őrizz, hogy tudálékoskodásba kezdjek, de azért egy tőmondat erejéig hadd legyek egzakt. Ez a mondat úgy hangzik: a modor felépítmény-jellegű.

Azt a — bizonyára ismert — tételt akarom ezzel az olvasó figyelmébe ajánlani, hogy társadalmi hovatartozás szerint igen különböző az emberek magatartásnormája. Mások a társadalmi együttélés szabályai a gazdagoknál, mások a szegényeknél. Mások városon, mások falun. Ezt aztán a végtelenségig lehetne tovább részletezni, mert mások falun és mások tanyán, mások tanyán és mások pusztán, sőt: a pusztai emberek között is külön-

Molnár Péte

Hallottam, olvastam, meg személyes tapasztalásból tudom, hogy az iskolásgyerekek bizonyos órákon a kultúrált viselkedést tanulmányozzák. Arról is tudok, hogy több tucat könyv jelent meg az utóbbi húsz évben ugyanennek a célnak szolgálatára. Ismerem a televízió

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 DEC 11

Czinder Antal

1021

Czinder Antal: Illusztráció

LUIS CARLOS PRESTES LEVELE A MAGYAR ÍRÓK SZÖVETSÉGÉHEZ

A Magyar Írók Szövetsége az Antonio de Castro Alves születésének 100. évfordulójára kiadott emlékérem kíséretében az alábbi levelet kapta Luis Carlos Prestestől:

A MAGYAR ÍRÓK SZÖVETSÉGE VEZETŐSÉGÉNEK

Tisztelt Elvtársak!

A Brazil Kommunista Párt Központi Bizottságának nevében örömmel nyújtom át az Önök vezetése alatt álló szervezetnek a mellékelt emlékérmet Antonio de Castro Alves brazil költő képmásával. Népünk szereti és csodálja ezt a költőt, mert ihletett költészetével tevékenyen részt vett a brazíliai néger rabszolgaság eltörléséért küzdő nagy nemzeti mozgalomban.

Az idén, amikor nagy költőnk halálának századik évfordulójára emlékezünk, most, amikor véres önkényuralom nehezedik a brazil népre, szeretnénk hangot adni a brazil nép legjobbjai forradalmi hagyományának, amelynek legkövetkezetesebb folytatói ma a kommunisták.

Az emlékérem pártunk kezdeményezésére készült, és Honório Pecanhának, az ismert szobrásznak, pártunk tagjának alkotása.

A magyar írók azzal a meggyőződéssel vehetik át ezt a szerény ajándékot, hogy az nemcsak a brazil kommunisták hazafias érzéseit fejezi ki, hanem a proletár nemzetköziséget is, amely közös harcban egyesít magyarokat és brazilokat a békéért és a társadalmi haladásért.

Szívélyes kommunista üdvözlettel:

Budapest, 1971. november 22.

Luis Carlos Prestes s. k.

A MAGYAR ÍRÓK SZÖVETSÉGE TITKÁRSÁGÁNAK VÁLASZA:

Kedves Prestes elvtárs!

A Magyar Írók Szövetsége titkársága hálás köszönettel vette át Antonio de Castro Alves költő, nagy nemzeti hősük emlékérmét és az Ön levelét. Az Önök nagy nemzeti költőjének sorsa sokban egyezik a magyar nép forradalmár költőjének, Petőfi Sándornak életével, aki az 1848—49-es magyar szabadságharcban vesztette életét. 1973-ban emlékezik meg a magyar nép Petőfi Sándor születésének 150. évfordulójáról. A magyar írók folytatói azoknak a hagyományoknak, amelyek Petőfi költészetében a néphez való hűséget, az elnyomás elleni harcot, a nemzetköziség eszméjét jelentik.

Szolidaritásunkat fejezzük ki a brazil népnek az önkényuralom ellen folytatott harcával, és biztosítjuk Önöket, hogy a magyar írók részt vállalnak abból a harcból, amit a világ népei — köztük a brazil nép — folytat a békéért, a társadalmi haladásért.

Kívánunk Önnek és brazil barátainknak jó egészséget és felszabadító harcukhoz sok sikert.

Elvtársi üdvözlettel:
a Magyar Írók Szövetsége nevében

Darvas József

elnök

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Czinder Antal

1971 SEP 18

1021

Czinder Antal rajza

Csuka Z

A költő-műfordítót köszöntjük hetvenedik születésnapján. A félrehúzódó ember, aki igazát öt évtizede hangzatos szavak nélkül mondja. Akinek töretlen elkötelezettsége az első verseskönyv, az Esztendők útőerén (1926) óta mindinkább kiteljesedik. Akinek annyi év után is volt ereje újat mondani Buzgó kiáltás című kötetében (1957), régi és frissebb lírájának számadásaként. Ekkor írta róla Benedek Marcell: „... megvonta a maga egyenes, mély, tisztán fölismerhető barázdáját a magyar lírában". Ez folytatódik, ez ível tovább Piros pünkösd Pécsett (1959) című forralent kötetben.

A költői mű, am formálódni, majd a dön", a jugoszlávia vidéken bontakozot visszatérést követőe tovább, céltudatosa műfordítói művel. szlovén és makedon lása Csuka Zoltán n gévé vált. Fordítói vallomása szerint is évben életműve elő régiben látott nap por című jugoszlá amely fordításainak

Érvényesülés

(Folytatás a 3. oldalról)

tranzisztor, elektronikus elem elhelyezését kell megtervezni ekkora helyen. Kutatóink többsége harminc éven aluli, fiatalember. Uherecky például a komputertechnikában világklasszis. Japán és amerikai professzorok leveleznek vele.

Uherecky László azt mondja: „... Az egyetem után mindjárt idejöttem. Szerencsém volt, a vezér itt gyorsan ráhall a »zárlatos« munkára... Megtanultam két nyelvet, hat hónapra kiküldtek Japánba.. Szerintem utol lehetne őket érni, de ahhoz többet és jobban kellene dolgozni, mindenhol teret adni a tehetségeseknek... Én nem járok színházba, moziba, tévét sem nézek, nincs rá időm. Felteszek egy Beethoven-lemezt, tíz perc múlva a rajztáblához ugrom ... egy megoldás megérett bennem. Huszonnyolc éves vagyok, de már kiemelt fizetést kapok."

Holló Margit: „Csak ott lehet érvényesülni, ahol az idősebbek nem nyomják el a fiatalabbakat. Nem szabad hagyni, hogy lelassítsák a tempót!"...

Bauer Alfréd: „... Nem biztos, hogy a fiataloknak mindig igazuk van, mert például szerintük az egész gyárat ki kellene üríteni és csak komputereket gyártani, ami gazdaságilag nem reális cél. Meg kell tanulni alkalmazkodni a lehetőségekhez."

Dr. Váradi László sebészfőorvos még csak harmincéves.

— A gyárban, mire a rendelőig eljutottam, csupa korom lett a fehér ingem nyaka. Havi kettőhatot adtak, mint üzemorvosnak. Magánrendelés semmi. Egy barátom hívott néha, öregasszonyok bütykeit operálni. Egy-egy százast kaptam bütykönként... Egyik délután albérleti szobámba lép a sarki gebines. Vastag, erős ember, lángos nagyságú kezekkel. Nyújtja... „Nem tudom faragni a szót, doktor, de látástól-vakulásig dolgozom. Van is mit a tejbe aprítani... Megígértem a lányomnak, orvost viszek neki férjül... megtartom a szavam... maga jóravaló fiúnak látszik, a haját se növeszti, vékonyka ugyan, de szívós... Vegye el a lányomat! Adok kétszobás villarészt, egy Skodát és háromszázezret kápé..." De uram! — dadogtam elhűlve. — Nem is ismerem a lányát! A gebines elköszönt, ő ráér, töprengjek a dolgon. Még azmarkunkat tartjuk, s ezért megcsülnek bennünket."

Elmondják, náluk az érvényesülésnek tiszta, jól látható és ponsan körvonalazott útjai vannak. „Szakma ifjú mestere", a „Kivmérnök, technikus, közgazdámozgalmak, ezekben bizonyítlehet képességeket, szándékokat. fiatalok pályamunkát készíthetn Újvári Gyula ifjú mérnök korszerű, termelékeny betonkerő készüléket konstruált. Az üzmegvásárolta tőle a szabadalm és már gyártják is. Tóth Tibor ifmérnök a műhelyek forróvízfűtésnek új módszerét dolgozta ki. Szbó Éva, Tejfalusi András, Bág Árpád a folyamatos öntőberendzés teljes mechanizmusát tervezmeg.

Az idén százhárom pályamunk érkezett be, ebből tizenöt-húsz országosan alkalmazható. A dolgoztok megvásárlásán felül az a fiatjár jól előléptetéseknél, aki „letevalamit az asztalra". Csepelakad is ilyen jónéhány, a Fémmben például a vezetők harminc szaléka harminc éven aluli fiatember.

A szakma kiváló művelésévújításokkal, a szakmai versenyben való eredményes részvétel a fizikai munkások is kitűnhetnes magasabb beosztásba kerülhenek. Zsebő József esztergályos ilett személyzeti előadó, Szalai Frenc hengerész, munkaügyi előad Tapolcai László olvasztár, üzemvzető. Tapolcai például a mikrovözéses eljárással foglalkozorendkívül hasznosan.

A KISZ-bizottságok tudta nélkül nincs előléptetés, órabéremelés, jutalmazás. És a protekcisok?... *Lackó Gyula* válaszol: „Hegy ilyen ember becsúszik valahvá, a többiek leégetik. Ha nem álja meg a helyét, menekülnie kel Nem élhet meg abból, hogy valaki »átszólt« érte."

Az érvényesülésnek ezzel egyenes, kitűnően körülbástyázorendszerével a csepeliek messzjutottak; a valóban tehetségesek lépnek előrébb. A fiatalok munkája a tröszt vezetőinél, a párbizottságon nagy visszhangra talnem fukarkodnak az anyagi elismeréssel sem. A vállalati lakáépítkezésekből létesülő otthonok több mint negyven százalékát a fiatalok kapják meg. Fejenként hamincezer forintot kell megtakaritaniuk. Hogy kik kapják a lakásokat? Azok, akik munkájukkaszorgalmukkal, áldozatkészségü

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Czinder Antal

1971 SEP 25
1021

Czinder Antal: Tanárnő

TÁJÉKOZÓDÁS

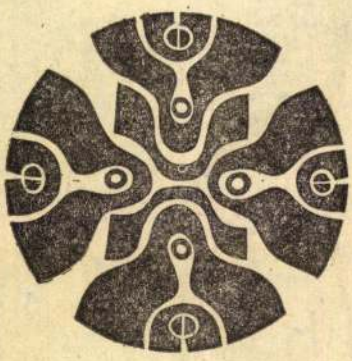

Haász István metszete

Meggyilkolandók-e a községpolitikusok?

Az NSZK-ban megjelent *Rolf Hochhuth* publicisztikai kötete, a *Háború és osztályháború.* Abból az ismertetésből, amelyet *Dieter Lattmann,* a nyugatnémet írószövetség elnöke a *Spiegel*ben közölt, kitetszik, hogy Hochhuth rokonszenves, ám de javíthatatlan személy, aki 1963 óta ugyanazokat a kívánalmakat hajtogatja a változó kormányoknak és változó államfőknek. Következtetni lehetne persze ebből arra is, hogy a társadalom javíthatatlan (mert ugyanazt lehet mindig a szemére vetni). Hochhuth azonban nem erre következtetett, ellenkezőleg „hisz abban, hogy sok dolog (tehát sok ember is) megjavítható". Ezért tartja nyilván érdemesnek, hogy mindig ugyanazt hajtogassa. Mindig valami tiszteletet parancsoló felháborodásból indul ki, és ez szerencséje is, mert így könnyen talál kiindulópontot. A bölcsebb Lattmann nem győzi megértően, ámde megrovóan csóválni a fejét, amiért írótársa a visszásságok láttán dühében „a saját írói igazságát azonosítja a valósággal. Ez egy drámaíró számára hasznos, mert kizárólagos magatartás lehet — de a politikai állapotok elemzőjét szükségképpen konfliktusba keveri az ésszerűséggel." Ez igaz is, hiszen az intézményesített formák mindenkor az ésszerűséggel igazolják létezésüket — hogyan is működhetnének, ha sértenék az ésszerűség szabályait? Lattmann tudja ezt, Hochhuth nem. Amikor pédául ez utóbbi azon háborog,

FR… VI…

A Napóleontól örökölt adminisz… ratív centralizmus, ez a maga id… jén is sokat vitatott adminisztrati… rendszer ma már Franciaorszá… fejlődésének valóságos kerékköt… je. A német föderalizmus, az egy… kori *Kleinstaaterei* örököse, a svá… ci kantonrendszer, az angol *sel… government* rendszer, sokkal élet… képesebbnek bizonyult a franci… centralizmusnál.

Ennek a centralizmusnak fő hi… bája, hogy minden energiát, tehet… séges, értéktöbbletet a fővárosba é… környékére vonz, és a vidéket vi… szonylag parlagon hagyja. Páriz… és környéke, a történelmi Ile d… France tíz-tizenkétmillió lakosáva… a fejlett ipari társadalom színvo… nalán él, ugyanúgy, mint Anglia… a Rajna-vidék, a Benelux és a Pó… völgye, de a francia vidék gazda… sági élete, technikai színvonala… úthálózata inkább a XIX., mint … XX. századra emlékeztet.

Csakhogy a francia vidék egyr… kevésbé tud beletörődni abba, hog… Párizs mellett örökké a mostoha… gyermek szerepét játssza. A regio… nális gondolat egyre inkább tér… hódít a francia vidéken. Legakti… vabb és legtehetségesebb szószólój… Jean-Jacques Servan-Schreiber, *„Le défi américain"* és a *„Pouvoi… régional"* című nagysikerű köny… vek szerzője, a *„L'Express"* cím… hetilap alapítója, akit 1970-be… Nancy-ban képviselővé választot… tak.

A Gaulle-ista kormánypárt haj… landó bizonyos mértékű decentra… lizációra, de csak adminisztratí… korlátok között, s ahhoz már ner… járul hozzá, hogy a tartományo… törvényhozó testületet — parla… mentet — is választhassanak.

Mindenesetre Franciaország re… gionális átszervezése évszázado… igazságtalanságokat tenne jóvá; a… egykor oly virágzó tartományok… Aquitánia, Elzász, Lotharingi… Occitánia, Normandia, Provenc… behozhatnák lemaradásukat, é… Párizs bénító közvetítése nélkü… kapcsolódhatnának be a felgyor… sult gazdasági vérkeringésbe.

A kérdést komplikálja, hogy a… ország határmezsgyéin — észak… nyugaton, keleten és délen — nem… zetiségi problémák is vannak. … politikai nemzet fogalma, ez a ki… váltképpen francia eszme, amel… nem tesz különbséget nemzetisé… *(nationalité)* és állampolgársá… *(citoyenneté)* között, sokáig eltün… tette ezt a gondot, de a második… világháború alatt és után ez is fel… színre került.

Bretagne, Elzász, Flandria… Occitánia, Provence, Korzika lak… fájdalmasan eszmélnek rá, hog… életszínvonaluk jóval alacsonyab… mint Ile de France-é, s tetejéb…

LÍP…

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 JUL 31

Czinder Antal

1021

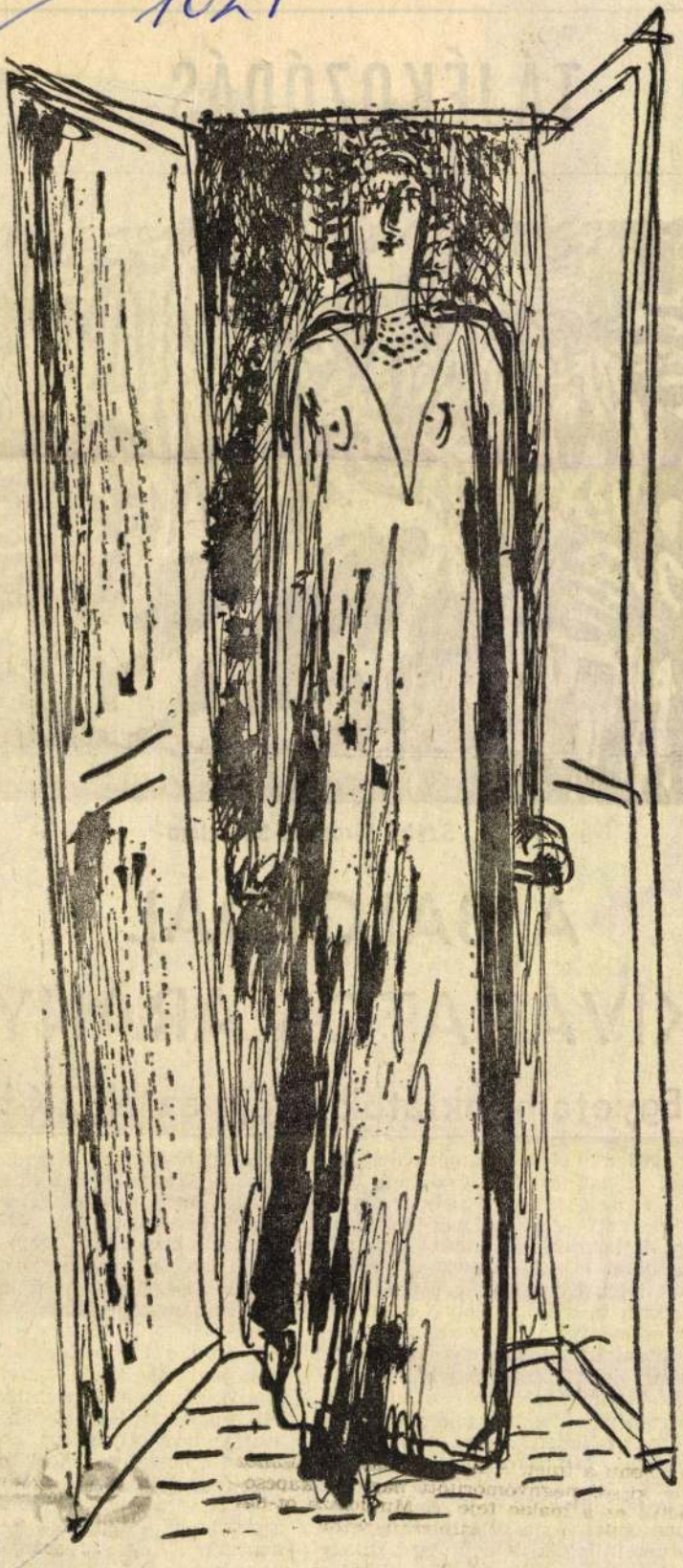

Czinder Antal: Asszony

TÁJ[illegible]KOZÓDÁS

Széky Piroska: Szerelem

A BALOLDAL KÍVÁNATOS ARÁNYA

Egyetemi oktatók vitája az NSZK-ban

1968 óta először ismét vészjeleket fújnak az NSZK oktatásügyi illetékesei: „Vörös veszély az egyetemeken!" Az ijedtség azonban másfajta, mint az utcára kitóduló politikai ellenállás 1968-as pillanataiban. Közrejátszik benne az a reform is, amelyet éppen az akkori események után kezdtek megvalósítani a nyugatnémet egyetemeken, legtisztább formájában a nyugat-berlini *Freie Universitäten*. Ez a reform a diákmozgalom számára bizonyos lehetőségeket nyújtott az *oktatás tartalmának* befolyásolására.

A tekintélyelvű professzorok azonban éppen ezt a korlátozott lehetőséget fájlalják. Olyannyira, hogy szinte hatalomátvételnek, diktatúrának látják a baloldali diákok és oktatók egyeztetett térhódítását. A *Spiegel*-ben a következő karikatúrát találhatjuk: hajlott korú és hátú professzorok szomorú ülősztrájkja, szólásszabadságot követelnek

alapján, hogy ki a társadalom lensége. Wesel szerint ezek a tóságok erre intellektuálisan csenek berendezkedve, és így döntést bizonyos telefonon egyéb utakon beszerzett inform ciók segítségével hozzák meg. sem érti, miként állapítható publikációkból, hogy a szerző lensége-e a társadalomnak, av csak javítani akarja, talán szoc lista értelemben. Löwenthal azt leli, hogy ezt látni lehet. Ő s állítja, hogy ilyen emberek kellenek; még csak korlátozni kell őket. „De azt hiszem, az lamnak joga van éberen őrkö azon, hogy a templom a falu maradjon, hogy az arányok csek legyenek."

A vita itt látványos fordul vesz: Löwenthal professzor pana kodik. Türhetetlen a *Rote Zell* a Vörös Sejtek garázdálkodása. utolsó szemeszterben már tiz nyolc burzsoá előadást zavar

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czinder Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 AUG 1.

1021

Gyetvai Já

Gyár

Molnár

Czinder Antal rajza

PIERRE ABRAHAM:

Balaton

Sötét öltöny s körül a párával tömött lég
Sötét öltöny ahol sok tarka mez feszül
Sötét öltöny s körül ifjak mezítlenül
Agg-gúnya mely elüt s elüzi viselőjét
A füvi és tavi mozgások szélire
Hol kit-kit labda hí barnára sülni le
Hát tán csak egy kövér csontváz amit takar
Duzzadt májával és ellustult hólyagával
Sebesen lüktető zavart artériákkal
Zsémbes gyomrával és löttyedt vénáival?
S az eldugult tüdő! S szóljak a többiről?

Sötét öltöny alól perli egy dobogó szerv
Az időt ami volt mi elkoptat s megöl:
Szívem mit kedvesem szép színe lobogóz fel.

TIMÁR GYÖRGY *fordítása*

Szenes Zsuzsa: Női fej

Fordítás vagy eredeti?

Kunszery Gyula az *Élet és Irodalomban* a Babits mely szerint „az egész még-is hamisítvány". Igen, hami-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 OKT 2

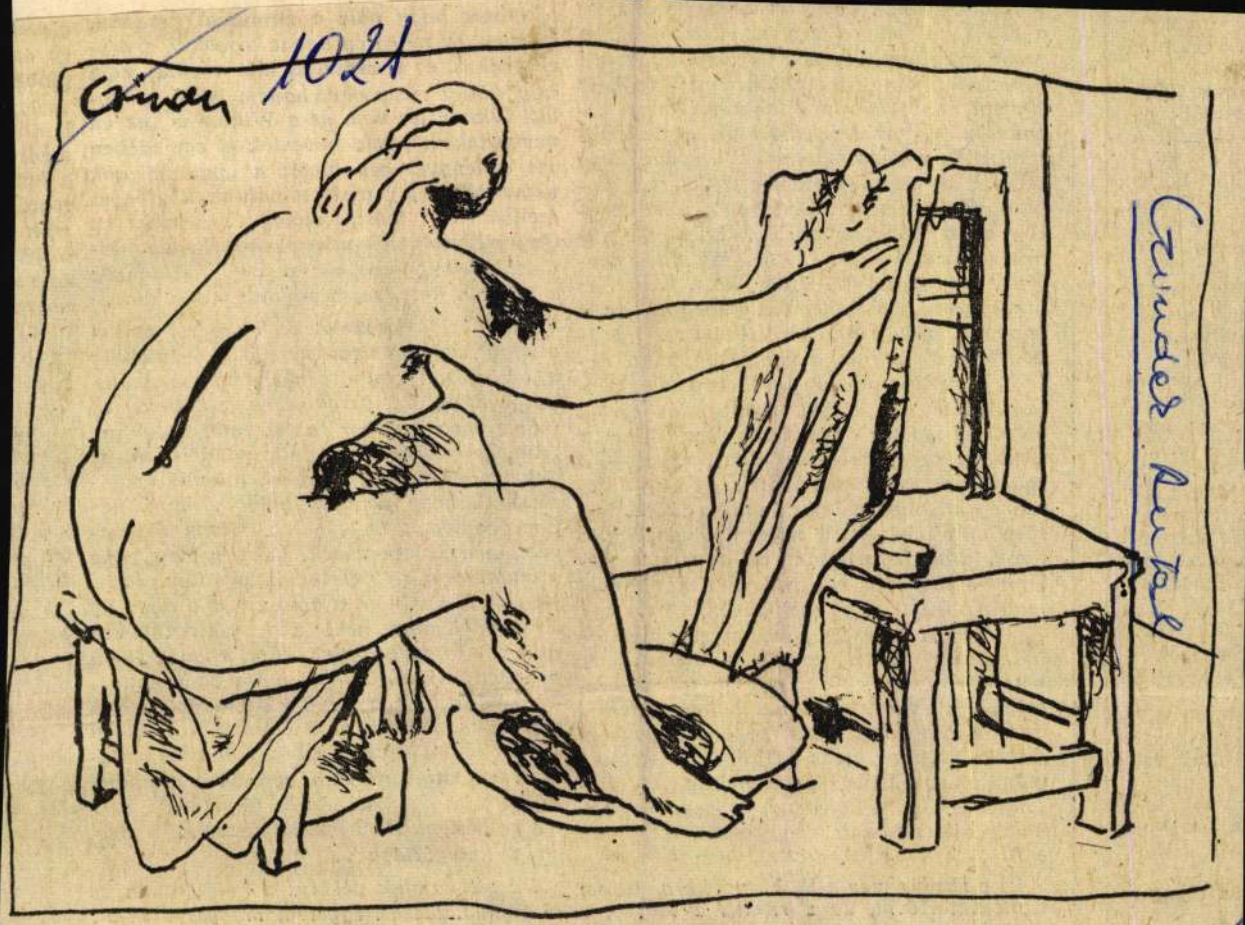

Czinder Antal: Este

utaztak,
bb értelme
?
gem 1807-
ágánál né-
tul, sőtt a
któl danol-
ikó bőrös
a többször

zecsukható
el, mint az
léktárával,
hét évszá-
jaival. Ez-
ágon.
gy kép a
és a már-
azája tér-
at: térké-

hívhatná-
, verseket
uk szépsé-
nyerseség-
adkozunk:

mi mást
csületszót,
egtöbbször

kadva egy
l.
- csak ezt

gyobb bi-
a bal ke-
.

az eljegy-

fogalmam sincs, hogy birkózom meg azza a többkilós lengyel regénnyel, amit előze tesen vállaltam, képtelenség, nem lehet, mi nem lehet, komolyan venni a határidőket Nekem mindig muszáj, tehát jobb nem rá gondolni és csinálni, mármint a hexame tereket és a pentametereket, utóvégre mé érdekes is, alig párszáz sor született a szo bám négy fala közt, a többit mind egy egy adott helyhez, időhöz, körülmények hez rögzíthetem, a HÉV-en készült a legtöbb, Budapest és Pomáz közt, aztán az autóbuszon, fel Dobogókőre meg le, de a legszebb talán a deszkaszállítási rész, amikor fölkutyagoltam a Kakashegytől a Pereshegy aljába, és egy farakáson ülve vártam a szállításvezetőt, aki épp az orrom előtt robogott el egy billencsen, billencs, szállításvezető, beleillik a ritmusba — a rakodók a tűznél melegedtek, én meg dideregve a distichonjaimat: „ám ha tudod, milyen álnok kéj az a nagy gyönyörűség, s látod, mily keserű méz az a nagy szerelem" — azután a sofőrfülkében már sokkal melegebb volt, nagy gyönyörűség, nem baj, hogy ráz, tulajdonképpen szeretem a teherautókat, hiába, ennek a nyárnak ez volt a ritmusa, és a ritmus a mi generációnké, a sajátossága? alaphangja? persze attól is függ, mit jelent ez a „mi generációnk", akik a húszas években születtünk? mondjuk a húszas évek derekán, összehasonlítási alapon vehetem magunkat egy kalap alá, többször végiggondoltam, utoljára az Égi báránykor: sej-haj-hahó.

Ez a ritmus meg a többi, persze a dallam is hozzátartozik, de a ritmus a lényeg, a

Geyer Floriant ők nem énekeltek, mint kiderült, a lengyelek, maradjunk hát idehaza a lovaink közt, sej-haj-hahó, nosztalgia?

„Életkori sajátosságunk, hogy mi ezeket a nagy szavakat nem szeretjük" — mondta a ballagáson egy ötvenes években született kislány, az igazgató mégis kellemesen lepett meg, amikor a szeretet értékformáló lehetőségéről beszélt: gondolkozni és dolgozni, hinni és szeretni, alkotni és bizakodni, hogy ne csak boldoguljatok, hanem boldogok is legyetek. Hiába magyaráztam a dömperesnek, hogy nem a pénz a legfontosabb az életben, Rudi kinevetett: ha én azt kívánom a dömperestől, hogy ne a pénz legyen neki a legfontosabb, ez olyan, mintha azt kívánnám, hogy a fején a barna haj szőke legyen. Ha választanom kell, ezek a matrózruhás kislányok előbb fognak megérteni, mint a dömperes, és én nem bánom, illetve velük előbb hangolódom egy ritmusra, és hogy csak a „humán" beállítottságúakkal? Nem okvetlenül, bár azt se bánom. Ha beskatulyáztatom, a „humán" kategóriába...

De ott vannak például a halászatiak, az olsztyni halászati egyetem magyar diákjai:

lásra
évvel
meg
arra
írása
hegye
dított
és m
háron
most,
zal a
jét, h
óta k
betű.

Csa
megol
szokta
jam á
mert
próbál
pogtat
a j-kk
Jaj, h

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VALÓSÁG
1964 — 9.

1021

Czinder Antal

Czinder Antal: Fürdés után

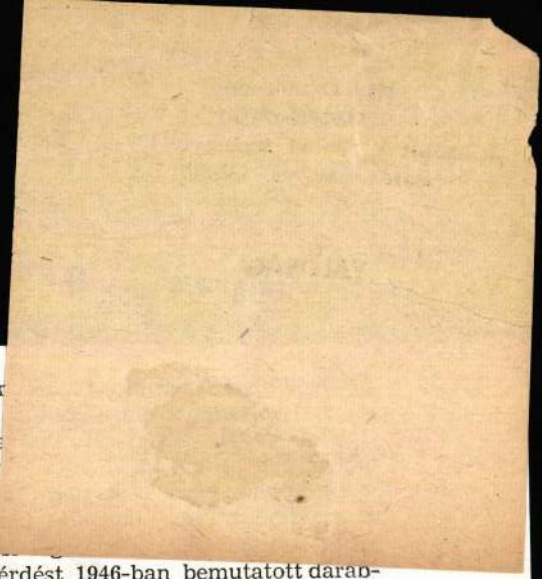

s egyesek őt állítják ma példaképül a lengyelek elé.

Ez a hősiesség-problematika Mrożek előtt külön
Szaniawski a lengyel színházak élő klasszikusa, a
című, 1925-ben írt darabjának hőse Nut kapitány, a
dozó hőstette, az Ordon-erőd cselekményének vízi v
épp szobrot avatnak neki, amikor megjelenik a való
sához csöppet sem hasonlító Nut kapitány. Megjeler
a dolgok rendjébe; Szaniawski akkor, 1925-ben, a hő
foglalt állást. Fájdalmasabban vizsgálta ugyanezt a kérdést 1946-ban bemutatott darabjában, a *Két színház*ban; a varsói felkelés tragikus értelmetlensége ihlette e darab visszatérő motívumát, a „gyermekek kereszteshadjáratát". „Csak mennek a gyermekek, mennek, mint évszázadokkal ezelőtt, csupán lengyel címert viselnek papír-sisakjukon, s szemükben valamilyen sóvárgás, valami tettvágy lobog; s nem tudják, hogy a halálba, a pusztulásba mennek." A *Két színház* igazgató-hőse tiltakozik e darab-látomás ellen: „Elég volt! Nem kellenek nekem. Azoknak a nemzetségéből valók, akik husánggal támadnak a napra! Megint ugyanaz! Mindig csak ez ismétlődik. De én józan vagyok..." — végül azonban Szaniawski a Másik Igazgatóval, most már a születő új színházra vonatkoztatva e jelképet, hittel vallja: „gyarló szablyáitok elérik a napot".

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

NÉPSZAVA

1972 JAN 22.

Czinder Antal

1972. január 22

1021

Czinder Antal:
Lány korsóval

SZ

KULTÚRA * TÁRSADA

Fekete Gyula

Egy

Feljegyzéseim közt évek óta kerülgetem a témát, s ez idáig sikerült bölcsen elkerülnöm.

Szó sincs arról, hogy kényes téma volna. A kényes témát könnyebb besorolni, csupán „fogalmazás kérdése"; akár attól kényes, hogy némely körökben túlságosan népszerűtlen, akár attól, hogy — más körökben — túlzottan népszerű.

Csakhogy ez éppenséggel unalmas, elkoptatott, ezerszer megírt téma, s előre tudom, mondhatok róla bármit: falra hányt borsó lesz ezeregyedszerre is.

„Persze, a szokásos tehetetlenség — gondolhatja erre a harciasabb szellemű olvasó. — Bízzák csak rám!..."

Nos, ezúttal kételkednem kell — már engedelmet — az olvasóban. Még az ő — természetesen meg nem alkuvó, radikális, teljhatalmú — intézkedéseit is minden bizonnyal túlélné a *borravaló*.

Nem is egy falatnyi forró kása, valósággal egy egész forró kásahegy. Ha most átrághatnám magamat rajta, régi adósságomat törleszteném. Azt akár ne is mondjam, hogy a borravaló *mellett* kell szót emelnem, ha azt akarom, hogy engem igazoljon a jövő.

És a jelen.

És úgyszintén: a történelmi múlt.

Két és fél ezer éves kőtábla őrzi talán az első nyomát: felsorolván az étel és az ital árán kívül azt a *nyolc pénzt* is, melyet a vendég a szolgálólánynak juttatott — bár az igaz, nincs megnevezve, minemű szolgáltatásért. De nem lehet vitás, hogy a borravaló nagy múltra visszatekintő hagyományunk; ha nem csurrant, hát cseppent — szolgának, inasnak, cselédnek — mióta léteznek bőkezű urak.

Ez tiszta dolog idáig. De hogyan védhetem én meg a borravaló intézményét ma, a szocializmusban, ahol is — tudvalevőleg — nincsenek szolgák és urak? Hogyan védjem meg

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Czinder Antal
NÉPSZAVA

1021

Utassy József

DERENGŐ

Hatalmas este van,
holdas.

Szél
fú,
hogy
hajladozhass.

Félsz,
ahogy derengő blúzod
melleden összehúzod.

Melegedj,
leheletemnél,
mintha általam jönnél.

Minket,
virágom,
le nem győznek!

Szemed ha szarvasé:
bőghetsz.

Őszülünk.
Hullong a rengeteg.
Termő ág, fiamat rengeted.

Csókkal szítom én tűzhatalmunk!

Ropog,
ropog az ősz alattunk.

Czinder Antal: Tanulmány

volt dugó, ez a megállapítás azonban — utólag belátom, de most már leírtam, mit csináljak — léha és szellemtelen, gyorsjáratról lévén szó, felejtsük el gyorsan, inkább arról beszéljünk, hogy az autóbusz példáját követve az élet minden viszonylatában bevezethetnék a gyorsjáratot, gyors kiszolgálás, gyors ügyintézés, gyors félfogadás (ami nem azt jelenti, hogy azt mondják a félnek, „csak gyorsan, nem érünk rá"), gyors javító-szerelő szolgálat, bár ebben nehéz elég gyorsnak lenni, mert az ügyfél azt szeretné, ha egy perccel a meghibásodás előtt jönne ki a szerelő, más talán nem is kellene, a gyorsmosást, a gyorstalpalást, a gyors (expressz) szerelmet és a gyors (elhamarkodott) házasságot már régen bevezették, de persze a gyors se mindig egyformán gyors, az ember azt hinné, hogy valami vagy gyors, vagy késik.

És a pályaudvarokon mégis azt mondják néha, hogy késik a gyors.

Vizsgázik a szőlő

Badacsonyban

A Szőlészeti Kutató Intézet badacsonyi telepén összehasonlító kísérleteket folytatnak. Negyven különböző borszőlőfajta termésének mi-

napos földrengéshullám összesen 37 milliárd lira anyagi kárt okozott. Számos közhivatalt és lakóházat ért súlyos károsodás. Körülbelül ezer lakást kell építeni azoknak akik fedél nélkül maradtak, s ma is barakkokban vagy vasúti kocsikban húzzák meg magukat.

Az iráni hófúvás

áldozatai

Az iráni kormány szóvivője szombaton Teheránban kijelentette, hogy eddig 23 halálos áldozatot követelt az Azarbayejan tartományban dühöngő rendkívül erős hófúvás és lavinaomlás. Több ezer embert a zord időjárás teljesen elzárt a külvilágtól. Egy lavinaomlás eltemetett 18 embert, egy másik pedig további négyet. A mentőosztagok 700 személyt szállítottak kórházba.

automatizált kezelőhelyiséget. A hosszú szállítószalagon konténerek haladnak, mindegyikben 56 további részekre osztott blokk van. Az újságok, folyóiratok és egyéb, rendszeresen megjelenő kiadványok előfizetőit programozott berendezés tartja nyilván, amely egyben arra is vigyáz, hogy a küldemények a megfelelő rekeszbe kerüljenek.

Gyorsított eljárással — hathónapi javító munka

A pécsi járásbíróság első ízben alkalmazta a módosított Btk. alapján az önkiszolgáló rendszerű boltokban elkövetett lopásért a büntető eljárás. Vágási Sándor pécsi lakos az élelmiszerüzletből ak tatáskájába rejtve 7 de szilvapálinkát és egy lite császárkörtét akart fizetés nélkül elvinni. A bí róság Vágási Sándort

BÜNTETŐELJÁRÁS SÚLYCSONKÍTÁSÉRT ÉS ÁRDRÁGÍTÁSÉRT

A Békés megyei Népi Ellenőrzési Bizottsághoz tavaly

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT
Telefon: 138-068, 337-748, 340-7

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 FEB 19

Czinder Antal

1021

ET

Czinder Antal rajza

A szökést kora este fedezték f

A nevelőotthon igazgatója vacsorához készülődött. A legkülönbözőbb időpontokban szokott vacsorázni, ez nála nem csupán táplálkozás volt, hanem a napi munkák és idegesség befejezését is jelentette: rövid, elégedett elmélkedést a nap dolgairól.

Az iroda ablakánál ácsorgott. Benyúlt az inge alá, újjaival a szíve táján dobolt, úgy tűnt: visszagondol a napra, mely különösen nehéz volt, mert sokat szenvedett a melegtől. Az íróasztalán elrendezte a papírokat, legfelülre, mint a legfontosabbat, az intézeti kertészet bővítésének a tervét helyezte, a bővítés gondolata ugyanis tőle származott, és mostanában a nap legtöbb idejét az üvegházak rajzaival, a parcellák beosztásával, a vetőmagok beszerzési rendjének a kidolgozásával töltötte. Kikapcsolta a ventillátort. A hamutartóból előbb kivette a félig elszívott szivart, egy ideig tanakodott, hogy bedobja-e a szemétkosárba, végül visszatette a hamutartóba. A nyitott ablakon át egy futó pillantást vetett az igazgatói lakásra, mely az egykori bárói kastély parkjának a szélén állt, az alacsony ciprusok mögött. Az esti hazaindulás előtt ezek az igazgatói sarokszobából küldött üdvözlő pillantások sohase maradtak el. Egy hízásra hajlamos, jóindulatú, családszerető ember cinikus figyelmeztetése volt ez: az edények között rendezgető feleségnek, a déli fekvésű szoba ablakánál várakozó festőállványának és szomorú szemű vizslájának, amely ilyenkor esetefelé a szokott helyén, egy kopott medvebőrön szunyókált.

Az igazgató egy kevés savanyú bort sze-

tött orvosi vizsgálati anyagu
nulmányok és jellemzések
lelapozott a gondozási köny
ruha, három ing, alsók, zok
só két lap közül egy fénykép
talra: Soma Bálinté. Az arc
fiú gondozatlannak tünt, a
kodott pattanások nyomaiv
mok színű haja a fülére lóg
folódva lebigyesztette; mi
valami bosszantó, sőt ellens
mében volt valami furcsa,
a sorsába beletörődő szomo
ma Bálint egy kissé korav

Az igazgató jól emlékezet
amikor meghozták Pestről,
gyéhez indult értekezletre.
kább szívósnak, mint erős
folyosón ácsorgott a felvéte
gumisaruban, amihez elég
az idő, s kinyúlt pulóverbe

THIERY ÁRPÁD • ELB

A

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal

1972 JAN 29

1021

Czinder Antal: Várakozás

ÁRA: 2.50 Ft

Budapest. VII.. Lenin krt. 9/11.
Tel: 221—285
Felelős kiadó:
SALA SÁNDOR
Nyomja:
SZIKRA LAPNYOMDA
Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető: bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta Hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (Bp., V., József nádor tér 1.) Külföldiek részére előfizethető: Kultúra Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. Budapest 62. P. O. B. 149.

Előfizetési díj: 1 hónapra 10 forint, negyedévre: 30 forint, félévre: 60 forint, egész évre: 120 forint.

KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA!

INDEX: 25.244

HOZZÁSZÓLÁSOK AZ ÉLET ÉS IRODALOM CIKKEIHEZ.

Ki tette az asztalra?

Szabó György *Melocco megbízatása* című, roppant rokonszenves cikkében olvasom: „Nem mondom, szürrealisztikus a kép csakugyan, vagyis meghökkentő, akárha — Max Ernst szavaival — egy esernyőt meg egy varrógépet találnánk a műtőasztalon". A német származású, kiváló francia dada- és szürrealista M. Ernst bizonyára sokszor mormolta e szavakat magában, szinte tán zsolozsmaszerűen, hiszen a mondás a szürrealista szépségeszmény kvintesszenciája... Csakhogy, amikor Lautréamont leírta *Maldoror énekei* című, kuszán torlódó és kéjesen tajtékzó művében, Max Ernst még meg sem született, Isidore Ducasse (Lautréamont gróf családi neve), akire nálunk Ady figyelt fel először („Körülbelül ő írta a világ legkülönösebb verseit" — *Budapesti Napló*, 1906) ugyanis 1870-ben meghalt, Max Ernst pedig csak huszonegy év múlva látta meg a napvilágot Brühlben. Egyébként a szürrealista művészeti tízparancsolat sistergő kőtáblájára vésett mondás nem műtőasztalról, hanem boncasztalról beszéi, ami... nem véletlen. Mint ahogyan az sem véletlen, hogy a romantikus kamaszhőbörgést, a káromlást és a könyörgést, az érzékek zűrzavarát és az ész vigyorát magasba emelő jelmondatban még a véletlen szó is szerepel. A pontos szöveg tehát a következő: „Szép, mint az esernyő és a varrógép véletlen találkozása a boncasztalon", születési éve pedig 1869.

B. L. E.

Leletváltás

Az Élet és Irodalom 3. számában Benedek István egy Benedek Marcell jogutódját illető tiszteletdíj átutalásáról szóló kiadói rutinlevél téves címzéséből „mély megdöbbenéssel" deríti ki, hogy nincs tudomásom Benedek Marcell haláláról. S mint írja: „Aggodalommal tölt el, hogy ilyen tájékozottság mellett vajon milyen népművelési propagandát fejt ki az iroda?"

Segítendő eloszlatni Benedek Istvánnak a népművelés ügyéért érzett aggodalmát, fölhívom figyelmét, hogy a címére ugyancsak eljuttatott könyvünk 72. oldalán megtalálható Benedek Marcell születésének és halálának dátuma.

Talán ehhez sem kell Benedek Istvánnak több idő, sem több fáradság, mint a honoráriumról szóló értesítésből a távdiagnózis elkészítésére és a sajtó útján történő közzétételére.

Végül is bízom benne, hogy Benedek István egyetért velem abban, hogy e könyv többet használ a népművelés ügyének, mint a „levélváltás".

Nemes Iván

a Népművelési Propaganda Iroda igazgatója

Banga Ferenc: Farsang

HÉT GÖMB RENDJE

„Hét gömbön áll a világ" — mondta azon a hűvös őszi délutánon anyám, amikor meglátogattam a szanatóriumban. Túl volt két műtéten, de én nem kíméltem. Szüntelenül faggattam, mert azért a tiltakozása ellenére is úgy éreztem, szívesen beszélget velem. Hiszen olyan keveset voltunk együtt. Alig néhány nyár néhány hetére szűkült kétéves korom óta együttlétünk. De nem gondoltam volna, hogy ilyen furcsa világba hasítanak a kérdések. Én a régi nyarakat kerestem, a szemtisztító hajnalokat, a harmatos egeket a végtelen kukoricások fölött. A neki mondott szavaimat. Az esték csillagait, amelyek ott szunnyadnak benne és bennem is az idő kék hamuja alatt. Hiszek abban, hogy nem húnytak ki végleg, egy-egy szó, mozdulat előragyogtatja, elkülöníti őket az elmosódó emlékcsillagképekben.

A szanatórium nagy kertjében is teret hódítottak az ősz katonás színei. Csak a fenyőkkel nem bírt. Álltak zölden.

— Jobban be kéne takarni a sebeket a nyakán — mondtam.

— Ááá... Azt mondta az orvos, hogy levegőn gyorsabban gyógyul.

Beszélgetésünk ezúttal vontatottan kezdődött. Annyit egész életünkben sem beszélgettünk, mint ez alatt a fél év alatt, amíg a szanatóriumban volt. Hetenkint háromszor két-három órát. Volt már türelmem várni. Sétáltunk.

— Milyenek is ezek a pesti népek! — jegyezte meg váratlanul.

— Milyenek?

— Hát, olyan szabadok... — elhallgatott.

— Szabadok? Miért?

— Itt a kórházban is bort isznak meg pálinkát.

— Hm, talán a betegséget akarják feledni — mondtam erre, de ő csak tovább csóválta a fejét —, és talán nem is pestiek.

— Dee, ezek azok. Ismerem én már ezt — szemüvegének vastag lencséjén a görbület torzítottan villantotta felém a fenyők zöldjét —, ismerem ám... — megint elhallgatott, aztán sóhajtotta: — Mikor mehetek haza, az érdekel. Nem ezek a pestiek. Itt van az ősz, törni kellene a kukoricát!

Ó, mennyi kukoricát letört életében. A címeres sor körülérné a földet.

— Mikor mehet?

— Mikor, mikor? Azt hiszed, tudom... Azt csak az isten tudja.

Már a számon volt, hogy talán az orvosok is, de eszembe jutott, hogy olyan témához értünk, amit firtatni akartam. Tudtam, templomba csak nagy ünnepeken megy el, akkor se mindig. Rátörtem a kérdéssel:

— Anya, hisz maga istenben?

Megállt, gyanakodva nézegetett. Összehúzta nyakán a ruha gallérját. Sejtettem, hogy ezután a szemüveggel való babrálás következik. Úgy is volt. Hosszan törülgette és igazgatta.

— Hát, persze, hogy hiszek.

— A mennyországban és a pokolban is? — kérdeztem újra gyorsan.

— Khm... — krákogott, aztán váratlanul ezt mondta: — Volt itt egy öreg ember. Valami református pap rokona. Biztatott, hogy át kell térni, mert azok leimádkozzák a betegséget...

Kissé ünnepélyes szavai után mondhattam volna, hogy akkor miért volt mégis kórházban az az öregember, mondhattam volna több érvet. Jó, hogy nem szóltam semmit. Jó, hogy bíztam benne, és nem siettem el a beszédet.

— Aztán látod, újra visszakerült ide. Pedig már volt itt. Nem lehet ezt, fiam, leimádkozni. Semmit se lehet.

— Dehát az isten... — szóltam csöndben.

— Az ist
lyen dolog
Van-e poko
van a kórhá
Láttam is
hiányzik mi
székekben,
rá lenne ka
végtagok, p
arcok.
— Láttam
— Nahát.
— Dehát
— A világ
mondta vár
mint aki mé
mindent tud
— Hét gö
gyon csodál
— Bizony
hogy ez a r
ezt inkább
azt mondom
jét. Anélkül
alacsony, tö
Egy lépésse
szólaltam cs
— Mit g
— Az az
— Hol?
— Hol! I
tudja! Azol
Ezúttal n
közbeszólta
— Hogy
— Hát,
a földig k
meghaltak,
— Ezt is
deztem in
— Deho
Halott vil
olvasok én
akárcsak
meg öreg
tak? És h
Aztán ma
ez a rend
Ezt a s
Nem erre
— Hát
— Hog
— Mi l
Csak lesz
— Nem
— Akk
— Mer
— Mié
ra, hogy
nézett, m
cán a rá
— Há
— Ezt k
hagyj bé
Nem
miért. H
mába.
— De
csaknem
— Mi
mi is ú
— Ak
kukoric
Azt h
Tévedte
— M
rám a
rendhe
— A
nyolód
hát ré
mal be
— I
megtu
menjü
Haz
óaran
fák.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Czinder Antal

7

FIATALOKNAK

1021

Testvérek

(Czinder Antal rajza)

Műhely vagy bérház

Művészház Szegeden

Van Szegeden egy öt-emeletes, rendhagyó bérház. Rendhagyó, mert a benne levő tíz lakás — emeletenként kettő-kettő — egyúttal műhely is, képzőművészeti műterem. Két évvel ezelőtt ide költözött be a város huszonnégy képzőművésze közül tíz. Letelepedve, honosság szerint is szegedivé vált.

Verébcsata

Egy forgalmas utca, most csupasz fáinak koronái fölött egy második emeleti műteremlakásban ülünk, *Pintér József* festőművésszel, a szegedi képzőművészeti csoport titkárával, aki most a házigazda, és a kalauz hálátlan feladatára is vállalkozott és a birtokba vétel, a letelepedés gondjairól, örömeiről beszélgetünk. Az ablakon kitekintve feltűnt, hogy rendhagyó módon néptelenek ezek az útmenti fák, sehol sem hallatszik egy árva veréb csiripelése sem. A titok megfejtéséhez a házigazda festőművész segít hozzá. Egy kiva. Igaz, közülük sokan már régóta szegedieknek vallják magukat, nemcsak hitükkel, hanem művészi alkotásaikkal is bizonyítva, hogy e tájhoz, e vidéki nagyvárosunkhoz kötődnek. A tízben azonban vannak olyanok is, akiknek éppen ez a ház jelenti az első otthont, az első műtermet.

lagszóróval sikerült elriasztania a hangoskodó „társbérlőket", az útszéli verébcsapatot.

Ez a „győzelem" ezúttal azonban nemcsak egy riport hangulatfestő eleme, hanem mélyebb jelentése is van. *Csupán kényszermegoldás lehetett, hogy az alkotás közben nyugalomra, csendre vágyó képzőművészeket ide, a forgalmas város közepébe telepítették le. Mégis tiszteletre méltó kompromisszum.* A városi tanács erőfeszítését, képzőművészetet pártoló gesztusát dicséri, hogy tíz képzőművésznek kényelmes sok egyik lakószobáját toldották, alakították át „műteremmé", és mindez zöldövezetben sokkal szerencsésebb lett volna. *Ám lakói, a művészek, ha szóvá teszik is ezt a gondjukat, nem panaszkodnak, hanem azon munkálkod-*

Műhelymunka

Természetesen ebben a bérházban is akadnak „lakói" gondok. Az egyik fiatal festő lakásának leszakadt mennyezetét például nemrég javították ki. Lényegesebbek azonban, a házban uralkodó művészi gondok.

Látogatásunkkal éppen az volt a célunk, hogy tapasztalatokat szerezzünk vajon, valóban műhely-e a szegedi művészház, vagy csupán egy bérház a sok ezer közül.

A képzőművészeti alkotás, természetéből adódóan, individuális tevékenység. Mindenkinek magának kell megfestenie a képét, megfaragnia a szobrát; mégis, mindaddig, amíg a gondolat alkotássá érlelődik, *az itt lakó művészek igénylik*

nak, hogy n
nalasabb mi
gálják meg"
doskodást.
mennyien vá
gálatot. A v
tát, a művé
sadalmi sze
gálatát.

István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal

1972 JAN. 1

1021

Czinder Antal: Tanulmány

mit akar, mit a
szeresse ez a n
kövesse holt és

föltámadt piro
aki hordja, ki a
könyökölj fel a
nem Júlia a síkon, de más
a Géniusz keresi Sándort, sarka
rúgja a tölgyet, dől róla a dér
s ahol a dárdák és lángok állnak
medvebundás győzők kezében
világos vérrel meging a pohár

föltámadt piros csizma a síkon
eszelős látomás volna csak?

hát nem szebb az újjászületés
hó-alatti kárhozatunknál?

lélekzem a télben, fohászkodom
föltámadt piros csizma, csak zaklass
te irgalmatlan édes, te fényes
csikorogd széjjel a szívünk havát!

---

nap már lehetséges többlet-teljesítmény statisztikailag ki sem mu-

merül, mert a pillanat teendőire alkalmatlannak tűnik, a küzdők

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 OKT 3

1021 Czinder Antal

Czinder Antal: Illusztráció

Kondor Béla rajza

, mert nem a szü-
l. Sajnos, az enyé-
élnek.
egyébként minden
ingyen szántják-ve-
járadékukat havi
oldják, a nőbizott-
ndóan figyeli, kinek
kocsi, orvos, ga-

erek segítésének
á- tudják a taná-
csak megtartják

él az is, akit gyermeke támogat, „standard" életnívón tart.

Minden okunk megvan a büszkeségre, amiért megvalósult nálunk a parasztságra kiterjesztett nyugdíjjog. És akik ezután mennek majd nyugdíjba, élvezik is annak áldásait, mert vidéken abból a várható 1500—1600 forintból meg is tudnak élni. Jól élni! (A vizsgált járásban például már ma az egy téesz-tagra jutó napi jövedelem 88 forint, tehát szép nyugdíj várható ilyen összeg után.)

Az elmúlt tíz év alatt nyugdíjba ment, úgynevezett járadékosok viszont nehezen

Czinder Antal

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP

1982 OKT 9

1021

(Czinder Antal rajza)

lemi tanácsülések jegyzőkönyveit, az intézmény fejlesztésével kapcsolatos dokumentumokat. Gyűjti és megőrzi majd az egyes tanszékeken oktatók kéziratban levő előadásait, az intézményben folyó munkáról készült fényképeket, hangszalagokat is.

1021

Czinder Antal

Czinder Antal: Pihenő

Mert viss
a magass
pehelyn
a föld —
de szárn

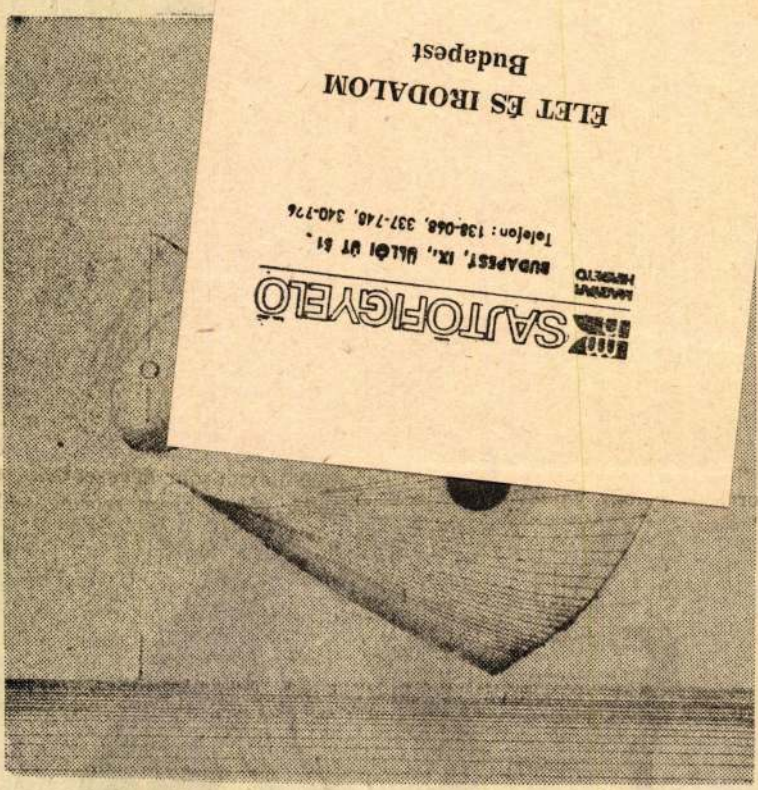

Szalay Edit: Kompozíció

Valahányszor a baráti országok valamelyikéből szimfonikus zenekar érkezik hozzánk, egy kosárnyi virágot — többnyire rózsát — adnak át az együttesnek. Ha a zenekar két szomszédos estén fellép, mindkét alkalommal számíthatunk a menetrendszerű virágküldeményre. A nyugat felől érkezett vendégzenekar nem kap virágot (a közönség nem is rejti véka alá ez ügyben kikívánkozó epés megjegyzéseit) — vegyen magának, ha szereti, hisz tagjai gázsit kapnak, míg a szocialista ország zenekara legfeljebb szerényke napidíjat.

Hagyjuk azonban az ártatlan negyven szál vörös rózsa jelentésének további értelmezését, hisz a virág mindössze jelzés, vagy legfeljebb jelkép. Amit előlünk elfed, az a látszatnak éppen ellene mond. Az eddigiekből bárki joggal vélhetné, hogy a szocialista országok hozzánk látogató művészeit szerető gondoskodásunk övezi, netán nagyobb a megbecsülésük, mint a tudásuk. Csakhogy zenei közgondolkodásunk a legtöbb esetben kisebb becsben tartja a szocialista országból érkező muzsikust, mint hasonló tehetségű nyugati társát — ha csak a baráti ország küldöttével nem régebbi keletű az ismeretségünk. Ez a helyzet, s minden érdekelt intézmény, felelős személy meg tudja magyarázni, milyen objektív adottságok alakították a helyzetet ilyenné, megvédeni azonban senki sem tudja. Közös a felelősség — magamat is beleértem —, s a zenei közgondolkodás e torzulását csupán együttesen lehet megváltoztatni.

Szokás szidalmazni a közönség sznobizmusát, nyugatimádatát, vagy

BREUER JÁNOS:

EGY

éppenséggel azt a tulajdonságát, hogy a szocialista országok nagyságait is csak akkor fogadja el, ha nyugaton ütik sztárrá. Csakhogy senki sem olyan ártatlan ebben, mint a közönség, amelyet a tömegközlő eszközök, a reklám s más tényezők formálnak olyanná, amilyen.

Néhány példa minden magasröptű fejtegetésnél többet ér. Bizonyára sokan emlékeznek még *Szvjatoszlav Rihter* 1954-es magyarországi diadalútjára. Rihter első külföldi szereplése volt ez, nevét senki sem ismerte. Bemutatkozásakor a Csajkovszkij-koncertet játszotta. Nem volt telt ház, de volt rádióközvetítés. Következő estje már zsúfolt volt, és a tervezett háromnégy helyett vagy 20 koncertet adott. Hogy járna Rihter ma, ha teljesen ismeretlenül, élete első külföldi turnéját nálunk abszolválná? Adna néhány estét — esetleg csak közreműködőként, fél koncertet — kisebb-nagyobb vidéki városainkban, majd, a turné megkoronázásául a fővárosban is szerepelne, alighanem a 250 hallgatóra méretezett Kamarateremben, s jó esetben 30 ember előtt. Rádióközvetítés nem lenne, a központi sajtóban egyetlen sor sem jelennék meg — így hát nem is tudnánk, hogy zsenit fogadtunk.

Czinder Antal

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 FEB 5

1021

Czinder Antal: Anya gyermekkel

„NEMECSEK" NEM

Emlékezetes, hogy mintegy három évvel ezelőtt az *Élet és Irodalom* hasábjain lelepleztem Jezsek Józsika Ferencet, aki anyagi haszonszerzés céljából évek során át a „Pál utcai fiúk" Nemecsekjének adta ki magát, azt állítván, hogy e regényalakot Molnár Ferenc őróla mintázta. Cikkem miatt Jezsek Józsika annak idején két pert indított ellenem, az egyiket a polgári bíróságon: személyi jogainak megsértése címén, bocsánatkérő nyilatkozatot követelve tőlem az Élet és Irodalomban s két napilapban, a másikat a büntetőbíróságon: rágalmazás címén, a cikkemben használt sértő kifejezésekért megbüntetésemet kérve. Ez utóbbi lefolytatását a büntetőbíróság a polgári per jogerős befejeztéig szüneteltette.

A kereken két éven át tartó polgári per a Legfelsőbb Ügyészség törvényességi óvása folytán kétszer is megjárta mindhárom ítélkező fórumunkat. S *valamennyi* bíróságunk egyöntetűen állapította meg ítéletében, hogy Jezsek Józsika „nemecsekkénti" szereplése nem kívánatos, sőt társadalmunkban megengedhetetlen, ennélfogva leleplező cikkem közérdekű és indokolt volt. A Legfelsőbb Bíróság pedig 1964. december 18-án hozott végítéletében *elutasította Jezsek Józsika perbeli követelését: a sajtó útján igényelt elégtételt is.* Az alább következők szükségessé teszik, hogy idézzem a Legfelsőbb Bíróság ítéletének egy részletét:

„Felperes nem bizonyította be, hogy

totta Jezsek Józsikát e sajnálko
elfogadására, annál is inká
mert — idézem a tanácselnök s
vait —: „korántsem biztos, h
Hollós Korvint el fogjuk ítél
(Mellesleg az ítélet, az időközb
kihirdetett amnesztia-rendelet
telmében amúgysem lett vo
végrehajtható!)

Jezsek Józsika elfogadta a
nácselnök javaslatát, annyival
örömestebb, mivel ezen a tárg
láson már ügyvéd nélkül jel
meg: egymást követően hár
ügyvéd is visszaadta jogi képvi
letét, miután a per folyamán m
győződtek arról, hogy Jezsek
zsika hamis tényállításokkal m
tévesztette őket.

Ki-ki joggal hihetné, hogy e
mális aktussal az átlátszóan e
szerű, de a jogi rabulisztikák
csűrés-csavarástól tengerré dag
ügyecske végképp lezárult. H
azonban ez ne így történjék, e
egy fogalmazásbeli lazaság g
doskodott.

A büntetőtanácsnak az ügy le
rása után néhány héttel kikézb
tett végzése nem egyezett a t
gyaláson kihirdetett szóbeli vé
tározattal. E szóbeli hatá
ugyanis pontosan körvona
hogy sajnálkozásom nem az
érdemi részére (tehát nem a
zonyosodott Nemecsek-szé
re), hanem kizárólag az érd
leplezésen túlmenő és Jezsek
zsikát „fölöslegesen" sértő k
zésekre („szélhámos", stb.)
kozik. Ezzel szemben az

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Czinder Antal 1972 APR 1

1972 APR 15

Czinder Antal: Radnóti-illusztráció

3

agda rajza

nalú vendéglátá
hogy tetszésem
jak az országbar
mint húszezer ki
tam, csupán az
riai területeken,
mos olyan pontj
lyeket honfitárs
még senki, vagy csak nagyon kevesen láthattak.

Így jutottam el Irkutszkba, ahol a szóban forgó dokumentum született.

Barátommal és alkalmi kísérőmmel, Alekszander Gerskovicscsal már Moszkvában elhatároztuk, hogy Irkutszkba feltétlenül ellátogatunk. Általános turisztikai és egyéb várható érdekességeken kívül különleges okok is vonzottak ide bennünket. A. G. ugyanis, aki foglalkozására nézve művészettörténész, amolyan hobbyként Petőfi-kutatással is foglalkozik, és úgy gondolta, irkutszki látogatásunk során talán hozzájárulhatunk valamivel a Petőfi-kutatások magyarországi eredményeihez. Őt a tudományos kíváncsiság ösztökélte, engem elsősorban magyar voltom, s ily módon illetékességem és érzelmi felhangoltságom vezérelt; ez a kettős buzgalom szülte a dokumentumot, azaz jegyzőkönyvet, amely az irkutszki egyetemen készült ezerkilencszázhatvannyolc szeptember tizenhetedikén.

Kérésünkre speciális tudós társaság gyűlt egybe. Nevek szerint:

ba temették. Ezt azonban még máig sem sikerült kétséget kizáróan bizonyítani. Éppen ezért széles körben élnek legendák arról — és bizonyos tudományos munkákban is felbukkan a lehetőség —, hogy Petőfi nem halt meg Segesvárnál, hanem talán Nyugatra menekült, vagy a többi magyar hadifogollyal együtt Szibériába került, ahol még nyolc évig élt, és ott temették el, a Szelengir, vagy Szelgir járás Keres nevű falujában. Tudomásunk szerint elsők vagyunk, akik erről a helyszínen és talán a legilletékesebbnek mondható szakemberektől várunk felvilágosítást.

A tudósok egybehangzóan leszögezték:

1. Nem tudnak arról, hogy a cár és Paskievics parancsa ellenére Szibériába hurcoltak volna magyar hadifoglyokat. Valamennyit átadták az osztrákoknak.

2. Ha mégis akadtak volna magyar katonák, akik valamiképpen Szibériába kerültek, feltétlenül nyoma lenne ottani létezésüknek, főként ha olyan, már akkor híres ember lett volna közöttük, mint Petőfi.

CZINDER ANTAL

új írás

IRODALMI, MÜVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

XXVII. ÉVFOLYAM
1987. JÚNIUS

6

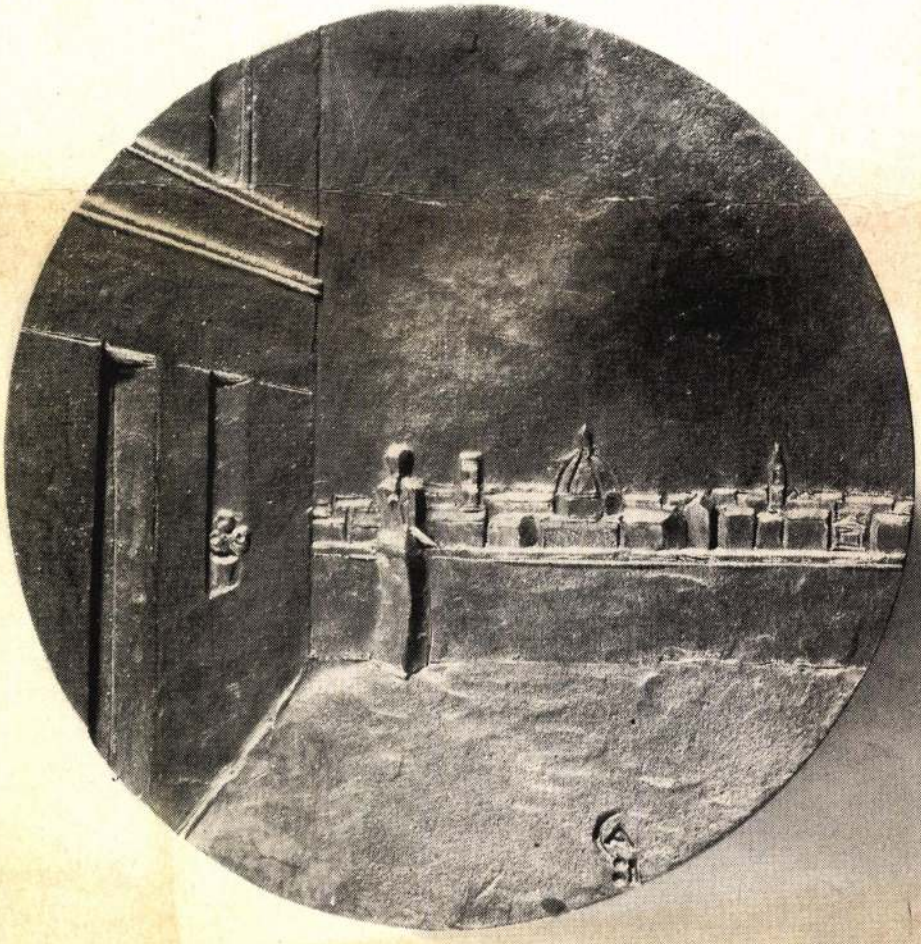

CA 70

CA 72

CA 71

CA75

új írás

Ára: 17 F

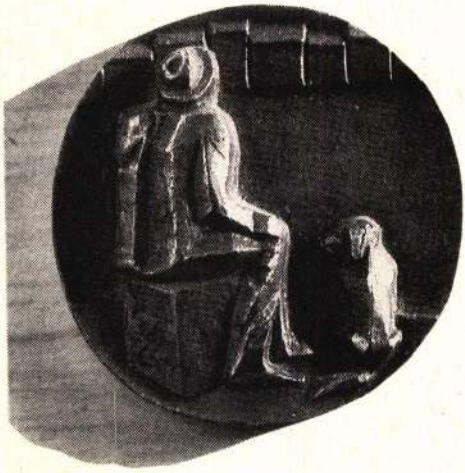

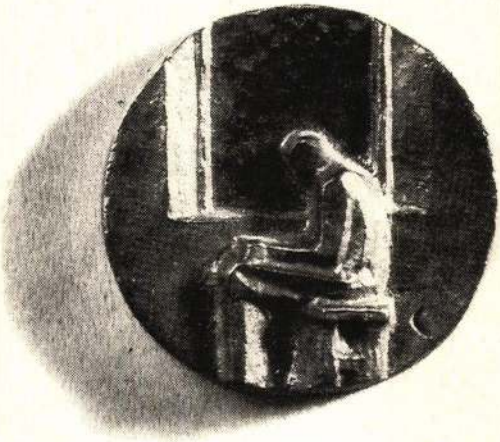

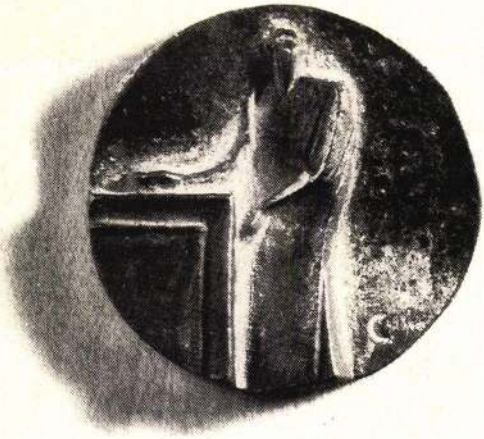

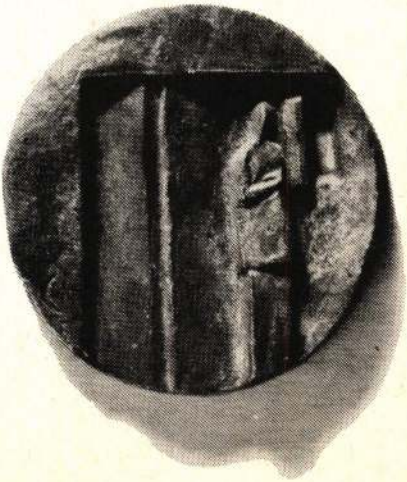

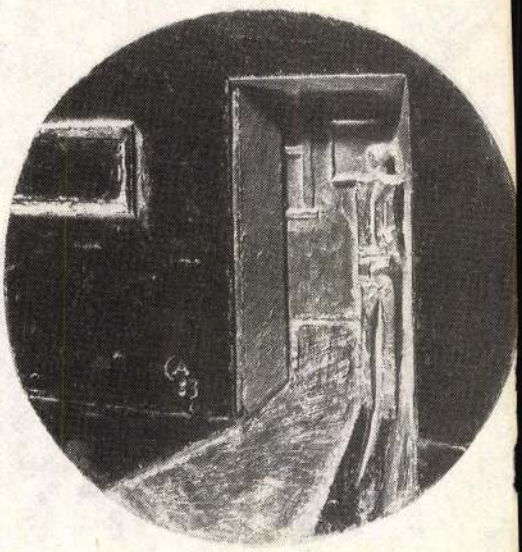

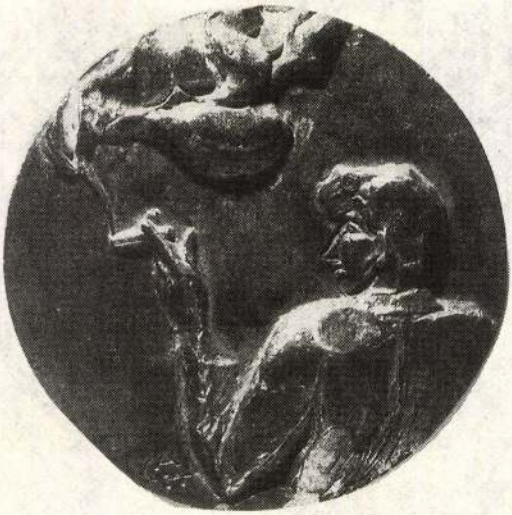

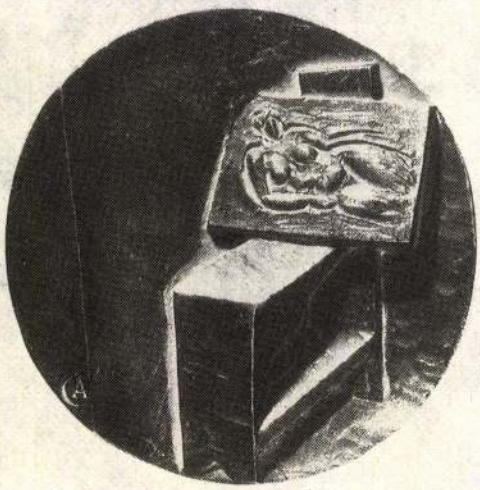

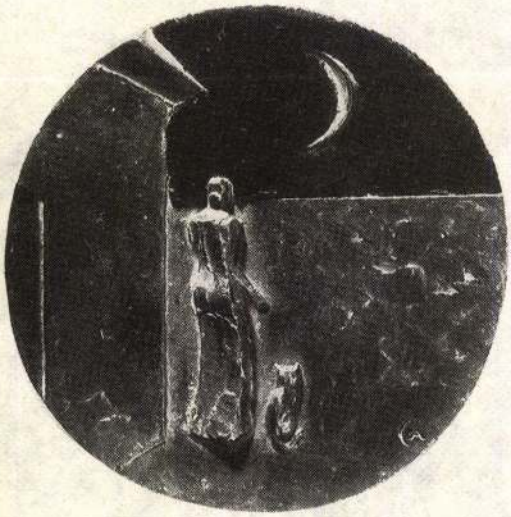

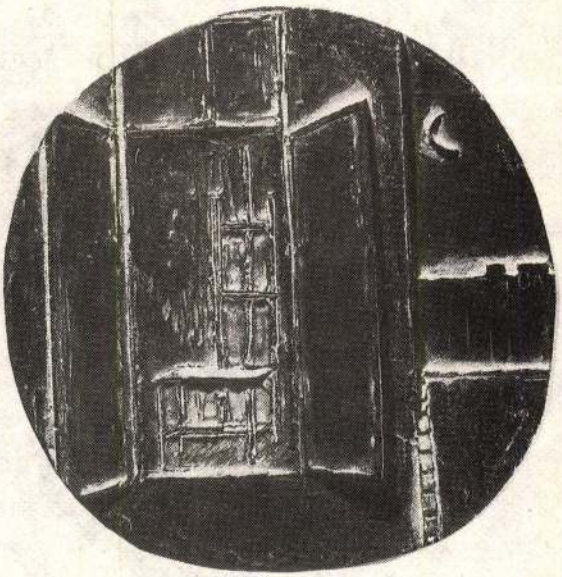

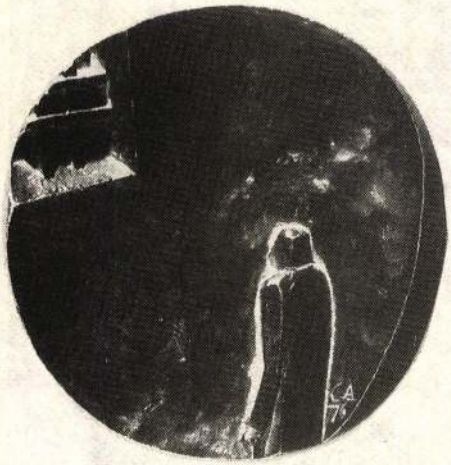

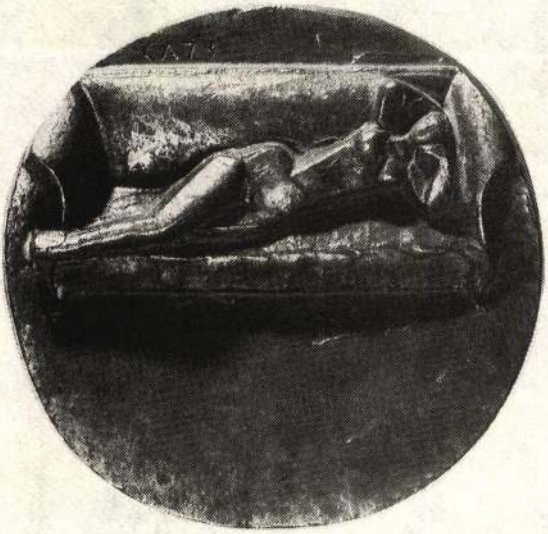

Csoda az asztalon

Villámzáras utazószatyorral jött. Aztán ott volt a csoda az asztalon. Új=ságpapírból csomagolta ki műveit: az érméket! Akár Giacometti egy öreg gyufásdobozból. S itt volt a szellem, ítélet, erkölcs, a szilárd gótika, a bronzban a pettyes tükörtégla, a gyémántmorzsa a bronz=magányon, a város, a kő, a tér, a lágy sajka és az eleven szögletesség, angyalok bronz=lobogása, holdfény és puszta=tűz sikátorok, a lapályredők és gyűrődés=sivatagok holdesője. Czinder Antal úgy hozta műveit, ahogy testében szívét hozza az ember, ahogy a pupillában megcsillan az alkony, ahogy az anyagban a létezés=akarat mosolyog. S fölöttünk Ferenczy Béni sas=nézésű emberarca, mint a téli hold.

Juhász Ferenc.

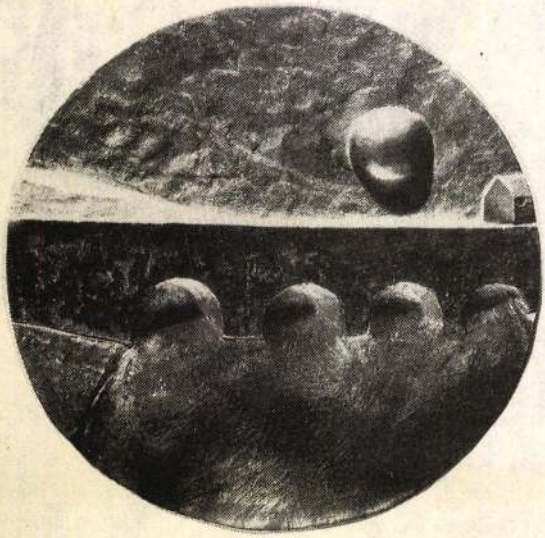

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász- és grafikusművész

6 Czinder Antal: A másik szoba, bronz, ∅ 10 cm, 1983

Művészet, 1984. febr. 14.-old.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Czinder Antal

1974 ÁPR 13

1021

Czinder Antal kiállításáról: Asszonyok

szánára — minden zaj,
en közvetítettek, az em-
eréstől az ajtócsapódásig,
sóhajaitól az orvosok ta-
áig. Ám nem is a szuper-
mikrofonok *jelenléte* va-
ly élővé a helyszínt, ha-
en az, hogy a technikai
nem tolakodtak a min-
let véletlen szereplői elé.
varták a játékot — ami
olt játék, hanem eleven
És ahogyan a szenvedő
negfeledkeztek arról, hogy
közvetíti a Rádió, úgy fe-
k meg mi hallgatók is
kik ezt a kórházi világot
k. Eltűnt a dokumentum-
ítője (Wisinger István), a
Pós Sándor), a hangmér-
pán István), a dramaturg
Lajos), vagyis mindazok
ravúrja és invenciója *ri-*
súlyok nélkül tudósított
ntő orvosok, ápolók rend-
köznapjairól.

●

más jellegű közvetlensé-
Mezei András dokumen-
, a *Halálom után*. Ebben
ámában nem a technika
a riporter és a riport-
onya. A riportalany, egy
us-orvosnő, öngyilkossá-
t meg: az ő önanalízisét
k le" készülékünk mellett
eszélgetést vezető, végső
ől vitatkozó riporter
i erre a szokatlan, nyil-
omásra az egykori ideg-
mintegy szerepet cse-
Itt a drámai összeütkö-
ező és kérdezett közötti
beszédben zajlik le. Kár,
lönös dialógus terjedel-
gyakori ismétlések —
dekességük és hitelessé-
re — gyengítették a hat-
katarzis hatását.
dott példák talán vélet-
mint ahogy a rádióhall-
egtöbbször van valami
g. Jó néhány dokumen-
sorolhatnánk még fel,
ind a műfaj megújhodá-
nika és a mondandó ter-
lcsönhatását bizonyítják.

Kalmán Éva
egyszerre az
a világtörtén
tünk. Mégpe
intenzitással
amilyennel
az iskolai ol

GALSAI PONGRÁC:

Ipics-apacs a

A művészet az egyetlen szakma, amely fából vaskarikát is tud csinálni. Néha. A halálból, e tragikus eseményből például vígjátéktémát, a halántékhoz szegzett revolverből tréfás kelléket, a ciánkáliból röhögésre serkentő oldatot. Ezt a nonszensz-gyártást nevezzük általában „fekete humornak". A filmműfaj vígjáték-dömpingjében, amelyben a történelmi operettől a szatíráig a nevettetés sokfajta elemét fölhasználták, *Magyar József* filmje az első, ahol a „könnyű múzsa" síri kereszttel a kacsójában libben elénk. A történet maga is egy lélektani „nonszenszen" alapszik.

Bizonyos, talányos rendeltetésű üzembe revizor érkezik. A három „jópipa" vezető — aki a „három aranyású" kedélyességével jelenik meg a mesében, majd a közösen elkövetett gyilkosság árnyékával távozik —, lebukás esetén fejenkint nyolc-tíz évet kapna, sikkasztásért. Kivéve, ha valamelyikük közben a halál fia lesz. Ez esetben a vétséget a hullára lehet kenni, s a másik két haver megmenekül. Elhatározzák tehát, hogy kisorsolják egymás közt a halált: „éni, péni, jupiténi, effer, geffer, gumiéni", te leszel a halott! Csakhogy mindig „közbejön valami". S az egymás elveszejtésére kiagyalt trükkök sem sikerülnek. Vé
ga a revizor lesz az áldozat.

De hát van ilyen eset? E
hető, hogy valaki börtönb
helyett az öngyilkosság esél
lasztja? S életét dobja a sze
kerékbe? Utóvégre, ha már
molósdiról" van szó, a fe
egyszemélyi vállalása is le
tét. Ha a Fekete Péter a ke
marad: én megyek a börtön
továbbadom: valaki más...

Itt nyilván egy hipotétikus
állunk szemben. A „föltéve
nem fogadva" jellemző pél

Magyar Józsefnek azonba
lektani nonszenszet" nem si
szatirikus „nonszenszek" fo
ban lebonyolítania.

Mert hogyan is csinálhatn
ból vaskarikát? Nem úgy, h
fakarikát megvasaljuk, vagy
karikára faabroncsot szerelü
„fekete humor" minden ele
ugyanazt a képtelen anyagot
kiöntött vasat kell tartalmaz

Sajnos, az *Illatos út a se*
című filmben egy „észbontó"
ügyi heccparti játszódik le,
hibátlanul reális stílusban é
nyezetben. A hősök fejjel
a plafonon sétafikálnak, mi
a helyiség összes tartozéka
san engedelmeskedik a föld
erejének. „Ilyen nincs!" — go
a néző. S már-már ott tart, h

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 5
Palócföld

1021 Czinder Antal

Czinder Antal: Vasaló nő

redőnyös fiókjai fölé
éknek vetette. Ha nem
elmi viharnak, talán
önteltség tipikus pöf-
juk, hogy lábai makacs
járt. Munkához fogha-

kot, ahonnan karikába
ásik kulcsot emelt ki.
veit. Mindkettőt kinyi-
d a jobb oldali redőnyt.
l elhalt rostjaiba föl-

rzésére. És ekkor tör-
te híres biztonsági fe-
ak egy fiókot húz ki,
és munkához lát. De
indegy lett volna, hol
ül az a bizonyos fiók
meggyőződni minden
ges volt, hiszen az át-
udta például az indi-
ól, mint a gemkapocs.
nek jelentősége lehe-
n lapuló dossziék leg-
ban korántsem volt
ük Tágliberre várt.
n ide illett. Ezért ne
látszatra ártatlan do-
Tágliber a bal alsó —
te sorra. Sima lendü-
elen volt nyúlni. Egy
kék-piros ceruzára
tt, hogy itt melyik
rül itt másnak semmi
lig különösen nem.
helyet, de kék-piros

létező tárgyat. Hasz-
s, szabályos faragás,
amikor a ceruzán
-IN" — betűzte. Be-
színűleg a fogástól,
hogy az érthetetlen
ett.

lülről második fiók egy bi
és a hármasra esik. Aki
egész fiók tartalmát. Nem
nél, hogy vele nem úgy történt.

Szólni akart, de mire rászánta magát, már puffantak az irattartók, ahogy csak az irattartók tudnak puffanni.

A fiók pedig rakoncátlan zajt csapott.

— Menjen ki — szólt rá a kalapos. Indulat nem látszott az arcán. Felszedni és visszahelyezni készült a fiókot. Táglibert a köpcös öves hasával kituszkolta.

Jóformán annyi ideje sem volt, hogy a másik kettő figyelő tekintetét zavarában kikerülje és a nyugodt méltósággal közlekedő csillék közül megállapítsa, melyik megy befelé üresen, melyiken jön kifelé a szén, máris beszólították.

— Senkinek semmiről. Ért engem? — kérdezte a kalapos.

— Igenis.

— Senkinek semmiről. Részleteket pedig egyáltalán ne.

— Igenis.

— Nem érti maga, ember — mondta a kalapos nyugodt hangon. — A tárgyi bizonyítékot ne említse senkinek. Lefoglaljuk és elvisszük. Maradjon nyugton. Az eljárás most már megindult a kellő időben mindent megtudmajd.

— Intett, a dagadt borítékot vett elő és óvatosan belehelyezte a ceruzát.

— Igenis. A ceruzát... senkinek. Értem, kérem — buzgólkodott Tágliber.

— Marha. Nem érti. Részleteket senkinek. „Tárgyi bizonyítékot" — érti?

— Értem kérem... Csak „tárgyi bizonyítékot"... részleteket senkinek.

Amilyen gyorsan érkeztek, olyan gyorsan eltűntek. Meg volt róla győződve, hogy nyomon vannak. Izgalmában felfoghatatlannak tűnt, hogy a kötélpályán a telerakott csillék változatlan nyugalommal jártak. Befelé indultak az üresek, szabályos időközönként pedig faszállítmány.

Az elkövetkezendő hetekben gyakran kijöttek. Olykor már vártak rá. És később is jöttek, amikor már nem mindenben tartotta magát alkalmasnak a feladat ellátására. (Talán emiatt a belső önkritika miatt tehette meg, hogy bányásznapokon a többiek megtűrték, velük együtt részegedjen le. Később pedig már nem is emlékezett senki, hogy valamiért is kiközösítették volna valaha is azokban az időkben.) Neki rendszerint asztalhoz kellett ülnie. A kalapos az ablakhoz állt, figyelte a műszakváltás miatt megélénkült teret. A kövér rendszerint Tágliberen tartotta a szemét. Időnként a dossziékat is átfutották.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Világosság

Czinder Antal

1978 ÁPR

Czinder Antal:
Üzenet a palackban
(kisplasztika)

1021

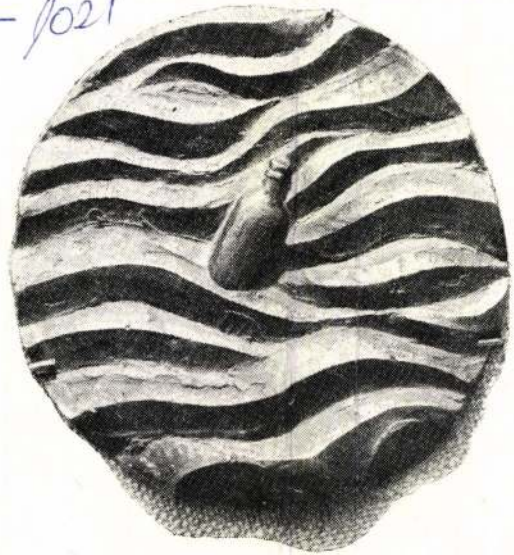

Végezetül: az állam olyan állat, melynek törvényeit nem tehenek és juhok, hanem az ember természete szabja meg, mivelhogy emberekből áll, azonban egy ember sem élhet a többi felett úgy, mint nyáj felett a pásztor. A tökéletes állam szükségképpen olyan állathoz hasonló, amelyik saját természete, szükségletei és tapasztalatai szerint kormányozza önmagát, mint Ulysses, ha kell magáért, vagy mások ellen.

A tiszta arisztokrácia — vagyis midőn állandóan többen uralkodnak kényük-kedvükre és nem az összesség, hanem saját maguk javát szolgáló törvények szerint, melyeket önkényesen változtatnak —, nem más, mint a zsarnokság sokfejű hidrája, azaz egy helyett sok féreg a testen.

Az összesség és az egyén szempontjából tökéletes állam — feltéve, hogy a benne élő emberek méltók e

asszonyaik szol
és barmaik legj
sütésben, míg r
az ellenség kar
mialatt ő szép,
Amint a hatalom birtokába jut, mindenki jogot, mégpedig isteni jogot formál rá és kész valamennyi alattvalójának fejét vétetni, legyen az apa, fiú, anya, fivér, nővér vagy leány, ki e jogát lázadóként tagadja és inkább magában marad, sivataggá változtatott országában, a kivégzettek pestisthozó, dögletes légkörében, semmint hogy eltűrné, hogy alattvalói példának okáért Róma igáját lerázva szabad és a világ első népévé legyenek. Ez természetében rejlik, ilyen aljas az ember. A morál csak a könyvekben van. Nem ezt tanítja-e a történelem?

A hatalom elnyeréséért polgárok vérével áztatva a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 MÁJ

Világosság

1021 Világosság

Orlinder Antal

SOMMAIRE

273 Biosphère et technosphère • *Tibor Várkonyi*

280 Rousseau sur l'origine de la langue *János Kelemen*

286 Le jeune Plekhanoff et la tradition révolutionnaire russe • *János Somogyi*

292 La Hongrie et la culture courtoise *Ágnes Kurcz*

300 Portrait de Ferenc Deák • *György Balázs*

305 „Le plus grand Hongrois": la naissance d'un dicton • *Mihály Lackó*

308 La sociologie des religions après Weber *S. N. Eisenstadt*

316 La croissance économique et les pays en développement • *András Várnai*

323 La commémoration de la „Vigilia" de Derkovits • *András Rényi*

Comptes-rendus

325 Péter Hanák: La Hongrie dans la monarchie *(Imre Loránd)*

328 G. Yahoda: La psychologie de la superstition *(Mihály Murányi)*

330 Voyage à Venise *(Gábor Szigethy)*

335 Écologie dans la Grèce antique

СОДЕРЖАНИЕ

273 Биосфера и техносфера • *Тибор Варкони*

280 Руссо о возникновении языка. *Янош Келемен*

286 Отношение юного Плеханова к русскому революционному наследию *Янош Шомоди*

292 Венгрия и рыцарская культура *Агнеш Курц*

300 Облик Ференца Деака • *Дьердь Балаж*

305 «Самый великий венгр»: происхождение одной поговорки • *Михай Лацко*

308 Социология религии после Вебера *С. Н. Ейзенштадт*

316 Экономический рост и развивающиеся страны • *Андраш Варнаи*

323 Воспоминание о Дерковиче в журнале «Вигилия» • *Андраш Рени*

О книгах

325 Петер Ханак: Венгрия в монархии *(Имре Лоранд)*

328 Г. Ягода: Психология суеверия *(Михай Мурани)*

330 Путешествие в Венеции *(Габор Сигети)*

335 Экология в античной Греции

Szerkesztő bizottság:

Ádám György, Balló István Bence László, Benkő Károly, Hahn István, Koroknai Zsuzsa (főszerkesztő-helyettes), Köteles István, Lukács József (főszerkesztő), Mátrai László (a szerkesztő bizottság elnöke), Munkácsy Gyula, Zoltai Dénes

•

A szerkesztőség munkatársai:

Balázs György, Farkas János, Kiss Károly, Klaniczay Gábor, Murányi Mihály, Palkó Magda, Sziklai László

E SZÁMUNK SZERZŐI

Várkonyi Tibor tudományos főmunkatárs, Országos Közegészségügyi Intézet • *Kelemen János* kandidátus, egyetemi adjunktus, ELTE Bölcsészettudományi Kar • *Somogyi János* egyetemi adjunktus, Pécsi Orvostudományi Egyetem • *Kurcz Ágnes* kandidátus, Országos Széchenyi Könyvtár • *Balázs György* történész, főszerkesztő, Corvina Könyvkiadó • *Lackó Mihály* lektor, Magvető Könyvkiadó • *Várnai András* tudományos munkatárs, MTA Filozófiai Intézet • *Rényi András* egyetemi hallgató • *Murányi Mihály* tudományos kutató, ELTE Bölcsészettudományi Kar • *Szigethy Gábor* egyetemi adjunktus, ELTE Bölcsészettudományi Kar

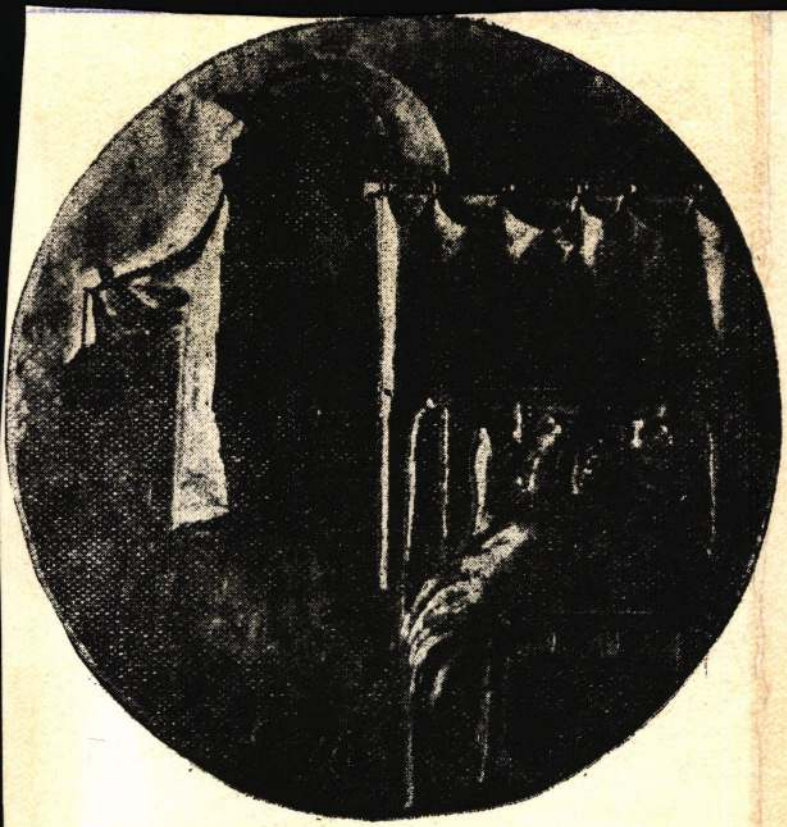

CZINDER ANTAL: MAMA

Czinder Antal

CZINDER ANTAL: VERONIKA

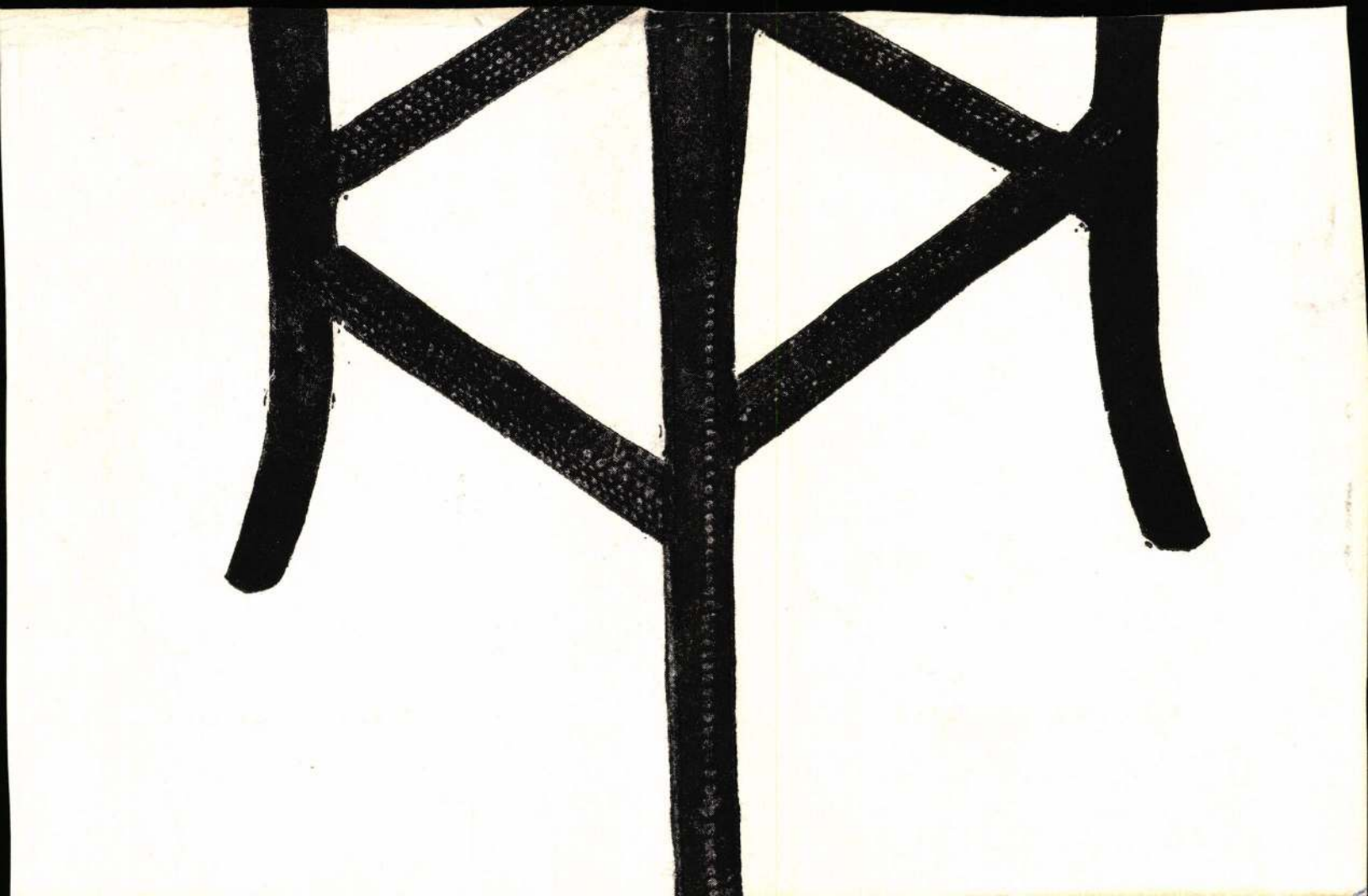

Vojnovics tévésorozatot ír

MH/Newsweek

Nagyon nehéz novellát írni a hajótörésről, ha magad is a hajó fedélzetén vagy – nyilatkozta a Newsweeknek Vlagyimir Vojnovics, az Ivan Csonkin élete és különleges kalandjai című mű szerzője, amikor arról kérdezték, hogy ma nehezebb dolga van-e egy orosz szatiristának, mint a kommunista időkben.

Vojnovics, Oroszország egyik legismertebb szatirikus novellistája most komédiasorozatot ír az orosz televízió számára, noha lesújtó a véleménye a tévésorozatokról és a televíziózásról. Miután 1989-ben kényszerű emigrációjából hazatért, belekezdett egy novella írásába. Ám hamarosan rá kellett ébrednie, hogy a régi rendszerben a magafajta írónak egyszerűbb volt az élete, hiszen a szatírának egyetlen témája volt: a pártállam. A dolgok azonban gyökeresen megváltoztak, a politikai átalakulás után egyedül a televízió látszott alkalmasnak, hogy a mindennapi eseményekre reflektáljon. Vojnovics olyan sorozatokat szeretne írni, amelyek művészileg értékesek, de szélesebb rétegek számára is élvezhetők, akárcsak Ivan Csonkin története.

Vojnovics a mostani oroszországi helyzetet úgy látja, hogy az okot ad a borúra. Szerinte ugyan a szovjet rendszernek befellegzett, de az emberek továbbra is szovjetek maradtak. Lehetetlen egymással kapcsolatot tartani, az ígéretekben és az emberekben nem lehet bízni. Emelkedő életszínvonalra csak akkor lehet majd számítani, ha Oroszországban kialakul a demokrácia és a kapitalizmus, az emberek pedig megtanulnak nyugati mérce szerint élni és dolgozni.

És hogy mi történne ma Ivan Csonkinnal, aki túlélte a sztálini korszakot? Csonkin képes lenne túlélni ezt a rendszert is, ha meg tudna maradni olyannak, amilyen. A különbség közte és a maiak között annyi, hogy neki nincsenek luxusigényei. Ő nem akar a Bahamákra menni ötcsillagos szállodába. Tehát egy olyan ember, mint Csonkin – véli Vojnovics –, mindig képes a túlélésre.

• Takács B. Kriszta

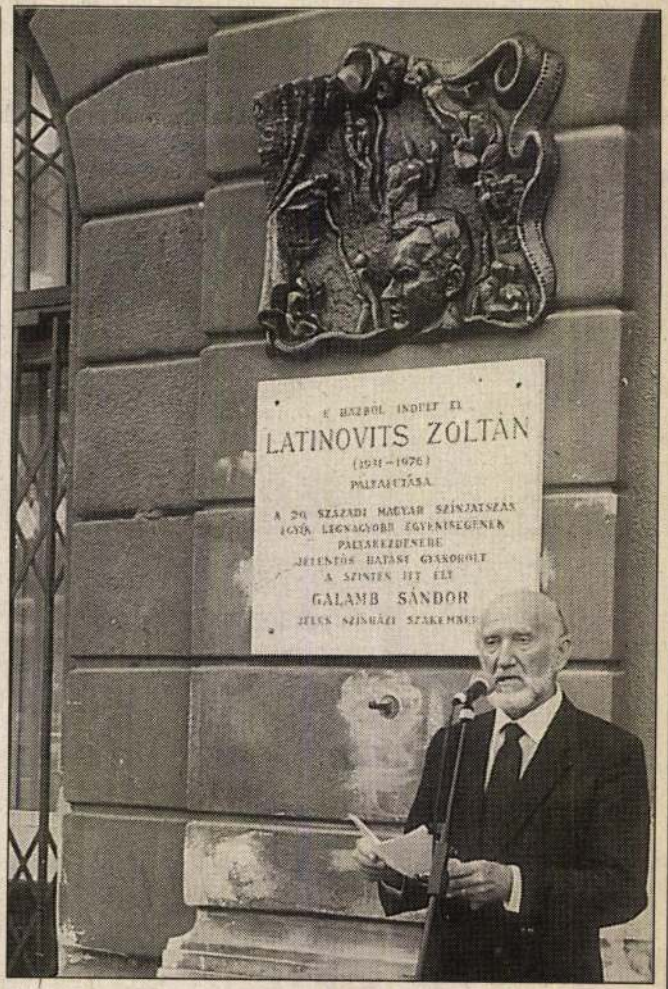

Tegnap Latinovits Zoltán emlékére egy domborművű bronz falitáblát avattak a Ferencvárosban, a Mester utca 1. számú háznál. Czinder Antal munkáját a színész születésnapján helyezték el. Vámos László rendező emlékezett a közelmúlt oly fontos művészére FOTÓ: PÉLYI NÓRA

KÖTVÉNYEK

Neve	Kibocs. menny.(M Ft)	Kamat %	Futamidő (év)	Üzletkötések (darab)	Névérték (Ft)	Árf. érték %	Min. (%)	Max. (%)	Átlag %	Időar. kamat
Államkötvény 1996/H	25 000,00	10,21	94 04 15–96 04 15	4	225 238 859	211 326 975	93,82	94,17	93,82	

DISZKONT KINCSTÁRJEGYEK

Neve	Lejárat	Üzl.száma (darab)	Névérték (Ft)	Üzletkötések Árf.ért (Ft)	Min. árf.(%)	Max. árf.(%)	Utolsó forg. Átlaghozam (súlyozott)	Hátrlévő futamidő (nap)
90 napos diszkont kj.	95 09 27	1	1 150 000	1 141 720	99,280	99,280	33	15

KAMATOZÓ KINCSTÁRJEGYEK

Neve	Kibocs. menny.(M Ft)	Kamat (%)	Lejárat (év)	Üzl.száma (db)	Névérték (Ft)	Árf.ért. (Ft)	Min. árf.(%)	Max. árf.(%)	Átlag árf.(%)
–									

BEFEKTETÉSI ALAPOK

Neve	Üzl. szám (darab)	Árf. érték (Ft)	Forg. (darab)	Nyitóár (Ft)	Záróár (Ft)	Min. (Ft)	Max. (Ft)	Átlagár (Ft)	Utolsó 52 hét legm. (Ft)	Utolsó 52 hét legal. (Ft)
Alpok Befektetési Alap A	1	90 000	9	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	6 950
CA Befektetési Alap A	1	200 000	20	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	7 400
Pillér 2. Ing. Bef. Alap A	10	1 113 195	2 710	410	410	400	415	411	495	250

majd kétszázmilliós forgalmának oroszlánrészét a már említett Pannonplast adta. Pharmavitre 3750 forinton született egy kisebb kötés, ez egyben negatív csúcsot jelent az utóbbi 52 folyamán. Közelítenek a névérték felé az Inter-Európa Bank részvényei is, tegnap mindössze 10 150 Ft-ot adtak érte átlagban. Újból elérte az ezerforintos határt a Humán, de továbbra sem jósolnak fényes jövőt a papírnak a hozzáértők.

Kárpótlási jegyet 14,8 millió forint értékben adtak-vettek a piacon, 215 és 220 Ft között.

• M. Gy.

Tőzsdén kívüli kereskedelem – ajánlati árak

szeptember 12.

Táblázatunkban a „V" a **vételi árat,** az „E" az eladási árat, az „F" az előző napi forgalom nagyságát jelöli.

RÉSZVÉNYEK

(osztalékszelvény nélkül)

	V	E	F
Agrobank Rt.			
Buda–Cash	12,00		–
Alkaloida Rt. bemutatóra			
Benefit	74,00	78,00	–
Cashline	75,00	93,00	–
Procent		78,00	–
Süveges & Tremmel	70,00	78,00	–
Alkaloida Rt. névre			
Buda–Cash	70,00	77,00	–
Pakett Bróker	70,00		–
Quaestor	73,50		–
Antenna Hungária Rt.			
Benefit	67,00	73,00	–
Buda–Cash	68,00	73,00	–
City	66,00	78,00	–
Pakett Bróker	65,00		–
Procent	66,00	74,00	–
Süveges & Tremmel	67,00	72,00	–
HB Westminster Rt.			
City		60,00	–
Süveges & Tremmel		58,00	–
Humán Rt.			
Pakett Bróker	97,00		–
K&H Bank Rt. elsőbbségi			
Buda–Cash		12,00	–
K&H Bank Rt. törzs			
Buda–Cash	3,00	11,00	–
Co–Nexus		10,50	–
Pakett Bróker	6,00		–
Konzumbank Rt.			
Buda–Cash	23,50		–
MATÁV Rt. bemutatóra			
Benefit	175,00		–
Cashline	178,00	190,00	–
City	175,00	200,00	–
Globex	170,00		–
New York	170,00		–
Pakett Bróker	168,00		–
Quaestor	175,00		–
MATÁV Rt. névre			
Buda–Cash	170,00		–
Quaestor	180,00		–
MOL Rt. elsőbbségi			
Buda–Cash	115,00		–
New York	113,00		–
Pakett Bróker	109,00		–
	117,50	120,00	–
OTP Bank Rt.			
Co–Nexus	110,00		–
OTP Bank Rt. elsőbbségi			
Benefit	50,00		–
Buda–Cash	45,00		–
City		75,00	–
Pakett Bróker	47,00		–
Procent	50,00	64,00	–
Quaestor	44,50		–
Süveges & Tremmel	50,00		–
Pannon Váltó Rt.			
Buda–Cash	57,50	66,00	–
Richter Gedeon Rt. elsőbbségi			
Benefit	50,00		–
Buda–Cash	44,00		–
Pakett Bróker	49,00		–
Procent	51,00		–
Quaestor	44,50		–
Süveges & Tremmel	50,00		–
Skála–Coop Rt. J. törzs			
Buda–Cash	155,50	175,00	–
Skála–Coop Rt. j. elsőbbségi			
Benefit	155,00		–
Pakett Bróker	150,00		–
Procent	155,50		–
Szikra Lapnyomda Rt. törzs			
City		80,00	

KÁRPÓTLÁSI JEGYEK

KÖTVÉNYEK

Akadémia Kiadó kötvény			
New York	125,00		–
Argenta F kötvény			
ABN–AMRO	106,01	106,60	–
Herbária kötvény			
K&H Brókerház	110,00		–
Universitas II. Kötvény			
K&H Brókerház	95,66	98,71	–
KINCSTÁRJEGYEK			
Kamatozó kincstárjegy 95/X.			
K&H Brókerház	117,50	121,04	–
Kamatozó kincstárjegy 96/I.			
K&H Brókerház	110,63	113,47	–
Kamatozó kincstárjegy 96/II.			
K&H Brókerház	107,52	110,51	–
Kamatozó kincstárjegy 96/IV.			
K&H Brókerház	104,89	107,56	–
Kamatozó kincstárjegy 96/V.			
K&H Brókerház	102,51	105,39	–
Kamatozó kincstárjegy 96/VI.			
K&H Brókerház	100,47	103,61	–

BEFEKTETÉSI ALAPOK

CZINDER ANTAL

Magyar Hírlap 1996. IX. 12.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász-grafikusművész

VALÓSÁG

1984 8.

1 1021

Czinder Antal: Az éj

elsősorban a településtípusok közötti k
mindenekelőtt az aprófalvak és a tanyás
például Vas és Győr-Sopron, csakúgy mi
tük alapján nem magyarázható meg! Sz
területek, ahonnan nagyon sok, általán
adatlapot: az ország keleti-északkeleti
vissza az adatlapok negyede; az Alföld
Pest (ideszámítva a megye egész területé
arány meglepően magas a Dél-Dunántú
ország nyugati részéből, Győr-Sopronból
ből és Csongrádból nagyon kevés adatla
igazgatási keretnél, s többnyire nem jele
rális egységet — különösen a felszabad

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, Munkácsy-díjas szobrász- és grafikusművész

VALÓSÁG

1984 8

1021

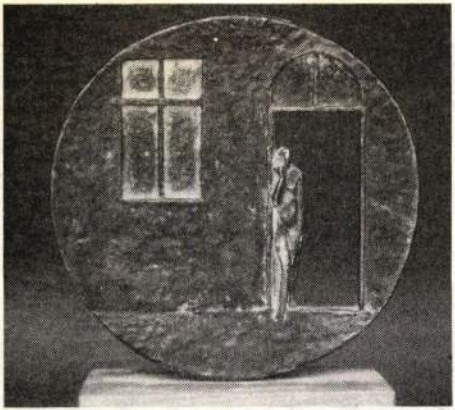

Czinder Antal: Földszint 2.

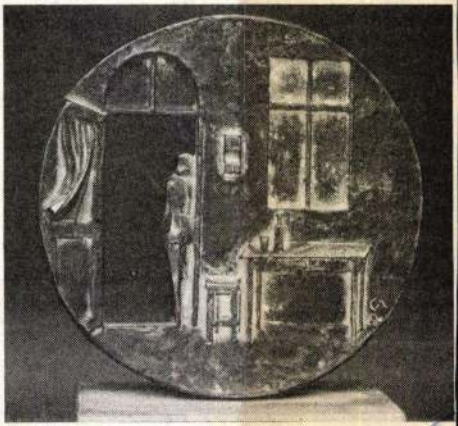

pótolhatatlanságának, önértékűségének h
vette számba ez az értelmezés a teljes Kos
centrális kérdésnek tekintett Ady-revíziós
is ott tükröződött ez az autonómiavágy,
mány.

JEGYZ

1 A vitával kapcsolatos cikkek: Szabó Árpád: Polgári költészet — népi költészet. Valóság, 1946. 11. sz. 1—25. l.; Uő: Kosztolányi-renaissance. Magyarok, 1947. 2. sz. 144—145. l.; Uő: Írástudóknak való. Valóság, 1947. 3. sz. 199—207. l.; Vas István: Irodalmunk időszerű kérdései. Magyarok, 1947. 1. sz. 57—61. l.; Szabó Zoltán: Kézmozdulat és vélemény. Valóság, 1947. 2. sz. 125—129. l.; Lukács György: Régi és új legendák ellen. Forum, 1947. 3. sz. 203—210. l.; Fazekas László: Még egyszer Kosztolányi. Magyarok, 1947. 6. sz. 448—454. l.; Kolozsvári Grandpierre Emil: Kórlelet. Magyarok, 1947. 8. sz. 591—594. l.

2 Lukács György: Magyar irodalom — magyar kultúra. Gondolat Könyvkiadó, Budapest 1970. 517. l.

3 Lukács György: Balázs Béla és akiknek nem kell. Kner Izidor, Gyula, 1918.

4 Lukács György: A kapitalista kultúra csődje. Szikra, Budapest, 1949. 14—15. l.

5 Lukács György: Magyar irodalom — magyar kultúra. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1970. 252. l.

6 Lukács György: A polgári filozófia válsága. Hungária, Budapest, 1947. 133. l.; Uő: A kapitalista kultúra csődje. Budapest, 1949. 15. l.

7 Lukács György: A kapitalista kultúra csődje. Szikra Kiadó, Budapest, 1949. 14. l.

8 Lukács György: Világirodalom. II. kötet, Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1969. 246. l.

9 Kosztolányi Dezső: Látjátok feleim. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1976. 103. l.

10 Kosztolányi Dezső: Én, te, ő. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1973. 351. l.

11 Ignotus: Tallózások. Magyar Hirlap. 1933. december 10.

12 Németh László: Visszatekintés. Tanú, 1933. április. 264. l.; Uő: A hét napjai. Tanú, 1933. június. 300. l.; Uő: Ivan Oljelund. Napkelet, 1930. II. kötet. 1192. l.; Babits Mihály: Könyvről könyvre. Nyugat, 1933. I. kötet, 685—686. l.

13 Vas István: Tengerek nélkül. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 140. l.

14 Halász Gábor: Az ébredő város. Magyar Csillag, 1943. I. 497. l.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal, munkácy-díjas szobrászművész

VALÓSÁG

1984 — 8

1071

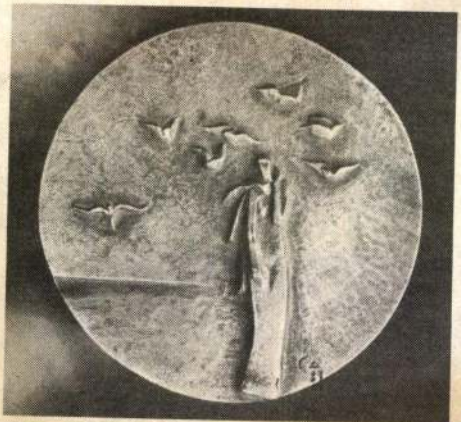

Czinder Antal: Tengerpart

hanem mint befolyásolható, lev
kus jelenséget kezeljük. Tény,
kációs rövidzárlatot idéz elő. Sok
n, öregem, nem tudok válaszolni
sináltak az apámék"; „vegyéte
sak szellemi impotenciához vez
nizált kapcsolatok és szellem kia
stől függetlenül is gyakran fölve
ne csak elviseljék a sokféleséget,
Az antiszemitizmus ellen is fon
gi hovatartozás kérdésének min
ló megtisztítása, az asszimiláció és a külön zsidó öntudat valóságo
nek egyidejű komoly elismerése, mindkettő számára megfelelő tiszta
aratú környezet teremtése" (Bibó). Ennek részeként van szükség
zmus visszaszorítására, mind pedig kellő éberségre és kulturált, okos
tiszemitizmus új jelentkezéseivel szemben.

a politikai rendszer reformja mellett az életmód s azon belül az em-
is reformok után kiáltanak. Kétféle feladatkört jelent ez egyszerre.
abb és emberibb csoport-életek, kisközösségek kialakítását, illetve
nak segítését és engedését, a spontán szerveződések, mozgalmak
beleértve a zsidósággal kapcsolatos formációkat is; egyszerűen a
s alternatív lehetőségeinek bővítését. Másrészt hogy erre már gyer-
ünk. Tehát hogy tegyük a gyerekeket (a családban, az iskolában, a
ásban, a politikai gyakorlatban egyaránt) *toleráns* személyiségekké:
pátiára, helyes önismeretre, a kétértelmű helyzetek elviselésére és

Czinder Antal

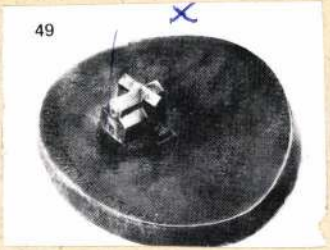

Bélapátfalva

Aradi Nóra: A magyar művészet története 1945 után.
MŰVÉSZET, 1981. március - 15. lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 JUL 16

1021

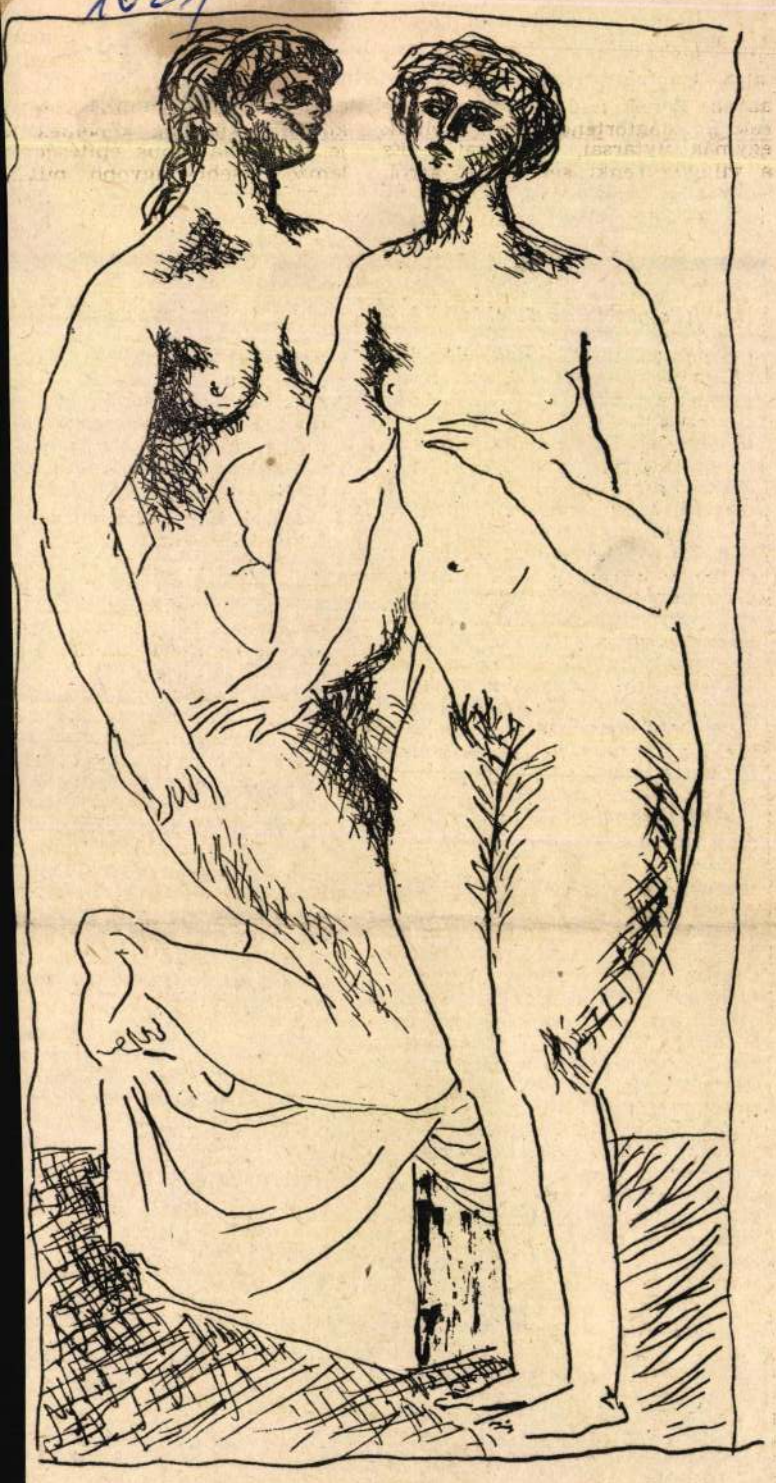

Czinder Antal: Aktok

szélyre, melyet „az
is tovább lappangó
lista színezetű reviz
matizmus együttes
mat, a művészeteke
nünk. Ennek pedig
hatékonyabbá tétele, itélkezési biztonságának növelése, ideológiai határozottságának megerősítése, de legalább ennyire fontos — és ezzel összefüggő feladat — a közönség-ízlésnek, az eddigieknél sokkalta hatékonyabb irányítása.

(Folytatás az 5. oldalról.)

egyetemen tanultaknak, de bizonyára nem tartja teljesen feleslegesnek a többit sem! Arról nem is beszélve, hogy ilyen hasznossági alapon lehetetlen lenne kimérni a megkövetelt ismeretanyagot nemcsak nálunk, de bárhol a világon.

Arról természetesen lehet, sőt kell is vitatkozni — s ebben igaza van Zsugán Istvánnak —, hogy az egyes anyagrészek megfelelő arányban állanak-e egymással a gyakorlat szempontjából. A nyelvészetre szükség van a tudomány szempontjából, de ilyen nagymértékben nem igényli a gyakorlat. Heti két órában idegen nyelvet tanítani valóban felesleges időpocséklás, de nemcsak az egyetemen, hanem a középiskolában is!

Azt jelenti-e mindez, hogy csak az egyes részletkérdésekben ismerünk el bizonyos javításra szoruló aránytalanságot, de az egyetemen tanított ismeretanyagot teljes egészében nem tartjuk bizonyos szelekciókra rászorultnak? Ostoba szélmalomharc lenne a szelekció ellen küzdeni, egyszerűen azért, mert hiszen szelekció úgyis állandóan van, akár akarjuk, akár nem. Generációk váltják egymást, s a letűnő generációk nézeteit, teóriáit, intézményeit az újabb generáció szigorúan megrostálja, s ha egyszer valóban megérett valami arra, hogy kihulljon az idő rostáján, akkor az ki is hull a volt generáció még oly makacs és csökönyös magatartása ellenére is. Szelektáljunk mi magunk is, de nem szubjektív alapon, ne az egyéni hasznosság figyelembevételével, hanem józanul megfontolva, dialektikus szemlélettel, egészében vizsgálva a jelenségeket.

És a kérdés: tudósképzés vagy tanárképzés? A megoldás szerintem csak az lehet: *tudós-szintű tanárképzés!*

És ennek a célnak a mai tanárképzés megfelel. Megadja a szükséges tudományos szintű isr
ket a tanárjelölteknek, m
azoknak az eszközöknek,
soknak a használati uta
amelyek az önálló tudor
munkához szükségesek, s
azokat a kereteket, amely
sőbb önálló tartalommal tö
meg.

Mivel támaszthatom alá
fenti állításomat? Annak
százötven V. éves tanárjelöl
munkásságával, akik gyako
kolánkban működtek az
tanévben. Tárgyi felkészü
biztosabb, szelesebb körű
lyebb volt az elmúlt évekér
nyesek voltak az órák elől
sében, lelkiismeretesek az
megtartásában. Szívesen sa
ták el a legújabb módszerta
járásokat, s eredményesen
mazták őket a gyakorlatban
vettek a tanulóifjúság mo
életében, a szakköri foglalk
kon, rendezvények előkészít
Kollegiális érzés jellemezte
szívesen segítettek egymásna
órák tervezésében, egymás
mondott bírálataikban tá
gosság és jó szándékú segí
ség nyilatkozott meg.

Vajon mindez az egyetem
nére történt, vajon véletle
lálkozott itt össze kétszázöt
nárjelölt a rossz egyetemi
től el nem ronthatóan? Ne
dolom! De azt igen, hogy
százötven summásan jól
tett tanárjelölt mögött olya
temi tanárképzés van, ame
ben-másban, lehet, hogy
még további javító refo
szorul, de amely már most
ményes. S amely olyan d
ad ki, amely annyit ér, a
tartalommal tulajdonosa n
A jelek szerint sok tarta
töltik majd meg, tehát a
értékes!

Dr. Majoros József

az ELTE Radnóti Miklós G
Iskola igazgatóhelyette

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Czinder Antal

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

évkönyvéből

1983 OKT 04

1021

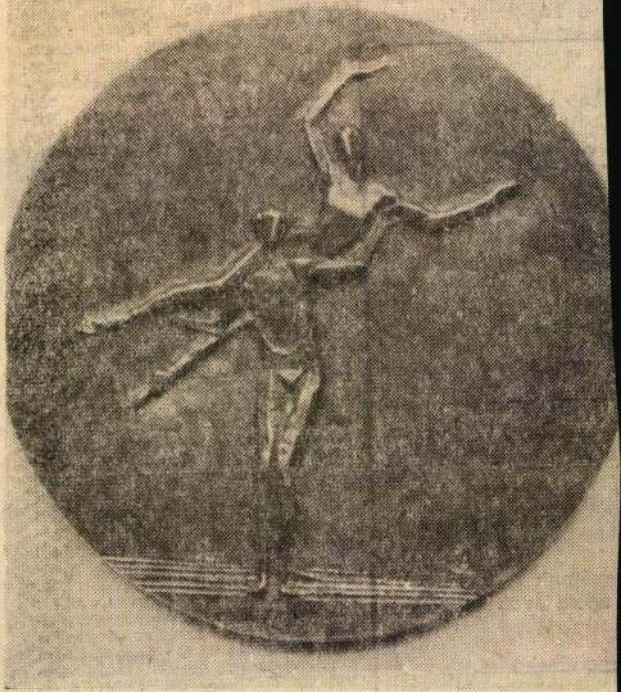

Czinder Antal érme

nélhetőleg ehh
zásához egyre
níveitől is t
a kaposvári

katos

etésére

ettség és 5 év

kezet

ási és szállítási

(234787)

dás szerint

ozóinak
egész éven át

gondoskodni.

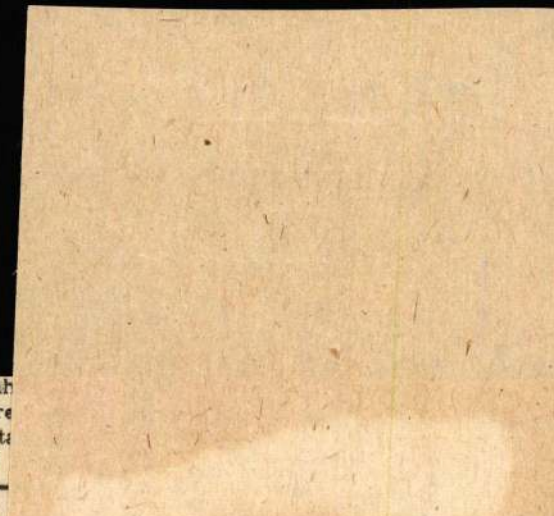

Vera és Szalay László nótákat énekel. 21.00: A hírhozókról. 22.00: Slágermúzeum. 23.00: Hírek. 23.15: A debreceni dzsessznapok felvételeiből. 24.00: Hírek. 0.10: Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat.

3. MŰSOR

7.00: A szolnoki stúdió román nyelvű nemzetiségi műsora. 7.30: A miskolci stúdió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora. 8.00: Hírek. 8.08: A kiállítótermek programjából. 8.17: Orgonamuzsika híres előadóművészek tolmácsolásában. 9.08: Bécsi klasszikus muzsika. 10.25: Slágerlista. 11.00: Hírek. 11.05: Hangfelvételek felsőfokon. 12.43: Giovanni Gabrieli-művek. 13.00: Hírek. 13.07: Lemezbörze helyett. 14.00: Hamupipőke. 15.13: Dzsessz. 16.00: Romantikus mesterművek. 17.30: Tip-top parádé. 18.00: Kritikusok fóruma. 18.10: Faragó Laura népdalfelvételeiből. 18.40: A magyar szépprózа századai. 18.55: „Nélkülem is . . .". 19.00: Hírek. 19.05: Dalok és találkozások. 19.35: Kapcsoljuk a Zeneakadémia nagytermét. 22.00: Az Ambrosian Operakórus felvételeiből. 22.20:

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-746, 340-726

Czinder Antal

KELET-MAGYARORSZÁG

évnem-

1021

1983. szeptember 24. 9

A Kelet-Magyarország tárlata

Czinder Antal érmei

Alamizsnát osztó

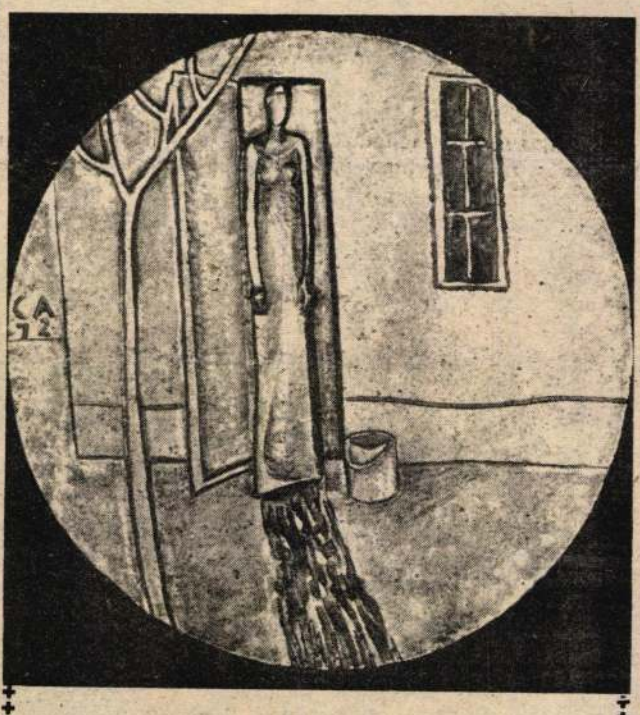

Vacsoraidő

Mátyás király

Berecz János

AZ ELSŐ ÉLMÉNYEK. „Apám amellett, hogy földművelő volt a két és fél holdjával, ősténként dikicselt. Ősztől tavaszig, szombaton, vasárnap, mindig nagy társaság gyűlt össze nálunk. Nagy beszélgetések zajlottak. Élmények katonaságról, munkáról, vásárokról. Ugratták egymást, ezzel együtt jó barátok voltak. Az első nagy közösségi élményeket ezek jelentették a gyereknek. Néha többet meg lehetett tudni ezektől az emberekről, mint az iskolától. Nagy volt a rokonság, fél falu Berecz és Fekete. Nehézség, baj, volt elég, de az összetartozás, a segítőkészség átlendítette őket, soha el nem csüggedtek, fel nem adták.

No és a táj! Amit sokan nem tartanak különösen szépnek, de a Tisza, a homok, a gyümölcsöskert nekem ma is sokat jelent. Ide tartozik: nálunk nem volt szó munkára nevelésről. Egyszerűen természetes volt, hogy a gyerek tudja megetetni az állatokat, vakaróval megvakarni a tehenet, vizet hozzon, kapáljon, vessen, aratáskor markot szedjen. Mind a két karomat felmarta a gabona — ez egy kicsit arra serkentett, hogy tanuljak és minél többet.

Így indultam, bő fantáziával, a világ iránti érdeklődéssel. El lehet felejteni, amikor először mondták: másnap visznek a városba, a vásárra? Nem tudtam előtte elaludni, mindig az járt a fejemben, nem kell-e már indulni, s milyen lehet az a város, Nyíregyháza?"

Berecz Jánosnak ezek jelentették az összenövést a természettel, a földdel, az emberekkel.

AZ IFJÚKOR. 1930-ban született. A hat elemit ott járta Ibrányban, aztán a négy polgárit Dombrádon. Az a négy év a bejáró diáknak sokat jelentett. Jól jött arra az időre, amikor a serdülőnek igazi próbát kellett állnia. 1944-ben a síneket felrobbantották és a szeles, sáros időben gyalogolt naponta az iskolába oda-vissza ötven kilométert.

„46-ban Sárospatakra vitt az apám különbözetit tenni, néhány mázsa búzával a szekérderékban. A pataki kollégium 450. évfordulóján az elnökségben ültem. Felvillant előttem ez a régi kép. Klottgatyában ültem a szekéren, mert a rendes ruhára vigyázni kellett, nehogy tönkremenjen, mire odaérünk. Milyen is az élet: már nemcsak én tartom számon az iskolát, de az iskola is engem. Patakra úgy kerültünk, hogy apám egy rokona is ott tanult és belőle tanító lett. Akkor az apám azt mondta, az elsőszülött fia is ott tanuljon.

Patakon kitárult előttem a világ, az nagykövetelményű és demokratikus iskola volt. Ott rengeteget olvastam, a filléres regények tömege után az első igazi irodalmat, Jókai Új földesúr című művét. Ekkor láttam, hogy ilyen olvasnivaló is van. Az iskolában nemcsak az ismeretekkel találkoztam, de a mozgalommal is. Részt vettem a diákszövetségben, az iskolai önkormányzatban. Tulajdonképpen mindenbe belekeveredtem. Otthon, Ibrányban szerveztük az augusztus 20-i ünnepet, a május elsejei felvonulást, színdarabokat adtunk elő, és átkereszteltük a régi utcákat. Ezek térítettek el édesapám nagy vágyától, amely szerint biztosan pap lesz a fia. Verset írtam és szavaltam az önképzőkörben, amíg jegyzőkönyvileg meg nem dicsértek egy versemért — ettől aztán megrettentem. Jó légkörű, nyitott iskola volt, a tanárok zöme közvetlen, emberi. Emlékekben, kötődésben ezért is van nálam Patak a második helyen. Aztán a népi kollégiumot áthelyezték Sátoraljaújhelyre, ott érettségiztem. Az ifjúsági mozgalomnak ebben a kohéziójában azonnal jól érezte magát az ember."

Közben nyári, vasutat építő tábor Szabadbattyánban. Kavicsot termeltek ki a sínek alá. Voltak ott parasztgyerekek, akik meg akarták mutatni az „úri" diákoknak, hogyan kell dolgozni. Hamarosan rájöttek, hogy nem kell őket munkára tanítani.

Az érettségi után Debrecen, egyetem, ahol párttag lett, s a kari DISZ-bizottság titkára. Elkezdődik a marxizmus oktatása, s felszólították, menjen Pestre a Lenin intézetbe tanulni. Ott már nehéz viták voltak. Alapszervi párttitkárnak választották. Ezek az évek a politikai tapasztalatszerzés nagy időszakai voltak.

PÁLYAKEZDET ÉS FOLYTATÁS. Végzett, s 1955-ben a DISZ budapesti bizottságára került. A főiskolákat járta, ez volt a megbízatása, ott ismerte meg a művészetet, ami nem volt erős oldala egy parasztgyereknek. S következett az első külföldi út, 1953-ban a nemzetközi diákszövetség varsói kongresszusa. „Legalább olyan izgalmas volt, mint amikor először mentem Nyíregyházára."

Sok érdekes találkozás követte ezt, levelezés számos külföldi baráttal. 1963-ig tartott a szoros kapcsolat a nemzetközi diákmozgalommal, amelyben nagyon sokat kellett harcolni, vitatkozni, különösen 1956-ot követően. Állandó párbeszéd — sokszor kifejezetten ellenséges nézetekkel. Azt hiszem, itt tanult meg vitatkozni, érvelni, s nyugodtnak lenni. „Ebben a tekintetben két embertől

tanultam na
Lenin intéze
mus—leninizmunícióval
dig lendület
dást."

Egy időbe
jában egyet
tő, majd né
SZKP Társa
„Rendkívül
dalom után
jön létre tö
ezt a szakas
országi ötv
rése témát.
meg a diss
alakban is
adtak."

A könyv
olasz és po
alatt angolu
Komócsin
ügyekkel fo
menjen a P
gi titkárána
nak, aki ad
zott a külpo
tanulnia, m
lönben hog
diplomáciát
amit művel

Külügymi
volt az az i
bojkottot, a
rez, és a ké
lágporondra
Nyugattal,
pen Berecz
pából. Ázsi
fordult. Kez
gazdagság v
tenetes nyo
dánban, La
sutt közvet
mi folyama
jobban, má

A pártkö
a külügyi
éven át osz
MSZMP-ne
télye van
tunkkal mi
tatkozik —
lő stílusa n
nak lenni,
kola együt
nek életta
kat jelent

Közben
vekben, t
tet, hazai
retek írni,
pagandist
segít, arra
vább képe

A külüg
szabadság
a belpolit
nak, hogy
Itt jobba
hazai hely
kel. Állan
mindig é
hozni.

A KÖT
bernek v
de azt a
csak árul
kor, bárk
mondom
Szeretek
Beszélget
is. Ők pe
szont en
tük az e
Három
ban tölti
nagyokai

Elfogla
tud, jön
ni, együt
földiekne
szel. Két
az itthon
ból, s a
régi elő
Gabi, a
játszott
rúgott, s
szűkebb

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Antal Czinder

1979 NOV 12

Sopron 1021

MEDAILLENBIENNALE

1977 wurde die 700 Jahre alte westungarische Stadt Sopron zum Zuhause einer klassischen Gattung der bildenden Künste, der Medaillenkunst. Alle zwei Jahre können die Medaillenkünstler ihre Werke in dieser Stadt ausstellen. Das restaurierte

Antal Czinder: Selbstbildnis

Arkaden-Haus war Schauplatz der ersten Biennale, und gleichzeitig zeigte man in Budapest eine Ausstellung der FIDEM, der Internationalen Organisation der Medaillenkünstler. Diese erste Ausstellung stand im Zeichen des großen Künstlers unseres Jahrhunderts *Béni Ferenczy*.

An der gegenwärtigen zweiten Biennale beteiligen sich 57 Künstler aller Generationen mit 232 Werken.

Das ausgestellte Material veranschaulicht, wie sich die Medaillenkunst im Laufe der Zeit entwickelte: Ausweitung des Inhalts, neben konkreten Darstellungen immer öfter freie, phantasievolle Motive, die klassischen Maße der Medaille werden nicht mehr respektiert, die Oberfläche wird immer reicher und bewegter — konstruktive Strukturen kennzeichnen die Kunstwerke der zweiten Biennale. Viele Arbeiten bedeuten eine Belebung und Erneuerung dieser Kunst.

Miklós Borsos, der 1977 den Béni-Ferenczy-Preis und die Plakette erhielt, nimmt an der zweiten Biennale mit einer selbständigen, retrospektiven Ausstellung teil: 50 Medaillen, die der Künstler seit 1947 entwarf. Diese Medaillen sprechen für die Vielseitigkeit des Künstlers, den Reichtum seiner Ausdrucksmittel, der auch Stimmungen in dieser Kunstgattung wiederzugeben versteht.

Judit Baranyai

portmögli
für ihn a
mer biete
drei Jahr
Ausfuhr
Ausland
erster
Grund eigener Pläne komplette Krankenhäuser in die Entwicklungsländer geliefert, in diesem Jahr eines mit 500 sowie mit 250 Betten nach Nigeria.

bereiteten auch wir zwei Farbproben vor, die von dem strengen Gremium sofort angenommen wurden", erzählt mit kaum verhaltenem Stolz der Direktor.

Wir besichtigen noch die Abteilung, wo die Abfälle eingestampft und wiederverwertet werden. Daraus wird Sohlen- und Oberlederfutter für Schuhe hergestellt, und zwar für 500 000 Paar monatlich. Es ist eine neue Werkeinheit, die Jahresproduktion muß noch bis auf 8 Millionen Paar steigen, und um weitere 8 Millionen im kommenden Jahr. Mit erstaunlicher Geschwindigkeit fügen die automatischen Maschinen die einzelnen Teile zusammen. Die Prototypen der Maschinen wurden aus der BRD importiert, und kosteten 4000 Mark je Stück, zukünftig sollen sie aber in der Fabrik hergestellt werden.

„Worauf sind Sie besonders stolz?", frage ich abschließend Direktor Csendes.

Er überlegt.

„Vielleicht darauf, daß es uns gelungen ist, in einer der

Dann sollten wir uns über die menschlichen Beziehungen unterhalten. Die persönlichen Beziehungen der Künstler unterscheiden sich oft von denen des Durchschnittsmenschen. Das wird vom Publikum meist anerkannt.

Manche können ihre Beziehungen in Ordnung halten, andere nicht. Wer ein geregeltes Leben führt, ist für die anderen überhaupt nicht interessant. Und trotzdem möchten die Menschen wissen, welchen Platz die persönlichen Beziehungen im Leben der Künstler, ja Genies haben. Wichtig ist: ohne geregeltes Leben gibt es keine großen Ergebnisse. Das Leben des Künstlers verläuft nur dann ungeordnet, wenn er sich wegen seiner Beziehungen und Nebenbeschäftigungen nicht seiner Kunst widmet.

Das Leben von Wagner und Liszt war stürmisch, was wäre aber aus ihnen geworden, wenn sie ein im wesentlichen ungeregeltes Leben geführt hätten? Sie haben der Nachwelt mehrere tausend Partituren hinterlassen. Sehen wir uns Chopins Manuskripte an, dann er-

Am Rande einer Buchmesse

PREIS UND

Czinder Antal,

„FIDEM" – évem a
10 ályázat II. díjának nyer-
tese, bronz, 9 cm, 1976.

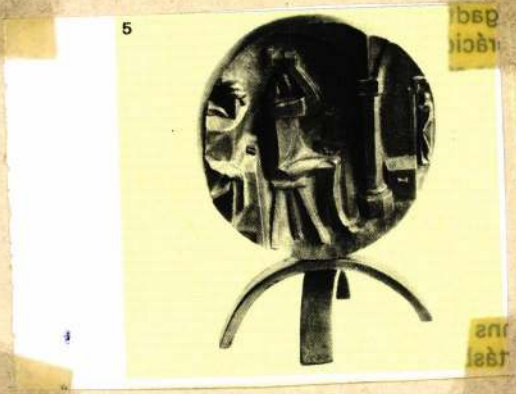

Művészet, 1977. 9. 37. old.

Üres hordók, teli poharak?

IX. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs

Czinder Antal szobrászm.
Művészet 1985/11-12/47.

Töredék – ezt a címet viseli az a terrakotta-szobrocska, amelyet *Czinder Antal* állított ki a Pécsi Galériában, a IX. Országos Kisplasztikai Biennálén. Töredék – lelet a majdani kutató számára a XX. századból, olyasmi, amilyet mondjuk az i. e. IV. századi terrakottaszobrocskák darabjai jelentenek a mai szakemberek szemében? Ezek közül a kétezer évesnél idősebb, kisméretű plasztikák közül ugyan igen sok példány maradt meg teljesen ép állapotban, még több azonban közöttük a rész, amely csupán jelezheti az alkotó egyre reménytelenebbnek tűnő szándékát: megőrizni azt a színvonalat, teljességet, amelyet néhány évtizeddel korábban a klasszikus görög művészet fénykorának mesterei értek el.

Igaz, ezeket a terrakottákat többnyire névtelen mesterek alkották, előállításukhoz gyakran használtak negatív formát, a mű, a fogadalmi szobrocska tehát valószínűleg sorozatban készült. Mégis, talán az azóta eltelt évszázadoknak köszönhetően, mára mindegyik egyedi darabbá vált, másként tört, kopott, mint a többi, s míg nézegetjük, úgy érezzük, az idő és az ember által együttesen alakított parányi remekművel szembesülünk.

A jelen töredékei azonban még nem viselhetik magukon az idő, a történelem átformáló, átszellemítő nyomait. A töredék ma hiányérzetet jelez, az egész megragadásának lehetetlenségéről beszél, és arról a vágyról, hogy ezt a lehetetlent mégis megkísértsük: ha mégoly aprócska részlet megragadásával is, de megpróbáljuk megjelölni azt a helyet, ahol otthonosan érezzük magunkat most és az elmúlt időben.

Pótcselekvés volna tehát, hogy eleve mesterséges töredékeket bocsátunk az utókor elé? Vagy az emberben s a művészetben lejátszódó folyamatok természetes következménye? Az kétségtelen azonban, hogy megnövekedett az ilyen jellegű művek száma a kisplasztikai biennálékon, és az is kétségtelen, hogy ez nem kevéssé nehezíti a nézőt, ítélkező dolgát, hiszen jó néhány ide sorolható művön keresztül időben-térben igen távoli szellemi-érzelmi világokkal szembesül.

A töredék is tovább elemezhető azon-

1

2

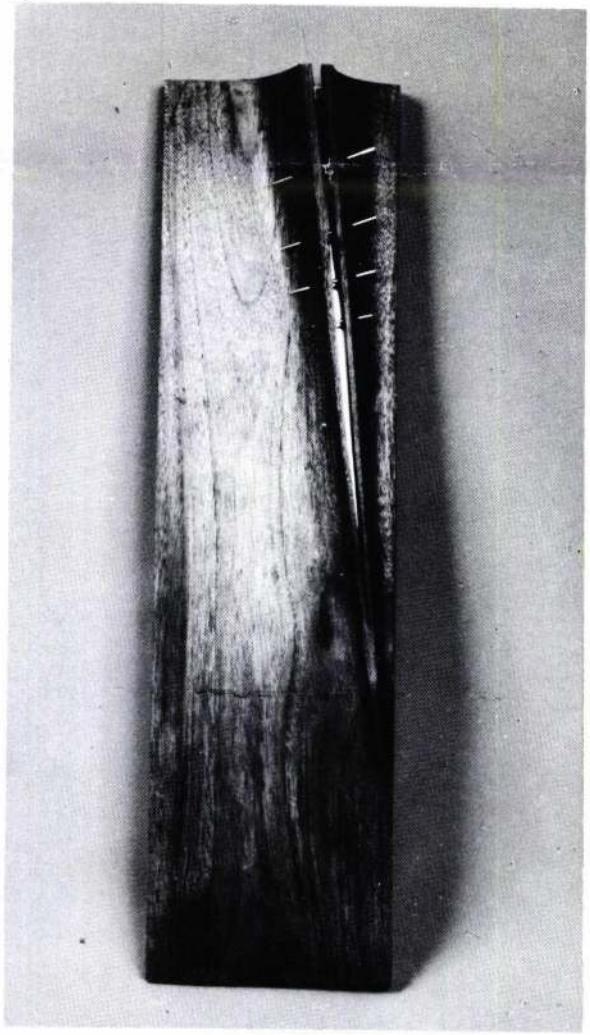

ban, lefejthető róla, ha nem ötvöződik tökéletesen, az idegen anyag. S ha – most már a biennálé egészéről szólva – azt kérdezzük, mi marad, milyen a lényeg, a valódi szobrászi teljesítmény, a válasz a legkevésbé sem szívderítő: az átlagszínvonal igencsak közepes, mondhatni érdektelen, kevés a kiugróan színvonalas munka, elvétve találkozunk fontos mondandóval. Nem árt azonban az óvatosság, s az „ítélkező" szót is jó volna mással helyettesíteni – mondja magának a szemlélődő –, hiszen a biennálét tekintélyes rendezőszervek jegyzik, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus zsűrijének munkájában, ahogyan a katalógus jelzi, kitűnő szakemberek is részt vettek, a katalógus következő oldalán pedig *Tüskés Tibor* a szó szoros értelmében szerénységre inti a kritikusokat. A művészet értetlenjeiről, megbukott kritikákról meditál, arra figyelmeztetve, hogy az „elutasításnak is csak a megértés lehet az alapja", tehát „a közönség legméltóbb viselkedési formája, legvonzóbb magatartása az alkotás előtt az alázat, a befogadásra való igény és készség". Rokonszenves gondolatmenet, megfontolandó figyelmeztetés, s az írás végén költői fordulat: Tüskés Tibor üres hordóról beszél, amely kongó hangot ad, ha megütik, s jóféle borral teli kristálypohárról, amelynek éles, tisztán csendülő hangja messzire száll. Nos, a befogadásra való készségünkben kár lenne kételkedni, a közönség többnyire ezeket a bizonyos kristálypoharakat keresi, s nemcsak rajta múlik, hanem mondjuk az aszályos nyáron, ha mégis több az üres hordó. Másképpen: az alázat fogalom elsősorban az alkotóhoz, az alkotás folyamatához kell kapcsolódjon, hogy valóban kitűnő, a néző alázatára érdemes művek keletkezzenek.

A fentiek alapján egyvalami azonban aligha kétséges: nem a rendezőkön múlt elsősorban, hogy a biennálé csak nevében volt országos, színvonalában nem. A rendezvénysorozat majd húszéves története, ahogyan azt a korábbi bemutatókról szóló írások jelzik, kétkedések és reménykedések hullámverése is. 1974-ben például az egyik kritikus szerint „az a szellem dominál, amely a nagyméretű szoborban is beéri kis gondolattal". A következő rendezvény egyik méltatója viszont úgy látja, hogy „a magyar plasztika derékhada mégiscsak továbblépésre készül, s félkész, háromnegyedrészt kidolgozott munkájából hamarosan sok egész mű születhet különféle nyomokon elindulva". A bizakodást a következő időszakban erősítette, hogy az anyag a jelenleg is használatos helyiségbe költözött, s ezzel valóban ideális kiállítótérbe került, valamint az, hogy a budapesti nemzetközi kiállítások időpontjával való ütközést elkerülendő, módosították a pécsi rendezvény időpontját is. Az 1981-es tárlat esetében a kritika inkább a pozitív jelenségekre figyelt, két évvel ezelőtt azonban – ahogyan az egyik írás címe jelzi – mintha *Helybenjárás* lett volna tapasztalható, hogy az idei tárlat két kritikusa már árnyékba került formákról beszéljen, illetve még a rész az egészből tételét is megkérdőjelezze.

A kiállításssorozattal kapcsolatos kétségek és remények nyilvánvalóan nemcsak magának a rendezvénynek szólnak, illetve a negatív és pozitív jelenségek e tárlaton inkább már csak következményeként jelentkeznek.

A biennálé indulásakor a magyar szobrászat, mondhatni, felszálló ágban volt. Egyrészt, noha ekkor sem hiányoztak a kompromisszumok, a köztéri szobrászat minden korábbinál hitelesebb, színvonalasabb művekben, ellentmondásaikkal együtt fogalmazhatta meg formálódó társadalmi eszményeinket, s tudjuk, hogy maga a kisplasztikai változat, terv, a vázlat szinte minden esetben őszintébb, jobb volt a köztéri változatnál. Ebben az időben kaptak polgárjogot – legalábbis a kiállítótermekben – a neoavantgárd törekvésekhez kapcsolódó kísérletek, az intermediális munkák, amelyeknek nemcsak az új, szokatlan anyagok megjelenését köszönhetjük, hanem a szellemi, érzelmi sokféleséget is. Kerámikusok, textilesek készítettek plasztikai igényű műveket, festők, grafikusok kezében is szoborrá válhatott a talált tárgy – emellett természetesen jelen voltak a magyar szobrászat hagyományaihoz szorosan kötődő alkotók is.

Egy dolog azonban, úgy érzem, ebben az időszakban sem rendeződött megnyug-

3

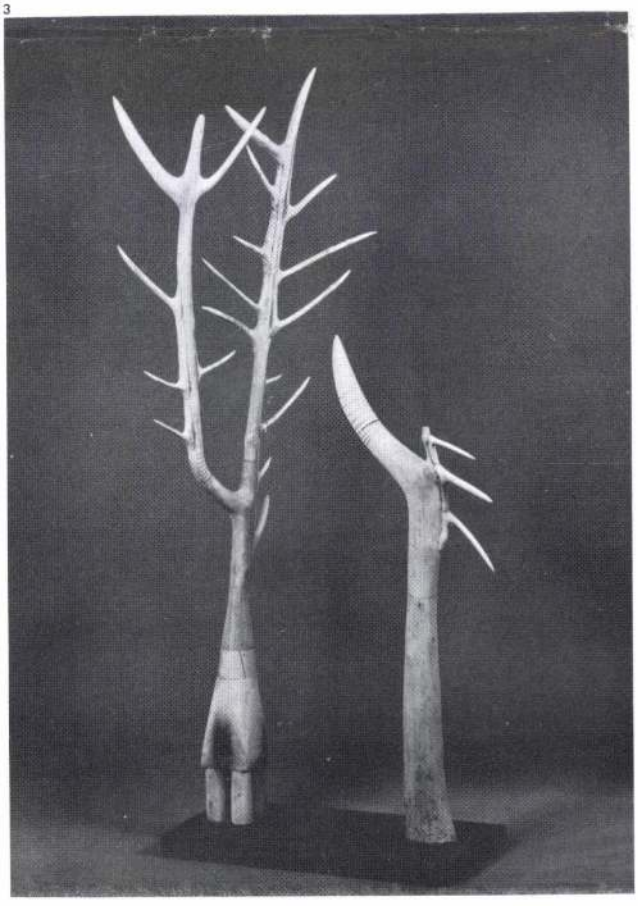

4

tatóan: a kisplasztika és a közönség kapcsolata. Abban az értelemben nem, hogy csak igen szűk réteg válhatott a kisplasztika valódi mecénásává. Ez a mecénálás gyűjtést, vásárlást jelentene – de hová vásároljanak kisplasztikát az emberek? A plasztikának tér kell – s ma ebből van a legkevesebb. A kisplasztika így egzisztálhatott kísérleti vagy éppen meditációs objektumként, vázlatként, tervként, kiállítási tárgyként – s ritka szerencsés esetben gazdára is találhatott. Kivételekből azonban egyetlen műfaj sem élhet meg. Kiváltképp nem akkor, amikor, mint napjainkban, léte más szempontból is bizonytalanabbá válik, mint korábban volt. Csökken a köztéri művek száma, s talán még jobban az ebből a munkából részt kapó művészeké – s alábbhagyott a 70-es évekre jellemző kísérletező kedv is.

Természetesen másként is lehet látni a mai helyzetet előidéző okokat, idevezető folyamatokat, s persze magát a helyzetet is. Úgy érzem, a biennálé azt jelzi: a szobrászok nagy része számára nincs tétje a jelenlétnek – sem a szakma, sem az állami mecenatúra, sem a közönség előtti ilyen jellegű bemutatkozás lehetősége nem motiválja. Tudja, hogy egyik sem itt fogja megismerni őt.

Ennek köszönhető, hogy, mint szinte minden alkalommal, ezúttal is igen sok olyan művész hiányzik, aki nélkül aligha nevezhető országosnak a rendezvény. Idősebb, elismert mesterek: *Borsos Miklós, Varga Imre, Kiss István, Vigh Tamás, Kiss Nagy András, Somogyi József:* a középnemzedék: *Veszprémi Imre, Csíkszentmihályi Róbert, Asszonyi Tamás, Farkas Ádám;* fiatalok: *Orosz Péter, Zsakó István.* De hiányoznak az olyan fiatalok is, akik más területről „átrándulva" is sajátos értékekkel gazdagítják a kisplasztika lehetőségeiről alkotott elképzeléseiket: *El Kazovszkij, Bukta Imre, Trombitás Tamás.* Nem hiszem, hogy utóbbiakat a biennálé kiírása tartotta volna távol, hiszen *László Endre* kitűnő „dobozgrafikái" például helyet kaptak a galériában.

A számokat tekintve így sem kicsi az anyag, hiszen 70-nél több művész mintegy 170 munkáját mutatták be. (Bár ennek majdnem egyharmadát jelentik az érmek, plakettek, s a portré is legfeljebb méreteit tekintve lehet kisplasztika.) Sőt a jelenlevő irányzatokat tekintve majdnem országosnak tekinthető a tárlat, hiszen a hagyományos realizmus, naturalizmus képviselői éppen úgy jelen vannak, mint a részben a kubizmus formavilágából, részben *Moore* organikus szobrászatából merítő, a figurát megtartó, nagy tömbökké egyszerűsítő vonulat, az ugyancsak figurális, lírai-dekoratív törekvések termékei, az organikus formálást az anyag természetrajzának kutatásával ötvöző alkotók. Jelen van a 70-es évek újkonstruktív, minimalista iskolája, s jelen természetesen a népi formaképzés hagyományai által inspirált szemléletmód, sőt a fiatal *Mata Attilá*nak köszönhetően egyfajta újhullámos formavilág is. Mindez azonban – lévén, hogy kevés az igazán figyelmet keltő teljesítmény – nem jelenti azt, hogy karakteresen képviselt törekvésekkel állunk szemben.

Inkább bizonyos tartalékok kimerülésének, utak járhatatlanságának, összeszűkülésének lehetünk tanúi. A legfeltűnőbb jelenség a lírai-dekoratív szobrászat körébe sorolható művek kiüresedése. *Fritz János* bronzfigurái, *Mihály Gábor* oszlop formára helyezett táncosnői, *Incze Judit* kellemkedő kalapos hölgye jelzik ezt a

5

6

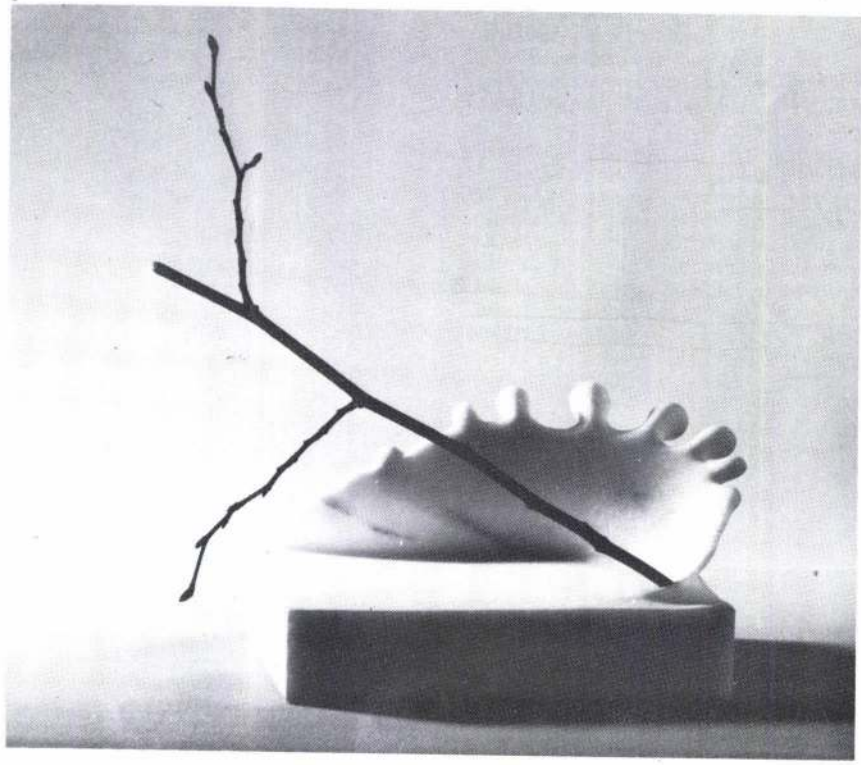

1 Kalmár János: Barátom portréja, bronz, 60 cm, 1984
2 Nagy Gábor Mihály: Cím nélkül, fa, acél, 54x14,5x7 cm, 1984
3 Samu Géza: Famutáció I, fa, csont, 100 cm, 1985
4 Tornay Endre András: Álló alak, fa, 78 cm, 1984
5 Berczeller Rezső: Nyomorék bohóc, alpakka, réz, 48 cm, 1985
6 Pál Zoltán: Ágas, márvány, fa, 13 cm, 1983

7

8

legszembetűnőbben. Finom megmunkálás, ám személyiség, valódi szituáció nélküli figurák a kellemesség, a könnyed szórakoztatás (mondjuk így: fogyasztás?) jegyében. Hiányzik a valódi tét, a feszültség – ahogy hiányzik az újkonstruktivizmus több képviselőjének munkájából is. A tisztes szakmai színvonal, a polírozott felület vagy a rozsdásodó fém hatásának érvényesülése tovább élteti a műveket, ám ahogyan *Friedrich Ferenc* plasztikájának címe mondja, változatlanul *Nem történt semmi*, legalábbis olyasmi nem, ami közelebb vitt volna bennünket ahhoz a harmonikus világhoz, amelyet e művek ígérnek. Igazságtalanság volna azonban említetlenül hagyni *Nagy Gábor Mihály* fát és acélt eredeti módon társító plasztikáját, *Budahelyi Tibor* ironikus fogalmazásmódját.

Az érdeklődés a jövő helyett egyre inkább a múlt felé fordult. Eme elmozdulás jegyében született a már említett Czinderplasztika, a történelem előtti korra tekint vissza *Cs. Kovács László* az altamirai barlang állatfiguráit idézve; a középkori művészet, az ikonok időtlen ragyogásából merítenek *Bakos Ildikó* aranyozott bronzai – sikerrel; művészettörténeti múltunkról – a többi között Csontváryról – szólnának *Kő Pál* munkái, amelyek azonban saját korábbi megoldásainak halvány ismétlései. Történelem, kultúrhistória, művészetek – utalások, rezonanciák, más korokba, személyiségekbe, életművekbe ágyazódó magánmitológiák. *Gábor Magda* A kékszakállú herceg várát építi újra betonból, üvegből, *Szentirmai Zoltán* konstrukciója a *Mykonos* címet viseli,

9

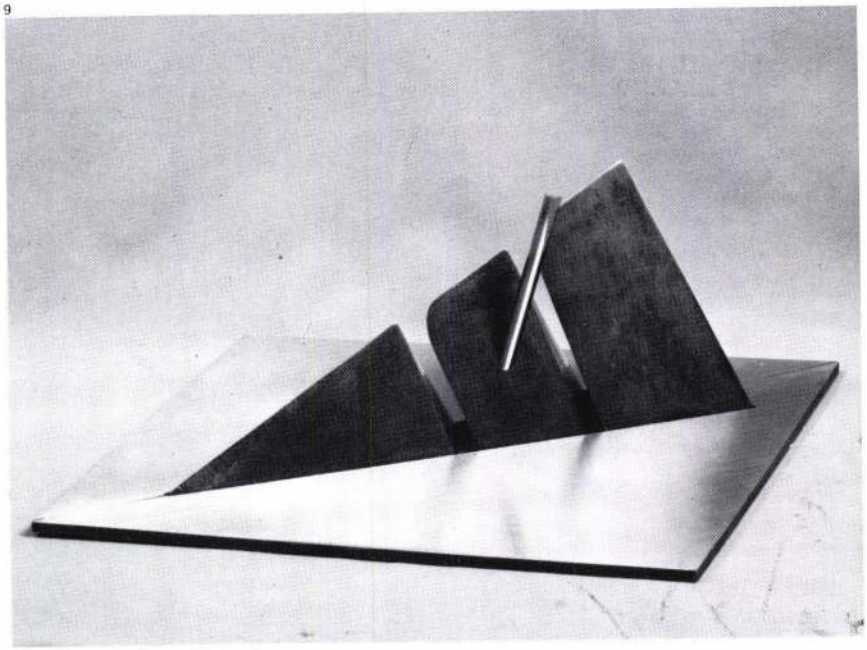

7 Gulyás Gyula: Vilt Tibor-portré, bronz, 38,5 cm, 1975
8 Szabó Tamás: Portré, alumínium, 28 cm, 1984
9 Friedrich Ferenc: Nem történt semmi II, acél, 50x50x20 cm, 1984

Szöllőssy Enikő számomra meglepő, de vonzó munkái – *Történelmi emlékoszlopok, História* – a különböző anyagok társításának, s az elmúlt idő újraélésének egyaránt sikeres kísérletei.

A sor persze itt nem ér véget, hiszen *Szabó Tamás* érzékenyen mintázott felületű bronzai éppen olyan mélyen gyökereznek a távoli művészettörténeti múltban, mint *Trischler Ferenc Arlekinje*; a nevek további sorolása sem ad azonban választ arra a kérdésre, hogy a visszanézés, a múlt újraélése, -értékelése – a nyilvánvaló hiányérzet bevallásán túl – saját jelenünkről mit is mondhat a nézőnek. Általánosan érvényes válasz ma még aligha adható, hiszen ahogyan nem üdvözítő a jövő, nyilvánvalóan a múlt sem az. Bakos Ildikó, Szöllőssy Enikő munkái például a szándék komolyságáról beszélnek, ahogyan azt teszik három másik, a múlt más értékeihez közelítő művész alkotásai is. *Tornay Endre András* sötét ragyogású *Álló alak*jai, Varga Géza *Triász* című műve, és *Samu Géza Mutációi* változatlanul járhatónak mutatják azt az utat, amelynek kiinduló-pontját a népi tárgyformálás legértékesebb hagyományai s a korszerű mondandó ötvözésének szándéka jelenti.

Természetesen nem ez az egyetlen út. *Kalmár János* bronzplasztikáiban egyre kevesebb a tanult fogás és egyre több a drámai erő; egyre tökéletesebben bánik a márvánnyal és ötvözi más anyagokkal *Matyófalvy Gábor* és *Pál Zoltán*. S bár műfajilag megkérdőjelezhető az idetartozása, nem lehet említetlenül hagyni *Gulyás Gyula* éppen tízéves *Vilt Tibor*-portréját. Vibráló, érzékeny szellem előtt tiszteleg ezzel a művel Gulyás Gyula – áttételesen a kisplasztika elméletileg végtelen lehetőségeire figyelmeztet, arra, hogy öt centiben is benne lehet a világ, ahogyan Vilt Tibor munkáiban valóban benne volt az emberi nagyság és esendőség, vágy és szenvedés. Természetes, hogy hozzá hasonló mester ritkán születik, az azonban, ha mint megközelítendő mércéről is elfeledkeznek munkáiról, tragikus következ-

10

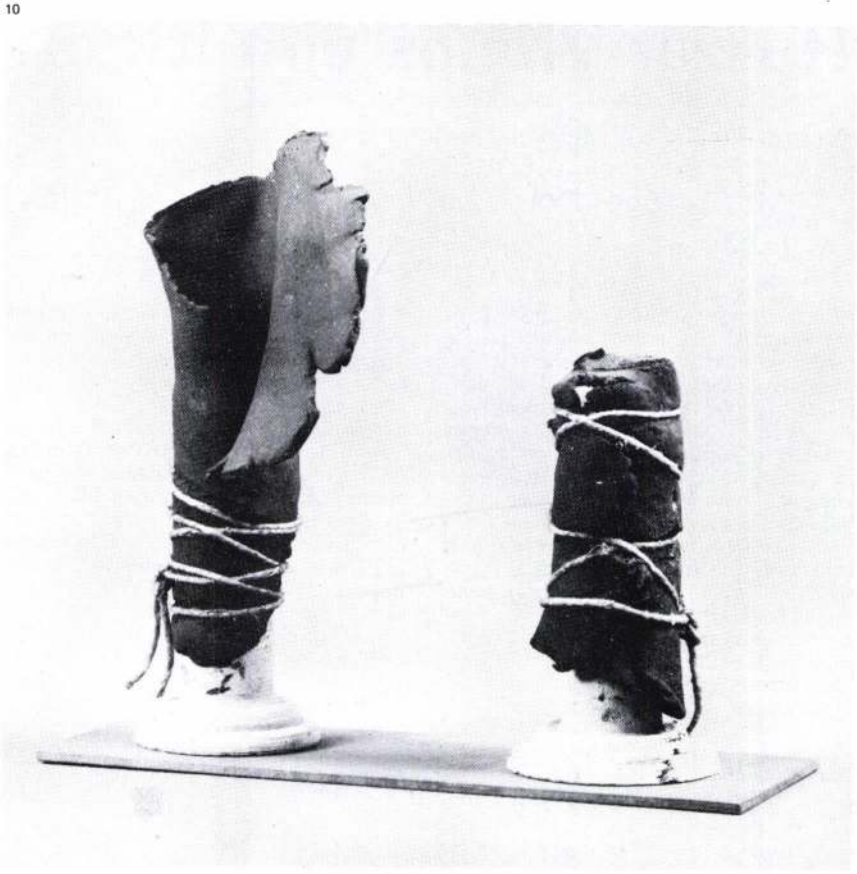

ményekhez vezethet. A szakemberek bizonyára hosszan elemezhetik, elemzik is, hogy miért volt más, sokkal alacsonyabb az a mérce, amely az idei, IX. Országos Kisplasztikai Biennálét jellemezte. A jelenség újra időszerűvé teszi azokat a mondatokat, amelyeket Wágner István 1979-es kritikájában vetett papírra: „A hogyan tovább kérdése a szakma egészét kell hogy foglalkoztassa. Egyáltalán, eldöntendő, szükség van-e arra, hogy a kisplasztika önálló fórum keretében kétévenként – lehetőséget, egyben önálló esélyeket teremtve valamennyi résztvevőnek – leméressék."

P. Szabó Ernő

11

10 Szöllőssy Enikő: Történelmi emlékoszlopok, acél, kőmassza, zsineg, 36x40x14 cm, 1984
11 Kő Pál: Csontváry, bronz, 16 cm, 1980
(fotók Nádor K.)

Huszár Vilmos újra itthon

Életmű-kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

Huszár Vilmos a közelmúlt egyik újrafelfedezettje. Igaz, hogy neve már régóta feltűnt a húszas évek művészetét feldolgozó külföldi szakirodalomban, és a klasszikus avantgárdot bemutató európai és amerikai kiállításokon is gyakorta lehetett találkozni egy-egy munkájával, az életmű összefüggéseiben értelmezett vizsgálata, a művészszemélyiség sokoldalúan megnyilvánuló szellemi aktivitásának kibontása azonban a legutóbbi időkig váratott magára. Nemcsak Magyarországon, ahonnan indulva egész életét végigkísérő szemléleti gyökerek erednek, hanem Hollandiában is, ahol tudatos művésszé érett, és a kortárs művészeti élet élgárdájának tagjai sorában tudhatta magát. Ennek több oka is van.

Az 1884-ben Budapesten született és fiatalon, huszonkét évesen Hollandiába települt festő szinte minden kapcsolatot megszakított az óhazával; az ifjú tehetség éppen csak megismert neve hamarosan feledésbe merült. A Nemzeti Szalon és Műcsarnok tárlatain felbukkanó portrék, tájképek, csendéletek hirtelen eltűntek a közönség elől; a jól rajzoló és érzékenyen festő fiatalember körül mendemondák keringtek. Lehel Ferenc egy húszas években publikált írásában egyenesen halottnak nyilvánította. „Huszár Vilmos, aki időmúltán, mielőtt csakugyan öngyilkos lett, előbb a Műcsarnokban kiállította önarcképét *Lenni vagy nem lenni* címen, revolverrel kezében"[1] (az említett festmény holléte ismeretlen).

A magyarországi művészvilágtól ily módon elszakadt Huszár szokatlan életutat választott. Pályatársaival ellentétben, akik a kortárs művészet centrumaiba, Párizsba vagy Berlinbe igyekeztek, ő Hágában kereste a boldogulást. A magyartól olyannyira eltérő kulturális hagyományok, vizuális tradíciók, gyökeresen más szellemi közeg egyre jobban eltávolították – ha teljesen sohasem is – az itthonról hozott művészi gondolkodástól, és alapvetően átformálták szemléletét, életlátását, kifejezési eszközeit. Ugyanakkor a budapesti tanulóévek[2], *Hollósy Simon* müncheni szabadiskolája, a nagybányai és técsői nyarak nem múltak el nyomtalanul; a festőiség iránti vonzódás, az érzelemmel teli erőteljes formai alakítás mélyen

1

amit halálainkért
kivágat majd a tündér

mert ő is vért ugat
mint ugart a tudat

5.

De te mégis jössz
kézenállva
mint aki legelne virágot:
miért vagy síp ha lehetnél hárfa
vagy dob mely őrült kancákra hágott
mért nem vagy gitár
micsoda vétek
rángani habár
beléd se lőttek
hogyha szabad vagy mert szabad
mint a szavad

Jöhet a téboly
hogy nem lehetünk
narkós vagy playboy
s amit vetünk
ki is kel végképp:
~~rohan a sárkányfogvetőgép~~

Czine Ferenc

Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 22.
XXIII. évf. 51-52. sz. 16. lap.

Czine Ferenc: Betlehem

Ölel: Édesapád"

Ráismert az apjára. Itt és itt, ekkor és ekkor. Hogy ő közben dolgozik, intézeti programokon vesz részt, esetleg külföldön van. Mit számít az? Abbahagyni, és indulás meglátogatni az öreg apácát. — Évek óta rettegett, hogy egyszercsak befut ez a levél. Sorra kerül ő is, mint mindenki a családban, akinek szerencsétlenségére autója van. A rokonok rémeket meséltek a püspökszentkúti útról. Nem volt út, csak vízmosások. Defekt, csapágytörés, kipufogódob leszakadása. Túlesik rajta — gondolta. Táviratilag el lehetne halasztani egy héttel, két héttel, de tovább nem. Olyanszerű megkönnyebbülést érzett, mint a katona, amikor fogságba kerül. Túlesik valamin. Bekövetkezett az elkerülhetetlen. Halvány remény is éledezett benn, hogy a vidéki út talán felfrissíti. Törött autóval, de jókedvűen érkezik vissza, s akkor majd dolgozni tud. Tele lesz a vidéken felszívott hangulatokkal, a borok ízével, s akkor majd örömmel merül bele a kutatási témába, és a for-

rat, mohón ivott, aztán meneje sunkorgott. Dorombolt, mint a macska, majd sustorogni kezdett:

— Ne haragudj, de olyan erőszakos volt. Nem tehetek róla... Rád gondoltam közben. Arra gondoltam, hogy te ölelsz, és nem Kozma...

— Kösz — mondta Bernáth Gyula —, aranyos vagy.

— Megutáltál?

Czinege István

Vasutasok műterme – Nepszinhás n.

[illegible] Ne. Hirlap
1986. VIII. 1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Czinege István

1977 MÁR 15.

Pestmegyei Hírlap

Szobor a gyárnak

1021

A MÁV Dunakeszi Járműjavító egyik műhelyében szobor készül. Alkotója Czinege István lakatos, aki már három éve tagja a Vasutas Szakszervezetek képzőművész körének. Első monumentális munkásfiguráját márványörleményből fehércement hozzáadásával öntötte ki. A munka oroszlánrésze azonban most kezdődött: faragni, csiszolni, finomítani a szobrot, amely nemsokára az ebédlő előtti parkot díszíti.

Kicsapott a folyó című versére szerzett. A művet az egyetem énekkara adta elő, majd az Irodalmi Színpad tagjai Petőfi-verseket szavaltak.

Tegnap délután, a gödöllői Agrártudományi Egyetem rektora vendégül látta az egyetem *Páter Károly*-emlékérmeseit. A két esztendeje alapított emlékérmet évente négy kiemelkedő tanulmányi eredményt elérő és közösségi munkát végző hallgató kapja meg március 15-re.

Az ünnep előestéjén Gödöllőn találkoztak az agrártudományi felsőoktatási intézmények március 15-re megjelenő irodalmi antológiájának, a *Sugár* című lapnak szerzői és szerkesztői.

...ságban

...IZOTTSÁG

működik. Emlékbizottság alakult Bulgáriában, Kubában, Lengyelországban, Bolíviában és Franciaországban. Összesen ötven országban volt vagy lesz Petőfi-ünnepség vagy valamilyen rendezvény.

A hazai rendezvények sora is folytatódik. Kiemelkedő eseményt jelent az 1848-as március 15-i forradalom és szabadságharc 125. évfordulójának ünnepségsorozata. So...

Czinége István
szobrász

Méltatás.

Losoncsi Miklós: Vasutas képzőművészek kiállítása.
Új Tükör, 1978. július 30-4 lap.

Czinege István

A mostani XXIV. országos kiállításon szerepelnek művei, a Dunakeszi Fémmüvely, egyik lakatosának – érzékenyen mintázott szobrai, melyek díjat nyertek.

Lasonci Miklós: Országos vasutas képzőművészeti kiállítás.

Pestmegyei Hírlap, 1974. júl. 11.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Czinege István,
szobrászművész

HÉTFŐI HÍREK
1980 JUL 14

tője.

1021

Szerelő munkás

A harmincadik vasutasnapot méltó külsőségek között ünnepelték meg országszerte. A sok rendezvényből ízelítőül csak egy: a Déli pályaudvar utascsarnokában kiállítást rendeztek a vasutasfiatalok „Alkotó Ifjúság"-pályázatának legsikeresebb műveiből. Képünkön: Czinege István „Szerelő munkás" című szobra

(Apostol felv.)

Botswana

Me

az

GABERONE. Szombaton éjszaka hosszú betegség után, ötvenkilenc éves korában elhunyt *Sir Seretse Khama*, a Botswanai Köztársaság elnöke. A hírt vasárnap reggel *Quet K. J. Masire* alelnök jelentette be a botswanai rádióban.

szovjet kezdeményezéseke
bár természetesen ezzel
megpróbálkozik. Mivel azon
ban a Carter-kormányza
számára Európában viszony
lag kisebb a mozgási lehető
ség, ezért törekszik a világ
más térségeiben, az adott pil
lanatban Ázsiában arra, hog
növelje a feszültséget. Ehhe

Most olvastam...

Először azt hittem tréfa. Aztán eszembejutott néhány régebben olvasott amerikai hirdetés; a legszórakoztatóbbat ebből a fajtából egy magyar nyelvű hetilapban olvastam, temetkezési vállalat reklámja volt. Azt ígérte a gyászoló családnak, hogy a „távozó családtag minden igényét kielégítő" módon végzi munkáját. Aztán egy pillanatra Evelyn Waugh neve és egy bájos kisregénye villant fel emlékezetemben. Az angol író a temetkezési üzlet furcsaságait, az emberek suta túlvilághitét figurázza ki szatirikus művében. De most szó sincs tréfáról, irodalomról. A United Press International kurta kis közlése szerint Denverben (Colorado, Egyesült Államok) két apáca különleges koporsót ajánl az érdeklődőknek. Nem bronz, nem más fémből készült, nem is különleges díszítésű, négyfogantyús, kü lönböző színben kaphat drága holmi ez, hanem egy szerű fenyőfából készült, s ma, szétszedhető „minden napi bútordarab". Több célr is felhasználható, a megfele lő részek célirányos összeá litása után asztalként vag könyvespolcként szolgálj gazdáját. Ugyanis még életé ben vásárolja meg a későbbi használó. A Coloradó állam beli apácák a hallatlanu gyorsan emelkedő temetés költségek és a temetkezés szokásokban is jelentkez luxus elleni hadjárat részé nek tekintik az egyébként kerek száz dollárért árusítot fenyőfakoporsó-ajánlatot...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUL 9
PEST MEGYEI HÍRLAP
Czinege István, szabrász

Pest megyei alkotók díjai

A XXVIII. ORSZÁGOS VASUTAS KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSON

A XXVIII. vasutasnap alkalmából nyitotta meg Koszorús Ferenc, a Vasutasok Szakszervezetének főtitkára az országos vasutas képzőművészeti kiállítást a VIII. kerület, Népszínház u. 29. szám alatti kiállítóhelyiségben. A tárlat július 23-ig, naponta 10 és 20 óra között tekinthető meg. A Pest megyei alkotók közül a Sződön élő szobrász, Czinege István, a legjobb munkaábrázolásért díjat kapta, Ziman Lajos és Sziklai Gyula plasztikái a Vasutas Szakszervezet elnökségének különdíjában részesültek.

Czinege István: Önportré

ÉVTIZEDEK ÓTA összekapcsolja az önképzést és a közművelődés időszerű feladatait a vasutas képzőművészek ezres tábora *Miskolcon, Szegeden, Budapesten, Szobon,* és *Dunakeszin. Czinege István Sződről* jár naponta *Dunakeszire,* és szobrászi fejlődésének emberi háttereként nagy méretű munkásfigurát komponált, mely a járműjavítóban látható azóta is. *Ziman Lajos* kavicsmozaikot adományozott a *szobi* általános iskolának és a művelődési háznak, jelenleg az *úttörőtábor* díszkútját faragja. Belső szükségletből, melyet örömmel ad át a közösségnek minden ellenszolgáltatás nélkül. Nyilvánvaló, hogy a díjakat ezért a példás önzetlenségért is kapták, nemcsak a korrekt munkásábrázolásokért. Külön figyelem jele, hogy Ziman Lajos megmintázta az utolsó szobi baktert, *Tomek Istvánt,* mely önmagában kultúrtörténeti érdekesség. Az igazság az, hogy sokszor az amatőrök és a hivatásos alkotók értékei között sokkal kisebb a különbség, mint a klasszikus mérték és az elismert festők, szobrászok munkássága között.

Társadalmunk demokratizmusából, de ebből a tényből is természetszerűen adódik, hogy a kapukat nyitni és nem zárni kell a tényleges minőség alapján. Erre is jó példát mutatnak a vasutas képzőművészek, akik *Kirchmayer Károly* és *Benedek György* irányításával eddig is, ezután is azon fáradoznak, hogy a tegnap amatőreiből a holnap művészei legyenek. Tiltani nem lehet az ilyen jellegű kibontakozást, támogatni viszont szükséges. Ez úgy is van nálunk, elég ha *Ficzere László* példájára hivatkozom, aki a Budapesten 1960-ban rendezett V. Nemzetközi Vasutas Képzőművészeti kiállításon kapott díjat. Amatőr volt, *festő lett.*

TÖBB MINT SZÁZ szobrász, festő, iparművész mutatkozik be csaknem ötszáz alkotással a mostani tárlaton. Sok a munkásábrázolás, ennek mértéke magasabb, mint a tárlatokon látható országos átlag. Természetesen ebből az következik, hogy a vasutas képzőművészek közvetlen környezete így olyan esztétikai élményekben részesül, mely kapcsolatos a szűkebb, tágabb vasutas közösség munkájával, hétköznapjaival. Kiemelkedő színvonalon dolgozik *Klimaj György* és *Nagy János,* képeiket bármilyen országos tárlat szívesen fogadhatná. A Pest megyében élő vasutas képzőművészek közül ezúttal Czinege István bátor szemléletű, és megfontoltan kidolgozott szobraival tűnik ki, határozottan fejlődik. Örömet okozott Ziman Lajos és a *szentendrei Orvos Katalin,* találkozhattunk a *gödi Sziklai Gyula, Szommer József, a szigetszentmiklósi Csopai László,* a *szentendrei Kukorác Erzsébet* munkáival. Igaz, a fejlődés különböző fokán állnak, de mindanynyian előre haladnak.

Koszorús Ferenc, a Vasutas Szakszervezet főtitkára arról szólt megnyitó beszédében, hogy a vasutas dolgozók kulturális lendületét fokozni kell a jövőben éppen a tényleges zenei és képzőművészeti hagyományok alapján. Mindez különösen azért fontos, mert az amatőrök növekvő száma nemcsak képzőművészetünk friss tartalékhadseregét képezi, hanem gyorsítja az ízlésfejlődést a vasutas dolgozók körében, akik „házi művészeiktől" informálódhatnak.

A HITELES LELKESEDÉS épp, mely a jó művek szívósan gyarapodó átlagából adódott, veti fel a továbblépés újabb lehetőségeit. Időszerű, hogy a hamarosan sorra kerülő jubileumi XXX. vasutas képzőművészeti kiállítást újra nemzetközi méretekben és a Műcsarnokban rendezzék meg.

Az is az előrehaladást szolgálná, ha az országos vasutas képzőművészeti kiállítások anyagát külön műcsoportokra tagolva a közös bemutatkozás után *eljuttatnák a nagyobb vidéki pályaudvarok forgalmas várótermeibe,* hadd ismerkedjen szobrászokkal, új festőkkel és a képzőművészet jelöltjeivel a szélesebb közönség, az utazó ország.

Losonci Miklós

Czinege István: Gátfutó

ott tevékenykedik jól a tanács, ahol bőven jut *mindenre* pénz, ahol nem kell nemet vagy nincset mondani egyetlen ülésen, tagsági beszámolón sem. Nagyon kicsinynek tűnő példával élve: tavaly a megyében összesen 83,6 ezer négyzetméternyi szilárd burkolatú járda készült el a társadalmi segítség sokféle forrására támaszkodva. A tanácstagok rengeteg munkája van ebben! Kérlelés és szervezés, győzködés és példamutatás, mert hiszen aki *csak beszél*, annak mások előtt nincs hitele. E következtetést az ülésen többen is alapelvnek ítélték, s érthetetlennek tartották — pontosan az elvesztegetett lehetőségek miatt — hogy némely település tanácsa, népfrontbizottsága egyszerűen beletörődik abba, akadnak tanácstagok, akik évszámra semmiben sem vesznek részt, s nem tartják meg beszámolóikat választóik előtt.

Korántsem véletlen egybeesésnek tartjuk, hogy amint a

távlatokat kínáló néz
fő jellemzőnek azt ta
hogy miközben a t
munka környezete ke
vált — a megye tá
gazdasági fejlődése
sult —, ugyanakkor
tabbá is lett. Megnőt
a lakosság közéleti é
se, nem éri be annyi
korábban, akár az in
kat nézzük, akár a
válaszokat egy-egy
észrevételre, javasla
demben akarnak tudni a dolgokról, éppen ezért a tanácstagok is, azaz *folyamatosan növekszik a testületi munka súlya, szerepe*, s módszertanának is így kell tökéletesednie. Az összefogottság, a célratörő aktivitás jelentőségét érzékelteti, hogy míg a negyedik ötéves tervben összesen 696 millió forintot tett ki a megye lakossága által végzett társadalmi munka értéke, addig az ötödik ötéves terv eddig eltelt két esztendejében már 575 milliót!

egészséges arányokat.

Visszatérő gond, hogy a meghatározott összegű költségvetés, fejlesztési alap miként tagolódjon az egyes tevékenységi területek között, mert hiba lenne elhallgatni: *a jogos igények kielégítésére sincs ma még mindenütt mód.* Mindig és mindenhová egy keveset adni, vagy egy-egy kiemelt területre koncentrálni, eközött kell választani, s a választás nem könnyű. Példával élve: egyre nagyobb összegeket követel az egészségügyi ellátás, tavaly ilyen célokra a költségvetésből 636 millió, a fejlesztési alapból pedig 33 millió forintot különítettek el. Ennek ellenére is még hatalmasak a teendők annak érdekében, hogy a megye lakosságának egészségügyi ellátása *elérje az országos átlagot.*

Öt és fél milliárd forint fedezte a kiadásokat

Öt év tapasztalatai szolgálnak bizonyságul arra, *folyamatosan erősödött a tanácsok önkormányzati jellege, azaz mind hatásosabban tudnak élni a tanácstörvény teremtette önállósággal.* Lemérhetjük ezt azon is hogy fokozódott a részvétel a tanácsülésekon aktívabbak

legfontosabb célokhoz igazodó elköltése — okoz nehézségeket. Ilyen értelemben kedvező irányú a mozgás: a pénzmaradványok kisebbek, azaz a fel-

tartalék — ez közös gondolati fonala volt mindkét napirend tárgyalásának, s példák serege tanúsítja ezt. Gyakran szomszédos településeken mutat fel meghökkentő különbségeket a tanács tevékenysége, évekig kínlódnak az egyik helyen olyan módszerek keresgélésével, amilyeneket másutt már régóta sikerrel alkalmaznak.

Folyamatosan korszerűsíteni kell a munkamódszereket

Dicsérendő az a rugalmasság, amellyel a megyei tanács végrehajtó bizottsága év közben pénzeszközöket csoportosított át olyan tanácsoktól, ahol a felhasználás feltételeit nem teremtették meg időben, olyan településekre, ahol a fejlesztés a tervezettnél is dinamikusabb volt, magát az okot nem ítélhetjük dicséretesnek. Helyes dolog az is, hogy mind nagyobb szerepe van a gazdálkodásban *a megyei kölcsönalapnak*, ám intő jel: akadtak tanácsok, melyektől a kölcsönt vissza kellett venni, mert igényelték, de nem bizonyultak képesnek a célszerű fölhasználásra. Az ilyen és hasonló tények egyben azt is sürgetik, *a tanácsi testületek következetesebben számoltassák el a végrehajtó bizottságokat, a tisztségviselőket*, ne törődjenek bele könnyedén abba, hogy valami nem sikerült, holott a lehetőség megnyílt a cselekvésre.

Úgy fogalmazott a megyei tanács pénteki ülésén a felszólalók egyike, hogy *a tanácstagok választóiknak egyre több eredményről számolhatnak be, s ez érezhetően megnöveli az érdeklődést a további feladatok iránt.* Amit bizonyít, tavaly jóval többen vettek részt a tanácstagi beszámolókon, mint a korábbi években bármikor. Nagy kár lenne engedni, hogy lelohadjon a közfigyelem, s ez összehangolt munkát követel a szakigazgatási szervek, a végrehajtó bizottság, s a tanácstagok, illetve a tanács, mint testület között. Ez az összehangoltság olyan értelemben is szükséges, hogy folyamatosan elemezzék a tanácsok — akár a mind népszerűbb tanácstagi csoportok megbeszélésein, akár testületi üléseken — a gazdálkodási tapasztalatokat és tanulságokat, s *az elemzést kövessék intézkedések*, s ha arra szükség van, akkor felelősségre vonás.

Sok még a kihasználatlan

Tartalmasabb a tanácstagok részvétele mind a testületi, mind a lakóterületi munkában, s kiegyensúlyozottabb, tervszerűbb, rugalmasabb a tanácsi gazdálkodás. Így törvényszerű! A feladatok meghatározásában tehát a megyei tanács ülése aligha választhatott volna más utat, mint amit választott: a legnyomatékosabban arra hívta fel a figyelmet, hogy *mindenütt éljenek jobban az adott lehetőségekkel.* Valóban ez a fő forrása a további haladásnak. Ha valahol, akkor a terület- és településfejlesztésben hatalmasak a kamatai a körültekintésnek, a tetteket magyarázó érvelésnek, a terveket megértető eszmecseréknek. Igen, forint is kell. Ám nem jobban, nem elsődlegesebben szükséges, mint a demokratizmus erősödéséről, gazdagodásáról tanúskodó módszerek, stílusjegyek.

Czinege István, szobrász

Júl. 24 ig tekinthető meg a vasutas képzőművészek XXX. országos kiállítása a vasutasszakszervezet Népszínház u. i kiállítótermében. –

A dunakeszi Czinege István és a szobi Zimann Lajos szobrai szerepelnek a tárlaton.

Czinege István szobra: „Hegesztő." (repr.)

Lasonai Miklós: Vasutas képzőművészek tárlata. Pest Megyei Hírlap, 1980. júl. 19.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337 748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1979 JUL 14

Czinege István, szobrász

Hírlap 1021 1979. JÚLIUS 14., SZOMBAT

Losonci Miklós: 5

Kiállítótermekben

Önképzés és művészi kibontakozás

Deim Pál „Az én holográfom" c. tárlata a Nemzeti Galériában július 29-ig, a vasutas képzőművészek kiállítása július 22-ig a Népszínház utcai kiállítóhelyiségben tekinthető meg. A Művészet az iparban c. bemutatás a FIM V. kerületi központjában látható, augusztus végéig.

Vasutas képzőművészek

Tiszteletet parancsol az a tény, hogy a Vasutas Szakszervezet kiemelkedően gondozza a váltóőrök, forgalmisták, kalauzok önképzését Miskolcon, Szegeden, Szombathelyen, Dunakeszin — közel harminc éve szerte az országban. Most nyitották meg a XXIX. vasutas képzőművészeti kiállítást, mely az idők során nem maradt meg szűk keretek között, hanem nemzetközi sikert is elért. Olykor az amatőr szintet is elhagyja az önképzés intenzitása, mint azt *Ficzere László* és *Simon Iván* példája is bizonyítja. Ez a haladási irány ma is érvényes, hiszen *Klimaj György* és *Czinege István* is túljutott az amatőr színvonalon: képpel, szoborral.

Mindazonáltal és nagyon helyesen, nem ez a fő törekvése a vasutas képzőművészeti köröknek, hanem a személyiség és közvetlen környezetének kibontakoztatása. Ezt a lehetőséget használják fel azok, akik napi munkájuk mellett vállalják a festői, szobrászi önképzés minden fáradtságát, erőfeszítését és örömét. Sok száz, sok ezer ember határait bővíti ez az önképzési forma — mely egyre általánosabb. Mindezek előrebocsátásával jegyzem meg, hogy a kiállítás fő értéke a munka és a vasutasélet közvetlen, őszinte megörökítése — a hídépítők, sínszerelők, tehervagonok, szerelőcsarnokok, éjszakai műszak, a Nyugati építésének festői, szobrászi, grafikai idézése.

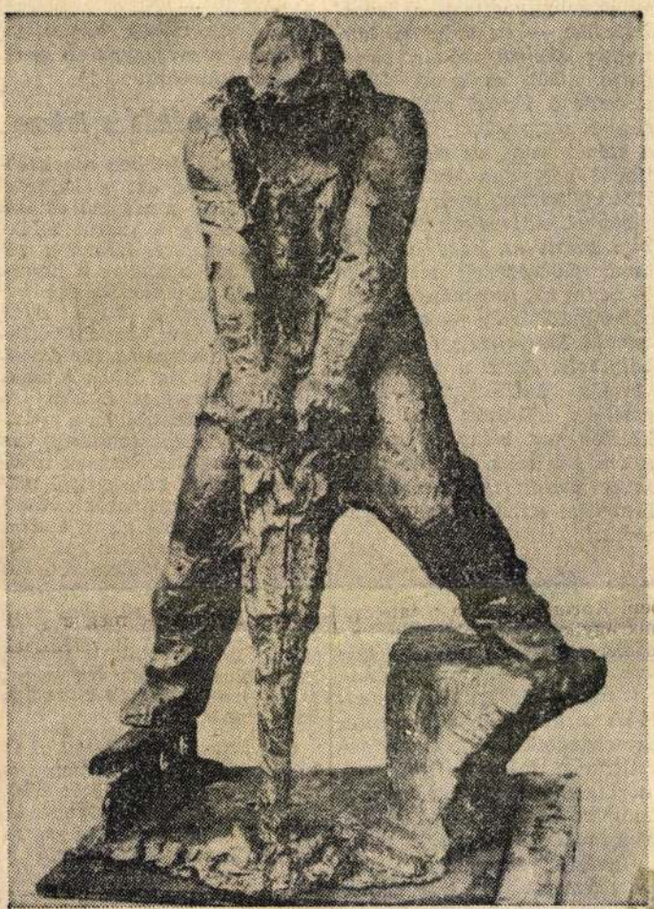

Czinege István: Sínszerelő

Az eredmények igazolják *Kirchmayer Károly* és *Benedek György* lelkiismeretes szakkörvezetői tevékenységét. Ők is hozzájárultak ahhoz, hogy Klimaj György és *Pallag Józsefné* művei kiemelkedtek a tárlat átlagából. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy ne vegyük észre valamennyien; nézők és alkotók — szükséges emelni a mércét, még akkor is, ha sokan örültünk a monori *Szemők György*, a gödi *Sziklai Gyula*, *Czinege István*, a szobi *Ziman Gyula* új értékeinek, *Varga Edit* Szentendre-sorozatának. Valaha a Nyugati pályaudvaron is rendeztek vasutas képzőművészeti tárlatokat, melyet a rekonstrukció után megismételhetnének, ugyanis ott nagyobb a közönség, s az is a jövő gyakorlata lehet, hogy a Közlekedési Múzeumban megrendezik a legjobb eredményt elért vasutas képzőművészek kamaratárlatát.

Ez is az ambicionálás egyik új formája lehetne, és nem különben az is, hogy a Vasúti Múzeum is mihamarabb létrejöjjön valahol Cegléden, Dunakeszin — az egyik üresen maradt és átalakítható egykori műhelyben.

Tervezők az iparban

Ma már örvendetesen általános, hogy a fiatal iparművészek tervezőként az iparban dolgoznak, és a sorozatgyártás termékei a helyi hagyományok felfrissítésével növelik a herendi, hollóházi, vásárhelyi kerámia hírét. A művészet ténylegesen megérkezett az iparba, s ez olyan rang, mely szellemi valuta, közkincs, a lakáskultúra része. Megnyugtató, hogy az Iparművészeti Főiskolán diplomázott *Gerle Margit*, *Tuza László*, *Székács Zoltán*, *Brand Ágoston*, *Szekeres Károly*, *Vásárhelyi Emese*, *Horváth Sándor* és társaik — idősebbek és fiatalok úgy érnek el nemzetközi sikereket öt világrészen, hogy közben napi tervező munkájukkal az ipar segítségére sietnek Romhányban, Városlődön, Kőbányán. Nem béklyózza a képzeletet semmilyen sablon, a hagyományok őrzése szerencsésen ötvöződik az újítókedvvel, mely a képzés, az üzemek, a művészek és az egész társadalom közös eredménye. Nincs vége az útnak, de a kezdeten túljutottunk — a művészet azzal sokszorozódott meg, hogy végérvényesen bekopogtatott az iparba. Csak így és ezáltal érkezhet milliós tételszámmal otthonainkba.

Pont ő akar tanácsot adni?

Ha beérnénk pusztán a formák meglétével, panaszra aligha akadna okunk. A forma azonban nem biztosítéka, hanem csupán *lehetősége* az eredménynek, annak, hogy aki okos — azaz: nem mechanikus végrehajtója feladatainak, hanem gondolkodva cselekszik, keresi az újat, a jobbat, az egy-egy teendőnél célravezetőt —, az valóban okos lehessen a munkahelyén. A formák sokfélék, közéjük tartozik a munkásgyűlés éppúgy, mint a brigádvezetők vagy a szakszervezeti bizalmiak testületének tanácskozása, a hagyományos termelési értekezlet, a vezetők fogadónapja, s így tovább. Mégis, mintha a sok fajta fogaskerék közé olykor homok jutna, csikorogva forognak, meg-megakadnak, s ilyenkor könnyen fölröppen a konyhai bölcsesség szava, itt szép lehetsz, de okos nem. *Miért nem?*

Beállnak a sorba

Ennek a miértnek a boncolgatása elkerülhetetlenül ahhoz az ellentmondáshoz vezet, amelyet a munkahelyi demokrácia általános érvényű követelménye és a gyakorlati megvalósítás jellemzőinek összevetésekor tapasztalunk. A követelménnyel *formailag* mindenki egyetért, politikai, gazdasági hasznát nem vitatják. Amikor azonban a munkahelyen napról napra, de ha szerényebbek vagyunk, ha reálisan mérlegelünk, akkor alkalomról alkalomra szembe kell nézni a vélemények hadával, közöttük a többséget alkotó kritikai észrevételekkel, könnyen elillan az addig gyakran hangoztatott egyetértés!

Helyébe türelmetlenség, lekezelés tolakszik, kimondva vagy kimondatlanul annak kifejezése, hogy *pont ő akar tanácsot adni?* Ez a pont ő lehet főosztályvezető vagy segédmunkás, számalrevizor vagy konstruktőr, mert a *leggyintés nem beosztásoknak szól, hanem helyzeteknek, attól függően kiket kapcsol éppen össze a vállalati hierarchia, a demokratizmus fórumainak működése.*

Az előbbi mondat befejező része érzékelteti, korántsem csak arról van szó, hogy a műhelyfőnök leinti a termelési tanácskozáson a segédmunkást, aki valamit javasolni „mer" avagy esetleg ugyanezt teszi a műszaki igazgató a brigádvezetők megbeszélésén valakivel. Sajnos, ez sem ritka eset, ám gyakori az is, hogy a hivatalos teendők szol-

Dunai Kőolajipari Vállalatnál fiatal műszakiak és munkások közös összefogásának eredményeként — ahogy szakszerűen mondják — intenzifikáltak, azaz az eredeti termelőképességnél nagyobb teljesítményre alakítottak át több feldolgozóegységet, így az első atmoszferikus-vákuumdesztillációs sort. *A Könnyűipari Gépgyártó Vállalat váci gyárában* a munkások észrevételei nagyban elősegítették, hogy az SZTB gépek — a KGST kooperációban készülő textilipari berendezések — itt előállított részegységeinek élőmunka-szükséglete csökkent, javult a minőség, egyenletesebbé vált az árukibocsátás.

Példáinkra az előbb azt mondtuk, találomra választottak. Nem egészen. Mindegyik olyan helyről származik, ahol a szubjektív tényezőt — a véleménnyilvánítást, a javaslattevést — *az objektív környezet sokféle módon támogatja.* Túl egyszerű lenne ugyanis a főnöki vaskalapossággal magyarázni, indokolni a szép lehetsz, de okos nem típusú helyzetek kialakulását. Közrejátszanak ezek létrejöttében objektív okok is, egyebek között az, hogy *a vállalatok többségének szervezete* — amint ezt tudományos vizsgálatok föltárták — *egészségtelenül centralizált és túlszabályozott.* Azaz a különböző vezetők önállósága csekély, ezerféle, közöttük sok fölös kötelék rak béklyót mozgásukra, s mivel a szervezet túlzottan centralizált, a vezetési, irányítási stílus is ehhez igazodik.

Konfliktusok

Ilyen helyeken leegyszerűsödik — leegyszerűsödni látszik — az élet, parancskiadókra és végrehajtókra tagolódik a közösség, s aki szól, az engedetlennek, fegyelmezetlennek, már-már parancsmegtagadónak tűnik. Csakhogy az élet a maga sokféle színével nem hagyja feketefehérré silányítani változatosságát, azaz a felszín alatt megőrzi sokarcúságát. Emiatt azután a parancskiadók és a végrehajtók között egyre inami erősen megkülönbözteti a közösségek tudati állapotát, irányítottságának színvonalát, a részvétel formai vagy tényleges érvényesülését.

Semmi esetre sem tarthatjuk véletlennek: a megye ipari üzemei közül a sokszor, s nem könnyű terhekkel kipróbált közösségű munkahelyek mutatják föl a népgazdasági érdekkel leginkább egyező fejlesztési, értékesítési törekvéseket. A termelési eredmények nem előzményei, hanem *következményei* a kollektivitás magas fokának, s fordítva: ott, ahol örökösen baj van a termelési tervek teljesítésével, s még inkább az árukibocsátás hatékonyságával, ott baj van — s elsőként azzal! — a kollektivitással, a részvétel lehetőségével és igényeivel is. Ha egy vagy néhány ember mindent tudónak véli magát — s ami még nagyobb baj: úgy is cselekszik —, akkor szükségét sem érzik mások meghallgatásának, s erre gyakran gyártanak indokokat.

A közreműködés öröme

Ők azok, akikben a sokasodó feladatok azt a képzetet keltik, hogy nincs idő és erő, sem szükség a „kívül állók" megkérdezésére. Ebben a vélekedésben a lényeg a hamis, az, hogy *egy közösségen belül nem létezik kívül állás,* mert a hatások bonyolult kapcsolata mindenféle munkahelyet és beosztást átfog. A szakmunkás okossága kisebb a tervezőmérnökénél, ha a gyártmány megszerkesztéséről van szó, ám ha készítésének módjáról, prózai feltételeiről, már egyenrangú partnerek lehetnek. Nincs tehát olyan ember, aki munkája minden részletéhez másoknál jobban ért, aki ne kaphatna hasznos tanácsot. Sokan azonban röstellni való dolognak tartják ezt, úgy hiszik, őket kisebbíti a tanács, az ő bírálatuk az észrevétel, miért nem ők vették észre azt, amit más?!

Objektív és szubjektív okok keveredése következtében a munkahelyek némelyikén zöldfülű lesz minden pályakezdő, értetlen az akadályokat sorolló főművezető, hangoskodó a balfogásokat szóvátevő munkás. Van azután olyan is, hogy hagyják, zavartalanul beszéljen bárki bármiről, csak éppen az elhangzottakra az

Csinege István, szobrász

A XXXI. Vasutas képzőművészeti kiállítás júl. 26-ig látható Budapesten, a Népszínház u. 29-ben levő kiállítóteremben. – A szobrászatból is szerepel Csinege István „Kőgörgető"-je. (említve)

Losonci Miklós: Vasutas képzőművészek.
Pest Megyei Hírlap, 1981. júl. 22. 4. old.

Utcánként egy szobra áll

Czinege Istvánt ismerik, műveit szeretik a dunakeszi emberek

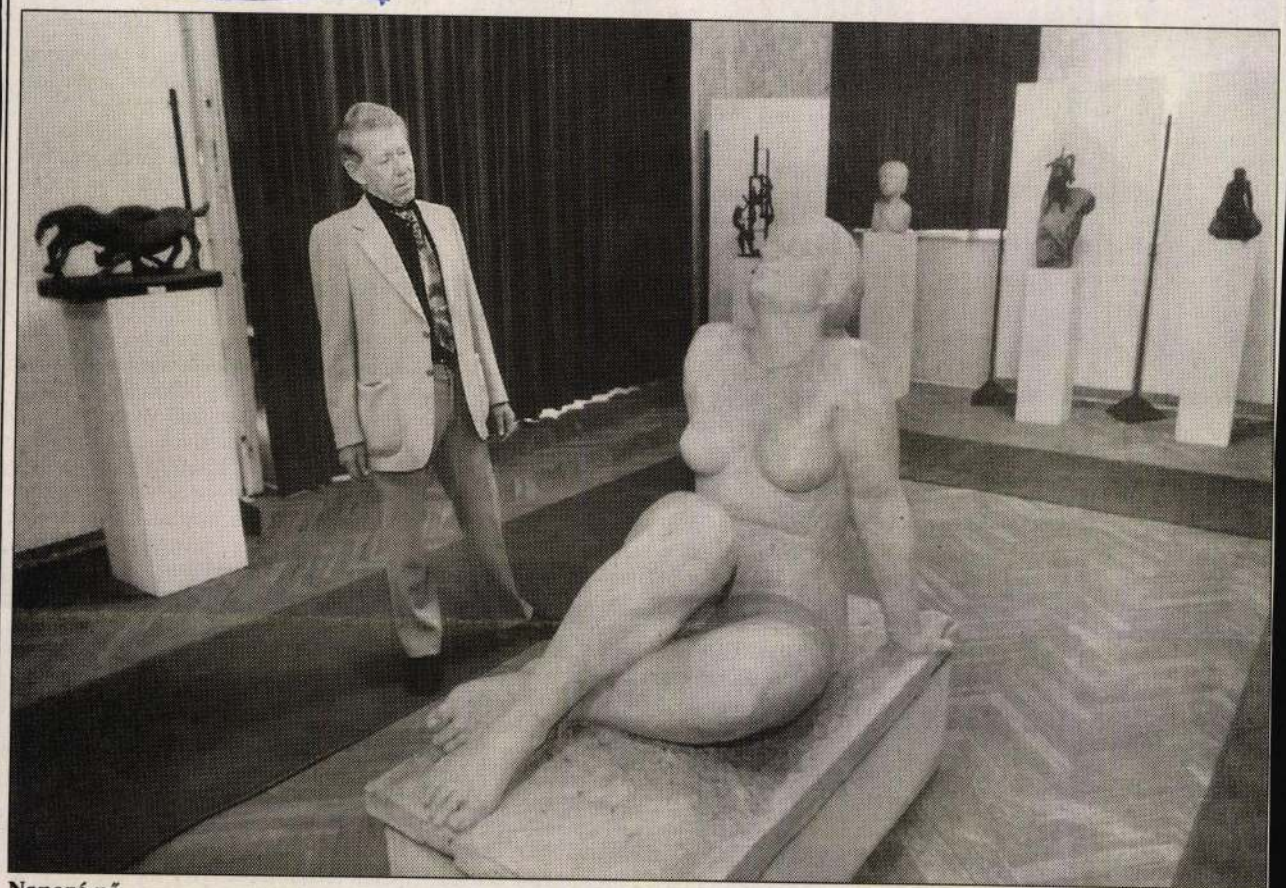

Napozó nő

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

A dunakeszi József Attila Művelődési Központját névadójának bronzportréja díszíti, készítője egy helybeli lakatos. Az ő alkotása a járműjavító ebédlőjénél álló, kétméteres munkásszobor is, vagy Bárdos Lajos portréja, amely a nevét viselő iskolában látható. A Kőrösi Csoma iskolának a nagy utazó portréját készítette el, a Radnóti gimnáziumnak a költőt ábrázoló domborművet. A lakatost, aki már több mint egy évtizede tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, *Czinege Istvánnak* hívják.

Czinege István lakatosként dolgozott a MÁV Dunakeszi Járműjavító Üzemében, közben a Vasutas Szakszervezetek Képzőművészeti Körében tanulta második „szakmáját". A hetvenes évek közepén már külföldön is szerepelt alkotásaival, és egyre több szobra volt látható Dunakeszin és a város intézményeiben.

Természetesen fémből készült műveinek többsége, de dolgozott kővel és fával is. Most a dunakeszi József Attila Művelődési Központban rendezett a művész munkáiból kiállítást az intézmény igazgatója, *Palásti Béla.*

A tárlat megnyitásának érdekessége volt, hogy egy olyan népművelő ajánlotta a megjelentek figyelmébe, aki lakatosként együtt dolgozott a művésszel. A kiállításon – amely még a hét végén látogatható – tizennyolc alkotás szerepel, közöttük a Sínszerelő és a Kazánfűtő, amelyek a személyes élményekről és a megformálás magas művészi fokáról tanúskodnak, a Bőrdudás című szobor pedig azt bizonyítja, hogy Czinege mestere a fának is. Radnóti, Madách, Zamenhof mellszobrai mellett látható felesége portréja és önportréja is, kőből megformálva. A bemutatott művek között van a nagyméretű Napozó című szobor is, és nyilván erre gondolva írta valaki a kiállítás emlékkönyvébe, hogy jó lenne látni a művész több alkotását is a köztereken, mert akkor szebb lenne a város...

B. J. G.

A népszínházi ember

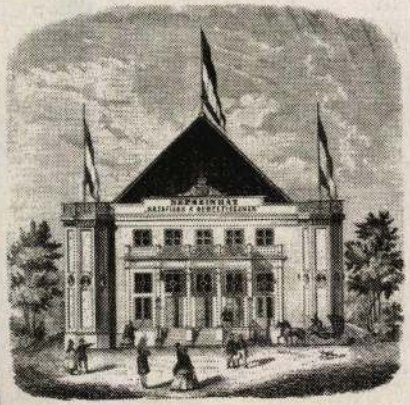

A Budai Magyar Népszínházról készült rajz a Vasárnapi Újság egyik 1861-ben megjelent számában

Az április 7-én megjelent, az Egy színházalapítóról című cikk egy kérdéssel fejeződött be, hogy vajon ki fogja megírni Molnár György életét.

Engedtessék meg, hogy némiképp kiegészítsem az amúgy kitűnő cikket. Molnár György nagyszabású színházi ember, kora egyik legkiválóbb drámai színésze volt. Kelemen László mellett tán legérdekesebb alakja a múlt század magyar színészetének. Tragikus sorsuk is sokban hasonlatos, bár jellemük különbözősége szembeötlő. Kelemen küzdő, Molnár verekedő természet; az buzgóbb; ez merészebb; az lelkesebb, ez akaratosabb; azt a mostoha sorsa, ezt féktelen egyénisége dönti romlásba. Kelemen közepes, Molnár nagyszerű tehetség; annak tehetsége elégtelensége, ennek tehetsége szertelensége a tragikus bűne. Szertelen, mint színész, mint rendező, mint igazgató, mint ember egyaránt. Küzdelmes életének változatos történetét, s egyben kora színészetének eléggé hű tükrét ő maga hagyta ránk, eleven tollal papírra rótt emlékírásaiban: „Világos előtt" (Szabadka, 1880), „Világostól Világosig" (Arad, 1881). „Világos után" (Arad, 1882). De kitűnő jellemzést kapunk róla gróf Teleki Sándor: Emlékeim (Bp., 1880), Verő György: A Népszínház Budapest színi életében (Bp., 1923), és több más írásban. A legújabb korban pedig elsősorban Pukánszkyné Kádár Jolán: A Budai Nép-

Oda rohan, ahon

Néha a sportcsarnok lán

Oda siet, ahonnan más elszalad. Romanek Róbert alezredes, a Budapesti Tűzoltóság tűzoltás-vezetője pontosan huszonöt éve viaskodik a lángokkal, harcol a roncsokba szorult, vagy a hidakra mászó öngyilkosjelöltek életéért. Tavaly Budapestért-díjjal tüntették ki.

– Számomra igencsak furcsa, hogy Magyarország legtöbbet foglalkoztatott fotómodellje éppen egy tűzoltó.

– Ezt hogy érti?

– Nincs olyan sajtófotó-kiállítás, amelyen ne lenne látható Romanek Róbert valamelyik budapesti tűzesetnél. Emlékszem arra a felvételre, amelyen egy felrobbant épületből rohant ki, ölében egy kisgyerekkel, az idei kiállításon Molnár Péter felvételén a kiégett Budapest Sportcsarnok mellett ül egy széken. Emberi pillanatok.

– Ilyenkor sohasem veszem észre, ha lefényképeznek. De talán éppen attól jók ezek a fotók, hogy életszerűek.

– Jól is néznénk ki, ha megszakítaná a futást, és háttérben a lángoló épülettel, kezében a síró csecsemővel, egy pillanatra a hős tűzoltó pózába merevedne a fényképészek kedvéért.

– Régebben, erőszakosságuk és kotnyeleségük miatt nem nagyon kedveltem a fotósokat. Mára azonban felnőtt egy olyan generáció, amelyik megtanulta a játékszabályokat, és ez kölcsönösen jó mindkettőnknek. Nekik azért, mert így olyan események közelébe is eljuthatnak, ahová régen nem. Nekünk meg azért, mert nagyon fontos, hogy az emberek hitelesen tájékozódjanak arról, hogyan dolgozik az a szervezet, amelyet ők tartanak fenn.

– Szóval kibékült a fotográfusokkal?

– Néhány hete már az is megtörtént, hogy nem a fotósok rohantak hozzám, én siettem hozzájuk.

– Ezt meg én nem ér-

Ötvenméteres körívben, kék lánggal égett a csarnok, hatalmas durranásokkal robbantak ki az üvegablakok.

– Ha jól tudom, még a helyszínen megjelenő Demszky Gábor főpolgármester is beállt a tűzoltók közé.

– Felvette a tűzoltósisakot, aztán segített szatyrokat cipelni, ha éppen arra volt szükség. De hát ilyenkor nincs protokoll, meg mosolygás a kamerákba, ilyenkor gyors, határozott munka van. Ezt szeretik a fotóriporterek, ezt a küzdelmet fotózták a Budapest Sportcsarnoknál is.

– Emlékszik még arra a néhány szóra, amit először kimondott, amikor meghallotta, hogy a BS lángokban áll?

– Most biztosan zaftos mondatokat szeretne hallani, de ilyen nem hangzott el, ugyanis jóval kisebb tűzről szólt a riasztás, mint amilyen az valójában volt. Először azt hittük megint kigyulladt az alsó folyosókon valamilyen szemét, vagy tárolt anyag.

– Megint?!...

– Ne csodálkozzon, a BS-ben volt már tűz máskor is. Hanem ilyet tényleg nem láttam még soha életemben! Mi a tüzeket egytől ötig díjazzuk. Az ötös fokozatú, az már borzasztóan nagy. Ám amikor kiértünk, azt mondtuk: ez háromszor ötös! Ötvenméteres körívben, kék lánggal égett a csarnok, hatalmas durranásokkal robbantak ki az üvegablakok, látni kellett volna azt a döbbenetet az emberek arcán. Ez tényleg meghúzott mindenkit! Kiugrottunk a kocsikból, vettük fel a felszerelést, és nem tudtuk levenni a szemünket a lángokról.

– Mire gondoltak?

– Lehet, hogy közhelyesen hangzik, de mindenkinek az jutott az eszébe, most megmutatjuk, mire is esküdtünk! Aztán gyorsan el kellett dönteni, hogy mi a teendő, de ez azért sem volt egyszerű, mert a négy emelet magas épületet gyors léptekkel körbejárni tizenöt perc! Csak ahhoz kellett ennyi idő, hogy megismerjük a pontos helyzetet!

– Na jó, ez a szakma.

1966 OKT 19.
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ujvári Mihály

FEJÉRMEGYEI HÍRLAP

— Czine Mihály A népiesek című előadására ma délután 6 órakor az Ady-teremben kerül sor. Az előadás A XX. századi magyar művészet kiállítás sorozat vasárnap megnyílt tárlatához. Az Alföld festészetéhez kapcsolódik.